

# EWANGELIE

d l a b a d a c z y

## Przekład filologiczny z języka greckiego

Według XXVII edycji Nestle-Aland Novum Testamentum Graece

opracowanie świeckie

\*

przekład wszystkich słów greckich czterech ewangelii

nowo opracowane słownictwo

indeksy do greckich form podstawowych (słownikowych)

kody gramatyczne

przypisy stronicowe i końcowe

paralele z apokryfów

słowniczek grecki

*zachowuje*

grecki szyk wyrazów

greckie formy gramatyczne

sprządził

**Sławomir Łuczkiewicz**

## Skróty

1,2,3 -osoby; s -liczba pojedyncza; p -liczba mnoga; N,G,D,A,V -kolejne przypadki; m -rodzaj męski; f -rodzaj żeński; n -rodzaj nijaki; pr -czas teraźniejszy; ipf -czas przeszły niedokonany; pf -czas przeszły dokonany trwający do teraźniejszości; ppf -czas zaprzeszyły dokonany; ao -czas przeszły dokonany trwający w punkcie czasowym; ft -czas przyszły; if -tryb bezokolicznikowy; it -tryb rozkazujący; sb -tryb przypuszczający, warunkowy; id -tryb oznajmujący; op -tryb życzący; pt -imiesłów; ac -strona czynna; md -strona zwrotna; ps -strona bierna; dp -deponens, mający odmianę zwrotną lub bierną a znaczenie czynne; adv -przysłówek; impers -forma bezosobowa; indecl -nieodmienny; com -stopień wyższy; sup -stopień najwyższy; c -z, razem z; Aci -składnia Accusativus cum infinitivo; Gab -składnia Genetivus absolutus.

Tagi: #ewangelie, #ewangelie dla badaczy, #przekład ewangelii, #przekład filologiczny, #przekład świecki, #komentarz do ewangelii, #astralistyka, #Biblia, #judaizm, #chrystianizm, #krytyka chrystianizmu, #teologia, #etnologia, #humanizm, #cywilizacja

Wydanie czwarte

poprawione i uzupełnione

Lublin 2023

ISBN 83-903921-9-4

## Słowo wstępne

Ewangelie są jak nocne niebo: im dłużej w nie patrzysz, tym więcej dostrzegasz gwiazd. Dla takiego wglądu jednak trzeba korzystać z greckiego oryginału lub bardzo wiernego przekładu. Niniejsze czwarte wydanie Ewangelii dla badaczy jest poprawione i w przypisach zawierające więcej odniesień do publikacji.

Od starożytności kościół strzeże swojego „depozytu wiary”; nie udostępnia ludziom świeckim pełnej głębokiej wiedzy o doktrynie chrześcijańskiej. Dostęp do trudnych kwestii wiary obwarował dogmatami, zakazami, wymogami, przede wszystkim zaś kościelnymi regułami tłumaczenia Nowego testamentu na języki narodowe, zacierającymi i eliminującymi drastyczne i kontrowersyjne kwestie, widoczne w greckim oryginale. Lecz ujęcie tematu węższe i płytsze, jak w kościelnych przekładach, nie daje mniej, lecz zasadniczo co innego – inny obraz, wypaczający i ukrywający prawdziwy sens.

Skrywanie sekretów chrześcijańskiej wiary to stara praktyka. Już starożytny kościół nie komentował niektórych problematycznych tekstów, potem odrzucił większą część niewygodnych pism chrześcijańskich uznając je za apokryfy, następnie zakazał czytania Biblii poza kościołem, w końcu zabronił nawet jej posiadania. Od kiedy zaś nastąpiła era przekładów Nowego testamentu na języki narodowe, stosuje nieformalną zasadę takiego jej „tłumaczenia”, by przekład nie zasiewał wątpliwości, nie skłaniał czytelnika do głębszych badań i rozważań, i nie dawał powodów do obaw, lęków, wstrząsów i rozterek. Dzięki takiemu zabiegowi unika wielu kłopotliwych pytań dotyczących istoty wiary, zwłaszcza założeń teologicznych (bóg stwórca, a bóg wszystkotrzymający, a bóg ojciec), rodzaju jej świętości (*hagios*, a *hosios*, a *hieros*), stosunku do ziemskiego człowieka i do cywilizowanego świata (zwł. u Jezusa i w Apokalipsie). Współczesne popularne przekłady trzymają się sensów, zapoczątkowanych przez kościelną łacińską Vulgatę, w wielu miejscach zacierając i łagodząc chrześcijańską ostrość dzikość niemoralność antyhumanitarność i antyświatowość, widoczną w oryginalnych tekstach greckich. Czytelnicy bowiem, porównując niecną praktykę kościelną z tak jasno ukazaną doktryną, mogliby dojść do przekonania, iż wiele niemoralności i zbrodni urzędującego kościoła – tak współczesnych jak dawnych – bynajmniej nie było odstępstwem od nauk zawartych w Nowym testamencie, ale przeciwnie – mają pełne potwierdzenie w ewangelicznej nauce. A zatem nie pochodziły głównie z grzesznej ludzkiej natury poszczególnych osób duchownych, jak się dziś tłumaczy, ale czerpały natchnienie uzasadnienie i siłę z podstaw chrześcijańskiej wiary, z rodzaju jej duchowości. Co gorsze, także świeckie rządy, które opierają swą władzę na „chrześcijańskim systemie wartości” (ale nie konkretyzując, co ten system zawiera), nie są zainteresowane pogłębionymi badaniami nad chrystianizmem. Także w ich przypadku mogłoby się okazać, iż dzikość i niemoralność ich władzy doskonale współgra z dzikim hybrydowym zwierzęcym charakterem chrystianizmu, widocznym zresztą w zwierzęcej symbolice jego czołowych postaci: lew, wąż, gołębica, baranek, ryba, ptak, owce. Wszędzie w nim święci się jakakolwiek żywizna – tylko nie człowiek. Co więcej, człowiek Jezus – ile w nim pozostało wrodzonego człowieczeństwa – też nie jest ośrodkiem duchowym chrystianizmu: Paweł nie chce znać Jezusa żywego w ciele (2C 5,16 1C 2,2), Apokalipsa rozpoczyna swe dzieje dopiero od zmartwychwstania Jezusa jako baranka (Ap 1,18). Autorzy nowotestamentalni prawie nie powołują się na nauki ewangelicznego Jezusa.

Gdyż chrystianizm bazuje nie na człowieczej nauce Mojżesza (z nim się nieraz spiera), ale na gorszej zwierzęcej warstwie dziedzictwa biblijnego. Gdy pomazany obcym hybrydowym duchem Jezus zakwestionował znaczną część humanitarnej nauki Mojżesza, a Paweł jeszcze głębiej wartość ziemskości, doczesności i cielesności, gdy poczuli jawnie głośić wrogość wobec świata, cielesnego człowieka i ziemskiej cywilizacji, los rodzaju człowieczego w chrystianizmie został przesądzony. Ten antyhumanitarny nurt religijny wzięł początek z rozdziałów 2-3 Genesis, napisanych na korzyść zwierzęcego węża, przeciwko ziemskiemu człowiekowi i jego kobiecie, historycznie zaś z niebiańskich triad bóstw Babilonu, do którego Izrael był przesiedlony. Chrystianizm nie wy dobył człowieka z upokarzającej sytuacji, jaką mu tam zapisano, nie przywrócił godnej pozycji należnej pierwszemu szczytowemu najlepszemu stworzeniu bożemu, nie postawił człowieka w centrum swojej świętości jak Mojżesz, lecz nawiązał do owego rajskiego (Ge 3,1) i pustynnego (Jo 3,14) węża, do upadłego Adama; kontynuował poniżanie i gnębienie człowieka, zmieniając jedynie narzędzie gnębienia: starotestamentowe poddanie go wężowi, zastąpił poddaniem innej zwierzęcej hybrydy – gołębicopodobnego ducha świętego (Lc 3,22), współdziałającej z tak samo hybrydowym barankiem Apokalipsy (Ap 5,5). Zamiast hybrydy węża, „będącego z ‘zebranych w stos’ (hebr. *AiRUM*) zwierząt pola” (Ge 3,1), proponuje hybrydę z ptaków niebios, czyli wziętych z tej samej półki stworzeniowej, co wąż w Ge 2,19. W takim pomazaniu współdziała z synem człowieczym, który też jest podobny do owego węża (Jo 3,14). Proponuje, zamiast człowieczego ducha światowego, ducha świętego, obcego ziemskim rodzajom, na dodatek ubranego w gołębicopodobny organizm jakiegoś niezemskiego stwora (Lc 3,22). Zatem w N.t. jest to wciąż ten sam, co wężowy, wrogi rodzaj splotu duchowego, gloryfikujący dziką rewolucję od niebiańskich hybrydowych stworów – przeciw ewolucji ziemskiego człowieka, pozostającego pod inspiracją człowieka niebiańskiego.



Nieliczne polskie przekłady świeckie poszły za utartą kościelną praktyką przekładową – językowa bariera starożytnej greki była zbyt trudna, by podjąć samodzielne badanie oryginalnego tekstu. Wszystko to spowodowało, że istniejące przekłady na j. polski (poza niedawnym {1} Popowskiego i Wojciechowskiego) nie nadają się do zgłębiania doktryny Nowego testamentu. W nich stało się zwyczajem podawanie znaczenia nie istotnie podstawowego, lecz odlegle skutkowego, i to tak specyficznie dobranego, tak wielokrotnie zależnego, że wyraźnie arbitralnego. Nie oznacza to, że w kościołach nie ma filologów biblijnych zdolnych odkryć i ukazać głębsze czy kontrowersyjne warstwy znaczeniowe – zwłaszcza nowsze komentarze wyjawiają wiele zaskakujących kwestii. Problem leży w tym, że kościelny przekład, jak każda publikacja, ma kościelnego urzędowego cenzora. Kościelny tłumacz i komentator musi uwzględnić wymogi duszpasterstwa, musi w pierwszym rzędzie działać „na większą chwałę kościoła”. Przykładem są tu komentarze do ewangelii W. Barclay’a. Przyznaje on, że pewne teksty są „niewygodne”, „sprawiają sporo kłopotu interpretatorom”, „brzmiały bardzo surowo”, powodują „trudności natury moralnej”. Jednak stara się chronić mit Jezusa „osłabiając znaczenie” jego słów, twierdząc że „tego Jezusowi przypisywać nie wolno”, „nie wolno nam mniemać, że Jezus się mylił”, „nie możemy wyobrazić sobie żeby Jezus zniszczył” (drzewo figowe) i t.p. – Wyraźne *a posteriori*, wnioskowanie o przyczynie z (mniemanego) następstwa. Ostatecznie jeżeli coś mu „nie pasuje”, to... „zostało zmienione przez ewangelistów”, „nie jest komentarzem samego Jezusa”, „jest komentarzem i interpretacją dodaną przez autora Ewangelii”, „nie powinno być rozumiane w sposób fizyczny i dosłowny”, „nie należy brać literalnie”, jest „przykładem kwiecistości języka Wschodu” i t.p.



Tekst niniejszego tłumaczenia jest zbiorczą wersją wydanych w latach 1994-96 filologicznych przekładów ewangelii i słowniczka greckiego. Niniejsze wydanie zawiera przekład czterech kanonicznych ewangelii, słowniczek greckich słów użytych w ewangeliiach wraz z etymologią, przypisy stronicowe oraz przypisy końcowe zawierające ciekawsze paralele z pism apokryficznych. W sumie zamierzone jest jako kompleksowe narzędzie dla głębokiego rozpoznawania ewangelii.

Odmienność przekładu wynika przede wszystkim z zastosowania **nowej tekstologii**. Zrodziła się ona ze spostrzeżenia, iż oryginalny tekst ewangelii, niemal każde jego słowo, zawiera znacznie większy ładunek pojęciowy i ideowy niż podają popularne, a nawet specjalistyczne, tłumaczenia. Nie mówię tu o zwykłych niedoskonałościach każdego przekładu – że zawsze coś się gubi, wypacza, zaćmiewa i zatracza. Uważam, że pisma Nowego testamentu pod względem techniki pisarskiej są rodzajem kryptografii, ale takiej, gdzie szyfrem jest jedynie bogactwo znaczenia słowa, określone filozoficzno-religijno-mitologicznym środowiskiem redaktora-autora. Czyli znaczenia słowa spowodowanego faktem, iż – jak mawiał polski prof. religioznawca Z. Poniatowski – “to jest w tym”. Ta kryptografia tym się wyróżnia od elitarnego „fachowego” piśmiennictwa, że pisana była jednocześnie jakby na dwóch rdzeniach, w dwóch warstwach i dwóch sensach: powszechnym i elitarnym, jawnym i ukrytym. Dla popularnego przekazu wykorzystywano tylko wierzchnią potoczną warstwę znaczeniową, która też miała mieć jakiś sens, ale nie miała powodować większych problemów i być łatwo przyswajalna. Dlatego odczytywana powierzchownie często wydaje się banalna i przegadana, pełni jednak rolę maski dla warstwy głębszej, w której, przez odszukanie rozlicznych paraleli, kontekstów i symboli, odnajdywano sens głębszy, szerszy i pełniejszy – choć często niepokojący. Także dzisiaj wnikliwa praca przekładowa, w niemal każdym zdaniu, w każdym słowie ewangelii, może ujawnić nowy pokład znaczeń i myśli, i w rezultacie odsłonić całkiem inny przekaz – nieraz zdumiewający i szokujący.

Koncepcja zatem dosłownego przekładu wynika z przekonania o **wyrafinowanym pisarstwie** autorów Nowego testamentu. Widać tam mistrzostwo, mistrzostwo we wcielaniu duchowego przekazu ze świata pozaziemskiego w zastane formy pisarskie świata hellenistycznego. Zwłaszcza w niektórych pismach Pawła i w Apokalipsie widać, jak ten duch oderwane święty usilnie stara się znaleźć wyraz w formach – perfekcyjnego przecież – języka greckiego, niekiedy aż je rozsadzając; gdy lekceważy reguły zgodności odmianowej i składniowej, gramatyczny rodzaj słów. Nie należy te chropowatości zasłaniać, lecz je pokazywać, gdyż ujawniają charakter i dążności tego ducha. Dlatego uważam, iż w ewangeliiach nie ma konstrukcji niewłaściwych, słów zbędnych, brakujących czy nieprecyzyjnych.

Przekład ma umożliwić naukową wnikliwość, a nie zachwycać gładkością stylu. Dla pięknoduchów językowych istnieje wiele publikacji popularnych. Wielokrotnie celowo hamuje on wartość czytania, by skłonić do głębszego wglądu. To archeologia, **wykopalisko** – nie ślizgawka. Celem tłumacza jest odkryć przed czytelnikiem surowiec ewangelii, wydostać ze słów ewangelii taką treść, jaką mogli odczytać wykształceni religijnie ludzie cywilizacji judaistycznej i hellenistycznej. Naczelnym hasłem przekładu jest: **Wszystko dla wierności**. Ma on być po prostu polską kalką tekstu greckiego. Jest to przekład poszczególnych słów greckich w kolejności oryginału, z zachowaniem oryginalnych form odmianowych i składniowych. W tym celu zastosowano też nową metodę tłumaczenia składni a.c.i. zachowującą oryginalne formy gramatyczne i oryginalną kolejność w jej składnikach. Przełożone są wszystkie słowa, dzięki czemu czytelnik może odnaleźć w tekście oryginału odpowiednik grecki nawet przez proste odliczenie od początku numerowanego wiersza; pomijany bywa niekiedy tylko gr. zaimek określony (rodzajnik) *ho, he, to* w sytuacjach, w których wydaje się nic nie wnosić do zrozumienia, a język polski go tam nie stosuje. Każdy odpowiednik polski (niekiedy wielowyrzowy) słowa greckiego jest oddzielony potrójną spacją. Przekład zachowuje różnice podobnych słów, jeżeli są usytuowane w jednym bloku kontekstowym. Dotyczy to zwłaszcza rzeczowników teologicznie fundamentalnych, jak bóg, człowiek, ojciec, syn, pan, niebo, duch. Słowa których nie ma w tekście greckim, a zostały dodane w przekładzie dla ułatwienia zrozumienia, wyróżnione są *kursywą*. Podobny układ posiada Grecko - polski Nowy Testa-

ment w wydaniu interlinearnym z kodami gramatycznymi {1}, wydany przez Vocatio, który ukazał się we wrześniu 1993 r., a także hebrajsko-polski Stary Testament w wydaniu interlinearnym z kodami gramatycznymi, transkrypcją oraz indeksem rdzeni, również wydany przez Vocatio.

Wszystkie nośne doktrynalnie odpowiedniki polskie zaopatrzone są w **indeksy** liczbowe, odnoszące do greckich słów w ich formach podstawowych (słownikowych), podanych w załączonym słowniczku. Dzięki temu czytelnik może łatwo przejść od polskiego odpowiednika do oryginalnego słowa greckiego w takiej formie, w jakiej występuje ono w słownikach, i samodzielnie dokonać analizy znaczeniowej słowa, korzystając z wielkich słowników greki starożytnej w rodzaju Abramowiczówny, Liddel - Scott'a czy Bailly'ego. Zachowanie oryginalnego szyku wyrazów i oryginalnych form gramatycznych było możliwe dzięki dużemu podobieństwu składni polskiej do greckiej, co sprawia, iż taki dosłowny, czy nawet „niewolniczy”, przekład nadal jest czytelny i zachowuje sens. Razem daje to możliwość łatwego badania ewangelii w oryginale nawet przez osoby nie znające starożytnego języka greckiego.

Nowością przekładu jest – jak zostało powiedziane – przede wszystkim **słownictwo**. Zostało na nowo opracowane według największych słowników greki starożytnej, a następnie sprawdzone w greckiej konkordancji Nowego testamentu {2}. W rezultacie doznały wymiany nie tylko utarte słowa *Modlitwy pańskiej* (co nawet radykalnie uczyniono w jednym ze współczesnych wydań katolickich), ale cała ewangelia w wielu miejscach zmieniła się nie do poznania. Przyjęto zasadę, iż słowa, które są rozróżnione w oryginale, w przekładzie też powinny być rozróżnione, a także słowa, które w oryginale są wyraźnie pokrewne, również powinny być oddane pokrewnymi odpowiednikami. Wynikła stąd przekładowa reguła „jeden do jednego” ze zwrotem od słowa greckiego do polskiego, i to w zakresie wszystkich ewangelii. To znaczy, dany odpowiednik polski – często wielowyrazowy – powinien we wszystkich miejscach odpowiadać tylko jednemu wyrazowi greckiemu. Okazało się, że współczesny język polski jest na to dość bogaty; rzadko tylko musiano odwołać się do staropolszczyzny i n.p. na nowo wprowadzić liczbę mnogą rzeczownika *człowiek*, gdyż język grecki ją posiada (jak też wiele języków współczesnych; znamienne iż w Polsce dla tak szlachetnej osoby pozostało nam tylko *człowieczysko*), a także wprowadzić liczbę pojedynczą rzeczownika *ludzie* t.j. *ludź* (co też u poczytnego publicyście J.K-M). Reguła ta ze zwrotem przeciwnym też niemal jest spełniona, poza nielicznymi wyjątkami, jak w przypadku gr. *erchomai*, które znaczy zarówno ‘przyjść’ jak i ‘przyjechać’, ‘przypląć’ czy ‘przylecieć’ (‘przybyć’ to dla innego słowa - *heko*), lub w przypadku gęsto rozmieszczonych powtórzeń – wtedy wielowyrazowy odpowiednik bywa ograniczany do mniejszej ilości wyrazów, nie tracąc znamion identyfikacji. Zasada oddawania rozróżnień słów oryginału okazała się pożyteczna także dlatego, iż w wielu wypadkach skłoniła autora do sięgania do bardziej podstawowego, istotnego znaczenia – o ile funkcjonowało ono w świadomości epoki.

Znaczenia słów greckich przyjęto wyłącznie z powszechnie wówczas używanego dialektu *koine*, w którym też spisano ewangelie, i w którym powstała starożytna literatura patrologiczna. Dlatego czytelnik nie znajdzie tu późniejszych kościelnych znaczeń, jak: poganin, kuszenie, grzech, potępienie, piekło, chrzest, pokora, skrucha, krzyż, zbawienie, zmartwychwstanie, kościół, wieczność.

Przy doborze odpowiedników polskich obficie uwzględniano **etymologię** jeżeli jest w słowie greckim wyraźnie słyszalna, a jej wpływ na pojmowanie słowa i jego pochodnych jest w słownikach poświadczony. Tłumacz uważa bowiem, że żywa etymologia objaśnia słowo więcej niż obszerne komentarze. Przyjęto też zasadę, iż tłumaczone są wszystkie częściki słowotwórcze, wśród nich specjalnie przyjmki dynamizujące, kierunkujące i sytuujące: *pro-*, *dia-*, *ana-*, *kata-*, *pros-*, *en-*, *ek-*, *para-*, wręcz niezbędne dla oddania ducha chrystologii.

W tym surowcu ewangelii **przypisy stronicowe** ograniczone są głównie do objaśnień filologicznych i symbolicznych, rzadko zaś mają charakter komentarza teologicznego i moralnego. Autor nie ukrywa, że większość materiału egzegetycznego w przypisach zaczerpnął z publikacji katolickich. Nie stało się to przez sympatię (tę ma raczej dla ducha saducejskiego i mozaistycznego), lecz z powodu, iż opracowania katolickie charakteryzują się największą naukowością. Ciekawsze możliwości egzegetyczne, mało lub wcale nie uwzględniane w komentarzach, ukazywane są jako hipotezy, głównie w trybie pytań i wskazywania analogii. Natomiast autor na ogół nie komentuje szeroko powszechnie znanych sprzeczności i niedorzeczności ewangelicznych, które są dostatecznie ukazane w łatwo dostępnej literaturze, takich autorów jak F. Nietzsche, K. Deschner, U. Ranke Heinemann, V. Messori, Z. Kosidowski. Nie odnosi się też w tym miejscu do dogmatów, tradycji i innych nauk kościelnych. Tu zajmuje się chrystianizmem jako doktryną wyrażoną w kanonicznych ewangeliach.



Autor pragnie przestrzec przed łatwym odrzucaniem, pod wpływem nawalnej sugestywnej narracji ewangelicznej, **negatywnych opinii** o Jezusie, wyrażanych tam przez starozakonnych, uczonych i inne osoby. Jest bowiem całkiem możliwe, iż przy trzeźwej ocenie lepiej uzasadniona okaże się opinia nie zwolenników, lecz przeciwników Jezusa. Czyli że większa, szlachetniejsza i bardziej humanitarna prawda leży po stronie jego oponentów. Czytając bezstronnie Nowy testament trudno uwolnić się od przekonania, iż takie opinie jak Ateńczyków w Ac 17,18, osób stojących pod krzyżem w Mt 27,47, czy nawet demonów w Mt 8,29nn, mogą zawierać doskonalszą prawdę, niż proponuje w wielu wypadkach jawnie niesprawiedliwa, antyludzka i antycywilizacyjna „prawda” chrystusowa. Co więcej, istnieje możliwość iż autorzy Nowego testamentu w ogóle nie przytaczali bezsensownych opinii strony przeciwnej. Dawałoby to ewangeliom całkiem nowe oświecenie: pokazywałoby je jako **zaplanowaną karę** i pułapkę (por. Mt 11,6 13,57 15,12 24,10 26,31 Jo 6,61 Rm 9,33 11,9 1C 1,23 2C 12,16 G 5,11 1P 2,8) mozaistów na ludzi ulegających antycywilizacyjnym „zwoźniczym duchom” (1Tm 4,1, też 2Tm 3,13 2Th 2,10 Ap 2,20 i in.). Zauważmy bowiem, że w N.t. za ‘pułapkę’ *skandalon* uważany jest przede wszystkim sam chrystus (*skandalidzo*) n.p. Mt 11,6 13,57 26,31 Mc 6,3 Lc 7,23 Jo

6,61, następnie krzyż G 5,11 1C 1,23, a jednym z symboli krzyża jest właśnie pułapka (na myszy, zwierzęta). Pułapka ta była przeznaczona głównie na eksport, na gnębiące żydowskiego człowieka narody (tu ważne wyznanie Pawła do Koryntian w 2C 12,16: „Niech będzie zaś: ja nie obciążylem was, ale będąc ‘przewrotny, chytry’ *pan-ourgos* ‘podstępem, fałszem’ *dolos* was wziąłem”). Owa hipoteza chrześcijaństwa jako pułapki na narody, w odniesieniu do starożytnego Rzymu, Europy czy Polski od 2. poł. XVI wieku (kontrreformacja, inkwizycja) potwierdziła się znakomicie. Z drugiej strony dla zepsutej części narodu izraelskiego, pogrążenie jej w chrześcijaństwie dawało zastępcze życiowe siły dla zachowania resztek jego tożsamości i ocalenia jego bytu. Nie bez znaczenia zapewne było też, iż głębsze, genetyczne pojmowanie przez chrześcijańskich Żydów istoty chrystianizmu, w porównaniu do pogańskich przechrztów, wręcz bycie *au courant* jego ducha, dawało im pozycję przewodzącą w chrystianizowanych narodach. Tak do dziś narody ulegają chrześcijańskiej antynarodowej antyhumanistycznej zwierzęcej duchowości.

Warto też się zastanowić, dlaczego główna wykształcona i bardziej świadoma, część żydostwa pozostała wierna Mojżeszowi? Przejście na nową wiarę znakomicie by im ułatwiło bieżące życie, a często wręcz je ocaliło (ograniczenia prawne dla mozaistów od chrześcijan, karne ekspedycje, pogromy, „holokaust”). Może żydowscy rabinowie lepiej znali istotę chrystianizmu i jego tragiczne skutki, niż my? Przecież to ich starożytni przodkowie, z elity intelektualnej Izraela, ten chrystianizm opracowali.

Należy też dobrze rozpoznać, **za co żydzi skazali Jezusa**. Otóż ewangelie ukazują, iż powodem nie były szczegółowe spory doktrynalne, nawet dotyczące aspektów boga, chrystusa i syna człowieczego, nieprzestrzeganie przez niego sabatu, czy jego krytyka sposobów wykonywania Prawa. Nie były powodem także jego nieetyczne i antycywilizacyjne nauki (których szczególne nagromadzenie mamy w Lc 14,15-19,27), za które – jak Sokratesa za deprawację – w Grecji skazano by go na śmierć. Powodem do wyroku śmierci nie było też jego gorszące prowadzenie się: jądanie z grzesznikami, celnikami (synonimami złodziei) Mt 9,11 11,19 21,31, korzystanie z usług luźnych kobiet Lc 8,3, uniewinnienie cudzołożnicy Jo 8,3, spoufalanie się z nierządnicami Lc 7,39. Główną przyczyną wyroku śmierci była jego dążność do nadania rangi boskości („synostwa bożego”) sobie takiemu, jakim publicznie się okazywał – w tak niecnym sposobie życia i w przewrotnym nauczaniu Jo 10,33. Oznaczałoby to przypisanie i odniesienie tak negatywnych cech bogu – a w konsekwencji ubóstwienie zepsucia i zła. Te negatywne cechy kojarzono w ówczesnym Izraelu z ziemskim, uwikłanym w ciało i materię, określonym człowiekiem. Jezus otrzymywał od mozaistów w tym względzie przestrogi, jak w Jo 10,33. W końcu ośmielił się przyznać się do takiego syna człowieka otwarciem Mt 26,64, co gorsza jednocześnie utożsamiając się z uznanym eschatycznym synem człowieka z Dn 7,13, a tym już wyraźnie sprofanował boskość. Ostateczny jednak wyrok śmierci na Jezusa zapadł wskutek otwartego utożsamienia się Jezusa, jako takiego syna człowieczego, z inną wielbioną postacią, z synem bożym, t.j. z mesjaszem Mt 26,63 Mc 14,62 Lc 22,69n Jo 19,7. Dla mozaistów bowiem deklaracja o byciu synem boga takiego człowieka, jak Jezus – tak żyjącego, głoszącego takie nauki – była aktem uzurpacji boskości, zuchwałym, bluźnierczym, uwłaczającym czci Bogu. Tak jakby notoryczny przestępca i wyrotowiec w więzieniu domagał się najwyższego urzędu w państwie. I jeżeli nawet żydzi wydali go przez ‘zawiść, zazdrość’ *fitonos* Mt 27,18 Mc 15,10, była to znana w starożytności, ‘zazdrość, zawiść bogów’ {6}, u nich: boga mozaizmu, często przedstawianego jako „bóg zazdrośny”. Także Jc 4,5 potwierdza, iż bóg „zawistnie’ *pros fitonon* pożąda ducha, którego osiedlił w nas”. I zapewne właśnie przez zazdrość bóg go „opuścił” Mt 27,46, „własnego syna nie ‘oszczędził’ *feidomai*, ale go ‘wydał, przekazał’ *paradidomi* go” Rm 8,32. W ten sposób mozaści, wydając Jezusa na śmierć, mogli być wykonawcami woli swojego człowieczego boga.

Przykładem problemów w teologicznych założeniach Nowego testamentu są przede wszystkim jego **główne postacie**: boga ojca, córki ojca, człowieka i syna człowieczego, oraz ich wzajemne stosunki. Stosunki **rodzinne w Trójcy**, z punktu widzenia ziemskiej cywilizacji, są niezwykle i frapujące. Zwłaszcza boga ojca do jego pomazanego syna, które są nader oschłe, surowe i bezwzględne. Przypominają stosunek pana do poddanego, właściciela do niewolnika. Jezus prawdopodobnie zapowiedział odbicie na ziemskich rodzinach swoich stosunków rodzinnych panujących w Trójcy, gdy mówił, że będą „wrogowie człowieka domownicy jego” Mt 10,34-36. Jeżeli więc się dziwimy, jak bóg ojciec mógł nie wyratować swojego syna Mc 14,36 Lc 22,42, opuścić go Mt 27,46 Rm 8,32; jeżeli nie pojmujemy, jak Jezus mógł zwracać się do swej matki „kobietę” Jo 2,4 19,26 (tym bardziej, że kobieta w N.t. bywa „alegorią moralnego zepsucia” 1C 7,1 1Tm 2,14 Ap 2,20 14,4 17,3-18); jeżeli nie wiemy skąd ‘twardość, surowość’ *skleros* Jezusa wobec jego boga ojca Jo 6,60, z powodu której wielu jego uczniów odeszło Jo 6,66; jeżeli nie wiemy skąd zła moralna jakość wielu nauk i czynów Jezusa; jeżeli niejasna jest w życiu Jezusa rola jego matki, „starego Izraela w stanie braku”, która zdaniem Jezusa domagała się jego krwi Jo 2,3n, przez cud śmierci na krzyżu, por. {314} s.357 (t.j. na „nowym Syjonie”), która go chciała pochwytać jako opętanego Mc 3,21; jeżeli „duch święty, matka nasza” Ew Hebr 3 G 4,26 Hb 12,22n, który „od ojca pochodzi”, w swym pomazaniu nadał cechy, które uczciwie musimy uznać za nieludzkie antymoralne i antycywilizacyjne? A także, spoglądając na dawniejszą historię Izraela, jeżeli naród ten stale lękał się tego boga Jahweh osiedlonego na oderwanym „wolnym” Syjonie i zamkniętego w świętej Trójcy; widział go jako dzikiego lwa a nie człowieka Ge 49,9 Lv 24,8n Is 5,29 29,1 31,4 38,13-15 49,19 Os 5,14 11,10 13,7 Am 3,8 (jak lew jest diabeł w 1P 5,8). Jeżeli więc to wszystko w chrześcijańskiej nauce was zdumiewa i szokuje, to pierwszą odpowiedzią jest zła zepsuta jakość uwieczniona w jego Trójcy boga ojca. Ale jest też głębsza odpowiedź: że ten bóg nie zawsze był skurczony niemoralny dziki zwierzęcy; że z początku był bogiem człowieczym (do Ge 2,25), póki nie wchłonął wpływy węża, a w nim zbuntowanych zwierząt pola Ge 3,1, t.j. – jak sugeruje mistyczny komentarz do Tory Zohar – UFOra Reptilian (TV), z którymi ponoć urzędowo biblijne U.S.A. zawarły sojusz (internet)... Nadzieja ludzkości w tym, że nadal istnieje w bogu ojcu ta pierwotna warstwa, plan człowieczego organizmu, tylko przykryty zwierzęcym futrem. I w tym, że ten

nowy jednorodzony syn człowieka, odrzuciwszy zniewolony i zepsuty Syjon, będzie w stanie całą swoją człowieczą pełnią wzbudzić ludzkiego ojca.

Paweł w 1C 8,5n przyznaje, iż chrześcijański **bóg ojciec** został arbitralnie wybranym spośród innych rzeczywistych bogów: „jeśli właśnie są nazywani bogami czy to w niebie, czy to na ziemi, jak właśnie są bogowie liczni i panowie liczni, ale nam jeden bóg, ten ojciec, z którego wszystko i my do niego”. Prolog Ewangelii Jana wyraźnie ukazuje dwóch bogów: rodzajnikowego określonego boga *ho theos*, oraz bezrodzajnikowego *theos*, z zakotwiczoną w nim jakąś obcą parą „logosa w arche”, od obcego przedstworzeniowego boga ‘wszystkodzierżcy’ *patokratora*, która wbiła się ‘istotnie do’ *pros* do boga stwórcy człowieka. Pierwszego uznaje się za Boga Stwórcę ze Starego testamentu; teologowie natomiast mają problem z wtórym bogiem bezrodzajnikowym, por. {140} s.114. W odróżnieniu od pełnego siódmkowego boga mozaizmu, ten drugi jakiś bóg, będąc wyposażony zaledwie w logosa i arche, stał się jedynie trójkowym bogiem chrystianizmu. Także w pierwszych rozdziałach Biblii widzimy rozróżnienie, iż wszystko stworzył bóg Elohim (Ge 1,1-2,3), natomiast ulepienie ziemskiego człowieka, wraz z dopuszczeniem do jego kuszenia i upadku, były dziełem boga Jahweh Elohima (Ge 2,4-3,24), dzieje zaś późniejsze były dziełem samego Jahweha, już osiedlonego na Syjonie. Są też inne napomknienia o różnicach: słownik {7} przy haśle *theos* II zaznacza, iż „niektóre miejsca mogą być odniesione do Boga Ojca lub do Boga bez wyróżnienia osoby”, a {101} pisze niekiedy „bóg-ojciec” – jakby o ojcu wydzielonym z rdzennego boga. Dla antropologii teologicznej (warto zająć się tym tematem) jest znamienne, że „przedstawianie Boga Ojca mającego cechy ludzkie nie występuje już w sztuce nowoczesnej” {99-III} s.53. Prawdopodobnie uważa się, zgodnie z chrześcijańską dychotomią: bóg – człowiek i: niebo – świat, iż rewolucyjny zapładniający bóg ojciec nie jest bogiem człowieka, więc nie jest człowieczy, nie jest tym bogiem stale w nim rezydującym, ewolucyjnym, wzrostowym. Człowiek więc ma innego odrębnego boga, niż bóg ojciec; zapewne jest nim Bóg Stworzyciel, Elohim. Od początku różne były tych dwóch bogów: skala, wymiar, stopień złożoności, morfologia, stan posiadania, miejsca obecności i zakres władzy. Bóg Stwórca sam, czy też jako część rdzenna boga ojca, pozostał wielkowymiarowy, pełny, ogólny, panujący w całym swoim stworzeniu: w materii, świecie, człowieku, szatanie i diable, w Słońcu, Księżycu, w 7-miu sferach planetarnych. Bliski jest pierwotnemu siódmkowemu bogowi judaizmu, bogowi Joba, Ezechiela i Daniela. Jest on też „bogiem tego świata” i ziemskiego człowieka. Natomiast jako taki musi być obcy względem boga ojca, „który jest [tylko] w niebie”, ale nie jest niebem; boga ślepiej na człowieka i świat niezasłużonej miłości i ciasnego wyboru łaski. Boga ojca którego dziedzina, toposem są brudy odpady omieciny (1C 4,13), resztki sedymentacji i konsolidacji Boga Stworzyciela. Bogu Stworzycielowi właściwy jest harmonijny wzrost, rozwój ewolucyjny, bez członu zwrotnego. Wbrew niemu stał się, z elementów przedstworzeniowych (Jo 17,24 E 1,4), bóg anarchizyczny rewolucyjny szczególnie cząstkowy płciowy „bóg wszystko-trzymający” *panto-krator* (gdyż „trzymał, miał” wszystkie końcowe rezultaty, szczątki odrzucone przy stwarzaniu tamtego), zwany „wszechmogącym” i „wszechwładnym”, mający „plan ukryty w bogu stwórcy” E 3,9. Podobny jest schemat wyłaniania rdzennej cywilizacyjnej świeckiej władzy, i wokół niej ze społecznych odpadów dzikich tajnych służb. Jak jego naśladowca Dawid, drugi fakultatywny chrystus, zaczął przygarniać sobie odpadle przestępcze grzeszne łajdackie towarzyszo. Ta różnica między bogami widoczna jest w architekturach świątyni obu wyznań: świątynia jerozolimska (por. Hb 9,1-5) reprezentowała całą pełnię stworzenia, miała dziedziniec świata pogan, zasłone, komory odpowiadające sferom kosmicznym (Filon), w których stale oddawano cześć, a z których tylko jedna wyrażała „święte świętych”, przez cały rok pozostawiane bez stałego kultu. W chrystianizmie natomiast jedynie „święte świętych” jest przedmiotem wielbienia, z arką-vulwą jako centrum duchowym, w rozlicznych symbolach, jako łono, tłocznia, jarzmo, krzyż, gołębnica, drzewo życia, Syjon, Maria, łaska, gwiazda, łódź z kapitanem bogiem ojcem, tron chwały, tron Salomona i in. {137}. Nie jest więc to duchowość pierwszych rzeczy, ani ostatnich, chociaż usiłuje je przejąć baranek w Apokalipsie (Ap 21,6 22,13); przy końcu eonu Bóg Stwórca może się jej wyrzec, rozkruszyć i spożyć. Jak już płonąła planeta Wenus.

Kolejną tajemniczą i teologicznie kontrowersyjną postacią chrystianizmu, oprócz boga ojca, jest **określony syn określonego człowieka**, tłumaczony też, zamiast przydawki dopełniaczowej, przymiotnikiem: „człowieczy” (choć na przymiotnik „człowieczy” N.t. używa innego słowa gr.: *anthropinos*). Już w czasach nowotestamentalnych był postacią enigmatyczną i tajemniczą. W Biblii hebrajskiej „syn człowieka” występuje w dwóch imionach: jako *bar enasz* BR-ANSz (Dn 7,13) i jako *ben adam* BN-ADM (Ps 8,5 Jb 25,6 Is 51,12 56,2-równocześnie jako *enosz*, Nu 23,19 Jr 49,18 51,43-równocześnie jako *isz* AISz ‘mąż’ Ez 2,1nn). Nadmienmy, że hebrajskie przekłady N.t. w miejsce greckiego ‘określonego syna określonego człowieka’ dają właśnie *ben (h)adam*. Naturalnie, jego symbolika jest pochodną symboliki jego ojca, t.j. określonego ziemskiego cielesnego człowieka. Ten **syn człowieka**, chociaż przez Jezusa i uczniów był aspirowany do nieba i do boskości, jako przybrany syn boży, jako chrystus Mt 16,13-20 26,64 Mc 8,38 Lc 22,69 Ac 7,56, przez żydów był uważany za bezecny i diabelski Lc 6,22 Jo 3,14 Ac 7,56-58 Mt 5,11, więc niegodny rangi mesjasza, otrzymania tego ciągu w górę i zwrotu ku bogu. W N.t. stawiany był w jednym rzędzie z Pawłowym izraelskim „starym” (czyli ówczesnym) człowiekiem, z „pierwszym”, „zewnątrznym”, „duszowym” człowiekiem, m.in. Rm 6,6 1C 2,14 1C 15,47 2C 4,16 E 4,22 Cl 3,9. Dla mozaistów był przeciwieństwem tego z Dn 7 (więcej o postaci syna człowieczego w literaturze międzytestamentalnej, niestety w polskim języku w większości niedostępnej). Do tego tytułu określonego syna określonego człowieka Jezus się przyznawał – choć ogłędnie, skrycie i z dystansem, mówiąc o nim zawsze w trzeciej osobie (on), jakby mówił o kimś innym czy głębszym. Co rozumiałe, skoro tę swoją własną pierwotną duchowość zdominował nowo nadanym gołębiokształtnym duchem świętym. Określony syn określonego człowieka (który jako osoba ludzka jest określeniem organicznym i płciowym), podobnie jak jego ziemski ojciec, jest ludzki wraz z seksualnymi chuciami, przez co raczej plasuje się w „Synu Dawida”. Wybrany został przez chrześcijan na

przewodnią postać grzesznej upadłej części narodu, jako – nader uogólniony – typ ówczesnego Izraela Mt 9,27. A także jako typ historycznego Dawida, który nie umiał sobie poradzić z „zuchwałością i złością swego serca” (1S 17,28), ze zwierzęcą (1S 16,11) dzikością i wybujałym erotyzmem (2S 11,4); także w jego deklasacji społecznej (1S 22,2). Gdyż taką stała się większa część Izraela, i takiego ta sekta oczekiwała chrystusa. Dobrym wyjaśnieniem motywacji dla takiego wyboru będzie tu wiersz Cz. Miłosza: „*Nie, Radża, ja muszę zacząć od tego czym jestem. Jestem te monstra, co nawiedzają mnie w snach i objawiają ukrytą moją istotę. ... Grecja musiała przegrać, jej czysta świadomość miała tylko zaostrzyć naszą udrękę. Nam był potrzebny Bóg kochający nas w słabości naszej*”.

Szersza identyfikacja **syna człowieka** – i ta historyczna w Izraelu, i ta mitologiczna w starożytnych kulturach – jest utrudniona. Według tradycji żydowskiej z Dn 7,13 ‘syn człowieka’ to *bar enasz* (nie *bar adam*). Lecz brakując wątków łączących Daniela syna człowieka, tego niebiańskiego, z nowotestamentalnym określonym synem człowieczym, tym cielesnym ziemskim. Jeżeli ojcem syna człowieka, „człowiekiem” jest Adam, to którego jego syna dotyczy tytuł? Za prawdziwego syna Adama i Ewy uważano **Seta**, pełnego światła; tak też podaje kapłański rodowód Łukasza w Lc 3,38, a „późna żydowska tradycja czyni z niego Mesjasza” {193} s.103. Set „był zwany Chrystusem i pełnił rolę zbawcy... nabrał cech gnostyckiego zbawcy... traktowany był jak zbawca” {101} t.18 sz.68. Można poczynić dalsze identyfikacje syna człowieka przez kilka charakterystycznych czynności i stanów. W szczególności przez symbolikę błyskawicy, światła, przynoszenia światła i symbolikę węża. Otóż, syn człowieka przyszedł do świata jako dzienne światło Jo 8,12 9,5 12,46 Ac 9,3, jest synem światła Jo 9,5 12,35n 1Th 5,5, widzi światło dnia Jo 11,8n. Jego odzienie stało się białe jak światło i wy-błyszujące Mt 17,2 Lc 2,32 Jo 8,12. Jezus także głosi światło Ac 26,23, przynosi ogień Lc 12,49 Mt 3,11, towarzyszą mu błyskawice Mt 24,27 28,3 Lc 11,36 17,34; jego uczniowie są ‘dający światło’ *foster* Ph 2,15. Syn człowieka jest też wężem w Jo 3,13n, i prawdopodobnie w sposób zakamuflowany w Mt 10,16, gdzie „wąż” i „gołębica” zdają się być składnikami jego dwojakiej duchowości, które też mają znaleźć odbicie w postępowaniu uczniów. Można więc wyróżnić w postaci syna człowieka istotne komponenty: wężowość, upadek z nieba, degradację, przynoszenie na ziemię światła/ognia/błyskawicy, zabicie, zstąpienie do hadesu/szeolu. Natomiast dalsze, wstępujące etapy: jego zmartwychwstanie i wniebowstąpienie, są fakultatywne; musiałyby pochodzić od, słabo w N.t. zarysowanego, drugiego (według Ac 2,33) etapu pomazańczego – może od kobiet przy grobie? Według żydów, dla tak scharakteryzowanej postaci, jak Jezus w ewangeljach, wniebowstąpienie było niedopuszczalne.

Odwwołanie się do ówczesnych mitologii, także „astronomicznym sensie”, również dla religii żydowskich ma uzasadnienie, n.p. {337} s.75.84-88; por. synkretyzm religijny. Otóż mitologia starożytna zna bogów i synów bożych **przynoszących światło** czy ogień na ziemię; dostrzega się tu „starowschodnie paralele mezopotamskie, kananejskie i greckie” {337} s.84. Wskazuje się na grecki mit o upadku i śmierci **Faetona Faethon**, syna Heliosa i Eos {56} {94}, „ulubienca [rozpustnej] bogini Isztar-Afrodyty... składanego następnie w ofierze” {193} s.59 (por. zepsute środowisko Jezusa i jego ukrzyżowanie). „Historia upadłego anioła (nawiązująca do buntu aniołów – Dn 10,13.21 Ap 12,7 HenEt 40,1) jest paralelna do.. mitu gr. o Faetonie, oraz do ich przemiany w bóstwa chtoniczne {101} t.11 sz.105. Faetona odnoszono do słońca i dnia, jego nazwa znaczy to samo, co Helel – ‘świecący’, gwiazda Wenus {337} s.84n. Zwraca się też uwagę na wcześniejszy podobny mit o Athtarze, również planecie Wenus. „Helel jako bóstwo astralne jest tożsamy z Illilem” z triady bóstw pierwotnych s.83n (por. Trójce). W N.t. imiennie ‘niosącym światło’ jest *fos-foros* (od *fero* ‘niosę’) ‘jutrzienka, gwiazda poranna, planeta Wenus’ 2P 1,19 w sercach chrześcijan; obraz może być „aluzją do Lc 24,17 o wjeździe gwiazdy z Jakuba, ... Mesjasza” {328} s.257. Planetę Wenus poranną Apokalipsa Jana nazywa też ‘gwiazdą (jaśnieją) przedranną’ *ho aster (ho lampros) ho proinos* Ap 2,28 22,16, która też oznacza chrystusa. Synonimem tej nazwy jest *heos-foros* (*heos* ‘świt, jutrzienka, brzask, poranek, światło dzienne’, Gwiazda Poranna, Lucifer 1S 30,17 Jb 3,9 11,17 39,12 41,10 Ps 110,3 Is 14,12, N.t. (-), który w Is 14,12 jako *Helel ben Szachar* jest królem babilońskim. Podobny los co Helela spotkał **Tammuza**, Niosącym światło (ogień) był też **Prometeusz**, Isztar. „Lucyfer porównywany był z gwiazdą poranną lub Prometeuszem” {101} t.11 sz.107. Otóż prometeizm „jest substytutem religii, opartym na wierze w szlachetność natury ludzkiej i jej potencjał; ludzie własnym wysiłkiem mogą eliminować zło”, także przez „piękno pracy”, a nie przez sam „bunt, walkę i czyny wyjątkowe”; „męka na krzyżu nie zdołała wypłenić zła”. Niekiedy „zaciera się granica między prometejskim buntownikiem i szatanem” {101} t.16 sz.475n. Na szczególną uwagę zasługuje też postać **Lucyfera**. Uważano go „za pierwotnego syna bożego” {77} s.159, „dobroczyncę ludzkości, objawiającego prawdziwe światło”. „Po upadku Lucyfer stał się grzeszny... w chwili upadku została całkowicie przemieniona natura Lucyfera, który utraciłszy całe swoje dobro, stał się zły” przez „pożądanie rzeczy niezgodnych z jego naturą”. Tak właśnie „diabeł został stworzony jako dobry, zaś zły stał się z własnej(?) woli” (raczej z woli skażonego środowiska ludzkiego). „Lucyfer jest imieniem diabła, synonimem szatana” {101} t.11 sz.105n.111. *Fosforos aster* ‘niosąca światło gwiazda’ była też epitetem **Dionizosa**, a jako *stella matutina* symbolizowała Chrystusa. Jednak Lucyfer symbolizuje jedną z dwóch sił istniejących w świecie (symbolem drugiej jest Chrystus [z obco inspirowanym zwrotem w górę]). „Tygrysa identyfikowanego z Lucyferem przeciwstawiano Chrystusowi-Barankowi jako równorzędną siłę”, „równoległą moc utożsamioną z Apollonem-Chrystusem” (tu spostrzeżenie T. Zielińskiego o rywalizacji ewolucyjnego Apollona-Chrystusa i rewolucyjnego Hermesa-Chrystusa). Jako upadły duch-anioł przeistoczył się w diabła (tamże). Ojcowie Kościoła przenieśli imię Lucyfer na szatana w nawiązaniu do Lc 10,18”, lecz „służy też jako określenie Chrystusa, n.p. Ap 22,16” (tamże). „W N.t. Lucyfer utożsamiony jest z szatanem (Lc 10,18 2C 11,14), a w Targumie z **Samaelem**” {193} s.60. „Tytuł szatan pozwala zidentyfikować go zarówno z Helelem (Lucyferem), jak i z wężem” s.88.86. Zatem także od tych postaci mamy potwierdzenie szatańsko-diabelskiej natury samego Jezusa, t.j. jako syna człowieczego... Wszystkie te postacie różniły się od chrześcijańskiego chrystusa brakiem wtórnego obcorodzajowego



pomazania, dla determinacji do etapu wstępującego na powrót do nieba. Którą kwestię zostawiali otwartą – do suwerennej decyzji samego Stwórcy.

W Biblii „syn” bytu duchowego lub pojęcia abstrakcyjnego oznacza obfitą intensywną wyróżniającą re-prezentację jego cech w osobie ludzkiej, a więc w bycie innego rodzaju. Podobnie niebiański Syn Człowieka który „przyszedł” (z nieba do narodu i świata – jak Jezus) doznaje duchowej aktualizacji i konkretyzacji w danej społeczności i materii, integruje się z nią i nabywa odziemnego i ludzkiego nacechowania. Największe objawienie tożsamościowe syna człowieka mamy w Jo 12,33-46. Jezus jest tam światłem przyszedłym do świata, t.j. niebiańskim synem człowieka Jo 1,9 19,5, który na ziemi doznaje aktualizacji i absorpcji przez ludzi; ten ziemski „staje się”, rodzi się, jest od-wzorowany od tego niebiańskiego.

Zamiast czulej opieki, „Ojciec odsłania swoje łono, zaś łonem jego jest duch święty” s.150. Ojciec oddaje go na wychowanie „najsurowшему zwierzęciu, **kobiecie**”, która z natury tępi ponadcielesne wymiary – szlachetność, człowieczeństwo, światowość. Zwłaszcza kobiety izraelskie potrafią być okrutne: „Córka mojego ludu jest okrutna, jak strusia na pustyni” Tr 4,3. „Surowo wychowuje swe młode, jakby nie były jego”. „Co chcesz [wina-krwi] ode mnie, kobieto, jeszcze nie przyszła godzina [krzyżowej śmierci] moja”. Nie przypominają one zwykłych ludzkich stosunków rodzinnych, gdzie jej członkowie darzą się ‘czułą opieką, szacunkiem, dobroczynnością’ łac. *caritas*. Czyżby ten oderwany od ziemi ojciec się lękał, że syn jego miłości w ziemskich warunkach przekształci się w syna człowieka, szlachetniejszego od byczka z apokaliptycznego tetramorfu Ap 4,6n?

Może wskutek takiej tresury syn człowieka, który stał się pomazańcem bożym, okazuje się **nader spolegliwy** zarówno wobec boga ojca, jak i tolerancyjny wobec zła, diabła Mt 5,39.44, grzesznych kobiet – może jako pierwszego odbicia ojca-Słońca w kobiecej Wenus. Czy należy te wszystkie negatywy widzieć na jednej płaszczyźnie? Jest jak obłaskawiony koń Mt 5,41, który przeszedł tresurę, jak milczący baranek Ac 8,32-35. Ciekawe, że podobną uległość wobec zła ukazywał Izrael w prześladowaniach i Zagładzie – czy tak został uformowany przez wielowiekowe obcowanie z tym syjonowym bogiem ojcem? Spolegliwość syna człowieka graniczy z konformizmem i liberalizmem. Jaki więc był ten bóg ojciec, skoro jego syn – który przecież „zawsze czynił, co się ojcu podoba” Jo 8,29 – uwalniał od potępienia kobiety grzeszne, obiecał grzesznikowi wyróżnienie nad posłusznego Lc 15,30, zbójcy raj Lc 23,43, grzesznikom przyście do nich (nie do sprawiedliwych!) i zbawienie Mt 9,13 1Tm 1,15. Ten syn boży nie był pozbawiony odruchów samoobronnych, bo jednocześnie ostro przeciwstawiał się nawet drobnym wypaczeniom mozaistów i królowi Herodowi – ale to z racji, iż „krzew winny (faryzeuszy i uczonych w Piśmie) zasadzono poza ojcem” {128} s.215. Ciekawe, że ta spolegliwość bogu ojcu, aż do śmierci krzyżowej, wymuszana od niego przez ducha świętego, narzucona była akurat jego synowi i apostołom 1C 4,9, ale też „grzesznikom, z których Paweł był pierwszym” 1Tm 1,15. Pod taką wrogą presją ducha świętego, człowieczeństwo syna człowieka nie miało szans się ostać i być zaaprobowane przez ojca, który się stawał jeszcze bardziej skłonny do grzechu – jak i jego lud Izraela Ex 32,22. Wątpliwa moralność boga ojca ukazana została w wielu wypowiedziach, m.in. o usprawiedliwianiu przez niego grzesznika Rm 4,5, o radowaniu się bardziej z nawróconego grzesznika niż sprawiedliwego Lc 15,7 18,13 Rm 4,5, o posłaniu syna tylko dla zbawienia grzeszników Mt 9,13 Mc 2,17. Wyraźniej charakter tego ojca ukazują apokryfy. W {128} Jezus mówi: „Ojciec nie potrzebuje mnie” s.117; „Biada wam, gdyż zostaniecie schwytni, lub myślicie może o ojcu, że jest przyjacielem ludzi” s.120 „Błogosławieni, którzy przesładują siebie w swych sercach. Oni są tymi, którzy poznali Ojca w prawdzie” s.220. „Bóg jest ludożercą [gr. *anthropo-fagos*], dlatego zabija się mu człowieka na ofiarę” s.251.

Wszystko to pierwotny syn człowieka, który stał się pomazanym synem bożym, łyka jak normalkę. Na punkcie ojca staje się zafiksowany spoczywającym na nim pomazaniem, zakręcony drugą nakrętką ducha świętego. Dlatego syn człowieka jako chrystus nie miał szans przywrócić bogu ojcu jego pierwotne człowieczeństwo. Mógł to zrobić tylko syn człowieka, który zwalczył w sobie pomazanie od nieludzkich hybryd ducha świętego, czyli antychryst.

Ciekawa jest też **astronomiczna symbolika** ojca syna człowieka, t.j. samego **człowieka**, jako powiązana z globem Słońca, m.in. „w Słońcu namiot założył” Ps 19,5; „Jahweh Elohim jest Słońcem i tarczą” Ps 84,12. W Ac 13,10 kłamliwy prorok i mag, „tego imię Bar-Jezus(a)”, jest uważany za „syna diabła”. Następnie, z nałożoną na niego ręką Pańską, t.j. duchem świętym, przestaje widzieć Słońce, źródło swej mocy (jakby ojca; ogarnia go ślepotą, mrok i ciemność, które są Księżycą {50} s.180. W Ps 104,22n mamy: „gdy Słońce wszędzie, (zwierzęta leśne) znikają i kładą się w swych legowiskach. Człowiek wychodzi do pracy swojej, do pracy swojej aż do wieczora”. W Ewangelii Mateusza Mt 5,45 Jezus mówi: „Żeby staliście się synowie ojca waszego, tego w niebiosach, że Słońce jego [on] ‘wznosi’ *ana-tello* na ‘złośliwych’ *poneros* i dobrych... W Mt 13,43: Odprawi syn człowieka aniołów jego i zbiorą z królestwa jego wszystkie pułapki i czyniacych zaprzeczenie Prawa [t.j. synów złośliwego 13,38]. I rzuca ich do pieca ognia. Wtedy sprawiedliwi ‘wy-jaśniąją’ *ek-lampo* tak jak Słońce w królestwie ojca ich”. W Ewangelii Tomasza 38,4 : Poucz nas o ‘właściwym miejscu’ *topos*, w którym ty jesteś. Rzekł im: Istnieje światło w człowieku światła, i on [człowiek] oświetla świat cały. Gdy nie oświetla, jest ciemność” {128} s.212. Też Lc 10,22 Jo 1,14 5,17.21.26 10,32.38 Ap 1,16. Jednak w N.t. zarysowana jest niezgoda, a nawet nienawiść między synem człowieka a człowiekiem. Wyjaśnieniem może być, że pomazany obcym duchem syn człowieka często sprzeciwia się człowiekowi, nie wykonuje jego posłannictwa: jako „nieprzyjacielowi-człowiekowi” Mt 13,28.39 t.j. diabłu, jako Mojżeszowi, jako ojcu i władcy domowników Mt 10,36. Uważano też, że synowie sądzą ojców Mt 12,27. Syn człowieka w fazie pierwotnej jest niebiańską postacią eschatologiczną wedł. Dn 7,13n.

◇

W **przypisach końcowych** (oznaczonych Pk) podano, w tłumaczeniu ze źródeł greckich i łacińskich, ciekawsze paralele z ewangelii apokryficznych. Zacerpnięto je z drugiego aparatu przypisów “Synopse der drei ersten Evangelien” A. Huck 1981 oraz z polskich przekładów apokryfów M. Starowieyskiego i W. Myszora. Pozyccje literatury w nawiasach { } odnoszą do spisu literatury zamieszczonego w końcowej części książki. Co do stosowania wielkich liter – aby uniknąć w tym miejscu roztrząsań typu: który bóg jest prawdziwy, który duch jest boży, czy który chrystus jest człowieczy i święty, postaci te piszę z małych liter.



Prawdopodobnie każdy komentator tekstu symbolicznego ma przed sobą zadanie wyboru **przewodniej zasady** identyfikacji, kojarzenia osób, zdarzeń i rzeczy. Bez takiej zasady poszczególne elementy nie ułożą się w uporządkowaną logiczną całość, a egzegeza nie wykaże realnego sensu. Autor wybrał – zgodnie z powszechnym w starożytności przekonaniem o odpowiedniości makrokosmosu (wszechświata) i mikrokosmosu (człowieka) – dwie takie porządkujące zasady: astronomiczną i anatomiczno-fizjologiczną; ich odzwierciedleniem jest dopiero zasada świątyni.

Zasada **astronomiczna** (astralistyczna), bazuje na typologii ciał niebieskich – astralnej, solarnej, lunarnej, eterycznej i atmosferycznej bóstw, bardzo starej metodzie opisywania boskiej rzeczywistości, obecnie mniej rozpowszechnionej, ale powszechnej w religiach starożytnego świata. Także w odniesieniu do Biblii metoda ta była szeroko stosowana już przez ojców kościoła chrześcijańskiego, wracano do niej niejednokrotnie, także w powojennej Polsce (Zygmunt Poniatowski, Henryk Hoffmann i in.). Obszerniej o tym w {47} s.5-10.

Zasada **anatomiczno-fizjologiczna** bazuje na typologii funkcji poszczególnych układów i organów ciała ludzkiego. Autor uznaje, iż w ewangelii wymienione tam narządy (głowa, ręka, nogi, oko, język, serce) są symbolicznymi odpowiednikami psychiczno-duchowych właściwości osób lub figur teologicznych. Zaskakujące, że nader bogato jest reprezentowana ludzka sfera płciowa (syn, ojciec, obrzezka, rzezaniec, łono, nogi w sensie seksualnym, oblubieniec, oblubienica, małżeństwo, cudzołóstwo, rozpusta, prostytutka, macierzyństwo, poród). Była to, jak się zdaje, zasadnicza sfera zainteresowania średniego i późnego biblijnego samego Jahweha – jego alternatywnego nurtu (drugie tablice), w chrystianizmie występującego jako bóg ojciec. Seksualność jest bowiem zasadą „zmartwychwstania” ucieśnionego Jahweha (żywego biologicznie boga ojca), miejscem powstawania „nowego stworzenia”. Warto przy tym zauważyć, że także kościół średniowieczny i współczesny wykazuje niezwykle zainteresowanie sprawami płci.



Trzeba też sobie uświadomić, że chrystianizm jest doktryną **eschatologiczną**, dotyczącą ostatniego okresu świata, ale swoiście przyspieszoną, która jednocześnie stara się być religią zmartwychwstańczą, i to „tu i teraz”, i w tym samym rodzaju organicznym. W człowieku „uruchamia ukryte moce”, te od zwierzęcej płciowości węża. Ten zwrot od człowieka do ordynarnej seksualności dzisiaj jest już jawnie praktykowany jest w elitach władzy. Bo, jak słusznie pisze M. Ogórek, jeżeli nie podkasywanie rękawów, to podkasywanie spódnic, w ramach poluzniania obyczajów (Ang. 18/23). Doktryna ta jest dziko rewolucyjna, ma się nijak do naszego tradycyjnego ewolucyjnego bytowania, przez dzieła umysłu i rąk, w ciele i na ziemi. Chrześcijanin żyje jakby świat już się kończył (gdyż faktycznie niemal się skończył dla judaizmu po klęskach powstań), wybiega on aż po koniec czasów, jego koniec czasów „już osiągnął” (1C 10,11), czasy, w których on żyje, są czasami ostatecznymi (Ac 2,17 Hb 1,2 2P 3,2-3) {100}s.252. Dla niego liczy się wyizolowanie się i wstępowanie – nie kontynuacja, rozwój i zstępowanie. Nie widzi więc sensu w dbałości o pełnię rzeczywistości światowej, o „starego (czyli: obecnego) człowieka”, których porzuca. Interesuje go tylko nowe, przyszłościowe, bez względu na jego uprawnienie i jakość. Jak ów syn marnotrawny chce powrócić ze świata do okręgu administracyjnego swego ojca Lc 15,13. Stąd zakładana przez autorów Nowego testamentu krótka perspektywa historyczna chrystianizmu. Koniec wieku miał być bliski, bliski też miał być moment ponownego przyjścia chrystusa. Liczyły się więc cele doraźne, metody niewybredne, katecheza złudna i baśniowa, „byle tylko wszelkimi sposobami chrystus był zwiastowany, czy obłudnie, czy szczerze” Ph 1,18, nie zaś rygorystyczna wierność wobec ziemskiej materialnej człowieczej i cielesnej rzeczywistości. Czy nie przewidywano, iż dzieje świata potrwają dłużej i że znajdą się ludzie, którzy dostrzegą nieprawdziwości historyczne wielu opisów dziejowych, osobowych, topograficznych, niespójności tekstowe, nieprawdopodobieństwa psychologiczne i inne niedorzeczności? Czy raczej zakładano, że oczarowanie umysłów nowym duchem będzie tak totalne (z pomocą tajemnych kultów hellenistycznych) a postęp rewolucyjnych przemian tak szybki i gwałtowny, że tamte zmiecie, zatrze i zmarginalizuje. Ale fakt, że nie zadbano o ład historyczny i materialny, pozwala przypuszczać, że zadbano o swoisty ład teologiczny. Dla czytelników zdziwionych określeniem **“oczarowanie”** wspomnę tylko, że księga t.zw. “Dziejów apostoelskich” nosi w oryginale greckim tytuł *Prakseis* (l.mn. od *praksis*), co w ówczesnej grece bynajmniej nie znaczyło “dzieje”. Słowo *praksis* w N.t. ma zawsze sens negatywny i w Ac 19,18-20 oznacza ‘praktyki magiczne’. A właśnie stosowanie czarnoksięstwa i magii zarzucali Jezusowi mojęszowcy w ewangelii, w apokryfach {127 I-IV} i w Talmudzie {101} {138}. Czyniąc cuda, wykonywał on często określone gesty, które można uznać za czarnoksięskie, ale czarnoksięstwo nie musi dokonywać się za pośrednictwem czynności i rekwizytów; może polegać na bezpośrednim wpływie na umysł nową nauką, propagandą. Apokryf „Dzieje apostoła Judy Tomasza” zdolności magiczne przypisuje „zbiegom od swych panów”, t.j. „zaparciu się (swojego) boga” {127-IV} s.601.648, a o to właśnie posądzano Jezusa. Znamienny jest też pokłon magów (nie “królów”, jak się tradycyjnie podstawia), a także Jezusowe symboliczne gesty, procedury, wezwania i czynności magiczne, pytanie (demon) o imię Lc 8,30, użycie śliny, nakładanie rąk, dotknięcia, kreślenie figur, wzbudzanie w sobie i w obiekcie emocji.

Z koncepcji boga jako niebiańskiego ojca pochodzi – jak odbicie w lustrze – wizerunek niebiańskiej **ko-biety**, pomieszczonej w niebiańskim centrum chrystianizmu jako zasady religijnej (jak islam stawia w centrum mężczy-

znę). Przyjęcie wyizolowanej vulwiczno-fallicznej i matrixowej t.j. ‘macicznej’ zasady, jako podstawy założycielskiej chrystianizmu. Można ją dostrzec zwłaszcza w typologii chrystusa jako zwierzęcego fallicznego łajdackiego Dawida (2S 6,20 11,2-27) obnażającego się przed arką (typ macicy). Wszystko, co w chrześcijaństwie dotyczy kobiety, jej płciowości, seksualności, zaślubin, porodu, ale także miłości, łaski, królestwa bożego odnosi się do Syjonu i do matrixa. Lecz nie jest to matrix człowieczy, humanistyczny, zintegrowany w ludzkim organizmie, osadzony w cywilizacji, poddany szlachetnemu etosowi narodu i ludzkości i wyrażający jej kulturę, czyli tradycyjny matrix kobiety-żony i matki. Ale w centrum chrystianizmu umieszczono matrix kobiety węża, samolubny, egoistyczny, wyizolowany z zasad i obyczaju, prymitywny, prostacki, łajdacki, uśmiechający się, czysto zwierzęcy, matrix niebiańskiej hybrydowej potwory, i jej nosiciela: dzikiego swawolnego zepsutego grzesznika. Taki matrix to źle wybrany krzyż na znak końca, „stojący tam gdzie nie powinien” (Mc 13,14), zepsuta płciowość, którego finałem ma być hybrydowo-potworowa karykatura człowieka.

Z matrixowością związana jest syjonowość i **kobiecość** przekazu ewangelicznego i Apokalipsy Jana (stanowisko przeciwne, lub bardzo powściągliwe względem kobiety, zajmuje Paweł). Większa część nauki Jezusa wyraża w kategoriach religijnych mentalność i dążność kobiety – lecz takiej niebiańskiej: „niezależnej, samorządnej”, liberalnej, dzikiej, wyzwolonej, instynktowej, samiczej, hybrydowej, zwierzęcej, reprezentowanej przez niebiański Syjon. Ten chrześcijański samiczy profil duchowy przekłada się w sferze świeckiej narodu na kobiecy typ rządów w życiu rodzinnym, społecznym, gospodarczym, kulturalnym, prawnym i politycznym. Kobiecość chrystianizmu odbiła swoje piętno także na współczesnych systemach politycznych, w których centrum umieszczono kobietę, m.in. w poprzednim „**socjalizmie** realnym” (t.j. materialnym – czyli dziewiczej kobiety gospodarnej) i obecnym socjalizmie personalnym, (t.j. cielesnym – czyli rozpasanej kobiety seksualnej). A to stosownie do dziejów przemian kobiety w Apokalipsie Jana: oddana swemu ojcu dziewica Syjon – matka – seksualna oblubienica – materialna gospodyni. Nie należy tamtego ustroju odnosić do komuny; partii komunistycznej wyznaczono jedynie rolę maskującą i służebną: miała ona socjalizm w sobie ‘uwspólnić’, rekapitulować, akceptować, karmić, doczłowieczać, uprawniać i zatwierdzać w wysokich człowieczych instancjach. T.zw. „państwo robotników i chłopów” do centrum władzy desygnowało kobietę, z natury bez istotnego zainteresowania człowiekiem, światem, nauką, techniką i przemysłem. To z powodu kobiecego charakteru władzy wszystko było prostackie, prymitywne, zgrzebne, nieprecyzyjne, tandetne, niedoskonałe, bez wyobraźni; odpowiadało bowiem takim cechom typowej kobiety. Dalej, kobiecość chrystianizmu w narodach wyraża się w gynajkokracji, pajdokracji, w ocenianiu wszystkiego kobiecym okiem, kobiecą mentalnością, dla kobiecych potrzeb, dominowaniem emocji nad rozumem, praktyczności nad zasadami, masowości nad autorytetem, pozorem nad prawdą, litości nad rygiorem, skłonnością do wszystkiego co słabe, nieudane, nieporadne, chore (kobieta okresowo choruje i zajmuje się nieporadnym dzieckiem), ułomne, zbuntowane względem cywilizacyjnych reguł, względem logicznego i sprawiedliwego człowieka i prawdziwego mężczyzny. Kobieta bowiem wie, iż jest pojęciowo i moralnie słaba i nie dorównuje mężczyźnie w niemal każdej dziedzinie. Natomiast jest wyrozumiała względem wszystkiego, co obłudne, oszukańcze (kobieta w ciąży oszukuje reakcją obronną organizmu), głupie, ciasne, grzeszne, winne, zwierzęce, rodzinne, dziecięce. Można tu dodać katalog „dzieł miłości” spisany przez Pawła 1C 13,4-13.

Vulwiczno-falliczna zasada chrystianizmu wynika z koncepcji boga jako **ojca**. Nazwa „ojciec” bowiem zakłada aktualną, stałą i główną aktywność płciową boga chrystianizmu – niekoniecznie cielesnie seksualną, ale zawsze wrzącą, buntowniczą, rewolucyjną (nie ewolucyjną, rozwojową). Taki bóg słuszenie mógłby być jedynie szczególnym wyrazem, końcowym rezultatem, obocznym nurtem wielkiego boga, podbogiem (nie jego zastępcą ani „wyłącznie jedy-nym”) – jak płciowość powinna być poddana kontroli organizmu człowieka. Bóg ojciec jest bogiem kopulującym – jak „słowo jest bogiem mówiącym”. Tylko w chrystianizmie „ojciec” pragnie zostać „ostateczną decyzją boga”, poprzez którą dotychczasowy pełniejszy „władca nie ma racji i zostaje potępiony” {314}. W tej religii „gorszy bóg”, seksualny bóg ojciec chce przejąć rolę wyprowadzenia szczytowego rezultatu z pełnego człowieczego boga; chce go wysycić, sterminować, zakończyć, reprezentować i prowadzić. Vulwiczno-falliczna zasada chrystianizmu widoczna jest też w fallicznej symbolice Jezusa i vulwicznej symbolice Marii. Przykładowo, nowy grób gdzie złożono ciało Jezusa zestawia się z dziewiczym łonem Marii {314} s.264.

Kwestią jest też **gatunek literacki** ewangelii, który jest jedyny w dziejach literatury światowej. Najbliższy jest chyba żydowskiej hagadzie, a także baśniom typu religijnego (takimi są n.p. “Kwiat paproci”, “Szkłana góra” czy współczesne “Opowieści z Narnii”). Ewangelie, chociaż ludzko przypominają europejskie (greckie, łacińskie, polskie) dzieła historyczne, to zupełnie takimi nie są. Ewangelie nie są ani kroniką wydarzeń ani biografią Jezusa, co już i Kościół przyznaje, m.in. ks. J. Kudasiewicz {189} s.75.77 i Encyklopedia katolicka {101}. Ale o ile można przejść do porządku dziennego nad skłonnością ewangelistów do “baśni żydowskich” (Tt 1,14) wtedy gdy opisują całkiem własne sprawy i na użytek własny, to nie można się zgodzić na bezpodstawne oczernianie władz rzymskich, jak króla Heroda Wielkiego o rzeź niemowląt czy króla Heroda Antypasa o ścięcie Jana {145} s.178, a także fałszowanie wizerunku syna człowieka, który jest postacią narodową czy ogólnonarodową. Przykładowo, w dziełach europejskich jeżeli świadek A. Marcellinus orzekł, iż cesarz “Julian wiedział z własnego doświadczenia, że żadne dzikie zwierzęta nie są tak wrogie względem ludzi, jak nimi są po większej części chrześcijanie” {46} s.235, znaczyło to, że cesarz ten akurat tak to zdanie sformułował – nie mniej, nie więcej i nie inaczej. Nikt by się nie ośmielił fałszować cesarza. Natomiast w ewangeliiach, „relacjonując” odpowiedź Jezusa na pytanie arcykapłana o bycie chrystusem, każdy z trzech synoptyków podaje inną odpowiedź: „Ty rzekłeś”, „Ja jestem”, „Jeżeli wam powiem”. W ewangeliiach jeżeli się pisze: “Jezus rzekł: ...”, to najczęściej jest to tylko interpretacja czy nawet nadinterpretacja, wymysł, wytwór pragnień i fantazji ewangelisty, tylko

przypisany Jezusowi. Czyli, że interpretacja pisarza została włączona w wydarzenie, ale bez powiadomienia o tym czytelnika! Stąd też powstała ważna gałąź biblistyki zajmująca się wyłuskiwaniem ewentualnych „najbardziej własnych” autentycznych słów (*ipsissima verba*) i autentycznych czynów (*ipsissima facta*) Jezusa, których – jak się przypuszcza – może być tylko bardzo niewiele. Także rzekome cytaty starotestamentowe w ewangeliach prawie nigdy nie są autentyczne, lecz kompilowane, naciągane i przekłamywane dla „uzasadnienia” doktryny zdanej do łatwego propagowania. Określenie chrystianizmu jako „religijny kicz” jest tu na miejscu.



Badacz ewangelii może doznać szoku, gdy natknie się na odrażające nieludzkie koncepcje, niepokojące moralnie nauki, swoiste „wartości” które w całej ziemskiej cywilizacji są anti-wartościami. Do tego różnego rodzaju nieprawdopodobieństwa, fikcje historyczne, naciąganie faktów dziejowych, nieprawdziwe dane chronologiczne czy topograficzne, niespójności psychologiczne, wreszcie sprzeczności wewnętrzne i pomiędzy poszczególnymi ewangeliami {130} {131} {132} {134}. Jednym słowem na „religijny kicz”, który chce uchodzić za święty. Ks. J. Kudasiewicz w {189} pisze, iż przez wieki tradycyjna katecheza biblijna w sposób sztuczny i naciągany harmonizowała ze sobą cztery ewangelie w celu skomponowania spójnej biografii Jezusa s.123. **Nowe spojrzenie** na ewangelie budzi często sprzeciw, a nawet zgorszenie. Przyzwyczajenie do starych ujęć i brak odwagi do przyjęcia nowej i głębszej prawdy są wielkim utrudnieniem w przekazie. Jednakże, jak napisał papież Grzegorz VII: Chrystus nie powiedział: Jam jest przyzwyczajenie - lecz: Jam jest prawda. Przyzwyczajenie musi ustąpić przed prawdą s.81. Przecież także mistrz Jezus nie wahał się obalać ponadtyślatniej tradycji, gdy część jej uznał za błędną.

Fakt, że większość „słów Jezusa” nie jest autentyczna, lecz została wymyślona przez redaktorów, nie tylko oczyszcza hipotetycznego „historycznego” Jezusa z wielu zarzutów przypisanych mu w tekście ewangelii. Także kolosalnie zmienia **metodę odczytywania** ewangelii. Gdy bowiem okazuje się, że nie powstały one jako mowy wygłoszone w sytuacjach niepokoju, stresu i emocji, kiedy nie ma czasu na staranne dobieranie słów i konstrukcji zdaniowych, ale zostały wypracowane w zaciszach pracowni, prawdopodobnie przez elitę intelektualną narodu, należy z nieporównanie większą uwagą i wnikliwością odczytywać ich kunszt i ważyć słowa. Wtedy każdy szczegół opisu – nazwa, imię, słowo, liczba, pora dnia, czynność zostały wybrane celowo, mają znaczenie tylko typiczne – i aż typiczne!, podane zostały nie dla kolorytu, lecz dla głębszej treści teologicznej, którą należy odkryć.

Chrześcijański plan zbawienia, skierowany przeciw nie do sprawiedliwych, lecz do zepsutej, zdegenerowanej duchowo i moralnie, grzesznej części ludzkości (Mc 2,17), radykalnie się wycofuje z osiągnięć cywilizacji, sięga w głąb stworzenia i ogranicza się do cech **zwierzęcych** w ludziach. To u zwierząt najważniejsze jest indywidualne życie, natomiast moralności, honoru, ojczyzny, patriotyzmu zwierzę nie zna, tylko obszar paśny lub łowny. To u zwierząt zwykłym trybem życia jest egoizm, obłuda, kłam, podstęp, kradzież, rozbój, obżarstwo, wszeteczeństwo. U zwierząt najważniejsza jest funkcja płodzenia, matrix – i tu chrystianizm jest bliski nie tylko behawioryzmowi zwierzęcemu, ale i starożytnym kultom misteryjnym i zmartwychwstańczym, z ich amoralnym seksizmem i dzikim kultem płodności. Można nawet odnieść wrażenie, iż całe objawienie nowotestamentalne jest przesłaniem od hybrydowo-zwierzęcych duchów, pragnących zainstalować się na człowieku (pomazująca Jezusa gołębicą, gloryfikowanie niebieskich ptaków, wjazd na jurnym osie w kulminacyjnym momencie, porównywanie wiernych do owiec, centralna pozycja obłubienicy w Apokalipsie). Tylko bowiem z takiego pozaczłowieczego źródła może wypływać faworyzowanie zwierzęcej strony ludzkiej osobowości, widoczne w ewangeliach, także wtedy, gdy starają się człowieka „dowartościować” (a właściwie: zepsuć) pomazaniem od inrodzajowego ducha świętego, gdyż krzyżówka muła z koniem, o ile się uskuteczni, nie ma ani wytrzymałości osła ani chyżości konia. Za pośrednika dla tego hybrydowo-zwierzęcego zbawienia wybrano ziemskiego cielesnego syna człowieka, ale maksymalnie odczłowieczonego i zepsutego, bo najniżej na jego stopniu hierarchii bytowej można było się przykleić do człowieczeństwa i z nim wznieść się do nieba (Jo 3,13). Służyć miał jedynie jako żero i winda dla złożonego na nim owadziego jaja ducha świętego, jak to czynią niektóre muchówki. Także powrotnie jedynym agensem odniebnych przemian miał stać się, wcześniej załączony do niego (por. „tylko tak jak na załączonym obrazku”), duch święty ubrany w organizm hybrydowego ptaka – tak jak gołębicę. I stąd też kult zwierząt w biblijnych U.S.A. i w „polskich” syjonistyczno-chrześcijańskich „elitach” i związane z tym niedoczłowieczenie wszyściego, liberalizm i zmysłowizm. Jest też znamienne, iż rzekomo „odkryta” w 1881 r. t.zw. „Ewangelia życia doskonałego” (przeróbka treści ewangelicznych, najprawdopodobniej współczesny falsyfikat, ale przecież napisany celowo) przepełniona jest „braterskim stosunkiem Jezusa do zwierząt”.

Teraz słowo o niebiańskim pochodzeniu Jezusa, jego „zstąpieniu z nieba”, jak sam mówi (Jo 6,38-58). Od kilkudziesięciu lat nabiera rozgłosu hipoteza o pochodzeniu Jezusa i nauki chrześcijańskiej od **kosmitów**. O to zresztą podejrzewa się większą część spuścizny biblijnej, z tym wyjątkiem, że w przypadku nauk Mojżeszowych musieli to być kosmici innej rasy, bardziej człowieczej. Łatwo wskazać kilka miejsc w N.t., które mogą stanowić podstawę dla tej hipotezy. W 2C 12,2 Paweł pisze: „Znałem człowieka w chrystusie, który przed cztermi laty – czy to w ciele było, nie wiem, czy poza ciałem, nie wiem, bóg wie – został uniesiony w zachwyceniu aż do trzeciego nieba. I wiem, że ten człowiek – czy to w ciele było, czy poza ciałem, nie wiem, bóg wie – został uniesiony w zachwyceniu do raju i słyszał niewypowiedziane słowa, których człowiekowi nie godzi się powtarzać. Z takiego chlubić się będę, ale z siebie samego chlubić się nie będę”. Paweł zapowiada, że są to widzenia i objawienia pana, czyli zwykle Jezusa 12,1.8-9. „Człowiekiem w Chrystusie” bowiem najprawdopodobniej jest „człowiek Chrystus Jezus” 1Tm 2,5. Także w Ap 12,5 do boga i do jego tronu porwany zostaje narodzony Jezus {20}s.208. Wprawdzie autor {164} przyznaje, że Paweł mówi, jakby mówił o przeżyciach innego człowieka, ale religia autora każe mu wierzyć, że to Paweł został zachwycony. Ten porwa-

ny usłyszał “niewysłowione słowa” *arreta rhemata*, które w znanych dziejach ludzkości można porównać tylko albo do przekazów od duchów do ludzi nawiedzonych, albo do telepatycznych przekazów od ufonautów (tu w związku z porwaniem i podróżą kosmiczną - zdecydowanie to drugie). Zresztą w judaizmie popularna była idea cielesnego przeniesienia do nieba (Henoch, Elias, Baruch, Ezdrasz, może Jeremiasz) s.470. Potem sam Jezus mówi, że nauka jego nie jest jego własna, lecz tego który go posłał Jo 7,16 12,49, boga ojca. Przy czym bogami w starożytności nazywano wszelkie niezwykle świetne zjawiska na niebie, zwłaszcza gdy towarzyszył im przekaz słowny. Do zdarzeń uzasadniających hipotezę pochodzenia chrystianizmu od kosmitów zalicza się i anielskie poczęcie Marii, i nawrócenie Pawła, i wędrującą i zatrzymującą się gwiazdę magów, i słyszenie głosu przez Jezusa, i głoszenie że poprzednio żył w niebie, i przemienienie na górze, i wizytę aniołów przy jego zmartwychwstaniu, i zabranie go przez “obłok” do nieba, i niezwykłą zdolność leczenia i odgadywanie imion ludzi, które nabywają wzięci. Zainteresowanych głębiej tą hipotezą odsyłam do książki B.H. Downinga “Biblia i latające spodki” {159} lub do studium porównawczego, zamieszczonego jako dodatek w moim komentarzu do Apokalipsy Jana {47}.

Tu chciałbym podkreślić, iż struktura ufo-natchnienia nie jest jednolita. Tak jak religie niebiańskie pochodzą z odrębnych objawień, jak Żydzi nie są doktrynalnie jednakowi, jak narody mają różne charaktery, tak też poszczególne grupy ufo-istot znacznie się od siebie różnią, a podejrzewa się, że nawet między sobą konkurują i wojują o władzę nad ziemianami. Możliwe więc, że również tradycja Mojżeszowa pochodzi od jakiejś ufo-rasy, zdecydowanie czło-wiecznej, zaś tradycja Dawidowa od upadłej, zwierzęcej, z którą na dodatek stowarzyszyły się jeszcze gorsze rasy duchów (Mt 12,43 Lc 11,24). Co do natury zjawiska UFO, może ono być tego rodzaju co widzenie ducha (m.in. w seansach spirytystycznych), i może korespondować z Pawłową doktryną o różnorodności zmartwychwstania w 1C 15,35-52, zwłaszcza o wzbudzonym ‘organizmie duchowym’ *soma pneumatikon* w.44. Wiele mogłyby tu wyjaśnić apokryfy judaistyczne, ale najważniejsze dla tego tematu, jak księga Zohar, dotychczas nie zostały udostępnione w języku polskim.

Szereg postaci nowotestamentowych jest utożsamianych typycznie z czołowymi postaciami Starego testamentu; widoczne to zwłaszcza w apokryfach, a dotyczy to Jezusa, Jana Chrzciciela, Piotra, Pawła i Marii. W przypadku matki Jezusa ma ona skojarzenia z wieloma niechlebnymi czy wręcz nierządnyimi kobietami Starego testamentu, m.in. Mt 1,1-17; też przez skojarzenia z kobiecymi postaciami innych religii, które sprowadzają ją do kategorii rozpustnej Inanny-Isztar i Afrodyty-Wenus. Istnieją też **diabelskie** konotacje samego Jezusa jako **syna człowieka**. W Jo 3,14 syn człowieka jest zestawiony syntetycznie z wężem z Nu 21,8n (Mt 10,16), a jest to ten sam ‘wąż’ *nachasz* z Ge 3,1 który skusił Ewę i który w powszechnej opinii egzegetów jest diabłem (szatanem). Twierdzenie {51} wbrew całej Biblii iż „wąż nie jest tu symbolem szatana” s.307 nie jest przekonujące wobec dużej spójności doktrynalnej wewnątrzbiblijnej. Syn człowieka skojarzony jest też z diabłem-szatanem poprzez błyskawicę Lc 17,24 z 10,18 (Mt 24,27 28,3) i przez ‘złośliwego’ *poneros* Lc 6,22 (określenie diabła w Mt 13,25.38 E 6,11-16 i węża Mt 16,4 1Jo 3,10-12). Z diabłem skojarzone jest też imię Jezus występujące w imieniu Bar-Jezus Ac 13,6.10. Ponadto Jezus przedstawia siebie jako „wróg człowieka” Mt 10,34n 17,22 którą cechę przypisuje się powszechnie diabłu. Jezus swoim życiem i nauką zaprzeczał wielu wypracowanym przez człowieka uniwersalnym normom cywilizacyjnym, a nawet zwykłej ludzkiej przyzwoitości.



Autora przekładu ksiąg biblijnych pyta się zwykle o jego **przynależność konfesyjną** (kościelną). Niektórzy bowiem (jak n.p. W. Barclay) uważają, że „chrześcijaństwo może być zrozumiane tylko od wewnątrz. Nikt nie zrozumie chrześcijaństwa, dopóki sam nie spróbuje być chrześcijaninem” {188}. Autor nie podziela tej opinii. Są bezwyznaniowi religioznawcy, jak prof. Z. Poniatowski, którzy dokonali bardzo wiernych przekładów fragmentów ewangelii i cennych krytycznych komentarzy (jak n.p. „Logos prologu...” {140}). Jest bowiem wręcz przeciwnie – dopiero stanąwszy poza rzeką można obejrzeć ją w całości oraz dostrzec jej groźne meandry, nurty i zawirowania.

Czytelnika interesuje też, z jakich **pozycji światopoglądowych** autor postrzega dane zagadnienie. Odpowiem od razu: z pozycji niechrześcijańskich – humanistycznych, pogańskich, klasycznych – cokolwiek pozytywnego one w świecie znaczą. Wyjaśnię to autobiograficznie.

Wiadomo, że chrześcijański duch od swego zarania walczył z mozaizmem. Ważne jest, że to chrystianizm rozpoczął tę walkę. Anty-mozaizm był postawą założycielską chrystianizmu, gdyż wyłonił się on z niego jako wroga jemu sekta. Ujawnił się on już w atakach Jezusa na żydowską hierarchię, w ofensywie apostołstwa przeciwko mozaizmowi, w agresji antyżydowskiej kościoła. Po wiekach intensywnej chrystianizacji pierwotny szeroki duch pogański Polaków też został przesycony anty-judaizmem; Kościół bowiem przez wszystkie wieki aż do czasów współczesnych był programowo anty-judaistyczny – i trzeba przyznać, iż zawsze zgodnie z nauką Jezusa i doktryną Nowego testamentu. Nie dziwne więc, że ja także, urodzony i wychowany w tym duchu, w okresie przystąpienia do lektury ewangelii, nastawiony był negatywnie do religii żydowskiej, i dawałem temu wyraz otwarcie zawsze i wszędzie. Tym bardziej, że były ku temu powody osobiste, rodzinne i narodowe, które zdawały się jednoznacznie obciążać Żydów, i to w całej ich masie. Wtedy bowiem nie funkcjonowało pytanie: Jakich Żydów?, nie było informacji w dostępnym mi otoczeniu, iż w pozornie monolitycznej społeczności żydowskiej istniały od dawna głębokie podziały - aż do wzajemnej śmiertelnej nienawiści. Że jeszcze przed wybuchem II wojny Żydzi poklasyfikowali się na ortodoksów i na syjonistów, co możemy sprawdzić przez internet w ówczesnych spisach gminnych. Po bezstronnym zbadaniu problemu okazało się, że negatywny stosunek Żydów do Polaków był reakcją, wynikał z wcześniejszej powszechnej pogardy i wrogości do nich, uwarunkowanej głównie religijnie. Dziś, po osobistych bolesnych doświadczeniach od strony nowych, syjonistyczno-

chrześcijańskich władz Polski, łatwiej mi zrozumieć, jakich udręk musieli doznawać wyznawcy Mojżesza obdarzeni świadomością wyższych i szerszych, humanistycznych i światowych wartości.

To prawda, że w ogólnym osądzie negatywne jednostki - jak w Biblii tak w obecnym narodzie żydowskim - są liczniejsze. Ale to samo można powiedzieć o Polakach, jeżeli tylko otrzymują jakąś władzę: religijną, polityczną, militarną, finansową. Jest coś dziwnego w tym, że Polak bez władzy jest szlachetny, przyjacielski, ludzki; kiedy natomiast poczuje władzę, przemienia się w egoistyczną bestię. Tak gruntowna przemiana w charakterze musi wynikać z wymiany duchowej – z człowieczej na hybrydowo-zwierzęcą, której, poprzez chrystianizm, jest poddana każda władza w Polsce. Otóż po zaniku własnej narodowej religii Polaków, t.zw. „pogaństwa”, wszelka władza w Polsce otrzymała duchowe umocowanie chrześcijańskie. Uwierzono, że królem Polski jest chrystus, królową Maria; wszelka władza pochodziła od chrześcijańskiego boga ojca; Polska nawet chlubiła się byciem „chrystusem narodów”; majątki i pieniądze przekazywano Kościołowi. Tak więc jedynie duch chrześcijański był inspiracją wszelkiej władzy w Polsce: kulturowej, obyczajowej, religijnej, politycznej. W ogóle bowiem: żywa obecność chrześcijaństwa w jakimś narodzie, jego chrześcijański duch, zaprasza do władzy ducha syjonizmu, gdyż duch chrześcijański i duch syjonistyczny są jednym, i on instaluje syjonistyczną władzę. Stąd wszystkie rządy w Polsce „to jest taka wiara”; parafrazując: *cuius religio, eius regio* – macie w co wierzyć.

Odnosnie **przyczyn utworzenia** chrystianizmu można spotkać różne wyjaśnienia. Jedno z nich porównuje chrystianizm do karetki pogotowia, pędzącej pod prąd i łamiącej wszelkie zasady, bo „największą wartością jest życie człowieka”. Lecz z praktyki widać, iż karetka ta, by uratować życie jakiegoś zdegenerowanego leżącego alkoholika, taranuje i rzuca na pobocze wielu prawidłowo idących ludzi. Te same motywy widoczne są na kartach N.t. Wędług niego przestanką do podjęcia przez władze Izraela decyzji o utworzeniu chrystianizmu, była koncepcja „zbawienia całego Izraela” Rm 9,4 11,26 G,6,16 Ac 13,23n Jo 11,50. Była to koncepcja szaleńcza, absolutnie niemożliwa, o której w żadnym narodzie nie myślano, i co w żadnym biologicznym rodzaju się nie zdarzyło. Bo „całego” znaczy razem z jego częścią zepsutą, a tę natura eliminuje, nawet, gdy najbardziej zepsutą częścią tego narodu są ludzie władzy (liczne oskarżenia biblijnych proroków). Rządzący zapewne przewidywali zbliżającą się tragedię, czuli się za nią odpowiedzialni, ale tej odpowiedzialności chcieli uniknąć Jo 11,50, przechować się w, z gruntu uczciwej, masie człowieczej, z „jakąś nową władzą” jako ich przywódcy. Lecz już nie w swoim etnicznym narodzie, który de facto właśnie przestawał istnieć, lecz w ludziach narodów „pogańskich”. Wystarczyło sklonować jakąś obcą religię, dostosować swe wierzenia do wierzeń świata hellenistycznego, gdzie też byli cierpiący synowie boży, byli boscy cudotwórcy i lekarze, były misteria zmartwychwstańcze i orgiastyczne, były mity o narodzeniu z dziewicy, był hermetyzm i gnostycyzm i t.p. Można było pod to wszystko się podpiąć. Jan ewangelista i Paweł wyraźnie piszą, iż celem stworzenia chrystianizmu było było zmartwychwstanie narodu „umarłego w grzechach”, zmazanie win, „otrzymanie nowego ducha”, „nowe narodzenie”, „ożycie”. Ale w odróżnieniu od warunku misteryjnego (wymóg poziomu intelektualnego i moralnego, przejście prób), od warunku Mojżesza (spełnienie przykazań), od rygorystycznej selektywności faraona („Lecz którzy to mają wyjść?” Ex 10,8-28), chrześcijańskie uwolnienie miało być bezwarunkowe, łatwe, bezbolesne i totalne – bez względu na jakość materiału ludzkiego i metodę uwolnienia. Co gorsza, miało się odbyć kosztem szlachetnego boskiego człowieka, syna człowieczego, czego żadna inna religia nie przewidywała.

Był to zamysł z gruntu chybiony, bo w ocenie boga który jest „jeden” (a tym bardziej „sam” *monos*), nie ma znaczenia ocalanie wszystkiego, mnogość jednostek, wielokrotność powtórzeń, masowość, lecz szczytowy zespół wartości w człowieczej jednostce. Tak jak w nauce czy w sądownictwie nie decyduje ilość, lecz jakość dowodów. Sama większa ilość (na czym bazuje demokracja) nie tworzy szczytowej jakości, lecz raczej ją zaciemnia. Powielanie cech w kolejnych osobnikach - podobnie jak mnożenie odpisów tej samej księgi - nie wnosi nowej informacji do bożego ducha. Dlatego też prawdziwa, boska władza nie nakłada się nigdy na ludzką masę, lecz należy do szczytowej, wybitnej umysłowo i moralnie jednostki, mającej odpowiednie kontakty z pełnym światem duchowym, czyli do „męża bożego” (grecki *aner theios*), i jego odpowiednika w judaizmie „syna człowieczego”. To głównie z nim, jak z Mojżeszem, człowieczy bóg się kontaktuje, to przez niego ogląda i osądza świat. I tylko po takich wybitnych jednostkach ludzkość powinna oceniać naród - jak „po owocu drzewo”. I otóż naród żydowski wydał takie jednostki, doskonale nie tylko na ziemi, ale i w niebie - Mojżesza i proroków Prawa, jakich w narodzie polskim od dawna brakuje.

**Przełom** w moich poglądach na mozaizm nastąpił w wyniku bezstronnego zbadania pism Nowego testamentu. To było nawrócenie niby-Pawłowe, ale w odwrotnym kierunku: od płytkiego nierozsądnego chrześcijaństwa do głębszego mozaizmu, i to raczej w wersji saduceuszów. Stwierdziłem bowiem, że na tle Nowego testamentu Stary testament prezentuje się lepiej – ma lepszą klasę, większy wymiar, jest zdrowszy, szlachetniejszy, bardziej człowieczy, lepiej służy ziemskiemu życiu. Ma też wspaniałe postacie – Mojżesza, Samuela, Saula, Eliasza i proroków, przy których postaciach nowotestamentowe wyglądają jak pośpieszne podróbki. Tych mężów bożych, tego ich przesłania, nie wolno człowiekowi lekceważyć, obojętne w jakiej tkwi kulturze. Postacie te, ich duch pozostający w duszy ludzkości, mają rekordowo mocne więzy z niebem, są też z natury silnie osadzone w każdym człowieku. Nawet jeśli ktoś postępuje szlachetnie jakby sam z siebie (Rm 2,14-15), duch tych wielkich postaci w nim działa. I powinien czasami kontrolnie przejrzeć się w tym duchowym lustrze Mojżesza, w jego przykazaniach. Zrozumiałem też, że owe krzywdy, znieważające moje człowieczeństwo, realizowane programowo i systemowo przez kolejne „polskie” władze, więc w jakiejś duchowej jedności i ciągłości, a doznane najczęściej ze strony osób narodowości żydowskiej, nie mogły pochodzić z mozaizmu, natomiast doskonale wpisywały się – co było szokującym odkryciem – w syjonistyczną i chrześcijańską ideologię nienawiści do człowieka, narodu i świata, jawnie wyrażoną na kartach N.t.

Dzisiaj jeżeli coś miałbym do **zarzucenia** Żydom, to przede wszystkim, iż w większości przestali być wyznaniowymi żydami, że porzucili wiarę dziadów i stali się syjonistami i chrześcijanami. Było przecież w co się przetrząść, był świat hellenistyczny, były systemy filozoficzno-religijne, jak stoja; mieli Żydzi hellenistów jak Filon, z którymi można było się odnaleźć wśród narodów, potwierdzić, rozwijać i poszerzać. Można było jeszcze zdać ten egzamin z człowieczeństwa, a nie uparcie „być najtępszymi w szkole świata”. Nie twierdę, że było to łatwe; tym bardziej, że i hellenizm nie był kryształowy. Ale wszędzie w nim też był jakiś „Synaj” i „Mojżesz”, był humanizm i były wypracowane metody uszlachetniania życia. I już wyklarowała się w narodach „gruba linia” chroniąca przed zmieszaniem z brudami świata. Dlaczego więc nie dążono do spotkania, do splecenia swego mozaistycznego koła w górze z kołem narodów w dole, osadzenia swej religii w lepszej części świata? Dlaczego wreszcie w tym domu poprawczym, którym dla wielu ludzi jest świat, duża część judaizmu zbratała się z „najtępszymi uczniami”, nie zaś z wychowawcami? Słowem: dlaczego Juda zamiast w klasycyzm i hellenizm wszedł w chrześcijaństwo? Niegdyś w judaizmie geniusz żydowski zsumował w Dekalogu szczytne osiągnięcia starożytnych „pogańskich” cywilizacji. Teraz w chrześcijaństwie znów coś podsumował, lecz najgorsze osiągnięcia hellenizmu: najpodlejsze dewiacje cywilizacji, kultury misteryjne, orgiastyczne, libertyńskie.

Tu uwaga: zamysł przeciwny człowiekowi i światu, charakterystyczny dla syjonizmu i chrześcijaństwa, może pochodzić tylko spoza człowieka i spoza boga stwórcy człowieka i świata – od „gorszego boga”, z zamierczliwych eonów, tego wtórego „boga z boga” Prologu Jana, obcego bogu stwórcy, od obcego człowiekowi boga ojca osiedlonego na zbuntowanym Syjonie. I od jego **złych duchów**, straconych aniołów czy upadłych ras ufonautów, które zawładnęły umysłami dużej części Izraela. Nie każde bowiem objawienie jest szczerze i dobre. Już wykazano, że wszystkie „boskie” i „anielskie” objawienia opisane w Biblii, tak w Starym testamencie jak i w Nowym, mają wyraźne cechy manifestacji **UFO** (por. wspomnianą książkę B. H. Downinga „Biblia i latające spodki” {159}). Nawet współczesne ufo-objawienia zawierają bardzo silny ładunek religijny, i to najczęściej właśnie chrześcijański. Występujący tam przekaz religijny powiązany jest z katastroficznymi groźbami dla ludzkości (jak w apokalipsach); kontaktowiec otrzymuje natchnienie wraz z cudownymi zdolnościami; przekaz często wpaja (chyba ich własny, ufo-duchów?) strach przed kosmiczną katastrofą, nakłania do cierpliwego znoszenia zła i w ogóle jest bardzo chrześcijański (szerzej o tym w moim dodatku „Biblijne anioły - czy UFO” w {47}). I chyba tylko pod taką antyczłowieczą stale obecną duchową presją rządząca część narodu izraelskiego mogła przychylić się ku idei mesjanizmu Dawidowego (a nie Saulowego), dążącego do ubóstwienia zepsutej upadłej części narodu. W jej efekcie Izrael cofnąłby się do poziomu prymitywu, choć chwilowo wzmocniony w swej warstwie zwierzęcej. Ale upadek człowieka w zwierzęcość oznacza jego deklasację, wypadnięcie ze swojego duchowego gatunku i opadnięcie ze zdrowych sił. Świat zna tylko niewiele stopni, klas, szczebli hierarchii, gdzie się można przemieścić; człek ani człeczyna nie są człowiekiem, i nie ma czegoś takiego jak „nie do końca” człowiek; może tylko cofnąć się do poziomu zwierząt by poszukać miejsca w kolejce do człowieka w przyszłym eonie. Zjednoczyć się z ryszotkiem oznacza zmarnować się, unicestwić w sobie człowieka i osobę ludzką. Oczywiście, słońce odbija się i w źródle i w ryszotku, i boskość płynie różnymi nurtami, ale to człowiek, najważniejsze i pierwsze stworzenie boga Ge 1,26nn, pozostaje głównym nurtem wszechboga w świecie, to „człowiek jest miarą wszechrzeczy” (Protagoras).

Mimo zabiegów syjono-chrześcijań, świat nie streści się w bydlęcym Dawidzie i nie uplasuje we wszechtecnej Marii. To zapamiętałe brnięcie w pomazaniu od zwierzęcych duchów widoczne jest też we współczesnej „elitarniej” literaturze, n.p. w wierszu Cz. Miłosza „List”: „... Jestem te monstra, co nawiedzają mnie w snach i objawiają ukrytą moją istotę... Grecja musiała przegrać, jej czysta świadomość miała tylko zaostrzyć naszą udrekę. Nam był potrzebny bóg kochający nas w słabości naszej, nie w chwale doskonałego zjednoczenia...”. I aby oddalić tę oczyszczającą udrekę, odstępczy syjoniści zaczęli od swoich: zgotowali zagładę wzniosłym mozaistom i czystym cadykom.

Dlaczego nie chcieli zwalczyć zło w sobie, lecz zło swoje uświęcić, zbawić? Przecież walczyć umieli; czytając Biblię widać jak heroiczną walkę stoczyli człowieczy mozaści, wyznawcy Tory, z napierającymi zewsząd kultami zwierzęcymi. Poznając późniejszą historię tego narodu widzimy, z jaką odwagą i determinacją bronili swojej wiary, która już sama w sobie nie była łatwa ani przyjemna, a zewsząd nienawidzona i pogardzana powiększała ich udrekę. Jak pisał F. Nietzsche: „Ze stanowiska psychologicznego, był lud żydowski ludem najtęższej siły żywotnej, postawiony wśród najniemożliwszych warunków” {166} s.33. Lękali się aby nie zostaliby „rozpuszczeni w duchu świata” {128} s.266.

Wydaje się, że trzeba tu dostrzec różnicę między przyswajaniem **wychowania własnego**, rozwijanego z wnętrza, a obcego, zewnętrznego. Wielu ludzi potrafi znieść przykrości i karania, nawet niezupełnie słuszne, ze strony rodziców, ale nie potrafią ścierpieć najzupełniej słusznych uwag ze strony obcych. Mojżesz był swój, był zakorzeniony w narodzie izraelskim, w jego kulturze i historii, także duchowo w Syjonie (w płonącym krzaku), gdyż to Syjon wysłał go do Synaju po przykazania jak do apteki. Kiedy jednak Izraelita znajdzie się w całkiem innej duchowości, „pogańskiej”, jej uwagi traktuje jako obcą ingerencję, presję i opresję, którą odczuwa jako zagrożenie całego jego dotychczasowego nurtu życiowego. Dlatego na każdą najsluszniejszą uwagę reaguje rozpaczliwym „Przepraszam, że żyję!” Lęka się bowiem syjonowo-jahwicznej przestrogi: „Pamiętaj, że jeżeli dałeś się zwieść grzechowi, to największym grzechem jest nie popełnić następnego”. Tylko z tym hybrydowo-zwierzęcym bogiem młyn twego życia się kręci; bez tego boga wypadasz z gry, stajesz się autsajderem, już „nie należysz do faworytów”, a jako nowy w obcym świecie „masz małe szanse zwycięstwa”. Czy jest dla mozaistów i syjonistów wyjście z tego zakłętego kręgu obłądu, „uleczenia się” i „pojednania się ze światem”?

Syjonowi mędrzy Izraela wykombinowali, że jest: okiełznać swym hybrydowym zwierzęcym duchem szczytowego światowego człowieka i jego człowieczego ducha (z syna człowieka zrobić swego chrystusa), zamknąć mu jego własny szlachetny świat a otoczyć go zepsutym, następnie różnymi fortelami doprowadzić go do konfrontacji z jego władzą, zabić, napić się jego krwi i pomazywać się nią („krew jego na nas i na dzieci nasze”), aby poczuć w sobie i na sobie jego człowieczy obieg, a przez niego łączność z wielkim bogiem stwórcą.

Jeżeli jednak prawdą jest co podają źródła żydowskie {178} - że ortodoksyjna **żydowska religia** jest “systemem religii rozumu” s.146, {179} że “tam, gdzie nie ma prawdziwych ludzi, ty postaraj się być człowiekiem” s.7, że “człowiek jest ulubieńcem boga” s.13, że “najpotężniejszą siłą w świecie jest nauka, wiedza, inteligencja” s.33, że “mędrzec jest ważniejszy od proroka” s.76, że “człowiek jest partnerem boga” s.150, że “człowiek sprawiedliwy jest zawsze bytem większym od anioła” s.154, na koniec, że żydowski mesjasz ben Józef “nie cierpi” s.138, to jasno widać, że to mozaizm jest religią człowieka *par excellence*. – Przeciwnie niż chrystianizm. Wprawdzie w starożytności judaizm w większości przegrał walkę o swe człowieczeństwo i przechylił się w stronę dekadencją, zwierzęcą – już samo hołdowanie idei chrystusa Dawidowego, widoczne w schyłkowym, ciężącym ku syjonizmowi, judaizmie a potem w chrystianizmie, jest dowodem. Rozumiem też co mogło być powodem ich upadku – to samo, co pognębiło Polaków: nadmierna wielkość duszy, zbyt szerokie otwarcie, nieograniczona ufność we własną moc, dziecięca wrażliwość.

Ostatecznie pognębienie mozaizmu w Europie przyniósł własny **syjonizm**, spadkobierca Dawida i brat chrystianizmu - głównie ze strony syjonistycznej organizacji (Weizman, Liwneh, Kästner), z pomocą lub nieangażowaniem się chrześcijańskich rządów. Już przedwojenne spisy członków gmin żydowskich świadczą o utrwalonym podziale na ortodoksów i syjonistów. Niedobrze, że naród żydowski ciągnie ten błąd, zakończony holokaustem. Że do dziś organizacja Żydów jest syjonistyczna, nie synaistyczna, że do dziś flaga Izraela ma gwiazdę Dawida w dwóch omdlałych poziomych “grubych kreskach”, oddzielających niebo i ziemię, skąd rodzi się prawdziwy człowiek i gdzie ma umocowanie. Chyba nie było przypadkiem, że autor “ostatecznego rozwiązania” Heydrich, jak też tego planu wykonawca Eichmann, jak też Frank na którego terenie to się działo, byli chrześcijanami żydowskiego pochodzenia, a Hitler do końca był głęboko wierzącym katolikiem. Na razie nie wykazano, że byli świadomymi agentami syjonizmu, ale nieświadomymi byli z pewnością. Hitler w swym testamencie wyznał, że do wojny zmusił go najstarszy z wrogów: międzynarodowe żydostwo, t.j. oczywiście nie ortodoksi, którzy do polityki się nie mieszały, lecz wojujący syjoniści. W każdym razie syjonistyczne U.S.A. i chrześcijańskie władze państw Europy nie miały człowieczego serca, aby ratować ortodoksów z piekła Zagłady. Nie ma już po miasteczkach tych świętych cadyków, uniesionych oczu, rozmodlonych twarzy, z rękami w górze. Wrócili do boga najwierniejsi jego słudzy, bo nie dość nisko się stoczyli, bo byli za mało źli dla syjonowego zwierzęcego “samego życia”. Nieprawda, że „nie mieli swego Mojżesza”, który by im przydał prawa narodów. Raczej nie zapanowali na czas nad swym marginesem – jak Rzym nad swą hołotą 1C 1,26nn. *Holo-kaustos* był starotestamentowym greckim terminem oznaczającym ofiarę ‘cało-palną’ bogu, ale przecież nie z ludzi. Ale teraz tutaj bogoczłowieczeństwo już bardzo się liczy, teraz tutaj ten tak zwany “moralny pył” (Ch. Weizman) podnosi głowę.

Nie znaczy to, że stałem się zwolennikiem **judaizmu**. Tym bardziej, że sam Stary testament nie jest doktrynalnie jednolity: obok szlachetnych nakazów Mojżesza, są w nim deutero-nomiczne ‘drugo-prawne’ księgi kapłanów, przeróbka Prawa w coś jakby małe “prawko” dla upadłych, wychwalające grzesznika Dawida, załączek chrystianizmu. Nadal uważam, że klasyczne ideały bogoczłowieczeństwa, ziemskiego człowieka jako istoty boskiej, stanowią pełniejszą, zdrowszą i bezpieczniejszą bazę do marszu w górę. Zaskoczeniem była dla mnie konstatacja, iż przy bezstronnym oglądzie tej konfrontacji chrystianizmu z mozaizmem, przedstawionej w N.t., wyznawcy Mojżesza mają więcej racji. Nie znalazłem wręcz żadnego zarzutu ze strony mozaistów, który by nie był uzasadniony, i to nawet w samych tekstach nowotestamentowych. Przy ocenie samej religii nie chodzi bowiem o indywidualne sposoby jej wykonywania, przypadki odstępstw spowodowane wyczerpaniem sił (zło rodzi się także ze słabości - B. Wildstein), lecz o pryncypia, o zasady religii. A te są o wysokie niebo lepsze w mozaizmie. Długo, z niedowierzaniem, w wielu nawrotach, zmagając się z zardawnioną odrazą, przekonywałem sam siebie, że jednak ten mozaistyczny “starszy brat” z Lc 15,11-32 ma więcej racji. Otóż – z powodu jego humanitaryzmu, choć zbyt oderwanego od ziemskości: religia Mojżeszowa okazała się religią człowieka, zaś religia chrystusowa religią zwierząt, grzeszników, złodziei, nierządnic, ludzi zepsutych i upadłych, słusznie przez samego pasterza Jezusa porównywanych do bydła (owce, trzody, pasterze). I odwrotnie: we wszystkich ewangeliach nie znalazłem jednego sensownego argumentu przeciwko mozaizmowi. Przy czym przez mozaizm rozumie naukę Mojżesza z góry Synaj i jego szlachetne dokonania, a nie kryminalną historię narodu Izraelskiego, dziejącą się pod syjonowym zwierzęcym Jahwehem - również pomieszczoną w t.zw. księgach Mojżeszowych.

Propagowany dylemat: „Albo wartości, albo życie” nie jest prawdziwy. W pogaństwie główne funkcje społeczne były oparte właśnie na wartościach. Gdy szlachetny, choć czasem gorzki starotestamentowy człowieczy nakaz, który powściąga prymitywne buntownicze pokłady naszej natury, jest bardziej życiodajny, niż chrześcijańska odzwierzęca niezasażona łaska, która przemienia rozumnego człowieka w instynktowe bydlę. Tak też się ujawniło w praktyce: surowy protestantyzm, bliższy religii Mojżeszowej, okazał się bardziej humanitarny, kulturotwórczy i gospodarczo wydolny niż katolicyzm, który kraje pograżył w zwierzęcości, anarchii, nierządzie, ciemnocie i nędzy. Podobnie prawosławie, które nie miało inkwizycji i polowań na „czarownicę”, choć mniej naukowe i praktyczne to jednak duchowo pozostało bliżej człowieczego boga stwórcy, zachowało swoją *wieliczestwiennost’* ‘majestat’.

Nie zamierzam tu uprawiać systematycznej krytyki ideologii chrześcijańskiej (zainteresowanych odsyłam do mojej publikacji „Postępek łaski chrześcijańskiej”). Nie chcę jednak kryć wątpliwości i niepokojów odnośnie propagowanych w ewangeliach tez, i sygnalizuję je. Wiem, że niektóre uwagi w przypisach są do tego stopnia nowe, że moge



być pomówiony, iż widzę w tekście nawet to czego tam nie ma. Lecz już wielu publicystów, także katolickich, dostrzeżga tam zdumiewające sprzeczności z popularnymi wyobrażeniami, choć mówią o nich okazyjnie, powierzchownie i niesystematycznie, głównie koncentrując się na negatywnych przejawach ducha w kościele instytucjonalnym. Kościół hierarchiczny jest bardziej na wierzchu, bardziej konkretny, łatwiej dostrzegalny, a badanie jego nie wymaga znajomości starożytnej greki. Autor natomiast sięga głębiej, do doktrynalnych podstaw zawartych w ewangeliach, wiedząc, że właśnie tam, a nie w „czynniku ludzkim”, tkwi inspiracja grzesznych działań Kościoła. Ten duch święty, który „ucieka przed zdradą” (Mdr 1,5) nie utrzymałby się przez dwa tysiące lat na kościele, gdyby ten nie postępował według jego wskazówek.

Jeszcze słowo o mglistym pojęciu t.zw. „wartości chrześcijańskich”, których pełne usta mają nie tylko duchowni, lecz także świeccy rządzący podpierający się religią, ale których nikt nie chce konkretnie wyartykułować. Wyszłoby bowiem na jaw, że tak powtarzane przykazania, jak „Nie zabijaj, nie cudzołóż, nie kradnij” i t.p. nie są to oryginalne wartości chrystianizmu, lecz mozaizmu; zostały zaczerpnięte wprost z przykazań Mojżeszowych. Lecz chrystianizm ma swoje istotne wartości (jak nieosądzanie, przebaczenie win, beztroska bytowa, miłość nieprzyjaciół, niezasłużona łaska, darmowa miłość), tylko nie przystają one do żadnych tradycyjnych wartości humanitarnych, etycznych i cywilizacyjnych.

Tak jak w przypadku Jezusa-syna człowieka (p.w.), tak też w przypadku chrystusa, ewangeliści nieraz ukazują **mroczną stronę** duchowości pomazanego Jezusa. Fakty te w kościelnych przekładach często się zacierają, w opracowaniach pomijają, a w popularnych kazaniach przemilczą. A przecież jest tam Jezus ‘twardy, srogi, bezlitosny’ *skleros* Mt 25,24 Jo 6,60, Jezus ‘gorzki, surowy’ *austeros* Lc 19,21n, Jezus ‘bezczelny’ *anaideia* Lc 11,8, Jezus samolubny Mt 26,9nn Lc 7,42 14,26, Jezus okrutny Mt 25,30, Jezus nieobyczajny Lc 9,5.60, Jezus moralnie indyferentny Lc 6,31-38 a nawet immoralistyczny Lc 16,8n, Jezus „żarłok i pijak, przyjaciel grzeszników, złodziei-celników” Mt 11,19 i prostytutek Jo 8,11 Mt 26,13, Jezus anty-człowieczy (w przeciwstawieniu do nadprzyrodzoności” {7}) n.p. Mt 4,19 6,1.5.18 10,17.36 12,45 13,28 Lc 16,15, Jezus antyrodzinny Lc 8,19nn, Jezus szowinista Mt 15,24 10,6, a nawet Jezus *paido-filos* dosł. ‘pedofil’ Lc 9,48 (choć nie seksualny, nie ‘pederasta’ *paid-erastes*) – to tylko niektóre cechy Jezusa, widoczne wprost w wierzchniej warstwie tekstu greckiego, a także w większości przekładów, jeśli tylko się zdejmie różowe okulary wiary. Czy zatem od razu bezkrytycznie „Wierście ewangelii!” Mc 1,15? Gdyż można mieć poważne zastrzeżenia niemal do każdej nauki Jezusa! Takie Jezusowe nauki i zachowania jak lekceważące odezwania się do swej matki („kobietko”) Jo 2,4 19,26, pogardliwe traktowanie kobiety kananejkiej (pies) Mt 15,26, wrogi stosunek do człowieka, do rodziny Mt 10,34-36, wychwalanie syna marnotrawnego Lc 15,11-32, niesprawiedliwego zarządcy Lc 16,1-8, postępowanie wbrew powszechnym zasadom uczciwości Mt 20,1-16, troszczenie się nie o sprawiedliwych lecz o grzeszników Mc 2,15-17 Jo 9,39, dawanie pierwszeństwa złodziejom i nierządnicom Mt 21,31, tolerancja wobec cudzołóstwa Jo 8,3-11, szczególnie pojmovanie bliźniego Lc 10,35, nawet u zatwardziałych chrześcijan muszą powodować szok i trwogę. Jakże różne są od słodkich obrazków Jezusa wkładanych dzieciom do modlitewników i od niedzielnych kazań. Nie mówiąc o listach Pawła i Apokalipsie, gdzie doktrynie chrześcijańskiej można zarzucić dużo - oj dużo!

Dlatego nie trzeba tworzyć jakiejś nowej „antyewangelii”, bo nie sposób napisać bardziej anty-humanitarnej, bardziej antyludzkiej antyewangelii niż cztery kanoniczne ewangelie, rzetelnie rozpoznane. Ewangelie same dostarczają najpotężniejszych argumentów przeciwko sobie. Trzeba tylko je odczytać bez przeświadczenia o jej moralnej doskonałości. Takie przeświadczenie powzięli nasi przodkowie w czasach, gdy nawet sama jej treść była niedostępna i żaden nie mógł jej zweryfikować ani dalej przekazywać. Do ewangelii trzeba przystąpić z otwartą głową, bez uprzedniego mylnego przekonania o doskonałości wszystkiego co pochodzi z nieba, od każdego boga, każdego anioła, każdego ducha i każdego syna bożego. Bo przecież i w innych religiach, panteon nie składa się samych dobrych bogów. A chrześcijański panteon (zredukowany do wyłącznie niebiańskiej miniatury Trójcy) składa się wyłącznie z bóstw antycywilizacyjnych, antyludzkich, antyświatowych i antycywilizacyjnych.

Wątpliwości biblijne są zresztą omawiane także przez publicystów kościoła katolickiego, który jakby chcąc „zaszczepić” wiernych przeciw tym wątpliwościom i przejąć inicjatywę opozycjonistów, sam uprzedzająco wydał książkę Z. Ziółkowskiego „Najtrudniejsze strony Biblii”, w której zamieścił zarzuty parafian z Poznania i Tarnobrzegu dotyczące nauki Jezusa, jak też książkę K. Romaniuka „Nowy testament bez problemów”, gdzie sam wskazuje 110 poważnych problemów i je „tłumaczy”. Nie można więc ukazywania i omawiania tych wątpliwości traktować jako „obrazę uczuć religijnych”. Nie można też jako „ośmieszanie zasad wiary” uznać takiej opinii: „Zawiera się w ewangelii jakiś podstawowy paradoks: żeby znaleźć życie, trzeba stracić życie. Żeby się narodzić, trzeba umrzeć. Żeby się zbawić, trzeba wziąć krzyż”. Nie może Kościół tego rodzaju paradoksów potraktować krytycznie przede wszystkim dlatego, że autorem tej opinii jest... Jan Paweł II („Elementarz” 2003 r. s.189).

Mojżesz, reprezentant dorobku cywilizacyjnego starożytnego świata, w każdym narodzie potrzebuje zstąpić na ziemię, **utwierdzić się** w ludzkości i w świecie. Jak Odrodzenie czerpało ze Starożytności i zaczęło wydobywać narody z obłędu chrystianizmu, tak i dzisiaj zaktualizowany do europejskich warunków mozaizm może świecić przykładem. Doskonalenie człowieka, nawet tego niebiańskiego, wymaga, aby, żyjąc w materii w organicznej jedności z oswojonym zwierzęciem-wężem, nabierał kultury pradziadów i stawał się wszelką dobrą częścią rzeczywistości. Nie rozumiem bowiem, jak sam lekki duch, choćby nie wiem jak czysty, oderwany i święty, mógłby być bardziej wartościowy w obliczu największego boga, boga stwórcy, niż duch człowieka sprawdzony w wyższym stopniu złożoności świata i utwierdzony w ziemskich warunkach. Doskonalenie pełnej rzeczywistości - uniwersalny cel i kryterium dobra - świadczy, że niebiańskie nie zawsze znaczy bardziej boskie; lotniejsze - sprawniejsze, piękniejsze - lepsze, tajemnicze - szla-

chetniejsze, a jedyne - dobrze wybrane. „Jak w niebie, tak i na ziemi” panuje różnowartościowość. Ani nie myślę aby permanentna oddolna rewolucja – obłądne domazywanie sobie coraz gorszych upadłych duchów, “leczenie dżumy cholera” było lepsze niż kontynuacja ewolucji stwórczej pod kontrolą człowieka. Gdyż w pełnej ewolucji ginie tylko zepsute, zaś w cząstkowej rewolucji nieraz szlachetne. Przy tym trzeba zrozumieć dawnych mozaistów; bywają bowiem sytuacje, w których dalsze pograżanie się szlachetnej jednostki w zepsutej materii ludzkiej nie sprzyja jej okrzepnięciu i udoskonaleniu. Ogień piekła rozpuszcza wadliwe kryształy, ale może też naruszyć szlachetne. Dlatego w środowisku totalnej negatywnej selekcji wyodrębnienie się pozytywnej jednostki i dokończenie rozwoju samą **spekulacją** (z której J. Goebbels właśnie czynił zarzut mozaistom), może dać bardziej przejrzysty rezultat, niż dalsze poddawanie się pomazaniu obcych duchów, które człowieka nużą, mącą, płaczą i zaciemniają.

Dlatego zstępujący na ziemię Mojżesz musi zachować swe szczytne pryncypia. Nauczyciel nie może działać na łasce zdziczałych uczniów, Mojżesz nie może być przykrywką dla zepsucia (jak miejscami w księgach zwanych „Mojżeszowymi”). Rabini nie powinni być nakłaniani do samooszustwa, dla korzyści syjonistów i chrześcijan. Można bowiem podejrzewać, iż od holokaustu judaizm nie schodzi na ziemię samodzielnie, lecz w tej funkcji zastępuje go syjonizm i chrystianizm. Oglądając film Spielberga “Wspólnota” można przerazić się widząc jak rasa prymitywnych zwierzęcych stworków manipuluje jak manekinami rasą dostojnych człowieczych postaci. Czy coś takiego dzieje się w narodzie żydowskim na styku syjonizmu i mozaizmu? Holokaust mozaistów każe być czujnym. Nie można się zgodzić na marionetkową rolę mozaizmu u syjonistów, jaką i dziś wobec niedobitków Zagłady demonstruje Izrael (por. F. Netz w Angora 13/2005). Biblia ostrzega, że najbardziej trzeba się strzec przed swoimi braćmi, a z syjonowym Izraelem nigdy “nie obeszna ży Ezawa” {178} s.159. Nie tędy droga, nie pod tym zwierzchnictwem; niezgodności są zbyt zasadnicze i obfite. W tym towarzystwie mozaizm nie może się odnaleźć, dusi się, marnuje siły, traci na wizerunku. Zamyka sobie też perspektywę bytu, gdyż wrogi światu chrystianizm nie ma przyszłości; świat nie miałby sensu, gdyby chrystianizm ją miał. Z poziomu chrystianizmu, odrzucającego świat i człowieka, nie sposób przejść do uniwersalizmu. Natomiast uziemiony humanitaryzm, gdziekolwiek on na świecie występuje – oto stabilna baza i żyzne pole dla mozaizmu. Czy to nie raczej u pogańskich elit, niż u swoich chrześcijan, znajdował mozaizm zrozumienie, prawdziwych synów człowieka? I wtedy ziści się im nagrobne wezwanie cadyka: “Synu człowieczy, bądź cnotliwy – a do ciebie należeć będziemy” {85} s.126.

Niegodne człowieka byłoby żywienie lekceważenia czy niechęci do ortodoksów za to, że starali się poprawić swą kondycję moralną, wydobyć się z babylonizmu, narzuconego w kraju przesiedleń. Trwali przy Mojżeszu przez tysiące lat, wśród najtrudniejszych warunków. Gdyby dziś wśród Polaków pojawił się podobny autorytet moralny jak Mojżesz, choćby sam papież, i nadał ludziom surowe prawa podobne do Tory, z pewnością by ich nie przestrzegali. Wielu z tego narodu udało się odzyskać pełne człowieczeństwo. W polskim narodzie zachowały się świadectwa i pamięć o szlachetności i zacności licznych mozaistów.

Doniosłość Biblii polega na tym, że przedstawia, do świadomego wyboru, dwa przeciwstawne projekty wydobywania się ze złej sytuacji umysłowo-moralnej: Stary- i Nowy testament. Ukazuje dwa nieba: wyższe i niższe, dwie skale, dwie metody życia: człowiecze ewolucyjne (S.t.) i hybrydowo-zwierzęce rewolucyjne (N.t.). Językiem u wagi jest w nich kultura bądź bezkultura seksu (także ukrytego w zmartwychwstaniu chrystusa-baranka). Przy tym, jak żadna inna księga, daje wgląd w niebo i piekło, w świat bogów, duchów i sposoby obcowania z nimi. Stary testament wskazuje drogę przejście do nowego eonu na naturalnej bazie człowieczej, własnymi ludzkimi siłami. Nowy testament zaś cofa człowieka wstecz, pod półkę zbudowanego Syjonu, do świata zwierzęcych hybryd, zamykając się w przestrzeni pośredniej. Nie zstępuje ani do materialnego świata i cielesnego ludzka, ani nie wstępuje do niebiańskiego człowieka, zamykając się jak w pułapce w syjonowej sferze bytu. Naturalne siły stara się zaangażować dla zorganizowania zbawienia obcym kosztem, zarzucając sieci na wybitnych ludzi. I o ile N.t. stara się grzechy zasłaniać, zacierać i zbawiać (niezasłużoną łaską, darmową miłością), wymagając jednak jako „przedpłaty” przekazania swego człowieczeństwa i zacieśnienia się do zwierzęcości, a także zabicia boskiego syna człowieka - co moralnie jest ohydne i odrażające - to Tora, też będąc „dla nierozumnych” Rm 2,17-20, człowieczeństwa nie niszczy, ale daje wskazówki do samooczyszczenia się i wyjścia ze złej sytuacji własnymi siłami, podając niebiańskie, ale zweryfikowane na ziemi normy (jak w Kodeksie Hammurabiego) - z jednej strony do odrzucenia zła (zakazy), a z drugiej strony do właściwego postępowania (nakazy). Świat nie zna lepszej i wyrazistszej drogi poprawy dla zagubionych ludzi, niż przykazania Mojżesza. Nie zna też, jak na razie, lepszego szlaku wzywać ku człowieczemu bogu, niż przez człowieczych aniołów Tory (Ac 7,53 G 3,19 Hb 2,2). Bez tych odniebnych zwiastunów odziemny ładunek synów człowieka nie nawiąże podróży do nieba. Kto ruszy ku niebu, spotka tam mozaistów i chasydów, i nie podąży dalej, aż się z nimi serdecznie przywita. Nikt nie przyjdzie przed króla, jeżeli nie doprowadzą go starsi dworzanie, i jeżeli król nie wyciągnie do niego ręki.

## <sup>1</sup>W dół w <sup>2</sup>Maththaiosia

**1,1** Księga <sup>508</sup> <sup>3</sup>zrodzenia <sup>567</sup> Jezusa <sup>4</sup>pomazańca, syna <sup>5</sup>Dawida syna Abraama.

**1,2** Abraam zrodził płciowo <sup>570</sup> Isaaka, Isaak zaś zrodził <sup>570</sup> Jakoba, Jakob zaś zrodził Judasa i braci jego, **1,3** Judas zaś zrodził Faresa i Zarę z <sup>6</sup>Thamar, Fares zaś zrodził Hesroma, Hesrom zaś zrodził Arama, **1,4** Aram zaś zrodził Aminadaba, Aminadab zaś zrodził Naassona, Naasson zaś zrodził Salmona, **1,5** Salmon zaś zrodził Boesa z Rachab, Boes zaś zrodził Iobeda z Ruth, Iobed zaś zrodził Iessaia, **1,6** Iessai zaś zrodził Dawida króla.

Dawid zaś zrodził Solomona z <sup>7</sup>tej żony Uriasa, **1,7** Solomon zaś zrodził Roboama, Roboam zaś zrodził Abię, Abia zaś zrodził Asafa, **1,8** Asaf zaś zrodził Iosafata, Iosafat zaś zrodził Iorama, Ioram zaś zrodził Oziasa, **1,9** Ozias zaś zrodził Ioathama, Ioatham zaś zrodził Achaza, Achaz zaś zrodził Hezekiasa, **1,10** Hezekias zaś zrodził

1 Greckie *kata* z accusativem oznacza ruch z góry na dół, zgodność z czymś.

2 Imiona podawane są w brzmieniu oryginalnego greckiego.

3 Zaskakujące jest zamieszczenie - w tradycyjnie męskim rodowodzie - czterech kobiet, akurat nierządnych i niewiernych, też nierządnego Babilonu, współzrodnie z Marią. O sprzecznościach w rodowodach {134}s.78-84 {123}s.57.

4 Określenie *christos* w Septuagincie (LXX) - greckiej wersji Starego testamentu (S.t.) odnoszone jest do różnych osób: do Saula, do Dawida, do Cyrusa, do kapłanów. Mateusz nie używa oryginalnego hebrajskiego słowa *messias*, którego używa Jan (Jo 1,41 4,25), lecz greckiego, chociaż ewangelię swą kieruje do Żydów. Może to zaznaczać odmienną koncepcję pomazania.

5 Oba tytuły *syn Dawida* i *syn Abraama* były tytułami mesjańskimi, lecz każdy z innego rodzaju ducha. *Syn Abraama* wywodzi się z Ge 22,18, i według G 4,22-31 3,16 był nim Isaak, chrystus G 3,16 5,1. *Syn Dawida* zaś miał dziejowy początek w 2S 7,13 {183}; sam zaś Dawid w 1-2 S i w Ps, opisujących jego dzieje. Zważmy, że księgi te należą do późniejszych pism deutero-kanonicznych 'wtórno-zasadnych', wtórno-normatywnych', o pomniejszej ważności. Ale powstały w okresie podziału monarchii izraelskiej, więc jej czołowa postać, upadły grzeszny Dawid pasował do upadku państwowości w okresie ewangelicznym. Pierwszym jego rodowym kontynuatorem, pełnym synem, mógł być Solomon (por. Mt 12,42 Jo 10,23 Ac 5,12); „Jezusie chrystusie potomku Dawida według ciała” Rm 1,3. {316} uważa, iż „syn Abrahama” odnosi się do Jezusa (jako Izraelity); „syn Dawida” zaś do mesjasza s.80nn. Tytuł Syn Dawida prawdopodobnie oznaczał chrystusa {316} s.541 t.2 s.758.760, podobnie jak Dawid. Natomiast syn Abraama oznaczał ojcostwo pogańskie, ludzkie, mógł więc oznaczać samego syna człowieka (por. rozważania w {316} t.1 s.80.83.541) i samego Jezusa (bez chrystusa) Lc 17,24n Ac 7,55n {307} t.2 s.405. W judaizmie istniała doktryna o dwóch mesjaszach. Pierwszym mesjaszem był człowieczy (jako „Adam” 1S 17,32) król Saul. Uczyniono go jednak „tłem” dla wtórnego mesjasza, wziętego od zwierząt 2S 7,8, o nawykach zwierzęcych. Mesjasz Dawid był tylko wariantowym, zastępczym mesjaszem, uwarunkowanym postępowaniem mesjasza Saula. Natomiast prototypem związku jednoczącego obie postacie mogła być miłosa przyjaźń Dawida i Jonatana (syna Saula-Adama, czyli syna człowieka) 1S 18, w której „kobięcy” Jonatan 2S 1,26, *soter* i *jeszua* 1S 14,45 jak Jezus, „przeszedł” Dawidem, i przypuszczalnie w ten sposób w N.t. „syn boży jest synem człowieczym” Jo 5,27, gdyż na chrześcijański „koniec czasów” przewodnie siły musiały stać się jednością. Tu warto zwrócić uwagę na tradycyjne zaprzeczenia żydów, iż Jezus nie jest chrystusem Ac 2,36 9,20 17,3 18,5.28, gdyż nie było oczywiste, iż syn boga (ojca, tego żyjącego biologicznie) jest tym samym co syn człowieka-Jezus Jo 5,27. Osoba Jezusa więc miała dwa synostwa: synostwo boga-człowieka (synajowego) jako syn człowieka Jo 10,36 11,27, oraz synostwo boga-zwierzęcia (syjonowego) otrzymane przez nakręcenie dodatkowego ducha, którym był duch święty zainstalowany w organizmie gołębiopodobnej hybrydy. U Mt, Mc i Lc bowiem duch św. nie przyszedł sam, w swej pierwotnej boskiej bezpostaciowości, ale w gotowym uniformie organizmu, tylko podobnym do gołębiczy. – Wiec zapewne w organizmie jakiejś hybrydy, typowej formy wszelkich niebiańskich bogów i aniołów, znanej ze starożytnych religijnych objawień i współczesnych UFO. Z takim hybrydowym duchem św., *powołany adoptowany* na chrystusa, stał się *synem boga żyjącego biologicznie* Mt 16,16. 6 {188} pisze, iż „w rodowodzie najciekawsze są chyba imiona niewiast. Zazwyczaj w genealogiach żydowskich nie podawano ich imion. Nasze zdziwienie będzie jeszcze większe, jeśli przyjrzymy się bliżej, kim były te kobiety. Rachab była nierządnicą (Joz 2,1-7), Tamar rozmyślnie kusiła do cudzołóstwa (Ge 38), Batszeba była niewiastą, którą Dawid zabrał Uriaszowi, jej małżonkowi, i to przez nieczny podstęp (2S 11 i 12). Mateusz nie mógł znaleźć na stronach S.t. bardziej nieprawdopodobnych kandydatów na przodków Pana Jezusa Chrystusa, na których widok czcigodni i <prawowierni> chrześcijanie wzdrygają się ze zgrozą” s.26n. {144} zwraca uwagę, iż postępowanie Tamar, Rachab i Rut delikatnie mówiąc “nie zawsze zasługiwało na pochwałę” s.72. Według żydowskich (i ogólnoludzkich) norm było wręcz skandaliczne. {134} każdą z tych kobiet nazywa *femme fatale* s.82-84, a {316} pyta: „Co spowodowało przywołanie tych czterech w genealogii Jezusa, a nie n.p. daleko bardziej sławnej Sary lub Racheli?... Wymienione niewiasty były grzesznicami... cztery owe kobiety wskazują na Marię” s.90n {101} t.2 sz.8n; Maria była grzesznicą także w „aluzji do Ewy” (tamże). Dziwi, iż w męskim rodowodzie wymieniono z imienia cztery kobiety włącznie z Marią, z których Thamar i Rachab na pewno były nierządnicami, a “żonie Uriasa” Batszebie też można zarzucić prowokujące obnażanie się pod nieobecność męża oraz łatwość z jaką zdradziła męża i została kochanką Dawida. Właściwie w tej kolekcji upadłych kobiet jest wymieniona jeszcze jedna kobieta, też nierządnica - Babilon. Dziwi iż Mateusz nie widział nic niestosownego, by Marię umieścić w takim towarzystwie. Bowiem „cztery kobiety (Tamar, Rachab, Ryt, Batszeba) zapowiadają i przygotowują rolę Marii, mają jakąś plamę na charakterze... macierzyństwo tych niewiast było niezgodne z Prawem i tradycją Ludu Bożego {101} t.12 sz.4. Nawet Jezus zwraca się do Marii ‘kobietko’ *gynai* Jo 2,4, który to zwrot do matki, jak dzisiaj, tak wtedy (n.p. prof. Z. Poniatowski) znamionował brak szacunku. 7 Żona poganina Uriasa, Batszeba, zabrana mu zdradziecko przez Dawida, nie była widać godna wymienienia z imienia; godne natomiast okazały się nierządnice Thamar i Rachab 1,3.5.

Manassesa, Manasses zaś zrodził Amosa, Amos zaś zrodził Iosiasa, **1,11** Iosias zaś zrodził Iechoniasa i braci jego na <sup>1</sup>zmienionej siedzibie <sup>1841 G f</sup> *należącej do Babilonu* <sup>G f</sup>.

**1,12** Potem-za zaś tę zmienioną siedzibę Babilonu Iechonias zrodził Salathiel, Salathiel zaś zrodził Zorobabela, **1,13** Zorobabel zaś zrodził Abiuda, Abiud zaś zrodził Eliakima, Eliakim zaś zrodził Azora, **1,14** Azor zaś zrodził Sadoka, Sadok zaś zrodził Achima, Achim zaś zrodził Eliuda, **1,15** Eliud zaś zrodził Eleazara, Eleazar zaś zrodził Matthana, Matthan zaś zrodził Jakoba, **1,16** Jakob zaś zrodził <sup>2</sup>Josefa wiadomego męża Marii, z której został zrodzony płciowo <sup>570 ao</sup> Jezus, ten powiadany pomazaniec.

**1,17** Wszystkie więc rody <sup>565 N</sup> od Abraama aż do <sup>1203</sup> Dawida rody czternaście, i od Dawida aż do zmienionej siedziby <sup>1841</sup> Babilonu rody czternaście, i od zmienionej siedziby Babilonu aż do tego pomazańca rody <sup>3</sup>czternaście.

**1,18** Tego zaś Jezusa pomazańca zrodzenie <sup>567</sup> w ten właśnie sposób był: *W następstwie* <sup>4</sup>zaślubionej formalnie *dla pamięci* <sup>1876 G pt ao ps, Gab</sup> matki jego Marii Josefowi, wprzód niż *mogącymi* <sup>5</sup>zejść się <sup>2704 ao, Aci</sup> *okoliczności uczyniły* <sup>Ap,</sup> została znaleziona <sup>1185 ao</sup> <sup>6</sup>w brzuchu <sup>557</sup> mająca <sup>1202</sup> z wewnątrz *jakiegoś* <sup>2310 G</sup> ducha <sup>25</sup> świętego. **1,19** Josef zaś, wiadomy mąż jej, przestrzegający reguł cywilizacji <sup>744</sup> będąc i nie chcąc ją <sup>7</sup>wystawić na pokaz jako przykład <sup>627 ao,</sup> zapragnął <sup>529</sup> potajemnie rozwiązać zawsze uwolnić <sup>323</sup> ją. **1,20** *Wobec* te właśnie zaś jego <sup>8</sup>w emocjach umieściwszy <sup>981 G pt ao, Gab,</sup> *zobacz-oto jakiś niewiadomy* <sup>9</sup>anioł *jakiegoś niewiadomego* <sup>10</sup>utwierdzającego pana <sup>1666 G</sup> <sup>10</sup>w dół w <sup>1454</sup> marzenie senne <sup>2022 indecl</sup> objawiony został <sup>2908 3s ao ps</sup> jemu powiadając(y) <sup>1697 N pt pr</sup>: Josef <sup>indecl,</sup> syn <sup>N</sup> Dawid <sup>indecl,</sup> *żeby* nie przestraszyłbyś się <sup>2938 ao sb ps-dp</sup> <sup>2164 ao</sup> <sup>11</sup>zabrać z sobą <sup>2164 ao</sup> Marię, wiadomą żonę twoją; to bowiem w niej poczęte być rodzone płciowo <sup>570 N pt ao ps</sup> z wewnątrz <sup>11</sup>*niewiadomego* ducha jest <sup>834 pr</sup>

1 'Zmieniona siedziba' to etymologiczny przekład gr. *met-oikesia*. Tradycyjnie jest tłumaczone jako „okres przesiedlenia (Żydów do Babilonu)”, lecz w Apokalipsie Jana Babilon jest miastem-kobietą rodzącą potomka – nowe miasto.

2 W Lc 3,23 Józef był synem Helego.

3 {144} zwraca uwagę iż „liczba imion podanych w genealogii nie osiąga liczby 42 (=3x14), lecz 40” s.74. To samo {134} s.78-82 {316} s.86.

4 Gr. *mnesteuo* pochodzi od *mnaomai* 'pamiętać'.

5 *Ich* oraz *zejść się* stanowią składnię a.c.i. Tłumacz oddaje ją przez konstrukcję zachowującą oryginalne formy.

6 *Znaleziona* razem z *mająca* podkreśla nieoczekiwaność „odkrycia” płodu przez Józefa {7}. 'W brzuchu mająca' *en gastri echousa* też w Ap 12,2 o kobiecie posiadającej płód baranka. Inaczej u Lc 1,31: *synlambano en gastri*. O brzemienności Marii też *ouse enkyo* Lc 2,5; stan *enkyos*, od *en* i *kyeo* 'mieć płód w łonie', był dla kobiety obelżywy: „szczena, kotna”, gdyż kojarzył się z 'suką' *kyon*, p. przyp. do Lc 2,5. Por. Pk131. Stan 'w brzuchu mająca' będzie osądzony negatywnie w Mt 22,19 i paralelnie, 1Th 5,3

7 Gr. *deigmatidzo* tu „ma znaczenie zniesławienia... z powodu niedotrzymania wierności małżeńskiej” {144} s.78. To właśnie zdają się wyrzucać Jezusowi Żydzi: „My nie jesteśmy zrodzeni z nierządu” Jo 8,41. Tak o pochodzeniu Jezusa zanotował też Talmud i cała żydowska antyewangelia {138}. Reguły żydowskie nakazywały ostre środki w wypadku niewierności żony, i Mojżesz nie dawał żadnej dyspensy dla zapłodnienia od anioła czy ducha. Józef zatem według obyczaju powinien ten fakt ujawnić dla sądu i kary; gdyby go tolerował dałby zły przykład. Spójnik "i" przy „nie chcąc” może mieć znaczenie gr. *dia* 'przez' (to że nie chciał) {13} s.346.

8 Gr. *en-thymeomai* dosł. 'umieszczać w swoim *thymos*', który oznaczał emocjonalne wnętrze, żądzę, „serce”, ducha, duszę; stąd 'gniew, namiętność, skłonność, pragnienie'. Pk1.

9 Ciekawe jak Józef i Maria odróżnili „anioła pańskiego” od któregoś ze złych aniołów, którzy podobnie uwodzili córki Adama dla płodzenia z nich potomstwa Ge 6,2, za co spotkała ludzkość kara. Zresztą aniołem pańskim był też szatan Nu 22,22 {194} s.33: „stał anioł Jahweha w drodze (Bileama) jako szatan”. Anioł Jahweha, „straszny bardzo” jak reptalianin, zwiastował żonie Manoacha takie samo cudowne poczęcie (Jud 13,3-9) jak anioł Gabriel Marii. On też niszczył (1Ch 21,12) i uśmiercał (Is 37,36 Ac 12,23). Ten anioł Jahweha jest wyłącznie niebiański, nie działa w jawnej ziemskiej rzeczywistości, lecz przez sen, por. Modlitwę Pańską Mt 6,8n. Jak dalej widać, ten anioł bardziej stoi po stronie grzesznego ludu niż bezgrzesznego Józefa.

10 U Mt nie tylko anioł Jahweha, ale i sam Jahveh informuje człowieka przez marzenie senne +Mt 2,12-22 27,19. Także magowie otrzymują wskazówki w marzeniu sennym Mt 2,12. Jest to bóg, który nie ma naturalnego wstępu do przytomnego życia człowieka.

11 Tutaj „duch św.” ponownie bez rodzajnika – jak w Mt 1,18. Chociaż u Jana ta sama fraza *en pneumatii* jest z rodzajnikiem *ek tou pneumatii* Jo 1,3-24 4,13. Ten brak u Mt rodzajnika przy d.św. będzie brany pod uwagę przy ustaleniu tożsamości „ducha” z rodzajnikiem, który zaprowadził Jezusa do pustyni w Mt 4,1. Brak rodzajnika przy „duchu świętym” zdaniem {316} wskazuje, że jest to „duch boga (z Ge 1,1) rozumiany jako moc boga, nie zaś jako osoba” s.103 (duch rodzący). Inny duch święty, upostaciowiony w organizmie zwierzęcym podobnym do gołębic, spłynął na Jezusa dopiero po chrzcie Jana (duch pomazujący).

świętego. **1,21** Wyda na świat<sup>2797 ft</sup> zaś syna i nazwiesz<sup>1439 ft</sup> imię jego *jako* Jezusa<sup>A</sup>, on bowiem<sup>1</sup>locali<sup>2742 ft</sup> lud swój od uchybień<sup>134 G</sup> ich<sup>G</sup>.

**1,22** To właśnie zaś całe<sup>2009 Ns n</sup> stało się<sup>584 3s pf</sup> aby<sup>2</sup>zostałoby uczynione pełnym<sup>2301 ao sb ps</sup> to spłynięte<sup>2486 Ns n pt ao ps</sup> pod przewodnictwem<sup>2872</sup> *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>G</sup> przez-z wiadomego<sup>G</sup> proroka<sup>G</sup> *obecnie* powiadającego<sup>1697 G pt pr</sup>: **1,23** Oto wiadoma<sup>3</sup>panna<sup>2183</sup> <sup>4</sup>w brzuchu<sup>557</sup> będzie miała<sup>1202 ft</sup> i wyda na świat<sup>2797 ft</sup> *niewiadomego* syna, i nazwą<sup>1439 3p ft</sup> wiadome imię jego Emmanuel, które<sup>2061 N n</sup> jest<sup>pr</sup> przekładane *jak przez Hermesa*<sup>1795 N n pt pr ps</sup>: wspólnie z nami<sup>Gp</sup> wiadomy bóg.

**1,24** Wzbudzony<sup>819 N pt ao ps</sup> zaś Josef od snu<sup>2871 G</sup> uczynił<sup>2314 ao</sup> tak jak przykazał<sup>2421 ao</sup> mu ten anioł *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>G</sup>, i zabrał z sobą<sup>2164 ao</sup> żonę swoją, **1,25** i nie<sup>5</sup>rozeznawał<sup>585 ipf</sup> ją<sup>6</sup> aż do<sup>1203</sup> czasu którego<sup>2061 G m</sup> wydała na świat<sup>2797 ao</sup> syna, i nazwał<sup>1439 ao</sup> imię jego<sup>G</sup> *jako* Jezusa<sup>A</sup>.

**2,1** Z powodu zaś Jezusa<sup>G</sup> zrodzonego płciowo<sup>570 G pt ao ps, Gab</sup> w Bethleem Judai<sup>G</sup> w dniach Herodesa<sup>G</sup> króla<sup>G</sup>, zobacz-oto *jacyś*<sup>7</sup>magowie<sup>1749 N</sup> od<sup>8</sup>rzeczywistniających przez powrót do źródła miejsc wschodów obiektów astralnych<sup>209 Gp</sup> <sup>9</sup>stali się obok-przeciw<sup>2145 ao md-dp</sup> do Hierosolym<sup>Ap n</sup> **2,2** powiadając<sup>1697 N</sup>: Gdzie jest *jakościowo* ten wydany na świat<sup>2797 N pt ao ps</sup> król Judajczyków? Ujrzeliśmy

1 Imię *Jezus* po hebr. *ISzUai* pochodzi od *ISzUaiH* 'ocalenie, wybawienie', tu: od uchybień, grzechów ludu. Podobnie jak Jezus musiał wejść w typ przywódców Izraela, tak i Maria musiał wejść w typ ludu Izraela. Lud Izraela symbolizowała Maria n.p. w Ap 12 {101} (p.w.); Jej grzech dotyczył pozamałżeńskiej (t.zn. pozaczłowieczej, pozacywilizacyjnej) ciąży Marii, podkreślonej przez *enkyos* Lc 2,5 o szczennej suce. Ten jej grzech chrystianizm uświęca, a przez to „wybawia” i ją i Izrael. Co gorsza, taka Maria „wprowadziła Syna B. w historię w kondycji uniżenia” i „złożyła Go na Golgocie w ofierze Ojcu” {101} t.2 sz.16.

2 Formuła *plerothe to rheten* (wraz z *hina, tote, pos lub hapos*) pojawia się u Mt 11x. „Miało to zmusić Żydów do uznania Jezusa za mesjasza” {188} s.14, więc istniał z tym problem. Widać tu usilne naciąganie, tak jak w ogóle „cytaty” starotestamentowe w N.t. dalekie są od wierności.

3 Gr. *parthenos* 'dziewica, panna' – jak w cyt. Is 7,14 w wersji LXX. W wersji hebrajskiej jest *AiLMH* 'panna, młoda dziewczyna'.

4 Fraza *en gastri echousa* rzadka (w N.t. jeszcze tylko w Mt 24,19 i paral., 1 Th 5,3 Ap 12,2); tu z Is 7,14 według LXX. Normalnie to *en koilia e*. Mt 19,12 Lc 1,42.44 23,29 2,21 11,27 Jo 3,4 i in. Zbyt specyficzna, by oddawać ją zwykłym „poczęciem” przez ludzkie zapłodnienie, które oddaje *syl-lambano* Marii według Łukasza Lc 1,31 2,21 i poczęcie Elżbiety Lc 1,24.36. Może określać sprawczość ducha, anioła, a współcześnie reptilian z UFO.

5 Gr. *ginosko* 'rozeznąć, poznać' w S.t. skierowane do kobiety było eufemizmem spółkowania, n.p. Ge 3,1 4,17,25.

6 „Aż do czasu którego” gr. *heos hou*. Źródło B\* opuszcza *hou* 'którego'. *Heos hou* występuje u Mt jeszcze w 13,33 14,22 17,9 18,30.34 26,36 zawsze w znaczeniu czasowym, i tak w całym N.t. Tak też {7} s.253. Natomiast {144} widzi tu „raczej sens przyzwalający, a nie znaczenie czasowe” s.82. Ten dwuczłonowy przysłówek jest tam intensywnie dyskutowany, gdyż idzie o dalsze dziewictwo Marii i kwestię braci i sióstr Jezusa Mt 13,55-56 Mc 3,31 6,3 Jo 2,12 7,3-10 1C 9,5 G 1,19. Gdyż dalszego krewnego i kuzyna j. grecki i N.t. określał innymi słowami: *syngeneus* Mc 6,4 i in. oraz *anepsios* C 4,10. Protestanci uważają, iż bracia i siostry Jezusa byli późniejszymi naturalnymi dziećmi Marii.

7 Greckie słowo *magos* w N.t. znaczyło 'mag, czarodziej, czarnoksiężnik' {6}, też w Ac 8,9.11. Szerzej oznaczało „przedstawiciela wschodniej teologii, filozofii i przyrodoznawstwa”, „którzy dzięki swej mądrości potrafili czynić zjawiska niezwykle, cudowne”, ale takie znaczenie nie dla ludowych ewangelii. Oznaczało też astrologów babilońskich, badaczy firmamentu. Aby powstrzymać kojarzenie Jezusa z magią (licznie w apokryfach, w Talmudzie {118} s.99 i w nowszych opracowaniach {171} s.62.66.98.101), wobec przedstawiania w apokryfach Jezusa i jego uczniów jako czarnoksiężników i magów, a także aby powstrzymać kojarzenie Jezusa z obiektami astralnymi (stąd starożytna astralistyka chrześcijańska), Kościół w tłumaczeniach zastępował *magos* przez „mędrzec” lub przez „król”. Lecz 'mędrzec' to w N.t. *sofos*, zaś 'król' *basileus* to już kompletna rozbieżność. Owa kościelna reguła tłumaczeń do dziś zdaje się „przestrzegać prawa tajemnicy (*disciplina arcani*)” {51} s.299. Jak podaje „Słownik kościelny łacińsko-polski” przy haśle *arcanum*, „*disciplina arcani* to postępowanie tajemnicze, zwyczaj ukrywania św. tajemnic przed niewiernymi, a nawet katechumenami u pierwszych chrześcijan”. Pk4.

8 W polskim odpowiedniku podano tu podstawowe sensy etymologiczne. Gr. *anatole* w liczbie mn. zwykle miało sens kosmiczny i oznaczało stronę świata, wschód, z której pojawiają się obiekty astralne - Słońce, światło, gwiazdy. Zwrot *apo anatolon* też w Mt 8,11 24,27 Lc 13,29, zaś „królów *apo anatoles* („A” *anatolon*) Słońca” w Ap 16,12, i może stąd królowie w miejscu magów. Może mieć sens geograficzny – Wschód (Babilonia? – magowie-astrologowie babilońscy, lub Babilon – królewskie miasto Partów). Jeżeli babilońscy magowie uważali króla żydowskiego za swojego króla (ich hołdy i królewskie dary), to może ogólnie naród żydowski rozeznali jako naród usposobiony (przez nich?) na magów. Ta babilońska magia, przyswojona przez Izrael w czasach deportacji, mogła być kontynuowana podskórnie jako „tajna” ukrywana przed mozaizmem nieoficjalna parareligia, por. E 3,9, też 1C 2,7 Cl 1,26, później nazwana chrześcijaństwem. W niej chrystusa, wraz z jego królestwem niebieskim jako centrum cudotwórczym, uważa się za nośnika tej „tajemnicy” E 3,4 5,32 Cl 4,3 1Tm 3,16, co również uznał król Herod Mt 2,4.

9 Gr. *para-ginomai* nie oznacza zwykłego przybycia (przyjścia, przyjechania, przyplłynięcia), co określa gr. *erchomai* (jak w wierszu następnym), lecz nagłe pojawienie się, jakby urodzenie się. Przekłady uogólniają: „przybyli”.

2041 ao bowiem jego G wiadomy <sup>1</sup>gwiazdzisty obiekt <sup>403</sup>As m w wiadomym *miejscu* <sup>2</sup>wschodu <sup>209</sup>Ds i przyjechaliśmy <sup>1139</sup>ao złożyć hołd do istoty <sup>2412</sup>ao jemu. **2,3** Usłyszawszy <sup>93</sup>pt ao zaś król Herodes został zamącony <sup>2756</sup>ao ps i wszystka <sup>2193</sup>Ns Hierosolyma Ns wspólnie z nim G, **2,4** i zebrawszy do razem <sup>2687</sup>pt ao wszystkich prapoczątkowych kapłanów <sup>385</sup> i pisarzy ludu *walczącego* <sup>1689</sup>G, dowiadywał się <sup>2462</sup>ipf od strony ich G gdzie ten wiadomy pomazaniec *obecnie* jest rodzony <sup>570</sup>pr id ps. **2,5** Ci zaś rzekli mu: W Bethleem f Judai G; <sup>3</sup>w ten właśnie sposób bowiem *od przeszłości* jest pismem odwzorowane <sup>602</sup>pf ps przez-z wiadomego G proroka G; **2,6** I ty Bethleem, ziemio Judasa G, w ani jeden sposób najmniej liczna <sup>912</sup>f *nie jesteś jakościowo* <sup>834</sup>pr w tych prowadzących <sup>1231</sup>Dp m Judasa G; z ciebie bowiem wyjdzie <sup>1016</sup>ft *niewiadomy* prowadzący *władca* <sup>1232</sup>Ns m pt pr, taki który będzie pasł <sup>2316</sup>ft ten lud *walczący* mój, ten Israel.

**2,7** Wtedy Herodes potajemnie wezwawszy <sup>1439</sup>ao tych magów dokładnie poznał <sup>95</sup>ao od strony ich G naturalny okres czasu <sup>3018</sup>tego *obecnie* objawiającego się <sup>2908</sup>Gs m pt pr md-ps gwiazdzistego obiektu <sup>403</sup>Gs **2,8** i posławszy <sup>2212</sup>pt ao ich do Bethleem rzekł: Wyprawivszy się <sup>2336</sup>pt ao wybadajcie <sup>1018</sup>ao dokładnie około tego dziecka G; skoroby <sup>1043</sup>zaś znaleźlibyście <sup>1185</sup>ao sb, odnieście jako nowinę <sup>266</sup>ao mi, żeby w jakiś sposób <sup>2039</sup>i ja przyjechawszy <sup>1139</sup>ao złożyłbym hołd do istoty <sup>2412</sup>ao sb, ft id jemu. **2,9** Ci zaś wysłuchawszy <sup>93</sup>ao króla G wyprawili się <sup>2336</sup>ao. I zobacz do tamtego miejsca - oto <sup>1335</sup>ten gwiazdzisty obiekt, który <sup>2061</sup>As m ujrzeli <sup>828</sup>ao w tym *miejscu* wschodu <sup>209</sup>Ds, <sup>4</sup>poprzedzając wiódł <sup>2370</sup>ipf ich, aż przyleciawszy <sup>1139</sup>Ns pt ao <sup>5</sup>został stawiony <sup>1372</sup>ao ps w górze na <sup>1048</sup>*miejscu* którego <sup>2061</sup>Gs m,n było to dziecko. **2,10** Ujrzawszy <sup>828</sup>Np pt ao zaś ten gwiazdzisty obiekt zostali rozkosznie wyparci z środka <sup>2973</sup>ao *przez* rozkosz <sup>2980</sup>A wielką A nadmiernie <sup>2736</sup>. **2,11** I przyszedłszy <sup>1139</sup>Np pt ao do tego <sup>6</sup>domostwa <sup>1986</sup>A ujrzeli <sup>828</sup>ao to dziecko <sup>2118</sup>wspólnie z Marią G matką jego, i padłszy <sup>2276</sup>Np pt ao złożyli hołd do istoty <sup>2412</sup>ao jemu, i otworzywszy *wstecz* - w *górze* <sup>238</sup>pt ao skarbce <sup>1297</sup>Ap swoje <sup>Gp</sup> przynieśli do istoty <sup>2425</sup>ao jemu dary *ofiarne* <sup>796</sup>Ap: <sup>7</sup>złoto i kadzidło i mirrę. **2,12** I zaopatrzeni w to co potrzebne <sup>3013</sup>pt ao ps w dół w marzenie senne <sup>2022</sup>indecl *aby* nie zawrócić na powrót *jako do źródła* <sup>178</sup>ao istotnie do Herodesa A, przez-z innej <sup>123</sup>G drogi cofnęli się *jako do źródła* do otwartego miejsca <sup>215</sup>ao do wyodrębnionej krainy <sup>3021</sup>A swojej Gp.

1 Gr. *aster* oznaczało 'gwiazdę, meteor, płomień, światło na niebie' i było pokrewne *asterope*, *astrape* 'błyskawica' {6}; w LXX odpowiada hebr. *KOKB* 'gwiazda, gwiazdka, planeta Merkury' który w grece odpowiadał fallicznemu Hermesowi, kojarzonemu z chrystusem zmartwychwstańcem, Barankiem Apokalipsy. Może chodzi też o "gwiazdę z Jakuba" z Nu 24,17, komentowaną w sensie mesjańskim. Kobięcym odpowiednikiem w tej astronomii mesjańskiej może być „gwiazda poranna” (Wenus poranna, dziewica Maria) w Ap 22,16 zblokowana z chrystusem, a także „jutrzeńka” *fosforos*, t.j. również Wenus poranna w 2P 1,19 figura mesjasza {183}s.14. Wedł. {101} gwiazdą tą był horoskop mesjański t.4 sz.1381. Ostatnio przybyło tłumaczeń astronomiczno-astrologiczno-astralistycznych. Uważa się że Gwiazdą Betlejemską (Gwiazdą Trzech Króli) mogła być m.in. gwiazda Syriusz zwana „Trzema Królami” lub gwiazda Regulus łac. 'mały król, syn królewski, książę', widziana blisko Jowisza w 3-2 roku p.n.e. Pod uwagę się bierze też koniunkcje: Księżycy i Jowisza w znaku Barana w 6 r. p.n.e. a także Saturna i Jowisza w znaku Ryb w 7 r. p.n.e. Pk2.

2 Tu *anatole* jest w liczbie pojedynczej i z rodzajnikiem określonym. Może znaczyć: w konkretnym jego (gwiazdy) wschodzie, t.j. w przedrannej widoczności (Wenus porannej?). U Żydów król musiał być mesjaszem, t.j. pomazańcem obcorodzajowego ducha świętego. Więc Gwiazdy Porannej (właśc. 'Przed-rannej' *pro-inos*), obecnej gdy jeszcze nie władał król-Słońce, i stąd król musiał się znaleźć w miejscu jej wschodu. „Gwiazda we wschodzie” oznaczała planetę królewską (Jowisza-Dzeusa). Ze sposobu przemieszczania się w Mt 2,9 można uznać, że był to sterowalny obiekt UFO.

3 „Cytat” nie pochodzi ani z LXX ani z TM. Różnice są tego rodzaju, że można mówić raczej o interpretacji czy nadinterpretacji, niż cytowaniu Pisma {316}. I tak niemal zawsze w N.t. przy „odwoływaniu się” do S.t.

4 Określenia *poprzedzając wiódł* oraz *został stawiony*, jak też fenomen iż gwiazda stała się niewidoczna w Jerozolimie, wskazują, że nie była to zwykła gwiazda ani planeta ani kometa, lecz może kolejne etapy wypełniania się owego horoskopu. Inną możliwością jest, że był to inteligentnie kierowany obiekt UFO. Parallele opisy wędrującej gwiazdy p. {134} s.35. Za paralele uważa się też słupek obłoku i słupek ognia z Ex 13,21. Pk115.

5 Przekłady dają tu „zatrzymała się”, lecz tu jest gr. *histemi* z zasadniczym znaczeniem 'stać, stawić, utwierdzać'. 'Zatrzymać się' to w ewangeliiach *meno* {7}.

6 U Lc 2,7.16 dziecię Jezus nie jest położone w domu ani w gospodzie, lecz w bydlęcym żłobie.

7 Te dary były przedmiotami o charakterze magicznym; posługiwano się nimi przy uprawianiu magii {144} s.90. Może w ten sposób magowie naznaczyli i uposażyli Jezusa jako swego agenta.

**2,13** *W następstwie* cofnawszych się<sup>215 Gp m pt ao, Gab</sup> zaś ich<sup>G</sup>, zobacz do tamtego miejsca - oto<sup>1335</sup> *niewiadomy* anioł *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>G</sup> objawia się<sup>2908 pr md-ps</sup> w dół w marzenie senne Josefowi powiadając(y)<sup>Ns pt pr</sup>: Wzbudzony<sup>810 Ns pt ao ps</sup> zabierz z sobą<sup>ao it</sup> dziecko i<sup>1</sup> matkę jego i uciekaj<sup>2923 pr</sup> do Egiptu<sup>A</sup> i bądź<sup>834 pr</sup> tam aż by<sup>154</sup> rzekłbym<sup>837 ao sb</sup> ci; ma planowo<sup>1811 pr</sup> bowiem Herodes szukać<sup>1214 pr</sup> dziecko *od* tego<sup>1966 G n</sup> *które skłania* przez zatracenie odłączyć<sup>320 ao</sup> je<sup>430 A n</sup>. **2,14** Ten zaś wzbudzony<sup>810 N pt ao ps</sup> zabrał z sobą dziecko i matkę jego *w czasie* nocy<sup>1957 Gs</sup> i<sup>2</sup> cofnął się *jako do źródła* do otwartego miejsca<sup>215 ao</sup> do Egiptu<sup>A</sup>, **2,15** i był<sup>834 ipf</sup> tam aż do dokonania życia<sup>2776 G</sup> Herodesa<sup>G</sup>, aby zostałyby uczynione pełnym<sup>2301 ao sb ps</sup> to spłynięte<sup>2486 Ns n pt ao ps</sup> pod przewodnictwem *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>G</sup> przez-z proroaka<sup>G</sup> *obecnie* powiadającego<sup>1697 G pt pr</sup>: Z<sup>3</sup> Egiptu wezwałem<sup>1439 ao</sup> wiadomego syna mego.

**2,16** Wtedy Herodes ujrzawszy<sup>828 N pt ao</sup> że<sup>4</sup> został wbawiony i wżartowany *jak przez chłopaków*<sup>946 ao ps</sup> pod przewodnictwem tych magów<sup>Gp</sup>, rozgniewał się<sup>1316 ao ps</sup> nadzwyczajnie i odprawiwszy<sup>334 pt ao</sup> <sup>5</sup>zdobył dla uniesienia w górę *z gładzenia*<sup>175 ao</sup> wszystkich chłopców<sup>2120 Ap m</sup>, tych w Bethleem<sup>f</sup> i we wszystkich granicach<sup>2051</sup> jej, od dwuletniego<sup>739 Gs n</sup> i *w czasie* bardziej w dół<sup>1528</sup> w dół w<sup>1454</sup> ten naturalny okres czasu<sup>3018 A</sup>, który dokładnie poznał<sup>95 ao</sup> od strony<sup>2139</sup> tych magów<sup>G</sup>. **2,17** Wtedy zostało uczynione pełnym<sup>2301 3s ao ps</sup> to spłynięte<sup>2486 N n pt ao ps</sup> przez-z Ieremiasa<sup>G</sup> proroaka *obecnie* powiadającego<sup>1697 G pt pr</sup>: **2,18** Głos<sup>2969</sup> w Rama został usłyszany<sup>93 3s ao ps</sup>, płacz i żalosne narzekanie wieloliczne<sup>Ns m</sup>, Rachel płacząca<sup>1564 N pt pr</sup> dzieci swoje, i nie chciała<sup>821 ipf</sup> zostać przyzwana<sup>2157 ao ps</sup>, że nie są<sup>834 3p pr</sup>.

**2,19** *W następstwie* dokonawszego życia<sup>2775 G pt ao, Gab</sup> zaś Herodesa<sup>G</sup>, zobacz do tamtego miejsca - oto anioł utwierdzającego pana<sup>G</sup> objawia się<sup>2908 pr md-ps</sup> w dół w marzenie senne<sup>A</sup> Josefowi w Egipcie **2,20** powiadając(y)<sup>1697 N pt pr</sup>: Wzbudzony<sup>810 N pt ao ps</sup> zabierz z sobą<sup>2164 ao</sup> dziecko i matkę jego i wyprawiaj się<sup>pr md-ps-dp</sup> do ziemi<sup>A</sup> Israel; umarli<sup>1300 pf</sup> bowiem ci *obecnie* szukający<sup>1214 pt pr</sup> duszę<sup>A</sup> dziecka. **2,21** Ten zaś wzbudzony<sup>pt ao ps</sup> zabrał z sobą dziecko i matkę jego i wszedł<sup>846 ao</sup> do ziemi<sup>A</sup> Israel. **2,22** Usłyszawszy<sup>93 N pt ao</sup> zaś że Archelaos jest królem<sup>486 pr</sup> Judai<sup>G</sup> w zamian ojca<sup>G</sup> swego Herodesa, przestraszył się<sup>2938 ao ps-dp</sup> tam odejść<sup>283 ao</sup>; zaopatrzony w to co potrzebne<sup>3013 N pt ao ps</sup> zaś w dół w<sup>1454</sup> marzenie senne<sup>2022</sup>, cofnął się *jako do źródła* do otwartego miejsca<sup>215 ao</sup> do dzielnic<sup>1825 Ap n</sup> Galilai<sup>G</sup>, **2,23** i przyszedłszy<sup>1139 N pt ao</sup> zstąpił jako na dom<sup>1525 ao</sup> do miasta<sup>A</sup> powiadanego<sup>1697 A pt pr ps</sup> Nazaret, <sup>6</sup>żeby w

1 Od tego czasu anioł zwracając się do Józefa już nie mówi "kobietę swoją" (t.j. żonę) jak w 1,20, ale "matkę dziecka". Dla anioła małżeństwo Józefa traci na znaczeniu na rzecz macierzyństwa Marii. Pk5.

2Gr. *ana-choreo* zawiera przyimek *ana-* oznaczający ruch w górę, do źródła, cofający, powrotny. Dla zwykłego wyprawiania się do ziemskiej krainy (n.p. do Izraela w Mt 2,20n) ewangelista używa innych słów *poreuomai, eis-erchomai*. W ten sam sposób magowie wrócili do krainy swojej Mt 2,12. Może oznaczać jakieś miejsce nad ziemią lub w duchu. Jezus musiał być w Egipcie, bo bóg „z Egiptu wezwał syna swego” Mt 2,15, t.j. Izraela Oz 11,1.

3Może tak usiłowano uzasadnić krążące wieści, iż Jezus był Egipcjaninem, tam się wychował, albo że chrześcijaństwo powstało w Egipcie, krainie magii? Lub też że Jezus był typem Mojżesza czy Józefa, którzy zostali powołani z Egiptu? Jednak w Apokalipsie Jana Egipt jest synonimem Babilonu, który jest nierządnicą 11,8. Także Abram ze swą żoną Saraj (typ Marii) schronili się w Egipcie, gdzie zrobił z niej nierządnicę Ge 12,11-16. Pk6.

4Gr. *em-paidzo* zawierające *en* i *paidzo* od *pais* 'chłopiec'. Popularne przekłady podają, że magowie „zawiedli” Heroda, co odpowiada zupełnie innym słowom *kat-aischyno* i *ek-pipto*. Ta 'chłopięcość, bawienie się jak dziecko, drwienie, szydzenie' charakteryzuje tu magów, ale w Mt 27,41 arcy-kapłanów i rozciąga się na ich stronników, na całą klasę 'prapoczątkową' *arche* i pomazańczą. *Archaios* był wąż Ap 12,9 i arcy-kapłani byli węzami Mt 23,33. Por. przyp. do Mt 27,29.

5Gr. *ana-lambano* dosł. 'w górę wziąć' t.zn. usunąć z ziemi. Ten "fakt wymordowania... nie jest znany w historii" {144} s.95. Wedł. {134} jest wręcz oszczerstwem s.40. Są nawet „fakty przemawiające przeciwko historyczności rzezi niemowląt” {316}. Typowo chrześcijańska zamierzona deprecjacja i deprecjacja władzy świeckiej. Pk7.

6Gr. zwrot *hopos perothe to rheten* +Mt 8,17 13,35 ukazuje zamiysł sztucznego wymuszonego powierzchownego naciąganego uzgadniania czynów z wcześniejszym zapisem biblijnym; usilną dążność wykazania, jakoby miały one oparcie w prorocत्वach i historii starotestamentowej. Bo cytaty ów, pochodzący z Oz 11,1, odnosi się do Efraima s. Józefa Oz 11,3-9. Zamiar gwałtu na S.t. i poleganie na sztuczności mają także zwroty podobne *hina perothe to rh*. Mt 1,22 2,15 4,14 12,17 21,4 26,56 (*to rheten* - czyli Pisma). Sztuczność, gwałt i zaprzeczenie pełnej materialnej prawdy ukazują też słowa wyrażające nowotestamentalną ideę i dążność, takie jak 'wyprzedzić' *fithano*, 'skrócić' *koloboo*, 'mało' *mikron*, 'krótko' *brachu*, 'szybko' *tachu*, 'ukrycie' *kryfaios, kryptos*, 'wąski' *stenos*, 'bezcelność' *anaideia*.

jakiś sposób<sup>2039</sup> zostałyby uczynione pełnym<sup>2301 3s ao sb ps</sup> to spłynięte<sup>2486 N n pt ao ps</sup> przez-z proro-  
ków<sup>G</sup> że: <sup>1</sup>nazarejczyk<sup>1907 N</sup> będzie nazwany<sup>1439 ft ps</sup>.

**3,1** W zaś dniach owych staje się obok-przeciw<sup>2145 pr md-ps-dp</sup> Joannes ten zanurzyciel *dla pogrążenia i zatopienia*<sup>467</sup> ogłaszając(y)<sup>1555 N pt pr</sup> w <sup>2</sup>spustoszonej i opuszczonej krainie<sup>1132 D f</sup> Judai<sup>G</sup> **3,2** i powiada-  
jąc(y)<sup>1697 N pt pr</sup>: Zmieniajcie rozmowania<sup>1837 pr</sup>, przybliżyła się<sup>807 3s pf</sup> bowiem wiadoma <sup>3</sup>królewska  
władza<sup>483</sup> wiadomych <sup>4</sup>niebios<sup>Gp</sup>.

**3,3** Ten właśnie<sup>2094 m</sup> bowiem *jakościowo* jest ten spłynięty<sup>2486 pt ao ps</sup> przez-z Esaiasa<sup>G</sup> proroka<sup>G</sup>  
*obecnie* powiadającego<sup>1697 G pt pr</sup>: Głos<sup>f</sup> *jakiegoś* wołającego o pomoc<sup>519 G pt pr</sup> w spustoszonej i opuszczo-  
nej krainie: Przygotujcie<sup>1156 ao</sup> wiadomą drogę<sup>f</sup> *niewiadomego* utwierdzającego pana, proste<sup>1192 Ap</sup>  
czyńcie wiadome ścieżki<sup>f</sup> jego.

**3,4** <sup>5</sup>Sam<sup>430</sup> zaś Joannes <sup>6</sup>miął<sup>1202 ipf</sup> wdziano<sup>970</sup> jego<sup>430 G m,n</sup> od włosów<sup>1308 Gp</sup> wielbłąda<sup>1443 G</sup>  
i pas<sup>A</sup> skórzany wkoło w biodro<sup>2068 As</sup> jego, zaś żywność<sup>2834</sup> <sup>7</sup>była jego szarańcze<sup>Np</sup>  
i miód <sup>8</sup>okrutnie dziki<sup>36</sup>. **3,5** Wtedy wydostawała się<sup>3s 890 ipf</sup> istotnie do niego<sup>A</sup> Hieroso-  
lyma<sup>Np n</sup> i wszystka Judaia i wszystka okolica Jordanesu, **3,6** i <sup>9</sup>byli zanurzani dla pogrą-  
żenia i zatopienia<sup>464 3p ipf ps</sup> w Jordanesie rzece pod przewodnictwem jego<sup>G</sup> <sup>10</sup>przez wypowia-  
danie tego samego *jako uznanie* wydzielający z siebie<sup>1024 Np pt pr md</sup> uchybienia<sup>134 A</sup> swoje.

1 Gr. *nadzoraïos*, od *nadzar* ‘poświęcać, ofiarować, ślubować’. Było oznaką szczególnej gorliwości religijnej. Mateusz podaje podobieństwa powierzchowne, tu – zaledwie brzmienia nazw. Na takich “podstawach” można udowodnić pochodzenie słoniny od słonina. To przydomek odnoszony do Jezusa w sensie odmiejscowym (Nazaret) lub religijnym (Jo 19,19 Ac 2,22 22,8 26,9 i in.). Gr. *nadzarenos* odnośnie jest do osób S.t. (w LXX jako *naziraïos*), nie do miasta, por. przyp. BT do Mt 2,23. Słynnymi nazarejczykami byli Samson, Samuel i Saul, ale nie przez mieszkanie w Nazarecie. Tu również widoczne lekkie, zabawowe, wyrywkowe, magiczne traktowanie nazw i faktów. Por. przyp. Lc 18,37. Pk6.

2 Pustynia była właściwym miejscem demonów, w Ap 12,6.14 matki Baranka, a w Ap 17,3 kobiety-Babylonu.

3 Gr. *basileia* r.ż. (od *basileus* ‘król’) może oznaczać ‘królestwo’ lub ‘królewską władzę’ (‘królowa’ jest *basilissa*). Jest to centralne pojęcie chrystianizmu, lecz, jak i inne, bardzo nieokreślone. Kwestią jest n.p., czy królewska władza niebios jest tym samym, co królewska władza boga lub królewska władza ojca, zwł. wobec Mt 11,12, jej różności od Zakonu Mt 13,52, niesprawiedliwości społecznej (“zrównałeś ich z nami”) Mt 20,1-16, wrogości wobec człowieka (“nieprzyjaciel człowiek” Mt 13,28) i t.p. Wobec czego „zamykanie” jej przez strażników Zakonu Mt 23,13 ze względów cywilizacyjnych mogło być słuszne. Jezus przedstawia ją tajemniczo Mt 13,11 i wprost nie mówi o niej prawie nic. Dziwi to także współczesnych biblistów. Lecz już starożytni Hindusi wiedzieli, że gdzie jest tajemnica, tam czyha obłuda, kłamstwo i zdrada. Pk126.

4 Tylko niebios, jak też ojca który jest tylko w niebie! A o ziemi i ziemskim człowieku wie tyle, co powie mu wolna niebiańska vulva o fallusie?

5 Co znaczy “sam Joannes”? Może to co “sam Jezus” w Lc 3,23 t.j. sam autentyczny syn człowieka – bez ducha św.

6 Zatem Joannes jadł (pożerał, gryzł, trawił, niszczył) sam pokarm owadzi, zwierzęcy. Także miejsce jego przebywania, pustynia, było siedzibą dzikich zwierząt. Żył on “poza zwykłymi układami ekonomicznymi” {183}s.22 i nie chodził do miasta. Pożerał owady, które, po pozornej (obłudnej, skłamaney) śmierci, w wyniku przeobrażenia otrzymywały skrzydła do wzlotu w górę. Poniżej miał pas, którego podstawowym znaczeniem jest ciasny związek, wiązanie, krępowanie, powściągnięcie {50}, w tym przypadku biodra, eufemizm narządów płciowych. Ubiór Joannesa upodabniał go do Ezawa {126} s.210-211, starszego brata Jakuba; długie włosy i skórzany pas kojarzył go z Eliaszem 2R 1,8. Lecz także starszy syn Abrahama Ismael mieszkał na pustyni i jak starszy syn Izaaka Ezaw Ge 27,3 był łucznikiem Ge 21,20. Te starotestamentowe postacie, mające z urodzenia pierwszeństwo, nie znalazły uznania u „boga Abrahama, Izaaka i Jakuba”, a Eliasza nawet był srodze prześladowany 1R 18,10. Pk13. Wielbłąd w symbolice odpowiada uskrzydłonemu węzowi rajskiemu {50} {80} (szatańskiemu diabłu); włosy głowy - światłu słonecznemu, Apollonowi, który w przekazach chrześcijańskich występował jako szatan bądź jako chrystus {101} (ciekawe zestawienie). Tu pierwszy szatański rys Eliasza-Jana. Dojdzie jeszcze diabelskość Lc 6,22 syna człowieka-węża Jo 3,14.

7 Niespotykane nigdzie indziej w Biblii określenie *trofe en autou* ‘żywność była jego’ zdaje się celowo omijać powiedzenie, iż „Jan jadł” (jak Dawid jadł Mt 12,4 czy syn człowieka jadł 11,19) gdyż w 11,18 „Jan nie jadł ani nie pił”. *Trofe* też można jeść (La 4,5) i nim się karmić (2Ma 5,27). Określenie to zdaje się uwydatniać rolę boskiego czasownik „być”, tu odniesione do przyswajanych przez Jana owadów, należących, jak i gołębic, do skrzydlatych zwierząt. Jan natomiast nie spożywał chleba ani wina (Lc 7,33) - pokarmów roślinnych spożywanych przez ludzi.

8 Tłumaczony też jako „miód dzikich pszczoł”, ale ten „był rzadkością w dolinie Jordanu” {316}, a tym bardziej „miód leśny” na pustyni. Miód uważano też za pokarm rajski {317} s.611.

9 Ani LXX ani literatura judaistyczna nie miały, używanych przez chrześcijan, słów *baptidzo* ani *baptisma* (3,7), nie wiadomo więc o jakie zanurzenie tu chodzi {317} s.74.

10 Gr. *eks-homologeō* jakby: ‘wy-zgadzać się’, od *homo-logeō* ‘to samo - mówić’ w sensie ‘zgody, potwierdzenia’.



**3,7** Ujrzawszy <sup>828 pt ao</sup> zaś wielu z farisaiosów <sup>Gp</sup> i saddukaiosów przychodzących <sup>1139 Ap pt pr</sup> <sup>11</sup>aktywnie wrogo na to zanurzenie <sup>465 A</sup> jego <sup>G</sup>, rzekł <sup>837 ao</sup> im: Płciowe zrodzenia <sup>571 Vp n</sup> <sup>12</sup>wiarołomnych samic zmij <sup>1201 Gp f</sup>, kto poddał przykład <sup>2874 ao</sup> wam *możliwość* uciec <sup>2923 ao</sup> od wiadomej *obecnie* mającej planowo nastąpić <sup>1811 G f pt pr</sup> zapalczywości <sup>2042?</sup> **3,8** Uczynicie <sup>2314 ao</sup> więc owoc godny tej zmiany rozumowania <sup>1838 G</sup>. **3,9** I *żeby* nie wyobrazilibyście sobie <sup>766 ao</sup> *możliwość* powiadać <sup>1697 pr</sup> w sobie samych <sup>799 Dp</sup>: Ojca mamy Abraama; powiadam bowiem wam, że może wiadomy bóg z <sup>13</sup>kamieni tych właśnie wzbudzić <sup>810 ao</sup> potomków <sup>2769 Ap n</sup> Abraamowi. **3,10** Już zaś siekiera istotnie do korzenia <sup>As</sup> drzew <sup>Gp</sup> leży <sup>1534 pr md-ps-dp</sup>; wszystko więc drzewo nie czyniące <sup>2314 N pt pr</sup> owoc <sup>A</sup> odpowiedni <sup>1440</sup> jest wycinane <sup>875 pr ps</sup> i do ognia <sup>2463 A</sup> jest rzucane <sup>463 3s pr ps</sup>. **3,11** Ja wprawdzie was zanurzam dla pogażenia i zotopienia <sup>14</sup>w wodzie <sup>2855 Ds</sup> do zmiany rozumowania <sup>A</sup>, ten zaś <sup>15</sup>do tyłu <sup>2033</sup> *należącego do* mnie <sup>818 G</sup> przychodzący <sup>1139 N m pt pr</sup> potężniejszy <sup>1373 N com</sup> *ode* mnie <sup>818 G</sup> jest <sup>834 pr</sup>, którego <sup>2061 G m</sup> nie jestem *realnie* <sup>834 pr</sup> dostateczny <sup>1352</sup> te <sup>16</sup>podwiązane *sandały* <sup>2877 Ap n</sup> <sup>17</sup>dźwignąć *i zabrać* <sup>489 ao</sup>; on was zanurzy <sup>464 ft</sup> <sup>18</sup>w duchu <sup>D n</sup> świętym i ogniu <sup>2463 D n</sup>, **3,12** którego <sup>2061 G m,n</sup> to wiejadło <sup>2451 Ns n</sup> w tej ręce jego <sup>G m</sup>, i wystawi do oczyszczenia na wskroś <sup>680 ft</sup> klepisko swoje, i zbierze do razem <sup>2687 ft</sup> zboże <sup>2556</sup> swoje do składnicy <sup>301 A</sup>, zaś plewę <sup>455 As</sup> z góry spali <sup>1469 ft</sup> ogniem <sup>D</sup> <sup>19</sup>nie gasnącym <sup>393</sup>.

**3,13** Wtedy <sup>10</sup>staje się obok-przeciw <sup>2145 pr md-ps-dp</sup> Jezus od Galilai aktywnie na Jordanes <sup>A</sup> istotnie intymnie do <sup>2388</sup> Joannesa <sup>A</sup> *z powodu* tego <sup>1966 Gs n</sup> *które skłoniło* <sup>11</sup>zostać zanurzonym <sup>464 ao if ps</sup> pod przewodnictwem jego <sup>G</sup>. **3,14** Zaś Joannes <sup>12</sup>na wskroś przeszkadzając powstrzymał <sup>687 ipf</sup> go powiadając <sup>1697 N pt pr</sup>: Ja potrzebę <sup>3009</sup> mam pod przewodnictwem twoim <sup>2643 G</sup>

11 Gr. *epi* z acc. może oznaczać ‘przeciw’, ‘krytycznie i niezyczliwie’ {316} s.155.

12 Mowa oczywiście o ich pochodzeniu duchowym – od ducha ich obyczaju. Także Jezus porównuje przewodników narodu żydowskiego do gadów {144} s.105. Obaj zatem wskazują na ich zdominowanie przez dzikie zwierzęta. Lecz i Jezus otrzymał ducha św. w postaci organizmu gołębiczy Mt 3,16 i zmartwychwstał jako baranek Ap 5,6.

13 Wedł. {316} gra hebr. nazw: ‘potomki’ t.j. *benajja* i ‘kamienie’ *abanajja*. Chrześcijański bóg chodzi po nazwach?

14 {144} uważa, że *en* ‘w’ ma znaczenie narzędziowe, t.j. ‘za pomocą wody, wodą’.

15 „Do tyłu mnie przychodzący” oznacza Jezusa zmartwychwstałego przez „wywyższenie prawicą Boga” Ac 2,33.

16 Gr. *hypo-dema* dosł. ‘pod-wiązane’, często o ‘sandałach’. Mc, Lc i Jo dodatkowo mówią o „(skórzanym) rzemieniu’ *himas* podwiązanych (sandałów)”. Istotą zatem może tu być skóra, która w formie pasa Mt 3,4 jest atrybutem Joannesa, a przez nią - zwierzę. „Być może ewangelista nawiązuje do Mt 12,29: Jezus jest owym mocarzem, który jest zdolny związać innego mocarza – szatana”, i tu „zdolnością przewyższa on Jana” (Janowe sandały – szatan?).

17 Gr. *bastadzo* w języku koine i w N.t. ma podstawowe i najczęstsze znaczenie: ‘dźwigać, podnosić, podtrzymywać, znosić’, też: ‘unosić, kradzieżnie zabierać’ Jo 12,6. U Mc, Lc i Jo w miejscu *bastadzo* jest czynność wcześniejsza: *lyo* ‘rozwiązać’. Przekłady dają „nosić”, t.j. za nim, co jednak *fero*, n.p. krzyż za Jezusem Lc 23,26 i inne rzeczy Lc 24,1 Jo 19,39. Być może skóra występuje tu jako atrybut magiczny: Joannes chce rozwiązać i odebrać tę przywiązaną Jezusowi skórę (od wywyższającej prawicy bożej Ac 2,33?), gdyż uważa ją za własną, symbolicznie i magicznie pozbawiając Jezusa pośrednictwa zwierzęcego (skóra jako krańcowy element zwierzęcy). Nawet „istnieje interpretacja, podług której sandały nie należą do Jezusa ale do Jana” {316} s.158.

18 Stosownie do podwójnej natury Jezusa chrystusa: syna człowieka jako ognia (“ogień przyszedłem rzucić na ziemię” Lc 12,49 2Th 1,8), także ognia błyskawicy Mt 24,27 28,3 i światła Jo 12,35.46, oraz chrystusa jako ducha św. (płomień, aniołowie Ac 2,3 2Th 1,8 Hb 1,7). Kolejność ma tu znaczenie: duch św. ma pozycję pierwszorzędną i dominującą, a ogień drugorzędną podległą i narzędziową. Ogień mógł Jezus mieć przejęty od Eliasza poprzez Joannesa, który pierwotnie “był Eliaszem” Mt 11,14, niebiańskim człowiekiem Jc 5,17, i “przyszedł w duchu Eliasza” Lc 1,17 który ogniem dysponował Lc 9,54. Podobnie ducha-ognia-żaru Słońca przejął od Eliasza Elizeusz 2R 2,15, którego typem był Jezus {127-IV} s.449.452 Lc 4,27 {317} s.100.265 (jak Jan był typem Eliasza). Jezus jednak tym duchem-ogniem nie działał Lc 9,55, lecz duchem św. Mt 12,28, którym ten ogień-Beelzebula „związał” Mt 12,29.

19 ‘Gr. *a-sbestos*, por. Lc 3,17. Pisane rozdzielnie: *ou sbennytai* ‘nie jest gaszony’ w Mc 9,48. Może o ogniu słonecznym – w odróżnieniu od ognia księżycowego który periodycznie zdaje się być gaszony (Jezus-słońce?).

10 ‘Staje się obok-przeciw’ gr. *para-ginomai* - p. przyp. do 2,1. Pk15.

11 „Chrzt Jezusa uważano od początku za trudny problem. Chrzt Janowy był przeznaczony dla grzeszników świadomych swych grzechów”. W apokryficznej Ewangelii Hebrajczyków Jezus odpowiada: „Jakież popełniłem grzech abym miał być ochrzczony przez niego?” {188} s.77.

12 Gr. *dia-kolyo* od *dia* ‘na wskroś’ i *kolyo* ‘przeszkadzać’. Czy dlatego, że wedł. Joannesa (i S.t.) miało być odwrotnie: człowiek cielesny ziemski (Joannes) miał być oczyszczony i dokonać życia (zostać zanurzony) pod przewodnictwem człowieka niebiańskiego (Jezusa), doszlachetnić się nim. Ten kto zostaje zanurzony, zakańcza, unieczynnia ruch zstępujący w dół, i rozpoczyna ruch wstępujący, w górę.

zostać zanurzonym<sup>464 ao ps</sup>, i ty przychodzisz<sup>1139 pr</sup> istotnie do mnie<sup>A?</sup> **3,15** Odróżniwszy się<sup>311 N pt ao ps</sup> zaś Jezus rzekł istotnie do niego: <sup>1</sup>Puść od siebie<sup>439 ao it</sup> w tej chwili<sup>378</sup>, w ten właśnie sposób bowiem właściwe<sup>2363 Ns n pt pr</sup> jest nam uczynić pełną<sup>2301 ao</sup> <sup>2</sup>wszystką<sup>A</sup> zebraną regułę cywilizacji<sup>745 A</sup>. Wtedy <sup>3</sup>puszcza od siebie<sup>439 pr ac</sup> go<sup>A</sup>. **3,16** Zostawszy zanurzonym<sup>464 N pt ao ps</sup> zaś Jezus <sup>4</sup>prosto potem<sup>1173</sup> wstąpił w górę<sup>156 ao</sup> od tej wody<sup>Gs</sup>, i zobacz-oto zostały otworzone<sup>238 ao ps</sup> wiadome niebiosy<sup>Np</sup> i ujrzał<sup>ao</sup> *jakiegoś niewiadomego* <sup>5</sup>ducha<sup>A</sup> *jakiegoś niewiadomego* boga<sup>G</sup> zstępującego w dół<sup>1455 As n pt pr</sup> tak jak gdyby<sup>3054</sup> <sup>6</sup>gołębicę *mieszkającą u człowieka*<sup>2251 As f</sup> przylatującego<sup>1139 A n pt pr md-ps-dp</sup> aktywnie na niego<sup>A</sup>, **3,17** i zobacz-oto <sup>7</sup>głos<sup>2969 N</sup> <sup>8</sup>z wewnątrz niebios<sup>G</sup> powiadający<sup>1697 N pt pr</sup>: Ten właśnie *jakościowo* jest<sup>834</sup> ten wiadomy syn *należący do mnie*<sup>818 G</sup>, ten <sup>9</sup>umiłowany<sup>17</sup>, wewnątrz w<sup>959</sup> którym<sup>2061 D</sup> <sup>10</sup>w punkcie czasowym uznałem za łatwodogodne<sup>1166 ao id ac</sup>. **4,1** <sup>11</sup>*Współcześnie* wtedy<sup>2811</sup> Jezus został zawiedziony

1 Taką rezygnację z ludzkiego przyrodzonego pierwszeństwa, jak Joannesa, lubił **Jahweh wolnosyjonowy** rewolucyjny ojcowy (nie: Jahweh elohimowy ewolucyjny stwórca świata i człowieka). Jakby działać umiał tylko od tyłu, od końca, od ostatecznego. Także od upadłego i zepsutego, ale jednocześnie czystego doskonałego w swym zepsuciu, wyizolowanego, „niezależnego”, „samorządowego”, „wolnego” – bez względu na pełniejszą jakość i kwalifikację w ogólniejszych wymiarach. Lubił człowiecze samorezygnacje, samodeprecjacje i samodegradacje: Adama Ge 2,21, Ismaela 17,21, Ezawa 27,20, Manasses 48,14-20, także rezygnację z własnej żony jak Manoacha Jud 13,2-21 czy ewangelicznego Józefa. Jezus głosi to samo Mt 19,30 20,8 Jo 20,4. Pk16.

2 Argument Jezusa niejasny – nie wiadomo konkretnie, czym miała być ta „wszystka ‘zebrana reguła cywilizacji / sprawiedliwości dikaio-syne’”. W systemie Mojżesza, jak i w cywilizacji światowej, jest tylko jeden zsyntetyzowany zespół wartości, „owoc posłuszeństwa Prawu Mojżeszowemu” {7} (Mt 5,20 6,1.33 Rm 9,31 10,5 2C 9,9n G 2,21 i in.). U Jezusa zatem ten inny system mógł pochodzić tylko spoza świata, z „łaski boga ojca”, od hybrydowego ducha świętego, być nad-przyrodzony. Ten drugi „dopełniający” system wartości zaprowadził Jezusa na krzyż i do piekła, jak Adama. Ten „wszystek ‘zbiór cywilizacyjny’ dikaio-syne” który Jezus chciał „dopełnić”, był zatem inny niż nie-wszystek, który dopełniał Joannes. „Wszystek” oznacza tu: także będący poza systemem wartości Jana, zakwalifikowany według innych kryteriów. Skoro więc Jan „przyszedł drogą sprawiedliwości”, był „sprawiedliwy i święty”, surowy moralnie, był „człowiekiem”, pościł i żył skromnie i „głosił chrzest nawrócenia” moralnego w duchu Mojżeszowym – to Jezus nie będzie dbał o świat i o człowieka, i nie będzie tradycyjnie sprawiedliwy; będzie natomiast wyznawał inny rodzaj świętości, będzie bardziej zwierzęciem niż człowiekiem, będzie dużo jadł pił i wystawnie ucztował, będzie anty-moralnym liberałem i ekonomicznym deprawatorem i defraudantem, będzie głosił tolerancję i darmowe odpuszczenie win. Będzie więc, względem sprawiedliwego Jana i sprawiedliwego Boga Tory, grzeszny i zły. Taki Jezus chrystus, w swojej „pełnej” i „wszystkiej” ekonomii, byłby prowokatorem zła i sługą grzechu (por. Pawła: „Czy chrystus grzechu sługa? – Oby nie stało się” G 2,17). Jezus wobec Joannesa postąpił podobnie zwodniczo jak Jakub wobec Ezawa, ograł go. Gdyż mimo obietnicy: „wszystką”, Jezus już nie starał się po „tej chwili” podjąć także racje Joannesa i dopełnić również jego *dikaio-syne*. Także nie zatroszczył się, by ratować go z więzienia Mt 11,2n lub wskresić z umarłych, jak Łazarza. Dlatego u chrześcijan przysłowiowo „złe się zawsze zrobi” – a dobro nigdy.

3 {316} zauważa, iż „ewangelista określa ostateczną reakcję Jana tym samym słowem gr. *afemi* co w odniesieniu do diabła w 4,11” t.2 s.793 (Jan – diabeł ucieleśniony?)

4 Przysłówek gr. *euthus* utworzony od przymiotnika *euthus* ‘prosto’. Charakterystyczny dla działalności i cudów Jezusa {175}s.41-46 a także samego Jahweha Mt 3,3 Ac 8,21 13,10, którego imieniem miano dokonywać największych cudów. Podobnie *tachu* ‘szybko’ p. przyp. do Mc 9,39.

5 U Mt “ducha boga”, u Lc “ducha św.”, u Mc “ducha”. Duch por. przyp. do Mt 24,7; duch człowieka Mc 1,10.

6 Gr. *peristera* ‘gołębica osiadła przy ludziach’, oswojona, w gołębniku, ‘gołąb domowy’; co innego niż *peleia* i *fassa* ‘dziki gołąb’ {6}. Oznacza więc zwierzę, choć związane z człowiekiem, mniej dzikie niż żmije farisaiosów i sadukaiosów w 3,7. To od jej niebiańskiego hybrydowego pierwowzoru płynął kształt ducha świętego. Może też od niej w Mc 1,13, gdy Jezus w kuszeniu szatana był wspólnie ze dzikimi zwierzętami, wiadomi aniołowie służyli mu. Gołębica była ptakiem bogiń miłości i płodności, Isztar i Afrodyty, prostytucji sakralnej. W Indiach – ptak duszy {96}. Wedł. Orygenes symbol rozważań lekkomyślnych i niestałych {167}s.246. Była symbolem naiwności i głupoty Efraima Oz 7,11 i Izraela {101}. Oto źródło tragedii chrześcijanina: duch święty przyszedł w ‘organizmie cielesnym’ (gr. *soma* Lc 3,22) nie ludzkim, lecz obcego rodzaju zwierzęcego, ptaka, potomka dinozaurów. Tu pierwszy zwierzęcy rys nowej duchowości Jezusa. Por. przyp. do 21,1 Mc 1,10. Pk18.

7 Gr. *fone*. P. przyp. do Lc 9,35.

8 Jest to głos boga ojca ‘usynowiający, adoptujący, przybierający, przysposabiający za syna’ *hyio-theia* Jezusa. Ten bóg ojciec osiedlony jest ‘wewnątrz w’ *en* niebiosach, jest ‘w’ *en* niebiosach Mt 6,9. Nie jest niebiosami, ale hierarchicznie jest ponad; „niebiosy są tronem jego” Mt 5,34 23,22.

9 Gr. *ho agapetos* +12,18 17,5 Mc 12,6 hebr. *AHBT*. Zatem jest też syn boży inny niż „umiłowany”? syn nie zrodzony z miłości Cl 1,13 jako aspektu ducha świętego, lecz rozumu i prawa? Starszy syn z Lc 15,11nn?

10 Gr. *eu-dokeo* od *eus* ‘łatwy, dogodny’ i *dokeo* ‘wydawać się, uważać za’. Przekłady: „mam upodobanie”, „sobie upodobałem”.

11 Wedł. {316} kuszenie przez diabła łączy się z poprzedzającą perykopą chrztu przez Jana; także kuszenie wszyscy umiejscawiają na tej samej Pustyni Judzkiej niedaleko miejsca gdzie Jan chrzczył s.172. Także ta okoliczność zbliża Jana do diabła.

w górę<sup>166</sup> <sup>ao id ps</sup> do tej spustoszonej i opuszczonej krainy<sup>1132</sup> <sup>A f</sup> <sup>1</sup>pod przewodnictwem<sup>2872</sup> tego <sup>G</sup> <sup>2</sup>ducha <sup>G</sup> <sup>3</sup>aby zostać doświadczonym<sup>2209</sup> <sup>ao ps</sup> pod przewodnictwem<sup>2872</sup> tego <sup>G</sup> diabła <sup>G</sup>. **4,2** I odbywszy post<sup>1929</sup> <sup>Ns m pt ao</sup> przez dni <sup>Ap</sup> czterdzieści i nocę <sup>Ap</sup> czterdzieści, później załaknął<sup>2208</sup> <sup>ao</sup>. **4,3** I przyszedłszy do istoty<sup>2400</sup> <sup>N pt ao</sup> ten <sup>4</sup>doświadczający<sup>2209</sup> <sup>N pt pr</sup> rzekł mu: Jeżeli syn jesteś *jakościowo* tego boga, rzeknij aby kamienie te właśnie *jako* <sup>5</sup>chleby<sup>Np</sup> stałyby się<sup>584</sup> <sup>ao sb md-dp</sup>. **4,4** Ten zaś odróżniwszy się *dla odpowiedzi*<sup>311</sup> <sup>N pt ao ps-dp</sup> rzekł: *Od przeszłości* jest pismem odwzorowane<sup>602</sup> <sup>3s pf ps</sup>. Nie zależnie na<sup>1063</sup> <sup>D</sup> chlebie wyłącznie jedynym<sup>1888</sup> <sup>D</sup> żył będzie dla siebie<sup>1221</sup> <sup>3s ft id md</sup> określony człowiek, ale zależnie na wszystkim spływającym wysłowieniu czynu<sup>2489</sup> <sup>D</sup> wydostającym się<sup>890</sup> <sup>Ds pt pr</sup> przez-Z ust <sup>Gs</sup> *niewiadomego* boga <sup>G</sup>.

**4,5** Wtedy <sup>6</sup>zabiera z sobą<sup>2164</sup> <sup>pr ac</sup> go diabeł do <sup>7</sup>świętego <sup>A</sup> miasta <sup>A</sup> i stawił<sup>1372</sup> <sup>ao</sup> go aktywnie na to wiadome <sup>8</sup>skrzydełko<sup>2448</sup> <sup>A</sup> świątyni<sup>1343</sup> <sup>G</sup>. **4,6** i powiada mu: Jeżeli *jakiś* syn *jakościowo* jesteś wiadomego boga, rzuć<sup>463</sup> <sup>ao</sup> siebie samego<sup>2529</sup> <sup>A</sup> na dół; *od przeszłości* jest pismem odwzorowane<sup>602</sup> <sup>pf ps</sup> bowiem że: Wiadomym aniołom swoim wkaże<sup>993</sup> <sup>ft md-dp</sup> około ciebie <sup>G</sup> i na rękach <sup>Gp</sup> <sup>9</sup>unoszą<sup>70</sup> <sup>ft</sup> cię żeby kiedyś nie wciąłbyś do istoty<sup>2410</sup> <sup>ao sb</sup> istotnie do kamienia nogę <sup>A</sup> twoją<sup>2643</sup> <sup>G</sup>. **4,7** Mówił<sup>2925</sup> <sup>ipf, ao</sup> mu Jezus: Na powrót<sup>2126</sup> *od przeszłości* jest

---

<sup>1</sup> Przy *diabli* i przy *duchu* występuje ten sam grecki przyimek *hypo* z genetivem. To drugie *hypo* D. Mikołajewski w Biblii z 1632 r. przetłumaczył przez „do”: „Jezus zawiedziony jest na puszcza od Ducha, aby był kuszony do diabła” - przez co spalono kilka tysięcy egzemplarzy, ogólnie bardzo wiernej, późniejszej „Biblii gdańskiej”. Jednak *hypo* może znaczyć ‘do’, choć w zasadzie nie z genetivem. Nie wiadomo, czy był to „fatalny błąd drukarski”, czy w ten sposób – poza tym rzetelny – tłumacz chciał ukazać pewien aspekt złożonej duchowości Jezusa, przez którą diabeł miał nadzieję przyciągnąć go „do” siebie jak swego. W istocie bowiem był on wtedy kuszony „do” duchowości diabła. Por. przyp. do Mc 1,12n. Ale musimy się zgodzić, że przekład to nie interpretacja, choć i kościelne przekłady do niej się posuwają. Bo w N.t. są **diabelsko-szatańskie rysy Jezusa** jako syna człowieczego. Ci, co się najlepiej na tym znali, Żydzi, podejrzewali istnienie u Jezusa (w jego pierwotnych pokładach syna człowieczego?) szatańskiego synostwa Jo 7,20 8,48 Mt 12,24, co on zdaje się potwierdzać w Mt 12,27 (przezczenie Jezusa dotyczy tylko korzystania z tego ducha, działania w tym duchu w.28). Na „diabelskość” wczesnego Jezusa może wskazywać też Ac 13,10, gdzie *Bar-Jezus* („syn Jezusa”) nazwany jest „synem diabła”, a także Jezusowy nakaz miłości ‘nieprzyjaciela’ *echthros* Mt 5,44, którym w Mt 13,39 jest diabeł, także Lc 10,19 Cl 1,21. Por. też wizerunki ukrzyżowania diabła {76} s.56 i {137} s.17. Jak Chrystus, w swoim aspekcie duchowym, jednoczy siebie z ojcem niebiańskim, tak judaistów kojarzy z „ojcem diabłem”, który byłby nośnikiem innego, człowieczego ducha pomazania: szatana-węża-syna człowieka.

Frapująca jest też możliwość identyfikacji samego wolnego Jezusa (nie: Jezusa chrystusa) ze **zwierzęciem z morza** z Apokalipsy Jana 13,1-10. Zwierzę to duchowość otrzymuje nie od boga N.t. lecz od zwierzęcia z ziemi. Jest ono w 14,11 utożsamione z czterema żywymi z 4,6-8, te zaś są figurą Jezusa. Ponadto zwierzęta te powszechnie są uznawane za **antychrysta**, ten zaś w III Księdze Sybilli s.348 opisany jest cechami Jezusa i Jozuego (więcej w mojej książce „Apokalipsa Jana” Lublin 2010 s.106-109).

<sup>2</sup> Nie bardzo wiadomo przez jakiego „wiadomego ducha” Jezus został zawiedziony, i ta kwestia też w paralelnych Mc 1,12 i Lc 4,1. Konkordancja K. Greli umieszcza go pod zwykłym „duchem” (nie: świętym). Rodzajnik mógłby wskazywać na ducha nie-świętego, występującego bez rodzajnika w Mt 1,18.20 3,11, ale też na ducha świętego, również bez rodzajnika w Mt 3,16, bo o takim była ostatnio mowa – tak też {188} s.278. Lecz przy założeniu ich tożsamości, jak pisze {188} „musielibyśmy przyjąć, że duch święty uczestniczył w popychaniu Jezusa do złego” s.278. Chociaż to właśnie stwierdza Jezus w Modlitwie Pańskiej Mt 6,13, z tego współcześnie Papież się wykręca (oh!, ta pokrętna teologia kościelna!). Jednak przez paralelizm członów frazy: „*hypo tou pneumatos... hypo tou diabolou*” możliwe jest uważanie tego ducha za diabelskiego (jak w 1C 2,12 E 2,2), co właśnie wynikało (niechcący?) tłumaczowi D. Mikołajewskiemu. Pk105. Kościelne przekłady (BT, BiZ) „radzą sobie” gubiąc albo pierwsze lub oba *hypo*.

<sup>3</sup> Gr. *peiradzo* ma podstawowe znaczenie ‘doświadczać, próbować’ – przez sondowanie, usiłowanie, nakłanianie, prowokowanie, zmierzanie do czegoś, pożądanie, uwodzenie. (*Dokimadzo* ‘próbować, sprawdzać’). Słownik Abramowiczówny {6} honoruje późniejsze znaczenie „religijne: kusić, wieść na pokuszenie”. Jezus jest tu próbowany na następcę diabła. Czy widzi on w Jezusie jakieś predyspozycje diabelskie – może jako syna człowieka? (por. Lc 6,22).

<sup>4</sup> Właściwie ‘próbujący’; niekiedy też ‘kuszący, nakłaniający, prowokator’ *ho peiradzon*, od *peiradzo*. Tu i w Ap 2,10 czynność diabła, ale w Jo 6,6 także Jezusa!

<sup>5</sup> T. zn. aby materialne stało się biologiczne – aby materia „nieożywiona” boga stwórcy została przetworzona na „żywą” przez boga ojca. Teologiczna topologia?

<sup>6</sup> Gr. *para-lambano* z acc. osoby znaczy ‘wziąć, ściągnąć, zabrać do siebie’ lub ‘wziąć do niewoli’ {6} {7}, „zaprosić (do siebie) {316}. Pk20.

<sup>7</sup> Gr. *hagios* (podobnie jak (*h*)*agos* od którego pochodzi) nie ma sensu bezgrzeszności i prawości (jak *hosios* i *hieros*), lecz oderwania od ciała i materii, por. {407} s.121n.198.

<sup>8</sup> Nie bardzo wiadomo czym było „skrzydełko świątyni”, por. {144} s.115. Gr. *pterygion* to zdrobnienie od *pterygs* ‘skrzydło’. I tak może zostać; nie trzeba przy rzeczach duchowych odwoływać się do materialnej architektury: „na szczycie narożnika”. W LXX odpowiada hebr. *KNF* ‘skraj’ płaszcza, ‘koniec’ papiernika, ‘płetwa’ stworzeń wodnych i ‘skrzydło’ każdego z dwóch złożonych ‘cherubów’ *KRUB* w miejscu najświętszym świątyni Solomona 1R 6,24. Również tu ma związek ze świątynią judaistów, i jest własnym miejscem diabła (*kerub* - diabeł na świątyni?).

<sup>9</sup> Może to drwina diabła z opieki boga, który jego – też syna bożego – nie ocalił od upadku.

pismem odwzorowane: Nie <sup>1</sup>będziesz wyciągał na doświadczenie <sup>885 ft id</sup> niewiadomego utwierdzającego pana <sup>A</sup>, tego wiadomego boga <sup>A</sup> twojego <sup>2643 G</sup>.

**4,8** Na powrót zabiera z sobą <sup>2164 pr</sup> go diabeł do sfery <sup>2</sup>górowej istoty <sup>2057 As n</sup> wysoko położonej <sup>2902 A</sup> nadzwyczajnie <sup>1713</sup> i okazuje <sup>628 pr</sup> mu wszystkie wiadome <sup>3</sup>królewskie władze <sup>483 Af</sup> tego naturalnego ustroju światowego <sup>1621 G</sup> i wiadomą sławę <sup>771</sup> ich **4,9** i rzekł mu: Te właśnie <sup>2094 Ap n</sup> tobie wszystkie dam <sup>734 ft</sup> jeżeliby <sup>798</sup> padłszy <sup>2276 N pt ao</sup> złożyłbyś hołd do istoty <sup>2412</sup> <sup>ao sb</sup> mi. **4,10** Wtedy powiada mu Jezus: <sup>4</sup>Prowadź się pod zwierzchnictwem *moim* <sup>2860 pr it</sup> <sup>5</sup>satanasie <sup>v</sup>, *od przeszłości* jest pismem odwzorowane bowiem: *Niewiadomego* utwierdzającego pana <sup>A</sup>, tego wiadomego <sup>A</sup> boga <sup>A</sup> twojego <sup>2643 G</sup> będziesz hołdował <sup>2412 ft</sup> i jemu wyłącznie jedynemu <sup>1888 D</sup> będziesz służył za zapłatę <sup>1692 ft</sup>. **4,11** Wtedy puszcza od siebie <sup>439 pr</sup> go diabeł, i zobacz-oto *niewiadomi* aniołowie przylecieli do istoty <sup>2400 ao</sup> i usługiwali <sup>682 ipf</sup> mu. **4,12** Usłyszawszy <sup>6</sup>zaś że Joannes został przekazany <sup>2150 ao ps</sup>, <sup>7</sup>cofnął się w górę jako do źródła do otwartego miejsca <sup>215 ao</sup> do Galilai <sup>A</sup>. **4,13** I z góry na dół pozostawiwszy <sup>1482 N pt ao</sup> Nazarę <sup>A f</sup>, przyjechałszy <sup>1139 N pt ao</sup> z góry na dół zstąpił jako na dom <sup>1525 ao</sup> do Kafarnaum <sup>A f</sup> tej obok-przeciw morza leżącej <sup>2153 Af</sup> w granicach <sup>2051 Dp</sup> Zabulona <sup>G</sup> i Nefthalima <sup>G</sup>. **4,14** Aby zostałyby uczynione pełnym <sup>2301 ao sb ps</sup> to spłynięte <sup>2486 Ns n pt ao ps</sup> przez-z Esaiasa <sup>G</sup> proroka <sup>G</sup> *obecnie* powiadającego <sup>1697 G pt pr</sup>: **4,15** Ziemia <sup>N,Vs</sup> Zabulona i ziemia Nefthalima, *jakąś* drogę <sup>1975 As f</sup> *jakiegoś* morza <sup>Gs f</sup>, na przeciwległym krańcu Jordanesu <sup>G</sup> Galilaia <sup>N,Vs</sup> <sup>8</sup>narodów z *natury wzajemnie razem żyjących* <sup>Gp</sup>, **4,16** ten <sup>N</sup> lud *walczący* <sup>1689</sup> ten odgórnie siedzący jako na swoim <sup>1410 N pt pr md-ps-dp</sup> w ciemności <sup>2578 Ds</sup>, *jakieś* światło <sup>As n</sup> ujrzał <sup>ao</sup> wielkie <sup>As n</sup>, i tym odgórnie siedzącym jako na swoim <sup>Dp pt pr</sup> w wyodrębnionej krainie <sup>3021 D</sup> i cieniu <sup>2567 D</sup> śmierci <sup>G</sup> *jakieś* światło <sup>N,As n</sup> urzeźczywistnił(-o się) przez powrót do źródła w górze <sup>208 3s ao id ac</sup> im. **4,17** Od wtedy począł sobie <sup>389</sup> <sup>ao md</sup> Jezus *aby* ogłaszać <sup>1555 pr</sup> i powiadać: <sup>9</sup>Zmieniajcie rozumowania <sup>1837 pr it</sup>, przybliżyła się <sup>807 3s pf</sup> bowiem wiadoma królewska władza wiadomych niebios <sup>Gp</sup>.

1 Gr. *ek-peiradzo*. Nie jest jasne, czy tu i w 4,10 Jezus kieruje te cytaty do diabła (tak {400} s.260), czy do siebie. W pierwszym przypadku „bóg” i „pan” byliby diabła. Diabelska pokusa ma charakter polityczno-mesjański mesjasza zelotów {316} s.179 (może Janowego).

2P. przyp. do Mt 17,20.

3 Jezus odrzuca tu mesjanizm polityczny „króla żydowskiego”. Nie oponuje natomiast przeciw tytułowi „król Izraela” oznaczającego mesjasza religijnego {314} t.2 s.216. Zły duch próbował odwieść Jezusa od drogi krzyża; podobnie szatan-Piotr Mt 16,23 . Pk21 Pk22.

4 Gr. *hypago* od *hpo* i *ago*. Słowo to względem szatana jeszcze w Mt 16,23 o Piotrze. „Precz” dodają tłumacze tylko dla szatana, poza tym zwykle „iść, odchodzić”. Nie można jednak w żadnym odniesieniu gubić podstawowego znaczenia przyimka *hypo* ‘pod, pod wpływem’. W N.t. ‘odchodzić’ to *ap-erchomai* (ewent. *eks-emi*, *eks-erchomai*).

5 Dotychczasowy diabeł tu otrzymuje imię zmienione na szatan – może w związku z „upadkiem”; podobnie jak „padła z nieba” błyskawica otrzymuje imię szatan w Lc 10,18. ‘Moc’ *eksousia* szatana jest ciemnością Ac 26,18. Także diabeł („syn diabła”) staje się ciemny w dzień przez pozbawienie Słońca Ac 13,10n.

6 Gr. partykuła *de* ma znaczenie m.in. łączące (nawiązanie do poprzedniego kontekstu) i wyjaśniające. Wtedy przez *de* wiąże n.p. człony genealogii, nagromadzenia, słowa mające jakby jedno znaczenie. Podobnie jak jej łac. odpowiednik *autem* ‘dalej, następnie, mianowicie’. We frazie „usłyszawszy zaś” nie chodzi zatem o związek formalny, lecz następczy; on „wskazuje na bezpośrednią konsekwencję” i „wprowadza wewnętrzną łączność wydarzeń”, jak n.p. „to powiedziawszy” w Jo 18,1 {314}. Dlatego „wzmianka o Janie chrzcicielu wiąże niniejszą perykopę z poprzednią (o pokonaniu diabła)” {316}. Często *de* łączy opowiadanie z opowiadaniem, wprowadza zdania podane dla wyjaśnienia, ciągnie myśl podjętą we wcześniejszym wierszu (por. Stephanus H. “Thesaurus Graecae Linguae” sz.926-929). Zatem to ‘przekazanie’ (t. j. aresztowanie) Joannesa w w.12, dokonane przez ‘związanie’ *deo* Mt 14,3, mogło być odpowiednikiem i konsekwencją (w sferze cielesnej) ‘związania’ *deo diabla* przez Jezusa w Mt 12,29 i odrzuceniu go w w.10 (w sferze duchowej). Rozdziału między wierszami 11 a 12 nie ma w oryginale, został wprowadzony przez późniejszych redaktorów kościelnych. Ponadto wedł. opinii współczesnych Joannes ma ‘demonia’ gr. *daimonion* Mt 11,18 Lc 7,33, a temu gr. słowu greckiemu odpowiada hebr. *SzD* czyli ‘diabeł’.

7 Gr. *ana-choreo*. Od *chora* ‘wydzielona przestrzeń, otwarte miejsce, teren, kraina’. Dla Jezusa może właściwsza byłaby druga grupa znaczeń: ‘placówka, stanowisko’. Por. przyp. do Lc 5,16.

8 Gr. *ethnos* znaczyło po prostu ‘naród’ - wraz z jego kulturą materialną i duchową, wszystkimi szczytnymi tradycjami (stąd etno-grafia). Słowo to w tekście hebr. odpowiadało słowu *GOL* oznaczającemu ‘nieżyda, niewierzącego Żyda’ {8}. Kościół stale daje dla *ethnos* deprecjonujące, poniżające określenie “poganin” (por. Sł. Wyr. Obcych). Tak neguje szczytne wartości świata starożytnego, na którego elementach w ogromnej mierze się opiera.

**4,18** Depcząc wkoło<sup>2242 N pt pr</sup> zaś obok-przeciw pomijając<sup>2139</sup> morze<sup>A</sup> Galilai<sup>G</sup>, ujrzał dwóch braci: Simona powiadanego<sup>1697 A pt pr ps</sup> jako Petrosa<sup>A</sup>, i Andreasa<sup>A</sup> brata jego, rzucających<sup>463 Ap pt pr</sup> z dwu stron zarzucaną sieć<sup>147 As</sup> do morza<sup>A</sup>; byli<sup>834 ipf</sup> bowiem rybacy<sup>Np</sup>. **4,19** I powiada im: Przyjdźcie tu<sup>ao it</sup> do tyłu<sup>2033</sup> *należącego do mnie*<sup>818 G</sup>, i uczynię<sup>2314 ft</sup> was<sup>A</sup> jako rybaków<sup>Ap</sup> <sup>1</sup>*niewiadomych* *człowieków*<sup>Gp</sup>. **4,20** Ci zaś prosto z tego - natychmiast puściwszy od siebie<sup>439 Np pt ao</sup> te sieci myśliwskie<sup>750 Ap</sup> wdrożyli się<sup>92 ao</sup> jemu. **4,21** I postąpiwszy naprzód<sup>2372 Ns pt ao</sup> <sup>2</sup>*bazując* w tamtym stamtąd<sup>867</sup> ujrzał innych dwóch braci: Jakobosa<sup>A</sup>, tego syna<sup>A</sup> Zebedaiosa<sup>G</sup>, i Joannesa<sup>A</sup> brata jego<sup>G</sup> w statku<sup>2305 D</sup> wspólnie z Zebedaiosem<sup>G</sup> ojcem swoim<sup>Gp</sup> z góry na dół dostosowujących<sup>1501 A pt pr</sup> sieci myśliwskie<sup>Ap</sup> swoje<sup>Gp</sup>; i wezwał<sup>1439 ao</sup> ich<sup>Ap</sup>. **4,22** Ci zaś prosto z tego - natychmiast puściwszy od siebie<sup>439 pt ao ac</sup> statek i ojca swego, wdrożyli się<sup>92 ao</sup> jemu.

**4,23** I <sup>3</sup>wodził dokoła<sup>2226 ipf</sup> w całej Galilai<sup>A</sup> nauczając<sup>N pt pr</sup> w miejscach zbierania razem ich<sup>G</sup> i ogłaszając tę nagrodę za łatwodogodną nowinę<sup>1161 A</sup> *pochodzącą od* wiadomej królewskiej władzy<sup>483 G</sup>, i <sup>4</sup>pielęgnując<sup>1283 N pt pr</sup> wszystką <sup>5</sup>chorobę i wszystką miękkość<sup>1763 A</sup> w tym ludzie *walczącym*<sup>1689 Ds</sup>. **4,24** I odszedł<sup>283 ao</sup> ten <sup>6</sup>śluch z *zaświata*<sup>91</sup> jego<sup>G</sup> do całej<sup>A</sup> Syrii<sup>A</sup>; i przynieśli do istoty<sup>2425 3p ao</sup> jemu wszystkich źle<sup>1437</sup> mających-trzymających<sup>1202 Ap pt pr</sup>, rozmaitymi chorobami<sup>D</sup> i badaniami mękami<sup>482 Dp</sup> do razem trzymanyh<sup>2709 Ap pt pr ps</sup>, będących zależnymi od daimonów<sup>607 Ap pt pr md-ps-dp</sup> i <sup>7</sup>będących we władzy Księżyca<sup>2534 Ap pt pr md-ps-dp</sup> i <sup>8</sup>należących do uwolnionego obok *ciała*<sup>2167 Ap</sup>, i wypielęgnował<sup>1283 ao</sup> ich. **4,25** I wdrożyły się<sup>92 3p ao</sup> jemu <sup>9</sup>*dręczące* tłumy<sup>2105 Np</sup> wieloliczne<sup>2329 Np</sup> od Galilai i Dziesięciomiasta i Hierosolym<sup>1345 Gp n</sup> i Judai i *od tych* na przeciwległym krańcu Jordanesu<sup>G</sup>.

**5,1** Ujrzawszy<sup>2041 N pt ao</sup> zaś te *dręczące* tłumy<sup>Ap</sup> wstąpił wzwyż<sup>156 ao</sup> do sfery wiadomej <sup>10</sup>górowej istoty<sup>2057 A</sup>. I *w następstwie* osiadłszego<sup>1411 G pt ao, Gab</sup> jego<sup>G</sup>, przyszli do istoty<sup>2400 ao</sup> jemu uczniowie

9 Słów „zmieniajcie rozumowanie” oraz „bowiem” nie ma w wielu rękopisach i cytatach starożytnych ojców kościoła. „Powstaje zatem podejrzenie, że słowa zostały wprowadzone dla upodobnienia z 3,2 (z kerygmą Jana chrzciciela) {316} s.181. Pominięcie wezwania do nawrócenia też w nakazie misyjnym Jezusa do uczniów Mt 10,7. Jawna solidarność z grzesznikami?

1P. przyp. do Mc 1,17. Wstawione „niewiadomych” ma odróżnić tych *człowieków* od wiadomych *człowieków* w 5,13, przeciwstawnie tam skomentowanych. Paralelny zwrot u Lc 5,10 ‘człowieków będziesz polujący’ ma „człowieków” w Acc, i tam wskazuje, że Jezus zachęca Petrosa do łowienia *niewiadomych* *człowieków* jak zwierzyny (*dzogreo* jest terminem myśliwskim i wojennym; znaczy ‘polować żyjące, brać żywcem do niewoli’). W Mt 13,47 odpowiada łowieniu ryb-narodów siecią {316}. Taka zapowiedź jest dla człowieka złowroga; widać, że u Jezusa duch zwierzęcy jakiegoś hybrydowego stworu o organizmie „tak jak gdyby gołębiczy” (Mt 3,16 Lc 3,22 Jo 1,32) wziął górę nad duchem ludzkim. Gdy wbrew temu nakazowi u Mt 16,23 Petros “zamyśla sprawy określonych (ziemskich) *człowieków*”, zostaje przez Jezusa ostro skarcony.

2Gr. *ekei-then* odróżnione od prostego *ekei*. Końcówka *-then* prawdopodobnie wyrażała pierwotnie genitiv {7} s.270, por. *ano-then*, *eso-then*, *opis-then* i in. i oznaczała pochodzenie, jak *hothen*, *pothen*, *allachothen*.

3Gr. *peri-ago* złożone z *ago* ‘wieść, wodzić, prowadzić’. Znac. wrogie w Mt 23,15 i może w 1C 9,5. Wśród słownikowych znaczeń ‘wodzić ze sobą, zmuszać do kołowania, nakłaniać’. Przekłady: „obchodził”, lecz to *peri-erchomai*.

4 Czy Jezus pielęgnował przede wszystkim choroby, czy chorych? Na pierwszą możliwość zdaje się wskazywać jego uprzejme postępowanie z demonami Mt 7,22n 8,31 10,1 12,45 Mc 1,34 5,13 Lc 8,33 11,26. Por. Mt 12,43nn.

5 Jezus zasadniczo leczył choroby (n.p. oczyszczał trąd 8,3), które wtedy usamodzielniały się i wychodziły Lc 4,41, i w konsekwencji uzdrawiał chorych. Przypomina to magiczne pielęgnowanie przedmiotu, który zranił (J. Frazer).

6Gr. *akoe* od *akouo* ‘słuchać, słyszeć’. Przekłady: „wieść”. P. przyp. do Lc 7,1.

7Gr. *seleniadzomai*, od *Selene* ‘Księżyc’ t. j. glob Księżyca, co innego niż *men* ‘światło księżyca’. Tu *Selene* skojarzone z *basanos* ‘badanie męką’ i z *kakos* ‘źle’, podobnie jak w Mt 17,15. Przekłady: „epileptyków”, oraz bliżej: „lunatyków”. Por. Mt 8,16.

8 Jest to etymologiczny przekład gr. *para-lytikos*, od *para* ‘obok, niewłaściwie’ i *lyo* ‘rozwiązywać, uwalniać’.

9Gr. *ochlos*, tu znaczenie uzupełnione z pochodnego *ochleo* ‘nękać, dręczyć’, n.p. Ac 5,16.

10 Góra modlitwy oznaczała miejsce w niebie, jak i nauka Jezusa jest o ojcu niebiańskim. Jest to nawiązanie do Góry Synaj, tylko porównawcze, tak jak Jezus tu porównuje się do Mojżesza. Bowiem wygłoszony program w wielu miejscach nie odpowiada przesłaniu synajowemu, lecz ma charakter syjonowy. Także w 15,29 górą jest prawdopodobnie Syjon {316}. Różnicę między Synajem a Syjonem wyjaśniają Hb 12,22 G 4,24n. Odbiorców ewangelii zachwyca ta mojżeszowa część kazania; często też przytacza się ją jako flagową „wartość chrześcijańską”. Jednak owe **przykazania** to Stary testament i judaizm, a nie Nowy testament i chrystianizm. Ponadto „etyka kazania na górze jest etyką chwili. Kazanie nie jest kodeksem postępowania dla Kościoła na długi czas” {316} s.202. Ale tak samo chwilowy jest węzowy seks wobec człowieka. Dlaczego więc Adam ciągle ma cierpieć?

jego. **5,2** I otworzywszy <sup>238 N pt ao</sup> usta swoje, nauczał <sup>730 ipf</sup> ich powiadając <sup>1697 N pt pr</sup>. **5,3** <sup>1</sup>Szczęśliwi <sup>1757</sup> <sup>2</sup>kulący się żebracy <sup>2457</sup> temu wiadomemu <sup>3</sup>duchowi <sup>D</sup>, że *należąca do nich* <sup>Gp</sup> jest wiadoma <sup>4</sup>królewska władza niebios <sup>Gp</sup>. **5,4** Szczęśliwi <sup>5</sup>obecnie będący w żałobie <sup>2215 N pt pr</sup>, że oni do obok-przeciw będą przyzwani <sup>2157 ft ps</sup>. **5,5** Szczęśliwi <sup>6</sup>uprzejmie łagodni <sup>2362</sup>, że oni <sup>7</sup>przez losowy odłam odziedziczą <sup>1575 ft</sup> ziemię. **5,6** Szczęśliwi *obecnie* łaknący <sup>2208 Np pt pr</sup> i pragnący tę wiadomą <sup>8</sup>zebraną regułą cywilizacji <sup>745 As</sup>, że oni *roślinną paszą* będą nakarmieni <sup>3005 ft ps</sup>. **5,7** Szczęśliwi litościwi <sup>917</sup>, że oni litości doznają <sup>915 ft ps</sup>. **5,8** Szczęśliwi oczyszczeni <sup>1403 Np m</sup> <sup>9</sup>sercu <sup>Ds</sup>, że oni wiadomego boga będą widzieli <sup>2111 ft md-dp</sup>. **5,9** Szczęśliwi <sup>10</sup>czyniący pokój <sup>Np</sup>, że oni *niewiadomi* synowie <sup>Np</sup> *niewiadomego* boga <sup>G</sup> będą zwani <sup>1439 ft ps</sup>. **5,10** Szczęśliwi wiadomi *od przeszłości* doświadczeni prawnie <sup>764 Np pt pf ps</sup> z powodu *jakiejś niewiadomej* <sup>11</sup>zebranej reguły cywilizacji <sup>745 Gs</sup>, że ich jest wiadoma królewska władza niebios <sup>Gp</sup>. **5,11** Szczęśliwi jesteście <sup>834 pr</sup>, gdyby zelżyliby <sup>2024 ao sb</sup> was i doświadczyliby prawnie <sup>764 ao sb</sup> i rzekliby <sup>837 ao sb</sup> wszystko <sup>As n</sup> <sup>12</sup>złośliwie <sup>2333 As n</sup> w dół z <sup>1454</sup> was <sup>Gp</sup> z powodu <sup>975</sup> mnie <sup>G</sup>. **5,12** Wychodźcie rozkosznie z środka <sup>2973 pr it</sup> i unosić się wesołością <sup>13 pr it md</sup>, że zapłata najemnika <sup>1869</sup> wasza wieloliczna <sup>Ns</sup> w niebiosach; w ten właśnie sposób bowiem doświadczyli prawnie <sup>764 ao id</sup> wiadomych proroków, tych przed wami <sup>G</sup>. **5,13** Wy <sup>13</sup>jesteście *jakościowo jako* ta <sup>14</sup>sól <sup>Nn</sup> tej ziemi <sup>Gf</sup>; jeźliby zaś sól

1 Gr. *makarios* znaczy 'szczęśliwy, błogi'. "Błogosławiony" zaś, dawany do tłumaczeń, to *eu-logetos*.

2 Gr. *ptochos* 'żebrak, kulący się, umykający'; inne greckie słowo o synonimicznym znaczeniu to *prosaite* 'żebrak, proszący o doistotny dodatek'. Natomiast "ubogi" to *penichros* 'biedny' i ewentualnie *tapeinos* 'poniżony'. O jakim duchu tu mowa? Duch święty powoduje materialną biedę, gdyż jest obcy życiu człowieczemu i ziemskiemu. Co innego szatan, duch diabelski Mt 4,9, który bogaci, choć też w sposób antyhumanitarny. W paralelnym Lc 6,20 mowa o ubogich w sensie materialnym {317}, zatem tu jest: ubodzy materialnie – duchem św., t.j. z powodu ducha św.

3 Gr. dativus od *pneuma* 'duch' pozwala tłumaczyć albo jako zwykły dativus <duchowi>, albo jako dativus relationis <swoim duchem>, albo jako dativus instrumentalis <duchem zewnętrznym>, m.in. „mocą ducha świętego”. *Pneuma* w datiwie występuje w ewangeliach w obu znaczeniach: duchem l. duchowi: w Mc 1,27 duchom (pl.), 2,8 duchem, 8,12 duchem l. duchowi, 9,25 duchowi. Również wedł. doktryny chrystianizmu wydają się w tym miejscu możliwe oba znaczenia (zebrzący duchem jest zarazem duchowi). Tak więc tu albo „duchem”, t.j. „powodowani duchem” wedł. Rm 8,13, i to duchem świętym 2C 8,9 Rm 15,26 Ap 2,9, albo „duchowi” na wzór Mt 11,29: „poniżony sercu” (jako ojcu). Natomiast tekst nie daje podstawy do tłumaczenia "w duchu", tym bardziej, że dla takiego znaczenia jest w ewangeliach odrębny zwrot *en pneumatii* Mt 12,28 22,43 Mc 1,23 12,36 Lc 1,17 2,27 i in. Analogiczny zwrot *te kardia* (też dativus) tłumaczy się 10x "sercem" i 3x "sercu".

4 Możliwe, że królewską władzę niebios autor ustawia tu w jednym typicznym rządzie z określonym *duchem*, t.j. duchem świętym. Nie bardzo wiadomo, czym jest ta 'królewska władza niebios' *basileia ton ouranon*. Występuje tylko u Mt, który odróżnia ją od królewskiej władzy boga i od królewskiej władzy ojca. Nie wiadomo przede wszystkim, co było treścią okroślenia "niebiosa", skoro składało się ono z gwiazdnych konstelacji zodiakalnych, w większości zwierzęcych. A ponieważ równocześnie było tronem Jahweha, ten zasiadający na nim bóg też bywał przeważnie zwierzęcy. Sama królewska władza niebios w Mt 5,3.10 7,21 8,11 13,31.33.52 18,1.23 19,12.14 22,2 25,1 ma konotacje: z duchem św., kobietą, kluczami, fallusem, sianiem, zaślubinami, oblubieńcem, dziećmi – więc raczej z cielesną, zwierzęcą i płciową stroną natury, właściwą dla oblubienicy-matki-Syjonu, t.j. Wenus. Por. przyp. do Mt 3,2.

5 Błogosławieństwa wierszy 4 i 5 zakrojone są nazbyt szeroko, by miały praktyczną wartość moralną; niektórzy bowiem smuć się zaszukanie, są chorzy przez lekceważenie swego organizmu, ziemię utracili przez zaniedbanie i t.p.

6 Gr. *praus, praos* 'łagodny, uległy, oswojony, bagatelizujący' „używano w odniesieniu do oswojonego domowego zwierzęcia, które wyuczono słuchać rozkazów, pociągnięcia cugli, które pozwalało sobą kierować” {188} s.123. W Mt 11,29 i 21,5 taki jest Jezus, i taką poddańczą kondycję narzuca chrześcijanom.

7 Gr. *klero-nomeo*, od *kleros* i *nemo*, znaczy dosł. 'losowo dziedziczyć'. Tu także *kleros* wydaje się być w jednym typicznym rządzie z *duchem św.*, jak i *dikaiosyne*. W błogosławieństwach pomazanego Jezusa nie ma nadziei dla starań umysłów i rąk ludzkich. „Ziemia” oznacza tu królestwo niebieskie {316} t.2 s.277.

8 T.j. „sprawiedliwość”. Ma ona być „darem boga dla tych, którzy uznają swoją grzeszność”, t.j. wobec człowieczeństwa, reprezentowanego w Izraelu przez Dekalog Mojżesza. Jednakże nie jest to sprawiedliwość społeczna ani kulturowa, lecz teologalna, boga ojca {316} s.214n. Czy więc i chrześcijański bóg ojciec jest grzeszny (wobec Boga Stwórcy, stworzonego świata i jego Człowieka)? Czy n.p. jest bezrodzajnikowym wtórym bogiem Prologu Ew. Jana?

9 Serce gr. *kardia* w odpowiedniku hebr. *LBH* znaczy również 'środek, rdzeń'. Znaczenie więc nie ogranicza się do narządu ciała o tej nazwie. W N.t. ma znaczenie 'źródła i ośrodka życia wewnętrznego' {7} i jest częścią organizmu, na które patrzy bóg ojciec, n.p. Mc 12,33 Lc 16,15 Ac 15,8. Pk24.

10 Nie wyjaśniono, jak pogodzić Mt 5,9 z Mt 10,34 („nie przyniosłem pokój, ale miecz”).

11 Pk24.

12 'Złośliwy' gr. *poneros* to synonim diabła E 6,11-16 Mt 13,19 (z Lc 8,12) 1Jo 3,12, też imienia syna człowieka Lc 6,22: "gdyby... wyrzuciliby imię wasze tak jak 'złośliwie' *poneros* z powodu określonego syna określonego człowieka". Tu Jezus kojarzy go ze sobą, nic nie mówiąc o niesłuszności. Także swych uczniów Jezus nazywa 'złośliwymi' Mt 7,11. *Poneros* p. Mt 5,37. Pk25.

13 Jezus zdaje się przyznawać apostołom swoje atrybuty, dane przez ojca tylko jemu samemu: uwspólnia im ojca w niebiosach w 5,16, także w Jo 20,17, stawia ich na równi z sobą. Przekracza tym swoje uprawnienia i sprzeniewierza się zamysłowi ojca, swojemu wybraństwu i wyjątkowości, a także „rozprasza jego majątność” (Lc 16,1). Ponadto okazuje się, że sól uczniów (duch święty) jest alternatywna względem ludzi.

<sup>1</sup>okazałyby się głupia <sup>1899</sup> ao sb ps, w czym <sup>2803</sup> D n będzie osolona <sup>116</sup> 3s ft id ps? Do żadnego dzieła <sup>2080</sup> As n nie jest potężna <sup>1375</sup> 3s pr id już, jeżeli nie została rzucona <sup>463</sup> N pt ao ps na zewnątrz aby deptaniem z góry być naciskaną <sup>1493</sup> pr ps pod przewodnictwem <sup>2872</sup> tych wiadomych <sup>1621</sup> G. <sup>5,14</sup> Wy jesteście to światło <sup>2970</sup> tego naturalnego ustroju światowego <sup>1621</sup> G. <sup>2</sup>Nie może miasto zostać ukryte <sup>ao</sup> ps w górze na wierzchu <sup>1048</sup> góry <sup>2057</sup> G leżące <sup>1534</sup> N pt pr; <sup>5,15</sup> ani nie zapłonają <sup>1427</sup> pr jakiś kaganek <sup>1742</sup> m i kładą go pod <sup>3</sup>rymską miarę <sup>1879</sup> A, ale aktywnie na <sup>4</sup>kaganicę <sup>1741</sup> A f, i jaśniej <sup>1686</sup> pr wszystkim w domostwie <sup>1986</sup> D. <sup>5,16</sup> W ten właśnie sposób niech zajaśnieje <sup>1686</sup> ao światło wasze w doistotnym przedzie tych wiadomych <sup>1621</sup> G, żeby w jakiś sposób ujrzeliby <sup>828</sup> ao sb wasze szlachetne <sup>Ap</sup> n dzieła <sup>Ap</sup> i obdarzyliby sławą <sup>772</sup> ao sb tego ojca waszego, tego w niebiosach.

<sup>5,17</sup> Żeby nie uznalibyście według przydzielonego obyczajowego Prawa <sup>1939</sup> ao sb że przyszedłem <sup>1139</sup> ao z góry na dół rozwiązać <sup>1485</sup> ao wiadome przydzielone obyczajowe Prawo <sup>1943</sup> albo wiadomych Proroków <sup>Ap</sup>; nie przyszedłem z góry na dół rozwiązać ale <sup>5</sup>uczynić pełnym <sup>2301</sup> ao. <sup>5,18</sup> <sup>6</sup>Zaiste <sup>139</sup> bowiem powiadam wam: aż by minęłoby obok-przeciw <sup>2180</sup> 3s ao sb to niebo i ta <sup>7</sup>ziemia, jota <sup>N</sup> n jedno albo jedna rogowa figura graficzna <sup>1539</sup> N f żadną metodą nie minęłoby obok-przeciw <sup>2180</sup> 3s ao sb od tego Prawa aż by wszystkie <sup>2193</sup> N p n jako jedno stałoby się <sup>584</sup> 3s ao sb md-dp. <sup>5,19</sup> Który jeżeliby więc rozwiązałby <sup>1743</sup> ao sb jedną <sup>843</sup> A f z wskazówek <sup>996</sup> G p f tych właśnie <sup>2094</sup> G p najmniej licznych <sup>912</sup> G p f i nauczyłby <sup>730</sup> ao sb w ten właśnie sposób <sup>1621</sup> G, najmniej liczny <sup>912</sup> N będzie zwany <sup>1439</sup> ft ps <sup>8</sup>w królewskiej władzy niebios; który zaś by <sup>9</sup>uczyniłby <sup>2314</sup> ao sb ac i nauczyłby <sup>730</sup> ao sb, ten właśnie wielki <sup>1793</sup> N będzie zwany

<sup>14</sup>Gr. *hals, halas* 'sól'. Składano ją przy każdej ofierze. Była atrybutem Świętej Mądrości (*Hagia Sofia, sal sapientiae*), wyobrażała boską mądrość i chwałę. Duchowo działała jak woda święcona {50} s.398 (duch św.). Według {51} „sam Chrystus [*logos*] jest oczywiście solą ziemi, solą niebiańską” s.133. W Cl 4,6 „słowo *logos* wasze każdej chwili w 'łasce' *charis*, solą przyprawione”, gdzie sól byłaby utożsamiona z łaską (przejaw ducha św.). Szersze wyjaśnienie w Mc 9,50.

<sup>1</sup>Gr. *moraino* 'być l. okazać się głupim'. Tłumacze kościelni jedynie dla tego miejsca (i paralelnego w Lc 14,34) utworzyli dla *moraino* nowe znaczenie „utracił smak”. I to wbrew własnym tłumaczeniom pokrewnych słów *moria* i *moros*, wbrew znaczeniom w liściach Pawła (Rm 1,22 1C 1,20) i w całej literaturze. Bo jak przekazać wiernym, że ich czołowe postacie, Święta Mądrość, duch święty i sam Chrystus, mogą okazać się głupie? - więc naprawdę są głupie, jak zwierzęta? Dlatego w Mc 9,50 Jezus nakazuje uczniom mieć-trzymać tę sól 'w sobie samych' *en heautois*. W toku przekładania N.t. tłumacz nieraz ze zdumieniem odkrywa, iż akurat słowa o drastycznych niewygodnych znaczeniach są przez Kościół tłumaczone maskująco, z nadinterpretacją do z góry narzuconego sensu. Kościół począwszy od Vulgaty ustanowił swoiste reguły tłumaczeń dla poszczególnych miejsc, z własnymi, wygodnymi do głoszenia znaczeniami. Które niestety takie słowniki jak Abram-owiczówny {6} często uwzględniają (choć z oznaczeniem: „NT”). Wygląda to na kolektywną intencjonalną ingerencję w świadomość czytelników, spisek duchowych elit.

<sup>2</sup>Pk26.

<sup>3</sup>Gr. *modios* od łac. *modius* – duża miara ciał sypkich. W Mc 4,21 rolę tę pełni <łóże> *kline*, w Lc 11,33-36 'ukryte pomieszczenie' *krypte*, ciało ciemne i oko 'złośliwe' *poneros* (synonim diabła 1Jo 3,12 E 6,13.16 Mt 13,19.38).

<sup>4</sup>'Kaganek' gr. *lychnos*, często tłumaczony jako „świecznik”. W Ap 22,5 wydaje się być Księżycem, natomiast 'podstawa pod kaganek, kaganica' *lychnia* w Ap 1,20 wyraźnie jest kościołem. Występuje też jako symbol krzyża {137} s.170-178. Miasto na górze jest może niebiańską Jerozolimą z Ap 21,2.10. Zapalenie kaganka wskazuje na wieczór; wtedy w krajach południowych jasny sierp księżycy jest pod ciemną tarczą Księżyca (*modios*?) i bywa na wieczornej Wenus (*lychnia*). To podwójne oświecenie (od Wenus i od Księżyca) może odpowiadać podwójnemu uduchowieniu (od ducha św. i od ognia, por. Mt 3,11). Fraza „wy jesteście światło świata” ma analogię w „światło w was” Jo 12,35 {127-IV} s.683.

<sup>5</sup>Jednak Jezusowa antyteza trzecia, czwarta i piąta usuwają, znoszą Prawo {316}. Poza tym nie wszystkie dokonania opisane w księgach „Prawa” i „Proroków” były godne 'dopełnienia, wypełnienia, uczynienia pełnym'. Grzeszne dzieje tego narodu, jak i zaskakujące bezzasadne przebaczenia grzechów u niektórych proroków (przeróbki?) nie zasługują na nowe urzeczywistnienie, „zaktualizowanie, wprowadzanie w życie, do rzeczywistości”. Nie każde takie urzeczywistnienie było udoskonaleniem w wydarzeniu Jezusa {316}. Ponadto jeżeli ktoś przychodzi i zamierza dopełnić zastane treści – zawsze przeciwieństwem swoim i odrębnym – nie znaczy jeszcze, iż jest w pełni ich zwolennikiem. Obce dopełnienie jest jak przyprawa – niweluje i modyfikuje własne smaki; także Jezusowe dopełnienie to kontestacja i modyfikacja Prawa. Jak Jezus podchodził do „dopełniania” Prawa i Proroków świadczy samowolny, tendencyjny i pokrętny sposób posługiwania się cytatami. „Jezus przeciwstawiał się Prawu” {316}. Przykazań Dekalogu nie „uzupełnia”, nie uszczegóławia, nie dobudowuje, lecz czyni z nich wybór i pomijając dotyczące czci boga Mt 19,18, resztę zaś wypełnia zwierzęcą „moralnością”. Jezus poczyna jak część żydów, która „nie mogła znieść jarzma” Zakonu Ac 15,10. Jest też kwestią, czy leży w najgłębszej ekonomii boga, by syn boga komuś „dopełniał grzechy”. Pk27 Pk28.

<sup>6</sup>Amen, hebr. AMN 'zaufanie, wierność, prawda; niech się stanie, doprawdy, wprawdzie, zaprawdę, istotnie' {6}. Ma źródło w 'trenować, wychowywać, hodować, pielęgnować, ćwiczyć' i stąd osiągać 'wierność, zaufanie' {8}.

<sup>7</sup>Jakby niebo i ziemia były osnową, zasadą stwórczą Zakonu. Były one rodzicielami gr. Kronosa łac. Saturna.

<sup>8</sup>Tak więc 'rozwiązanie, usunięcie' przykazania Prawa ma zapewniać grzesznikowi miejsce w królestwie niebios. Co więcej, usunięcie przykazania jest tu paralelne do „uczynienia”, a to jest synonimem działalności Jezusa: 'wypełnienia, uczynienia pełnym' z 5,17.

<sup>9</sup>Mimoходом uznanie doniosłości realnego faktu – wbrew całemu lekceważeniu świata i praktycznej działalności.

1439 ft ps w królewskiej władzy niebios. **5,20** Powiadam bowiem wam, że jeżeli by nie stały się wokół nadmiarem 2247 3s ao sb wasza zebrana reguła cywilizacji 745 N jako coś liczniejsze 2288 N,As n od pisarzy Gp i farisaiosów Gp, żadną metodą nie weszlibyście ao sb do królewskiej władzy A niebios.

**5,21** Usłyszeliście 93 ao że zostało spłynięte 2486 3s ao ps <sup>1</sup>prapoczątkowym 382 Dp: Nie będziesz *krwawo* mordował 2943 2s ft; który zaś by zamordowałby 2943 ao sb, trzymany wewnątrz 989 Ns m będzie 834 ft w tym rozstrzygnięciu 1643 D. **5,22** Ja zaś powiadam wam, że wszystek wrzący zapalczywością 2043 N pt pr <sup>2</sup>bratu 45 D swemu trzymany wewnątrz będzie 834 ft w tym rozstrzygnięciu D; który zaś by rzekłby 837 3s ao sb bratu swemu: <sup>3</sup>Pusta głowa 2478, trzymany wewnątrz będzie w Radzie 2699 D; który zaś by rzekłby: <sup>4</sup>Przytępiony zdegradowany głupcze 1900 V, trzymany wewnątrz będzie do tej geenny A, tej ognia G. **5,23** Jeżeli więc przynosiłbyś do istoty 2425 pr sb *ofiarny* dar twój aktywnie na ołtarz ofiarniczy A i tam wspomniałbyś sobie 1865 ao sb ps-dp że <sup>5</sup>brat twój <sup>6</sup>ma 1202 pr coś w dół z 1454 ciebie G, **5,24** puść od siebie 439 ao ac tam ten *ofiarny* dar twój w doistotnym przedzie 954 tego ołtarza ofiarniczego G i prowadź się pod *ty*m zwierzchnictwem 2860 pr, w pierw <sup>7</sup>zostań na wskroś odmieniony 691 ao it ps bratu D twemu G, i wtedy przyszedłszy 1139 N ao pt przynos do istoty pr it ten *ofiarny* dar twój. **5,25** Bądź 834 pr it <sup>8</sup>łatwodogodnie rozumujący 1182 N pt pr <sup>9</sup>przeciwnikowi w procesie sądowym 249 D twojemu G w tym co szybko 2765, aż do 1203 *czasu* takiego którego 2067 Gs m,n jesteś 834 pr id wspólnie z nim G w drodze, żeby kiedyś nie ciebie A przekazałby 2150 ao sb ten przeciwnik rozstrzygaczowi 1644, i rozstrzygacz <sup>10</sup>podwładnemu 2870, i do strażnicy 2959 <sup>11</sup>będziesz rzucony 463 ft id ps. **5,26** Zaiste powiadam ci: żadną metodą nie wyszedłbyś 1016 ao sb *bazując* w tamtym stamtąd 867 aż 1203 by oddałbyś 299 ao sb tę ostatnią czwartą część *rzymskiego asa* As.

**5,27** Usłyszeliście że zostało spłynięte 2486 3s ao ps: Nie <sup>12</sup>będziesz uwodził do cudzołóstwa 1883 ft id.

**5,28** Ja zaś powiadam wam, że wszystek pogląający kobietę 605 A istotnie do <sup>13</sup>tego 1966 As n *które skłania* ująć pożądaniem 1077 ao if ac ją, już uwiódł do cudzołóstwa 1883 ao ją w tym sercu swoim. **5,29** Jeżeli zaś to oko twoje, to prawe, <sup>14</sup>prowadzi do pułapki 2559 pr cię,

1 Gr. *archaios* 'będący blisko prapoczątku, prapoczątkowy'. Przekłady: „przodkom”, co *pro-gonos, pro-pator* {7}.

2 Dziwne, że reguła ta nie została odniesiona do każdego, lecz tylko do braci. Brat gr. *a-delfos* etymologicznie znaczy 'złączony tą samą macicą' w sensie wspólnoty przez to samo źródło urodzenia (*a copulativum* <złączenia> + *delfus* 'macica'). N.t. „bratem” prawdopodobnie nazywa młodszego z braci: Abła, Isaaka, Jakuba, syna marnotrawnego, który jako młodszy z braku był głupszy. Jest to znowu przejaw większej troski o późniejsze, mniejsze i gorsze oraz, jak w Lc 15,32, grzeszne. Co do 'gniewania się' *orgidzo* to i Jezus tak się odnosił Mc 3,5, a bóg wielokroć. Z dawna był problem z Jezusową surowością i bezwzględnością. Wiecej w dziejach interpretacji wykoncypowano t.zw. „święty gniew” a także gniew ludzi sprawujących władzę {316}. Pk29.

3 Gr. *rhaka* z aram. dosł. 'pusta głowa' {316}, hebr. *RIK* 'pusty, próżny, czczy'. Jezus broni głowy bez wiedzy i kultury, głupich, tępych; taką łatwo napęlić czymkolwiek, pokierować i posłać. Przekłady nie tłumaczą.

4 Gr. *moros* w sensie: bezbożny, bogu nieposłuszny. Psychologicznie prawdopodobne, iż oba określenia stosowano do Jezusa i stąd taka jego drażliwość. ale i Jezus, wbrew swej przestrodze, mówił: „głupi i ślepi!” Mt 23,17.

5 Gr. *a-delfos* właśc. 'złączony wspólną macicą *delfys*'. W grece braterstwo wyraża wspólnotę macicy (w chrystianizmie – wspólnotę żeńskiego konsorcjum niebiańskiego).

6 Pk30.

7 Gr. *di-allasso*, od *dia* 'na wskroś' i *allasso* 'zmieniać, odmieniać, przeinaczać', od *allos* 'inny'. Przekłady BT i BiZ: „pojednaj się”, „pogódź się”.

8 Gr. *eu-noeo*. Przekłady i tutaj: „pogódź się”, pojednaj się”.

9 Gr. *anti-dikos*. W 1Pt 5,8 takim przeciwnikiem jest diabeł; tu zaś Jezus każe się z nim pogodzić. W Mt 13,39 Ac 13,10 diabeł jest określony podobnie: *echthros* 'nieprzyjaciel’.

10 W Ap 2,10 do strażnicy rzuca diabeł, tu zaś 'podwładny' *hyperetes* – może jego typ?

11 Gdzie w tym procesie sprawiedliwość?

12 Gr. *moicheuo* w stronie czynnej: 'uwodzić, doprowadzać do cudzołóstwa' {6}

13 Więc ta emocjonalna zbitka *to epithymesai* (częsta konstrukcja *to* z infinitivem) miałaby być sercem człowieka, jego duchowym wnętrzem? Dlaczego istotniejszym od uwarunkowań rozumowych, cielesnych i materialnych, mimo że one są bardziej ludzkie, krańcowe, ostateczne i miarodajne.

14 Samookaleczenie występuje tu jako „wartość chrześcijańska” (powtórka w Mt 18,9n). Tłumacze dają: „jest powodem do grzechu”, „gorszy”. Ależ nie oko i ręka gorszy, tylko „serce”, jak sam nauczał w Mt 12,34 15,18-19, zaś „grzech” to *hamartia, hamartema*. W aspekcie odgórnym, niebiańskim, zstępującym, prawe oko i prawa ręka miały symbolikę słoneczną (ognista 'prawica boga' *dextera dei, manus dei*). 'Pułapka' *skandalon*, do której rzekomo prowadzi ziemskiego człowieka jego prawe oko, to natomiast w ludzkim aspekcie oddolnym, ziemskim, wstępującym, może Księżyc, gdyż oko może być *poneros* Mt 6,23 20,15, czyli ciemne jak Księżyc. Z 1P 2,8n pułapką jest Jezus, i o takie jego traktowanie podejrzewał uczniów. Dalszą *skandalon*, do której prowadzi prawe oko, jest pułapka *krzyża* i nieobrzezki w G 5,11 – tam sens seksualny, więc *skandalon* to również vulwiczna Wenus. Bowiem „krzyż Jezusa



wybijerz<sup>1007</sup> ao it je i rzuć<sup>463</sup> ao it od siebie<sup>G</sup>; <sup>1</sup>korzystnie przynosi do razem<sup>2682</sup> 3s pr bowiem tobie aby odłączyły się przez zatracenie<sup>320</sup> 3s ao sb md jeden z członków<sup>1812</sup> Gp twoich, i nie cały organizm cielesny<sup>2743</sup> twój zostałby rzucony<sup>463</sup> ao sb ps do geenny<sup>559</sup> A. **5,30** I jeżeli ta prawa twoja<sup>G</sup> ręka prowadzi do pułapki cię, wytnij<sup>875</sup> ao ją i rzuć od siebie; *korzystnie* przynosi do razem<sup>2682</sup> 3s pr bowiem tobie aby odłączyły się przez zatracenie<sup>320</sup> jeden z członków twoich i nie cały organizm cielesny twój do geenny odszedłby<sup>283</sup> ao sb.

**5,31** Zostało spłynięte<sup>2486</sup> 3s ao ps zaś: Który by rozwiąawszy uwolniłby<sup>323</sup> 3s ao sb żonę swoją<sup>G</sup>, niech da<sup>734</sup> 3s ao it jej<sup>D</sup> <sup>2</sup>odstawienie<sup>332</sup> A. **5,32** Ja zaś powiadam wam, że wszystek przez rozwiązanie uwalniający<sup>323</sup> N pptr żonę swoją oprócz<sup>3</sup> wieści<sup>1726</sup> G nierządu<sup>2337</sup> G, czyni<sup>pr</sup> ją<sup>A</sup> *mogącą* zostać uwiedzioną do cudzołóstwa<sup>1883</sup> ao if ps; i który jeżeliby przez rozwiązanie uwolnioną<sup>323</sup> A pt pf ps poślubiłby<sup>552</sup> ao sb, cudzołoży<sup>1881</sup> pr md-ps-dp.

**5,33** Na powrót<sup>2126</sup> usłyszeliście<sup>93</sup> ao, że zostało spłynięte<sup>2486</sup> 3s ao ps prapoczątkowym<sup>Dp</sup> m: Nie <sup>4</sup>będziesz przysięgał ponadto<sup>1091</sup> ft, będziesz oddawał<sup>299</sup> ft id zaś wiadomemu utwierdzającemu panu przysięgi twoje. **5,34** Ja zaś powiadam wam: nie <sup>5</sup>ugruntować<sup>2014</sup> ao wcale: ani również w tym wiadomym niebie, że tron jest tego wiadomego boga; **5,35** ani również w tej ziemi, że podnózek jest nóg jego; ani również do Hierosolym<sup>Ap</sup> n, że miasto jest wielkiego<sup>1793</sup> G króla; **5,36** ani również w głowie twojej *żeby* nie ugruntowałbyś<sup>2014</sup> 2s ao sb, że nie możesz<sup>779</sup> pr jeden włos<sup>A</sup> biały<sup>A</sup> uczynić<sup>2314</sup> ao albo czarny<sup>A</sup>. **5,37** Niech jest<sup>834</sup> 3s pr it zaś wiadomy odwzorowany wniosek<sup>1726</sup> wasz: owszem - owszem, nie - nie; to zaś będące wokół nadmiarem<sup>2248</sup> Ns n *od* tych właśnie<sup>2094</sup> Gp m,n, z wiadomego <sup>6</sup>Złośliwego<sup>2333</sup> Gs m,n jest.

Chrystusa był podwójny” {137} s.17.42, dwuzłożony i dwuetapowy. Pierwszy krzyż realizował się w życiu Jezusa jako syna człowieka, od narodzin aż do chrztu Janowego (śmierci jako człowieka), i o tym krzyżu kanoniczne ewangelie nie mówią prawie nic. Drugi krzyż realizował się w jego życiu jako chrystusa-baranka (p. Apokalipsa), w wolnoseksualnym środowisku Syjonu i kościoła, i sfinalizował się na krzyżu Golgoty.

1 Gr. *sym-fero* ‘korzystnie, pożytecznie przynosić do razem’. Przekłady gubią tę korzyść, dając: „lepiej jest”.

2 Gr. *apo-stasion* od *af-istemi*. W hebr. to *SFR KRITT* dosł. ‘księga odcięcia’ Dt 24,1.

3 Gr. *parektos logou porneias*. Nieco inaczej w 19,9. Tłumacze w miejsce *logos* ‘słowo’ wstawiają „wypadek”, „powód”, których znaczeń w słownikach brak; podane przez autora słownika {7} rzadkie (2x na 330) znaczenia „racja, powód, przyczyna, wieść”, nawet w tłumaczeniu tegoż autora {1} są przełożone jako „słowo” (Ac 10,29 18,14). *Porneia* (od *pernemi* ‘sprzedawać’) oznacza sprzedajny seks, prostytucję, także prostytucję sakralną. Różne od ‘cudzołóstwa’ *moicheia* Mt 5,32 15,19 19,9. Problem *logos porneias* polega na rozumieniu rzeczownika *logos*. Słownik łac. {10} daje dla tego miejsca *ratio*; podobnie niem. *vernünftiger Grund, Beweggrund*, fr. *raison, motif*. Lecz z kontekstów *logosa* w Mt 15,12 Lc 16,2 20,3 Jo 4,37 6,60 21,23 wynika zwykle znaczenie: ‘logiczne wyprowadzenie, wyrozumowanie, wynik, wniosek, przekonanie, nauka’, ‘wykoncypowana zasada’ jako coś ostatecznie wysnutego i reprezentatywnego. Takim *logosem* człowieka jest jego działalność umysłu i rąk w materii. Razem *logos porneias* może tu znaczyć albo <sup>1</sup>wywnioskowaną zasadę życia żony, zwyczaj sprzedawanie swego seksu, albo <sup>2</sup>logicznie wysnute przekonanie otoczenia, ugruntowaną wieść o prostytucji żony. Tego żaden mąż izraelski posiadający choć trochę honoru nie mógł akceptować. Jest to zasada ściągająca ku sobie – razem z płciowością kobiety – wszystkie drogi życiowe, kanał dla naturalnej rzeki życia, wszechogarniająca norma, tak silnie i wszechstronnie życiowo ugruntowana w psychice kobiety, że wyjście z niej po jej aktywacji jest niemal niemożliwe. Mt 5,32 świadczy o przekonaniu Jezusa o trudnej do ucywilizowania naturze kobiety. Zatem zgodnie z logiką ewangelisty, Józef, zamierzając z powodu pozamałżeńskiej ciąży *rozwiąawszy uwolnić żonę swoją* w Mt 1,19 mógł słusznie chcieć tego tylko albo <sup>1</sup>mając przekonanie o ugruntowanym w jej psychice *logos porneias*, albo ze względu na upowszechnioną wieść o jej prostytucji. Chyba tylko dlatego „nie było im właściwe miejsce w kwaterze” Lc 2,7 (p. przyp. do Lc 2,7). Natomiast prostytucja Saraj Ge 12,13-16 nie była logosem od niej samej, lecz logosem od jej męża Abrama. *Porneia* w G 5,19 jest ‘dziełem’ *ergon* samego ‘mięsa’ *sarks* – nie mózgu człowieka ani jego pełnego organizmu.

4 Gr. *epi-orkeo*, N.t. 1x, zawiera *epi* ‘na, nadto, ponadto, dominująco’. I takie podstawowe znaczenie potwierdza w Mt 5,37 *perissos* ‘nadmierny’. Z wiersza następnego znaczenie dla *epi* jest tu: osobiście dodatkowo „ugruntować” (przysięga). Wypowiedź ta podważa też zasadność modlitwy. Tłumacze dają dla *epi*: „fałszywie”, jakby było *pseudēs* ‘fałszywy’. To *epiorkeo* ewentualnie (w sensie zdominowania?) może mieć znaczenie „łamać przysięgę” {7}.

5 Gr. *omnyo*. Ale w Mt 23,20-22 Jezus dopuszcza przysięganie.

6 Lecz “to więcej”, czyli przysięganie, jest tam według Mojżesza (gdyż “słyszeliście” w.33 znaczy: od Mojżesza). Czy więc Jezus nazwał Mojżesza ‘złośliwym’ *poneros*, epitetem diabła? Nawet {316} zwraca uwagę, iż „Mateusz częściej niż inni pisarze N.t. (z wyjątkiem Jana) opisuje w ten sposób szatana” (por. 6,13 13,19.38 (- właściwiej: diabła 13,39). W N.t. *poneros* jest skojarzone ze światłem dającym ciemność Mt 6,23 (księżycem?), z ciemnością Jo 3,19 E 5,16; duchy ‘złośliwości’ *poneria* są władcami świata ciemności E 6,12 (planety na nocnym niebie?). Mt 5,11 świadczy, iż także Jezusa (w Lc 6,22 - syna człowieka) Żydzi uważali za *ponerosa*; *ponerosa* są zaognione pociski (jakby dzieci) E 6,16 (do ognia odchodzi diabeł w Mt 25,41). *Poneros* jest określeniem diabła w Mt 13,19 (-z Lc; z Mc - szatana, ale Mc nie zna diabła) i ‘zasadzek’ *methodeia* diabła E 6,11 (zaś *methodeia* jest *plane*, a stąd “planety” do których zaliczano Księżyc; również w 1Jo 3,12 (przez Kaina), ale listy Janowe nie znają szatana); w Mt 22,18 poprzez Żydów

**5,38** Usłyszeliście <sup>93 ao</sup> że zostało spłynięte <sup>2486 3s ao ps</sup>: Oko <sup>A</sup> w zamian oka <sup>G</sup>, i ząb <sup>A</sup> w zamian zęba <sup>G</sup>. **5,39** Ja zaś powiadam wam: nie <sup>1</sup>stawić się naprzeciw <sup>227 ao</sup> wiadomemu Złośliwemu <sup>2333 Ds m,n</sup>, ale taki który <sup>Ns m</sup> cię uderza *różdżką* <sup>2481 pr</sup> do sfery funkcji <sup>842</sup> prawej <sup>As f</sup> *zaciskającej* <sup>2543 As</sup> szczęki <sup>2543 As</sup>, obróć <sup>2639 ao it</sup> mu i tę inną <sup>123 As f</sup>; **5,40** i chcącemu <sup>1276 D pt pr</sup> tobie <sup>D</sup> <sup>2</sup>poddać rozstrzygnięciu <sup>1642 ao ps</sup> i suknię twoją wziąć <sup>1681 ao</sup>, puść od siebie <sup>439 ao it</sup> mu i szatę; **5,41** i taki który cię <sup>3</sup>będzie zmuszał do służby kuriera konnego <sup>18 ft id</sup> milę <sup>A</sup> jedną <sup>A</sup>, prowadź się pod *tym* zwierzchnictwem <sup>2860 pr it</sup> wspólnie z nim <sup>G</sup> <sup>4</sup>dwie <sup>A</sup>. **5,42** Wiadomemu proszącemu <sup>74 D pt pr</sup> cię daj <sup>734 ao it</sup>, i *do* wiadomego <sup>A</sup> chcącego <sup>1276 A</sup> <sup>pt pr</sup> od ciebie <sup>5</sup>pożyczyć na procent <sup>618 ao md</sup> *żeby* nie zostałbyś odwrócony <sup>335 ao sb ps</sup>.

**5,43** Usłyszeliście <sup>93 ao</sup> że zostało spłynięte <sup>2486 3s ao ps</sup>: Będziesz miłował <sup>15 ft</sup> wiadomego <sup>6</sup>bezpośrednio blisko będącego <sup>2303 A m</sup> twego, i będziesz nienawidził <sup>1866 ft</sup> nieprzyjaciela <sup>1200 A</sup> twego. **5,44** Ja zaś powiadam wam: Miłujcie <sup>15 pr it</sup> <sup>7</sup>nieprzyjaciół <sup>1200</sup> waszych i módlcie się <sup>2402 pr it</sup> w obronie powyżej <sup>2865</sup> ścigających prawnie <sup>764 G pt pr</sup> was <sup>A</sup>, **5,45** <sup>8</sup>żeby w jakiś sposób <sup>2039</sup> stalibyście się <sup>584 ao sb md-dp</sup> synowie <sup>N</sup> wiadomego ojca waszego, tego w niebiosach, że <sup>9</sup>Słońce <sup>A</sup> jego <sup>G</sup> [on] urzeczywistnia w górę w

(“synów diabła” Jo 8,44). Co więcej, także imię syna człowieka jest *poneros* Lc 6,22. Może do *ponerosa* odnosi się też tytuł “pierwotny władca mocy powietrza”, który jest duchem E 2,2 (+Mt 12,45) i “zapalczywością” *orge* E 2,3. Synonimem *ponerosa* wydaje się też *moichalis* Mt 12,39. Jest on także *echthros* Mt 13,39 Cl 1,21 i *echthros anthros* ‘nieprzyjaciel człowiek’ Mt 13,28; także *atopos* ‘nie mający właściwego miejsca’ 2Th 3,2 (bo ma „tylko” cały świat? 1Jo 5,19). Katalogi własności *ponerosa* podają Mc 7,21-23 i 1C 5,10-13.

Co więcej, dwa zdania dalej Jezus broni tego ‘złośliwego’ *poneros* 5,39, ‘nieprzyjaciela’ *echthros* przed ‘pościgiem prawnym’ *diogmos* 5,44. W Mt 7,11 (też 22,10 Lc 6,35) złośliwy ojciec daje złośliwym rzeczy złośliwe (węże), ale dobre i dzielne. Otóż *poneros* oraz *echthros* są synonimami diabła: *poneros* jest diabła w Mt 13,19 (+Lc 8,12) 1Jo 3,12 (Mt 18,30.32 z Apokalipsy 2,10), oraz *echthros* jest diabła w Mt 13,25.28.39 Ac 13,10 (z Jezusa-diabła). Czy zatem Jezus głosił, iż ‘pełny’ *teleios* (zła i dobra) ojciec działa również przez diabła? Co więcej, enigmatyczność wielu tekstów okołojcowych i okołodiabelskich (n.p. Jo 8,37-58) pozwala postawić również takie pytanie: Czy chrześcijański bóg ojciec jest diabłem, ma człon diabelski? Podobną myśl (bóg ojciec - carem) wyraził głosem diabła A. Mickiewicz w Wielkiej Improwizacji (Dziady cz. III sc.II). Przecież współistnienie duchowości przeciwnieństw u Jezusa musiało wynikać z jego podwójnej duchowości: bardziej pierwotnej, jako węża syna człowieka, i wtórnej, od namazanej gołębiczy chrystusa (por. Oto ja odprowadzam was... stawajcie się jak węże i... jak gołębicę Mt 10,16). Obie pochodziły od boga ojca, więc musiały znamionować także jego. Przecież wskrzesił Jezusa swą prawicą i posłał pomazując swym duchem świętym (Ac 2,32n). Inaczej pozostaje niezrozumiała ta większa przychylność Jezusa dla krzywdzących, rabujących, grzeszników, dla syna marnotrawnego, dla defraudantów, złodziei, nierządnic, niesfornej owcy, niebieskich ptaków... Czy jest to wynik tresury, aż do zdegradowanego marnego baranka, od dzikiej hybrydowej kobiety – owej ‘królewskiej władzy niebios’ *basileia ton ouranon*, od ducha świętego? 1 Przeciwnie pisze Jc 4,7: “przeciwstawcie się diabłu”. Także Jezus wielokrotnie przeciwstawia się temu, co wobec niego złośliwe, a nawet atakuje to. Pk31.

2 Gr. *krino*. Niekoniecznie w procesie sądowym {7}.

3 Gr. *angareuo* określa poddanie się narzędziowemu traktowaniu, dosł. jako nosiciela przekazu. Jezus tu – jak i w całym kazaniu na górze – zdaje się mówić ze swego doświadczenia, może utożsamiając się z tym koniem. Jak w Mt 27,32 gdzie zastępuje go Simon właśnie w tym charakterze.

4 “Idź z nim dwie”, “obróć mu i tę inną”, “daj mu i wierzchnią”. Są to „szokujące zalecenia”. W przypadku rabunku czy rozboju Jezus zachęca do oddania wszystkiego. Czyim rzecznikiem jest Jezus? To wymaganie Jezusowe sprzeciwia się wszelkim zasadom t.zw. rozsądnego postępowania {316}, jest antyzyciowe i antycywilizacyjne. Z drugiej strony zamysł tych nakazów może nie być jednoznaczny. Przykładowo, idąc „dwie mile” ów posłaniec nie dostarczy wiadomości; „ta inna” nie jest najbardziej własna i może pochodzić od przeciwnika; tak samo to co „wierzchnie”. Ponadto ta druga dodatkowa część zła jest już z inicjatywy atakowanego i daje mu władzę nad złem przez dopuszczenie do obszaru jego władztwa. Zabieg polega na dopuszczeniu pierwszej nakrętki zła, które następnie dominuje się drugą, własną nakrętką: n.p. łączy się jak w Mt 12,29 Mc 3,27 lub łowi jak w Mt 4,18 Mc 1,16. Można więc w tych zaleceniach widzieć złośliwą chęć Jezusa ugodzenia przeciwnika pod pozorem ustępliwości. Złośliwy, szyderyczy charakter mąrego Jezusa ukazują apokryfy n.p. Ew. Ps.-Mat, Ew. Dz. Tom., Ew. Dz. Orm {127-I} s.256.378. Może więc chodzić o magiczne „oswojenie” przeciwności lub pokonanie wroga zasadą hiperboli t.j. ‘przesadni, przerzucenia się ponad’ – rzekomo pełniejszym własnym zadziałaniem wobec siebie, niż czyniłby to przeciwnik. Inaczej trzeba by potraktować takie nakazy Jezusa jako krańcowo niezyciowe, straceńcze, zmierzające do samounicestwienia.

5 Gr. *daneidzo znaczy* ‘pożyczać lichwiarsko, na procent’. Proste ‘pożyczać’ to *kichremi* n.p. Lc 11,5. Pk32

6 Gr. *ho plesion* ‘znajdujący się tuż obok, sąsiad’ {6} {7}; w LXX odpowiada *RAi* ‘przyjaciel, druh’. W Izraelu był to “ten, który był członkiem tej samej wspólnoty religijnej” {144} s.141, ewentualnie obcokrajowiec mieszkający wśród Izraela {101} t.2 sz.660. Nie był to więc każdy człowiek, jak się uważa. Jezus używa tego powszechnego znaczenia, a nawet je radykalnie zacieśnia w Lc 10,36n.

7 Gr. *echthros*, w Mt 13,29 jest on diabłem. Jezus dalej namawia do wielkiej przychylności wobec diabła (w 5,39 do *ponerosa*, który też jest jego typem). Zdaniem {193} „Jezus cytuje Testament Józefa 18,2” s.222. Por. Mt 6,19. Pk31.

8 Słoneczna symbolika chrystusa była powszechna w starożytności. Jezusowe przykazanie miłości nieprzyjaciół „jest bezwarunkowe i nie ma na celu nawrócenia nieprzyjaciela” {316}. Jezus nie mówi, że należy miłować z powodów etycznych, humanitarnych, lecz dla indywidualnej korzyści, zapłaty, aby otrzymać miejsce blisko ojca, i tak jakoś stać się jego synem. Podobnie o wybaczeniu niesprawiedliwemu zarządcy w Lc 16,9 i w wielu innych “miłosiernych” uczynkach Jezusa Lc 7,42 14,14 18,2-8 Jo 4,48 11,4 12,8 celem jest korzyść własna (por. {127-I} s.256).

wyniku osiągnięcia doskonałości<sup>208 3s pr id ac</sup> aktywnie na<sup>1063</sup> złośliwych<sup>2333 A</sup> i dobrych<sup>11 A</sup> i <sup>1</sup>kropi deszcz<sup>536 3s pr id ac</sup> aktywnie na przestrzegających reguł cywilizacji<sup>744 A</sup> i zaprzeczających regułom cywilizacji<sup>51 A</sup>. **5,46** Jeżeli by bowiem umiłowalibyście<sup>15 ao sb</sup> miłujących<sup>15 A pt pr</sup> was, w kogo<sup>2803 As m</sup> zapłatę najemnika<sup>1869 As m</sup> macie<sup>1202 pr</sup>? Czyż nie i <sup>2</sup>dzierżawcy poboru z pełnych urzeczywistnień<sup>2779 Np</sup> to samo<sup>430 As n</sup> czynią<sup>2314 pr</sup>? **5,47** I jeżeli by uprzejmie przyjęlibyście<sup>400 ao sb md-dp</sup> wiadomych braci waszych wyłącznie jedynie<sup>1887</sup>, co<sup>2803 As n</sup> będące wokół nadmiarem<sup>2248 As n</sup> czynicie<sup>2314 pr</sup>? Czyż nie i <sup>3</sup>narodowcy<sup>823</sup> to samo czynią? **5,48** Będziecie<sup>834 ft id md-dp</sup> więc wy w pełni dokonani<sup>2771 Np</sup> tak jak wiadomy ojciec wasz, ten <sup>4</sup>niebiański<sup>2088</sup>, w pełni dokonany jest.

**6,1** <sup>5</sup>Trzymajcie do istoty<sup>2403 pr it</sup> aby tę zebraną reguł cywilizacji<sup>745 A</sup> waszą nie czynić<sup>2314 pr</sup> w doistotnym przedzie<sup>954</sup> wiadomych <sup>6</sup>człowieków<sup>Gp</sup> istotnie do<sup>2388</sup> <sup>7</sup>tego<sup>As n</sup> które umożliwia dać się oglądać badawczo<sup>1273 ao if ps</sup> im<sup>D</sup>; jeżeli zaś nie w każdym razie<sup>558</sup>, zapłatę najemnika<sup>1869 As</sup> nie macie<sup>1202 pr</sup> u-przy<sup>2139</sup> wiadomym <sup>8</sup>ojcu<sup>D</sup> waszym<sup>G</sup>, tym w niebiosach. **6,2**

9Gr. *Helios* ‘głob, tarcza Słońca’ (nie *Apollo* ‘światło i żar słoneczny’ i nie *fos heliou* ‘światło słońca’ Mt 17,2 Ap 22,5 ani też jego *kauson* ‘upał, spiekota’ Jc 1,11). Wypowiedź charakteryzuje astronomicznie Jezusa, lecz nie identyfikuje, + przyp. do Jo 8,54. Można rozważać różne koncepcje. Tekstowo „Słońce” może tu paralelnie odpowiadać „ojcu”, też w Mt 13,43. Także Ahura Mazda był bogiem Słońca i Niebiańskim Ojcem {221} s.31, a dla Faetona-Lucyfera ojcem był Helios {193} s.59. Ale zdaniem {7} tutaj bóg ojciec powoduje wschodzenie Słońca s.39. Aby pojąć sens określenia ‘Słońce jego’ (w znaczeniu: Słońce swoje, t.j. Słońce ojca), czyli jaki jest genetivus w wyrazie ‘jego’: *possessoris* czy *materiae*, a więc czy Słońce zewnętrznie należy do ojca (jako syn lub narzędzie), czy Słońce jest treścią organizmu ojca (jako narząd lub ucieleśnienie) - należy zauważyć, iż pojęcie “ojciec” duchowo oznacza człowieka z czynnym narządem płodnym, funkcjonalnie skupionym na płciowej prokreacji. Funkcję tego narządu w symbolice pełniło Słońce {50} s.89.387 {58} s.147 {96} s.338. Lecz i samo Słońce mogło być ojcem, jak w Mt 13,43 (Jc 1,17), a syn – jego światłem, jak w Jo 12,46. Funkcja Heliosa rzekomo sprowadzała się do dostarczania światła {94}. Byłoby więc ono głową (taką przede wszystkim symbolikę ma Słońce niebiańskiego człowieka (eteru?)), jego okołosłoneczny żar mógł być fallusem, a jego promienie byłyby nasieniem tej głowy (śliną którą uzdrawiał Jezus?). Ponadto wyrażenie “ojca waszego” odpowiada w Jc 1,17 “ojcu światła”, w antyku: „ojcu bogów”, którym był Zeus-Jowisz. Syn „jest na łonie ojca” czyli na bliskiej Słońcu Wenus. Słońce – ojciec też {95} s.199. Alternatywnie ojcostwo symbolizowane jest przez niebiański ogień (eter), a także powietrze, synostwo zaś przez Słońce {80} s.284.373 {95} s.145.199. Por. też chrystus-Słońce. Lecz {80} Słońce wiąże z synowskością i młodzieńczością; wtedy ojcem byłby Uranos ‘niebo’ s.373. Gnostycy z tytułu “syn człowieka” wnioskowali, iż człowiek był jego [bogiem] ojcem {46} s.243. Zamieszkiwanie hebrajskiego boga w Słońcu wyrażają częste wizerunki tetragramu IHVH wpisane w tarcz Słońca. Por. „sprawiedliwi ‘wyjaśniją’ *ek-lampo* jak Słońce w królestwie ojca ich” Mt 13,43 (ojciec-Słońce). U Mt Słońce jeszcze jest boskie - przeciwnie niż w Apokalipsie 21,23 22,5. Ziemiem zaś ojcem byłoby powietrze z globem Księżycą jako głową. Szokująca jest natomiast moralno-logiczna charakterystyka boga ojca. Wygląda, że Jezus kultuwyje pewien aspekt tego boga, mianowicie „złośliwość”, pochodzącą może od inorodzajowego węża-diabła, który go dziko zaseksualizował, upłciowił i zezwierzęcił, uprzedzając naturalny człowieczy eschaton zmartwychwstania. Chrześcijaństwo przez boga ojca kontynuuje ten węzowy zwierzęcy nurt biblijny, wbrew nurtowi człowieczemu, możeszowemu. Dlatego zaznacza różnice między „narodami” a chrześcijanami. Którzy pragną innej „zapłaty”, innego „nadmiaru”, innego „zbioru sprawiedliwości”, innego „dopełnienia” 5,46-6,1.

1 Gr. *brecho* ‘skropić, zrosić deszczem’, może odnosi się do księżycowej wody wiezionej przez kosmicznego woziwodę, czyli Słońce, w kosmicznej beczce - Księżycu (Księżyc wiąże się z wodą {50} s.179 i jest jej szafarzem), ciągniętej przez zaprzęg – promienie świetlne: Apollina i Selene. Ale w chrześcijaństwie to tylko zniewolona “zaczarowana dorożka, zaczarowany dorożkarz, zaczarowany koń”. Ojciec byłby więc w podwójnej postaci: Słońca które „wstępuje”, i Księżyc, który „spuszcza deszcz”. Tak jak dwojaki stał się Elias- Joannes oraz Saul przed i po upadku.

2 Czyli „celnicy” gr. *tel-ones*, od *telos* ‘pełne urzeczywistnienie, dokonanie’ i *oneomai* ‘kupić, dzierżawić’; w Izraelu synonim złodzieja.

3 Tak należy tłumaczyć gr. *ethnikos*, pochodzące od *ethnos* ‘naród, grupa z natury wzajemnie razem żyjąca’ – w przeciwieństwie do organizacji religijnej. Tak więc **narodowiec** dla kościoła jest pogardzanym poganinem! I tylko powodowane nieporozumieniem, samooszustwem czy schizofrenią może być łączenie idei narodowej z ideą chrześcijańską. Taki chyba ani razu nie przeczytał Nowego testamentu, tego co n.p. u Jezusa Mt 18,17 Mc 7,26, u Pawła Rm 1,5.13 15,16.18, u Jana 3Jo 7 u autora Apokalipsy Ap 2,26 11,2. Tym bardziej, że N.t. nie zna pojęcia ‘miłości ojczyzny’ (*filo-patria*, patriotyzm), natomiast ‘miłość do człowieka’ (*fil-anthropia*) w N.t. okazują barbarzyńscy Rzymianie Ac 27,3 28,2 oraz bóg Tt 3,4. Chrześcijaństwo zaś okazują ‘miłość do obcych gości’ *filo-ksenie*, n.p. aniołów Hb 13,2.

4 Określenie „Ojciec niebiański” występuje tylko u Mt, gdzie jest przeplatane z podobnym: ‘ojciec w niebiosach’.

5 Gr. *pros-echo* dosł. ‘trzymać to które pros’, stąd: trzymać w swej istocie, w sercu, pilnie zwracać uwagę, śledzić z uwagą, przestrzegać, trzymać się {6} {7}. Nie wiem skąd tłumacze kościelni wzięli albo jak utworzyli przeciwne znaczenie: “strzec się przed, wystrzegać się” dla *prosechein apo tinos*.

6 Ewangelie ukazują paniczny lęk chrześcijan przez człowiekiem, por. przyp. do Mt 10,17. Ponadto antagonizują boga ojca względem człowieka.

7 Składnia *to* z infinitivem. Cóż prawdzie i uczciwości szkodzi “badawcze oglądanie”? Kto tak w ogóle może mówić? Czyż nie świadomy upoczywy przestępca?

8 Czyj, jakiego rodzaju to **ojciec**, który nie działa w człowiekach, lecz w niebieskich ptakach Mt 6,26, w trzodzie owiec, jakby był w niebie hybrydowy lub na ziemi zwierzęcy? Jezus antagonizuje ‘istotę’ *pros* człowieka i swojego ojca niebiańskiego.

Gdy ewentualnie <sup>2069</sup> więc ewentualnie czynisz <sup>2314 pr sb</sup> litościwy datek <sup>916</sup>, *żeby* nie zatrafiłbyś trąbą sygnałową <sup>2516 ao sb</sup> w doistotnym przedzie <sup>954</sup> ciebie <sub>G</sub> tak jak to właśnie ci wiadomi <sup>1</sup>grający rolę *przez rozstrzyganie pod kimś* <sup>2882 Np</sup> czynią <sup>2314 pr</sup> w miejscach zbierania razem <sup>2688</sup> i w szlakach *ciagu* <sup>2498 D</sup>, *żeby* w jakiś sposób <sup>2039</sup> zostaliby wstawieni <sup>772 ao sb ps</sup> pod przewodnictwem <sup>2872</sup> wiadomych <sub>Gp</sub> <sup>2872</sup> Gp; zaiste powiadam wam: <sup>2</sup>trzymają w oddaleniu <sup>284 pr</sup> wiadomą zapłatę najemnika <sup>1869 A</sup> swoją <sub>Gp</sub>. **6,3** *W czasie* ciebie <sub>G</sub> zaś czyniącego <sup>2314 G pt pr, Gab</sup> <sup>3</sup>litościwy datek <sup>916 A</sup>, <sup>4</sup>nie niech rozeźna <sup>585 ao it</sup> ta <sup>5</sup>lewa <sup>363</sup> twoja co czyni ta prawa twoja, **6,4** *żeby* w jakiś sposób <sup>2039</sup> byłby *jakościowo* <sup>834 3s pr sb</sup> twój litościwy datek w tem <sub>Ds n</sub> <sup>6</sup>ukrytem <sup>1647 Ds n</sup>, i ten wiadomy ojciec twój, ten <sup>7</sup>poglądający <sub>N pt pr</sub> w tem ukrytem, odda <sup>299 ft id</sup> tobie.

**6,5** I gdyby modlili się <sup>2402 pr sb</sup>, nie będziecie <sup>834 ft id md-dp</sup> tak jak ci grający rolę *przez rozstrzyganie pod kimś*, że lubią <sup>2930 pr</sup> w miejscach zbierania razem i w kątach *węgielnych* <sup>606 Dp</sup> szerokich przestrzeni <sup>2284 Gp</sup> *od przeszłości* stojąc <sup>1372 Np pt pf</sup> *aktualnie* modlić się <sub>pr if</sub> *żeby* w jakiś sposób zostaliby objawieni <sup>2908 ao sb ps</sup> wiadomym <sup>8</sup>człowiekom <sub>Dp</sub>; zaiste powiadam wam: <sup>9</sup>trzymają w oddaleniu <sup>284 pr ac</sup> wiadomą zapłatę najemnika <sub>A</sub> swoją <sub>Gp</sub>. **6,6** Ty zaś gdy ewentualnie ewentualnie modlisz się <sup>2402 pr sb</sup>, wejdź <sup>846 ao</sup> do magazynu z *którego się gospodaruje* <sup>2751 A n</sup> twego i zamknąwszy na klucz <sup>1570 N pt ao</sup> drzwi twoje pomódł się <sup>2402 ao it</sup> ojcu twemu, temu w tem <sub>Ds n</sub> ukrytem <sup>1647 Ds n</sup>; i ten ojciec twój, ten <sup>7</sup>poglądający <sub>N pt pr</sub> w tem ukrytem, odda <sup>299 ft id</sup> tobie.

**6,7** Modląc się <sub>Np pt pr</sub> zaś *żeby* nie wymówilibyście wiele razy to samo <sup>492 2p ao sb</sup> tak jak to właśnie narodowcy <sup>823</sup>; wyobrażają sobie <sup>766 pr id</sup> bowiem, że w wielomówności swojej wsłuchani będą <sup>845 ft id ps</sup>. **6,8** *Żeby* nie więc zostalibyście upodobnieni <sup>2017 ao sb ps</sup> im; *od przeszłości* wie <sup>1983 3s pf</sup> bowiem ojciec wasz których <sup>2061 Gp m, f, n</sup> potrzebę <sub>A</sub> *teraz* macie <sup>1202 pr</sup> naprzód tego <sup>1966 Gs n</sup> *które czyni* was <sup>2643 Ap</sup> *skłonny*

1 Czyli 'hipokryci' gr. *hypo-krites*, od *hypo* 'pod' i *krino* 'rozstrzygać, rozróżniać'; w sumie: 'rozstrzygać będąc pod' czyjś wpływem' (tu: Mojżesza?) jak 'aktorzy'. Ale i Jezus rozstrzygał pod swoim ojcem Jo 5,19,30.

2 Gr. *ap-echo* złożone z *apo* 'od' i *echo* 'mieć, trzymać'; razem dosł.: 'mieć, trzymać od' kogoś, czegoś dalszego. U Pawła i w Ac jest to 'trzymać z dala, wstrzymywać'. Problematyczne są natomiast kościelne tłumaczenia zwrotów *apechein ton misthon* Mt 6,2.5.16 i *apechein ten paraklesin* Lc 6,24. Wedł. słownika katolickiego {7} jest to termin handlowy "odbierać, otrzymywać z powrotem".

Słowniki {4} {6} podają jeden przypadek znaczenia 'otrzymywać' w zwrotach *apechein ton misthon (karpon, charin)*, lecz to u Plutarchusa żyjącego w 50-115 n.e., więc po okresie Jezusowym i ewangelicznym. LXX takiego zwrotu nie zna. Także hebr. odpowiednik tego słowa *RChK* nie ma znaczenia 'otrzymywać', lecz 'być dalekim od, być daleko, być z dala, oddalić się, trzymać się z daleka; oddalenie, odstęp, dystans'. I to zwykle znaczenie 'trzymać w oddaleniu' ma tu sens i jest zgodne z intencją. Pk34.

3 W Ew. Tomasza „rzekł im Jezus: Jeżeli dajecie 'litościwy datek, jałmużnę' *elemosyne* wyrządzącie 'krzywdę, zło' *kakon* swoim duchom” {128} s.210.

4 Jest to namawianie do wmuszania sobie niewiedzy o własnych poczynaniach, ukrywania ich przed swoją świadomością, a więc do braku samokontroli, samooszukiwania, samoogłupiania. Zabieg taki, stosowany w operacjach magicznych, niszczy autonomię człowieka, pozostawiając wolne pole dla wiedzy zewnętrznej, obcej - chrześcijańskiej.

5 Lewica uznawana była za diabelską, krytyczną, oskarżycielską.

6 Jezusowy ojciec *poglądający* w 'ukrytem' *kryptos* jest przeciwny człowiekowi Mt 6,1.5 i narodom Mt 5,47 11,25 13,35 i in. Znowu bóg ojciec nie jest bogiem jawnej przytomnej działalności człowieka. Dopada Józefa we śnie, daje niemoralne polecenia. Jezus Mateuszowy antagonizuje człowieka (oraz jego boga stwórcę) z bogiem-ojcem (bogiem płciowości). „Ojciec” jest wobec „człowieka” bogiem wewnętrznym, dosł. bogiem 'wewnętrznych narządów ludzkich' *splanchna* Lc 1,78, do których zalicza się narządy rodne, w istocie zwierzęce – 'łono matki, łono ojca, serce' {6}. Czym więc jest to "ukryte" przed człowiekiem? – zapewne nie funkcjonalną częścią jego organizmu i nie jego przyjacielem. Czy dlatego bóg ojciec widzi tylko w ukrytem, że jego ojcowski człon przebywa stale w zbuntowanej vulwie – pozaświatowym odstępem Syjonie-Wenus? Odwieczna walka cywilizacji ziemskich z religiami niebiańskimi toczy się właśnie o ludzką płciowość, o „wyzwolenie” płciowości od ludzkiej cywilizacji, przeciw integracji płciowości w ziemskim człowieku, w mężu. Chrześcijanin jest diabłem mężczyzny. „Cała jego (apostoła Filipa) nauka polega na rozbijaniu małżeństw i na głoszeniu czystości”, „jego nauka doprowadza do powstania podziału między mężczyznami i kobietami” {127-IV} s.775.783.

7 Pk33.

8 Jeden z wielu przypadków absurdu między określonym ziemskim człowiekiem, a chrześcijańskim bogiem - „ojcem, który jest w niebiosach”.

9 Gr. *ap-echo*, dosł. 'trzymać od', daje podstawę dwojakiego tłumaczenia 'trzymać od-dalone, z dala' (zapłatę), lub 'otrzymywać od, odbierać'. Obie propozycje muszą sobie poradzić z użyciem zwrotu *ap-echei* w Mc 14,41 (prawdopodobnie o bogu-ojcu w stosunku do Jezusa): „trzymaj w od-daleniu” (Jezusa, bez pomocy), czy też mniej prawdopodobne „od-biera” (mu ducha św.). Dla ewangelii właściwsze wydaje się znaczenie 'trzymać w oddaleniu'. Zaś „odbierać” może tylko dla Ph 4,18 i Phlm 15.

poprosić<sup>74</sup> ao if, Aci go. **6,9** W ten właśnie sposób więc módlcie się<sup>2402</sup> pr it wy: Ojczy v<sup>1</sup> nasz Gp, <sup>2</sup>ten<sup>1966</sup> w wiadomych niebiosach Dp, <sup>3</sup>niech zostanie uświęcone<sup>24</sup> 3s ao it ps wiadome<sup>4</sup> imię twoje G, **6,10** niech przyjdzie<sup>1139</sup> 3s ao it wiadoma królewska władza<sup>483</sup> twoja G, niech stanie się<sup>584</sup> ao it ps-dp wiadoma wola twoja tak jak wewnątrz w *niewiadomym* niebie Ds i na *niewiadomej* ziemi. **6,11** Ten wiadomy chleb A nasz Gp, ten A<sup>5</sup> należący do *dnia* następnie nachodzącego<sup>1092</sup> As m, daj<sup>734</sup> 2s ao it nam [już] dzisiaj<sup>2541</sup>. **6,12** I puść od siebie<sup>439</sup> ao it nam<sup>6</sup> długi<sup>2099</sup> nasze tak jak i my puściliśmy od siebie<sup>ao id</sup> dłużnikom naszym. **6,13** I *żeby* nie wniósłbyś<sup>848</sup> ao sb nas do<sup>7</sup> doświadczania<sup>2210</sup> A, ale wyciągnij<sup>2499</sup> ao it md-dp nas od wiadomego<sup>8</sup> złośliwego<sup>2333</sup> Gs m,n.<sup>9</sup>

**6,14** Jeżeliby bowiem puścilibyście od siebie<sup>439</sup> ao sb ac wiadomym człowiekom Dp upadki obok<sup>2170</sup> Ap ich Gp, <sup>10</sup>puści od siebie<sup>ft</sup> i wam wiadomy ojciec wasz, ten niebiański<sup>2088</sup>; **6,15** jeżeliby zaś nie

1 Ewangelista Mateusz i Łukasz podają **Modlitwę Pańską** w różnych wersjach. Łukasz w swojej znacznie krótszej wersji w Lc 11,2 daje samo "Ojczy" (bez „nasz”). Gdyż wedł. {316} słowa „ojczy nasz” są w rzeczywistości słowami uczniów. Jezus zaś nigdy nie stawia siebie wobec ojca na równi z uczniami nazywając go <naszym ojcem>” t.2 s.732. Modlitwa nie jest oryginalna, ma wcześniejsze paralele w Kadisz i w Semoneh. Idea boga jako ojca w S.t. nie zawiera miłosnego i seksualnego zrodzenia synów lub córek, lecz kształtowania rękami i wybraństwa. Przypomina poczynania greckiego Zeusa (rzymskiego Jowisza) {316} Ale „wybraństwo” ojca jest przez ducha św., który nie „kształtuje rękami”. Pk131.

2 Ktoś wnioskował, że skoro „w niebie”, to nie na ziemi, a zwłaszcza „nie w tej puszczy” (z hostią). Nie wiem jak ziemianie mogli świadomie obrać sobie za boga byt, który nie jest ziemski ani człowieczy, a na ziemi bywa przygodnie i niechętnie. Taki bóg nie działa przez ludzki organizm ani naturalne środowisko ludzi, jak demony; jest dla nich całkowicie nieodpowiedni! Należy też zauważyć, że ten ojciec jest „w wewnątrz w” en niebiosach, a nie jest niebiosami; „niebios” nie występują zamiast „bóg ojciec”, także w wyrażeniu „król-ewska władz niebios”. Ma on tylko przymiot nieba, jest „niebiański” *ouranios* Mt 5,48 6,14,26,32 15,13 i in, jak ludzie są ziemscy.

3 {7}: „niech zostanie uznane za święte” – jakby w mozaizmie tego uznania nie miał?

4 Imię ojca jest tajemnicze, też w Jo 12,28. Jest w kontraście do imienia szatańskiego (ognia błyskawicy).

5 Gr. *epiousios* od *ep-eimi* 'na-chodzić', złożone z *epi* 'na, następnie' i *eimi, ienai* 'iść, przybyć'. Dla tutejszego *ho epiousios* rozważa się też pochodzenia od *epi* i *oustia* 'istnienie', co dałoby: chleb „na istnienie” lub „nad-przyrodzony” {316} {317}. Lecz słownik {6} przy haśle *epiimi* podaje dla *he epiousa* 'ta nachodząca' (rozumie się: *hemera* 'dzień') znaczenie: 'czas następujący, nachodzący'; zatem tutaj byłby „chleb na dzień następny”. Weryfikacja trudna – słowo to nie ukazało się ani w LXX ani gdzie indziej oprócz N.t. {10}. Ale również w N.t. zwrot *te epiousa*, domyślnie *hemera*, znaczy 'następnego (dnia)' Ac 16,11 20,15 21,18 {7}. Nie wiadomo zatem skąd albo jak kościelne przekłady dają dla *epiousios* „powszedni”; słuszniej można dać: „dodatkowy”, choć i to byłoby nowe znaczenie. Tym bardziej, że w Ewangelii Nazarejczyków było „chleba naszego jutrzejszego daj nam dzisiaj” {316}. {188} podaje listę zakupów które pewna kobieta miała poczynić 'następnego dnia'. W nagłówku widniało słowo: *epiousios* s.268. P.k.35. Może celem jest zatajenie, że Jezus chleb należny na dzień następny (po-eschatyczny) chce dać wiernym już dzisiaj, tak manipulując aby przyszedł jeszcze w tym eonie (jak Jezus chrystus), gdyż swój chleb przedwcześnie spożyli lub roztrwonili. Tekst bowiem wskazuje, że modlitwa ta jest modlitwą grzeszników (w.12), którzy nie wytrzymali próby i może ów 'złośliwy' *poneros*, czyli diabeł, im ten chleb porwał, por. Mt 13,19. Ale ten nadplanowy chleb na dzisiaj, jak byłby otrzymywany? Może bywa wyrwany z człowieka seksem jak z Jonatana - "kobiety" Dawida, lub z Jezusa przez młodzieńca Mc 14,51, i potem dawany w eucharystii? Chrystus zatem pragnie magicznego baśniowego „sprowadzenia cudów z końca świata”, i sam w tym trybie dokonuje cudów.

Chęć **przyśpieszenia** dziejów, wcześniejszego przyjścia określonych postaci, zdarzeń i dóbr, należy do głównych zamysłów chrześcijaństwa. Kluczowe są tu słowa *tachys*, *tachinos*, *tacheos* 'śpiesznie', *oksys* 'szybki', *proago*, *fthano*, *profithano* 'uprzedzać, wyprzedzać', *pro*, *proteros* 'wcześniej', *spoude* 'pośpiech, gorliwość', 'rychły' *tachinos*, *koloboo* 'skracać', *ede* 'już'. Zwłaszcza godna uwagi jest biblijna dążność do przynaglenia, przyśpieszenia przyjścia chrystusa Ps 79,8 143,8 Is 5,18n Lm 4,20.

7 rzeczy będących przedmiotem 7 prośb (w schemacie 3 niebiańskich, przeciwstawionych 4 ziemskim): imię, królestwo, wola, chleb, grzech, próba i złośliwy, mogą być przetworzeniem boskości w 7 „planetach” („ojciec światł” Jc 1,17). Zgrupowane są po 3 teologiczne i 4 antropologiczne {316}.

6 Gr. *ofeilema* 'dług, zobowiązanie, sprawiedliwa należność'. Przekłady: „winy”.

7 Gr. *peirasmos* 'doświadczanie, kuszenie' ('próbować, sprawdzać' to *dokimadzo*). *Ho peiradzon* jest diabeł też w Mt 4,3 1Th 3,5 (Ap 2,10 1C 7,5-szatan, ale też Jezus Jo 8,6). Że tym *ho peiradzon* jest diabeł potwierdza jego epitet *ho poneros* w następnym zdaniu Mt 6,13, por. Mt 13,39 16,4 1Jo 5,19. Wbrew tekstowi {316} uważa, iż „bóg nie może być bezpośrednią przyczyną spotykających nas pokus... , por. Jc 1,13” s.298. A jednak „duch”, t.j. duch boży który został dany Jezusowi podczas chrztu {316} s.174, prowadzi Jezusa na pustynię do próbowania pod diabła 4,1-11.

8 'Doświadczający, kuszący' gr. *peiradzon* i 'złośliwy' gr. *poneros* to diabeł. *Ponerai* są też dni E 5,16 6,13 (dzień ma dość swojej 'złości' *kakia* Mt 6,34). *Poneros* p. przyp. do 5,37. *Poneros* jest tu albo w rodzaju męskim ('złośliwy', czyli diabeł) albo w r.n. (złośliwość). Doświadczający jest szatan w 1C 7,5. Ciekawe, że tekst 6,11-13 o królewskiej władzy, chlebie, dniu jutrzejszym i złośliwym, przypomina wypowiedź z 6,31-34 z tymi samymi elementami. Ojciec tu przeciwstawiony złośliwemu, jak w 6,22n oko niezłone oko złośliwemu (Słońce – Księżycowi?) – Oczami najwyższego bóstwa czy nieba (n.p. Horsa) były Słońce i Księżyc {50} {80}.

9 Dalszych słów wiersza 13 ("Albowiem twoje jest...") nie ma w najstarszych rękopisach.

10 Znowu – jak miłowanie w 5,45-46, jak nie sądenie w 7,1-2 i jak wszystko inne w 7,12 – tak i tu odpuszczanie win według Jezusa należy czynić nie z uwagi na kogoś, lecz z uwagi na siebie; nie z moralnych, ogólnoludzkich czy prawnych powodów, lecz osobistych korzyści – tu: dla zapłaty i zdobycia łączności z ojcem. Przy tym tekst nie mówi, iż „przebaczenie ze strony boga jest uprzednie” {316}, lecz odwrotnie. Pk125.

puścilibyście od siebie<sup>ao sb</sup> wiadomym człowiekom, ani wiadomy ojciec wasz nie puści od siebie<sup>ft</sup>  
id upadki obok<sup>2170 Ap</sup> wasze<sup>Gp</sup>.

**6,16** Gdy ewentualnie<sup>2069</sup> zaś ewentualnie pościcie<sup>1929 pr sb</sup>, nie stawajcie się<sup>584 pr it</sup> tak jak ci grający rolę przez rozstrzygnięcie pod kimś<sup>2882</sup> <sup>1o</sup> ponurych wejrzeniach<sup>2579</sup>; czynią niejawne<sup>434 pr</sup> bowiem do-istotne oblicza<sup>2428</sup> swoje żeby w jakiś sposób<sup>2039</sup> zostałyby objawieni<sup>2908 ao sb ps</sup> wiadomym człowiekom jako poszczący<sup>1929 Np pt pr</sup>. Zaiste powiadam wam: trzymają w oddaleniu<sup>284 pr ac</sup> wiadomą zapłatę najemnika<sup>1869 A</sup> swoją. **6,17** Ty zaś poszcząc<sup>1929 Ns pt pr</sup> namaść sobie<sup>104 ao it md</sup> swoją głowę, i doistotne oblicze<sup>2428</sup> swoje umyj sobie<sup>1936 ao it md</sup>, **6,18** żeby w jakiś sposób<sup>2039</sup> nie zostałbyś objawiony<sup>2908 ao sb ps</sup> wiadomym człowiekom jako poszczący<sup>1929 Np pt pr</sup>, ale wiadomemu ojcu twojemu, temu w tym<sup>Ds n</sup> ukryciu<sup>1649 Ds n</sup>; i ten ojciec twój, ten poglądujący<sup>516 N pt pr</sup> w tym ukryciu, odda<sup>299 ft id</sup> tobie.

**6,19** <sup>2</sup>Nie przechowujcie<sup>1296 pr it</sup> sobie skarbcę<sup>1297 Ap</sup> na tej określonej ziemi, tam gdzie mól<sup>2542</sup> i trawienie<sup>542</sup> czyni niejawne<sup>434 3s pr</sup> i tam gdzie kradzieżcy na wskroś przekopują<sup>753 pr</sup> i kradną<sup>1573 pr</sup>;

**6,20** przechowujcie zaś sobie skarbcę w nieokreślonym niebie, tam gdzie zarówno nie mól jak i nie trawienie czyni niejawne, i tam gdzie kradzieżcy nie przekopują na wskroś ani nie kradną.

**6,21** Tam gdzie bowiem jest skarbiec twój, tam będzie i <sup>3</sup>serce twoje.

**6,22** Kaganek<sup>1742 N</sup> organizmu cielesnego<sup>2743 G</sup> jakościowo jest wiadome oko. Jeżeli ewentualnie więc ewentualnie jest<sup>834 pr sb ac</sup> to oko twoje <sup>4</sup>niezłożone<sup>288</sup>, cały organizm cielesny<sup>2743</sup> twój świecący<sup>2971</sup> jakościowo będzie<sup>834 ft</sup>; **6,23** jeżeli ewentualnie zaś to oko twoje <sup>5</sup>złośliwe wskutek zaprawienia<sup>2333</sup> ewentualnie jest<sup>834 pr sb ac</sup>, cały organizm cielesny<sup>2743</sup> twój ciemny<sup>2575</sup> jakościowo będzie<sup>ft md-dp</sup>. Jeżeli więc to <sup>6</sup>światło<sup>2970</sup>, to w tobie, ciemność<sup>2578 N</sup> jakościowo jest, ta ciemność jak liczna<sup>2345 Ns n</sup>?

**6,24** Żaden nie może<sup>779 pt</sup> dwom panom służyć jako niewolnik<sup>773 pr</sup>; albo bowiem tego jednego<sup>843 A</sup> m będzie nienawdził<sup>1866 ft</sup> i tego odmiennego<sup>1154 A</sup> będzie miłował<sup>15 ft</sup>, albo należące do jednego<sup>843 G</sup> m będzie trzymał dla siebie naprzeciw<sup>246 ft md</sup> i należące do tego<sup>G</sup> odmiennego<sup>G m</sup> będzie pogardzał<sup>1510 ft</sup>. Nie możecie<sup>779 pr</sup> jakiemuś bogu służyć jako niewolnicy<sup>773 pr</sup> i jakiejś<sup>7</sup> mamonie<sup>1768</sup>. **6,25** Przez to właśnie powiadam wam: nie okazujcie troski<sup>1822 pr it</sup> duszy<sup>D</sup> waszej<sup>Gp</sup> co<sup>2803 As n</sup> żeby zjedlibyście<sup>1143 ao sb</sup> ani cielesnemu organizmowi<sup>2743</sup> waszemu co<sup>As n</sup> żeby wdziałibyście sobie<sup>971 ao sb md</sup>. Czyż nie dusza<sup>f</sup> coś liczniejsze<sup>2288 Ns n</sup> jest od żywności<sup>G</sup> i cielesny organizm od wdziana<sup>970 G</sup>? **6,26** Wejrzyjcie<sup>941 ao it</sup> do tych wiadomych<sup>Ap</sup> <sup>8</sup>latających istot<sup>2258 Ap n</sup> tego<sup>G</sup> nieba<sup>Gs</sup> że nie sięją<sup>2597 pr</sup> ani żną<sup>1284 pr</sup> ani zbierają do razem<sup>2687 pr</sup> do składnic<sup>Ap</sup>, i ten wiadomy ojciec wasz, ten niebiański, żywi<sup>2822 pr</sup> one<sup>430 A</sup>. <sup>9</sup>Czyż nie<sup>2073</sup> wy w większym stopniu<sup>1766</sup> <sup>10</sup>na wskroś przez wszystko przynosząc, dobrą

1 Gr. *skythropos* od *skythros* 'śmętny, markotny, ponury, posepny, nieszczęśliwy' i *ops* 'twarz, oblicze'. Oznaczał też 'afektowaną powagę' {6} (wobec zagłady, śmierci?).

2 Zdaniem {193} „Jezus cytuje Testament Lewiego” s.222. 'Trawienie' to gr. *brosis*; może też znaczyć 'pożeranie'.

3 Justyn i Klemens Aleks. zamiast „serce” podają „umysł”.

4 Gr. *haplous*, *haploos*, z *ha* 'pojedynczy, jeden' {7} lub z *hama* 'równocześnie z' {5} lub też od *a* copulativum {4} oraz *ploos* ? 'fałda, zakładka' {7}; odpowiada łacińskiemu *simplex* 'prosty, niezłożony, niezmiśniany, pojedynczy, naturalny, bez sztuczności'. Występuje w identycznym kontekście w Lc 11,34 i jako przysłówek w Jc 1,5. Tekst o oku jako kaganek należy objaśniać w oparciu o starożytną aktywną teorię widzenia, i to raczej nie intromisji ale ekstramisji (aktywna lampa czy kaganek, „światło moich oczu”). Przekłady: „zdrowe”, co *hygies*. Pk36.

5 'Złośliwy' *poneros* jest tu zestawiony synonimicznie z 'ciemnym' *skoteinos*, o nocy, o hadesie. Czyli może z ciemną częścią globu Księżyca? Na 78 użyć tego słowa w N.t. tylko dla oka przekłady dają „chore”, czego nawet {6} nie popiera.

6 Światło księżyca zsyłające ciemność?

7 Gr. *mamonas* od aram. *MMVNA* z hebr. *MMVN* 'pieniądze, mienie' + Lc 16,9.11. Jednak kościół służy i mamonie i innym władzom, byle powiązany ze swą hierarchią. Por. też „oddajcie cesarskie cesarzowi, i boże bogu” Mt 22,21.

8 Gr. *peteinós*, -on 'mogący latać, latający' od *petomai* 'latać' - o ptakach, ale także o dzieciach, włóczniach, pociskach, do których przez podobieństwo zaliczano też UFO-nautów. Inne słowo niż *orniks*, -is 'ptak'.

9 Gr. *ou* znaczy 'nie'. W przypadku zdania pytajnego znaczy 'czy nie', 'czyż nie?'

10 Gr. *dia-fero* od *dia* 'na wskroś, poprzez wszystko' i *fero* 'przynosić' (stąd *dia-feros*). Słowo to z genetivem ludzi i rzeczy znaczy 'różnić się' od kogoś, czegoś. Prawdopodobnie należy je rozumieć w sensie łacińskiego *dif-fero*, *dif-ferentia*, *dif-ferens*. Nie wiadomo jak kościelne słowniki {7}{10} i tłumacze dla kilku takich miejsc z genetivem tworzą znaczenie "być więcej wartym niż, więcej znać", co jest możliwe ale z dativem i przyimkami {6}{9} ({10} w 2b pisze ostrożnie: "w szczególności: w dobrą część od innych różnić się"). Jednak dla świątyni słowo to jest zaprzeczone w Mc 11,16. Podobnie znaczące *dia-krino* 'rozdzielać, rozstrzygać' także

częścią wyróżniacie się <sup>722 pr id ac</sup> *bardziej od nich* <sup>Gp?</sup> **6,27** Kto zaś z was troszcząc się <sup>1822 N m pt pr</sup> może dołożyć do istoty <sup>2422 ao</sup> aktywnie na <sup>1</sup>wzrost *odpowiadający wiekowi* <sup>1241 A</sup> swój <sup>G</sup> łokieć <sup>2266 A</sup> jeden <sup>843 A?</sup> **6,28** I około wdziana <sup>G</sup> po co <sup>2803 As n</sup> troszczycie się <sup>1822 pr id?</sup> Zbadajcie naukowo od góry aż na dół <sup>1486 ao</sup> it <sup>2</sup>lilie <sup>1641</sup> pola <sup>G</sup>, jakże pomnażają wzrost <sup>425 pr?</sup> Nie <sup>3</sup>odbierają cięgow trudu <sup>1610 pr</sup> ani nie przędą <sup>1925 pr;</sup> **6,29** powiadam zaś wam, że ani Solomon we wszystkiej <sup>2193 Ds f</sup> sławie <sup>f</sup> swojej *nie* obrzucił się wkoło *odzieniem* <sup>2228 3s ao md</sup> tak jak jedna z tych właśnie <sup>2094 G.</sup> **6,30** Skoro <sup>826</sup> zaś tę karmną trawę <sup>3006</sup> pola <sup>G</sup> dzisiaj będącą <sup>834 As m pt pr</sup> i jutro do glinianego pieca *chlebowego* <sup>1580 As</sup> rzucając <sup>463 As m pt pr ps</sup> ten wiadomy bóg w ten właśnie sposób z dwu stron ubiera <sup>149 pr;</sup> czyż nie wielolicznym <sup>2329 Ds n</sup> *bardziej* was, o niewiele uwierzytelniający <sup>2005 Vp m?</sup> **6,31** Żeby nie więc <sup>4</sup>zatoszczylibyście się <sup>1822 ao sb</sup> powiadając <sup>1697 Np pt pr:</sup> Co zjedlibyśmy <sup>1143 ao sb?</sup>, albo: Co wypilibyśmy <sup>2274 ao sb?</sup> albo: Co <sup>As n</sup> *dla odziania* obrzucilibyśmy sobie wkoło <sup>2228 ao sb md?</sup> **6,32** Wszystkie <sup>2193 Ap n</sup> bowiem te właśnie *rzeczy* <sup>Ap n</sup> te wiadome <sup>Np</sup> narody z natury wzajemnie razem żyjące <sup>824 Np n</sup> szukają na dodatek <sup>1076 pr;</sup> *wie od przeszłości* <sup>1983 pf</sup> bowiem ojciec wasz, ten niebiański <sup>2088,</sup> że potrzebujecie <sup>3011 pr</sup> tych właśnie <sup>Gp n</sup> wszystkich razem <sup>277 Gp n.</sup> **6,33** Szukajcie <sup>1214 pr</sup> zaś wpierv wiadomą królewską władzę <sup>483 As f</sup> i wiadomą zebraną regułą cywilizacji <sup>745 As f</sup> jego, i te właśnie <sup>2094 Np n</sup> wszystkie <sup>2193 Ap n</sup> *jako jedno* <sup>5</sup>będzie dołożone do istoty <sup>2422 ft id ps</sup> wam. **6,34** Żeby nie więc zatoszczylibyście się <sup>1822 ao sb</sup> do sfery tego <sup>1966 As f</sup> *dnia* jutro <sup>426,</sup> ten bowiem *dzień* jutro będzie miał troskę <sup>1822 ft id</sup> *należącą do* niego (samego) <sup>430 (799) Gs f.</sup> Wystarczające <sup>365 Ns n</sup> temu dniowi <sup>Ds f</sup> ta <sup>6</sup>złość <sup>1431 f</sup> *należąca do* niego <sup>430 Gs f.</sup>

**7,1** Nie rozstrzygajcie <sup>1642 pr it</sup> aby nie zostalibyście rozstrzygnięci <sup>1642 ao sb ps;</sup> **7,2** w którym <sup>2061 Ds n</sup> bowiem <sup>7</sup>rozstrzygnięciu <sup>1640</sup> rozstrzygacie <sup>1642 pr;</sup> będziecie rozstrzygnięci <sup>1642 ft ps;</sup> i w której mierze

jest zaprzeczone przez tegoż Jezusa Mt 21,21 (mimo nakazu w Mt 16,3). Dlatego we wszystkich miejscach z genitivem Mt 6,26 10,31 12,12 Mc 11,16 Lc 12,7,24, zgodnie ze zwykłym znaczeniem, dają 'różnić się, wyróżniać się'. *Na wskroś poprzez wszystko* – tutaj: nie wykonując wymienionych ludzkich prac gospodarskich. Jezus namawia do beztroski o byt i życia na modłę „niebieskich ptaków”. Przekłady parafrazują: „jesteście daleko zaniejsi niż”, „jesteście ważniejsi niż”.

1 Słowniki i N.t. mają wszędzie dla *pechys* 'przedramię, łokieć'. Nie wiem skąd {316} bierze: „do długości życia chwilę jedną” s.319.

2 Gr. *krinon* zdaniem {316} to jakiś nieokreślony kwiat w kształcie kielicha, co jest o tyle prawdopodobne, że w w. 28n kierowane są do kobiet.

3 Gr. *kopiaō* od *kopos*. Przekłady dają tu „nie pracują”. Jednak Jezus bywał „zmęczony” Jo 4,6 i inni „pracowali w Panu” Rm 16,12 1C 4,12 1C 3,8. Jezus zalecał *kopos*, zrównane z 'bezczelnością' *anaideia*, do boga ojca Lc 11,7-13.

4 {316} przyznaje, że ta „argumentacja oraz konkluzje etyczne [6,24-32] mają swój walor jedynie na fundamencie eschatologii.”

Właściwie są antykulturowe, antycywilizacyjne, dzikie i zwierzęce (ptaki niebios, trzódka Lc 12,32). Przeciwnie Paweł: „z pracy pożywać chleb” 2Th 3,10nn.

5 Gr. *pros-tithemi*. Pk37.

6 Ta 'złość' gr. *kakia* [dawana] dniowi (dativus) jest dość enigmatyczna. Mimo, że *kakia* wszędzie w N.t. stosowana jest w sensie etycznym {7}, dla tego jednego miejsca Mt 6,34 tłumacze kościelni utworzyli znaczenie nieintencjonalnej przypadłości „kłopot, zmartwienie, bieda, utrapienie”. Być może aby zamknąć drogę skojarzeniom tej szatańskiej 'złości' z królewską władzą ojca. Gdyż *kakia* jest podstawą dla *kakos*, którym określa się szatana Rm 16,19 1C 10,6, a może i samego Jezusa (nie chrystusa) 2Tm 2,9. *Kakos* p. Mt 8,16 Mc 15,14. Tutaj *kakia* odpowiada trosce, którą dzień ma o pożywienie, a pożywienie jest dane przez ojca. Lecz co to za rzecz ta 'złość' dana dniowi? Określenia "dzień" i "ojciec niebiański" plasują *kakia* w wymiarze kosmicznym i naprowadzają na sens astronomiczno-astralistyczny całej perykopy. W podobnie złej roli jest w Mt 20,12 tajemniczy, również kosmiczny, ciężar dnia. *Kakia* może odpowiada (przez rodzajnik żeński) tej 'królewskiej władzy' *basileia* o której wyżej mowa. {316} zaznacza, że „każdego dnia człowiek musi dźwigać ciężkie brzemie żywota” s.322, lecz co konkretnie, jaki obiekt byłyby tu żywotem? W Ps 104,22 „[gdy] wszędzie Słońce... wychodzi Człowiek do czynów swoich i do pracy swojej aż do wieczora”. W E 5,16 6,13 'złośliwe' *ponerai* są dni – może od zaognionych pocisków *ponerosa*-diabła E 6,16. Dzień ma Słońce i jego światło dzienne, oraz niekiedy Księżyc z jego górnym światłem. Ma też Wenus, lecz niewidoczną w ciągu dnia, i może stąd trzeba jej „szukać” 6,33.

Zdanie „Wystarczające dniowi złość jego” jest dziwnie wtrącone i nie wiadomo jak skojarzyć jego figury. Jeżeli to złość jest troską dnia, to czy Jezus zaleca podłączenie swych trosk do złości, podległej ojcu w.32? Dziwnie często *kakia* i *poneria* ocierają się o ojca i jego syna.

*Kakia* 'złość' w Mt 15,4 27,23 zdaje się odpowiadać śmierci, w Mc 3,4 zabiciu i sabatowi; w Jo 18,30 czynienie złości odpowiada Jezusowi (też w 2Tm 2,9), w Ac 9,13 Saulowi, w Ac 28,5 Tt 1,12 'dzikiemu zwierzęciu' *therion*, w Rm 2,9 uciskowi *thlipsis*, w Ac 7,21 leży obok Zakonu, w Ac 7,19.34 królowi Egiptu (który był tarczą słoneczną lub wcieleniem Horusa-Apollona-światła słonecznego), w Ac 12,1 królowi Herodesowi.

7 Gr. *krima*. Jak można sobie wyobrazić ziemską cywilizację bez rozstrzygania, sądzenia według większych pełniejszych racji? Byłby to bezład, anarchia, swawola, antyhumanitaryzm i raj dla złoczyńców, zapowiedziany zresztą w Lc 23,43. Czy do tego zmierza chrześcijaństwo? Zakaz sądzenia ma tu motywację czysto egoistyczną i ochronną dla chrześcijan: aby nie być sądzonym. Czy więc Jezus wie, że jest za co sądzić jego i chrześcijan? Bo każdy chrześcijanin ma „belkę krzyża w oku”, synonim krzyża {137}, która powinna być od niego samego „rozstrzygnięta”? 'Belka, zasuwa' *dokos* jeszcze w paralelnym tekście w Lc 6,41n. W LXX to samo: 'belka sufitu l. dachu'. Pk38.

mierzycie <sup>1843 pr,</sup> będzie zmierzone <sup>1843 ft ps</sup> wam. **7,3** Po co <sup>2803</sup> zaś poglądasz <sup>516 pr</sup> tę wiadomą drzazgę <sup>1453 A,</sup> tę w oku brata twego <sup>G,</sup> tę wiadomą zaś w twoim własnym <sup>2588 D</sup> oku <sup>1</sup>belkę <sup>768 A</sup> nie spostrzegasz rozumem z góry na dół <sup>1491 pr?</sup> **7,4** Albo jakże powiesz szczegółowo <sup>841 ft id</sup> bratu twemu: Puść od siebie <sup>439 ao it,</sup> może wyrzuciłbym <sup>856 ao sb</sup> tę drzazgę z oka twojego, i oto ta belka w oku twoim <sup>2643 G?</sup> **7,5** Grający rolę *przez rozstrzyganie pod kimś* <sup>2882 Vs,</sup> wyrzuć <sup>856 ao it</sup> wpierw z oka twego tę belkę, i wtedy na wskroś przejrzysz <sup>668 ft</sup> aby wyrzucić tę drzazgę z oka brata twego.

**7,6** Żeby nie dalibyście <sup>734 ao sb</sup> to *co* święte <sup>25 As n</sup> <sup>2</sup>psom, ani nie *żeby* rzucilibyście <sup>463 ao sb</sup> perły <sup>Ap m</sup> wasze w doistotnym przedzie wieprzów <sup>Gp m,</sup> żeby kiedyś nie z góry zdepczą <sup>1493 ft id</sup> je <sup>Ap m</sup> w nogach <sup>Dp</sup> swoich i obrócone <sup>2639 Np m pt ao ps</sup> rozerwałyby <sup>2488 ao sb</sup> was.

**7,7** <sup>3</sup>Proście <sup>74 pr it</sup> i będzie dane <sup>734 ft id ps</sup> wam, szukajcie <sup>1214 pr it</sup> i znajdziecie <sup>1185 ft id,</sup> pukajcie <sup>1645 pr it</sup> i będzie otworzone wstecz - w górę <sup>238 3s ft ps</sup> wam. **7,8** Wszystek bowiem wiadomy proszący <sup>74 N pt pr</sup> <sup>4</sup>bie-rze <sup>1681 pr</sup> i wiadomy szukający <sup>N pt pr</sup> znajduje <sup>pr</sup> i wiadomemu pukającemu <sup>D m pt pr</sup> będzie otworzone <sup>3s ft ps.</sup> **7,9** Albo kto jest z was człowiek, którego <sup>2061 A</sup> będzie prosił <sup>74 ft</sup> wiadomy syn jego <sup>G</sup> o chleb <sup>A,</sup> <sup>5</sup>czy nie <sup>1847</sup> kamień <sup>A</sup> da jako naddatek *na służbę* <sup>1075 ft</sup> mu? **7,10** Albo i o rybę <sup>A</sup> będzie prosił <sup>74 ft,</sup> czy nie <sup>1847</sup> węża <sup>A</sup> da jako naddatek *na służbę* <sup>1075 ft</sup> mu? **7,11** Skoro <sup>826</sup> <sup>6</sup>więc wy złośliwi *wskutek zaprawienia* <sup>2333 Np</sup> *jakościowo* będący <sup>834 Np pt pr, ipf, pf, ao</sup> wiecie *od przeszłości* <sup>1983 pf</sup> dary dobre i dzielne <sup>11</sup> dawać <sup>734 pr</sup> potomkom waszym, jak licznymi <sup>Dp n</sup> bardziej ten ojciec wasz, ten w niebiosach, da <sup>734 ft</sup> dobre i dzielne *rzeczy* <sup>11 Ap n</sup> wiadomym proszącym <sup>pt pr</sup> go. **7,12** Wszystkie <sup>2193 Ap n</sup> więc te które <sup>Ap n</sup> jeżeli ewentualnie ewentualnie chcecie <sup>1276 pr sb</sup> aby czyniliby <sup>2314 pr sb</sup> wam wiadomi ludzie, w ten właśnie sposób i wy czyńcie <sup>3214 pr it</sup> im; <sup>7</sup>to właśnie <sup>Ns m</sup> bowiem jest *jakościowo* to przydzielone obyczajowe Prawo <sup>1943</sup> i ci Prorocy <sup>2436.</sup>

**7,13** <sup>8</sup>Wejdźcie <sup>846 ao</sup> przez-z <sup>9</sup>wąskiej <sup>G</sup> bramy <sup>G,</sup> że <sup>2071</sup> szeroka <sup>2286 N f (2284)</sup> brama i będąca łatwogodną rozległą krainą <sup>1186 N</sup> droga <sup>f</sup> odprowadzająca <sup>268 N pt pr</sup> do odłączenia przez zatrąę <sup>248 Af,</sup> i wielo-

1 Belka jest symbolem krzyża {137} s.20.22.32 oraz ołtarza (całopalenia) s.169.

2 Tu szokująca odpowiedź dla wszystkich miłośników psów, wielbicieli innych **zwierząt**, a także dla całego nurtu „humanizacji zwierząt i dehumanizacji człowieka”. Ten (anty)kulturowy nurt niegdyś był znaczny w praktyce kościelnej. Obecnie także w polityce “Święte psy” zdobyły miejsce. O psach negatywnie też w Ph 3,2 2P 2,22 Ap 22,15 Mt 15,26. Także w Lv 11,24 „zwierzęta czynią człowieka nieczystym”. Zdaniem {188} „wypowiedź Jezusa stwarza poważne trudności interpretacyjne. Zdaje się zalecać ekskluzywizm” s.325. Czyli nakaz elitarności – od którego odstąpił Paweł.

3 Jezus tu nie stawia uczniom żadnych warunków moralnych dla wstąpienia z prośbą do boga; już sam akt prośby miałby być skuteczny (por. „akty strzeliste”). Przeciwnie w S.t.: „modlitwa grzesznika jest obrazą dla boga i nie może być wysłuchana” {316}, a także w 1Jo 3,21n.

4 Gr. *lambano*. Czy na pewno tu „w sensie bardziej pasywnym” (jak *dechomai* ‘otrzymywać’)? Bowiem występuje wyraźnie częściej „w sensie bardziej aktywnym” {7}. {316} uważa, iż „nie jest powiedziane, że proszący otrzyma zawsze to, o co prosił” – może w związku ze znaczeniem partykuły *me* (p.n.). U Lc 11,13 otrzyma ducha świętego.

5 Gr. *me* jako partykuła pytajna może znaczyć ‘czy’ lub ‘czy nie’, zależnie od kwalifikacji zdania: jako pytajne wyrażające wątpliwość ‘czy, czyż’ (Mc 2,19), lub jako pytajne oczekujące potwierdzenia możliwości ‘czy nie’ (tu i Lc 11,35) {7} C. Por. *ou*. Przekłady: „Czy”. A jednak z kamienia chleb możliwy od ojca w Mt 4,3.

6 Jezus nazywa swoich uczniów ‘złośliwymi’ *poneros*, czym stwarza podejrzenie, że przede wszystkim on sam jest złośliwy. Bo jaki mistrz, taki uczeń Mt 10,24n. Zresztą tym samym określeniem ‘złośliwy’ nazywano Jezusa Mt 5,11. Wiersze 7,9n i 7,11 są paralelne; zatem ojciec jest „bardziej” złośliwy, i stąd daje złośliwym złośliwe, ale dobre i skuteczne dla nich, rzeczy. Ojciec nagradza złośliwych też w Mt 5,45 22,10 Lc 6,35.

7 Zakon może odpowiadać “człowiekom”, a Prorocy – uczniom (zaimkowi “wy”). Jezus tu nawołuje do dobroczynności interesownej, jak w Mt 5,38-46.

8 ‘Wchodzenie’ *eis-erchomai* ma zwrot przeciwny (rewolucyjny) względem ‘od-prowadzania’ *ap-erchomai* (ewolucyjnego, kontynuującego).

9 Wąska brama astralnie może tu być planetą Wenus, szeroka zaś – Księżycem. Ewentualnie wąska Wenus poranną, dziewiczą, a szeroka Wenus wieczorną, nierządną.



liczni<sup>Np m</sup> są<sup>834 3p pr</sup> wchodzący<sup>846 Np pt pr</sup> przez-z niej<sup>G</sup>; **7,14** <sup>1</sup>że<sup>2071</sup> wąska brama i <sup>2</sup>od przeszłości poddana uciskowi<sup>1298 N pt pf ps</sup> droga ta *obecnie* odprowadzająca<sup>268 N pt pr</sup> do życia biologicznego<sup>1223 Af</sup>, i <sup>3</sup>niewieloliczni są znajdujący<sup>1185 Np pt pr</sup> ją f.

**7,15** Trzymajcie to które do istoty<sup>2403 pr it ac</sup> od<sup>298</sup> kłamliwych proroków<sup>Gp</sup>, takich którzy<sup>2067 Np</sup> przychodzą<sup>1139 pr</sup> istotnie do<sup>2388</sup> was we wdzianach<sup>970 Dp</sup> owiec, <sup>4</sup>w od wewnątrz<sup>1151</sup> zaś są wilki zagrabiające<sup>375 Np</sup>. **7,16** Od owoców ich<sup>Gp</sup> poznacie<sup>1071 ft md-dp</sup> ich<sup>Ap</sup>. Czy jakoś gromadzą<sup>2667 3p pr</sup> od cierni winogrona<sup>Ap</sup> albo od kolców<sup>Gp</sup> owoce fig<sup>Ap</sup>? **7,17** W ten właśnie sposób wszystko<sup>2193 Ns</sup> drzewo dobre<sup>11</sup> owoce <sup>5</sup>odpowiednio dogodne<sup>1440</sup> czyni<sup>2314 pr</sup>, zaś zgniłe<sup>2522</sup> drzewo owoce złośliwe *wskutek zaprawienia*<sup>2333</sup> czyni. **7,18** Nie może<sup>779 pr</sup> drzewo dobre owoce złośliwe czynić, ani drzewo zgniłe owoce odpowiednio dogodne czynić. **7,19** Wszystko drzewo nie czyniące<sup>2314 N pt pr</sup> owoc odpowiedni i dogodny jest wycinane<sup>875 pr ps</sup> i do ognia<sup>A</sup> jest rzucane<sup>463 pr ps</sup>. **7,20** Zatem w każdym razie od owoców ich<sup>Gp</sup> poznacie<sup>1071 ft md-dp</sup> ich<sup>Ap</sup>.

**7,21** Nie wszystek<sup>N</sup> powiadający<sup>1697 N pt pr</sup> mi: Utwierdzający panie, Utwierdzający panie, wejdzie<sup>846 ft</sup> do wiadomej królewskiej władzy<sup>A</sup> niebios<sup>Gp</sup>, ale wiadomy czyniący<sup>2314 N pt pr</sup> wiadomą wolę ojca mego, tego w niebiosach. **7,22** Wieloliczni powiedzą szczegółowo<sup>841 ft</sup> mi w owym dniu: Utwierdzający panie, Utwierdzający panie, czy nie tym wiadomym <sup>6</sup>twoim własnym<sup>2588 Ds</sup> imieniem<sup>D</sup> zaprorokowaliśmy<sup>2435 ao</sup>, i tym wiadomym twoim własnym imieniem bóstwa pochodzące od daimonów<sup>608 Ap</sup> wyrzuciliśmy<sup>856 ao</sup>, i tym wiadomym twoim własnym imieniem moce wieloliczne<sup>2329 Ap</sup> uczyniliśmy<sup>2314 ao</sup>? **7,23** I wtedy mówiąc to samo potwierdzą<sup>2019 ft</sup> im że: Nigdy *nie* <sup>7</sup>rozeznałem<sup>585 ao</sup> was; oddalajcie się<sup>345 pr it</sup> ode

1 Gr. *hoti* dopełnieniowo: 'że' l. przyczynowo: 'jako że'. Pierwotne wersje ważnych kodeksów tu i w wierszu poprzednim mają same spójniki 'że' gr. *hoti* lub 'że zaś' *hoti de*. 'Że' wskazuje tu na związek przyczynowy: 'dlatego że, jako że' - jak w Jo 1,15.17 20,29, i jak wynika z *mnenosynon* w Mt 26,13. Natomiast dodawany później do niektórych kodeksów zaimiek pytajny *ti* 'co?' wedł. {13} jest tam 'dla' *für* greckiego *hoti*, i przyjmuje go m.in. katolicka {316}. W ten sposób od starożytności do dziś katolicy tłumacze pragną zgubić tę przyczynowość od spójnika „że”, pomijając ją (BT), tłumacząc przez „a” (BiZ) lub „a jakże”, „cóż za” (jakby uznając owe *ti*). Przyczynowe „że” wskazuje bowiem, iż szeroka brama odprowadza do zraty z tego powodu, „że” wcześniej wąska odprowadziła do życia, czyli uprzedziła ją, **ukradła jej raj**. Por. ukradzenie raju przez łotrów w Mt 27,38 Mc 15,27 (względnie drugiego łotra, z lewicy w Lc 23,43). Może to najcięższe oskarżenie względem chrystianizmu.

2 Jezus tu mówi o 'ucisku' *thlibo*, *thlipsis*, który jest od świata i od Złego, w reakcji na chrześcijańską wiarę Mt 13,21 24,9 Ac 14,22 1Th 1,4-7 Hb 11,37 E 3,13 Ap 2,10 i in. Ale jest także ucisk chrystusa Cl 1,21.

3 Nauka Jezusa jest tajemna i elitarna, **dla niewielu** wybranych. Myśl tę powtarza on wielokrotnie (wbrew Jo 7,26 18,20), gdy mówi o zasłonięciu, podobieństwach, tajemnicach n.p. Mt 6,3 7,6 13,11 Mc 4,1 Lc 8,10, potwierdza ją Paweł mówiąc o 'tajemnej nauce o prawdach wiary' *mysterion* {7} Rm 11,25 16,25 1C 2,1.7 4,1 13,2 14,2 E 1,9 3,3-9 5,32 6,19 Cl 1,26n 2,2 4,3 2Th 2,7 1Tm 3,9.16, też Ap 1,20 10,7 17,5.7. Ukrywanie doktryny przed niewtajemniczonymi (*disciplina arcani*) polegało właśnie na nie ujawnianiu tajemnic wiary. Było regułą w starożytnych związkach misteryjnych, w chrześcijańskich pismach gnostyków {101}. Owa *disciplina arcani*, jak podaje „Słownik kościelny łac.-polski”, oznacza to „postępowanie tajemnicze, t.j. zwyczaj ukrywania świętych tajemnic przed niewiernymi, a nawet katechumenami u pierwszych chrześcijan”, od *arcanus* 'nieodostępny, tajemny, skryty'. Dziś natomiast ezoteryka pism N.t. i doktryny chrześcijańskiej jest przemilczana (kościelna cenzura?). Lecz także dzisiaj istnieje chrześcijańska pobożność elitarna, ezoteryczna, „tych wewnątrz”, wtajemniczonych, nie ukazywana nawet zwykłym kapłanem, lecz przeznaczona dla egzegetów (i ich cenzorów), a w cywilu dla wysokich stopni masonskich, tajnych służb, ludzi opiniotwórczych, tkwiących w centrach władzy, które „namaszcza” na ważne funkcje polityczne i dopuszczają do wielkiego biznesu, oraz po drugiej stronie pobożność archetypowa instynktowa ludowa popularna, nie wyczuwająca innego boga oprócz Boga Stwórcy, ale naiwnie go biorąca za boga ojca, i będąca żertwą dla tamtej.

4 "Do istoty" *pros* odpowiada "w od wewnątrz" *esothēn*. Mają więc duchowość dwojaką, hybrydowo-zwierzęcą.

5 Gr. *kalos*, w znaczeniu moralnym: 'szlachetny, zacny, rzetelny, wolny od usterek, nienaganny'

6 Czy „własne imię” Jezusa chrystusa to sam „Jezus”, czy to, do którego on się także przyznaje, czyli „Chrystus”, zatem duch św. i jego moc {316} t.2 s.344 t.1 s.350. Zaskakujące, że imię to jest synonimem *anomia* 'zaprzeczoności Prawa' w wierszu następnym.

7 Gr. *gi(g)nosko*. Skutkiem 'rozeznania' jest 'rozdzielenie, wątpienie' gr. *diakrino*. Brak tego w świadomości operatora cudotwórczego (także poprzez sztuczne celowe zaniechanie, 'nakazanie sobie zapomnienia' *epi-lanthanomai* Mt 16,5), jakby już nie było nic do rozdzielenia, ale było monolitem, wedł. Jezusa jest **warunkiem cudów** Mt 21,21. Stwarza bowiem w boskich regionach pozór (jak u poczwarki gąsienicy) ostateczności, zupełności, niewinności, czystości, szlachetności – więc doskonałości. W miejsce „nie rozeznałem was”, u Lc 13,27 jest „nie 'znam' *oida* skąd jesteście”, lecz u Jr 27,15 „nie posłałem ich”. Bez uwzględnienia ziemskich okoliczności („skąd?”), bez „rozeznania” i bez „posłania”, same moce (t.j. cuda) ducha św. okazują się „bezprawiem”.

mnie wiadomi działający *dla zarobku* 1125 Np pt pr tę <sup>1</sup>zaprzeczoność przydzielonego obyczajowego Prawa 239 A.

**7,24** Wszystek więc taki który słucha moje wiadome odwzorowane wnioski 1726 Ap te właśnie 2094 Ap i czyni je, będzie upodobniony 2017 ft ps mężowi <sup>2</sup>myślącemu z umiarkowania 2956 D takiemu który N zbudował 1989 ao swoje domostwo aktywnie na wiadomą <sup>3</sup>skałę A. **7,25** I zstąpił 1455 ao deszcz i przyplłynęły 1139 ao rzeki i zadęły 2311 ao wiatry i wpadły do istoty 2417 ao domostwu owemu, i nie padł 2276 ao; *od przedtem* był zafundamentowany 1278 ppf ps bowiem aktywnie na wiadomą skałę A. **7,26** I wszystek słuchający N pt pr moje wiadome odwzorowane wnioski te właśnie i nie czyniący N pt pr je będzie upodobniony mężowi <sup>4</sup>przytępionemu zdegradowanemu i głupiemu 1900 D, takiemu który zbudował swoje domostwo aktywnie na piasek. **7,27** I zstąpił deszcz i przyplłynęły rzeki i zadęły wiatry i wcięły się do istoty 2410 ao domostwu owemu, i padł 2276 ao, i było 834 ipf to padanie jego wielkie.

**7,28** I stało się 584 ao md-dp gdy dokonał 2777 ao Jezus odwzorowane wnioski te właśnie 2094 Ap, <sup>5</sup>były wystraszone uderzeniami 888 3p ipf ps <sup>6</sup>tlumy na tej nauce jego; **7,29** był ipf bowiem nauczający 730 N pt pr ich Ap tak jak *niewiadomą* <sup>7</sup>samowolną władzę wybycia *na zewnątrz* 1028 A mający 1202 N pt pr, i nie tak jak wiadomi *odwzorowujący w piśmie* pisarze 600 ich Gp.

**8,1** *W następstwie* zstąpiwszego 1455 G pt ao, Gab zaś jego G od tej góry, wdrożyły się 92 3p ao jemu *dręczące* tłumy 2105 wieloliczne. **8,2** I oto trędowaty przyszedłszy do istoty 2400 N pt ao składał hołd do istoty 2412 ipf jemu, powiadając: Utwierdzający panie vs, jeżeli ewentualnie 798 ewentualnie chcesz 1276 pr sb, możesz 779 pr mnie A oczyścić 1401 ao. **8,3** I rozpostarłszy z wewnątrz 893 N pt ao rękę <sup>7</sup>*dotknięciem* przyczepił sobie zarzewie 347 ao id md jego G powiadając: Chcę, zostać oczyszczony 1401 ao it ps. I prosto z tego - natychmiast 1170 został oczyszczony 1401 3s ao ps jego <sup>8</sup>trąd. **8,4** I powiada mu Jezus: Patrz 2041 pr *żeby* w żaden sposób ani jednemu 1849 D *nie* rzekłbyś 837 ao sb, ale prowadź się pod *moim* zwierzchnictwem 2860 pr it, siebie samego 2529 A okaż 628 ao <sup>9</sup>świętemu urzędnikowi 1341 i przynieś do istoty 2425 ao dar ofiarny który 2061 As przykazał 2421 ao Moyses, do <sup>11</sup>świadcstwa 1778 A im.

1 Gr. *a-nomia*, pochodzi od *nomos*. U Żydów *nomosem* jest Tora, Prawo. Czyli cuda (moce) w imieniu Jezusa, które działali apostołowie, n.p. Ac 2,43 5,12 6,8 i in., były bez-prawiem?

2 Gr. *fronimos* od *froneo* od *fren* 'przegroda', przepona, także inne części ciała jako siedziby mocy i władz umysłowych i uczuciowych. Natomiast „mądry” (BiZ) to *sofos*.

3 Piasek symbolizuje wierzchnią i miękką, a skała głębszą i twardą warstwę natury. Nauka Jezusa jest ugruntowana na głębokim, twardym, więc i pierwotnym archaicznym prymitywnym elemencie (skała). W świecie istot cielesnych takimi są zwierzęta; w społeczeństwie – proletariaty; w polityce – anarchia, liberalizm; w etyce – amoralność, indyferentyzm; wśród kobiet – „wolny” seks; wśród mężczyzn – rozbój. W sumie: dzikość, „k-wa i złodziej”. Macie, w co wierzyć. 'Twardość' *skleros* nauki Jezusa Jo 6,60 i jego charakteru Mt 25,24 była zarzutem nawet jego uczniów. Pk107.

4 Gr. *moros* u Mt są: w 5,22 brat, w 23,17 uczeni i faryzeusze, w 25,2-8 panny (Mt 5,13 Lc 14,34). Tu, wbrew Mt 5,22, Jezus jednak używa tego pejoratywnego określenia – choć nie do brata, ale ogólnie do męża.

5 Gr. *ek-plesso*, od *plesso* 'uderzać, razić'. Stąd *ek-plesso* 'wystraszać razami, uderzeniami, przerażać'. Ale nie, dawane przez tłumaczy, **łagodne** „zdumiewać się”, które *thambeo* i *thaumadzo*. Przy okazji: to określenie „zdumiewać się” kościelni tłumacze nadają też innym bardziej drastycznym słowom greckiego oryginału, jak *eks-istemi* („odchodzić od zmysłów, tracić rozum”, o Jezusie Mc 3,21), *syn-chyno* („popadać w zmieszanie, w zamęt, w Babilon” Ac 9,22, z powodu głoszenia Chrystusa). Także wiele innych ostrych reakcji na naukę chrześcijan tłumacze łagodzą, zapewne dla bezproblemowego odbioru przez niewtajemniczonych.

6 Wzmianka o słuchających tłumach dziwi, bo początek mowy sugerował raczej uczniów jako słuchaczy (5,1) {316}

7 Gr. *eksousia*, por. 2C 10,8 13,10. Jezus nie ujawnia źródła swojej władzy Mt 21,27. Czy była to „władza duchów nieczystych” Mt 10,1 i „władza ciała” Jo 17,2? „Na ziemi” tego rodzaju 'władzę' *eksousia* ma syn człowieka Mt 9,6 Mc 2,10; też wrogowie boga (ojca) Ac 4,26 Cl 3,2, apokaliptyczna bestia z morza Ap 13,5 i szatan Lc 4,6 22,53.

8 Chociaż gr. *hpto* najczęściej, jak tutaj, występuje w formie zwrotnej z genetivem, podstawowe znaczenie wywodzi z formy aktywnej 'zapalać, zarzec' Lc 8,16 Ac 28,2 - kaganek, ognisko, zaś w złożeniu z przyimkiem *ana-* (*an-pto*) Lc 12,49 – także ziemię. Na rzecz takiego pierwotnego znaczenia działa wyjaśnienie ewangelisty w Mt 8,17 do Mt 8,15; z obu w.w. miejsc u Lc i Mt wynika, że Jezus był i przynoszącym ogień na ziemię, i, przy uzdrowieniach, biorącym na powrót na siebie ogień gorączki ziemian (może pierwszy raz odgórnie jako słońce, a drugi raz oddolnie jako księżyc). Nie jest to zwykle „dotknięcie”, lecz oczyszczające dotknięcie bierne, także w Mt 8,14-17.

9 Zatem w pierwszym rzędzie oczyszczona zostaje choroba, która (por. Mc 1,42) w konsekwencji opuszcza chorego.

10 Gr. *hierous* por. w Lc 17,14 oraz w Hb 5,6 7,1 o Melchisedeku-Aaronie-chrystusie-Jezusie; w Ap 1,6 o Jezusie.

**8,5** *W następstwie* wszedłszy<sup>846 G pt ao, Gab</sup> zaś jego<sup>G</sup> do Kafarnaum, przyszedł do istoty<sup>2400 ao</sup> jemu *jakiś* naczelnik setki<sup>855</sup> przyzywając<sup>2157 N pt pr</sup> go **8,6** i powiadając: Utwierdzający panie, posługujący chłopak<sup>2120</sup> *należący do* mnie<sup>818 G</sup> <sup>1</sup>jest rzucony<sup>463 pf ps</sup> w domostwie *należący do* uwolnionego obok *ciała*<sup>2167,</sup> <sup>2</sup>okropnie<sup>632</sup> badany mękami<sup>480 N pt pr ps</sup>. **8,7** I powiada mu: Ja przyszedłszy<sup>1139 pt ao</sup> wypiełguję<sup>1283 ft</sup> <sup>3</sup>go (?). **8,8** I odróżniwszy się *dla odpowiedzi*<sup>311 N pt ao ps-dp</sup> ten naczelnik setki mówił<sup>2925 ipf, ao:</sup> Utwierdzający panie, nie jestem *realnie* dostateczny<sup>1352</sup> aby <sup>4</sup>*należący do* mnie<sup>818 G</sup> pod dach<sup>A</sup> wszedłbyś<sup>846 ao sb,</sup> ale wyłącznie jedynie<sup>1887</sup> rzeknij<sup>837 ao it</sup> *niewiadomym* odwzorowanym wnioskiem<sup>1726</sup> D i będzie uleczoney<sup>1328 3s ft ps</sup> ten posługujący chłopak *należący do* mnie<sup>818 G</sup>. **8,9** I bowiem ja *niewiadomy* człowiek *jakościowo* jestem pod *niewiadomą* samowolną władzę<sup>1028 A,</sup> mający<sup>N pt pr</sup> pode mnie samego<sup>937 A</sup> żołnierzy<sup>Ap,</sup> i powiadam temu właśnie<sup>2094 D:</sup> Wypraw się<sup>2336 ao it ps-dp,</sup> i wyprawia się<sup>pr md-ps-dp;</sup> i innemu: Przychodź<sup>1139 pr it,</sup> i przychodzi<sup>pr;</sup> i niewolnikowi mojemu: Uczyni<sup>2314 ao it</sup> to właśnie<sup>As n,</sup> i czyni<sup>pr.</sup> **8,10** Usłyszawszy<sup>N pt ao</sup> zaś Jezus zdziwił się<sup>1270 ao</sup> i rzekł tym podążającym wspólną drogą<sup>92 D pt pr:</sup> Zaiste powiadam wam: u-przy żadnym<sup>2080 D m</sup> tyle to znaczne<sup>2810 As f</sup> przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279 As f</sup> w Izraelu *nie* znalazłem<sup>1185 1s,3p ao.</sup> **8,11** Powiadam zaś wam że *niewiadomi* wieloliczni<sup>2329 Np m</sup> od *wschodów* urzeczywistniających przez powrót do źródła<sup>209 Gp</sup> i *zachodów* pogrążających w odzieniu<sup>789 Gp</sup> przybędą i będą obecni<sup>1237 3p ft</sup> i <sup>5</sup>będą skłonieni *do źródła na górę* do posiłku<sup>180 3p ft ps</sup> wspólnie z Abraamem<sup>G</sup> i Isaakiem i Jakobem w tej <sup>6</sup>królewskiej władzy niebios, **8,12** wiadomi zaś synowie tej <sup>7</sup>królewskiej władzy <sup>8</sup>będą wyrzuceni<sup>856 ft ps</sup> do tej wiadomej ciemności<sup>A,</sup> tej <sup>9</sup>położonej bardziej na zewnątrz<sup>1033 A;</sup> tam będzie płacz i <sup>10</sup>chrzęst *gryzących*<sup>539</sup> zębów. **8,13** I rzekł Jezus temu naczelnikowi setki: Prowadź się pod *tym* zwierchnictwem<sup>2860 pr it;</sup> tak jak uwierzytelnień<sup>2277 ao</sup> niech stanie się<sup>584 3s ao it ps-dp</sup> tobie<sup>2643 D.</sup> I został uleczoney<sup>1328 ao ps</sup> ten posługujący chłopak w godzinie owej. **8,14** I przyszedłszy<sup>1139 N pt ao</sup> Jezus do domostwa<sup>A</sup> Petrosa, ujrzał teściową jego<sup>11</sup> rzuconą<sup>463 A pt pf ps</sup> i <sup>12</sup>będącą w ogniu *gorączki*<sup>2465 A pt pr;</sup> **8,15** i *dotknięciem* przyczepił so-

11 Nie bardzo wiadomo czego ‘świadectwem’ *martyrion* miało być złożenie tego daru, czyli uhonorowanie odpowiedniej części Zakonu. Może tego, iż Jezus opiera się na Zakonie (jako mocy Joannesa, rzecznika Zakonu Mt 21,25.32)?

1 Gr. *ballo* ‘rzucić’ (+8,14); występuje w greckiej nazwie ‘diabła’ *dia-bolos*, i także ‘rzucanie’ *ballo* to jego czynność w Ap 2,10 i w Jo 13,2. Natomiast „leżeć”, jak u tłumaczy, to *keimai* – też z przedrostkami.

2 Gr. przysłówek *deimos* ‘straszny, okropny’ (stąd dino-zaury). W N.t. występuje jeszcze w Lc 11,53 gdzie charakteryzuje duchową elitę Izraela: pisarzy i faryzeuszy; to strasne znaczenie może pochodzić tam od rzucającego do Gehenny z Lc 12,5 – może diabła. Zdaje się też odpowiadać tutaj Izraelitom (synom królewskiej władzy 8,12, por. „nigdzie w Izraelu...” 8,10). Gdzie indziej, w Mt 23,33, Jezus nazywa pisarzy i faryzeuszy właśnie gadami: węzami i żmijami. Współcześnie odpowiadają one reptilianom zjawiska UFO.

3 Niektórzy widzą tu zdanie pytajne.

4 Wysunięcie na przód słowa “(należący do) mnie” (t.j. „mój”) przed słowo “dach” ma chyba wskazać na setnika jako źródło niegodności jego dachu. Liczba setnika 100 wydaje się symbolicznie znacząca, lecz trudna do odgadnięcia.

5 Rozszerzone znaczenie ze względu na przyimek *ana-* w *ana-klino*.

6 Jeżeli ta ‘królewska władza’, „królestwo” niebios należy do Abraama, Isaaka i Jakoba, to ich nieetyczne postępowania nie przyniosą chluby tej władzy. A także bytującemu w tej królewskiej władzy miłosnemu członowi boga Jahweh.

7 Nie jest jasne, czy ta “królewska władza” jest tą samą co “królewska władza niebios” w wierszu poprzednim. Czy poganie wejdą do niej w miejsce Izraelitów, synów królestwa {316}? Były to jeden z wielu przejawów antyjudajizmu Jezusa. Wtedy, w związku z 8,6, sama królewska władza niebios byłaby ‘straszna’ *drinos*, a jej synowie Izraelici strasznymi potworami – jak Charybda czy Reptilianie.

8 Jak zapowiada Jezus, synowie Abrahama (Izraelici) zostaną rewolucyjnie wyrzuceni z królestwa, por. Mt 3,9 Jo 8,39. Godne uwagi, że gr. *ek-ballo* ma ten sam rdzeń *ballo* (por. 8,12), co *dia-bolos*. I to diabeł ‘rzuca’ *ballo* w Ap 2,10 Jo 13,2 (więc i wy-rzuca). Rzuca także Jezus ogień na ziemię Lc 12,49.

9 Gr. *eksoteros* stopień wyższy od *ekso* ‘bardziej zewnętrzny, znajdujący się bardziej na zewnątrz’ {7} {14}, +Mt 22,13 25,30. Może dotyczyć sfer planetarnych usytuowanych dalej od Słońca, t.zw. planet zewnętrznych – jako przeciwieństwo triady „planet wewnętrznych”: Słońca, Merkurego i Wenus. Przekłady gubią stopień wyższy „bardziej”.

10 Tłumaczenia *brygmos* przez „zgrzytanie” odpowiadałoby strachowi synów „wyrzuconych” rewolucyjnie przez obcych przybyszów. Niejasne z jakiej ich winy – że działali „dalej na zewnątrz”, byli wielkoskalowi, pełnowymiarowi, dalekosiężni, ‘wszystkoróbni’ *panourgos* Lc 20,23 -o uczonych w Piśmie i arcykapłanach?

11 Gdyż to gr. *ballo*, występujące też w poprzednim *ek-ballo* 8,12 Jezusa i w Lc 12,49. A także w *dia-bolos* diabła, więc może sugerujące go jako sprawcę, por. diabeł w ogniu Mt 25,41. Przekłady dają: „leżącą”, „złożoną”, co *keimai*.

12 Gr. słowo *pyresso* ma w rdzeniu wyraźnie słyszalne słowo *pyr* ‘ogień’, które oddają w przekładzie. ‘Bycie w ogniu’ *pyroo* w E 6,16 dotyczy *ponerosa* - diabła w E 6,11 i w Mt 45,21. Lecz także Jezus przyszedł w ogniu Mt 3,11n 2Th 1,8 który jednak zamierzał rzucić na ziemię Lc 12,49.

bie zarzewie <sup>347</sup>ao id md ręki G jej G, i puścił od siebie <sup>439</sup>3s ao ją <sup>13</sup>ogień gorączki <sup>2466</sup>, i została wzbudzo-  
na <sup>810</sup>ao ps i usługiwała <sup>682</sup>ipf mu.

**8,16** W następcstwie późnej pory <sup>2108</sup>G zaś stawszej się <sup>584</sup>G pt ao, Gab przyprowadzili do istoty <sup>2425</sup>ao jemu będących zależnymi od daimonów <sup>607</sup>Ap pt pr wielu Ap; i wyrzucił <sup>856</sup>ao te duchy odwzo-  
rowanym wnioskiem <sup>1726</sup>D, i wszystkich Ap <sup>1</sup>źle <sup>1437</sup> mających-trzymających <sup>1202</sup>A pt pr wypiele-  
gnował <sup>1283</sup>ao; **8,17** żeby w jakiś sposób <sup>2039</sup> zostałyby uczynione pełnym <sup>2301</sup>3s ao sb ps to spłynięte  
<sup>2486</sup>N n pt ao ps przez-z Esaiasa G proroka G *obecnie* powiadającego <sup>1697</sup>G pt pr: On sam <sup>430</sup> słabości  
<sup>396</sup>Ap nasze wziął <sup>1681</sup>ao i choroby <sup>1946</sup> <sup>2</sup>dźwignął <sup>489</sup>ao.

**8,18** Ujrzawszy zaś Jezus *dręczący* tłum A wkoło w niego A, kazał <sup>1536</sup>ao odjechać <sup>283</sup>ao <sup>3</sup>do  
tego <sup>1966</sup>As n *brzegu* na przeciwległym krańcu <sup>2223</sup>. **8,19** I przyszedłszy do istoty <sup>2400</sup>N pt ao jeden  
pisarz rzekł mu: Nauczycielu, będę wdrażał się <sup>92</sup>ft tobie tam gdzie jeżeli ewentualnie <sup>798</sup>  
ewentualnie odchodzisz <sup>283</sup>pr sb md-ps-dp. **8,20** I powiada mu Jezus: Lisy jamy mają pr, i lata-  
jące *istoty* <sup>2258</sup>Np n nieba Gs <sup>4</sup>z góry na dół rozpięcia namiotów <sup>1504</sup>Ap f, określony zaś <sup>5</sup>syn okre-  
ślonego G człowieka G nie ma pr gdzie określoną głowę skłoniłby <sup>1583</sup>pr, ao sb. **8,21** Odmienny  
zaś z uczniów Gp rzekł mu: Utwierdzający panie, nawróć w *możliwość* <sup>1113</sup>ao it mi wpierw  
odejść <sup>283</sup>ao i pogrzebać ojca mego. **8,22** Zaś Jezus powiada mu: Wdrażaj się <sup>92</sup>pr it mi, i  
puść od siebie <sup>439</sup>ao it <sup>6</sup>umarłych Ap pogrzebać <sup>1267</sup>ao *należących do siebie samych* <sup>799</sup>Gp umarłych  
Ap.

**8,23** I wstąpiwшему <sup>938</sup>D pt ao jemu D do statku A wdrożyli się <sup>92</sup>ao jemu uczniowie jego.

**8,24** I zobacz do tamtego miejsca - oto <sup>7</sup>trzęsienie <sup>2531</sup> wielkie stało się <sup>584</sup>3s ao md-dp W <sup>959</sup>mo-  
rzu <sup>1260</sup>, tak że również <sup>3056</sup> *te okoliczności czyniły* statek A *mogącym* być zaślanianym <sup>1441</sup>pr ps,  
Aci pod przewodnictwem <sup>2872</sup> fal Gp; on zaś był pogrążany z góry na dół w beczynności <sup>1408</sup>ipf.

**8,25** I przyszedłszy do istoty <sup>2400</sup>Np pt ao wzbudzili <sup>810</sup>ao go powiadając pt pr: Utwierdzający pa-  
nie, ocal <sup>2742</sup>2s ao it, jesteśmy odłączani przez zatracenie <sup>320</sup>pr md-ps. **8,26** I powiada im: Po co <sup>2803</sup>

<sup>13</sup>Tu także słyszalny w rdzeniu *pyr* 'ogień'.

<sup>1</sup>'Żle' *kakos* mający pielęgnowani są 'wieczorem' *opse*; Mc 1,32 dodaje: gdy zaszło Słońce (określane jako "ogniste" w Syb III,65), więc może jako źródło owej „ognistości” gorączki. Wtedy może zajaśniał Jezusowy księżyc, biorąc na siebie ów ogień Słońca. A. Niemojewski podaje w {105} iż „w okresie ewangelicznym Jezusa stylizowano jako Mena, księżyc, w okresie późniejszym [zwycię-  
skim] równano ze słońcem (porów. Zeno z Werony, Traktaty II,9, Tertulian Apologeticum, 16, Cyryll Jerozolimski XI Ketecheza 21) s,79. Także w Mt 17,15 u 'zachowującego się jak Księżyc' *seleniazdomai* zwrot *kakos echei* (lub wariantowo: *kakos paschei*) wyraź-  
nie etymologicznie odnosi się do 'Księżycy' *Selene*, który w micie cierpiał z powodu słonecznego ognia, i z ognia był pielęgnowany. O „cierpieniach biczowanego” księżycy pisała n.p. R. Lilientalowa w {97}. Ponadto BT zastępuje 'źle mających' przez „chorych”.

<sup>2</sup>Jezus tu zastępczo cierpi choroby i słabości ludzi, pełniąc rolę kozła ofiarnego, a nie „przekazuje siły i zdrowie”, jak uważa {316}.

<sup>3</sup>Gr. *eis to peran* rozpoczyna serię przemieszczeń Jezusa 'na przeciwną stronę' bez wyraźnego powodu i w tajemniczy sposób +Mt 8,20 14,22 16,5 Mc 4,35 5,1 5,21 6,45 8,13.

<sup>4</sup>Gr. *kata-skenosis*, utworzone z *kata-skenoo* które znaczy 'z góry na dół namiotować', ale raczej nie ma znaczenia "gniazda" {6}, jak chce {7}. *Kata-skenoo* pochodzi od *skene* 'namiot, schron' {6}, 'buda, lekka konstrukcja służąca do schronienia, ucieczki' {4}, ale nie "gniazdo" ('gniazdo' bywa *skenema*, *skenos*). Jednak wyjątkowo dla N.t. tu i w paralelnym Lc 9,58 tłumacze rozumieją o gnieździe ptaków, choć mowa tu nie o ptakach (*ornis*) ale 'latających' *peteinon* nieba, co może dotyczyć różnych rzeczy i zjawisk na niebie, w starożytności postrzeganych jako włócznie, kule, beczki, walce, pociski, statki (p. Arystoteles „Metafizyka”), biblijnych ry-  
dwanów, aniołów – czyli prawdopodobnie statków UFO. Zagadkowe jest też 'coś jakby statek, stateczek' *plouarion* Jezusa Mc 3,9 Jo 6,22-24 21,8. Jezusowi służyli aniołowie Mc 1,13, współcześnie uważani za UFOautów. Por. hasło *petomai* w {6}.

<sup>5</sup>Tu po raz pierwszy u Mt pojawia się określenie „syn człowieka”. A. Niemojewski w {105} tego cielesnego określonego syna okre-  
ślonego człowieka kojarzy z 'księżycem' *men* s.76, który właśnie nie jest ani w ziemi ani w niebie, ale w sferze pośredniej, powietrz-  
nej. W upadłym w zwierzęcość Izraelu z przełomu er, wskutek wrogości „tego rodzaju” względem doskonałego człowieka (11,6  
12,39 17,17 23,36 i in.), bezdomny syn człowieka Jezus czuje się w gorszej sytuacji niż zwierzęta (lisy, ptaki). Por. {316} i przyp. do  
paralelnego Lc 9,58. Por. modę na wielbienie zwierząt w zagęszczającym się klimacie chrześcijańskim.

<sup>6</sup>Nawet katolickie komentarze mówią o „drastycznej” i „szokującej” odpowiedzi Jezusa {316}. Po raz kolejny Jezus okazuje się ra-  
żać antycywilizacyjny.

<sup>7</sup>Gr. *seismos* 'trzęsienie, wstrząs, chwianie'. Ani w słownikach, ani u tłumaczy N.t. (poza tym miejscem) nigdzie o morskiej burzy  
(„burzę” oznacza kilka innych słów, m.in. *ombros* Lc 12,54 i *cheimon* Mt 16,3). W jedynym podobnym opisie morza w Jo 6,18 jest  
*di-egeiro* 'rozbudzić'. Lecz *seismos*, *seio* w N.t. wyraża aktywność aniołów i innych mocy niebieskich.

łękliwi<sup>630 Np</sup> jesteście, niewiele uwierzytelniający<sup>2005 Np</sup>? Wtedy wzbudzony<sup>810 N pt ao ps</sup> nadał naganne oszacowanie<sup>1112 ao</sup> wiatrom<sup>219 Dp</sup> i morzu<sup>1260 Ds</sup>, i stała się<sup>584</sup> cisza wielka. **8,27** Ci zaś ludzie<sup>Np</sup> zdziwili się<sup>1270 ao</sup> powiadając: <sup>1</sup>Skąd pochodzący<sup>2347</sup> *jakościowo* jest ten właśnie że i wiatry<sup>219</sup> i morze<sup>1260</sup> jemu *będąc pod* są posłuszne<sup>2861 3p pr</sup>?

**8,28** I w następstwie przyjechawszego<sup>1139 G pt ao, Gab</sup> jego<sup>G</sup> do tego<sup>A</sup> brzegu na przeciwległym krańcu<sup>2223</sup> do wyodrębnionej krainy<sup>A</sup> <sup>2</sup>Gadarenosów<sup>Gp m</sup>, <sup>3</sup>podeszli do podspotkania<sup>2862 ao</sup> jemu dwaj będący zależnymi od daimonów<sup>607 Np pt pr md-ps-dp</sup> z pamiątkowych grobowców<sup>1873</sup> wychodzący<sup>1016 Np pt pr md-ps-dp</sup>, srodzy<sup>2975</sup> nadzwyczajnie<sup>1713</sup>, tak że również nie *mogącym* być potężnym<sup>1375 pr, Aci</sup> *te okoliczności czyniły* kogoś<sup>2802 As</sup> przejść obok-przeciw<sup>2180 ao</sup> przez-z drogi<sup>G</sup> owej<sup>G</sup>. **8,29** I zobacz do tamtego miejsca - oto krzyknęli<sup>1626 ao</sup> powiadając: Co<sup>2803 Ns n</sup> nam Dp i tobie<sup>Ds</sup>, synu tego wiadomego *nam* <sup>4</sup>boga? Przyszedłeś<sup>1139 ao</sup> bezpośrednio tutaj<sup>3045</sup> <sup>5</sup>przed<sup>2369</sup> stosownym momentem<sup>1422 G</sup> gruntownie mękami zbadać<sup>480 ao</sup> nas? **8,30** Była<sup>834 3s ipf</sup> zaś w długą odległość<sup>1759</sup> od nich trzoda<sup>f</sup> <sup>6</sup>wieprzów<sup>3000 G m</sup> wielu tuczona<sup>525 Ns f pt pr md-ps</sup>. **8,31** Ci zaś <sup>7</sup>daimoni<sup>609 Np m</sup> przyzywali<sup>2157 ipf</sup> go powiadając: Jeżeli <sup>8</sup>wyrzucasz<sup>856 pr</sup> nas, odpraw<sup>334 ao</sup> nas do tej trzody<sup>A</sup> wieprzów. **8,32** I rzekł im: Prowadźcie się pod *moim* zwierzchnictwem<sup>pr it</sup>. Ci zaś wyszedłszy<sup>1016 N pt ao</sup> odeszli<sup>283 ao</sup> do tych wieprzów; i zobacz-oto wyruszyła popędem<sup>2054 3s ao</sup> wszystka ta trzoda w dół z tego wiadomego<sup>G m</sup> <sup>9</sup>zawieszono *brzegu*<sup>1637 G m</sup> do morza<sup>A</sup> i odumarła<sup>303 ao</sup> w wodach<sup>2855 Dp</sup>. **8,33** Ci zaś tuczacy<sup>N pt pr</sup> uciekli<sup>2923 ao</sup> i odszedłszy<sup>283 Np pt ao</sup> do tego miasta<sup>A</sup> odnieśli *jako* nowinę<sup>266 ao</sup> wszystkie<sup>2193 Ap n</sup> *zdarzenia*, i te<sup>Ap n</sup> tych będących zależnymi od daimonów<sup>607 Gp pt pr</sup>. **8,34** I zobacz-oto wszystko<sup>2193 Ns f</sup> to miasto wyszło<sup>1016 ao</sup> do podspotkania<sup>2863 A</sup> Jezusowi, i ujrzawszy<sup>2041 N pt ao</sup> go przyzwali<sup>2157 ao</sup> żeby w jakiś sposób<sup>2039</sup> przestąpiłby<sup>1832 ao sb</sup> od granic ich. **9,1** I wstąpiwszy<sup>938 N pt ao</sup> do statku<sup>A</sup> przedostał się na przeciwległy kraniec<sup>703 ao</sup> i przyszedł<sup>1139 ao</sup> do wiadomego <sup>10</sup>swojego własnego<sup>1334 A</sup> miasta<sup>A</sup>. **9,2** I zobacz-oto przynosili do istoty<sup>2425 ipf</sup> jemu należącego do uwolnionego obok *ciała*<sup>A</sup> na wierzchu łoża<sup>1581 G</sup> rzuconego<sup>463 A pt pf ps</sup>. I ujrzawszy Jezus

1 Gr. *potapos* znaczy 'skąd pochodzący, jakiego rodzaju', złożone z *pou* 'gdzie' i *apo* 'od'. Nie: „któż? kimże?”. Mimo długiego kontaktu z mistrzem uczniowie nadal nie wiedzą skąd jest Jezus według ducha.

2 „Nikomu jeszcze nie udało się zidentyfikować ponad wszelką wątpliwość miejsca zdarzenia” {188} s.35.

3 Gr. *hyp-antao* złożone z *hypo* 'pod' i *antao* 'wyjść naprzeciw, spotkać', razem jakby 'pod-spotkać się'.

4 Mc 5,7 i Lc 8,28 dodają: „synu tego boga, tego najwyższego” +Lc 1,32.35 6,35. „Najwyższy” p. przyp. do Mc 5,7.

5 Zatem według wiedzy demonów chrześcijański chrystus przyszedł 'przed porą' *pro kairou* czyli 'przed właściwym przewidzianym ustalonym czasem', tu: przed czasem ostatecznym. Analogiczny zwrot *pro kairou krinein* 'przed czasem sądzić' w 1C 4,5 ma znaczenie negatywne: „nie przed czasem coś sądzić, aż by przyszedł pan”. „Jezus przyspieszył eschatologiczny sąd” {316}. Podobnie nie w porę przeklina niewinną figę Mc 11,13. Ewangeliczny Jezus „przychodząc przed właściwym czasem” odbiera demonom czas na integrację ze światem, z człowiekiem i z wyższymi regionami duchów. Bowiem to demony otrzymały od boga władzę nad światem wcześniejszą niż Jezus. W istocie analogiczny zarzut stawiali Jezusowi żydzi, oczekując mesjasza jako władcy świata doczesnego {178} s.118. 123, t.j. większego i pełniejszego. Ale por. kościelne „nastawaj we właściwą porę, nie w porę” w 2Tm 4,2.

6 +Mc 5,11 Lc 8,32. Wielu się zastanawia, skąd świnie w koszerzym narodzie. Świnia także w N.t. ma sens negatywny Mt 7,6 2P 2,22. Ilość też jest nieprawdopodobna i musi być symboliczna. +przyp do Lc 8,32.

7 Gr. *daimon* 'demon, moc boska, bóstwo'. Tu jedyne źródłowo bezsporne wystąpienie słowa „demon” w N.t. W odróżnieniu od częstszego i pochodnego *daimonion*, m.in. Mt 7,22 9,33n. Obu słów przekłady nie rozróżniają, dając jednakowo „zły duch”, „demon”.

8 “Wyrzucanie” “dwóch” demonów oraz ich “prowadzenie się pod zwierzchnictwem” Jezusa, jako “odprawionych”, koreluje z tymi samymi słowami: 'wyrzucić' *ekballo* Mt 9,38, 'prowadzić się pod zwierzchnictwem' *hypago* Mt 26,18 i 'odprawiać' *apostello* Mt 10,5, skierowanymi do apostołów, których też grupował po „dwóch” Mt 10,2-4 i wysyłał po 'dwóch' *duo* Mc 6,7. I którym też – o dziwo! – “dał moc duchów nieczystych” (t.j. demonów) Mt 10,1 (p. przyp.). Ponadto Jezus jest tutaj bardziej przychylny demonom niż pasterzom.

9 Demony może chciały zmienić rodzaj swojej śmierci w ciele, i upodobnić ją do 'zawieszenia' *kremannymi* Jezusa G 3,13 Ac 5,30 10,39 ('zawieszony, zwiś' *kremnos*, od *kremannymi*), by na sposób Jezusa zginąć i z nim zmartwychwstać. Wtedy u Marka 5,13 „tak jak dwa tysiące” świń z demonami byłoby analogiczne do dwóch złoczyńców 'zawieszonych' *kremannymi* razem z Jezusem Lc 23,39: tu, razem z brzegiem, 'zawieszono' są dwa tys. nieczystych świń; w Lc 23,39 'zawieszeni' są dwaj złoczyńcy. „Odumarła w wodach” może aby następnie wyjść z wód jak zwierzę z morza w Ap 13,1, por Ac 28,4; wtedy Jezus byłby tym zwierzęciem z morza. Może jest też analogia do Mt 18,6.

10 Wedł. BT to Kafarnaum, w Galilai, Mt 4,13. Które jednak przeklął Mt 11,23. Ojczyzną jego był Nazaret Lc 4,16.23.

to przekonujące uwierzytelnienie <sup>2279 A</sup> ich, rzekł temu należącemu do uwolnionego obok *ciała*: Bądź śmiały <sup>1269 pr it</sup> potomku <sup>2769 V</sup>, <sup>1</sup>puszczone od siebie są <sup>439 pr ps</sup> twoje uchybienia. **9,3** I zobacz-oto jacyś <sup>2802 Np</sup> z pisarzy <sup>Gp</sup> rzekli w sobie samych <sup>799</sup>: Ten właśnie <sup>2</sup>niewłaściwie wieszczy <sup>514 pr</sup>. **9,4** I ujrawszy Jezus te <sup>3</sup>umieszczania w emocjach <sup>982 A</sup> ich <sup>Gp</sup>, rzekł: Aby co się stało <sup>1361</sup> umieszczacie w emocjach <sup>981 pr md-ps-dp</sup> <sup>4</sup>złośliwe *rzeczy* <sup>2333 Ap n</sup> w sercach <sup>Dp</sup> waszych? **9,5** Co bowiem jest <sup>5</sup>łatwiej wcinające się <sup>1178 Ns n com</sup>: rzec <sup>837 ao</sup>: Puszczony od siebie są twoje wiadome uchybienia, albo czy rzec: Wzbudź w górę <sup>810 pr it ac</sup> i depcz wkóło <sup>2242 pr it</sup>? **9,6** Aby zaś wiedzielibyście z *doświadczenia* <sup>1983 pf sb</sup> że samowolną władzę z *wybycia na zewnątrz* <sup>1028 A</sup> ma <sup>1202 pr</sup> <sup>6</sup>wiadomy syn wiadomego człowieka <sup>G</sup> na ziemi <sup>G</sup> puszczać od siebie <sup>439 pr ac</sup> uchybienia <sup>Ap</sup> - wtedy powiada temu należącemu do uwolnionego obok ciała: Wzbudzony <sup>810 N pt ao ps</sup> unieś <sup>70 ao</sup> <sup>7</sup>należące do ciebie <sup>G</sup> to łożę i prowadź się pod *tym* zwierzchnictwem <sup>2860 pr it</sup> do domu <sup>1994 Am</sup> *należącego do ciebie* <sup>G</sup>. **9,7** I wzbudzony <sup>810 N pt ao ps</sup> odszedł <sup>283 ao</sup> do domu jego. **9,8** Ujrawszy zaś tłumy przestraszyły się <sup>2938 ao ps-dp</sup> i wstawiły <sup>772 ao</sup> tego wiadomego boga <sup>A</sup>, tego <sup>A</sup> dawszego <sup>734 A pt ao</sup> samowolną władzę z *wybycia na zewnątrz* <sup>1028 A</sup> taką to <sup>2806 A</sup> wiadomym określonym <sup>1966</sup> <sup>8</sup>człowiekom <sup>Dp</sup>.

**9,9** I wiodąc obok-przeciw pomijając <sup>2146 N pt pr</sup> Jezus w tamtym stamtąd <sup>867</sup> ujrzał *jakiegoś* człowieka odgórnie siedzącego jako na swoim <sup>1410 A pt pr md-ps-dp</sup> aktywnie na <sup>9</sup>urząd dzierżawcy poboru z pełnych urzeczywistnień <sup>2780 A</sup>, Maththaios <sup>A</sup> powiadanego <sup>A</sup>. I powiada mu: Wdrażaj się <sup>92 pr</sup> mi. I stawiając się w górę <sup>233 N pt ao</sup> wdroył się <sup>92 ao</sup> mu. **9,10** I stało się <sup>584 3s ao md-dp</sup> w *następstwie* jego <sup>G</sup> leżącego wstecz *do źródła* do posiłku <sup>179 G pt pr md-ps-dp, Gab</sup> w tym domostwie, i oto wieloliczni <sup>2329 Np</sup> dzierżawcy poboru z pełnych urzeczywistnień <sup>2779 Np</sup> i uchybiający celu <sup>135</sup> przyszedłszy <sup>1139 pt ao</sup> układali się wstecz *do źródła* do posiłku dla razem z <sup>2692 ipf</sup> Jezusem <sup>D</sup> i uczniami <sup>D</sup> jego. **9,11** I ujrawszy farisaiosi powiadali <sup>1697 ipf</sup> uczniom jego: Przez <sup>665</sup> co <sup>A</sup> wspólnie z <sup>1831</sup> dzierżawcami poboru z pełnych urzeczywistnień <sup>Gp</sup> i uchybiającymi celu <sup>Gp</sup> je <sup>1143 pr</sup> nauczyciel wasz? **9,12** Ten zaś usłyszawszy <sup>93 pt ao</sup> rzekł: Nie potrzebę <sup>3009 A</sup> mają <sup>1202 pr</sup> <sup>10</sup>będący potężnymi <sup>1375 N pt pr</sup> lekarza <sup>G</sup>, ale źle <sup>1437</sup> mający-trzymający <sup>1202 N pt pr</sup>. **9,13** Wyprawiwszy się <sup>2336 N pt ao</sup> zaś nauczcie się <sup>1770 ao it</sup> co jest: Litość <sup>918 As</sup> chcę, i nie <sup>11</sup>ofiary <sup>1320</sup>.

1 „Odpuszczenie grzechów świadomych było możliwe” {316}

2 „Przypisywanie sobie boskich prerogatyw jest bluźnierstwem. Nawet przyszły mesjasz nie mógł mieć takiej władzy” {316}. W judaizmie syn człowieczy miał być ‘zbawicielem’, ale sprawiedliwych, nie grzeszników.

3 Gr. *en-thymesis* i dalej *en-thymeo* pochodzą od gr. *en* ‘w’ i *thymos* ‘gniew’. Tu w *thymos* ‘w’-chodzą *ponera*.

4 Także przez gr. słowo *poneros* Jezus uważał żydowskich pisarzy za stronników diabła. Zwał ich też węzami Mt 23,33 (również typ diabła). Ale i syna człowieka przyrównuje do węża Jo 3,14; swych apostołów wysyła jak gołębice w środku (dlatego „niezmieszane”?) węzów Mt 10,16. Gdyż to Jezus duchowo jest gołębicą w środku węża?

5 Gr. *eu-kopos* w stopniu wyższym. Pochodzi od *eu* ‘łatwo, dogodnie’ i *kopos* ‘ciąg trudu’, od *kopto* ‘ciąć’. Charakteryzuje metodę Jezusa też w 19,24. Także ta metoda to oryginalna „wartość chrześcijańska”.

6 Tu i w Jo 5,27 syn człowieka ma moc nad człowiekami, a w 8,29 syn boga ma moc nad demonami, syn zaś Dawida ma moc nad upadłymi 9,27. Ogólnie wedł. Jezusa syn jest sędzią ojca Mt 12,27, więc określony syn człowieka jest sędzią ziemskiego cielesnego człowieka. Lecz – w odróżnieniu od niebiańskiego syna człowieka z Dn 7,13n – ten syn człowieka w wydaniu Jezusa przychodzi wcześniej, chwytą sąd ale nie potępia grzeszników, lecz ich grzechy bierze na siebie. Takiego scenariusza dla boskiego człowieka Mojżesz nie przewidywał (był on dla zwierząt ofiarnych).

7 Normalnie Mateusz napisałby odwrotnie: łożę twoje. Podobną przestawkę zastosował w „moim dachu” 8,8.

8 Zamiast „człowiekom” oczekiwano by: synowi człowieka, gdyż takiego tytułu używał Jezus. Czy Mateusz ukazał tu koncepcję syna człowieka jako potencjalnie istniejącego w każdym człowieku? Czy napisał „człowiekom” jako uczniom w kościele {316}. Lecz czy „syn boga i syn człowieka”, nie sprzeniewierza się swej właściwej roli sędziego, czy nie rozprasza majętność swego pana (jak w Lc 16,1) gdy „wprowadza swą boską władzę w ludzką (grzeszną, cielesną) naturę” „człowieków”? – według negatywnego pojęcia ‘ciała, mięsa’ *sarks* w chrześcijaństwie.

9 Gr. *telonion* czyli ‘urząd celny’.

10 Gr. *ischyo* właściwie: ‘mieć potęgę, być potężnym’ {6} {7} – podług znaczeń końcowego formantu *-yo*: ‘ściągać od kogoś coś, używać, być kimś’. Od tego częste *ischyros* i *ischys*. Jest tu przeciwieństwem *kakos* ‘źle, podle’. Wynika z tekstu, że *ischyrose* jest tu lekarz Jezus, przywracający *ischys* ‘potęgę’ grzesznikom. Jezusa jako większego od siebie *ischyrosa* przedstawia też Joannes Mt 3,11. Ale *ischyros* jest też szatan Mt 12,29. W Ap 12,8 również smok zaprzestał *ischyo* ‘mieć, utrzymać potęgę’, więc ją miał. W N.t. nie przydziela się przymiotników bez kwalifikacji.

11+12,7. A jak to się ma do ofiary samego Jezusa E 5,2 Hb 9,26 10,12 1C 5,7?

Nie bowiem <sup>12</sup>przyszedłem <sup>1139</sup>ao wezwać <sup>1439</sup>ao przestrzegających reguł cywilizacji <sup>744</sup>Ap m ale uchybiających celu <sup>135</sup>Ap m.

**9,14** Wtedy przychodzą istotnie ku <sup>2400</sup>pr niemu <sup>D</sup> uczniowie Joannesa powiadając: Przez <sup>665</sup> co my i farisaiosi pościmy, zaś uczniowie twoi nie poszczą? **9,15** I rzekł im Jezus: Czyż mogą synowie <sup>1</sup>sali oblubieńczej <sup>1955</sup>Gs być w żałobie <sup>2215</sup>pr aktywnie na *czas* ten który <sup>2064</sup>As m wspólnie z nimi <sup>Gp</sup> jest <sup>2</sup>oblubieniec <sup>1954</sup>? Przyjdą <sup>1139</sup>ft zaś dni gdyby <sup>2069</sup> <sup>3</sup>przez uniesienie zostałyby oddalony <sup>269</sup>ao sb ps od nich oblubieniec, i wtedy będą pościli ft. **9,16** Żaden zaś *nie* narzuca <sup>1065</sup>pr narzutkę <sup>1068</sup>As n *po-chodzącą od* strzępu <sup>2479</sup>Gs n nie gręplowanego <sup>Gs n</sup> *zależnie* na <sup>1063</sup> szacie <sup>D n</sup> z dawna istniejącej <sup>2123</sup>D n; unosi bowiem to dopełnienie <sup>2302</sup>N,A n z niego <sup>G</sup> od tej szaty, i gorsze rozdarcie <sup>N n</sup> staje się <sup>584</sup>pr. **9,17** Ani nie rzucają wino młode do worów *skórzanych* <sup>Ap</sup> z dawna istniejących <sup>Ap</sup>; jeżeli zaś nie w każdym razie, rozrywane są <sup>pr md-ps</sup> te wory, i wino jest wylewane <sup>pr md-ps</sup> i wory są odłączane przez zatracenie <sup>pr md-ps</sup>; ale rzucają wino młode do worów nowych, i obydwą <sup>Np</sup> razem są pilnowane <sup>pr md-ps</sup>.

**9,18** *W następstwie* <sup>4</sup>te właśnie <sup>2094</sup>Ap n jego <sup>G</sup> gadającego <sup>G m pt pr, Gab</sup> im, zobacz do tamtego miejsca - oto <sup>1335</sup> prapoczątkowy <sup>390</sup> jeden <sup>843</sup> przyszedłszy składał hołd *do istoty* <sup>2412</sup>ipf jemu powiadając że: Córka moja w tej chwili <sup>378</sup> dokonała życia <sup>2775</sup>ao, ale przyszedłszy nałóż *na dodatek* <sup>1111</sup>ao rękę swoją aktywnie na nią <sup>A</sup> i będzie żyła biologicznie dla siebie <sup>1221</sup>ft md. **9,19** I <sup>5</sup>wzbudzony <sup>810</sup>N pt ao ps Jezus wdroył się <sup>92</sup>ao jemu i uczniowie jego. **9,20** I zobacz do tamtego miejsca - oto <sup>1335</sup> *jakaś* kobieta <sup>6</sup>mająca upływ krwi <sup>N f pt pr</sup> dwanaście <sup>lata</sup>Ap przyszedłszy do istoty <sup>2400</sup>N f pt ao w z do tyłu <sup>2032</sup> *dotknęciem* przy-

---

12+Mc 2,17 Lc 5,32. Jezus najwyraźniej komunikuje, iż **nie wzywa sprawiedliwych**, lecz grzeszników. Jeżeli zatem jesteś sprawiedliwy, to Chrystus nie jest dla ciebie i nic dla ciebie nie ma. Nieprawdą zaś jest, że „wszyscy są grzesznikami”, bo nawet pod chrystianizmem, niesłusnie obarczającym wszystkich „pierworodnym grzechem” uległości wężowi, człowiek bezseksualny może być bezgrzeszny, jak wynika z wypowiedzi Jezusa o eunuchach Mt 19,12. Nieprawdą jest też, że sprawiedliwi „są tak dobrzy, że niczego od niego nie potrzebują” {188}. Bo czyż nie potrzebują wprowadzenia do raju? A ten Jezus zdefraudował dla ‘złoczyńcy’ *kako-urgos* Lc 23,33-43 – tak jak zdefraudował majątek swego pana, pochwalany przez Jezusa, niesprawiedliwy zarządca w Lc 16,1-9. Kto bowiem ma przewodzić sprawiedliwym, zameldować sprawiedliwych u boga stwórcy człowieka (nie u boga ojca) i ocalić dorobek cywilizacyjny dla następnego eonu, jeżeli nie przedstawiciel ludzkości, syn człowieka? Czy są w stanie to zrobić zwierzęta – baranek i gołębica? Czy raczej człowieczo pomazany żydowski mesjasz? Ale tego chrześcijanie uważają za antychrysta. Czy więc także w owych czasach “od sprawiedliwości był komunizm” (A. Michnik), czyli system Janowo-Mojżeszowy, a nie chrystianizm, czyli system Jezusowo-Syjonowy? Por. Lc 3,10-14. Gdyż pomazany gołębicopodobną hybrydą **Jezus promuje** liberałów Mt 20,12-15 Lc 15,30, kapitalistów Lc 19,12-22, defraudantów Lc 16,1-9, złodziei (t.j. celników) Lc 19,1-7, nierządników Lc 15,30, prostytutki Mt 21,31n 26,7 Lc 7,37nn 15,30, cudzołożnice Jo 8,3-11, kobiety „wolne” Lc 8,2n Jo 4,17n, bankierów nastawionych na wygórowany zysk Mt 25,27 Lc 19,23. Por. przyp. do Mc 2,17.

1Gr. *nymfon* (od *nymfe* ‘oblubienica, panna młoda’ i *nymfos* ‘oblubieniec’). Znaczy ‘komnata sala oblubieńcza, małżeńska’, ale miało też znaczenie religijne. W Grecji była to świątynia bóstwa (Dionizosa, Demetera, Bacchusa, Persefony) {6} {4}. W LXX 2x w Księdze Tobiasza *nymfon* to komnata małżeńska Sary w noc poślubną. W tekstach z Nag-Hammadi {128} mowa jest o dzieciach ‘komnaty małżeńskiej’ *nymfon* s.261; dziwne jest ona dostępna dla wielu s.256. Bo *nymfon* jest tam rozumiane jako święte świętych, królestwo niebieskie, duch święty s.259.264. To ‘święte świętych’ *hagia hagion* wedł. Hb 9,3 mieściło kadzielnicę oraz skrzynię przymierza, w której dzban i laska - należące do dziedziny seksu. Jezus niekiedy bywa ukazywany jako pozbawiony cech męskich (por. Mt 19,12), ale syn człowieka jako oblubieniec. Synami przybytku (komnaty) oblubienca nazywani byli najbliżsi przyjaciele {188}. Jest bliskie ‘braciom’ *a-delfos* t.j. kopulatywnie umocowany ‘do wspólnej macicy’ (por. Mt 12,48nn 23,8). Gdzie ta *delfys* odpowiadałoby *nymfon*. Por. też przyp. do *gamos* ‘obchód ślubny’ Mt 22,2n.

2A więc Jezus po pomazaniu duchem zwierzęcej hybrydy przybrał chrystusa i stał się oblubieńcem (Jo 3,28n). Czyli mężczyzną w funkcji płciowej, z partnerską vulwą jako organizmem ducha św. „Chrystologicznie to Jezus (nie chrystus) jest oblubieńcem” {316}. Czy dopiero w niebie “rozwiąże się z wesela” Lc 12,36 aby znów oddzielnie od krzyża {127-III} s.34.228 przyjsz na ziemię jako bezpłciowy syn człowieka, cały będąc płcią, czy dokona tego na ziemi?

3Dla ostrożności wniebowzięcie oblubienca jest tylko w trybie warunkowym (!)

4Genetivus absolutus (wprowadzający nawiązanie przyczynowe i czasowe) może wskazywać, iż perykopa o wyleczeniu dwóch kobiet jest kontynuacją perykopy o oblubieńcu i worach (wiersze 15-17).

5Gr. *egeiro* dosł. ‘budzić kogoś śpiącego’ {7}. W N.t. też „zmartwychwstawać”. Niejasne, jaki nowy stan Jezusa oznacza tu *egeiro*; może stan pobudzenia przez d. św. Bowiemy ‘wstawać’ to *an-istemi*. Tu zaś nie wiadomo, czy rozmawiając z „przełożonym synagogi” Jezus leżał (na sofie). Zresztą taka informacja byłaby banalna.

6Gr. *haimorroeo* – jak w Lc 15,33. W Mc 5,25 i Lc 8,43 *ousa en rhysei haimatos* ‘będąca w upływie krwi’, a u Mc jeszcze *pege* ‘zródló’ jej, jak w Lc 20,18, które powinno być „wysuszone” „mocą” (ducha św. Mc 5,30?). Nieczystość wypłynięcia krwi (lub nasienia), spowodowana ‘biczem’ *mastiks* Mc 5,29.34, t.j. „złym” duchem Lc 7,21, polegała prawdopodobnie na ich wyjściu spod władzy organizmu, do władzy ducha zewnętrznego, nieludzkiego, może słonecznego ognia (=krew), więc poza obiegiem syjonowego cieleśnego Jahweha. Zewnętrzna ‘szata’ *himation* (nie spodnia ‘suknia’ *chiton* Jo 19,23) Jezusa mogła być nosicielem z zewnątrz nałożonego ducha św.

czepiła sobie zarzewie <sup>347 ao md</sup> *zakończonego frędzlami brzegu* <sup>1629 G</sup> szaty <sup>1358 G</sup> jego <sup>G</sup>; **9,21** powiadała <sup>1697 ipf</sup> bowiem w sobie samej <sup>799 D f.</sup> Jeżeliby wyłącznie jedynie <sup>1887</sup> przyczepiłabym sobie zarzewie <sup>347 ao sb md</sup> szaty <sup>G</sup> jego, będę ocalona <sup>2742 ft ps.</sup> **9,22** Zaś Jezus obrócony <sup>2639 N pt ao ps</sup> i ujrawszy <sup>2041 N pt ao</sup> ją rzekł: <sup>1269 pr it,</sup> <sup>1312 V,</sup> to <sup>2279</sup> przekonujące uwierzytelnienie <sup>2742 pf</sup> cię. I została ocalona <sup>2742 ao ps</sup> ta kobieta od godziny <sup>G</sup> owej. **9,23** I przyszedłszy Jezus do domostwa <sup>A</sup> tego prapoczątkowego <sup>390 G</sup> i ujrawszy <sup>2041 N pt ao</sup> <sup>3</sup>fletnistów *dących w zagrodzone powietrzne miejsce* <sup>423 Ap</sup> i tłum poddany wzburzeniu <sup>1302 A pt pr md-ps,</sup> **9,24** powiadał <sup>1697 ipf.</sup> <sup>4</sup>Cofajcie się w górę do źródła do otwartego miejsca <sup>215 pr it,</sup> nie bowiem odumarło <sup>303 ao</sup> to dziewczątko <sup>1616 N n</sup> ale <sup>5</sup>z góry na dół jest po-  
grążone w beczynności <sup>1408 pr.</sup> I śmiali się z góry na dół z <sup>1460 ipf</sup> niego <sup>G.</sup> **9,25** Gdy zaś został wyrzuco-  
ny <sup>856 ao ps</sup> ten tłum, wszedłszy <sup>846 pt ao</sup> ujął władzę <sup>1631 ao</sup> ręki <sup>G</sup> jej <sup>G,</sup> i zostało wzbudzone <sup>810 ao ps</sup> to  
dziewczątko. **9,26** I wyszła <sup>1016 ao</sup> wieszczka wypowiedź <sup>2924 N</sup> ta właśnie <sup>2094 N</sup> do całej <sup>A</sup> ziemi <sup>A</sup> owej  
A.

**9,27** I <sup>6</sup>wiodącemu obok-przeciw pomijając <sup>2146 Ds pt pr</sup> w tamtym stamtąd <sup>867</sup> Jezusowi <sup>D</sup> wdrożyli się <sup>92 ao</sup> dwaj ślepi krzycząc <sup>1626 pt pr</sup> i powiadając: Obdarz litością <sup>915 ao</sup> nas, syn <sup>N</sup> <sup>7</sup>Dawid <sup>indecl.</sup> **9,28** Przy-  
szedłszemu <sup>1139 D pt ao</sup> zaś do wiadomego domostwa <sup>A</sup> przyszli do istoty <sup>2400 ao</sup> jemu ci ślepi. I po-  
wiada im Jezus: Uwierzytelniacie *przekonująco* <sup>pr ac</sup> że mogę to właśnie <sup>2094 As n</sup> uczynić <sup>2314 ao?</sup> Po-  
wiadają mu: Owszem, utwierdzający panie <sup>v.</sup> **9,29** Wtedy *dotknięciem* przyczepił sobie zarzewie <sup>347 ao</sup>  
<sup>md</sup> oczu <sup>Gp</sup> ich powiadając: W dół w to uwierzytelnienie <sup>2279 As</sup> wasze <sup>Gp</sup> niech stanie się <sup>584 3s ao it ps-dp</sup>  
wam. **9,30** I otworzone zostały w *górze* <sup>238 3p ao ps</sup> ich oczy. I <sup>8</sup>wburzył się gniewnym parsknięciem <sup>942 ao ps-</sup>  
<sup>dp</sup> im Jezus powiadając: Patrzenie <sup>2041 pr,</sup> żadną metodą ani jeden *nie* <sup>1849</sup> <sup>9</sup>niech rozeznaje <sup>585 pr it ac.</sup> **9,31**  
Ci zaś wyszedłszy <sup>1016 N pt ao</sup> na wskroś rozwieszcyli <sup>723 ao</sup> go <sup>As m</sup> w całej ziemi owej.

**9,32** *W następstwie* ich <sup>Gp</sup> zaś wychodzących <sup>1016 Gp pt pr, Gab</sup> zobacz do tamtego miejsca - oto <sup>1335</sup>  
przyprawdzili do istoty <sup>2425 ao</sup> jemu *niewiadomego* człowieka <sup>10</sup>mającego przytępione zmysły  
<sup>1673 A</sup> będącego zależnym od daimona <sup>607 A pt pr.</sup> **9,33** I *skutkiem* wyrzuconego <sup>856 G n pt ao ps, Gab</sup> tego  
bóstwa pochodzącego od daimona <sup>608 Gs n</sup> zagadał <sup>1678 ao</sup> ten mający przytępione zmysły. I zdzi-  
wiły się <sup>1270 ao</sup> tłumy powiadające <sup>Np pt pr:</sup> Nigdy nie został(o) objawiony(-e) <sup>2908 3s ao ps</sup> w ten

1 Tłumacze dają tu „Ufaj!”, przez co pozbawiają słowo aktywności i dynamiki. Gdyż gr. *tharseo* to ‘być śmiałym, odważnym’, nawet ‘zuchwałym’. „Ufać” zaś to *pisteuo, peitho*.

2 ‘Wiara, uwierzytelnianie’ gr. *pistis* nie jest biernym oczekiwaniem, lecz także aktywnym działaniem, jak tu kobiety.

3 Gr. *auletes* pochodzi od *auleo*, a to od *aulos* ‘rurkowy instrument dęty, flet’; istotą budowy jego jest ograniczona przestrzeń po-  
wietrzna w kształcie rury.

4 Gr. *ana-choreo*, złożone z *ana* ‘z dołu wstecz w górę do źródła’ i *choreo* ‘pojmować, zawierać’. Zwykle „odchodzić” to *ap-ercho-  
mai* Mt 2,22 8,18n.21,32 9,7 10,5 i in.

5 Gr. *katheudo* od *kata* ‘z góry na dół, zupełnie’ i *heudo* ‘być pograżonym, uciszonym, spokojnym, beczynnym’, we śnie ale nie tyl-  
ko. Inne niż *koimao* ‘spać, uśpić się’, które też o śmierci w Jo 11,11-13, i *nystadzo* ‘skinać głowę, drzemać’. Mimo to *katheudo* jest  
używane w znaczeniu snu wypoczynkowego w Mt 8,24 13,25 25,5 26,40-45 Mc 4,27 Lc 22,46 1Th 5,6-10; w paralelnym Lc 8,52  
jest b. podobne do umarcia. O śmierci tylko E 5,14. Przekłady: „śpi”.

6 Gr. *par-ago* ‘wieść obok, prowadzić obok’, utworzone z *para* i *ago*. Towarzyszący przysł. *ekeithen* może wskazywać na znaczenie  
*par-ago* jak dla *para* z dativem: ‘u-przy, w bliskości’. *Ago* znaczy ‘wieść, prowadzić’; razem byłoby: ‘wieść u kogoś, uwodzić, upro-  
wadzać, prowadzić w błąd’ {6}, por. Jo 7,12: „zwoździ (*planao*) lud”. Kościelni tłumacze specjalnie dla tego miejsca (i analogicznego  
w Mt 9,9) tworzą znaczenie “obchodzić”, a {7} „odchodzić”, choć język grecki takich znaczeń nie zna {6} {9}, i choć też N.t. (poza  
tym miejscem) stosuje zwykle znaczenie ‘przechodzić obok, przemijać’.

7 Ułomni uważali za swego orędownika Dawida – też zepsutego i chodzącego z podobnymi ludźmi 1S 22,2.

8 Gr. *embrimaomai* +Mc 1,43 14,15 Jo 11,33.38, n.p. o parszaniu koni; utworzone z *en* ‘w’ i *brimaomai* ‘parskać z gniewu, złości,  
rozdrażnienia, złościć się, być oburzonym’, {314} podaje ‘siorstko z kimś się obchodzić, skarcić’, oburzyć się, okazać dezaprobatę’  
s.806n, a {316} ‘być z głębi surowo poruszonym’. Ale nie parafraza jaką przedstawiają przekładowcy: „przykazał surowo”. Utworzone  
od *brime* ‘moc, siła’ (od dźwięku) {6}, ‘potęga, gwałt, przemoc’ {4}, ‘gniew, niechęć, złość, oburzenie, groźba, hukanie’ {9}; też  
uformowane od zwierzęcego dźwięku {5}. Prawdopodobnie chodzi o odwewnętrzne ‘wstrząśnięcie się, wzdrygnięcie się, zadrzenie’,  
zauważalne też współcześnie u syjonowych magów. Zwierzęce odruchy towarzyszą Jezusowi jako synowi Dawida, który był od trzo-  
dy 1S 16,11 2S 7,8 Ps 78,70, oraz jako pomazańcowi zwierzęchohybrydowym duchem.

9 Gr. *ginosko*. Przekłady mają: „aby nikt nie (do)wiedział”. Lecz zwykle „wiedzieć, znać” to *oida, gnoridzo*.

10 Gr. *kofos* może oznaczać ‘głuchy, niemy, głuchoniemy’ i podobnie ułomny. Tu raczej niemy (potem zagadał).



właśnie sposób<sup>2095</sup> w Izraelu. **9,34** Zaś farisaiosi powiadali: W<sup>959</sup> tym wiadomym<sup>11</sup> prapoczątkowym<sup>390</sup> tych bóstw<sup>608</sup> Dp wyrzuca<sup>856</sup> pr te bóstwa.

**9,35** I<sup>1</sup> wodził dookoła<sup>2226</sup> ipf id ac Jezus miasta wszystkie i otwarte wiejskie osady<sup>1669</sup> nauczając<sup>N pt pr</sup> w miejscach zbierania razem<sup>2688</sup> ich<sup>Gp</sup> i ogłaszając<sup>N pt pr</sup> nagrodę za łatwodogodną nowinę<sup>1161</sup> królewskiej władzy<sup>483</sup> G i<sup>2</sup> pielęgnowując<sup>1283</sup> N pt pr wszystką<sup>2193</sup> A chorobę i wszystką<sup>3</sup> miękkość<sup>1763</sup> A. **9,36** Ujrzawszy zaś tłumy<sup>4</sup> nałożył się wewnętrznym narządem<sup>2602</sup> ao ps-dp około nich<sup>Gp</sup>, że *jakościowo* byli<sup>834</sup> ipf<sup>5</sup> złupieni<sup>2580</sup> N pt pf ps i strąceni w dół<sup>2493</sup> N pt pf ps tak jak gdyby owce nie mające<sup>Np pt pr</sup> pasterza<sup>A</sup>. **9,37** Wtedy powiada uczniom swoim: Wprawdzie<sup>6</sup> gorące żniwo<sup>1285</sup> wieloliczne, wiadomi zaś działacze<sup>1127</sup> niewieloliczni; **9,38** ubłagajcie<sup>644</sup> ao ps-dp więc *od* utwierdzającego pana<sup>G</sup> żniwa<sup>G</sup> żeby w jakiś sposób<sup>7</sup> wyrzuciłby<sup>856</sup> ao sb *niewiadomych* działaczy do żniwa jego<sup>G</sup>.

**10,1** I wezwawszy do istoty<sup>2406</sup> N pt ao md-dp wiadomych<sup>Ap</sup> dwunastu<sup>indecl</sup> uczniów<sup>Ap</sup> jego<sup>430</sup> Gs dał<sup>734</sup> ao im samowolną władzę z wybycia na zewnątrz<sup>1028</sup> A<sup>8</sup> *pochodzącą od i należącą do niewiadomych* duchów<sup>Gp</sup> nie oczyszczonych<sup>84</sup> Gp, tak że również *mogli* wyrzucać<sup>pr</sup> je<sup>Ap n</sup> i pielęgnować<sup>pr</sup> wszystką chorobę i wszystką miękkość. **10,2** Tych zaś dwunastu<sup>9</sup> odprawionych<sup>Gp</sup> imiona<sup>Np n</sup> *jako jedno* jest<sup>834</sup> 3s pr te właśnie<sup>2094</sup> Np n: pierwszy Simon ten powiadany Petros, i Andreas brat jego, i Jakobos ten syn Zebedaios, i Joannes brat jego; **10,3** Filippos i Bartholomaios, Thomas i Maththaios ten dzierzawca poborów z pełnych urzeczywistnień, Jakobos ten syn Halfaios, i Thaddaios; **10,4** Simon ten Kananajczyk, i Judas ten Mąż Przypadku<sup>1368</sup> ten i który przekazał<sup>2150</sup> N pt ao go.

**10,5** Tych właśnie<sup>2094</sup> A dwunastu odprawił<sup>334</sup> ao Jezus rozkazawszy<sup>2144</sup> N pt ao im powiadając<sup>N</sup> pt pr: Do sfery funkcji<sup>842</sup> drogi<sup>A</sup> <sup>10</sup>narodów z *natury* *wzajemnie razem żyjących*<sup>824</sup> Gp *żeby* nie

11 Gr. *archon*. Tym archontem demonów w 12,24 jest Beelzebul. Ale w Ap 1,5 także Jezus jest *archon* królów ziemi.

1 Gr. *peri-ago* to n.p. “wodzić dookoła kobietę” 1C 9,5; też w stronie aktywnej w znaczeniu “zabierać z sobą” w kontekście wykorzystywania 1C 9,4-7. Podobna wątpliwość jak przy Jezusowym *par-ago* Mt 9,9,27 20,30. Przekłady: „obchodził”, co raczej *kykloo, perierchomai*.

2 Gr. *therapeuo*. P. przyp. do Mt 4,23.

3 Według zasadniczego znaczenia gr. *malakia* ‘miękkość, delikatność, łagodność’ – jak *malakos* Mt 11,8n Lc 7,25.

4 Gr. *splanchnidzo* od *splanchnon* ‘wnętrznosci, wewnętrzne narządy, podroby, płuca, śledziona, łono matki, ojca’, także jako siedlisko uczuć. Odpowiednik łaciński *viscus* znaczy podobnie: ‘wnętrznosci lub trzewia, genitalia męskie lub kobiece’. W hebr. w takim sensie występuje *MAil*, n.p. w narodzeniu Isaaka Ge 15,4. Przekłady: „litował się”, „użalił się”, co raczej *eleao, eleeo, oiktiro*.

5 Gr. *skyllo* ‘łupić, szarpać, targać’ jak *skylon* ‘łup’ w Lc 11,22. Przekłady łagodzą, dając: „utrudzony”, „znękaný”. P. przyp. do Mc 5,35.

6 ‘Żniwo’ *therismos* pochodzi od *theros* ‘łato’, a to od *thero* ‘grzać’. Jezus jest tym utwierdzającym panem gorącego żniwa, sprowadzającym żar ognia słońca, por. “ogień przyszedłem rzucić na ziemię” Lc 12,49. Także w 2Th 1,8 Jezus jest płomieniem ognia lub wariantowo (w ważnym ‘B’ i in.) ogniem płomienia. Ci zaś „działacze żniwa” to „pasterze owiec” – odczłowieczonego „tłumu” żydowskiego. Pasterz prowadzi nie tylko na pastwisko, ale i na rzeź.

7 Gr. *ek-ballo*. Kolejny raz *ballo* ‘rzucić’ należy do Jezusa, jakby to było jego własne imię: *bolos*. Taki właśnie rdzeń *bolos* ma imię *dia-bolos* ‘diabeł’. Jezus wyrzuca uczniów tym samym słowem *ek-ballo*, co demony Mt 7,22 8,16,31 9,33n 10,8. Które „go znały” Mc 1,34, a **znanie** w świecie ducha wiąże się z aprobatą – por. „Nie ‘znam’ *oida* was” Mt 25,12, także: „to jest życie wieczne aby znali ciebie” Jo 17,3, także 2C 5,16,21 Tt 1,16 i in.

8 Zwrot *eksousia pneumaton akatharton* (gdzie *pn.ak.* w genetivie) czyli ‘**moc duchów nieczystych**’ od dawna budził zastrzeżenia (a raczej zatrwożenia), czego świadectwem są starożytne “poprawki” przez dodanie *kata* (jak jest n.p. w Jo 19,11); inaczej też mają Lc 9,1 19,17 Ap 2,26 13,7 20,6 i in. (z dodatkiem *epi, epano, kata, peri, para*). Ale *eksousia* z genetivem występuje też w Lc 22,53 *eksousia tou skotous* w znaczeniu “moc ciemności” i w Ac 26,18 *eksousia tou satana* “moc szatana”, i tam potwierdza ten sens podstawowy dla dalszych znaczeń. Znaczenie genetivu „na podstawie, opierając się na” – możliwe n.p. w E 2,22 Rm 9,21 Jo 17,2 – nie przeczy podstawowemu znaczeniu genetivu „bycia zrobionym z czegoś, pochodzenia od kogoś lub czegoś”. Zatem Jezus dał moc pochodzącą od i należącą do duchów nieczystych (genetivus materiae i possessoris), a nie “nad duchami”, jak chcą BiZ, BT i in., znaczenie zaś ‘nad’ mają gr. *hyper* i *epano*. Jezus ma naturalną nadrzędność nad demonami też w Mt 8,29nn. Ujawnia się tu pierwotna natura i władza Jezusa, którą dał uczniom, której jednak sam przeniwierczo nie uznawał i z niej nie korzystał (korzystał z innego ducha – z ducha świętego pomieszczonego w organizmie gołębiopodobnej hybrydy Mt 12,24-32).

9 Czyli apostołów; gr. *apo-stolos* dosł. ‘ode-słany, od-prawiony’.

10 W tym momencie Jezus głosi się jako posłanego tylko do Izraela, też w 15,24, okazując się ciasnym **nacjonalistą**. Także w Ap 7,4-8. Przeciwnie tylko w „nakazie misyjnym” Mt 28,16-20, o wątpliwej autentyczności, mającej elementy „niemateuszowe” {316} s.716, oraz w dłuższej, deuterokanonicznej wersji zakończenia Ew. Marka w Mc 16,15. Wyraźnie później zostały dołączone do ewangelii dla potrzeb rozwijającego się kościoła. Por. {174} s.81.

odeszlibyście <sup>283 ao sb,</sup> i do sfery funkcji *jakiegoś* miasta <sup>As</sup> Samaritan <sup>Gp</sup> *żeby* nie weszlibyście <sup>846 ao sb;</sup> **10,6** wyprawiajcie się <sup>2334 pr it md-ps-dp</sup> zaś raczej istotnie do <sup>2388</sup> tych wiadomych <sup>1</sup>owiec <sup>2376 Ap,</sup> tych odłączywszych się przez zatracenie <sup>320 Ap pt pf ac</sup> domu <sup>G</sup> Izraela. **10,7** Wyprawiając się <sup>2334 N pt pr</sup> zaś ogłaszajcie <sup>pr</sup> powiadając że: <sup>2</sup>Przybliżyła się <sup>807 pf</sup> wiadoma królestwa władza wiadomych niebios <sup>Gp</sup>. **10,8** Słabujących <sup>397 Ap m pt pr ac</sup> pielęgnujcie <sup>pr,</sup> umarłych wzbudzajcie, trędowatych oczyszczajcie, bóstwa pochodzące od daimonów <sup>608 Ap</sup> wyrzucajcie; darmo wzięliście <sup>1681 ao,</sup> darmo dajcie <sup>734 ao</sup>. **10,9** *Żeby* <sup>3</sup>nie nabylibyście na własność <sup>1650 ao sb md-dp</sup> złoto <sup>As</sup> ani srebro ani miedź do pasów <sup>1224</sup> waszych, **10,10** nie *skórzaną* torbę <sup>2265</sup> do funkcji drogi <sup>A</sup> ani dwie suknie <sup>2996 A</sup> ani podwiązane *obuwie* <sup>2877</sup> ani różdżkę <sup>2476;</sup> godny bowiem wiadomy <sup>4</sup>działacz <sup>1127</sup> żywności swojej. **10,11** Do którego <sup>2061 A</sup> zaś by miasta <sup>A f</sup> albo otwartej wiejskiej osady <sup>1669 A f</sup> weszlibyście <sup>846 ao sb,</sup> wybadajcie <sup>ao</sup> kto w niej <sup>f</sup> <sup>5</sup>godny <sup>264</sup> jest, i tam pozostaniecie <sup>ao</sup> aż <sup>1203</sup> by wyszlibyście <sup>1016 ao sb</sup>. **10,12** Wchodząc <sup>846 N pt pr</sup> zaś do tego domostwa <sup>A f</sup> uprzejmie przyjmijcie <sup>400 ao</sup> je. **10,13** I jeżeli ewentualnie wprawdzie <sup>1815</sup> ewentualnie jest <sup>834 3s pr sb</sup> to domostwo godne, niech przyjdzie <sup>1139 ao it</sup> pokój wasz aktywnie na nie; jeżeli ewentualnie zaś nie ewentualnie jest godne, pokój wasz istotnie do was niech na powrót zostanie obrócony <sup>1105 ao it ps</sup>. **10,14** I który by nie przyjąłby <sup>658 ao sb</sup> was <sup>Ap</sup> ani nie wysłuchałby <sup>ao sb</sup> te odwzorowane wnioski <sup>Ap</sup> wasze, wychodząc <sup>1016 N pt pr</sup> na zewnątrz domostwa albo miasta owego, wytrząsnijcie <sup>896 ao</sup> *wniecony* pył <sup>1608</sup> *przyległy do nóg* <sup>Gp</sup> waszych. **10,15** Zaiste powiadam wam: <sup>6</sup>bardziej do trzymania w górze <sup>218 N n com</sup> będzie *jakościowo* ziemi <sup>D</sup> Sodom <sup>Gp n</sup> i Gomorr <sup>Gp n</sup> w dniu rozstrzygnięcia niż miastu owemu.

**10,16** Zobaczcie-oto ja odprawiam was tak jak owce <sup>7</sup>w środku <sup>1827 Ds n</sup> wilków <sup>Gp;</sup> stawajcie się <sup>584</sup> <sup>pr it md-ps-dp</sup> więc myślący z umiarkowania <sup>2956 Np</sup> tak jak węże i <sup>8</sup>nierzemczani <sup>89 Np</sup> tak jak gołębicę

1 Biblia 'owcami' *probaton* nazywa tylko Izraelitów, uznając ich naturalną odrębność.

2 {316} zauważa pominięcie w nakazie Jezusowym wezwania do nawrócenia (co było u Jana 3,2). Może to wynikać stąd, że Jezus i jego uczniowie „odczuwają solidarność z grzesznikami (Mt 7,3-5)”. Natomiast Jezusowy nakaz nawrócenia się w 4,17 znów nie jest autentyczny – p. aparat krytyczny do tekstu greckiego.

3 Wzmianka o złotych, srebrnych i miedzianych pieniądzach „zdaje się wskazywać na stosunkowo dobre uwarunkowania materialne kościoła” {316}.

4 Gr. *ergates* 'robotnik' - także o wołach, heterach i nierządnicach oraz o kulcie składania ofiar {6}. Apostołowie i Jezus powinni mieć byt zapewniony obyczajowo. Por. 1C 9,6-14.

5 Tu 'godny' *aksios* „nie oznacza jednak szczególnej prawości moralnej”, lecz gotowość przyjęcia (Lc 10,8) {316}.

6 Gr. *anektoton* stopień wyższy od *anektos*, utworzone od *an-echomai* 'trzymając' 'trzymając w górze znosić' od *ana* i *echo* dosł. 'trzymać aby było w górze'. Przekłady: „lżej”, co raczej od znanego w N.t. *elafros* 'lekko'.

7 W Mt 7,15 kłamliwi prorocy odwrotnie: wilki w środku odzienia owiec. Bycie 'w środku' *en meso* w N.t. oznacza „nie zmieszanie”, wyizolowanie czegoś czystego i niewinnego z otoczenia, i przez to władanie z środka Mt 14,6 18,2.20 Mc 3,3 6,47 16,18 Lc 2,46 5,19 10,19 24,36 2Th 2,7 Ap 7,17. Jak oś koła nie należy do koła, choć jest tego koła zasadą i podporą. „Stawanie się” jest z środka 2Th 2,7. W środku smoka znalazł się też pochłonięty przez niego baranek (Apokalipsa Jana 12). Łączenie zła z dobrem także w opisach kłokółu w środku zboża, Jezusa w środku uczniów, w środku żydowskiego święta, w środku złoczyńców, w środku faryzeuszów, obłudnic w środku nocy, złych w środku sprawiedliwych, złej Salome w środku znakomitych mężów, syna człowieczego mówiącego wewnątrz uzdrowionego. Tak jak „w kościele mają swe miejsce grzesznicy” {316} s.599, a u grzeszników - kościół. PK39.

To „w środku” (w dativie) w obu częściach określa duchową dwuzłożoność samych uczniów – nie: uczniów w obcym środowisku (byłoby 'w środek': *ana-*, *kata-*, *eis-* *meson*). W Mt 10,16 uczniowie Jezusa mają być tak jak on, a Jezus jest z duchowego rodzaju owcy – jest 'młodym baranem' *arnion*. Mają też być tak jak jak wąż, czyli jak syn człowieczy Jo 3,14, i mieć ducha tak jak gołębicę czyli jak chrystus Mt 3,16. Przekłady tu i w paralelnym Lc 10,3 zmieniają sens *en meso* 'w środku'; dając: „między” (wilki), chociaż *en meso* nie występuje z accusativem (wilki), por. pozostałe miejsca z *en meso*: Mt 18,2.20 Mc 6,47 Lc 2,46 8,7 21,21. 22,27.55 24,36. Zresztą dalszy tekst pokazuje, że oba przymioty mają „stać się” u apostołów, a nie w ich zewnętrznym środowisku. To pierwotny zestaw duchowy uczniów: wilki-owce ma „się stawać” wężami-gołębicami, o nowej podwójnej duchowości – prawdopodobnie na wzór podwójnej duchowości ich mistrza Jezusa (jako syna boga-człowieka, oraz syna boga ojca Jo 5,27).

8 Gr. *a-keraios*. Zbliżone *a-kratos* w Ap 14,10 o nie zmieszany, czystym, mocnym, gwałtownym winie w kielichu gniewu; oba słowa pochodzą od *kerannymi* 'mieszać'. Uczniowie Jezusa mają więc mieć podwójną naturę: wężowo-gołębią, stosownie do podwójnej duchowości mistrza (Jezus – wąż Jo 3,14, chrystus – gołębicą Mt 3,16 i paral.). O wężu pozytywnie Jo 3,14 gdzie wąż=syn człowieka (za to o człowieku negatywnie Mt 13,28); poza tym w N.t. wszędzie jako o szatanie {51} s.307. Przekłady gubią niejednorodność mieszaniny: „nieskazitelni”, „szczyrzy”. Pk40.

*mieszkające u człowieka* 2251. **10,17** <sup>1</sup>Trzymajcie to które do istoty 2403 pr it zaś od wiadomych <sup>2</sup>człowieków Gp; będą przekazywali 2150 ft bowiem was do *razem zasiadających* rad 2699 Ap, i w miejscach zbiegania razem 2688 swoich będą biczowali ft was, **10,18** i na prowadzących władców 1231 Ap zaś i królów będziecie wodzeni 39 ft ps z powodu mnie 818 G do świadectwa As im i tym wiadomym narodom z *natury wzajemnie razem żyjącym* 824. **10,19** Gdyby zaś przekazaliby 2150 ao sb was, *żeby* nie zatroszczylibyście się ao sb jakże albo co zagadalibyście ao sb; będzie dane 734 ft ps bowiem wam w owej godzinie co zagadalibyście; **10,20** <sup>3</sup>nie bowiem wy *jakościowo* jesteście ci gadający, ale ten wiadomy duch tego wiadomego ojca waszego ten gadający wewnątrz w was Dp. **10,21** Przekaze 2150 ft zaś brat brata do śmierci, i ojciec potomka 2769, i <sup>4</sup>wrogo nastawią się *przez wzniesienie się do źródła w górze* 1047 ft md potomkowie wrogo na 1063 rodziców Ap i będą uśmiercali ft ich. **10,22** I będziecie 834 ft <sup>5</sup>nienawidzeni N pt pr ps pod przewodnictwem 2872 wszystkich 2193 Gp m,n przez <sup>6</sup>to wiadome imię A moje; ten zaś który pozostał pod 2885 N pt ao do sfery 842 dokonania 2778 As n, ten właśnie będzie ocalony 2742 ft ps. **10,23** Gdy ewentualnie zaś <sup>7</sup>ewentualnie ścigają prawnie 764 3p pr sb was w mieście tym właśnie 2094 D, uciekajcie 2923 pr do tego <sup>8</sup>odmiennego 1154 A; zaiste bowiem powiadam wam: żadną metodą nie

1 Przekłady dobitniej: BiZ „Strzeżcie się ludzi”, BT „Mieście się na bacności przed ludźmi”. P. przyp. do Mt 6,1

2 Trudno chyba o wyraźniejsze świadectwo **antyhumanitaryzmu** pomazanego Jezusa, niż ta wypowiedź. P. też Mt 6,1. Kto może mówić w ten sposób o rodzaju człowieczym? Czyż nie myślą tak dzikie zwierzęta? Oraz ich protoplaści, hybrydowe odstępcze anioły, czyhające na kobiety człowieka Ge 6,1n? A także ich religijno-polityczni agenci w syjonistycznych strukturach świata zachodniego? Którzy mówią „tu trzeba trochę zrezygnować z człowieka”, „u mnie trzeba dać się zepsuć”. A co było „haczykiem” dla kandydata do „facetów w czerni” współpracujących z UFOhybrydami? Czyż nie „musisz zerwać z ludźmi”? Czas by wreszcie ktoś to wyjawiał, zebrał do kupy, ukazał skalę, źródła i cele tego niecnego proceduru, który szerzy się na ziemi głównie przez jedną przechrzconą nację.

**Lęk przed światem** i światowym człowiekiem znamionuje cały N.t. Czy dlatego, że chrześcijaństwo okaże się z założenia wrogiem ziemskiemu człowiekowi, jako gatunkowi duchowemu zupełnie różnemu od niebiańskich zwierzęcych hybryd ducha świętego? Okaże się też wrogiem wszystkim królom i narodom, zresztą od dawna przez kościół pogardliwie nazywanym „poganami”? I dlatego spowoduje reakcję obronną humanizmu i ludzkości? Wygląda, że cały zachodni (a właściwiej: biblijny!) nurt antykulturowy – ten liberalny, emocjonalny, zwierzęcy, feministyczny, dzikoseksualny, syjonowy, prokreacyjny („tylko nowe stworzenie” G 6,15) i rewolucyjny – wciąż od czasów biblijnych działa pod inspiracją niebiańskich zwierzęcych hybryd, dzisiejszych UFO-Reptilian. Może nawet w formalnym porozumieniu z nimi, jak się często uważa. Działa zaś przeciw tradycyjnej ziemskiej cywilizacji ewolucyjnego ziemsko-niebiańskiego człowieka.

Przypisywanie ziemskiemu człowiekowi cech szatańsko-diabelskich, też w Mt 13,28 16,23, zapewne ciągnie się od sukcesu integracyjnego węża z Adamem poprzez jego żonę w Ge 3,1. Poza tym wypowiedź dowodzi, iż syn człowieka nie jest „po prostu człowiekiem” ani „zwykłym człowiekiem” jak się często podaje, lecz człowieczą jednostką wybitną, wyjątkową na tle ludzi, co też wzmacnia antagonizm zwykłych ludzi do niego. Cóż dopiero ludzi zdziczonych hybrydową gołębicą odstępczego Syjonu.

3 W kościele prawdziwy człowiek nie ma nic do powiedzenia.

4 Gr. *epanistemi* od *epi* ‘na’ i *anistemi* ‘wstać na górę’, a to od *ana* ‘na górę, do źródła w górze’ i *histemi* ‘stawić, stać’. Tu zastosowano znaczenie podstawowe i etymologiczne. Dalsze znaczenia to ‘postawić w zasadzce, buntować przeciw komuś, powstać przeciw komuś, wznosić się nad czymś’ - wszystkie wrogię. Podobne katalogi okropności Dnia Sądu w apokryfach 2Ezdr 5,9 6,24 Jub 23,19 ApBar 70,3 Enoch 56,7. {188}.

5 Wypowiedź ta zdumiewa. **Co takiego się ujawni w pomazanym Jezusie**, że wszyscy ludzie i narody uznają imię Jezusa za godne największej nienawiści, tak, że tej nienawiści do chrześcijan nie zwycięży nawet miłość rodzicielska i braterska. Czy ludzie zrozumieją – gdy czar hybrydowego Syjonu pryśnie – że „imię” ewangelicznego chrystusa, t.j. jego istota, nie tylko podważa podstawy ich bytu na ziemi, ale i rzuca ich dusze w chrześcijańskie piekło, odbiera szansę zaistnienia w przyszłym wieku? Czy ludzie i narody odkryją w namaszczonego Jezusa coś nieludzkiego i zgubnego dla ludzkości? +24,9. Czy rzeczywiście „chrystus jest sługą grzechu” jak retorycznie zapytał Paweł w G 2,17? „Pojawia się tutaj motyw *odium humani generis* (Tacyt, An 15,44,4) (t.j. ‘nienawiść, wrogość do rodzaju człowieczego’, mizantropia) zarzut stawiany chrześcijanom” {316} s.464 (w Polsce tak ważny cytat niedostępny w internecie!). Przypomina się też ostrzeżenie przed chrześcijaństwem Żyda Marcusa Eli Ravage. Por. {137} s.17.40-41.

6 Problemem jest „to wiadome **imię moje**” (Jezus? chrystus? duch święty? syn człowieka? słowo boże?). Często w N.t. wymieniane, lecz nigdzie nie zidentyfikowane, jakby w nim skupiała się cała, chroniona tajemnicą przed ludźmi, istota chryścianizmu. – Nie w Jezusie, ani w synu człowieczym, ale właśnie w imieniu Jezusa. To imię Jezus nabył od ojca Hb 1,4, imię Jezusa jest zarazem imieniem bożym {101} t.7 sz.61. Z zestawienia Mc 9,38 „w imieniu Jezusa wyrzucać demony” z Mt 12,28 „w duchu boga wyrzucać demony” i Lc 11,20 „w palcu boga wyrzucać demony” można sądzić, że imieniem Jezusa jest duch boży +1P 4,14, równoznaczny z duchem świętym Mt 3,18=Lc 3,22. Zapewne dlatego jego imię jest tak enigmatyczne, jak duch święty. W imieniu którego też się chrzci Ac 2,38 10,48 22,16 1C 1,13.15, namaszcza Jc 5,14 i cierpi Ap 2,3, dokonuje innych cudów Mt 7,22 Mc 9,39 Ac 3,6 4,10. Przez d. św. jest też królestwem bożym Rm 14,17, i przez ten bardziej omawiany symbol można się więcej dowiedzieć. Por. Ph 2,9 Hb 1,4.

7 Gr. *dioko* nie ma znaczenia „prześladować” lecz ‘ścigać, gnać’, zwł. jako termin prawny ‘ścigać sędownie’ {6}. W N.t. tylko o ściganiu z racji religijnych, czyli Prawa Mojżeszowego.

8 Gr. *heteros* znaczy ‘odmienny’ z dwóch możliwych: opcji, rodzajów, gatunków i t.p.

<sup>1</sup>dokonalibyście <sup>2777</sup>ao sb te wiadome miasta <sup>Ap</sup> Izraela, aż <sup>1203</sup>by<sup>154</sup> <sup>2</sup>przyszedłby <sup>1139</sup>ao sb ac wiadomy syn wiadomego człowieka.

**10,24** Nie jest *jakościowo* uczeń ponad nauczyciela <sup>A</sup> ani niewolnik ponad utwierdzającego pana <sup>A</sup> jego. **10,25** Wystarczające *jest* <sup>Ns n</sup> uczniowi aby stałby się <sup>584</sup>ao sb md-dp tak jak nauczyciel jego, i niewolnik tak jak utwierdzający pan jego. Jeżeli tego <sup>3</sup>absolutnego władcę domu <sup>1988</sup>A *jako* <sup>4</sup>Bee(l)zebula <sup>indecl</sup> <sup>5</sup>w naddatku nazwali <sup>1080</sup>ao, jak licznem <sup>Ds n</sup> bardziej tych domowników <sup>1987</sup>jego! **10,26** *Żeby* nie więc przestraszylibyście się <sup>2938</sup>ao sb ps-dp w nich <sup>Ap</sup>; żadne <sup>Ns n</sup> bowiem *nie* jest <sup>pr</sup> *od przeszłości* zasłonięte <sup>1441</sup>Ns n pt pf ps które <sup>2061</sup>As n nie będzie odsłonięte <sup>3s</sup>ft id ps, i ukryte <sup>Ns n</sup> które nie będzie rozeznane <sup>585</sup>ft id ps. **10,27** Które <sup>2061</sup>As n powiadam wam w zaciemnieniu <sup>2576</sup>, rzeknijcie <sup>837</sup>ao it w świetle; i które do ucha <sup>As</sup> słyszycie, ogłoście <sup>ao it</sup> na budynkach <sup>792</sup>Gp. **10,28** I nie strachajcie się <sup>2938</sup>pr it md-ps-dp od doprowadzających do zabicia <sup>316</sup>Gp pt pr cielesny organizm <sup>2743</sup>A, zaś duszę nie mogących <sup>Gp pt pr md-ps-dp</sup> odłączyć przez zabicie <sup>315</sup>ao; strachajcie się zaś raczej w tego <sup>A</sup> mogącego <sup>A pt pr</sup> i duszę i cielesny organizm <sup>2743</sup> odłączyć przez zatracenie <sup>320</sup>ao w <sup>6</sup>geennie. **10,29** Czyż nie dwa <sup>Np</sup> wróbelki <sup>2640</sup>Np n *od* ułamka *rzymskiego* asa <sup>402</sup>Gs *jako jeden* jest sprzedawany <sup>3s</sup>pr id ps? I jeden z nich nie padnie <sup>ft</sup> na ziemię <sup>A</sup> oddzielnie od <sup>222</sup>wiadomego ojca <sup>G</sup> waszego. **10,30** Wasze zaś i włosy <sup>1308</sup>Np głowy <sup>G</sup> wszystkie *od przeszłości* policzone <sup>359</sup>Np pt pf ps są *obecnie* <sup>pr</sup>. **10,31** Nie więc strachajcie się; *od* wielolicznych <sup>2329</sup>Gp wróbelków <sup>Gp</sup> *na wskroś przez wszystko przynosząc, dobrą częśćią* wyróżniacie się <sup>722</sup>2p pr id ac wy. **10,32** Wszystek więc taki który mówiąc to samo potwierdzi <sup>2019</sup>ft id we mnie <sup>D</sup> w doistotnym przedzie <sup>954</sup>człowieków <sup>G</sup>, mówiąc to samo potwierdzą <sup>ft</sup> i ja w nim w doistotnym przedzie ojca <sup>G</sup> mojego, tego w niebiosach; **10,33** taki który zaś by zaparłby się <sup>367</sup>ao sb md-dp mnie <sup>A</sup> w doistotnym przedzie człowieków, zaprę się <sup>ft id md-dp</sup> i ja jego <sup>A</sup> w doistotnym przedzie ojca mojego, tego w niebiosach.

1 Gr. *teleo* 'dokonać, urzeczywistnić, doprowadzić do skutku, spełnienia, kresu' i tak 'ukończyć', także 'wprowadzić w misteria, wykonywać święte obrzędy' {6}. Tu „dokonać miasta” oznaczałoby 'urzeczywistnienie' chryścianizmu, urealnieniem w nich syna człowieka. Wedł {7} miałyby to znaczyć "kończyć (obchodzenie)" miast, i tak przekłady..

2 'Przychodzenie' gr. *erchomai* (po ziemi i ziemskich uwarunkowaniach) jest urealnieniem, zmaterializowaniem, ucieleśnieniem, urzeczywistnieniem ducha (tu: ducha syna człowieczego w ludziach). Lecz w wielu miejscach ewangelii urzeczywistnienie swego przyjscia Jezus pokazuje jako zależne, **ewentualne**, warunkowe. Ta ewentualność wyrażona jest bądź to trybem warunkowym tu w Mt 10,23 25,31 Mc 8,38 Lc 9,26, bądź partykułą warunkującą *an* Mt 16,28, bądź przez wskazanie zamiarowości *mello* Mt 16,27, bądź przez niewiedzę środowiska czy brakami rozpoznawczymi, odbiorczymi Mt 24,42.44 Mc 13,35n Lc 12,40 18,8 (pomijam tu wypowiedzi które są cytatami ze S.t.). Przekłady zamieniają na tryb indicativus: „przyjdzie”. Por. przyp do Mc 8,38.

3 Nigdzie indziej *oikodespotes* nie jest odnoszony wprost do Jezusa, choć także tutaj Jezus niekoniecznie mówi o sobie. Widoczna jest paralela: uczniowie-niewolnicy-domownicy względem Jezusa-nauczyciel-pan-władca domu(-Beelzebul). Beelzebulem-Szatanem nazwano Jezusa (od rzekomego jego ojca) dopiero w Mt 12,24. *Oikodespotes* był to również termin astrologiczny oznaczający górujące w 'domu' (znaku) zodiaku ciało niebieskie {4} {6}; może dlatego Jezus wybiera 12 'domowników' *oikia-kos*. Żydzi uważają Jezusa za *Bee(l)zebula*, *Belzebuba* (był on archontem demonów Mt 12,24, szatanem Mt 12,24.26 {8}). Sam Jezus też zdaje się sugerować, że jest (w głębszej warstwie? w pierwotnym <ja>?) synem Beelzebula Mt 12,27 Lc 11,19, lecz nie działa w jego duchu, ale w duchu boga. Nie wiadomo jednak kim był Beelzebul, gdyż Jezus tylko rzekomo „w nim, za pomocą jego wyrzucza demony”. Natomiast daje do zrozumienia, iż cudy czyni „w mocy” Jana; Eliasz zaś, duchowy ojciec Jana, był skojarzony z Beelzebulem w 2R 1,2n. Jan zwany jest też człowiekiem – i także *oikodespotes* jest człowiekiem Mt 13,27.52 Lc 12,39 14,21.

4 U Mt dotychczas tak nie nazwali – imię Beelzebul pojawia się dopiero tutaj. Ale Lc 11,15 tym imieniem nazywa „prapoczątkowego demonów”, a nazwa ta jest u Mt 9,34.

5 Gr. *epi-kaleo*, 'wzywać w naddatku' {6}, wzywać imię (tu: Beelzebula) jako przynależne do wzywanego (tu: Jezusa) {7}. Ten sam sens ma zarzut, iż Jezus czyni cudy 'w' *en* Beelzebule Mt 12,24 Lc 11,15, t.j. za pomocą Beelzebula. Ale równocześnie twierdzono, że Jezus czyni cudy 'we władzy' *en eksousia Joannesa* Mt 21,23-27 Lc 20,2.8. Nie powiedziano, czym była 'władza' *eksousia* Joannesa (Joannesa, ucieleśnionego Eliasza, jest światło kaganka-Księżycyca, t.j. księżyc-men, Jo 5,35). Joannesowi były pokarmem szarańcze i miód dzikich pszczół, czyli owadów Mt 3,4, a Beel-zebul oznaczał 'pana' różnych owadów: 'żuków, chrabąszczy, skarabeuszy, bożych krówek' {8}. Był utożsamiony z szatanem {8}. Tu kolejne zbliżenia diabelsko-szatańskie osoby Joannesa.

6 Gr. *geenna* hebr. *GI-HNOM* (dosł. dolina s. Hinнома 2R 23,10) podziemny piec ognia, 'piekło'. Pk41.

7 Gr. *diafero*, złożone z *dia* 'na wskroś' i *fero* 'przynosić'. P. przyp. do Mt 6,26. *Diafero* w Rm 2,18 Ph 1,10 ma znaczenie 'rozdzielenia' dobra i zła.

**10,34** *Żeby*<sup>1</sup> nie uznalibyście według przydzielonego obyczajowego Prawa<sup>1939</sup><sub>ao sb ac</sub> że przyjechałem<sup>1139</sup><sub>ao</sub> rzucić<sup>ao</sup> *niewiadomy* pokój aktywnie na ziemię<sup>A</sup>; nie przyjechałem rzucić *niewiadomy* pokój, ale *niewiadomy*<sup>2</sup> miecz *ofiarniczny*<sup>1788</sup>. **10,35** Przyjechałem bowiem<sup>3</sup> podzieliwszy na dwie części wydzielić<sup>760</sup><sub>ao</sub> *niewiadomego* człowieka<sup>A</sup> w dół z<sup>1454</sup> wiadomego<sup>G</sup> ojca<sup>G</sup> jego, i *niewiadomą* córkę<sup>A</sup> w dół z wiadomej<sup>G</sup> matki<sup>G</sup> jej, i *niewiadomą* oblubienicę<sup>A</sup> w dół z wiadomej<sup>G</sup> teściowej<sup>G</sup> jej; **10,36** i<sup>4</sup> nieprzyjaciele<sup>Np</sup> wiadomego człowieka<sup>G</sup> ci domownicy jego. **10,37** Ten lubiący<sup>2930</sup><sub>N pt pr</sub> ojca albo matkę<sup>5</sup> ponad mnie<sup>A</sup> nie jest mnie<sup>G</sup> godny, i ten lubiący syna albo córkę ponad mnie nie jest mnie godny, **10,38** i który<sup>2061</sup><sub>Ns m</sub> nie bierze wiadomy<sup>6</sup> *umarły drewniany stawiony* pal<sup>2615</sup><sub>A</sub> *należący do niego*<sup>G</sup> i *nie wdraża się*<sup>92</sup><sub>3s pr</sub> do tyłu<sup>2033</sup> *należącego do mnie*<sup>G</sup>, nie jest mnie godny. **10,39** Ten który znalazł<sup>1185</sup><sub>N pt ao</sub> wiadomą duszę swoją, przez zatracenie odłączy<sup>320</sup><sub>ft</sub> ją; i ten który przez zatracenie odłączył<sup>ao</sup> wiadomą duszę swoją z powodu<sup>975</sup> mnie<sup>G</sup>, znajdzie<sup>ft</sup> ją.

**10,40** Ten przyjmujący was, mnie przyjmuje; i ten mnie przyjmujący, przyjmuje tego który odprawił<sup>A pt ao</sup> mnie. **10,41** Ten przyjmujący proroka do sfery funkcji imienia<sup>A</sup> proroka<sup>G</sup>, zapłatę najemnika<sup>A</sup> proroka<sup>G</sup> weźmie<sup>1681</sup><sub>ft</sub>; i ten przyjmujący przestrzegającego reguł cywilizacji<sup>A</sup> do sfery funkcji imienia<sup>A</sup> przestrzegającego reguł cywilizacji<sup>G</sup>, zapłatę najemnika przestrzegającego reguł cywilizacji<sup>G</sup> weźmie. **10,42** I który by dałby do napojenia<sup>3s ao sb</sup> jednego<sup>843</sup><sub>As m</sub> z tych<sup>Gp</sup> <sup>7</sup>małych<sup>1862</sup><sub>Gp m</sub> tych właśnie<sup>2094</sup><sub>Gp m</sub> kielich<sup>A</sup> *czegoś* chłodnego<sup>Gs n</sup> jedynie<sup>As m, n, adv</sup> do sfery funkcji imienia<sup>A</sup> ucznia<sup>G</sup>, zaiste powiadam wam: żadną metodą nie odłączyłby przez zatracenie<sup>320</sup><sub>3s ao sb</sub> zapłatę najemnika jego.

**11,1** I stało się<sup>584</sup><sub>3s ao id md-dp</sub> gdy dokonał<sup>2777</sup><sub>ao</sub> Jezus rozporządzając<sup>718</sup><sub>N pt pr</sub> tym dwunastu uczniom swoim, przestąpił<sup>1832</sup><sub>ao</sub> *bazując* w tamtym stamtąd<sup>867</sup> z *przyczyny* tego<sup>Gs n</sup> *które skłaniało* nauczać<sup>pr</sup> i ogłaszać<sup>pr</sup> w miastach ich<sup>Gp</sup>.

**11,2** Zaś Joannes usłyszawszy w więzieniu dzieła wiadomego pomazańca, posławszy przez-z uczniów<sup>Gp</sup> swoich<sup>Gs</sup> **11,3** rzekł mu: Ty jesteś *jakościowo*<sup>834</sup><sub>pr id</sub> ten wiadomy<sup>8</sup> *obecnie* przychodzący

1 Wiersze 34-36 są wstrząsające. Jak wobec tego wierzyć w Jezusa jako „króla pokoju” a w jego ewangelie jako orędzie pokoju (Mt 5,9 10,13 Lc 1,79) i „wartości rodzinnych”? Miecz nie oznacza tu zewnętrznej „wrogości i sprzeciwu” wobec głoszenia orędzia ewangelicznego (jak sądzi {316}), lecz jest to własny miecz Jezusa z nieba przez niego „przyniesiony na ziemię”. Jest nim jego słowo Hb 4,12 i królewska władza boga. Pk42.

2 Gr. *machaira* ‘zakrzywiony ofiarniczny miecz, nóż’, też „miecz ducha, słowo boga” – inny niż obosieczny *rhomfaia*.

3 Gr. *dichadzo* ‘podzielić na dwie części, oddzielić’ od przysłówka *dicha* ‘na dwie części, oddzielnie’. W N.t. 1x. Wiersze 35n są cytatem z Mi 7,5n. Jezus wprowadza „poróżnienie starszej generacji z młodszym pokoleniem. Inaczej jednak niż w Mi 7,6 nieposłuszeństwo dzieci nie jest zganione. Przeciwnie, odpowiada woli bożej” {316}.

4 Gr. *echthros*. Tak więc celem przyjscia Jezusa do sfery ziemskiej było uczynienie ‘nieprzyjaciół, wrogów’ człowiekowi? Co więcej, z wypowiedzi wynika, że sam Jezus, jako wprowadzający tę wrogość, ma rolę *echthroasa*; w Mt 5,43 Jezus każe tolerować *echthroasa*, w czym może i siebie ma na względzie. Później w Mt 13,28, jako określony ziemski cielesny syn człowieka, swoim diabłem nazywa przychodzącego nieokreślonego “*echthroasa*-człowieka” 13,39 (por. starszego potomka z Lc 15,11nn). W Lc 10,19 padłym (aoryst) z nieba, jak ‘błysk’ *astrape* (ogień błyskawicy, żar słoneczny) jest na ziemi szatan, a węże i skorpioły na ziemi są mocą *echthroasa*.

5 Gr. *hyper*. Pk43

6 T.j. „krzyż”, choć skazaniec niósł tylko poziomą (poprzeczną, żeńską) belkę. Użycie słowa *stauros* ‘pal, krzyż’ z zaimkiem „jego” sugeruje, iż ma go każdy mężczyzna. Też w 16,24.

7 Mali, tutaj „chrześcijanie, którzy swą postawą podobni są do dzieci” {316} t.2 s.209; „tworzą przeciwieństwo względem proroków i sprawiedliwych” s.211. Por. 18,6.

8 “Obecnie” bo to czas teraźniejszy *erchomai*; tak też w Mt 11,14 odnośnie przyjscia Eliasza: “*obecnie* przychodzić”. W całym pomazanym życiu Jezus był “przychodzący” (niestety zaledwie na krzyż). Dla Joannesa same cudy Jezusa nie były dowodem prawowierności. „Przychodzenie” Jezusa, wedł. Joannesa, miało się odbywać na jego Jana warunkach, i jego dość rozległego środowiska (oczekiwaliśmy), por. wzmianki o kościołach Janowych w Ac. W pytaniu Jana dostrzega się, iż mimo że on „wskazał na Jezusa jako „przychodzącego”, mógł teraz żywić wątpliwości” „czy jest mającym przybyć synem człowieczym” (wedł. Dn 7,13). Znamienne jest, że Jezus uchyla się od bezpośredniej wyraźnej odpowiedzi {316}. „Być może, że u źródła pytania Jana kryło się zniecierpliwienie. Być może, że Jan niecierpliwiał się dlatego, że Jezus okazał się kimś innym, niż oczekiwał.” {188} s.128. W każdym razie „Jezus i Jan występują oddzielnie i przeciwstawnie, nie kontaktują się ze sobą i nie współpracują” {314} s.437.

1139 N m pt pr md-ps-dp albo czy 1228 <sup>1</sup>drugiego z dwóch odmiennych 1154 A *żeby* <sup>2</sup>*obecnie* oczekiwaliśmy jako doistotne 2397 1p pr sb, id ac? **11,4** I odróżniwszy się *dla odpowiedzi* 311 N pt ao ps-dp Jezus rzekł im: Wyprawisz się Npt ao odnieście jako nowinę 266 ao it Joannesowi D które 2061 Ap n słyszycie i poglądacie: **11,5** ślepi <sup>3</sup>ponownie poglądają poprzez wzniesienie spojrzenia do źródła w górze 158 pr i chromi depczą wkoło 2242 pr, trędowaci są oczyszczani pr ps, i mający przytępione zmysły 1673 Np słyszą, i umarli są wzbudzani pr md-ps, i żebrzący Np są zawiadamiani o łatwodogodnej nowinie 1160 pr md-ps, **11,6** i szczęśliwy *jakościowo* jest który jeźliby nie <sup>4</sup>uznałby się za poprowadzonego do pułapki 2559 3s ao sb ps we mnie D.

**11,7** W następstwie tych właśnie 2094 Gp zaś wyprawiających się 2336 Gp pt pr md-ps-dp, Gab <sup>5</sup>*od prapoczątku* począł sobie 389 3s ao md Jezus *aby* powiadać pr tłumom około Joannesa G: <sup>6</sup>(Po) co 2803 As n, adv wysłicie 1016 ao do tej <sup>7</sup>spustoszonej opuszczonej krainy 1132 As f? <sup>8</sup>Obejrząc badawczo 1273 ao md-dp <sup>9</sup>trzcinę A pod przewodnictwem wiatru G chwianą A pt pr ps? **11,8** Ale po co wysłicie? Ujrzyć 2041 ao *jakiegoś niewiadomego* człowieka A w miękkich 1764 Dp m,n <sup>10</sup>z dwu stron ubranego 149 A pt pf ps? Oto ci te miękkie Ap n noszący 2945 Np pt pr w domach królów Gp są. **11,9** Ale po co wysłicie? Ujrzyć 2041 ao *niewiadomego* proroka A? Owszem, powiadam wam, i *kogoś* (l. *coś*) będącego wokół większym nadmiarem 2249 As m,n *od niewiadomego* proroka G. **11,10** Ten właśnie jest *jakościowo* wokół którego G *od przeszłości* jest pismem odwzorowane 602 pf ps: Oto ja odprowadzam wiadomego anioła mego na przód 2369 doistotne oblicza G twego, który <sup>11</sup>z góry całkowicie sprzętami urzędzi 1502 3s ft wiadomą drogę twoją w doistotnym przedzie 954 twoim G. **11,11** Zaiste powiadam wam: nie był wzbudzony 810 3s pf md-ps w <sup>12</sup>plciowo

1 Gr. *heteros* ‘ten drugi z dwóch możliwych *rodzajów*, odmienny, różny’, p. Mt 10,23. Zatem miało przyjść dwóch chrystusów? Na ten temat {46}s.105-106 {47}s.55 {101} t.1 sz.3 {113}s.14 {116}s.155 {127-III} s.229.263 {174}s.58. Jezus jako świadectwo wymienia czyny, które określają go raczej jako syna Dawida z 1S 22,2, natomiast spodziewano się, że mesjasz uwolni uwięzionych za wiarę, więc w pierwszym rządzie Jana. Tymczasem ten określony syn człowieczy, nurzający się w grzesznej stronie natury ludzkiej, zamiast sądzić za grzechy, oczyszcza i uwalnia od grzechów. W dodatku bierze je na siebie, co jemu, jako osobie podwójnie boskiej (synowi człowieka i synowi boga), nie przystoi, a nawet jest odgórnie zabronione. Swoje zaś królestwo, otrzymane od Jana (Mt 21,23-27 i paral.), przeznaczają dla niesprawiedliwych, co ma dla Jana osobiste konsekwencje – dalsze więzienie a nawet męczeńską śmierć, por. {316}. Egzegeza protestancka przyjmuje istnienie wątpliwości u Jana, katolicka na ogół – nie {316}. Natomiast „dla oczyszczenia trędowatych nie ma bezpośredniego starotestamentalnego odniesienia”

2 Gr. *pros-dokao* złożone z *pros* ‘do istoty, istotnie do’ i *dokeo*? ‘wyobrażać sobie’.

3 Dowód z cudów nie jest przekonujący. W owej epoce było wielu żydowskich i nieżydowskich cudotwórców, magów, czarno-księżników, hellenistycznych “mężów bożych”, którzy dokonywali podobnych cudów (n.p. Apoloniusz z Tiani, Szymon Czarno-księżnik), por. Origenes {129} t.2 s.104. Nie mówiąc o cudach postaci mitycznych (Perseusz, Minos) {129} t.1 s.123. Również współczesny świat zna „pogańskich” cudotwórców (Sai Baba, Dynamo, Troy) czyniących cudy z repertuaru Jezusa (chodzenie po wodzie, cudowny połów ryb, znikanie, teleportacja osób i rzeczy).

4 Zatem była opinia (wyrażona też w Mt 13,57 15,12 18,6 26,31.33), iż chrystus (nie: mesjasz), t.j. duch jego pomazania, jest ‘pułapką’ *skandalon*, a Jezus zmierza do tej pułapki. Jednym z symboli krzyża jest właśnie pułapka {137} s.172; w N.t. jest nawet wyraźnie „pułapka krzyża” 1C 1,23 G 5,11. W Rm 9,33 *petra skandalou* ‘skała pułapki’ jest położona w Syjonie (Dawidowym, czyli chrystusowym), też 1P 2,8. W Mt 13,57 i 17,27. ‘Pułapka’ jest szatana Mt 16,23, t.j. Petrosa-Mojżesza (diabła zaś są ‘sidła’ *pagis* 1Tm 3,7 2Tm 2,26). Jest ona synonimem ‘ucisku’ *thlipsis* i powodem ‘pościgu prawnego’ (mojżeszowego) *diogmos* Mt 13,21. Może jest też na Pawle 2C 11,29. Tłumaczenia: „nie zgorszy się”, „nie zwątpi”, łagodzą drastyczny sens.

5 Gr. *archo*, od *arche* ‘prapoczątek’, stąd ‘zwierzchność, władza’, „przeważnie wrogo nastawiona do boga” {7}.

6 Gr. *ti* znaczy zasadniczo ‘co?’ W użyciu jak w wierszach 7-9 może znaczyć też ‘po co?’ (Mt 6,28 7,3 8,26), ale w takim sensie zwykle z przymikiem. Wtedy Joannes byłby tym “czymś”. Jezus świadczy, że Joannes nie był rośliną „chwianą (t.j. powodowaną) wiatrem” powietrza (człowieka ziemskiego?) ani nie miał „miękkich cienkich szat” królewskich (człowieka okołosłonecznego?), lecz miał zostać „prorokiem”, a zdaniem N.t. „proroctwo nie przychodziło nigdy wołą człowieka”, ale od ducha świętego 2P 1,21 i łaski Rm 12,6.

7 Gr. *eremos* u Mt z rodzajnikiem żeńskim, inne niż *eremia*. Uczniowie Jezusa może znali przekonanie, iż mesjasz-prorok nadejdzie z pustyni {316} t.2 s.463.

8 Możliwy też znak zapytania po *obejrząc badawczo* i po *ujrzeć* w 11,8.9.

9 Trzcina była symbolem podatności na wpływy („chorągiewką na wietrze”). Była bliska uległemu i litującemu się charakterowi Jezusa (Mt 11,29n), natomiast „stanowiła kontrast wobec osobowości Jana” {316}.

10 To samo słowo gr. *amfi-ennymi* pojawia się w ustach Jezusa w pozytywnym znaczeniu w Mt 6,30. Jezus jakby mimochodem wskazuje drogę – przez rozpustę i wstawianie się Lc 7,25 13,17 – do królewskich domów?

11 Pytanie, czy Joannes zdążył ‘odgórnie materialnie sprzętami urządzić’ *kata-skeuadzo* drogę Jezusowi, i czy Jezus na nią wstąpił. Raczej to wątpliwe; w takim razie działalność Jezusa byłaby przedwczesna, a nawet bezprawna.

12 Gr. *gennetos* od *gennao* ‘zrodzić plciowo’, o ojcu. Czyli to **Joannes**, nie Jezus, był największym ze zrodzonych plciowo ludzi, więc z nas wszystkich; to Jan jest reprezentantem ziemskiej ludzkości! Zatem może jest tym autentycznym określonym synem człowieczym. A Jezus tylko się do niego upodobił? w chrzcie razem z gołębicą? I dlatego nie mówił o synu synu człowieczym jako o sobie? W apokryficznej „Ewangelii Arabskiej Jana” Jan Chrzciiciel mówi do Jezusa: „Tyś niebiański, a ja – ziemski, tyś jest synem bożym, a ja – synem człowieczym” {127-1} s.150. W tejże ewangelii Jan zwany jest „światłem płonącym”, „gwiazdą światła” oraz

zrodzonych<sup>574 Dp m</sup> z<sup>1</sup> kobiet<sup>605 Gp</sup> większy od Joannesa<sup>G</sup> tego zanurzciciela dla pograżenia i zatopienia w wodzie<sup>467 G</sup>; ten zaś mniejszy<sup>1862 comp</sup> w wiadomej królewskiej władzy<sup>483 f</sup> niebios<sup>Gp</sup> <sup>2</sup>większy<sup>1793 com</sup> od niego<sup>G m</sup> jakościowo jest. **11,12** Od zaś wiadomych dni<sup>1245 Gp f</sup> Joannesa<sup>G</sup>, tego zanurzciciela<sup>G</sup>, aż do<sup>1203</sup> tej chwili<sup>378</sup> ta królewska władza niebios<sup>3</sup> doznaje gwałtu<sup>505 3s pr md-ps-dp</sup> i gwałciciele<sup>506 Np</sup> zagrabiąją<sup>374 pr</sup> ją. **11,13** Wszyscy bowiem Prorocy i przydzielone obyczajowe Prawo<sup>4</sup> krańcowo aż do<sup>1203</sup> Joannesa<sup>G</sup> złożyli prococtwa<sup>3p ao</sup>. **11,14** I <sup>5</sup>jeżeli teraz chcecie przyjąć<sup>658 ao</sup>, on jest jakościowo Elias<sup>N</sup>, ten obecnie<sup>6</sup> mający planowo<sup>1811 N pt pr</sup> obecnie przychodzić<sup>1139 pr md-ps-dp</sup>. **11,15** Ten mający uszy<sup>2091 Ap</sup> niech słucha<sup>pr</sup>.

**11,16** Komu zaś upodobnię<sup>ft</sup> <sup>7</sup>ród<sup>565 A</sup> ten właśnie<sup>2094 A</sup>? Podobny jest jakimś dzieciom odgórnie siedzącym jako na swoim<sup>1410 Dp pt pr</sup> w rynkach, które<sup>2061 Np n</sup> <sup>8</sup>zwracając się głosem istotnie ku<sup>2426 Np n pt pr</sup> <sup>9</sup>drugim z dwu odmiennych rodzajów<sup>1154 Dp n</sup> **11,17** powiadają: Zagraliśmy na dętym w zagrodzone powietrzne miejsce instrumencie<sup>421 ao</sup> wam i nie zatańczyliście<sup>2060 ao md-dp</sup>, wyrzekliśmy treny pogrzebowe<sup>1306 ao</sup> i nie zadaliście sobie żałobnych cięć na ciele<sup>1614 ao md</sup>. **11,18** Przyszedł<sup>ao</sup> bowiem Joannes ani również<sup>10</sup> jedzący<sup>pt pr</sup> ani również pijący<sup>pt pr</sup>, i powiadają: Jakieś<sup>11</sup> bóstwo pochodzące od daimona<sup>608 N, A n</sup> ma<sup>1202 pr</sup>. **11,19** Przyszedł ten wiadomy syn tego wiadomego człowieka<sup>G</sup> jedzący i pijący, i

„pochodnią płonąca i świecąca” s.148, czyli jakimś światłem astronomicznym, może księżycowym. „Jest syn człowieczy i syn [ziemski?] syna człowieczego [niebiańskiego?]” powiada „Ewangelia według Filipa” {128} s.271.

1 Zasadą Joannesa jest ziemską matką, człowieczą kobietą Elżbieta, naturalna pełna żona Zachariasza, i Zachariasz faktyczny jego ojciec Lc 1,67. Natomiast zasadą Jezusa jest matka niebiańska, dziewica. Jezus nigdy nie nazywał Marii matką ani Józefa ojcem.

2 Można też tłumaczyć dosłownie: „większy jego” jako nawiązanie do królestwa zrodzonego przez niego. Tu zapewne „większy” przestrzennie i hierarchicznie, jak niebo jest większe i wyższe od ziemi. Lub też liczebnie, wspólnotą bytów syjonowych – zwierzęcych i hybrydowych. Co nie znaczy że bogatszy treściowo i doskonalszy. Pk44.

3 Gr. *biadzo*. Zatem „królestwo niebieskie pod znakiem **przemocy**”? Nie zasługuje na ludzkie traktowanie? Należy postawić pytanie: Czyje? Z Mt 11,11-14 można sądzić, że człowieczego Jana, Eliasza, proroków i Mojżesza. Dlatego strażnicy Zakonu „zamykają kr. niebios” Mt 23,13. Może jest symbolem kobiecej vulwy, i do niej odnosi się oskarżenie boga przeciw Jeruzalem, Oholi i Oholiby w Ez 16 Ez 23? {188} wnioskuję, iż „królestwo niebios jest dla desperatów. Otwiera swe podwoje tylko przed tymi, którzy podejmują największe wysiłki by się doń dostać, jak ludzie szturmujący twierdzą” s.135, czym uznaje doktrynę *biadzo* ‘przemocy, gwałtu’. U Lc 16,16 jest, że królewską władzę niebios gwałci ‘wszystek, każdy’ gr. *pas* rodzaju męskiego, t.j. każdy mężczyzna, a u Mt 21,13 że zbójców. Czym wobec tego ona jest? Duchową vulwą, matrixem ducha św.? Wtedy to „gwałcenie” byłoby metodą seksualnego wpiśnięcia się do niebiańskiej książki życia (Wenus porannej, ducha św.). Ta królewska władza niebios może powstała jako synteza prorocctw Zakonu i proroków, przez Joannesa ujęta w spójny system i uświęcona w boskich regionach; była więc niejako jego córką i/lub oblubienicą. Porywać królestwo znaczy „gwałtownie pragnąć łaski” {316}. Gwałcenie i zagrabianie królestwa może też wyrażać się w niewłaściwym wpisywaniu się do niebiańskiej książki życia (Wenus porannej?), jak baranka w Ap. Jej cielesnym wyrazem byłaby vulwa kobiety, która wydaje się skojarzona w Mt 13,33 z król. niebios i z jedzeniem oraz w Jo 4,7 z pićciem; jedzenie i picie zaś z obcowaniem płciowym n.p. w 2S 11,11. Aspekt płciowy królestwa widoczny też w takim przekonaniu: Niektórzy „dopuszczają myśl, że ta wspólnota (cielesna miłosna) doprowadzi ich do królestwa bożego. Lecz tego rodzaju wspólnota prowadzi bezpośrednio do domów publicznych... wieprzów i kozłów” {315} s.226. Por. przyp. następny. Pk45.

4 Gr. *heos* ‘aż do, dopóki, póki, podczas gdy, tak długo jak’ – Joannesa. Czyli może Joannes tę królewską władzę niebios założył, zbudował i utrzymywał? Według gnostyków Joannes nawet „jest owym archontem Iona” seksualnego pożycia {315} s.180. Stanowi on przejście do epoki zbawczej królestwa niebieskiego. Logiczne jest zatem, że tę królewską władzę strzegł przed nieobyczajnym nieczłowieczym seksem, jak Heroda, który „uwiódł żonę swego brata” {188} Mt 14,4 Mc 6,18 Lc 3,19.

5 Przemowa Jezusa jest alternatywna w stosunku do Janowej. Jezusowy zwrot “jeżeli chcecie przyjąć”, o warunkowym znaczeniu, kontrastuje z bezwzględnością sądu Eliaszowego (też Lc 9,54nn), który miał aktualizować Jan. Ta warunkowość oznacza, że Janowe „bycie Eliaszem”, faktyczne, realne, było uzależnione od woli przyjęcia Joannesa jako działającego w duchu Eliasza. Tej woli nie okazali zwierzchnicy Izraela, i może dlatego Joannes dla nich nie przyznał się do bycia Eliaszem Jo 1,19-24. Także Jezusowe “kto ma uszy do słuchania” wskazuje na uzależnienie możliwości bycia kimś od percepcji. Zastanawia, że Jezus nie nawoływał do czczenia Joannesa, nie wyrażał się potępiająco o „gwałtownikach” jego królestwa ani o mordzie na Joannesie. Chociaż ostro potępiał inne zabójstwa.

6 „Miał przyjść”, ale nie doszedł, bo nie doznał „przyjęcia”. Gdyż jego nosiciela **Joannesa** zmuszono ująć na pustynię a potem uwieziono 11,2. Joannes przyszedł „w duchu i mocy Eliasza” Lc 1,17, może jako jego nowa inkarnacja {176} s.281, jako jego duchowy syn, którego żydzi nie “chcieli przyjąć” Mt 17,11-12. Również tak mógł być synem człowieka-Eliasza Jc 5,17. Lecz on – jeżeli przychodzi należycie, „jako pierwsze” – “wszystko od początku stawia” Mc 9,12, w czym upatrywano śmiertelne zagrożenie dla grzeszników, którzy właśnie sprzeniewierzyli się swoim „pierwszym” i „początkowym założeniom” człowieczym. A nie jest obojętna kolejność instalowania – z której strony wpierv gruntuje się słupek.

7 Gr. *genea* ‘pokolenie rodzajowe, rasa, rodzaj, ród’. Sens niepewny wobec Mt 24,34 (ludzkość?). Jan i syn człowieka, którzy „przyszli, przylecieli” (z nieba), należą do odmiennego (*heteros*) rodzaju, jakby „dziecięcego” (wskutek pedomorfozy, neoteni?). Dziecięcy wygląd i zabawowe zachowania przejawiają UFO-nauci.

8 Gr. *pros-foneo* od *fone* ‘głos, dźwięk’. To posługiwanie się dźwiękiem jest dla tego rodzaju cechą wyróżniającą. Mowa zatem o ziemskich cielesnych ludziach rozmawiających głosem w atmosferze powietrza. Może w przeciwieństwie do ras ufonautów (i Jezusa), które nie posługują się głosem?

9 Gr. *heteros* p. przyp. do 11,3

powiadają: Zobaczcie-oto *jakiś* człowiek żarłok i winopijca, <sup>1</sup>dzierżawców poboru z pełnych urzeczywistnień <sup>2779</sup>Gp przyjaciel i uchylających celu <sup>135</sup>Gp. I <sup>2</sup>doznała usprawiedliwienia i uwolnienia <sup>746</sup>3s ao ps ta mądrość <sup>2591</sup> od tych <sup>3</sup>dziel <sup>1128</sup>Gp swoich.

**11,20** Wtedy począł sobie *od prapoczątku* <sup>389</sup>ao md *aby* lżyć te wiadome miasta w których <sup>2061</sup>Dp stały się <sup>584</sup>3p ao md-dp wiadome najliczniejsze <sup>4</sup>moce <sup>780</sup> jego, że nie zmieniły rozumowania <sup>1837</sup>ao: **11,21** Biada tobie, Chorazin; biada tobie, Bethsaida; że jeżeliby <sup>826</sup> w Tyrosie i Sidonie stały się <sup>584</sup>ao id md-dp te moce, które się stały <sup>Np pt ao md-dp</sup> w was <sup>Dp</sup>, dawno by we włosianym worze i popiele zmieniły rozumowanie <sup>1837</sup>ao id. **11,22** Ponad liczbę tego powiadam wam: Tyrosowi <sup>D</sup> i Sidonowi bardziej do trzymywania w górze <sup>218</sup> będzie <sup>ft id md-dp</sup> w dniu rozstrzygnięcia <sup>1643</sup>G niż wam. **11,23** I ty Kafarnaum czy może aż do <sup>1203</sup> nieba <sup>G</sup> będziesz wywyższone <sup>2905</sup>ft id ps? Aż do hadesu zstąpisz <sup>1455</sup>ft id; że o ile w Sodomach <sup>Dp</sup> stały się te moce które się stały w tobie, pozostała <sup>1819</sup>3s ao id by póki <sup>1846</sup>tego <sup>Gs f</sup> dnia dzisiaj. **11,24** Ponad liczbę tego powiadam wam, że ziemi <sup>D</sup> Sodom <sup>Gp</sup> bardziej do trzymywania w górze będzie w dniu rozstrzygnięcia niż tobie.

**11,25** W owym stosownym momencie <sup>1422</sup> <sup>5</sup>odróżniwszy się <sup>311</sup>pt ao ps-dp Jezus rzekł: <sup>6</sup>Wypowiadając to samo wydzielam uznanie <sup>1024</sup>pr id md tobie <sup>2643</sup>D ojczy, <sup>7</sup>utwierdżający panie tego nieba i tej ziemi, że ukryłeś <sup>1648</sup>ao te właśnie <sup>2094</sup>Ap n od <sup>8</sup>mądrych <sup>Gp</sup> i puszczających razem *ze swoim rozumowaniem* <sup>2707</sup>Gp, i odsłoniłeś <sup>305</sup>ao je <sup>430</sup>Ap n <sup>9</sup>dziecinnie nie umiejącym budowania eposu <sup>1926</sup>Dp; **11,26** owszem, *ty* ten ojciec <sup>N</sup>, że w ten właśnie sposób <sup>10</sup>uznanie za łatwogodne <sup>1167</sup> stało się <sup>584</sup>ao md-dp w doistotnym przedzie <sup>954</sup>twoim <sup>G</sup>. **11,27** <sup>11</sup>Wszystkie sprawy <sup>2193</sup>Np n mnie <sup>D</sup> *jako jedna* została przekazana <sup>2150</sup>3s ao ps pod przewodnictwem ojca <sup>G</sup> mego, i żaden nie poznaje <sup>1071</sup>pr <sup>12</sup>syna jeżeli nie ojciec, ani ojca ktoś pozna-je jeżeli nie syn, i któremu jeżeli ewentualnie <sup>798</sup> obecnie ewentualnie pragnie <sup>529</sup>3s pr sb md-ps-dp syn odsłonić <sup>ao</sup>. **11,28** Przyjdźcie tu istotnie do mnie wszyscy <sup>2193</sup>Np m odbierający ciężki trud <sup>1610</sup>N, <sup>Vp pt pr</sup> i wystawieni pod brzemią <sup>2947</sup>N,Vp pt pf ps i ja <sup>13</sup>zaprzeszanę przez wzniesienie do źródła w górze <sup>194</sup>ft id ac was

**10** Mowa o niejedzeniu chleba i niepicciu wina, jak podaje Lc 7,33. Chleb i wino są pochodzenia roślinnego – w przeciwieństwie do szarańczy i dzikiego miodu, które pożerał Jan.

**11** Gr. *daimonion*. W tłumaczeniach utożsamiany z *daimon* ‘demon, nieosobowy bezcielesny bóg’. Pk110

**1** Czyli przyjaciel celników-złodziei i grzeszników, w tym nierządnic.

**2** Zwrot: ‘być usprawiedliwionym od czegoś’ *dikaioo apo tinos* ma znaczenie: być uwolnionym od czegoś {7}, być oderwanym od czegoś. Można więc pojmować, iż ‘mądrość’ *sofia* nadprzyrodzona niebiańska nie otrzymała działania na ziemi Mt 13,54, nie została ani przy Joannesie ani przy synu człowieka jako jej naturalnych potomkach. Została natomiast nienaturalnie „dana” synowi człowieka Mc 6,2? Por. przyp. do Lc 7,35.

**3** Wiele wariantowych źródeł zamiast „dzieł” ma „dzieci”, a te logicznie odpowiadają dzieciom z 11,16 i z 11,25. Tłumacząc źródłowo *apo* jako ‘od’; bardziej rozwinięte odpowiedniki „przez”, „na podstawie” (czynów) też są uprawnione. U Lc 11,49 jako wysłanników (a u Lc 7,35 jako dzieła lub wariantowo dzieci) bożej ‘mądrości’ *sofia* uważa się Jana i Jezusa. Która więc *sofia* (r.ż.) byłaby ich matką? Duch święty, zwany „matką naszą” w Ew. Hebr. 3, por. G 4,26? Zdaniem {316} tu jako mądrość jest Jezus chrystus.

**4** Gr. *dynamis*. Pk46

**5** Gr. *apokrinomai*. Zwykle tłumaczenie “odpowiadać” tu (i w wielu innych miejscach) nie może być zastosowane, gdyż ojciec o nic Jezusa nie pytał.

**6** Gr. *eks-omo-logeo* złożone z *eks* ‘wy-, z-, na zewnątrz’ i *homo-logeo* ‘mówiąc to samo potwierdzać’, złożone z *homo* ‘ten sam’ i *lego* ‘mówić’. Nie ma w rdzeniu „sławy”, lecz ‘potwierdzenie, uznanie, zgodę’ – choć „wy-zgadanie się, wydawanie uznania, zatwierdzenie” ojca nie przystoi niższej randze synowskiej i wydaje się zuchwałę. Syn powinien być zdystansowany do ojca, czuć respekt. Lecz w chrześcijaństwie zachodnim trwa, aż do końca eonu Mt 24,36, natarczywa obcesowa bluźniercza uzurpacja Ojca, nawet ‘zuchwałstwo’ Jo 6,60 i ‘natręctwo’ Lc 11,8, czego i kardynał St. Wyszyński nauczał: „Macie władzę rozkazywać nawet samemu Bogu” {326} s.9.

**7** Ojca nie nazywa Jezus niebem (t.j. przenośnie ‘Bogiem’ *theos* Mt 21,25 Lc 15,18 18,13 Jo 3,27 i in.) lecz ‘utwierdżającym panem’ *kyrios* nieba i ziemi (+Ac 17,24 gdzie jednak *hyparchon kyrios*), czym plasuje go w typie Jahweha. Pytanie: Jahweha gdzie osiedlonego: na ziemi, w człowieku, w zwierzętach, w hybrydach Syjonu?

**8** Dziwi, że ten syjonowy bóg ukrywa się przed ludźmi +Mt 6,5-6. Że ta mądrość nie jest dla mądrych i roztropnych, a jest dla niemowląt. Zaskakujący jest ten priorytet przyznawany dzieciom od Jezusowego boga Mt 18,2-5.10 19,14. Można zatem podejrzewać, iż ojciec Jezusa sam nie jest pełnym człowiekiem, gdyż ten polega na wiedzy o świecie i na mądrości; raczej jest prymitywnym niedojrzałym zwierzęciem. Cóż? – jest przeciwieństwem wyłączenie niebiański. Tu ojciec ma ‘spółkowanie’ *koite* ze swymi ‘dziećmi’ *paidion* Lc 11,7, co zwane jest kazirodztwem i pedofilią.

**9** Gr. *nepios* ‘nierealny’, od *ne* ‘nie’ i *epos* ‘epos, utwór historyczny, realistyczny’. Pk47

**10** Gr. *eudokia* od *eus* ‘łatwy, dogodny’ i *dokeo* ‘wydawać się, uznawać za, mniemać’. Przekłady: „upodobanie”.

**11** Dostreaga się tu sprzeczność z Mt 24,36 t.j. z brakiem u Jezusa wiedzy n.t. momentu paruzji.

**12** Syn to może syn człowieka. „Na podstawie 11,27 arianie zaprzeczali odwiecznemu bóstwu chrystusa” {316}.

**13** Gr. *ana-pauo* od *ana* ‘z dołu w górę, wstecz, do źródła’ i *pauo* ‘zaprzestać, powstrzymać’. P. przyp. do 11,29.



Ap. **11,29** Unieście <sup>70</sup>ao it to <sup>1</sup>jarzmo <sup>1218</sup> moje aktywnie na was <sup>Ap</sup> i nauczcie się <sup>1770</sup>ao it ode mnie, że <sup>2</sup>uprzejmy i łagodny <sup>2362</sup> jakościowo jestem i <sup>3</sup>poniżony <sup>2753</sup> <sup>4</sup>sercu <sup>D</sup>, i znajdziecie <sup>1185</sup>ft <sup>5</sup> zaprzestanie przez wzniesienie się do źródła w górze <sup>193A</sup> duszom <sup>D</sup> waszym <sup>Gp</sup>; **11,30** to bowiem jarzmo moje <sup>6</sup>użyteczne <sup>3014</sup> i to <sup>7</sup>brzemień <sup>2948</sup> moje lekkie <sup>911</sup> jest.

**12,1** W owym stosownym momencie wyprawił się <sup>2336</sup>ao id ps-dp Jezus *dniem wyznaczonym* <sup>8</sup>sa-  
batami <sup>2504</sup>Dp n przez-z *zbóż* przynoszących nasiona <sup>2606</sup>Gp, zaś uczniowie jego załaknęli <sup>2208</sup>ao  
i poczęli sobie <sup>389</sup>ao md *aby* skubać <sup>pr</sup> kłosa i jeść. **12,2** Zaś farisaiosi ujrawszy rzekli  
mu: Zobacz-oto uczniowie twoi czynią które <sup>2061</sup>As n nie wolno czynić w sabacie <sup>Ds</sup>n.

**12,3** Ten zaś rzekł im: Czy nie przeczytaliście <sup>163</sup>ao co uczynił Dawid gdy załaknął <sup>2208</sup>ao  
i ci wspólnie z <sup>1831</sup> nim <sup>G</sup>? **12,4** Jakże wszedł <sup>3s</sup>846 ao do domu <sup>A</sup> wiadomego boga i chle-  
by <sup>Ap</sup> przedłożenia w *szyku zamiarów* <sup>Gs</sup> zjedli <sup>1143</sup>3p ao które <sup>2061</sup>As n nie pozwolone <sup>1017</sup>Ns n pt pr  
było jemu zjeść <sup>ao</sup> ani tym wspólnie z nim <sup>G</sup>, jeżeli nie świętym urzędnikom <sup>Dp</sup> jedynym  
<sup>1888</sup>Dp? **12,5** Albo czy nie przeczytaliście w przydzielonym obyczajowym Prawie że *dniem*  
*wyznaczonym* sabbatami <sup>Dp</sup>n święci urzędnicy w świątyni sabbat <sup>As</sup>n pospolitują i niewinni  
są? **12,6** Powiadam zaś wam że *od* tej świątyni <sup>G</sup> <sup>9</sup>coś większe <sup>Ns</sup>n *jakościowo* jest bezpo-  
średnio tutaj. **12,7** Jeżeli zaś *przedtem* rozeznaliście <sup>585</sup>ppf id co jest: <sup>10</sup>Litość <sup>918A</sup> chcę <sup>1276</sup> i  
nie ofiarę, nie by z góry zawyrokowaliście skazanie <sup>1465</sup>ao id tych niewinnych. **12,8** *Niewia-*  
*domy* utwierdzający pan <sup>N</sup> bowiem jest sabbatu <sup>Gs</sup>n wiadomy <sup>11</sup>syn wiadomego człowieka <sup>G</sup>.

**12,9** I przestąpiwszy <sup>1832</sup>N pt ao *bazując* w tamtym stamtąd <sup>867</sup> przyjechał do miejsca zbierania razem <sup>A</sup>  
ich <sup>Gp</sup>. **12,10** I zobacz do tamtego miejsca - oto człowiek rękę mający <sup>N</sup> pt pr <sup>12</sup>suchą. I nadto wezwali

1Gr. *dzygos* 'jarzmo, sprzęg' - dla koni, wołów i innych zwierząt. Może odpowiada "sercu" w.29. „Łagodne i lekkie” – więc innego charakteru niż jarzmo Zakonu Ac 15,10 i niewola Zakonu G 5,1. Jezusowe jarzmo jest miłości i łaski. Ale to też jarzmo! I to nieczłowiecze! Por. Hb 12,4-11.

2Gr. *praus* 'łagodny, delikatny (n.p. o Dionizosie), giętki, uległy, życzliwy, pieśczośliwy, bez gniewu, bagatelizujący, uprzejmy, swojski' {6} {9} - czyli bez zasad i bez charakteru. Nie są to szczytne cechy człowieka; są natomiast mile widziane przez ludzi upadłych, słabych i przez kobiety. Pomazany Jezus wprowadza cywilizację zwierzęco-kobiecą (widoczną też w syjonistyczno-chrześcijańskich rządach w Polsce).

3Gr. *tapeinos*, znaczy 'niski, nisko położony', także: 'poniżony, upokorzony, przygnębiony, strapiony, skurczony, utraciłszy ducha, pełen zwątpienia, mierny'; w znaczeniu moralnym: 'podły, nikczemny, lichy, wyrodny' {6}. „*Tapeinos* miało znaczenie negatywne” {316}. Kształtuje charaktery chrześcijan. Współgra z „kto się poniża...” Mt 23,12

4Sercu jako bogu ojcu, w którym jest ojciec Mt 5,8 12,18 Mc 12,30.33 Lc 16,15 Ac 13,22 15,8 i in. Serce symbolizowało Słońce (mózg – Księżyc) {50} s.373. Możliwy też przekład: poniżony sercem. Odpowiednik „ubodzy duchowi (l. duchem)” w 5,3.

5Gr. *ana-pausis* od *anapauo*, dosł. 'zaprzestanie od, przez *ana*' t.j. od, poprzez 'wzniesienie się do źródła, w górę' i tak jakoby "odpocznienie". Finalny cel doktryny chrześcijańskiej. Ale por. groźbę dla duszy z *anapauo* w Lc 12,19. Poświęcone mu studium w {162}.

6Gr. *chrestos* od *chreo*, *chraomai* 'używać, korzystać'. Wedł. {188} słowo to oznacza 'dobrze przymierzone, dobrze pasujące' n.p. do karku, aby nie uwierało zwierzęcia. Żydzi jarzmo odnosili do boga, Zakonu, przykazań s.147.

7Gr. *fortion* 'ładunek, brzemień, juk'. Jarzmo i brzemień odnoszono do zwierzęcia; tu: do Jezusa, też w tej roli?

8Tu i 12,5 „sabbaty” w l. mnogiej (jak „urodziny”). Ale w 12,2.5.8 już „sabbat” w l. pojedynczej.

9Może Jezus mówił o świątyni ciała syna człowieka Jo 2,21. Byłaby to większa wielkość z cofnięcia się w górę do szerszego ducha – źródła rodzącego człowieka +1C 6,19 2C 6,16 1P 2,5.

10Gr. *eleos* 'litość, współczucie, żalność', a z odpowiednika hebr. *ChSD* jeszcze 'dobrodziejstwo, łaska, życzliwość, dobroć'. Tłumacze łagodzą to znaczenie, deprecjonując chrześcijańskiego boga, dając „miłosierdzia”, ale 'miłosierny, prześlany' to *hileos*. Chrześcijański bóg ojciec potrzebujący od ludzi litości to wyjątkowa koncepcja boga w dziejach religii. Taki jest stan boga ograniczonego do zwierzęcoseksualnego Syjonu. Żalotne, pozbawione godności bóstwo nie występuje w żadnej religii jako jedyne ani zasadnicze. Taki bóg ojciec należy niewątpliwie do oryginalnych „wartości chrześcijańskich”. Pk28 Pk48.

11Tu syn człowieka zestawiony z Dawidem. Nie podano jednak jakiego rodzaju jest ta relacja; może jak "tych wspólnie z Dawidem", wtedy mógłby być nim Jonatan. Na podstawie bowiem Jo 3,13 i Ac 2,34 (*anabaino*) syn człowieka nie jest typem Dawida, gdyż Dawid nie wstał do nieba, a przysługuje to synowi człowieka. Także chrystus (jako pomazany syn człowieka) nie jest synem Dawida Mt 22,42-45. W Mt 11,19 'określony' *ho* syn 'określonego' *tou* człowieka jest mocno osadzony w ciele, je i pije. Na temat sensu zaimków określonych *ho* i *tou* przy nowotestamentowym synu człowieka (wbrew starotestamentowemu z Dn 7,13, który ich nie ma) trwa niemała dyskusja. Nie wydaje się, by zaimki te były tu określeniami indywidualizującymi (konkretnej jednostki); raczej są znakami innego rodzaju organizmu ludzkiego (ziemskiego - w przeciwieństwie do nieokreślonego niebiańskiego z Dn 7,13).

12Gr. *kseros* 'ususzony, suchy', o samych mieszkańcach Jerozolimy (bez Jezusa chrystusa, który był wilgotnym drewnem Lc 23,31). Wysuszał żar Słońca Jc 1,11, moc Jezusa (źródło upływu krwi) Mc 5,29. Wedł. Ewangelii Hebrajczyków uzdrowiony był murarzem. Pk49.

do wyrażenia się <sup>1060</sup>ao id go powiadając: Czy wolno *dniem wyznaczonym* sabbatami <sup>Dp</sup> wypielegnować? <sup>ao</sup> - aby rzuciliby oskarżenie w dół z <sup>1520</sup>ao sb niego <sup>G</sup>. **12,11** Ten zaś rzekł im: Kto *jakościowo* będzie <sup>834</sup>ft id md-dp z was człowiek, który będzie miał <sup>1202</sup>ft id owcę jedną <sup>843</sup>A n i jeżeliby wpadłaby <sup>1093</sup>ao sb ta właśnie <sup>2094</sup>N n *dniem wyznaczonym* sabbatami <sup>Dp</sup> do dołu <sup>A</sup>, czyż nie ujmie władzę <sup>ft</sup> ją i wzbudzi w górę <sup>810</sup>ft? **12,12** Jak licznym <sup>2345</sup>Ds n więc na wskroś przez wszystko przynosząc *dobrą częścią* wyróżnia się <sup>722</sup>3s pr id ac człowiek *od* owcy <sup>G</sup>. Tak że również wolno *dniem wyznaczonym* sabbatami <sup>Dp</sup> odpowiednio dogodnie <sup>1442</sup> czynić. **12,13** Wtedy powiada temu człowiekowi: Rozpostrzyj z wewnątrz <sup>893</sup>ao it ac *należącą do* ciebie <sup>G</sup> tę rękę. I rozpostarł z wewnątrz <sup>ao</sup>, i <sup>1</sup>od stanu poprzedniego została z góry stawiona <sup>304</sup>3s ao id ps zdrowa tak jak <sup>2</sup>ta inna <sup>123</sup>. **12,14** Wszedłszy zaś farisaiosi do razem radę <sup>A</sup> wzięli <sup>1681</sup>ao w dół z niego <sup>G</sup> żeby w jakiś sposób go odłączyliby przez zatracenie <sup>ao sb</sup>.

**12,15** Zaś Jezus rozeznawszy <sup>585</sup>pt ao cofnął się jako do źródła do otwartego miejsca <sup>215</sup>ao w tamtym stamtąd <sup>867</sup>. I wdroszyli się <sup>92</sup>ao jemu wieloliczni <sup>Np,m</sup>, i wypielegnował <sup>1283</sup>ao ich wszystkich <sup>2193</sup>Ap. **12,16** I nadał naganne oszacowanie <sup>1112</sup>ao im aby nie jawnego <sup>A</sup> jego <sup>A</sup> uczyniliby <sup>2314</sup>ao sb. **12,17** Aby zostałyby uczynione pełnym <sup>2301</sup>3s ao sb ps to spłynięte <sup>2486</sup>Ns n pt ao ps przez-z Esaiasa <sup>G</sup> proroka *obecnie* powiadającego <sup>1697</sup>G pt pr: **12,18** Oto ten <sup>3</sup>posługujący chłopak <sup>20120</sup> mój którego <sup>2061</sup>A obrałem <sup>69</sup>ao, ten umiłowany mój, do którego <sup>A</sup> <sup>4</sup>uznała za łatwodogodne <sup>1166</sup>ao ac dusza moja; położę <sup>2796</sup>ft ducha mojego aktywnie na niego <sup>A</sup>, i rozstrzygnięcie <sup>A</sup> wiadomym narodom *z natury wzajemnie razem żyjącym* <sup>824</sup> odniesie jako nowinę <sup>266</sup>ft. **12,19** <sup>5</sup>Nie będzie się spierał <sup>1135</sup>ft ani będzie wrzeszczał <sup>1634</sup>ft, ani usłyszy ktoś w szerokich *przestrzeniach* <sup>2284</sup> głos jego. **12,20** <sup>6</sup>Trzcinę *od przedtem* dla razem zmiażdżoną <sup>2724</sup>A pt pf ps nie strzaska odgórnie <sup>1461</sup>ft, i len *obecnie* dymiący się <sup>2848</sup>As n pt pr md-ps nie zgasi <sup>ft</sup>, aż by <sup>7</sup>wyrzuciłby <sup>856</sup>ao sb do zwycięstwa <sup>A</sup> wiadome rozstrzygnięcie <sup>1643</sup>A. **12,21** I wiadomemu imieniu jego narody <sup>824</sup> złożą nadzieję <sup>ft</sup>.

**12,22** Wtedy został przyprowadzony do istoty <sup>2425</sup>ao ps jemu będący zależnym od daimona <sup>607</sup>N pt pr md-ps-dp ślepy i mający przytępione zmysły <sup>1673</sup>N, i wypielegnował <sup>1283</sup>ao go, tak że również *uczynił* tego <sup>A</sup> mającego przytępione zmysły <sup>A</sup> *mogącym* gadać <sup>pr,Aci</sup> i poglądać <sup>pr</sup>. **12,23** I wystawiały się *ze zmysłów* <sup>1022</sup>ipf md wszystkie <sup>2193</sup>Np tłumy i powiadały <sup>1697</sup>ipf: Czy nie jakoś <sup>1857</sup> ten właśnie jest *jakościowo* ten <sup>8</sup>syn Dawida <sup>indecl</sup>? **12,24** Zaś farisaiosi usłyszawszy <sup>Np,pt ao</sup> rzekli: Ten właśnie nie wyrzuca <sup>856</sup>bóstwa pochodzące od daimonów <sup>608</sup>Ap n jeżeli nie w tym wiadomym <sup>D</sup> <sup>9</sup>Bee(l)zebulu <sup>indecl</sup> prapoczątkowym <sup>390</sup>D tych bóstw <sup>608</sup>. **12,25** <sup>10</sup>Znając *z doświadczenia* <sup>1983</sup>N pt pf zaś te <sup>11</sup>umieszczania w emocjach <sup>982</sup>Ap ich, rzekł im: Wszystko królewskie imperium <sup>483</sup> podzielone <sup>1820</sup>N pt ao ps w dół z <sup>1454</sup> siebie samego

1 Gr. *apo-kat-histemi*. W Mt 17,11 czyni to Eliasz zawsze gdy przychodzi. Znaczy 'przywrócić stan pierwotny, powrócić do stanu pierwotnego'. Hebrajski odpowiednik *SzOB* - to samo.

2, „Ta inna” znaczy zapewne: ta jego druga – jak w Mt 5,39.

3 Gr. *pais* 'dziecko, syn adoptowany, sługa', też 'zartujący, bawiący się, grający, igrający (miłośnie)' {6}.

4 Gr. *eu-dokeo* od *eus* 'łatwy, dogodny, łatwodogodny' i *dokeo* 'wydawać się, uważać za'. Przekłady: „mam upodobanie”, „sobie upodobałem”

5 Jednak Jezus nieraz ostro się spierał a także krzyczał: Jo 11,43 (Mt 25,6) i wołał Jo 12,44, a głoszenie jego na ulicach przez wielu było słyszane Mt 4,23 9,35 Mc 1,14 Lc 4,43 8,1 i in. Wiele jego wypowiedzi ma wykrzykniki.

6 Zdaniem {316} trzcina i niedopalony knot to grzesznicy z żydów i pogan.

7 Kolejne słowo z „diabelskim” rdzeniem *ballo* (*dia-bolos* od *dia-ballo*) 'rzucić', opisujące czynność Jezusa.

8 Jak Dawid leczył Saula – wyrzucał złego ducha (grą), lub, że syn Dawida leczy Dawida, jak syn rozstrzyga ojca w.27. Orygenes {167} uważa, iż tytuł chrystusa "syn Dawida" oznacza noszenie imienia Dawida s.75, z Ez 34,23 (drugi Dawid, co nie przynosi mu moralnej chluby). Inna koncepcja: syn Dawida – Solomon Jo 10,22 Mt 12,42.

9 Tekst 2R 1,1-16 wskazuje, iż Beelzebul był bóstwem zdrowia (por. uzdrawiający 'laur, wawrzyn' *dafne* w lewej ręce *Apollona Medicusa* Apolla-szatana {101}, personifikacji żaru słonecznego {51} s.177). Beelzebula utożsamiano z szatanem. Możliwe, że faryzeusze wyrazili to, co tłumy przez syna Dawida, t.j. że pielęgnowujący Jezus jest Beelzebulem-szatanem; Dawid bowiem zwany był "mężem Beliala" 2S 16,7-8, który jest aniołem ciemności - szatanem {101}, a także Filistyńczycy podejrzewali, iż Dawid mógłby stać się ich szatanem (LXX *epiboulos*) 1S 29,4. Pk112.

10 W tym miejscu liczni kopiści dodają „Jezus”, jakby bez tego nie było jasne, kto znał ich myśli – może Beelzebul?

11 Gr. *en-thymesis* złożone z *en* 'w' i *thymos* 'gniew, żądza, wrzenie' (oddolne).

799 G jest pustoszone i opuszczane 1133 3s pr ps, i wszystko miasto albo domostwo podzielone pt ao ps w dół z siebie samego 799 G nie będzie stawione 1372 ft ps. **12,26** I jeżeli ten satanas 2526 tego satanasa wyrzuca, aktywnie wrogo na 1063 siebie samego A został podzielony 1820 ao ps; jakże więc będzie stawione 1372 ft ps to królewskie imperium 483 jego? **12,27** I jeżeli ja <sup>1</sup>w niewiadomym Bee(l)zebulu wyrzucam te bóstwa 608 Ap n, wiadomi <sup>2</sup>synowie należący do was Gp w kim Ds m,n wyrzucają? Przez to właśnie 2094 As n oni <sup>3</sup>rozstrzygacze 1644 Np jakościowo będą 834 ft was Gp. **12,28** Jeżeli zaś w niewiadomym <sup>4</sup>duchu niewiadomego boga <sup>5</sup>ja wyrzucam te bóstwa, zatem <sup>6</sup>wyprzedziwszy przybyła jako pierwsza 2927 3s ao aktywnie na 1063 was ta królewska władza pochodząca od tego boga G. **12,29** Albo jakże może ktoś wejść 846 ao do tego domostwa A tego G <sup>7</sup>potężnego 1373 G i te <sup>8</sup>sprzęty materialnego urzędzenia 2563 jego zagrabieć ao, jeżeliby nie wpierw związałyby 659 ao sb tego potężnego? I wtedy to domostwo jego na wskroś rozgrabi ft id. **12,30** Ten nie będący jakościowo 834 N pt pr wspólnie ze mną G, <sup>9</sup>w dół ze 1454 mnie G jakościowo jest; i ten nie zbierający do razem N m pt pr wspólnie ze mną G, rozprasza.

**12,31** Przez to właśnie 2094 As n powiadam wam: wszystko uchybienie i niewłaściwa wieszczba będzie puszczone od siebie 3s 439 ft ps wiadomym człowiekiem, ta zaś tego 1966 G ducha G niewłaściwa wieszczba nie będzie puszczone od siebie. **12,32** I który jeżeliby rzekłby ao sb odwzorowany wniosek 1726 w dół z wiadomego G syna G wiadomego G człowieka G, będzie puszczone od siebie jemu; który zaś by rzekłby w dół z tego G <sup>10</sup>ducha G, tego G

1 „W” gr. *en tu* i w całej perykopie 12,24-28 ma znaczenie narzędziowe: ‘za pomocą’. Czyli: działając w Beelzebulu.

2 Perykopa wymaga pełnej uwagi, gdyż Jezus (sam, bez ducha św.) może przyznaje się tu do bycia synem Beelzebula-szatana-“potężnego”. Tak wychodzi, jeżeli uznać paralelizm pierwszego „satanasa” do „ja” i do „synowie” w w.27, a “wyrzucanie” (*ekballo*) za odpowiednik “rozstrzygania” (*krites*) w w.27. Dlaczego bowiem Jezus zestawiał siebie z synami faryzeuszów, a nie z nimi samymi („jeżeli ja w Beelzebulu... synowie wasi w kim”)? Otóż w ten sposób stosunek synostwa faryzeuszów i ich synów, odniósł do drugiego członu zdania i odbił na Beelzebulu i na sobie. Ponadto przeciwstawiono tu dwie zasady „wyrzucania” demonów: chrystusową, przez zasadę ‘mocy’ *dynamai* (w.29) palca-ducha-królestwa boga ojca, oraz synów żydowskich, przez zasadę ‘sądu’ *krites* (w.27). Odpowiada temu przeciwstawienie żydowskiego ‘słowa’ *logos* i chrześcijańskiej ‘mocy’ *dynamis* (n.p. 1C 2,4 4,19n 1Th 1,5); słowo jest właśnie sądzące (n.p. Jo 12,48). Dlaczego też paruzja Jezusa jest według ‘wewnętrznego działania’ *en-ergia* szatana w całej mocy i znakach i cudach kłamstwa 1Th 2,3-9 (wtedy pan Jezus czyniłby cudy swoją własną mocą, nie zwierzchnością bytującego wewnątrz niego szatana, por. Mt 21,23-27 Lc 11,14-). Sam Jezus-syn człowieka może być aniołem szatana w 2C 12,7-10. Natomiast Jezus jako chrystus w uzdrowieniach nie korzysta z tego pierwotnego naturalnego synostwa i tej „mocy”, lecz korzysta z synostwa przybranego, adopcijnego, dominującego owo pierwotne mocą innego ducha – później dodanego, zewnętrznego, świętego. Przypomina to doktrynę dwóch nakrętek, z których druga trzyma. Moc zaś Beelzebula może wykorzystuje w związku podrzędnym okiełznanym („wpierw zwiąże potężnego”), używając go jako sługi, narzędzia i wierzchowca. Por. Mc 3,22-27.

3 Jeżeli ‘rozstrzygnięcie’ *krisis* jest odpowiednikiem ‘wyrzucania’ *ekballo* (lub przyczyną), to sam Jezus (bez ducha św.) byłby synem Beelzebula, a duch św. może Beelzebula córką (i Jezusa siostrą). Podobną koncepcję znajdujemy w Ewangelii Filipa: „Trzy chodziły z panem zawsze: Maria, jego matka i jej siostra i Magdalena, ta którą nazywa się jego ‘towarzyszką’ *koinonos*. Maria bowiem jest jego siostrą i jego matką i jego towarzyszką [płciową]” {128} s.247. Są też konotacje Marii z duchem św. Także żona Abrahama była jego siostrą Ge 12,13 Ge 20,2.12. Szatan substancjalnie, jako duch, jest odpowiednikiem ducha bożego.

4 Zatem duch boży (u żydów: boga syjonowego) byłby królestwem bożym a także duchem św. w.32.

5 Zwraca uwagę pozornie odmienna niż w w.27 pozycja zaimka „ja” – tam „ja” jest usytuowany bezpośrednio blisko przed „w Beelzebulu”, tu zaś bezpośrednio przed „wyrzucam”. To drugie „ja” zdaje się wskazywać na „wyrzucającego” (Beelzebula?) jako Jezusowy czynnik bardziej własny, bezpośrednio wykonawczy (duch boży – inspiracyjny).

6 Gr. *fihero* – jedno ze słów definiujących chrystianizm (+Lc 11,20 Rm 9,31 2C 10,14 Ph 3,16 1Th 2,16 4,15), podobnie jak *profihano* Mt 17,25. Analogiczne znaczenie, „zamiany pierwotnej kolejności”, wyraża “ustąp teraz” skierowane przez Jezusa do Joannesa Mt 3,15, także “od ostatnich do pierwszych” Mt 8,16 czy danie pierwszeństwa synowi człowieka przed Eliaszem Mt 17,11. Przekłady pomijają problem dając „przyszło”, „nadeszło”.

7 Gr. *ischyros*, epitet Jana, Jezusa Mt 3,11 i smoka-szatana Ap 12,8. Tu może utożsamiony z Beelzebulem i z duchem nie świętym 12,31.

8 ‘Sprzęty, naczynia’ gr. *skeuos* mogą oznaczać ludzkie ciała 1Th 4,4 Rm 9,22n 2C 4,7. Tu prawdopodobnie oznaczają demony w domu szatana – ciele człowieczym. Taki człowiek szatański to diabeł – jak nazwano samego Jezusa po śmierci, już bez ducha św. Ac 13,6.10.

9 Jezus nie uznaje neutralności w stosunku do siebie, też możliwości że jest inne podejście do życia.

10 Duch syna człowieka zadziała więc zasadniczo inaczej, niż duch święty. Zakładałoby to ich różne pochodzenie i ostateczną rozłączność. Zatem syn człowieka, jeżeli miałby Dawidowego ducha św., to przygodnie – może jak syn człowieka-Saula Jonatan miał miłosny związek z chrystusem Dawidem 1S 18,1-4 2S 1,26. Miałoby tu miejsce jakby ‘przyklejenie się’ *kollao* syna człowieka do chrystusa (por. Ac 8,29 do ‘wozu, rydwanu’ *harma*, którym jest „obłok boga, dusza” {51}, arka {99-I} i może chrystus). Żydzi w zborach stale zaprzeczali, że Jezus jest chrystusem i apostołowie musieli ich do tego wielokrotnie przekonywać n.p. Ac 17,3 18,5.28 Rm 1,3-4. Tak samo żydzi oburzali się na łączenie przez Jezusa syna człowieka i chrystusa w Mt 26,54nn Mc 14,61nn Lc 22,67-71.

świętego<sub>G</sub>, nie będzie puszczone od siebie jemu zarówno nie w tym właśnie<sup>1</sup> eonie<sub>81</sub> jak i nie w tym *teraz* mającym planowo nastąpić<sup>1811 D pt pr</sup>.

**12,33** Albo<sup>2</sup> uczynicie<sup>2314 ao it</sup> to drzewo odpowiednio dogodne<sup>1440 A</sup> i ten owoc jego odpowiednio dogodny, albo uczynicie drzewo zgniłe<sup>2522 A</sup> i owoc jego zgniły; z bowiem<sup>3</sup> owocu drzewo jest rozeznawane<sup>pr ps</sup>. **12,34** Płciowe zrodzenia<sup>571 Vp n</sup> <sup>4</sup>wiarołomnych samic żmij<sup>1201 Gp f</sup>, jakże możecie dobre *rzeczy*<sup>11 Ap n</sup> gadać złośliwi wskutek zaprawienia<sup>2333</sup> będąc *jakościowo*<sup>834 Np pt pr</sup>? Z bowiem tego okalającego nadmiaru<sub>G</sub> <sup>5</sup>serca<sub>G</sub> usta<sub>Ns</sub> gadają<sup>3s pr</sup>. **12,35** Ten dobry<sup>11</sup> człowiek z dobrego skarbcza wyrzuca dobre *rzeczy*<sub>Ap n</sub>, i ten złośliwy<sup>2333</sup> człowiek ze złośliwego skarbcza wyrzuca złośliwe *rzeczy*. **12,36** Powiadam zaś wam że wszystko<sub>Ns n</sub> spływające wysłowienie czynu<sup>2489</sup> nie działające przez *zaniedbanie*<sup>353 Ns n</sup> które<sup>2061 As n</sup> zagadają<sup>ft id</sup> ludzie, oddadzą<sup>ft</sup> około niego<sub>G</sub> odwzorowany wniosek<sup>1726</sup> w dniu rozstrzygnięcia<sub>G</sub>; **12,37** z bowiem odwzorowanych wniosków twoich będziesz usprawiedliwiony<sup>ft ps</sup>, i z odwzorowanych wniosków twoich będziesz z góry zawyrokovany skazująco<sup>ft ps</sup>.

**12,38** Wtedy odróżnili się<sup>311 ao</sup> jemu jacyś z pisarzy<sub>Gp</sub> i farysaiosów powiadając: Nauczycielu, chcemy od ciebie *jakiś*<sup>6</sup> znak boży<sup>2540</sup> ujrzeć<sup>2041 ao</sup>. **12,39** Ten zaś odróżniwszy się *dla odpowiedzi* rzekł im: <sup>7</sup>ród<sup>565</sup> złośliwy *wskutek zaprawienia*<sup>2333</sup> i cudzołożny<sup>1880</sup> *jakiś* znak boży na dodatek szuka<sup>1076</sup>, i znak boży nie będzie dany<sup>734 ft ps</sup> jemu, jeżeli nie wiadomy znak boży Jonasa<sub>G</sub> proroka<sub>G</sub>. **12,40** Tak jak to właśnie bowiem był Jonas w brzuszonym zagłębieniu<sup>1589 D f</sup> <sup>8</sup>wielkiego obiektu pływającego<sup>1556 G</sup> trzy dni i trzy noce, w ten właśnie sposób będzie wiadomy syn wiadomego człowieka w wiadomym<sup>9</sup> sercu ziemi trzy dni i trzy noce. **12,41** Mężowie Nineuici stawią się na górę<sup>233 ft md</sup> w tym rozstrzygnięciu wspólnie z rodem<sub>G</sub> tym właśnie i z góry rozstrzygnąwszy skażą<sup>ft</sup> go, że zmienili rozumowania<sup>1837 ao</sup> do sfery funkcji ogłoszenia<sub>A</sub> Jonasa<sub>G</sub>, i zobacz-oto *coś* liczniejsze<sub>Ns n</sub> (*od*) Jonasa<sub>G</sub> bezpośrednio tutaj. **12,42** Królowa południa będzie wzbudzona w górę<sup>810 ft ps</sup> w tym rozstrzygnięciu wspólnie z rodem<sub>G</sub> tym właśnie<sub>G</sub> i z góry rozstrzygnąwszy

1 Gr. *aion* 'eon, okres życia boga, pokolenie, epoka'. Tu związany z duchem św.

2 Gr. *poieo*. Sens: należy tylko wyrażniać rezultaty („owoc”) założenia (drzewo) dla jego „rozeznania”, ale nie zacierać ich jakości i charakteru. Zatem nie przyprowadzać, nie przymieszać, nie pomazywać! Dotyczy to także wyrażniania „serca” 12,34 – boga ojca! Por. „Ty mnie poucz” Jb 38,3 40,7. Przekłady całkowicie pomijają ten nakaz ‘uczynienia’, dając: „weźcie”, „uznajcie że”, „zasadźcie”.

3 W Ewangelii Tomasz: „staliście się jak Żydzi - lubią drzewo, a nienawidzą jego owocu, i lubią owoc, a nienawidzą drzewa” {128}s.215. Może Żydzi mniemali, iż między drzewo a owoc ma dostęp jakiś wtręt, znak, odmieniający ich tożsamość: dla dobrego drzewa zły, a dla złego drzewa dobry. Przypomina to obce wtręty w ciele gąsienic, gnostyckie „przyczepy duszy” {315} s.222 czy Pawłowe boskie ‘wszczepy’ *enkenridzo* Rm 11,17-24. Ten wtręt to znak ducha św. 12,32, którego jednak Jezus im nie da jako rodowi cudzołożnemu. Nie dostaną nowej dziewicy – ducha świętego. Żydom, jako złośliwym i cudzołożnikom, pozostanie tylko zasażać drzewo zgniłe i otrzymać owoc zgniły.

4 To eksponowanie cudzołóstwa w naukach Jezusa (+Mt 5,28 16,4 19,18 Mc 8,38 10,11n Lc 16,18 Jo 8,3) może wynikać albo z powszechności zjawiska w Izraelu, albo z jego szczególnej wrażliwości na tym punkcie; może pochodzić od Joannesa albo z własnych doświadczeń, por. apokryficzne dane o miłosnej zażyłości Jezusa z Marią Magdaleną, ale też o innych bardziej niecnych z nią skojarzeniach.

5 Według Jezusa sercem farysaiosów są złośliwe żmije. W 1S 17,32 mowa jest o “sercu Adama” (czyli człowieka-Saula). Może to “duch żywotów” Ge 2,7 lub żywe stworzenia Ge 2,19, które tam będąc *pros ton Adam* ‘istotnie do Adama’ stały się jego wnętrzem? Także przez Ewę, która była *pros ton Adam*, i później złączyła się z węzem.

6 Gr. *semeion* to w N.t. sygnał boży (boga Jahweh, cudowny), zapowiadający lub potwierdzający boskość.

7 Zdanie powtórzone w 16,4. Gr. *genea* oznacza ‘plemię, genetyczne pokolenie’. Rdzeniem jest *genos* ‘ród, rodzaj, ciąg pokoleń’, akcentujący wspólną generację i genetykę. Jezus zatem nie mówi o samej ówczesnej populacji, ale o rodzie Izraela, genetycznie sformowanym jako złym - „diabelskim” i „cudzołożnym”. Może przez zbytnią otwartość na kosmitów płodzących synów bożych?

8 Gr. *ketos* ‘wielka ryba, potwór morski’, hebr. *DG*. U Jon 2,1 jest to ‘ryba wielka’ *DG GDOL*, utożsamiona z hadesem-szeolem 2,3, przebijająca w ‘bezdenności’ *abyssos* 2,6.

9 Sercem Ziemi, podobnie jak „sercem” ziemskiego człowieka, może jest Księżyc. Ponieważ w astronomii biblijnej ustanie czegoś na trzy dni i noce, odpowiada zanikowi ‘światła księżycza’ *men*, gdy znika on z tarczy ‘Księżycza’ *selene* i zachodzi za horyzont; idzie więc „pod ziemię” do podziemnego oceanu, gdzie jest „rybą”. Po trzech dniach ta „ryba” wyrzuciła Jonasa na ziemię, t.j. gdy w nowiu wynurzył się glob Księżycza ze zmartwychwstałym ‘księżycowym światłem’ *menem*. Hades-szeol-Saul po jego odrzuceniu, byłby więc ciemnym globem Księżycza oraz sercem ziemskiego określonego człowieka, zaś określony syn tego określonego człowieka byłby światłem księżycowym.

skaże<sub>ft</sub> go, że przyjechała z krańców wiadomej ziemi usłyszeć<sub>ao</sub> mądrość<sub>A</sub> Solomona<sub>G</sub>, i zobacz-oto coś<sub>Ns n</sub> liczniejsze<sub>Ns n</sub> <sup>1(od)</sup> Solomona<sub>G</sub> bezpośrednio tutaj.

**12,43** Gdyby zaś ten nie oczyszczony duch wyszedłby<sub>1016 ao sb</sub> od tego człowieka, przechodzi przez-z bezwodnych<sub>G</sub> właściwych miejsc<sub>G</sub> szukając<sub>Ns n pt pr</sub> zaprzestanie przez wzniesienie do źródła w górze<sub>A</sub>, i nie znajduje<sub>pr</sub>. **12,44** Wtedy powiada: Do wiadomego domu *rodowego*<sub>1994 Am</sub> mojego obróć na powrót<sub>ft ac</sub> *bazując* w którym z którego<sub>1981</sub> wyszedłem<sub>1016 ao</sub>, i przyszedłszy<sub>1139 N pt ao</sub> znajduje<sup>2</sup> mający wolny czas *na naukę*<sub>2741 Am pt pr</sub>, wymieciony<sub>2525 A pt pf ps</sub> i ustrojony<sub>1620 A pt pf ps</sub>. **12,45** Wtedy wyprowadza się i zabiera z sobą wspólnie z samym sobą<sub>799 G</sub> siedem odmienne<sub>1154 Ap</sub> duchy<sub>Ap n</sub> złośliwsze<sub>Ap com</sub> od siebie samego<sub>799 G</sub>, i wszedłszy<sub>846 Np pt ao</sub> *jako jeden* z góry zamieszkuje<sub>3s pr</sub> tam; i staje się *jako jedna* te ostatnie sprawy<sub>Np n</sub> człowieka owego<sup>3</sup> gorsze<sub>Np n</sub> od tych pierwszych<sub>Gp</sub>. W ten właśnie sposób będzie i rodowi temu właśnie, temu złośliwemu.

**12,46** Jeszcze w czasie jego<sub>G</sub> gadającego<sub>Gs pt pr, Gab</sub> tłumom<sub>Dp</sub>, zobacz do tamtego miejsca - oto<sub>1335</sub> matka i bracia jego od przedtem stali<sub>1372 ppf</sub> na zewnątrz szukając *sposobu*<sub>Np m pt pr</sub> jemu zagadać<sub>ao</sub>. **(12,47) 12,48** Ten zaś odróżniwszy się rzekł temu powiadającemu jemu: Kto<sup>4</sup> *jest jakościowo*<sub>834</sub> matka moja i którzy są *jakościowo* bracia moi? **12,49** I rozpostarłszy z wewnątrz<sub>pt ao</sub> rękę swoją aktywnie na uczniów<sub>Ap</sub> swoich rzekł: Oto matka moja i bracia moi. **12,50** Taki który bowiem by uczyniłby<sub>ao sb</sub> wiadomą wolę<sub>1275</sub> wiadomego ojca mego, tego wewnątrz w niebiosach, on mój<sup>6</sup> brat i siostra i matka *jakościowo* jest.

**13,1** W dniu owym wyszedłszy Jezus z domostwa<sub>G</sub> odgórnie siedział jako na swoim<sub>1410 ipf md-ps-dp</sub> obok-przeciw-pomijając<sub>2139</sub> morze<sub>A</sub>. **13,2** I zostały zebrane do razem<sub>2687 ao md-ps</sub> istotnie do niego<sub>A</sub> *dręczące* tłumy<sub>2105 Np</sub> wieloliczne, tak że również *ta okoliczność uczyniła* jego<sub>A</sub> do<sup>7</sup> statku<sub>2305 A</sub> wstąpiwszego<sub>938 A pt ao</sub> *skłonny* odgórnie siedzieć jako na swoim<sub>1410 pr md-ps-dp, Aci</sub>, i wszystkich *dręczący* tłum aktywnie na płaskie wybrzeże<sub>62 A</sub> od przedtem stał<sub>1372 3s ppf</sub>. **13,3** I

1 Solomon zasłynął jako mag i kobieciarz, a Jezus mówi, że jego (Jezusa), czyny są „liczniejsze”. Hm.

2 Gr. *scholadzo* ‘mieć wolny czas na naukę, nie mieć nic do roboty, próżnować’. Przekłady „nie zajęty”, „opróżniony”

3+Lc 11,26 Jo 5,14. Wyznanie to stawia pod znakiem zapytania trwałość wszystkich wyleczeń z demonów, których dokonał Jezus. Także **intencje Jezusa** dotycząca całej jego działalności uzdrowicielskiej – zarówno indywidualnej, jak i w wymiarze narodowo-pokoleniowym, zarówno medycznej, jak i nauczycielskiej (por. Mt 13,15). Tu się przypomina kwestia pielęgnowania chorób (a nie chorych) z Mt 4,23 (9,35 10,1), prowadząca do pytania: kogo, co właściwie pielęgnował Jezus? Może ze względu na spodziewaną nietrwałość uzdrowienia Jezus nie pozwolił opętanemu iść ze sobą Mc 5,19. Także we współczesnej psychiatrii leczenie jest takie, że pacjenci najczęściej wracają. Natomiast gdyby Jezus wyrzucając demony miał świadomość iż „pogarsza” stan duchowy chwilowo uzdrowionej osoby, a przez to i narodu, rodziłoby to poważne zastrzeżenia natury moralnej. Tu przypomina się jego niechętny krytyczny stosunek do cudów Mt 7,23, a zwłaszcza narzędziowe – dla wzbudzenia wiary – ich traktowanie Jo 4,48. Może ponieważ tak-że u boga nie było woli uzdrowienia narodu izraelskiego Jo 12,40. Przypominają się też **negatywne określenia Jezusa**, przydane przez opinię publiczną, jako ‘zwodziciela’ *planos* Mt 27,63, *planao* Jo 7,12,47, które przydawano też szatanowi i bestii apokaliptycznej, czy *anathema* ‘odłożony na górę, przeklęty’ 1C 12,3 Mc 14,71. Nie wspominając o apokryfach, w których Jezusa określa się jako ‘czarownika, czarodzieja, czarnoksiężnika’ *goes* {127-II} s.426.428, Radliński „Dzieje...”, a jego uczniów jako uprawiających najsilniejszy rodzaj magii – magię seksualną, demoralizację żon {127-IV} s.425.601.648n.652.686.692. Uważano też, że Jezus ich ‘umieszcza w pułapce’ *skandalidzo* Mt 11,6 13,57 26,31. A jest prawdopodobne, że N.t. w ogóle nie podaje bezsensownych opinii stron przeciwnych. Wypowiedź ta nasuwa jeszcze inne podejrzenie: że Jezus był świadomym tajnym współpracownikiem demonów, co by potwierdzało tezę żydów z Mt 9,34 12,24 Jo 8,48. Tu można dołożyć niezwykłą uprzejmość Jezusa dla demonów Mt 8,31-32 Mc 5,12 Lc 8,32, która zgadza się z uprzejmością dla grzeszników i nierządnic. W Mt 8,9 demony są nawet podwładnymi żołnierzami Jezusa jako ich setnika, a w Mc 1,34 „znają go”, co w sferze duchowej oznacza relację i związek Mt 7,22-23. W Ac 17,18 filozofowie greccy rozumieli, że Jezus jest obcymi demonami.

4 Jedna z definicji ‘bycia’ *eimi* pomazanego Jezusa, które nie jest pierwotne ludzkie i naturalne, lecz późniejsze pozaczłowiecze i jakościowe - od ducha św., w czym ujawnia wpływ pomazania zwierzęcą hybrydą. To dlatego Jezus nie uznaje związków rodzinnych jako opartych na ludzkim etosie (+Mt 10,34-37 Lc 12,51-53 14,26), zapobiegliwości bytowej Lc 12,22, cywilizacyjnych norm obyczajowych Lc 15,11-30 16,8 i ekonomicznych Mt 20,1nn Lc 14,16-24 19,22, lecz jedynie wspólnotę w duchu świętym (‘wola’ *thelema* ojca), chociaż swego ojca też traktuje z ‘bezczełnością’ *anaideia* Lc 11,18. Lista jest długa, podana w oddzielnej publikacji.

5 Jezus nie uznawał Marii za swą matkę i nigdy się tym słowem do niej nie zwrócił. Natomiast zwracał się przez ‘kobietę!’ *gynai* Jo 2,4 19,26, które „nie wyrażało szacunku syna do matki” (Z.P.).

6 Jeżeli widzieć paralelę w obu częściach zdania 12,50, to „czynienie woli” odpowiada „bratu”, „wola” odpowiada „siostrze”, a „niebiosy”, „matce”. W Egipcie niebo było kobietą {50} s.252, Jeruzalem górne było matką G 4,26.

7 ‘Statek, łódź’ gr. *ploion*; podobnie jak góra, może oznaczać kościół niebiański (unoszony nad ziemią), Syjon. Siedzenie zaś na obłubienicy-Syjonie – akt seksualny obłubieńca.

zagadał<sup>1678 ao</sup> im *przez* wieloliczne<sup>Ap n</sup> w porównaniach powiadając: Zobaczcie-oto wyszedł<sup>1016 ao</sup> wiadomy siejący<sup>N m pt pr</sup> *od przyczyny* tego<sup>Gs n</sup> *które skłania* siać<sup>pr</sup> **13,4** I w tym<sup>Ds n</sup> *które skłonny* siać<sup>pr, Aci</sup> *czyniło* jego<sup>As m</sup>, *któreś*<sup>2061 Np n</sup> *wprawdzie* *jako jedno* padło<sup>2276 3s ao</sup> obok-przeciw-pomijając<sup>2139</sup> wiadomą drogę<sup>A</sup>, i przyleciawszy<sup>1139 Np n pt ao</sup> wiadome<sup>1</sup> *istoty* latające<sup>2258 Np n</sup> *jako jedna* z góry zjadła<sup>1516 3s ao</sup> one<sup>Ap n</sup>. **13,5** Inne<sup>Np n</sup> *zaś* *jako jedno* padło<sup>2276 3s ao</sup> aktywnie na *miejsca* skaliste<sup>Ap n</sup> tam gdzie nie miało<sup>1202 3s ipf</sup> ziemię<sup>A</sup> wieloliczną<sup>A</sup>, i prosto z tego - natychmiast<sup>1170</sup> wyniknęło urzeczywistniwszy się w górę<sup>1010 3s ao</sup> *przez* to<sup>As n</sup> *które spowodowało ono* nie mieć<sup>1202 pr</sup> głębię<sup>As n</sup> ziemi. **13,6** *W następstwie* Słońca<sup>1242 G</sup> *zaś* urzeczywistnionszego się w górę<sup>208 G pt ao, Gab</sup> <sup>2</sup>zostało wystawione do pieczenia<sup>1529 3s ao ps</sup> i *przez* to<sup>As n</sup> *które spowodowało ono* nie mieć<sup>1202 pr</sup> korzeń<sup>A</sup> zostało wysuszone<sup>1963 3s ao ps</sup>. **13,7** Inne<sup>Np n</sup> *zaś* padło<sup>3s ao</sup> aktywnie na ciernie<sup>Ap f</sup>, i wstąpiły<sup>156 3p ao</sup> wzwyż te ciernie i uduśliły<sup>2312 ao</sup> one<sup>Ap n</sup>. **13,8** Inne<sup>Np n</sup> *zaś* padło<sup>3s ao</sup> aktywnie na tę ziemię, tę odpowiednio dogodną<sup>1440 A</sup>, i dawało<sup>734 ipf</sup> owoc: *któreś*<sup>2061 Ns n</sup> *wprawdzie* <sup>3</sup>sto<sup>indecl</sup>, *któreś* *zaś* sześćdziesiąt<sup>indecl</sup>, *któreś* *zaś* trzydzieści<sup>indecl</sup>. **13,9** Ten mający<sup>N m pt pr</sup> uszy niech słucha<sup>3 pr it</sup>.

**13,10** I przyszedłszy do istoty<sup>2400 Np pt ao</sup> uczniowie rzekli mu: *Przez* co<sup>As n</sup> w porównaniach gadasz im? **13,11** Ten *zaś* odróżniwszy się *dla odpowiedzi*<sup>311 N pt ao ps-dp</sup> rzekł im że: Wam *od przeszłości* jest dane<sup>734 3s pf ps</sup> rozeznac<sup>585 ao</sup> te tajemnice<sup>1898 Ap n</sup> tej królewskiej władzy niebios<sup>Gp</sup>, owym *zaś* <sup>4</sup>nie *od przeszłości* jest dane. **13,12** Taki który bowiem *ogólnie, zasadniczo* ma-trzyma<sup>1202 3s pr id</sup>, <sup>5</sup>będzie dane<sup>734 3s ft ps</sup> jemu i będzie uczynione wokół nadmiarrem<sup>2247 3s ft ps</sup>; taki który *zaś* nie *ogólnie, zasadniczo* ma-trzyma, i *które*<sup>Ns n</sup> *szczególnie, płytko* ma-trzyma będzie uniesione<sup>70 ft ps</sup> od niego. **13,13** *Przez* to właśnie w porównaniach im gadam, że poglądając<sup>516 Np pt pr</sup> nie poglądają<sup>pr</sup> i słuchając<sup>93 Np pt pr</sup> nie słyszą ani nie <sup>6</sup>puszczają razem *ze swoim rozumowaniem*<sup>2713 pr</sup>. **13,14** I jest uzupełniane do góry<sup>199 3s pr md-ps</sup> im to proroctwo Esaiasa, to powiadając: <sup>7</sup>Słuchem z *zaświata*<sup>91 D</sup> będziecie słuchali<sup>93 ft</sup>, i *żeby* żadną metodą nie puścilibyście razem *ze swoim rozumowaniem*<sup>2713 ao sb</sup>; i poglądając<sup>Np pt pr</sup> będziecie poglądali<sup>ft</sup>, i *żeby* żadną metodą nie ujrzelibyście<sup>2041 ao sb</sup>. **13,15** Zostało poddane zgęstnieniu<sup>2202 3s ao ps</sup> bowiem serce ludu<sup>1689</sup> tego właśnie<sup>2094 G</sup>, i uszami<sup>2091 Dp</sup> ciężko<sup>472</sup> usłyszeli<sup>93 3p ao</sup>, i oczy swoje *z góry na dół* zmrużyli<sup>1445 ao</sup>, *żeby* kiedyś nie ujrzeliby<sup>2041 ao sb</sup> oczami, i uszami usłyszeliby<sup>ao sb</sup>, i sercem puściliby razem *ze swoim rozumowaniem*<sup>2713 ao sb</sup> i obróciliby na to<sup>1105 ao sb ac</sup>, i <sup>8</sup>*żeby* nie uleczyć<sup>1328 ft id md-dp</sup> ich<sup>Ap</sup>. **13,16** Wasze *zaś* szczęśliwe

1 Gr. *peteinon*. Raczej nie o zwykłych ptakach, gdyż ptaki nie jedzą z serca człowieka jak również nie jedzą 'odwzorowanego wniosku' *logosu*; trudno też ptaki ziarnojady określić 'złośliwymi' *poneros* 13,19. Natomiast określenia *peteina tou ouranou* 'latające nieba' i 'złośliwe' odpowiadają diabłu w paralelnym opisie Lc 8,5.12, a szatanowi w Mc 4,15 (lecz Mc nie zna diabła). Owe 'latające nieba' więc to może UFO-nauci, też uważani za diabły. Por. Mt 5,37.

2 'Słońce' *Helios* jako swój atrybut ma tu *kauma* 'palenie'. Podobnie w Ap 7,16 16,9.

3 Nikt nie podał wyjaśnienia sensu tych liczb, niewątpliwie symbolicznych.

4, 'Istnieje różnica między orędziem dla tłumów a orędziem dla uczniów' {316} t.2 s.751. Tu można odnaleźć uzasadnienie dla tłumaczenia *ochlos* 'tłum' jako 'dręczący' w 13,2 i in. – zgodnie z etymologią *ochleo* (Ac 5,16). U Jezusa liczy się jakość nielicznych – nie ilość i nie powszechność. Jezus jest tu oligarchą, nie demokratą. Także nieprzestrzeganie przez niego nieformalnych norm (obyczajowych, cywilizacyjnych) wyklucza go z demokracji. Pk106.

5 Wypowiedź z w.12 w aspekcie ekonomicznym oznacza, że „bogaci będą bogatsi, ubodzy zubożeją” {316}. Por. polskie „Będzie lepiej. Tym którym dobrze”. „Człowiek taki pozbawiony zostanie wszystkiego, własnego życia” {316}. +Mc 4,25. Nieco inaczej Mt 25,29 (imiesłów).

6 Gr. *syn-ieni*. +Mt 13,14-51 15,10 16,12 17,13 i in. Podobnie aprobuje *syn-esis* Mc 12,33 Lc 2,47. Ale pochawala zakrycie wiedzy od *syn-etos* (oba pochodne od *syn-ieni*) Mt 11,25 (=Lc 11,21).

7 Gr. *akoe* 'słych, słuch, odgłos z zaświata' (od *akouo* 'słuchać, słyszeć'). W tym dosłownym cytacie z LXX Is 6,9n *akoe* odpowiada hebr. *SzMUai* (z *SzMAi* 'słuchać, słyszeć'), które z hebr. przetłumaczono jako „słuchajcie uważnie”. Lecz *SzMuAi* znaczy 'słyszany', 'znaczenie, sens' i 'obwieszczenie, zwiastowanie' {8} s.762. Zatem oba słowa tekstu hebrajskiego można odczytać: 'słuchajcie duchowego sensu obwieszczenia'.

8, Wersety 13-17 tego tekstu stanowią najtrudniejszy fragment relacji ewangelicznej. Wypowiedź Izajasza również sprawiła sporo kłopotu interpretatorom. Mogłoby się wydawać, że jakoby bóg świadomie zaślepił oczy i t.d. (tego ludu) aby nie był on w stanie zro-

oczy że poglądy, i uszy wasze że słuchają. **13,17** Zaiste bowiem powiadam wam, że wieloliczni prorocy i przestrzegający reguł cywilizacji nałożyli żądanie na *to* <sup>1077 ao id ac</sup> *aby* <sup>1</sup>ujrzeć <sup>2041 ao</sup> które <sup>Ap n</sup> poglądacie <sup>516 pr</sup> i nie ujrzeli i usłyszeć które słyszycie i nie usłyszeli.

**13,18** Wy więc usłyszcie <sup>ao it</sup> to porównanie tego zasiawszego <sup>G pt ao</sup>: **13,19** *Wskutek* <sup>2193 Gs m</sup> *wszystkiego* <sup>G pt pr, Gab</sup> *słuchającego* <sup>1726</sup> ten odwzorowany wniosek <sup>1726</sup> tej królewskiej władzy <sup>G</sup> i nie puszczającego razem *ze swoim rozumowaniem* <sup>G pt pr</sup>, przylatuje <sup>1139 pr</sup> ten wiadomy <sup>2</sup>złośliwy <sup>2333</sup> i zagrabia <sup>374</sup> to zasiane <sup>2597 A n pt pf ps</sup> w sercu jego; ten właśnie *jakościowo* jest ten obok-przeciw-pomijając wiadomą drogę <sup>A</sup> zasiany <sup>2597 N m pt ao ps</sup>. **13,20** Ten zaś aktywnie na *miejsca* <sup>Ap n</sup> skaliste <sup>Ap n</sup> zasiany, ten właśnie jest *jakościowo* ten <sup>A</sup> odwzorowany wniosek <sup>A</sup> słuchający <sup>N pt pr</sup> i prosto potem <sup>1173</sup> wspólnie z rozkoszą <sup>2980 G</sup> biorący <sup>N pt pr</sup> go; **13,21** nie ma zaś korzenia <sup>A</sup> w sobie samym <sup>799 D</sup> ale <sup>3</sup>ku stosownemu momentowi <sup>2405</sup> *jakościowo* jest. *Wskutek* <sup>584 G pt ao md-dp, Gab</sup> stawszego się <sup>1299</sup> zaś ucisku <sup>1299</sup> albo <sup>4</sup>pościgu prawnego <sup>763 G</sup> na wskroś przez <sup>665</sup> ten odwzorowany wniosek <sup>1726 A</sup>, prosto potem <sup>1173</sup> uznaje się za prowadzonego do pułapki <sup>2559 3s pr id ps</sup>. **13,22** Ten zaś do cierni <sup>A</sup> zasiany ten właśnie *jakościowo* jest ten <sup>A</sup> odwzorowany wniosek <sup>A</sup> słuchający <sup>N pt pr</sup>, i troska *pochodząca od* tego <sup>G</sup> eonu <sup>G</sup> i ułuda <sup>278</sup> majątku dla razem dusi <sup>2679 3s pr</sup> ten odwzorowany wniosek <sup>A</sup> i bezowocny staje się. **13,23** Ten <sup>N m</sup> zaś aktywnie na tę odpowiednio dogodną ziemię <sup>A</sup> zasiany ten właśnie *jakościowo* jest ten <sup>A</sup> odwzorowany wniosek <sup>A</sup> słuchający i puszczający razem *ze swoim rozumowaniem* <sup>2713 N pt pr</sup>, który <sup>N m</sup> tedy owoc przynosi <sup>pr (m)</sup>, i czyni: któreś <sup>2061 As n</sup> wprowadzie *jako* <sup>5</sup>sto <sup>indecl</sup>, któreś zaś *jako* sześćdziesiąt, któreś zaś *jako* trzydzieści.

**13,24** Inne porównanie położył obok-przeciw <sup>2174 3s ao</sup> im powiadając: Została upodobniona <sup>2017 3s ao id ps</sup> królewska władza niebios *niewiadomemu* człowiekowi zasiawszemu <sup>D pt ao</sup> odpowiednio dogodne <sup>1440 As n</sup> nasienie w polu swoim. **13,25** W zaś tym <sup>Ds n</sup> *które skłonny* <sup>6</sup>być pograżanymi z góry w bezczynności <sup>1408 pr if ac, Aci</sup> *czyniło* tych *człowieków* <sup>Ap</sup>, przyszedł <sup>1139 ao</sup> jego wiadomy <sup>7</sup>nieprzyjaciel <sup>1200</sup> i zasiał nadto <sup>1102 ao, ipf</sup> *niewiadome* <sup>8</sup>zizania <sup>1216 Ap n</sup> z dołu

---

zumieć, że brak poznania jest świadomie spowodowany przez boga” {188} s.216. Inni tłumaczą „abym ich uzdrowił”, „żeby ich nie uleczył”, „(coby nie) uleczyłbym ich”. Współgra z Mt 12,45 o pogorszeniu stanu opętanego po wypędzenia ducha. Stosunek Jezusa do ludu nie jest jednoznacznie pozytywny.

1 Pk53

2 Gr. *poneros*, oznaczający diabła: Mt 13,25.39 16,4 E 6,11-16 1Jo 3,10-12, też pośrednio przez *echthros*.

3 Gr. *pros-kairos* ‘istotnie ku - stosownemu momentowi’, ‘do-czasowy’ ‘do-chwilowy’. Przekłady: „niestały”.

4 Gr. *diogmos* od *dioko* ‘pościg, zwł. prawny’. W tamtych okolicznościach to pościg ze strony Prawa Mojżeszowego. Odpowiada ‘paleniu’ *kauma* Słońca. ‘Ucisk’ *thlipsis* odpowiada samemu Słońcu (wczesny Mojżesz - Słońce?; stąd światło słoneczne – pierwotna niebiańska Tora?). Zatem Tora w nadmiarze przedwcześnie niszczy życie biologiczne; jest jednak niezbędna – tak jak światło słoneczne – jako czynnik stabilnego rozwoju i mocy.

5 Nie wiadomo, co symbolizują te liczby; może czynniki wzrostu od różnych sfer bytu.

6 Gr. *kat-heudo* w N.t. o spaniu, drzemaniu, bezczynności, obojętności i śmierci, zwykle w nocy 1Th 5,7 ale też w dzień Mt 8,24 9,24 i tak chyba tutaj ze względu na czynność siania. Może oznaczać okołopołudniową sjęstę gdy ma miejsce zatrzymanie aktywności cielesnej (ciało – legendarny wróg diabła). O spaniu snem raczej *koimao*. W przypadku pory nocnej, ewangelista przy *katheudo* dodałby chyba ‘w nocy’ *nyktos* jak w 28,13 przy *koimao*. Ale Ew. Tom. pisze o tym „przyszedł nocą” {128} s.217. Jednak „nic nie powiedziano co oznacz sen ludzi” {316}. Możliwe jest więc pojmowanie spania w znaczeniu spółkowania mężczyzny z kobietą {6}, lecz z Mt 15,13 raczej chodzi o stan umysłu uwolnionego od ciała („człowieki”).

7 Gr. *echthros* ‘nienawidzący, nieprzyjaciel’ to w w.39 diabeł, w w.28 osoba ta to “nieprzyjaciel człowiek”, a w w.38 *poneros* ‘złośliwy’. Razem: „diabeł człowieka” (kosmicznego; nie: diabeł mężczyzny, człowieka cielesnego). Por. *poneros anthropos* ‘złośliwiec człowiek’ Mt 12,35. „W literaturze apokryficznej *echthros* oznacza bardzo często diabła” {316}. W Lc 10,19 *dynamis echthrou* ‘moc nieprzyjaciela’ jest węzami i skorpionami na ziemi, i padłym z nieba, ognistym jak błyskawica, szatanem. W Lc 11,34nn ‘błysk’ *astrape* zapalnego ‘kaganka’ *lychnos* (zapalany jest Księżyc; kaganek w Ap 21,23 to też Księżyc) jest oka ziemskiego człowieka i jest przeciwieństwem *ponerosa* (ciemnej „składowej” „części” globu Księżyca?) i ciemności. W sumie może: ciemny glob Księżyca to diabeł; zaś ogień na Księżycu (czyli ‘światło księżycy’ *men*) to szatan upadły.

8 Gr. *zizanon* dzidzianon tylko u Mt i tylko w tym miejscu, wszędzie w l.mn. Słowo pochodzenia wschodniego, może życica albo kąkol, lub prawdopodobnie gatunek trującego grzyba, zwłaszcza że trafia on „na środek zboża i nie podlega wykorzenieniu lecz gro-

na<sup>155</sup> <sup>1</sup>środek<sub>A</sub> tego zboża<sub>G</sub>, i odszedł<sup>283 3s ao</sup>. **13,26** Gdy zaś puściła pędy<sup>513 ao</sup> ta karmna trawa i owoc uczyniła<sup>2314 ao</sup> wtedy została objawiona<sup>2908 3s ao ps</sup> *jako jedna* i te zizania<sub>Np</sub>. **13,27** Przyszedszy do istoty zaś niewolnicy tego <sup>2</sup>absolutnego władcy domu<sup>1988 G</sup> rzekli mu: Utwierdzający panie, czyż nie odpowiednio dogodne nasienie zasiałeś<sup>2597 ao</sup> w tym twoim własnym<sup>2588 D</sup> polu? Skąd więc ma *nieokreślone* zizania? **13,28** Ten zaś mówił<sup>2925 3s ipf, ao</sup> im: *Nieokreślony* <sup>3</sup>nieprzyjaciel<sup>1200</sup> *nieokreślony* człowiek to właśnie uczynił<sup>2314 ao</sup>. Ci zaś niewolnicy powiadają mu: Chcesz więc *żeby* odszedłszy<sup>283 pt ao</sup> zgromadziłibyśmy do razem<sup>2667 ao sb</sup> one<sub>Ap n</sub>? **13,29** Ten zaś mówi<sup>2925 pr</sup>: Nie, *żeby* kiedyś nie<sup>1854</sup> gromadząc do razem<sub>pt pr</sub> te obce posiewy<sub>Ap</sub> <sup>4</sup>wykorzenilibyście<sup>891 ao sb</sup> równocześnie z nimi<sub>Dp n</sub> to zboże<sub>As m</sub>. **13,30** Puście od siebie<sup>439 ao it</sup> razem rosnąć<sub>pr</sub> <sup>5</sup>obydwa z obu stron<sup>151 Ap n</sup> aż do<sup>1203</sup> wiadomego gorącego żniwa<sup>1285 G</sup>; i w stosownym momencie tego gorącego żniwa powiem szczegółowo<sup>841 ft</sup> żniwiarzom<sup>1286 Dp</sup>: zgromadźcie do razem<sup>2667 ao</sup> wpierw te zizania<sub>Ap n</sub> i zwiążcie<sup>659 ao it</sup> one<sub>Ap n</sub> do wiązek<sub>Ap f</sub> istotnie do tego<sub>As n</sub> *które ma moc* z góry spalić<sup>ao</sup> one<sub>Ap n</sub>, to zaś zboże zbierzcie do razem<sup>2687 ao it</sup> do składowicy<sub>A</sub> mojej.

**13,31** Inne porównanie położył obok-przeciw<sup>2174 ao</sup> im powiadając: Upodobniona<sup>2016 N</sup> jest wiadoma królewska władza niebios jądra<sup>1597 Ds m</sup> <sup>6</sup>gorczycy<sub>Gs n</sub>, które<sup>2061 As m</sup> chwyciwszy<sup>1681 N pt ao</sup> *niewiadomy* człowiek zasiał<sup>2597 ao</sup> w polu swoim; **13,32** które<sup>2061 Ns n</sup> mniejsze<sub>Ns n com</sub> wprowadzie jest *od* wszystkich<sub>Gp</sub> wiadomych nasion<sub>Gp n</sub>, gdyby zaś otrzymałoby pomnożenie wzrostu<sup>3s ao sb ps</sup>, większe<sub>Ns n</sub> *od* wiadomych <sup>7</sup>ziół w kopnym ogrodzie *człowieka*<sup>1693 Gp n</sup> jest <sub>pr</sub> i staje się<sup>584 pr</sup> drzewo<sub>N</sub>, tak że również *skłonny* przylecieć<sup>1139 ao, Aci</sup> *te okoliczności czynią* wiadome<sub>Ap n</sub> istoty latające<sub>Ap n</sub> wiadomego<sub>G</sub> <sup>8</sup>nieba<sub>G</sub>, i <sup>9</sup>z góry rozpinać namioty<sup>1503 pr</sup> w gałęziach jego.

**13,33** Inne porównanie zagadał<sup>1678 ao</sup> im: Upodobniona<sup>2016 N</sup> jest wiadoma królewska władza niebios <sup>10</sup>zaczynowi<sup>1219 Ds f</sup>, który<sup>2061 As f</sup> chwyciwszy<sup>1681 Ns f pt ao</sup> kobieta<sup>11</sup>wkryła<sup>816 ao</sup> do mąki pszennej<sup>108 G n</sup> *żydowskich* miar<sup>2527 A n</sup> <sup>12</sup>trzech<sub>A n</sub>, aż do<sup>1203</sup> *czasu* którego<sup>2061 Gs m</sup> została zaczyniona<sup>1220 3s ao ps</sup> cała<sub>Ns n</sub>.

madzeniu”. Lub może od hebr. *ZIZ* ‘płazy, owady’. W hebrajskim N.t. jest to *ZON* ‘chwast *lolium*’ (życica). W każdym razie chodzi o „obcy” nadsiew.

1, „Na środek” gdyż stawanie się jest z środka 2Th 2,7. Wedł. Ewangelii Tomasza kąkol jest wrzucony do ziarna, nie do pola 43,1. Chodzi tu o duchowość (doktrynalną, moralną) posianego nasienia, t.j. królewską władzę 13,38. Oznacza działanie diabła wewnątrz kościoła {316} s.594, jak wilków w środku owiec Mt 7,15n Ac 20,29 i złośliwych z środka sprawiedliwych Mt 13,49. Pytanie, czy taki diabelski posiew jest koniecznym stanem kościoła.

2 Tym ‘absolutnym władcą domu’ jest człowiek w.24.

3 Określenie „nieprzyjaciel-człowiek” jest tyleż zagadkowe co niepokojące. Gdyż wedł. 13,39 jest to jednocześnie człowiek-diabeł. Por. też *poneros anthropos* ‘człowiek-złośliwiec’ w Mt 12,35. Nowy testament łączy człowieka, szczytowy twór boga, z potępianymi postaciami chrystianizmu.

4 Gr. *ek-ridzo* powtórzone w Mt 15,13 gdzie oznacza mądrych faryzeuszy będących od człowieków.

5 Gr. *amfoteros* od *amfo* ‘oba, obaj, obydwaj’, stąd: „z obu stron” – może z ziemi i ciała z jednej strony, oraz z nieba i ducha z drugiej. Jednak w Lc 8,7 ciernie zadusiły ziarno.

6 Wedł. {316} to gatunek czarnej gorczycy *brassica nigra* (średnica nasiona ok. 1 mm, krzew 2-3(4) m wysokości). W symbolice dominuje ostry palący ognisty smak, też przyrównywanie do chrystusa {51}.

7 Jeżeli ta królewska władza niebios rośnie poza ogrodem człowieka, to dziko, por. „on nie wie jak” Mc 4,27. Pk55.

8 Jeżeli „królewska władza niebios”, t.j. Syjon, ma umożliwić “latającym nieba” (aniołom? ufonautom?) zamieszkanie na drzewie i ustabilizowanie się na ziemi, to pewnie były one zainteresowane stworzeniem chrystianizmu, a może nawet w tym celu współdziałały? Czy Jezus działał na rzecz kosmitów? czy syjoniści i chrześcijanie są agentami „obcych”? Por. Hb 12,22 „podeszłście do Syjon góry i miasta boga żyjącego... i dziesiątków tysięcy aniołów”.

9 Gr. *kata-skenoo* od *skene* ‘namiot, schron, altana, buda’; rzadko ‘gniazdo jaskółek, ul pszczół’. Zwykle ‘gniazdo ptaków’ (z pisklętami) to *nossia*. Pomazany przez gołębicę Jezus chce udostępnić ziemię latającym nieba.

10 ‘Ferment, zaczyn’ gr. *dzyme* „w Biblii jest symbolem złego” {316}, ‘złego demona’ *kako-daimon* w Apokryficznym liście Jakuba 9,25, hipokryzji w Lc 12,1. W 1C 5,8 ferment jest złości i złośliwości (chyba: szatana i diabła) i należy do faryzeuszy, saduceuszy i Heroda. Tu zaś należy do kobiety, i to może być podstawowa różnica w stosunku do S.t.: zamiast zło w człowiekach – zło w kobietach.

11 ‘Wkryła, włożyła skrycie’ gr. *en-krypto*. Przed kim? Czy przed człowiekiem i jego Torą? Pk56.

12 Trójka jest liczbą nieba (czwórka – ziemi)



**13,34** Te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> wszystkie zagadał<sup>1678 ao</sup> Jezus w porównaniach *dręczącym* tłumom, i bez porównania<sup>Gs</sup> żadne<sup>As n</sup> *nie* gadał<sup>ipf</sup> im, **13,35** żeby w jakiś sposób zostałoby uczynione pełnym<sup>2301 3s ao</sup> to spłynięte<sup>2486 Ns n pt ao ps</sup> przez-z wiadomego<sup>G</sup> proroka<sup>G</sup> *obecnie* powiadającego<sup>1697 G pt pr</sup>: Otworzę<sup>ft</sup> w porównaniach usta moje, wyzionę<sup>1129 ft</sup> sprawy ukryte<sup>1648 Ap n pt pf ps</sup> od rzucenia z góry na dół *dla fundamentu*<sup>1459 G</sup>.

**13,36** Wtedy puściwszy od siebie<sup>439 N pt ao</sup> te *dręczące* tłumy, przyszedł<sup>1139 3s ao</sup> do wiadomego domostwa<sup>A</sup>. I przyszedli istotnie ku<sup>2400 ao</sup> niemu<sup>D</sup> uczniowie jego powiadając: <sup>1</sup>Określ na wskroś<sup>709 ao</sup> nam <sup>2</sup>to porównanie tych zizania<sup>Gp</sup> pola<sup>G</sup>. **13,37** Ten zaś odróżniwszy się *dla odpowiedzi*<sup>N pt ao ps-dp</sup> rzekł: Ten siejący odpowiednio dogodne<sup>A</sup> nasienie, jest określony syn określonego człowieka; **13,38** to zaś pole, jest ten naturalny ustrój światowy<sup>1621</sup>; to zaś odpowiednio dogodne nasienie, ci właśnie<sup>Np m</sup> są wiadomi synowie wiadomej<sup>3</sup> królewskiej władzy; te zaś zizania, są wiadomi synowie wiadomego złośliwego<sup>G m</sup>; **13,39** ten zaś nieprzyjaciel, ten zasiawszy<sup>N m pt ao</sup> one<sup>Ap n</sup>, jest wiadomy diabeł; to zaś gorące żniwo, do razem w pełni urzeczywistnienie<sup>2718 eonu 81</sup> jest; ci zaś żniwiarze, aniołowie są. **13,40** Tak jak to właśnie więc *jako jedna* jest gromadzona do razem<sup>2667 3s pr ps</sup> te zizania<sup>Np n</sup> i ogniem z góry jest palona<sup>3s pr ps</sup>, w ten właśnie sposób będzie<sup>ft</sup> w tym do razem w pełni urzeczywistnieniu tego eonu: **13,41** odprawi wiadomy syn wiadomego człowieka<sup>G</sup> <sup>4</sup>aniołów swoich, i zgromadzą do razem<sup>2667 ft</sup> z królewskiej władzy jego wszystkie pułapki<sup>A</sup> i czyniących<sup>Ap pt pr</sup> zaprzeczoność przydzielonego obyczajowego Prawa, **13,42** i rzucą ich do wiadomego<sup>5</sup> pieca wiadomego ognia<sup>G</sup>; tam będzie płacz i <sup>6</sup>chrzest *gryzących*<sup>539 N</sup> zębów<sup>Gp</sup>. **13,43** Wtedy przestrzegający reguł cywilizacji<sup>744</sup> <sup>7</sup>wyjaśniają<sup>877 ft</sup> <sup>8</sup>tak jak Słońce<sup>1242</sup> w <sup>9</sup>królewskiej władzy<sup>D</sup> <sup>10</sup>ojca ich. Ten mający uszy niech słucha<sup>pr it</sup>.

**13,44** Upodobniona jest królewska władza niebios skarbcowi<sup>1297</sup> *od przedtem* ukrytemu<sup>1648 D pt pf ps</sup> W polu, który<sup>2061 A m</sup> znalazłszy *niewiadomy* człowiek ukrył<sup>ao</sup>, i od tej rozkoszy<sup>2980 G</sup> swojej prowadzi się pod *tym* zwierzchnictwem i sprzedaje wszystkie *rzeczy*<sup>2193 Ap n</sup> te które<sup>Ap n</sup> ma i <sup>11</sup>kupuje pole owo.

1 Gr. *dia-safeo* u Dn 2,6 oznacza „wyjaśnienie snu”. Słownictwo i obrazy pochodzą z apokaliptycznej tradycji.

2 T.j. z 13,24

3 Zatem królewska władza to oblubienica, w stanie płodzenia, vulva. Ponieważ należy ona do syna człowieka, który jest płodzącym oblubieńcem Mt 25,6.13 Jo 12,15. Oblubienica byłaby córką kobiety – jak córka rozpustnej Herodiady Mt 14,6, jak oblubienica nierządniczy-Babylonu Ap 17,5 18,18 i jak baśniowa królewna więziona przez czarownicę. Tu Jezus uzdrawia może przez dawanie córki 15,22 Lc 13,16 Jo 12,15 (w Mt 9,18 kobieta też jest nazwana córką).

4 Okrucieństwo chrześcijańskich aniołów? +w.50. Czy chrystianizm jest wychowaniem dla okrucieństwa?

5 “Piec ognia” tu i w w.50, natomiast domyślnie w Ap 1,15 9,2. Wzięty chyba z Dn 3,6, gdzie jest może “babilońskim królem” (król – złoto, słońce, ogień; Babylon – piec).

6 Gr. *brygmos* ‘pożeranie, żucie, chrzest gryzących szczęk, szczekanie zębami, ryk lwa’ od *brycho* ‘jeść chciwie, żreć, gryźć, zgrzytać zębami’ {6}. Ewentualnie szczekanie ze strachu, zimna {127-III}s.270, lub w celu ich ścierania. Jednak z podobnej kary ostatecznej w Mc 9,44-48 chodzi raczej o szczęk gryzących robaków.

7 Gr. *ek-lampo*. Pk130

8 Gr. *hos ho helios* ‘tak jak Słońce’ +Mt 17,2 o obliczu Jezusa, w Ap 1,16 o upodobnionym synu człowieka; w Ap 10,1 o aniele potężnym. Słońce może być tu synem i ojcem jako ojcowy narząd płodzący sprawiedliwych, por. 5,45. W S.t. w Pnp 6,10 Dawidowa gołębica-oblubienica-Wenus poranna jaśniej ‘jako’ *hosei* świt, jest piękna ‘tak jak’ *hos* Księżyc i wybrana ‘tak jak’ *hos* Słońce; w Ps 89,37 tron Dawida jest ‘tak jak’ Słońce przed obliczem Jahweha, ‘tak jak’ Księżyc ustanowiony. Gdzie przysłówek *hos*, występujący w funkcji porównawczej, nie utożsamia z obiektem porównywanym, lecz odbija cechy, odwzorowuje, przetwarza skalę i konstrukcję wzorca, tworząc karykaturę, obrazek. Paralelnie „tak jak” odpowiadałoby „królewskiej władzy”, zaś Słońce – ojcu. Także Mt 5,45 zdaje się podawać utożsamienie: Słońce – ojciec.

9 Królewska władza ojca występuje u Mt tylko tu, w 6,10 i 26,29, zaś u Lc w 12,31. U Lc bóg ojciec okazuje się jednak ojcem zwierząt (kruki, trzódka). Ojcem uczniów Jezusa i jego zwolenników głoszony jest Dawid Mc 11,10. Królewską władzą niebios zaś może być Miriam (Maria) czy Maria Magdalena.

10 Pojęcie “bóg ojciec” oznacza boga człowieczego czynnego seksualnie, z czynnym męskim narządem płciowym. Jako taki może współdziałać z żeńskim łonem jako organem wykonawczym, czyli królewską władzą. Ponownie bóg ojciec skojarzony ze Słońcem, por. Mt 5,45.

11 {316} zauważa iż „fakt wejścia w posiadanie skarbu połączony jest z pewnego rodzaju nieuczciwością”.

**13,45** Na powrót<sup>2126</sup> upodobniona jest królewska władza niebios *niewiadomemu* człowiekowi<sup>12</sup> importerowi<sup>953 D</sup> szukającemu<sup>D pt pr</sup> dogodnie<sup>1440 Ap</sup> perły<sup>Ap m</sup>. **13,46** Znalazłszy<sup>N pt ao</sup> zaś jedną wieloszacowną perłę, odszedłszy<sup>283 N pt ao</sup><sup>13</sup> wyprowadził na zewnątrz i sprzedał<sup>2275 3s pf id</sup> wszystkie rzeczy<sup>Ap n</sup> te które<sup>2064 Ap n</sup> w sposób niedokonany miał<sup>1202 3s ipf</sup> i kupił<sup>32 ao</sup> ją<sup>As m</sup>.

**13,47** Na powrót upodobniona jest królewska władza niebios<sup>3</sup> sieci do napelniania<sup>D</sup> rzuconej<sup>463 Ds f pt</sup> do morza<sup>A</sup> i z wszystkiego<sup>Gs n</sup> rodzaju<sup>575 Gs n</sup> zebraawszej do razem<sup>2687 Ds f pt ao</sup>, **13,48** którą, gdy została uczyniona pełną<sup>2301 3s ao id ps</sup>, posadziwszy na górę<sup>157 Np m pt ao</sup> aktywnie na płaskie równe wybrzeże<sup>62 A</sup> i osiadłszy<sup>1411 Np pt ao</sup>, zgromadzili do razem<sup>2667 3p ao</sup> dogodnie<sup>1440</sup> do<sup>4</sup> wydrążeń<sup>22 Ap</sup>, zaś zgniłe na zewnątrz rzucili<sup>463 ao</sup>. **13,49** W ten właśnie sposób będzie w tym do razem w pełni urzeczywistnieniu<sup>D</sup> tego eonu: wyjdą<sup>ft</sup> wiadomi<sup>5</sup> aniołowie i odgraniczą<sup>ft</sup> złośliwych z środka przestrzegających reguł cywilizacji, **13,50** i rzucają ich do wiadomego pieca<sup>A</sup> wiadomego ognia<sup>G</sup>; tam będzie płacz i chrzest *gryzących* zębów<sup>Gp</sup>.

**13,51** Puściliście do razem ze swoim rozumowaniem<sup>2713 ao id</sup> te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> wszystkie<sup>2193 Ap n</sup>? Powiadają mu: Owszem. **13,52** Ten zaś rzekł im: Przez to właśnie<sup>2094 As n</sup> wszystek odwzorowujący piśmem pisarz<sup>6</sup> uczyniony uczniem<sup>1750 N pt ao ps</sup> królewskiej władzy<sup>D</sup> niebios<sup>G</sup> upodobniony jest *niewiadomemu*<sup>7</sup> człowiekowi<sup>D</sup> absolutnemu władcy domu<sup>1988 D</sup>, taki który<sup>Ns m</sup> wyrzuca ze skarbcza swego<sup>8</sup> nowe rzeczy<sup>1421 Ap n</sup> i z dawna istniejące rzeczy<sup>2123 Ap n</sup>.

**13,53** I stało się<sup>584 3s ao md-dp</sup> gdy dokonał<sup>2777 ao</sup> Jezus porównania te właśnie, <sup>9</sup>odgórnie uniósłszy przeniósł się<sup>1834 ao id ac</sup> bazując w tamtym stamtąd<sup>867</sup>. **13,54** I przyjechawszy<sup>1139 N pt ao</sup> do ojczyzny<sup>2200 A</sup> swojej nauczał<sup>730 ipf</sup> ich<sup>Ap</sup> w miejscu zbierania razem<sup>2688</sup> ich<sup>Gp</sup>, tak że również<sup>3056</sup> ta okoliczność możliwymi<sup>10</sup> być wystraszanymi uderzeniami<sup>888 pr ps, Aci</sup> czyniła ich<sup>Ap m</sup> i powiadać<sup>pr</sup>: Skąd w łączności z tym<sup>2313</sup> temu właśnie<sup>2094 Ds</sup> mądrość ta właśnie<sup>2094 Ns f</sup> i te

<sup>12</sup>Gr. *em-poros* dosł. 'w-prowadzacz', stąd 'importer, kupiec'. Nie jest to gr. *agorastes* 'kupujący na (swoim, miejscowym) rynku', którego N.t. nie zna, choć znała LXX, lecz chodzi o kupowanie na terenie zewnętrznym, na obcym rynku, i następnie wprowadzanie. Słowo-kłucz chryścianizmu, podobnie jak *fthano*<sup>2927</sup>.

<sup>13</sup>Jest to wyraźna przesadnia, ponieważ jest raczej mało prawdopodobne żeby kupiec (czy inny ziemski człowiek) zechciał sprzedać wszystko co miał aby zdobyć jedną perłę {316}.

<sup>3</sup>Ta sieć przypomina współczesny matrix cywilizacyjno-polityczny.

<sup>4</sup>Gr. *angos* 'wydrążenie, naczynie, łono, żołądek', ewentualnie *angeion* 'naczynie, zagłębienie w jamie brzusznej, torebka nasienna'; w Mt 25,4 o naczyniach na oliwę panien czekających obłubieńca. Tu również rys seksualny chrześcijańskiego zbawienia, właściwy jednak zasadniczo zwierzętom.

<sup>5</sup>Więc w chrześcijaństwie obcy aniołowie zarzucają sieć na ziemian? Ale „akt sądu odnosi się do kościoła, nie zas szerokiego spektrum narodów”, bo „złośliwi” są to „ludzie kościoła” {316} s.607.

<sup>6</sup>Jezus wymaga od uczniów dwojakich kwalifikacji i dwojakich działań, właściwie sprzecznych: nowe-stare. To właśnie znaczy chryśtus Jezus. Przyjmuje się przechodnie (*passivum*) znaczenie *matheteuo* {316}. Nowością nauki Jezusa jest dążność do rozerwania komponentów cywilizowanej osoby człowieczej, odłączenia od niej jej własnego człowieczego ducha (etosu, obyczajów, tradycji, związków rodzinnych Mt 10,34-36 Lc 14,26) i stworzenie „nowego człowieka” (E 2,15 4,24). Tego „nowego człowieka” chryścianizm chce stworzyć ze zdeformowanej zgniecionej części starego człowieka Zakonu (Zakon to w E 2,15 'pismo ręki' *cheiro-grafon* z Cl 2,14, więc człowieka) i z nowego zwierzęcego królestwa niebios; nadanie człowiekowi nowego ducha św. 1C 14,15 (jakby osoba ludzka nie była już kompletem człowieka, zwierzęcia i ducha). Ta sama dążność widoczna w łączeniu tytułu „syna człowieka” z tytułem „chrystusa” Dawidowego, przede wszystkim w tytule Ewangelii Mateusza Mt 1,1 ale także w Mt 26,63-64 16,13-17. To połączenie ziemskiego syna człowieka, jak był on negatywnie oceniany w Izraelu, z niebiańskich chrystusem było przedmiotem „tajemnicy mesjańskiej” przed żydami, wyjawionej dopiero przed śmiercią Mt 26,63-65 Lc 22,67-70.

Chryścianizm stara się, przez pomazanie, upakować na dokładkę w człowieka obcego mu luźnego zwierzęco-hybrydowego (jakby gołębica) ducha św., zaniechanego przy stwarzaniu człowieka, który miałby wyprzeć jego własnego wrodzonego ducha człowieczego, i zając jego miejsce. Chryścianizm zatem chce naśladować boga stwórcy, tworząc podróbki eschatycznych postaci, „nowego człowieka” i teatrzyk eschatonu.

<sup>7</sup>BT zamiast „człowieka” wstawia „ojca rodziny” – tendencyjnie, według kościelnej antropologii.

<sup>8</sup>Za stare rzeczy uważa się S.t., nowe zaś to ewangelia. Inna wersja złego kąkolu w środku dobrej pszenicy z 13,24n. Znamionuje pomazanie.

<sup>9</sup>Gr. *met-airo*. Samo *airo*, *aeiro* znaczy 'unosić, odgórnie wznosić (żagle, szatę)', też 'zabierać gwałtem'. Por. 19,1

<sup>10</sup>Gr. *ek-plesso* p. Mt 7,28.

moce? **13,55** <sup>1</sup>Czy nie<sup>2073</sup> ten właśnie jest tego budowniczego z drewna<sup>2770 G</sup> <sup>2</sup>syn? Czy nie matka jego jest powiadana<sup>3s pr ps</sup> Mariam i <sup>3</sup>bracia jego Jakobos i Josef i Simon i Judas? **13,56** I siostry jego czy nie wszystkie istotnie *intymnie* do<sup>2388</sup> nas<sup>A</sup> są? Skąd w łączności z tym więc temu właśnie<sup>Ds m</sup> sprawy te właśnie<sup>2094 Np n</sup> wszystkie? **13,57** I uznawali się za prowadzonych do pułapki<sup>2559 3p ipf ps</sup> w nim<sup>D</sup>. Zaś Jezus rzekł im: Nie jest prorok bez szacunku<sup>417</sup>, jeżeli nie w ojczyźnie i w domostwie swoim. **13,58** I nie uczynił<sup>2314 ao</sup> tam moce<sup>Ap</sup> wieloliczne<sup>Ap</sup> przez to niewierzytelnością<sup>286 As</sup> ich<sup>Gp</sup>.

**14,1** W owym stosownym momencie usłyszał Herodes, ten panujący z racji swej prapoczątkowości czwartej części kraju tetrarcha<sup>2788</sup>, ten <sup>4</sup>słuch z zaświata<sup>91</sup> Jezusa<sup>G</sup> **14,2** i rzekł posługującym chłopakom<sup>2120 Dp m</sup> swoim: Ten właśnie <sup>5</sup>jakościowo jest Joannes, ten zanurzyciel dla pograżenia i zatopienia; on został wzbudzony<sup>810 ao ps</sup> od<sup>289</sup> umarłych i przez to właśnie<sup>An</sup> te moce <sup>6</sup>działają wewnątrz<sup>977 3p pr</sup> w nim<sup>D</sup>. **14,3** Bowiem Herodes ujawszy władzę<sup>N pt ao</sup> Joannesa<sup>A</sup> związał<sup>659 ao</sup> i w strażnicy<sup>2959</sup> odłożył sobie na zapas<sup>342 ao md</sup> przez Herodiasę<sup>A</sup> żonę Filipposa brata swego. **14,4** Powiadał<sup>1697 ipf</sup> bowiem Joannes jemu: Nie <sup>7</sup>wolno<sup>1017</sup> tobie mieć<sup>pr</sup> ją. **14,5** I chcąc<sup>N pt pr</sup> go odłączyć przez zabicie<sup>ao</sup> przestraszył się<sup>2938 3s ao ps-dp</sup> w tłum<sup>A</sup>, że tak jak *jakiegoś* proroka<sup>A</sup> go miał<sup>1202 1s, 3p ipf</sup>. **14,6** <sup>8</sup>Urodzinom<sup>Dp</sup> zaś stawszym się<sup>584 Dp n pt ao</sup> Herodesa<sup>G</sup> zatańczyła<sup>2060 ao</sup> <sup>9</sup>córka Herodiasy w tym wiadomym<sup>10</sup>środku<sup>1827 Ds n</sup> i spodobała się<sup>356 3s ao</sup> Herodesowi, **14,7** z którego *bazując w którym*<sup>1981</sup> wspólnie z przysięgą<sup>G</sup> to samo odwzorowawszy zgodził się<sup>2019 ao</sup> jej dać<sup>734 ao</sup> które<sup>2061 As n</sup> jeżeliby poprosiły dla siebie<sup>ao sb md</sup>. **14,8** Ta zaś <sup>11</sup>wcześniej nastąpiła<sup>2377 N f pt ao ps</sup> pod przewodnictwem<sup>2872</sup>

---

1 Gr. *ou(-k,-ch)* zasadniczo ma znaczenie zaprzeczające: 'nie'. W nielicznych wypadkach, w których przewiduje się odpowiedź twierdzącą, może mieć znaczenie pytajne 'czyż nie?' {6}, jak w Mt 6,26 Mc 6,3 Lc 11,40 Jo 4,35. Miejsca te jednak, przez swoją wyjątkowość, wymagają szczególnej uwagi. Co do **synostwa** cieśli, jak i autentyczności rodzeństwa, od dawna przeważa opinia negatywna. Ciekawe natomiast byłoby tu kwestionowanie również matki Jezusa – może był podrzutkiem kosmitów do łona Marii Mt 1,18 (o czym wiele relacji współczesnych)? Ewentualnie warto zwrócić uwagę na opis pobytu Marii w „domu Zachariasza” Lc 1,40, który odzyskał płodność Lc 1,24n, tak że był „ojcem” Lc 1,67, a w którego domu Maria mieszkała (i spała) przez trzy miesiące ‘razem z’ synem Lc 1,56 (choć nie mieściło się to w dobrym obyczajach Mt 1,19, i czym zapewne wydała Józefa na pogardę (emigracja?). Czy może Zachariasz był poprzednim mężem Marii, do którego dla zapłodnienia wróciła (po „trzech miesiącach” kobieta wie, że jest w ciąży)? Uwagi wymaga także niezwykle zawiła rozmowa Elżbiety z Marią, jak i powołanie się Marii na Abrahama Lc 1,55, który miał starszego syna Ismaela (Jana?) z niewolnicy Hagar, i młodszego Izaaka (chrystusa G 4,28) z „wolnej” G 4,22 Sary (typ Marii G 4,22-5,1); także Maria idąc do domu Zachariasza była jakby „wolna”.

2 U Mc 6,3 Jezus jest cieślą, nie synem cieśli, choć jedno drugiego nie wyklucza, zwłaszcza, że zawód był zazwyczaj dziedziczny {316}.

3 Cztery bracia Jezusa noszą imiona patriarchów {316}: Jakuba i trzech jego synów (piątym jest Jezus). Zapis o braciach i siostrach Jezusa przeczy dogmatowi o także późniejszym dziewictwie Marii. O braciach Jezusa jest niemało: +Mt 12,46 Jo 2,12 7,3-10 Ac 1,14 Rm 8,29 1C 9,5 G 1,19. Również Mt 1,25 sugeruje, iż po narodzeniu Jezusa Józef obcował z Marią. Istniał też pogląd o dzieciach Józefa z wcześniejszego małżeństwa. Natomiast „kuzyn, krewny”, jak w niektórych katolickich komentarzach, to *anepsios* Cl 4,10. A ponadto „bracia stryjeczni lub cioteczni”, mieszkający oddzielnie dorosli mężczyźni, czyżby „przychodzili” razem z Marią Mc 3,31 Lc 8,19? Pamiętajmy też, iż ‘brat’ *a-delfos* znaczyło ‘ze wspólnej macicy’.

4 Gr. *akoe*. P. przyp. do Mt 13,14 Lc 7,1.

5 Tu również wyjaśnienie “jakościowego bycia”. Jest zastanawiające, że po męczeńskiej śmierci Jana, spowodowanej knowaniami cudzołożnej (por. Jo 8,3-11) Herodiady (typ Jezabel z 1R 21), a sfinalizowanej przez Heroda wbrew jego intencjom Mc 6,20, „front wrogości wobec Jezusa otrzymuje potężnego sojusznika w osobie tegoż Heroda”. Także za bezprawne korzystanie przez Jezusa z mocy Jana (Mt 21,23-27), który mu nie ufał (Mt 11,3) i całkiem inaczej się prowadził (Mt 9,14 i paral. Mt 11,18n i paral.), Jezus i uczniowie zapłacą okrutną cenę (por. Ew. Tom. 36,34-37,6).

6 Gr. *en-ergeo* złożone z *en* ‘w, wewnątrz’ i *ergon* ‘dzieło, praca, robota, czyn’. W 1C 12,11 sprawcą ‘działania wewnątrz’ jest duch św. W Mt 21,25-27 Jezus zdaje się przyznawać, iż cuda czyni Janową mocą „z nieba” (z Syjonu), nie ze zwykłych „człowieków”.

7 Gr. *eks-esti(n)* od *eks* ‘z, wy-’ i *eimi* ‘być’. Znaczący ‘wy-będzie’, zrealizuje się. Szczegółowszy opis w Mc 6,20 zdaje się sugerować, iż Herod nie mógł skosztować z Herodiadą związku (*a-poreo, hedeos ekouen*). Pochodne *a-portia* znaczy ‘trudność w obcowaniu’.

8 Lub: *urodzinami* - *dativus* daje obie możliwości.

9 J. Flawiusz podaje, iż była nią Salome. Ciekawe, że kobieta o tym imieniu (a w perfekcyjnej kompozycji ewangelicznej raczej należy wykluczyć przypadkowe zbieżności) należy do uczniów chrystusa Mc 15,40 16,1. Tym bardziej, że w Ewangelii Tomasza 43,25-28 jest ona kochanką Jezusa: „Rzekła Salome: Ktoś ty, człowiecze i czyjś? Wszedłeś na moje łóżko i zjadłeś z mego ‘stołu’ *trapedza*” {128} s.218. Czy Jezus ze swą uczennicą Salome zaplanował zabójstwo Jana i czy „Herodiada uczestniczyła w spisku mającym na celu zgładzenie Jana”? {316} s.36.

10 Nie wiadomo dlaczego ewangelista napisał: tańczyła “w środku”? Może to środek gości, a może też środek jako centrum niemoralnej nierządnej kobiecej władzy, który zamierzała ustanowić Herodiada. Przy ucztach tańczyły zwykle dziewczyny o lekkich obyczajach, spoza szanujący się kręgow {145} s.179 {316} s.36. Czy takim też był „środek, centrum” dziewczyny, czyli jej vulva?

matki<sub>G</sub> swojej: Daj<sup>734 ao it</sup> mi, mówi<sup>3s pr,</sup> bezpośrednio tutaj<sup>3045</sup> zgodnie zależnie na<sup>1063</sup> <sup>1</sup>drewnianej tablicy *do pisania, malowania lub jedzenia*<sup>2273 Ds</sup> głowę Joannesa, tego zanurzyciela<sub>G</sub>. **14,9** I doznawszy przykrości<sub>N pt ao ps</sub> król, przez te przysięgi<sub>Ap</sub> i tych<sub>Ap</sub> do razem leżących wstecz - w górę do posiłku<sub>Ap pt pr</sub> kazał<sup>1536 ao:</sup> *Ma zostać dana*<sup>734 ao ps.</sup> **14,10** I posławszy<sub>N pt ao</sub> odgłowił<sup>308 ao</sup> Joannesa w strażnicy. **14,11** I została przyniesiona<sup>2922 3s ao ps</sup> głowa jego zgodnie zależnie na drewnianej tablicy i została dana<sup>734 3s ao ps</sup> temu <sup>2</sup>dziewczątka<sub>D n,</sub> i przyniosło<sup>2922 ao</sup> <sup>3</sup>matce swojej. **14,12** I przyszedłszy do istoty<sup>2400 Np pt ao</sup> uczniowie <sup>4</sup>jego unieśli<sup>70 ao</sup> to padłe *ciało*<sup>2455 As</sup> i pogrzebali<sup>1267 ao</sup> je<sub>As n,</sub> i przyszedłszy <sup>5</sup>odnieśli jako radosną nowinę<sup>266 ao</sup> Jezusowi.

**14,13** <sup>6</sup>Usłyszawszy zaś Jezus cofnął się do źródła do otwartego miejsca<sup>215 3s ao</sup> *bazując* w tamtym stamtąd<sup>867</sup> w *jakimś* statku<sup>2305</sup> do spustoszonego i opuszczonego<sup>1132 A</sup> właściwego miejsca<sub>A</sub> *które miał* z góry aż na dół w<sup>1454</sup> swoją własną<sup>1334 As f</sup> *sferę*. I usłyszawszy *dreńjące* tłumy<sub>Np</sub> wdrożyły się<sup>92 ao</sup> jemu pieszo od miast. **14,14** I wyszedłszy<sup>1016 pt ao</sup> ujrzał wieloliczny tłum<sub>As</sub> i nałożył się wewnętrznym narządem<sup>2602 ao ps-dp</sup> zgodnie zależnie na nich<sub>Dp</sub> i wypielegnował<sup>1283 ao</sup> tych <sup>7</sup>będących bez zapału<sup>376</sup> ich<sub>Gp</sub>.

**14,15** *W następstwie późnej godziny, pory*<sub>Gs f</sub> zaś stawszej się<sup>584 Gs f pt ao, Gab</sup> przyszedli istotnie ku<sup>2400 ao</sup> niemu<sub>D</sub> uczniowie powiadając: Spustoszone i opuszczone<sup>1132</sup> jest to właściwe miejsce, i ta wiadoma godzina *naturalnego czasu* już minęła obok-przeciw<sup>2180 ao;</sup> rozwiązawszy uwolnij<sup>ao it</sup> te tłumy, aby odszedłszy<sup>283 Np pt ao</sup> do wiadomych<sub>Ap</sub> otwartych wiejskich osad<sub>Ap</sub> kupiliby<sup>ao sb</sup> sobie samym<sup>799 Dp</sup> strawy<sub>Ap n.</sub> **14,16** Ten zaś rzekł im: Nie potrzebę<sub>As</sub> mają odejść<sup>ao,</sup> dajcie<sup>734 ao</sup> im wy zjeść<sup>1143 ao.</sup> **14,17** Ci zaś powiadają mu: Nie mamy bezpośrednio tutaj<sup>3045,</sup> jeżeli nie <sup>8</sup>pięć chleby<sub>Ap m</sub> i dwie ryby<sub>Ap m.</sub> **14,18** Ten zaś rzekł: Przynieście<sub>pr it</sub> mi bezpośrednio tutaj one<sub>Ap.</sub> **14,19** I kazawszy<sub>N pt ao</sub> *uczynić* te tłumy<sub>Ap</sub> *mającymi* zostać skłonionymi wstecz do źródła do posiłku<sup>180 ao ps, Aci</sup> na

11 Gr. *pro-bibadzo* ‘naprzód, przed, pierw, wpraw, wstąpić, sadzić’; w stronie pass. ‘pokryć przez samca’, tu 1x w N.t., ale występuje w innych złożeniach: *ana-bibadzo* (Mt 13,48), *em-bibadzo*, *epi-bibadzo* (Lc 10,34 19,35), *sym-bibadzo*. *Probibadzo* w pass. znaczy m.in. ‘wpraw pokryć samicę przez samca’ {6}; w LXX 2x: Ex 35,34 *IRH* ‘strzelać, ciskać, rzucać’ i De 6,7 *SzNN* ‘ostrzyć, wpoić, wbić do pamięci, uczyć na pamięć’. {316} zauważa, iż jest to jedyne miejsce w ewangeliach, gdzie kobieta jest przedstawiona w jednoznacznie złym świetle (pytanie: czy złym dla chrześcijan). Gdyż „ewangelie ani razu nie wspominają kobiety w jednoznacznie złym świetle”.

1 Gr. *pinaks* ‘deska do naniesienia na nią odwzorowania, płyta do pisania, rysowania, malowania; tablica, taca, talerz, zwł. obraz malowany’. W LXX 1x 4 Ma 17,7: (*epi tinos pinaki*) *dzo-grafesai* ‘malować - z natury’. Tłumaczenia „na misie” nie dopuszczają tego poszerzonego znaczenia. Pk122.

2 Gr. zdrobnienie *korasion* jest dla Salome określeniem raczej nieodpowiednim. Może miało podkreślać jej małość jako cofnięcie w głąb kobiecości – do zwierzęcej vulwy (jak ‘kobietka’ *gynaikarion* o pejoratywnym sensie 2Tm 3,6).

3 Dla odnowienia władzy nierządnej królowej? Herodiada przypomina Jezabel z 1R 21,17nn, gdzie nastawała na życie Eliasza, także w Ap 2,20. Jej córka zaś Esterę Est 5,3.

4 Przez „uczniowie jego” można rozumieć „uczniów Jana”, i {316} taką interpretację nawet wkłada w tekst, tłumacząc „uczniowie Jana”. – Może aby rozwiać wątpliwości, czy nie byli to uczniowie Jezusa. Bowiem w paralelnym tekście u Mc 6,30 to samo słowo *ap-angelo*, które tu odnosi się do „uczniów jego”, tam odnosi się do apostołów Jezusa. Ale już wcześniej uczniowie Jana nawiązywali łączność z Jezusem Mt 11,2, gdzie otrzymywali naukę sprzeczną z Janową, a nawet przechodzili na stronę Jezusa Jo 1,37. Czy wśród uczniów Jana działała agentura (szefem spraw wewnętrznych byłby arcykapłan Kajfasz Jo 11,49 18,13-16), która wykorzystywała swego agenta do przejęcia mocy Jana, a następnie wykorzystywała i jego? Odwieczne polowanie na syna człowieczego przez syjonistów i chrześcijan?

5 Zastanawia użyte słowo *ap-angelo*. W N.t. bywa czynnością radosną dla chrześcijan Mt 12,18 28,8 Mc 5,19 Lc 7,22 8,36.47 18,37 24,9 Jo 16,25, będąc czynnością boga, chrystusa i chrześcijan. Tu wyjątkowo przekłady powściągliwie dają: „donieśli”, „opowiedzeli”. Zadziwia też brak u Jezusa zwykłej ludzkiej reakcji ubolewania na wieść o śmierci swego wielkiego poprzednika, dobroczyńcy i ojca chrzestnego, który otworzył mu drogę do ducha św. Jezus nie usiłował go wskresić jak Lazara, nie wygłosił mowy pochwalnej jak Dawid nad Saulem 2S 1,17-27. U Mc 6,30 i Lc 9,10 jest może nawet sugestia, iż eliminacji Joannesa “dokonali i nauczyli” uczniowie Jezusa. Później w Mt 21,23-32 Jezus sugeruje, iż cuda czyni mocą zmarłego Jana, przez nierządnicę i złodziei, a właśnie jak nierządnicę postąpiła tańcząc córka Herodiady, żądając jako nagrody głowy Jana. Tak nierządnicę stała się właścicielką i dyspozytorką największego ziemskiego skarbu, cielesnego człowieka Jana.

6 To <usłyszawszy> oznacza, że „śmierć Jana jest powodem oddalenia się Jezusa” {316}.

7 Gr. *a-rrostos* ‘bez gorliwości, zapału, opieszale’, jakby *a-dzelos* ‘bez żarliwości, gorliwości’. Jest to dolegliwość szczególnego rodzaju. Przekłady dają zwyczajnie „chorych” (jak *asthenes*, *noseros*, *-elos*). *Dzelos* był pożądany u chrześcijan: Jo 2,17 Rm 10,2 2C 7,7.11 9,2 11,2 Ph 3,6 Hb 10,27.

8 Pięć chlebów mogą symbolizować pięć ksiąg Mojżesza, a dwie ryby – Psalmi i Proroków por. Lc 24,44, lub Pisma i Proroków według podziału tradycyjnego.

wierzchu <sup>1</sup>karmnej trawy <sup>3006 Gs</sup>, wzięwszy <sup>1681 N pt ao</sup> te pięć chleby i te dwie ryby, wzniosłszy spoj-  
 rzenie do źródła w górze <sup>158 N pt ao</sup> do wiadomego nieba <sup>As</sup> łatwodogodnie odwzorował we wniosku <sup>1180 ao</sup>,  
 i połamawszy <sup>N pt ao</sup> dał <sup>734 ao</sup> uczniom te chleby, zaś uczniowie tym tłumom <sup>Dp</sup>. **14,20** I zjedli <sup>1143</sup>  
<sup>ao</sup> wszyscy, i zostali nakarmieni <sup>3005 ao ps</sup>, i unieśli <sup>70 ao</sup> to stanowiące wokół nadmiar <sup>2247 As n pt pr</sup> tych  
 ułamków <sup>1566 Gp</sup>: dwanaście <sup>indecl</sup> kosze <sup>Ap m</sup> dopełnione <sup>2299 Ap m</sup>. **14,21** Ci zaś jedzący <sup>1143 Np pt pr</sup> byli *ja-*  
*kościowo* <sup>834 ipf</sup> mężowie <sup>226 Np</sup> <sup>2</sup> tak jak gdyby <sup>3054</sup> pięć razy tysiące <sup>2217 Np m</sup> bez kobiet i dzieci. **14,22** I  
 prosto z tego - natychmiast <sup>1170</sup> <sup>3</sup> zmusił <sup>164 ao</sup> uczniów wstąpić <sup>ao</sup> do statku <sup>A</sup> i poprzedzając wieść <sup>2370 pr</sup>  
 go do tego <sup>As n</sup> brzegu na przeciwległym krańcu <sup>2223</sup>, aż do <sup>1203</sup> czasu którego <sup>2061 G m,n</sup> rozwiązawszy  
 uwolniłby <sup>ao sb</sup> te tłumy. **14,23** I rozwiązawszy uwolniwszy <sup>Ns pt ao ac</sup> te tłumy wstąpił wzwyż <sup>156 ao</sup> <sup>4</sup> do  
 sfery funkcji wiadomej <sup>As n</sup> górowej istoty <sup>2057 As n</sup> którą miał z góry aż na dół w <sup>1454</sup> swoją własną sferę  
<sup>1334 As f</sup> pomodlić się <sup>ao</sup>. *W czasie* późnej godziny <sup>Gs f</sup> zaś stawszej się <sup>584 Gs f pt ao md-dp, Gab</sup>, wyłącznie jedyny  
<sup>1888</sup> był tam. **14,24** Zaś statek <sup>N,A</sup> już stadiony <sup>Ap</sup> wieloliczne <sup>Ap</sup> od ziemi trzymał się w oddaleniu  
<sup>284 3s ipf id ac</sup> badany mękami <sup>480 N,A n pt pr ps</sup> pod przewodnictwem <sup>2872</sup> fal <sup>Gp</sup>, był <sup>ipf</sup> bowiem pochodzący z  
 miejsca w przeciwnej stronie <sup>963</sup> ten wiatr <sup>219</sup>. **14,25** <sup>5</sup> Czwartą <sup>Ds f</sup> zaś strażą <sup>D</sup> nocy <sup>G</sup> przyszedł istot-  
 nie do nich <sup>Ap</sup> depcząc wkoło <sup>N pt pr</sup> aktywnie wrogo na <sup>1063</sup> morze <sup>1260 A</sup>. **14,26** Zaś uczniowie ujrzał-  
 szy <sup>2041 N pt ao</sup> go na wierzchu <sup>1063</sup> morza <sup>1260 G</sup> depczącego wkoło <sup>A pt pr</sup>, <sup>6</sup> zostali zamąceni <sup>2756 ao ps</sup> powiada-  
 jąc <sup>pt pr</sup> że: <sup>7</sup> Zjawisko powstałe w wyobraźni <sup>2915 N</sup> jest, i od strachu krzyknęli <sup>1626 ao</sup>. **14,27** Prosto po-  
 tem zaś zagadał <sup>1678 ao</sup> im powiadając: Bądźcie śmiali <sup>1269 pr it</sup>, <sup>8</sup> ja *jakościowo* jestem, nie strachajcie  
 się <sup>pr it md-ps-dp</sup>. **14,28** Odróżniwszy się w odpowiedzi zaś jemu Petros rzekł: Utwierdzający panie, jeżeli  
 ty jesteś, <sup>każ 2s ao</sup> uczynić <sup>mnie A</sup> *mogącym* przyjść <sup>ao, Aci</sup> istotnie do ciebie <sup>A</sup> aktywnie wrogo na  
 wody <sup>Ap</sup>. **14,29** Ten zaś rzekł: Przyjdź <sup>ao it</sup>. I zstąpiwszy <sup>N pt ao</sup> od statku <sup>G</sup> Petros począł deptać  
 wkoło <sup>2242 ao</sup> aktywnie wrogo na wody <sup>Ap n</sup> i przyszedł <sup>ao</sup> istotnie do Jezusa <sup>A</sup>. **14,30** Poglądając *obec-*  
*nie* <sup>N pt pr</sup> zaś tę wiatrową istotę <sup>219 A</sup>, przestraszył się <sup>2938 ao ps-dp</sup> i począwszy się <sup>N pt ao md</sup> być odgórnie po-  
 grażany w topieli <sup>pr md-ps</sup> krzyknął <sup>ao</sup> powiadając: Utwierdzający panie, ocal <sup>ao it</sup> mnie. **14,31** Prosto z  
 tego - natychmiast zaś Jezus rozpostarłszy z wewnątrz <sup>893 N pt ao</sup> rękę, pochwycił <sup>1083 ao md-dp</sup> jego <sup>G</sup> i  
 powiada mu: Niewiele przekonująco uwierzytelniający <sup>2005 V</sup>, do <sup>842</sup> czego <sup>2803 As n</sup> <sup>9</sup> stawiłeś w dwóch za-  
 sadach <sup>757 2s ao ac</sup>? **14,32** I w następstwie wstąpiwszy na górę <sup>156 Gp pt ao, Gab</sup> ich <sup>Gp</sup> do statku <sup>A</sup>, <sup>10</sup> zaprze-  
 stała cięgów <sup>1609 ao</sup> ta wiatrowa istota <sup>219</sup>. **14,33** Ci zaś w statku złożyli hołd do istoty <sup>2412 ao</sup> jemu,  
 powiadając: Jawnie prawdziwie <sup>113</sup> *niewiadomego* boga <sup>G</sup> *niewiadomy* syn *jakościowo* jesteś <sup>pr</sup>.

**14,34** I przedostawszy się na wskroś na przeciwległy kraniec <sup>703 Np pt ao</sup> przyplłynęli <sup>1139 ao</sup> aktyw-  
 nie na ziemię <sup>1063 A</sup> <sup>11</sup> do <sup>842</sup> Gennesaret. **14,35** I ponownie poznawszy <sup>1071 Np pt ao</sup> go mężowie  
 właściwego miejsca <sup>G</sup> owego <sup>G</sup> odprawili <sup>334 ao</sup> do całej <sup>A</sup> okolicy owej i przyprowadzili do  
 istoty <sup>2425 ao</sup> jemu wszystkich <sup>A</sup> źle <sup>1437</sup> mających-trzymających <sup>1202 Ap pt pr</sup> **14,36** i przyzywali <sup>2157</sup>

1 Zatem nie byłaby to pustynia wbrew 14,13.15.

2 Gr. *hosei* złożone z *hos* 'tak jak, jako' i *ei* 'jeżeli, o ile, czy?'

3 Gr. *anankadzo* od *ananke* 'przymus, bezwzględna konieczność'. Przekłady łagodzą: „przynaglił”, „wymógł”.

4 Gr. *eis to oros kat' idian* – do takiej góry wstąpił Jezus też w Mt 17,1 gdzie rozmawiał z Eliaszem i Mojżeszem. Jezus wstępuje 'do góry' *eis to oros*, a nawet *pros to oros* Mc 11,1 Lc 19,29, a nie zwyczajnie „na górę” *epi oros* jak w Ap 21,10, czy *epi ta ore* jak w Mt 18,12. Jezus traktuje góry (też drzewa i żywioły: wiatr, morze) jak istoty rozumne, którym można rozkazać Mt 17,20 21,21 Mc 11,23 Lc 23,30 i do których on wstępuje.

5 T.j. o 3-6 rano, w czasie świtania. Dativus czwórki może oznaczać, że Jezus był piątą.

6 Gr. *tarasso* 'mącić, wzburzać, zaburzać, wzruszać, zakłócać'. Przekłady: „złękli się”, „zatrwożyli się”.

7 Gr. *fantasma* 'zjawia, widmo, widziadło, mara, marzenie senne, obraz w wyobraźni, zjawisko na niebie, odbicie lub wzór rzeczywistości' od *fantadzo* 'uwidocznici, uzmysłowić, wyobrazić sobie, stać się widzialnym'. Synonim widzenia ducha i UFO. Strach zdaje się wskazywać, iż sądzili że widzą upostaciowionego złego ducha (demonia, diabła), których środowiskiem było morze.

8 Może w znaczeniu: To ja realnie jestem, lub ja jakościowo jestem. Przedtem tak się identyfikował sam Jahweh w Ex 3,14 i in. Także we władzy nad falami i uciszeniu burzy Jezus przedstawia się jako Jahweh, gra jego rolę. Uczniowie zaś podrzędnie grają rolę pod Jezusem jako określonym synem boga – jak faryzeusze są 'grający rolę pod' *hypokrites* nieokreślonymi człowiekami Mt 15,7nn Mc 7,7n. Szerzej n.t. proklamacji „Ja jestem” p. przyp do Jo 1,19nn.

9 Gr. *di-stadzo* 'stawać w dwóch stronach, wahać się'. Od *dis* 'dwa razy, dwakroć' i *histemi*? 'stać, stawić'.

10 Gr. *kopadzo* od *kopos* 'ciąć, cios, raz, uderzenie'. Przekłady mocno łagodzą „uciszył się”, „ustał”.

11 Przekłady gubią przyimek *eis* 'do'.

ipf go aby wyłącznie jedynie<sup>1887</sup> *dotknięciem* przyczepiliby sobie zarzewie<sup>347</sup> ao sb md *od zakończonego frędzlami brzegu* G szaty G jego G; i ci którzy <sup>1</sup>*dotknięciem* przyczepili sobie zarzewie ao id md zostali na wskroś ocaleni<sup>716</sup> ao ps.

**15,1** Wtedy przychodzą do istoty<sup>2400</sup> pr Jezusowi D od Hierosolym Gp farisaiosi i pisarze powiadając: **15,2** Przez co uczniowie twoi pomijają wiadome przekazanie<sup>2152</sup> A starszych Gp? Nie bowiem myją sobie pr md ręce Ap gdy ewentualnie chleb ewentualnie jedzą pr sb. **15,3** Ten zaś odróżniwszy się dla odpowiedzi<sup>pt</sup> ao md-dp rzekł im: Przez co i wy pomijacie wiadomą wskazówkę<sup>996</sup> wiadomego boga G przez wiadome przekazanie A wasze Gp? **15,4** Ten wiadomy bowiem bóg rzekł: Szacuj pr it ojca i matkę, i: Ten przez złe powiadanie szkalujący<sup>1432</sup> N pt pr ojca A albo matkę śmiercią D niech dokonuje życia pr it. **15,5** Wy zaś powiadacie: Który by rzekłby ao sb ojcu albo matce: Dar ofiarny N *jest to* które<sup>2061</sup> N, As n jeźliby ze mnie G otrzymałbys jako pomoc<sup>3059</sup> 2s ao sb ps, **15,6** - żadną metodą nie będzie szacował<sup>3s</sup> ft id ojca swego. I pozbawiliście pańskiego utwierdzenia<sup>99</sup> ao id ten odwzorowany wniosek A wiadomego boga G przez to przekazanie A wasze. **15,7** Grający rolę *przez* rozstrzygnięcie pod *przewodnictwem* kogoś<sup>2882</sup> Vp, odpowiednio<sup>1442</sup> złożył proroctwo<sup>2435</sup> ao około was Gp Esaias <sup>2</sup>*obecnie* powiadający N pt pr: **15,8** Lud *walczący* ten właśnie wargami mnie szacuje pr, zaś serce Ns ich Gp do daleko<sup>2339</sup> trzyma się w oddaleniu<sup>284</sup> 3s pr id ode mnie; **15,9** daremnie zaś czczą mnie, nauczając N pt pr nauczania<sup>728</sup> Ap *jako* wskazania<sup>990</sup> Ap *niewiadomych* <sup>3</sup>człowieków Gp.

**15,10** I wezwawszy istotnie do siebie<sup>N pt ao md-dp</sup> ten tłum, rzekł im: Słuchajcie i puszczajcie razem *ze swoim rozumowaniem*<sup>2p</sup> pr it. **15,11** nie to wchodzące<sup>Ns n pt pr</sup> do ust As kała wspólnością<sup>1593</sup> wiadomego człowieka, ale to wydostające się<sup>Ns n pt pr</sup> z ust Gs m to właśnie kała wspólnością wiadomego człowieka. **15,12** Wtedy przyszedłszy do istoty uczniowie powiadają mu: Wiesz że farisaiosi usłyszawszy ten odwzorowany wniosek <sup>4</sup>uznali się za poprowadzonych do pułapki<sup>2559</sup> ao ps? **15,13** Ten zaś odróżniwszy się rzekł: Wszystka <sup>5</sup>sadzonka którą<sup>2061</sup> As f nie zasadził<sup>2965</sup> ao ten wiadomy <sup>6</sup>ojciec mój, ten niebiański, wykorzeniona zostanie<sup>891</sup> 3s ft id ps. **15,14** Puśćcie od siebie<sup>439</sup> ao it ich Ap m, ślepi są prowadzący po drogach Np; ślepy zaś ślepego A jeżeli ewentualnie ewentualnie prowadzi po drogach<sup>3s</sup> pr sb, obydwoj Np do dołu A padną ft md-dp.

**15,15** Odróżniwszy się<sup>N pt ao ps-dp</sup> zaś Petros rzekł mu: Oznacz wskazówkami<sup>ao it</sup> nam to porównanie. **15,16** Ten zaś rzekł: Szpicowo akurat<sup>90</sup> i wy nie puszczający razem ze swoim *rozumowaniem* Np jesteście? **15,17** Czy nie rozumiecie że wszystko<sup>Ns n</sup> dostające się<sup>Ns n pt pr</sup>

1 Gr. *hapto* w N.t. nie oznacza zwykłego dotykania (jak *thingano, prospsauo*), lecz związane z przepływem duchowym. Celowe dotknięcie szat przypomina praktyki magiczne {316}. Frędzle szat kojarzy się z mocą ducha św.

2 Jezus cytuje Isaiasa według greckiej Septuaginty (LXX, nie według Biblii hebrajskiej TH). Czy cytaty wygłaszał po grecku? Jakimi językami posługiwał się Jezus, skoro rozmawiał z Żydami, Samarytanami, Rzymianami, z Syrofenicjanką, skoro mógł uczyć Greków Jo 7,35? W Ew. Mateusza Isaias jest cytowany przynajmniej 13x przez Jezusa i w związku z jego nauką, a przykładowo obszerniej-szy Jeremias – 1x. Isaias okazuje się prorokiem krótkiego dystansu i małej skali, nieczłowieczy: negowany tu ‘daleki, przedni’ gr. *porro, prosso* dotyczy człowieka.

3 Jeżeli bowiem nie nauczania od człowieków, to od czego? Od zwierząt, od hybryd? Mozaistyczni faryzeusze, pisarze i uczeni byli naukową i kulturą nadbudową nad „owcami” Izraela – jak człowiecza kora mózgowa na zwierzęcym mózgu. Było to niezbędne, aby Izrael mógł dorównać intelektualnym osiągnięciom klasycyzmu i hellenizmu, choćby w węższym zakresie. Jednak na przełomie er nastąpiło załamanie, tak w hellenizmie jak w judaizmie; nastąpił zwrot do kultu zwierzęcej i seksualnej części natury ludzkiej. Chrystianizm powstał z powodów politycznych, dla sytuacji utraty niepodległości, ale dostosował się do owych pogańskich misteryjnych i orgiastycznych kultów Imperium

4 Gr. *skandalidzo* ma w rdzeniu ‘pułapkę’ *skandalon* jako ‘sytuację bez wyjścia’. Tłumaczenia znów łagodzą: „zgorzyli się”, które wtórnie i Abram-owiczówna honoruje, zaznaczając jednak: „NT” {6}.

5 Nietrudno dostrzec analogię przedstawienia faryzeuszki do „nieprzyjaciela-człowieka-diabła”, który posiał zizania Mt 13,25. Szeroki kontekst pozwala faryzeuszki wraz z pisarzami utożsamić z tą „sadzonką której nie zasadził ojciec niebiański” i z człowiekami 15,9,20. W obu miejscach Jezus człowieków nie uznaje. Co natomiast uznaje, to pokazuje zdarzenie kolejne: Jezus jest posłany tylko do owiec z Izraela, ewentualnie do piesków kananejskich. Jezus **deprecjonuje człowieka** z zasady, jako rodzaj Mt 5,13 6,1-6.16nn 10,17.36 22,16, przeciwstawiając go, negatywnie ocenianemu w Izraelu, określonego synowi człowieka Mt 13,28.37 17,22 26,24.45 i in. Tym samym boga stwórcę człowieka przeciwstawia swojemu bogu-ojcu Mt 16,23 19,26 i in.

6 Sens “ojciec niebiański” +Mt 5,48 6,26.32 i in., jak też “ojciec w niebiosach” Mt 5,16.45 6,1.9 i in. zależy głównie od sensu “ojciec”. Ten ojciec przedstawiony jest jako bliższy życiu zwierzęcemu (ptaki) niż życiu człowieczemu (negatywna “troska”) 6,25-33; nie ma też człowieczego poczucia sprawiedliwości, które ma Zakon 5,43-48. Bardziej odpowiednia dla niego nazwa to: samiec. Pk57

do ust, do <sup>1</sup>brzusznego zagłębienia <sup>1589</sup>A <sup>pojmuje</sup> <sup>3022</sup>3s pr id i do ustępu <sup>A</sup> jest wyrzucane <sup>3s</sup>pr ps? **15,18** Te <sup>Np n</sup> zaś wydostające się <sup>Np n pt pr md-ps-dp</sup> z ust, z <sup>2</sup>serca *jako jedno* wychodzi <sup>1016</sup>3s pr, i owe *jako jedno* kła współnością <sup>3s</sup>pr wiadomego człowieka. **15,19** Z bowiem serca wychodzą wnioski na wskroś <sup>693</sup> <sup>3</sup>złośliwe <sup>2333</sup>, morderstwa, cudzołóstwa, nierządy, kradzieże, kłamliwe świadczenia, niewłaściwe wieszczby. **15,20** Te właśnie <sup>Np n</sup> *jako jedno* jest <sup>3s</sup>pr te kalające współnością <sup>Np n pt pr</sup> wiadomego człowieka, to <sup>1966</sup>Ns n zaś *które skłania* nie umyтыми rękami zjeść <sup>ao</sup> nie kła współnością wiadomego człowieka.

**15,21** I wyszedłszy <sup>1016</sup>pt ao w tamtym stamtąd <sup>867</sup> Jezus cofnął się jako do źródła w górze do otwartego miejsca <sup>215</sup>ao do części-dzielnicy <sup>Ap</sup> Tyrosu <sup>G</sup> i Sidonu <sup>G</sup>. **15,22** I zobacz do tamtego miejsca - oto kobieta Chananaika od granic owych wyszedłszy <sup>1016</sup>f pt ao *gardłowo jak zwierzę* krzyczała <sup>1626</sup>ipf powiadając <sup>N pt pr</sup>: Obdarz litością <sup>ao it</sup> mnie, utwierdzający panie <sup>v</sup> syn <sup>N</sup> Dawid <sup>indecl</sup>, córka moja źle <sup>1437</sup> jest zależna od daimona <sup>607</sup>pr md-ps-dp. **15,23** Ten zaś nie odróżnił się <sup>311</sup>ao ps-dp jej <sup>D</sup> w *żaden* odwzorowany wniosek <sup>A</sup>. I przyszedłszy do istoty uczniowie jego wzywali do wyrażenia się <sup>1141</sup>ipf go powiadając <sup>N pt pr</sup>: Rozwiązawszy uwolnij <sup>ao it</sup> ją, że *gardłowo jak zwierzę* krzyczy w z do tyłu <sup>2032</sup> nas <sup>Gp</sup>. **15,24** Ten zaś odróżniwszy się <sup>pt ao</sup> rzekł <sup>ao</sup>: Nie zostałem odprawiony <sup>334</sup>ao ps jeżeli nie do tych wiadomych owiec <sup>Ap</sup>, tych <sup>4</sup>odłączywszych przez zatracenie <sup>320</sup>Ap n pt pf ac domu <sup>G</sup> Izraela <sup>indecl</sup>. **15,25** Ta zaś przyszedłszy <sup>1139</sup>N pt ao składała hołd <sup>2412</sup>3s ipf jemu *następnie* powiadając <sup>pt pr</sup>: Utwierdzający panie, śpiesz z ratunkiem <sup>521</sup>pr it mi. **15,26** Ten zaś odróżniwszy się rzekł: Nie jest odpowiednie <sup>1440</sup>Ns n wziąć <sup>1681</sup>ao ten chleb tych <sup>5</sup>potomków <sup>2769</sup> i rzucić tym <sup>6</sup>psiątkom <sup>1661</sup>. **15,27** Ta zaś rzekła: Owszem, utwierdzający panie, i bowiem psiątko <sup>Np n</sup> *jako jedno* je <sup>3s</sup>pr od okruszyn <sup>Gp n</sup> padających <sup>Gp n</sup> <sup>pt pr</sup> od stołu <sup>G</sup> utwierdzających panów <sup>Gp</sup> ich. **15,28** Wtedy odróżniwszy się w *odpowiedzi* Jezus rzekł jej: O, kobieto <sup>v</sup>, wielkie twoje to *przekonujące* uwierzytelnienie <sup>2279</sup>, niech stanie się <sup>584</sup>3s it ps-dp tobie tak jak chcesz <sup>pr</sup>. I została uleczone <sup>1328</sup>ao ps córka jej od *naturalnej* godziny <sup>G</sup> owej.

**15,29** I przestąpiwszy <sup>1832</sup>N pt ao *bazując* w tamtym stamtąd <sup>867</sup> Jezus przyjechał <sup>1139</sup>ao obok-przeciw-pomijając <sup>2139</sup> morze <sup>A</sup> Galilai <sup>G</sup>, i wstąpiwszy wzwyż <sup>156</sup>N pt ao do wiadomej <sup>7</sup>górowej istoty <sup>2057</sup>A odgórnie siedział jako na swoim <sup>1410</sup>ipf tam. **15,30** I przyszedli do istoty <sup>ao</sup> jemu tłumy wieloliczne mające wspólnie z sobą samymi <sup>Gp</sup> chrymich, ślepych, zniekształconych, mających przytępione zmysły i odmiennych wielolicznych <sup>2329</sup>Ap; i stracili w dół <sup>2493</sup>ao

1 Gr. *koilia* 'wydrążenie brzuszne, żołądek, macica, łono', też: łono Jezusa Jo 7,38.

2 Serce ma tu prawdopodobnie znaczenie duchowego wnętrza, ośrodka rozumu, woli, odczuwania i działania, istotnej natury człowieka. Jest zaskakujące, że Jezus, będąc w ukryciu synem człowieka, ma tak złą opinię o naturze człowieka (por. też „nieprzyjaciel-człowiek” 13,28). Takiej złej opinii nie ma o naturze niesfornej owcy ani o złodziejskich niebieskich ptakach.

3 “Złośliwy” i “kradziezca” to epitety diabła (p. przyp. do Mt 13,25). Czy Jezus uważa, iż diabeł jest sercem człowieka, t.j. jego najgłębszą istotą, najistotniejszą zasadą jego życia? (por. syn człowieka – wąż Jo 3,14 i nieprzyjaciel-człowiek Mt 13,28). Dlaczego Jezus nie widzi nic dobrego w sercu człowieka? Przecież wymienione tu cechy jak “złośliwości, kradzieże, morderstwa, cudzołóstwa” są typowo zwierzęce, są zwykłym trybem ich życia.

4 To *apollymi* wedł. {11} jest tu w stronie czynnej (act.), lecz wedł. {2} {12} w zwrotnej (med.) i pochodzi od *apollymai*. Ta sama rozbieżność dla Mt 10,6 (18,11) Lc 15,4. 6.24.32 19,10. Wcześniej Jezus powiedział, że przyszedł tylko do grzeszników i chorych Mt 12n Mc 2,17 Lc 5,31; tu się okazuje, że tylko z Izraela Mt 15,24. Nie na miejscu jest wybieg, iż mówi o „Izraelu według ducha” Rm 10,6nn, gdyż „u Mateusza rozumienie Izraela jest etniczne”. Jezus jest izraelskim szowinistą, gardzącym innymi narodami. Tak samo Apokalipsa Joannesa 7,4-8 chce zbawić tylko z plemion Izraela.

5 Gr. *teknon* 'wydany na świat, potomek, dziecko; rzadko o zwierzętach: młode, szczenię, pisklę; stosowane też jako zwrot starszych ludzi do młodszych: 'dziecko'. Tu o ludzkim dziecku, w przeciwstawieniu do „psiątek”.

6 {144} s.241 stwierdza, iż odpowiedź Jezusa jest niegrzeczna, a {316} że jest odpychająca. „Nazwanie kogoś szczeniciem, psem uważano za śmiertelną, okropną obrazę („chrześcijańskie psy”). Właściwie jest arogancka, pogardliwa (“psiątko”) i szowinistyczna (“tylko Izraela”). ‘Psiätko’ *kyon* zdrobnienie od *kyon* oznaczają tu psa domowego. Może oznaczać też „dziecko psa”, którym słowem określano zdemoralizowanych mężczyzn Ph 3,2 Ap 22,15. A Kananejczycy uprawiali kult bóstw płodności, z którym łączyła się prostytutka sakralna. Tym bardziej, że kobieta ta była bez męża – „skoro to nie ojciec, lecz ona właśnie, podeszła do Jezusa” w sprawie uzdrowienia. Jej „psiątko” mogło być potomkiem świątynnej nierządniczy i „psa” świątynnego nierządnika, jak w Dt 23,18. Rozmowa wskazuje, jedynie w jakiej hierarchii inne narody mogą współistnieć z Żydami w chrześcijańskiej wspólnotcie łask, por. {316} s.90.

7 Górą Jezusa jest Syjon {316}. P. przyp. do Mt 17,20.

ich obok-przeciw-pomijając<sup>2139</sup> <sup>1</sup>nogi<sub>Ap</sub> jego; i wypielegnował<sup>1283</sup> <sup>ao</sup> ich, **15,31** tak że również *te okoliczności uczyniły* ten tłum<sub>As</sub> *skłonny* zdziwić się<sup>ao, Aci,</sup> *poglądających*<sub>Ap pt pr</sub> mających przytępione zmysły<sup>1673</sup> <sup>Ap</sup> *jako teraz* gadających<sub>Ap pt pr,</sub> *zniekształconych*<sub>Ap</sub> - *zdrowych*<sub>Ap</sub> i *chromych - depczających wkoło*<sub>Ap pt pr</sub> i *ślepych - poglądających*. I *wslawili*<sup>772</sup> <sup>3p</sup> <sup>ao</sup> *wiadomego boga* *Israela*<sub>indecl.</sub>

**15,32** Zaś Jezus wezwawszy do istoty<sub>N pt ao md-dp</sub> uczniów swoich rzekł: Nakładam się wewnętrznym narządem<sup>2602</sup> <sup>pr md-ps-dp</sup> aktywnie na ten tłum<sub>As</sub> że już dni trzy pozostają do istoty<sub>pr</sub> mi<sub>D</sub> i nie mają co *żeby* zjedliby<sup>1143</sup> <sup>ao sb;</sup> i rozwiązawszy uwolnić<sup>ao</sup> ich poszczących<sup>1930</sup> <sup>Ap</sup> nie chcę *żeby* kiedyś nie zostaliby przez rozwiązanie wyczerpani<sup>881</sup> <sup>ao sb ps</sup> w drodze.

**15,33** I powiadają mu uczniowie: Skąd *pozostając w łączności z tym*<sup>2313</sup> nam w spustoszonej opuszczonej okolicy<sup>1131</sup> <sup>Ds f</sup> chleby<sub>Np</sub> tyle to *liczne*<sub>Np</sub> tak że również nakarmić<sup>ao</sup> tłum<sub>A</sub> tyle to *liczny*? **15,34** I powiada im Jezus: Jak *liczne*<sub>Ap</sub> chleby<sub>Ap</sub> macie? Ci zaś rzekli: Siedem, i niewieloliczne<sup>2007</sup> rybki<sup>1378</sup> <sup>Ap n.</sup> **15,35** I rozkazawszy<sub>N pt ao</sub> tłumowi paść wstecz do źródła ku pożywieniu<sup>198</sup> <sup>ao</sup> aktywnie na ziemię<sub>A,</sub> **15,36** wziął<sup>1681</sup> <sup>ao</sup> te siedem chleby<sub>Ap</sub> i te ryby<sup>1379</sup> <sup>Ap m,</sup> i <sup>2</sup>łatwowiedzięcznie udzieliwszy się w *podziękowaniu*<sup>1191</sup> <sup>N pt ao</sup> połamał<sup>1568</sup> <sup>ao</sup> i dawał<sup>734</sup> <sup>ipf</sup> uczniom, zaś uczniowie tłumom. **15,37** I zjedli<sup>1143</sup> <sup>ao</sup> wszyscy<sup>2193</sup> <sup>Np</sup> i zostali nakarmieni<sup>3005</sup> <sup>ao ps,</sup> i to <sup>3</sup>stanowiące wokół nadmiar<sup>2247</sup> <sup>As n pt pr</sup> tych ułamków<sub>Gp</sub> unieśli<sup>70</sup> <sup>ao:</sup> siedem <sup>4</sup>*okrągło plecione* kobiałki<sup>2610</sup> <sup>Ap f</sup> dopełnione<sup>2299</sup> <sup>Ap f.</sup> **15,38** Ci zaś jedzący<sub>pt pr</sub> *jakościowo* byli<sup>834</sup> <sup>ipf</sup> <sup>5</sup>cztery razy tysiące mężowie<sup>226</sup> <sup>Np</sup> bez kobiet i dzieci. **15,39** I przez rozwiązanie uwolniwszy<sub>Ns pt ao</sub> te tłumy, wstąpił *wzwyż*<sup>156</sup> <sup>ao</sup> do statku<sub>A</sub> i *przyjechał*<sup>1139</sup> <sup>ao</sup> do sfery granic<sub>Ap n</sub> Magadanu.

**16,1** I przyszedłszy do istoty *farisaiosi* i *saddukaiości* doświadczając<sup>2209</sup> <sup>Np pt pr</sup> nadto wezwali do uwyrażnienia się<sup>1060</sup> <sup>ao</sup> go *jakiś*<sup>6</sup> *znak* *boży*<sup>2540</sup> z *wiadomego nieba*<sub>Gs</sub> nadto pokazać<sup>1074</sup> <sup>ao</sup> im. **16,2** Ten zaś odróżniwszy się *dla odpowiedzi* rzekł im: <sup>7</sup>*Wskutek* *późnej pory*<sub>Gs f</sub> stawszej się<sup>584</sup> <sup>Gs f pt ao md-dp, Gab</sup> powiadacie: <sup>8</sup>łatwodobogie panowanie *Dzeusa*<sup>1165</sup> <sup>Ns f,</sup> <sup>9</sup>nabiera ognistej barwy<sup>2467</sup> <sup>3s pr</sup> bowiem *wiadome niebo*. **16,3** I <sup>10</sup>przedwcześnie rano<sup>2440</sup>: *Dzisiaj burzliwa pogoda*<sup>2989,</sup> nabiera ognistej barwy bowiem <sup>11</sup>doznając wstrętu<sup>2642</sup> <sup>N pt pr ac</sup> *wiadome niebo*. To

1 Nogi były niekiedy synonimem genitaliów, por. Ge 24,2 47,29 {109}s.402 {127-III}s. 233, zwł. w kontakcie z kobietą Ex 4,25 {50}s.256 Lc 7,38 ( prostytutka z tyłu nóg 10,39 Jo 11,32 12,3 - nogi zamiast głowę {102}s.283) Jo 13,4-5 (przed śmiercią na krzyżu). Nogi są najczęściej wymienianą częścią ciała Jezusa (przynajmniej 27x)

2 Gr. *eu-charisteo*, od *eu-charistos* (stąd "eucharystia"), złożone z *eus* 'łatwy, dogodny' i *charis* 'wdzięk' – w subiektywnym znaczeniu też „łaska, stronniczość”, w erotycznym znaczeniu „rozkosz” {6}. Razem: 'udzielać się, być łatwo, dogodnie-wdzięcznym'. Przekłady: „odmówił dziękczynienie”, „podziękował”.

3 Gr. *perisseuo* (od *perissos, peri*) 'mieć, stanowić, czynić wokół nadmiar’.

4 Gr. *spyris* 'duży kosz z pokrywą', jaki używali poganie. Inny niż wąski płaski żydowski kosz *kofinos* z Mt 14,20.

5 „Cztery” może symbolizować pogan w czterech stronach świata; „siedem” - siedmioraki dar ducha św.

6 T.j. n.p. mannę z nieba, głos z nieba albo ogień z nieba {316}. Oba cudy miały miejsce na pustyni i przez to przywołują na pamięć Eliasza 1R 17 i Elizeusza 2R 4.

7 Następnym słów do w.4 nie ma w najstarszych źródłach.

8 Gr. *eu-dia* złożone z *eu* 'łatwo, dogodnie' i *Dzeus* 'Dzeus, Zeus' - grecki najpotężniejszy bóg (odpowiadał mu rzymski Jowisz). Znaczący 'dobry stan, kondycja'; w odniesieniu do pogody: 'piękna pogoda'. Ponieważ jest to słowo greckie, to i w przekładzie brzmi bóg grecki; w hebrajskim byłby Jahweh.

9 Gr. *pyrradzo* od *pyr* 'ogień’.

10 Gr. *proi* (od *pro*) 'naprzód, przed'. Według Jezusa niebo doznaje wstrętu z powodu *pro* 'przed, wcześniej'. A to właśnie gwiazda jutrenkowa, *Wenus*, "matka boża", *Maria* i *duch św.*, nazwana jest w Ap 2,28 i 22,16 *proinos* (od *proi*).

11 Gr. *stygadzo* (od *stygno*) 'być ponurym, posępnym; stawać się ohydny, odrażającym, wstrętnym, obmierzłym'. W Mc 10,22 człowiek 'doznał wstrętu' z powodu nauki chrystusa. Czy nauka chrystusa i jego cuda są z jutrenki i wbrew niebu? W Mt 12,28 są z ducha św. Pk58.

Że cuda dokonywane w imieniu Jezusa są wobec jego ojca 'bezprawiem' *a-nomia*, stwierdza Jezus w Mt 7,22-23, a że są *a-dikia* 'zaprzeczeniem reguł cywilizacji' potwierdza Lc 13,27. Jezus pochwała zarządcę bezprawia Lc 16,8, a także twierdzi iż „obowiązuje” *dei* [t.j. z obcej woli] urzeczywistnić się w nim” aby był zaliczony do bezprawnych Lc 22,37 - co może pochodzić od ducha św.



wprawdzie doistotne oblicze wiadomego nieba rozeznajecie<sup>585 pr</sup> *aby* na wskroś rozróżnić<sup>686 pr,</sup> wiadome<sup>Ap</sup> zaś znaki boże<sup>Ap n</sup> tych<sup>Gp</sup> <sup>1</sup>stosownych momentów<sup>1422 Gp m</sup> nie możecie<sup>799 pr md-ps-dp</sup> **16,4** Ród<sup>565</sup> złośliwy *wskutek zaprawienia* i cudzołożny *jakiś* znak boży<sup>A</sup> nadto szuka<sup>1076 pr,</sup> i *jakikolwiek* znak boży nie będzie dany<sup>734 3s ft ps</sup> jemu, jeżeli nie ten wiadomy znak boży<sup>2</sup> Jonasa<sup>G</sup>. I z góry na dół pozostawivszy<sup>1482 N pt ao</sup> ich odjechał<sup>283 ao</sup>.

**16,5** I przyjechawszy<sup>1139</sup> uczniowie do tego *brzegu*<sup>As n</sup> na przeciwległym krańcu, <sup>3</sup>*przez nałożenie na siebie* nakazali sobie zapomnieć<sup>1084 3p ao md-dp</sup> chleby<sup>Ap</sup> wziąć<sup>ao</sup>. **16,6** Zaś Jezus rzekł im: Patrzenie<sup>2041 pr</sup> i trzymajcie *to które* do istoty<sup>2403 2p pr it ac</sup> od<sup>289</sup> tego wiadomego<sup>G</sup> zaczynu<sup>1219 G</sup> farisaiosów<sup>Gp</sup> i saddukaiosów<sup>Gp</sup>. **16,7** Ci zaś na wskroś wnioskowanie przeprowadzali<sup>692 3p ipf</sup> w sobie samych<sup>799 Dp</sup> powiadając że: Chleby<sup>Ap</sup> nie wzięliśmy<sup>1681 ao</sup>. **16,8** Rozeznawszy<sup>585 N pt ao</sup> zaś Jezus rzekł: Po co na wskroś wnioskowanie przeprowadzacie<sup>692 pr</sup> w sobie samych, niewiele uwierzytelniający<sup>Vp,</sup> że chleby<sup>Ap</sup> nie macie? **16,9** Jeszcze nie rozumiecie ani nie przypominacie sobie<sup>pr</sup> te pięć chleby<sup>Ap m</sup> tych<sup>Gp</sup> pięć razy tysiące, i jak liczne<sup>Ap m</sup> kosze<sup>1624 Ap m</sup> wzięliście<sup>1681 ao</sup>? **16,10** ani te siedem chleby<sup>Ap m</sup> tych<sup>Gp</sup> cztery razy tysiące, i jak liczne<sup>Ap f</sup> <sup>4</sup>*okrągło plecione* kobiałki<sup>2610 Ap f</sup> wzięliście? **16,11** Jakże nie rozumiecie że nie około chlebów<sup>Gp</sup> rzekłem wam? Trzymajcie *to które* do istoty<sup>2403 2p pr it ac</sup> zaś od tego wiadomego<sup>G</sup> zaczynu<sup>G</sup> farisaiosów<sup>Gp</sup> i saddukaiosów<sup>Gp</sup>. **16,12** Wtedy puścili razem *ze swoim rozumowaniem*<sup>2713 ao</sup> że nie rzekł trzymać *to które* do istoty<sup>2403 pr ac</sup> od zaczynu<sup>1219 G</sup> tych chlebów<sup>Gp,</sup> ale od wiadomej<sup>5</sup> nauki<sup>Gs</sup> farisaiosów<sup>Gp</sup> i saddukaiosów<sup>Gp</sup>.

**16,13** Przyszędłszy<sup>1139</sup> zaś Jezus do części-dzielnic<sup>Ap</sup> <sup>6</sup>Kaisarei, tej Filipposa, wzywał do wyrażenia się<sup>1141 ipf</sup> uczniów swoich powiadając: *Jako*<sup>7</sup> kogo<sup>2803 As m</sup> powiadają określeni człowieki<sup>Np</sup>

1 Gr. *kairos*. Są to cudy 'pór, chwili', czyli dziejów nieba w ziemskiej historii, która jest prawdziwą wielką księgą magii. Cudy chrystusa są cudami sprowadzonymi z końca świata, z epoki mesjańskiej, wplecionej w aktualne dzieje historyczne. Polegają na 'rozeznawaniu' *ginosko* i następnie 'na wskroś rozróżnianiu' *diakrino* (które jest podstawą do *diafero*). Oczywiście sami przy tym nie powinni pasywnie ulec na wskroś rozróżnieniu, co zaznaczone, również w kontekście cudu, w Mt 21,21. W aspekcie astronomicznym („niebo”) może chodzić o wyznaczane przez Wenus pory przyjazne i nieprzyjazne, i stąd „wieczorem” i „rano”. Właśnie tak, w oznaczonych dniach przed wschodem słońca i wieczorem, modlili się pierwsi chrześcijanie {182}s.27.47.

2 Istnieje typologia: Jezus – Jonasz – wskrzeszony przez Eliasza syn wdowy z 1R17,17-24.

3 Gr. *epi-lanthano, -omai*. Słowo o niejasnym znaczeniu. {6} proponuje 'kazać zapomnieć, umyślnie zapomnieć, zlekceważyć'. Może więc: 'intencjonalnie, zamierzenie zapomnieć'. Zależy od przyjętego znaczenia przyimka *epi*. Samo *lanthano* znaczy 'ujść uwagi, ukryć się, zapomnieć'. Dwa razy w N.t. słowo to występuje jako negacja czynności boga: w Lc 12,6 i Hb 6,10.

4 Gr. *spyris*, od *speira* 'węzowy splot *kohorty*'.

5 „Zagrożenie chrześcijańskiej egzystencji płynie z ludzkiej natury dotychczasowych autorytetów w judaizmie (faryzeuszy i saduceuszcy). Według ich nauki Jezus był kategorycznie zdyskwalifikowany jako postać mesjańskiego wypełnienia {316}. Por. też ich zarzuty.

6 Przy założeniu, że w ewangeliach nie ma treści zbędnych, zastanawia informacja umiejscawiająca zdarzenie. Miasto Cezarea wybudowane ku czci cezara Tyberiusza. „Ludność tu zamieszkująca nie była żydowska”. Wcześniej było zwane *Pan-eas* (*Pan-ias* {4}) od położonej w pobliżu grotty bożka Pana, bóstwa przyrody; *Panias* utożsamiano z tym bóstwem {188} s.302n. Może z powodu tych asocjacji Jezus akurat tutaj pyta człowieków o syna człowieka {316}, jakby człowiek był pogański a syn człowieka pogańskim cesarzem lub bogiem Panem. Lub nawiązuje do imienia *Fil-ippos* oznaczającego 'miłośnika koni' (cesarz – człowiek?; kozioł lub koń – syn człowieka?). Zwłaszcza, że według Plutarcha w czasach cesarza Augusta (panował od 27 r. p.n.e. do 14 r. n.e.) „pewien żeglarz usłyszał na pełnym morzu tajemniczy głos oznajmający śmierć wielkiego boga Pana” {94} {106} s.109.

7 „Jako kogo?” znaczy: z jakiego natchnienia działa określony syn człowieka? Jest to pytanie o rodzaj jego aktywnej duchowości. Ludzie uważają, iż powinien być duchowym kontynuatorem zaszczytnych postaci Starego testamentu, wielkoduchowych i człowieczych (Jc 5,17 Mt 11,8), i wymieniają Eliasza i proroków, współcześnie także Joannesa. Dalsze wypowiedzi Jezusa i uczniów w Mt 17,10-13 wskazują, że współcześni odróżniali syna człowieka od Eliasza. Natomiast odnośnie utożsamienia osoby syna człowieka w tej perykopie, możliwe jest dwojakie odczytanie: jedno wskazywałoby na Jezusa, drugie na Mojżesza, których ojcem i „człowiekiem” byłby Eliasz (por. „Eliasza woła” jako swego boga ojca Mt 27,47). Chyba, że obie osoby: Mojżesz i Jezus byłyby w jednym typie religijnym, co możliwe wobec utożsamienia: Mojżesz-Piotr-człowiek ziemski (Piotr – „na ziemi” Mt 16,19) {127-IV} s.114.130.(469) {127-III} s.229 (-wedł. Apokalipsy mieli być posłani Eliasz i Mojżesz). Jezus zasadniczo potwierdzał Mojżesza Mt 8,4 Mc 12,26 Lc 5,14 20,37 24,27 Jo 7,19 i inni go z nim kojarzyli Ac 3,22 Hb 3,2. Lecz pokaże się w 17,8, że Jezus jako „syn umiłowany” (t.j. chrystus „miłości”) aktualnie jest „sam” - właśnie bez kontynuacji Eliasza, Mojżesza czy jakiegokolwiek z wielkich ludzkich postaci, jest totalnie nowy. Tutaj dowiadują się też, iż Jezus, mimo że sam kojarzy się synem człowieka, tym określonym ziemskim i cielesnym, nie chce być kontynuatorem człowieka żyjącego aktualnie w „ciele i krwi”. Działa on na rzecz odmiennej aktualizacji duchowej, nowego początku z nieba, z ducha boga żyjącego biologicznie, ale w nowo zaprojektowanym organizmie duchowym o konstrukcji jakby gołębiczy Lc 3,22. Jest ona budowana na ziemi jako wspólnota duchowa, która w następnym eonie miałaby stać się w niebie nową konstrukcją i nowym biologicznym organizmem ciała i krwi. Pytanie więc, po co mu ten syn człowieka? Chyba po to aby do niego 'wtwierdzać, uwierzytelniać' *pisteuo*, a on żeby jego życzenia wiozł do nieba jak wierzchowiec? (por. „nikt nie wstą-

*mogącym jakościowo* być <sup>pr, Aci</sup> *okoliczności czynią* określonego <sup>A</sup> syna <sup>A</sup> określonego <sup>G</sup> człowieka <sup>G</sup>? **16,14** Ci zaś rzekli: Ci określani wprawdzie *jako* Joannesa <sup>A</sup>, tego zanurzyciela <sup>A</sup>, inni zaś *jako* Eliasa <sup>A</sup>, odmienni zaś *jako* Ieremiasa <sup>A</sup> albo jednego <sup>A</sup> wiadomych <sup>Gp</sup> proroków <sup>Gp</sup>. **16,15** Powiada im: Wy zaś *jako* kogo <sup>A</sup> mnie <sup>A</sup> powiadacie *obowiązany* *jakościowo* być? **16,16** Odróżniwszy się dla odpowiedzi zaś Simon Petros rzekł: Ty *jakościowo* jesteś <sup>1</sup>wiadomy pomazaniec, wiadomy syn wiadomego boga, tego <sup>2</sup>żyjącego *biologicznie* <sup>1221 G pt pr</sup>. **16,17** Odróżniwszy się zaś Jezus rzekł mu: Szczęśliwy <sup>1757</sup> jesteś Simonie <sup>3</sup>Synu Jonasa <sup>v</sup>, że *jakieś* <sup>4</sup>mięso <sup>2524</sup> i krew nie odsłoniło <sup>305 3s</sup> <sup>ao</sup> tobie, ale ten wiadomy ojciec mój, ten w niebiosach <sup>Dp</sup>. **16,18** I ja zaś tobie powiadam, że ty *jakościowo* jesteś Petros, i na tej właśnie <sup>2094 D f</sup> wiadomej skale <sup>D f</sup> zbuduję jako dom <sup>ft</sup> moje <sup>G</sup> wiadome <sup>5</sup>zgrupowanie z wewnątrz wyzwanych <sup>873 A f</sup>, i <sup>6</sup>skrzydła bramne <sup>2460 Np</sup> <sup>7</sup>hadesu <sup>Gs</sup> nie będą miały potęgi z góry w dół na <sup>1524 ft</sup> niego <sup>Gs f</sup>. **16,19** Dam <sup>734 ft</sup> ci te <sup>8</sup>klucze tej królewskiej władzy tych niebios <sup>Gp</sup>, i które <sup>2061 As n</sup> jeżeliby związałyś <sup>659 ao sb</sup> <sup>9</sup>na ziemi <sup>G</sup>, będzie <sup>834 ft</sup> związane <sup>659 N n pt pf</sup> <sup>ps</sup> w tych niebiosach, i które jeżeliby rozwiązałyś <sup>1743 ao sb</sup> na ziemi, będzie rozwiązane <sup>1743 N n pt pf</sup> <sup>ps</sup> w tych niebiosach. **16,20** Wtedy na wskroś zdefiniował się <sup>714 ao md</sup> uczniom aby nikomu nie <sup>D m</sup> rzekli <sup>ao sb</sup> że on *jakościowo* jest <sup>10</sup>ten pomazaniec.

**16,21** Od wtedy począł sobie *od prapoczątku* <sup>389 ao md</sup> Jezus (pomazaniec) *okazywać* <sup>pr</sup> uczniom swoim, że obowiązuje *uczynić* go <sup>A</sup> do Hierosolym <sup>Ap n</sup> *skłonnym* odejść <sup>ao, Aci</sup> i *przez* wieloliczne <sup>Ap n</sup> ucierpieć <sup>2195 ao</sup> od starszych i prapoczątkowych kapłanów <sup>Gp</sup> i pisarzy, i zostać odłączonym przez

pił do nieba, tylko... syn człowieka Jo 3,13). Por. 1C 15,50 35-49. Pk59.

1 "Wiadomy pomazaniec" był to dziki swawolny niecny Dawid. Było to „pomazanie” nowym duchem powodujące wymianę rodzajową przyszłego organizmu cielesnego, 'umysłu ciała' *noos sarkos* Cl 2,18. Podobnie pomazaniec według Petrosa to przebudowujący się według boga ojca 'żyjącego biologicznie i organicznie' *dzontos*, t.j. z udziałem elementu cielesnego, zasadniczo zwierzęcego, jak baranek i gołębica (Wenus). Zatem nie boga zasadniczo człowieczego, etycznego i prawnego, na którym standardowo bazuje syn człowieka Daniela, Prawo i prorocy (dającego nowego ducha umysłu De 11,18 Rm 12,2 E 4,23). Bowiem w wydaniu Mojżesza to się w Izraelu nie przyjęło. Pk60.

2 Gr. *dzon* 'żyjący' imiesłów od *dzoa*, *dzoa* (nie przymiotnik „żywy” *dzos*, *dzoos* jak się przekłada). Jest cechą nie tylko dusz cielesnych, lecz także duchów, słów, aniołów i rzeczy (por. animizm i „myśląca plazma”).

3 Jona(s) jako prorok S.t. przywołany jest w Mt 12,39nn 16,4. Ale w Jo 1,42 Simon nazwany jest synem nie Jonasza lecz Jana. Jonasza zaś niedawno (16,4) Jezus porównał do syna człowieka, a w Ew. Hebr. to Jan jest ojcem Simona Piotra. Otóż najczęściej przypuszcza się, że „bar-Jona” jest formą skróconą od „bar-Johanana” czyli 'syn Jana'.

4 'mięso i krew' *sarks kai haima* też w Jo 1,13 gdzie są przeciwstawione bogu, oraz w Jo 6,53-56 gdzie są Jezusa. O tych elementach szeroko traktuje 1C 15,35-58. Duch św. naleciał na Jezusa nie w 'ciele' *sarks*, lecz w 'organizmie' *soma* Lc 3,22, we wcześniejszym planie założycielskim. Pk61.

5 T.j. kościół. Wedł. Jezusa, jeżeli nie przemoże go królestwo (bramy) hadesu, będzie przed nim wolne królestwo niebios. Czy dwa skrzydła bramy (dwie fazy księżycy?) pokonawszy je, przetrworzy w klucze, o symbolice fallicznej?

6 Gr. *pyle* 'skrzydło drzwi, podwoi, bramy'; są dwa takie skrzydła w bramie. Najstarszą wypowiedź o bramach szeolu (hadesu) znajdujemy w Is 38,10 {316}. Wedł. Mądr. 16,13 „Panie, 'sprowadzasz w dół' do bram hadesu i 'wyprowadzasz w górę' stamtąd". Niektórzy („FiM”) donoszą, iż wrota do piekiel to diabeł, bóg śmierci. W Ap 6,8 za Śmiercią podąża Hades. U Homera *pylai haidao* 'skrzydła bramne Hadesa' to brama podziemi, więc zamykająca się właśnie 'z góry w dół' *kata*. Na wschód (dla otwarcia) i na zachód (dla zamknięcia) opada tylko Księżyc z dwoma swoimi świetlistymi "skrzydłami", a jedyną żeńską planetą (kościółem), na którą opada, jest Wenus, gdyż ta nigdy widzialnie nie wznosi się powyżej Księżycy. Księżyc jako brama piekła też w {50} s.180. Przy bramie jako odzwierciany (więc miał klucze) znajdował się Hermes. Z bramą związani są Atena i Dionizos. Za bramą była macica {6} (- Wenus, kościół).

7 Hades to odpowiednik hebr. szeolu (późnego Saula). Stąd Jezus, sprzeciwiając się hadesowi, nie jest chrystusem typu Saulowego (gdyż jest typu Dawidowego).

8 Związywanie i rozwiązywanie są odpowiednikami zamykania i otwierania w Apokalipsie. W Ap zmartwychwstały baranek (jak Hermes) ma dwa klucze: śmierci i hadesu Ap 1,18, t.j. bytów które wcześniej pokonał; widocznie przedtem to one je miały lub z nich je utworzył; tu klucze daje syn człowieka w.13. Baranek jednym z kluczy (kluczem nowego Dawida) zamyka i otwiera drzwi synagogi 3,7, symbolizowanej przez księżyc {50}.

9 Petros-szatan miałby działać na ziemi (jako Księżyc?).

10 T.j. budujący swoje zgromadzenie na bazie cielesnej „królestwa niebios”-Wenus-macicy-matrixa, z małym nurtem słonecznym na niej. Inne to zgromadzenie niż synagoga, budowana na bazie Księżycy-głowy ziemskiego człowieka, z wielkim nurtem słonecznym. Zresztą samo słowo *ek-klesia* 'wywołani na zewnątrz' ma sens odwrotny względem słowa *syn-agoge* 'do razem zebrani'. Symbolem synagogi był Księżyc; symbolem kościoła - "gwiazda poranna", Wenus. U Jezusa zatem *pleroo* (Zakonu w Mt 5,17) nie może mieć sensu 'dopełnienia' w sensie kontynuowania czy konkretyzowania Zakonu elementem ze swojej klasy, lecz 'uczynienia pełnym' przez wstawienie zewnętrznego nowego, jakby brakującego, elementu z innej klasy do starego szkieletu, który wraz z inną (wenusową) bazą stworzą wszystko na nowo porządkuje i buduje (por. niżej *aparnemai*). Jezus w swojej sprzecznej osobowości, jako syna człowieka i jako syna Dawida, chciał obu zjednoczyć - jak starotestamentowy Jonatan, pragnący zjednoczyć dwóch sprzecznych chrystusów: Saula i Dawida.

zabicie<sup>315</sup> <sup>ao ps,</sup> i tym wiadomym trzecim<sup>Ds f</sup> dniem<sup>Ds f</sup> zostać wzbudzonym w górę<sup>ao ps,</sup> **16,22** I wzięwszy do swej istoty<sup>N pt ao md</sup> go Petros począł sobie *od prapoczątku*<sup>389</sup> <sup>ao md</sup> nadawać naganne oszaczanie<sup>pr</sup> jemu powiadając: <sup>1</sup>Przeblagany<sup>1355</sup> <sup>Ns m</sup> tobie<sup>2643</sup> <sup>D,</sup> utwierdzający panie; żadną metodą nie będzie<sup>834</sup> <sup>3s ft id md-dp</sup> tobie<sup>2643</sup> <sup>D</sup> to właśnie<sup>2094</sup> <sup>Ns n.</sup> **16,23** Ten zaś obrócony<sup>N pt ao ps</sup> rzekł Petrosowi: Prowadź się pod *moje* zwierzchnictwo<sup>2s</sup> <sup>pr it</sup> do tyłu<sup>2033</sup> *należącego do* mnie<sup>818</sup> <sup>Gs,</sup> satanasie<sup>v,</sup> pułapka<sup>2560</sup> <sup>N</sup> jesteś mojego własnego<sup>818</sup> <sup>Gs, 945 Gs n</sup> że nie <sup>2</sup>zamyślasz z umiarkowania<sup>2954</sup> <sup>pr</sup> te *dziela*<sup>1966</sup> <sup>Ap n</sup> wiadomego boga<sup>G</sup> ale te wiadomych<sup>Gp</sup> człowieków<sup>Gp</sup>.

**16,24** Wtedy Jezus rzekł uczniom swoim: Jeżeli ktoś chce <sup>3</sup>do tyłu<sup>2033</sup> *należącego do* mnie<sup>818</sup> <sup>Gs</sup> przyjść<sup>1139</sup> <sup>ao,</sup> <sup>4</sup>niech przez zaparcie odeprze<sup>275</sup> <sup>3s ao it md-dp</sup> <sup>5</sup>siebie samego<sup>799</sup> <sup>As</sup> i niech uniesie<sup>70</sup> <sup>ao it ac</sup> wiadomy <sup>6</sup>*umarły drewniany* stawiany pal<sup>2615</sup> <sup>A</sup> <sup>7</sup>swój i niech wdraża się<sup>3s</sup> <sup>pr it</sup> mi. **16,25** Który bowiem jeżeli ewentualnie *obecnie* ewentualnie chce<sup>pr sb</sup> wiadomą duszę swoją ocalić<sup>ao ac,</sup> przez zatracenie odłączy<sup>320</sup> <sup>ft ac</sup> ją; który zaś by przez zatracenie odłączyłby<sup>ao sb ac</sup> wiadomą duszę swoją <sup>8</sup>z powodu<sup>975</sup> <sup>mojego własnego</sup> <sup>818 Gs, 945 Gs n,</sup> znajdzie<sup>ft</sup> ją. **16,24** Co bowiem otrzyma jako pomoc<sup>3s</sup> <sup>ft ps</sup> człowiek jeżeliby ten wiadomy naturalny ustrój światowy<sup>A</sup> cały<sup>A</sup> przebiegle zyskałby<sup>1545</sup> <sup>ao sb ac,</sup> wiadomą zaś duszę<sup>A</sup> swoją <sup>9</sup>podałby do karnego uszkodzenia<sup>3s</sup> <sup>ao sb ps?</sup> Albo co<sup>A</sup> da<sup>734</sup> <sup>ft</sup> człowiek *jako rzecz daną* w zamian<sup>As n</sup> duszy<sup>G</sup> swojej? **16,27** Ma planowo *obecnie*<sup>1811</sup> <sup>3s pr</sup> bowiem wiadomy syn wiadomego człowieka *obecnie* przyjeżdżać<sup>1139</sup> <sup>pr</sup> w sławie<sup>771</sup> <sup>wiadomego ojca swego</sup> wspólnie z aniołami<sup>Gp</sup> swymi, i wtedy odda<sup>299</sup> <sup>ft</sup> każdemu w dół w <sup>10</sup>*nieczne* praktykowanie<sup>2359</sup> <sup>As</sup> jego. **16,28** Zaiste powiadam wam, że są jacyś<sup>2802</sup> <sup>Np m</sup> z tych<sup>Gp m</sup> bezpośrednio tutaj *od przeszłości* stojących<sup>1372</sup> <sup>Gp m pt pf</sup> tacy którzy<sup>2067</sup> <sup>Np m</sup> żadną metodą nie zasmakowaliby<sup>3p</sup> <sup>ao sb md-dp</sup> śmierci aż by <sup>11</sup>ujrzeliby<sup>2041</sup> <sup>ao sb ac</sup> wiadomego syna wiadomego człowieka przyjeżdżającego<sup>1139</sup> <sup>A pt pr</sup> w <sup>12</sup>królewskiej władzy<sup>483</sup> <sup>jego</sup> G.

1 Gr. *hileos* attycka forma dla *hilaos* ‘przeblagany, zjednany, ułagodzony, pojednany, pogodzony’ {6} {9}. Stąd też *hilaskomai* ‘dać się ubłagać, przejednać’. Tu raczej o bogu (znów bez „jest”), nie o Jezusie (“tobie” t.j. Jezusie). BT prawidłowo przywiązuje akcję do boga ojca, choć parafrazą: “Niech cię bóg broni!”, ale BiZ zmienia agensa: “Miej litość nad sobą”. Sensem perykopy jest, że Jezus już czuł się skazany na śmierć przez swego ojca, zapewne przez jakieś wielkie przewinienie, gdyż “przeblaganie” w N.t. zawsze dotyczy nieprawości i grzechu Lc 18,13 Hb 2,17 8,12 1Jo 2,2 4,10. Czy Jezus, przez swoją odmienną duchowość pomazania, świadomie ojca obrażał, ściągając na siebie karę? Z odrażą ojca do Jezusa zgodne jest *apechei* w Mc 14,41, a także Mt 26,39-42 27,46 Rm 8,32. Gdyby Jezus odwoływał się do człowieczo-szatańskiego boga umysłu, mógłby liczyć na ubłaganie, wtedy jednak to co „jego własne” (tak zapamiętałe broniona aktualna „dusza”) nie miałyby pewności kontynuacji.

2 Duch umysłu Piotra-człowieka jest szatanem. Por. przypisywanie człowiekowi (jego umysłowi) cech szatańsko-diabelskich w Mc 7,21nn Mt 13,28 10,17 i in.

3 Ponieważ *erchomai* znaczy ‘przychodzić’. Nowotestamentalny j. grecki nie zna samego “iść, chodzić” bez określenia źródła, przyczyny lub celu, por. {7}. Zwrot “do tyłu mojego przyjść” *opiso mou elthein* jeszcze w Mt 3,11- tam Jezus do Joannes, w 4,19 - uczniowie do Jezusa; *akolutho opiso mou* 10,38 - (z krzyżem) podążać za Jezusem; *hypagein opiso mou* 16,23 - (Petros-szatan ma) prowadzić się pod zwierzchnictwem do tyłu Jezusa.

4 Gr. *ap-arneomai* złożone z *apo* ‘od’ i *arneomai* ‘zaprzec siebie (od czegoś), zaprzeczyć’. Dlaczego człowiek dla Jezusa musi zaprzec siebie – więc nawet co w sobie dobre i szlachetne, cały etos człowieczego życia? +Lc 14,26. Tu nie chodzi o uzupełnienie lub wymianę komponentów; tu jest wymagana totalna autonegacja człowieka.

5 “Samego siebie” gr. *heauton* równorzędne z “mojego własnego” gr. *emou* w.23.

6 Gr. *stauros*, od *histemi* ‘stać, stawić’, tłumaczony najczęściej jako “krzyż”. Jednak w źródłosłowie greckim nie ma - jak w polskim - znaczenia wzajemnego przecięcia, skrzyżowania, lecz ‘stania, tkwienia w pozycji pionowej’, i stąd w odpowiedniku dają „stawiany”. Dookreślenia „umarły” oraz „drewniany” wzięte są z teologii krzyża, natomiast znaczenie „pal” - z ówczesnego powszechnego znaczenia *stauros*.

7 A więc każdy z uczniów ma swój pal? Czy więc jest on członkiem organizmu ludzkiego? Biorąc pod uwagę, że z uniesionym palem uczeń ma “przyjść do tyłu” Jezusa, narzuca się aspekt seksualny z Jezusem w roli kobiety (nie jedyny raz w ewangeliach; por. aluzję Jezusa do siebie jako do eunucha Mt 19,12, epizod z uciekającym od Jezusa nagim młodzieńcem w nocy Mc 14,51n, porównanie się do ptaka w rodzaju żeńskiego 23,37 Lc 13,34). Tym sposobem Jezus plasuje się w typie Jonatana, też ‘zbawcy’ *sotera* 1S 14,45, “kobiety” Dawida 2S 1,26.

8 Gr. *heneka, heneken, heineken* ‘z powodu, skutkiem, w celu, dla, ze względu na’ {6}; ‘dla, z powodu, celem’ {9}.

9 Dlaczego zdobywanie świata przez człowieka miałyby być sprzeczne z jego duszą? Pk62.

10 {316} zauważa, iż „sąd według ‘postępowania’ (*praksis*) nie jest przyjmowany przez Mateusza jako zagrożenie i przerażenie” - jak w Lc 23,51 i wszędzie w pozostałych miejscach N.t.

11 „To się nie ziściło” {188} s.107.

12 ‘Królewska władza’ *basileia* syna byłaby więc tym samym co ‘sława’ *doksa* ojca.

**17,1** I potem-za dni<sub>A</sub> sześć zabiera z sobą<sup>3s pr ac</sup> Jezus Petrosa<sub>A</sub> i Jakobosa i Joannesa brata jego, i<sup>1</sup> niesie wzwyż<sup>213 pr ac</sup> ich do *jakiejś*<sup>2</sup> góry<sub>A</sub> wysoko położonej<sup>2902 As n</sup> którą miał z góry aż na dół w swoją własną sferę<sup>As f</sup>. **17,2** I otrzymał zmienioną postać<sup>1836 3s ao ps</sup> w doistotnym przedzie ich<sup>Gp,</sup> i zajaśniało<sup>1686 ao</sup> oblicze jego tak jak<sup>3051</sup> Słońce<sup>1242,</sup> zaś szaty<sup>Np n</sup> jego *jako jedna* stała się<sup>584 3s ao</sup> białe<sup>Np n</sup> tak jak to wiadome<sup>3</sup> światło<sup>2970</sup>. **17,3** I zobacz do tamtego miejsca - oto został ukazany<sup>2041 3s ao ps</sup> im Moyses i Elias<sup>4</sup> razem gadający<sup>2665 Np pt pr ac</sup> do wspólnie z<sup>1831</sup> nim<sup>G</sup>. **17,4** Odróżniwszy się<sup>311</sup> zaś Petros rzekł Jezusowi: Utwierdzający panie, odpowiednio dogodne<sup>1440 Ns n</sup> jest *które czyni* nas<sup>818 Ap</sup> bezpośrednio tutaj *mogącymi* być<sup>834 pr, Aci;</sup> jeżeli chcesz uczynię bezpośrednio tutaj<sup>5</sup> trzy namioty: tobie jeden, i<sup>6</sup> Moysesowi jeden, i Eliasowi jeden. **17,5** Jeszcze *wobec* jego<sup>G</sup> gadającego<sup>G pt pr ac, Gab,</sup> zobacz do tamtego miejsca - oto *jakaś niewiadoma*<sup>7</sup> chmura<sup>1922</sup> świecąca<sup>2971</sup> pokryła osłoną<sup>1100 ao</sup> ich, i oto *niewiadomy* głos z wnętrza tej chmury powiadający: Ten właśnie jest *jakościowo* wiadomy syn mój, ten<sup>8</sup> umiłowany<sup>17,</sup> w którym<sup>2061 Ds m</sup> <sup>9</sup>uznałem za łatwodobne<sup>1166 ao</sup> ac; słuchajcie *należące do niego*<sup>G</sup>. **17,6** I usłyszawszy uczniowie padli<sup>2276 ao</sup> aktywnie na doistotne

1 Gr. *ana-fero*; nie ma znaczenia „prowadzić” {7}. Przekłady: „zaprowadził”, „prowadzi” – co *an-ago*.

2 Tę górę, jak też górę kazania 5,1, górę kuszenia 4,8, górę nakazu misyjnego 28,16, {316} identyfikuje jako górę Synaj (rzeczywiście – Mojżesz i Eliasz byli ludźmi Tory, z Synaju). Wedł. {188} „tradycja wiąże górę przemienienia z Górą Tabor. Ta koncepcja wydaje się jednak nieprawdopodobna” s.5. Góra ta jeszcze w Ac 7,30.38 G 4,24.25.

3 Gr. *fos*. Tu w związku ze Słońcem prawdopodobnie jest światłem słonecznym. N.t. zna różne rodzaje światel kosmicznych: *Światło* u Mt 4,16 jest *wielkie* i *wschodzące*, jest w ciemności i jest nim Jezus; w Mc 14,54.67 jest w nocy; w Lc 8,16 jest w nocy i kaganka (Księżyc); w 5,35 jest kaganka którym jest Joannes. W 8,12 9,5 12,46 światłem świata jest Jezus, w 11,9 światłem świata jest dzień, światło to jest w Jezusie i w nim chodzi Jezus (podobna relacja ojca i syna w Jo 10,30. 38), w 8,56 i w 9,4 dzień zdaje się być Jezusem; w Ac 26,13 światłem w południe ponad ‘blask’ *lamprotes* Słońca (króla, Saula?) jest Jezus prześladowany (wycofany do nieba?); w Ap 22,5 światło jest Słońca i Księżycy. Z tego może wynikać, iż Jezusa u synoptyków symbolizuje światło na globie Księżycy, czyli ‘księżyc’ *men*, co już dawno stwierdzili astraliści, zaś u Jo - światło słoneczne w światowym powietrzu stające się dniem {105}s.79. Prawdopodobnie także tutaj „tak jak Słońce” jest Księżyc, a „tak jak światło (Słońca)” jest światło księżycowe *men*, czyli głowy ‘Księżycy’ *Selene*, syna człowieka ze swym duchem. Wedł. {188} „blyszczące szaty mogły się wyłącznie kojarzyć z *szechiną* chwałą boga”, tryumfem i koroną s.12. Pk104.

4 Gr. *syl-laleo* złożone z *syn* ‘razem z’ i *laleo* ‘gadać, pleść’.

5 Petros chyba nie pojął jedności Moyses i Eliasa, gadających przeciw ‘razem’ *syn* (jako Słońce i Księżyc?), i chcących do tej jedności przyłączyć (‘wspólnie z’ *meta*) Jezusa (jako ich wspólne światło). Petros zaś każdego z nich pojmował osobno. Może z tego powodu bóg zesłał chmurę – znów jedną, stosownie do swojej duchowej jedności – t.j. ‘miłość’ *agape*, która by ich zjednoczyła. Lecz chmura jakby odrzuciła powołanych Mojżesza i Eliasa, a wybrała (wybór łaski, miłości, ducha Rm 11,5.28 G 1,15 Hb 10,29) „samo Jezusa wyłącznie jedyne”. To samo u Lc 9,32.

6 Moyses i Elias to symbole Prawa i Proroków S.t. {144} s.255. Paralelnie wczesny, duchowy Eliasz może odpowiadałby Słońcu (późny zaś, jako cielesny Joannes – Księżycowi); Mojżesz natomiast może światłu słonecznemu, późny zaś, z drugą Torą – światłu księżycy?). Eliasz (czy Joannes) kojarzony jest z człowiekiem w szatach, lecz nie miękkich, i z mężem: Mt 11,8 16,13 21,26 Jo 1,6 3,27 5,33-34 Jc 5,17. Eliasa były “dni”, “niebo”, był on “posłany” Lc 4,25 i był “ojcem” (siejącym światło słoneczne) Elizeusza 2R 2,12. Elizeusz był prototypem Jezusa (por. cudy).

7 Gr. *nefele* ‘chmura, obłok’. W Ap 14,14 prawdopodobnie jest odpowiednikiem oblubienicy i Syjonu. Chmura może jest też odpowiednikiem kielicha Jezusa Mt 26,39. Chmura uniosła do nieba Jezusa zmartwychwstałego Ac 1,9, tu też chmura zachowuje się inteligentnie. Więc chrześcijanie nie oczekują przyścia ludzkiego Eliasa na ziemię (czego oczekują żydzi), nie tego mieszkającego w namiocie wykonanym ludzkimi rękami; pomijają ten człowieczo-materialno-ziemski etap boskości i zwracają się bezpośrednio ku niebiańskiemu Syjonowi. Jak dotąd „świejące chmury” zna tylko zjawisko UFO oraz “cudowne” „maryjne” objawienia, które w przejawach wydają się tym samym. Może więc ta chmura to ‘miłość’ *agape*, i w niej „bóg jest miłością”? Może to niebiańska prototypownia dusz, Wenus, w swoim wstecznym obrocie redukująca do genów zaprojektowane w niebie i na ziemi duchowe organizmy? 547. Wygląda, że hierarchia żydowska miała dość zwierchnictwa niebiańskiego człowieka Mojżesza i jego Tory (Ac 15,10 G 3,13), którego szlachetność przegrywała z brutalnymi sąsiadami. Pragnęli pomazania, wzmacniającego zwierzęcą stronę swej natury (syn Dawida, nie Saula), by sprostać innym narodom, pokonującym ich fizyczną siłą. Nie godzili się jednak (i stąd „tajemnica mesjańska” syna człowieka) na zawłaszczenie niebiańskiego syna człowieka przez ziemskiego upadłego, a tym bardziej na połączenie go z chrystusem, co oznaczałoby dla “nowego stworzenia” gorszą jakość „człowieka nowego”, zbezczeszczenie tym Jahweha (2S 12,14) i zmarnowanie szansy ożycia.

8 “Ten ‘umiłowany’ *agapetos*, w którym” (lub w Mt 12,18 “do którego”), świadczy o „synostwie” późniejszym, powierzchownym, do już stworzonego i żyjącego organizmu. Jest to wedł. Mt 12,18 “umiłowany mój, do którego uznała za łatwe dusza moja” - więc dusza Jahweha (biologicznie żywa, Nie: ludzki umysł) byłaby chmurą (i Syjonem). Umiłowanie duszowym Syjonem jest zatem wariantową drugorzędną zastępczą metodą scalania, nowym zjednoczeniem – uczuciowym, zamiast dotychczasowej jedności rozumowej; za ledwie solidarnością zamiast solidności; +Jo 11,52 17,11-22 Lc 15,31 E 1,10, a zwł. 1C 1,21: “Skoro bowiem w mądrości boga nie poznał świat przez mądrość boga, upodobał sobie bóg przez głupotę ogłaszania zbawić wierzących”. Podobnie drugim warunkowym fakultatywnym chrystusem był zwierzęcy duszowy i emocjonalny Dawid względem pierwszego chrystusa człowieczego (Adam) i sprawiedliwego chrystusa Saula 1S. Chrześcijański bóg ojciec zmusza do zamieszkania w jego obłoku.

9 Gr. *eu-dokeo* ma cząstkę *eus* ‘łatwo, dogodnie, pomyślnie’. Znaczenie ‘łatwo, dogodnie’ dominuje w słownikach - zarówno w tym słowie jak i w jego złożeniach, które są zwykle najwierniejszym świadkiem znaczenia. Warto jej sens wziąć pod uwagę przy moralnej ocenie takiego wyboru. Przekłady: „mam upodobanie”, „którego sobie upodobałem”.

oblicze<sup>As</sup> swoje<sup>Gp</sup> i przestraszyli się<sup>2938 ao ps-dp</sup> nadmiernie<sup>2736</sup>. **17,7** I przyszedł do istoty<sup>2400 ao</sup> Jezus i *dotknięciem* przyczepiwszy sobie zarzewie<sup>347 N pt ao md</sup> ich<sup>Gp</sup> rzekł: zostańcie wzbudzeni w górę<sup>810 ao it ps</sup> i nie strachajcie się<sup>pr it md-ps-dp</sup>. **17,8** Uniósłszy na to<sup>1039 N pt ao ac</sup> zaś oczy swoje, żadnego<sup>As m</sup> nie ujrzeli<sup>ao</sup> jeżeli nie samego<sup>430 As</sup> Jezusa<sup>A</sup> <sup>1</sup>wyłącznie jedyne<sup>1888 As m, 1887 adv</sup>. **17,9** I w czasie<sup>Gp pt pr, Gab</sup> zstępujących<sup>Gp</sup> ich<sup>Gp</sup> z wewnątrz<sup>851</sup> tej góry<sup>G</sup>, wskazał<sup>993 ao</sup> im Jezus powiadając: *Żeby nikomu nie* rzekli<sup>ao sb ac</sup> to widzenie<sup>A</sup> aż do czasu<sup>2061 Gs m, n</sup> którego ten syn tego człowieka z wewnątrz umarłych<sup>Gp</sup> <sup>2</sup>zostałby wzbudzony w górę<sup>810 ao sb ps</sup>. **17,10** I nadto wezwali do uwyrażnienia się<sup>1060 ao ac</sup> go uczniowie powiadając: Po co więc pisarze powiadają że *uczynić* Eliasza<sup>A</sup> obowiązuje *skłonnym* przyjść<sup>1139 ao, Aci</sup> wpierw? **17,11** Ten zaś odróżniwszy się dla odpowiedzi rzekł: Eliasz wprawdzie przychodzi<sup>3s pr id md-ps-dp</sup> i <sup>3</sup>od stanu poprzedniego z góry stawi<sup>304 3s ft id ac</sup> wszystkie *sprawy*<sup>Ap n</sup>; **17,12** powiadam zaś wam że Eliasz już przyszedł i nie poznali<sup>1071 ao</sup> go ale uczynili<sup>2314 ao ac</sup> <sup>4</sup>wewnątrz w<sup>959</sup> nim<sup>D</sup> te które *sprawy*<sup>Ap n</sup> zechcieli<sup>1276 ao</sup>; <sup>5</sup>w ten właśnie sposób i ten syn tego człowieka ma planowo<sup>1811 3s pr ac</sup> cierpieć<sup>pr</sup> pod przewodnictwem ich<sup>Gp</sup>. **17,13** Wtedy puścili razem *ze swoim rozumowaniem*<sup>2713 ao ac</sup> uczniowie że około Joannesa<sup>G</sup>, tego zanurzyciela<sup>G</sup>, rzekł im. **17,14** I *wobec* przyszedłszy<sup>Gp pt ao, Gab</sup> istotnie do *dreżącego* tłumu<sup>A</sup>, przyszedł do istoty<sup>ao</sup> jemu *jakiś* człowiek padając na kolana *dla uczenia*<sup>Ns pt pr ac</sup> go **17,15** i powiadając: Utwierdzający panie, obdarz litością<sup>ao it ac</sup> mojego<sup>G</sup> określonego <sup>6</sup>syna<sup>A</sup> że <sup>7</sup>jest we władzy Księżyca<sup>2534 pr md-ps-dp</sup> i <sup>8</sup>źle<sup>1437</sup> cierpi<sup>2195 pr</sup>; wielokroć bowiem pada do ognia<sup>A</sup> i wielokroć do wody<sup>As</sup>. **17,16** I przyprowadziłem do istoty<sup>2425 ao</sup> go uczniom twoim, i nie zmagli<sup>779 ao</sup> go wypiełgnować<sup>1283 ao</sup>. **17,17** Odróżniwszy się *dla odpowiedzi* zaś Jezus rzekł: O rodzie<sup>565 v</sup> niewierzytelniący *przekonująco* i <sup>9</sup>*od przeszłości* na wskroś obrócony w *zepsucie*<sup>715 N pt pf ps</sup>, aż do<sup>1203</sup> kiedy wspólnie z *należącym do* was<sup>Gp</sup> będę<sup>834 ft</sup>? Aż do kiedy <sup>10</sup>będę trzymał w górę jako swoje<sup>224 ft md</sup> *należące do* was<sup>Gp</sup>? Przyprowadzajcie<sup>pr it</sup> mi go bezpośrednio tutaj. **17,18** I nadał naganne oszacowanie<sup>1112 ao</sup> mu<sup>D m</sup> Jezus, i wyszło<sup>1016 ao</sup> od niego to <sup>11</sup>bóstwo *pochozące od daimona*<sup>608</sup>, i został wypiełgnowany<sup>1283 3s ao ps</sup> ten *posługujący* chłopak<sup>2120</sup> od *naturalnej* godziny<sup>G</sup> owej<sup>G</sup>.

1 Gr. *monon* może być acc. sing. masc. od *monos* (jak przyjęto do przekładu), albo przysłówkiem *monon* 'jedyńie'.

2 Gr. *anistemi* (lub w 16,21 *egeiro*) tu pierwszy raz o śmierci Jezusa. Charakterystyczne, że to w związku z umiłowaniem przez obłok, którym, porównując deklarację z tą w 3,17, jest gołębicą. Może żydzi uznawali, iż zmartwychwstanie syna człowieka, tego niebiańskiego, jako chrystusa, nastąpi w duchu Eliasza jako człowieka (Jo 3,28 – *emprosthen* chrystusa), dlatego powinien on przedtem przyjść. Jezus natomiast zdaje się czynić cudy mocą (duchem?) Eliasza Lc 1,17 Mt 21,25, lecz „Eliasza ludzkiego” czyli Jana, co gorsza, pozostającego pośmiertnie we władaniu kobiety Herodiady.

3 Gr. *apo-kathistemi* dosł. 'od (tego) - z góry stawić' czyli: przywrócić pierwotne postawienie, założenie +Mt 12,13 Mc 8,25. Tłumacze gubią radykalność, dając: „naprawi”, „odnowi”.

4 „wewnątrz w” jako odpowiednik gr. *en*. Fraza w *Eliasz* (+Rm 11,2), czy: w *Joannesie* (Mt 21,25.27) ma znaczenie narzędziowe: 'za pomocą, za pośrednictwem'.

5 Fraza: *houtos kai ho hios* występuje również w Jo 5,21.26: „Tak jak to właśnie ojciec... w ten właśnie sposób i syn”.

6 Mówi to *jakiś* „człowiek”; zatem jego syn, to syn człowieka. W paralelnej perykopie u Lc 9,38 jest on nawet *monogenes* – jak Jezus. Jest też nazwany *pais* w 17,18 – jak Jezus w Mt 12,18 (+Ac 3,13.26 4,27.30). Określony syn człowieka prawdopodobnie jest sierpem 'księżyca' *men* (z Ap 14,14-19) {50} s.379.

7 Gr. *selen-iadzomai* +Mt 4,24 'być pod wpływem, w mocy, zachowywać się jak' 'Księżyc' *Selene*. Przekład BT daje „epileptyk” (ale to byłoby *epileptikos*, co zna 1S 21,15n o Dawidzie) gubiąc rdzeń słowa, t.j. 'Księżyc'; już lepiej BiZ „lunatyk”. Zatem syn człowieka jest w takiej 'złej' *kakos* sytuacji pochodzącej od słonecznego ognia gdy znajduje się we władzy Księżyca, i jak on 'cierpi' *pascho* (jakby na krzyżu) będąc przez „wiele” dni w pierwszych kwadrach zapalany od ognia Słońca na zachodzie i przez „wiele” dni w ostatnich kwadrach gaszony w wodzie oceanu na wschodzie. O „cierpieniach” księżyca R. Lilientalowa w {97}. Podobnie Feniks (orzeł, Słońce) co 10 lat zanurzał się w płomienie a później w morze {50} s.286.

8 Gr. *kakos* (*poneros* Ap 16,2, którym jest diabeł Mt 13,19.39 1Jo 3,10n i syn człowieka Lc 6,22). Tu *kakos* 'źle' cierpiący byłby 'Księżyc' *Selene*, jego materia, gdyż ubierany w ogień 'księżyca' *men*, będący częścią ognia Słońca. Z Jezusem skojarzone jest też pokrewne *kako-patheo* w 2Tm 2,8n. Por. przyp. Mt 8,16.

9 Gr. *dia-strefo*. Przekłady dają „przewrotne”, czym gubią stronę bierną żydowskiego „rodzaju genetycznego” poddanego zepsuciu 'złego' *kakos* (Księżyca?). Tym „rodzajem” byłby jego ojciec - "człowiek" w.14. Por. Ac 13,8.10.

10 Gr. *an-echomai* złożone z *ana* 'z dołu w górę, wzwyż' i *echo* 'trzymać, mieć'. Tu w stronie medialnej, więc „trzymać w górę jako swoje” lub „- dla siebie”. Aktywność jest po stronie Jezusa. Przekłady pasywnie „mam was znosić” z aktywnością po stronie tego „rodzaju”.

11 Zatem to 'bóstwo' *daimonion* to chyba 'Księżyc' *Selene* (w.15). Zaś archontem *daimonionów* w Mt 12,23-28 byłby (Dawid)-Beelzebub-szatan. Wedł. {6}{7} jest to zły duch, szatan. Syn sądzi i wyrzuca ojca Mt 12,27.

**17,19** Wtedy przyszedłszy do istoty uczniowie Jezusowi<sup>D</sup> w tej którą miał z góry aż na dół w<sup>1454</sup> swoją własną sferę<sup>Af</sup> rzekli: Przez co my nie zmogliśmy<sup>779</sup> wyrzucić<sup>ao</sup> ono<sup>An</sup>? **17,20** Ten zaś powiada im: Przez tę<sup>A</sup> 'niewielość przekonującego uwierzytelnienia<sup>2004</sup> A waszą<sup>Gp</sup>. Zaiste bowiem powiadam wam: jeżeli ewentualnie ewentualnie macie<sup>pr sb</sup> jakieś przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279</sup> A tak jak barwiące na szkarłat jądro<sup>A</sup> z zewnątrz żółtej gorczycy<sup>G</sup>, powiecie szczegółowo<sup>841</sup> ft id ac wiadomej<sup>2</sup> górowej istocie<sup>2057</sup> n tej właśnie: Przeszyp<sup>1832</sup> 2s ao it ac bazując w tym stąd<sup>980</sup> tam, i przestąpi<sup>ft md-</sup> dp, i żadne nie<sup>As n</sup> będzie niemożne<sup>ft</sup> wam. <sup>3</sup>**17,21**

**17,22** W następstwie<sup>4</sup> skręcanych do razem w zwartą gromadę<sup>2734</sup> Gp pt pr md-ps, Gab zaś ich<sup>Gp</sup> w Galilai, rzekł im Jezus: Ma planowo obecnie wiadomy syn wiadomego człowieka obecnie być przekazany<sup>pr md-ps</sup> do rąk<sup>A</sup> niewiadomych<sup>5</sup> 'człowieków<sup>Gp</sup>, **17,23** i odłączą przez zabicie<sup>ft</sup> go, i tym wiadomym<sup>6</sup> 'trzecim<sup>Ds</sup> dniem będzie wzbudzony w górę<sup>ft ps</sup>. I doznali przykrości<sup>1734</sup> ao ps nadmiernie<sup>2736</sup>.

**17,24** W następstwie przyszedłszy<sup>Gp pt ao, Gab</sup> zaś ich<sup>Gp</sup> do Kafarnaum, przyszedli do istoty ci te wiadome dwudrachmy<sup>Ap n</sup> biorący<sup>1681</sup> Np pt pr Petrosowi<sup>D</sup> i rzekli: Nauczyciel wasz nie dokonuje<sup>2777</sup> pr ac 'dwudrachmy<sup>Ap</sup>? **17,25** Powiada: Owszem. I przyszedłszy<sup>1139</sup> As m pt ao do wiadomego domostwa<sup>A</sup> uprzedził w pierwszeństwie<sup>2438</sup> 3s ao go Jezus powiadając: Co tobie wyobraża się<sup>3s pr ac</sup>, Simonie?<sup>8</sup> Królowie tej ziemi od kogo<sup>Gp</sup> biorą dokonania<sup>2778</sup> Ap n albo opłatę z oszacowanego majątku<sup>1550</sup> As? Od synów swoich<sup>Gp</sup> albo czy od cudzych? **17,26** W następstwie<sup>9</sup> rzekłszy<sup>G pt ao, Gab</sup> zaś: Od cudzych, mówił<sup>2925</sup> 3s ipf, ao mu Jezus: Zatem w każdym razie swobodni są ci<sup>9</sup> 'synowie. **17,27** Aby zaś nie<sup>10</sup> zaprowadzilibyśmy do pułapki<sup>2559</sup> ao sb ac ich, wyprawivszy się<sup>N pt ao</sup> do morza<sup>A</sup> rzuć<sup>ao it</sup> za-gięty haczyk<sup>27</sup> i<sup>11</sup> wstąpiwszy<sup>156</sup> As m pt ao w górę<sup>156</sup> As m pt ao pierwszą rybę<sup>A m</sup> unieś<sup>70</sup> ao it ac, i otworzywszy w górę

1 Gr. *oligo-pistia*, złożone z *oligos* 'niewieloliczny, za mało liczny' i *pistis* 'zasada-, narzędzie wtwierdzenia do rzeczywistości; przekonujące uwierzytelnienie'. W podobnej wypowiedzi w Mt 21,21 Jezus dodaje "i nie 'zostalibyście rozróżnieni'" *diakrino*. Jedność jest warunkiem dostępu do boga.

2 'Góra' gr. *oros* ma tu cechy rozumnej istoty (rozumie mowę i intencje ludzkie, jest w stanie przestąpić na wyznaczone przez człowieka miejsce), dlatego raczej 'górowa istota', góropodobny obiekt potrafiący się wznosić i opadać. Wedł. {316} „góry wyobrażają tutaj moce” (jakiego rodzaju?). *Oros* 'górowa, wyżyna, pasmo gór' {6}, różne od *bounos* 'wzgórze, pagórek' i *pagos* 'pagórek, skała, zwarta masa materii stałej'. W N.t. występują 'góry' jak Sion, Sinai, Har-magedon, z których przynajmniej Sion i Sinai G 4,25 też są personifikowane i traktowane duchowo. Także w Ap 8,8 do morza jest rzucona góra wielka Babylon - kobieta. Ta góra tutaj to może góra przemienienia z 11,7. Określenie "ta góra" zdaje się odnosić do w.w. *daimoniona* – może Księżycy, którego w dzień można określić wskazując: „ten”.

3 Wiersz 21 nie jest oryginalny, został dodany w późniejszych wiekach. Może z powodu, iż wymienionym przez Jezusa warunkom cudów brakuje wymiaru moralnego i religijnego, bez czego są typu magicznego. Por. Mt 18,19.

4 Gr. *sy-strefo* 'skręcać, związać w zwarty oddział, gromadę, zorganizowaną całość, zwięzłą formę, zjednoczyć'. Czy jedność 'człowieków' jest zagrożeniem dla Jezusa? Podobne znaczenie co *sy-strefo* ma *Babylon* - 'złanie do razem' ludzi, i też jest traktowane wrogo przez syjonowego boga. Koresponduje może z *dia-strefo* z 17,17.

5 Dopiero w tym nieco archaizowanym przekładzie: „człowieki” widać, że syn człowieka jest przeciwstawiony człowiekowi, nie może więc pochodzić z ich klasy, nie może być „zwykłym człowiekiem” czy „po prostu człowiekiem”.

6 Trzecim dniem jest „wzbudzany” 'księżyc' *men*, zaś w N.t. syn człowieka Mt 16,21 20,19 Lc 9,22 18,33 24,7 i chrystus Lc 24,46 Ac 10,40.

7 Jest dyskutowane, czy dwudrachma oznacza tu podatek żydowski świątynny, czy rzymski państwowy {316}.

8 Zatem Jezus (i Piotr?) są synami królów ziemi? A więc królem ziemi jest jakiś ojciec Jezusa. W Ap 1,5 Jezus jest nawet 'prapoczątkowym' *archon* królów ziemi. W jaki sposób? Czy mimo braku realizacji pozostaje duchowo królem Izraela (por. liczne nazwania go) lub całej ziemi? Gdyż w N.t. królowie ziemi mają zwykle negatywne konotacje Ac 4,26 Ap 6,15 17,2.18 18,3.9 19,19 21,24 i tytuł ten „odnosi się głównie do pogańskich [t.j. narodowych] władców” {316}. Astronomicznie królem ziemskim może być Księżyc (analogicznie do Słońca jako króla niebiańskiego), zaś jego syn - księżycowym światłem, 'menem' *men*.

9 Wyraz "synowie" razem z liczbą mnogą ("my") wskazują, iż Petros i Jezus pochodzą od tego samego (duchowego) ojca, są więc braćmi (por. Mt 13,55) i są „synami króla ziemi”. W Apokalipsie Jana to zmartwychwstały Jezus nazwany jest „archon królów ziemi” Ap 1,5. Z tą różnicą, że Jezus później dodatkowo przyjął innego ducha i stał się chrystusem, Petros zaś duchowo pozostał „szatanem”. {316} uważa, że jest tu raptem przejście do „synów boga”.

10 Gr. *skandalidzo* od *skandalon* 'pułapka' z zapadnią. Może jak wpada 'światło księżycy' *men* do zapadni ciemnego 'globu Księżycy' *selene*? Taką pułapką był Petros-szatan Mt 16,23, też Rm 9,33 1P 2,8 (jako *petra skandalou*). Ale tu pułapką jest Jezus razem z Petrosiem! W N.t. pułapką jest też krzyż G 5,11 1C 1,23. Schwyty w pułapkę płonie 2C 11,29 (razem z Księżycem?, jako krzyż świetlisty? por. Akta Jana {137}s.206)

11 Gr. *ana-baino* 'wstępować wzwyż'. Przekłady: „złowioną”.

N<sub>pt</sub> ao usta<sub>As</sub> jej znajdziesz <sup>1</sup>monetę stawiciela<sub>2614 As m</sub>; ową<sub>As m</sub> wzięwszy daj im w zamian mnie<sub>818 Gs, 945 Gs n</sub> i<sub>2643 Gs</sub> ciębie

**18,1** W owej godzinie przyszli do istoty uczniowie Jezusowi powiadając: Kto zatem<sub>349</sub> większy jest w królewskiej władzy niebios? **18,2** I wezwawszy do istoty<sub>N<sub>pt</sub> ao md-dp</sub> jakieś dziecko<sub>2118 A</sub> stawil<sub>1372 ao ac</sub> je w środku ich<sub>Gp</sub> **18,3** i rzekł: Zaiste powiadam wam: jeżeliby nie<sup>2</sup>zostalibyście obrócen<sub>2639 ao sb ps</sub> i *nie* stalibyście się<sub>584 ao sb md-dp</sub> tak jak te<sup>3</sup>dzieci, żadną metodą nie weszlibyście<sub>846 ao sb</sub> do wiadomej królewskiej władzy wiadomych niebios. **18,4** Taki który więc<sup>4</sup>poniży<sub>2754 ft id ac</sub> siebie samego<sub>799</sub> tak jak dziecko to właśnie<sub>2094 N n</sub>, ten właśnie jest ten większy w królewskiej władzy niebios. **18,5** I który jeżeliby przyjąłby<sub>658 ao sb md-dp</sub> jedno<sub>843 A n</sub> dziecko takie to<sub>A n</sub> *zgodnie zależnie* na imieniu<sub>D</sub> moim, mnie<sub>818 A</sub> przyjmuje. **18,6** Który zaś by zaprowadziłby do pułapki<sub>3s ao sb ac</sub> jednego<sub>843 A m</sub> z małych<sub>Gp m</sub> tych właśnie<sub>2094 Gp</sub>, tych przekonująco uwierzytelniających<sub>Gp m pt pr ac</sub> do mnie<sub>A</sub>, *korzystnie* przynosi do razem<sub>2682 3s pr</sub> jemu aby zostałby zawieszony<sub>3s ao sb ps</sub> młyński kamień<sub>1893</sub> ośli wkoło w szyję<sub>A</sub> jego i zostałby odgórnie pogrążony w topieli<sub>1498 3s ao sb ps</sub> w pełnym zalewisku<sub>2211</sub> morza. **18,7** Biada temu naturalnemu ustrojowi światowemu<sub>D</sub> od<sup>5</sup>pułapek<sub>2560 Gp n</sub>; przymus jest<sub>165</sub> bowiem *mogącymi* przyjść<sub>1139 ao, Aci</sub> uczynić pułapki<sub>Ap n</sub>, lecz ponad liczbę tego biada wiadomemu człowiekowi<sub>D</sub> przez-z którego<sub>2061 Gs</sub> pułapka przychodzi<sub>1139 pr</sub>. **18,8** Jeżeli zaś ręka twoja albo noga twoja<sup>6</sup>prowadzi do pułapki<sub>2559 3s pr ac</sub> cię, wytnij ją i rzuć od siebie; odpowiednio dogodnie<sub>1440 Ns n</sub> tobie jest *aby ta okoliczność mogącym* wejść<sub>846 ao ac</sub> do tego życia biologicznego<sub>1223 A</sub> *uczyniła cię jako*<sup>7</sup>zniekształconego<sub>As m</sub> albo chromego<sub>As m</sub>, niż dwie ręce albo dwie nogi mającego<sub>A pt pr</sub> *mogącym* zostać rzuconym<sub>463 ao ps</sub> do wiadomego ognia<sub>A</sub>, tego eonowego<sub>A</sub>. **18,9** I jeżeli oko twoje prowadzi do pułapki cię, wybierz<sub>1007 ao it</sub> je i rzuć od siebie; odpowiednio dogodnie tobie jest *aby ta okoliczność uczyniła cię jako*<sup>8</sup>jedynookiego<sub>1889 As</sub> do tego życia biologicznego<sub>A</sub> *mogącym* wejść, niż dwoje oczy<sub>Ap</sub> mającego<sub>A pt pr</sub> *mogącym* zostać rzuconym<sub>ao ps</sub> do wiadomej geenny<sub>A</sub> *należącej do* tego ognia<sub>G</sub>.

**18,10** Patrzcie *żeby* nie *z góry na dół* pogardliwie pomyślelibyście z umiarkowania z<sub>1510 2p ao sb ac</sub> jednego<sub>843 G n</sub> z tych wiadomych małych<sub>1862 Gp n</sub> tych właśnie<sub>2094 Gp n</sub>; powiadam bowiem

1 Gr. *stater* od *histemi* 'stać, stawić'. Przekłady nie tłumaczą oddając „stater”, czym gubią jego słyszalny wspólny źródłosłów ze *stauros* ‘pal, krzyż’. Stater jedynie w Antiochii i Damaszku był równoważny dwóm didrachmom, stąd koncepcja Antiochii (w rzymskiej prowincji Syrii, obecnie w Turcji) jako miejsca powstania Ew. Mat. {316}. „Literalnie Jezus posłużył się swoją boską mocą dla zaspokojenia własnych, osobistych potrzeb... cud zawierałby elementy niemoralne” {188} s.24n.

2 Gr. *strefo* ‘obracać, skręcać’. Współcześnie można tłumaczyć: ‘Jeżeliby nie zostalibyście zakręcen<sub>1</sub>’. Pk71 Pk129.

3 Kto zamieszkuje to królestwo niebios? Jacy są jego aniołowie? - Otóż mali, dziecięcy, zwierzęcy (trzódka Lc 12,32), jednoręcy, jednoocy Mt 18,9. Podobni, ślepi i kulawi, zamieszkiwali Syjon w czasach Dawida 2S 4,6n. W starożytności dziecko (do lat 12) to coś niepełnego, nieukończzonego, bez jakiegokolwiek roli w społeczeństwie, bez pozycji i znaczenia. Także dla judaizmu „podawanie **dzieci** jako przykład i model do naśladowania, był zdumiewający” {316}. Zatem mamy tu jedną z głównych „wartości chrześcijańskich”: dziecięctwo, niedostatek rozumu, niepełnowartościowość i pajdokracja. Dziecięctwo to nie bezgrzeszność {316}; wbrew lansowanemu tu ubóstwianiu dzieci, bywają one gniewne, mściwe, okrutne, złośliwe i kłamliwe; ciążą ku zwierzęcości. Jezus zaś wychwala dzieci. Nie ceni mądrości, dojrzałości, powagi, doświadczenia, wiedzy, umiejętności dorosłych. Twierdzi, iż „tylko ten, kto jest pokorny jak dziecko, może być obywatelem królestwa niebieskiego” {188}. Słowem: antycywilizacja – jak w średniowieczu. Komentatorzy uważają, że dzieci (właśnie o takich cechach!) mają ducha św., postępują według niego. A dziecko jest przedłużeniem matki, jest zrodzeniem jej macicy. Czy zatem duchem św. i tym „królestwem niebieskim” jest macica, łac. *matrix*?

4 Jezus nawołuje do cofania się do dziecięctwa. Pokazuje to Budka Suflera: “Ciszej i ciszej i ciszej”.

5 Gr. *skandalon*. Przekłady: „zgorszenie”.

6 Gr. *skandalidzo*. Przekłady z całkiem innej beczki: „jest powodem do grzechu”, „gorszy”.

7 Kolejna „wartość chrześcijańska”: okaleczanie się dla królewskiej władzy niebios, tego ośrodka władzy chrześcijańskiej. Co staje się także ‘z jej własnego zamiaru, automatycznie i samorzutnie’, por. *automatos* Mc 4,28 Ac 12,10.

8 Gr. *mon-oftalmos* złożone z *monos* ‘wyłącznie jedyny’ i *oftalmos* ‘oko’. Definicja dla *monos*.

wam, że <sup>1</sup>aniołowie onych <sub>Gp n</sub> w niebiosach przez-z wszystkiego *czasu* <sup>2193</sup> <sub>Gs m,n</sub> poglądają oblicze wiadomego ojca mego, tego w niebiosach. <sup>2</sup>**18,11**

**18,12** Co wam wyobraża się <sup>3s pr ac</sup>? Jeżeliby *jako jedno* stałoby się <sup>584 3s ao sb md-dp</sup> <sup>843</sup> <sub>Ns n</sub> <sup>3</sup> <sup>851</sup> <sub>Gp n</sub>, człowiekowi <sub>D</sub> sto owce <sub>Np n</sub> i zostałyby zwiedziona <sup>2281 3s ao sb ps</sup> jedna <sup>843</sup> <sub>Ns n</sub> <sup>3</sup> <sup>851</sup> <sub>Gp n</sub>, czyż nie <sup>4</sup>puści od siebie <sup>439 3s ft id ac</sup> te dziewięćdziesiąt dziewięć aktywnie na wiadome góry <sub>Ap</sub> i wyprawiwszy się <sub>N pt ao ps-dp</sub> szuka <sub>pr id</sub> tę zwodzono <sub>As n pt pr md-ps</sub>? **18,13** I jeżeliby stałoby się <sup>584 3s ao sb md-dp</sup> znaleźć <sub>ao ac</sub> ją, zaiste powiadam wam, że <sup>5</sup>wychodzi rozkosznie z środka <sup>2973 3s pr ac</sup> zgodnie zależnie na niej <sub>Ds</sub> bardziej niż na tych <sub>Dp</sub> dziewięćdziesięciu dziewięciu, tych <sub>Dp</sub> nie zwiedzionych <sup>2281 Dp pt pf ps</sup>. **18,14** W ten właśnie sposób nie jest woła w doistotnym przedzie ojca waszego, tego w niebiosach <sub>Dp</sub>, aby odłączyłoby się przez zatracenie <sup>3s ao sb md</sup> jedno <sup>843</sup> <sub>Ns n</sub> z małych <sub>Gp n</sub> tych właśnie <sub>Gp n</sub>.

**18,15** Jeżeliby zaś chybiłby celu <sup>3s ao sb ac</sup> brat twój, prowadź się pod *tym* zwierzchnictwem <sub>pr it ac</sub>, wykazawszy haniebnosc skarc <sup>2s ao it ac</sup> go między tobą <sub>G</sub> i nim <sub>G</sub> wyłącznie jedynym <sub>G</sub>; jeżeliby ciebie usłuchałby <sup>3s ao sb ac</sup>, przebiegle zyskał <sup>1545 2s ao ac</sup> brata twego <sub>G</sub>. **18,16** Jeżeliby zaś nie usłuchałby <sub>ao sb ac</sub>, zabierz do obok siebie <sup>2s ao it</sup> wspólnie z sobą <sub>G</sub> jeszcze jednego albo dwóch, aby na ustach <sub>Gs</sub> dwóch <sub>Gp</sub> świadków albo trzech zostałyby stawione <sup>1372 3s ao sb ps</sup> wszystko <sub>Ns n</sub> spływające wysłowienie czynu <sub>Ns n</sub>. **18,17** Jeżeliby zaś niedbale wysłuchałby <sup>3s ao sb ac</sup> ich <sub>Gp</sub>, rzeknij zgromadzeniu z wewnątrz wyzwanych <sub>Ds</sub>; jeżeliby zaś i zgromadzenia z wewnątrz wyzwanych <sub>Gs</sub> niedbale wysłuchałby, <sup>6</sup>niech jest <sup>834 3s pr it ac</sup> tobie tak jak to właśnie <sup>7</sup>narodowiec z natury razem żyjący <sup>823</sup> i dzierżawca poborów z pełnych urzeczywistnień <sup>2779</sup>. **18,18** Zaiste powiadam wam: te które <sub>Ap n</sub> jeżeliby związałyście <sup>659 2p ao sb ac</sup> na <sup>8</sup>ziemi <sub>G</sub>, *jako jedno* będzie <sup>834 3s ft md-dp</sup> *od przeszłości* związane <sup>659 Np n pt pf ps</sup> wewnątrz w niebie <sub>Ds</sub>; i te które jeżeliby rozwiązałyście <sup>1743 ao sb ac</sup> na ziemi, *jako jedno* będzie *od przeszłości* rozwią-

<sup>1</sup> Malarstwo kościelne przedstawiało aniołów boga ojca jako małe dzieci. Czy także chrześcijański bóg ojciec ma takie cechy? Zatem nie może być bogiem cywilizowanego człowieka. Wedł. {316} małym i niedoskonałym towarzyszem aniołowie (stróżowie, należący do niższych grup), natomiast doskonałym pomaga sam bóg (z aniołami tronu?).

<sup>2</sup> Także tego zdania nie ma w najstarszych rękopisach: „Przyszedł bowiem syn człowieka (poszukać i ocalić) to...”

<sup>3</sup> Tu ewangelista dodaje wyraźne *eks* ‘z, z wewnątrz’ (jak w Mt 10,29). Inaczej więc określa (jako wyłączonej) status tej jednej owcy niż przez sam *genetivus* (Mt 5,19.29 6,29 10,42 16,14 18,6.10.14).

<sup>4</sup> Trudno wyobrazić sobie rozsądnego pasterza, który wystawiłby na niebezpieczeństwa 99 owiec dla szukania jednej, nie wiedząc czy ją znajdzie, i która przez swoją niesforność pewnie i tak się zagubi. Jest to wyraźna przesadnia, „nierealistyczny rys” jak w Mt 13,46 gdzie „jest raczej mało prawdopodobne, aby rzeczywisty kupiec zechciał sprzedać wszystko co miał, aby zdobyć jedną perłę” {316}. Należy też wątpić, czy taką nieposłuszną i niesforną owcę bardziej by cenił, tym bardziej „gdyby po powrocie odkrył, że brakuje więcej owiec”. Jezus proponuje „sprawiedliwość” niesfornych, występnych i zepsutych, bo taki był stan moralny Izraela, którego on miał być figurą i sługą. Podobnie o synu marnotrawnym Lc 15,11-32, o pracownikach w winnicy Mt 20,1-16, o niesprawiedliwym zarządcy Lc 16,1-9 i innych miejscach. Zepsucie to kapitał chrześcijan. Jest to też wdrażanie w umysły chorej mentalności ku bogu-ojcu. Chrystianizm jest wychowaniem dla występku, prymitywu, dziecięctwa, miernoty, emocji, okrucieństwa w stosunku do siebie, zuchwałości względem boga ojca, nienawiści do narodu, świata, człowieka i rodziny.

<sup>5</sup> Kolejna dziwaczna cecha chrześcijańskiego boga ojca, którą trzeba ocenić negatywnie. Dlaczego ‘wychodzenie, wypieranie radosne z środka, rozkoszowanie się’ *gr. chairō* (i to na niesforną owcę) miałyby być bardziej wartościowe dla boga ojca, niż rozumne kontynuowanie rozwoju (na owcach porządnym), n.p. przez dopełnianie *pleroo*, kształtowanie *plasso*, porządkowanie *tasso*, *kosmeo*, doskonalenie, dojrzewanie *arete*, *teleiosis*. Jezus propaguje postawę krótkiego hedonisty, wierzącego w domknięcie pętli bytu przez podkurczony do niebios nurt Jahweha ojca. Ojciec jest tu prowokowany, wywabiany, podpuszczany, zwodzony do “rozkosznego wychodzenia” na tej, która “się dała zwieść”. Ale zwodzenie to czynność diabła (n.p. Ap 12,9 20,10), byłby on więc co najmniej sprzymierzeńcem takiego ojca hedonisty. A to Jezus mówi, że “zawsze czyni to, co się ojcu podoba” Jo 8,29. Można więc zapytać, czy rację mieli żydzi ostrzegając, iż on ‘zwozdi’ *planao* lud Jo 7,12 (+*planos* Mt 27,63). Pk63.

<sup>6</sup> Tu Jezus nakazuje nie odpuszczać bratu już po trzech razach, choć w w. 21-22 każe odpuszczać aż do 77 razy.

<sup>7</sup> *Gr. ethnos* ‘naród’; zwł. w l. mnogiej kościelne tłumaczenia zwykły przekładać na „poganie”, kryjąc antynarodowe ostrze tekstów. Chrześcijański komentator {188} pisze, iż „jest rzeczą niemożliwą, by Jezus wypowiedział te słowa”. „Nie można wyobrazić sobie, by takie pouczenie pochodziło od Jezusa” s.45n. Można i tak, tylko co wtedy zostanie z podstaw wiary, jeżeli zaneguje się „słowa chrystusa”? Jakaś inna, znów „odnaleziona”, wersja „głupiej bajki o Chrystusie”, jak nazwał ewangelie papież Leon X? Ponadto pogardliwy stosunek do narodowców wskazuje, iż łączenie idei narodowej z chrystianizmem jest absurdem +Mt 5,47 6,7 24,9 G 2,14 i in. Bo naród to nie tylko ludzie osiedli na określonym terenie i język, lecz również kultura duchowa przodków, wraz z ich naturalną religią, t.zw. „pogańską”. Stąd wszelkie partie chrześcijańsko-narodowe, wszelki patriotyzm na bazie chrystianizmu, jako wewnętrzna sprzeczna, skazane są na niemoc i rozsypkę.

<sup>8</sup> Więc to na ziemi są klucze nieba i królestwa niebieskiego – wbrew stałej deprecjacji w chrystianizmie ziemi, świata, ziemskich narodów i ziemskiego człowieka.



zane<sup>1743</sup> Np n pt pf ps wewnątrz w niebie. **18,19** Na powrót powiadam wam, że jeżeliby<sup>1</sup> dwaj dla razem uzgodniliby głosem<sup>2684</sup> 3p ao sb ac z was<sup>Gp</sup> na ziemi<sup>G</sup> około<sup>Gs n</sup> wszystkiej<sup>Gs n</sup> zasady pragmatyki<sup>2355</sup> Gs n *około* której<sup>2061</sup> Gs n jeżeliby poprosiliby dla siebie<sup>ao sb md</sup>, stanie się<sup>584</sup> 3s ft md-dp im<sup>2</sup> od strony<sup>2139</sup> ojca<sup>G</sup> mojego, tego w niebiosach<sup>Dp</sup>. **18,20** Którego *miejsca*<sup>2061</sup> Gs m,n bowiem są dwaj albo trzej *od przeszłości* do razem zebrani<sup>2687</sup> Np pt pf ps do funkcji wiadomego<sup>As n</sup> mojego własnego<sup>As n</sup> imienia<sup>As n</sup>, tam jestem w środku<sup>Ds</sup> ich<sup>Gp</sup>.

**18,21** Wtedy przyszedłszy do istoty Petros rzekł mu: Utwierdzający panie, jak licznie chybi celu<sup>ft</sup> do mnie<sup>A</sup> brat mój, i puszczyć od siebie<sup>439</sup> ft ac jemu? Aż do<sup>3</sup> siedem razy<sup>adv</sup>?

**18,22** Powiada mu Jezus: Nie powiadam ci: aż do siedem razy<sup>adv</sup>, ale: aż do siedemdziesiąt razy<sup>adv</sup> siedem<sup>indecl</sup>. **18,23** Przez to właśnie<sup>2094</sup> As n została upodobniona<sup>2017</sup> 3s ao ps wiadoma królewska władza niebios<sup>Gp</sup> *niewiadomemu* człowiekowi królowi, który zechciał<sup>1276</sup> ao ac do razem unieść<sup>2689</sup> ao odwzorowany *rachunkiem* wniosek wspólnie z niewolnikami<sup>Gp</sup>

swymi<sup>Gs</sup>. **18,24** *W następstwie* począwszy sobie<sup>389</sup> G pt ao md, Gab zaś jego<sup>G</sup> unosić do razem<sup>2689</sup> pr ac, został przyprowadzony do istoty<sup>2425</sup> ao ps jemu jeden dłużny dziesięciu tysięcy<sup>1896</sup> Gp talentów<sup>Gp</sup>. **18,25** *Wobec* nie mającego<sup>G pt pr, Gab</sup> zaś jego<sup>G</sup> oddać<sup>299</sup> ao, kazał<sup>1536</sup> ao *uczynić* go<sup>A</sup> utwierdzający pan<sup>N</sup> *mającym* zostać wyprowadzonym na zewnątrz i sprzedanym<sup>2275</sup> ao ps, Aci i żonę i dzieci i wszystkie *rzeczy*<sup>Ap n</sup> te które ma; i *mają* zostać oddane<sup>ao ps</sup>. **18,26**

Padłszy<sup>2276</sup> N pt ao więc ten niewolnik składał hołd do istoty<sup>ipf</sup> jemu powiadając: <sup>4</sup>W długą odległość zażądaj<sup>1761</sup> ao it ac zgodnie zależnie na<sup>1063</sup> mnie<sup>D</sup>, i wszystkie<sup>Ap n</sup> oddam<sup>299</sup> ft tobie.

**18,27** Nałożywszy się wewnętrznym narządem<sup>2602</sup> N pt ao ps-dp zaś utwierdzający pan niewolnika<sup>G</sup> owego<sup>G</sup>, rozwiązawszy uwolnił<sup>323</sup> ao ac go i tę pożyczkę na procent<sup>616</sup> puścił od siebie<sup>439</sup> ao ac jemu. **18,28** Wyszędłszy zaś niewolnik ów znalazł jednego<sup>843</sup> A z do razem niewolników<sup>2698</sup> Gp jego<sup>Gs</sup>, który był dłużny<sup>2100</sup> ipf jemu sto denary<sup>Ap n</sup>, i ujawszy władzę<sup>N pt ao</sup> go dusił<sup>2312</sup> ipf powiadając<sup>pt pr</sup>: Oddaj<sup>299</sup> ao it jeżeli coś jesteś dłużny<sup>pr</sup>. **18,29** Padłszy<sup>2276</sup> N pt ao więc ten do razem niewolnik jego<sup>G</sup>, przyzywał<sup>2157</sup> ipf go powiadając: W długą odległość zażądaj zgodnie zależnie na mnie, i oddam ci. **18,30** Ten zaś nie chciał<sup>1276</sup> ipf, ale odszedłszy<sup>5</sup> rzucił<sup>463</sup> ao go do strażnicy<sup>A</sup> aż oddałby<sup>299</sup> ao sb ac to będące dłużnością<sup>2100</sup> As n pt pr ps.

**18,31** Ujrzawszy więc ci do razem niewolnicy jego te *sprawy*<sup>Ap n</sup> stawsze się<sup>584</sup> Ap n pt ao md-dp, doznali przykrości<sup>1734</sup> 3p ao ps nadmiernie<sup>2736</sup>, i przyszedłszy określili na wskroś<sup>709</sup> ao ac temu utwierdzającemu panu *należącemu do* siebie samych<sup>799</sup> Gp wszystkie<sup>Ap n</sup> te *sprawy* stawsze się. **18,32** Wtedy wezwawszy istotnie do siebie<sup>N pt ao md-dp</sup> go ten utwierdzający pan jego powiada mu: Niewolniku złośliwy<sup>2333</sup>, wszystką dłużność ową puściłem od siebie<sup>ao ac</sup> tobie, gdyż przyzwałeś<sup>2157</sup> ao ac mnie. **18,33** Czy nie wiązało<sup>659</sup> 3s ipf ac, impers i ciebie<sup>A</sup> obdarzyć lito-

1 Czy dlatego, że dwaj na ziemi reprezentują kierunki wstępujący i zstępujący, i z jednym ojcem w niebie tworzą trójcę? Byłby to nader niefrasobliwy, łatwy, jak i niebezpieczny dla bóstwa dostęp do boga ojca. Może też Jezus tu i w podobnych wypowiedziach podaje zasady czynienia cudów – słowo *pragma* ‘sprawa, kwestia’ jest pokrewnie *praksis*, które w Ac 19,18 oznacza ‘praktyki magiczne’. Zaś “rozwiązanie” i “związanie” (18,18) oznacza analizę i syntezę, zawiera więc tę samą ideę, co życiowe przemiany ziarna siewnego (Mt 17,20), a także zasady hermetyczne i alchemiczne. Także tutaj Jezus dla czynienia cudów nie stawia warunków moralnych i religijnych, czym zbliża się do magii. Ten wątek Jezusa jako maga silnie eksponują apokryfy, ale też znacząca jest wizyta magów w Mt 2,1.11 oraz wymowa Ac 13,6-10 gdzie mag “syn diabła” ma imię *Bar-Jezus* (czyli ‘syn Jezusa’). Pk64

2 Gr. przyimek *para* z gen. (jak i z dat., z acc. i w złożeniach) znaczy ‘od strony, z obok-przeciw’, określając pochodzenie zewnętrzne – różne od bardziej osobistego przyimka „od” gr. *apo*. Tu nawet {7} nie stanął, zapewne z powodu, że *para* często określa relację boga ojca do ducha świętego i do syna, która z tym znaczeniem byłaby dość luźna.

3 siódemka symbolizowała pełnię (od pełnej ilości „planet”). Pk65.

4 Gr. *makro-thymeo* złożone z *makros* ‘o długich odległościach, długi, daleki’ i *thymos* ‘gniew, wrzenie, pożądanie’. Razem znaczy ‘być wyrozumiałym, cierpliwym, wytrwałym’. W przekładzie podano znaczenie etymologiczne.

5 ‘Rzuca do strażnicy’ diabeł w Ap 2,10; ‘złośliwym’ *poneros* z 18,32 też jest diabeł w Mt 13,19 (z Lc) 1Jo 3,12, p. przyp. do Mt 5,37. Jest on, jako drugi sługa, “setką (srebrnych t.j. księżycowych) denarów” w.28. Pierwszy jest ‘dziesięcioma tysiącami’ *myrioi* (złoty -Słońce) talentów. Znów dziesiątka skojarzona ze Słońcem (setka z Księżycem).

ścią<sup>ao ac</sup> tego do razem niewolnika twego, tak jak i ja ciebie obdarzyłem litością<sup>ao ac</sup>? **18,34** I zawrząwszy zapalczywością<sup>2043 N pt ao ps-dp</sup> ten utwierdzający pan jego<sup>G</sup>, przekazał<sup>2150 ao</sup> go badającym mękami<sup>481 Dp</sup> aż do czasu<sup>2061 Gs m</sup> którego oddałby<sup>299 ao sb</sup> wszystko<sup>As n</sup> to podlegające dłużności<sup>As n pt pr ps</sup>. **18,35** W ten właśnie sposób i ojciec mój, ten niebiański, uczyni wam, jeżeliby nie puścilibyście od siebie<sup>439 ao sb ac</sup> każdy bratu swemu od serc waszych.

**19,1** I stało się<sup>584 ao md-dp</sup> gdy dokonał<sup>2777 3s ao ac</sup> Jezus odwzorowane w słowach wnioski<sup>1726 Ap</sup> te właśnie<sup>Ap m</sup>, <sup>1</sup>odgórnie uniósłszy przeniósł się<sup>1834 ao ac</sup> od Galilai i przyjechał<sup>1139 ao ac</sup> do granic<sup>Ap</sup> Judai na przeciwnym krańcu Jordanesu<sup>G</sup>. **19,2** I wdrożyły się<sup>3p ao ac</sup> jemu dręczące<sup>Np</sup> tłumy wieloliczne, i wypielęgnował<sup>1283 ao ac</sup> ich tam.

**19,3** I przyszli do istoty jemu farisaiosi doświadczając<sup>2209</sup> go i powiadając: Czy wolno *jakiemuś*<sup>2</sup> człowiekowi rozwiązawszy uwolnić<sup>ao ac</sup> żonę *należącą do* niego<sup>G</sup> w dół we<sup>1454</sup> wszystką<sup>As</sup> winę<sup>76 A</sup>? **19,4** Ten zaś odróżniwszy się rzekł: Czy nie przeczytaliście<sup>163 ao ac</sup> że ten który stworzył<sup>1653 Ns m pt ao ac</sup>, od prapoczątkowej zasady<sup>384 Gs</sup>, *jako samcze z rodzajem nijakim*<sup>377 As n</sup> i *samicze z rodzajem nijakim*<sup>1293 As n</sup> uczynił<sup>2314 ao ac</sup> ich<sup>Ap</sup>, **19,5** i rzekł: Z powodu tego właśnie<sup>2094 Gs m,n</sup> z góry na dół pozostawi<sup>ft id ac</sup> człowiek ojca i matkę, i będzie przylepiony<sup>1600 ft id ps</sup> żonie<sup>D</sup> swojej, i *jakościowo* będą<sup>ft</sup> ci dwoje do funkcji<sup>842</sup> mięsa<sup>2524 A f</sup> jednego<sup>843 As f</sup>? **19,6** Tak że również<sup>3056</sup> już nie są *jakościowo* dwoje, ale mięso jedno. Które<sup>2061 As n</sup> więc ten wiadomy bóg razem sprzął w *jarzmie*<sup>2658 ao ac</sup>, *jakiś* człowiek<sup>3</sup> niech odłącza<sup>pr it ac</sup>. **19,7** Powiadają mu: Po co więc Moyses wkazał<sup>993 ao</sup> dać<sup>734 ao</sup> książkę<sup>507</sup> odstawienia<sup>332 G</sup> i rozwiązawszy uwolnić<sup>ao</sup>? **19,8** Powiada im że: Moyses istotnie do tej wiadomej<sup>A</sup> <sup>4</sup>twardości serca<sup>2569 A</sup> waszej<sup>Gp</sup> nawrócił w możliwość<sup>1113 ao ac</sup> wam rozwiązawszy uwolnić<sup>ao</sup> żony wasze; od prapoczątkowej zasady zaś nie staje się<sup>584 3s pf id ac</sup> w ten właśnie sposób. **19,9** Powiadam zaś wam, że który by rozwiązawszy uwolniłby<sup>ao sb</sup> żonę swoją nie zależnie na<sup>1063</sup> <sup>5</sup>nierządzie<sup>2337 D</sup> i poślubiłby<sup>ao sb ac</sup> inną, cudzołoży<sup>pr md-ps-dp</sup>. **19,10** Powiadają mu uczniowie: Jeżeli w ten właśnie sposób jest<sup>834</sup> <sup>6</sup>wina<sup>76</sup> człowieka wspólnie z żoną<sup>G</sup>, nie przynosi *korzystnie* do razem<sup>2682 3s pr</sup> poślubić<sup>ao</sup>. **19,11** Ten zaś rzekł im: Nie wszyscy pojmują ten odwzorowany wniosek, ale którym<sup>2061 Dp m,n</sup> *od przedtem* jest dane<sup>734 3s</sup> <sup>pf ps</sup>. **19,12** Są bowiem <sup>7</sup>trzebieńcy<sup>1184</sup> tacy którzy<sup>2067 Np</sup> z łona<sup>1589</sup> matki zostali płciowo zrodzeni<sup>570 3p ao ps</sup> w ten właśnie sposób, i są trzebieńcy tacy którzy zostali wytrzebieni<sup>1183 ao ps</sup> pod przewodnictwem wiadomych<sup>Gp</sup> ludzi<sup>Gp</sup>, i są trzebieńcy tacy którzy wytrzebili<sup>ao</sup>

1 Gr. *met-airo*. Rzadkie określenie sposobu przemieszczania się Jezusa (+13,53). Zwykle to *meta-baino* 'przestąpił'. To szmat drogi, a jednak „brak opisów wydarzeń oraz brak geograficznych informacji o przebiegu podróży” {316} s.243. Czy Jezusa przeniosła „chmura świecąca” jak w apokryfach, czy duch pański jak Filipa w Ac 8,39?

2 Przekłady pomijają rzeczownik „człowiek”. Jednak może zastanawiać, dlaczego w całej perykopie zestawiony jest ze swą żoną człowiek, a nie mąż (jak n.p. w Mt 14,21 15,38 Mc 10,2 Lc 1,27 16,18). Określenie „człowiek” może wskazywać na nierównorzędne partnerstwo (na równorzędne by wskazywał „mąż”), zaznaczając zwierzchnictwo człowieka-męża nad kobietą – jak uważano, całkowicie zdominowaną płciowością.

3 Jednak w Mt 5,32 19,9 Lc 18,29 z określonych powodów zaleca opuścić żonę.

4 Dosłowne tłumaczenie greckiego *sklero-kardia*.

5 Gr. *me epi porneia*, nieco inaczej w Mt 5,32: *parektos logou porneias*. Gr. *porneia* 'nierząd, prostytutka', por. 5,32; co innego niż *moicheia* 'cudzołóstwo'. Rozróżnia je i Jezus w Mt 5,32 Jo 8,3n, jednak uczy, iż tylko uprawianie przez żonę sprzedajnego seksu (*porneia*) upoważnia do rozwodu. To samo znaczy w Mt 5,22 pojawienie się u żony *logos porneias* t.j. (niemoralnej) 'wynioskowawczej reguły' 'prostytucji' (jako przeciwieństwo logosu Dekalogu Mojżesza Ex 34,28?). Można zatem wnioskować, iż według Jezusa nie uprawiania do rozwodu cudzołóstwo (*moicheia*) żony – może z powodu, że wynika z wybujałych instynktów czy uczuć – czyli cech zwierzęcych. Tym bardziej więc nie uzasadnia rozwodu utrata z mężem więzi umysłowej (t.j. człowieczej), powodującej, że sta się mu duchowo obca.

6 Gr. *aitia* 'wina', jak w 19,3. Przekłady dają „sprawa” – zapewne nie chcąc przerażać mężczyzn wspólnotą winy.

7 Gr. *eunouchos* od *eune* 'łóże' i *echo* 'trzymać'; dosł. 'strażnik łóża', t.j. eunuch, trzebieniec. BT zbytnio rozszerza: „niezdadni do małżeństwa”, włączając n.p. cechy psychiczne, umysłowe, socjalne, światopoglądowe i religijne.

ac siebie samych <sup>Ap</sup> <sup>1</sup>przez <sup>665</sup> królewską władzę <sup>A</sup> niebios <sup>Gp</sup>. Ten mogący <sup>N pt pr</sup> pojmwac<sup>pr</sup> niech pojmuje <sup>3s pr it</sup>.

**19,13** Wtedy zostały przyprowadzone do istoty <sup>ao ps</sup> mu *jakieś* dzieci aby ręce nałożyły na dodatek <sup>1111 3s ao sb ac</sup> im i pomodliły się <sup>ao sb md-dp</sup>; zaś uczniowie nadali naganne oszacowanie <sup>1112 ao id ac</sup> im.

**19,14** Zaś Jezus rzekł: Puśćcie od siebie <sup>439 2p ao it ac</sup> te dzieci <sup>Ap n</sup> i nie przeszkadzajcie <sup>pr it ac</sup> one <sup>Ap n</sup> przyjsć <sup>1139 ao</sup> istotnie do mnie <sup>A</sup>, bowiem <sup>2</sup>takich to <sup>Gp n</sup> jest wiadoma królewska władza wiadomych niebios <sup>Gp</sup>. **19,15** I nałożywszy na dodatek <sup>1111 N pt ao</sup> <sup>3</sup>ręce onym <sup>Dp n</sup> wyprawił się <sup>2336 ao ps-dp</sup> bazując w tamtym stamtąd <sup>867</sup>.

**19,16** I zobacz do tamtego miejsca - oto <sup>4</sup>jeden <sup>843</sup> przyszedłszy do istoty <sup>2400 N pt ao</sup> jemu, rzekł: Nauczycielu, co dobre <sup>As n</sup> *żeby* uczyniłbym <sup>2314 ao sb ac</sup> aby otrzymałbym <sup>1202 ao sb ac</sup> *niewiadome* życie biologiczne <sup>1223 As f</sup> *niewiadome* eonowe <sup>As f</sup>? **19,17** Ten zaś rzekł mu: Po co <sup>2803</sup> mnie <sup>A</sup> wzywasz do wyrażenia się około dobra <sup>11 Gs n</sup>? <sup>5</sup>Jeden <sup>843</sup> jest ten wiadomy dobry <sup>Ns m</sup>. Jeżeli zaś chcesz do tego <sup>A</sup> życia biologicznego <sup>A</sup> wejść <sup>846 ao</sup>, <sup>6</sup>*jednorazowo* zabezpiecz pilnowaniem <sup>2793 ao it ac</sup> wiadome wskazówki <sup>Ap f</sup>. **19,18** Powiada mu: <sup>7</sup>Które <sup>Ap f</sup>? Zaś Jezus rzekł: To <sup>As n</sup>: Nie będziesz mordował <sup>2943 ft id ac</sup>; Nie będziesz uwodził do cudzołóstwa <sup>1883 ft id ac</sup>; Nie będziesz kradł <sup>ft</sup>; Nie będziesz kłamliwie świadczył <sup>ft</sup>; **19,19** Szacuj <sup>pr it ac</sup> wiadomego ojca i wiadomą matkę; i: Będziesz miłował <sup>ft</sup> wiadomego <sup>8</sup>bezpośrednio blisko będącego <sup>2303</sup> twójgo tak jak ciebie samego <sup>2529 A</sup>. **19,20** Powiada mu ten młodzieniaszek <sup>1917</sup>:

Wszystkie <sup>Ap n</sup> te właśnie <sup>2094 Ap n</sup> zabezpieczyłem strażą <sup>2961 ao id ac</sup>; co <sup>As n</sup> jeszcze czynię niedostatecznym <sup>2895 pr id ac</sup>? **19,21** Mówił <sup>2925 ipf, ao</sup> mu Jezus: Jeżeli chcesz w pełni dokonany <sup>2771 N</sup> być, prowadź się pod *moim* zwierzchnictwem <sup>2860 pr it ac</sup>, sprzedaj <sup>ao</sup> swoje <sup>Gs</sup> środki poczynania spod <sup>2864 Ap n</sup> i daj <sup>734 ao</sup> żebrzącym i będziesz miał <sup>1202 ft</sup> skarbiec w *niewiadomych* niebiosach, i tu teraz <sup>654</sup> wdrażaj się <sup>pr it ac</sup> mi. **19,22** Usłyszawszy zaś młodzieniaszek ten odwzorowany wniosek <sup>A</sup> odszedł <sup>283 ao</sup> doznając przykrości <sup>N pt pr ps</sup>; był <sup>ipf</sup> bowiem mający <sup>N pt pr</sup> nabytki <sup>Ap n</sup> wieloliczne. **19,23** Zaś Jezus rzekł uczniom swoim: Zaiste powiadam wam, że

1 Gr. *dia* z accusativem znaczy powód, przyczynę lub cel: 'z powodu, z racji, za sprawą, ze względu na'. Tu wydają się właściwe wszystkie te znaczenia. Można zatem przypuszczać, że Jezus sam uczynił się eunuchem. Potem otrzymał ducha gołębicy (królewskiej władzy niebios), która wyrodziła go w samczego baranka. Czyli odrzucił płciowość uczłowieczoną i narządową, dla płciowości zwierzęcej, cały stając się samcem. To eunuchostwo narządowe to kolejna „wartość chrześcijańska”, generująca samców duchowych, jakich mamy wokół. Zbieżna jest wypowiedź o odcinaniu sobie gorszących członków ciała (samookałeczanie to też „wartość chrześcijańska”). A to wszystko nie z powodów moralnych cywilizacyjnych czy duchowych, lecz praktycznych – aby nie pójść do piekła Mt 5,29. Pk130

2 Jeżeli królewska władza jest dzieci, to nie dorosłych mężczyzn. Dzieci, jak i eunuchy, są bezseksualne. Pk129.

3 Ręka (5=4+1) może wyraża właśnie tę 'królewska władzę' *basileia* niebios, ducha świętego, jeżeli 19,15 jest rozwinięciem zdania poprzedniego. Por. „ręka pana, boga, syna” jako moc.

4 Gr. *heis* 'jeden'. Tak samo w Mt 22,35 i w Mc 12,28, gdzie współgra z 'jednym' *heis* panem bogiem (z Dt 6,4); tutaj też współgra z 'jednym' *heis* domyślnym panem bogiem 19,17. Przekłady tę korelację gubią: „pewien”, „ktoś”.

5 "Jeden" czyli gr. *heis*. "Jeden" bóg występuje jeszcze w Mc 2,7 10,18 (odpowiedniki w Mt 19,17 Lc 18,19) Rm 3,30 1C 8,4 E 4,6 1Tm 2,5 Jc 2,19 {2}. Tak określony Bóg różny jest od 'jedyne' *monos* boga ojca Mt 4,10 24,36 Lc 4,8 5,21 Jo 5,44 17,3 Rm 16,27 1Tm 1,17 6,15.16 Jd 25 Ap 15,4. Konsekwentnie nigdzie Jezus czy chrystus nie jest *heis* w ścisłym znaczeniu (bywa *heis* w przeciwstawieniu do wielu, jako jedność wśród wielu, lub w sensie: któryś, pewien); tu Jezus wyraźnie odcina się od bycia *heis* i tym samym od bycia "dobrym". Jezus natomiast jest *monos* Mt 17,8 Mc 6,47 Lc 24,18 Jo 6,15 8,29 16,32 Jd 4, podobnie jak jego bóg ojciec {2} {7}. Między *monos* i *heis* jest ogromna różnica teologiczna – jak między monoteizmem i henoteizmem. 10 przykazań Mojżesza dał nie bóg *monos* lecz bóg *heis* De 6,4 Mc 12,29.

6 Ważne kodeksy B, D zamiast *tereson* (aoryst) mają *terei* (praes.). Wymogu pilnowania w ogóle nie mają paralelne Mc 10,21 Lc 18,18,20.

7 Jezus podaje tu tylko sześć spośród dziesięciu przykazań. Pomija pierwsze trzy dotyczące czci duchowego Jahweha {144} s.275, wielkowymiarowego bezpostaciowego bezcielesnego boga Starego testamentu, boga człowieka jak Abrama, Mojżesza czy Eliasza, a pozostawia dotyczące czci cielesnej osoby ludzkiej.

8 Gr. *plesion* 'bliski'; *ho plesion* 'sąsiad'. U Żydów nie było to każdy, lecz współwyznawca wiary {144} s.141. Jezus zaś jeszcze bardziej zacieśnia *plesion* do takiego, który ratuje z nakładem własnych środków Lc 10,29-37. I to też jest oryginalna „wartość chrześcijańska”.

<sup>1</sup>majątny trudno nawiązując stosunek <sup>788</sup> wejdzie <sup>846 ft</sup> do wiadomej <sup>2</sup>królewskiej władzy <sup>483</sup> wiadomych niebios. **19,24** Na powrót zaś powiadam wam, <sup>3</sup>łatwiej wcinające się <sup>1178 com Ns n</sup> jest *uczynić* wielbłąda <sup>A</sup> przez-z <sup>4</sup>przewiercenia <sup>2839 Gs</sup> igły <sup>2483</sup> *mogącym* przejść <sup>738 ao</sup>, niż *uczynić* majątnego <sup>A</sup> *mogącym* wejść <sup>846 ao</sup> do wiadomej królewskiej władzy <sup>A</sup> wiadomego boga <sup>G</sup>. **19,25** Usłyszawszy <sup>N pt ao</sup> zaś uczniowie <sup>5</sup>byli wystraszeni uderzeniami <sup>888 ipf ps</sup> nadmiernie powiadając: Kto zatem może zostać ocalony <sup>2742 ao ps</sup>? **19,26** <sup>6</sup>Wejrząwszy do wewnątrz <sup>941 N pt ao ac</sup> zaś Jezus rzekł im: <sup>7</sup>U-przy <sup>2139</sup> *niewiadomych* człowiekach <sup>Dp</sup> to właśnie <sup>2094 Ns n</sup> <sup>8</sup>niemożne jest, u-przy <sup>2139</sup> zaś *niewiadomym* bogu <sup>D</sup> wszystkie *sprawy* <sup>2193 Np n</sup> możliwe. **19,27** Wtedy odróżniwszy się Petros rzekł mu: Oto my puściliśmy od siebie <sup>439 ao ac</sup> wszystkie *sprawy* <sup>2193 Ap n</sup> i wdrożyliśmy się <sup>92 ao ac</sup> tobie; co zatem będzie <sup>834 ft md-dp</sup> nam? **19,28** Zaś Jezus rzekł im: Zaiste powiadam wam że wy, ci wiadomi którzy wdrożyliście się <sup>Np pt ao ac</sup> mi, w wiadomym <sup>9</sup>rodzeniu na powrót <sup>2125 D</sup> <sup>10</sup>gdyby <sup>2069</sup> osiadłby <sup>1411 ao sb ac</sup> wiadomy syn wiadomego człowieka na tronie <sup>G</sup> sławy swojej, odgórnie usiądziecie jako na swoje <sup>1410 ft id md-dp</sup> i wy aktywnie na dwanaście trony <sup>Ap</sup> rozstrzygając <sup>Np pt pr ac</sup> dwanaście plemiona <sup>2962 Ap</sup> Izraela <sup>indecl</sup>. **19,29** I wszystek taki który puścił od siebie <sup>439 ao id ac</sup> domostwa <sup>Ap</sup> albo braci albo siostry albo ojca albo matkę albo potomki <sup>Ap</sup> albo pola z powodu imienia <sup>G</sup> mojego, <sup>11</sup>stokrotne <sup>Ap n</sup> <sup>12</sup>weźmie <sup>1681 ft</sup> i *niewiadome* życie biologiczne eonowe odziedziczy przez losowy odłam <sup>1575 ft id ac</sup>. **19,30** Wieloliczni zaś *jakościowo* będą <sup>834 ft</sup> <sup>13</sup>pierwsi *jako* ostatni, i ostatni *jako* pierwsi.

1 Gr. *plousios*. Ale dość łatwo, dzięki protekcji Jezusa, wszedł do królestwa 'bogaty' *plousios* celnik Zakchaios Lc 19,2. Jednak i Jezus z uczniami nie był taki **biedny**, skoro miał pod ręką dwieście denarów Jo 6,7, co było "sumą dość znaczną" jak przyznaje {102}s.205 – jakby dzisiejsze osiem tysięcy złotych lub dochód robotnika z ośmiu miesięcy {314}s.549. Jezus godzi się na osobisty zbytek za trzysta denarów Jo 12,5, jego uczniom nie brakuje niczego Lc 22,35. I to nawet jeżeli "zmarnotrawił" złoto, w które wypożyczył go magowie Mt 2,11. Mimo wrogości, faryzeusze zapraszają go na obiad Lc 11,37. Poza tym, czyż nie jest majątnym ten, komu „służą majątkiem” inni majątni, jak kobiety z Lc 8,3? Podobnie i dziś w chrześcijańskim narodzie na współczesnym syna człowieka wywierana jest presja: „trochę zrezygnuj z człowieka”, „daj się zepsuć”, „zdradź żonę” i „pogódź się z jej zdradami”, przyznaj, że urzędniczka „jest miła”, a wszystko będzie dla ciebie i cała agentura Syjonu, we władzach, finansach, biznesie, mediach, kulturze, seks-rozrywce będzie ci służyć.

2 Z porównania w.17 z w.23 zdaje się wynikać, że zbiorcze *dzoe* 'życie biologiczne' eonowe jest królewską władzą niebios. To samo z zestawienia w.29 z 20,1. Pk72

3 Gr. *eu-kopos* złożone z *eus* 'łatwy, dogodny' i *kopos* 'raz, uderzenie, ciężki, trud'. Tu znowu *kopos*, *kopto* charakteryzuje metodę (sadamasochistycznego) „czczenia” boga ojca przez Jezusa, por. Mt 9,5. Co pomijając przekłady, tłumacząc tylko część *eu*. „Archeologia nie jest w stanie potwierdzić wąskiej bramy w murach Jerozolimy” {137}, jak to umiejscawiają niektórzy komentatorzy n.p. {188} s.91.

4 Gr. *trypema* a w Lc 18,25 *trema* 'otwór, dziura'. Przekłady: „ucho” igielne.

5 J. Chryzostom postawił pytanie: „Dlaczego uczniowie przerazili się, skoro przecież byli ubodzy?” {316}. Ale uczniowie ubodzy nie byli, por. Lc 8,3 22,35 Mc 6,37 Ac 9,36 2C 11,8 i przyp. do Mt 19,23.

6 Gr. *em-blepo* złożone z *en* 'w, wewnątrz, w środku' i *blepo* 'poglądać'. Jezus więc wejrzał tam gdzie był 'wewnętrzny człowiek' *ho eso anthropos* Rm 7,22 2C 4,16 E 3,16 - który jest według Zakonu duchowy, w przeciwieństwie do 'zewewnętrznego człowieka' *ho ekso anthropos* 2C 4,16, lub może wejrzał aż do boga.

7 Gr. *para* z dativem. P. przyp do Mc 10,27.

8 Jezus głosi tu **antyhumanitaryzm**, traktuje człowieka jako przeszkodę konkurenta i wroga. Wierzącym w niego człowiekom gotuje cywilizacyjną dekadencję (por. zniszczenie starożytnych kultur, kulturowa nędza średniowiecza, naukowy techniczny gospodarczy i kulturowy regres katolicko-solidarnościowej Polski). Jezus jest orędownikiem tych, którzy nie sprostali szlachetnym, ale i surowym, wymogom ziemskiego kulturalnego człowieka. Także Paweł i pozostali autorzy N.t. wykazują systemową zaawansowaną "nienawiść do rodzaju ludzkiego" łącz. *odium humani generis*, gr. *mis-anthropia*, co stwierdzili już starożytni badacze (p. świadectwo Tacyty {184}s.78 {185}s.119). Świadectwem takiej postawy wodzów chrystianizmu są m.in. wypowiedzi w Mt 6,1 10,20.36 11,25 16,23 Lc 14,26 1C 1,27-28 2,5 3,3.18 Ga 1,10 2P 1,21. Wrogość ta widoczna jest też w pogardzie dla narodów, które są człowiekiem zbiorowym, do rozumu powagi kultury sprawiedliwości szlachetności pracy uczynków rodziny. Zamiast tych odwiecznych i powszechnie uznanych wartości "pogańskich", chrystianizm proponuje jedną rzecz: niezasłużoną miłość ducha świętego (za którą jednak „też przyjdzie nam zapłacić nieraz”, i to człowieczeństwem), przychodzącą w organizmie czegoś (hybrydy) jakby gołębic, który więc nie jest duchem człowieka 1C 2,11-13 {147}s.9 {160-II}s.67.78. Lecz skoro człowiek jest pomijany w drodze wwyż do boga, to i z powrotem może przyjść tylko w postaci nieludzkiej hybrydy. I to właśnie znaczy być „tak jak aniołowie w niebie” Mt 22,30.

9 Gr. *palin-genesia* od *palin* 'na powrót, znowu, ponownie, jeszcze raz, wstecz, wbrew' oraz *genesis*. Palingenesia znaczyło rozpoczęcie nowego życia po śmierci, re-in-karnację czyli 'powrót w mięso, ciało'.

10 Gr. spójnik *hotan* złożony z *hote* i *an*. „Oznacza czynność uwarunkowaną”. Tu z koniunktywem, znaczy 'jeśli' {7}.

11 Jezus skojarzony z setką (por. Jezus jakby setnik w Mt 8,9).

12 Gr. *lambano* 'brać, wziąć, chwycić', wyraża aktywność. Przekłady dają passywne „otrzyma”, ale to *dechomai* 'przyjmować, otrzymywać' {7}.

13 W Ew. Mat. „pierwszy – ostatni” ma zawsze znaczenie czasowe (nie hierarchiczne) {316}

**20,1** Upodobniona bowiem *jakościowo* jest wiadoma królewska władza wiadomych niebios *niewiadomemu* <sup>1</sup>człowiekowi absolutnemu władcy domu <sup>1988 D</sup>, takiemu który wyszedł równocześnie z <sup>131</sup> <sup>2</sup>porą przedwcześnie rano <sup>2440</sup> nając sobie za zapłatę <sup>ao md</sup> działaczy do winnicy <sup>A</sup> swojej. **20,2** Uzgodniwszy głosem <sup>N pt ao</sup> zaś wspólnie z działaczami <sup>Gp</sup> z denara <sup>G</sup> dzień <sup>A</sup>, odprawił ich do winnicy swojej. **20,3** I wyszedłszy <sup>1016 ao</sup> wkoło w <sup>2225</sup> trzecią <sup>A</sup> godzinę ujrzał innych stojących <sup>1372 Ap pt pf ac</sup> w rynku nie działających, **20,4** i owym rzekł: Prowadźcie się pod *moim* zwierzchnictwem <sup>pr it ac</sup> i wy do winnicy <sup>A</sup>, i które jeżeli ewentualnie ewentualnie jest <sup>834 3s pr sb ac</sup> <sup>3</sup>zgodne z regułami cywilizacji <sup>744 Ns n</sup>, dam <sup>734 ft</sup> wam. **20,5** Ci zaś odeszli. Na powrót wyszedłszy wkoło w szóstą <sup>A</sup> i dziewiątą godzinę uczynił tak samo. **20,6** Wkoło w zaś jedenastą wyszedłszy znalazł innych *od przedtem* stojących <sup>1372 Ap pt pf ac</sup> i powiada im: Po co bezpośrednio tutaj stoicie <sup>1372 pf</sup> cały dzień nie działający <sup>Np</sup>? **20,7** Powiadają mu: Że żaden nas nie najął sobie za zapłatę <sup>1868 3s ao md</sup>. Powiada im: Prowadźcie się pod *moim* zwierzchnictwem i wy do winnicy <sup>A</sup>. **20,8** *W czasie* późnej *godziny* <sup>G, Gab</sup> zaś stawszej się <sup>584 G f pt ao md-dp, Gab</sup> powiada ten utwierdzający pan winnicy <sup>4</sup>nawracającemu w *możliwość* nadzorcy <sup>1114 D</sup> swemu: Wezwij tych działaczy i oddaj im tę wiadomą zapłatę najemnika, począwszy sobie <sup>389 N pt ao md</sup> od ostatnich aż do pierwszych. **20,9** I przyszedłszy ci wkoło w jedenastą <sup>A</sup> godzinę, wzięli <sup>1681 ao</sup> z dołu po denarze <sup>A</sup>. **20,10** I przyszedłszy ci pierwsi <sup>5</sup>uznali według obyczajowego prawa <sup>1939 ao</sup> że liczniejsze <sup>As n</sup> wezmą <sup>1681 ft</sup>; i wzięli z dołu po denarze <sup>A</sup> i oni. **20,11** Wziąwszy zaś szemrali <sup>592 ipf</sup> z góry z tego <sup>G</sup> absolutnego władcy domu <sup>G</sup> **20,12** powiadając: Ci właśnie ostatni jedną <sup>A</sup> godzinę uczynili <sup>2314 ao ac</sup>, i równoprawnych <sup>1369 A</sup> nam ich <sup>A</sup> uczyniłeś <sup>2314 ao</sup>, tym którzy dźwignęli <sup>489 Dp pt ao</sup> ciężar <sup>475</sup> dnia i <sup>6</sup>spiekotę <sup>1530</sup>. **20,13** Ten zaś odróżniwszy się jednemu <sup>843 Ds m</sup> z nich <sup>Gp</sup>, rzekł: <sup>7</sup>*Nierządny* przyjacielu <sup>1152 V</sup>, nie <sup>8</sup>traktuję z zaprzeczeniem reguł cywilizacji <sup>49</sup> cię; czyż nie z denara <sup>G</sup> uzgodniłeś głosem do razem ze <sup>2684 ao</sup> mną <sup>D</sup>? **20,14** Unieś <sup>70 ao</sup> to *co* twoje własne <sup>2588 As n</sup> i prowadź się pod *tym* zwierzchnictwem; <sup>9</sup>chcę <sup>1276</sup> zaś temu właśnie <sup>2094 Ds m</sup> ostatniemu dać

1 Przekłady opuszczają tu określenie ‘człowiek’ *anthropos* dla *oikodespotes*. Tak samo w Mt 13,52 21,33 Lc 14,21.

2 Od tego gr. słowa *proinos* utworzone jest *proinos*, nazwa gwiazdy zarannej (Wenus) Ap 2,28 22,16, do której się oddolnie zanurza i ją rozświetla baranek.

3 Gr. *dikaiois* ‘sprawiedliwy, słuszny’. Jezus uważa się za „jedynie słusznego” + Jo 5,30, i to wbrew powszechnym regułom cywilizacji Mt 20,10. Wkrótce okaże się, jak bardzo „sprawiedliwość” *dike* Jezusa z 20,4 i 20,13 różni się od przyjętego ‘obyczaju’ *nomos* 20,10. Jezus demonstruje „moralność indywidualną (autorytarną), pozbawioną odniesienia do płaszczyzny społecznej”, a nawet kościelnej (chrystianizm „cywilizowany”) {316}. Podobna postawa Jezusa w kazaniu na górze Mt 5,1-7,29 {316}. Niniejsza przypowieść ma sporo podobieństw z przypowieścią o *synu marnotrawnym* Lc 15,11nn {316} t.2 s.287, który jest typem Jezusa, por. {302} s.46 s.XII. „Jezus opowiedział tę przypowieść w odpowiedzi na zarzuty [względem niego] faryzeuszy i uczonych w Piśmie (Lc 15,1-2), których reprezentantem niewątpliwie jest starszy brat” {99-VI} s.960. Jak młodszemu synowi, tak i Jezusowi „faryzeusze i Nauczyciele Pism wypominali Mu, że otacza się grzesznikami, ich postawę przedstawia w obrazie gniewu i zazdrości starszego syna” {317} s.175.

4 Wieczorem pan zleca wyplatę komu innemu: ‘nadzorcy’ *epitropos*. Por. nadzorcę w Lc 8,3 któremu żona „wyprowadziła” majątek dla Jezusa. Również tutaj użycie genitivus absolutus w znaczeniu czasowym może wskazywać na pochodzenie takiego „obyczaju” nadzorcy od wieczornej Wenus.

5 Gr. *nomidzo* od *nomos*, u Żydów: ‘Zakon’. Niewątpliwie zawiera aluzję do Prawa Mojżesza. Lecz Jezusowi obce jest wysokie usankcjonowane urzędowe bosko-człowiecze i kulturowo-obyczajowe prawo *nomos*, natomiast preferuje *dike* ‘reguły prawne, sprawiedliwość’ łaski i własne ‘chcenie’ *thelo* 20,14. Przekłady to ukrywają, gubiąc podstawowe słowo ‘Zakon, Prawo’ *nomos*, i podstawiając „myśleli”, „sądzili”. Tak i dziś wygląda prawo i sprawiedliwość.

6 Gr. *kauson*, pochodzi przez *kausoo* od *kaio* ‘płonąć, palić’. W Ap 16,8 Słońcu zostało dane ‘piec’ *kaumatidzo* człowieków w ogniu (t.j. za pomocą ognia jako narzędzia), skąd *kauson* może być ognia Słońca. Dźwiganie dolegliwych okoliczności jako ‘złych’ *kakous* też w Ap 2,2. Astronomicznie *kauson* ‘spiekota’ (ognia) może odpowiadać szatanowi, „padłemu z nieba jak błyskawica” ognista Lc 10,18. Druga dolegliwość dnia, *baros* ‘ciężar’ mógłby odpowiadać ciężkiemu (opadającemu rogami w dół) księżycowi na zachodzie, i diabłu. Dzień, jako zawierający dolegliwy element, wspomniany też w Mt 6,34 24,29 Lc 9,23 21,34 E 5,16.

7 Gr. *hetairois* ‘przyjaciel’, często: nierządny, płatny „przyjaciel” czy „przyjaciółka”, hetera {6}. Także tu jest to płatny najemnik, a w pozostałych miejscach Mt 22,12 26,50 możliwy jest kontekst zapłaty i seksu. Natomiast prawdziwy „towarzysz” to *metochos*, *sydygos*, *synon* {7}

8 Gr. *a-dikeo*, zawiera odniesienie do *dike*

9 Podwójne gr. *thelo* ‘chcę’, tu i w 20,15 wyraża własne **nieograniczone obyczajem** ‘chcenie, wolę’ *thelema* Jezusa.

tak jak i tobie. **20,15** Czy nie wolno mi które<sup>2061 As n</sup> chcę<sup>1276</sup> uczynić w moich własnych *sprawach*<sup>Dp n</sup>? Albo czy oko twoje złośliwe<sup>2333</sup> *jakościowo* jest że ja <sup>1</sup>dobry<sup>11</sup> jestem?

**20,16** W ten właśnie sposób *jakościowo* będą <sup>2</sup>ostatni *jako* pierwsi, i pierwsi *jako* ostatni.

**20,17** I wstępując wzwwyż<sup>N pt pr</sup> Jezus do Hierosolym<sup>Ap n</sup> zabrał z sobą<sup>2164 ao</sup> wiadomych dwunastu *do tej którą miał* z góry aż na dół w swoją własną *sferę*<sup>A f</sup>, i w drodze rzekł im: **20,18** Oto wstępujemy wzwwyż do Hierosolym, i wiadomy syn wiadomego człowieka będzie przekazany<sup>2150 ft ps</sup> początkowym kapłanom i pisarzom, i z góry rozstrzygnąwszy skażą<sup>ft</sup> go śmierci<sup>D</sup>, **20,19** i przekażą go wiadomym narodom z natury wzajemnie razem żyjącym do tego<sup>1966 As n</sup> *które czyni możliwym*<sup>3</sup> wżartować i wbawić się<sup>946 ao ac</sup> i obczować<sup>ao</sup> i <sup>4</sup>zaopatrzyć w *stawiony wzniesiony drewniany pal*<sup>2616 ao</sup>, i tym wiadomym trzecim<sup>D</sup> dniem będzie wzbudzony w górę<sup>810 ft ps</sup>.

**20,20** Wtedy przyszła do istoty jemu<sup>5</sup> matka synów Zebedaiosa wspólnie z synami<sup>G</sup> swoimi składając hołd i prosząc coś<sup>A</sup> od niego. **20,21** Ten zaś rzekł jej: Co chcesz? Powiada mu: Rzeknij aby osiedliby<sup>1411 3p ao sb ac</sup> ci właśnie dwaj synowie moi jeden z <sup>6</sup>prawych *stron*<sup>Gp n</sup> twoich i jeden z *łatwo lewych stron*<sup>1192 Gp n</sup> twoich w wiadomej królewskiej władzy twojej. **20,22** Odróżniwszy się zaś Jezus rzekł: Nie wiecie<sup>pf</sup> co prosicie dla siebie<sup>pr md</sup>. Możecie wypić<sup>2274 ao ac</sup> ten <sup>7</sup>kielich *losu* który ja *obecnie* mam planowo<sup>pr ac</sup> *obecnie* pić<sup>pr ac</sup>? Powiadają mu: Możemy. **20,23** Powiada im: Ten wprawdzie kielich *losu* mój będziecie pili, to zaś *które czyni możliwym* osiąść<sup>ao</sup><sup>ac</sup> z prawych *stron* moich i z *łatwo lewych stron*, nie jest moje własne<sup>945</sup> *abym mógł* dać<sup>734 ao</sup>, ale którym<sup>2061 Dp</sup> *od przeszłości* jest przygotowane<sup>1156 3s pf ps</sup> pod przewodnictwem ojca mego<sup>818 G</sup>.

**20,24** I usłyszawszy ci dziesięciu<sup>indecl</sup> oburzyli się<sup>14 ao</sup> około tych dwóch braci. **20,25** Zaś Jezus wezwawszy do istoty<sup>N pt ao md-dp</sup> ich rzekł: Wiecie że ci naczelnicy z racji swej prapoczątkowości<sup>390</sup> wiadomych narodów z natury wzajemnie razem żyjących<sup>824 Gp</sup> są z góry utwierdzającymi panami<sup>1480 3p pr ac</sup> ich<sup>Gp n</sup> i ci wielcy mają z góry samowolną władzę<sup>1514 pr ac</sup> ich<sup>Gp n</sup>. **20,26** Nie w ten właśnie sposób będzie<sup>834 3s ft id md-dp</sup> w was, ale który jeżeli ewentualnie ewentualnie chce<sup>pr sb ac</sup> w was wielki stać się<sup>584 ao md-dp</sup>, będzie wasz<sup>8</sup> usługujący<sup>684</sup>, **20,27** i który ewentualnie<sup>154</sup> ewentualnie chce<sup>pr sb</sup> w was

1 Toż to kpiny z dobrego obyczajaju! Trudno nazwać ‘dobrocią i szlachetnością’ *agathos* burzenie powszechnie uznanych zasad sprawiedliwości społecznej. Raczej pasuje tu znaczenie: ‘łatwodogodny’ *eus* jestem. Dawanie komuś nienależnej zapłaty narusza etos pracy, ład obyczajowy, ekonomiczny i demoralizuje społeczeństwo. Lecz nauka i działalność Jezusa nigdy nie ma na celu doskonalenia kultury, narodu czy ładu społecznego Lc 12,14, lecz wąski cel indywidualny, skierowany na korzyści własne i swojej małej grupy - ‘wywołanego z wewnątrz’ nieczłowieczym duchem świętym kościoła. Taki też cel – wzbudzenie wiary – mają jego cudy: Lc 5,24 Jo 2,23 4,48, dokonywane czasami nawet ze szkodą dla społeczności Mt 8,34. Taki osobisty cel – uzyskanie miłości do siebie – ma też odpuszczenie grzechów Lc 7,37-48. Jezus też nie dba o biednych Mt 26,9-11 i pozwala sobie na osobisty zbytek za trzysta denarów Jo 12,5. To samo w Lc 6,31-34 6,37-38 8,39 16,9 18,5. „Robotnicy protestują przeciwko niesprawiedliwości. Zapłata jaką otrzymują wywołuje zdumienie. Także u czytelnika rodzi się przypuszczenie, że pracujący dzień cały otrzymają więcej. Równa zapłata za nierówną pracę wydaje się nieporozumieniem” {316} t.2 s.286. I ten rys łatwo dostrzec w chrześcijańskich rządach w Polsce. Macie, w co wierzyć.

2, „W ten sposób”, czyli według własnego „chcienia”, ewangeliczny Jezus robi rewolucję obyczajową od „ostatnich”. Czy dlatego, że ostatni są od ostatniej (wieczornej) kobiecej Wenus?

3 Gr. *em-paidzo* złożone z *en* ‘w’ i *pais* ‘chłopiec, chłopak’. Znaczą ‘szydzić, drwić, zabawiać się jak chłopaki’. To samo słowo określa stosunek magów względem króla Heroda Mt 2,16. P. przyp. do Mt 2,16 27,29 Lc 18,32.

4 Gr. *stauroo*, zgodnie ze znaczeniem końcowego formantu *-oo* ‘czynić kogoś jakimś’ {1} s.XX, znaczą ‘otoczyć, ogrodzić *czymś*’ {6}, a ponadto z przeglądu słownika {6}: ‘ująć w’ ‘uznać za’ ‘pokryć, zasypać’ ‘obłożyć kogoś *czymś*’ ‘uważać kogoś za’. Jak n.p. dla *fragelloo*. P. przyp. do Mt 27,22.

5 Ciekawe że, jak córka Herodiady, też ona miała prawdopodobnie imię Salome (Mc 15,40), i także prosi. Jej prośba też będzie niezupełnie właściwa, samolubna, por. {316} t.2 s.297. W istocie prośba kobiety jest ta sama, co odnośnie Jana: pragnienie przyporządkowania (otoczenia z dwóch stron) osoby boskiej, poddania jej własnej woli. Także inna (a może w istocie ta sama) „kobieta” prosi Jezusa o wino-krew: jego matka w Jo 2,3n.

6 Pozycje te ozn. najważniejsze miejsca, pierwszego i drugiego w królestwie. Takie otrzymali złoczyńcy Mt 27,38.

7 Gr. *poterion* ‘naczynie do picia’, przenośnie.: grzech, gniew boży, męka (krzyżowa); tu: jego płynna (duchowa?) zawartość. Jezus gubi intencję synów Zebedaiosa – jednostronnie redukuje perspektywę ich zamiaru do składnika gorszego, nie obiecując lepszego. Pk73.

8, „A to nie tak, nie tak! – Ciszej i ciszej, i ciszej i ciszej co dnia” jak ujawnia A. Mogielnicki. Syjonowy Jahweh buduje tylko z osłabionego upadłego zdehumanizowanego człowieka – aż do jego poziomu zwierzęcego (ptaków, trzody, baranka). Tylko ze zwierzęcym duchem może się kontaktować jego archetyp – hybrydowy duch święty.

być<sup>834 pr ac</sup> pierwszy, będzie<sup>ft</sup> wasz<sup>Gp</sup> niewolnik<sup>775</sup>. **20,28** Tak jak to właśnie wiadomy syn wiadomego człowieka nie przyjechał<sup>1139 ao</sup> zostać obsłużonym<sup>ao ps</sup> ale obsłużyć<sup>ao ac</sup> i dać<sup>734 ao</sup> duszę swoją jako<sup>1</sup> okup<sup>1738 A</sup> w zamian wielolicznych<sup>2329 Gp m</sup>.<sup>2</sup>

**20,29** I *wobec* wydostających się<sup>Gp pt pr, Gab</sup> ich<sup>Gp</sup> od Iericha, wdrożył się<sup>92 3s ao ac</sup> jemu *dręczący* tłum wieloliczny. **20,30** I zobacz do tamtego miejsca - oto dwaj ślepi odgórnie siedzący jako na swoim<sup>Np pt pr md-ps-dp</sup> obok-przeciw-pomijając<sup>2139</sup> wiadomą drogę, usłyszawszy że Jezus<sup>3</sup> wiedzie obok-przeciw-pomijając<sup>2146 pr ac</sup>, krzyknęli *gardłowo*<sup>1626 ao</sup> powiadając: Obdarz litością<sup>915 ao it ac</sup> nas, syn<sup>N</sup> Dawid<sup>indecl</sup>. **20,31** Zaś tłum nadał naganne oszacowanie<sup>1112 ao</sup> im aby przemilczeliby<sup>ao sb ac</sup>, ci zaś więcej krzyknęli<sup>ao</sup> powiadając: Obdarz litością nas, utwierdzający panie, syn Dawid. **20,32** I stawivszy się<sup>1372 N pt ao ac</sup> Jezus przygłosił<sup>2968 ao ac</sup> ich i rzekł: Co chcecie *żeby* uczyniłbym<sup>ao sb ac</sup> wam? **20,33** Powiadają mu: Utwierdzający panie, aby zostałyby otworzone wstecz w górę<sup>238 ao sb ps</sup> oczy<sup>2101</sup> nasze. **20,34** Nałożywszy się wewnętrznym narządem<sup>N pt ao ps-dp</sup> zaś Jezus *dotknięciem* przyczepił sobie zarzewie<sup>347 ao md</sup> *od* narządów wzrokowych<sup>2013 Gp n</sup> ich, i prosto z tego - natychmiast ponownie spojrzeli przez wzniesienie spojrzenia do źródła w górze<sup>158 ao ac</sup> i wdrożyli się<sup>92 ao ac</sup> jemu.

**21,1** I gdy przybliżyli się<sup>807 ao ac</sup> do Hierosolym<sup>Ap</sup> i przyszli<sup>1139 ao ac</sup> do Bethfage do Góry<sup>A</sup> <sup>4</sup>Drzew Oliwnych<sup>905 Gp</sup>, wtedy Jezus odprawił<sup>334 ao</sup> dwóch<sup>Ap</sup> uczniów<sup>Ap</sup> **21,2** powiadając im: Wyprowadzcie się<sup>pr it md-ps-dp</sup> do otwartej wiejskiej osady<sup>A</sup>, tej z góry naprzeciw<sup>1513</sup> was<sup>Gp</sup>, i prosto z tego - natychmiast znajdziecie<sup>ft</sup> oślicę<sup>As f</sup> związaną<sup>659 As f pt pf ps</sup> i młode *zwierzę*<sup>2469 As m</sup> wspólnie z nią<sup>G</sup>; rozwiąawszy<sup>1743 Np pt ao</sup> powiedzcie<sup>39 ao</sup> mi. **21,3** I jeżeliby ktoś wam rzekłby<sup>ao sb</sup> coś, powiecie szczegółowo<sup>841 ft id</sup> że: <sup>5</sup>Wiadomy utwierdzający pan ich<sup>430 Gp</sup> potrzebę<sup>3009 As</sup> ma, prosto potem zaś odprawi<sup>ft</sup> je<sup>Ap</sup>. **21,4** To właśnie<sup>2094 Ns n</sup> zaś stało się<sup>584 3s pf ac</sup> aby zostałyby uczynione pełnym<sup>3s ao sb ps</sup> to spłynięte<sup>2486 Ns n pt ao ps</sup> przez-z wiadomego proroka<sup>G</sup> *obecnie* powiadającego<sup>G pt pr</sup>: **21,5** Rzeknijcie córce Sion<sup>indecl</sup>: Zobacz-oto wiadomy król twój przyjeżdża<sup>1139 pr</sup> tobie<sup>D</sup>, <sup>6</sup>uprzejmy i łagodny<sup>2362 i</sup>

1 Teologiczny sens 'okupu' *lytron* od starożytności jest dyskutowany, n.p. {137}s.152.199 {188} s.117 {211}s.285-288; ciekawe że pojawia się w nim wątek transakcji z szatanem (Orygenes). Tutaj Jezus mniej dba o doskonałość swego ojca, niż o zepsutą część narodu izraelskiego, odpadłą od człowieczeństwa (por. Pawłowy 'stary człowiek' *palaios anthropos* Rm 3,4 6,6 7,24 E 4,22 Cl 3,9). Lecz syn człowieka jako okup jest sprzeczny ze S.t., w którym przychodzi on jeden raz w chwale jako sędzia Dn 7,13 i przewyższa mesjasza - syna Dawida {100}s.591. Por. Ac 2,34.

2 Po w.28 niektóre kodeksy z VI w. mają słowa, których nikt nie uznaje za autentyczne.

3 Gr. *par-ago*. Jezusowe „pomijanie” drogi może dotyczyć Zakonu n.p. Hb 3,10, co potwierdza osobowość Dawida.

4 Gr. *elaia* 'drzewo oliwne'.

5 Wygląda, że okoliczności misji były przygotowane, z wiedzą Jezusa. „Jezus już wcześniej umówił się z przyjaciółmi[?], których w Betanii musiał mieć b. wielu” {188}. W Jo 12,14 inaczej: „Znalazłszy Jezus oślę”.

6 Gr. *praus, praos* 'uprzejmy, łagodny, delikatny, pieścizliwy, miły, bagatelizujący, życzliwy', n.p. o Dionizosie {6}, w LXX *AiNI* 'ubogi, biedny'. W przeciwieństwie do *biastes* 'przemozny, gwałciciel' 11,12. W Jo 12,15 zaopatrzenie Jezusa-oblubieńca w przymiotnik *praus* (od zwierzęcego „młodego osła”) pozwalało „nie strachać się córce Syjon” (co ją by czekało, gdyby był nim rygorystycznie sprawiedliwy król-człowiek). Syjon i jego chrześcijańscy agenci „strachają się” jak śmierci wszelkich rygorów, presji i opresji, o ile nie są one skanalizowane do seksu.

<sup>1</sup>nastąpiwszy *okrakiem* <sup>1064</sup> Ns m pt pf ac aktywnie na <sup>2</sup>osła <sup>2029</sup> As m, f, i aktywnie na <sup>3</sup>młode zwierzę <sup>2469</sup> As m  
<sup>4</sup>syna <sup>2856</sup> As m <sup>5</sup>zwierzęcia podjarzemnego <sup>2878</sup> Gs n. **21,6** Wyprawiwszy się <sup>Np pt ao</sup> zaś uczniowie i uczy-  
niwszy <sup>Np pt ao</sup> z góry tak jak zestawił do razem <sup>2717</sup> ao im Jezus, **21,7** przywiedli <sup>39</sup> ao tę oślicę i to  
młode zwierzę i nałożyli na *dodatek* <sup>1111</sup> ao na nie <sup>Gp</sup> szaty i nasiadł <sup>1079</sup> ao w górze na <sup>1048</sup> <sup>6</sup>nich <sup>Gp</sup>.  
**21,8** Zaś najliczniejszy tłum pościelili <sup>2641</sup> 3p ao *należące do* siebie samych <sup>Gp</sup> szaty w drodze, inni  
zaś ścinali <sup>1614</sup> 3p ipf gałęzie od drzew i ścielili <sup>2641</sup> 3p ipf w drodze. **21,9** Zaś tłumy <sup>Np</sup>, te poprzedza-  
jąc wiodące <sup>2370</sup> Np pt pr go i te następując wdrażające się <sup>Np pt pr</sup>, krzyczały *gardłowo jak zwierzęta* <sup>1626</sup> ipf  
powiadając: <sup>7</sup>Ocalenie teraz <sup>3052</sup> temu wiadomemu synowi <sup>D</sup> Dawida <sup>indecl</sup>; łatwogodnie odwzorowany  
we wniosku <sup>1180</sup> N pt pf ps ten wiadomy przyjeżdżający <sup>pt pr md-ps-dp</sup> w *niewiadomym* imieniu *niewiadomego*  
utwierdzającego pana; ocalenie teraz <sup>3052</sup> w <sup>8</sup>najwyższych *regionach* <sup>2903</sup>.

**21,10** I w następstwie wjechałszy <sup>846</sup> G pt ao, Gab jego <sup>G</sup> do Hierosolym <sup>Ap</sup> <sup>9</sup>zostało trząśnięte <sup>2532</sup> 3s ao ps  
wszystko to miasto, *następnie* powiadające <sup>Ns f pt pr</sup>: Kto jest ten właśnie? **21,11** Te zaś tłumy po-  
wiodały <sup>1697</sup> ipf: Ten właśnie jest ten prorok Jezus ten od Nazareth Galilai <sup>G</sup>. **21,12** I wszedł Je-  
zus do świątyni <sup>A</sup>, i wyrzucił <sup>856</sup> ao wszystkich <sup>2193</sup> Ap sprzedających <sup>A pt pr</sup> i kupujących w świątyni,  
i stoły *bankierskie* zmieniaczy drobnych monet *na żydowskie* <sup>Gp</sup> <sup>10</sup>z góry na dół przewrócił <sup>1505</sup> ao, i miej-  
sca z góry siedzenia <sup>1404</sup> Ap sprzedających <sup>G pt pr</sup> *gołębicę mieszkającą u człowieka* <sup>2251</sup> Ap f. **21,13** I powia-  
da im: *Od przeszłości* jest pismem odwzorowane <sup>602</sup> 3s pf ps: Dom mój *jako* dom modlitwy będzie  
zwany <sup>1439</sup> ft ps, wy zaś go czynicie *jako* jaskinię <sup>A</sup> <sup>11</sup>zbojców <sup>1712</sup>. **21,14** I przyszedli do istoty jemu  
ślepi i chromi w świątyni, i wypielegnował <sup>1283</sup> ao ich. **21,15** Ujrawszy zaś prapoczątkowi kapła-

1 Gr. *epi-baino* z accusativem zwierzęcia może znaczyć ‘wsiąść na, jechać’ lub o samcu ‘po-kryć’ samicę {6}. W LXX odpowiedni-  
kiem jest *RKB* ‘jeździć siedząc okrakiem’, więc bazując na częściach płciowych. Tu z powodu rodzaju żeńskiego “córki” Sion i  
“oślicy” narzuca się to seksualne znaczenie. Zresztą sam wjazd do Jerozolimy na młodym osle ma znaczenie seksualne {135} s.310 i  
n. Dorosły osioł był bogiem słonecznego żaru s.312.

2 Gr. *onos* może być rodzaju męskiego lub żeńskiego: ‘osioł, oślica’, i accusativy mają takie same: *onon*. Ale u źródłowego Zach 9,9  
jest „na osle”, zgodnie z r.m. hebr. ChMOR i tak przekłady. Ponadto następny wiersz „i na młode, syna podjarzemnego” jest prawdo-  
podobnie paralelny do wiersza poprzedniego, więc „na osła” odpowiadałoby „na syna”. Nie wiem jak {1} i {11} wybierają rodzaj  
żeński; może dla uzgodnienia z „oślicą” z 21,2.

3 Gr. *polos* ‘każde młode zwierzę, młody koń, źrebię już zaprzęgane, wielbłąd, osioł, Pegaz’; w rodzaju męskim jak tutaj także ‘doj-  
rzały młodzieniec’, a w r. ż. ‘dojrzała dziewczyna, nierządnicą’. Może bezseksualny Jezus, sam syn człowieka, kiedy zostaje „zawia-  
zany do wesela” przydanym mu duchem św., wyłania nowego zwierzęcego fallusa i staje się chrystusowym oblubieńcem. Por. rys  
seksualny ojca 18,13 i oblubieńca Mt 9,15 25,1-10 Jo 3,29 Ap 21,9. Syn człowieka ma tu tylko rolę wierchowca, nośnika dla fal-  
lusa-Dawida, by ten mógł „wstąpić do nieba” (wspólne *anabainein eis ton ouranon* Ac 2,34 Jo 3,13). Później jednak oblubieńcem ma  
„rozwiązać się” z przypadłości zaślubin Lc 12,36 odłączając od siebie ducha św. i jego fallusa, i stać się na powrót bezseksualnym  
synem człowieka.

4 Gr. *hyios* ‘syn’. Przekłady gubią to słowo. Podobna zbitka do *polon hyion* jest w Ap 12,5 *hyion arsen*.

5 Gr. *hypo-zygion* od *hypo* ‘pod’ i *zygos*, *-on* ‘jarzmo, sprzęg dla dwóch’. Jako ‘jarzmo’ odczuwano Zakon Ac 15,10 G 5,1 („jarzmo  
niewoli”). Inne jarzmo, ‘miłe’ *chrestos*, miał Jezus Mt 11,29n. „Zwierzęciem podjarzemnym” mógł być osioł, ojciec „(seksualnie)  
młodego”. Może tym „młodym” pierwotnie bezseksualny syn człowieka przydaje sobie fallusa zasiadając nań okrakiem. Przekłady  
jako *hypozygion* dają całkiem inne słowo: „oślicę”, zapewne dla uzgodnienia z 21,2.7. Lecz przekładowca nie jest od poprawiania  
czy harmonizowania tekstu źródłowego.

6 Jest fizycznie niemożliwe, by Jezus jechał równocześnie na dwóch zwierzętach. Ale siedzieć symbolicznie mógł. Siedząc na mło-  
dym osle jako fallusie, równocześnie musiał siedzieć na oślicy. Wskazuje to na symboliczne znaczenie tych zwierząt i Jezusa jako  
jeźdźcy. Jedno zwierzę zostało określone rodzajem żeńskim, a drugie rodzajem męskim. {144} odnosi tę “trudność” do proroctwa Za  
9,9 s.285, lecz tam król siedzi tylko na młodym osle. Z tego jednego zwierzęcia u Zachariasza, opisanego podwójnym paralelizmem  
syntetycznym, Mateusz zrobił dwa. Próbuje się to tłumaczyć, że źrebię, rozpoczynając rolę wierchowca, wymagało obecności mat-  
ki. Oślica (pod-jarzemna) symbolizowała synagogę; jarzmo - Torę {51} s.286. Tym “młodym synem” synagogi mógł być przenośnie  
faliczny Dawid w.9.

7 Hebr. *hosanna* wypowiedano wokół ołtarza całopalenia {144} s.285. Składało się z dwóch słów: ‘ocalenie, ratunek’ oraz ‘nuże, te-  
raz, przed czasem’ n.p. Ps 118,25. Kierowane m. in. przez kobiety do króla 2S 14,4 2R 6,26. Podobne w Apokalipsie: „W tej chwili,  
teraz, zaraz, natychmiast’ *arti* stało się ‘ocalenie’ *soteria* boga 12,10.

8 Powtórzona „aklamacja zdaje się wzywać samych aniołów” {316}.

9 Gr. *seio*, też o ekstazie bakchicznej, o wstrząsie ‘ciała organizmu’ *soma* {6}. Przekłady „poruszyło się”, lecz jest to raczej drżenie,  
wstrząs przetrachu {316} miasta Jeruzalem, które symbolizowała kobieta. Jezus wjechał do Jerozolimy jako do kobiety. Podobne  
znaczenie ma *threo* w Pnp 5,4 (LXX): „Mój miły ‘odesłał’ *apostello* rękę swoją od ‘dziury’ *ope*, i ‘łono’ *koilia* moje ‘trwożnie za-  
wołało’ *threo* na niego”. A wedł. TH: „Ukochany mój włożył rękę swoją przez otwór (zasuwę), a wewnątrz moje ‘zadrzało, zagrucha-  
ło, wzbudziło pożądanie’ HMH z powodu jego”.

10 Tu Jezus nie był “uprzejmy i łagodny” jak w 21,5.

11 W Mt 11,12 są to ‘czyniący gwałt, przemoc’ *biastes*. Tu są to *lestes* – tacy sami jak zawieszani z Jezusem (u Lc 23,32-39 zwani  
*kakourgos*) i jakiego zaprosił Jezus do rajy Lc 23,43.



ni i pisarze dziwy które uczynił<sup>2314 ao</sup> i chłopaków<sup>2120 Ap</sup> krzyczących w świątyni i powiadających<sup>Ap pt pr</sup>: Ocalenie teraz<sup>3052</sup> wiadomemu synowi Dawida, oburzyli się<sup>14 ao ac</sup> **21,16** i rzekli mu: Słyszysz<sup>pr id ac</sup> co ci właśnie powiadają? Zaś Jezus powiada im: Owszem; nigdy *nie* przeczytaliście że: Z ust<sup>1</sup> dziecinnie nie umiejących budowania eposu<sup>1926 Gp</sup> i ssących<sup>1292 Gp pt pr</sup> z góry na dół dostosowałeś sobie<sup>1501 ao md</sup> <sup>2</sup>chwałę<sup>67</sup>? **21,17** I z góry na dół pozostawiwszy<sup>N pt ao</sup> ich wyszedł<sup>1016 ao</sup> na zewnątrz miasta do Bethanii, i przebył noc w powietrznym miejscu<sup>424 ao ps-dp</sup> tam.

**21,18** Przedwcześnie rano zaś ponownie wiodąc w górę<sup>1044 N pt pr ac</sup> do tego miasta, załaknął<sup>2208 ao</sup>.

**21,19** I ujrzawszy<sup>2041 pt ao</sup> drzewo figę<sup>2661</sup> jedną na drodze<sup>G</sup> przyszedł<sup>1016</sup> aktywnie na nią<sup>A</sup>, i żadne *nie*<sup>As n</sup> znalazł w niej, jeżeli nie liście *ujęte w jedno*<sup>2963 Ap n</sup> wyłącznie jedynie<sup>1887</sup>. I powiada jej: <sup>3</sup>Żeby już dłużej nie<sup>1850</sup> z ciebie owoc stały się<sup>584 ao sb</sup> do sfery funkcji<sup>842</sup> tego eonu<sup>81 As</sup>. I została wysuszona<sup>1963 ao ps</sup> <sup>4</sup>z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy<sup>2176</sup> ta figa. **21,20** I ujrzawszy<sup>2041</sup> uczniowie zdziwili się<sup>1270 ao ac</sup> powiadając: Jakże z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy została wysuszona<sup>1963 ao ps</sup> ta figa? **21,21** Odróżniwszy się *dla odpowiedzi* zaś Jezus rzekł im: Zaiste powiadam wam: Jeżeli ewentualnie ewentualnie macie<sup>pr sb ac</sup> *jakiś niewiadome* przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279 Af</sup> i nie<sup>5</sup> zostalibyście na wskroś rozróżnieni<sup>686 ao sb ps</sup>, nie wyłącznie jedynie<sup>1887</sup> to<sup>An</sup> tej figi<sup>G</sup> uczynicie<sup>ft</sup>, ale choćby tej wiadomej górowej istocie<sup>2057 D n</sup> tej właśnie<sup>2094 Ds n</sup> rzekliście<sup>ao sb</sup>: Podaj się uniesieniu<sup>70 2s ao it ps</sup> i poddaj się rzuceniu<sup>463 ao it ps</sup> do wiadomego morza<sup>A</sup>, stanie się<sup>584 3s ft id md-dp</sup>, **21,22** i wszystkie<sup>2193 Ap n</sup> te które<sup>Ap n</sup> ewentualnie poprosilibyście<sup>ao sb ac</sup> w modlitwie przekonująco uwierzytelniając<sup>2277 N pt pr ac</sup>, weźmiecie<sup>1681 ft md-dp</sup>.

**21,23** I w następstwie przyszedłszy<sup>1139 G pt ao, Gab</sup> jego<sup>G</sup> do świątyni, przyszedli do istoty<sup>2400 ao</sup> jemu nauczającemu<sup>D pt pr</sup> prapoczątkowi kapłani i starsi *walczącego* ludu<sup>1689</sup> powiadający<sup>N pt pr ac</sup>: “W której samowolnej władzy wybycia na zewnątrz<sup>1028 D</sup> te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> czynisz? I kto tobie dał<sup>734 ao</sup> samowolną władzę tę właśnie<sup>2094 As f</sup>?” **21,24** Odróżniwszy się *dla odpowiedzi* zaś Jezus rzekł im: Wezwę do uwyrażenia się<sup>1141 ft ac</sup> was i ja odwzorowany wniosek<sup>1726 A</sup> jeden<sup>843 A</sup>, który<sup>2061 A</sup> jeżeliby rzekliście<sup>ao sb</sup> mi, i ja wam powiem szczegółowo<sup>841 ft</sup> w której samowolnej władzy te właśnie czynię: **21,25** To zanurzenie dla pogrążenia i zatopienia w wodzie<sup>465 N</sup>, to<sup>7</sup> Joannesa<sup>G</sup>, skąd *pozostając w łączności z tym*<sup>2313</sup> *jakościowo* było<sup>834 3s ipf ac</sup>? Z *jakiegoś* nieba albo czy z *jakichś* ludzi? Ci zaś na wskroś wnioskowali<sup>692 ipf</sup> <sup>8</sup>w sobie samych<sup>799</sup> powiadając: Jeżeliby rzekliśmy<sup>ao sb</sup>: Z nieba, powie szczegółowo nam: Przez co więc nie uwierzytelniliście<sup>2277 ao ac</sup> jemu? **21,26** Jeżeliby zaś

1 Gr. *nepios* złożone z *ne* (od *ana*) ‘brak, pozbawienie’ i *epos* wyrażenie związane z ‘pochodzeniem lub użyciem; epos, opowiadanie’. Stąd *nepios* znaczy ‘nie-mowlący, nie-rozumny, nie-przewidyjący, dziecinny, głupi’. Tu Jezus przyznaje się do (duchowego) synostwa Dawida i do **dzieciństwa**. Co to za bóg Jahweh, z jakiej półki stworzeniowej, który nie przygotowuje sobie chwały z dzieł człowieka, szczytowego stworzenia Boga, ale z nieartykułowanych zwierzęcych dźwięków niemowląt? Powyższa deklaracja boga wyklucza ze sfery jego zainteresowania dorosłego rozumnego cywilizowanego człowieka. Można nawet powiedzieć, że tutaj (i nie tylko) Jezus dokonuje zdrady swojego pierwotnego statusu jako niebiańskiego, a później także ziemskiego, syna człowieka, na rzecz prymitywnego dzieciństwa i hybrydowości ducha świętego.

2 Gr. *ainos* ‘utwór chwalcący z przesadą, chwamba, aprobata, chwala’. Przytaczany tu tekst pochodzi z Ps 8,2 gdzie *ainos* odpowiada hebr. *AiZ* ‘moc, siła, gwałtowność, srogość, ostrość, dotkliwość; wspaniałość, splendor’.

3 Zdaniem {188} jest to „może najtrudniejszy, a przy tym niewygodny tekst N.t. Tekst ten wzięty dosłownie, ukazuje nam Jezusa w akcji, która zadaje potężny cios całemu wyobrażeniu o jego osobie... Jest to trudność natury moralnej. Jezus niszczy drzewo figowe za niewykonanie tego, czego ono wykonać nie mogło. Jezus też używa swą nadprzyrodzoną moc dla swoich własnych celów. Jest to czyn niekontrolowanego rozdrażnienia” s.141.144. Podobne złośliwe i figlarne cudzie dziecka Jezusa opisują ewangelie dzieciństwa (Tomasza, Arabska, Ormiańska) – oczywiście uznane za apokryficzne – gdzie „niektóre z cudów mają charakter wręcz moralnie zły” {127-1} s.256.

4 Gr. *para-chrema*. Charakterystyczne dla Jezusa totalne ‘pomijanie’ ziemskich i ludzkich uwarunkowań.

5 Gr. *dia-krino*. Przekłady: „zwątpicie”, „wątpili”, które również {6} uznaje, chociaż tylko dla N.t.. Pk76

6 W perykopie 21,23-32 można dostrzec paralele: <sup>1</sup>„w której” – „skąd” – „z ludzi” – „winnica” – „celnicy-złodzieje i nierządnic”; <sup>2</sup>„samowolna władza” – „zanurzenie” – „zebrana reguła cywilizacji” wyznaczana przez złodziei i nierządnicę – „winnica” (kościół światowy); oraz <sup>3</sup>„kto” – „Joannes”.

7 Czyli ośrodkiem cudów jest pośmiertny Joannes-człowiek. Władza Joannesa pochodziła od nieokreślonych ludzi, co wyraźnie u Mc 11,32: “Ale czy powiedzieliśmy: Z ludzi?” Może Jezus, według lansowanego porzekadła, „musi być kimś, zanim będzie sobą”? Ale Jezus już nigdy nie wrócił do swego pierwotnego człowieczeństwa.

8 Jeżeli rozmawiali “w sobie samych” czy też “intymnie do siebie samych” (Mc, Lc), od kogo Mateusz mógł wiedzieć o treści tej rozmowy? Tego rodzaju pytania można często stawiać ewangelistom.

rzeklibyśmy: Z człowieka, strachamy się <sup>pr md-ps-dp</sup> w ten tłum <sup>A</sup>, wszyscy bowiem tak jak <sup>3051</sup> *jakiegoś* proroka <sup>A</sup> mają Joannesa <sup>A</sup>. **21,27** I odróżniwszy się <sup>N pt ao ps-dp</sup> Jezusowi rzekli: Nie *wiedzieliśmy i stąd nie wiemy* <sup>pf</sup>. Mówił <sup>2925 ipf, ao</sup> im i on: Ani ja *nie* powiadam <sup>pr</sup> wam w której samowolnej władzy te właśnie czynię.

**21,28** Co zaś wam wyobraża się <sup>3s pr ac</sup>? *Jakiś* człowiek miał <sup>1202 ipf</sup> <sup>1</sup>potomki <sup>2769 Ap n</sup> dwa. I przyszedłszy do istoty pierwszemu, rzekł: Potomku, prowadź się pod *moim* zwierzchnictwem, dzisiaj działaj <sup>pr</sup> w wiadomej winnicy <sup>145</sup>. **21,29** Ten zaś odróżniwszy się rzekł: Nie chcę; później zaś zmieniawszy sobie cel dbania <sup>1835 N pt ao ps-dp</sup> odszedł <sup>283 ao</sup>. **21,30** Przyszedłszy do istoty zaś temu odmien-nemu, rzekł tak samo. Ten zaś odróżniwszy się rzekł: <sup>2</sup>Ja <sup>818</sup>, utwierdzający panie, i nie odszedł. **21,31** Kto z tych dwóch uczynił <sup>2314 ao</sup> tę wolę <sup>3</sup>ojca? Powiadają: Ten pierwszy. Powiada im Jezus: Zaiste powiadam wam, że <sup>4</sup>dzierżawcy poborów z pełnych urzeczywistnień <sup>2779</sup> i <sup>5</sup>nierządnic <sup>2339</sup> <sup>6</sup>poprzedzając wiodą <sup>2370 pr ac</sup> was do sfery funkcji <sup>842</sup> wiadomej królewskiej władzy <sup>A</sup> wiadomego boga <sup>G</sup>. **21,32** Przyszedł <sup>1139 ao</sup> bowiem Joannes istotnie do was w drodze <sup>7</sup>zebranej reguł cywilizacji <sup>745 G</sup>, i nie uwierzytelniście <sup>2277 ao ac</sup> jemu, zaś dzierżawcy poborów z pełnych urzeczywistnień i nierządnic uwierzytelni <sup>2277 ao ac</sup> jemu; wy zaś ujrawszy ani nie zmieniliście sobie celu dbania <sup>1835 ao ps-dp</sup> później *od przyczyny* tego <sup>1966 Gs n</sup> *które skłaniało* uwierzytelnić <sup>2277 ao ac</sup> jemu.

**21,33** Inne porównanie usłyszcie <sup>ao it</sup>. *Jakiś* <sup>8</sup>człowiek był <sup>ipf</sup> <sup>9</sup>absolutny władca domu <sup>1988</sup> taki który zasadził <sup>2965 ao</sup> winnicę <sup>As m</sup> i ogrodzenie <sup>A</sup> jej <sup>D</sup> dookoła położył <sup>2253 ao ac</sup> i wykopał <sup>2058 ao</sup> w niej tłocznię i zbudował *jako dom* <sup>1989 ao</sup> wieżę, i wydał dla siebie <sup>861 ao md</sup> ją *jakimś* rolnikom, i oddalił

1 Gr. *teknon*, różne od *hyios* 'syn' jak podmieniają przekłady. Tylko ten pierwszy potomek jest tu nazwany „potomkiem”. Podobnie w Lc 15,11-32 tylko pierwszy jest „potomkiem”, drugi zaś „synem” Lc 15,30n.

2 Gr. *ego* 'ja', to zaimek osobowy, którym osoba mówiąca oznacza siebie. Czy tu nawet akcentuje siebie, jako podmiot, w sensie „ja [jestem winnicą]”? Byłby to czysty osobowy proto-humanitaryzm, absolutyzujący niebiańskość człowieka, bez ekologizmu. Dalej tą winnicą zdaje się być Jan Chrzciciel, może też jako figura hierarchów Izraela; byłby on więc owym drugim odmiennym potomkiem, w którym (do którego), jak w winnicy (do winnicy), działają (wtwierdzają, nawiązują) złodzieje i prostytutki. Wtedy owa 'królewska władza' *basileia* boga z 21,32 byłaby tą winnicą, a złodzieje (celnicy) wraz z nierządnicami byłiby drugim potomkiem, „działającym” w sferze władztwa Jana. T.j. z polecenia ojca oczyszczającym jego winnicę, poprzez złodziei i nierządnic Jo 15,2?

Natomiast nie wiem w jaki sposób większość przekładów daje tu afirmatywne „tak”, „tak jest”? BT przyjmuje od Vulgaty *eo* „idę”. Fragment od początku przysparzał kłopotów, ma wiele wersji w tekstach źródłowych, nawet z zamianą słów potomka pierwszego i drugiego.

3 Człowiek-ojciec jest tu metaforą boga[-ojca]; winnica jest Izraelem {316}.

4 Gr. *telones*. Żydowski celnik, dzierżawca cła; był synonimem złodzieja i nadmiernego wyzyskiwacza. Jak dzierżawcy-arendarze w Polsce i na Ukrainie.

5 Gr. *porne* 'nierządnica, prostytutka'. Tak więc według Jezusa chrześcijanie muszą podążać za nierządnicami i złodziejami, w dziele czyszczenia. A także za zbójcami, bo ich przedstawiciela pierwszego wprowadził Jezus do rajy Lc 23,43. Właśnie tacy pozostają **awangardą chrześcijaństwa**, to są prawdziwe „wartości chrześcijańskie”. Jest też niepodobieństwem, by taka ścisła czołówka była w stanie zaakceptować u siebie szlachetnych i uczciwych. Przecież i dzisiaj znamy „negatywną selekcję”, stosowaną przez tych którzy „nie chcą takich którym nie mają nic do zarzucenia”. Każdy więc powinien sobie zdawać sprawę, że wybierając chrześcijaństwo wchodzi pod przywództwo prostytutek, złodziei i zbójców. Macie, w co wierzyć. Nadmienmy, iż całkiem inną, negatywną, ocenę nierządnic przez zbawiciela przedstawiają apokryfy.

6 Gr. *pro-ago* 'wieść na przedzie, prowadzić' n.p. Mt 2,9 Ac 12,6 16,30 25,26, od *ago* 'wieść, prowadzić'. Przekłady: „wyprowadzić” (BiZ) lub „wchodzić przed” (BT), jakby to było *fthano* ewentualnie *pro-erchomai*. Zatem złodzieje i nierządnicę są tymi *pro-dromos* 'biegnącymi na przedzie' Hb 6,20, wytyczającymi chrześcijanom drogę {108}s.187.

7 Gr. *dikaiosyne*. Niejasne jest pojęcie: „droga *dikaiosyne*” Joannesa. Rzeczownik *dikaiosyne* występuje u Mt 7x i często w listach Pawła. W Ap 19,11 w *dikaiosyne* sędzi i walczy baranek (jak w lasce), w niej także ma sędzić zmartwychwstały Jezus Ac 17,31; w Mt 3,15 razem z 5,17 może jest dopełnieniem Zakonu (wspólne „dopełnić”); w Mt 5,10 może jest 'królewską władzą' *basileia* niebios - na pewno w Rm 14,17, ale w Mt 6,33 jest chyba dodatkiem do *basileia*. Tu w Mt 21,32 *dikaiosyne* jest drogą do *basileia* (wyprowadzają do ~ są w drodze do); w Jo 16,10 jej nośnikiem jest Jezus odchodzący do ojca; w Ac 13,10 jest prostą drogą pana (drogą jest pomazany Jezus Jo 14,6); nasza 'nieprawość' *adikia* 'zestawia razem' *syn-istemi* 'sprawiedliwość' *dikaiosyne* boga Rm 3,5; *dikaiosyne* jest więc jej wynikiem. Jest ona 'oddzielnie od' *choris* Zakonu Rm 3,21; była nią wiara Abrahama Rm 4,3; jest nim chrystus jako koniec Zakonu Rm 10,4, chrystus Jezus i mądrość boga 1C 1,30; *dikaiosyne* to także nowy zakon, duch, hiperbola nad Zakonem 2C 3,7-10 G 3,5-6 5,5, ożywienie G 3,21; czyni ją 'sprawiedliwy' *dikaioi* Ap 22,11. Więc „droga *dikaiosyne*” to jakby procedura 'zbioru sprawiedliwości', nowy zakon w fazie tworzenia na ziemi. Podobnie wedł. {144} jest to „droga wiodąca do królestwa bożego” s.291.

8 Przekłady pomijają słowo 'człowiek' *anthropos*.

9 Gr. *oiko-despotes*. Tu jest nim człowiek (+Mt 13,52 Lc 14,21) lub syn człowieka (+Mt 13,27). Przekłady dają tu „gospodarz”, choć 'zarządzający domem jako gospodarz' to *oiko-nomos*. Zresztą dalej widać, że nie on „gospodarzy”, lecz rolnicy. Bo jak w chrześcijaństwie człowiek mógłby być 'absolutnym władcą [swojego] domu’?

się od swego okręgu administracyjnego <sup>297 ao</sup>. **21,34** Gdy zaś przybliżył się <sup>807 ao ac</sup> wiadomy stosowny moment owoców <sup>Gp</sup>, odprawił <sup>334 ao</sup> niewolników swoich istotnie do tych rolników wziąć <sup>1681 ao</sup> wiadome owoce swoje <sup>Gs</sup>. **21,35** I wzięwszy <sup>1681 Np pt ao</sup> ci rolnicy niewolników jego, któregoś <sup>2061 As</sup> wprowadzie <sup>1</sup> *biczowaniem* obrali ze skóry <sup>646 ao</sup>, któregoś zaś odłączyli przez zabicie <sup>315 ao</sup>, któregoś zaś obrzucili kamieniami i *utukli* <sup>1717 ao ac</sup>. **21,36** Na powrót odprawił <sup>334 ao</sup> innych niewolników liczniejszych <sup>Ap</sup> od pierwszych <sup>Gp</sup>, i uczynili <sup>2314 ao</sup> im tak samo. **21,37** <sup>2</sup> Później <sup>2898</sup> zaś odprawił istotnie do nich <sup>3</sup> syna swojego powiadając: <sup>4</sup> Będą skłonieni do obrócenia w swoje wnętrza i do *przyjęcia* <sup>998 ft ps</sup> syna <sup>A</sup> mego <sup>G</sup>. **21,38** Ci zaś rolnicy ujrawszy <sup>2041</sup> syna rzekli w sobie samych: Ten właśnie *jakościowo* jest ten wiadomy <sup>5</sup> dziedzic losowy <sup>1577</sup>; przyjdźcie tu, <sup>6</sup> może odłączylibyśmy przez zabicie <sup>315 ao</sup> go i *może* otrzymalibyśmy <sup>1202 ao sb</sup> losowe dziedzictwo <sup>1576</sup> jego. **21,39** I wzięwszy <sup>1681 Np pt ao</sup> go wyrzucili <sup>856</sup> na zewnątrz winnicy i odłączyli przez zabicie <sup>315 ao</sup>. **21,40** Gdyby <sup>2069</sup> więc <sup>7</sup> przyszedłby <sup>1139 ao sb</sup> ten utwierdzający pan winnicy, co uczyni rolnikom owym? **21,41** Powiadają mu: <sup>8</sup> Złych <sup>1435 Ap</sup> <sup>9</sup> źle <sup>1437</sup> odłączy przez zatracenie <sup>320 ft</sup> ich <sup>Ap</sup>, i winnicę wyda dla siebie <sup>ft md</sup> innym rolnikom, takim którzy <sup>2067 Np</sup> będą oddawali <sup>299 ft</sup> mu owoce w stosownych momentach ich <sup>Gp</sup>. **21,42** Powiada im Jezus: <sup>10</sup> Nigdy *nie* przeczytaliście <sup>163 ao</sup> w wiadomych odwzorowanych Pismach: *Niewiadomy* kamień <sup>A</sup>, który <sup>2061 A</sup> <sup>11</sup> odrzucili po sprawdzeniu przyjęcia <sup>300 ao ac</sup> wiadomi budujący *jako dom* <sup>Np pt pr ac</sup>, ten właśnie stał się <sup>584 ao ps-dp</sup> <sup>12</sup> do sfery funkcji <sup>842</sup> *niewiadomej* <sup>13</sup> głowy <sup>A f</sup> *niewiadomego* kąta węgielnego <sup>606 G f</sup>; <sup>14</sup> od strony <sup>2139</sup> *niewiadomego* <sup>15</sup> utwierdzającego pana <sup>1666 G</sup> stała się <sup>584 3s ao md-dp</sup> ta właśnie <sup>N f</sup>, i *jakościowo* jest *cudownie* dziwna <sup>1272 N f</sup> w oczach naszych? **21,43** Przez to właśnie <sup>2094 A n</sup> powiadam wam że będzie uniesiona <sup>70 3s ft ps</sup> od was ta <sup>16</sup> królewska władza <sup>f</sup> tego boga i będzie dana <sup>734</sup>

1 Gr. *dero*, od tego *derma* ‘skóra’.

2 Gr. *hysteron*. Przekłady „w końcu”.

3 Więc syna człowieka, p. w.33. Mc 12,6 i Lc 20,13 dodają: ‘umiłowanego’ *agapetos*.

4 Słowo gr. *en-trepo* zawiera rdzeń *trepo* ‘zwracać, obracać’. Jak w Lc 18,2,4 o niesprawiedliwym sędzi, który człowieka nie „szacował, honorował”. Przekłady spływają: „uszaniu”, co raczej *timao, eusebeo*.

5 Gr. *klero-nomos* od *kleros* ‘los, wylosowany odłam’ i *nemo* ‘rozdzielić, wydzielić, przydzielić’.

6 Tryb *coniunctivus*, ‘sprzęgający’, łączący, warunkujący. Też w czasowniku następnym.

7 Uwaga j.w.

8 Gr. *kakos* ‘zły’, powtórzone w formie przysłówkowej w słowie następnym. W N.t. ważny oznacznik strony przeciwnej, kojarzony z szatanem, żmiją, zwierzęciem, królem Egiptu, królem Herodem; też z (Jezusem) chrystusem 2Tm 2,9 Lc 23,32 Ac 19,9 Jo 18,30 Mc 9,39.

9 T.j. bóg posłuży się ‘złem’ *kakos* (– szatanem?).

10 W swej odpowiedzi arcykapłani i starsi nie przewidują żadnej budującej roli dla zabitego syna. Odpowiedź Jezusa natomiast: „Nie czytaliście” ma charakter polemiczny, sprzeciwiający.

11 Gr. *apo-dokimadzo*. Dla *apo* możliwy przekład: ‘od-rzucili, od-łożyli, od-dalili’ i t.p. P. przyp do Mc 12,10.

12 Gr. *eis* ‘do’ (t.j. miał być dodany ‘do’ już istniejącej głowy węgla). Przekłady opuszczają ‘do’, usamodzielniając ów kamień. Zatem nierządnicę i złodziejscy celnicy uwierzyli w syna człowieka, który po śmierci stał się (jako zmartwychwstały fallus?) do “głowy węgla”, kobiecego Syjonu Ac 4,11 1P 2,7. Podobnie syn „człowieka”-Saula, Jonatan, skazany na śmierć przez rygorystycznego ojca, został zaopatrzony w przestępczego fallicznego towarzysza w osobie Dawida.

13 Kamień węgielny odnoszono do Abrahama albo Dawida {316}.

14 Gr. *para* z gen. Przekłady podkładają znaczenie ‘od’, co jednak gr. *apo*.

15 W cytowanym tu Ps 118,22-23 ‘pan’ *kyrios* to Jahweh, tu zaś wedł. Ac 4,11 tym kamieniem-soterem jest Jezus. Przenoszenie prerogatyw boga na Jezusa jest typową tendencją nowotestamentalną, mającą na celu zindywidualizowanie bóstwa, przybliżenie go do siebie, oswojenie. Tak samo całe ewangelie są instrukcją oswojenia z narodowym zepsuciem syna człowieczego. A to wielka różnica teologiczna i egzystencjalna: jakiej rangi, wymiaru (i jakości) jest zbawca. Jezus, w odpowiedzi na pytanie o zasadę jego cudów 21,23 ukazuje, poprzez siebie, schemat życia syjonowego nurtu Jahveha. Obecny tu przymiotnik *thaumastos* w Ps 118,23 odpowiada hebr. *PLA*; tymi samymi słowami, hebrajskim i greckim, określi swe imię Jahweh w Jud 13,18, jakby był wszystkim, co dziwi, zaskakuje, zdumiewa.

16 Królewska władza odpowiada tu winnicy z w.41. Zatem zasadą powstania owej *basileia* i zadziałania w niej Jahveha jest odrzucenie, odłożenie czegokolwiek przy budowie – nawet gdy zepsute wymaga naprawy lub jest nieodpowiednie na danym etapie! Czy więc, by nie dawać podstawy do jahwiczej rewolucji, powinno od razu zostać uwięzione lub unicestwione? Źle to wróży tolerancyjnym liberalnym cywilizacjom, nieopatrznie goszczącym chrześcijaństwo. To odrzucenie jest też “mocą cudów” o jaką pytali ‘prapoczątkowi kapłani’ i starsi 21,23. Jeszcze raz pokazuje się, że chrystianizm staje się jedynie przez niekonsekwencję, niefrasobliwość, pobłażanie, lekceważenie, tolerancję i naiwność ludzką (pozostawianie zła wolno, zamiast go opanowania). Na tym błędzie-grzechu bazuje i tym żyje.

ft ps *jakiemuś*<sup>1</sup> narodowi<sup>824</sup> <sup>2</sup>*obecnie* czyniącemu<sup>pt pr ac</sup> te owoce jej<sup>G f.</sup> **21,44** I ten padły<sup>2276 N pt ao ac</sup> aktywnie na kamień<sup>A</sup> ten właśnie<sup>2094 A,</sup> <sup>3</sup>będzie razem rozbity<sup>2711 ft ps;</sup> aktywnie na którego<sup>2061 A</sup> zaś by padłby<sup>2276 ao sb ac,</sup> <sup>4</sup>rozproszy jak wiane plewy<sup>1720 ft ac</sup> go. **21,45** I usłyszawszy prapoczątkowi kapłani i farisaiosi te porównania<sup>Ap</sup> jego, rozeznali<sup>585 ao</sup> że około nich<sup>Gp</sup> powiada. **21,46** I szukając *sposobu* go ująć władzę<sup>ao,</sup> przestraszyli się<sup>2938 ao ps-dp</sup> w tłumy<sup>Ap</sup> gdyż <sup>5</sup>do sfery funkcji<sup>842</sup> *jakiegoś* proroka<sup>A</sup> go miały<sup>1202 ipf.</sup>

**22,1** I odróżniwszy się Jezus na powrót rzekł w porównaniach im powiadając: **22,2** Upodobniona została<sup>2017 ao ps</sup> królewska władza niebios<sup>Gp</sup> *niewiadomemu*<sup>6</sup> człowiekowi<sup>7</sup> królowi, takiemu który uczynił<sup>2314 ao</sup> obchody ślubne<sup>555 Ap m</sup> wiadomemu synowi swojemu. **22,3** I odprawił<sup>334 ao</sup> niewolników swoich wezwać<sup>1439 ao</sup> wiadomych *od przeszłości* wezwanych<sup>1439 Ap pt pf ps</sup> do sfery funkcji obchodów ślubnych<sup>Ap;</sup> i nie chcieli<sup>1276 ipf</sup> przyjść<sup>1139 ao.</sup> **22,4** Na powrót odprawił innych niewolników powiadając: Rzeknijcie wiadomym *od przeszłości* wezwanym: Oto <sup>8</sup>śniadanie<sup>364</sup> moje przygotowałem<sup>1156 pf,</sup> byki moje i tuczne *zwierzęta*<sup>Np n</sup> zabite na ofiarę<sup>1322 Np n pt pf ps</sup> i wszystkie *rzeczy*<sup>2193 Np n</sup> przygotowane<sup>Np n;</sup> przyjdźcie tu do obchodów ślubnych<sup>Ap.</sup> **22,5** Ci zaś nie zadbawszy<sup>136 Np pt ao ac</sup> odeszli, któryś wprowadzie do swojego własnego<sup>1334 A</sup> pola<sup>A,</sup> któryś zaś aktywnie na <sup>9</sup>import<sup>950 A</sup> swój, **22,6** zaś pozostali ujawszy władzę<sup>Np pt ao</sup> tych niewolników jego znieważyli<sup>ao</sup> i odłączyli przez zabicie<sup>315 ao.</sup> **22,7** Zaś król<sup>10</sup> zawarł zapalczywością<sup>2043 ao ps-dp</sup> i posławszy<sup>pt ao</sup> oddziały najemnych żołnierzy *do wypraw*<sup>2633 Ap</sup> jego<sup>G</sup>, odłączył przez zatracenie<sup>320 ao</sup> morderców owych i miasto ich <sup>11</sup>wewnątrz przepełniwszy ogniem spalił<sup>948 ao ac.</sup> **22,8** Wtedy powiada niewolnikom swoim: Wprowadzie <sup>12</sup>obchód ślubny<sup>Ns</sup> przygotowany jest, wiadomi zaś *od przeszłości* wezwani<sup>1439 Np pt pf ps</sup> nie byli<sup>834 ipf</sup> godni<sup>264;</sup> **22,9** Wyprawiajcie się<sup>pr md-ps-dp</sup> więc aktywnie na <sup>13</sup>rozdziele-

1 Czyli zadaniem Jezusa było przeniesienie – pierwotnie człowieczej i żydowskiej, ale w chrystianizmie wyizolowanej z cywilizacji – ‘królewskiej władzy’ *basileia* (samego Syjonu) na inny naród, prawdopodobnie na Rzymian, aby, jak świeże drzewo, lepsze „wydawał owoce”. Gdyż to „naród czyni owoce”, więc ani apostołowie, ani wspólnota uczniów, ani kościół, por. {316}. Lecz czy Żydzi, pozostający przy Synaju i Mojżeszu, a także inne narody, mieliby być tylko karmicielem i uszlachetnieniem dzikiego “samego życia” - zwierzęcohybrydowego Syjonu? Kulminacyjnym momentem takiego traktowania człowieka i narodu byłoby przechwycenie przez Syjon pojawiającego się w narodach syna człowieka (to właśnie jest celem pomazania), aby przeszkodzić mu w zainstalowaniu się w cielesnym i materialnym świecie. Gdyż wtedy mogłby on ten świat zbawić; jeżeli zaś zbawiłby świat i jego człowieka – to nie ich, występnych zwierzęcych syjono-chrześcijan, nienawidzących szlachetności, pełni, wielkości, świata i światowego człowieka. Czy nie czas już na religię człowieka – tego szlachetnego cywilizowanego ziemskiego pełnego duchowo-cielesno-materialnego syna człowieka?

2 Przekłady zmieniają czas teraźniejszy na przyszły. Ówczesne „obecnie” to naród rzymski.

3 Gr. *syn-thlao*. Jak gdzie indziej, tak i tutaj Mateusz przywołuje starotestamentowe obietnice (por. {316}), lecz nieadekwatnie, bo tam dotyczy innej materii: nie kamienia-chrystusa, lecz skały samego Jahweha.

4 Gr. *likmao* ‘przewiać jak plewy’ od *likmos*. Przekłady brutalizują: „zmiażdżyć”. Kościół daje znaczenie mające przerazić niewiernych.

5 Gr. *eis* ‘do’. Podobnie jak w 21,26 o Joannesie, lecz tam „tak jak jakiegoś proroka” (Eliasa), tu zaś „do jakiegoś proroka”. Czy też Eliasa? Skąd Jezus byłby typem Elizeusza.

6 Przekłady znowu opuszczają „człowiekowi”. A jest ważne, że król-bóg (por. {316} s.354) jest człowiekiem.

7 Zdaniem {316} tutaj „jednoznacznie bóg jest królem. Jego synem jest według 21,37n Jezus.” s.354.

8 Gr. *ariston*. Ciekawe, że nie *deipnon* ‘obiad, główny posiłek dzienny, popołudniowy lub wieczorny’. Ewangelista królewską władzę niebios kojarzy z ranem (Wenus poranna?). Przekłady: „uczcie” gubiąc tę niezwykłą porę biesiady.

9 Gr. *emporion*. Własny import może jako równorzędny spływowi od porannej Wenus? Odeszli do nakazanej przez pana zwykłej codziennej pracy – a nie do seksu, który nagle zarządził on jako ojciec.

10 Gr. *orgidzo*, z powodu ognia (niebieskiego) chyba ma zwrot odgórny. Zastanawia że identyczne słowo: *orgisthe*, które tu jest człowieka-króla(-boga), jest też *smoka* w Ap 12,17, też w królewskich diademach Ap 12,3, i człowiek-król jest tak samo jak smok „ognisty”, gdyż pali ogniem. Zdaniem {188} „werset 7 nie pasuje do całości... Wysłanie wojsk i spalenie miasta wydaje się całkiem nie na miejscu w połączeniu z zaproszeniem na ucztę weselną” s.166.

11 Gr. *em-pimpremi* od *en* ‘w’ i *pimpremi* ‘ogniem napełnić, nabrzmić’ i tak spalić. “Miasto ich” to może Babilon spalony w Ap 18,9. „Spalił”, więc ten człowiek-król włada ogniem - jak Słońce w Ap 16,8. Króla w astralistyce symbolizowało Słońce.

12 Tu i 22,10.11.12 (w przeciwieństwie do Mt 22,2.3.4.9) *gamos* jest w l.p.; gdyż gotowy jest tylko jeden uczestnik, oblubieniec. Także w Mt 22,11.12 *gamos* jest w l.p – może z powodu, iż dotyczy jednego uczestnika. Liczba mnoga miałaby uzasadnienie, gdyby uczestniczyło w niej więcej zaproszonych. Przekłady nie oddają różnic liczb *gamos*.

13 Gr. *di-eksodos* ‘wyjście-przez rozdział na wskroś wszystkiego’. Odpowiada obchodom ślubnym, płciowym, z oblubienicą, która oznacza tu wyprowadzenie oddzielnej drogi. U Mojżesza była to laska Ex 4,17 rzucona na ziemię i która „stała się ‘ku, do, dla’ hebr.

nia wyjść<sup>736 Ap</sup> dróg<sup>1975 Gp</sup>, i tych których<sup>Ap</sup> jeżeliby znaleźlibyście<sup>ao sb</sup> wezwijcie<sup>1439 ao</sup> do obchodów ślubnych<sup>Ap</sup>. **22,10** I wyszedłszy niewolnicy owi do tych dróg<sup>A</sup>, zebrali do razem<sup>2687 ao</sup> wszystkich których<sup>2061 A</sup> znaleźli, <sup>1</sup>złośliwych<sup>2333</sup> zarówno jak i dobrych<sup>11</sup>; i został przepełniony<sup>2271 ao ps</sup> obchód ślubny<sup>555 Ns</sup> od leżących wstecz do źródła do posiłku<sup>179 Gp pt pr</sup>. **22,11** Wszedłszy zaś król obejrząc badawczo<sup>1273 ao md-dp</sup> tych leżących wstecz do źródła do posiłku ujrzał<sup>2041 ao</sup> tam *jakiegoś* człowieka <sup>2</sup>nie wdzianego we<sup>971 A pt pf md-ps</sup> wdziano<sup>970 A</sup> obchodu ślubnego<sup>555 Gs</sup>. **22,12** I powiada mu: *Nierządny* przyjacielu<sup>1152</sup>, <sup>3</sup>jakże wszedłeś<sup>846 ao</sup> bezpośrednio tutaj nie mając<sup>pt pr</sup> wdziano<sup>A</sup> obchodu ślubnego<sup>555 Gs</sup>? Ten zaś <sup>4</sup>doznał zamknięcia *ust* jak kagańcem<sup>2936 ao ps</sup>. **22,13** Wtedy król rzekł usługującym: Związawszy<sup>659 N pt ao</sup> jego<sup>G</sup> nogi i ręce, wyrzucie go do <sup>5</sup>ciemności<sup>2578 A</sup>, tej<sup>A</sup> <sup>6</sup>położonej<sup>6</sup> bardziej na zewnątrz<sup>1033 A</sup>; tam będzie płacz i <sup>7</sup>chrzest<sup>7</sup> gryzących<sup>539</sup> zębów<sup>Gp</sup>. **22,14** Wieloliczni bowiem są<sup>834 pr</sup> wezwani, niewieloliczni zaś <sup>8</sup>wybrani.

**22,15** Wtedy wyprawiwszy się<sup>Np pt ao ps-dp</sup> farysaiosi razem radę wzięli<sup>1681 ao</sup> żeby w jakiś sposób go usidliliby jak we wpajającym się sidle<sup>2113 ao sb ac</sup> w *jakimś* odwzorowanym wniosku. **22,16** I odprawiają<sup>pr</sup> mu uczniów swoich wspólnie z herodianosami, powiadając: Nauczycielu, wiemy że doprowadzający do starannej jawnej prawdy<sup>110</sup> jesteś i wiadomą drogę wiadomego boga w starannej spełnionej nie uchodzącej uwadze jawnej prawdzie<sup>109 D</sup> nauczasz, i <sup>9</sup>nie jest dbałość<sup>1807</sup> tobie około żadnego<sup>Gs m,n</sup> nie bowiem poglądasz do *jakiegoś* doistotne oblicza<sup>2428 As n</sup> *jakichś* człowieków<sup>Gp m</sup>. **22,17** Rzeknij więc nam co tobie wyobraża się<sup>766 3s pr ac</sup>: wolno<sup>3s pr id ac</sup> dać<sup>734 ao</sup> *jakąkolwiek* opłatę z oszacowanego majątku<sup>1550</sup> *jakiemuś*<sup>10</sup> kaisarowi<sup>1423</sup> albo czy nie? **22,18** Rozeznawszy<sup>585 N pt ao</sup> zaś Jezus tę <sup>11</sup>złośliwość<sup>2332</sup> ich, rzekł: Po co mnie doświadczacie<sup>2209</sup>, grający rolę *przez rozstrzygnięcie* pod *przewodnictwem kogoś*<sup>2882 Vp</sup>? **22,19** Pokażcie w *naddatku*<sup>1074 ao it</sup> mi ten wiadomy <sup>12</sup>uznany przydzielonym obyczajowym prawem pieniądza<sup>1941</sup> tej opłaty z oszacowanego majątku. Ci zaś przynieśli do istoty<sup>2425 ao</sup> mu denar<sup>A</sup>. **22,20** I powiada im: Kogo<sup>2803 G</sup> <sup>13</sup>wizerunek<sup>833</sup> ten właśnie i napis<sup>1072</sup>?

L, wężowi” Ex 7,9. Taki rodzaj zbawienia jest konkurentem pełniejszego wyjścia – przez materialną pracę, do czego według obyczaj-u przywykli zaproszeni. To „widzi mi się” boga, który dał się skusić świecidełkiem Wenus i zechciał być ojcem.

1 Znów Jezus okazuje boga ojca jako niezwykle przychylnego dla złośliwych, też Mt 5,39.45 Lc 6,35 (ta sama zbitka: „złośliwych i dobrych” co w Mt 5,45). Jest znamienne, że „ewangelista stawia na pierwszym miejscu złych” (dopiero potem „dobrych”), co przy-wodzi na pamięć wypowiedź w Mt 5,44n o złośliwych nieprzyjaciolach ojca których miłuje, oraz sło przypisane ojcu w Mt 7,11 i Lc 11,13. „Ludźmi na drogach byłiby bezrobotni, a niekiedy żebracy” {316}, czyli proletariatus łac. *proletarius*, t.j. ‘mający tylko potom-stwo’ od *proles* ‘potomstwo’, a w znaczeniu kościelnym (Ecl.): ‘członek męski’ (Sł. łac.-pol.). Może też dlatego pasują do zaślubin.

2 Może nie mógł takiej szaty kupić lub nie zdążył pożyczyć. Oczywiście oniemiał na tak niesprawiedliwy zarzut króla, który kazał sprowadzić “wszystkich”. Ciekawe, że sprowadzony mógł pozostać nawet „złośliwym” w.10 (epitet diabła), byle tylko miał to ‘wdziano’ *endyma* “przemiany wewnętrznej” (prawdopodobnie chwałę i miłość ducha św.) usposabiające do ślubnego seksu.

3 Jakże? – przecież pod jego nagłym przymusem. Czy król zapomniał, że byli wzięci bezpośrednio z drogi?

4 Gr. *fimoo* ‘uczynić milczącym jak przez nałożenie kagańca’ od *fimos* ‘kaganiec dla psów, koni’. Bo cóż miał odpowiedzieć zdumio-ny człowiek na tak jawną niesprawiedliwość? Bo przecież pan go przymusił (Lc 14,23) do wejścia w takim ubraniu, w jakim go za-stał.

5 Może odnosić do sfery Układu Słonecznego położonej dalej od Słońca, do „planet zewnętrznych”, poza dwoma „planetami we-wnętrznymi” słonecznej trójcy: Wenus i Merkurem, które, jako mniej oświetlone, wydawały się „oddalone od oblicza pana” 2Th 1,9, t.j. Słońca. Por. Mt 8,12 25,30.

6 Gr przymiottnik. *ekso-teros* jest stopniem wyższym od przysłówka *ekso* ‘na zewnątrz’. Znaczą „ściśle według fornantu -teros ‘bar-dziej zewnętrzny” {7}. Przekłady ignorują stopień wyższy, dając: „zewnętrnej”, „na zewnątrz”.

7 Gr. *brygmos* ‘chrzest gryzących szczęk, zgrzytanie, pożeranie, żucie, szczękowanie zębami, ryk lwa’. Od *bryko* lub *brycho* ‘jeść chci-wie, żreć, gryźć’. Inne wyjaśnienia p. przyp. do Mt 8,12 13,42.50.

8 Było to wybraństwo do obchodu ślubnego, do pożycia płciowego, symbolizowane przez wenusowe wdziano. {316} próbuje rato-wać godność wybraństwa pisząc, iż „niezupenie ci, którzy ostatecznie zjawili się w sali weselnej (wezvani z dróg i ulic) mogą być nazwani ‘wybranymi’ gr. *eklektoi*” s.357.

9 Żydowscy uczeni podsumowują postawę Jezusa jako negującą człowieka.

10 Gr. *kaisar* łac. *caesar*. Tu bez rodzajnika (w Jo 19,12.15 z rodzajnikiem); ozn. tytuł, nie konkretną osobę. Pk77.

11 Gr. *poneria* ‘złośliwość’, jak też ‘próbowanie’ *peiradzo* jest *ponerosa*-diabła. Jezus wyraźnie zarzuca żydom diabelskość w Jo 8,44, też Ap 2,9n.

12 Według wyraźnie słyszanej etymologii: *nomisma* od *nomidzo* i *nomos* ‘przydzielone obyczajowe Prawo’.

13 Gr. *eikon*, słowo o kluczowym znaczeniu teologicznym w judeochrześcijaństwie. W Ap 13,14 jest ‘wizerunkiem’ zwierzęcia z mo-rza. N.t. zna też *eikon* syna bożego Rm 8,29; *eikon* jako chrystusa 2C 4,4 Cl 1,15; *eikon* ‘sławy’ *doksa* boga, którym jest mąż (fallus

**22,21** Powiadają mu: Kaisara. Wtedy powiada im: Oddajcie więc wiadome *rzeczy* <sub>Ap n</sub> kaisara kaisarowi, <sup>1</sup>i wiadome *rzeczy* <sub>Ap n</sub> wiadomego boga wiadomemu bogu. **22,22** I usłyszawszy zdziwili się <sup>1270 ao ac</sup>, i puściwszy od siebie <sup>439 Np pt ao</sup> go odeszli.

**22,23** W owym dniu przyszedli do istoty jemu <sup>2</sup>saddukaiosi powiadający nie *mogącym* być <sup>834 pr</sup> *uczynione jakieś* stawienie na górę <sup>204 As</sup>, i nadto wezwali do uwyrażnienia się <sup>1060 ao ac</sup> go **22,24** powiadając: Nauczycielu, Moyses rzekł: Jeżeliby ktoś odumarłby <sub>ao sb</sub> nie mając potomka, <sup>3</sup>dodatkowo spowinowaci <sub>ft ac</sub> brat jego żonę jego i stawi na górę <sup>233 ft ac</sup> nasienie bratu swemu. **22,25** Byli <sub>ipf</sub> zaś u-przy nas <sub>Dp</sub> siedmioro bracia <sub>Np</sub>; i pierwszy poślubiwszy <sup>552 N pt ao ac</sup> dokonał życia <sup>2775 ao</sup>, i nie mając nasienie <sub>A</sub> puścił od siebie <sup>439 ao</sup> żonę swoją bratu swemu; **22,26** podobnie i drugi i trzeci aż do siedmiu <sub>Gp</sub>. **22,27** Później zaś *od* wszystkich <sup>2193 Gp</sup> odumarła <sup>303 ao</sup> ta żona. **22,28** W tym stawieniu na górę <sup>204</sup> więc kogo <sup>2803 G</sup> z tych siedmiu <sub>Gp</sub> będzie <sup>834 ft</sup> żona? Wszyscy <sup>2193</sup> bowiem mieli <sup>1202 ao</sup> ją. **22,29** Odróżniwszy się zaś Jezus rzekł im: Zwodzeni jesteście <sup>2281 pr ps</sup> nie znając <sup>1983 Np pt pf</sup> wiadome odwzorowane Pisma <sub>Ap</sub> ani wiadomą moc wiadomego boga; **22,30** w bowiem tym stawieniu na górę zarówno nie poślubiają <sup>552 pr ac</sup> jak i nie są wystawiane do poślubienia <sup>553 pr md-ps</sup>, ale tak jak <sup>3051</sup> aniołowie w wiadomym niebie są. **22,31** <sup>4</sup>Około <sup>2225</sup> zaś stawienia na górę umarłych <sub>Gp</sub> czy nie przeczytaliście <sup>163 ao</sup> to spłynięte <sup>2486 As n pt ao ps</sup> wam pod przewodnictwem wiadomego boga <sub>G</sub> *obecnie* powiadającego <sub>pt pr ac</sub>: **22,32** Ja jestem *realnie* wiadomy bóg Abraam <sub>indecl</sub>, i *jakiś* <sup>5</sup>bóg Isaak <sub>indecl</sub> i *jakiś* bóg Jakob <sub>indecl</sub>? <sup>6</sup>Nie jest ten bóg *należący do* umarłych <sub>Gp</sub> ale żyjących *biologicznie* <sup>1221 Gp pt pr ac</sup>. **22,33** I usłyszawszy *dreżące* tłumy <sub>Np</sub> <sup>7</sup>były wystraszone uderzeniami <sup>888 3p ipf ps</sup> zależnie na tej nauce <sub>D</sub> jego.

**22,34** Zaś farisaiosi, usłyszawszy że <sup>8</sup>jak nałożywszy kaganiec uczynił milczącymi <sup>2936 3s ao ac</sup> saddukaiosów <sub>Ap</sub>, zostali zebrani do razem <sup>2687 3p ao ps</sup> aktywnie na to samo *miejsce* <sup>430 As n</sup>. **22,35** I nadto wezwał do uwyrażnienia się <sup>1060 ao ac</sup> jeden z nich znawca przydzielonego obyczajowego Prawa doświadczając <sup>2209 N pt pr ac</sup> go: **22,36** Nauczycielu, która wskazówka <sup>9</sup>wielka <sup>1793</sup> *jest* w przydzielonym obyczajowym Prawie? **22,37** Ten zaś mówił <sup>2925 ipf, ao</sup> mu: Będiesz miłował <sup>15 ft ac</sup> *niewiadomego* utwierdzającego pana, tego wiadomego boga <sub>A</sub> twego, <sup>10</sup>w całym sercu <sub>D</sub> twoim i w całej duszy twojej i w całym <sub>D</sub> na wskroś wszystkiego rozumowaniu <sub>D</sub> twoim. **22,38** Ta właśnie jest ta wielka i pierwsza

człowieczy) 1C 11,7. Wedł. Pawła chrystus, będąc synem 'miłości' *agape* ojca Cl 1,13, jest równocześnie *eikon* 'obrazem' boga Cl 1,15, t.j. odwzorowanym odgórnie bezpłciowo w lusterku Wenus; w niej ogień Słońca przeobraża się w krew, symbol ognia. Tu *eikon* odpowiada nieokreślone obliczu należącemu do nieokreślonych ludzi z 22,16 (w Mt 8,20 określona głowa z obliczem należy do określonego syna określonego człowieka). To nieokreślone oblicze jest cesarza (Słońca), który, jak widać na monetach, jest głową (również symbol Słońca). Napis na denarze brzmiał (w skrótach) w przekładzie: „Tiberius Cezar boskiego Augusta Syn August”. Do zwierzchnictwa cesarza przyznają się Żydzi Jo 19,15, jak też do Mojżesza Jo 9,29. Jezus głosi rozdzielenie człowieka i Jahweha w.16, ale w sobie chce zjednoczyć obie postaci Mc 8,33 Lc 18,27 20,4 Jo 5,34 8,40 10,33.

1 Zdaniem {316} spójnik „i” nie może być rozumiany w znaczeniu przeciwnym: „albo”. Moneta należy do cesarza, ale człowiek cesarza należy do boga.

2 Saddukaiosi nie uznawali też anioła ani ducha Ac 23,8.

3 Mowa o małżeństwie lewirackim wedł. Ge 38,8 i De 25,5.

4 Mówiąc 'około' *peri* Jezus zdaje się zaznaczać, że teraz mówi nie o rdzennym istotnym nurcie zmartwychwstania, które jest anielskie i bezpłciowe, lecz o tym, co się „około” tamtego zmartwychwstania cieleśni przez boga prokreacji. Zdaje się więc rozróżniać boga umarłych i 'stawienia na górę, zmartwychwstania' *ana-stasis* aniołów, od wiadomego określonego boga Jahweha, którego utóżsamia z bogiem ojcem Jo 8,54, t.j. boga prokreacji płciowej w ciele w kolejnych potomkach, który „nie jest umarłych, ale żyjących biologicznie”. Ten bóg jakby buduje „około” aniołów tamtego boga 22,31; każdy więc żyjący cieleśnie miałby takiego anioła. Por. „ciemności bardziej na zewnątrz” 22,13.

5 Przed drugim i trzecim rzeczownikiem "bóg" nie ma rodzajnika określonego; może więc są to inni bogowie? Bóg ojciec jest bogiem zmartwychwstania ale w potomstwie płciowym, w dotychczasowym rodzaju organicznym.

6 Jezus zatem uważa, iż Szeól umarłych znajduje się poza zasięgiem władzy boga żywego biologicznie (Ps 88,5n Is 38,18) por. {193} s.298n. Więc umarli mają odrębnego boga? Skoro Jahweh-ojciec jest bogiem żywych i cieleśnej prokreacji płciowej (synów), to nie on wskrzesza do aniołów n.p. bezpotomnie zmarłych. Czy tak jak, zapewne też bezdzietnie zmarły, Łazarz są jakoś przyłączani do łona Abraama Lc 16,23, do 'zgrupowania' *panegyris* aniołów, do Syjonu Hb 12,22? Por. {193} s.298n.

7 Gr. *ek-plezzo*. Przekłady łagodzą „zdumiewali się”. Por. Mt 7,28 13,54 19,25 i in.

8 Gr. *fimoo*, pochodne od *fimos*. To samo słowo co w 22,12, gdzie król-bóg zaślubin (prokreacji płciowej) czyni milczącym nie mającego wdżian obchodu ślubnego. To samo czyni jego syn saddukaiosom, myślącym, jak wolno przypuszczać, z całej pełni Układu Słonecznego (świecznik siedmioramienny).

9 Gr. *meegas* 'wielki'. Przekłady zmieniają stopień na najwyższy „największe”, ale to *megistos*.

wkazówka. **22,39** Druga zaś podobna jej: Będiesz miłował wiadomego <sup>1</sup>bezpośrednio blisko będącego <sup>2303 A</sup> twojego tak jak siebie samego <sup>A</sup>. **22,40** W tych właśnie <sup>2094 Dp f</sup> dwóch <sup>784</sup> wkazówkach całe to przydzielone obyczajowe Prawo <sup>2</sup>jest zawieszona <sup>1636 3s pr md-ps</sup> i wiadomi <sup>3</sup>Prorocy.

**22,41** W następstwie zebranych do razem <sup>2687 Gp pf ps, Gab</sup> zaś farisaiosów <sup>Gp</sup>, nadto wezwał do wyrażenia się <sup>1060 3s ao ac</sup> ich <sup>Ap</sup> Jezus **22,42** powiadając: Co wam wyobraża się <sup>3s pr ac</sup> około wiadomego pomazańca <sup>G?</sup> Kogo syn *jakościowo* jest? Powiadają mu: Wiadomego <sup>G</sup> <sup>4</sup>David. **22,43** Powiada im: <sup>5</sup>Jakże <sup>2473</sup> więc Dawid w *niewiadomym* duchu zwie go *jako niewiadomego* utwierdzającego pana <sup>A</sup> powiadając: **22,44** Rzekł <sup>6</sup>niewiadomy utwierdzający pan wiadomemu <sup>1966 D</sup> utwierdzającemu panu mojemu: Usiądź odgórnie jako na swoim <sup>1410 pr it md-ps-dp</sup> <sup>Z 851</sup> <sup>7</sup>prawych *stron* <sup>Gp</sup> moich <sup>G</sup>, aż by położyłbym <sup>2796 ao sb ac</sup> nieprzyjaciół twoich <sup>Gs</sup> pod spodem nóg <sup>Gp</sup> twoich <sup>Gs</sup>? **22,45** Jeżeli więc Dawid zwie go *jako* utwierdzającego pana <sup>A</sup>, jakże <sup>2473</sup> syn jego *jakościowo* jest? **22,46** I żaden *nie* mógł <sup>779 ipf</sup> odróżnić się *dla odpowiedzi* <sup>311 ao ps-dp</sup> jemu w *jakiś* odwzorowany wniosek <sup>A</sup>, ani okazał śmiałość <sup>2808 ao ac</sup> ktoś od owego dnia nadto wezwać do wyrażenia się <sup>ao ac</sup> go już nie.

<sup>10</sup>Jezus, tak jak zapowiadał w Mt 21,21, nie ‘rozdzielił’ *dia-krino* też w bogu ojcu. Taka totalna ‘miłość’ *agape* ojca (w cytowanym Dt 6,4n jest to miłość Jahweha), mimo gorącej prośby, nie ustrzegła go od krzyża, por. *ap-echei* ojca Mc 14,41. Zresztą tekst tego przykazania nie pochodzi z pierwotnej tradycji Ex 20,1-17 (przyjętej przez judaizm, prawosławie i protestantyzm), lecz wtórnej, deuteronomicznej (przyjętej tylko przez katolicyzm).

<sup>1</sup>Gr. *plesion* ‘bezpośrednio blisko będący, sąsiad’. Tekst oryginalny Lev 19,18 złożony jest z dwóch paralelnych zdań i brzmi: “nie będziesz chował urazy do synów twego ludu, lecz będziesz miłował bliźniego swego jak siebie samego”. Bliżnim więc nie jest tu każdy, lecz „syn swojego ludu”. W S.t. bliżnim był “brat Izraelita” albo “rezydent w Izraelu” {100} s.163 {101} {316} s.375. Podobnie w N.t. bliżnim nie jest “każdy człowiek”, jak twierdzi {101} {316}, lecz – według słów samego Jezusa – Izraelita Mt 18,17 15,24 Mc 7,26, oraz w Lc 10,29-37 – ten kto swym kosztem ratuje drugiemu życie. Także z nakazu miłości nieprzyjaciół Mt 5,44 nie wynika nakaz miłości „każdego człowieka”. Ponadto „miłość bliźniego ma trwać bez względu na dostrzegalne zasługi lub wartość osoby” {316} t.2 s.377. „Jest ona bezwarunkowa i nie ma na celu nawrócenia nieprzyjaciela” {316} s.271. Nie doskonali więc ludzkości i nie ma wartości moralnej. Pk78.

<sup>2</sup>Gr. *kremannymi* ‘wieszać’ - o powieszeniu na krzyżu Jezusa i in. Lc 23,39 Ac 5,30 10,39 G 3,13, o żmii Ac 28,4. BT ma „zawisło”, BiZ „opiera się”. Możliwe, że Jezus-światło jest symbolem Tory, a te dwa przykazania to ‘belka pionowa krzyża oraz jego ‘belka pozioma – krzyż właściwy który „niósł” Jezus.

<sup>3</sup>Paralelnie “Prorocy” (księga proroków) to może ta <sup>2</sup>druga wkazówka?

<sup>4</sup>Z tekstu wynika, że sam Dawid sądził, iż mesjasz był kimś godniejszym, większym niż on. Do diskutowanych zagadnień dot. chrystusa należy wyróżnianie **dwóch mesjaszy** {101} {113} s.14 {116} s.155 {214} s.58. Przykładowo {144} uważa, iż Mateusz w Jezusie widział innego mesjasza, niż współcześni mu wyznawcy Tory s.54.98. Chrystus Orygenes to “promienie słoneczne”, “światło słoneczne” {167} s.78, co pasuje go raczej w typie niebiańskiego syna człowieka, nie upadłego syna Dawida. „Syn Dawida” oznacza pochodzenie z rodu, z domu Dawida; dlatego był nim też Józef 1,20. Spór o chrystusa między żydami a chrześcijanami nie został do tychczas zakończony, por. {178} s.117-161. Pk120.

<sup>5</sup>Gr. *pos* znaczy tu ‘jak, w jaki sposób, w jakim znaczeniu’; nie przeczy, lecz wzywa do uściślenia, uzupełnienia.

<sup>6</sup>W cytowanym Ps 110,1 wedł. TH jest: “Przemówił Jahweh ku ‘panu memu’ *adonai*: Usiądź ku prawicy mojej aż położę wrogów twoich (jako) podnózek ku nogom twoim. Laskę mocy twojej wyśle Jahweh z Sionu...”. Pozostaje zbadać, kogo nazywał Dawid swoim panem; jest wskazówka, że był on chrystusem. Otóż stoimy tu na gruncie Starego testamentu, zwł. ksiąg Samuelowych. W czasach Dawida było **dwóch chrystusów**: pierwszy Saul, i wariantowo następnie wymiennie Dawid. Wynika więc, że chrystusem i panem Dawida mógł być Saul. Lecz można też za trzeciego, *quasi*-chrystusa, ‘niby, jakby, rzekomego, pozornego’ chrystusa uważać Jonatana, jako “chrystusa miłościwego”, kobietę Dawida 2S 1,26 (odszukując w N.t. wychodziłoby: Joannes apostoł ~ Dawid wedł. Jo 13,23 19,26 21,20 lub nawet: Joannes Chr.-Dawid-Paweł wedł. apokryfów). Jezus nie protestuje, gdy ktoś z ludu woła “Synu Dawida, Jezusie!” Mc 10,47 Lc 18,38. Pomazańca charakteryzują tu dwa określenia: “Usiądź”, negujące nogi jako oparcie o ziemię i przekazujące aktywność fallusowi (por. nierządnicę siedzącą na zwierzęciu Ap 17,3, czyli Sion na etapie fallicznego płodzenia), oraz “z prawicy”, charakteryzujące odniebną Syjonową inspirację dla zmartwychwstania fallusa. Król miał zasiadać po prawej stronie arki przymierza, będącej siedzibą Jahweha jako ojca. *Adon* jest tu terminem wyrażającym wyższość nad Jahwehem-ojcem. Mógł być nim pierwszy chrystus Saul, ‘człowiek’ Adam 1S 17,32. Saul otrzymuje od Jahweha zachętę do uczynienia z siebie na określony czas fallicznym chrystusem, aż znów powstanie na swoich nogach na pokonanych nieprzyjaciółach. Dawid więc byłby synem chrystusa Saula, jego pod-chrystusem, tymczasowym chrystusem pomocniczym. Pytanie tylko, czy obietnica Jahweha dana Saulowi zostanie przez Dawida wykonana wiernie do końca, czy seks nie zechce zaszantażować rozumu, i czy ojciec-Saul-Eliasz przyjmie takiego z powrotem Mt 27,46.

<sup>7</sup>Prawica w l.mn. też w Mc 12,36 Lc 20,42 Ac 2,34 Hb 1,13. „Stron” jak w Jo 21,6. L. mn. wskazuje, że mowa tu zapewne o dwóch prawicach, w dwóch etapach cyklu pomazańczego (i podwójnie krzyżującego {137} s.17.42): <sup>1</sup>wywyższającego Ac 2,33 5,31 i <sup>2</sup>nakazującego, n.p. E 1,20 Hb 1,13 8,1 12,2. Druga prawica Jahweha, która w tym zestawieniu może być żeńska (tron, Syjon Hb 8,1), określana bywa jako miłosierdzie, błogosławieństwo {96}, chrystus, miłość, niebiańskie i boskie życie {50}. Chyba co innego w S.t. prawica ognia (‘południe’ - sł. hebr. {8}) Jahweha (słoneczno – ogniowy jego nurt), która na wizerunkach wychyla się z kręgu Słońca i z przyległej do niego strefy ognia {51} ryc.145.146.

**23,1** Wtedy Jezus zagadał<sup>1678</sup> tłumom i uczniom swoim **23,2** powiadając: Na Moysesa<sup>G</sup> miejscu z góry siedzenia<sup>1404</sup> osiedli<sup>1411</sup> pisarze i farisaiosi. **23,3** Wszystkie sprawy<sup>Ap n</sup> więc te które jeżeliby rzekliby<sup>ao sb</sup> wam, <sup>1</sup>uczynicie<sup>ao</sup> i pilnujcie<sup>pr</sup>; w dół w zaś te wiadome<sup>Ap n</sup> dzieła ich nie czyńcie; powiadają bowiem i nie czynią. **23,4** Wiążą do kupy<sup>647</sup> zaś brzemiona<sup>Ap</sup> ciężkie i trudne do udźwignięcia<sup>785</sup> i nakładają na dodatek aktywnie na barki wiadomych<sup>Ap</sup> człowieków, sami zaś palcem swoim nie chcą ruszyć<sup>ao</sup> je<sup>Ap n</sup>. **23,5** Wszystkie zaś te dzieła swoje<sup>Gp</sup> czynią istotnie do tego<sup>As n</sup> *które skłania* dać się obejrzyć badawczo<sup>ao ps</sup> wiadomym<sup>2</sup> człowiekom; poszerzają bowiem <sup>3</sup>*modlitewne* postępowania<sup>2960</sup> strażnicze<sup>Ap</sup> swoje<sup>Gp</sup> i powiększają *zakończone frędzlami* brzegi szat<sup>1629</sup> **23,6** lubią zaś pierwszą sofę<sup>As</sup> w obiadach<sup>Dp</sup> i pierwsze krzesła<sup>Ap</sup> w miejscach zbierania<sup>Dp</sup> **23,7** i uprzejme przyjęcia w rynkach i być zwanymi<sup>pr ps</sup> pod przewodnictwem wiadomych<sup>Gp</sup> człowieków: Mój rabinie. **23,8** Wy zaś *żeby* nie zostalibyście nazwani<sup>1439</sup> *1439* <sup>ao sb ps</sup>: Mój rabinie; jeden bowiem jest wasz wiadomy nauczyciel, wszyscy zaś wy <sup>4</sup>*bracia jakościowo* jesteście. **23,9** I *jakiegoś* ojca<sup>A</sup> <sup>5</sup>*żeby* nie nazwalibyście<sup>ao sb ac</sup> *należącym do was*<sup>Gp</sup> na ziemi, jeden bowiem *jakościowo* jest wasz ten wiadomy ojciec, ten niebiański. **23,10** Ani nie *żeby* zostalibyście nazwani<sup>1439</sup> <sup>ao sb ps</sup> *odgórnie prowadzący*<sup>1409</sup> <sup>Np</sup>, że *odgórnie prowadzący*<sup>Ns</sup> wasz *jakościowo* jest jeden: ten wiadomy pomazaniec. **23,11** Ten zaś większy z was<sup>Gp</sup>, będzie wasz usługujący. **23,12** Taki który zaś wywyższy<sup>ft ac</sup> siebie samego<sup>799</sup> <sup>A</sup>, będzie poniżony<sup>ft ps</sup>; i taki który <sup>6</sup>poniży<sup>ft</sup> siebie samego, będzie wywyższony<sup>ft ps</sup>.

**23,13** Biada zaś wam pisarze i farisaiosi <sup>7</sup>grający rolę *przez rozstrzyganie pod kimś*, że <sup>8</sup>zamykacie na klucz królewską władzę niebios w doistotnym przedzie<sup>Ap</sup> człowieków; wy bowiem nie wchodzićcie ani wchodzących<sup>Ap pt pr</sup> nie puszczacie od siebie *aby mogli wejść*<sup>ao</sup>.

**23,14 23,15** Biada wam pisarze i farisaiosi grający rolę, że <sup>9</sup>wodzicie dokoła<sup>2226</sup> <sup>pr ac</sup> wiadome morze i wiadomą suchą ziemię<sup>1964</sup> *aby* uczynić<sup>ao</sup> jednego<sup>843</sup> <sup>A</sup> *przyszłego do istoty* prozelitę<sup>2404</sup> <sup>A</sup>, i

1 Przekłady zmieniają czas dokonany aoryst (jaki oddaje przekład {1}) na niedokonany praesens. Jest jednak duża różnica między „czyńcie”, a uczynicie. W aoryście wypowiedź ta przeciwstawia się wypowiedzi z 16,6.12: „Strzeżcie się nauki faryzeuszy i saduceuszy”; w praesens – już niekoniecznie.

2 Uczni w Piśmie i faryzeusze zdawali się czcić boga w niebiańskim człowieku, jednakże realizującym się także w wymiarze cielesnym i światowym. Jezus natomiast każe ludziom pomijać świat i człowieka w sobie (Lc 9,23), w rodzinie (Mt 10,35-36), w społeczeństwie (“wejdź do komory twojej i zamknąwszy drzwi...” Mt 6,6), natomiast kontakt z bogiem nawiązywać bezpośrednio (indywidualizm i personalizm chrześcijański), i to z bogiem jako ojcem Mt 6,1-6.16-18, czyli w jego funkcji seksualnej, zasadniczo zwiężcej.

3 Gr. *fylakterion* od *fyllasso* ‘trzymać pod strażą, strażować, strzec’.

4 Gr. *a-delfos* ‘z tej samej macicy’, akcentuje związek przez zwierzęcą macicę, skąd chrześcijański „brat” i „siostra”. Tu znowu płciowo i zwierzęcy akcent nauki Jezusa – wbrew człowieczemu (“rabin” oznaczał ‘uczony, mistrz’).

5 Inny przykład nieuznawania przez Jezusa ziemskiej genezy i człowieczych związków. Możliwy też przekład: „żeby nie nazwalibyście nikogo z was”.

6 Zbytnie uproszczenie, sprymitywizowanie, zredukowanie do jednego pełni warunków wywyższenia. Mowa o celowym spreparowaniu dla siebie sztucznego stanu poniżenia. Współgra z Mt 11,29: „że jestem poniżony sercu”, którym jest ojciec Mt 5,8 12,18 Mc 12,30.33 Lc 16,15 Ac 15,8 i in. Taka maskarada miałaby pobudzić ojca do litości, powziętej na podstawie płytkiej powierzchownej oceny, na jaką można liczyć chyba tylko u jakiegoś dziecięcego czy prymitywnego boga zwierzęcego – takiego który ocenia wzrokiem, słuchem, smakiem i innymi zmysłami. Jezus więc zaleca przygotowaną udawaną prowokację wobec boga, t.j. tendencyjną, sztuczną samodegradację. Jest to pajacowanie i kabaret, odgrywanie kłęski (por. „umartwienia”) dla stworzenia wrażenia, jakoby jednostka realizując boskie zadanie wyczerpała już ludzkie siły i światowe możliwości, i dlatego oczekuje interwencji (syjonowego) boga ojca i jego chrystusa. Także Lc 14,10-11.12 17,10 18,14. Także Paweł czyniąc ‘nieprawość’ *a-dikia* i ‘kłam’ *pseusma* uważa, iż czyni to dla ‘zbioru sprawiedliwości’ i ‘prawdy’ chrześcijańskiego boga Rm 3,5-8.

7 T.j. pod jakimiś człowiekami, nie pod Mojżeszem wobec 23,28. Pk80 Pk81 Pk126.

8 Może mieli powód ku temu zamykaniu? Może uczeni w Piśmie i faryzeusze wiedzieli, iż nadmierne zaktywizowanie królewskiej władzy niebios jest groźne - jak danie władzy dziewczce Salome, która odebrała głowę Joannesowi? Staje się ta władza centrum zwiężających wpływów, gniazdem dla ptaków nieba Mt 13,32 i żłobem dla osła.

9 Gr. *peri-ago* złożone z *peri* ‘wokół, dookoła’ i *ago* ‘wieść, prowadzić’; dosł. ‘wieść dokoła’, stąd: ‘zmuszać do kołowania, „zawracać głowę”, zaprzętać, nakłonić (manewrem oskrzydającym), oprowadzać, wodzić ze sobą, wozic na sprzedaż {6}, ‘bałamucić’ {9}; z LXX jeszcze SBB ‘odmienić, przemienić’. Pokrewne *periagoge* ‘manowce, podstęp’ {9}. W N.t. skierowane jest zwykle na rodzaj żeński. Przekłady: „przemierzacie”, „obchodzicie”, co jednak *kykloos*, *perierchomai*, *peripateo*.



gdyby stałby się<sup>584</sup> 3s ao sb md-dp czynicie go jako<sup>1</sup> syna<sup>A</sup> geenny<sup>G</sup> <sup>2</sup>bardziej podwójnego<sup>755</sup> A com od was<sup>Gp</sup>.

**23,16** Biada wam prowadzący po drogach<sup>Vp</sup> ślepi<sup>Vp</sup>, powiadający: Który by ugruntowałby<sup>2014</sup> ao sb w wiadomym miejscu osiedlenia bóstwa, żadne<sup>Ns n</sup> jakościowo jest; który zaś by ugruntowałby w złocie tego miejsca osiedlenia bóstwa, dłużny jest. **23,17** <sup>3</sup>Głupi<sup>1900</sup> i ślepi, co<sup>Ns m</sup> bowiem <sup>4</sup>większe jakościowo jest: to złoto<sup>Ns m</sup> albo czy to miejsce osiedlenia bóstwa<sup>Ns m</sup> to które uświęciło<sup>Ns m pt ao</sup> ac to złoto<sup>A</sup>? **23,18** I: Który by ugruntowałby<sup>ao sb ac</sup> w ołtarzu ofiarniczym, żadne<sup>Ns n</sup> jakościowo jest; który zaś by ugruntowałby w darze ofiarnym, tym w górze na nim<sup>G</sup>, dłużny jest. **23,19** Ślepi, co<sup>Ns n</sup> bowiem większe<sup>Ns n</sup>: dar ofiarny<sup>Ns n</sup> albo czy ołtarz ofiarniczy<sup>Ns n</sup> uświęcający<sup>pt pr ac</sup> ten dar? **23,20** Ten więc który ugruntował<sup>N pt ao</sup> w ołtarzu ofiarniczym, ugruntowuje<sup>pr</sup> w nim i we wszystkich<sup>Dp m,n</sup> tych w górze na nim<sup>G</sup>; **23,21** i ten który ugruntował<sup>N pt ao</sup> w miejscu osiedlenia bóstwa, ugruntowuje w nim i w tym z góry zamieszkującym<sup>D m pt pr</sup> go; **23,22** i ten <sup>5</sup>który ugruntował w wiadomym niebie, ugruntowuje w tronie wiadomego boga i w tym <sup>6</sup>odgórnie zasiadającym jako na swoim<sup>1410</sup> D m pt pr w górze na nim<sup>G</sup>.

**23,23** Biada wam pisarze i farisaioi grający rolę przez rozstrzyganie pod kimś, że oddajecie obłożone dziesięciną to wiadome rozkosznie woniejące ziele i koper i kminek, i puściliście od siebie<sup>ao</sup> ac te wiadome <sup>7</sup>cięższe nakazy<sup>478</sup> Ap n com przydzielonego obyczajowego Prawa<sup>1943</sup> G: rozstrzygnięcie<sup>A</sup> i <sup>8</sup>litość<sup>918</sup> A i wiadome przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279</sup>; te właśnie<sup>Ap n</sup> obowiązywało<sup>659</sup> ipf impers uczytnić<sup>ao</sup> i owe<sup>Ap n</sup> nie puszczają od siebie<sup>pr ac</sup>. **23,24** Prowadzący po drogach<sup>Vp</sup> ślepi<sup>Vp</sup>, precedzający<sup>Vp pt</sup> pr <sup>9</sup>komara<sup>1671</sup> zaś wielbłąda z góry pijąc pochłaniający<sup>Vp pt pr ac</sup>.

**23,25** Biada wam, pisarze i farisaioi grający rolę pod kimś, że oczyszczacie to<sup>10</sup> w od zewnątrz<sup>1032</sup> wiadomego kielicha losu<sup>2351</sup> G n i wiadomej miski na potrawy<sup>2191</sup> G f, w od wewnątrz<sup>1151</sup> zaś są ładowne<sup>3p pr ac</sup> z grabieży<sup>Gs</sup> i braku powstrzymania się<sup>94</sup> Gs. **23,26** Farisaioi ślepy, oczyść<sup>ao it</sup>

1 Zagadkowe użycie „synowie geenny” w odniesieniu do pisarzy i faryzeuszów. „Jezus oskarżał faryzeuszów o to, że są misjonarzami zła, robili wszystko, by doprowadzić człowieka do faryzejstwa, do faryzejskiej sekty” {188} s.202n. Ale również chrześcijaństwo było nazwane ‘sektą’ *haireisis* Ac 24,5.14 (od *aireo* ‘wziąć, wybrać’), bez własnego oryginalnego źródła wiary. Można je określić jako parafaryzejską sektę; Jezusa zwanego rabinem; wspierali go faryzeusze Lc 7,36 11,37 14,1; Paweł był faryzeuszem. Również faryzeizm też był ‘sektą’ *haireisis* Ac 15,5. Zwraca uwagę, że Jezusowe oskarżenie brzmi jak gorzki wyrzut z serca. Czy i tutaj (por. Jo 21,18) Jezus mówi z własnego doświadczenia? Czy rzeczywiście Jezus był **obcokrajowcem** gdy jako chłopiec został przywieziony z Kornwalii w Wielkiej Brytanii, jak twierdzi legenda {188} s.318? I czy stąd wizerunki jasnowłosego Jezusa? Por. Jezus o sobie jako o ‘obcym’ *kensos* Mt 25,35-44, aluzja ku temu innych w Mt 27,7, jego przychylność dla ‘obcokrajowców’ *allogenes* Lc 17,18, dla Samarytan Lc 10,33 17,16. Por. przyp. do Lc 17,18.

2 Gr. *diploteros* jest stopniem wyższym od *di-plous* ‘podwójny’. Mowa zapewne o drugiej duchowości od geenny. Przekłady: „dwakroć bardziej winnym”, „dwakroć gorszym”.

3 Łając tu ‘tępaków, dumistów, głupców’ gr. *moros* oraz ślepców, Jezus jest sprzeczny z własną nauką i podpada pod własne potępienie Mt 5,22. Podobnie {316} uważa, iż „wyrażenie <niemądry> zdaje się sprzeciwiać słowom Jezusa z 5,22, tam zostało przez niego potępione. Wyjaśnienia nie są w pełni przekonujące, wiarygodność każdego słowa Jezusa nie pojawia się w tym miejscu wyraźnie” s.407. Wypowiedzi Jezusa, ewangelie i cały Nowy testament pełne są sprzeczności. Por. słynną tezę P. Abelarda w „Sic et non” z 1122 r.

4 Teza problematyczna, gdyż złoto w swej symbolice (jako światło słoneczne) jest najpierwotniejsze i największe. Jest dyskusyjne też, czy n.p. Jezus, poświęcony przez ojca i odprawiony do świata Jo 10,36, potem złożony jako ofiara E 5,2, nie był większy od ołtarza - swego krzyża. Jezus broni tu świątyni jako bazy, jako *status quo*, a nie *status nascendi* t.j. złota, ani *status quo ante* t.j. Eliasza. Podobnie broni dotychczasowej świątyni organizmu swego Jo 2,19 Mc 14,58.

5 Jezus uznaje wszystkie przysięgi za wiążące. „Ale co wtedy z zaleceniem w kazaniu na górze, wzywającym do niestosowania przysięg w ogóle (Mt 5,33-37)?” {316} s.407.

6 Tym samym słowem *kathemenos* ‘zasiadający’ (od *kathemai*) na tronie w niebie Ap 4,2 określa boga.

7 Stopień wyższy od *barus* ‘ciężki’. Zatem Prawo-Tora była dla Izraelitów ciężarem? Pochodne *baros* ‘ciężar’ jest synonimem Prawa w Ac 15,28 G 6,2. W Mt 20,12 *baros* jest dnia razem z ‘upałem’ *kauson*; w Ap 2,24 jest synonimem nauki która jest *bathus* ‘głębina-mi i gęstościami’ szatana; może także jest chrystusa w 1Th 2,7.

8 Gr. *eleos*. Teza Jezusa bezpodstawną. ‘Prawo’ *nomos* (Tora Mojżesza) nigdzie nie nakazuje człowiekowi ‘litować się’ (*eleos, eleeo*). Nawet przeciwnie: wielokrotnie zabrania okazywania litości Ex 23,3 De 7,2 28,50, gdyż tylko najwyższy Jahweh może okazać litość i łaskę Ex 20,6 33,19 34,7 Nu 6,25 11,15 14,19 De 5,10 7,9.12 13,18 30,3 – jak i współcześnie głowa państwa. Nakaz litości można znaleźć tylko u “mniejszych proroków” Oz 6,6 Mi 6,8.

9 Komar i wielbłąd to zwierzęta w Biblii, z których jak widać powinno się ją oczyszczać – dla człowieczego boga?

10 Zewnętrzna strona naczynia może oznaczać część dalszą, wynikową.

wpierw to we wnętrzu<sup>997</sup> tego kielicha<sub>G</sub> aby stałoby się<sup>584 3s ao sb md-dp</sup> i to w zewnątrz<sup>898</sup> jego czyste.

**23,27** Biada wam pisarze i farisaiosi grający rolę pod *kimś*, że<sup>1</sup> z dwu przeciwnych kierunków jesteście podobni<sup>2188 pr ac</sup> grobom pobielonym *wapiennym pyłem*<sub>D pt pf ps</sub>, takim które<sub>Np m</sub> w od zewnątrz<sup>1032</sup> wprawdzie objawiane są<sub>pr md-ps</sub> będące we właściwej godzinie *naturalnego okresu czasu*<sup>3050 Np</sup>, w od wewnątrz<sup>1151</sup> zaś<sup>3</sup> są ładowne<sup>564 pr</sup> kości<sub>Gp</sub> umarłych<sub>Gp m,n</sub> i wszystkiego<sub>Gs f</sub> nieoczyszczenia<sub>Gs f</sub>. **23,28** W ten właśnie sposób i wy w od zewnątrz wprawdzie objawiacie się<sub>pr md-ps</sub> wiadomym człowiekom przestrzegający reguł cywilizacji<sub>Np</sub>, w od wewnątrz zaś *jakościowo* jesteście pełni<sup>1830</sup> <sup>4</sup>grania roli pod *kimś*<sup>2881</sup> i <sup>5</sup>zaprzeczoności przydzielonego obyczajowego Prawa<sup>239 G</sup>.

**23,29** Biada wam pisarze i farisaiosi grający rolę, że budujecie groby proroków i stroicie pa-miątkowe grobowce przestrzegających reguł cywilizacji, **23,30** i powiadacie: Jeżeliby<sup>826</sup> bywalіśmy dla siebie<sup>834 ipf id md</sup> w dniach ojców naszych, nie by bywalіśmy dla siebie ich<sub>Gp</sub> *kalający* współni-cy<sub>Np</sub> w krwi tych proroków. **23,31** Tak że również świadczycie sobie samym<sup>799 Dp</sup>, że <sup>6</sup>synowie jesteście tych którzy zamordowali<sub>Gp pt ao</sub> tych proroków. **23,32** I wy uczynicie pełną<sub>ao it ac</sub> tę miarę tych ojców waszych. **23,33** <sup>7</sup>Węże<sup>2102 m</sup>, płciowe zrodzenia<sup>571</sup> *wiarołomnych* samiec żmij<sup>1201f</sup>, jakże <sup>8</sup>ucieklibyście<sup>2923 ao sb ac</sup> od rozstrzygnięcia<sup>1643 Gs</sup> geenny? **23,34** Przez to właśnie oto <sup>9</sup>ja odprawiam istotnie do was proroków i mądrych i pisarzy; z nich zabijecie<sub>ft</sub> i zaopatrzyacie w *stawione wzniesione umarłe drewniane pale*<sup>2616 ft</sup>, i z nich obiczujecie w miejscach zbierania razem<sup>2688</sup> wa-szych, i będziecie ścigali prawnie od miasta do miasta; **23,35** żeby w jakiś sposób<sup>2039</sup> przyszlaby<sup>1139 3s ao sb ac</sup> aktywnie na was wszystka krew przestrzegająca reguł cywilizacji *obecnie* wylewana<sup>903 Ns n</sup> <sub>pt pr ps</sub> na ziemi<sub>G</sub> od krwi Habla przestrzegającego reguł cywilizacji aż do krwi Zachariasza syna Barachiasa, którego<sup>2061 A</sup> zamordowaliście<sup>2943 ao</sup> między <sup>10</sup>miejscem osiedlenia bóstwa i ołtarzem ofiarniczym. **23,36** Zaiste powiadam wam, przybędzie i będzie obecne<sup>1237 3s ft</sup> *jako jedno* te właśnie <sup>2094 Np n</sup> wszystkie aktywnie wrogo na ród<sup>565 Af</sup> ten właśnie<sup>2094 Af</sup>.

**23,37** Ierusalem, Ierusalem<sub>Vs f</sub>, ta <sup>11</sup>odłączająca przez zabicie<sub>Ns f pt pr</sub> wiadomych proroków i obrzucająca kamieniami<sub>Ns f pt pr</sub> wiadomych odprawionych<sub>Ap pt pf ps</sub> istotnie do niej<sub>A</sub>, jak licznie zechciałem<sup>1276 ao ac</sup> zebrać do razem na dodatek<sup>1106 ao</sup> potomki<sub>Ap n</sub> twoje<sub>Gs</sub>, w który<sup>2061 As m</sup> <sup>12</sup>zwrot<sup>2833 As m</sup> <sup>13</sup>*jakiś* ptak<sub>N f</sub> zbiera do razem na dodatek<sub>pr id ac</sub> pisklęta swoje pod skrzydła<sub>Ap</sub>,

1 Gr. *par-omoiadzo* od *para* 'obok-przeciw' i *homoios* 'podobny, upodobniony'.

2 Gr. *horaios* 'dojrzewający l. zebrany we właściwym czasie, w stosownej porze, dojrzały', od *hora* 'godzina' naturalnego czasu. Przekłady spływają: „pięknie” – ależ to *kalos*.

3 Gr. *gemo*. Przekłady: „są pełne”, jakby *pleroo*.

4 Gr. *hypo-krisis* od *hypo-krinomai* Lc 20,20. Nie miało znaczenia „obludy”, które narzuciły kościelne reguły tłumaczeń (w Słowniku {6} wyodrębnione znakiem „NT”). Znaczyło 'odpowiedź, interpretację, objaśnienie, wygłaszanie, deklamację, granie roli na scenie, aktorstwo' {6}. Por. *hypo-krites* Mt 6,2.

5 Gr. *a-nomia* od gr. *nomos* 'prawo stanowione, objawione, państwowe, norma, ustawa', hebr. Tora; inne niż *ethos* 'zwyczaj, oby-czaj'. Zarzut sprzeniewierzenia się nakazom Tory był b. poważny, ale uderzył też w Jezusa (sabat).

6 Jezus obciąża synów grzechami ojców wyłącznie na postawie genetycznego pochodzenia.

7 Wąż jest tu rodzaju męskiego a żmija rodzaju żeńskiego; może to aluzja do potomstwa węża rajskiego oraz Ewy. Poza tym węże są naturalnym wrogiem gołębiczy, która wczepiła się w Jezusa po chrzcie.

8 Oto zalecana metoda Jezusa: ucieczka od 'rozstrzygnięcia' *krisis*, *krino* +Mt 7,1 Jo 5,24.

9 U Lc 11,49 odprawiającym jest mądrość boga.

10 Gr. *naos* może tu oznaczać środkową „niebiańską” część świątyni zwaną „święte świętych” hebr. *DBIR* „przenajświętsze miejsce w świątyni”. Por. {307} s.232.

11 Ziemska Ierusalem jest tu w typie synagogi w.34 t.j. 'miejsca zbierania razem', oraz Babilonu Ap 18,24.

12 Gr. *tropos*. Przekłady spłaszczają: „jak”.

13 Kolejny zwierzęcy odcisk w charakterze pomazanego Jezusa. Nie matka, lecz zwierzęca kwoka. - Gdyż matkę z córką przyszedł poróżnić Mt 10,35, matkę każe nienawidzić Lc 14,26. Nawet swojej rodzicielki Marii Jezus nigdy nie obdarza zwyczajowym tytułem "matka", lecz zawsze zwraca się do niej "kobietko" Jo 2,4 19,26. Co więcej, ludzka matka Joannesa jest przeciwstawiona królestwu niebios Mt 11,11, bo tylko ono jest matką chrześcijan G 4,26, zwane też jako anielskie Ierusalem Hb 12,22. Matka p. przyp. do Jo 2,4.

i nie zechcieliście<sup>1276 2p ao ac.</sup> **23,38** Oto puszczony od siebie jest<sup>439 3s pr ps</sup> wam<sup>1</sup> dom wasz spustoszony i opuszczony<sup>1132.</sup> **23,39** Powiadam bowiem wam: żadną metodą nie mnie<sup>A</sup> ujrzelibyście<sup>2041 2p ao sb ac</sup> od tej chwili aż<sup>2</sup> by rzeklibyście<sup>ao sb ac:</sup> łatwogodnie odwzorowany we wniosku<sup>1180 Ns m pt pf ps</sup> ten wiadomy przyjeżdżający<sup>1139 Ns m pt pr md-ps-dp</sup> w *jakimś niewiadomym imieniu jakiegoś niewiadomego* utwierdzającego pana.

**24,1** I wyszedłszy Jezus od świątyni wyprawiał się<sup>2336 ipf,</sup> i przyszli do istoty uczniowie jego pokazać na dodatek<sup>ao</sup> mu *jako dom* budowlę<sup>Ap</sup> świątyni<sup>G.</sup> **24,2** Ten zaś odróżniwszy się rzekł im: Czy nie poglądacie<sup>pr</sup> te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> wszystkie *rzeczy*<sup>Ap n?</sup> Zaiste powiadam wam: żadną metodą nie<sup>3</sup> zostałyby puszczony od siebie<sup>439 3s ao sb ps</sup> bezpośrednio tutaj kamień<sup>A</sup> aktywnie na kamień<sup>A</sup> który nie będzie z góry rozwiązany<sup>1485 ft id ps.</sup>

**24,3** *Wobec* odgórnie siedzącego jako na swoim<sup>1410 G pt pr md-ps-dp, Gab</sup> zaś jego<sup>G</sup> na Górze<sup>G</sup> Drzew Oliwnych<sup>905 Gp,</sup> przyszli do istoty jemu uczniowie *w tej którą miał* z góry aż na dół w swoją własną sferę<sup>As</sup> <sup>f</sup> powiadając: Rzeknij nam<sup>4</sup> kiedy te właśnie *zdarzenia*<sup>2094 Ap n</sup> *jako jedno* będzie<sup>834 3s ft id md-dp</sup> i co za znak *boży*<sup>2540</sup> tego twojego własnego<sup>2588 G</sup> <sup>5</sup> przybycia obok-przeciw<sup>2190 G</sup> i do razem w pełni urzeczywistnienia<sup>2718 G</sup> tego <sup>6</sup> eonu<sup>81?</sup> **24,4** I odróżniwszy się *w odpowiedzi* Jezus rzekł im: Poglądajcie aby nie ktoś was zwiódłby<sup>ao sb ac.</sup> **24,5** Wieloliczni bowiem przyjdą zależnie na<sup>1063</sup> <sup>7</sup> imieniu<sup>D</sup> moim powiadając: Ja *jakościowo* jestem ten wiadomy pomazaniec, i wielolicznych zwiódą. **24,6** Będziecie mieli planowo<sup>ft ac</sup> zaś słyszeć<sup>pr</sup> wojny<sup>Ap</sup> i <sup>8</sup> słuchy z *zaświata*<sup>91</sup> wojen; patrzcie<sup>pr,</sup> nie poddawajcie się hałasowi<sup>pr it ps.</sup> Obowiązuje bowiem *uczynić mogącym* stać się<sup>584 ao md-dp, Aci,</sup> ale jeszcze nie jest to wiadome dokonanie<sup>2778 N.</sup> **24,7** Będzie wzbudzony w górę<sup>810 ft ps</sup> bowiem <sup>9</sup> naród aktywnie wrogo na<sup>1063</sup> naród<sup>A,</sup> i królewskie imperium<sup>483</sup> aktywnie wrogo na królewskie imperium<sup>A,</sup> i będą głody<sup>Np</sup> i trzęsienia<sup>Np</sup> z góry w dół we właściwe miejsca<sup>Ap.</sup> **24,8** Wszystkie zaś te właśnie to *prapoczątkowa zasada*<sup>384</sup> <sup>10</sup> bólów porodu<sup>3046 Gp.</sup> **24,9** Wtedy będą przekazywali<sup>2150 ft</sup> was do ucisku<sup>1299 A</sup> i będą odłączali przez zabicie<sup>ft</sup> was, i *jakościowo* będziecie<sup>834 ft md-dp</sup> <sup>11</sup> nienawidzeni<sup>Np pt pr ps</sup> pod przewodnictwem<sup>wszystkich Gp</sup> narodów z natury wzajemnie razem żyjących<sup>824</sup> przez to wiadome<sup>12</sup> imię<sup>A</sup>

1 W Ez 10,18n chwala boga opuszcza świątynię i miasto aby zatrzymać się na górze Oliwnej. Por. obecność Jezusa na g. Oliwnej tu w Mt 24,3 oraz w 21,1 26,30.

2 Gr. *an* z trybem coniunctivus 'przyuszczającym, warunkowym' (ang. subiunctivus 'łączącym'). Przekłady: „aż powiecie” – jakby tu był tryb indicativus 'oznajmujący, orzekający'. Jezus nie wie, czy w ogóle tak powiedzą.

3 Przekłady tłumaczą aoryst subiunctivus przez futurum indicativus, co zwykle możliwe, ale nie w przypadku rozróżnienia ich w oryginalnym, gdy paralelny tekst w Lc 21,6 ma odmienne fut. ind.

4 Mowa ta dotyczy zarówno zburzenia Jerozolimy, jak i eschatologicznej paruzji syna człowieka. Problemem jest jak połączyć czas „tego pokolenia” 24,34 i uczniów 24,20.23.33 z czasem ostatecznym tego eonu 24,3.

5 Gr. *parousia* 'przybycie obok-przeciw, paruzja' n.p. o przybyciu, objawieniu się Dionizosa {6}, władcy do rządzonej przez siebie prowincji, króla do poddanych, od *par-eimi*, 'być, przybyć obok -przeciw', złożonego z *para* 'obok-przeciw' i *eimi* 'być'.

6 Koniec eonu nie ma znaczenia "końca świata" w popularnym sensie. 'Eon' *aion* oznaczał 'długi okres czasu, epokę', 'okres życia boga', łac. *aevum*, hebr. *AiOLM*, ale nie "wieczność" bez końca.

7 Czym jest imię Jezusa (+Mt 7,22 10,22 18,5.20 19,29 i in.) lub – jak tutaj – imię chrystusa (+Rm 15,20 2C 5,20 1P 4,14 {316} t.2 s.444? Jeżeli mesjazem był Bar Kochba t.j. 'syn gwiazdki' czyli Merkurego {8}, to czy imieniem był sam Merkury, czy jego pomazanie t.j. Wenus?

8 Gr. *akoe*. Por. Mt 14,1n oraz przyp. do Mt 13,14 Lc 7,1.

9 Jak tu „naród wrogo na naród” i „imperium wrogo na imperium”, tak w Mc 3,24nn szatan 'wrogo na' szatana (też *epi* z acc.). Także 'ucisk' *thlipsis* skojarzony jest z szatanem Ap 2,9-10, a 'ból porodu' *odin* ze śmiercią Ac 2,24.

10 Gr. *odin, odis* 'ból porodowy'. Przekłady płasko: „boleści”

11 Gdyż wszystkie narody odkryją w pomazanym Jezusie coś śmiertelnie groźnego? A miały pokładać nadzieję Mt 12,21. „Najprawdopodobniej w celu złagodzenia wypowiedzi kodeks N<sup>o</sup> pomija wyrażenie *panton* 'wszystkich'” przy narodach {316} t.2 s.448. Podobnie w Mt 10,22. Tym imieniem Jezusa chrystusa jest może duch św. (w Mt 7,22 Mc 9,39 mocą imienia czyni się cuda, także mocą łaski Ac 6,8; moc zaś jest ducha św. Lc 4,14.24,49 Ac 1,8 10,38 i in., oraz królestwa b. 1C 4,20; moc cudów jest od Jana Mt 14,2 21,23.24.27 Mc 6,14, od którego była królewska władza niebios Lc 16,16).

12 Podobnie w Lc 6,22: „znienawidzą was ludzie... i wyrzucą imię wasze tak jak złośliwe z powodu syna człowieka”, też Mt 19,29. Jest pytanie, czy „imię moje” oznaczało imię „Jezus” jako syna człowieka, czy raczej „chrystus” Mt 24,5 Jo 20,31 jako syna „ducha św.” Jo 14,26 Ac 19,5n. W działalności Jezusa dominowało pomazanie duchem św. Mt 16,13-16 24,5 i królewska władza niebios czy boga 24,14. Nadanie imienia określało „zadanie do spełnienia” i „życiowy program” (n.p. Mt 16,18 - Petrosowi przez Jezusa, Ph 2,9 - Jezusowi przez boga).

moje G. **24,10** I wtedy <sup>1</sup>uznają się za prowadzonych do pułapki <sup>2559 ft ps</sup> wieloliczni i wzajemnych <sup>Ap</sup> będą przekazywali <sup>ft</sup> i będą nienawidzili <sup>ft</sup> wzajemnych. **24,11** I wieloliczni kłamliwi prorocy <sup>3031</sup> będą wzbudzeni w górę <sup>ft ps</sup> i będą zwodzili <sup>ft</sup> wielolicznych. **24,12** I przez to *które skłania* zostać pomnożoną <sup>ao ps</sup> tę zaprzeczoność przydzielonego obyczajowego Prawa <sup>A</sup>, będzie ochłodzona <sup>ft ps</sup> miłość <sup>16</sup> wielolicznych. **24,13** Ten zaś który pozostał pod <sup>N pt ao ac</sup> do dokonania <sup>2778 A</sup>, ten właśnie będzie ocalony <sup>ft ps</sup>. **24,14** I będzie ogłoszona <sup>ft ps</sup> ta właśnie <sup>2094</sup> nagroda za łatwogodną nowinę <sup>1161 Ns n</sup> *od* tej królewskiej władzy <sup>G</sup> w całej zamieszkaney jako dom człowieka ziemi <sup>1995 D</sup> do sfery świadectwa <sup>A</sup> wszystkim tym narodom. I wtedy przybędzie i będzie obecne <sup>1237 ft</sup> to dokonanie <sup>2778</sup>. **24,15** Gdyby więc ujrzelibyście <sup>2041 ao sb ac</sup> to wiadome <sup>2</sup>wstrętne bóstwo <sup>493 A</sup> tego <sup>3</sup>spustoszenia i opuszczenia <sup>1134 Gs</sup>, to spłynięte <sup>2486 As n pt ao ps</sup> przez-z Daniela proroka <sup>G</sup>, <sup>4</sup>*od przeszłości* stojące <sup>1372 As n pt pf ac</sup> we właściwym miejscu <sup>2809</sup> świętym <sup>25(:)</sup> Ten z dołu poznający przez czytanie <sup>163 N pt pr ac</sup> niech rozumie <sup>pr it ac</sup>, **24,16** wtedy ci w Judai <sup>5</sup>niech uciekają <sup>pr it</sup> do sfery funkcji gór <sup>Ap</sup>, **24,17** ten na budynku niech zstąpi na dół <sup>ao it ac</sup> *aby* unieść <sup>70 ao ac</sup> wiadome *rzeczy* <sup>1966 Ap n</sup> z domostwa swego, **24,18** i ten w polu niech obróci na powrót <sup>ao it ac</sup> do tyłu *aby* unieść wiadomą szatę swoją. **24,19** Biada zaś <sup>6</sup>tym *żeńskim* <sup>D f</sup> w brzuchu mającym <sup>1202 Dp f pt pr ac</sup> i dającym ssać <sup>1292 D</sup> w owych dniach. **24,20** Módlcie się <sup>pr it md-ps-dp</sup> zaś *aby* nie stałaby się <sup>584 3s ao sb md-dp</sup> ta ucieczka <sup>2958</sup> wasza *w czasie* zimowej burzliwej pogody <sup>2989 Gs</sup> ani nie sabatem <sup>D</sup>. **24,21** Będzie bowiem wtedy ucisk wielki jaki nie stał się *i trwa* <sup>584 3s pf</sup> od prapoczątkowej zasady <sup>384</sup> naturalnego ustroju światowego <sup>1621</sup> aż do tego *stanu* <sup>Gs m,n</sup> teraz ani żadną metodą nie stałby się <sup>584 ao sb md-dp</sup>. **24,22** I jeżeliby <sup>826</sup> nie <sup>7</sup>zostały obcięte i skrócone <sup>1602 3p ao id ps</sup> dni owe, nie by została ocalona <sup>2742 3s ao id ps</sup> wszystka <sup>8</sup>mięsowa istota <sup>2524</sup>; przez zaś wiadomych wybranych <sup>880</sup> będą skrócone <sup>ft ps</sup> dni owe.

1 Gr. *skandalidzo* od *skandalon* 'pułapka' {6}. Przekłady „zachwieje się w wierze”, „zgorzszy się”. Zdaniem {316} „Powodem zgorznięcia [właśc. **pułapki**] może być sam Jezus (por.11,6 13,57 15,12 17,27 26,31-33)” t.2 s.450. Możliwe, że taka pierwotna rola pułapki, należała do Jezusa przychodzącego na świat, jako węża kusiciela Jo 3,14, której on po pomazaniu duchem świętym się sprzeniewierzył. Tu m.in. jego oświadczenie iż „ogień przyszedłem rzucić na ziemię” Lc 12,49, o powodowaniu nienawiści w rodzinach Mt 10,36. Por. też opinie współczesnych, przytaczane przez samego Jezusa, jakoby on jako syn człowieka był złośliwym i powodem zgorznięcia Lc 6,22 Mt 7,22 12,28 Mc 7,23 Jo 7,20. Do tego zaliczyć należy pochwałę przez Jezusa zarządcę rozprasającego majątność pana Lc 16,1-9; występujące tam słowo *diaballo* w stronie biernej, odniesione do Jezusa 16,8n, jest tym, od którego wyraźnie pochodzi *diabolos*, podobnie jak samo *ballo* często należące do Jezusa.

2 Gr. *bdelygma* (od *bdelysso*) 'przedmiot odrazy, wstrętu, obrzydzenia; wstrętne bóstwo, ohyda, potwora'. W LXX odpowiada dwóm słowom hebr.: *SzKoUC* 'obrzydlivość, wstręt, szkarada, bożek, bałwan, łobuz, skalany, splugawiony' oraz *TUUiBH* 'obrzydlivość, wstręt, ohyda'. Tu w związku z księgą Daniela Da 9,27 11,31 12,11 *bdelygma* jest odpowiednikiem pierwszego. Słowem tym Biblia określała bogów Jowisza Olimpijskiego, Zeusa, Aszarte III Ki 11,5.33, Molocha IV Ki 23,13; często w związku z narodami ziemi. W 167 r. p.n.e. na ołtarzu całopalenia świątyni pojawił się posąg Zeusa {144} s.313. Niekiedy rozumiano Zeusa (Jowisza) jako odpowiednika Jahwe; miał tytuł „ojca” (*Zeus pater*), był bogiem miłości (i miłostek) oraz liberalizmu. Jego syn Dionizos (Bachus) był tympem Jezusa.

3 Gr. *eremosis*, w Lc 21,20 dotyczy ziemskiego Jerusalemu. W Ap 17,16 18,17.19 *eremoo* dotyczy nierządnic - miasta wielkiego - Babilonu (też typ ziemskiego Jerusalemu). Oba określenia (*bdelygma* i *eremosis*), chociaż przepowiedziane i historyczne, mogą dotyczyć czasów ostatecznych jako ich znaki; razem występują wcześniej w Dn 11,31 12,11 1Ma 1,54.

4 Mateusz rozumie ohydę spustoszenia jako rzecz (rodz. nijaki), nie zaś jak Marek jako osobę (r. męski) {316}.

5 Również w Apokalipsie 18,4 głos z nieba mówi: Wyjdźcie, ludu mój, z Babilonu. A także polska piosenka zachęca: „Uciekaj skoro świt, bo potem będzie wstyd, i nie przebaczy nikt...”. Dziwne, że żaden chrześcijanin nie będzie miał argumentu na obronę, tak, że jedyne wyjście z opresji będzie upatrywał w ucieczce - jak zbrodniarz, kłamca i złodziej. Nawet cuda utracą swój walor dowodowy. Możliwy dwukropek po „świętym”.

6 Zatem manifestacje płciowości: seks i macierzyństwo, jako związane z 'mięsem, ciałem' *sarks* w.22, jak też poślubianie w.38, będzie srogo karane przez boga eschatonu, samego niebiańskiego boga ojca Mt 24,36, który jedyne zna ten czas (gdyż samodzielnie go wyznacza?). Także syn Jezus chr. będzie wykluczony z tej najważniejszej decyzji ojca! Zatem nie będzie on stanowił jedności z ojcem, którą wyznaje jeszcze w Jo 10,30, nie będzie w ojcu, jak w 10,38 14,11. Na temat odrzucenia Jezusa przez ojca por. *ap-echei* 'trzymaj w oddaleniu od siebie' Mc 14,41 w sensie: „rachunek jest zamknięty, dosyć” {7}, oraz „własnego syna nie oszczędził” *fe-idomai* lecz 'przekazał' *para-didomi* go” Rm 8,32. {316} uważa, iż niewiasty karmiące są zbyt skrupowane miłością wobec swych dzieci s.460.

7 'Terminacja, obcięcie i skrócenie', przyspieszenie czasu, działanie „w szybkości”, wcześniejsze położenie kresu przez sąd, było poj-mowane w apokaliptyce i w Ps jako kara na grzeszników. Prawdopodobnie miało służyć przeżyciu wybranych. Natomiast w Mt i Mc skrócenie dni jest miłosierdziem i łaską dla wezwanych przez Jezusa grzeszników Mt 9,13, aby nie podpadali pod sąd boga Lc 6,37 Jo 5,24 12,47 Hb 10,27 Jc 2,13 5,9.12. Por. {316} t.2 s.458. P. przyp. do Mc 13,20

8 Gr. *sarks* dosł. 'mięso, ciało'. Więc nie: „żadna istota” czy „nikt”, jak chcą przekłady, ani „żaden 'organizm' *soma*”. Pełniejszy czas i wymiar nie stoleruje 'mięsa, ciała', gdyż jest innego pochodzenia, rodzaju, na czym innym założone. Ta pełnia może bazować na kosmicznej plazmie, materii, roślinach, grzybach, bakteriach i t.p.

**24,23** Wtedy jeżeliby<sup>798</sup> ktoś wam rzekłby<sup>ao sb ac:</sup> Zobacz-oto bezpośrednio tutaj<sup>3045</sup> ten wiadomy pomazaniec, albo: Bezpośrednio tutaj, *żeby* nie uwierzytnilibyście<sup>ao sb ac.</sup> **24,24** Będą wzbudzeni w górę<sup>810 ft ps</sup> bowiem <sup>1</sup>kłamiwi pomazańcy<sup>3033</sup> i kłamiwi prorocy<sup>3031</sup> i będą dawali<sup>734 ft</sup> znaki boże<sup>2540</sup> wielkie i cudy<sup>2781</sup>, tak że również *te okoliczności zdolnymi* zwieść<sup>2281 ao, Aci,</sup> jeżeli możliwe<sup>Ns ns,</sup> *uczy-nią* i wiadomych wybranych<sup>880 Ap.</sup> **24,25** Oto *wcześniej* zapowiedziałem<sup>2384 pf ac</sup> wam. **24,26** Jeżeliby więc rzekłby<sup>ao sb</sup> wam: Oto w <sup>2</sup>spustoszonej opuszczonej okolicy<sup>1132</sup> jest, *żeby* nie wyszlibyście<sup>1016 ao sb ac;</sup> Oto w <sup>3</sup>magazynach gospodarowania<sup>2751 Dp,</sup> *żeby* nie uwierzytnilibyście<sup>ao sb ac.</sup> **24,27** Tak jak to właśnie bowiem <sup>4</sup>błysk(awica)<sup>404</sup> wychodzi<sup>1016</sup> od *strony* wschodów<sup>209 Gp</sup> i <sup>5</sup>objawia się jako światło<sup>2908 pr md-ps</sup> aż do *strony* zachodów<sup>789 Gp,</sup> w ten właśnie sposób będzie to bycie obok-przeciw wiadomego syna wiadomego człowieka. **24,28** Tam gdzie jeżeli ewentualnie ewentualnie jest<sup>834 3s pr sb ac</sup> ten <sup>6</sup>*padły* zwłok<sup>2455</sup>, tam będą zbierane do razem<sup>2687 ft id ps</sup> te <sup>7</sup>orły<sup>56</sup>.

**24,29** Prosto z tego - natychmiast zaś potem-za ten ucisk<sup>A</sup> dni owych Słońce<sup>8</sup> będzie za-  
<sup>2577 ft id ps,</sup> i Księżyc nie da<sup>734 ft ac</sup> wiadomy blask<sup>2921</sup> swój, i wiadome <sup>9</sup>gwiazdziste  
obiekty<sup>403</sup> będą padały od wiadomego nieba<sup>Gs,</sup> i moce wiadomych niebios<sup>Gp</sup> będą  
chwiane<sup>ft ps.</sup> **24,30** I wtedy będzie objawiony jako światło<sup>2908 ft ps</sup> ten wiadomy <sup>10</sup>*cudowny* znak

1 Ale i Jezus czynił znaki i cudy aby zdobyć uznanie i wiarę Jo 4,48 11,15. 'Kłamiwy pomazaniec' czy 'kłamiwy chrystus' *pseudo-christos* może być synonimem 'antychrysta', za którego uważa się najczęściej zwierzę z morza z Ap 13,1-10 {47}s.188. Zaś 'kłamiwy prorok' *pseudo-profetes* to w Ap wyraźnie zwierzę z ziemi 13,11-18. Następne elementy opisu też odpowiadają Ap 13: 'cuda wielkie' *semeia megala* i 'zwieść' *planao*. Także 'ucisk' - jak w Ap 2,10 od szatana.

2 Do *eremos* 'pustyni' r.ż. wychodzili ludzie do Joannesa Mt 3,1.3 11,7. Na podstawie Ac 7,30 i 4,24-28 można rozumieć 'pustynię' góry Synaj jako Sarę (Jerusalem górne, Syjon), należąca do Hagar (Synaj, Jerusalem dolne materii, Babilon z Ap). 'Syjon' hebr. *CION* źródłowo znaczy 'pustynia, zaschnięta ziemia' {8}.

3 Gr. *tameion, tamieion* 'miejsce z którego się szafuje, gospodaruje, magazyn, skład zapasów, rezerwar'; tłumacze omijają to powszechne znaczenie (akceptowane jednak przez nich w Mt 6,6 Lc 12,3 12,24) i przyjmują znaczenie specjalne, utworzone dla tego miejsca przez Kościół i uhonorowane przez Abramowiczównę w słowniku {6} (ale nie w {4} ani {5}): "izdebka, komórka". Otóż *tameion* jest najbardziej własnym, reprezentatywnym miejscem człowieka, który przecież jest przede wszystkim rozumnym gospodarzem na ziemi, 'zarządcą domem' *oiko-nomos* lub *oiko-despotes* Mt 13,52, i dlatego jest odpowiednie na spotkanie z człowieczym ojcem Mt 6,6. Można tu widzieć obawę tłumaczy przed ujawnieniem, iż pomazany syn człowieka nie przyjdzie jako gospodarz, lecz może jako niebieskie ptaki Lc 12,24 i złodziej Mt 24,43-44 Lc 12,39-40 Ap 16,15. Tak przekreślone byłyby wszystkie gospodarne dokonania ludzi, starania Marty i t.p. Pikanterii dodaje, iż ten *oikodespotes* najczęściej jest człowiekiem, ale także zwany jest Beelzebulem Mt 10,25.

4 Ciekawe, że do błyskawicy porównał Jezus padłego z nieba *szatana* Lc 10,18 – jak tu syna człowieka. Szatan wydaje się też porównany do innego tytułu Jezusa: Syn Dawida Mt 12,23-28. Dawida jako szatana rozumie (w tekście hebr.) 1S 29,4. W Ap 12,9 szatan zdaje się odpowiadać paralelnie wężowi, wąż zaś odpowiada synowi człowieka w Jo 3,14. Ponadto węże z Nu 21,8, do których porównuje Jezus syna człowieka w Jo 3,14, są „palące”, mogą więc symbolizować błyskawicę {50}. Czy te skojarzenia syna człowieka z szatanem tłumaczą dystans, z jakim mówi Jezus o sobie jako synu człowieka? Natomiast skojarzenie Jezusa, po śmierci na stałe umocowanego w niebie, z diabłem może zawiera Ac 13,6.10 (Bar-Jezus ~ syn diabła). Co do natury tego syna człowieka i jego identyfikacji astronomicznych możliwe tylko spekulacje. Będzie to może jakiś świecący obiekt astronomiczny (księżyc w pełni) czy sztuczny, poruszający się „błyskawicznie” po niebie; w nim zasiądą aniołowie, którzy jak „sępy” rzucą się na ludzkość, gdyż ta będzie martwym ciałem (bez człowieczego ducha). Podobnie złowrogie zamysły wykazują pewne rasy ufonautów ("szaraki"), przez niektórych kojarzone z aniołami szatana (m.in. przez "Epifanię").

5 Gr. *faino* 'objawić jako światło, świecić'. Pochodzi od *fao*, od którego też *fos* 'światło, promienie świetlne'; w 2C 11,14 może jest to szatan. Słowo to często określa pojawienie się czegoś dotychczas nie widocznego: anioła, gwiazdy, kąkolu, Eliasza. Tutaj pojawi się (zostanie uwidocznione?) dopiero przy ciemnym niebie.

6 N.p. {316} kojarzy *padły* zwłok ze zmarłym synem człowieczym s.464n. Także „zachód” w.27 jest powszechnym symbolem śmierci, zwł. śmierci światła, do których zalicza się błyskawicę.

7 Należy zachować tu właściwe znaczenie dla *aetos* 'orzeł' (a nie: 'sęp', który odpowiada gr. *gypos*, także w LXX, n.p Jb 15,23 28,7), gdyż jest to ważny symbol religijny. Ponadto w analogicznej scenie „uczty boga” w Ap 19,17 są właśnie orły. Orzeł był posłem Zeusa. Tu zdaje się odpowiadać synowi człowieka. – Tak jak w Apokalipsie Jana upodobniony orzeł, ostatni z żywych, odpowiada Chrystusowi {51} [99-III].

8 Gr. *skotidzo* 'zaciemnić, zaćmić'. O Słońcu, Księżycu i gwiazdach po rażeniu ich w Ap 8,12. Co innego *skotoo* 'okryć ciemnością, ociemnić' - o ociemnieniu Słońca przez dym w Ap 9,2 i o wylaniu czaszy na tron Ap 16,10.

9 Gr. *aster* dosł. 'gwiazda', także wszelki obiekt gwiazdopodobny poruszający się po niebie. Może to statki UFO, strząśnięte na ziemię przez siły kosmiczne, na których bazowały. Por. "z nieba walczyły gwiazdy" Jdc 5,20.

10 Gr. *semeion* 'znak' ale też 'cud', razem: 'cudowny znak'. Jako znak dany przez bogów dotyczył zwłaszcza konstelacji gwiazd-nych; tu też jest zjawiskiem astronomicznym w.27-31. Był to też znak zapowiadający coś, sygnał do czegoś {6} {7}. Takim znakiem zapowiadającym wzejście Słońca mogła być poranna Wenus. Jezus nie mówi, czym rzeczowo (w pytaniu w.3 było gr. *ti* 'co?') ma być ten "znak syna człowieczego". Wcześniej podawał, że funkcjonalnie będzie on analogiczny do znaku Jonasza Mt 12,39-40 - przebywanie w sercu ziemi trzy dni i trzy noce, co zapewne dotyczyło księżycy i śmierci krzyżowej Jezusa. Otóż Wenus, podobnie jak księżyc, wykazuje fazy i w nowiu przez 8 dni jest niewidoczna. Uważano, że "matka miłości naśladuje fazy księżycy" {181}s.25,

2540 tego syna tego człowieka w *niewiadomym* niebie<sup>Ds</sup>, i wtedy będą zadawały sobie *żalobne* cięcia<sup>1614 ft md</sup> wszystkie plemiona<sup>2962</sup> ziemi, i ujrzą<sup>2041 ft md-dp</sup> tego syna tego człowieka przychodzącego<sup>1139 A pt pr</sup> <sup>1</sup>na wierzchu<sup>1063</sup> chmur<sup>Gp</sup> tego nieba wspólnie z mocą<sup>Gs</sup> i sławą<sup>Gs</sup> wieloliczną. **24,31** I odprawi aniołów swoich wspólnie z trąbą sygnałową<sup>G</sup> wielką, i zbiorą do razem na dodatek<sup>1106 ft ac</sup> wybranych jego<sup>Gs</sup> z czterech wiatrów<sup>219</sup> od skrajnie wybitnych szczytów<sup>98 Gp n</sup> niebios aż do skrajnie wybitnych szczytów<sup>Gp n</sup> ich<sup>Gp m,n</sup>.

**24,32** Od zaś tej *drzewa figi*<sup>2661 f</sup> nauczcie się<sup>1770 ao it ac</sup> to porównanie: gdyby już gałąź jej stała-by się<sup>584 ao sb md-dp</sup> miękka i zbiorowe liście<sup>2963 Ap n</sup> wytwarzałyby<sup>3s pr sb ac</sup>, rozeznajecie<sup>pr</sup> że blisko gorąca pora żniwa<sup>1288</sup>. **24,33** W ten właśnie sposób i wy gdyby ujrzelibyście<sup>2041 ao sb ac</sup> wszystkie<sup>Ap n</sup> te właśnie, rozeznawajcie<sup>pr it, id ac</sup> że blisko jest<sup>3s pr</sup>, <sup>2</sup>zgodnie zależnie na<sup>1063</sup> drzwiach<sup>1318 Dp</sup>. **24,34** Zaiste powiadam wam że żadną metodą nie minąby obok-przeciw<sup>2180 ao sb ac</sup> <sup>3</sup>ród<sup>565</sup> ten właśnie<sup>2094</sup> aż by wszystkie<sup>Np n</sup> te właśnie *jako jedno* stałoby się<sup>584 3s ao sb md-dp</sup>. **24,35** To niebo i ta ziemia minie obok-przeciw<sup>2180 3s ft id md-dp</sup>, te zaś <sup>4</sup>odwzorowane wnioski moje żadną metodą nie minęłyby obok-przeciw<sup>2180 3p ao sb ac</sup>.

**24,36** Około zaś dnia owego i godziny żaden *nie* wie, ani aniołowie wiadomych niebios<sup>Gp</sup> ani ten określony syn, jeżeli nie ten <sup>5</sup>ojciec <sup>6</sup>wyłącznie jedyny<sup>1888</sup>. **24,37** Tak jak to właśnie bowiem te dni <sup>7</sup>Noego, w ten właśnie sposób będzie<sup>834 3s ft md-dp</sup> to bycie obok-

kiedy przez 8 dni jest niewidoczna w złączeniu dolnym i kiedy przez 90 dni jest niewidoczna w złączeniu górnym s.27. Czy dlatego ten znak będzie "objawiony jako światło", że zwykle (w jasny dzień) nie jest widoczny? Może tym znakiem być zatem jakiś świecący obiekt okosłoneczny, n.p. Merkury lub Wenus, obłok słonecznej plazmy lub Księżyc w pełni w nocy. Przy czym gdyby to był obiekt widoczny tylko w czasie zaćmienia słońca i księżyca, to prawie na pewno byłby planetą Wenus w złączeniu dolnym ze Słońcem, jeżeli tylko nie przechodziłaby przez jego tarczę s.28. Lecz możliwy jest też nieznanymi współczesnym (ale znany w starożytności) obiekt wyłaniający się z za globu Słońca (nieznana planeta?). Może to być znak Wenus-kobiety odzianej w Słońce z Ap 12, czyli przechodzącej przez jego tarczę? Bowiem znany jest mit o Księżycu, który spalił się w ogniu słońca (śmierć Jezusa?) i zamienił się w gwiazdę poranną {77}. Wtedy syn człowieka byłby księżycem, menem, co potwierdzałoby jego zmartwychwstanie po trzech dniach. Najczęściej uważa się, że znakiem syna człowieka jest sam syn człowieka (jak znak Jonasza 12,39n {316}). Cudem tym może być też "samo rzeczywiste przyjsie" syna człowieczego w ludzkiej postaci {100}s.705. {144} podaje, iż apokryf "Objawienie Piotra" i wiewłu ojców kościoła, a za nimi niektórzy egzegeci, jako o znaku syna człowieczego mówią o krzyżu chrystusowym s.315. Znak - krzyż także {137}s.247 {316} s.469; właśnie krzyż miał poprzedzać syna człowieczego podczas paruzji wedł. {127-III}s. 34.228. Potwierdzeniem może być też analogia do wejścia Noego do arki w.38, gdyż arka Noego (jej drewno) jest symbolem krzyża {137}s.29.159.162.246 {51}.

1 Gr. *epi* z gen. Tu "na wierzchu chmur", u Mc "w chmurach", u zaś Lc "w chmurze". U Dn 7,13 "na wierzchu chmur nieba przyszedł ktoś 'tak jak' *hos* syn 'człowieka' *enosza* ANSz. Zwrot "na wierzchu chmur nieba" także w Mt 26,64.

2 Gr. *thyra* 'drzwi', jest r.ż.; w l.mn. oznacza 'podwoje', mowa więc o dwóch skrzydłach drzwiowych. Zwrot *epi thyras* „przy samych drzwiach” {6}. „Na drzwiach” w l.mn. w N.t. tylko w tej perykopie; w l.p. zaś w Mc 15,46 Ac 5,9.23 Ap 3,20. Podwoje drzwi sięgają ziemi i są zamykane na klucz, mogą symbolizować wszystko, co jest otwierane i zamykane. Może są paralelne: "znak syna człowieka" 24,30, "arka" do której wszedł Noe 24,38, "rozkosz pana" w. 25,21 oraz "ten kielich" 26,39.

3 Sens tego rodu („tego pokolenia”) *genea* rozważa {316}.

4 Można wątpić, czy odwzorowania (tak jak i 'słowo-nasienie' *spermo-logos* Pawła Ac 17,18 mogą przetrwać bez swoich bazowych wzorców duchowych (niebo) i materialnych (ziemia).

5 Ojciec i syn mają odrębną wiedzę, są to więc dwie osoby. Semantycznie wynika, iż ojciec określonego cielesnego syna człowieka powinien być także człowiekiem, i obaj zaopatrzeni w narządy rozrodcze; 'Słońce' *Helios* był ojcem siejącym promienie słoneczne. Ale rozróżniano 'jaśnięć, blask' *lamprotes* Słońca od jego 'światła' *fos* Ac 26,13, też 'jasność' *lampo* od jego światła Mt 17,2 – może jako dwóch synów Słońca, z których, jak w Lc 15,11-32, pierwszy zostaje przy ojcu (blask, żar) i przychodzi razem ze Słońcem, drugi zaś odchodzi od ojca do świata Lc 15,11-32 stając się światłem słonecznym, potem światłem księżycowym, i częściowo przegradza się w Wenus-Marię, która przychodzi do powietrza przed wschodem Słońca i rodzi „światło dnia”, Jezusa. Ta relacja ojciec-syn jako Słońce-księżyc częsta w kulturach; także w języku staropolskim *księżyc* oznaczał 'syna księdza' t.j. pana-słońca.

6 „Syna” pomijają niektóre rękopisy, najwyraźniej z racji trudności doktrynalnych {316}. Prawdopodobnie 'wyłącznie jedyny' *monos* oznacza tu wyłączenie się ojca od tego syna i jego aniołów. Gdyż wyraźnie zapowiedziany jest rozłam ich dotąd wspólnej 'wiedzy' gr. *oida*, przedtem deklarowanej w "Ja i ojciec jedno jesteśmy" w Jo 10,15.30, też w 8,19.55 16,30 Mt 11,27. Zanik więzi przełoży się też na zerwanie wspólnoty wiedzy między uczniami a synem człowiekiem zaznaczone w Mt 25,12.13, a także na utratę u gospodarza świadomości ich wspólnego pochodzenia ('skąd' *pothen* jesteście?) Lc 13,25.27. Wskutek braku znajomości syna „przyjaciel” Jo 15,15 może na powrót zmienić się w „niewolnika”, jak też wskutek braku łączności z ojcem młodszy syn Lc 15,18n. Czy potem ojciec weźmie stronę "starszego syna"? Wtedy chrześcijaństwo byłoby boskim "na razie".

Z w.36 można wnioskować, iż monoteizm chrześcijański ma w planie przekształcić się w wiarę w samego ojca-Słońce, co już było u Egipcjan, Azteków i Niemców.

7 Noe był poganinem {316} s.339. Czy więc Jezus jako syn człowieka też miał pochodzenie pogańskie i stał się prozelitą? Por. gorzki wyrzut Jezusa iż „obchodźcie morze i suchą ziemię aby uczynić jednego prozelitę...” Mt 23,15.

przeciw<sup>2190</sup> tego syna tego człowieka. **24,38** Tak jak bowiem byli<sup>ipf</sup> w tych dniach, tych przed<sup>1</sup> z góry *oczyszczającym* opłukaniem kołyszącym ruchem<sup>1474 G</sup>, <sup>2</sup>gryzący<sup>Np pt pr ac</sup> i pijący, poślubiający<sup>552</sup> i wystawiający do poślubienia<sup>553 Np pt pr ac</sup>, aż do szczytu *czasu* którego<sup>2061 Gs f</sup> dnia<sup>Gs f</sup> wszedł Noe do skrzyni<sup>1558 A</sup>, **24,39** i nie rozeznali<sup>585 ao</sup> aż przyszło<sup>1139</sup> to z góry *oczyszczające* opłukanie kołyszącym ruchem<sup>1474</sup> i uniosło<sup>70 ao ac</sup> wszystkich razem; w ten właśnie sposób będzie<sup>834 ft</sup> to bycie obok-przeciw tego syna tego człowieka. **24,40** Wtedy dwaj będą<sup>ft</sup> w polu, <sup>3</sup>jeden jest zabierany ze sobą do obok-przeciw<sup>pr ps</sup> i jeden jest puszczany od siebie<sup>pr ps</sup>; **24,41** dwie młące<sup>Np f pt pr ac</sup> w młyńskim kamieniu<sup>1893</sup>, jedna jest zabierana ze sobą do obok-przeciw<sup>pr ps</sup> i jedna jest puszczana od siebie<sup>pr ps</sup>.

**24,42** Czuwajcie więc, że nie wiecie z *doświadczenia*<sup>1983 pf</sup> jakim dniem ten utwierdzający pan wasz przychodzi<sup>1139 pr</sup>. **24,43** Owo<sup>As n</sup> zaś rozeznawajcie<sup>pr it, id</sup>, że jeżeliby<sup>826</sup> wcześniej wiedział z *doświadczenia*<sup>1983 ppf id</sup> ten <sup>4</sup>absolutny władca domu<sup>1988</sup> jaką<sup>2320 D</sup> <sup>5</sup>strażą *nocną*<sup>2959</sup> ten kradziezca przychodzi<sup>1139 pr</sup>, czuwał<sup>603 ao id</sup> by i nie by zostawił<sup>800 ao id</sup> *możliwe* na wskroś zostać przekopane<sup>753 ao ps</sup>, <sup>Aci</sup> *uczynić* domostwo<sup>A</sup> swoje. **24,44** Przez to właśnie i wy stawajcie się<sup>pr it md-ps-dp</sup> przygotowani, że którą<sup>2061 Ds f</sup> nie wyobrażacie sobie<sup>pr ac</sup> godziną ten <sup>6</sup>syn tego człowieka przychodzi<sup>1139 pr</sup>.

**24,45** Kto zatem *jakościowo* jest ten przekonująco uwierzytelniający niewolnik i myślący z umiarowania, którego<sup>A</sup> z góry postawił<sup>ao</sup> utwierdzający pan na służbie domowej<sup>Gs f</sup> swojej z *powodu* tego<sup>Gs n</sup> *które skłania* dać<sup>ao</sup> im żywność w stosownym momencie? **24,46** Szczęśliwy niewolnik ów którego<sup>A</sup> przyszedłszy utwierdzający pan jego<sup>G</sup> znajdzie<sup>ft</sup> w ten właśnie sposób czyniącego<sup>A pt</sup> <sup>pr</sup>. **24,47** Zaiste powiadam wam, że zgodnie zależnie na wszystkich<sup>Dp</sup> środkach poczynania spod<sup>2864</sup> <sup>Dp n pt pr ac</sup> swoich z góry postawi<sup>ft</sup> go. **24,48** Jeżeliby zaś rzekłby<sup>ao sb</sup> zły<sup>1435</sup> niewolnik ów w sercu swoim: <sup>7</sup>Uczasowia się<sup>3017</sup> mój utwierdzający pan, **24,49** i począłby dla siebie<sup>389 ao sb md</sup> bić<sup>pr</sup> do razem niewolników<sup>Ap</sup> swoich<sup>Gs</sup>, jadłby<sup>pr sb</sup> zaś i piłby<sup>pr sb</sup> wspólnie z będącymi odurzonymi<sup>Gp pt pr ac</sup>, **24,50** przybędzie i będzie obecny<sup>1237 ft ac</sup> utwierdzający pan niewolnika owego w dniu w którym<sup>2061 Ds f</sup> nie oczekuje jako doistotne<sup>2397 pr ac</sup> i w godzinie w której<sup>Ds f</sup> nie rozeznaje<sup>pr ac</sup>, **24,51** i rozetnie na dwie części<sup>761 ft ac</sup> go, i tę część jego<sup>G</sup> wspólnie z grającymi rolę *przez rozstrzyganie pod przewodnictwem kogoś*<sup>2882 Gp</sup> położy<sup>2796 ft ac</sup>; tam będzie<sup>834 ft md-dp</sup> ten wiadomy płacz i ten wiadomy chrzest *gryzących*<sup>539</sup> zębów<sup>Gp</sup>.

1 Gr. *kata-klysmos* ‘splukanie, zalew’ od *klydzo* ‘opłukać, obryzgać; oczyścić’. Przekłady nie po działaniu, lecz po skutku: „potop”. W znaczeniu „zatopienia, obmycia” pojęcie źródłowe dla ‘zanurzenia, obmycia’ chrztu *baptisma*.

2 Jedzenie i picie niekiedy jest synonimiczne obcowaniu płciowemu (jak w 2S 11,11). Obcowanie płciowe miałyby tu również synonim w ‘rozróżnianiu, rozpoznawaniu’ *ginosko* (n.p. Mt 1,25 Ge 4,1). Ale charakter płciowy ma również „syn”, i może z tej przyczyny będzie wyeliminowany z tej wiedzy. Ponieważ ludzie do końca „nie rozeznali”, przyszła na nich kara od „ojca wyłącznie jedyne” w.36, t.j. boga bezpłciowego, bez syna.

3 Tak wygląda finalny etap działania dialektyki (p. „Polowanie...”), która w chrystianizmie przyjmuje postać dialektyki ducha i ciała (jako toposów dobra i zła), m.in. G 5,17 E 2,3 Cl 2,11 i dichotomii Mt 24,51

4 Tym *oiko-despotes* byłby więc ojciec, którego chce okraść wydalony syn. W Mt 20,1 jest nim: król („królestwo”)–bóg ojciec-człowiek-*oikodespotes*. *Oikodespotes* jest człowiek też w Mt 13,27.52 20,1 21,33 Lc 14,21 ale i Beelzebub w Mt 10,25. Czyli syn człowieka podkopuje dom człowieka-ojca? Co to za religia? {316} widzi w perykopie w.42nn niekonsekwencję i logiczną trudność [zamiarzoną przez ewangelistę]: chociaż można było uniknąć wdarcia się złodzieja do domu, to jednak gospodarz nie czuwał, skąd przyjsie syna człowieka do uczniów byłoby pewne s.481.

5 Noc dzielono na cztery zmiany (‘straże’) w godz.: 18-21, 21-24, 0-3, 3-6 {100}s.210.

6 Mamy tu “porównanie paruzji do niespodziewanego włamania się **złodzieja**” {144}s.320. Syn człowieka przyrównany jest do kradziecy. To zaskakujące porównanie spotykamy też w Ap 3,3 16,15, gdzie zmartwychwstały *upodobniony* syn człowieka przychodzi *tak jak* kradziezca. Tam widoczny jest on na nocnym niebie Ap 1,12-13. W 1Th 5,2,4 do kradziecy w nocy porównany jest dzień pana. Ale kradziecą był diabeł E 4,28 i Judasz-diabeł Jo 12,6. Co więcej, Jezus jest nim wprost w Mt 5,11, a syn człowieka wynikowo (*tak jak*) w Lc 6,22 przyrównany do diabła; także przez *ponerosa* jako diabła Mt 13,19 z Lc 8,12 1Jo 3,10-12, i przez *echthrosa* jako diabła Mt 13,39 Ac 13,10, bo *echthros* jest *ponerosem* w Cl 1,21. Por też *Bar-Jezus* jako “syn-diabła” Ac 13,6.10.

7 Gr. *chronidzo* od *chronos* ‘czas naturalny’. Tłumacząc etymologicznie i zgodnie z formantem *-idzo*: ‘czasowić, uczasowiać, synchronizować (z naturalnym czasem), czynić kogoś lub coś będącego *au courant* naturalnego czasu’. Znaczenie „zwlekać”, „odwlekać” może wyrażać tylko odczucie subiektywne, błędne przez nieświadomość pełnej złożoności działania. W N.t. Mt 24,48 25,5 Lc 1,21 12,45 Hb 10,37.

**25,1** Wtedy będzie upodobniona 2017 ft ps ta królewska władza niebios Gp dziesięciu indecl pannom 2183, takim które Np wzięwszy jasne lampy 1683 należące do 1siebie samych 799 Gp wyszły do 2pod-naprzeciw spotkania 2863 As wiadomego oblubieńca G. **25,2** Pięć zaś z nich były głupie 1900 Np f i pięć 3męsko myślący z umiarkowania 2956 Np m. **25,3** Te bowiem głupie Np f wzięwszy 1681 pt ao lampy należące do nich 430 Gp nie wzięły 1681 ao 4wspólnie z 1831 sobą samymi 799 Gp oliwę 906 n. **25,4** Te Np f zaś męsko myślący z umiarkowania Np m wzięły oliwę w 5cylindrycznych wydrążeniach 19 Dp wspólnie z lampami Gp należącymi do siebie samych 799 Gp f. **25,5** Z powodu 6uczасowiającego się 3017 Gs m pt pr ac, Gab zaś oblubieńca G skinęły głowy 1959 3p ao wszystkie Np i były pogrążane z góry w beczynności 1408 ipf ac. **25,6** W czasie 7środkowej części Gs f zaś nocy Gs jakiś 8wrzask zwierzęcy 1635 stał się 584 3s pf ac: Oto ten oblubieniec!, wychodźcie pr it md-ps-dp do 9od-naprzeciw spotkania 274 As. **25,7** Wtedy zostały wzbudzone 810 ao ps wszystkie panny owe i nastroiły 1620 ao ac lampy należące do siebie samych Gp. **25,8** Te zaś głupie tym myślącym z umiarkowania Dp m rzekły: Dajcie 734 ao nam z oliwy należącej do was Gp że lampy należące do nas 1244 Gp 10są gaszone pr ps. **25,9** Odróżniły się 311 ao ps-dp zaś te myślący z umiarkowania Np m powiadając Np f pt pr: Żeby kiedyś nie żadną metodą nie wystarczyłoby 3s ao sb ac nam i wam; wyprawiajcie się pr it md-ps-dp raczej istotnie do sprzedających Ap pt pr i kupcie sobie samym 799 Dp f. **25,10** W następstwie odchodzących Gp pt pr, Gab zaś ich Gp kupić, przyszedł ten oblubieniec, i te przygotowane Np m, f weszły wspólnie z nim G do obchodów ślubnych Ap, i 11zamknięte na klucz zostały 1570 3s ao ps drzwi Ns. **25,11** Później zaś przychodzą pr i te pozostałe panny powiadając: Utwierdzający panie, utwierdzający panie, otwórz wstecz - w górę nam. **25,12** Ten zaś odróżniwszy się rzekł: Zaiste powiadam wam: nie znałem i stąd nie znam z doświadczenia 1983 pf ac was Ap. **25,13** Czuwajcie więc, że nie znajdziecie i stąd nie znacie z doświadczenia pf ac ten dzień A ani tę godzinę A.

**25,14** Tak jak to właśnie bowiem niewiadomy człowiek oddalając się od swojego okręgu administracyjnego 297 N pt pr ac wezwał 1439 ao swoich własnych 1334 Ap niewolników i przekazał 2150 ao im środki poczynania spod 2864 Ap n należące do niego 430 Gs, **25,15** i któremuś 2061 Ds wprawdzie dał 734 ao pięć 12talenty Ap, któremuś zaś dwa, któremuś zaś jeden 843 A, każdemu w dół w jego własną 1334 A moc A, i oddalił się od swego okręgu administracyjnego 297 ao ac. Prosto z tego - natychmiast **25,16** wyprawivszy się N pt ao ps-dp ten te pięć talenty wzięwszy 1681 N pt ao, zadziałał 1125 ao md-dp w nich Dp i 13przebiegle zyskał 1545 ao ac inne pięć. **25,17** Tak samo ten te dwa, przebiegle zyskał inne dwa. **25,18** Ten zaś ten jeden

1 Gr. *he-autou* 'siebie samego' +25,4; różne od zwykłego *autou* w 25,3. Przekłady nie rozróżniają.

2 Gr. *hyp-ante-sis* od *hypo-anta-ao*. *Hypo* 'pod' i *antao* 'wyjść naprzeciw, spotykać'. Mowa o orszaku weselnym dziewcząt oczekujących oblubienca i oblubienicę w jego domu {144}s.319. Ten powrót obrazuje paruzę 24,39. Inne słowo niż *ap-ante-sis* w 25,6. Przekłady oba przyimki pomijają, ograniczając znaczenie do rdzenia: „spotkanie”.

3 Gr. *fronimoi* tu i w 25,4 gramatycznie jest rodzaju męskiego, co stwierdza tylko {14}. Rodzaju żeńskiego, w formie czystej, nie ze-psutej, byłoby *fronimai*, jak *morai* 'głupie'. Rodzaj męski „mądrych” odpowiada wzięciu przez nie oliwy do swych, hm, „naczyń”.

4 Przyimek *meta* wskazuje, że mowa tu o dodatkowej oliwie (do pomazania?), oprócz tej w lampie (we własnym organizmie)

5 Gr. *angeion*. Jest to całkiem wyjątkowe (1x w N.t.) określenie „naczynia”, mogące być aluzją do kształtu kobiecego łona. Zwykle 'naczynie' to *skeuos*, *ksestes*.

6 P. przyp. 24,48.

7 Północ jest w Biblii porą szczególną, jakoś (astronomicznie?) związaną z – często niszczyielską – działalnością Jahweha: Ex 11,4 12,29 Ps 119,62 Jr 1,14 6,1 Ez 1,4 Lc 11,5 Ac 16,25 a także Syjonu Ps 48,3. Ale *meses nyktos* jest odpowiednikiem *meso-nyktiou* i *meso-nyktion* (+Mc 13,35 Lc 11,5 Ac 16,25 20,7), a takim określeniem *meso-nyks* 'pochodzący z środka nocy' oznaczano w systemie pitagorejskim jedną z siedmiu planet {4}. Która? Wiadomo, że to falliczny (oblubieniczy) Hermes (Merkury) urodził się w głębi nocy, w czasie snu bogów i ludzi {94}, lecz pozostając blisko Słońca nie może być na niebie o północy. Około północy wschodzi księżyc w pełni, t.j. w pełni swojej mocy.

8 Gr. *krauge* od *kradzo* 'wrzeszczeć, krakać - o krukach, rechotać - o żabach'; ogólnie: wydawać zwierzęce głosy. Zatem oblubieniec jest zwierzęciem – zapewne od zwierzęcej seksualności. Jeszcze „w średniowieczu seks był tryumfem zwierzęcego instynktu”.

9 Gr. *ap-ante-sis*, od *ap-anta-ao* Mc 14,13 Lc 17,12. Inne niż 'pod-spotkanie' *hyp-ante-sis* panien w 25,1.

10 Przekłady: „gasną”.

11 Może to syn człowieka jako oblubieniec zamknął seksem na “klucz” “drzwi” swej dziewicy. Podobnie w Ap 3,7.

12 „Dar talentów to łaska i duch święty”.

13 Gr. *kerdaino* 'sprytnie, przebiegle zyskać, chytrze skorzystać'. Przekłady spłaszczają: „zyskał”. Zastanawia, że ten dający pieniądze pan (Jezus) wcale nie pyta skąd albo jak jego niewolnik 'przebiegle zyskał' tak wielką sumę, co wskazuje na brak u niego kryteriów etycznych. Nie było to łatwe (przyzwoite, dozwolone?), bo trzeciego służyć „łęk przed niepowodzeniem powstrzymywał od ryzykownego działania”. A pan był twardym, surowym, pasożytniczym, rabunkowym i bez skrupułów. Jeśli chrześcijanin zyskał, to zapewne jakiś człowiek stracił. Brak obietnicy moralnych także w innych przypowieściach Jezusa.



wziąwszy, odszedłszy <sup>283 N pt ao</sup> wykopał <sup>2058 ao</sup> ziemię i ukrył <sup>1648 ao</sup> to srebro *pieniężne* <sup>354</sup> utwierdzającego pana swego. **25,19** Potem-za zaś wieloliczny <sup>As m</sup> naturalny okres czasu <sup>As m</sup> przyjeżdża <sup>pr</sup> utwierdzający pan niewolników owych i do razem unosi <sup>2689 pr</sup> odwzorowany *rachunkiem* <sup>1726 A</sup> wspólnie z nimi <sup>Gp</sup>. **25,20** I przyszedłszy do istoty ten te pięć talenty wzięwszy <sup>1681 N pt ao</sup>, przyniósł do istoty <sup>2425 ao</sup> inne pięć talenty powiadając: Utwierdzający panie, pięć talenty mi przekazałeś <sup>2150 ao</sup>, ujrzyj-oto inne pięć talenty przebiegle zyskałem <sup>1545 ao ac</sup>. **25,21** Mówił <sup>2925 ipf, ao</sup> mu utwierdzający pan jego: <sup>1</sup>Łatwodogodnie! <sup>1159</sup>, niewolniku dobry <sup>11</sup> i *przekonująco* <sup>2280</sup> uwierzytelniający; aktywnie <sup>1063</sup> niewieloliczne <sup>Ap n</sup> byłeś <sup>834 ipf ac</sup> uwierzytelniający, na wierzchu <sup>1063</sup> wielolicznych <sup>Gp m, f, n</sup> cię z góry postawię <sup>1413 ft</sup>; wejź do <sup>2</sup>rozkoszy <sup>2980 A</sup> utwierdzającego pana twego. **25,22** Przyszedłszy do istoty i ten te dwa talenty, rzekł: Utwierdzający panie, dwa talenty mi przekazałeś, ujrzyj-oto inne dwa talenty przebiegle zyskałem. **25,23** Mówił mu utwierdzający pan jego: Łatwodogodnie! <sup>1159</sup>, niewolniku dobry i *przekonująco* <sup>2280</sup> uwierzytelniający, aktywnie na niewieloliczne *jakościowo* byłeś uwierzytelniający, na wierzchu wielolicznych cię z góry postawię; wejź do rozkoszy <sup>2980</sup> utwierdzającego pana twego. **25,24** Przyszedłszy do istoty zaś i ten ten jeden talent wzięwszy *i do teraz miawszy* <sup>1681 N pt pf</sup>, rzekł: Utwierdzający panie, rozeznałem <sup>585 ao</sup> cię że <sup>3</sup>twardy <sup>2570</sup> *jakościowo* jesteś <sup>834 pr</sup> *niewiadomy* człowiek, *żnący gorącą porą* <sup>1284 pt pr ac</sup> tam gdzie nie zasiałeś <sup>2597 ao</sup> i zbierający do razem <sup>pt pr</sup> z którego *bazując w którym* <sup>1981</sup> nie rozproszyłeś na wskroś <sup>711 ao</sup>, **25,25** i przestraszywszy się <sup>N pt ao</sup> odszedłszy ukryłem <sup>1648 ao</sup> ten talent twój w ziemi; ujrzyj-oto masz to twoje własne <sup>2588 As n</sup>. **25,26** Odróżniwszy się <sup>311 N pt ao</sup> zaś ten utwierdzający pan jego rzekł mu: Złośliwy <sup>2333</sup> niewolniku i <sup>4</sup>mający skrupuły <sup>2002</sup>, *wcześniej* <sup>1983 ppf</sup> wiedziałeś z *doświadczenia* <sup>1983 ppf</sup> że <sup>5</sup>żnę tam gdzie nie zasiałem i zbieram do razem z którego *bazując w którym* nie rozproszyłem na wskroś. **25,27** Obowiązywało <sup>659 3s ipf, impers</sup> ciebie <sup>A</sup> więc rzucić <sup>ao, Aci</sup> te srebrne pieniądze moje tym <sup>6</sup>prowadzącym stoły bankierskie <sup>2814 Dp</sup>, i przyjechawszy ja odprowadziłem sobie jako zapłatę <sup>1605 ao id md</sup> by to moje własne <sup>As n</sup> razem z <sup>7</sup>zyskiem *wydanym przez lichwę* <sup>2807 Ds m</sup>. **25,28** Unieście <sup>70 ao</sup> więc od niego ten talent i dajcie temu mającemu dziesięć talenty. **25,29** Temu bowiem <sup>8</sup>aktywnie *osobiście* <sup>pt pr ac</sup> mającemu <sup>D m</sup> wszystkiemu <sup>D m</sup>, będzie dane <sup>734 ft ps</sup> i będzie uczynione wokół nadmiarem <sup>ft ps</sup>; *należące do* <sup>G m</sup> tego <sup>As n</sup> zaś nie mającego *aktywnie* <sup>G m pt pr ac</sup>, i *to* <sup>2061 As n</sup> które <sup>ma</sup>, będzie uniesione <sup>70 3s ft ps</sup> od niego. **25,30** I tego

1 Gr. *eus*, mimo pozytywnych znaczeń, jakie temu przysłówkowi nadają chrześcijańscy tłumacze (stąd ew-angelia), zasadnicze jego znaczenie w złożeniach i pochodnych {6} nie jest jednoznacznie pozytywne (jak n.p. *agathos, kalos, chrestos*. Nawet katolicki słownik {7} jako odpowiedniki polskiego „dobry” podaje tylko te trzy słowa greckie). W złożeniach, które są najwierniejszymi świadkami znaczeń, dominuje przede wszystkim znaczenie ‘łatwo’, następnie ‘radośnie, uroczo, dogodnie, przyjemnie’. Uderza, że słowo to pozbawione jest znaczenia moralnego, co mają tamte trzy. *Eu-angelios* ‘dawca radosnych nowin’ (t.j. „ewangelii”) był epitetem Zeusa, zaś *eu-ai* był okrzykiem radości na cześć syna Zeusa, Dionizosa {6} (Bachus, Liber Pater {94}), który był częstym typem Jezusa. 2 Gr. *chara* ‘to co powoduje rozkoszne wyparcie z środka, radość, rozkosz, uciecha’, także o osobach. Tu może synonim ‘obchodów ślubnych’ z 25,10. Przekłady: „radość”. Ze względu na zakończenie wiersza 30, identyczne jak w Mt 8,12 13,42.50 22,13 Lc 13,28, ta ‘rozkosz’ może odpowiadać królestwu niebios (bożemu) i ‘sali weselnej’ *gamos*.

3 Gr. *skleros* ‘twardy, gorzki, przykry, surowy, okrutny’ odniesione do „człowieka” (Mt 25,14.24). Kolejny przykład propagowania przez Jezusa przerażającego wizerunku człowieka, może też jako boga „ojca” 25,34. Ta sama cecha *skleros* nauki Jezusa w Jo 6,60 budziła trwogę nawet u własnych uczniów. Cóż, każdy naród i każdy człowiek otrzymuje takiego boga ojca, na jakiego zasłużył. Człowieczy bogowie greccy i inni pogańscy nie byli tak bezwzględni i okrutni w stosunku do ziemian.

4 Gr. *okneros* ‘mający skrupuły, litość, obawiający się, lękający się, nieśmiały, bojaźliwy’. Przeciwnością jest *tolmeros* ‘śmiały, zuchwwały, bezczelny’. Pk82.

5 Żnie i zbiera nie swoje – czyli rabuje, kradnie jak złodziej w 24,43 lub pasożytuje; jest nim chyba syn człowieka, bo to jego cykl 24,44-25,31. Ciekawe, że oponentem takiego postępowania jest ‘złośliwy’ *poneros* – epitet diabła.

6 Gr. *trapedzites*, dosł. ‘stolnik’ w znaczeniu ‘wekslarz, bankier’, +Lc 19,23. Jezus jest więc *stronnikiem* nie tylko grzeszników, złodziei Mt 9,10 11,19 21,31 Mc 2,17, prostytutek Lc 7,37, cudzołóżnic Jo 8,11, złoczyńców Lc 23,43, ale i lichwiarzy. Oto pryncypia nauki Jezusa, oto oryginalne „wartości chrześcijańskie” – nie te wybrane z Dekalogu, należące do Starego testamentu. Gdyż taka miała być nowa religia dla Izraela pogrążonego w zepsuciu, po narodowych klęskach, uświadcza ją ich niemoralności, wytykane przez proroków i Jana Zanurzyciela; tylko taka religia mogła ich podjąć w stanie upadku. Ale po co taka religia narodom w dobrej kondycji duchowej?

7 Gr. *tokos*. Nagromadzenie zadziwiających cech u tego „pana”: przebiegły w.20, łatwy w 21, twardy w.24, złodziej w.26, lichwiarz w.27. Ewangelie wychowują dla niemoralności i okrucieństwa w stosunku do siebie, rodziny i boga.

8 Prawdopodobnie celowo rozróżniono tu imiesłów przymiotnikowy czynny „mający” od późniejszego czasownika „ma”. Imiesłów może wskazywać na stały stosunek osobisty, w którym podmiot jest czynnie zaangażowany. Wyraźniej pisze Ew. Tomasz: „Temu, który coś ma w rękę, dodadzą” {128} s.215. Nicco inaczej w Mt 13,12.

bezużytecznego<sup>A</sup> niewolnika wyrzucie do tej ciemności, tej położonej bardziej na zewnątrz<sup>As n</sup>; tam będzie<sup>834 ft</sup> płacz i <sup>1</sup>chrzest zębów<sup>Gp</sup>.

**25,31** Gdyby zaś przyjechałby<sup>1139 ao sb ac</sup> ten syn tego człowieka w tej sławie<sup>771</sup> swojej i wszyscy ci aniołowie wspólnie z nim<sup>G</sup>, wtedy osiadzie<sup>1411</sup> na tronie<sup>G</sup> sławy swojej. **25,32** I będą zebrane do razem<sup>2687 ft ps</sup> w doistotnym przedzie jego wszystkie z natury wzajemnie razem żyjące narody, i odgraniczy je od wzajemnych<sup>123 Gp</sup>, tak jak to właśnie <sup>2</sup>pasterz odgranicza <sup>3</sup>owce<sup>2376</sup> od <sup>4</sup>młodych<sup>1137</sup> kozłów, **25,33** i stawia<sup>1372 ft</sup> wprawdzie owce z prawych stron<sup>Gp n</sup> swoich<sup>Gs</sup> zaś kozłatka<sup>1136</sup> z łatwo lewych stron<sup>1192 Gp n</sup>. **25,34** Wtedy powie szczegółowo<sup>841 ft</sup> ten król tym z <sup>5</sup>prawych stron swoich: Przyjdźcie tu ci łatwodogodnie odwzorowani we wniosku<sup>N pt pf ps</sup> <sup>6</sup>ojca mego, odziedzicicie przez dokonany losem odłam<sup>1575 ao it</sup> tę przygotowaną<sup>1156 A f pt pf ps</sup> wam królewską władzę<sup>483</sup> od rzucenia z góry na dół dla fundamentu<sup>1459 Gs</sup> ustroju światowego<sup>1621 G</sup>. **25,35** Załaknąłem<sup>2208 ao</sup> bowiem, i daliście<sup>734 ao</sup> mi zjeść<sup>1143 ao</sup>; zapragnąłem<sup>762 ao</sup>, i napoiłście<sup>2352 ao</sup> mnie; <sup>7</sup>obcy przybysz<sup>1961</sup> <sup>8</sup>byłem zwrócony ku sobie<sup>834 ipf md</sup>, i zebraliście do razem z sobą<sup>2687 ao</sup> mnie; **25,36** nagi, i obrzuciliście wkoło odzieniem<sup>2228 ao ac</sup> mnie<sup>A</sup>; zasłabłem<sup>397 ao ac</sup>, i daliście baczenie na<sup>1099 ao md-dp</sup> mnie<sup>A</sup>; w straźnicy byłem zwrócony ku sobie<sup>ipf md</sup>, i przysłiście<sup>1139 ao</sup> istotnie do mnie. **25,37** Wtedy odróżnią się<sup>ft</sup> jemu ci przestrzegający reguł cywilizacji powiadając: Utwierdzający panie, kiedy cię ujrzelśmy<sup>2041 ao</sup> łaknącego<sup>A pr</sup> i pożywiłszy<sup>2822 ao</sup>, albo pragnącego i napoiłszy<sup>2352 ao</sup>? **25,38** Kiedy zaś cię ujrzelśmy obcego przybysza i zebraliśmy do razem z sobą<sup>2687 ao</sup>, albo nagiego i obrzuciliśmy wkoło odzieniem? **25,39** Kiedy zaś cię ujrzelśmy słabującego<sup>397 pt pr ac</sup> albo w straźnicy i przysłiśmy istotnie do ciebie? **25,40** I odróżniwszy się król powie szczegółowo<sup>841 ft</sup> im: Zaiste powiadam wam, aktywnie na tyle-to ile-które<sup>2064 As n, adv</sup> uczyniliście jednemu<sup>843 D</sup> z tych właśnie<sup>2094 G</sup> braci moich, tych najmniej licznych w możności<sup>912 Gp</sup>, mnie<sup>D</sup> uczyniliście.

**25,41** Wtedy powie szczegółowo<sup>841 ft</sup> i tym z <sup>9</sup>łatwo lewych stron: Wyprawiajcie się<sup>pr</sup> ode mnie od przedtem z góry pogrążeni klątwą<sup>1499 N pt pf ps</sup> do tego<sup>10</sup> ognia<sup>A</sup>, tego eonowego<sup>A</sup>, <sup>11</sup>od przedtem przygotowanego<sup>1156 A pt pf ps</sup> temu diabłu i tym aniołom jego. **25,42** Załaknąłem bowiem, i nie daliście mi zjeść; zapragnąłem, i nie napoiłście mnie; **25,43** obcy przybysz byłem zwrócony w siebie<sup>843 ipf md</sup>, i nie zebraliście do razem z sobą mnie; nagi, i nie obrzuciliście wkoło odzieniem mnie; słaby i w straźnicy, i nie daliście baczenia na mnie. **25,44** Wtedy odróżnią się i oni powiadając: Utwierdzający panie, kiedy cię ujrzelśmy łaknącego albo pragnącego albo obcego przybysza albo nagiego albo słabego albo w straźnicy, i nie usłużyliśmy<sup>ao</sup> tobie? **25,45** Wtedy odróżni się im powiadając:

1 Zębów gryzących lub ścieranych dla pozbycia się ich.

2 Gr. *poimen*. Astralistycznie trzody to gwiazdne konstelacje; pasterz gwiazd to 'księżyc' *men* {50} s.181.

3 'Owca' *probaton* symbolizowała bierność, pokorę i głupotę {50}.

4 Gr. *erifos* 'młody kozioł, rozpustnik'; w w.33 w formie zdrobniającej *erifion*. Był symbolem słonecznego ognia, błyskawicy, piorunu, płodności, szatana, diabła {50} s.166nn. Samce z natury są autorytarne i terytorialne, lecz ów pomazany syn człowieka stał się tego przeciwieństwem.

5 Czy stąd chrześcijaństwo mieni się prawicowe?

6 Ojciec mający 'królewską władzę' *basileia* (od *basileus*) jest królem. Zatem i syn człowieka będzie królem?

7 Gr. *kseinos* 'obcy' nie oznacza każdego podróznego czy swojego bezdomnego, lecz emigranta opuszczającego swój dom i ojczyznę (jak Abram Ge 12,1). Ten pan nie nagradza „roztropnych, mężnych, umiarkowanych, sprawiedliwych” (-typowych człowieczych cnót w starożytności {316} s.515), lecz miłosiernych i współczujących, działających z poziomu zwierzęcych i kobiecych uczuć. Czy Jezus w Izraelu był takim 'obcym'?

8 „Zwrócony ku sobie, dla siebie” bo w stronie medialnej (zwrotnej); synonim „zamkniętego w sobie”.

9 Lewa strona była kojarzona z szatańskością i księżycem {50} s.336; tu: z diabłem.

10 „Ogień eonowy” ma odpowiedniki: ogień nieugaszony Mt 3,12, piec ognia Mt 13,42.50, geenna ognia Mt 18,9 która u Mc jest geenną ognia nieugaszonego 9,43 i może odpowiadać 'robakowi' *skoleks* ognia 9,44.46.48. W geennie ciała ludzi żarły robaki. Tu nie ma chrześcijańskiego współczucia i litości. Pk83.

11 Symetrycznie względem w.34 powinno być: przekłeci ojca mego {316}, ale to się kłóci z miłosiernym ojcem z 5,44-48. W przypowieści „nie ma mowy o powszechnym pojednaniu”, ale o „wiecznym potępieniu” (tamże). Przekłady chętnie dodają późniejszą i słabo poświadczoną lekcję „[ogień] który przygotował ojciec mój”. Bowiem bez tego dodatku można rozumieć ogień jako własne środowisko diabła, wcześniej-*pf* przygotowane poza ojcem.

Zaiste powiadam wam, aktywnie na tyle-to ile-które nie uczyniliście jednemu z tych właśnie najmniej licznych w *możliwości*, ani mnie<sub>D</sub> nie uczyniliście. **25,46** I odejdą ci właśnie do funkcji<sup>1</sup> karania<sup>1598 A</sup> eonowego, ci zaś przestrzegający reguł cywilizacji do funkcji<sup>2</sup> życia biologicznego<sub>A</sub> eonowego.

**26,1** I stało się<sup>584 3s ao md-dp</sup> gdy dokonał<sup>2777 ao</sup> Jezus wszystkie odwzorowane wnioski<sup>1726</sup> te właśnie<sup>2094</sup>, rzekł uczniom swoim: **26,2** Wiecie że potem-za dwa dni *święto* Pascha staje się<sup>584 3s pr md-ps-dp</sup> i wiadomy syn wiadomego człowieka jest przekazywany<sup>3s pr ps</sup> do sfery funkcji tego<sub>As n</sub> *które umożliwiają* zostać zaopatrzoną w *stawiony wzniesiony drewniany* pal<sup>2616 ao ps</sup>.

**26,3** Wtedy zostali zebrani do razem<sup>2687 ao ps</sup> prapoczątkowi kapłani i starsi ludu *walczącego*<sup>1689</sup> do<sup>3</sup> zagrody na powietrznym miejscu<sup>422 A</sup> prapoczątkowego kapłana<sub>G</sub> powiadanego Kaiafasa<sub>G</sub> **26,4** i razem radę powzięli<sup>2672 ao md</sup> aby Jezusa podstępem ujęliby władzą<sub>ao sb ac</sub> i odłączyliby przez zabicie<sub>ao sb ac</sub>. **26,5** Powiadali<sup>1697 ipf</sup> zaś: Nie w tym święcie, aby nie wzburzenie stałoby się<sup>584 ao sb md-dp</sup> w tym *walczącym* ludzie.

**26,6** *W następstwie* zaś Jezusa<sub>G</sub> stawszego się<sup>584 G pt ao md-dp, Gab</sup> w Bethanii w domostwie Simona trędowatego, **26,7** przysła do istoty<sup>2400 ao</sup> jemu *jakaś* kobieta mająca<sub>Ns f pt pr ac</sub> <sup>4</sup>alabastrowe naczynie<sup>100</sup> pachnidła<sup>1897</sup> <sup>5</sup>ciężko szacującego<sup>479 G</sup> i z góry na dół wylała<sup>1511 ao ac</sup> na wierzch głowy<sub>G</sub> jego<sub>G</sub> leżącego wstecz do źródła do posiłku<sup>179 G pt pr md-ps-dp</sup>. **26,8** Ujrawszy<sup>2041</sup> zaś uczniowie oburzyli się<sup>14 ao ac</sup> powiadając: Do funkcji<sup>842</sup> czego<sub>As n</sub> odłączenie przez zatrąę<sup>348</sup> to właśnie<sup>2094?</sup> **26,9** Mogło być<sup>779 3s ipf id md-ps-dp</sup> bowiem to właśnie<sup>2094 Ns n</sup> zostać wyprowadzone na zewnątrz i sprzedane<sup>2275 ao ps</sup> w *zamian* wielolicznego<sub>Gs n</sub> *pieniądza* i zostać dane<sup>734 ao ps</sup> żebrzącym. **26,10** Rozeznawszy<sup>585 N pt ao</sup> zaś Jezus rzekł im: Po co ciągi trudu dostarczacie tej kobiecie? Dzieło bowiem dogodne<sup>1440</sup> *działała*<sup>1125 ao</sup> do funkcji<sup>6</sup> *mnie*<sub>A</sub>. **26,11** <sup>7</sup>Zawsze bowiem żebrzących macie wspólnie z sobą samymi<sub>Gp</sub>, *mnie* zaś nie zawsze macie. **26,12** Rzuciwszy<sub>N f pt ao</sub> bowiem ta właśnie<sup>2094 N f</sup> pachnidło to właśnie<sup>2094 A n</sup> na organizm cielesny<sup>2743 G</sup> mój, istotnie do tego<sub>A n</sub> *czego zadaniem jest* wgrzebać<sup>991 ao</sup> *mnie*<sub>A</sub> uczyniła. **26,13** Zaiste powiadam wam: tam gdzie jeźleby została ogłoszona<sup>3s ao sb ps</sup> nagroda za łatwodogodną nowinę<sup>8</sup> ta właśnie w całym tym naturalnym ustroju światowym, będzie gadane<sup>1678 3s ft ps</sup> i które<sup>2061 As n</sup> uczyniła ta właśnie do sfery funkcji<sup>9</sup> archiwum pamiętek<sup>1875 As n</sup> jej<sub>G</sub>.

1

<sup>2</sup> 'Życie biologiczne' *dzoe eonowe* zidentyfikowano tu z 'królewską władzą' *basileia* z 25,34. Z fragmentu wynika, że 'życie biologiczne organiczne' powstaje jako zlepek obcych, słabych, gołych, zniewolonych. Jest jakby drugim, końcowym sortem względem swojaków, mocnych, ustrojonych, wolnych. A właśnie z końców, odpadków *działa* Jahweh.

<sup>3</sup> Gr. *aule* znaczy właściwie 'zagrodzone miejsce na wolnym powietrzu przed budynkiem, dziedziniec, podwórze'. Ale tu i w Mc 14,66 może „sala, dziedziniec wewnątrz pałacu arcykapłana”. Godne uwagi, że tym samym słowem określone jest miejsce *ischyrosaszatana* w Lc 11,21.

<sup>4</sup> Gr. *alabastron*, od *alabast(r)os* 'flakonik na wonności'. Słowo nieznanego pochodzenia i symboliki. Wedł. słownika Friska z epipskiego *a-la-baste* 'naczynie boginii Ebaste'. Może też od miasta Alabastron w Egipcie. W IV Ki 21,13 (LXX) może oznacza Jeruzalem. Może też ma związek z Sebaste ('Czcigodna', przekład z łac. *Augusta*) w Azji Mniejszej w Kapadocji. W Wyroczeniach sybilli ks.III {136} s.348 napisano: „Potem z Sebaste Beliar (=szatan {100} {101}) przybędzie... zatrzyma Słońce wielkie i ogniste oraz Księżyc jasny (tak w Biblii tylko o Jozuem-Jezusie), zmarłych podźwignie, i wiele znaków uczyni wobec ludzi” (jak Jezus).

<sup>5</sup> Gr. *bary-timos* od *barys* 'ciężki, uciążliwy' i *time* 'oszacowanie, ocena, mir'.

<sup>6</sup> Kolejny przykład **samolubnego** charakteru pomazanego zwierzęcohybrydowym duchem Jezusa. Jezus nie dba o sprawy bytowe ubogich, tylko o 'dogadanie' sobie, włączając przyszłe życie. Także nie o sprawiedliwych ani o słuchający go lud, tylko o grzeszników i o swój ścisły kościół wtajemniczonych +Mt 9,13 11,19 13,11, wybrany z „nieznającego Zakonu przeklętego ludu”. Jest tolerancyjny wobec zachowań powszechnie uważanych za niemoralne złe i naganne, które niekiedy nawet akceptuje i wychwala. Neguje obyczaj i tradycyjne relacje ekonomiczne, a także poddaństwo względem cesarza. Natomiast czyni zarzuty strażnikom Zakonu, dbającym o wyższą moralność człowieka. Nie chodzi mu więc ani o fizyczne ani o moralne zdrowie narodu czy o kondycję społeczną, ekonomiczną i polityczną, ale o chwałę własną i swojej wyizolowanej "elity". Obrazem kościoła pomazańca gołębiczy jest polityka polskich chrześcijańskich rządów, kierowana przez dzikozwierzęce tajne służby. Ta polityka „to jest taka wiara” – jak wyjaśnił pewien znawca tematu. Czyli... macie, w co wierzycie.

<sup>7</sup> Zdaniem niektórych „brzmi to arogancko” jako „aprobata nieuchronności ubóstwa”.

<sup>8</sup> Gr. *to euangelion touto* wydaje się innym niż dotychczasowe *to euangelion basileias* ('królestwa'). Jeżeli oznacza ewangelię męki to „czyn niewiasty stanowi integralną część opisu męki” {316}.

**26,14** <sup>1</sup>Wtedy wyprawivszy się <sup>N pt ao ps-dp</sup> jeden z dwunastu, ten powiadany Judas Mąż przypadku, istotnie do prapoczątkowych kapłanów <sup>Ap</sup> **26,15** rzekł: Co chcecie mi dać <sup>734 ao</sup>, i ja wam <sup>2</sup>przekażę <sup>ft</sup> go? Ci zaś stawili <sup>1372 ao</sup> mu trzydzieści <sup>3</sup>srebrne pieniądze <sup>Ap</sup>. **26,16** I od wtedy szukał <sup>1214 ipf</sup> łatwodogodny stosowny moment <sup>A</sup> aby go przekazałby <sup>2150 ao sb ac</sup>.

**26,17** Zaś pierwszym <sup>D</sup> dniem <sup>4</sup>świąta Nie Fermentowanych *chlebów* <sup>Gp n</sup> przyszedli do istoty uczniowie Jezusowi <sup>D</sup> powiadając: Gdzie chcesz *żeby* przygotowalibyśmy <sup>ao sb</sup> tobie zjeść <sup>1143 ao</sup> Pascha <sup>indecl?</sup> **26,18** Ten zaś rzekł: Prowadźcie się pod zwierzchnictwem *moim* <sup>pr it ac</sup> do wiadomego miasta istotnie do wiadomego oznaczonego *człowieka* <sup>631 As m</sup> i rzeknijcie jemu: Wiadomy nauczyciel powiada: Ten stosowny moment <sup>1422</sup> mój blisko jest, istotnie do ciebie <sup>A</sup> czynię <sup>pr id, sb ac</sup> Pascha <sup>A</sup> wspólnie z uczniami <sup>Gp</sup> moimi <sup>Gp</sup>. **26,19** I uczynili uczniowie tak jak do razem zestawiał w określonym porządku <sup>2717 ao</sup> im Jezus, i przygotowali Pascha.

**26,20** *Wobec* <sup>Gs f</sup> późnej *godziny* <sup>584 Gs f pt ao md-dp, Gab</sup> zaś stawszej się <sup>5</sup>leżał wstecz do źródła do posiłku <sup>179 ipf</sup> <sup>md-ps-dp</sup> wspólnie z dwunastoma <sup>Gp</sup>. **26,21** I *w trakcie* jedzących <sup>Gp pt pr, Gab</sup> ich <sup>Gp</sup> rzekł: Zaiste powiadam wam że jeden z was przekaze <sup>2150 ft</sup> mnie. **26,22** I doznając przykrości <sup>Np pt pr ps</sup> nadmiernie <sup>2736</sup>, poczęli sobie <sup>389 ao md</sup> *aby* powiadać mu jeden każdy: Czy jakoś ja *jakościowo* jestem, utwierdzający panie? **26,23** Ten zaś odróżnivszy się dla odpowiedzi rzekł: Ten który wmożył <sup>940 N pt ao ac</sup> wspólnie ze <sup>1831</sup> mną <sup>G</sup> rękę w <sup>6</sup>miednicy <sup>2835 D</sup>, ten właśnie mnie przekaze <sup>ft</sup>. **26,24** Wiadomy wprawdzie syn wiadomego *człowieka* <sup>G</sup> prowadzi się pod zwierzchnictwem <sup>pr id ac</sup> z góry tak jak *od przeszłości* jest pismem odwzorowane <sup>602 3s pf id ps</sup> około niego, biada zaś określonemu człowiekowi owemu przez-z którego <sup>2061 G</sup> określony syn określonego człowieka jest przekazywany <sup>pr ps</sup>; odpowiednio dogodne <sup>1440</sup> <sup>Ns n</sup> było <sup>834 3s ipf id ac</sup> jemu jeżeli nie <sup>7</sup>został płciowo zrodzony <sup>570 ao ps</sup> człowiek ów. **26,25** Odróżnivszy się zaś Judas, ten przekazujący <sup>pt pr</sup> go, rzekł: Czy jakoś ja *jakościowo* jestem <sup>8</sup>mój rabinie? Powiada mu: <sup>9</sup>Ty rzekłeś <sup>ao</sup>.

**26,26** *Wobec* jedzących <sup>Gp pt pr, Gab</sup> zaś ich <sup>Gp</sup> wzięwszy <sup>1681 N pt ao</sup> Jezus chleb i łatwodogodnie odwzorawszy we wniosku <sup>N pt ao ac</sup> połamał <sup>1568 ao ac</sup> i dawszy <sup>734 N pt ao</sup> uczniom rzekł: Weźcie <sup>1681 ao it ac</sup> zjedz-

9Gr. *mnemo-synon* ‘pamiętka, zbiór pamiętek’, od *mnemon* ‘pamiętający’. W Ac 10,4 ukazano wysoką boską ranę bytu nazwanego *mnemosynon*: “Modlitwy twoje i jałmużny twoje wstąpiły do *mnemosynon* w wejrzaniu boga”. A Jezus przyznaje posiadanie bytu o tak wysokiej randze kobiecie upadłej (W tradycji i w Lc 7,37 to ‘grzesznica’, por. przyp. do 26,7). P. przyp. do Mc 14,9.

1Przysłówek *tote* ‘wówczas, wtedy, następnie’ oznacza związek pomiędzy czynem kobiety a czynem Judasza. „Judasz pojawia się w ostrym kontraście w stosunku do tej kobiety” {316}.

2Judasz „rozczarował się postawą Jezusa wobec kwestii politycznych” {316} i także – jak tutaj – społecznych, ekonomicznych, a zwłaszcza obyczajowych. Może też uznał za fałszywą praktykowaną przez Jezusa teologię mesjanizmu. Inne powody wymienia {317}: roszczenie synostwa bożego (mesjaństwa) dla [tak się prowadzącego] syna człowieczego, próba obalenia Tory a także „nielegalne urzędowanie [wcześniejszej] uczyty paschopodobnej [już]w czwartkowy wieczór” t.2 s.426.

3Formuła nawiązuje do Za 11,4-13, gdzie na taką sumę oszacowano owce (t.j. lud) przeznaczone z polecenia Jahwe na rzeź dla handlarzy owiec. Prorok wystąpił o zapłatę, gdy zniechęcił się i zaniechał ich „pasienia”. Tu pasterzem byłby Judasz, a owcami Jezus, ta kobieta i jej kochankowie. Zapłata jest nie za Jezusa, lecz za ich pasienie przez Judasza. Czy Judasz był „agentem prowadzącym” Jezusa (on miał kasę)? Srebro symbolizowało księżyc, jego światło; tu byłby nim Judasz-diabeł Jo 6,70.

4Gr. *ana-keimai*. To ‘leżenie’ było zgodne ze zwyczajem hellenicyzycznym, ale niezgodne z żydowskim; w Izraelu przy posiłkach rytualnych obowiązywał pozycja siedząca. W ewangeljach zaś obyczaj żydowski poszedł w zapomnienie – biesiadnicy spoczywali w pozycji półleżącej na lewym przedramieniu {314} t.2 s.73.

5Gr. *tryblion* ‘miska, półmisek, garnek’, tylko w tej scenie. Zawierała rodzaj sałaty z winem. W Jo 13,26 może o naczyniu do maczania chleba.

6Gr. *tryblion* ‘miska, półmisek, garnek’, tylko w tej scenie. Zawierała rodzaj sałaty z winem. W Jo 13,26 może o naczyniu do maczania chleba.

7Gr. *gennao*. Czyli jeżeli nie został spłodzony poprzez fallusa – syna człowieczego? Bo syn człowieka takim jest lub po odejściu w takiego się przemieni? Ale fallus był symbolem szatana 1C 7,5 1Tm 5,15 Ap 2,24. Szatan zaś był symbolem **węża** rajskiego 2C 11,3 Ap 12,9. A właśnie do węża Jezus przyrównuje określonego syna człowieka Jo 3,14. Dodać można gnostycką sektę ofitów z II w.n.e., którzy syna ojca uważali za węża. W każdym razie tekst definiuje syna człowieka w wydaniu Jezusa jako potomka zrodzonego seksualnie i seksualnego, więc zasadniczo zwierzęcego. Według ewangelii tego rodzaju zrodzenie nie dotyczyło Jezusa, i może dlatego nigdy nie mówił o synu człowieczym w pierwszej osobie – „ja”. Płciowo zrodzony był Jan Chrzciciel. Z wypowiedzi Jezusa wynika też, iż wyznawał on preegzystencję (przed zrodzeniem).

8Zwrot „Rabbi” nie oznaczał takiego uznania autorytetu jak zwrot „Panie” pozostałych uczniów w.22.

9Zwrot „Ty rzekłeś” (+26,64) może mieć sens zaprzeczający: „To są twoje, nie moje słowa”, albo potwierdzający.

cie<sup>1143</sup> ao it ac; <sup>1</sup>to właśnie<sup>Ns n</sup> jest *jakościowo* ten organizm cielesny<sup>2743</sup> mój. **26,27** I wzięwszy kielich *losu*<sup>An</sup> i <sup>2</sup>łatwowiedziennie udzieliwszy się w *podziękowaniu*<sup>N pt ao ac</sup> dał<sup>734</sup> ao im powiadając: <sup>3</sup>Napijcie się<sup>2274</sup> ao ac z niego wszyscy, **26,28** to właśnie<sup>Nn</sup> bowiem jest *jakościowo* krew<sup>Nn</sup> moja tego<sup>G f</sup> na wskroś rozporządzenia mieniem<sup>677</sup> G f, ta około wielu<sup>Gp</sup> wylewana<sup>N pt pr ps</sup> do funkcji puszczenia od siebie<sup>437</sup> A uchybień. **26,29** Powiadam zaś wam: żadną metodą nie napiłbym się<sup>2274</sup> ao sb ac od tej chwili z tego właśnie <sup>4</sup>*plciowego* płodu<sup>569</sup> G n winorośli<sup>143</sup> G f aż do dnia owego gdyby go *obecnie* piłbym<sup>pr sb ac</sup> wspólnie z wami<sup>Gp</sup> nowy<sup>An</sup> w wiadomej <sup>5</sup>królewskiej władzy<sup>D f</sup> ojca mojego. **26,30** I zaśpiewawszy hymn<sup>N pt ao</sup> wyszli do <sup>6</sup>Góry<sup>A</sup> Drzew Oliwnych<sup>Gp</sup>.

**26,31** Wtedy powiada im Jezus: Wszyscy wy uznacie się za prowadzonych do pułapki<sup>2559</sup> ft ps we mnie w nocy tej właśnie; *od przeszłości* jest pismem odwzorowane<sup>3s pf ps</sup> bowiem: Uderzę pasterza, i będą na wskroś rozproszone<sup>ft ps</sup> owce paśnej trzody. **26,32** Potem-za zaś to<sup>An</sup> *które zdolnym* zostać wzbudzonym w górę<sup>810</sup> ao ps, Aci *uczyni* mnie<sup>A</sup>, poprzedzając zawiodę<sup>2370</sup> ft was do Galilai. **26,33** Odróżniwszy się zaś Petros rzekł mu: Jeżeli wszyscy uznają się za prowadzonych do pułapki<sup>ft id ps</sup> w tobie, ja nigdy *nie* uznam się za prowadzonego do pułapki<sup>ft id ps</sup>. **26,34** Mówił<sup>2925</sup> ipf,ao ac mu Jezus: Zaiste powiadam ci, że w tej właśnie<sup>2094</sup> D nocy zanim *okoliczności uczynią* <sup>7</sup>koguta<sup>A</sup> *mogącym* przygłosić<sup>ao ac, Aci</sup>, trzy razy odeprzesz<sup>ft md-dp</sup> mnie<sup>A</sup>. **26,35** Powiada mu Petros: I jeżeli ewentualnie ewentualnie obowiązuje<sup>625</sup> pr sb ac *uczynić* mnie<sup>A</sup> razem z tobą<sup>D</sup> odumrzeć<sup>ao ac, Aci</sup>, żadną metodą nie ciebie<sup>A</sup> odeprę<sup>ft md-dp</sup>. Podobnie i wszyscy uczniowie rzekli.

**26,36** Wtedy przychodzi wspólnie z nimi<sup>Gp</sup> Jezus do wyodrębnionego terenu<sup>A</sup> powiadanego <sup>8</sup>Geth-semani<sup>560</sup> i powiada uczniom: Osiądcie<sup>ao ac</sup> tutaj<sup>431, 430</sup> G aż odszedłszy tam pomodliłbym się<sup>ao sb md-dp</sup>. **26,37** I zabrawszy z sobą<sup>N pt ao ac</sup> Petrosa i dwóch synów Zebedaiosa począł sobie *od prapoczątku*<sup>389</sup> ao md doznawać przykrości<sup>1734</sup> pr md-ps i być zatrwożonym<sup>47</sup> pr ac. **26,38** Wtedy powiada im: Ze wszystkich stron doznająca przykrości<sup>2239</sup> Ns jest dusza moja aż do<sup>1203</sup> śmierci<sup>G</sup>; pozostaniecie<sup>1819</sup> ao it bezpośrednio tutaj i czuwajcie wspólnie ze mną<sup>G</sup>. **26,39** I <sup>9</sup>przyszedłszy naprzód<sup>2379</sup> N pt ao ac mało<sup>1862</sup> As n, adv padł<sup>2276</sup> ao aktywnie na doistotne oblicze<sup>2428</sup> A swoje<sup>G</sup> *doistotnie* modląc się<sup>2402</sup> N pt pr i powiadając: Ojczy mój, jeżeli możliwe<sup>Ns n</sup> jest, niech przejdzie obok-przeciw<sup>2180</sup> 3s ao it ac ode mnie<sup>818</sup> G <sup>10</sup>kielich *losu* ten właśnie; lecz ponad liczbę tego<sup>2298</sup> nie tak jak ja chcę, ale tak jak ty. **26,40** I przychodzi<sup>pr md-ps-dp</sup> istotnie do uczniów i znajduje ich pogrążanych z góry w beczynności<sup>1408</sup> Ap pt pr ac, i powiada Petrosowi: W ten właśnie sposób nie byliście potężnymi<sup>1375</sup> ao ac jedną godzinę *naturalnego okresu czasu*<sup>A</sup> odbyć czuwania<sup>ao ac</sup> wspólnie ze mną? **26,41** Czuwajcie<sup>pr</sup> i módlcie się<sup>pr md-ps-dp</sup>

1, „To jest ciało moje” oznacza tyle samo co „To jestem ja” {316}. Z tej formuły konsekuracyjnej, łac.: *hoc (est) corpus...*, ma pochodzić magiczne zaklęcie *hokus-pokus*. Wygłoszona przez Jezusa formuła może mieć magiczne znaczenie zastępcze i obronne, por. przyp. do Lc 22,15. Znów magia związana z Jezusem, por. Mt 2,1 Ac 13,6 19,13.

2Gr. *eu-charisteo* p. przyp. do Mt 15,36.

3Jezus pije kielich i daje wszystkim pić z niego. Tak samo w Apokalipsie królowie ziemi otrzymują kielich od kobiety Babilonu Ap 17,2-4. Jezus jest „prapoczątkowym królów ziemi” Ap 1,5 a jego uczniowie są synami króla (-ów) ziemi Mt 17,25-26. Słowo „wszyscy” wskazuje na ogólną dostępność kielicha Jezusa - jak kobiety Babilonu

4Gr. *genema*; ma ten sam źródłosłów, co *gennao* ‘rodzić płciowo’ w.24. ‘Winorośl, krzew winny’ gr. *ampelos* jest tu rodzaju żeńskiego; do winorośli przyrównuje Jezus siebie Jo 15,1.5. W Ap występuje “winorośl ziemi” 14,18.

5W apokryfach {128} wyraźniej można dostrzec utożsamienia: ‘królewska władza’ boga – **krzyż** s.114; arka (ze zwierzętami) – krzyż s.275.292; duch św. – krzyż s.264; duch św. – łono ojca s.150; duch św. – *sofia* i Maria Magdalena s.85.62; ‘królewska władza’ niebios – krzyż i duch św. s.264.

6Jak Dawid przed swym synem Absalomem, wspieranym przez Achitofela, który powiesił się jak Judasz {316}.

7Kogut symbolizował Słońce {50}s.149-150 {96}. Pierwsze pianie koguta było około północy, drugie około godziny trzeciej nad ranem {144}s.336. Por. komentarz do straży przy Mt 24,43. Petros według Jezusa był szatanem Mt 16,23; gdy w szatan w Petrosie za-prze się Jezusowego światła słonecznego (por. Petrosa grzejącego się ku światłu-Jezusowi Mc 14,54), księżyc utraci zasilanie świetlne, zblednie i zejdzie. Zaś ogień z szatana wycofa się ku Słońcu.

8Hebr. *GT-SzMNI* t.j. ‘tłocznia’ - ‘zawierającego tłuszcz’. Stąd może ‘tłocznia oliwy’.

9Gr. *pro-erchomai* ‘naprzód lub przed’ - ‘przychodzić’.

10Kielich - łono kobiece, vulva, macica, rozkosz, cierpienie Jezusa {50}s.345-346, krzyż {51}s.420 {137}s.169. Modlitwa Jezusa „Niech minie mnie kielich ten” to mocny argument przeciwko dobrowolności męki i śmierci Jezusa.

aby nie weszlibyście<sup>ao sb</sup> do doświadczania<sup>2210 A</sup>; wprawdzie<sup>1815</sup> duch<sup>1</sup> *uprzednio* gotowy do namiętności<sup>2381</sup>, zaś mięsowa *istota*<sup>2524</sup> <sup>2</sup>ślaba<sup>398</sup>. **26,42** Na powrót<sup>2126</sup> z wtórego<sup>657 Gs m,n</sup> odszedłszy pomodlił się<sup>2402 ao md-dp</sup> powiadając: Ojczy mój, jeżeli nie może to właśnie<sup>Ns n</sup> przejść obok-przeciw<sup>2180</sup> <sup>ao</sup> jeżeliby nie jego<sup>As n</sup> napiłbym się<sup>2274 ao sb ac</sup>, niech stanie się<sup>584 3s ao it ps-dp</sup> wola twoja. **26,43** I przyszedłszy na powrót znalazł ich pogrążanych z góry w bezczynności<sup>Ap pt pr ac</sup>, były<sup>834 ipf</sup> bowiem ich oczy obciążone<sup>471 pt pf ps</sup>. **26,44** I puściwszy od siebie<sup>439 N pt ao ac</sup> ich na powrót odszedłszy pomodlił się<sup>2402 ao</sup> z trzeciego<sup>Gs n</sup>, ten sam odwzorowany wniosek<sup>1726 A</sup> rzekłszy na powrót. **26,45** Wtedy przychodzi istotnie do uczniów<sup>Ap</sup> i powiada im: <sup>3</sup>Bądźcie pogrążani z góry w dół w bezczynności<sup>pr it, id ac</sup> w dół w to <sup>4</sup>pozostałe<sup>As n</sup>, i dawajcie sobie zaprzestanie przez wznoszenie się na powrót do źródła w górze<sup>194 pr it, id md</sup>; oto przybliżyła się<sup>807 3s pf id ac</sup> <sup>5</sup>ta wiadoma godzina *naturalnego okresu czasu* i wiadomy syn wiadomego człowieka jest przekazywany<sup>pr id ps</sup> do rąk <sup>6</sup>uchybiających celu<sup>Gp</sup>. **26,46** Wzbudzajcie się w górę<sup>pr it md-ps</sup>, *może* wiedlibyśmy<sup>39 1p pr sb ac</sup>, oto przybliżył się<sup>807 pf ac</sup> ten przekazujący<sup>pt pr</sup> mnie.

**26,47** I jeszcze *wobec* jego<sup>G</sup> gadającego<sup>G pt pr ac, Gab</sup> zobacz do tamtego miejsca - oto Judas, jeden z dwunastu<sup>Gp</sup>, przyszedł i wspólnie z nim<sup>G</sup> *drepczący* tłum wieloliczny wspólnie z mieczami<sup>Gp</sup> i drewnami<sup>1965 Gp</sup> od prapoczątkowych kapłanów i starszych ludu *walczącego*. **26,48** Ten zaś przekazujący<sup>N pt pr</sup> go dał<sup>734 ao</sup> im znak boży<sup>2540</sup> powiadając: Którego<sup>2061 A</sup> by *pocałunkiem* ulubiłbym<sup>2930</sup> <sup>ao sb ac</sup>, on jest, ujmijcie władzę<sup>ao it ac</sup> go. **26,49** I prosto z tego - natychmiast przyszedłszy do istoty Jezusowi<sup>D</sup> rzekł: Wychodź rozkosznie z środka<sup>2973 pr it ac</sup>, mój rabinie; i <sup>7</sup>odgórnie czule pocałunkiem ulubił<sup>1509 ao ac</sup> go. **26,50** Zaś Jezus rzekł mu: <sup>8</sup>*Nierządny* przyjacielu<sup>1152</sup>, aktywnie na<sup>1063</sup> <sup>9</sup>które<sup>2061 As n</sup> do obok-przeciw przybywasz i jesteś<sup>2177 pr ac</sup>? Wtedy przyszedłszy do istoty<sup>pt ao</sup> narzucili<sup>1065 ao</sup> ręce aktywnie na Jezusa<sup>A</sup> i ujęli władzę<sup>1631 ao</sup> go. **26,51** I oto jeden z tych<sup>Gp</sup> *będących* wspólnie z Jezusem<sup>G</sup> rozpostarłszy z wewnątrz<sup>N pt ao ac</sup> rękę odciągnął<sup>331 ao ac</sup> miecz<sup>1788</sup> swój i uderzywszy<sup>N pt ao</sup> niewolnika prapoczątkowego kapłana odebrał<sup>433 ao</sup> jego<sup>G</sup> <sup>10</sup>uszę<sup>3058 As n</sup>. **26,52** Wtedy powiada mu Jezus: Odwróć miecz swój do wiadomego właściwego miejsca<sup>A</sup> jego<sup>G</sup>, wszyscy bowiem którzy wzięli<sup>Np pt ao ac</sup> miecz, <sup>11</sup>w mieczu odłączają się przez zatracenie<sup>320 ft md</sup>. **26,53** Albo czy wyobrażasz sobie

1 Gr. *pro-thymos* +Rm 1,15 – tak określona jest tam może „*charisma* ducha”. P. przyp. do Mc 14,38.

2 Gr. *a-sthenes* ‘bez-silny, nie-mocny’ od *sthenos* ‘siła, ciężka fizyczna, intensywność’. Wyrażenie może odnosić się do uczniów albo do Jezusa. Jezus domagał się od uczniów wspomnienia swego ciała i duszy przeciwko biorącemu górę kielichowi krzyża.

3 Gramatycznie wypowiedź może być stwierdzeniem (indicativus) z odcieniem wykrzyknienia lub ironii, lub rozkazem (imperativus).

4 Gr. *to leipon* ‘(coś) pozostałe, (czas) pozostały’, reszta (czasu)’. {7} daje tu znaczenie „na przyszłość”. Abramowiczówna zaś w {6} także tutaj honoruje dawniejsze maskujące przekłady kościelne i całkiem wyjątkowo daje „już teraz”. Najnowsze przekłady nie kontynuują tej „neofickiej gorliwości dla kościoła”.

5 W Ew. Jana “godziną syna człowieka” jest chwila ukrzyżowania {144} s.338.

6 Czyli “grzeszników”. W 17,22 „w ręce człowieków”; tu, wobec dominacji „grzesznego ciała” w otoczeniu, spodziewa się grzeszników. W Is 33,14 topossem grzeszników jest Syjon: “Grzesznicy w Syjonie zlekli się, drżenie ogarnęło obłudników”. „Opuszczenie Jezusa ze strony uczniów jest dla niego znakiem opuszczenia przez boga” {316}.

7 Gr. *kata-fileo* „oznacza pocałunek miłości, wielokrotny, namiętny” {188} s.265. Zwykły pocałunek to *filema*.

8 Gr. *hetairois* ‘kolega, przyjaciel’, zwłaszcza w pochodnych często w znaczeniu seksualnym, w obu rodzajach (hetera żeńska lub męska). Przekłady: „przyjacielu”. Lecz {316} pisze iż „wydaje się, że słowo *hetaire* nie ma tu szczególnie pozytywnego charakteru... odnosi się do kogoś niższego godnością” s.585. Podobne piętusko-seksualne tło w pozostałych miejscach N.t.: w Mt 20,13- w kontekście zapłaty oraz w Mt 22,12- w kontekście uczytu ślubnej. Wiele znaczący jest też typ pocałunku *katafileo* Judasza, p.w. Sprzyja takiej wykładni nocny epizod Jezusa z późnym młodzieńcem w Mc 14,51. Natomiast „towarzysz” to *metochos, sydygos, ho synon* {7}.

9 Równie enigmatyczna jest fraza *ef ho parei* „na które *coś* przybywasz?” w tym tajemniczym epizodzie. Jeżeli zaimek względny *ho* jest pytajny {11}, mamy: Na co przybywasz?, jeżeli wskazujący: Po to przybywasz? Podobnie rozumuje {316} s.585. Był w użyciu zwrot *pareinai epi deipnon* ‘przybyć na wieczerzę’ {6}, według którego możliwe byłoby pytanie: „Na które (danie wieczerzy) przybywasz?”. Kluczowe jest zrozumienie zaimka *ho* (acc. sing. neut. od *hos* ‘który’); wydaje się, że trzeba go pojmować jako rzecz (bo neutrum), która miała być „nasza” i użyta w związku z owym czułym pocałunkiem. Jezus może być eunuchem, por. Mt 19,12. Zwraca uwagę też głęboka znajomość kobiecej psychiki Mt 5,28.32 19,9 i instynktu macierzyńskiego Lc 13,34.

10 Gr. *otion*, zaś u Mc i Jo *otarion*. Oba słowa są zdrobnieniem od *ous* ‘ucho’. Nie wiadomo, czym było owo ‘małe ucho’. Mogło być ‘częścią ucha’, lecz synoptycy nie piszą o odcięciu jak u Jo 18,10, lecz o ‘odebraniu’ *af-airo*, złożonym z *apo* ‘od’ i *hairo* ‘unosić, zabierać’. Poza tym miejscem nikt nie tłumaczy *afairo* przez “odciąć”, lecz właśnie ‘odjąć, odebrać, ująć’. Jakby to ‘uszę’ nie było organicznym narządem, lecz jakimś przydatkiem, może aparatem.

11 Sentencja bliska tej z Ap 13,10. Analogicznie więc, czy Jezus dlatego umarł na krzyżu, iż posługiwał się krzyżem w swej działalności, „nagrabiał sobie”? Gr. *apollymi* współgra z imieniem boga Apollona.

pr<sup>ac</sup> że nie mogę<sup>779</sup> pr<sup>id</sup> <sup>1</sup>przyzwać<sup>2157</sup> ao if<sup>ac</sup> ojca mego<sup>G</sup>, i stawi do obok z naprzeciw<sup>2185</sup> ft id<sup>ac</sup> mi w tej chwili *coś* liczniejsze<sup>2288</sup> Ap n: dwanaście<sup>indecl</sup> legiony<sup>Ap f,m</sup> aniołów<sup>Gp</sup>? **26,54** Jakże więc zostałyby uczynione pełnymi<sup>3p</sup> ao sb ps wiadome odwzorowane Pisma, że w ten właśnie sposób obowiązują stać się<sup>584</sup> ao md-dp?

**26,55** W owej godzinie rzekł Jezus tym dręczącym tłumom: Tak jak na zbójcę<sup>1712</sup> wysłicie<sup>1016</sup> ao wspólnie z mieczami<sup>Gp</sup> i <sup>2</sup>drewnami<sup>1965</sup> Gp do razem wziąć<sup>ao ac</sup> mnie<sup>A</sup>. W dół w *którykolwiek* dzień<sup>A</sup> w świątyni z góry zajmowałem sobie miejsce<sup>1405</sup> ipf md-ps-dp nauczając<sup>N pt pr</sup> i nie ujęliście władzą<sup>1631</sup> ao ac mnie<sup>A</sup>. **26,56** To właśnie<sup>2094</sup> As n zaś całe<sup>As n</sup> stało się<sup>584</sup> 3s pf id<sup>ac</sup> aby zostałyby uczynione pełnymi<sup>ao sb ps</sup> wiadome odwzorowane Pisma proroków. Wtedy uczniowie wszyscy<sup>3</sup> puściwszy od siebie<sup>439</sup> Np pt ao ac go uciekli<sup>2923</sup> ao.

**26,57** Ci zaś którzy ujęli władzę<sup>1631</sup> Np pt ao ac Jezusa odprowadzili<sup>268</sup> ao istotnie do Kaiafasa prapoczątkowego kapłana, tam gdzie pisarze i starsi zostali do razem zebrani<sup>2687</sup> ao ps. **26,58** Zaś Petros podążał tą samą drogą z<sup>92</sup> ipf ac nim<sup>D</sup> od w z *miejsca* o długiej odległości<sup>1760</sup> aż do zagrody na powietrznym miejscu<sup>422</sup> prapoczątkowego kapłana, i wszedłszy do wewnątrz odgórnie siedział jako na swoim<sup>1410</sup> ipf md-ps-dp wspólnie z podwładnymi<sup>Gp</sup> aby ujrzeć<sup>2041</sup> to dokonanie<sup>2778</sup>. **26,59** Zaś prapoczątkowi kapłani i Rada cała szukali<sup>1214</sup> ipf kłamliwe świadczenie<sup>3029</sup> A w dół z Jezusa<sup>G</sup> żeby w jakiś sposób go uśmierciliby<sup>ao sb</sup>, **26,60** i nie znaleźli<sup>ao</sup> od wielu<sup>Gp</sup> przyszedłszy do istoty<sup>Gp pt ao ac, Gab</sup> kłamliwych świadków<sup>Gp</sup>. Później zaś przyszedłszy do istoty dwaj **26,61** rzekli: Ten właśnie mówił<sup>2925</sup> ipf,ao: Mogę z góry rozwiązać<sup>ao</sup> to miejsce osiedlenia bóstwa<sup>1913</sup> wiadomego boga<sup>G</sup> i przez-z<sup>4</sup> trzech<sup>Gp</sup> dni<sup>Gp</sup> zbudować<sup>ao ac</sup>. **26,62** I stawiwszy się na górę<sup>233</sup> N pt ao ac prapoczątkowy kapłan rzekł mu: Żadne<sup>As n</sup> nie odróżniasz *dla odpowiedzi*<sup>pr md-ps-dp</sup> co<sup>As n</sup> ci właśnie z siebie<sup>G</sup> z góry przeciw świadczą<sup>pr ac</sup>? **26,63** Zaś Jezus przemilczywał<sup>2558</sup> ipf ac. I prapoczątkowy kapłan rzekł mu: Wyprysięgam<sup>1025</sup> cię w dół z<sup>1454</sup> wiadomego<sup>G</sup> boga<sup>G</sup>, tego<sup>G</sup> <sup>5</sup>żyjącego biologicznie<sup>1208</sup> G pt pr ac, aby nam rzekłbyś<sup>ao sb</sup> czy ty *jakościowo* jesteś<sup>834</sup> pr <sup>6</sup>ten wiadomy pomazaniec, ten syn tego boga. **26,64** Powiada mu Jezus: Ty rzekłeś<sup>ao</sup>. <sup>7</sup>Lecz ponad *liczbę tego*<sup>2298</sup> powiadam wam: od tej chwili<sup>378</sup> będziecie widzieli<sup>2041</sup> ft md-dp wiadomego syna wiadomego człowieka odgórnie siedzącego jako na swoim<sup>1410</sup> As pt pr md-ps-dp z pra-

1 Gr. *parakaleo* oznacza zasadniczo i najczęściej w N.t. ‘przyzywać, przywoływać’ od *kaleo* ‘wołać, zwać’. Natomiast tłumacze, gdy jest to czynność Chrystusa, i w tym przypadku łagodzą obcesową twardość jego stosunku do boga ojca, charakterystyczną raczej dla maga, i podkładają tryb warunkowy wraz z łagodniejszym „prosić, zachęcać”: „że nie mógłbym (po)prosić”. Lecz ‘prosić’ to *aiteo, deomai, erotao* {7}.

2 Gr. *ksylon* ‘drewno’; jako umarłe drzewo częsty synonim krzyża.

3 Czy uczniowie w końcu bardziej uwierzyli Judaszowi?

4 W Jo 2,19-21 ewangelista wyjaśnia, iż Jezus mówił o ‘świątyni’ *naos* ‘organizmu cielesnego’ *soma* swego. Świątynia była synonimem kościoła i Ierusalemu {51} s.379. Pk87.

5 Żydzi zatem, choć w ogóle wierzyli w **boga** Mojżesza i proroków, w jednego (nie: jedyne) największego uniwersalnego siedmio-planetarnego wszechboga Stwórcę nieba i ziemi, to w ekstremalnych, jakby eschatycznych, warunkach bardziej czcili boga ‘najwyższego’ *hypsistos*, t.j. ‘najwyżej położonego’, zamieszkującego jedynie najwyższe regiony, w boga jedyne, który musiał być tylko jednym z nurtów wszechboga. To wyobcowany, podkurczony z ziemi, zapętlający się w wysokich sferach, bóg rewolucji od samego ‘życia biologicznego organicznego cielesnego’ *dzoē*, „bóg wszelkiego ciała”, osiedlony na Syjonie-Wenus, i stamtąd tylko pomazujący na swego syna-Chrystusa. Religijne synostwo od tego boga żywego oznaczało synostwo pomazania, adoptowania, przybrania – nie organiczne i nie genetyczne. Z pochodzeniem więc i jakością syjonowego ducha pomazującego Żydzi nie mieli problemu; problem natomiast mieli z jakością postulowanego przez chrystianizm obiektu pomazania – z grzesznym charakterem określonego ziemskiego, marnego, ludowego syna człowieka.

6 Tymi słowami dookreślił syna człowieka Petros w Mt 16,16. Ówczesznie oznaczały one pomazańca Dawidowego.

7 Gr. *plen* ‘nadto, prócz tego, w dodatku’. Czy tym *plen* jest syn człowieka jako dodatek do chrystusa? Takim człowieczym dodatkiem do Dawida mógł być potomek (nie: płciowy syn) Saula-Adama, czyli Jonatan. To *plen* przyporządkowujące chrystusa synowi człowieka wydaje się streszczać “tajemnicę mesjańską” Jezusa z Mt 17,9.

wych *stron* <sup>Gp n</sup> tej <sup>1</sup> mocy <sup>780 Gs</sup> i przychodzącego <sup>1139 A pt pr</sup> na wierzchu <sup>2</sup> chmur <sup>1922 Gp</sup> wiadomego nieba <sup>Gs</sup>. **26,65** Wtedy prapoczątkowy kapłan na wskroś rozerwał <sup>708 ao</sup> szaty swoje powiadając: <sup>3</sup> Niewłaściwie zawieszczę <sup>514 ao</sup>, po co jeszcze potrzebę mamy świadków <sup>Gp</sup>? Oto teraz usłyszeliście <sup>93 ao</sup> tę niewłaściwą wieszczbę. **26,66** Co wam wyobraża się <sup>3s pr ac</sup>? Ci zaś odróżniwszy się *dla odpowiedzi* <sup>N pt ao ps-dp</sup> rzekli: <sup>4</sup> Trzymany wewnątrz <sup>989</sup> śmierci <sup>G</sup> *jakościowo* jest. **26,67** Wtedy wplunęli <sup>955 ao</sup> do doistotne oblicza <sup>A</sup> jego <sup>G</sup> i *policzkowaniem* <sup>1599 ao ac</sup> dębnięli <sup>go</sup>; ci zaś uderzyli różdżkami <sup>2481 ao</sup> **26,68** powiadając <sup>Np pt pr</sup>: *Złóż* <sup>ao it ac</sup> prorocstwo <sup>nam</sup>, pomazańcze, kto *jakościowo* jest ten który raził <sup>N pt ao</sup> cię?

**26,69** Zaś Petros odgórnie siedział jako na swoim <sup>1410 ipf md-ps-dp</sup> na zewnątrz w zagrodzie na powietrznym miejscu <sup>422</sup>. I przysła do istoty jemu jedna <sup>5</sup> posługująca dziewczka <sup>2119</sup> powiadająca: I ty <sup>6</sup> bywałeś sobie <sup>834 ipf md</sup> wspólnie z Jezusem <sup>G</sup>, tym <sup>G</sup> Galilajczykiem <sup>G</sup>. **26,70** Ten zaś zaparł się <sup>367 ao md-dp</sup> w doistotnym przedzie wszystkich <sup>Gp</sup> powiadając: Nie znam od przeszłości z *doświadczenia* <sup>1983 pf</sup> co *teraz* <sup>pr</sup> powiadasz. **26,71** Wszedłszego <sup>A pt ao ac</sup> zaś do kolumn bramnych <sup>2461 As</sup> ujrzała go inna, i powiada tym tam *będącym*: Ten właśnie bywał *aktywnie* <sup>834 ipf ac</sup> wspólnie z Jezusem <sup>G</sup>, tym Nazorajczykiem <sup>G</sup>. **26,72** I na powrót zaparł się <sup>367 ao md-dp</sup> wspólnie z przysięgą <sup>G</sup>, że: Nie znam od przeszłości

1 Nie wiadomo pewnie, czym jest ta "moc" gr. *dynamis* 'moc, moc cudotwórcza, przejaw mocy, rzecz dająca siłę', którą jest m.in. duch Ac 8,10 Rm 8,38 1C 15,24 E 1,21 1P 3,22, chrystus 1C 1,24, możność boga ojca, możność anioła Ap 2,2, też szatana Mc 3,23.26 9,29 Jo 10,21 {7}. Przekłady dają „Wszechmocnego”, „mocy Bożej”. Lecz należy zauważyć, że zwrot: „syna człowieka siedzącego z prawych *stron* mocy” w Mt 26,64 jest inny niż starotestamentowy skierowany przez boga do chrystusa „siądź z prawicy mojej” w Mt 22,44. Tu bowiem syn człowieka miałby siedzieć „z prawicy **mocy**”, gdzie „mocą” jest prawdopodobnie „imię boga” {316}, które jest Logosem Jo 1,1 Ap 19,12n {99-VI} s.256, Chrystusem, więc jego przejaw, atrybut, a nie sam bóg (jak proponuje BT). Chrześcijaństwo więc jakby dodaje między synem człowieczym a bogiem byt pośredni – chrystusa. Nie jest też jasny sam zwrot: „siedzieć z prawicy”, gdyż w Ps 110,1 w LXX i N.t. greckie *ek 'z'* dano w miejsce hebrajskiego *L* (lamed), które znaczy coś przeciwnego: 'ku, dla, celem'. „Przychodzenie” jak też „prawica” są tu skierowane w dół, do ziemi.

2 Nie podano na wierzchu ilu chmur – może siedmiu, jak posłany anioł Jezusa pokazuje na 7 kościołach Ap 22,16.

3 Nie znalazłem wyjaśnienia tego kluczowego pytania, jakie zadali Jezusowi kapłani dla wykazania **winy Jezusa**. Winę tę rozumiano zapewne jako połączenie w sobie tytułów: starotestamentowego „chrystusa” oraz nowego „określonego syna określonego człowieka”, którego żydzi uważali za „bezpiecznego” Lc 6,22, czy wręcz diabelskiego (jak tu określając go *poneros*) i takiego zwalczał Mt 16,13-21 (u Daniela była to inna postać: „nieokreślony syn nieokreślonego człowieka”). Lecz co było istotą sporu? Może w określonym cielesnym synu człowieka dostrzegali jakoś niewłaściwą dla chrystusa. Może kapłani, głosząc chrystusa jako Dawida, z jego bazą cielesną zwierzęcą, często grzeszną, mimo to uznawali ten syjonowy cielesny nurt boga za doskonalszą formę istnienia boga niż tak marne „człowieczeństwo”, wyrażone w tytule „określony syn określonego człowieka” (w Dawidzie nie ukazano rysów człowieczych). W takim chrystusie byłoby zero człowieka w ludziach, dopóki człowieczeństwo nie byłoby mu dodane, w odrębnym zrządzeniu boga. Ponadto Jezus czynił bogiem 'sam siebie' *seauton* Jo 10,33 – bez judaistów. Może też pytanie arcykapłana do Jezusa było „z innej beczki” i dotyczyło samej natury jego pomazania: Czy deklarowany mesjanizm jego, ziemskiego cielesnego syna człowieka, pochodzi od nurtu boga zwanego *dzontos*, t.j. 'żyjącego biologicznie w ciełe' (*dzontos* jest imiesłowem terażniejszym od *dzo*, *dzo* 'żyć biologicznie cielesnie', stąd też *dzoon* 'istota żywa, zwierzę' i *zoologia* 'nauka o zwierzętach') Mt 16,16 22,32 Ac 14,15 Rm 9,26 2C 3,3 6,16 1Th 1,9 Hb 3,12 9,14 10,31 12,22 1P 1,23 Ap 7,2 15,7, t.j. od boga syjonowego, czy – o co niejednokrotnie go oskarżano – od boga demonicznego Mc 1,34 Jo 8,48 i szatańskiego Mt 9,34 10,25 12,24.26 Mc 3,23? Taki zarzut stawiano Jezusowi w Jo 10,33. Zresztą w starożytnym świecie nie do pomyślenia była koncepcja, iż bóg zamieszkuje w marnym upadłym człowieku. Świętość przychodziła z nieba i nie była dla marności i zepsucia. Dlatego również bóg żydowski mógł zamieszkać tylko w człowieku doskonałym, jak w Mojżeszu – jakże różnym od Jezusa. Wbrew temu Jezus stara się łączyć oba nurty boskości: boga życia biologicznego i boga człowieka, i to człeka upadłego (Jo 8,40 10,36 i Mc 1,10 15,39 Lc 9,18-22 Jo 1,51), pijaka, przyjaciela złodziei, cudzołożnic i prostytutek Mt 9,11 11,19 Jo 9,24, czym plasuje się w tradycyjnych domenach szatańskich. Zresztą sam Jezus nie mieni się synem człowieka niebiańskiego nieokreślonego z Dn, lecz synem człowieka określonego ziemskiego – z masą cielesnych przywar. Takim Mojżesz nie był.

4 Gr. *enochos* od *en-echo* 'wewnątrz' - 'trzymać'. Jest to specyficznie wyrażony stan winy; zwyczajnie „winny” to *ofeiletēs*. Według {6} jako termin prawny – jak w tym przypadku – z naczyło: 'podlegający, winny', zaś *enochos thanatou* znaczyło 'zasługujący na karę śmierci'.

5 Gr. *paidiske* 'posługująca dziewczka, posługaczka, młoda niewolnica'; rodzaj żeński od *pais* 'posługujący chłopak, sługa'; także 'dziewka publiczna, nierządnicą'; od tego słowa *paidiskeion* 'dom publiczny, burdel' {6}. Jest kwestią w jaki sposób mogła pełnić zadanie posługi, przebywając w bardzo tolerancyjnym i liberalnym środowisku Jezusa. Wszak mimo młodego wieku, w Lc 22,57 jest zwana przez Piotra 'kobietą' *gyne*. P. przyp. do Mc 14,66.

6 Gr. *estha* rzadka strona zwrotna (+Mt 23,30 Ac 27,37) bardzo częstego *eimi* {2}, odmienna niż w następnym w.71 – tam strona aktywna. Jest intensywnie rozważane, co znaczy tu „bywanie sobie (dla siebie) wspólnie z Jezusem”, czy ogólniej w grece 'bycie wspólnie z kimś' *meta tinos einai*, por. {6}. Tu też aspekt seksualny prawdopodobny, bo fakt, że Petros zwyczajnie bywał z Jezusem, musiał być powszechnie znany, chodziło tu więc zapewne o jakieś inne "bywanie sobie wspólnie z Jezusem". Znamienne, że mówi to ta *paidiske*. Jezus wychwalał nierządnicę Mt 21,31 Lc 15,30, bywał wspólnie z nimi (*gyne hamartolos* 'kobieta grzeszna' w Lc 7,37 było synonimem nierządnic).



sci z *doświadczenia*<sub>pf</sub> tego <sup>1</sup>człowieka. **26,73** Potem-za mały *czas*<sub>As m,n</sub> zaś przyszedłszy do istoty <sub>N pt ao</sub> ci *od przedtem* stojący <sub>1372 N pt pf</sub> rzekli Petrosowi: Jawnie prawdziwie i ty z nich *jakościowo* jesteś <sub>ac</sub>, i bowiem to <sup>2</sup>gadanie <sub>1679</sub> twoje wyraźnego <sub>A</sub> cię czyni. **26,74** Wtedy począł sobie *od prapoczątku*<sub>389 ao md</sub> *aby* <sup>3</sup>sprawdzać na dół przekleństwa <sub>1467 pr ac</sub> i ugruntowywać <sub>pr ac</sub> że: Nie znam od przeszłości z *doświadczenia*<sub>pf</sub> tego człowieka. I prosto z tego - natychmiast kogut przygłosił <sub>2968 ao id ac</sub>. **26,75** I wspomniął sobie <sub>1865 ao ps-dp</sub> Petros tego <sub>G</sub> spływającego wysłowienia czynu <sub>2489 Gs n</sub> Jezusa <sub>G</sub> *od wtedy* spływającego <sub>2486 Gs m pt pf ac</sub> że: Zanim *okoliczności uczynią* koguta <sub>A</sub> *mogącym* przygłosić <sub>ao ac, Aci</sub>, trzy razy odeprzesz <sub>ft md-dp</sub> mnie <sub>A</sub>. I wyszedłszy na zewnątrz zapłakał <sub>1564 ao</sub> ostro <sub>2269</sub>.

**27,1** *Wobec* przedwczesnego ranka <sub>G</sub> zaś stawszego się <sub>584 G f pt ao md-dp, Gab</sub> razem radę <sub>A</sub> wzięli <sub>1681 ao</sub> wszyscy prapoczątkowi kapłani i starsi ludu *walczącego* w dół z Jezusa <sub>G</sub> tak że również *stworzono* *możliwość* uśmiercić <sub>ao ac</sub> go. **27,2** I zwiąawszy <sub>659 Np pt ao</sub> go odprowadzili <sub>268 ao</sub> i przekazali <sub>2150 ao</sub> <sup>4</sup>Pilatosowi prowadzącemu władcy <sub>D</sub>.

**27,3** Wtedy ujrawszy Judas, ten przekazujący <sub>pt pr</sub> go, że został z góry skazany <sub>3s ao ps</sub>, zmieniwszy sobie cel dbania <sub>N pt ao ps-dp</sub> obrócił <sub>2639 ao</sub> te trzydzieści srebrne pieniądze <sub>Ap</sub> prapoczątkowym kapłanom i starszym **27,4** powiadając: Chybiłem celu <sub>132 ao</sub> przekazawszy krew nie zasługującą na karę. Ci zaś rzekli: Co <sub>Ns n</sub> z *tego* istotnie do <sub>2388</sub> nas <sub>A</sub>? *To ty* <sup>5</sup>ujrzysz <sub>2041 ft id md-dp</sub> *rezultat*. **27,5** I strąciwszy w dół <sub>N pt ao</sub> te srebrne pieniądze <sub>Ap</sub> do miejsca osiedlenia bóstwa <sub>A</sub>, cofnął się wstecz - w górę do źródła do otwartego miejsca <sub>215 ao ac</sub> i <sup>6</sup>odjechawszy <sub>283 N pt ao ac</sub> <sup>7</sup>odłączył się przez udławienie <sub>267 3s ao id md</sub>. **27,6** Zaś prapoczątkowi kapłani wzięwszy <sub>1681 N pt ao</sub> te srebrne pieniądze rzekli: Nie wolno rzucić je do skarbcza świątynnego gdyż oszacowanie krwi *jakościowo* jest. **27,7** Razem radę zaś wzięwszy <sub>1681 N pt ao</sub> kupili <sub>32 ao</sub> z nich <sub>Gp</sub> pole <sup>8</sup>wyrabiającego z *ziemnej* gliny <sub>1540 G</sub> do pogrzebu <sub>As</sub> tym wiadomym <sup>9</sup>obcym

1 Ambroży utrzymywał, że Piotr wyparł się jedynie „tego człowieka” {316}, t.j. cielesnej osoby Jezusa, Jezusa jako określonego syna człowieka; natomiast Jezusa jako syna bożego (t.j. chrystusa) Piotr się nie wyparł (tamże). Ale tym samym odrzucił połączenie tych dwóch postaci, podobnie jak arcykapłan w 26,63n i jak wielokrotnie żydzi.

2 Gr. *lalia* ‘grzechot, szczebiot, paplanie’. Galilejczycy mówili z akcentem, który brzmiał niesympatycznie {188}.

3 Gr. *kata-thematidzo* ‘złorzeczyć, przeklinać’. Nie wiadomo, kto jest przedmiotem złorzeczenia. Wymienia się trzy możliwości, m.in. „istnieje opinia, że przedmiotem złorzeczenia był sam Jezus” {316}. Pk88.

4 Imię Piłat pochodzi od łac. *pilum* ‘włócznia, krótki oszczep’, znaczący dosł. „włócznik”.

5 Idiom ‘Ty ujrzysz’ w N.t. nie występuje poza tym miejscem. Nikt nie tłumaczy dosłownie owego *orao* ‘widzieć, patrzeć, ujrzeć’. Najbliżej BiZ: „Ty patrz swego”; BT: „To twoja sprawa”. Słownik {7} ucieka się do kompletnie nie zakotwiczonej w semantyce parafrazy: „sam się będziesz martwił” s.435, ale w przekładzie {1}: „Ty (sam) byś patrzył”, zmieniając tryb orzekający czas przyszły na rozkazujący aoryst. Wszyscy akcentują słowo „ty” (to ty). Nie trzeba jednak zmieniać form gramatycznych; wystarczy uzupełnić tekst o słowa domyślne: (To) ty ujrzysz (rezultat).

6 Gdyby tłumaczyć *ana-choreo* jako zwykle „oddalenie się”, byłby to zbędny pleonazm, nadmiar znaczeń, bliski tautologii, wynikający z zdublowania określeń sposobu przemieszczania się: *ana-choreo* i *ap-erchomai*. „Kwiecistość” w piśmactwie ewangelicznym jest wykluczona; natomiast może ewangelista tą zbitką dwóch słów o podobnym znaczeniu, chciał skłonić do ich rozróżnienia, i zaszyfrować jakiś niezwykle **sposób podróży** Judasza, jaki też niekiedy można dostrzec w podróżach Jezusa Mc 1,35 (p. przyp.). Por. zdziwienie „Kiedy tu przybyłeś?” Jo 6,25 w związku z 6,19-22, też *meta-baino* ‘przekroczyć, przestąpić’ w znaczeniu przestąpić do ojca Jo 13,1. O cudownych podróżach apostołów są wzmianki w apokryfach. Ogólniej o chrześcijańskim czarnoksiężstwie i magii p. Wstęp.

7 Gr. *ap-ancho* ‘dusić, dławić’, w str. zwrotnej *apanchomai* ‘powiesić się’ {6}. Różne od powieszenia na krzyżu, ukrzyżowania *stau-roo*. Jak podaje {316} „ewangelista zaznacza, że Judasza powiesił się tak samo jak zdrajca Achitofel, dawny doradca i przyjaciel Dawida 2S 17,23” t.2 s.566.620.

8 Gr. *kerameus* ‘gliniarz’. W Rm 9,21 jest nim bóg, lecz jego materiałem, nazwanym (nie ‘gliną garncarską, dachówkarską’ *keramos*, lecz) ‘błotem, szlamem, mułem’ *pelos* jest człowiek (w Ge 2,7 tworzywem człowieka jest *chous* ‘pył, proch’ ziemi zmieszany z wilgocią z Ge 2,7). Zatem „pole garncarza” może oznaczać miejsce składowania i wydobywania materiału na człowieka.

9 Gr. *ksenos*. Nie wiadomo, kogo do pochówku mieli na myśli kapłani: Judasza czy Jezusa (krwi – raczej Jezusa). Wedł. {316} „Pole Krwi” czy cmentarz dla **‘obcych przybyszów’** *ksenos* u Mt nawiązuje do śmierci Jezusa, nie Judasza s.617. Tym bardziej, że na temat cudzoziemkości Judasza nie wiemy nic; natomiast co do Jezusa, to aluzyjnie przedstawiał on siebie jako ‘obcego przybysza, cudzoziemca’ Mt 25,35-44, chwalił także osoby określane podobnym słowem *allo-genes* ‘innego rodzaju, obcoplemieniec’ Lc 17,18, lub Samarytanin Lc 10,33. Tak więc taki status jak *ksenos* ‘obcy, obcy przybysz, obcokrajowiec’ czy *par-oikos* ‘mieszkający w obcym kraju’ mógł tu odnosić się do Jezusa, jak to miało miejsce w Lc 24,18, i być spowodowany bądź życiem długo na obczyźnie, bądź genetycznym pochodzeniem (w połowie) z innego narodu – z Samarytan? z Ormian, licznie wówczas zamieszkujących Jerozolimę? z Wielkiej Brytanii? z Japonii? “z niebios” jako UFO-nauta Jo 6,42 – hipotez czy poszlak jest tu wiele. Czy nawet z nierządu Jo 8,41? jak twierdziła żydowska antyewangelia i Talmud, co również mogło go wyobcować – i to aż do nieba. Gdyż takie wypowiedzi: “Nie

przybyszom<sup>1961 Dp</sup> **27,8** Przez które zostało nazwane<sup>1439 ao ps</sup> pole owo Pole Krwi aż do tego dnia<sup>Gs f</sup> dzisiaj. **27,9** Wtedy zostało uczynione pełnym<sup>2301 ao ps</sup> to spłynięte<sup>2486 Ns n pt ao ps</sup> przez-z<sup>1</sup> Jeremiasa<sup>G</sup> proroka<sup>G</sup> obecnie powiadającego<sup>G pt pr ac</sup>: I wzięli<sup>1681 ao</sup> <sup>2</sup>trzydzieści srebrne pieniądze<sup>Ap n</sup>, to oszacowanie<sup>A f</sup> tego<sup>G</sup> oszacowanego<sup>2800 G m pt pf ps</sup> którego<sup>2061 A m</sup> oszacowali sobie<sup>2800 3p ao md</sup> od synów Izraela, **27,10** i dali<sup>734</sup> je do pola<sup>As m</sup> wyrabiającego z gliny<sup>G</sup>, z góry w te które do razem zestawili<sup>2717 ao ac</sup> mi niewiadomy utwierdzający pan.

**27,11** Zaś Jezus został stawiony<sup>1372 3s ao ps</sup> w doistotnym przedzie prowadzącego władcy<sup>G</sup>. I nadto wezwał do wyrażenia się<sup>1060 ao ac</sup> go prowadzący władca powiadając: Ty jakościowo jesteś<sup>834</sup> ten wiadomy król Judajczyków? Zaś Jezus mówił<sup>2925 3s ipf,ao</sup>: Ty to powiadasz. **27,12** I w tym<sup>Ds n</sup> które możliwym być oskarżanym<sup>pr ps, Aci</sup> czyniło go<sup>A</sup> pod przewodnictwem prapoczątkowych kapłanów<sup>Gp</sup> i starszych<sup>Gp</sup> żadne<sup>As n</sup> nie odróżnił się dla odpowiedzi<sup>311 ao md-dp</sup>. **27,13** Wtedy powiada mu Pilatos: Nie słyszysz jak liczne<sup>Ap n</sup> z ciebie<sup>G</sup> z góry na dół przeciwko świadczą<sup>pr ac</sup>? **27,14** I nie odróżnił się dla odpowiedzi<sup>311 ao ps-dp</sup> jemu istotnie do ani jednego<sup>843 As n</sup> wpływającego wysłownia czynu<sup>A</sup>, tak że również ta okoliczność skłonnym dziwić się<sup>pr, Aci</sup> czyniła prowadzącego władcę<sup>A</sup> nadzwyczajnie.

**27,15** W dół w zaś jakiegokolwiek święto<sup>A</sup> wcześniej miał zwyczaj<sup>ppf ac</sup> prowadzący władca rozwiązuje uwalniać<sup>pr ac</sup> jednego tłumowi więźnia którego chcieli<sup>1276 ipf ac</sup>. **27,16** Mieli<sup>1202 3p ipf</sup> zaś wtedy więźnia <sup>3</sup>naznaczonego znakiem od bogów<sup>1097 A</sup> powiadanego<sup>A</sup> (Jezusa<sup>A</sup>) <sup>4</sup>Bar-abbasa<sup>A</sup>. **27,17** Wobec zebranych do razem<sup>Gp pt pf ps, Gab</sup> więc ich<sup>Gp</sup>, rzekł im Pilatos: Kogo chcecie żeby rozwiązały uwolniłbym<sup>ao sb</sup> wam: (Jezusa tego) Bar-abbasa albo czy Jezusa<sup>A</sup> tego powiadanego pomazańca<sup>A</sup>? **27,18** Wcześniej wiedział<sup>1983 pff</sup> bowiem że przez zazdrość<sup>A</sup> przekazali<sup>2150 ao</sup> go. **27,19** Wobec odgórnie siedzącego jako na swoim<sup>G pt pr md-ps-dp, Gab</sup> zaś jego<sup>G</sup> na <sup>5</sup>wzniesionym wstępie<sup>504 G</sup> odprawiła<sup>334</sup> istotnie do niego żona jego, powiadając: Nic tobie i przestrzegającemu reguł cywilizacji owemu; wieloliczne<sup>2329 Ap n</sup> bowiem ucierpiałam<sup>2195 ao ac</sup> dzisiaj w dół w <sup>6</sup>marzenie senne<sup>2022 A</sup> przez niego<sup>A</sup>. **27,20** Zaś prapoczątkowi kapłani i starsi <sup>7</sup>przekonali<sup>2207 ao</sup> tłumy aby poprosiłyby dla siebie<sup>ao sb md</sup> Barabbasa<sup>A</sup>, zaś Jezusa aby odłączyłyby przez zatracenie<sup>3p ao sb ac</sup>. **27,21** Odróżniwszy się zaś prowadzący władca rzekł im: Kogo chcecie od tych dwóch aby rozwiązały uwolniłbym<sup>ao sb ac</sup> wam? Ci zaś rzekli: Barabbasa. **27,22** Powiada im Pilatos: Jako co<sup>As n</sup> więc żeby uczyniłbym<sup>ao sb ac</sup> Jezusa<sup>A</sup>, tego<sup>A</sup> powiadanego pomazańca<sup>A</sup>? Powiadają wszyscy<sup>2193</sup>: <sup>8</sup>Niech zostanie zaopatrzony w

wiecie skąd przychodzi” Jo 8,14, “nie wiemy skąd jest” 9,29 czy “skąd jesteś?” 19,9 Mt 27,7 mogły wyrażać tajemnicze pochodzenie duchowe, jak w Jo 3,31 7,27n 9,29-33, tak bardzo odrębne, że aż jakby „obce” genetycznie. Cudzoziemski wzorec Jezusa dawał też nadzieję podobnie wyobcowanym na odzyskanie przystępu do ojca E 2,18n.

1 Wypowiedzi tej nie ma u Jeremiasza, natomiast może pochodzić z Za 10,11-14 11,13 {316} {188}.

2 Pk89.

3 Gr. *epi-semos* ‘na-znaczony, na-cechowany, znaczny, wyróżniający się’ zewnętrznym odciskiem boskości, demoniczności czy choroby. O wyróżnionych apostołach Rm 16,7, gdzie oznacza bycie w chrystusie. Także o przywódcach Zelotów {314}. LXX o owcach Jakuba patrzących na ‘ródzki’ *rhabdos*. Przeciwiństwo *a-semos* ‘bez znaku l. cechy, nieznaczny’. Przekłady „znaczny”, „osławiony” gubią zewnętrzne pochodzenie na-cechowania.

4 Tym znakiem mogło być już samo jego imię, które znaczyło ‘syn ojca’ (ewentualnie duchowo: syn ojca jako nauczyciela). Por. „syn Timaiosa Bar-timaios” z Mc 10,46nn. U Żydów imię miało głęboki sens; stosując kabalistyczne kombinacje liter mogli w nazwisku wykrzyć n.p. syna człowieka. Imię Bar-abbas wyrażało totalne odzewne źródłowe pierwotne zrodzenie przez ojca (jak starszego brata z Lc 15,29?), a nie późniejsze odzewne pomazanie przez ojca (chrystus). O bliskości obu postaci świadczy też występowanie w wielu tekstach źródłowych imienia Jezus (Mt 27,16-17) przy imieniu Barabbasa. Barabbas byłby więc chrześcijańskim anty-chrystem i żydowskim mesjaszem. Jednocześnie „w całej Biblii nie ma ani jednego grzesznika, który by nosił takie imię” {316}. Pk90 Pk91.

5 Gr. *bema* (od *baino*) ‘wzniesienie, trybuna, mównica’.

6 Zatem obco pomazany Jezus miał jakiś szczególny kontakt z nieziemskim światem snów. Znow to kobieta uznaje Jezusa za sprawiedliwego.

7 gr. *peitho* ‘przekonywać’, i to znaczenie dominuje w pochodnych i w N.t. Negatywne zaś znaczenia w popularnych przekładach: „namówili, nakłonili” – obciążające Żydów – musiałyby dotyczyć także Jezusa w Mt 27,43 Hb 2,13.

8 Gr. *stauroo* +Mt 20,19 23,34 26,2 27,22-38 28,5 (27,40.42). Kontekst nasuwa znaczenie ‘zaopatrzyć (go) w pal’, ‘ująć w pal’, ‘opalać’, zgodnie z końcowym formantem *-oo*. Według {1} formant *-oo* nadaje znaczenie ‘czynić kogoś jakimś’, a w słownikach greckich często znaczy ‘uważać kogoś za, obłożyć kogoś czymś, okuć czymś, zaopatrzyć w coś, objąć jednym, połączyć w jedno, uczynić kogoś kimś’. W LXX 1x odpowiada hebr. *TLH* ‘przypisać komu co, wtrącić, uzależnić, uczynić zawisłym, zależnym’ {8}. W odpowiedniku polskim dodano znaczenia z etymologii (od *histemi*) i z chrześcijańskiej teologii, w tym celu, aby zapobiec kojarzeniu ze

stawiony umarły drewniany pal<sup>2616 ao it ps.</sup> **27,23** Ten zaś mówił<sup>2925 ipf,ao:</sup> Co bowiem<sup>1złe 1435 As n</sup> uczynił<sup>2314 ao?</sup> Ci zaś wokół nadmiernie krzyczeli *gardlowo jak zwierzęta*<sup>1626 ipf ac</sup> powiadając: Niech zostanie zaopatrzone w pal. **27,24** Ujrawszy zaś Pilatos że żadne<sup>As n</sup> *nie* pomaga<sup>pr</sup> ale bardziej wzburzenie staje się<sup>584 3s pr md-ps-dp,</sup> wzięwszy<sup>1681 pt ao</sup> wodę odmył sobie<sup>325 3s ao md</sup> ręce<sup>2w</sup> w oddaleniu w-przeciwko<sup>282</sup> tego<sup>G</sup> *dręczącego* tłumu<sup>2105 G,</sup> powiadając: Nie zasługujący na karę jestem od krwi<sup>Gs n</sup> tego właśnie<sup>2094 Gs m,n;</sup> *to* wy ujrzenie<sup>2041 ft id md-dp</sup> *rezultat*. **27,25** I odróżniwszy się *dla odpowiedzi* wszystkim<sup>3lud 1689</sup> rzekł: Ta krew jego aktywnie na<sup>4nas Ap</sup> i aktywnie na potomki<sup>Ap</sup> nasze. **27,26** Wtedy rozwiązawszy uwolnił<sup>323 ao id ac</sup> im Barabasa, zaś Jezusa ubiczowawszy<sup>N pt ao</sup> przekazał<sup>2150</sup> aby zostały zaopatrzone w pal<sup>3s ao sb ps.</sup>

**27,27** Wtedy żołnierze tego prowadzącego władcy, zabrawszy ze sobą Jezusa do pretorium, zebraли do razem<sup>2687 ao</sup> aktywnie na niego<sup>A</sup> cały<sup>5wężowy</sup> splot rzymskich żołnierzy<sup>2596</sup>. **27,28** I wydziaawszy go, *jakiś*<sup>6</sup> krótki płaszcz<sup>2998</sup> *szkarłatny*<sup>1596</sup> obłożyli dookoła<sup>2253 ao</sup> jemu, **27,29** i splótłszy wieńiec<sup>2623</sup> z cierni nałożyli na dodatek<sup>1111</sup> na głowę<sup>G</sup> jego, i trzcinę<sup>A</sup> w prawej ręce<sup>D</sup> jego, i padłszy na kolana<sup>N pt ao</sup> w doistotnym przedzie jego<sup>8wbawili i wżartowali się jak chłopaki 946 ao ac</sup> jemu<sup>D</sup> powiadając: Wychodź rozkosznie z środka<sup>2973,</sup> *jakiś niewiadomy* królu Judajczyków, **27,30** i wpłuwszy<sup>955 Np pt ao</sup> do niego<sup>A</sup> wzięli<sup>1681 ao</sup> tę trzcinę i wbijali<sup>2844 ipf</sup> do sfery funkcji głowy<sup>A</sup> jego<sup>G</sup>. **27,31** I gdy wbawili i wżartowali się<sup>946 ao ac</sup> jemu, wydziali<sup>865 ao</sup> go, ten krótki płaszcz, i wdziali<sup>971</sup> go w szaty<sup>Ap</sup> jego<sup>G,</sup> i odprowadzili<sup>268</sup> go do tego<sup>As n</sup> *które daje możliwość* zaopatrzyć w *umarły stawiony wznoszony drewniany pal*<sup>2616 ao ac.</sup> **27,32** Wychodząc zaś znaleźli *jakiegoś* człowieka<sup>9z Ky-</sup>

„skrzyżowaniem”, znakiem plus „+”, oraz sprowadzeniu do zwykłego ‘zawieszenia’ *kremannymi* (choć i takie znaczenie występuje dla ukrzyżowania: Ac 5,30 10,39). Należy pamiętać, że *tauroo* miało negatywne znaczenie, zarówno w w środowisku religijnym Izraela, jak i we wszelkim cywilizowanym systemie wartości, n.p. 1C 1,18 2,5 G 5,11 2,4 6,12 14 Cl 1,20-22 2,14.

1Gr. *kakos* ‘zły, podły’. Żydzi nazywali Jezusa tak jak tutaj *kako-poiros* ‘czyniący zło’ też w Jo 18,30. Znamienne że ‘razem z’ *syn* nim ukrzyżowali dwóch też *kako-urgos* ‘działających zło’ Lc 23,32. *Kakos* mówiono o Saulu Ac 9,13 (może jako ‘blasku’ *lamprotes* Słońca Ap 26,13), o królu Herodzie Ac 12,1, o królu egipskim Ac 7,19 i o zwierzęciu *therion* Ac 28,5 Tt 1,12 Ap 16,2-zwierzę z morza. ‘Czynienie zła’ *kako-poiros* zabija Mc 3,4; *kakia* ‘zło’ jest dniowi Mt 6,34. Stary kwas (Zakon) był rzekomo ‘złośliwości i złości’ 1C 5,8. P. też Mt 8,16.

2Potrójnie złożone słowo gr. *ap-en-anti* utworzone z *apo* ‘od’ i *en-anti* ‘w-przeciw, w-obec’, +Mt 27,61 Ac 2,16 17,7 Rm 3,18. Miękość Pilata, przedstawiciela władzy, w stosunku do żądań tłumu jest zastanawiająca {316}. „Pojawia się wątpliwość, czy rzymski namiestnik mógł i chciał stosować się do biblijno-żydowskich rytów obmywania”, jak również czy mógł sobie pozwolić na „słabość, miękkość i wygodnictwo” s.636.638 wobec podległego narodu. Jak też czy mieściło się w obyczaju władz rzymskich kierowanie się życzeniami żon. Wygląda, iż w procesie przedstawiono nie stan faktyczny historyczny, lecz życzeniowy i historyzujący – jako samospełniający się program na przyszłość, postulujący uległość moralną świeckiej władzy wobec żądań „demokratycznych”, wywołanych propagandą religijną, oraz kobiet jako ośrodka decyzyjnego. To też jest „wartością chrześcijańską”.

3Już nie jest ‘tłum’ *ochlos* tym wołającym, ale ‘lud’ *laos*, t.j. wszystkich lud izraelski jako całość.

4,,W S.t. nie ma przypadku, aby ktoś przywoływał czyjąś obcą krew na swą głowę” {316}, gdyż była to krew nieszczęścia, przekleństwa. Żydzi gotowi byli przyjąć nawet krew przekleństwa, aby tylko pod jakimś duchem dalej żyć.

5P. przyp. do Jo 18,3. Wyrażenie „cała kohorta” (500-600 żołnierzy) nie jest prawdopodobne, jest przesadne {188}.

6gr. *chlamyas* ‘chlamyda’, zwł. Hermesa. W N.t. 1x. W 2Ma 12,35 jest wodza Idumei.

7Ale u Mc 15,17 i u Jo 19,2,5 - w purpurę. W *szkarłatach* chodziły prostytutki {95} s.33, na ‘szkarłatym’ *kokkinos* zwierzęciu siedziała nierządnicą Babilonu i w takiż szkarłat była przyodziana Ap 17,3-4 18,16. W szkarłat ubierał kobiety Saul 2S 1,24. Wedł. Orygenes szkarłat symbolizował ogień {147}s.274, też {50}s.56.

8gr. *em-paidzo* (złożone z *en* ‘w’ i *pais* ‘chłopiec, chłopak’). Tak w Mt 2,16 magowie – Heroda; w Mt 27,41 arcykapłani – Jezusa. W LXX m.in. w znaczeniu napastowania seksualnego: Ge 39,14.17 o Józefie, Jd 19,25 20,5. Tego typu był może stosunek Dawida do Jonatana 2S 1,26. ‘W-bawiał się’ też seksualny Samson Jd 16,25. Wszystkie epizody sceny 27,27-30 mają cechy wmuszania w Jezusa swojego ducha. Por. przyp. do Mt 2,16. Historyk Filon opowiada o zupełnie podobnym wybryku tłumu żydowskiego w Aleksandrii, który przebrał niedorozwiniętego chłopca-póhidiotę za króla. Możliwe, że za takiego właśnie wzięli ci żołnierze Jezusa {188} s.305. Por. pochwałę głupoty (*moros, aftron*) u chrześcijańskiego boga ojca, chrystusa i Pawła (1C 1,18.25.27 3,18 4,10) oraz nadzwyczajne uczulenie Jezusa na nazywanie kogoś ‘głupim’ *moros* Mt 5,22.

9Gr. *kyrenaios*. Nie bardzo wiadomo z czym kojarzyło się w owym czasie miasto **Kyrene** (w obecnej Libii) Ac 2,10 lub określenie Kyrenajczyk, że „człowiek” z Kyrene miał mieć udział w męce syna człowieka. W paralelnych tekstach Mc i Lc więcej szczegółów. Kyrene była zamieszkała wówczas w czwartej części przez Żydów {316}. Z Kyrene pochodził Marek ewangelista {127-IV} s.1194. Znany jest Eratostenes z Kyrene, jeden z dwóch największych astronomów starożytnej Grecji, zm. ok. 194 r. p.n.e. Słownik {4} podaje, iż “ci z Kyreny” oznaczało filozofów ze szkoły w Kyrenie, może Arystypa i hedonistów cyrenajskich, lecz szkoła ich istniała do ok.275 r. p.n.e. Wedł. {94} w Kyrene istniał kult Apollona wilczego, także wedł. {100} bóstwem opiekuńczym Kyrene był Apollon s.50. Ale T. Zieliński w {46} s.169 i {117} s.220 kojarzą Kyrene z Hermesem (jeden z dwóch, obok Apollona, rodzajów chrystusa). Nazwa miasta pochodzi od nimfy Kyrene, która ubiła lwa libijskiego; miała dwóch synów {94}s.197 (jak Simon). Por. przyp. do Mc 15,21.

rene imieniem<sub>D</sub> Simona<sub>A</sub>; tego właśnie<sub>A</sub> <sup>1</sup>zmusili do służby kuriera konnego<sub>18 3p ao ac</sub> aby uniośłby<sub>70 ao sb ac</sub> ten stawiany pal<sub>2615</sub> jego<sub>G</sub>. **27,33** I przyszedłszy do właściwego miejsca<sub>2809 A</sub> powiadanego <sup>2</sup>Golgotha, które<sub>2061 N n</sub> jest <sup>3</sup>Czaszki<sub>1628 G</sub> Właściwe Miejsce<sub>2809</sub> powiadane, **27,34** dali<sub>734 ao</sub> <sup>4</sup>mu napić się<sub>2274 ao ac</sub> wino<sub>A m</sub> wspólnie z żółcią<sub>G</sub> zmieszane<sub>1861 As m pt pf ps</sub>; i posmakowawszy<sub>pt ao</sub> nie zechciał<sub>1276 ao</sub> napić się. **27,35** Zaopatrzywszy w pal<sub>Np pt ao</sub> zaś go, rozdzielili sobie<sub>696 ao md</sub> szaty jego rzucając<sub>pt pr</sub> los, **27,36** i odgórnie siedząc jako na swoim<sub>1410 Np pt pr md-ps-dp</sub> pilnowali<sub>2793 ipf ac</sub> go tam. **27,37** I nałożyli na dodatek<sub>1111 ao</sub> <sup>5</sup>powyżej<sub>1048</sub> głowy<sub>G</sub> jego tę winę<sub>76</sub> jego pismem odwzorowaną<sub>602 pt pf ps</sub>. Ten właśnie jest *niewiadomy* Jezus, ten wiadomy król Judajczyków.

**27,38** Wtedy są zaopatrywani w pale<sub>2616 3p pr ps</sub> do razem z nim<sub>D</sub> dwaj <sup>6</sup>zbojcy<sub>1712</sub>, jeden z prawych *stron*<sub>Gp</sub> i jeden z *łatwo* lewych *stron*<sub>1192 Gp</sub>. **27,39** Ci zaś wyprawiający się obok-przeciw<sub>2169 Np pt pr md-ps-dp</sub> niewłaściwie wieszczyli<sub>514 ipf ac</sub> go ruszając<sub>pt pr ac</sub> głowy<sub>Ap</sub> ich<sub>430 Gp</sub> **27,40** i powiadając: *Ty* ten rozwiązujący z góry na dół<sub>N pt pr ac</sub> to miejsce osiedlenia bóstwa<sub>A</sub> i w trzech<sub>Dp</sub> dniach<sub>Dp</sub> budujący jako dom<sub>N pt pr</sub>, ocal<sub>ao it ac</sub> <sup>7</sup>ciebie samego<sub>2529 A</sub> jeżeli *niewiadomy* syn *jakościowo* jesteś tego wiadomego boga, zstąp na dół<sub>1455 ao it ac</sub> od tego stawionego pala<sub>G</sub>. **27,41** Podobnie i prapoczątkowi kapłani wstawiając i wżartowując się *jak chłopaki*<sub>946 Np pt pr</sub> wspólnie z pisarzami<sub>Gp</sub> i starszymi powiadali<sub>1697 ipf</sub>: **27,42** <sup>8</sup>Innych ocalił<sub>2742 ao</sub>, siebie samego<sub>799 A</sub> nie może ocalić<sub>ao ac</sub>. *Niewiadomy* król Izraela *indecł jakościowo* jest, niech zstąpi<sub>1455 3s ao it ac</sub> teraz od tego stawionego wzniesionego umarłego drewnianego pala<sub>G</sub> i uwierzytelnimy<sub>2277 ft ac</sub> aktywnie na niego<sub>A</sub>. **27,43** Przekonał<sub>2207 pf ac</sub> aktywnie na wiadomego boga<sub>A</sub>, niech wyciągnie<sub>2499 ao it md-dp</sub> teraz jeżeli <sup>9</sup>chce<sub>1276 pr ac</sub> go; rzekł bowiem że: *Niewiadomego* boga *jakościowo* jestem *niewiadomy* syn. **27,44** To zaś samo<sub>As n</sub> i ci zbojcy, ci do razem zaopatrzeni w pale<sub>2733 Np pt ao ps</sub> razem z nim<sub>D</sub>, lżyli<sub>2024 ipf ac</sub> go.

**27,45** Od zaś <sup>10</sup>szóstej godziny ciemność<sub>2578</sub> stała się<sub>584 ao md-dp</sub> aktywnie na wszystką<sub>A</sub> ziemię<sub>A</sub> aż do godziny dziewiątej. **27,46** Wkoło w<sub>2225</sub> zaś dziewiątą<sub>A</sub> godzinę<sub>A</sub> <sup>11</sup>zawołał w górę do źródła<sub>160 ao</sub>

1 Gr. *angareuo* p. Mt 5,41. Tam prawdopodobnie Jezus mówił z własnego doświadczenia, jak też tutaj Simon był w roli Jezusa. Przekłady zwyczajnie „przymusili”.

2 Hebr. GLGLT. {58} twierdzi, iż Golgota jest Syjonem s.392. „Według Orygenesusa tam była złożona czaszka Adama”

3 Czaszka symbolizuje Adama {50}, jest głową bez włosów (promieni świetlnych; wyraźniej w łacińskim odpowiedniku *calvus* ‘głowa łysa’) i bez wnętrza, więc chyba Adama umarłego. Czyli może glob Księżyc, wewnętrznie „życiowo” pusty i bez zewnętrznego światła. Słońce i Księżyc miały ludzkie twarze – tylko one w symbolice astralnej, pasują więc na symbol Adama. Zwłaszcza w związku z symboliką zmarłego i „zmarłychwstałego” po trzech dniach księżyc – pojawienia się w nowiu ‘księżycowego światła’ *mena*.

4 Gramatycznie „mu” odnosi się do Szymona Kyrenajczyka. Gnostycy twierdzili, że w miejsce chrystusa śmierć poniósł Szymon. Ukrzyżowany Jezus raczej nie mógłby „wołać głosem wielkim”. Nie jest bowiem wyraźnie napisane, że na krzyżu wisiał Jezus – Mateusz jakby pomija jego imię, a w ciemności nie wiadomo, gdzie jest wołający. Inne teorie alternatywne {316} t.2 s.671n.

5 Gr. *ep-ano* ‘powyżej, ponad’, złożone z *epi* ‘na, po’ i *ano* ‘w górę, u góry’.

6 Pk92

7 Gr. *se-auton*, złożone z *sy* ‘ty’ i *autos* ‘on, sam’; inne niż zwykłe *auton* ‘ciebie’. Zwl. w kontekście „innych” w.42.

8 Uwaga ta, jednakowa u synoptyków (+Mc 15,31 Lc 23,35) wskazuje na rzeczywistą utratę przez **Jezusa mocy** pomazańczej, wybraństwa i synostwa bożego, którą dokonywał cudów w mocy ducha bożego Mt 12,28. Ta utrata mocy ocalającej od śmierci zaskoczyła Jezusa Mt 27,46, ale uczeni Żydzi to przewidzieli i do tego dążyli Jo 11,49n 18,14. Natomiast Jezus jakby nie wiedział, że transpozycja ducha na inną osobę jest czerpaniem z wrodzonych czy udzielonych zasobów, jest sprzeniewierzeniem się powołaniu i wybraństwu, i że duch św. ucieka przed zdradą. A Jezus przekładał tę swoją moc na chorych i grzeszników; chwilami poznawał, że ta moc uchodzi z niego Mc 5,30, sądził jednak, że mimo to go nie „opuści” Mt 27,46. Jest kwestią, czy jego cudotwórstwo czerpało z zasobów mocy pomazańczego chrystusa, czy eschatycznych syna człowieka. Prawdopodobnie z obu jednocześnie. Por. przyp. do Mc 9,17.

9 Gr. *thelo* ‘chcieć, woleć’. Tekst zawiera bardzo ogólne i surowe „jeżeli chce go”. Przekłady w tym jedynym miejscu łagodzą czynność Ojca (wszak jest ona względem syna, który bez ojca byłby niczym szczególnym), szeroko parafrazując: „jeśli go miłuje”, „jeśli ma w nim upodobanie”. Do takiego zmiekkzonego znaczenia, utworzonego *a posteriori* ‘o [postulowanych] racjach z następstw’, t.j. z popularyzowanej teologii o tekście, przychyła się też słownik {7}. Tymczasem Rm 8,32 pisze o Bogu wprost: „który ‘swojego własnego, prywatnego’ *idios* syna nie oszczędził”.

10 Czyli w południe. Opis wykazuje podobieństwo do zaćmienia słońca, przy którym równocześnie zanika światło księżycowe. Ale czas trwania ciemności nie zgadza się ze zwykłym zaćmieniem trwającym kilka minut, nie zaś trzy godziny. Opisane zaćmienie (choć naukowo niewytłumaczalne) jednak zaistniało kilkanaście miesięcy po „dacie śmierci Jezusa”: od 1.07.32 r. po chr. do 30.06.33 r. po chr. {316}. Wtedy też na ciemnym niebie między Słońcem i Księżycem, jak przedstawia starożytna konwencja ukrzyżowania, mógł uwidocznić się krzyż-Wenus, n.p. {137} s.127.207 i liczne ilustracje, lub słońce przysłonił wielki statek UFO. Godzina 9 (nasza 15) odpowiadała porze składania baranka na ofiarę w świątyni.

11 Gr. *ana-boao*. W apokryfach jest inna treść zawołania: Pk95 Pk123.

ac Jezus głosem wielkim powiadając: Eli, eli, lema sabachthani? To właśnie<sup>2094 Ns n</sup> jest: Boże mój, boże mój, <sup>1361</sup>aby co się stało<sup>1361</sup> mnie<sup>A</sup> <sup>2</sup>z góry w dole wewnątrz pozostawiłeś<sup>815 ao id ac</sup>? **27,47** Jacyś zaś z tych<sup>Gp</sup> tam *od przedtem* stojących<sup>1372 Gp pt pf ac</sup> usłyszawszy powiadali<sup>1697 ipf</sup> że: Eliasa<sup>A</sup> przysłasza<sup>pr ac</sup> ten właśnie. **27,48** I prosto z tego - natychmiast pobiegłszy<sup>2823 N pt ao</sup> jeden z nich<sup>Gp</sup> i wzięwszy<sup>1681 pt ao</sup> gąbkę, przepełniwszy<sup>2271 N pt ao</sup> zarówno *od ostrego* octu<sup>Gs</sup> jak i obłożywszy dookoła<sup>2253 N pt ao ac</sup> trzcinię<sup>D</sup>, poił<sup>2352 ipf</sup> go. **27,49** Ci zaś pozostali powiadali: Puść od siebie<sup>439 ao it ac</sup>, może byśmy ujrzeli<sup>2041 ao sb ac</sup> czy przychodzi<sup>pr</sup> Elias który ocali<sup>Ns m pt fi ac</sup> go. **27,50** Zaś Jezus na powrót krzyknawszy *gardłowo*<sup>1626 N pt ao</sup> głosem wielkim puścił od siebie<sup>439 ao id ac</sup> <sup>3</sup>wiadomego ducha<sup>A</sup>.

**27,51** I zobacz do tamtego miejsca - oto <sup>4</sup>odgórne rozpostarcie ciemnienia<sup>1494</sup> miejsca osiedlenia bóstwa<sup>G</sup> zostało rozdarte<sup>2738 3s ao ps</sup> od *tych* w od góry<sup>261</sup> aż do<sup>1203</sup> na dół<sup>1527</sup> do dwóch<sup>Ap m,n,f</sup>, i ziemia została trzęsnięta<sup>2532 3s ao ps</sup>, i skały zostały rozdarte<sup>2738 3p ao ps</sup>, **27,52** i pamiątkowe grobowce zostały otworzone wstecz - w górę<sup>238 ao ps</sup> i wieloliczne <sup>5</sup>organizmy cielesne<sup>2743 Np</sup> wiadomych<sup>Gp</sup> śpiących<sup>1590 Gp</sup> *świętych*<sup>Gp</sup> wzbudzone zostały<sup>810 3p ao ps</sup>, **27,53** i wyszedłszy z tych pamiątkowych grobowców potem-za wzbudzenie<sup>811 As</sup> jego<sup>G</sup> <sup>6</sup>weszły<sup>3p ao</sup> do tego świętego<sup>A</sup> miasta<sup>A</sup> i <sup>7</sup>zostały objawione we wnętrzu<sup>956 ao ps</sup> wielolicznym. **27,54** Zaś naczelnik setki i ci wspólnie z nim<sup>G</sup> pilnujący Jezusa, ujrawszy<sup>2041</sup> to trzęsienie i te *zdarzenia*<sup>Ap n</sup> stawsze się<sup>584 Ap n pt ao md-dp</sup>, przestraszyli się<sup>2938 ao ps-dp</sup> nadmiernie<sup>2736</sup>, powiadając: starannie spełnie jawnie prawdziwie<sup>113</sup> *jakiegoś niewiadomego* boga<sup>G</sup> *jakiś* syn *jakościowo* był<sup>834 ipf ac</sup> ten właśnie. **27,55** Były<sup>ipf</sup> zaś tam kobiety wieloliczne od w z *miejsca* o długiej odległości<sup>1760</sup> oglądające dla znalezienia teorii<sup>1289 N pt pr ac</sup>, takie które<sup>2067 Np f</sup> wdrożyły się<sup>92 ao ac</sup> Jezusowi od Galilai usługując<sup>Np f pt pr</sup> mu, **27,56** w których<sup>2061 Dp f</sup> była Maria, ta <sup>8</sup>Rodem z Wieży, i Maria, ta Jakobosa i Josefa matka, i matka synów Zebedaiosa.

**27,57** W następstwie późnej godziny<sup>G</sup> zaś stawszej się<sup>584 Gs f pt ao md-dp, Gab</sup> przyszedł *jakiś* człowiek majątny od <sup>9</sup>Harimathai, w to imię<sup>2812 As</sup> Josefa<sup>indecl</sup>, który i sam<sup>430</sup> <sup>10</sup>został uczyniony uczniem<sup>1750 3s ao ps</sup> Jezusowi<sup>D</sup>; **27,58** ten właśnie przyszedłszy do istoty Pilatosowi<sup>D</sup> poprosił dla siebie<sup>74 ao md</sup> organizm cielesny<sup>2743 A</sup> Jezusa<sup>G</sup>. Wtedy Pilatos kazał<sup>1536 ao ac</sup>: *Ma zostać oddany*<sup>299 ao ps</sup>. **27,59** I wzięwszy

1 Gr. *hina-ti* złożone z *hina* 'aby, żeby' i *ti* 'co?'

2 Gr. *en-kata-leipo* złożone z *en* 'w, wewnątrz w' i *kata* 'z góry na dół' i *leipo* 'zostawić bez, brakować', +Mc 15,34. To „najbardziej zdumiewające słowa w ewangelicznym opowiadaniu” {188} s.311. W sensie dosłownym 'opuszczenia' jeszcze w Ac 2,27.31 2C 4,9 Hb 13,5; za dosłownym sensem przemawia też Hb 4,14nn 5,7-10. Kopiści i tłumacze wszystkich czasów nie mogli nic z tym „zrobić”, bo jest to cytat z Ps 22,2 i właśnie to słowo występuje tam w LXX. Tłumaczają jednak „opuszcili”, choć 'pozostawienie w dole w czymś' nie musi oznaczać całkowitego „opuszczenia” w sensie porzucenia. Jezus był więc przekonany o opuszczeniu go i zapomnieniu przez boga. Ale być może tym okrzykiem antycypuje prowokuje „'pozostawienie' Chrystusa w otchłani” Ac 2,27.31 {7} (przez chrześcijan tam zaprzeczone). Prowadzi to do zanegowania bóstwa Jezusa {316} (utrata boskości wskutek złego nauczania, życia?) 3 {316} zauważa, iż „duch” może tu oznaczać ducha ludzkiego (czyli śmierć) albo ducha bożego (świętego).

4 Gr. *katapetasma* utworzone z *kata* 'z góry na dół' i *petannymi* 'rozpostrzeć'. Była zasłona świątyni zewnętrzna i wewnętrzna. Zasłona jako Góra Oliwna Za 14,4n. Por. przyp. do Mc 15,38.

5 Gr. *soma* 'organizm, zestaw wszystkich części ciała' – nie *sarks* 'mięso, cielesna masa'. W odróżnieniu od *sarks*, *soma* jest też używane w odniesieniu do substancji duchowej Mt 3,16 Rm 8,11 1C 6,19 15,35-44. Czy były to zombie, „żywe trupy”? Por. Ap 20,5.12.

6 O wejściu do Jerusalemu niebiańskiego też Ap 14,1 21,3.

7 Gr. *em-fanidzo*, z *en* 'w, wewnątrz w' i *faino* 'objawić'. Wedł. Jezusa królestwo boga wewnątrz nich jest Lc 17,21.

8 W dziejach interpretacji „nastąpiło połączenie trzech biblijnych postaci: 1. Marii Magdaleny (Lc 8,2 Mt 27,56), 2. grzesznicy (Lc 7,36-50) oraz 3. Marii siostry Łazarza (=niewieście z Betanii Mt 26,7)”, zapewne pod wpływem papieża Grzegorza I Wielkiego (540-604 r.). Lecz wcześniej w Ewangelii Filipa „Trzy chodziły z panem zawsze: Maria, jego matka i jego siostra i Magdalena, ta którą nazywa się jego towarzyszką (*koinonos*). „Maria” bowiem jest jego siostrą i jego matką i jego towarzyszką” 32 {128} s.247.252. (W ewangeliiach *koinonos* w Mt 23,30 Lc 5,10). Pk136.

9 Gr. *Harimathai*, może miejscowość Ramatajim w północnej Judei {316}.

10 Gr. *matheteuo* 'czynić uczniem' +Mt 13,52 28,19 Ac 14,21, imiesłów bierny aorystu czyli „został uczyniony uczniem” lub „został pozyskany jako uczeń” Jezusowi (celownik!). Zatem nie był prawdziwym „uczniem Jezusa” (dopełniacz). Z Mc 15,43 wiadomo, że był 'członkiem rady, radnym' ale miał szczególną cechę *eu-schemon*. Tylko u Lc 23,51 jednoznaczny stronnik Jezusa. Pozornie wydaje się, że jako bogaty, tylko obłudnie mógł być uczniem Jezusa, rewolucjonisty społecznego (Mt 19,24nn), por. {316} s.686, co pasowałoby do ujemnego 'pozornego' znaczenia jego określenia *euschemon* w Mc 15,43. Jednak dokładniejsze przyjrzenie się głoszonej przez Jezusa **doktrynie społeczno-ekonomicznej** ukazuje, że był on przyjacielem ludzi bogatych: bankierów, lichwiarzy, defraudantów, złodziei-celników, głosił uznaniowość zapłaty. W ten sposób logiczne wydaje się „wviklanie” przez niego ciała Jezusa w zasłone, t.j. umieszczenie Jezusa w centrum swoich rzeczy. P. przyp. do Mc 15,43.

<sup>1681</sup> ten organizm cielesny <sup>A</sup> Josef <sup>1</sup>wwikłał <sup>999</sup>ao ac go <sup>2</sup>zasłonie z cienkiej tkaniny <sup>2551</sup>D czystej <sup>D</sup> **27,60** i położył <sup>2796</sup>ao go w nowym swoim pamiątkowym grobowcu który <sup>2061</sup>As n wyciął *jak w glazie* <sup>1690</sup>ao ac w skale, i zatoczywszy do istoty <sup>N pt ao</sup> kamień wielki drzewom <sup>Ds</sup> pamiątkowego grobowca <sup>G</sup> odszedł. **27,61** Była zaś tam Mariam, ta Rodem z Wieży, i ta <sup>3</sup>inna Maria, odgórnie siedzące jako na swoim <sup>1410</sup>Np pt pr md-ps-dp <sup>4</sup>w *tym co* przeciwko w oddaleniu od <sup>282</sup> grobu <sup>2761</sup>G.

**27,62** Tym *dniem* zaś nazajutrz, takim który <sup>2067</sup>Ns f jest potem-za <sup>5</sup>*dzień* Podstępne Przygotowanie Materialnego Urządzenia <sup>2171</sup>As, zostali zebrani do razem <sup>2687</sup>ao ps prapoczątkowi kapłani i farisaiosi istotnie do Pilatosa <sup>A</sup> **27,63** powiadający: Utwierdzający panie <sup>1666</sup>, wspomnieliśmy sobie <sup>1865</sup>ao ps-dp że ów <sup>6</sup>zwodziciel <sup>2283</sup> rzekł jeszcze żyjąc biologicznie <sup>1221</sup>N pt pr: Potem-za trzy dni jestem wzbudzany w górę <sup>810</sup>pr md-ps. **27,64** Każ więc uczynić zabezpieczony *przed obaleniem* <sup>409</sup>ao ps grób aż do trzeciego dnia <sup>G</sup>, żeby kiedyś nie przyszedłszy uczniowie jego <sup>G</sup> ukradliby <sup>ao sb ac</sup> go i rzekliby <sup>ao sb</sup> ludowi: Został wzbudzony w górę <sup>810</sup>ao ps od umarłych; i będzie to ostatnie zwiedzenie <sup>2282</sup> gorsze *od* pierwszego <sup>G</sup>. **27,65** Mówił <sup>2925</sup>ao ipf,ao im Pilatos: <sup>7</sup>Miejcie <sup>1202</sup>pr id, it <sup>8</sup>stróżę <sup>1623</sup>f, prowadźcie się pod *moim* zwierzchnictwem <sup>pr it ac</sup> zabezpieczcie <sup>409</sup>ao it md-dp tak jak wiecie. **27,66** Ci zaś wyprawivszy się <sup>N pt ao ps-dp</sup> zabezpieczyli <sup>ao md-dp</sup> grób zapieczętowawszy <sup>N pt ao ac</sup> kamień wspólnie z tą stróżą <sup>Gs</sup>.

**28,1** <sup>9</sup>W *późnej porze* <sup>2107</sup> zaś *święta* sabbatów <sup>Gp</sup>, tej <sup>D f</sup> *porze* <sup>10</sup>nakładającej światło <sup>1117</sup>Ds f pt pr ac do <sup>11</sup>jednego *dnia* <sup>843</sup>As f *święta* sabbatów <sup>Gp</sup>, przysłała <sup>1139</sup>ao <sup>12</sup>Mariam, ta Rodem z Wieży, i ta inna Maria obejrzeć dla znalezienia teorii <sup>1289</sup>ao ac grób. **28,2** I zobacz do tamtego miejsca - oto trzęsienie stało się <sup>584</sup> wielkie, *niewiadomy* anioł bowiem *niewiadomego* utwierdzającego pana *zstąpiwszy* <sup>N pt ao ac</sup> z *niewiadomego* nieba i przyszedłszy do istoty odtoczył <sup>317</sup> kamień i odgórnie siedział jako na swoim <sup>1410</sup>ipf md-ps-dp w górze na nim <sup>G</sup>. **28,3** Był <sup>834</sup>ipf

1 Gr. *en-tylisso*, od *tylisso* 'zawinać, osaczyć, zawikłać' {4}, u Jo w tym samym kontekście tylko o chuście na głowę 20,7. U Mc podobnie *en-eileo* 'spiralnie owijając włoczyć' 15,46. Czy ten "bogaty człowiek" chciał powiększyć swoje bogactwo przez umieszczenie Jezusa w centrum swojej spirali bytu, przez którą by przenikał? Może Josef nie był tu humanitarny, lecz uprawiał "ścisłą obserwację"? Por. inne wątpliwości przytoczone tu odnośnie Józefa. Przekłady: zwykle „owinał”.

2 Gr. *sendon*. W tego rodzaju tkaninę okryty był tajemniczy uczeń Jezusa w nocy w Getsemani Mc 14,51n. Słowniki (oprócz katolickiego {7}) podkreślają ciekłość tej tkaniny, pochodzenia orientalnego. Tłumacze: „płótno”, nie rozróżniając *sendon* od *bysos*, *othonion* i *othone*.

3 {188} pisze: „Jedno tylko pozostaje niejasne. Kobieta, nazywana drugą Marią, przez Marka określona jak matka Jezusa (Mc 16,15-47)” s.319.

4 Gr. *ap-en-anti*, trudne do precyzyjnego objaśnienia, 'naprzeciw przed?', p. 27,24.

5 Gr. *para-skeue* hebr. *AiBDH* 'praca, robota, działanie', też: 'obrzadek, kult składania ofiar'. Przyimek *para* ma często znaczenie 'przekory, niezgody, wrogości'. U żydów: dzień przed Paschą, która była dzień przed Sabatem.

6 Gr. *planos* 'zwodziciel'. Ma znaczącą treść teologiczną. W 1Jo 3,7 jest nim diabeł. W wątpliwym kanonicznie 2Jo 7 jest utożsamiony z antychrystem. W 2Pt 2,15 i Jd 11 jest nim Balaam (kłamliwy prorok). W Ap 12,9 20,3 jest to smok wielki... zwany diabeł. W Ap 2,20 słowo to (wedł. Vulgaty i in. w bezokoliczniku, wyrażającym możliwość) odnosi się do Iezabel, w 13,14 19,20 do zwierzęcia z ziemi - kłamliwego proroka, w 18,23 do Babilonu, w 20,8 słowo to w bezokoliczniku ma szatan, a w 20,10 czyni to słowo diabeł. Tu według uczonych żydowskich jest nim Jezus +w.64. Znamienne, iż w takiej klasie umieścili Jezusa, a w takich kwestiach raczej się nie mylili. Żydzi bowiem też mają swojego chrystusa (zwanego Mesjaszem), i jest nim Jezus jako syn człowieka i wąż.

7 Przyjmując imperativus: „miejcie” t.zn. „weźcie” chodzi o straż rzymską. Przyjmując indicativus: „macie” swoją str.

8 Gr. *koustodia* z łac. *custodia* 'czuwanie, stróżowanie, stróża, posterunek, nadzór, piecza'; co innego *fylake* 'straż’.

9 Gr. *opse* przysłówek pochodny od *opsios* 'późny' i *opsia* (rozumie się: *hora* 'godzina', rodzaju żeńskiego). Por. {13} s.135-136. U Lc 24,1 "świtu głębokiego", u Mc 16,1-2 "nadzwyczaj rankiem" - wszystkie wskazują na początek świtu, gdy widać wenus poranną.

10 Gr. *epi-fosko* lub *epi-fausko* 'wschodzić, zabłysnąć', w LXX o księżycu, o słońcu, o Behemocie. *Fausis* 'oświetlenie' było terminem astronomicznym i dotyczyło ukazywania się gwiazd (do nich zaliczano Merkurego i Wenus) i faz księżyca. *Fausterios* było epitetem Dionizosa z pochodniami. Natomiast {13} słowo to rozumie o dniu s.162, a {316} o szarym poranku. Przekłady „o świecie”, jakby to było *auge*, *orthros*, lecz tu opis pory jest bardziej złożony. Słowo zawiera rdzeń *fos* 'światło' często odnoszone do Jezusa. Pk96.

11 W zwrocie *mia sabbaton*, słowo *mia* jest rodz. żeń. liczebnika głównego *heis* <sup>843</sup> "jeden" (nie 'pierwszy' *protos*). Jako l. porządkowy: "na pierwszy dzień" po sabacie {7} {13} s.198 {100} s.238. Sabaty (w l.mn.) znaczą 'uroczystości związane z sabatem', jak *ta genesia* (l. mn.) 'urodziny'. Noc sabatu zaczynała się przy pierwszych światłach w piątek wieczorem wraz z pojawieniem się księżyca, a dzień sabatu trwał do wieczora dnia następnego, więc ów rano należał do pierwszego dnia sabatu, a nie do dnia "po sabacie" (BiZ) czy "po upływie sabatu" (BT).

12 Tekst kojarzy Marię Magdalenę i tę inną Marię z przedświtem, gdy na niebie widać wenus poranną.

zaś widok jego <sup>1</sup> tak jak błyskawica i wdziano jego <sup>2</sup> białe tak jak śnieg. **28,4** Od zaś <sup>3</sup> strachu *G pochodzącego od* niego *G* zostali trząśnięci <sup>2532 3p ao ps</sup> ci pilnujący i stali się <sup>584 ao ps-dp</sup> tak jak umarli. **28,5** Odróżniwszy się zaś anioł rzekł kobietom: Nie strachajcie się *pr it md-ps-dp* wy, wiem bowiem że Jezusa, tego zaopatrzonego w *umarły stawiony wzniesiony drewniany* pal <sup>2616 A pt pf ps,</sup> szukacie; **28,6** nie jest bezpośrednio tutaj, został wzbudzony w górę <sup>810 ao ps</sup> bowiem z góry tak jak rzekł; przyjdźcie tu ujrzyjcie <sup>2041 ao it</sup> to właściwe miejsce tam gdzie leżał <sup>1534 ipf md-ps-dp.</sup> **28,7** I *w to co* <sup>4</sup> szybkie *As n, adv* wyprawiwszy się *Np f pt ao ps-dp* <sup>5</sup> rzeknijcie uczniom jego że: Został wzbudzony w górę *ao ps* od umarłych, i zobaczcie do tamtego miejsca - oto <sup>6</sup> poprzedzając wiedzie <sup>2370 pr ac</sup> was do Galilai, tam go ujrzyjcie <sup>2041 ft md-dp</sup>; zobaczcie-oto rzekłem wam. **28,8** I odszedłszy <sup>283 Np f pt ao</sup> *w to co* szybkie *As n, adv* od pamiątkowego grobowca wspólnie ze strachem *G* i <sup>7</sup> rozkoszą <sup>2980 G</sup> wielką *G* pobiegły <sup>2823 ao</sup> odnieść nowinę *ao* uczniom jego. **28,9** I zobacz do tamtego miejsca - oto Jezus podszedł do podspotkania <sup>2862 ao ac</sup> im powiadając: Wychodźcie rozkosznie z środka <sup>2973 pr it ac.</sup> Te zaś przyszedłszy do istoty *Np f pt ao ac* ujęły władzę <sup>1631 ao ac</sup> jego *G* <sup>8</sup> nogi <sup>2354 Ap</sup> i złożyły hołd do istoty <sup>2412 ao</sup> jemu. **28,10** Wtedy powiada im Jezus: Nie strachajcie się *pr it md-ps-dp,* prowadźcie się pod *moim* zwierzchnictwem *pr it ac,* odnieście nowinę *ao it ac* wiadomym braciom moim aby odeszliby *ao sb ac* do Galilai *A,* i tam mnie *A* ujrzą <sup>2041 ft md-dp.</sup>

**28,11** *W czasie* wyprawiających się *Gp pt pr md-ps-dp, Gab* zaś ich *Gp,* zobacz do tamtego miejsca - oto jacyś ze stróży *Gs* przyszedłszy do miasta odnieśli jako nowinę <sup>266 ao</sup> prapoczątkowym kapłanom wszystkie razem *zdarzenia* *Ap n* te stawsze się <sup>584 Ap n pt ao md-dp.</sup> **28,12** I zebrani do razem <sup>2687 Np pt ao ps</sup> wspólnie ze starszymi *Gp* razem radę również wzięwszy, srebrne pieniądze *Ap* dostateczne dali żołnierzom **28,13** powiadając: Rzeknijcie *ao* że: Uczniowie jego *w czasie* nocy *Gs* przyszedłszy <sup>9</sup> ukradli <sup>1537 ao</sup> go *z powodu* nas *Gp* śpiących *Gp pt pr md-ps-dp, Gab.* **28,14** I jeżeliby zostałyby usłyszane <sup>3s ao sb ps</sup> to właśnie na *urzędzie* prowadzącego władcy *G,* my przekonamy, i was wolnych od troski *Ap m* uczynimy <sup>2314 ft ac.</sup> **28,15** Ci zaś wzięwszy te srebrne pieniądze uczynili <sup>2314 ao</sup> tak jak zostali nauczeni <sup>730 ao ps.</sup> I roz-wieszczony został <sup>723 ao ps</sup> odwzorowany wniosek <sup>1726</sup> ten właśnie u-przy *jakichś* <sup>10</sup> Judajczykach *Dp* póki tego *dnia* *Ds f* dzisiaj.

<sup>1</sup> *hos astrape.* W Mt 24,27 *hosper astrape* 'tak jak to właśnie błyskawica' miało być przyjście syna człowieka. Ale w Lc 10,18 *hos astrape* jest spadły szatan z nieba. Nie sposób opisać terminami astronomicznymi zmartwychwstałe ciało Jezusa uważać za ciało ziemskie. Por. 1C 15,35nn oraz doktrynę o zmartwychwstaniu ciała.

<sup>2</sup> Wybłyskujące i białe (jak śnieg) są w Mc 9,3 szaty przemienionego syna człowieka (Eliasa z Mojżeszem), a także „białe jak śnieg” są w Ap 1,14 włosy zmartwychwstałego syna człowieka. Śnieg - symbol niewinności i dziewiczości (Marii) {84}s.95, jak Artemidy i Izdy (-księżyc). Symbolem dziewiczości Marii jest też księżyc {50}. Także z powodu słów: „Oto rzekłem wam” (w.7) niektórzy za anioła uważają chrystusa. Istotnie, opis przypomina przemienienie Jezusa na górze, który był wizją jego zmartwychwstania.

<sup>3</sup> Drżenie, jasność, strach, ludzie jak nieżywi – to typowe efekty objawień religijnych anielskich i UFO.

<sup>4</sup> Wedł. Mateusza „Jezus uprzedził eschatologiczne zmartwychwstanie,... nastanie pełnego królestwa bożego”. Królestwo boże wkroczyło już (szybciej, z boku) w człowieczą (pełną) historię

<sup>5</sup> {316} zauważa, iż „jest czymś szczególnym że zadanie świadczenia o zmartwychwstaniu zostało powierzzone kobietom. Świadczenie kobiet nie było przyjmowane w ówczesnych sądach żydowskich (i rzymskich) z powodu ich „lekkomyślności i bojaźliwości”.

<sup>6</sup> Gr. *pro-ago.* Przekłady „udaje się przed”, „poprzedza”.

<sup>7</sup> Gr. *chara,* oraz w w.9 *chairo* 'przyjemność, rozkosz, radosne wyparcie', m.in. wyrażane śmiechem'. U kobiet wobec zmartwychwstańca możliwy sens erotyczny, uprawdopodobniony ujęciem nóg. Przekłady: „z radością”.

<sup>8</sup> Jest kwestią, czy 'nogi' gr. *pous* należy tu uważać za eufemizm narządów rodnych, jak Mojżesza w Ex 4,25 {50} s.256 {139}. Nogi często akcentowane są u Jezusa w związku z jego cudami, obietnicami, zmartwychwstaniem i przyszłą chwałą, n.p. Mt 4,6 15,30 22,44 Mc 5,22 7,25 Lc 7,38 8,35.41 10,39 17,16 Jo 11,32 20,12 Ap 1,17. W każdym razie tutaj nagromadzenie takich słów jak: strach, rozkosz, pod-spotkanie Jezusa, rozkoszowanie się, zdają się naprowadzać na aspekt seksualny tego "pod-spotkania" z kobietami „wstałego" z martwych Jezusa. Tym bardziej, że n.p. Jezusowe „nie 'dotykaj' *hopto* mnie" skierowane do Marii Magdaleny w Jo 20,17 komentowane jest jako gest seksualny {314} s.290-295 (podobnie jak w 1C 7,1). Pozostaje do wyjaśnienia, czy obejmowanie nóg mężczyzny – przecież zawsze intymne – przez kobietę, nawet wolną, ale nie będącą z nim w związku, było w obyczaju Izraela.

<sup>9</sup> Więc jakby ukradli księżyc?

<sup>10</sup> Gr. *Ioudaioi* 'Judajczycy, Żydzi' jest kategorią etniczną. W przeciwieństwie do Izraela, który zawiera historiozbowcze obietnice. Tu Judajczycy 1x od samego Mateusza.

**28,16** Ci zaś jedenastu uczniowie<sub>Np</sub> wyprawili się<sup>2336</sup> ao ps-dp do Galilai<sub>A</sub> do<sup>11</sup> wiadomej góry<sub>A</sub> - *miejsca* którego<sup>2061</sup> Gs m,n, adv ustawił dla siebie w określonym porządku<sup>2758</sup> ao md im Jezus. **28,17** I ujrzawszy<sup>2041</sup> pt ao go złożyli hołd do istoty<sup>2412</sup> ao, ci zaś<sup>12</sup> stawili w dwóch *zasadach*<sup>757</sup> 3p ao ac. **28,18** I przyszedłszy do istoty Jezus zagadał<sup>1678</sup> ao im powiadając: Dana została<sup>734</sup> 3s ao ps mi wszystka samowolna władza z wybycia na zewnątrz<sup>1028</sup> w *niewiadomym* niebie i<sup>13</sup> na tej wiadomej ziemi<sub>G</sub>. **28,19** Wyprawiwszy się więc<sup>14</sup> uczynicie uczniami<sup>1750</sup> ao it ac<sup>15</sup> wszystkie<sub>Ap</sub> te wiadome narody z natury wzajemnie razem żyjące<sub>Ap,n</sub>,<sup>16</sup> zanurzając *dla pogrążenia i zatopienia*<sup>464</sup> Np pt pr ac je<sub>Ap,m</sub> do imienia<sub>A</sub> ojca<sub>G</sub> i syna i świętego ducha, **28,20** nauczając<sub>pt,pr,ac</sub> je pilnować<sub>pr</sub> wszystkie *sprawy*<sub>Ap,n</sub> te które wka-załem<sup>993</sup> ao wam. I zobaczcie do tamtego miejsca – oto ja wspólnie z wami<sub>Gp</sub> *jakościowo* jestem wszystkie<sub>Ap,f</sub> te dni<sub>Ap,f</sub> aż do tego do razem w pełni urzeczywistnienia<sup>2718</sup> Gs f tego eonu<sup>81</sup> Gs m.

<sup>11</sup> Wiadoma (z rodzajnikiem) góra w Galilai utożsamiana bywa z górą przemienienia w Mt 17,1-9 (Tabor), z górą kuszenia przez diabła 4,8, z górą kazania 5,1 8,1 i z górą drugiego rozmnożenia chleba 15,29. Zdaniem niektórych jest odpowiednikiem Góry Synaj (Księżyc?)

<sup>12</sup> Gr. *di-stadzo* złożone z *dis* ‘dwa razy’ i korzenia *sta-*, z *\*distos* {4}. (Bliskie *stas* od *histemi* ‘stać, stawić’). Stąd ‘wahać się, działać dwutorowo’. + Mt 14,31.

<sup>13</sup> {316} zauważa, iż koncepcja panowania Jezusa nad światem jeszcze przed czasem paruzji różni się od wyrażonej w Mt 24,30 i 26,64 – do czasu paruzji przebywanie Jezusa w niebie.

<sup>14</sup> Poprzez „czynienie sobie uczniów” w narodach Mateusz pragnie pozbawić człowieka pełnego światowego życia, by następnie „włączyć człowieka w życie sakramentalne” i tak stworzyć warunki, aby „Izrael był włączony do wszystkich narodów”. Gdyż Izrael swoją narodowość utracił (Jo 11,48), a „u Daniela (7,13n) syn człowieka panuje nad narodami z wyłączeniem Izraela” {316}.

<sup>15</sup> Paralelny tekst u Mc 16,15 należy do deuterokanonicznego.

<sup>16</sup> Joannes zanurzał w wodzie; Jezus – w duchu św. i ogniu; ci zaś w ojcu, synu (Jezusie) i duchu św. (Ojciec-ogień?)



## W dół w Markosa

**1,1** <sup>1</sup>Prapoczątkowa zasada <sup>384</sup> <sup>2</sup>nagrody za łatwogodną nowinę <sup>1161</sup> G *od* Jezusa <sup>G</sup> christosa <sup>G</sup>. **1,2** Z góry tak jak <sup>1416</sup> *od przeszłości* jest w piśmie odwzorowane <sup>602</sup> pf ps W Esaiasie proroku: “Oto odprawiam <sup>pr</sup> anioła mojego na przód <sup>2369</sup> doistotne oblicza <sup>2428</sup> G twego, który z góry całkowicie sprzętami urządzi <sup>1502</sup> ft wiadomą drogę twoją”; **1,3** “głos *niewiadomego* wołającego o pomoc <sup>519</sup> pt pr w spustoszonej i opuszczonej *okolicy* <sup>1131</sup>: Przygotujcie <sup>1156</sup> ao wiadomą drogę <sup>3</sup>niewiadomego utwierdzającego pana, proste czyńcie wiadome ścieżki jego” - **1,4** <sup>4</sup>stał się <sup>584</sup> ao Joannes ten <sup>5</sup>zanurzający *dla pogrążenia i zatopienia* <sup>464</sup> N m pt pr w spustoszonej i opuszczonej *okolicy* i ogłaszający <sup>1555</sup> zanurzenie <sup>465</sup> <sup>6</sup>zmiany rozumowania <sup>1838</sup> Gs do puszczenia od siebie <sup>437</sup> A uchybień <sup>134</sup> G. **1,5** I wydostawała się <sup>890</sup> ipf istotnie do niego <sup>A</sup> wszystka judajska <sup>1364</sup> f *wyodrębniona* kraina i mieszkańcy Hierosolym wszyscy, i byli zanurzani <sup>464</sup> ipf ps pod przewodnictwem jego <sup>G</sup> w Jordanesie rzecze, *przez mówienie tego samego* wydzielający z siebie <sup>1024</sup> Np pt pr md uchybienia <sup>A</sup> swoje. **1,6** I był *jakościowo* <sup>834</sup> ipf Joannes wdziawszy się we <sup>971</sup> N pt pf md-ps włosy <sup>1308</sup> Ap <sup>7</sup>wielbłąda i w pas <sup>1224</sup> A skórzany wkoło w <sup>8</sup>biodro <sup>2068</sup> As swoje i jedzący <sup>1143</sup> N pt

1 Gr. *arche* ‘prapoczątek, fundamentalna zasada’. Zatem prapoczątek Jana i Jezusa jest w Starym testamencie.

2 Gr. *eu-angel-ion*. Częstka *eu* (od *eus*) ma znaczenie ‘łatwa’, czasem w znaczeniu ‘szczęśliwa’; w złożeniach, najwmierniejszych świadkach istotnego sensu, znaczenie ‘łatwa, dogodna’ wyraźnie dominuje. Co innego niż *kalos, agathos, teleios, chrestos*. Nie ma potrzeby tworzyć nowe znaczenie specjalnie dla N.t., gdyż podstawowe znaczenie ‘nagrada za łatwogodną nowinę’ ma tu sens – choć kontrowersyjny. Dawcą zapłaty za łatwe nowiny był ojciec Zeus {6}. Przekłady: „dobra nowina” lub nie tłumacząc: „ewangelia”.

3 Gr. *kyrios* bez rodzajnika określonego.

4 Gr. *ginomai* ‘stawać się’. Może znaczyć ‘wejść w nową sytuację duchową’, jakby ‘narodzić się’ *gennaō* (wspólny źródłosłów *geno*). Przekłady: „wystąpił” – co *an-istemi, par-istemi*.

5 Gr. *baptidzon* to imiesłów czasu teraźniejszego strony czynnej od czasownika *baptidzo* ‘zanurzać, pogrążyć, zatapiać’. Imiesłów ten stosuje Mc 1,4 6,14.24; natomiast Mt 3,1 i in. Mc 6,25 i in. Lc 7,20 i in. jako przydomek Jana stosują *baptistes*. *Baptisma* wedł. T. Zielińskiego znaczy właściwie ‘pogrążenie’ {46} s.549. Na temat użytego imiesłowu „zanurzający” szeroko {318} s.78. Polskie przekłady: „chrzciciel” nie rozróżniają *baptidzon* od *baptistes* i nie oddają istotnego sensu obrzędu. Wiąże się on z zanurzeniem, pogrążeniem i zatopieniem – w morzu 1C 10,2, w duchu świętym i ogniu Mt 3,11, w męczeństwie Mt 20,22.

6 Gr. *metanoia* od *meta-* ‘zmieniać’ i *noeo* ‘rozumować, myśleć’. Etymologicznie ‘myśleć po (fakcie)’ {7}. Nie ma znaczenia ‘nawracania’; zresztą dawałoby sens: na poprzednią drogę, t.j. Tory.

7 Wielbłąd w symbolice oznacza wyniosłość, pogardę, diabła {96}; uskrzydłonego rajskiego węża {80}; węża, wierzchowca Samaela (węża rajskiego), skrzydlatego węża rajskiego, dumę, pychę, wyniosłość, wzgardę {50}. Podstawą symboliki jest prawdopodobnie długa wzniesiona szyja, przypominająca węża (niebiańskiego syna człowieka Jo 3,13n). Ubiór **Joannesa** przypomina strój Eliasa 2R 1,8 {144} {145} (Elias-ogień). Joannes zatem był (ewent. miał być) nowym Eliaszem (Jezus – Elizeuszem).

8 Gr. *osfus*. W Biblii biodra bywają eufemizmem narządów płciowych Ac 2,30 Hb 7,5.10 {109} s.402 {127-III} s.233; także nogi {139} s.113 (sandaly). Tu i w E 6,14 w l.poj. ale w Lc 12,35 w l.mn. Są to narządy typowo zwierzęce (ludzkie są ręce i głowa). Ten zwierzęcy rys Jana harmonizuje z przekazem w Lc 7,3 iż nie jadł on chleba i nie pił wina, czyli ludzkich pokarmów roślinnych.

pr szarańcze<sup>97 Ap</sup> i miód<sup>1</sup> okrutnie dziki<sup>36 A.</sup> **1,7** I ogłaszał<sup>1555 ipf</sup> powiadając: Przychodzi<sup>1139 pr</sup> wiadomy potężniejszy<sup>1373 com</sup> ode mnie<sup>818 G</sup> do tyłu<sup>2033</sup> należęcego do mnie, którego nie jestem *realnie* dostateczny<sup>2</sup> schyliwszy się<sup>1662</sup> rozwiązać skórzany rzemień podwiązanych *sandałów* jego. **1,8** Ja zanurzyłem<sup>464 ao</sup> was<sup>3</sup> wodą<sup>D,</sup> on zaś zanurzy was w<sup>959</sup> *jakimś niewiadomym* duchu świętym.

**1,9** I stało się w owych dniach, <sup>5</sup>przyszedł<sup>1139</sup> Jezus od Nazaret Galilai, i został zanurzony<sup>464</sup> do sfery funkcji<sup>842</sup> Jordanesu pod przewodnictwem<sup>2872</sup> Joannesa. **1,10** I prosto potem wstępując wzwyż z wewnątrz tej wody ujrzał<sup>6</sup> rozdzielane<sup>2738</sup> niebiosa i <sup>7</sup>tego wiadomego określonego ducha tak jak <sup>8</sup>gołębicę *mieszkającą u człowieka*<sup>2251</sup> zstępującego w dół do sfery funkcji<sup>842</sup> niego, **1,11** i głos stał się z wewnątrz<sup>851</sup> niebios: Ty jesteś *jakościowo* ten syn mój, ten umiło-

1 Gr. *agrios* ‘dziki, okrutny’. Szarańcze i miód należą do owadów. Czy pożeranie przez Joannesa skrzydlatych owadów odpowiada słowom Jezusa, iż “od dni Joannesa królewska władza niebios doznaje gwałtu” Mt 11,12?

2 Gr. *kypto* może sugerować, iż Joannes znalazł się ponad ziemią - por. “nie przyjęli go” Mt 11,18 14,2 21,32. ‘Rzemień’ gr. *himas* był zwykle ze skór ‘wołowych, bydlęcych’ *bous*. Całość może wskazywać na dążność Joannesa do oddzielenia Jezusa od zwierząt lub od ziemi. Wedł. zaś {318} „słowa o rozwiązywaniu rzemienia mogą oznaczać, że Jan nie ma względem Jezusa nawet statusu niewolnika, którego zadaniem byłoby ściągnąć sandały, aby obmyć nogi swemu panu”. Lecz cel obmycia jest tu tylko hipotetyczny, a ponadto dla wrażenia celu obmycia nóg byłaby mowa raczej o ich umywaniu jak w Jo 13,5 1Tm 5,10 lub o podaniu wody jak w Lc 7,44.

3 “Wodą” (lub: wodzie) również Lc 3,16, tylko mniej ważne źródła mają: „w wodzie”; też Mt 3,11 i Jo 1,26. Natomiast odnośnie zanurzania przez Jezusa w duchu św. (i ogniu) wszyscy dają przyimek ‘w’ *en*, który oznacza związek ściślejszy niż wyrażony celownikiem-narzędnikiem.

4 Zanurzenie w „jakimś niewiadomym duchu”, świętym czy nie, zawsze stanowi ryzyko zatracenia.

5 Gr. *erchomai* oznacza ‘przybywać’ w każdy sposób: ‘przychodzić, przyjeżdżać, przyplływać, przylatywać’ i t.p.

6 ‘Rozdzieranie’ *schidzo* niebios, siedziby boga, może niepokoić. Od tego słowa schizma. „Rozdzieranie ma negatywną wymowę w S.t. i w Ew. Marka”. Natomiast „obraz rozdzielanych niebios to absolutny hapax” (“tylko jeden raz występujący”) w greckiej Biblii. Jest analogiczny do rozdzielanych szat. Rozdarcie niebios może wyrażać „negatywne uczucia boga, jak przerażenie i ból z powodu doznanej zniewagi” {318}. Przekłady znów łagodzą: „rozwierające się”, „rozstępujące się”.

7 „Tego wiadomego” czyli „jakiegoś niewiadomego ducha św.” z 1,8, tu już „ubranego” w zwierzę (gołębicę).

8 Gr. *peristera*. Można wątpić, czy wcześniej otrzymany przez Jezusa „duch święty” bez uściślających określeń Mt 1,20 3,11 Lc 2,26.40.52 jest tym samym co ten “duch jak gołębicę”, albo jak u Lc 3,22 „duch św. wyglądem organizmu tak jak gołębicę”. W każdym razie duch święty w żadnej postaci nie jest **duchem człowieka** (Orygenes {147}s.9, Ambrozjaster {160-II}s.67.68 {100}s.229). To rozróżnienie ducha człowieka i ducha św. występuje n.p. w Mt 5,3 Rm 8,16 G 6,1.18 Ph 4,23 Phm 25 Ac 18,25 (d. Apollona) 1C 2,11 4,21 1P 3,4 2Tm 4,22. A już naocznie nie jest duchem człowieka duch gołębicę. Ot i początek tragedii chrześcijanina: nie można uzgodnić w jednym celu konstrukcji organicznej człowieczej z konstrukcją organiczną ptasią – ani ich duchowości, ani psychiki, ani umysłowości. Nie można uzgodnić drzewa z żerującym na nim robakiem. Czym bowiem może być ten duch św., skoro nie jest duchem człowieka? - Jego konkurentem, wrogiem, pasożytem? Czym jest ów syn człowieka, skoro nie przyznaje się do człowieka i go nienawidzi? - Wężem, szatanem? Dlaczego w Apokalipsie symbolizują go 4 zwierzęta, także ryba, wąż i baranek? Dlaczego ducha św. nie wolno przedstawiać w postaci ludzkiej? Skąd ta cała nienawiść do ziemskiego człowieka u Pawła oraz terminologia zwierzęco - pasterska u namaszczonego chrystusa i w kościele? Skąd pochodzące jest to chrześcijańskie „nowe życie”, skoro każdy rodzi się ze swoim człowieczym? Spozo człowieka? Czy nieświadomie wyznajemy religię wrogów ludzkości?

wany<sup>17</sup>; w tobie<sup>1</sup> uznałem za łatwogodne<sup>1166</sup> <sup>1s ao id ac.</sup> **1,12** I prosto potem<sup>2</sup> ten duch go<sup>3</sup> wyrzuca<sup>856</sup> do tej spustoszonej i opuszczonej *okolicy*<sup>1132</sup>. **1,13** I był w tej spustoszonej i opuszczonej *okolicy* czterdzieści dni<sup>A</sup> <sup>4</sup>doświadczany<sup>2209</sup> <sup>N pt pr ps</sup> pod przewodnictwem<sup>2872</sup> tego<sup>5</sup> satanasa<sup>2526</sup> <sup>G,</sup> i był wspólnie z<sup>1831</sup> tymi<sup>6</sup> dzikimi zwierzętami<sup>1295</sup> <sup>Gp,</sup> i ci aniołowie usługiwali<sup>682</sup> mu.

**1,14** Potem-za<sup>7</sup> zaś to *które możliwym* zostać przekazany<sup>2150</sup> <sup>ao if ps, Aci</sup> uczyniło Joannesa<sup>A</sup>, przyszedł Jezus do Galilai ogłaszając nagrodę za łatwogodną no-

---

1Gr. *eu-dokeo* ‘wydawać się, uznawać-za łatwe’, stąd: ‘mieć przyjemność, zadowolenie, uznanie’. Przekłady gubią ‘łatwość’: „mam upodobanie”, „sobie upodobałem”.

2Czyli duch z 1,10, „tak jak gołębicą”, t.j. duch święty ubrany i sformatowany w organizm jakiegoś nie znanego na ziemi ptaszyska. Duch ten zostaje jakby zwabiony, zainstalowany i przejęty przez gotowo podstawiony organizm jakiegoś nieznanego stwora, coś co może być tylko bałaganiarskim hybrydowym niebiańskim prototypem, dobrze ułożonej ziemskiej gołębicą. Ten duch święty „wprowadza go w przestrzeń kuszenia” {318}, lecz sama czynność kuszenia przypisana jest szatanowi (Mc nie zna diabła). Duch święty więc posługuje się szatanem jako narzędziem dla wyklarowania sobie sytuacji, i to nie tyle Jezusa, co Zakonu Mojżeszowego (napisano – napisano). Można więc uważać, że duch święty tutaj współpracuje z szatanem. Godne uwagi, że w Mt 4,1 duch święty i i duch szatański są równocześnie wprowadzone na Jezusa, tylko jeden drugiemu czasowo ustępuje pola. Wprowadzeni są zresztą tym samym przyimkiem *hypo* ‘pod *przewodnictwo*’. Jezus zatem podlegał jednocześnie dwóm „nakrętkom”, z których ta druga, górna u niego pozostała dominująca. Oba duchy więc mogą być wzajemnymi odpowiednikami – górnym i dolnym, niebiańskim i ziemskim, wcześniejszym i późniejszym, nowym i starym – jak dwie strony tej samej monety, jak dwa rodzaje wymieniających się „synów królestwa” Mt 8,11n Lc 13,28nn, jak żydzi i chrystus, t.j. ci na górze i ci na dole Jo 8,23, jak dzieci przeciw rodzicom (Mt 10,21 Mc 13,12). Co więcej, ich wzajemny stosunek ma charakter stosunku pracy, a nawet współpracy! Gdyż jeżeli Jezus nie zwalczy na ziemi starego diabła i nie „przepchnie ich g. przez ten ziemski kibelek”, to nie zrobi miejsca dla nowej, „świętszej” jego konstrukcji. Także nie naostrzy i nie przyłoży odgórnej siekiery (Mt 3,10), którą buntowniczy duch Jezusa ostrzył w sporach z mozaistami. „Straszną jest rzeczą *foberon* wpaść w [obie] ręce boga żyjącego” Hb 10,31. Zatem „szanuj kierownika swego, bo możesz mieć gorszego”, jak mawiano wobec wykluwającej się Solidarności. Dlatego też podwójnie uduchowiony Jezus posyła – na swój wzór – swoich uczniów: jak owce i gołębicę, w środku wilków i węzów Mt 10,16.

3Dosłowne i rdzenne tłumaczenie gr. *ek-ballo* ‘wy-rzucić’ w sensie „wypędzić” (BT). Przekłady łagodzą: „wyprowadził”, „powiodł”. W N.t. „wyrzucane” są najcz. złośliwe duchy, demony, szatan, ale też chrystus Lc 4,29, Ismael G 4,30 też na pustynię Ge 21,20. Wyrzuca zaś szatan, Beelzebul, duch, chrystus, człowiek.

4Gr. *peiradzo* ma podstawowe znaczenie ‘doświadczać, próbować’ – przez zmierzanie do czegoś, sondowanie, usiłowanie, nakłanianie, prowokowanie, pożądanie, uwodzenie. (‘próbować, sprawdzać’ to *dokimadzo*). Słownik Abramowiczówny {6} honoruje znaczenie „religijne: kusić, wieść na pokuszenie”. Godne uwagi, że „w przestrzeń kuszenia wprowadza go duch, który zstąpił na niego, kiedy wychodził on z wody” {318} s.107, a więc duch święty w postaci gołębicą, który w tej funkcji był narzędziem (a w ogóle nawet osobą) boga ojca. Mimo, iż „bóg nie ‘kusi, doświadczają, próbuje’ sam nikogo” Jc 1,13, to jednak także w Mt 6,13 „wnosi do próbowania” przez złośliwego-diabła.

5U Mateusza diabeł-szatan próbował w dniach i nocach. U Marka szatan w dniach; u Łukasza diabeł w dniach. Marek nie wspomina o diable.

6Co znaczy “był wspólnie z tymi ‘dzikimi zwierzętami’” gr. *therion? Therion* jest ziemską mocą szatana w Lc 10,17-20 i smoka w Ap 13,2. Zaś „być ‘razem z’ kimś *meta tinon*” oznacza związek, połączenie. Spać „z” kimś znaczyło ‘dzielić łożę’ {6}, “być” zaś wyraża związek pełniejszy, duchowy – jak pomazanie. Najciekawsza jest możliwość, że z dzikimi zwierzętami są tu skojarzone chrześcijańskie anioły! Spójnik łączny ‘i’ *kai* w Mc 1,13 może oznaczać wynikanie drugiego, połączonego spójnikiem „i”, członu zdania z pierwszym, jak n.p. „pocznie i porodzi” Mt 1,23, por. {7} s.309. Wtedy „bycie wspólnie ze zwierzętami” byłoby warunkiem „służenia mu aniołom”. Jak wyjaśnia autor {318} taka kolejność słów (nie odwrotnie: zwierzęta były z Jezusem) oznacza, że zwierzęta dokonywały zmiany w jego naturze, miały na niego wpływ, determinowały, charakteryzowały i zmieniały jego sytuację s.233. Podobnie w Mc 2,19.26 14,54. Tu „harmonijne przebywanie ze zwierzętami” powodowałoby, że Jezus byłby chrystusem duchowych zwierząt (także w postaci gołębicą).

winę<sup>1161</sup> *od* tego wiadomego<sup>G</sup> boga **1,15** i powiadając że: *Od przeszłości* jest uczyniony pełnym<sup>2301 pf md-ps</sup> wiadomy<sup>1</sup> stosowny moment<sup>1422</sup> i przybliżyła się<sup>807 pf ac</sup> wiadoma królewska władza<sup>483</sup> wiadomego boga; zmieniajcie rozumowania<sup>1837 pr ac</sup> i przekonująco uwierzytelniajcie<sup>2277 pr ac</sup> w tej wiadomej<sup>D</sup> nagrodzie za łatwogodną nowinę<sup>1161 D</sup>.

**1,16** I<sup>2</sup> wiodąc obok-przeciw-pomijając<sup>2146 Ns m pt pr</sup> obok-przeciw-pomijając<sup>2139</sup> morze<sup>A</sup> Galilai<sup>G</sup>, ujrzał Simona i Andreasa brata<sup>A</sup> Simona<sup>G</sup>,<sup>3</sup> z dwu stron zarzucających<sup>146 Ap pt pr</sup> w morzu<sup>D</sup>; byli<sup>834 ipf</sup> bowiem rybacy<sup>114 Np</sup>. **1,17** I rzekł im Jezus: Przyjdźcie tu do tyłu<sup>2033</sup> *należącego do* mnie<sup>818 G</sup>, i uczynię<sup>2314 ft</sup> was<sup>A</sup> *mogących* stać się<sup>584 ao if, Aci</sup> *jako* rybaków<sup>A</sup> *jakichś*<sup>4</sup> *człowieków*<sup>231 G</sup>. **1,18** I prosto potem puściwszy od siebie<sup>439 pt ao ac</sup> te sieci myśliwskie<sup>750</sup> wdrożyli się<sup>92 ao ac</sup> jemu. **1,19** I postąpiwszy naprzód<sup>2372 Ns pt ao ac</sup> niewiele, ujrzał Jakobosa<sup>A</sup> tego syna<sup>A</sup> Zebedaiosa<sup>G</sup>, i Joannesa<sup>A</sup> brata jego, i ich samych<sup>430 Ap</sup> w statku<sup>2305</sup> z góry na dół dostosowujących<sup>1501 Ap pt pr ac</sup> sieci myśliwskie; **1,20** i prosto potem wezwał<sup>1439 ao ac</sup> ich. I puściwszy od siebie<sup>439 pt ao ac</sup> ojca swego Zebedaiosa<sup>A</sup> w statku wspólnie z wynajętymi za zapłatę<sup>1870 G</sup>, odeszli<sup>283 ao</sup> do tyłu<sup>2033</sup> jego<sup>G</sup>.

7O znaczeniu nawiązującym i łączącym (tu wiersza 13 z wierszem 14) partykuły *de* p. przyp. do Mt 4,12. Podobnie w Mt 4,12 „wzmianka o Janie chrzcicielu wiąże niniejszą perykopę z poprzednią” {316}. Jest znaczący fakt, iż „Jezus rozpoczął działalność publiczną w Galilei po uwięzieniu Jana”, oraz że „uwięzienie Jana poprzedziło rozpoczęcie przez Jezusa głoszenia dobrej nowiny” {318}s.382. Jest tu „wyraźnie zaznaczone przyjście Jezusa mające miejsce dopiero po aresztowaniu Jana” s.113. Podobnie jak po pokonaniu diabła w Mt 4,1-11. Jakby działalność Jezusa była uwarunkowana zejściem ze sceny zarówno diabła jak i Jana.

1Gr. *kairos* ‘właściwy stosowny moment, pora, chwila’. Różne od *chronos* ‘czas liniowy, naturalny’ także o określonym odcinku czasu. Przekłady tu i w wielu miejscach nie rozróżniają, dając: „czasu” w sensie *chronos*, lub opuszczają jak w Mc 2,19 9,21. Następujące trzy rzeczowniki zdania: *kairos*, *basileia* i *euangelion* zdają się być synonimami. 2Gr. *par-ago* od *para* ‘obok-przeciw, pomijając’ i *ago* ‘wieść, prowadzić’; razem także ‘fałszywie prowadzić, uwodzić’ {6} {9}. Niestety słownik katolicki {7} i przekłady pomijają to ważne, częste i etymologicznie narzucające się negatywne znaczenie – wszak rzuca ono kolejny cień na usilnie słodzony wizerunek Jezusa. Przekłady: „przechodząc obok, nad”.

3Gr. *amfi-ballo*. Stąd *amfi-blestron* rodzaj ‘sieci’ Mt 4,18. Przekłady samo „zarzucali”. *Amfi* ‘z dwóch stron, po obu stronach’ może odpowiadać dwóm braciom, a także ukazywać specyficzną metodę połowu *człowieków*.

4+Mt 4,19 Lc 5,10. Bez wątpliwości nie chodzi o łowienie ryb, lecz ludzi pod kierownictwem Jezusa. Chociaż *genetivus* „człowieków” może tu być w funkcji podmiotu (m.in. jako *g. possessoris* ‘g. posiadacza’), to jednak funkcja przedmiotowa, jak w Ap 9,21n *klemmaton auton (anthropon)* ‘kradzieży swoich’, t.j. dokonywanych przez ‘człowieków’ Ap 9,20. Zresztą u lepszego stylisty Łukasza, w paralelnym Lc 5,10 „człowieki” są już wyraźnie w acc.: *anthropous ese dzogron* ‘nieświadomych *człowieków* (acc.pl.) będziesz żyjących polujący’. Również Buddę i Orfeusza nazywano “rybakami ludzi” {95}s.186. Przedstawiona metoda pozyskiwania ludzi budzi poważne zastrzeżenia moralne względem chrześcijańskiego nauczyciela, i może zaniepokoić. Gdyż metafora „rybacy *człowieków*” (+Mt 4,19) „ma negatywne znaczenie” {318}, ma sens uprowadzenia *człowieków* do niewoli {145} s.97. Kościół nie umiał sobie z tym tekstem „poradzić” (ostatecznie można twierdzić, że jest to święty połów). Jednakże „wyrażenie <rybacy ludzi> ma negatywny wydźwięk w Jr, Prz, Syr, Ez, Am, Ha. Obraz odwołuje się do śmierci ryb; działalność apostołów przyniesie śmierć ludzi” {316} s.192n. Także tu widać wrogość pomazanego Jezusa, syna człowieka, do człowieka jako rodzaju +Mt 10,36, por. Mt 4,19.

**1,21** I dostają się<sup>pr md-ps-dp</sup> do Kafarnaum. I prosto potem *dniem wyznaczonym* sabbatami<sup>2504 Dp</sup> wszedłszy<sup>846 Ns pt ao</sup> do miejsca zbierania razem<sup>2688</sup> nauczał<sup>730 ipf</sup>. **1,22** I 'byli wystraszeni uderzeniami<sup>888 ipf ps</sup> na nauce jego; był *jakościowo* bowiem nauczający ich tak jak *jakąś* samowolną władzę wybycia na zewnątrz<sup>1028A</sup> mający, i nie tak jak pisarze *odwzorowujący w piśmie*.

**1,23** I prosto potem był w miejscu zbierania razem ich *jakiś* człowiek w duchu nie oczyszczonym<sup>84</sup>, i krzyknął *w górę*<sup>181 ao</sup> **1,24** powiadając: Co nam i tobie *wspólnego*, Jezusie<sup>2</sup> nazarejski? Przyszedłeś<sup>1139 ao</sup> przez zatracenie odłączyć<sup>320 ao</sup> nas? <sup>3</sup>*Od dawna z doświadczenia* znam<sup>1983 pf</sup> cię kto *jakościowo* jesteś<sup>pr</sup>: Ten wiadomy *oderwanie* święty<sup>25</sup> tego wiadomego boga. **1,25** I nadał naganne oszacowanie<sup>1112 ao</sup> mu Jezus powiadając: <sup>4</sup>Doznaj zamknięcia *ust* jak kagańcem<sup>2936 ao it ps</sup> i wyjdź<sup>1016 ao</sup> z niego. **1,26** I szarpnąwszy<sup>2594 ao</sup> go ten duch, ten nie oczyszczony, i przygłosiwszy<sup>2968 ao</sup> głosem wielkim, wyszedł<sup>ao</sup> z niego. **1,27** I zostali zdumieni<sup>1262 ao ps</sup> wszyscy razem<sup>277</sup> tak że również *te okoliczności skłoniły ich* dla razem szukać badawczo<sup>2659 pr if, Aci</sup> istotnie do siebie samych<sup>A</sup> powiadających<sup>1697 Ap</sup>: Co jest to właśnie? *Jakaś niewiadoma*<sup>5</sup> nauka nowa z góry w dół w *jakąś* samowolną władzę wybycia na zewnątrz<sup>1028A</sup>; i tym duchom, tym nie oczyszczonym, <sup>6</sup>będąc na *nich* poleca ustawiając w określonym porządku<sup>1109 pr ac</sup> i będąc pod *nim* są posłuszne<sup>2861 pr ac</sup> jemu. **1,28** I wyszedł<sup>ao</sup> <sup>7</sup>ten słuch z *zaświata*<sup>91</sup> jego<sup>G</sup> prosto potem wszędzie do całej okolicy<sup>A</sup> Galilai<sup>G</sup>.

1 Gr. *ek-plesso* dosł. 'wy-bijać'. Może pod wpływem 'wy-bycia' gr. *eks-ousia*. P. przyp. do Mt 7,28 19,25. Przekłady łagodzą: „zdumiewali się”, równając ich reakcję ze zwykłym *thambeo* w 1,27.

2 Gr. *nadzarenos* jakby 'z miasta Nazaret', hebr. *NOCRl* od *NCR* 'zamykać'. Tak u Mc i Lc; zaś u Mt, Lc, Jo i Ac *nadzoraiois* i tak nazywano Pawła jako przywódcę 'sekt' *hairesis* nazorajczyków (t.j. chrześcijan) Ac 24,5, i jednocześnie jako przywódcę 'zarazy, występku' *loimos* (tamże) oraz 'podburzającego do powstania, do stawienia na górę' *ana-statoo* w Ac 17,6 'niesprawiedliwych' *a-dikaios* 24,15. *Loimos* w LXX jest synonimem *poneros* {6} który przymiotnik określa diabła. Tu znów nasuwa się obawa czy chrześcijański Jezus wyjściowo, podstawowo (przed chrztem Joannes) był diabłem? - jako syn człowieka był węzłem-szatanem w Jo 3,14. W LXX brak słowa *nazarenos*. P. przyp. do Lc 18,37. U Lc demon odzywa się inaczej 4,34.

3 Pytanie „Co nam i tobie” jest pytaniem retorycznym. Duchy nieczyste miały „dokładną wiedzę na temat jego tożsamości” {318}. W sferze ducha bowiem 'znanie, wiedzenie' oznacza akceptację i utożsamienie, por. „wywyższę go bo zna imię moje” Ps 91,14.

4 Gr. *fimoo* od *fimos* 'kagańiec', +Mc 4,39-o morzu, Mt 22,12.34 Lc 4,35. To znaczenie końcowego formantu -oo można odnieść też do *staur-oo* 'ująć, otoczyć, pokryć, zaopatrzyć, uczynić jako, zamknąć w – pal', por. {1} s.XX. *Fimos* należałby tu do pomazańca i byłby tym „świętym” (duchem?).

5 „Nauka nowa z góry w samowolną władzę” jest ducha świętego w duchy nieoczyszczone. Oba rodzaje duchów składają się na podwójną duchowość Jezusa: pierwotną ziemską jako Syna Człowieka, i wtórną niebiańską jako Chrystusa. „Samowolna władza” jest jego własną przyrodzoną mocą „duchów nieoczyszczonych” Mc 6,7 i należy do ziemskich ludzi Mc 11,33, a zwłaszcza do ich szczytowego osobnika, do „syna człowieka na ziemi” Mc 2,10. Zaś „nauka nowa” jest „słuchem z zaświata”, i ona „poleca” duchom nieoczyszczonym w ziemskiej „Galilai”.

6 Gr. *epi-tasso* złożone z *epi* 'na, na wierzchu, nadto' i *tasso* 'ustawić w określonym porządku’.

7 Gr. *akoe*. Por. Mt 14,1n oraz przyp. do Mt 13,14 Lc 7,1.

**1,29** I prosto potem z tego miejsca zbierania razem wyszedłszy<sup>1016 Np ao</sup> przyszli<sup>ao</sup> do domostwa Simona i Andreeasa wspólnie z Jakobosem<sup>G</sup> i Joannesem. **1,30** Zaś<sup>1e-</sup>ściowa<sup>2213</sup> Simona z góry leżała<sup>1470 ipf</sup> <sup>2</sup>będąc w ogniu *gorączki*<sup>2465 pt pr ac</sup>, i prosto potem powiadają mu około niej. **1,31** I przyszedłszy do istoty<sup>2400 Ns pt ao</sup> wzbudził<sup>810 ao</sup> ją ująwszy władzą<sup>1631 Ns pt ao</sup> *należące do ręki G*; i puścił od siebie<sup>439 ao ac</sup> ją <sup>3</sup>ogień *gorączki*<sup>2466</sup>, i usługiwała<sup>682 ipf</sup> im.

**1,32** *W następstwie późnej pory*<sup>2108 G,Gab</sup> zaś stawszej się<sup>584 G pt ao md-dp</sup> gdy <sup>4</sup>odziało się<sup>790 ao ac</sup> Słońce<sup>1242</sup>, przynosili<sup>2922 ipf</sup> istotnie do niego wszystkich <sup>1432</sup> *źle* mających-trzymających<sup>1202 A pt pr ac</sup> i będących zależnymi od daimona<sup>607 Ap pt pr md-ps-dp</sup>; **1,33** i było całe miasto zebrane do razem na dodatek<sup>1106 Ns pt pf ps</sup> istotnie do tych <sup>5</sup>drzwi<sup>1318 As f</sup>. **1,34** I wypielegnował<sup>1283 ao</sup> wielolicznych <sup>6</sup> *źle*<sup>1437</sup> mających-trzymających<sup>1202 Ap pt pr ac</sup> różnymi<sup>Dp</sup> chorobami<sup>Dp</sup>, i bóstwa *pochodzące od daimona*<sup>608 Ap</sup> wieloliczne wyrzucił<sup>856 ao</sup>, i nie puszczał od siebie<sup>439 ipf</sup> *mogącymi gadać*<sup>1678 pr if ac, Aci</sup> *uczynić* te bóstwa<sup>A</sup>, że <sup>7</sup>*od przedtem z doświadczenia* *znały*<sup>1983 ppf ac</sup> go.

1 Gr. *penthera*, prawdopodobnie bez męża, więc jakby w drugim wieku “dziewiczym”, skąd może typ Księżycza.

2 Gr. *pyresso* od *pyretos* w.31, a to od *pyr* ‘ogień’. Ogień jest ważnym składnikiem znaczeniowym słowa, ze względu na jego występowanie jako atrybut Jezusa Lc 12,49 2Th 1,8.

3 Gr. *pyretos* od *pyr* ‘ogień’; od *pyr* też *pyresso* ‘być w ogniu *gorączki*’ 1,30. Może uleczył ją nowy niebiański ogień Jezusa Lc 12,49 Mt 3,11 2Th 1,8 (jak nowy duch święty – odpychał duchy nie oczyszczone, t.j. światowe).

4 Czyli po „zachodzie” Słońca, też w Lc 4,40 Jo 18,16 20,19. U Lc to słowo *dyo* jako genetivus absolutus akcentuje związek przyczynowy zniknięcia ognistego Słońca z rozpoczęciem cudów (u Marka-”wołu” Jezus to światło księżycza *men*?). T.j. cudów na ‘*źle* *kakos*’ mających-trzymających. *Kakos* zaś skojarzone jest z Saulem Ac 9,13, ze zmiągą i ‘zwierzęciem’ *therion* Ac 28,5 Ap 16,2 Tt 1,12, i może z szatanem Rm 16,19n, z wężem 1C 10,6. Może też z powodu, iż zachód słońca kończył szabat (1,21) i wolno było wykonywać normalne zajęcia {318}.

5 Gr. *thyra* ‘drzwi’, raczej w znaczeniu ‘wejście, otwór’. Także w Mc 2,2 13,29 2C 2,12 są związane z Jezusem. W Lc 13,25 tym, którzy nie weszli przez wąskie drzwi, wzbudzi się ‘władca domu’ *oikodespotes* (człowiek) i odłączy przez zamknięcie (szerokie?) drzwi (domu). W Jo 10,7 Jezus jest drzwiami (ale dla owiec); w Jo 18,16 w nocy *pros* drzwi (t.j. Jezusa?) stał Petros. Po zmartwychwstaniu przychodzi Jezus gdy drzwi są zamknięte 20,19.26. W Ac 12,13 drzwi należą do bramy. Określenie <całe miasto> „zakrawa na grubą przesadę” {317}.

6 Przekłady opuszczają ‘*źle*’ *kakos*. W Mt 4,24 *kakos* wymieniony jest współrzędnie z Księżycem *selene*; w Ac 7,6 odnosi się do Egipcjan, w 7,19.34 do króla egipskiego (Horusa - Apolla); w 12,1 do Heroda władającego ‘zakrzywionym mieczem’ *machaira*; w 9,13 do Saula, którym w 26,13 jest chyba ‘blask Słońca’ *lamprotes heliou*; w 1S 12,17.19 do króla Saula, który w 11,9 jest ‘zbawieniem grzejącego na wskroś Słońca’ *soteria diathermanantos heliou* (z *dia-thermaino*); w 28,3-5 do ‘zwierzęcia’ *therion* t.j. ‘*źmii*’ *echidna* (r.ż.), w Tt 1,12 do ‘zwierząt’ *therion*, w Ap 16,2 do rany od czaszy. ‘*Żle*’ *kakos* trzymał (cierpiał) ‘zachowujący się jak Księżyc’ *selen-iadzomai* Mt 17,15, który wpadał w ogień i w wodę (był zapalany i gaszony). Podstawą *kakos* jest *kakia* ‘złość’, w 1C 14,20 skojarzona z ‘niemowlętami’ *nepios*. W Mt 6,34 “wystarczająca dniowi ‘złość’ *kakia* jego” (królewska władza?, żar Słońca?) jako troska ojca. Ale w Jo 18,30 ‘czyniący zło’ *kako-poiros* jest Jezus (jak w Ap 13,12 zwierzę z ziemi!).

7 Plusquamperfectum wskazuje na dokonanie zdarzenia w odleglejszej przeszłości. Zatem istniał czas (przed pomazaniem? w preegzystencji?), kiedy Jezus był „znany” demonom, co w sferze duchowej musiało oznaczać związek wspólnotowy. W Ap 1,5 Jezus jest naczelnikiem-archontem królów ziemi, a w Ap 16,14 na królów ziemi idą duchy demonów dla wspólnej wojny. W Lc 4,41 demony wiedziały jeszcze więcej: że taki właśnie jest synem bożym – chrystusem demonów (antychrystem?). Treść wiedzy o Jezusie w wypowiedziach demonów była prawdziwa. Jest więc niezwykle zaiste zbadanie, jakiego typu relacja w sferze duchowej umożliwia wzajemną ‘znajomość, wiedzę’ *oida* (perfectum od *eido*). Idzie o kwestię, czy Jezus nie był pierwotnie wysłannikiem demonów do bycia chrystusem, i tak ich zbawienia. Jezus bowiem uwzględnił prośby demonów, i to kosztem ludzi Mt 8,30-34 Mc 5,10-17. Ponadto

**1,35** I <sup>1</sup>przedwczesnym rankiem w *godziny* pogrążone w nocy <sup>987 Ap n</sup> nadzwyczajnie, stawiwszy się w górę <sup>233 Ns m pt ao ac</sup> wyjechał <sup>1016 ao</sup> i <sup>2</sup>odjechał <sup>283 ao</sup> do opuszczonego <sup>1132 A m</sup> właściwego miejsca <sup>2809 A m</sup> i tam modlił się <sup>2402 ipf md-ps-dp</sup>. **1,36** I <sup>3</sup>począł z góry prawnie ścigać <sup>1466 ao ac</sup> go Simon i ci wspólnie z nim <sup>G</sup>. **1,37** I znaleźli go i powiadają mu że: <sup>4</sup>Wszyscy szukają cię. **1,38** I powiada im: *Może* wiedlibyśmy <sup>39 1p pr sb ac</sup> gdzie indziej do tych wiadomych <sup>Ap</sup> <sup>5</sup>trzymających się *mocno* <sup>1202 Ap f pt pr md-ps</sup> <sup>6</sup>otwartych wiejskich miast <sup>1670 Ap f</sup>, aby i tam ogłosiłbym <sup>1555 ao sb ac</sup>; do tego właśnie <sup>As n</sup> bowiem wyszedłem <sup>1016 ao</sup>. **1,39** I przyszedł <sup>1139 ao</sup> ogłaszając <sup>1555 pt pr ac</sup> do miejsc zbierania razem <sup>Ap</sup> ich <sup>Gp</sup> do całej Galilai, i bóstwa *pochodzące od daimonów* <sup>608 Ap</sup> wyrzucając.

**1,40** I przychodzi <sup>1139</sup> istotnie do niego trędowaty przyzywając go i powiadając mu że: Jeżeli ewentualnie <sup>798</sup> ewentualnie chcesz <sup>1276 pr sb ac</sup>, możesz mnie oczyścić <sup>ao</sup>. **1,41** I <sup>7</sup>zjednoczwszy się wewnętrznym narządem <sup>2602 Ns pt ao ps-dp</sup> rozpostarłszy z wewnątrz <sup>893 pt ao ac</sup> rękę(,) jego <sup>G</sup> <sup>8</sup>*dotknięciem* przyczepił sobie zarzewie <sup>347 3s ao id md</sup> i powiada mu: Chcę, zostać oczyszczony <sup>1401 ao it ps</sup>. **1,42** I <sup>9</sup>prosto potem <sup>1173</sup> odszedł <sup>283 ao</sup> od niego trąd, i zo-

---

przyszedł zbawić tylko grzesznych Mt 9,12-13, a za takie uważano wszystkie demony. Czy tego dotyczyła t.zw. "tajemnica mesjańska" - że ten określony syn człowieka, który sam siebie przyrównuje do węża-szatana Jo 3,14 Ap 12,9, naczelnika diabłów, chce być chrystusem. Dopiero z takim założeniem jest do przyjęcia, iż owo publiczne wyznanie Jezusa łączące obie postacie: określonego syna człowieka i chrystusa Mt 26,63-66 moiżacy uznali za bluźnierstwo zasługujące na śmierć. Tu się przypominają liczne konotacje zła związane z synem człowieczym Mt 11,19 17,22 Lc 6,22 7,34 19,10 Jo 6,60-62 9,35-37 Ac 7,56-58 i tajemniczość jaką Jezus otaczał tę postać Mt 16,20 Jo 9,37 12,34-36. A „gdzie tajemnica, tam często czai się kłamstwo, zdrada i zbrodnia”.

1 Jezus więc modlił się jako poranny Merkury-Hermes do przedrannej Wenus lub jako badający w przedrannej Wenus. 2 Nagromadzenie aż trzech czasowników dla ujęcia do swojego pustynnego 'właściwego miejsca'. 'Wyszedł' *ekserchomai* i 'odszedł' *ap-erchomai* mają ten sam słyszalny rdzeń, a ranne „wstanie” jest oczywiste. Niby wystarczyłby jeden czasownik. Ale ewangelie nie są „przegadane”: każde słowo jest niezbędne i akuratne. I ten wypadek, podobny do Mc 6,32, należy do dziwnych sposobów podróżowania Jezusa i apostołów, por. Mt 27,5 Mc 7,24.

3 Gr. *kata-diokeo* oznacza „ściganie z nieprzyjaznymi intencjami”, tu: ograniczenia jego działalności do Kafarnaum 4 Proponuję nacisk na „wszyscy”. Chociaż zdaniem {145} to tylko „wszyscy w mieście”, może jednak chodzić o „wszystek” naród – w odróżnieniu od kogoś w miejscu 'osobistym' *kat idian* Mt 14,13.23 Mc 9,2 13,3 – jak w Mt 17,1 o Eliasza i Mojżesza na górze przemienienia, która prawdopodobnie była duchowym Synajem {145} s.219. Jak „wszyscy” wystąpili pretensjonalnie przeciw Mojżeszowi w Nu 16,3. Zdaniem {318} to 'szukanie' Jezusa „ma negatywną konotację (także w: 3,32 8,11n 11,18 14,1.11.55)” s.150.

5 Gdyby *echo* rozumieć w stronie pasywnej jako „trzymanych *blisko*” (jak w pewnym wariantcie tekstowym: *engys* 'blisko'), powstałoby pytanie: blisko – czego? {318} tłumaczy *echomenas* jako „okolicznych”, nie wyjaśniając wyjątkowości takiego znaczenia (normalnie „okoliczny” to *peri-oikos, peri-choros*). Wedł. {7} to 'trzymanie' *echo jest* w stronie medialnej i ma znaczenie „przyległy” do czegoś s.252. „przylegający” jak dla Hb 6,9 {400}; lecz tu bez genetivu, i to zagadka, której nie rozświetla nawet to, że owe miejsca były one w Galilai (1,39). 'Trzymanie' *echo* było czynnością demonów w 1,32. Stąd „wiejskie miasta” są bliższe „demonicznej” przyrody.

6 Gr. *komo-polis* dosł. 'miasto - jak wieś', 'miasto wiejskie', na prawach wsi, osada wiejska, gdzie „na targach spotykają się ludzie i rozmawiają o tym i owym” {145} s.104. Być może jest istotne, że było to miasto o kulturze wiejskiej, ziemiańskiej, agrarnej. W każdym narodzie była to warstwa rdzennie kulturotwórcza – nie od kultur napływowych, jak w miastach. I może na takiej Jezus chciał zabazować i z niej wyrzucać-wysyłać demony (Mt 9,38-10,1).

7 Gr. *splanchnidzomai* od *splanchnon*, pl.: 'wewnętrzne narządy, wnętrzości' jako siedziba uczuć, t.zw. „serce”.

8 Gr. *hapto* +Mt 8,15 Lc 6,19 18,15-17; w act. z acc. 'zarzec, zapalić' Lc 8,16 11,33 15,8 Ac 28,2; *an-apto* Lc 12,49. Jezus dotykając trędowatego „zaciągnął nieczystość” {318} s.157.

9 Gr. *euthys* i *eutheos* 'zaraz, nagle, błyskawicznie, momentalnie, w mgnieniu oka'; często towarzyszy cudom Jezusa, też relacji do uczniów Mt 4,20 14,22.27, ale i do Eliasza 27,48 i szatana Mc 4,15. Zapewne więc charakteryzuje dzia-

stał oczyszczony<sup>ao ps</sup>. **1,43** I<sup>1</sup> wburzywszy się gniewnym parsknięciem<sup>942 Ns m pt ao md-dp</sup> jemu, prosto potem<sup>2</sup> wyrzucił<sup>856 ao</sup> go **1,44** i powiada mu: Patrz<sup>2041 pr it ac</sup> w żaden sposób ani jednemu<sup>1849 Ds m</sup> w żaden sposób ani jedno<sup>As n</sup> *żeby nie* rzekłbyś<sup>837 ao sb ac</sup>, ale prowadź się pod *moim* zwierzchnictwem<sup>2860 pr it ac</sup>, ciebie samego<sup>A</sup> okaż<sup>3</sup> świętemu urzędnikowi<sup>1341</sup> i przynieś do istoty<sup>2425 ao it ac</sup> około obrzędu oczyszczenia twojego które<sup>2061 Ap n</sup> doistotnie wstawił jako porządek<sup>2421 ao id ac</sup> Moyses, do<sup>4</sup> świadectwa<sup>A</sup> im. **1,45** Ten zaś wyszedłszy<sup>5</sup> począł się od prapoczątku<sup>389 ao id md</sup> *aby* ogłaszać *przez* wieloliczne<sup>2329 Ap n adv</sup> i na wskroś rozwieszając ten odwzorowany wniosek<sup>1726</sup>, tak że również już dłużej nie *czyniły* go<sup>A</sup> *te okoliczności zdolnym* móc<sup>779 pr if md-ps-dp</sup> jawnie do *jakiegoś* miasta<sup>A</sup> wejść<sup>846 ao if ac</sup>, ale na zewnątrz<sup>1031</sup> na spustoszonych i opuszczonych<sup>1132</sup> właściwych miejscach *jakościowo* był<sup>834 ipf</sup>; i przychodzili<sup>1139 ipf</sup> istotnie do niego w z do wszystkich stron<sup>2136</sup>.

**2,1** I wszedłszy<sup>846 pt ao</sup> na powrót do Kafarnaum na wskroś przez-z *iluś* dni<sup>Gp</sup> zostało usłyszane<sup>93 3s ao id ps</sup> że w domu<sup>1994</sup> jest. **2,2** I zostali zebrani do razem<sup>2687 ao ps</sup> wieloliczni<sup>2329 Np m</sup>, tak że również już dłużej nie *mogącymi* pojmować<sup>3022 pr if ac</sup>, *ta okoliczność czyniła* ani te<sup>1966 Ap n</sup> *miejsca prowadzące* istotnie do tych<sup>6</sup> drzwi<sup>1318 As f</sup>, i gadał<sup>1678 ipf</sup> im wiadomy odwzorowany wniosek<sup>A</sup>. **2,3** I przychodzą przynosząc<sup>2922 Np pt pr</sup> istotnie do niego<sup>A</sup> <sup>7</sup>należącego do uwolnionego obok *ciała*<sup>2167</sup> unoszonego<sup>70 As m pt pr ps</sup> pod przewodnictwem<sup>8</sup> czterech<sup>Gp m</sup>. **2,4** I nie mogąc<sup>779 Np pt pr</sup> przynieść do istoty<sup>2425 ao if</sup> jemu na wskroś przez<sup>665</sup> *dręczący* tłum<sup>A</sup>, oddaszyli<sup>333 ao</sup> dach tam gdzie był, i <sup>9</sup>wykopawszy *jak motyką*<sup>1026 pt ao ac</sup>, spuszcza ją<sup>2974 pr ac</sup> *pryczę*<sup>1625</sup> - miejsce gdzie ten należący do uwolnionego obok *ciała* z góry leżał<sup>1470 ipf</sup>. **2,5** I ujrzawszy Jezus to przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279</sup> ich, powiada temu należącemu do uwolnionego obok *ciała*: *Wydany na świat* potomku<sup>2769</sup>, pущzone od siebie są<sup>439 pr ps</sup> twoje wiadome uchybienia. **2,6** Byli zaś jacyś

łanie samoistne duchowe. *Euthys* Jezusa szeroko rozważa {175}s.41-46.

1 Gr. *em-brimaomai* +Mt 9,30 (p.Mc 14,5). Często o odruchach zwierzęcych, koni {6}, (dzikiego?) ducha św. Jo 11,33. Przekłady ukrywają zwierzęcość odruchu chrystusa: „surowo przykazał”, „przygroził”.

2 Również tu przekłady łagodzą gr. *ek-ballo* ‘wy-rzucił’, i podstawiają: „odprawił”.

3 Gr. *hierous* od *hieros* ‘poświęcony bóstwu, święty’; co innego niż częste w N.t. *hagios* ‘oderwanie święty, oderwany i wyniesiony do nieba’.

4 Również sam Jezus powołuje się na autorytet Mojżesza {318} s.158.

5 Gr. *archo*. Od tego *arche* ‘prapoczątek, prapoczątkowa zasada’ i *archon* ‘naczelný z racji swej prapoczątkowości’

6 Ponownie (po 1,33) drzwi gr. *thyra* zdają się odpowiadać Jezusowi; na pewno w Jo 9,7.10, może w Jo 18,16 Ac 14,23.27 2C 2,12. W 1,33 może odpowiadają księżycowi (wieczór). W symbolice drzwi, podobnie jak brama, oznaczają żeńskość {50}, a także Jezusa w jedności z matką-kościołem {99-III} s.54.

7 Gr. *para-lytikos* od *para-lyo* ‘uwolnić - obok, pomijając, niewłaściwie’.

8 Wzmianka o “czterech” tylko u Mc. Astronomicznie mogą to być to cztery fazy księżyca, cztery pory słońca i cztery strony świata

9 Gr. *eks-orysso* od *orysso* ‘kopać, wykopywać’ n.p. motyką. Przekłady opuszczają to słowo. {1} oddaje „wylupawszy”, ale nie wyjaśnia kto lub co zostało wylupane, skoro dach był już ‘oddaszony’. Wykopany mógł być tylko tłum. {318} pisze „wybiwszy (otwór)” s.164 – ale w czym?



z pisarzy <sup>Gp</sup> tam odgórnie siedzący jako na swoim <sup>1410 Np pt pr md-ps-dp</sup> i na wskroś wnioskujący w sercach swoich: **2,7** *Po co ten właśnie w ten właśnie sposób gada? Niewłaściwie wieszczy. Kto może puszczać od siebie <sup>439 pr if ac</sup> uchybienia, jeżeli nie jeden, ten wiadomy bóg? 2,8* I prosto potem poznawszy <sup>1071 Ns pt ao ac</sup> Jezus duchem swoim że w ten właśnie sposób na wskroś wnioskuje w sobie samych, powiada im: *Po co te właśnie na wskroś wnioskujecie w sercach waszych? 2,9* Co jest łatwiej wcinające się <sup>1178 Ns n com</sup>: Rzec temu należącemu do uwolnionego obok *ciała*: Puszczone od siebie są twoje wiadome uchybienia, albo czy rzecz: Wzbudź <sup>pr it ac</sup> i unieś <sup>70 ao</sup> tę <sup>2</sup>pryczę <sup>1625</sup> twoją i depcz wkoło <sup>pr it ac</sup>? **2,10** Aby zaś *od przeszłości z doświadczenia* wiedzielibyście <sup>1983 pf sb ac</sup> że samowolną władzę wybycia na zewnątrz ma ten wiadomy syn tego wiadomego człowieka <sup>G</sup> puszczać od siebie <sup>439 pr if ac</sup> uchybienia na ziemi <sup>G</sup> - powiada temu należącemu do uwolnionego obok *ciała*: **2,11** Tobie powiadam: Wzbudź, unieś tę pryczę twoją i prowadź się pod tym zwierzchnictwem <sup>2860 pr it ac</sup> do domu twego. **2,12** I został wzbudzony <sup>810 ao ps</sup> i prosto potem uniósłszy <sup>70 pt ao ac</sup> tę pryczę wyszedł w doistotnym przedzie wszystkich, tak że również *ta okoliczność skłonny* wystawiać się z *naturalnego rozumu* <sup>1022 pr if md, Aci</sup> *czyniła* wszystkich <sup>Ap m</sup> i słać <sup>772 pr if ac</sup> wiadomego boga, powiadających <sup>1697 Ap m pt pr ac</sup> że: W ten właśnie sposób nigdy *nie* ujrzelismy <sup>2041 ao</sup>.

**2,13** I wyszedł na powrót obok-przeciw-pomijając <sup>2139</sup> morze <sup>A</sup>, i wszystek *dręczący tłum* <sup>2105</sup> przychodził <sup>1139 ipf</sup> istotnie do niego, i nauczał ich. **2,14** I wiodąc obok-przeciw-pomijając <sup>2146</sup> ujrzał Leuiego tego *syna* <sup>A</sup> Halfaiosa <sup>G</sup> odgórnie siedzącego jako na swój <sup>1410 A</sup> na <sup>3</sup>urząd dzierżawcy poboru z pełnych urzeczywistnień <sup>2780 A</sup>, i powiada mu: Wdrażaj się <sup>92 pr it ac</sup> mi. I stawiając się w górę <sup>233 Ns pt ao ac</sup> wdrożył się <sup>92 ao ac</sup> mu. **2,15** I staje się <sup>584 3s pr id md-ps-dp</sup> *skłonny* z góry leżeć <sup>1470 pr if md-ps-dp, Aci</sup> *uczynienie* jego <sup>A</sup> w domostwie jego <sup>430 G</sup>, i wieloliczni dzierżawcy poboru z pełnych urzeczywistnień <sup>2779</sup> i uchybiający celu <sup>135</sup> leżeli wstecz - w górę do posiłku do razem z <sup>2692 ipf md-ps-dp</sup> Jezusem <sup>D</sup> i uczniami jego; byli bowiem wieloliczni i wdrażali się <sup>92 ipf ac</sup> jemu. **2,16** I pisarze z farysaiosów <sup>G</sup> ujrawszy że

1 Gr. *eu-kopos* od *eus* 'łatwy, dogodny' i *kopto* 'ciąć, bić, tłuc, razić, uderzać'. Kolejny przykład ostrego i brutalnego charakteru cudownych operacji Jezusa, które zbliżają go do czarnoksiężnika i maga. Jest to szokujące, zwłaszcza, że cudów dokonywał „w bogu-ojcu” – i do niego był wymierzony jego *kopos*. Także tu, przy uznaniu racji pisarzy, cudu by dokonał poprzez boga. Por. Mt 25,24 oraz Jo 6,60: „'twardy, srogi, bezlitosny' *skleros* jest logos jego” t.j. Chrystusa względem Ojca. Przekłady znów łagodzą, oddając tylko pierwszą część *eu*, drugiej zaś nie tłumacząc.

2 Gr. *krabbatos* - to samo słowo co w uzdrowieniu w Jo 5,8-12, i formuła polecenia też ta sama. Może 'drewniana prycza' pełni rolę 'laski, różgi', gdyż w j. hebr. odpowiada im to samo słowo *MTH*, które w S.t. oznaczało laskę Aarona i Mojżesza. Ale w przekładach N.t. na hebrajski dano dla 'laski' Dawida *MSzKB* a jako 'nosze' *ALNKoH*.

3 Gr. *telonion*, znaczenie według słyszalnej etymologii; dzisiejszy 'urząd celny'.

je<sup>1143</sup> wspólnie z uchybiającymi celu<sub>Gp</sub> i dzierżawcami poboru powiadali uczniom jego: **Że**(:) wspólnie z dzierżawcami poboru i uchybiającymi celu je? **2,17** I usłyszawszy Jezus powiada im: Nie potrzebę mają będący potężnymi<sup>1375 Np m pt pr ac</sup> lekarza<sub>G</sub>, ale źle<sup>1437</sup> mający-trzymający<sup>1202 Np m pt pr ac</sup>; <sup>1</sup>nie przyszedłem<sup>1139 ao</sup> wezwać<sup>1439 ao ac</sup> przestrzegających reguł cywilizacji<sup>744 Ap m</sup> ale uchybiających celu<sub>Ap m</sub>.

**2,18** I byli uczniowie Joannesa i farisaiosi poszczący<sup>1929 Np pt pr ac</sup>. I przychodzą i powiadają mu: Przez co uczniowie Joannesa i uczniowie farisaiosów poszczą, zaś twój własni<sup>2588 Np m</sup> uczniowie nie poszczą? **2,19** I rzekł im Jezus: Czyż<sup>1847</sup> mogą synowie <sup>2</sup>komnaty oblubieńczej<sup>1955 G</sup> w którym czasie<sup>2061 Ds m,n</sup> <sup>3</sup>oblubieniec<sup>1954</sup> wspólnie z<sup>1831</sup> nimi<sup>430 Gp</sup> jest pościć? Ten który<sup>2064 As m</sup> naturalny okres czasu<sup>3018 A</sup> mają oblubieńca<sub>A</sub> wspólnie z sobą<sup>430 Gp</sup>, nie mogą pościć. **2,20** Przyjdą<sup>1139 ft</sup> zaś *jakiś niewiadome* dni gdyby zostałby przez uniesienie oddalony<sup>269 ao sb ps</sup> od nich oblubieniec, i wtedy będą pościli<sub>ft</sub> w owym dniu. **2,21** Żaden narzucenie<sup>1068 As n</sup> *pochodzące od* strzępu<sup>2479 Gs n</sup> nie gręplowanego<sup>28</sup> nie naszywa<sup>1095</sup> aktywnie na szatę<sub>As n</sub> z dawna istniejącą<sup>2123</sup>; jeżeli zaś nie, unosi<sup>70 pr</sup> to dopełnienie<sup>2302 N,As n</sup> *pochodzące od* <sup>4</sup>niego<sup>430 Gs n</sup>, to nowe<sub>N,As n</sub>, *od* tej z dawna istniejącej<sub>Gs n</sub>, i gorsze rozdarcie staje się. **2,22** I żaden *nie* rzuca wino młode<sup>1919</sup> do worów *skórzanych*<sub>Ap m</sub> z dawna istniejących; jeżeli zaś nie, rozerwie<sup>2488 ft</sup> wino wory, i wino jest odłączane przez zatracenie<sup>320 3s pr ps</sup> i wory; ale wino młode do worów nowych.

**2,23** I stało się<sup>5843s ao md-dp</sup> *okoliczności uczyniły* jego<sub>A</sub> w *dniu wyznaczonym* sabbatami<sup>2504 Dp</sup> *skłonny* wyprawiać się obok-przeciw<sup>2169 pr if md-ps-dp, Aci</sup> przez-z przynoszących nasiona<sup>2606 Gp n, i uczniowie jego *od prapoczątku* poczęli sobie<sup>389 ao id md</sup></sup>

<sup>1</sup>To samo w Mt 9,13 i Lc 5,32. Właściwie z powodu tej jednej wypowiedzi Jezusa sprawiedliwi powinni odwrócić się od chrześcijaństwa. Jest to czarny tekst ewangelii, porażający dla „uczciwych chrześcijan”. Trzeba mieć uznanie dla szczerości ewangelistów, której już nie miał późniejszy kościół. Z tekstu bowiem wynika, że jeżeli ktoś sam przestrzega reguł cywilizacji, to Chrystus „nie przyszedł wezwać go” – w ogóle nie jest dla niego i nic dla niego nie ma. Wypada też zauważyć, iż nawet tak zawężona misja – wezwanie („powołanie”) samych grzeszników, rzekomo w celu „uczynienia powołanych sprawiedliwymi” {318} s.190 – nie zawsze „czyniło grzeszników sprawiedliwymi”; celnicy w Lc 18,13 i 19,2 nie „porzucili profesji i nie poszli za Jezusem”. Por. przyp do Mt 9,13.

<sup>2</sup>Gr. *nymfon* ‘przybytek, komnata oblubieńcza; komnata małżeńska’, od *nymfe* ‘oblubienica i *nymfios* ‘oblubieniec’. W chrystianizmie słowo o głębokim znaczeniu teologicznym, zwł. w apokryfach {128} s.259 gdzie jest skojarzone ze „świętym świętych” świątyni, z królestwem niebieskim i z duchem świętym. W LXX 2x w Tob gdzie jest izbą małżeńską Sary w noc poślubną. Była to też świątynia Dionizosa, Demetry, Persefony, Bakchusa {4} {6}. Jezus więc byłby ojcem swoich 12 uczniów (typ Jakuba?).

<sup>3</sup>Do wesela przyrównywano w judaizmie czasy mesjańskie z chrystusem jako oblubieńcem {318}. Wyrażenie: „być *meta tinos*” oznacza (jak bycie Jezusa ze zwierzętami 1,13), że ci synowie przybytku wpływają na oblubieńca, udzielają mu radości, por. {318} s.233. P. przyp. do Mc 1,13.

4t.j. od strzępu.

aby drogę czynić<sup>2314 pr</sup> skubiąc<sup>2798 Np m pt pr ac</sup> kłosy. **2,24** I farisaiosi powiadali mu: Ujrzyj-oto co czynią sabbatami<sup>Dp</sup>, które<sup>2061 Ns n</sup> nie wolno. **2,25** I powiada im: Nigdy *nie* przeczytaliście<sup>163 ao</sup> co uczynił Dawid gdy potrzebę *chwilowo* miał<sup>1202 ao</sup> i załaknął<sup>2208 ao</sup> on sam i ci wspólnie z nim<sup>G?</sup> **2,26** Jakże wszedł<sup>846 ao</sup> do domu tego wiadomego boga na *panowaniu*<sup>1</sup> Abiathara prapoczątkowego kapłana<sup>G</sup> i chleby przedłożenia *w szyku zamiarów*<sup>2380 Gs</sup> zjadł<sup>1143 ao</sup> które<sup>2061 Ap m</sup> nie wolno zjeść<sup>ao</sup> jeżeli nie *okoliczności uczyniły mogącymi* tych wiadomych<sup>Ap</sup> kapłanów<sup>Ap, Aci,</sup> i dał<sup>734 ao</sup> i tym razem z nim<sup>D</sup> będącym<sup>834 Dp m pt pr ac?</sup> **2,27** I powiadał im: <sup>2</sup>Sabat <sup>3</sup>przez wiadomego<sup>A</sup> człowieka<sup>A</sup> stał się, i nie człowiek przez sabbat<sup>A</sup>. **2,28** Tak że również *niewiadomy* utwierdzający pan jest <sup>4</sup>wiadomy syn wiadomego człowieka<sup>G</sup> i sabbatu<sup>G</sup>.

**3,1** I wszedł na powrót do miejsca zbierania razem. I był tam *jakiś niewiadomy* człowiek<sup>5</sup> wysuszoną<sup>1963 A pt pf ps</sup> mający<sup>1202 pt pr</sup> rękę. **3,2** I pilnowali z boku<sup>2172 ipf</sup> go czy sabbatami<sup>Dp</sup> wypielegnuje<sup>1283 ft</sup> go, aby oskarżenie rzuciliby w dół z<sup>1520 ao sb ac</sup> niego<sup>G</sup>. **3,3** I powiada temu człowiekowi, temu suchą<sup>1964 f</sup> rękę mającemu<sup>1202 D pt pr ac?</sup>: Wzbudź w górę<sup>810 pr it ac(.)</sup> do funkcji tego wiadomego<sup>6</sup> środka<sup>As n.</sup> **3,4** I powiada im: Wolno sabbatami<sup>Dp</sup> dobre<sup>11 As m,n</sup> uczynić<sup>2314 ao</sup> albo czy źle uczynić<sup>1433 ao,</sup> duszę ocalić<sup>2742 ao</sup> albo czy <sup>7</sup>odłączyć przez zabicie<sup>ao?</sup> Ci zaś przemilczali<sup>2558 ipf.</sup> **3,5** I wkoło obejrzawszy sobie<sup>2229 pt ao</sup> md ich wspólnie z<sup>1831</sup> <sup>8</sup>zapalczywością<sup>2042 G,</sup> razem doznawszy przykrości<sup>2669 Ns pt pr md-ps-dp</sup>

1 Błąd: arcykapłanem był wtedy Abimelek (1S 21,1).

2 W wierszach 27-28 'sabbat' jest w liczbie pojedynczej – inaczej niż w w.23-24 gdzie jest w l.mn. {318} tłumaczy tę niejednolitość różnym pochodzeniem dwóch części.

3 „Przez człowieka” ma gramatyczny sens (*dia* z acc. – skutkowe, i nie znaczy: „dla człowieka”. Zresztą „przez” bardziej by odpowiadało *kyriosowi* ‘panu’, którego istotą jest aktywnie utwierdzać, a nie biernie posiadać („dla”). Pobłogosławienie sabbatu dokonało się dopiero po stworzeniu człowieka Ge 2,2n. Por. grecką sentencję Protagorasa: „Człowiek miarą wszystkiego” {318} oraz inną: „Człowiek człowiekowi bogiem” {50}.

4 Wedł. Lv 23,3 panem sabbatu jest jedynie bóg. Jezus stawia się na miejscu samego boga, por. {317} s.317. Wiadomy określony naziemny cielesny syn człowieka porównuje się do Dawida, t.j. chrystusa dzikiego, oraz do sabbatu. Sabbat wyznaczany był rytmem faz księżyca {100} s.595, a zmartwychwstanie syna człowieka, które miało nastąpić trzeciego dnia, uznawane było jako ukazanie się nowego ‘sierpa księżyca’ *men* po trzech dniach niewidoczności {82} {105}. Mamy więc księżycową symbolikę syna człowieka i Jezusa, co można dostrzec także w Jo 12,34-36 Mt 5,14 6,22-23 ('kaganek, lampa' *lychnos* jest 'Księżycem' *Selene* Ap 21,23 22,5). Pk50

5 T.j. niewładną, sparaliżowaną {318}. To samo słowo odniesione jest do drzewa, trawy, wody, źródła, jakiejś osoby Lc 23,31 (-mieszkańców Jerozolimy?). Podobną ideę wyraża skamienienie i twardość {318}.

6+Lc 6,8 „stań do środka”. *Mesos* ‘środkowy’ jest Jezus w Jo 1,26 19,18, jest on też środkowy nocy (gdy pojawia się księżyc w pełni swojej siły) jako oblubieniec Mt 25,6; może analogicznie jak Petros w nocy Lc 22,55. Wyrażenie *eis to meson* ‘do środka’ występuje: w Mc 14,60 gdzie wstąpił arcykapłan dla zapytania Jezusa; w Lc 4,35 środkiem może być synagoga i Jezus; w 5,19 środek jest w doistotnym przedzie Jezusa; w 20,19 jest skojarzony z Jezusem i z sabbatem; w 20,26 z ósemką (Dawida?) i z palcem oraz z ręką Tomasza.

7 Jezus nie uznaje neutralności, nie angażowania się po określonej stronie, por. Mt 12,30 Ap 3,15.

8 Gr. *orge* ‘gniew, zapalczywość’, tu może skierowana w górę, jak i “wzbudź w górę do środka” w w.3. Lecz w Ap 12,17 *orgidzo* odpowiada smokowi (diabłu), a w Lc 15,28 starszemu bratu (wobec tego brat młodszy Merkuremu?). Jest zastanawiające, że Jezus działa ‘wspólnie z zapalczywością’ *meta orges*. W LXX *Orge* i *thymos* są częstymi narzędziami zagłady Jahweha, w 1S 19,22 20,30 odpowiada Saulowi, a Jezus czyni cuda z mocy swego ojca Jo 10,32.

zależnie na skrzepnięciu<sup>2472 D</sup> serca<sup>Gs</sup> ich, powiada temu człowiekowi: Rozpostrzyj z wewnątrz<sup>893 ao ac</sup> tę rękę. I rozpostarł z wewnątrz<sup>ao</sup>, i od stanu poprzedniego została z góry stawiona<sup>304 ao id ps</sup> ta ręka jego. **3,6** I wyszedłszy farisaioi prosto potem wspólnie z herodianami<sup>Gp</sup> do razem radę dawali<sup>734 ipf</sup> w dół z niego<sup>G</sup>, żeby w jakiś sposób go odłączyliby przez zatracenie<sup>320 ao sb ac</sup>.

**3,7** I Jezus wspólnie z uczniami<sup>Gp</sup> swoimi<sup>1</sup> cofnął się jako do źródła do otwartego miejsca<sup>215 ao</sup> istotnie do morza<sup>A</sup>, i wieloliczne<sup>2329 Ns n</sup> mnóstwo od Galilai i od Judai **3,8** i od Hierosolym<sup>1345 Gp</sup> i od Idumai i od na przeciwległym krańcu Jordanesu<sup>G</sup> i wkoło w Tyros<sup>A</sup> i Sidon<sup>A</sup> mnóstwo wieloliczne słysząc<sup>93 pt pr</sup> te które<sup>2064 Ap n</sup> czynił<sup>2314 ipf</sup> przyszedli<sup>1139 3p ao</sup> istotnie do niego<sup>A</sup>. **3,9** I rzekł uczniom swoim aby *jakiś* stateczek<sup>2304</sup> trwały gorliwie w służbie istotnie ku<sup>2407 pr sb ac</sup> niemu<sup>D</sup> przez *dręczący* tłum<sup>A</sup>, aby nie uciskaliby<sup>1298 pr sb ac</sup> go. **3,10** Wielolicznych bowiem wypiełgnował<sup>1283 ao</sup> tak że również *zamierzali*<sup>2</sup> napadać<sup>1093 pr if ac</sup> jemu aby jego<sup>G</sup> przyjęliby zarzewie<sup>347 ao sb md</sup> ci którzy mieli<sup>1202 ipf</sup> bice<sup>1781 Ap</sup>. **3,11** I duchy nie oczyszczone gdy ewentualnie go dla znalezienia teorii oglądały<sup>1289 ipf id ac</sup>, padały do istoty<sup>2417 ipf</sup> jemu i krzyczały<sup>1626 ipf</sup> powiadając że: Ty *jakościowo* jesteś ten wiadomy syn tego wiadomego *nam* boga. **3,12** I przez wieloliczne<sup>2329 Ap n</sup> *adv* nadawał naganne oszacowanie<sup>1112 ipf</sup> im aby nie go jawnego<sup>A</sup> uczyniłyby<sup>2314 ao sb ac</sup>.

**3,13** I wstępuje wzwyż<sup>156 pr</sup> do sfery funkcji<sup>842</sup> wiadomej góry<sup>2057 As n</sup> i wzywa istotnie do siebie<sup>2406 pr md-ps-dp</sup> których<sup>2061 Ap m</sup> chciał<sup>1276 ipf</sup> sam, i odeszli<sup>283 ao</sup> istotnie do niego<sup>A</sup>. **3,14** I uczynił<sup>2314 ao</sup> dwunastu, aby<sup>3</sup> *teraz* byli<sup>834 pr sb ac</sup> wspólnie z nim, i aby odprawiałby<sup>334 pr sb ac</sup> ich<sup>A</sup> ogłaszać<sup>pr</sup>, **3,15** i *aby mogli* mieć<sup>1202 pr</sup> samowolną władzę wybycia wyrzucać bóstwa pochodzące od daimonów<sup>Ap n</sup>. **3,16** I nadto nałożył<sup>1111 ao</sup> imię Simonowi *jako* Petrosa<sup>A</sup>, **3,17** i Jakobosa<sup>A</sup> tego *syna*<sup>A</sup> Zebedaiosia<sup>G</sup>, i Joannesa<sup>A</sup> brata<sup>A</sup> Jakobosa<sup>G</sup> i nadto nałożył<sup>1111 ao</sup> im imię *jako*<sup>4</sup> Boanerges<sup>Ap</sup> które<sup>2061 Ns n</sup> jest: ‘synowie grzmotu’<sup>537 Gs</sup>, **3,18** i Andreeasa<sup>A</sup>, i Filipposa, i Bartholomaiosia, i Maththaiosia, i Thomasa, i Jakobosa tego *syna*<sup>A</sup> Halfaiosia, i Thaddaiosia, i Simona Kananejczyka, **3,19** i Judasa Męża Przypadku który i przekazał<sup>2150 ao</sup> go.

1 Gr. *ana-choreo*, od *chora* ‘wydzielona przestrzeń, otwarte miejsce, teren, kraina’. Dla Jezusa może właściwsza byłaby druga grupa znaczeń: ‘placówka, stanowisko’. P. przyp. do Lc 5,16 (*hypo-choreo*).

2 Gr. *epi-pipto* ‘na-padać’, ‘zaatakować’, także w Lc 15,20 i Ac 20,37 choć w innym kontekście

3 Zwrot ‘być ‘wspólnie z’ *meta* Jezusem występuje też w Mc 14,67 i w „Tajemnej Ewangelii Marka” 3,5: „Młodzieniec ujrzawszy go umiłowal go i zaczął prosić go, żeby z nim mógł być” {127-I} s.133n. Poza tym zwrot ten w Mt 26,69.71 Mc 5,18 14,67 Lc 22,21.59 Jo 15,27 17,24.

4 Nie wiadomo według jakiej logiki czy etymologii wymyślono to znaczenie. Może od hebr. *bene reges* {125} ‘synowie burzy’, z RGSz ‘wzburzenie, wzruszenie, emocja, odczucie’.

**3,20** I przychodzi do domu; i schodzi się <sup>2704 pr</sup> na powrót *dręczący* tłum, tak że również *ta okoliczność* nie *móc* <sup>779 pr if, Aci</sup> *uczyniła* ich <sub>A</sub> ani nie *chleb* <sub>A</sub> *zjeść* <sup>ao if ac</sup>. **3,21** I usłyszawszy <sup>pt ao</sup> <sup>1</sup>ci od strony jego <sub>G</sub>, wyszli <sup>ao</sup> ująć władzę <sup>1631 ao if ac</sup> go, powiadali <sup>ipf</sup> bowiem że <sup>2</sup>wystawił się z *naturalnego umysłu* <sup>1022 ao id ac</sup>. **3,22** I pisarze ci od Hierosolym <sub>Gp</sub> zstąpiwszy na dół <sup>1455 Np pt ao</sup> powiadali że Beelzebula <sup>496 indecl</sup> <sup>3</sup>ma-trzyma <sup>1202 pr id ac</sup> i że w naczelnym z racji swej prapoczątkowości <sup>390 D</sup> bóstw pochodzących od daimonów <sup>608 Gp</sup> wyrzuca te bóstwa <sup>608</sup>. **3,23** I wezwawszy istotnie do siebie <sup>2406 Ns pt ao md-dp</sup> ich <sub>Ap</sub>, w porównaniach powiadał im(:) Jak może <sup>779</sup> *satanas* *satanasa* <sub>A</sub> wyrzucać <sup>pr (?)</sup> **3,24** I jeżeliby *jakaś* królewska władza aktywnie na siebie samą <sub>A</sub> została by podzielona <sup>1820 ao sb ps</sup>, nie może zostać stawiona <sup>1372 ao if ps</sup> wiadoma królewska władza owa; **3,25** i jeżeliby domostwo <sup>1986 Ns f</sup> aktywnie na siebie samo <sub>A</sub> zostały by podzielone, nie będzie mogło <sup>779 ft md-dp</sup> domostwo owo zostać stawione <sup>ao if ps</sup>; **3,26** i jeżeli *satanas* stawił na górę <sup>233 ao id ac</sup> aktywnie na siebie samego <sub>A</sub> i został podzielony <sup>1820 ao id ps</sup>, nie może stawić <sup>1372 ao if ac</sup>, ale <sup>4</sup>dokonanie <sup>2778 A</sup> *ma-trzyma* <sup>1202 pr</sup>. **3,27** Ale nie może żaden do tego <sub>A</sub> domostwa <sup>1986</sup> tego <sub>G</sub> <sup>5</sup>potężnego <sup>1373</sup> wszedłszy <sup>846 Ns m pt ao ac</sup> te sprzęty materialnego urzędnika <sup>2563 Ap n</sup> jego na wskroś rozgrabić <sup>707 ao if ac</sup>, jeżeliby nie w pierw tego potężnego <sup>6</sup>związały <sup>659 ao sb ac</sup>, i wtedy domostwo jego na wskroś rozgrabi <sup>707 ft</sup>. **3,28** Zaiste powiadam wam, że wszystkie *sprawy* <sub>Np n</sub> *jako jedna* <sup>7</sup>będzie puszczona od siebie <sup>439 3s ft id ps</sup> wiadomym synom wiadomych *człowieków*, wiadome uchybiające celu czyny <sup>133 Np n</sup> i wiadome niewłaściwe *wieszczby* te które <sub>Ap n</sub> jeże-

1 „Wyrażenie <ci od strony jego> rozumiane jako oznaczenie jego krewnych (3,31), a więc odnoszące się do Marii, musiało być kłopotliwe dla czytelników. Z tego powodu lekcja ‘łatwiejsza, lżejsza, dogodniejsza’” {318} s.241.

2 Gr. *eks-istemi* dosł. ‘wy-ustawić się, wyjść z ustawienia’, a stąd ‘wyzuć ze zdrowych zmysłów, stracić rozum, być obłąkanym’, od *ek* ‘z, z wewnątrz’ i *histemi* ‘stać, stawić’.

3 W następującej odpowiedzi Mc 3,23-27 Jezus nie przeczy pisarzom, że „ma Beelzebula”, lecz wyklada inną, rewolucyjną metodę, „jak może szatan (mowa o Jezusie) wyrzucać szatana” (szatańskie demony). W Mt 12,27 w paraleli do „synowie wasi” sam Jezus ukazuje się jako syn Beelzebula, który zaniechał tego pierwotnego swojego synostwa na rzecz nowego świętego ducha boga.

4 Gr. *telos echei*; pojawia się jeszcze w Lc 22,37. Przekłady: „koniec z nim”, „to jest jego koniec”

5 Gr. *ischyros*; tu jest nim Beelzebub, *archon* demonów, szatan (ta nazwa u wszystkich synoptyków), duch nie oczyszczony, król i mieszkaniec domu. Lecz *ischyros* jest też Joannes Mt 3,11, smok ognisty Ap 12,1, człowiek 1C 1,25, anioł zstępujący z nieba z obliczem jak Słońce i nogami jak kolumny ognia Ap 10,1, Babilon Ap 18,10. W Lc 11,19 Jezus może uznaje się za syna Beelzebula, a przez “rozgrabienie na wskroś” domostwa upodabnia się do syna człowieka (z analogii do “podkopania na wskroś” domostwa przez syna człowieka w Mt 24,43-44). Zaś *archon* w Jo 12,31 14,30 jest tego świata; w E 2,2 jest mocy powietrza; w Ac 7,35 jest nim Mojżesz; w Ap 1,5 *archon* królów ziemi jest Jezus.

6 Zapewne mowa o związaniu duchem świętym 3,29. Por. przyp. do Mt 12,27.

7 Niebiański duch człowieka, choć nigdy nie poddany czyszczeniu, gdyż stworzony jako czysty, może być treściowo czystszy, strukturalnie doskonalszy i sprawniej współdziałający z pełnym bogiem niż duch ziemskiego człowieka, zanieczyszczony obcym duchem świętym. Duch św., już samą swoją zwierzęcą strukturą (gołąbica z barankiem), plasuje się poniżej czystego ducha człowieczego.

liby niewłaściwie zawieszcyliby<sup>514</sup> ao sb ac; **3,29** który zaś by niewłaściwie zawieszcyliby<sup>514</sup> ao sb ac do sfery funkcji<sup>842</sup> tego określonego ducha<sup>A</sup>, tego świętego<sup>A</sup>, nie ma puszczenia od siebie<sup>A</sup> do sfery funkcji tego określonego eonu<sup>81</sup> As, ale trzymany wewnątrz<sup>989-1202</sup> *jakościowo* jest *nieokreślonego* eonowego<sup>1</sup> uchybiającego celu czynu<sup>133</sup> Gs. **3,30** Że powiadali: *Nieokreślonego* ducha nie oczyszczonego trzyma<sup>1202</sup> pr ac.

**3,31** I przychodzi<sup>2</sup> matka jego i bracia jego, i na zewnątrz<sup>3</sup> wytrwale stojąc<sup>2625</sup> Np m pt pr ac odprawili<sup>334</sup> ao istotnie do niego<sup>A</sup> wzywając<sup>1439</sup> pt pr go. **3,32** I odgórnie siedział jako na swoim<sup>1410</sup> ipf md-ps-dp wkoło w niego<sup>A</sup> tłum<sup>2105</sup>. I powiadają mu: Zobacz-oto matka twoja i bracia twoi na zewnątrz szukają cię. **3,33** I odróżniwszy się dla odpowiedzi<sup>311</sup> Ns m pt ao ps-dp im powiada: Kto *jakościowo* jest matka moja i bracia? **3,34** I wkoło obejrzawszy sobie<sup>2229</sup> Ns pt ao md tych wkoło w niego<sup>A</sup> kręgiem<sup>1655</sup> odgórnie siedzących jako na swoim<sup>1410</sup> Ap m pt pr md-ps-dp, powiada: Ujrzyjcie-oto matka moja i bracia moi. **3,35** Który by uczyniłby<sup>2314</sup> ao sb ac wiadomą wolę<sup>1275</sup> <sup>4</sup>wiadomego boga, ten właśnie<sup>5</sup> brat mój i siostra i matka *jakościowo* jest.

**4,1** I na powrót od prapoczątku począł sobie<sup>389</sup> ao id md nauczać<sup>pr</sup> obok-przeciw-pomijając morze. I zbiera się do razem<sup>2687</sup> 3s pr md-ps istotnie do niego *dręczący* tłum<sup>2105</sup> najliczniejszy<sup>sup</sup>, tak że również *ta okoliczność uczyniła* go<sup>A</sup> do sfery funkcji statku<sup>A</sup> wstąpiwszego<sup>938</sup> A pt ao ac *skłonny* odgórnie siedzieć jako na swoim<sup>1410</sup> pr if md-ps-dp wewnątrz w morzu, i wszystkich *dręczący* tłum istotnie do morza<sup>A</sup> na ziemi<sup>G</sup> byli<sup>3p</sup> ipf ac. **4,2** I nauczał<sup>730</sup> ipf ich w porównaniach *przez* wieloliczne<sup>Ap</sup> n i powiadał im w nauce swojej: **4,3** Słuchajcie. Zobaczcie-oto wyszedł ten wiadomy siejący<sup>2597</sup> Ns pt pr ac *aby* zasiać<sup>2597</sup> ao if ac. **4,4** I stało się<sup>584</sup> 3s ao md-dp W tym<sup>Ds</sup> n *które umożliwiło* siać<sup>2597</sup> pr if ac, *któreś*<sup>2061</sup> Ns n wprowadzić padło<sup>2276</sup> ao obok-przeciw-pomijając<sup>2139</sup> wiadomą drogę<sup>A</sup>, i *jako jedna* przyleciała<sup>3s</sup> ao wiadome istoty latające<sup>2258</sup> Np n, i z góry zjadła<sup>1516</sup> 3s ao ono<sup>430</sup> As n. **4,5** I inne<sup>123</sup> Ns n padło<sup>2276</sup> 3s ao aktywnie na miejsce skaliste<sup>2261</sup> As n tam gdzie nie miało<sup>1202</sup> 3s ipf ziemię<sup>A</sup> wieloliczną<sup>2329</sup> As, i prosto potem wynikło urzeczywistniwszy się w górę<sup>1010</sup> ao id ac, *przez* to<sup>As</sup> n *które uwarunkowało* nie mieć<sup>pr</sup> if głębię<sup>A</sup> ziemi<sup>G</sup>. **4,6** I gdy urzeczywistniło się w górę<sup>208</sup> ao ac Słońce<sup>1242</sup>, zostało wystawione do pieczenia<sup>1529</sup> 3s ao ps, i *przez* to<sup>As</sup> n *które uwarun-*

1 Popularnie: „Zgrzeszenia”. Nieokreślony eon odpowiada tu nieokreślonemu duchowi i szatanowi, zaś określony eon, wyczyszczony przez Jahweha ze starego, duchowi świętemu. „Zgrzeszenie”, jako podrzędne nieokreślonemu duchowi, odpowiadałoby demonom.

2 „Matka jako lider działań krewnych przeciw Jezusowi – to dość zaskakujący obraz”. Roszczą oni do posiadania władzy nad Jezusem, mają zamiar wpłynąć na zmianę jego życia {318}.

3 Gr. *steko* ‘wytrwale stać, wytrwać, pozostawać’; inne niż *histemi* ‘stać, stawić’.

4 U Mt 12,50: ojca w niebiosach.

5 Tych troje łączy jedno: ‘macica’ *delfys*, występująca w *a-delfos* ‘brat’, *a-delfe* ‘siostra’, a także w *meter* ‘matka’.

kowało nie mieć korzeń, zostało wysuszone<sup>1963 ao ps</sup> **4,7** I inne<sup>Ns n</sup> padło do cierni<sup>Ap</sup>, i wstąpiły wzwyż<sup>156 ao</sup> ciernie i razem udużyły<sup>2679 ao</sup> ono<sup>A</sup>, i owoc nie dało<sup>734 ao</sup>. **4,8** I inne w l. *mnoziej*<sup>Np n</sup> jako jedno padło<sup>3s ao</sup> do sfery funkcji tej<sup>A</sup> ziemi, tej odpowiednio dogodnej<sup>1440</sup>, i dawało<sup>734 3s ipf ac</sup> owoc<sup>As m</sup> wstępując wzwyż<sup>156 N,Ap n pt pr ac</sup> i mnożąc się<sup>425 N,Ap n pt pr md-ps</sup> i przynosiło<sup>2922 3s ipf ac</sup>: jedno<sup>843 Ns n</sup> trzydzieści i jedno sześćdziesiąt i jedno sto. **4,9** I powiadał: Który ma uszy *aby* słuchać, niech słucha.

**4,10** I gdy stał się<sup>584 3s ao md-dp</sup> w dół w *okoliczności* wyłącznie jedyne<sup>1888 Ap f</sup>, wzywali do wyrażenia się<sup>1141 ipf</sup> go, ci wkoło w niego<sup>A</sup> razem z dwunastoma, te porównania<sup>Ap f</sup>. **4,11** I powiadał im: Wam ta tajemnica *od przeszłości* jest dana<sup>734 pf id ps</sup> tej królewskiej władzy<sup>G</sup> tego wiadomego boga<sup>G</sup>; owym zaś, <sup>2</sup>tym na zewnątrz, w porównaniach *od rzuć obok-przeciw*<sup>2143</sup> te wszystkie<sup>Np n</sup> jako jedność staje się<sup>584 3s pr md-ps-dp</sup>, **4,12** <sup>3</sup>aby<sup>1360</sup> poglądając<sup>516 Np m pt pr ac</sup> poglądaliby<sup>516 3p pr sb ac</sup> i nie ujrzeliby<sup>2041 3p ao sb ac</sup>, i słuchając<sup>93 pt pr ac</sup> słuchaliby<sup>93 pr sb ac</sup> i nie puszczałiby razem ze swoim rozumowaniem<sup>2713 pr sb ac</sup>, żeby kiedyś nie<sup>1854</sup> obróciliby się na to<sup>1105 ao sb ac</sup> i zostaliby puszczane od siebie<sup>439 3s ao sb ps</sup> im. **4,13** I powiada im: Nie znacie *od przeszłości*<sup>1983 pf</sup> porównanie<sup>A</sup> to właśnie, i jakże wszystkie porównania rozeznacie<sup>585 ft id md-dp</sup>? **4,14** Ten siejący<sup>pt pr</sup>, wiadomy<sup>A</sup> odwzorowany wniosek<sup>A</sup> sieje<sup>2597 pr</sup>. **4,15** Ci właśnie zaś są *jakościowo* ci obok-przeciw-pomijając drogę, tam gdzie jest siany<sup>2597 pr id ps</sup> odwzorowany wniosek, i gdyby usłyszeli<sup>93 ao sb ac</sup>, prosto potem przylatuje<sup>1139 pr md-ps-dp</sup> <sup>4</sup>satanas<sup>2526</sup> i unosi<sup>70</sup> ten odwzorowany wniosek<sup>As m</sup>, ten zasiany<sup>2597 As m,n pt pf ps</sup> do nich<sup>A</sup>. **4,16** I ci właśnie są *jakościowo* ci aktywnie na miejsca skaliste<sup>2261 Ap n</sup> siani<sup>2597 pt pr ps</sup>, którzy<sup>2061 Np m</sup> gdyby usłyszeli ten odwzorowany wniosek, prosto potem wspólnie z rozkoszą<sup>2980 Gs</sup> biorą<sup>1681 pr</sup> go. **4,17** I nie mają korzeń<sup>A</sup> w sobie samych ale <sup>5</sup>ku stosownemu momentowi<sup>2405</sup> są, zatem *wskutek* stawszego się<sup>584 Gs f pt ao md-dp,Gab</sup> ucisku<sup>1299 G</sup> albo pościgu prawnego<sup>763</sup> przez ten odwzorowany wniosek<sup>A</sup>, prosto potem uznają się za prowadzonych do pułapki<sup>2559 pr ps</sup>. **4,18** I inni *jakościowo* są ci do cierni<sup>Ap</sup> siani<sup>2597 pt pr ps</sup>; ci właśnie są ci ten odwzorowany wniosek usłyszawszy<sup>93 Np m pt ao ac</sup>, **4,19** i troski<sup>1821 f</sup> tego eonu i uluda<sup>278 f</sup> majątku i te<sup>Np f</sup> wkoło w pozostałe *rzeczy*<sup>Ap n</sup> pożądlivości<sup>Np f</sup> dostając się do wewnątrz<sup>847 pt pr md-ps-dp</sup> dla razem duszą<sup>pr</sup> ten odwzorowany wniosek, i bezowocny staje się. **4,20** I owi *jakościowo* są ci

1 W Lc 8,8 owoc jest stokratny. 100 zatem i tu może oznaczać „owoc”, 30 odpowiadałoby „wstępowaniu wzwyż” (hebr. *lamed* ‘do, ku?’), a 60 „mnożeniu” (hebr. *samech*?). W Mt 13,8 odwrotnie: 100, 60, 30. Pk52.

2 Jezus jest oligarchiczny, enigmatyczny i ezoteryczny (“tym zaś na zewnątrz... aby nie ujrzeli i nie rozumieli i nie wrócili się” i t.p.). Zdaniem {316} Jezus przemawia w przypowieściach aby uczynić tłum Izraelitów niewidomymi i bez rozumienia s.570. Resztę pragnie zgubić („któ nie zbiera ze mną...”). I nie głosi demokracji, lecz własne królestwo i oligarchię kościoła Jo 17,18.

3 {318} widzi poważne problemy teologiczne (n.p. wobec Mc 2,17) spowodowane wprowadzeniem przez redaktora spójnika (partykuły celowej) *hina* ‘aby’ do przytoczonego cytatu z Is 6,9n. Jednak „znaczenie celowe obydwu spójników (*hina* oraz *mepote*) jest jedyne właściwe w tym kontekście” s.284n. Podobnie {316}: „Jezus przemawia w ten sposób aby pozbawić ich objawienia... aby sprowadzić ślepotę zapowiedzianą przez Is 6,9n” s.569n.

4 Tu “latające”- szatan (ale Mc nie używa nazwy diabeł). Te latające to u Mt *poneros*, u Lc – diabeł.

5 Gr. *pros-kairos* czyli ‘tymczasowy, chwilowy, doraźny, okazjonalny’

aktywnie na tę ziemię, tę odpowiednią, zasiani<sup>2597 pt ao ps,</sup> tacy którzy słuchają ten odwzorowany wniosek i przejmują<sup>2149 pr</sup> i przynoszą owoce<sup>1452:</sup> jedno<sup>843 N,As n</sup> trzydzieści<sup>in-decl,</sup> i jedno sześćdziesiąt<sup>in-decl,</sup> i jedno sto<sup>853 in-decl.</sup>

**4,21** I powiadał<sup>ipf</sup> im: Czy jakoś przychodzi<sup>1139 pr</sup> wiadomy kaganek<sup>1742 m</sup> aby pod rzymską miarę<sup>A</sup> zostałyby położony<sup>2796 3s ao sb ps</sup> albo pod łożę<sup>A?</sup> Czy nie aby aktywnie na<sup>1</sup> kaganicę<sup>1741 f</sup> zostałyby położony? **4,22** Nie bowiem jest *coś* ukryte<sup>1647 n</sup> jeżeliby nie aby zostałyby ujawnione<sup>2911 ao sb ps,</sup> ani nie stało się<sup>584 3s ao id md-dp</sup> odłączone przez ukrycie<sup>314 Ns n,</sup> ale aby przyszłoby<sup>1139 3s ao sb ac</sup> do jawnego<sup>As n.</sup> **4,23** Jeżeli ktoś ma uszy *aby* słuchać, niech słucha.

**4,24** I powiadał im: Poglądajcie<sup>516 pr it ac</sup> co słuchacie<sup>ac;</sup> w której mierze<sup>1845</sup> mierzy-cie, będzie zmierzone<sup>1843 3s ft ps</sup> wam, i<sup>2</sup> będzie dołożone do istoty<sup>2422 ft ps</sup> wam. **4,25** Który bowiem<sup>3</sup> ma<sup>1202 pr id ac,</sup> będzie dane<sup>734 3s ft ps</sup> jemu; i który nie ma<sup>1202 pr id ac,</sup> i *to* które<sup>As n</sup> ma, będzie uniesione<sup>70 3s ft ps</sup> od niego.

**4,26** I powiadał: W ten właśnie sposób jest wiadoma królewska władza<sup>f</sup> wiadomego boga tak jak *jakiś* człowiek rzuciłby<sup>463 ao sb ac</sup> siewne ziarno<sup>2607</sup> na wierzchu tej wiadomej ziemi<sup>G f.</sup> **4,27** I ewentualnie pogrąża się z góry w beczynności<sup>1408 pr sb ac</sup> i ewentualnie wzbudza się w górę<sup>810 pr sb md-ps</sup> w noc<sup>1957 A</sup> i w dzień<sup>1245 A,</sup> i to siewne ziarno ewentualnie puszcza pędy<sup>513 pr sb ac</sup> i ewentualnie rozwleka się<sup>1851 pr sb md-ps(.)</sup> <sup>4</sup> tak jak<sup>3051</sup> nie wie *od przeszłości*<sup>pf</sup> on sam<sup>430.</sup> **4,28** <sup>5</sup> Sama siebie pobudzająca<sup>428</sup> ta ziemia<sup>f</sup> przynosi owoc<sup>1452 pr ac,</sup> wpierw karmną trawę, zatem kłos, zatem dopełnione<sup>2299 Ns m</sup> zboże<sup>Ns m</sup> w kłosie. **4,29** Gdyby zaś<sup>6</sup> przekazałaby *do obok-przeciw*<sup>2150 3s ao sb ac</sup> ten<sup>Ns m</sup> owoc<sup>Ns m,</sup> prosto potem<sup>7</sup> od-

1 {145} uważa, że tym przychodzącym 'kagankiem' *lychnos* jest Jezus s.148; w Ap 21,23 'kaganek' *lychnos* jest Księżyc. Zaś 'kaganica' *lychnia*, na którą tu przychodzi kaganek, w Ap 1,20 jest 'kościół' *ekklesia* (Wenus?).

2 Gr. *pros-tithemi*. Bowaem królewska władza jak wchodzi do nieba, tak schodzi, i 'dodaje się do istoty' swojemu.

3 „Poglądanie” i „słuchanie” są tu może synonimami „mierzenia”. „Poglądanie” jest przydaniem pełniejszego, materialnego wymiaru. Mierzenie jako odwzorowanie i przejście kontroli też w Ap 11,1 21,15. Pierwsze i drugie „ma” może się odnosić do „mienienia”, posiadania ogólnego, zasadniczego, lub lepiej: do wielkoskalowego, pełnowymiarowego – duchowo-cieleśnie-materialnego; trzecie „ma” odnosi się wyłącznie do określonego materialnego konkretnego („to które ma”). Zasada ta inaczej wyrażona w Mt 13,12 (imiesłów, wskazujący na ucłowieczenie). Pk54.

4 Gr. *hos* jest przysłówkiem względnym, tytaj w roli partykuły porównawczej {7} s.669n (partykuła pytajna to *pos*). *Pos* może tu znaczyć „w takiej mierze, jak”.

5 Gr. *automatos* 'z własnej woli, popędu czyniący; samoczynny' od *autos* 'sam' (jak w poprzednim wierszu) i *mao, memaa* 'być pobudzony, podniecony, zamierzać, pragnąć'. Brak zwykłej w takim miejscu partykuły 'bowiem' *gar* lub 'że' *hoti* (niektóre późniejsze rękopisy usiłują ją dodać) uprawnia do łączenia w jedno zdanie słów z poprzedniego wiersza począwszy od 'tak jak' *hos*, które więc byłyby członem przyczynowym. Ta ziemia to może Syjon, nazwany miastem, ziemią obcą i obiecaną w Hb 11,9-13, a także matką rodzącą („owoc”). Zatem *nieświadomość* u człowieka tej ziemi, czyli królewskiej władzy, (brak nad nią ludzkiej kontroli) byłaby warunkiem działania jej w człowieku i w świecie? Są to więc dwa odrębne porządki: człowieczco ludzki, i tej władzy. Wykluczające się dlatego, że ona z natury człowiecza nie jest (jest matrixowa, hybrydowa?). Jak ciało ludzkie i ciało vulwy: materia ta sama, ale baza stwórcza inna.

6 'Przekazywać' *paradidomi* i 'odprawiać' *apostello* dotyczą najczęściej Jezusa i Jana, n.p. Mt 10,40 11,10 15,24 i in.

7 'Odprawiać' *apostello* może tu być od „człowieka” lub raczej od „ziemi”. Tym słowem N.t. określa także odprawienie Chrystusa, syna bożego przez boga ojca.



prawia<sup>334 pr ac</sup> <sup>1</sup>sierp<sup>778 A</sup>, że <sup>2</sup>od przeszłości obok-przeciw stoi<sup>2185 3s pf ac</sup> wiadome gorące  
żniwo<sup>1285</sup>.

**4,30** I powiadał: Jakże upodobnilibyśmy<sup>2017 ao sb ac</sup> tę królewską władzę<sup>As f</sup> tego boga, albo w którym ją porównaniu położylibyśmy<sup>2796 ao sb ac</sup>? **4,31** Tak jak w *barwiącym na szkarlat jądrze*<sup>1597 Ds m</sup> <sup>3</sup>gorczycy<sup>2550 Gs n</sup>, które<sup>Ns m</sup> gdyby zostałyby zasiane<sup>2597 ao sb ps</sup> na wierzchu ziemi<sup>G</sup>, *coś* mniejsze<sup>1862 com, Ns n</sup> *jakościowo* będące<sup>834 Ns n pt pr ac</sup> od wszystkich<sup>G</sup> wiadomych nasion<sup>Gp n</sup>, tych na wierzchu ziemi<sup>G</sup>. **4,32** I gdyby zostałyby zasiane, wstępuje w górę i staje się<sup>584 pr</sup> większe<sup>1793 com, Ns n</sup> od wszystkich<sup>Gp</sup> wiadomych <sup>4</sup>ziół w kopnym ogrodzie *człowieka*<sup>Gp n</sup> i czyni gałęzie wielkie, tak że również *ta okoliczność czyni* *móc*<sup>779 pr if, Aci</sup> pod <sup>5</sup>osłoną<sup>2567 A</sup> jego<sup>G</sup> wiadome<sup>Ap</sup> <sup>6</sup>istoty latające<sup>2258 Ap n</sup> wiadomego nieba<sup>G</sup> <sup>7</sup>z góry rozpinąć namioty<sup>1503 pr if ac</sup>.

**4,33** I takimi to porównaniami wielolicznymi gadał<sup>1678 ipf</sup> im ten odwzorowany wniosek<sup>A</sup>, z góry tak jak mogli<sup>779 ipf</sup> słuchać. **4,34** Bez zaś porównania<sup>Gs f</sup> nie gadał im; w *tej którą miał* z góry aż na dół w<sup>1454</sup> swoją własną *sferę*<sup>1334 As f</sup> zaś swoim własnym<sup>1334</sup> uczniom dodatkowo rozwiązywał<sup>1087 ipf</sup> wszystkie<sup>Ap n</sup>.

**4,35** I powiada im <sup>8</sup>w owym dniu *wobec* późnej *godziny*<sup>2108 Gs f</sup> stawszej się<sup>584 G pt ao md-dp, Gab</sup>: *Może przejechalibyśmy na wskroś*<sup>738 ao sb ac</sup> do tego *brzegu*<sup>As n</sup> na przeciwległym krańcu<sup>2223</sup>. **4,36** I puściwszy od siebie<sup>439 Np m pt ao ac</sup> tłum<sup>A</sup>, zabierają *do obok-przeciw* z sobą<sup>pr id ac</sup>

1 Ten 'sierp' *drpanon* to może dzienny sierp księżyca w ostatniej kwadrze, gdyż wtedy zwrócony jest ostrym wnętrzem ku ziemi; razem z nim ma być "gorące żniwo" żaru słońca – może starszego brata. Wątpliwe jednak, by człowiek sięgnął po taki, wyrosły bez człowieczego nadzoru, owoc. Sierp odprawia albo człowiek, albo królewska władza boga, czyli t.zw. „ziemia”. Jezus zaś jest archontem królów ziemi w Ap 1,5 Mt 17,25, więc byłby tym sierpem. Władą nim żar ognistego słońca (starszy brat przyrodni ognistego księżyca, Eliaszy-Jan?), ale i duch tej „ziemi”.

2 Gr. *par-istemi*. Przekłady: „pora już”, „nadeszło”.

3 Zdaniem {318} jest nią zapewne *Sinapis nigra*

4 Gr. *lachanon* 'ogrodowizna, jarzyna, warzywo, zioło jadalne', od *lachaino* 'kopać, ryc, przekopywać'. Zatem jest to roślina uprawiana przez człowieka, nie dzika.

5 Gr. *skia* 'cień, widmo, mara, zjawia, osłona, nie zaproszony gość'. W N.t. zwykle w znaczeniu metaforycznym.

6 Gr. *peteinos* 'latający' - o wszystkim co może latać: ptak, owad, włócznia, pocisk; od *petomai* 'latać, fruwać'. Co innego niż 'ptak' gr. *ornis*, i 'skrzydlaty' gr. *pteros*. Może to statki UFO, które w Starożytności były znane pod określeniami ziemskich kształtów (Arystoteles „Metafizyka”). Te "latające" nie są jednoznacznie pozytywne Mt 13,4 ani ważniejsze od ludzi Lc 12,24 Ac 10,12 Jc 3,7. W Ap 14,6 *petomai* odnosi się do anioła. Czy więc zjawisko UFO przybiera maskę ducha świętego (królestwa bożego, matrixa)? Por. odsłony kolejnych masek ufonautów podczas regresji hipnotycznych u wziętych.

7 Gr. *kata-skenoo* 'założenie namiotu, obozu', tak w greckim *koine* i jeszcze w LXX, od *skene* 'każda lekka konstrukcja służąca do osłony, schronienia, stąd: schron, namiot, buda, barak, chata'. Nie ma znaczenia „gniazda”, chociaż Abramowiczówna w {6} i tu dodała „kościelne znaczenie” do założonego sensu *peteina* (jako „ptaki”). Tematu UFO kościół boi się jak ognia. W paralelnym Mt 13,32 i Lc 13,19 namioty rozpinają w gałęziach „drzewa”. Przekłady: „gnieżdżą się”

8 „W owym dniu” nie jest tu zwykłym określeniem czasu, lecz służy połączeniu opowiadanego wydarzenia z blokiem przypowieści {318}.

go tak jak był w statku<sup>2305</sup>, i inne statki<sup>Np n</sup> *jako jeden* był<sup>3s ipf</sup> wspólnie z nim<sup>G</sup>. **4,37** I staje się<sup>584 3s pr md-ps-dp</sup> burza<sup>Ns f</sup> wielka wiatru<sup>219 Gs m</sup>, i fale<sup>N,Ap n</sup> (*jako jedna*) narzucała<sup>1065 3s ipf ac</sup> do statku<sup>A</sup>, tak że również *ta okoliczność* już *mogącym* być ładowanym<sup>563 pr if ps, Aci</sup> *uczyniła* statek<sup>A</sup>, **4,38** i on był wewnątrz w <sup>1</sup>podstawie-nasadzie statku<sup>2439</sup> aktywnie na <sup>2</sup>doistotny dogłówek<sup>2408 A</sup> będąc pogrążony z góry w beczynności<sup>1408 pt pr ac</sup>. I <sup>3</sup>(na wskroś) wzbudzają w górę<sup>810 (735) pr ac</sup> go i powiadają mu: <sup>4</sup>Nauczycielu, nie jest dbałość<sup>3s pr ac</sup> tobie że jesteśmy odłączani przez zatracenie<sup>320 pr md-ps</sup>? **4,39** I <sup>5</sup>na wskroś rozbudzony w górę<sup>735 Ns m pt ao ps</sup> nadał naganne oszacowanie<sup>1112 ao</sup> <sup>6</sup>wiatrowi<sup>219</sup> i rzekł morzu<sup>1260</sup>: Przemilczaj<sup>2558 pr it ac</sup>, <sup>7</sup>*od przeszłości* miej zamknięty pysk jak kagańcem<sup>2936 pf it ps</sup>. I zaprzestał ciągów<sup>1609 ao ac</sup> wiatr, i stała się<sup>584 3s ao md-dp</sup> cisza wielka. **4,40** I rzekł im: Po co lękliwi jesteście? Jeszcze nie macie *jakiś* przekonujące uwierzytelnienie<sup>A</sup>? **4,41** I przestraszyli się<sup>2938 ao ps-dp</sup> w strach<sup>A</sup> wielki, i powiadali istotnie do wzajemnych<sup>A</sup>: Kto zatem ten właśnie jest *jakościowo*<sup>834 pr ac</sup> że i wiatr i morze będąc pod jest posłuszne<sup>2861 3s pr ac</sup> jemu?

**5,1** I przyjechali<sup>1139 3p ao ac</sup> do tego *brzegu*<sup>As n</sup> na przeciwległym krańcu<sup>G</sup> morza<sup>1260 G</sup> do wyodrębnionej krainy<sup>A</sup> Gerasenosów<sup>Gp</sup>. **5,2** I *wobec* wyszedłszego<sup>1016 Gs pt ao ac, Gab</sup> jego<sup>G</sup> ze statku, prosto potem podszedł do podspotkania<sup>2862 ao ac</sup> jemu z pamiątkowych grobowców<sup>1873 Gp</sup> *jakiś* człowiek w duchu nie oczyszczonym<sup>84</sup>, **5,3** który z góry zamieszkanie miał<sup>1202 ipf</sup> w <sup>8</sup>pamiątkowych miejscach<sup>1872 Dp</sup>, i ani łańcuchem już nie żaden mógł<sup>779 ipf</sup> go związać<sup>659 ao</sup> **5,4** przez to *które uczyniło* go<sup>A</sup> *możliwym* wielokroć pętami i łańcuchami być związanym<sup>659 pf if ps, Aci</sup> i *które też możliwym* być na wskroś rozszarpanymi<sup>712 pf if ps</sup> pod przewodnictwem jego<sup>G</sup> *uczyniło* te łańcuchy<sup>A</sup>, i te pęta<sup>A</sup> razem być zmiażdżonymi<sup>2724 pf if ps</sup>, i żaden *nie* był potężny<sup>1375 ipf</sup> go ujarzmić<sup>615 ao if ac</sup>, **5,5** i przez-z<sup>1957 Gs f</sup> wszystkiego *czasu*<sup>2193 Gs m</sup> *nocy*<sup>1957 Gs f</sup> i *dnia*<sup>1245 Gs f</sup> w wiadomych pamiątkowych miejscach<sup>1872 Dp n</sup> i w wiadomych górach<sup>2057 Dp n</sup> był<sup>ipf</sup> krzycząc<sup>1626 N pt pr ac</sup> i z góry obcinając<sup>1476 N pt pr ac</sup> siebie samego<sup>A</sup> kamieniami. **5,6** I ujrzawszy Jezusa od w z *miejsca* o dłużej odległości<sup>1760</sup> pobiegł<sup>2823 ao</sup> i złożył hołd do istoty<sup>2412 ao</sup> jemu, **5,7** i krzyknąwszy<sup>1626 pt ao</sup>

1 Gr. *prymna* ‘podstawowa część statku, nasada, rufa; miejsce sternika’. Przekłady wprowadzają nieobecny tu „tył”.

2 Gr. *pros-kefalaion*, od *kefale* ‘głowa’.

3 W zależności od lekcji rękopisów: *egeiro* lub *dia-egeiro*. Jedno {318} tłumaczy tu „podnosić” a drugie „obudzić”

4 Posłużenie się tytułem „nauczyciel” (lub „rabbi”) w takiej sytuacji ma dwuznaczną wymowę. Może być to „udawany szacunek” jak w 12,14.19 14,55. Por. {318}.

5 W Jo 6,18 morze było „na wskroś rozbudzone w górę”, tu zamiast fal morza – Jezus.

6 Wiatr i morze traktuje Jezus jako istoty uduchowione, żywe (animizm). Ponadto dwa czasowniki: *apollymi* i *fimoo* w 1,25 dotyczą ducha nieczystego. Ten człowiek w duchu nieczystym może tu odpowiadać falom morza z wiatrem (t.j. duchem upowietrznionym, nieczystym). Por. zwierzę z morza i zwierzę z ziemi dające ducha Ap13.

7 Gr. *fimoo* od *fimos* ‘kagańiec’ +Mt 22,12.34 Mc 1,25 Lc 4,35. W Mt 22,12 weselnik oniemiał nie mając szaty weselnej. W ewangeliiach wszędzie jest to czynność lub pomazanego Jezusa. Czy więc kagańiec jest pomazaniem ducha świętego? Podobne: łańcuch, kajdany, pęta to cierpienie i męczeństwo {50}.

8 Gr. *mnema* ‘pamiątkowe miejsce, pomnik’ odróżnione od *mnemeion* w w. poprzednim. Przekłady: grób”. Lecz istotą słowa nie jest „grzebanie”, lecz ‘pamięć, wspomnienie, pamiątka’.

głosem wielkim powiada<sub>pr</sub>: Co<sub>Ns n</sub> mnie<sub>818 Ds</sub> i tobie<sub>2643 Ds</sub> *wspólnego*, Jezusie<sup>1</sup>synu tego wiadomego boga, tego najwyższego<sub>2903 G?</sub> Zaprzysięgam<sub>2052</sub> cię *na* tego boga<sub>A</sub>: nie mnie<sub>A</sub> *żeby* zbadałbyś mękami<sub>480 2s ao sb ac</sub>. **5,8** Powiadał bowiem jemu: Wyjdź<sub>1016 ao</sub> ty ducha<sub>Vs n</sub>, ty nie oczyszczony, z tego człowieka. **5,9** I nadto wzywał do uwyrażnienia się<sub>1060 ipf ac</sub> go: Co *za* imię tobie<sub>2643 D?</sub> I powiada mu: <sup>2</sup>Legion - *rzymska* ‘zebrana wybranych’<sub>1696</sub> imię mi<sub>818 D</sub>, że wieloliczni<sub>2329 Np m</sub> jesteśmy. **5,10** I przyzywał<sub>2157 3s ipf</sub> go *przez* wieloliczne<sub>Ap n, adv</sub> aby nie one<sub>430 Ap n</sub> odprawiłby<sub>334 ao sb ac</sub> na zewnątrz tej wyodrębnionej krainy<sub>Gs f</sub>. **5,11** Była zaś tam istotnie blisko ku tej górze<sub>Ds n</sub> trzoda<sub>f</sub> wieprzów<sub>m</sub> <sup>3</sup>wielka tuczona<sub>525 Ns f pt pr md-ps</sub>. **5,12** I przyzywały<sub>2157 3p ao ac</sub> go powiadając: Poślij<sub>2212 ao</sub> nas do tych wieprzów<sub>Ap m</sub>, aby do nich weszlibyśmy<sub>846 ao sb ac</sub>. **5,13** I nawrócił w *możliwość*<sub>1113 ao</sub> im. I wyszedłszy<sub>1016 Np n pt ao</sub> te duchy, te nie oczyszczone, weszły<sub>846 ao</sub> do tych wieprzów<sub>Ap</sub>, i wyruszyła popędem<sub>2054 ao</sub> ta trzoda w dół z tego<sub>G</sub> <sup>4</sup>zawieszzonego *brzegu*<sub>1637 Gs m</sub> do morza<sub>A</sub>, <sup>5</sup>tak jak dwa razy tysiące, i <sup>6</sup>były duszone<sub>2312 3p ipf md-ps</sub> w morzu. **5,14** I ci tuczący<sub>525 pt pr ac</sub> je uciekli<sub>2923 ao</sub> i odnieśli nowinę<sub>266 ao</sub> do miasta i do polnych osiedli<sub>37 A</sub>. I przyszli ujrzeć<sub>2041 ao</sub> co jest *jakościowo* to co się stało<sub>584 Ns n pt pf ac</sub>. **5,15** i przychodzą istotnie do Jezusa i dla znalezienia teorii oglądają<sub>1289 pr</sub> tego będącego zależnym od daimonów<sub>607 A pt pr md-ps-dp</sub> *obecnie* odgórnie siedzącego jako na swoim<sub>1410 A pt pr md-ps-dp</sub> *od przedtem* okrytego szatą<sub>1357 A pt pf ps</sub> i *obecnie* mającego ocalony umiarkowany umysł<sub>2748 A pt pr ac</sub>, tego<sub>A</sub> *od przedtem* mającego<sub>1202 A pt pf ac</sub> ten legion<sub>1696 A</sub>, i przestraszyli się<sub>2938 ao ps-dp</sub>. **5,16** I przeprowadzili w *opowiadaniu* na wskroś przez wszystkie *zdarzenia*<sub>740 ao md-dp</sub> im ci którzy ujrzeli<sub>2041 Np m pt ao ac</sub> jak stało się<sub>584 3s ao md-dp</sub> temu będącemu zależnym od daimonów<sub>607 D pt pr md-ps-dp</sub>, i około tych wieprzów. **5,17** I poczęły sobie<sub>389 ao md</sub> *aby* przyzywać<sub>2157 pr if ac</sub> *by uczynić* go<sub>A</sub> *skłonny* odejść<sub>283 ao if ac, Aci</sub> od granic<sub>2051 Gp</sub> ich<sub>Gp</sub>. **5,18** I *wobec* wstępującego<sub>938 Gs m pt pr ac, Gab</sub> jego<sub>G</sub> do statku<sub>A</sub>, przyzywał<sub>2157 ipf</sub> go ten *przedtem* bywszy uzależnionym od daimonów<sub>607 Ns m pt ao ps-dp</sub> aby wspólnie z nim<sub>G</sub> *teraz* był-

<sup>1</sup>Bóg ‘najwyższy, najwyżej osiedlony’ *hypsistos*; jego synem jest Jezus +Lc 1,32, też uczniowie Lc 6,35. Z paraleli do Lc 6,35 w Mt 5,45 jest nim ojciec niebiański, prawdopodobnie Słońce, z Wenus i Merkurem jako „łonem ojca” i fallusem. Jego ‘mocą’ *dynamis* jest m.in. duch św. Mt 26,54 Lc 1,35 24,49. Greckie *hypsistos* (stopień najwyższy od przysłówka *hynsi* ‘w górze’ lub rzeczownika *hypsos* ‘wzniosłość, szczyt’) w odniesieniu do boga nie znaczyło: o największym rozmiarze, wielki (*megistos*), jakby sięgający od ziemi do nieba, wszechświatowy, lecz: najwyżej osiedlony, najbardziej wywyższony, wyniosły, górny, będący na najwyższym miejscu, na wysokościach, w niebie. Bogiem ‘najwyższym’ *hypsistos* był n.p. Zeus, także w złożeniach {6}, który tylko rzadko i okazyjnie bywał na ziemi. Określenie *hypsistos* dotyczyło więc boga wysoko umieszczonego – jak trójca najwyższych planet: Słońca, Merkurego i Wenus (dziś „planet wewnętrznych”).

<sup>2</sup>*Legion* jest słowem rzymskim, od łac. *legio* a to od *lego* które od gr. *lego*. Duch podaje uczone etymologiczne wyjaśnienie imienia. Legion liczył 6-10 tys. żołnierzy.

<sup>3</sup>P. Mt 8,30.

<sup>4</sup>P. Mt 8,32 Lc 8,33.

<sup>5</sup>Tak jak gr. *hos* wskazuje na liczbę symboliczną, zresztą realnie niemożliwą. Symbolika obejmuje może samą liczbę “dwa”, która jest księżycowa {50}. Nieczyste duchy chciały się ucieleścić w „nieczystych” wieprzach (jak duch św. w „czystej” gołębiczy).

<sup>6</sup>Gr. *pnigo*. Przekłady: „utonęły”. Lecz ‘tonąc, topić’ to *bythidzo* Lc 5,7 i *kata-pontidzo* ‘topić w morzu’. P. Lc 8,33.

by<sup>834 pr sb ac</sup> **5,19** I nie puścił od siebie<sup>439 ao id ac</sup> go<sup>A</sup>, ale powiada<sup>pr</sup> mu: Prowadź się pod zwierchnictwem *moim*<sup>2860 pr ac</sup> do domu<sup>A m</sup> twego<sup>G</sup>, istotnie do twoich własnych<sup>2588 Ap m</sup>, i odnieś jako nowinę<sup>266 ao</sup> im te które *działa*<sup>2064 Ap n</sup> ten utwierdzający pan tobie uczynił<sup>2314 pf ac</sup> i obdarzył litością<sup>915 ao</sup> cię. **5,20** I odszedł<sup>ao</sup> i począł<sup>389 ao md</sup> sobie *aby* ogłaszać<sup>pr</sup> w Dziesięciomieście te które uczynił mu Jezus, i wszyscy dziwili się<sup>1270 ipf ac</sup>.

**5,21** I *wobec* przedostawszego się na wskroś na przeciwległy kraniec<sup>703 Gs pt ao ac, Gab</sup> Jezusa<sup>G</sup> w statku na powrót do tego *brzegu*<sup>As n</sup> na przeciwległym krańcu<sup>adv</sup>, został zebrany do razem<sup>2687 3s ao ps</sup> *dręczący* tłum wieloliczny aktywnie na niego<sup>A</sup>, i był obok-przeciw-pomijając morze<sup>A</sup>. **5,22** I przychodzi jeden z <sup>1</sup>naczelnych z racji swej prapoczątkowości miejsc zbierania razem<sup>386 Gp</sup> imieniem Iairos, i ujrzawszy go pada<sup>2276 pr</sup> istotnie do nóg<sup>A</sup> jego, **5,23** i przyzywa<sup>2157 pr</sup> go *przez* wieloliczne<sup>Ap n, adv</sup> powiadając że: <sup>2</sup>Córczątko<sup>1313 Ns n</sup> moje <sup>3</sup>przez ostatniego<sup>1149 adv</sup> ma-trzyma<sup>pr ac</sup>, *aby* przyszedłszy nałożyłbyś na dodatek<sup>1111 ao sb ac</sup> ręce jej<sup>430 Ds f</sup>, *aby* została by ocalona<sup>2742 ao sb ps</sup> i <sup>4</sup>poczęłaby żyć biologicznie<sup>1221 ao sb ac</sup>. **5,24** I odszedł wspólnie z nim<sup>G</sup>, i wdrażał się<sup>92 3s ipf ac</sup> mu *dręczący* tłum wieloliczny, i dla razem uciskali<sup>2712 ipf</sup> go. **5,25** I *jakaś* kobieta będąca<sup>834 Ns f pt pr</sup> w <sup>5</sup>wypływie<sup>2500 D</sup> krwi<sup>G</sup> dwanaście lata<sup>1158 N, Ap</sup>, **5,26** i wieloliczne<sup>2329 Ap n, adv</sup> ucierpiałwszy<sup>2195 N f pt ao ac</sup> pod przewodnictwem wielolicznych<sup>Gp</sup> lekarzy<sup>1331 Gp</sup>, i zużywszy<sup>620 N f pt ao</sup> te *majątności*<sup>Ap n</sup> od strony jej<sup>G</sup> wszystkie<sup>Ap n</sup>, i żadną metodą ani jedno<sup>1849 As n</sup> *nie* otrzymawszy jako pomoc<sup>3059 N f pt ao ps</sup> ale raczej do gorszego<sup>2992 As n</sup> przyszedłszy<sup>1139 pt ao</sup>, **5,27** usłyszawszy<sup>93 pt ao</sup> około Jezusa<sup>G</sup>, przyszedłszy<sup>1139 pt ao</sup> w tym *dręczącym* tłumie w z do tyłu<sup>2032</sup> <sup>6</sup>*dotknięciem* przyczepiła sobie zarzewie<sup>347 3s ao id md</sup> *od* szaty<sup>Gs</sup> jego<sup>G</sup>. **5,28** Powiadała bowiem że: Jeżeli by *dotknięciem* przyczepiłabym sobie zarzewie<sup>347 ao sb md</sup> choćby *od* szat<sup>1358 Gp</sup> jego, będę ocalona<sup>2742 ft id ps</sup>. **5,29** I prosto potem zostało wysuszone<sup>1963 ao ps</sup> to źródło<sup>f</sup> krwi jej, i rozeznała<sup>585 ao</sup> organizmem<sup>2743</sup> że jest uleczona<sup>1328 pf id ps</sup> od tego bicia<sup>1781 Gs</sup>. **5,30** I prosto potem Jezus *z pozycji na* poznawszy<sup>1071 Ns pt ao ac</sup> w sobie samym tę z niego moc<sup>780</sup> wyszedłszy<sup>1016 A f pt ao ac</sup>, obrócony na *tych*<sup>1105 Ns m pt ao ps</sup> w tym *dręczącym* tłumie powiadał: Kto *od należącego do* <sup>7</sup>mnie<sup>818 G</sup> *dotknięciem* przyczepił sobie zarzewie<sup>347 ao md</sup>, *od* szat<sup>1358 Gp</sup>? **5,31** I powiadali mu uczniowie jego: Poglądasz<sup>516 pr</sup> ten *dręczący* tłum dla razem uciskający<sup>2712 A pt pr ac</sup> cię i powiadasz: Kto *od należącego do* mnie do-

1 Gr. *archi-synagogos* złożone z *arche, syn, ago* i końcówki *-os*. Tłumaczę według słyszalnej etymologii. Popularnie: „przełożony synagogi”.

2 Gr. *thygatrion* ma r.n. +7,25.

3 Przysłówek od *eschatos* ‘ostatni, ostateczny, krańcowy’. Ostatni jest Jezus Ap 1,17 i in., (Jezusowy) dzień Jo 6,39 i in. i śmierć 1C 15,26. Przekłady upraszczają cały zwrot: „dogorywa”, „kona”.

4 *poczęłaby żyć* tak można oddać czas aoryst greckiego *dzo, dzao* ‘żyć organicznie, biologicznie, cieleśnie’. Inne możliwe tłumaczenia to: *ożyłaby, pożyłaby*.

5 ‘wypływ krwi’ *rhyxis haimatos* (+Lc 8,43n) to przewlekłe krwawienie miesięczne (księżycowe); zwane tutaj ‘bicz’ *masiks*, który jest synonimem choroby (+Mc 3,10) i złego ducha Lc 7,21. Bicz symbolizuje błyskawicę, piorun {50}; z wszystkiego może: diabła. Przeciwna temu moc w ‘wierzchniej szacie’ *himation* Jezusa. Pk134.

6 Gr. *hapto* wyraża większą dynamikę, bardziej życiową, niż *prospauo* Lc 11,46 czy *thingano* Cl 2,3 Hb 11,28 i in.

7 Przetawienie zaimka “mnie” przed “szat” może ma podkreślać przynależność szat do Jezusa. Por. 9,3.

*tknięciem* przyczepił sobie zarzewie? **5,32** I wkóło oglądał sobie <sup>2229 ipf md</sup> *aby* <sup>2041 ao</sup> ujrzeć <sup>As f</sup> tę <sup>to</sup> właśnie <sup>uczyniwszą</sup> <sup>2314 Af pt ao ac.</sup> **5,33** Ta zaś kobieta <sup>przestraszywszy</sup> <sup>się</sup> <sup>2938 N f pt ao ps-dp</sup> i <sup>drząc</sup> <sup>N f pt pr ac,</sup> <sup>wiedząc z doświadczenia</sup> <sup>1983 N f pt pf ac</sup> które <sup>Ns n</sup> stało się <sup>584 pf ac</sup> jej, przysła i padła do istoty <sup>2417 ao ac</sup> jemu i rzekła mu <sup>wszystką</sup> tę <sup>jawną</sup> prawdę. **5,34** Ten zaś rzekł jej: <sup>1</sup>Córka <sup>1312 N f,</sup> to <sup>przekonujące</sup> <sup>uwierzytelnienie</sup> <sup>2279 N f</sup> <sup>należące do ciebie</sup> <sup>2643 G,</sup> <sup>ocaliło</sup> <sup>2742 3s pf id ac</sup> cię. <sup>Prowadź</sup> <sup>się</sup> <sup>pod</sup> <sup>tym</sup> <sup>zwierzchnictwem</sup> <sup>2860 pr ac</sup> do pokoju <sup>839 Af</sup> i <sup>obecnie</sup>  <sup>bądź</sup> <sup>834 pr it ac</sup> zdrowa od tego <sup>bicza</sup> <sup>1781</sup> twego.

**5,35** Jeszcze <sup>w czasie</sup> <sup>jego</sup> <sup>G, Gab</sup> <sup>gadającego</sup> <sup>1678 G pt pr</sup> <sup>przychodzą</sup> <sup>1139 pr</sup> od tego naczelnego miejsca <sup>zbierania</sup> <sup>razem</sup> <sup>powiadając</sup> <sup>że:</sup> <sup>Ta</sup> <sup>2</sup>córka <sup>1312 N f</sup> <sup>twoja</sup> <sup>odumarła</sup> <sup>303 ao;</sup> <sup>po</sup> <sup>co</sup> <sup>As n</sup> <sup>jeszcze</sup> <sup>3</sup>łupisz <sup>2580 pr</sup> <sup>nauczyciela?</sup> **5,36** Zaś Jezus <sup>4</sup>niedbale-obok <sup>wysłuchawszy</sup> <sup>2162 pt ao ac</sup> <sup>ten</sup> <sup>odwzorowany</sup> <sup>wniosek</sup> <sup>gadany</sup> <sup>1678 A pt pr ps,</sup> <sup>powiada</sup> <sup>temu</sup> <sup>naczelnemu:</sup> <sup>Nie</sup> <sup>strachaj</sup> <sup>się</sup> <sup>2938 pr it md-ps-dp,</sup> <sup>wyłącznie</sup> <sup>jedynie</sup> <sup>1887</sup> <sup>przekonująco</sup> <sup>uwierzytelniaj</sup> <sup>2277 pr it ac.</sup> **5,37** I <sup>nie</sup> <sup>puścił</sup> <sup>od</sup> <sup>siebie</sup> <sup>439 ao ac</sup> <sup>żadnego</sup> <sup>2080 As m</sup> <sup>aby mógł</sup> <sup>wspólnie</sup> <sup>z</sup> <sup>sobą</sup> <sup>430 G</sup> <sup>do</sup> <sup>razem</sup> <sup>wdrożyć</sup> <sup>się</sup> <sup>2690 ao if ac</sup> <sup>jeżeli</sup> <sup>nie</sup> <sup>Petrosa</sup> <sup>A</sup> i <sup>Jakobosa</sup> i <sup>Joannesa</sup> <sup>brata</sup> <sup>ze</sup> <sup>wspólnej</sup> <sup>macy</sup> <sup>45 A</sup> <sup>Jakobosa</sup> <sup>G.</sup> **5,38** I <sup>przychodzą</sup> <sup>do</sup> <sup>domu</sup> <sup>Am</sup> <sup>tego</sup> <sup>naczelnego,</sup> i <sup>dla</sup> <sup>znalezienia</sup> <sup>teorii</sup> <sup>ogląda</sup> <sup>1289 pr</sup> <sup>wzburzenie</sup> i <sup>plączących</sup> i <sup>wznoszących</sup> <sup>okrzyki</sup> <sup>wieloliczne</sup> <sup>Ap n, adv.</sup> **5,39** I <sup>wszedłszy</sup> <sup>powiada</sup> <sup>im:</sup> <sup>(Po)</sup> <sup>co</sup> <sup>jesteście</sup> <sup>poddani</sup> <sup>wzburzeniu</sup> <sup>1302 pr md-ps</sup> i <sup>plączenie?</sup> <sup>To</sup> <sup>dziecko</sup> <sup>2118 n</sup> <sup>nie</sup> <sup>odumarło</sup> <sup>303 ao</sup> <sup>ale</sup> <sup>jest</sup> <sup>z</sup> <sup>góry</sup> <sup>pogrążane</sup> <sup>w</sup> <sup>bezczywności</sup> <sup>1408 pr ac.</sup> **5,40** I <sup>śmiali</sup> <sup>się</sup> <sup>w</sup> <sup>dół</sup> <sup>z</sup> <sup>1460 ipf ac</sup> <sup>niego</sup> <sup>G.</sup> <sup>On</sup> <sup>zaś</sup> <sup>5</sup>wyrzuciwszy <sup>856 ao</sup> <sup>wszystkich</sup> <sup>zabiera</sup> <sup>z</sup> <sup>sobą</sup> <sup>pr ac</sup> <sup>ojca</sup> <sup>dziecka</sup> i <sup>matkę</sup> i <sup>tych</sup> <sup>wspólnie</sup> <sup>z</sup> <sup>nim</sup> <sup>G</sup> i <sup>dostaje</sup> <sup>się</sup> <sup>847 pr md-ps-dp</sup> <sup>tam</sup> <sup>gdzie</sup> <sup>było</sup> <sup>ipf</sup> <sup>dziecko.</sup> **5,41** I <sup>6</sup>ująwszy <sup>władzę</sup> <sup>1631 N pt ao ac</sup> <sup>ręki</sup> <sup>G</sup> <sup>dziecka</sup> <sup>G</sup> <sup>powiada</sup> <sup>jej</sup> <sup>f:</sup> <sup>Talitha</sup> <sup>koum,</sup> <sup>które</sup> <sup>Ns n</sup> <sup>jest</sup> <sup>7</sup>przekładane <sup>przez</sup> <sup>Hermesa</sup> <sup>1795 Ns n pt pr ps:</sup> <sup>Ty</sup> <sup>dziewczątko</sup> <sup>1616 Vs n,</sup> <sup>tobie</sup> <sup>powiadam:</sup> <sup>wzbudź</sup> <sup>w</sup> <sup>górze</sup> <sup>810 pr it ac.</sup> **5,42** I <sup>prosto</sup> <sup>potem</sup> <sup>stawilo</sup> <sup>się</sup> <sup>na</sup> <sup>górze</sup> <sup>233 ao ac</sup> <sup>to</sup> <sup>dziewczątko</sup> <sup>N n</sup> i <sup>depta-</sup>

1 Gr. *thygater* (z akcentem na *a* i z literą *eta*) jest tu w nominativie: ‘córka’. Vocativus byłby z akcentem na *y* i z literą *epsilon*, jak w Mt 9,22. Choć nominativus był używany w znaczeniu vocativu (n. p. Jo 12,15), tekst jest dwuznaczny. *Córka* mówiono też o umierającej dziewczynce prapoczątkowego synagoga w 5,23.35.

2 Tutaj już nie ‘córzątko’, ale ‘córka’ – jak ta uzdrowiona kobieta w 5,34.

3 Gr. *skyllo* ‘rozszarpywać, rozrywać, rozdzierać, obdzierać ze skóry, łupić’ {7}. Stąd *skylon* ‘łup’ (u tłumaczy też „łup”) z ludzi u Beelzebula-szatana w Lc 11,22. Nie wiem więc dlaczego *skyllo* miałyby mieć „w N.t. znaczenia metaforyczne” („trudnisz”), które wszystkie łagodzą i skrywają okrutny stosunek szatana i Żydów do reformatora i nauczyciela, też w Lc 7,6 8,49, a także do własnego ludu Mt 9,36.

4 Gr. *par-akouo* zawierające przyimek *para*. Stąd podstawowe znaczenie „słuchać niedbale” {7}. To samo słowo w Mt 18,17 znaczy nawet „zlekceważywszy” {318}. Przekłady znów łagodzą: „słyszac”, „usłyszawszy”.

5 Gr. *ek-ballo* ‘wy-rzucić’. Przekłady łagodzą ostrość czynu Jezusa, dając „odsunął”, „usunął”.

6 Dotykając osoby zmarłej Jezus staje się nieczysty, też przez kobietę krwawiącą 5,27. Por. Mt 8,17 „On słabości nasze wziął i choroby dźwignął”.

7 W gr. słowie *methermeneuo*, składającym się z *meta* i *hermeneuo*, drugi człon pochodzi od imienia boga Hermesa

ło wkoło <sup>2242</sup> ipf ac, *jakościowo* było <sup>ipf</sup> bowiem <sup>556</sup> lat <sup>1158</sup> Gp <sup>1</sup>dwunastu <sup>indecl</sup>. I wystawili się z *naturalnego rozumu* <sup>1022</sup> ao ac prosto potem wystawieniem <sup>892</sup> D f wielkim.

**5,43** I rozdzieliwszy na wskroś zdefiniował się <sup>714</sup> ao md im <sup>D m</sup> przez wieloliczne <sup>Ap n,</sup> adv aby żadną metodą ani jeden <sup>Ns m</sup> *nie* począłby rozeznawać <sup>585</sup> 3s ao sb ac to właśnie <sup>As n.</sup> I rzekł: <sup>2</sup>*Ma* zostać dana(-e) <sup>734</sup> ao if ps jej <sup>D</sup> zjeść <sup>1143</sup> ao if ac.

**6,1** I wyszedł *bazując* w tamtym stamtąd <sup>867</sup>, i przychodzi do ojczyzny <sup>2200</sup> A swojej, i wdrażają się <sup>92</sup> pr mu uczniowie jego. **6,2** I *wobec* stawszego się <sup>584</sup> G n pt ao md-dp, Gab sabatu <sup>Gs n</sup> począł sobie <sup>389</sup> ao md *aby* nauczać <sup>pr</sup> w miejscu zbierania razem. I wieloliczni słuchający <sup>3</sup> byli wystraszeni uderzeniami <sup>888</sup> ipf ps powiadający <sup>Np m pt pr ac</sup>: Skąd temu właśnie <sup>2094</sup> D m *dziela* te właśnie <sup>Np n,</sup> i kto <sup>2803</sup> Ns m,f ta mądrość <sup>f,</sup> ta dana <sup>734</sup> Ns f pt ao ps temu właśnie <sup>2094</sup> D m, i te moce takie to <sup>2806</sup> Np f przez-z rąk <sup>G</sup> jego stające się <sup>584</sup> pt pr ps-dp? **6,3** Czy nie ten właśnie <sup>2094</sup> jest ten <sup>4</sup> budowniczy z *drewna* <sup>2770</sup>, ten <sup>5</sup> syn Marii <sup>G</sup> i brat Jakobosa i Iosesa i Judasa i Simona? I czy nie są siostry jego bezpośrednio tutaj <sup>6</sup> istotnie do <sup>2388</sup> nas <sup>Ap</sup>? I <sup>7</sup> uznawali się za prowadzonych do pułapki <sup>2559</sup> ipf ps w nim <sup>D</sup>. **6,4** I powiadał im Jezus że: Nie jest prorok bez szacunku, jeżeli nie w ojczyźnie swojej i w razem urodzonych *członkach rodziny* <sup>2646</sup> Dp m swoich i w domostwie swoim. **6,5** I nie mógł <sup>779</sup> ipf tam uczynić <sup>2314</sup> ao żadną moc <sup>780</sup>, jeżeli nie niewielu <sup>Dp m</sup> będącym bez zapalu <sup>376</sup> nałożywszy na dodatek <sup>1111</sup> Ns pt ao ręce <sup>Ap,</sup> wypiełgnował <sup>1283</sup> ao ac. **6,6** I dziwił się <sup>1270</sup> ipf ac przez to niewierzytelnie <sup>A</sup> ich <sup>Gp</sup>.

I <sup>8</sup> wodził dookoła <sup>2226</sup> ipf ac otwarte wiejskie osady kręgiem <sup>1656</sup> nauczając. **6,7** I wzywa istotnie do siebie <sup>2406</sup> pr md-ps-dp dwunastu, i począł sobie <sup>389</sup> ao md *aby* ich odprawiać *jako*

1 Notka o wieku 12 lat tylko u Mc, jakby zbędna, tak samo że to dziewczętko „chodziło, było bowiem lat dwunastu”. Określenie wieku w takiej składni: <być lat iluś>, jeszcze w Lc 3,23, w paralelnym Lc 8,42 i w Ac 4,22 – też w cudzie uzdrowienia. Tu nazwana jest *korasion* ‘dziewczętko’ – ale w Mc 6,22 tak nazwano dojrzałą płciowo córkę Herodiasy! Czy jest przypadkiem, że tyle samo lat cierpiała na upływ krwi uzdrowiona przed chwilą kobieta? Ewangeliciści nie podają nic nie znaczących informacji. Czy było to uzdrowienie przez wymianę duszową, jak w Jo 9,9 (por. przyp.), sprowadzenie obcej duszy – w tym wypadku starszej, umiejącej już chodzić? Albo czy Jezus swoją rewolucyjną mocą wytworzył z krwi kobiety nową dwunastoletnią duszę (wszelka dusza jest w krwi)? Por. wytworzenie z wody wina przez *ano* ‘to co do góry’ Jo 2,7). Użyty tu spójnik *gar* może mieć uzasadnienie jedynie jako wyjaśnienie, potrzebne w sytuacji, gdy nikt się tego nie spodziewa – ze względu na wiek niemowlęcy „córzątka” z 5,23.

2 Lub: *ma* zostać dane.

3 Gr. *ek-plesso*. P. przyp. do Mt 7,28 19,25.

4 Gr. *tekon*. W innych tekstach źródłowych: “budowniczego z drewna syn”.

5 Niezwykle określenie dziecka jako „syn matki” może sugerować, iż ojciec Jezusa (i jego rodzeństwa) był nieznan; normalnie bowiem podawano przede wszystkim imię ojca (p. obie genealogie, też częste imiona odojcowskie).

„Przywołanie imienia matki, nie zaś ojca, było w judaizmie czymś raczej niezwykłym i wskazywało na nieprawe pochodzenie Jezusa” {316} s.109 {221} s.110. Także „zaimek ‘ten właśnie’ *houtos* wyraża lekceważenie” {318} s.363. Nazwanie Jezusa tylko synem Marii, dla Józefa było dość ciężką obrazą {175} s.82. Czy dlatego stał się nieobecny?

6 Gr. *pros* z acc. osoby znaczy zwykle „do” i wyraża ‘intymność’, zwłaszcza w relacji kobieta – mężczyzna. Przekłady: „u”, choć normalnie to *en* albo *para*.

7 Gr. *skandalidzo* od *skandalon* ‘pułapka’. Przekłady mniej drastycznie: „powątpiewali”, „gorszyli się”.

8 Gr. *peri-ago* ‘prowadzić, wodzić dookoła, zabierać ze sobą (kobietę) 1C 9,5; zmuszać do kołowania; uwodzić, bałamucić’. („Obchodzić”, jak w przekładach, to *peri-erchomai*, *peri-pateo*).

dwóch<sub>A</sub> dwóch<sub>A</sub>, i dawał<sub>ipf</sub> im samowolną władzę wybycia na zewnątrz *pochodzącą od* tych<sup>1</sup> duchów<sub>Gp</sub>, tych nie oczyszczonych<sub>Gp</sub>, **6,8** i rozkazał<sup>2</sup><sub>2144 ao</sub> im aby żadną metodą ani jedno<sup>3</sup><sub>1849 As n</sub> *nie* unosiliby<sub>70 pr sb ac</sub> do funkcji drogi<sub>A</sub> jeżeli nie<sup>4</sup> różdżkę<sup>5</sup><sub>2476</sub> wyłącznie jedynie, nie chleb, nie *skórzaną* torbę, nie do pasa miedź *pieniężną*, **6,9** ale<sup>6</sup> podwiązanych<sub>2875 Ap m pt pf md-ps</sub> *jako* sandałki<sub>2521 Ap n</sub>, i: *Żeby* nie wdziałibyście się w<sub>971 ao sb md</sub> <sup>7</sup>dwie<sub>Ap</sub> suknie<sub>Ap</sub>. **6,10** I powiadał im: Gdzie jeżeliby weszlibyście<sub>846 ao sb ac</sub> do domostwa<sub>A</sub>, tam pozostawajcie<sub>1819 pr</sub> aż by wyszlibyście<sub>1016 ao sb</sub> *bazując* w tamtym stamtąd<sub>867</sub>. **6,11** I które by właściwe miejsce nie przyjęłoby<sub>658 ao sb md-dp</sub> was ani nie usłuchaliby<sub>ao sb ac</sub> was, wydostając się<sub>Np m pt pr md-ps-dp</sub> w tamtym stamtąd<sub>867</sub> <sup>8</sup>wytrząsnijcie<sub>ao</sub> ten proch *ziemny*<sub>3008</sub>, ten pod spodem<sub>2879</sub> nóg<sub>Gp</sub> waszych, do świadectwa<sub>A</sub> im. **6,12** I wyszedłszy ogłosili<sub>1555 ao id ac</sub> aby zmienialiby rozumowania<sub>1837 pr sb ac</sub> **6,13** i bóstwa pochodzące od daimonów<sub>Ap n</sub> wieloliczne wyrzucali<sub>856 ipf</sub> i namaszczałi<sub>104 ipf</sub> oliwą wielolicznych będących bez zapachu<sub>376</sub> i pielęgowali<sub>1283 ipf</sub>.

**6,14** I usłyszał<sub>93 ao</sub> król Herodes - jawne bowiem stało się imię jego - i powiadał(-li)<sub>1697 3s/3p ipf</sub> że: Joannes, ten <sup>9</sup>zanurzający<sub>464 N pt pr ac</sub>, <sup>10</sup>od przedtem jest wzbudzony<sub>810 pf id md-ps</sub> z umarłych, i przez to właśnie<sub>As n</sub> działają wewnątrz<sub>977 pr ac</sub> wiadome moce w nim. **6,15** Inni zaś powiadali że: Elias jest *jakościowo*; inni zaś powiadali że: Prorok tak jak jeden z wiadomych<sub>Gp</sub> proroków<sub>Gp</sub>. **6,16** Usłyszawszy zaś Herodes powiadał: Którego<sub>A</sub> ja odgłowiłem<sub>308 ao ac</sub>, Joannesa<sub>A</sub>, ten właśnie<sub>N m</sub> został wzbudzony<sub>810 ao ps</sub>. **6,17** Sam bowiem Herodes odprawwszy<sub>pt ao ac</sub> <sup>11</sup>ujął<sub>1631 ao</sub> władzę<sub>1631 ao</sub> Joannesa i związał<sub>659 ao</sub> go w strażnicy przez Herodiasę<sub>A</sub> żonę Filipposa brata swego, że ją poślubił<sub>552 ao ac</sub>. **6,18** Powiadał

1 Grecki szczyry tekst ma: [Jezus] 'dał im władzę duchów nieczystych' ('duchów nieczystych' w genetivie) +Mt 10,1. Przekłady zaś „nad duchami nieczystymi”. Por. przyp. do Mt 10,1. Rozróżnienie duchów nieczystych i demonów też w Mt 10,1 Mc 3,15 7,30 i in. Zob. koment. {318} s.235n.437.

2 Gr. *rhabdos* 'różga, laska, kij'. Inaczej u Lc 9,3 i Mt 10,10: „ani różdżkę ani sandały”.

3 *hypodemenous* 'podwiązanych' jest imiesłowem rodzaju męskiego, zaś 'sandałki' *sandalion* rodzaju nijakiego +{11}{14}, nie mogą zatem do siebie się odnosić (rodzaj nijaki miałby końcówkę *-mena*, nie *-menous*). Natomiast rodzaj męski może odnosić się do ludzi.

4 Chrześcijańska nietolerancja dla dwoistości (czy wszelkiej złożoności) widoczna też w Mt 14,31 (*di-stadzo*), Mt 6,24, 21,28, 24,40n, 27,38.

5 Może jako zerwanie więzi z niegościnnymi (co w Lc 10,11), a nie iż nie umyto im gościnnie nóg, jak sądzi {318}

6 Tu i w Mc 6,24 przydomek Jana oddany jest przez imiesłów (od *baptidzo*), zaś w Mc 6,25.28 przez rzeczownik *baptistes* 'zanurzyciel'.

7 Joannes zatem został wzbudzony jako 'obrazek' *pinaks* 6,25, opisany następnie Jezusowi przez wysłanych uczniów w Mt 14,12. *Pinaks* Joannesa może odpowiada *eikon* 'wizerunkowi' (n.p. zwierzęcia z morza Ap 13,14).

8 Jak Joannes był 'ujęty władzą' i 'związany' w 'strażnicy', w tych samych słowach też smok-diabeł w Ap 20,2.7 (por. też epitet diabła - „Czarny Jan”). J. Flawiusz, historyk żydowski żyjący niemal współcześnie (ur. w 37 r.n.e.) z Janem i Jezusem, w dziele „Dawne dzieje Izraela” daje inny powód zgładzenia Jana: „Ów Jan był zacnym mężem, zachęcał Judeczyków by kształcili w sobie cnotę i by do chrztu przystępowali zachowując sprawiedliwość... duszę już przedtem dogłębnie oczyściwszy sprawiedliwością, nie jako przebłaganie za występki” s.846, por. {318} s.384n. Jest to stanowisko zasadniczo różne od Jezusowego: „bądź miłościw mnie grzesznemu” Lc 18,13.

bowiem Joannes Herodesowi że: Nie wybywa w *możliwość*<sup>1017 3s pr id ac</sup> tobie mieć żonę brata twego. **6,19** Zaś Herodiasa *nienawistnie* trzymała w<sup>978 ipf</sup> nim D, i chciała<sup>1276 ipf</sup> go odłączyć przez zabicie<sup>ao</sup>, i nie mogła<sup>779 ipf</sup>. **6,20** Bowiem Herodes strachał się<sup>2938 ipf md-ps-dp</sup> w Joannesa A, znajdując<sup>1983 pt pf</sup> go *jako* męża<sup>226 A</sup> <sup>1</sup>przestrzegającego reguł cywilizacji<sup>744 A</sup> i świętego<sup>25</sup>, i dla razem pilnował<sup>2720 ipf ac</sup> go; i usłyszawszy<sup>pt ao</sup> jego G wieloliczne *uwagi*<sup>Ap n</sup> <sup>2</sup> miał niemożność wydostania się<sup>329 ipf id ac</sup>, i <sup>3</sup>z rozkoszą<sup>1233</sup> jego G słuchał<sup>93 ipf ac</sup>.

**6,21** I *wskutek* stawszego się<sup>584 G pt ao md-dp, Gab</sup> dnia G <sup>4</sup>będącego w łatwodogodnym stosownym momencie<sup>1176 G</sup>, gdy Herodes urodzinom<sup>566 Dp</sup> swoim G obiad uczynił największym *osobistościom*<sup>D m</sup> swoim i tysiącnikom i pierwszym *mężom* Galilaj, **6,22** i w *następstwie* wszedłszej<sup>846 Gs f pt ao, Gab</sup> córki<sup>1312 G</sup> jego<sup>430 G m</sup> Herodiasy G i <sup>5</sup>zatańczywszej<sup>2060 Gs f pt ao md-dp</sup>, spodobała się<sup>356 ao</sup> Herodesowi i tym do razem leżącym wstecz - w górę do posiłku<sup>2692 Dp m pt pr md-ps-dp</sup>. Rzekł król temu <sup>6</sup>dziewczątku<sup>1616 D n</sup>: Poproś<sup>74 ao</sup> mnie A *o to* które<sup>2061 As n</sup> jeżeli ewentualnie ewentualnie chcesz<sup>pr sb ac</sup>, i dam<sup>734 ft</sup> ci. **6,23** I ugruntował<sup>2014 ao</sup> jej *przez* wieloliczne<sup>Ap n</sup>: Które<sup>As n</sup> coś jeżeliby mnie A poprosiłabyś<sup>74 ao sb ac</sup>, dam<sup>734 ft</sup> ci, aż do <sup>7</sup>połowy<sup>1248 Gs n</sup> królewskiej władzy<sup>Gs f</sup> mojej. **6,24** I wyszedłszy<sup>1016 pt ao</sup> rzekła matce swojej: Co<sup>As n</sup> *żeby* poprosiłabym dla siebie<sup>74 ao sb md</sup>? Ta zaś rzekła: Głowę Joannesa, tego <sup>8</sup>zanurzającego *dla pogrążenia i zatopienia*<sup>464 Gs pt pr ac</sup>. **6,25** I wszedłszy prosto potem

1 Gr. *dikaïos*. Do określenia 'święty' *hagios* ewangelista dodaje 'sprawiedliwy' *dikaïos*, gdyż widocznie sama świętość nie zawiera sprawiedliwości, por. Pk65. „Święte i sprawiedliwe” są też przykazania Zakonu Rm 7,12, których Jan jest rzecznikiem. Czyli Joannes cielesny ziemski człowiek reprezentował 'sprawiedliwość' *dikaïosyne* +Mt 21,32, zaś niebiański Eliasz reprezentował 'Prawo' *nomos* t.j. Torę Mt 11,13-14 oraz Pismo Rm 11,2. Natomiast chrystusa syna bożego (nie Jezusa dziecko boże Ac 3,13) nie określa się tymi dwoma słowami, lecz tylko 'świętym' *hagios* 1,24 – prawdopodobnie ze względu na dominację w chrystusie ducha świętego.

2 Gr. *a-poreo*. Przekłady nie na temat: „odczuwał duży niepokój”, „czuł się wielce zakłopotany”. Pochodne *aporia* znaczy 'trudność w obcowaniu'. Czy – razem z 'nie wybywa w możliwość tobie mieć żonę' – mogło to oznaczać niemość płciową Heroda, która by silnie uzasadniała wrogość Herodiady?

3 Tłumaczenie "chętnie" to za mało dla gr. *hedeos* 'z rozkoszą' (od *hedys*); por. pochodne *hedone* „rozkosze” Lc 8,14, „pożądliwości i rozkoszy” Tt 3,3, „rozpustę uważają za rozkosz” 2P 2,13, „żądze, namiętności” Jc 4,1,3.

4 Czyli 'dobry właściwym czasem'

5 Solowy taniec księżniczki w męskim towarzystwie był dla niej poniżający. „Takie tańce były sztuką prostytutek”.

6 gr. *korasion* 'dziewczątka, lalczka' rodzaju nijakiego; łac. *pupa* 'lalka, poczwarka'; +Mc 5,41-42 i paralelne; zdrobnienie czy głębszy, bardziej istotny aspekt od *kore* 'dziewczyna, młoda żona, hetera', w grece b. częste lecz w N.t. nie używane. Nie użyto tu *thygatrion* 'córczątko' zdrobn. od *thygater* 'córka' jak w Mc 5,23 7,25.

7 Władza króla przekazana córce jego żony ma może analogię w Apokalipsie Jana we władzy boga dla oblubienicy zrodzonej z nierządnej kobiety Babilonu Ap 19,7 21,2. Zwrot "aż do połowy królewskiej władzy mojej" może z Esth 5,3 7,2, gdzie Estera z nałożnicy stała się królową 2,17 i wedł. {318} „może ona być źródłem dla drugiej części perykopy” s.384. „Połową królestwa” był Jan-głowa-człowiek; drugą połową był chrystus-organizm-zwierzę. Pod zwierzchnictwem chrześcijańskim człowiek-Jan traci autonomię u świeckiej władzy.

8 Por. przyp. do 6,14. Także tu ewangelista rozróżnia występujący tu imiesłów *baptidzon* od rzeczownika *baptistes* w wierszu następnym. Szeroko na temat tego rozróżnienia {318} s.78.383.390. Por. Mc 1,4 6,14 8,28.



wspólnie z gorliwością<sup>2609 Gs</sup> istotnie do króla, poprosiła dla siebie<sup>74 ao id md</sup> powiadając: Chcę aby *bezpośrednio* z onej<sup>1015</sup> dałbyś<sup>734 ao sb</sup> mi *zgodnie zależnie* na<sup>1063</sup> <sup>1</sup>drewnianej tablicy do malowania i pisania<sup>2273 D</sup> głowę Joannesa, tego zanurzyciela<sup>467 G</sup>. **6,26** I ze wszystkich stron doznający przykrości<sup>N</sup> stawszy się<sup>584 Ns pt ao md-dp</sup> król, przez te przysięgi i tych leżących wstecz do źródła do posiłku<sup>179 Ap m pt pr</sup> nie zechciał<sup>1276 ao</sup> przez odmówienie miejsca na położenie unieważnić<sup>59 ao if ac</sup> ją<sup>A</sup>. **6,27** I prosto potem odprawiwszy<sup>N pt ao ac</sup> król <sup>2</sup>śledczego<sup>2598 A</sup>, będąc na *tym* zobowiązał ustawiając w określonym porządku<sup>1109 ao ac</sup> przynieść<sup>2922 ao if ac</sup> głowę<sup>A</sup> jego<sup>G</sup>. I odszedłszy odgłowił<sup>308 ao</sup> go w strażnicy **6,28** i przyniósł<sup>2922 ao</sup> głowę jego *zależnie zgodnie* na drewnianej tablicy<sup>2273 Ds m</sup> i dał<sup>734 ao</sup> ją <sup>3</sup>dziewczątku, i dziewczątka dało ją matce swojej. **6,29** I usłyszawszy uczniowie jego przyszli i unieśli<sup>70 ao</sup> padły *zwłok*<sup>2455 As n</sup> jego, i położyli<sup>2796 ao</sup> go w pamiątkowym grobowcu.

**6,30** I są zebrani do razem<sup>2687 pr id md-ps</sup> ci odprawieni istotnie do Jezusa, i <sup>4</sup>odnieśli jako nowinę<sup>266 ao</sup> jemu wszystkie *sprawy*<sup>Ap n</sup> te które <sup>5</sup>uczynili i te które nauczylili<sup>730 ao</sup>. **6,31** I powiada im: Przyjdźcie tu<sup>ao</sup> wy sami *do tego które* z góry przez wszystko aż na dół<sup>1454</sup> swoją własną *sferę*<sup>1334 As f</sup> do spustoszonego i opuszczonego<sup>As m</sup> właściwego miejsca<sup>As m</sup> i dajcie sobie zaprzestanie przez wzniesienie do źródła w górze<sup>194 ao md</sup> niewiele. Byli bowiem przychodzący<sup>1139 Np m pt pr</sup> i prowadzący się *z powrotem* pod *tym* zwierzchnictwem<sup>2860 Np m pt pr</sup> wieloliczni, i ani zjeść<sup>1143 ao</sup> *nie* mieli łatwodogodnego stosownego momentu<sup>1174 ipf ac</sup>. **6,32** I odjechali<sup>283 ao</sup> w statku do spustoszonego i opuszczonego właściwego miejsca

1Gr. *pinaks* ‘drewniana tablica, zwłaszcza do malowania i pisania, zwł.: malowany talerz, obraz, mapa’. Istotą jest drewno wraz z nałożonym w nim odwzorowaniem czegoś. Jako materiał, *pinaks* ma znaczenie jak tworzywo dla ‘wizerunku’ *eikon* (zwierzęcia w Ap 13,14); nałożone zaś na *pinaks* odwzorowanie może odpowiadać nadanemu na ów *eikon* duchowi 13,15. Tutaj byłby to duch Jana, zwłaszcza, że Herod nie posyła kata, lecz śledczego. Drewno *pinaks* może też mieć znaczenie analogiczne do krzyża Jezusa, gdyż Jezus chce naśladować Joannesa w śmierci Mt 17,12.

2Gr. *spekoulator* pochodzi od łac. *speculator* ‘wywiadowca, szpieg, badacz; śledczy, tylko tu w N.t.. Niepotrzebnie słownik {6} tworzy dla tego miejsca specjalne znaczenie ‘kat’ (ale to *basanistes* Mt 18,34), gdyż zapewne przyniósł on tylko graficzne odwzorowanie głowy (ducha i idei) Joannesa. Tym bardziej, że śledczy Joannesa *od-głowił* (gr. *apo-kefalidzo* - tylko tu i w miejscach paralelnych), a nie zwyczajnie ‘zabił, zgładził, ściał’ *anaireo, apokteino, fo-neuo*. Wniesienie zaś ociekającej krwią głowy na ucztę byłoby czynem wysoce niestosownym.

3Tak więc starotestamentowa władza, którą miał dostojny Joannes, przeszła w karykaturze do frywolnego dzikiego dziewczęcia. Aby nie tylko to “miało ręce i nogi”, ale i aby “to robiło z głową”.

4 {318} zauważa, iż „w związku z kwestią tożsamości Jezusa (3,21 4,41 6,2.14nn) można zauważyć zastanawiający fenomen: imię Jezus <znika> prawie na dwa rozdziały (między 6,30 a 8,27 nie pojawia się ani razu! To <wyciszenie> następuje po opowiadaniu o śmierci Jana chrzciciela (6,17-29). Po tej relacji ewangelista jakby unika wyraźnej identyfikacji Jezusa” s.316n. Por. też niedopowiedzenie Jezusa na pytanie, jaką mocą czyni cuda, gdzie w odpowiedź jakoś wplata osobę Jana. Podobny zabieg literacki – żonglerka rodzajnikami przy Jezusie w Jo 11,9-.

5 {316} zauważa, iż perykopa o męczeństwie Jana wypełnia czas nieobecności rozesłanych przez Jezusa uczniów. Ten fakt może mieć ponurą wymowę. Także sekwencja perykop: 6,21-29 i 6,30 może wyrażać związek tematyczny, gdyż „ewangelista nie podaje materiału w sposób przypadkowy. Jeśli w ewangelii opisy następują jeden po drugim w pewnej kolejności, to jest tego przyczyna.” {188} s.5.

które z góry przez wszystko aż na dół w swoją własną sferę<sup>A f.</sup> **6,33** I ujrzeni ich prowadzących się z powrotem pod tym zwierzchnictwem<sup>2860 Ap pt pr,</sup> i poznali<sup>1071 ao</sup> wieloliczni, i pieszo od wszystkich miast do razem zbiegli się<sup>2723 ao ac</sup> tam, i przyszedli przed<sup>2379 ao</sup> nich<sup>A.</sup> **6,34** I wyszedłszy ujrzał wieloliczny tłum i zjednoczył się wewnętrznym narządem<sup>2602 ao ps-dp</sup> aktywnie na nich, że byli tak jak owce nie mające<sup>1202 pt pr</sup> pasterza<sup>A,</sup> i począł sobie *aby* nauczać ich przez wieloliczne<sup>Ap n.</sup>

**6,35** I wskutek już godziny<sup>G, Gab</sup> wielolicznej<sup>G</sup> stawszej się<sup>584 Gs pt ao,</sup> przyszedłszy do istoty<sup>2400 Np pt ao</sup> jemu uczniowie jego powiadali że: Spustoszone i opuszczone jest to właściwe miejsce i już godzina wieloliczna; **6,36** rozwiązawszy uwolnij<sup>323 ao</sup> ich *aby* odszedłszy<sup>1059 Np m pt ao</sup> do tych wiadomych kręgiem leżących<sup>D</sup> polnych osiedli<sup>Ap m</sup> i otwartych wiejskich osad<sup>Ap f</sup> kupiliby<sup>32 ao sb</sup> sobie samym<sup>D</sup> coś<sup>As n</sup> *aby* zjedliby<sup>1143 ao sb.</sup> **6,37** Ten zaś odróżniwszy się dla odpowiedzi<sup>311 N pt ao ps-dp</sup> rzekł im: Dajcie<sup>734 ao</sup> im wy zjeść<sup>1143 ao if ac.</sup> I powiadają mu: Odszedłszy<sup>1059 Np m pt ao ac</sup> może kupilibyśmy<sup>32 ao sb ac</sup> od denarów<sup>Gp</sup> <sup>1</sup>dwustu<sup>Gp</sup> chleby<sup>Ap</sup> i damy<sup>734 lp ft id ac</sup> im zjeść? **6,38** Ten zaś powiada im: Jak liczne<sup>Ap</sup> chleby<sup>Ap m</sup> macie? Prowadźcie się pod moim zwierzchnictwem<sup>pr it ac,</sup> ujrzyjcie<sup>2041 ao.</sup> I rozeznawszy<sup>585 Np m pt ao ac</sup> powiadają: Pięć, i dwie <sup>2</sup>ryby<sup>1379 Ap m.</sup> **6,39** I będąc na poleciał ustawiwszy w określonym porządku<sup>1109 ao id ac</sup> im wstecz do źródła skłonić do posiłku<sup>180 ao if ac</sup> wszystkich<sup>2193 Ap m</sup> jako <sup>3</sup>razem uczy<sup>2681 N, Ap n</sup> razem uczy<sup>N, Ap n</sup> zgodnie zależnie na<sup>1063</sup> <sup>4</sup>świeżo żywej<sup>2999 Ds</sup> karmnej trawie<sup>Ds m.</sup> **6,40** I padli wstecz do źródła ku pożywieniu<sup>198 3p ao id ac</sup> jako grzędy<sup>2360 Np f</sup> grzędy<sup>Np f</sup> zgrupowane w dół w<sup>1454</sup> sto<sup>Ap m</sup> i w dół w pięćdziesiąt<sup>Ap m.</sup> **6,41** I wzięwszy<sup>pt ao</sup> te pięć chleby<sup>Ap</sup> i te dwie ryby<sup>Ap m,</sup> wzniosłszy spojrzenie z dołu wstecz w górę do źródła<sup>158 Ns m pt ao ac</sup> do wiadomego<sup>A</sup> nieba<sup>A,</sup> łatwodogodnie odwzorował we wniosku<sup>1180 ao id ac</sup> i z góry w dół złamał<sup>1471 ao</sup> te chleby i dawał<sup>734 ipf</sup> uczniom swoim *aby* kładliby obok-przeciw<sup>2174 pr sb</sup> im<sup>Dp m,</sup> i te dwie ryby podzielił<sup>1820 ao</sup> wszystkim<sup>2193 Dp m.</sup> **6,42** I zjedli<sup>1143 ao</sup> wszyscy i zostali nakarmieni<sup>3005 ao ps</sup> **6,43** i unieśli<sup>70 ao</sup> ułamki<sup>Ap n</sup> dwana-

1 Cała scena cudu jest symboliczna, łącznie z symboliką liczb, którą dziś może odsłonić chyba tylko gematria.

2 'Ryba' gr. *ichthys* „ma moc wnikania i przedzierania się ku górze” {80}. Symbolizuje „rybę podźwigniętą z głębi-ny” t.j. z morza jako świata podziemnego i krainy umarłych {51}, fallusa {80} {95} {96}, i także samego zmar-twychwstałego chrystusa {50} {51} {96} {99-III}. „W istocie natura [ryby] jest dwoista”: falliczno-duchowa, „ptaka sfer dolnych” i [odgórną żeńskiej] duchowej płodności {80}. Zwłaszcza gdy, jak w opisie w Mc 6,38, jest mowa o dwóch rybach, które w Zodiaku miały przeciwne zwroty. Jeżeli zaś „trzy splecione ze sobą ryby są symbolami Trójcy Świętej” {95}, „Słowa które zstąpiło w łono Dziewicy” {51}, to dwie byłyby chrystusa-zmartwychwstańca i Marii-dziewicy niepokalanej, Chrystusa i Matki Boskiej {50}, względnie fallusa i vulwy, płci męskiej i żeńskiej (ryba była Afrodyty i Wenery) {50}.

3 W oryginale dwukrotnie słowo *sym-posion*. Odpowiada mu także podwojone słowo 'grzędy, lecha' *prasia*.

4 Gr. *chloros* 'bladły, bladozielony, zielonożółty, kolor młodej trawy'.

ście koszów<sup>1624 Gp m</sup> <sup>1</sup>dopełnienia<sup>2302 Ap n<sub>s</sub></sup> i od tych ryb<sup>Gp m</sup>. **6,44** I byli ci którzy zjedli<sup>1143 Np m pt ao ac</sup> <sup>2</sup>pięć tysiące<sup>Np m</sup> mężowie<sup>226 Np</sup>.

**6,45** I prosto potem <sup>3</sup>zmusił<sup>164 ao</sup> uczniów swoich wstąpić<sup>938 ao if</sup> do wiadomego statku<sup>As n</sup> i poprzedzając wieść<sup>2370 pr if</sup> do tego brzegu<sup>As n</sup> na przeciwległym krańcu istotnie do Bethsaidan<sup>As f</sup>, aż do momentu gdy<sup>1203</sup> on sam rozwiązując uwalnia<sup>pr id ac</sup> tłum. **6,46** I przez ustawienie się w określonym porządku odżegnawszy się<sup>340 Ns pt ao md</sup> im<sup>D</sup> odjechał<sup>283</sup> do sfery funkcji tej wiadomej<sup>A</sup> góry<sup>As n</sup> pomodlić się<sup>2402 ao md-dp</sup>.

**6,47** I w następstwie późnej pory<sup>2108 Gs f</sup> stawszej się<sup>Gs f pt ao md-dp, Gab</sup> był statek <sup>4</sup>w środku morza i on wyłącznie jedyny<sup>1888</sup> na ziemi<sup>G</sup>. **6,48** I ujrawszy ich <sup>5</sup>badanych mękami<sup>480 Ap m pt pr ps</sup> w tym<sup>Ds n</sup> które umożliwiała pędzić<sup>910 pr if ac</sup> - był bowiem <sup>6</sup>wiatr<sup>219</sup> pochodzący z miejsca w przeciwnej stronie<sup>963</sup> im - wkoło w <sup>7</sup>czwartą<sup>A</sup> straż nocy przychodzi istotnie do nich<sup>A</sup> depcząc wkoło na wierzchu morza, i chciał<sup>1276 ipf</sup> <sup>8</sup>minąć<sup>2180 ao</sup> ich. **6,49** Ci zaś ujrawszy go na wierzchu morza<sup>G</sup> depczącego wkoło<sup>As pt pr</sup> powzięli mniemanie<sup>766 ao ac</sup> że <sup>9</sup>zjawisko powstałe w wyobraźni<sup>2915</sup> jest, i krzyknęli w górę<sup>181 ao</sup>. **6,50** Wszyscy bowiem go ujrzeli i <sup>10</sup>zostali zamęczeni<sup>2756 ao ps</sup>. Ten zaś prosto potem zagadał<sup>1678 ao</sup> wspólnie z nimi

---

<sup>1</sup>Gr. *pleroma* 'to co wypełnia, doprowadza do pełni; wypełnienie, uzupełnienie'. Nie wiem jak tłumacze łączą tu *pleroma* z koszami: „pełnych koszów” – nie zgadza się ani przypadek, ani rodzaj. *Pleroma* gramatycznie odpowiada natomiast 'ułamkom'. Tylko {1} oddaje: „wypełnienie” (dosł. „wypełnienia”-Acc.pl.n.), nie siląc się na rekonstrukcję sensu. Opis cudu z innymi formami i słowami w Mc 8,19n. {145} zauważa analogie do cudu Elizeusza w 2R 4,43.

<sup>2</sup>Piątka tu odpowiada mężom. Podobnie samczemu Dawidowi w 1S 21,4.

<sup>3</sup>Gr. *anankadzo* od *anankē* 'przymus, konieczność'. Przekłady: „przynaglił”, ale nie dosłowny {1}: „przymusił”.

<sup>4</sup>„W środku morza” to jakby reprezentacja morza; „jedyny na ziemi” to reprezentacja ziemi. „Okolo czwartej straży” (u Mt 14,25 „czwartą strażą”) dają 4+1, częste w ewangeliach. Razem: 5, i stąd może nawiązanie do 5 chlebów 6,52.

<sup>5</sup>Gr. *basanidzo*. Zwykle znaczenie, stosowane także w N.t., to 'badać mękami, męczyć, torturować, katować'. Tu sprawcą jest wiatr; w Mt 14,24. N.t. odróżnia od *odynao* 'dręczyć, zadawać ból'. Kolejne złagodzenie w popularnych przekładach drastyczności relacji w N.t.: „trudzili się”, „są utrudzeni”. Lecz 'trud' to *kopos, mochthos, ponos* {7}.

<sup>6</sup>'Wiatr' gr. *anemos*, żywiołowe ucieleśnienie ducha; wiatr jest jak duch w Jo 3,3 Ac 2,2. W Mt 14,30 ten wiatr jest nawet *ischyros*, jak szatan w Mt 12,29 Mc 3,27 Lc 11,21. W N.t. to właściwie „wiatrowa istota”, zdolna słuchać i myśleć i reagować na rozkazy, por. 'zaprzestał ciągów' wiatr 6,51.

<sup>7</sup>T.j. przed wschodem słońca, o naszej 3-6 godzinie, gdy na wschodnim niebie pojawiają się Merkury i Wenus. Więc nie o północy jak Księżyc i jak niszczyciel z Ex 11,4.

<sup>8</sup>Gr. *par-erchomai* czyli 'przejsz obok'. Dla tego Jezusowego nocnego 'przejścia obok' {318} dostrzega paralele w Ex 12,13 33,22 gdzie jest czynnością boga i jego anioła o północy zwanego 'wszystko niszczącym, gubiącym' *ho olothreuton* hebr. SzChT Ex 12,12. Niemał równoznaczne pochodne słowa: *olothreutes* w 1C 10,10 i *olethros* w 1C 5,5 oznaczają działalność szatana 1C 5,5. Zaś w 2Th 1,9 owo 'zniszczenie, zgubę' *olethros* działa Jezus. (Jezus-szatan?)

<sup>9</sup>Gr. *fantasma*. Tego rodzaju (*fantadzomai*) zjawisko było na Górze Synaj Hb 12,21. (Synajowi aniołowie Hb 2,2 G 3,19 Ac 7,53 czy może UFO – to *fantasma*?). Okrzyk uczniów wyrażał przekonanie o bliskiej „zgubie” {318}.

<sup>10</sup>Gr. *tarasso* 'mącić, wstrząsać, zaburzać'. Przekłady dają: „zatrwożyli się”, „przelekli się”. Podobnie w 6,51 *ekstemi* 'wy-stawiać się z naturalnego umysłu', „odchodzić od zmysłów, tracić rozum” Mc 3,21 {7} zmieniają na „zdu-mieli się”, „byli wstrząśnięci” nie oddając głębi i radykalności wpływu na ludzką psychikę ducha chrystusa.

G i powiada im: Bądźcie śmiali <sup>1269</sup>pr, ja <sup>1</sup>realnie jakościowo jestem, nie strachajcie się. **6,51** I wstąpił na górę <sup>156</sup>ao istotnie do nich do statku <sup>A</sup>, i zaprzestał ciągów <sup>1609</sup>ao wiatr, i nadzwyczajnie z będącego wokół nadmiarem <sup>2248</sup>Gs n w sobie samych <sup>D</sup> wystawiali się z *naturalnego rozumu* <sup>1022</sup>ipf md; **6,52** nie bowiem puścili razem ze *swoim rozumowaniem* <sup>2713</sup>ao id ac zgodnie zależnie na <sup>1063</sup> tych chlebach <sup>Dp</sup>, ale było ich serce uczynione skrzeptym <sup>2471</sup>Ns pt pf ps.

**6,53** I przedostawszy się na przeciwległy kraniec <sup>703</sup>Np pt ao ac aktywnie na ziemię, przyjechali do Gennesaret i zostali doistotnie zakotwiczeni <sup>2416</sup>ao ps. **6,54** I w *następstwie* wyszedłszy <sup>1016</sup>Gp pt ao ac, Gab ich <sup>Gp</sup> ze statku, prosto potem poznawszy <sup>1071</sup>Np pt ao ac go **6,55** obiegli dookoła <sup>2255</sup>ao ac całą wyodrębnioną krainę ową i poczeli sobie <sup>389</sup>ao id md *aby* na pryzach <sup>Dp m</sup> źle <sup>1437</sup> mających-trzymających <sup>1202</sup>Ap m pt pr ac znosić dookoła <sup>pr ac</sup> tam gdzie słyszeli <sup>93</sup>ipf że jest. **6,56** I tam gdzie by dostawał się <sup>847</sup>ipf id md-ps-dp do otwartych wiejskich osad <sup>1669</sup>Ap albo do miast <sup>2322</sup>Ap albo do polnych osiedli <sup>37</sup>Ap, w rynkach kładli <sup>2796</sup>ipf słabujących <sup>397</sup>Ap pt pr ac i przyzywali <sup>ipf</sup> go *aby* choćby *zakończonego frędzlami* brzegu <sup>1629</sup>G szaty <sup>G</sup> jego *dotknięciem* przyczepiliby sobie zarzewie <sup>347</sup>ao sb md; i ci którzy by *dotknięciem* przyczepili sobie zarzewie <sup>347</sup>ao id md jego <sup>G</sup> <sup>2</sup>byli ocalani <sup>2742</sup>ipf ps.

**7,1** I są zebrani do razem <sup>pr id md-ps</sup> istotnie do niego farisaiosi i jacyś z pisarzy <sup>Gp</sup> przyszedłsi <sup>1139</sup>Np pt ao od Hierosolym <sup>Gp</sup>. **7,2** I ujrawszy <sup>Np pt ao</sup> jakichś z uczniów <sup>Gp</sup> jego że skalanymi współnością <sup>1592</sup>Dp rękami <sup>Dp</sup>, to właśnie jest *jakościowo*: nie umytymi, jedzą <sup>1143</sup>pr chleby <sup>Ap</sup> **7,3** - bowiem farisaiosi i wszyscy Judajczycy, jeżeliby nie <sup>3</sup>pięścią <sup>2458</sup>Ds umyliby sobie <sup>1936</sup>ao sb md ręce <sup>Ap</sup>, nie jedzą, trzymając władzę <sup>1631</sup>Np pt pr ac wiadome przekazanie <sup>2152</sup>As starszych <sup>Gp</sup>, **7,4** i od rynku jeżeliby nie zanurzyliby się <sup>464</sup>ao sb md nie jedzą, i inne wieloliczne *sprawy* <sup>Np n</sup> *jako jedna* jest które zabrali z sobą <sup>2164</sup>ao id ac *aby* trzymać władzę <sup>pr ac</sup>: zanurzania <sup>466</sup>Ap kielichów <sup>2351</sup>Gp i <sup>4</sup>*rzymskich naczyń miernicznych równych szóstej części* <sup>1962</sup>Gp i *miedzianych naczyń do gotowania* <sup>2976</sup>Gp - **7,5** i nadto wzywają do uwy-

1 W N.t. 'być' *einai*, *eimi* znaczy 'być kimś, czymś, jakimś' n.p. w Jo 1,19nn gdzie „być kimś” oznacza być wiadomym (żydowskim człowieczym) chrystusem na bazie zwierzęcej, zaś „bycie czymś” oznacza być syjonowym zwierzęcym chrystusem Eliaszem lub prorokiem na bazie człowieczej. Na temat Jezusowego 'ja jestem' *ego eimi* p. przyp do Jo 1,19. Tu Jezusowe „Ja jestem” oznacza, że w przeciwieństwie do fantasm szatana, Jezus oprócz własnej bazy (człowieczej, szatańskiej?) woli ma dodatkową zewnętrzną wolę, ma jakość z organicznego gołębiowskiego ducha św., że „ktoś go przysłał”.

2 Por. Saulowe: „jutro w żarze słońca będziecie ocaleni” 1S 11,9 +14,45 (co stało się przez Jonatana).

3 Gr. *pygme* 'pięść', od *pyks* 'pięścią', 1x w N.t., w LXX 2x: Ex 21,18 Is 58,4. Odpowiednik hebrajski też oznacza 'pięść'. Nie wiem jak można podstawiać znaczenia przeciwne: „pełną dłonią” {145}, „rozluźniając pięść” (BT), „starranie” (BiZ); tylko {1} i {318} wiernie przekładają „pięścią”. Nakaz mycia rąk nie był zapisany w Prawie Mojżeszowym, pochodził z tradycji, ale mówił o myciu całej dłoni {145}. Wygląda to na pomówienie chrześcijańskie, jakoby Żydzi zamiast rąk mieli pięści (zaczątek zwierzęcego kopyta?).

4 Gr. *ksestes* od łac. *sex-tarius*. Przyjęcie przez hebrajskiego autora wyraźnie łacińskiego słowa może wskazywać na rzymskie środowisko autora, albo na Rzym jako symbol – podobnie jak szóstka na człowieka, p. Ap 13,18.

rażnienia się<sup>1060 pr</sup> go farisaiosi i pisarze: Przez co<sup>As n</sup> nie depczą wkóło uczniowie twoi w dół w wiadome przekazanie<sup>A</sup> starszych, ale skalanymi wspólnością rękami jedzą chleb? **7,6** Ten zaś rzekł im: Odpowiednio<sup>1442</sup> złożył proroctwo<sup>2435 ao</sup> Esaias około was<sup>1</sup> grających rolę przez rozstrzyganie pod *człowiekami*<sup>2882 Gp</sup>, tak jak *od przeszłości* jest w piśmie odwzorowane<sup>602 3s pf ps</sup> że: Ten właśnie lud wargami mnie szacuje, zaś<sup>2</sup> serce<sup>1450 Ns</sup> ich<sup>430 Gp</sup> do daleko<sup>2339</sup> trzyma się w oddaleniu<sup>284 pr ac</sup> ode mnie<sup>G</sup>, **7,7** daremnie zaś czczą mnie, nauczając<sup>Np pt pr ac</sup> *jako* nauczania<sup>728 Ap</sup> wskazania<sup>990 Ap</sup> <sup>3</sup>*jakichś* *człowieków*<sup>231 Gp</sup>. **7,8** Puściwszy od siebie<sup>439 Np m pt ao ac</sup> tę wiadomą wskazówkę<sup>996 As</sup> tego wiadomego boga<sup>G</sup>, trzymacie władzę<sup>1631 pr ac</sup> to przekazanie<sup>2152 A</sup> tych *człowieków*<sup>Gp</sup>. **7,9** I powiadał im: Dogodnie<sup>1442</sup> unieważniliście przez odmówienie miejsca na położenie<sup>59 pr</sup> tę wskazówkę<sup>996</sup> tego boga, aby to przekazanie<sup>2152</sup> wasze ustawilibyście<sup>1372 ao sb ac</sup>. **7,10** Moyses bowiem rzekł: Szacuj<sup>2800 pr ac</sup> wiadomego ojca swego i wiadomą matkę swoją, i: Ten przez złe powiadanie szkalujący<sup>1432 Ns pt pr</sup> *jakiegokolwiek* ojca<sup>A</sup> albo *jakąkolwiek* matkę<sup>A</sup>, śmiercią niech dokonuje życia<sup>2775 pr it ac</sup>. **7,11** Wy zaś powiadacie: Jeżeli by rzekłby<sup>837 ao sb ac</sup> *jakiś* człowiek wiadomemu ojcu albo wiadomej matce: Korban, które<sup>Ns n</sup> *jakościowo* jest: <sup>4</sup>Dar ofiarny<sup>Ns n</sup> *jest to* które<sup>2061 As n</sup> jeżeliby ze mnie otrzymałbyś jako pomoc<sup>3059 ao sb ps</sup>, **7,12** - już nie puszczacie od siebie<sup>439 pr</sup> go<sup>430 As m</sup> żadne<sup>As n</sup> uczynić<sup>ao</sup> wiadomemu ojcu albo wiadomej matce, **7,13** pozbawiając pańskiego utwierdzenia<sup>99 Np pt pr ac</sup> wiadomy odwzorowany wniosek<sup>A</sup> wiadomego boga<sup>G</sup> tym przekazaniem<sup>2152 D f</sup> waszym, którym<sup>2061 Ds f</sup> przekazaliście<sup>2150 ao</sup>; i <sup>5</sup>obok w przeciwnych kierunkach podobne<sup>2189 Ap n</sup> takie to wieloliczne czynicie.

**7,14** I wezwawszy istotnie do siebie<sup>2406 Ns pt ao md-dp</sup> na powrót ten tłum, powiadał im: Usłyszcie<sup>ao</sup> mnie wszyscy i puście razem *ze swoim rozumowaniem*<sup>2713 ao</sup>.

**7,15** Żadne<sup>Ns n</sup> *nie jest jakościowo* w od zewnątrz<sup>1032</sup> wiadomego człowieka<sup>G</sup> do-

1 Gr. *hypo-krites* dosł. ‘rozstrzygający będąc pod *kimś*’ t.j. ‘dawać odpowiedź, wyjaśnić’ {6}. W negatywnym znaczeniu rozstrzygać pod czyimś wpływem, stronniczo, nieautentycznie, nierzetelnie, stąd: ‘grać rolę’ {7}, ‘grać rolę, być aktorem’ {6}. Nie ma znaczenia ‘obludy’ (co raczej *profasis*). Jednak i tu Abram. w słowniku {6} uhonorowała znaczenie z kościelnej tradycji tłumaczeń (NT).

2 Gr. *kardia* ‘serce’; w Biblii ‘jako siedziba fizycznego, duchowego i umysłowego życia’, zwł. ‘ośrodek i źródło całego życia wewnętrznego’ {7}. Jako ‘mieszkanie Boskich Osób: miłości, łaski i ducha’ {7} zbliża się do boga ojca. Nie należy przy tym zapominać o naczelnej słonecznej symbolice serca. Jednakże S.t. mówi o złym sercu Dawida i innych Izraelitów, m.in. 1S 17,28 Ps 41,7 140,3 Prz 6,18 12,20 Za 7,10 8,17 Dn 11,27. Ciekawe jest owładnięcie serca przez szatana w Ac 5,3.

3 Niewiadomi *człowieki* (niewarci upamiętnienia?) i ich współcześni przekazaciele, są odróżnieni od wiadomego boskiego człowieka Mojżesza 7,10.

4 Jezus jakby nie dostrzega, że ‘dar ofiarny’ dla świątyni nie wykluczał pośredniej ‘pomocy’ rodzicom, gdyż wspomagał rolę świątyni jako narodowego ośrodka życia duchowego i materialnego. Jak i współczesny podatek dla skarbu państwa, który w chrześcijańskiej Polsce jest deprecjonowany na rzecz akcji indywidualnych i bezpośrednich. Trzeba więc przyznać, że zarzut Jezusa jest kontrowersyjny i jakby wyszukany na siłę. Jest też dużo niższej rangi, niż zarzuty względem Jezusa rzeczników Tory. U Is 29,13 druga część cytatu ma inną treść: ‘I jest ich bojaźń przede mną wskazówką ‘ludzi’ *enaszim* wyuczoną.’

5 Gr. *par-omoios* złożone z *para* ‘obok-przeciw’. Przekłady nie oddają tego kierunkującego przyimka *para*, ograniczając się do drugiego składnika ‘podobnych’. Pełne tłumaczenie ujawnia ‘konsumowanie’ bożego Prawa.

stające się<sup>Ns n pt pr md-ps-dp</sup> do niego, które może skalać wspólnością<sup>1593 ao</sup> go; ale te<sup>Np n</sup> z tego człowieka wydostające się<sup>Np n pt pr</sup> *jako jedno* jest *jakościowo* te kalające wspólnością<sup>1593 Np n pt pr</sup> tego człowieka<sup>A</sup>. **(7,16) 7,17** I gdy wszedł do domu od dręczącego tłumu<sup>G</sup>, nadto wzywali do uwyrażnienia się<sup>1060 ipf ac</sup> go<sup>A</sup> uczniowie jego<sup>G</sup>, to porównanie<sup>A</sup>. **7,18** I powiada im: W ten właśnie sposób i wy nie puszczający razem ze swoim *rozumowaniem*<sup>Np m</sup> jesteście? Nie rozumiecie że wszystko<sup>2193 Ns n</sup> to w od zewnątrz<sup>1032</sup> dostające się<sup>Ns n pt pr</sup> do człowieka<sup>A</sup> nie może go skalać wspólnością<sup>ao</sup>? **7,19** Że<sup>1</sup> nie dostaje się<sup>3s pr md-ps-dp</sup> *do należącego do niego*<sup>G m</sup>, do serca<sup>A f</sup>, ale do<sup>2</sup> brzuszego zagłębienia<sup>1589 A f</sup> i do odbytowego *ustępu*<sup>436 A</sup> wydostaje się<sup>3s pr md-ps-dp</sup> oczyszczając<sup>1401 pt pr</sup> wszystkie strawy. **7,20** Powiadał zaś że: To z człowieka wydostające się<sup>Ns n pt pr</sup>, owo kała wspólnością<sup>pr</sup> tego człowieka. **7,21** W od wewnątrz<sup>1151</sup> bowiem, z<sup>3</sup> serca<sup>s f</sup> określonych ludzi<sup>Gp</sup> te na wskroś wnioskowania<sup>693</sup> te złe<sup>1435 Np m</sup> wydostają się, nierządy, kradzieże, morderstwa, **7,22** cudzołóstwa, zachłanności, złośliwości<sup>2332</sup>,<sup>4</sup> podstęp, rozwiąłość, <sup>5</sup>oko złośliwe<sup>2333</sup>, niewłaściwa wieszczba, wynoszenie się ponad, nie myślenie z umiarkowania; **7,23** wszystkie te właśnie<sup>Np n</sup> złośliwe *rzeczy*<sup>2333 Np n</sup> w od wewnątrz *jako jedna* wydostaje się<sup>3s pr md-ps-dp</sup> i kała wspólnością<sup>3s pr ac</sup> tego człowieka.

**7,24** W tamtym stamtąd<sup>867</sup> zaś stawiwszy się na górę<sup>233 pt ao</sup> odjechał<sup>283 ao</sup> do granic Tyrosu. I wszedłszy do *jakiegoś* domostwa, *uczynić* żadnego<sup>2080 As m</sup> *nie* chciał<sup>1276 ipf</sup> *mogącym* rozeznać<sup>585 ao if ac, Aci</sup>, i nie zmógł<sup>779 ao</sup> ująć uwadze<sup>1687 ao if ac</sup>. **7,25** Ale prosto potem

<sup>1</sup>Ale opinia Tory i mozaistów odnośnie wpływu 'wspólństwa' *koinos, koinoo, koinonos* była inna, p. Ac 10,14nn Rm 14,14. Wpływ czynników zewnętrznych na wnętrze człowieka jest niezaprzeczalny. Wygląda, że chrześcijanie chcieli się 'zanieczyszczać wspólnością', pospolitować, pozostawać w świetle 1C 5,10. „Uzasadnienie” tego upatrywali w nauce Jezusa Chrystusa Rm 14,14 Mt 15,11nn i zapewne w jego nader liberalnym życiu. W tym celu też wynajdywali mocno przekombinowane konstrukcje „dowodowe”, jak w Ac 10,15 11,9 Rm 14,14 Tt 15,15. I chociaż sami mówili: „żebyście z takim nawet nie jadali” 1C 5,11.

<sup>2</sup>Gr. *koilia* 'brzuch, łono rodzicielskie, macica', może też 'łono męskie' Jo 7,38. Inne słowo niż *gaster* 'brzuch' jako kobiecy organ rodny, *metra* 'macica' i *kolpos* 'łono'. Ale człowiek bywa złośliwy przez zewnętrzną złą inspirację (religijną, światopoglądową Mt 9,4 Lc 9,44 Jo 13,2 16,6 i in.). A ta właśnie „dostaje się do serca”.

<sup>3</sup>Pojawia się tu problem rzekomego "złego i złośliwego serca" ludzi<sup>13,15</sup> Mc 2,6 Lc 24,25 Jo 12,40 Ac 7,51 Hb 3,10. Pierwsze pytanie, to: dlaczego chrześcijański bóg nie jest znawcą umysłów, lecz „serc” Ac 1,24 15,8? Dlaczego i w księgach Samuelowych bóg patrzy na serce 1S 16,7; dlaczego Chrystus zamieszkuje w sercach E 3,17 i t.p.? Serce należało do sfery uczuciowej, instynktowej, zwierzęcej, odbijającej się w Syjonie. Drugie pytanie: dlaczego Jezus uważa, iż akurat w ludzkich sercach jest 'złość' *kakia* i 'złośliwość' *poneria* (p. Mt 8,16), a nie w sercach zwierzęcych? *Kakos* i *poneros* są to określenia szatana-diabła, ale również epitety Słońca lub Księżyca w Mt 17,15 oraz Saula w Ac 9,13. Starotestamentowy Saul nazwany jest „sercem człowieka” 1S 17,32, i serce jako organ wewnętrzny nazywane było "słońcem ciała" {95}. Co więcej, słoneczne konotacje ma również bóg ojciec Mt 5,45 13,43 17,2 Ap 1,16, też przez „oczy serca” E 1,18. Tylko u Dn to głowa człowieka jest Słońcem wszechświata Dn 2,32.38.

<sup>4</sup>{318} wskazuje rację rozróżnienia między liczbą gramatyczną: liczba mnoga odnosi się do czynów widocznych na zewnątrz, natomiast l.p. do postaw zazwyczaj ukrywanych.

<sup>5</sup>'Oko złośliwe' *ophthalmos poneros* jest też w Mt 6,23, i tam może być księżycem („światło które jest ciemnością”).

usłyszawszy *jakaś* kobieta około niego, której<sup>2061 G f</sup> miało<sup>1202 3s ipf</sup> <sup>1</sup>córczątko<sup>1313 N,As n</sup> jej<sup>G</sup> ducha<sup>N,As n</sup> nie oczyszczonego<sup>N,As n,</sup> przyszedłszy<sup>1139 Ns f pt ao</sup> padła do istoty<sup>2417 ao</sup> istotnie do nóg jego. **7,26** Ta zaś kobieta *jakościowo* była Hellenka, Syrofenicjanka rodzajem<sup>575 D,</sup> i <sup>2</sup>wzywała do uwyrażnienia się<sup>1141 ipf</sup> go aby to <sup>3</sup>bóstwo *pochodzące od daimona*<sup>608 A n</sup> wyrzuciłby<sup>ao sb ac</sup> z córki<sup>1312 G</sup> jej. **7,27** I powiadał jej: Puść od siebie<sup>439 ao it ac</sup> *wpierw* *możliwe* zostać nakarmione<sup>ao if ps, Aci</sup> *uczynić* te wiadome potomki<sup>Ap n,</sup> nie bowiem jest odpowiednio dogodne<sup>1440 N n</sup> wziąć<sup>1681 ao if</sup> chleb potomków<sup>G</sup> i <sup>4</sup>psiątkom<sup>1661 Dp n</sup> rzucić<sup>ao</sup>. **7,28** Ta zaś odróżniła się *dla odpowiedzi*<sup>311 ao</sup> i powiada<sup>pr</sup> mu: Utwierdżający panie, i psiątka pod spodem<sup>2879</sup> *czworonożnego stołu*<sup>2813 G</sup> jedzą od okruszyn dzieci<sup>2118 Gp</sup>. **7,29** I rzekł jej: Przez ten właśnie odwzorowany wniosek<sup>A</sup> prowadź się pod *tym* zwierzchnictwem<sup>2860 pr ac,</sup> wyszło<sup>1016 pf</sup> z córki twojej to bóstwo *pochodzące od daimona*. **7,30** I odszedłszy<sup>283 Ns f pt ao</sup> do domu swego znalazła<sup>ao</sup> to dziecko <sup>5</sup>rzuczone<sup>463 As n pt pf ps</sup> na <sup>6</sup>łóże<sup>1581 A</sup> i to bóstwo *pochodzące od daimona*<sup>A</sup> wyszło<sup>1016 As n pt pf ac</sup>.

**7,31** I na powrót wyszedłszy<sup>1016 ao</sup> z granic Tyrosu przyszedł przez-z Sidonu<sup>G</sup> do morza Galilai z dołu na<sup>155</sup> <sup>As n</sup> *środek* granic Dziesięciomiasta<sup>638 Gp f</sup>. **7,32** I przynoszą mu mającego przytępione zmysły<sup>1673</sup> i z trudem gadającego<sup>1877 A</sup> i przyzywają go aby nałożyłby na dodatek<sup>1111 ao sb ac</sup> mu rękę. **7,33** I <sup>7</sup>odebrawszy dla siebie<sup>318 Ns pt ao md</sup> go od dręczącego tłumu *do tej którą miał* z góry aż na dół w<sup>1454</sup> swoją własną *sferę*<sup>1334 As f,</sup> <sup>8</sup>rzucił<sup>463 ao</sup> palce jego (swoje)<sup>430 G</sup> do uszu<sup>2091</sup> jego i <sup>9</sup>plunawszy<sup>2454 ao</sup> *dotknięciem* przyczepił sobie zarzewie<sup>347 ao id md</sup> języka<sup>G</sup> jego **7,34** i wzniosłszy spojrzenie do źródła w górze<sup>158 Ns pt ao ac</sup> do sfery funkcji wiadomego nieba<sup>A</sup>, westchnął wąsko<sup>2621 ao</sup> i powiada mu: Effatha, które jest: Na wskroś wstecz - w górę zostaną otworzone<sup>701 2s ao it ps</sup>. **7,35** I prosto z tego - na-

1Gr. *thygatron*, zdrob. od *thygater* ‘córka’.

2Nie wiadomo dlaczego nie ojciec dziecka przedstawił tę prośbę.

3O rozróżnianiu ducha nieczystego i demona p. przyp. do 3,15. {318} zauważa, iż kiedy jest mowa o wychodzeniu, wyrzucaniu (oddolnym?), używa się słowa „demon”, gdy zaś o jego własnym działaniu (odgórnym?), używa się terminu „duch nieczysty” s.437.

4Gr. *kynarion* zdrob. od *kyon* ‘pies’. Także wówczas w stosunku do ludzi było to określenie bardzo pogardliwe i obelżywe. Pies miał złe konotacje w całej kulturze starożytnej, zapewne z powodu swej służalczości i przekupności, także w N.t. Mt 7,6 15,26 Ph 3,2 2P 2,22 Ap 22,15. Pk134. Jezus ostro rozróżnia nację izraelską („potomki” – człowiecze), od nacji innego rodzaju („psiątka” – zwierzęce). Wypowiedź ta ukazuje relacje między narodowością izraelską (i ich potomkami przechrztami w kościele) a innymi narodowościami: jeżeli się unią do psa mogą liczyć na okruszki z ich stołu.

5Gr. *ballo* ‘rzucić’. Przekłady zamiast ‘rzuczone’ dają: „leżące”. Rzeczywiście, uderzające jest, iż w wielu miejscach, gdy bardziej odpowiednie byłyby inne, znane też w N.t., czasowniki (jak te proponowane przez przekładowców), pisarze ewangelii na określenie czynności Jezusa z upodobaniem stosują *ballo*, n.p. Mt 10,34 Mc 7,33 Lc 12,49 Jo 13,5 Ap 14,16. Podobnie synonimiczny czasownik *ek-plesso* ‘wydzielać, wypędzać razami, uderzeniami’ (na nauce i czynach jego). ‘Rzucanie’ *ballo* to czynność diabła Ap 2,10 i istotne jego imię *dia-bolos*.

6Czy dlatego, że ‘łóże, sofa’ *kline* było *hypo-kato* ‘w dole poniżej, pod spodem’ stołu”, jak psiątka w.28?

7Gdyż „wykonanie tych czynności przed tłumem mogłoby wywołać skojarzenia z działalnością magiczną” {318}.

8Znów gr. *ballo*. P. przyp do Mc 7,30.

9Opis przypomina hellenistyczne zabiegi magiczne, +Mc 8,23-25. Por. {171}s.98.101. Nie jest jasne, na co Jezus plunął. Zdaniem {318} Jezus plunął na swoje palce

tychmiast zostały otworzone wstecz - w górę<sup>238</sup> ao ps jego<sup>1</sup> słuchy z zaświata<sup>91</sup> Np i został rozwiązany<sup>1743</sup> ao ps więz<sup>651</sup> języka jego i gadał<sup>1678</sup> ipf należycie prostopadle<sup>2049</sup>. **7,36** I na wskroś zdefiniował się<sup>714</sup> ao md im aby żadną metodą ani jednemu nie powiadaliby<sup>1697</sup> pr sb ac; to które<sup>As n</sup> zaś im na wskroś definiował się<sup>714</sup> ipf md, oni bardziej *jako* będące wokół większym nadmiarem<sup>2249</sup> As n, adv ogłaszali<sup>1555</sup> ipf ac. **7,37** I ponad będące wokół większym nadmiarem<sup>2869</sup> adv<sup>2</sup> byli wystraszeni uderzeniami<sup>888</sup> ipf ps powiadając: Odpowiednio<sup>1442</sup> wszystkie sprawy<sup>Ap n</sup> uczynił<sup>2314</sup> pf, i mających przytępione zmysły<sup>1673</sup> Ap czyni *mogącymi* słyszeć<sup>pr</sup> if i niegadających<sup>Ap</sup> *mogącymi* gadać.

**8,1** W owych dniach na powrót *wskutek* wielolicznego<sup>G, Gab</sup> dręczącego tłumu<sup>Gs</sup> będącego<sup>834</sup> Gs m pt pr i nie mających<sup>1202</sup> Gp pt pr co zjedliby<sup>1143</sup> ao sb, wezwawszy istotnie do siebie<sup>Ns m pt ao md-dp</sup> uczniów powiada im: **8,2** Jednoczę się wewnętrznym narządem<sup>2602</sup> pr md-ps-dp aktywnie na ten tłum, że już dni<sup>Np f</sup> trzy pozostają do istoty<sup>2415</sup> 3p pr ac mi<sup>D</sup> i nie mają co zjedliby<sup>1143</sup> ao sb, **8,3** i jeźliby rozwiąawszy uwolniłbym<sup>323</sup> ao sb ac ich<sup>Ap</sup> poszczących<sup>1930</sup> Ap do domu<sup>As</sup> ich<sup>Gp</sup>, przez rozwiązanie będą wyczerpani<sup>881</sup> ft id ps w drodze; i jacyś<sup>2802</sup> Np m z nich<sup>Gp</sup> od w z *miejsc* o długiej odległości<sup>1760</sup> przybyli<sup>1237</sup> pf. **8,4** I odróżnili się dla odpowiedzi jemu uczniowie jego że: Skąd tych właśnie<sup>2094</sup> Ap m będzie mógł<sup>779</sup> ft<sup>3</sup> ktoś bezpośrednio tutaj nakarmić<sup>3005</sup> ao z chlebów<sup>Gp</sup> na spustoszonej i opuszczonej okolicy<sup>1131</sup> G? **8,5** I wzywał do wyrażenia się<sup>1141</sup> ipf ich: Jak liczne macie chleby<sup>Ap?</sup> Ci zaś rzekli: Siedem. **8,6** I rozkazuje<sup>pr</sup> tłumowi paść wstecz do źródła ku pożywieniu<sup>198</sup> ao na ziemi<sup>G</sup>. I wzięwszy te siedem chleby<sup>Ap</sup> <sup>4</sup>łatwodzięcznie udzieliwszy się w *podziękowaniu*<sup>1191</sup> Ns pt ao ac połamał<sup>1568</sup> ao ac i dawał<sup>ipf ac</sup> uczniom swoim aby kładliby obok-przeciw<sup>pr sb ac</sup>, i położyli obok-przeciw<sup>ao id ac</sup> tłumowi<sup>D</sup>. **8,7** I mieli<sup>1202</sup> ipf<sup>5</sup> rybki<sup>1378</sup> Ap n niewieloliczne; i łatwo dogodnie odwzorowawszy we wniosku<sup>Ns m pt ao ac</sup> one<sup>430</sup> Ap n rzekł i te właśnie kłaść obok-przeciw<sup>pr</sup>. **8,8** I zjedli<sup>1143</sup> ao ac i zostali nakarmieni<sup>3005</sup> ao ps i unieśli<sup>70</sup> ao ac okalające nadmiary<sup>Ap n</sup> ułamków<sup>Gp n</sup> siedem<sup>6</sup> okrągło plecione kobiałki<sup>2610</sup> Ap f. **8,9** Byli *jakościowo*<sup>ipf</sup> zaś tak jak cztery razy tysiące<sup>Np</sup>. I rozwiąawszy uwolnił<sup>323</sup> ao ich. **8,10** I prosto potem wstąpiwszy<sup>938</sup> ao do statku wspólnie z uczniami<sup>Gp</sup> swymi przyjechał do części-dzielnic<sup>1825</sup> Ap n Dalmanuthy<sup>indecl</sup>.

**8,11** I wyszli farisaiosi i poczęli sobie *aby* szukać badawczo dla razem<sup>Z</sup> <sup>2659</sup> pr ac nim<sup>D</sup>, szukając badawczo<sup>1214</sup> Np pt pr od strony jego<sup>G</sup> *jakiś* znak boży od nieba - doświadczając<sup>2209</sup> go. **8,12** I westchnąwszy wąsko w górę<sup>Ns pt ao ac</sup> duchem<sup>D</sup> swoim powiada: Po co

1Gr. *akoe*. Przekłady nie rozróżniają *ous* 'ucho' 7,33 od *akoe* w 7,35. Por. Mt 14,1n oraz przyp. do Mt 13,14 Lc 7,1.

2Gr. *ek-plesso*. P. przyp. do Mt 7,28 19,25.

3To drugie nakarmienie jest chrystologiczne; pierwsze – antropologiczne (uczniowie) {318}.

4Gr. *eu-charisteo* p. przyp. do Mt 15,36. Są istotne różnice między dwoma nakarmieniami: tu w Mc 8,6 Jezus 'dziękuje' *eucharisteo* za siedem chlebów (przyswaja sobie?), ale ich nie 'błogosławi' *eulogeo*; w Mc 6,41 błogosławi pięć chlebów, ale nie dziękuje za nie. W 6,37 „dać jeść” mają uczniowie; w 8,5 nie ma o tym mowy (daje jeść sam Jezus?).

5Gr. *ichthydion*, zdrob. od *ichthys* które służyły nakarmieniu pięciu tysięcy w 6,38.

6Gr. *spyris* od *speira* 'splot, węzowy splot, kohorta'; inne niż 'kosz' *kofinos* 6,43.



ród ten właśnie <sup>2094 Ns f</sup> szuka badawczo znak boży <sup>A</sup>? Zaiste powiadam wam, jeżeli <sup>826</sup> będzie dany <sup>734 ft ps</sup> rodowi temu właśnie znak boży...<sup>1</sup> **8,13** I puściwszy od siebie <sup>439 Ns pt ao ac</sup> ich, na powrót wstąpiwszy odjechał do tego *brzegu* <sup>As n</sup> na przeciwległym krańcu.

**8,14** I <sup>2</sup>przez nałożenie na siebie *zapomnienia* nakazali sobie zapomnieć <sup>1084 ao md-dp</sup> wziąć <sup>1681 ao</sup> chleby <sup>Ap</sup>, i jeżeli nie jeden <sup>843 A</sup> chleb <sup>As m</sup>, nie mieli <sup>1202 ipf</sup> wspólnie z sobą samymi <sup>Gp</sup> w statku. **8,15** I na wskroś definiował się <sup>714 ipf md</sup> im powiadając: Patrzcie <sup>2041 2p pr ac</sup>, <sup>3</sup>poglądajcie <sup>516 pr ac</sup> od <sup>289</sup> wiadomego <sup>4</sup>zaczynu <sup>1219 G</sup> farisaiosów <sup>Gp</sup> i wiadomego <sup>G</sup> Herodesa <sup>G</sup>. **8,16** I na wskroś wnioskowali <sup>692 ipf</sup> istotnie do wzajemnych <sup>Ap</sup> że chleby <sup>Ap</sup> nie mają <sup>3p pr</sup>. **8,17** I rozeznawszy <sup>585 ao</sup> powiada im: Po co na wskroś wnioskujecie że chleby <sup>Ap</sup> nie macie? Jeszcze nie rozumiecie ani nie puszczacie razem ze swoim rozumowaniem <sup>2713 pr</sup>? Uczynione skrzeptym <sup>2471 As pt pf ps</sup> macie serce <sup>As</sup> wasze? **8,18** Oczy mając nie pogładcie i uszy <sup>2091 Ap</sup> mając nie słuchacie <sup>93 pr ac</sup>? I nie przypominacie sobie **8,19** gdy te pięć chleby połamałem <sup>1568 ao ac</sup> do pięć *razy* tysiące <sup>Ap m</sup>, jak liczne <sup>2345 Ap</sup> kosze <sup>1624 Ap m</sup> ułamków <sup>Gp n</sup> dopełnione <sup>2299 Ap m</sup> unieśliście <sup>70 ao ac</sup>? Powiadają mu: Dwanaście. **8,20** Gdy siedem do cztery *razy* tysiące, <sup>5</sup>z jak licznych <sup>Gp</sup> <sup>6</sup>okrągło

---

1 Zdanie wygląda na urwane (podobny zabieg literacki w Ap10,7). Używane było, jako hebraizm, w zaklęciach {6} B.VIII {13}s.384, jako zaklęcie w przysięgach w znaczeniu „że” Ge 14,23 1S 3,14 {318}.

2 Gr. *epi-lanthano* od *epi* ‘na, nadto’ i *lanthano* ‘ujść uwagi, ukryć się, zapomnieć’. Czyli ‘chcieć zapomnieć’, ‘zamierzenie, umyślnie, świadomie, celowo, intencjonalnie, zapomnieć’. Rodzaj magicznej samoobłudy.

3 Gr. *blepo* ‘widzieć, patrzeć, poglądać’ – to znaczenie dominuje w N.t., także w złożeniach, i ono powinno być wszędzie uwzględnione. Natomiast. Abram. w {6} specjalnie dla nowotestamentalnych zwrotów *blepein apo tinou* oraz *blepein eautou hina*, *me* dodaje oddzielny punkt 5. z nowym znaczeniem „wystrzegać się”. Tymczasem w bliskiej LXX, nawet w sensie szerszym, duchowym, *ho blepon* to ‘poglądający, widzący t.j. „jasnowidz, prorok”, i stąd mogło przejść do N.t. znaczenie ‘poglądać, postrzegać’ duchowo, badać. Zatem *blepein apo tinou*, ‘poglądać od’ kogoś, może znaczyć „poglądać na podstawie” kogoś by rozpoznać, zbadać i ‘od’ niego przyjąć (Lc 21,30). Jeżeli chodzi o element przyjmowany, to w ewangeliach jest to zacytn faryzeuszy, pisarzy, Heroda Mc 8,15 12,38 Lc 21,30, ale też ‘granie roli pod kimś’ *hypokrisis* Lc 12,1 faryzeuszy i nauka faryzeuszy Mt 16,12. Nowy zaś zacytn to kobieta Mt 13,33, i bywa nim *kakia kai poneria* ‘złość i złośliwość’ 1C 5,8. Podobnie *blepein hina, me* Mt 24,4 Mc 13,5 Lc 21,8 Ac 13,40 1C 8,9 10,12 16,10 g 5,15 Cl 2,8 Hb 3,12 12,25 2Jo 8. Analogiczny zwrot *orate kai prosechete apo dzymes* w Mt 16,6.12, z *pros-echo* w roli *blepo*, też skłonił kościelnych przekładowców do nowego znaczenia *pros-echo*. Bo jak przedstawić Jezusa, który się sprzeciwia tym ludziom, a jednocześnie coś od nich przyjmuje? A przecież... są takie przykłady dwojakiego stosunku do uczonych Mt 23,2, wspólnego z nimi ucztowania Lc 7,36 11,37 14,1, ale z drugiej strony też łowienia z jego ust Lc 11,54 i radzenia się go Jo 3,1. Wygląda to na obopólną wymianę doktryn (por. „stare i nowe” Mt 13,52). Co w sumie skłania do poglądu, iż „uczonego w Piśmie” „rabina” Jezusa obsadzono w roli swojego „kuriera konnego” i reformatora religijnego, dla nowego sposobu „wypełnienia Prawa” Mt 5,17.

4 Uczniowie mają jeden chleb (-Jezusa?), a mają poglądać od (dwóch?) zacytnów: zacytnu faryzeuszy i zacytnu Heroda. W dwóch rodzajach zacytnu można uznać paralelę do dwóch zasad cudów. Może religijny chleb (zacytn, nauka) faryzeuszy odpowiada dwunastce zodiaku nieba (pierwszy cud rozmnożenia), a świecki chleb Heroda odpowiada siódemce „planet” Słońca (drugi cud)?

5 Okoliczności drugiego cudu, pozornie podobnego, wyrażone są innymi słowami, innym szykiem wyrazów i innymi przypadkami.

6 W tym drugim rozmnożeniu nie są to ‘kosze’ *kofinos*, lecz ‘kobiółki’ *spyris*. Przekłady nie rozróżniają: „kosze”.

plecionych kobiałek<sup>2610 Gp</sup> <sup>1</sup>dopełnienia<sup>2302 Ap n</sup> ułamków<sup>Gp n</sup> unieśliście<sup>70 ao ac</sup>? I powiadają: Z siedmiu<sup>indecl.</sup> **8,21** I powiadał im: Jeszcze nie puszczacie razem ze swoim rozumowaniem<sup>2713 pr</sup>?

**8,22** I przychodzą do Bethsaidan. I przyprowadzają<sup>2922 pr</sup> mu <sup>2</sup>ślepego i przyzywają go aby jego<sup>G</sup> dotknąwszy się przyczepiłby sobie zarzewie<sup>347 ao sb md.</sup> **8,23** I pochwyciwszy sobie<sup>1083 Ns pt ao md-dp</sup> ręki<sup>G</sup> <sup>3</sup>ślepego<sup>G</sup>, wyprowadził<sup>899 ao</sup> go na zewnątrz tej otwartej wiejskiej osady<sup>1669 G</sup> i plunąwszy<sup>2454 ao</sup> do narządów wzrokowych<sup>2013 Ap n</sup> jego, nadto położywszy<sup>1111 ao</sup> ręce jemu<sup>D</sup>, nadto wzywał do uwyrażnienia się<sup>1060 ipf ac</sup> go: Czy coś pogładasz? **8,24** I wzniosłszy spojrzenie do źródła w górze<sup>158 Ns pt ao ac</sup> powiadał: Poglądam wiadomych<sup>Ap</sup> ludzi, że tak jak *jakiś*<sup>4</sup> drzewa<sup>642 Ap n</sup> widzę<sup>2041 pr</sup> depczących wkoło<sup>2242 Ap m pt pr ac</sup>. **8,25** Zatem na powrót<sup>2126</sup> nadto położył<sup>1111 ao</sup> ręce aktywnie na oczy<sup>2101 Ap</sup> jego, i przejrzał na wskroś<sup>668 ao</sup>, i <sup>5</sup>od stanu poprzedniego z góry stawił<sup>304 ao ac</sup>, i wglądał<sup>941 ipf ac</sup> <sup>6</sup>jak z daleka promieniujący<sup>2792</sup> wszystkie rzeczy<sup>razem</sup><sup>277 Ap n</sup>. **8,26** I odprawił<sup>334 ao</sup> go do sfery funkcji domu<sup>A</sup> jego powiadając: Ani do sfery funkcji tej otwartej wiejskiej osady *żeby nie* wszedłbyś<sup>846 ao sb ac</sup>.

**8,27** I wyszedł Jezus i uczniowie jego do otwartych wiejskich osad<sup>1669</sup> <sup>7</sup>Kaisarei<sup>Gs f</sup>, tej Filipposa. I w drodze nadto wzywał do uwyrażnienia się<sup>1060 ipf ac</sup> uczniów swoich powiadając im: *Jako* kogo<sup>2803 As m</sup> mnie<sup>A</sup> powiadają wiadomi ludzie *obowiązanego jakościowo* być<sup>834 pr if, Aci</sup>? **8,28** Ci zaś rzekli mu powiadając: *Jako* Joannesa<sup>A</sup>, tego<sup>A</sup> zanurzyciela *dla pograżenia i zatopienia*<sup>467 A</sup>, i inni *jako* Eliasa<sup>A</sup>, inni zaś *że jest* jeden<sup>843 Ns</sup> z wiadomych proroków<sup>Gp</sup>. **8,29** I on nadto wzywał do uwyrażnienia się<sup>1060 ipf ac</sup> ich: Wy zaś *jako* kogo<sup>A</sup> mnie<sup>A</sup> powiadacie *obowiązanego jakościowo* być<sup>834 pr if, Aci</sup>? Odróżniwszy się dla odpowiedzi Petros powiada mu: Ty *jakościowo* jesteś<sup>8</sup> ten wiadomy po-

1 Może to 'dopełnienie' *pleroma* jest dodawane aby uczynić 'dopełnione' *pleres* to z 8,19. Bo *pleroma* w Mc 2,21 jest dodawaną, uzupełniającą łata (7+5=12?). Ustęp ten wydaje się być podany jako wyjaśnienie obu cudów, ale według jakiejś zawiłej arytmetyki lub gematrii.

2 Cud ten może być literackim zobrazowaniem powyższych dwóch zasad cudotwórstwa, tu dokonywanych w dwóch etapach: zodiakalnego i słonecznego (*telaugos*), i też dwoma różnymi zabiegami. „Człowieki jak drzewa” mają odpowiednik zodiakalny {105} s.54. Tego cudu, jak i z 7,31, nie ma u innych ewangelistów. Może z powodu, iż szczegóły opisu mają cechy zabiegów magicznych.

3 {145} uważa, że ów chory nie był całkowitym ślepcem s.208. Jednak ów ślepiec widzi ludzi (niebiańskich?) jakby drzewa wkoło chodzące dopiero po pierwszym etapie uzdrowienia 8,23.

4 Gr. *dendron* 'drzewo rosnące, żywe', jako synonim narodu Mt 3,10 7,19, a także człowieka Mt 12,33 Mc 8,24 Lc 23,31 Jc 3,12 Jd 12 Ap 11,4 22,2. Może ewangelista dał wyraz mitom o pochodzeniu ludzi od drzew. Nie jest to *kylon* 'drewno' - jak dwa 'drewna' w Edenie Ge 2,9, ani 'drewno' krzyża.

5 Gr. *apo-kat-histemi*. To czynił Elias Mc 9,12.

6 Gr. *telaugos* przysł. od *tel-ages*, pochodzącego od *tele* 'z dala, w dali, daleko' i *auge* 'promienie, świt, wschód słońca'; zwłaszcza o Słońcu. W N.t. *auge*, *augadzo* i *di-augadzo* o świtanie dnia, o świtanie chwały chrystusa.

7 Cesarza symbolizowało Słońce. Glob 'Słońca' *helios* jako woźnica był ciągnięty przez zaprzęg czterech koni - światła 4 pór roku. Filippos znaczy 'miłujący konie', może więc symbolizować Słońce. W Jo 12,22 Filippos przychodzi do Andreasa 'mężowego' (więc fallicznego) i ci dwaj kupują się w Jezusie.

8 Pomazanie to skutkuje „cierpieniami” 8,31 i wymaga „zaparcia się siebie” 8,34. *Ten wiadomy* żydom pomazaniec - to wówczas syn Dawida, którym duchowo mógł być nowy Dawid, genetycznie Solomon, socjalnie zaś Jonatan. Jezus

mazaniec. **8,30** I nadał naganne oszacowanie<sup>1112</sup> ao im aby żadną metodą ani jednemu *nie*  
Ds m *obecnie* powiadałiby<sup>1697</sup> pr sb ac około niego<sup>G</sup>.

**8,31** I począł sobie nauczać<sup>pr</sup> ich, że <sup>1</sup>obowiązuje<sup>659</sup> 3s pres impers *uczynić* wiadomego  
syna<sup>A, Aci</sup> wiadomego człowieka<sup>G</sup> *mogącym przez* wieloliczne<sup>Ap n</sup> ucierpieć<sup>2195</sup> ao, i <sup>2</sup>zo-  
stać *odrzuconym* po sprawdzeniu przyjęcia<sup>300</sup> ao if ps pod przewodnictwem starszych<sup>Gp</sup> i pra-  
początkowych kapłanów<sup>Gp</sup> i pisarzy<sup>Gp</sup>, i *zostać odłączonym* przez zabicie<sup>ao if ps</sup>, i potem-  
za trzy dni<sup>Ap</sup> stawić się na górę<sup>233</sup> ao if ac. **8,32** I wszystkospływem<sup>2192</sup> ten odwzorowany  
wniosek<sup>A</sup> gadał<sup>1678</sup> ipf. I wzięwszy do swojej istoty<sup>2414</sup> Ns pt ao md Petros go, począł sobie  
*aby* nadawać naganne oszacowanie<sup>1112</sup> pr ac jemu. **8,33** Ten zaś obrócony na powrót<sup>1105</sup> Ns pt  
ao ps i ujrawszy uczniów swoich nadał naganne oszacowanie<sup>1112</sup> ao Petrosowi i powia-  
da: Prowadź się pod zwierzchnictwem *moim*<sup>2860</sup> pr it ac do tyłu<sup>2033</sup> mojego<sup>818</sup> G, satanasie, że  
nie <sup>3</sup>zamyślasz z *umiarkowania*<sup>2954</sup> pr <sup>4</sup>wiadome *sprawy*<sup>Ap n</sup> wiadomego boga<sup>G</sup>, ale wia-  
dome *sprawy*<sup>Ap n</sup> tych człowieków<sup>Gp</sup>. **8,34** I wezwawszy istotnie do siebie<sup>Ns pt ao md-dp</sup> tłum  
razem z uczniami swymi, rzekł im: Jeżeli ktoś chce do tyłu<sup>2033</sup> *należącego do* mnie<sup>G</sup>  
wdrażać się<sup>pr if ac</sup>, niech odeprze<sup>275</sup> ao it md-dp siebie samego<sup>A</sup> i <sup>5</sup>niech uniesie<sup>70</sup> 3s ao it ac wiado-  
my *stawiany* pal<sup>2615</sup> A swój<sup>G</sup> i niech wdraża się<sup>pr it ac</sup> mi<sup>818</sup> D. **8,35** Który bowiem jeżeli  
ewentualnie ewentualnie obecnie chce<sup>1276</sup> pr sb duszę swoją ocalić<sup>2742</sup> ao if, odłączy przez za-  
tracenie<sup>320</sup> ft id ją; który zaś ewentualnie odłączy przez zatracenie<sup>ft id</sup> duszę swoją z po-  
wodu<sup>975</sup> mnie<sup>818</sup> Gs i tej nagrody za łatwodogodną nowinę<sup>Gs</sup>, ocali<sup>2742</sup> ft ją. **8,36** Co bo-  
wiem wspomaga<sup>3059</sup> pr id ac *jakiegoś* człowieka<sup>A</sup> przebiegle zyskać<sup>1545</sup> ao if ac wiadomy natu-  
ralny ustrój światowy<sup>A</sup> cały, i <sup>6</sup>poddać karnemu uszkodzeniu<sup>1213</sup> ao if ps duszę<sup>A</sup> swoją? **8,37**  
Co bowiem dałby<sup>734</sup> ao sb *jakiś* człowiek *jako* przedmiot dany w zamian<sup>A</sup> duszy<sup>G</sup> swo-  
jej? **8,38** Który bowiem jeżeliby<sup>7</sup> nawstydziłby się na<sup>1040</sup> ao sb ps-dp mnie<sup>818</sup> A i wiadome

nakazał trzymanie w tajemnicy, że określony syn człowieka zawłaszcza synostwo Dawidowe - niejako kradnąc go ortodoksyjnym Żydom.

1 Gr. *dei* od *deo* 'wiązać' (też religijnie, prawnie), stąd: zobowiązanie, powinność, potrzeba. Słownik {7} dla *deo* nie podaje znaczenia „przymusu”, chociaż specjalnie wyodrębnia tę formę *dei* (z tymi kościelnymi znaczeniami), która zresztą w {6} też ma znaczenie 'powinności, potrzeby'. W tym przypadku przekłady wołają bardziej rygorystycznie: „musi”, co raczej *echo, mello, anankadzo* (od *ananke* konieczność, przymus) {7}. Już lepiej {1}: „ma” (uczynić). Ciąg znaczeniowy tworzą: składnia Aci („obowiązany, skłonny” – „jesteś *jakościowo*” – „około niego” – „obowiązuje”).

2 Gr. *apo-dokimadzo*. P. przyp. do Mc 12,10.

3 Gr. *froneo*. 'Myśleć o sprawach kogoś' *fronein ta tinos* jest synonimem „być według kogoś” Rm 8,5, co jest bliskie pojęciu synostwa duchowego. Czy więc myślenie człowieka-Petrosa, które jest szatanem, byłoby synem ciał?

4+Mt 16,23. Czy więc sprawy człowieków nie są sprawami tego boga? Po co więc komuś bóg nieczłowieczy? Wtedy ani boży duch św. ani boży chrystus nie dawałyby żadnej nadziei istocie człowieczej, jego pragnieniom, wysiłkom i dorobkowi.

5 Gr. *airo, aeiro* 'podnosić, unosić wzwyż, wznosić w górę', też 'wzbudzać, podniecać, unieść i zabrać {6}. Przekłady: „weźmie”, co normalnie *lambano, dechomai, pro-, epi-lambano* {7}. Bo „unieść swój pal” byłoby obsceniczne?

6 Gr. *dzemioo* znaczy zasadniczo 'karać' n.p. grzywną, stąd też 'powodować stratę' {6} {7} {9}. Jezus nie lubi karnego wychowywania duszy, może z powodu, iż jest ona ośrodkiem życia zwierzęcego. Widać u Jezusa odrazę do karania, presji i opresji, które powoduje stosowanie Prawa. Przekład BT zaostrza: „utracić”.

7 Gr. *ep-aischyno* 'na-wstydzić się'. W ewangeliach tylko w tej perykopie u Mt i Mc. Nie jest pewne, czy zdanie to wyraża „kontrast między Jezusem a plemieniem”, jak rozumie {145}, czy wnioski Jezusa są afirmatywne względem

moje własne <sup>945</sup>Ap wnioski *odwzorowane* <sup>1726</sup>Ap w wiadomym <sup>1</sup>rodzie <sup>565</sup>tym właśnie <sup>2094</sup>D f tym cudzołożnym <sup>1880</sup>i uchybiającym celu, i ten syn tego człowieka <sup>G</sup>nawstydzi się na <sup>1040</sup>ft id ps-dp niego <sup>A</sup>, <sup>2</sup>gdyby przyjechałby <sup>1139</sup>ao sb ac w wiadomej sławie wiadomego ojca swego wspólnie z wiadomymi aniołami <sup>Gp</sup>, tymi świętymi <sup>Gp</sup>.

**9,1** I powiadał im: Zaiste powiadam wam, że są *jakościowo* <sup>pr</sup> niektórzy <sup>2802</sup>Np m bezpośrednio tutaj z wiadomych *od przeszłości stale* stojących <sup>1372</sup>Gp m pt pf ac, tacy którzy <sup>2067</sup>Np m żadną metodą nie zasmakowaliby <sup>579</sup>ao sb md-dp śmierci aż by ujrzeliby <sup>2041</sup>ao sb ac tę królewską władzę <sup>A f</sup> tego boga <sup>G</sup> *od przeszłości* przychodzącą <sup>1139</sup>A f pt pf ac w mocy <sup>780</sup>D.

**9,2** I potem-za-w <sup>1831</sup>dni <sup>A</sup> <sup>3</sup>sześć zabiera z sobą <sup>pr ac</sup> Jezus Petrosa i Jakobosa i Joannesa, i <sup>4</sup>niesie wzwyż <sup>213</sup>pr ac ich do sfery funkcji *jakiejś* górowej istoty <sup>2057</sup>As n wysoko położonej <sup>2902</sup>którą miał z góry aż na dół przez wszystko w <sup>1454</sup>swoją własną *sferę* <sup>As f</sup> wyłącznie jedynych <sup>1888</sup>Ap m. I otrzymał zmienioną postać <sup>1836</sup>ao id ps W doistotnym przedzie <sup>954</sup>ich <sup>G</sup>, **9,3** i szaty jego *jako jedna* stała się <sup>584</sup>ao lśniące <sup>2629</sup>Np n pt pr białe <sup>Np n</sup> nadzwyczajnie, jakie <sup>2000</sup>N,Ap n <sup>5</sup>*jakiś* folusznik <sup>588</sup>na ziemi nie może w ten właśnie sposób wybielić. **9,4** I został ukazany <sup>2041</sup>ao ps im Elias <sup>6</sup>razem z <sup>2686</sup>Moysesem <sup>D</sup>, i byli *jakościowo* <sup>7</sup>zgadujący się do razem <sup>2665</sup>Np m pt pr ac Je-

---

tego plemienia, jak w 9,19, są więc dokonane w tym rodzaju z jego uznaniem i wykorzystaniem jego cech. Gr. *moichalis* 'cudzołożna' +Mt 12,39 16,4, także o sprzeniewierzeniu się bogu; tu, w związku z rodzajem, o skundle- niu duchowym. Takiemu rodzajowi jednak Jezus chce dać znak Jonasa, czyli syna człowieka Mt 12,39n. Na podsta- wie tej wypowiedzi „niektórzy badacze twierdzą, że Jezus nie jest tożsamy z synem człowieka, lecz poprzedza jego nadejście” {Wikip.}.

1 Gr. *genea*. Ale do elity duchowej Żydów jako *gennemata echidnon* Mc 3,7 12,34 23,33 Lc 3,7 Jezus ustosunkowuje się negatywnie. Jezus jest zbawcą oligarchicznym, chce zbawić tylko swój kościół, tę marną cząstkę narodu żydow- skiego, upadłą w zwierzęcość (jego owce, gołębnice, mała trzódka), przez swoje “wnioski odwzorowane w tym (upa- dłym) rodzaju”. Chociaż odwzorowania z takiego źródła są dla człowieka *aischyne* ‘wstydem, hańbą, sromotą, bez- czeszczaniem, sprośnością – specjalnie o zhańbieniu kobiety’ {6}. Gr. *aischyne* odpowiada hebr. *BSzT* o jeszcze wy- raźniejszym seksualnym znaczeniu: ‘srom, hańba, rozpusta, narząd płciowy’.

2 Przekłady kościelne tu i w wielu miejscach dają „przyjdzie”, zamieniając tryb warunkowy, przypuszczający, łączą- cy (*coniunctivus, subiunctivus*) na tryb oznajmujący (*indicativus*). Zabieg ten zapewne ma ukryć, sygnalizowaną w wielu wypowiedziach Jezusa, warunkowość, ewentualność, fakultatywność powtórnego przyjścia syna człowieka do ludzi. Obszerniej p. przyp. do Mt 10,23.

3 Szóstka prawdopodobnie symbolizuje tu człowieka - jak w Ap 13,18

4 Gr. *ana-fero*. Przekłady: „zaprowadził”, „wprowadził”, co normalnie *ago, an-ago* {7}. Znow te „podróże” Jezusa.

5 Gr. *gnafeus, knafeus* ‘folusznik, gręplarz’ wełny grzebieniem {6}; ‘zgrzeblarz, pilśniarz’ {7}. W N.t. jeszcze w zło- żeniu *a-gnafos* ‘nie gręplowany’ Mc 2,21. Paralelnie szaty i lśnienie mogą odpowiadać Eliasowi, a gręplarz i biel Moysesowi. U Mt 17,2 Moyses prawdopodobnie paralelnie odpowiada Słońcu, a Elias - światłu i szatom. U Lc 9,29 zaś biel - Moysesowi, a wybliskiwanie - Eliasowi. Natomiast “farbować” (BiZ) to *bapto* {7}.

6 Gr. *syn* ‘razem z’ powtórzone dla Jezusa, stąd może astralna (słoneczno-księżycowa) jedność Eliasza-Moysesesa a również Jezusa. Natomiast z uczniami Jezus jest *meta* ‘wspólnie z’ 9,8, .

7 Widoczna tu wektorowość ich rozmowy skierowana do Jezusa jako celu. Przekłady tylko: „rozmawiali z Jezusem”.

zusowi <sup>D</sup>. **9,5** I <sup>1</sup>odróżniwszy się <sup>311</sup> Petros powiada Jezusowi: <sup>2</sup>Mój rabinie, odpowiednie i dogodne <sup>1440 Ns n</sup> jest *to które uczyniło* nas <sup>A</sup> bezpośrednio tutaj *mogącymi* być obecnie <sup>834 pr if, Aci,</sup> i *może uczynilibyśmy* <sup>2314 ao sb ac</sup> trzy namioty <sup>2564 Ap f:</sup> tobie jeden <sup>843 As f,</sup> i Moysesowi jeden, i Eliasowi jeden. **9,6** Nie bowiem *przedtem* wiedział <sup>1983 ppf</sup> w co <sup>N,As n</sup> odróżniłby się <sup>311 3s ao sb ps-dp,</sup> wystraszeni bowiem stali się <sup>584 ao md.</sup> **9,7** I stała się *jakaś* <sup>3</sup>chmura <sup>1922</sup> nakładająca się jako osłona <sup>1100 Ns f</sup> <sup>pt pr ac</sup> im, i stał się *jakiś* głos z wewnątrz tej chmury: Ten właśnie jest *jakościowo* ten wiadomy syn mój, ten umiłowany <sup>17;</sup> słuchajcie <sup>pr</sup> *należące do* niego <sup>G.</sup> **9,8** I nagle - z nieprzewidzianego wkoło obejrzawszy sobie <sup>2229 Np m pt ao md</sup> już w zupełności nikogo <sup>2080 As m</sup> *nie* ujrzeli, ale tego Jezusa <sup>A</sup> wyłącznie jedyne <sup>1888 A</sup> wspólnie z <sup>1831</sup> sobą samymi <sup>Gp.</sup>

**9,9** I w czasie *zstępujących* w dół <sup>Gp pt pr, Gab</sup> ich <sup>Gp</sup> <sup>4</sup>z wewnątrz <sup>851</sup> tej góry, na wskroś zdefiniował się <sup>714 ao md</sup> im aby <sup>5</sup>żadną metodą ani jednemu <sup>Ds m</sup> *sprawy* które <sup>2061 Ap n</sup> ujrzeli *nie* przeprowadziliby w *opowiadaniu* na wskroś przez wszystkie *osoby i zdarzenia* <sup>740 ao sb md-dp,</sup> jeżeli nie gdyby wiadomy syn wiadomego człowieka z

<sup>1</sup> Także tutaj *apokrino* nie ma znaczenia „odpowiedzi” ani nie jest związane z żadnym pytaniem.

<sup>2</sup> Jezus był żydowskim rabinem (w ewangeliami 13x). Stosował także zasady dysputy rabinackiej odpowiadając na pytanie pytaniem {317} s.310.316 i in.

<sup>3</sup> Gr. *nefele* ‘chmura, obłok, mgła’ jest rodzaju żeńskiego; hebr. *AiNN* - znaczy to samo ale w rodzaju męskim. W niej wstępują do nieba świadkowie Ap 11,12; na chmurze białej jest upodobniony (zmartwychwstały) syn człowieka Ap 14,14-16, też Mc 13,26; chmura często towarzyszy odchodzącemu i przychodzącemu synowi człowieka; chmura na zachodzie (Wenus wieczorna?) może jest narzędziem cudów Jezusa Lc 12,54; towarzyszyła też wyjściu Izraelitów z Egiptu 1C 10,1-2 dla których było to “zanurzenie w chmurze (obłoku) i morzu”, co może odpowiada odrodzeniu z wody i ducha Jo 3,5; chmura biała (w zn.: czysta) byłaby duchem świętym {51} s.106.

Jest kwestią, czy chmura może być tu odpowiednikiem namiotu. W Ap symbolem Jerusalema niebiańskiego jest namiot 21,2-3 oraz chmura 10,1 14,14. Zatem zamiast trzech materialnych namiotów bóg dał jedną duchową chmurę na Jezusa, która więc byłaby tą ‘miłością’ *agape* i duchem św., znakiem, że w tej chwili nie ma trzech reprezentantów Zakonu, ale tych trzech w jednym obiekcie miłości, Jezusie. Syn *agapetos* byłby więc drugim, wariantowym synem bożym i mesjaszem, powołanym wskutek sprzeniewierzenia się Mojżeszowi Jo 5,47 7,19 i Eliaszowi (Joannesowi) Mt 17,12 21,25. Wariantowym mesjaszem S.t. (zamiast Saula) był Dawid, którego imię znaczy ‘umiłowany’ {125}.

<sup>4</sup> Gr. *ek* ‘z, z wewnątrz’. Ta zbitka *ek orous* ‘z góry’ występuje tylko w tej scenie przemienienia Mc 9,9 Mt 17,9; w N.t. przeważa *ap orous* ‘od góry’, i starożytni kopiści licznie „poprawiali” ją na *apo* ‘od’ (p. aparat krytyczny). Podobnie dziwne jest ‘do góry’ *eis oros* zamiast ‘na górę’; ‘w górze’ *en orei* zamiast ‘na górze’ *ep oros, orei, orous* {400}.

Wiąże się to z szerszą kwestią: czym były biblijne święte góry? Aspekt UFOlogiczny jest tu niewykluczony. <sup>5</sup> Być może, tajemnicą przed judaistami Jezus chciał uczynić, iż “umiłowany” syn boga, t.j. chrystus Dawidowy, został zainstalowany na bazie grzesznego określonego syna człowieka, co by groziło, iż odrodzenie dokonałoby się nie ze szlachetnego człowieczeństwa, lecz z cielesnej zwierzęcości. Dzieje biblijne wskazują, że człowiek żydowski miał kłopot z dziką płciowością swoich **kobiet** Ez 16,30-34, podatnych na podszepty grzesznych duchów Ge 3,5 6,1-3 19,31, których nie umiały rozróżnić, por. też wpływ na Solomona, gdyż widać wyjątkowo silnie doszła u nich do głosu zwierzęca Syjonowa strona natury, natury małej skali i niskiego nieba, co zresztą wynikało z ogólnego wycofania się (pustynia, koczownictwo) tego narodu ze sfery naziemnej do niebiańskiej. Dlatego Mojżesz wprowadził surowe przepisy dotyczące obyczajowości kobiet. Echa starotestamentowej kwestii kobiecej słychać też w N.t.: 1C 11,3-10 2C 11,3 1Tm 2,11-14 E 5,22-24. Natomiast chrystus syn Dawida, ten szefunio spraw pokątnych, w osobie Jezusa okazał się kolaborantem z najbardziej zepsutym sortem określonego syna człowieka - ze złodziejami, cudzołożnicami i prostytutkami. Na uswięcenie i ubóstwienie zepsucia mozaistami nie mogli się zgodzić.

wewnątrz umarłych stawilby się na górę<sup>233 ao sb ac</sup> **9,10** I ten odwzorowany wniosek zatrzymali we władzy<sup>1631 ao ac</sup> istotnie do siebie samych<sup>Ap</sup> dla razem szukając badawczo<sup>Np pt pr ac</sup> co jest *jakościowo* to<sup>Ns n</sup> z wewnątrz umarłych stawić się na górę<sup>233 ao if ac</sup> **9,11** I nadto wzywali do uwyrażnienia się<sup>1060 ipf</sup> go, powiadając: Że powiadają pisarze że *uczynić* Eliasa<sup>A</sup> obowiązuje *mogącym* przyjść<sup>1139 ao if ac, Aci</sup> wpiersw<sup>As n, adv</sup>? **9,12** Ten zaś mówił<sup>2925 ipf, ao</sup> im: Elias wprowadzie przyszedłszy<sup>ao</sup> jako pierwsze<sup>As n, adv</sup> <sup>1</sup>od stanu poprzedniego z góry stawia<sup>304 3s pr id ac</sup> wszystkie *rzeczy i sprawy*<sup>2193 Ap n;</sup> <sup>2</sup>i jakże *od przeszłości* jest napisane<sup>602 pf ps</sup> wrogo na określonego syna<sup>A</sup> określonego człowieka<sup>G</sup> aby *przez* wieloliczne *rzeczy i sprawy*<sup>Ap n</sup> ucierpiałby<sup>2195 ao sb ac</sup> i zostałby wyłączony jako nikt<sup>1027 ao sb ps</sup>? **9,13** Ale powiadam wam, że i Elias przyszedł *i obecnie jest*<sup>1139 pf ac,</sup> i uczynili<sup>ao</sup> mu te które<sup>2064 Ap n</sup> chcieli<sup>1276 ipf,</sup> z góry tak jak *od przeszłości* jest napisane<sup>602 pf ps</sup> wrogo na niego<sup>A</sup>.

**9,14** I przyszedłszy<sup>Np</sup> istotnie do uczniów ujrzeni<sup>3p ao</sup> tłum wieloliczny wkoło w nich<sup>Ap</sup> i pisarzy do razem badawczo szukających<sup>2659 Ap pt pr ac</sup> istotnie do nich<sup>Ap</sup>. **9,15** I prosto potem wszystkich tłum<sup>Ns</sup> ujrzawszy go zostali spowodowani do wyrażenia zdziwienia<sup>870 3p ao ps</sup> i przybiegając do istoty<sup>Np m pt pr</sup> uprzejmie przyjmowali<sup>400 ipf md-ps-dp</sup> go. **9,16** I nadto wezwał do uwyrażnienia się<sup>1060 ao ac</sup> ich: Co do razem badawczo szukacie istotnie do nich<sup>Ap</sup>? **9,17** I odróżnił się *dla odpowiedzi* jemu<sup>3</sup> jeden z tłumy: Nauczycielu, przyprowadziłem<sup>2922 ao</sup> <sup>4</sup>syna mojego istotnie do ciebie, mającego<sup>1202 A pt pr</sup> *jakiegoś* ducha<sup>5</sup> *niega-*

1 Gr. *apo-kat-histemi* Eliasa ma zwrot odgórny *kata*; przeciwne znaczenie miało *an-istemi*, gdzie występuje zwrot od dolny *ana* (naziemnego syna człowieka 9,9, Jezusa 9,19). Słowo to w formie rzeczownikowej w zbitce: *apokatastasis panton* Ac 3,21 u Orygenesza znaczyło ‘nowy wszechpoczątek’ przez powrót wszechrzeczy do *logosu* - chrystusa {187}s.580. *Apokatastasis* (stąd kościelna „apokatastaza”) oznaczało ‘periodyczny powrót ciał niebieskich w obiegu kosmicznym, przywracanie słońca i księżyca po zaćmieniu’ {6}, a według stoików powstanie nowego świata po spalaniu. W tradycji było związane z Eliaszem {101}. Przekłady: „naprawi” – co *katartidzo, dikaioo, diorthosis* {7}.

2 Druga część zdania po słowach ‘i jakże’ *kai pos* tylko u bardziej szczerzego Mc. Problemem jest znaczenie owego zwrotu łączącego *kai pos*: czy oznacza sprzeczność, jak chce {145}s.222 {13}s.371, czy też partykuła pytajna *pos* jest tu afirmatywna (zawsze u Mc) i oznacza, że właśnie tak uważał niebiański człowiek Eliasz.

3 W paralelnym Mt 17,14 jest to „człowiek”, więc jego syn jest synem człowieczym. W Lc 9,38 jego syn jest nawet ‘jedynorodzony’ *monogenes*. W Mt 17,15 on „ma chorobę księżycową” *selen-iadzomai* (od *Selene* ‘Księżyc’).

4 Uzdrawienie to dobrze rozpatrywać zintegrowane z jego reakcjami u Mt 17,14nn i u Lc 9,38nn. Może wtedy wynikać, że uzdrawiany jest typem syna jeno-rodzonego, syna człowieka. Ma on ducha księżycowego niegadającego.

5 Tu ‘niegadający’ to *a-lalos* tylko u Mc 7,37 9,17.25. W N.t. niemota oznaczana jest jeszcze przez *a-fonos* ‘bezdźwięczny’ 2P 2,16 o ‘jucznym bydłciu’ *hypo-zygion* t.j. oślicy Bileama z Nu 22,28, o ‘baranku’ *amnos* Ac 8,32, oraz przez *kofos* u Mt 9,33 12,22 15,30n Lc 1,20.22 11,14. Nieme są zwierzęta, niektóre duchy Mc 9,17 i demony Mt 9,32n 12,22nn Lc 11,14 podległe szatanowi Mt 12,24nn. „tak liczne rody ‘głosów’ *fone* są w świecie” 1 14,10. Niemota związana jest z ‘milczeniem’ *sige*, n.p. Ap 8,1. W Ps 76,9 „Z nieba ogłosiłeś wyrok: ziemia zatrwożyła się i zamilkła”. „Biada temu, kto mówi do drewna... do niemego kamienia... Ducha w nim nie ma żadnego. Ale Pan jest w świętym przybytku. Umilknij przed nim, cała ziemię”. A także Ex 4,11n: „Kto dał człowiekowi usta? Albo kto czyni go niemym, głuchym, ślepym? Czyż nie ja, Pan?”... W ogóle w N.t. dostrzega się specyfikę „rodzaju literackiego cudownych opisów” {101}, i opisy w Ew. Marka mogą – podobnie jak w Ew. Jana – być „znakami” „godziny Jezusa” czy „czasu Jezusa”, czyli obrazowym wyrażeniem, w osobach i czynnościach cudotwórczych, „nowej ekonomii zbawienia” {101}, przemian eschatologicznych zakładanych przez chrześcijan, „wyrażeniem wiary” w „śmierć i powrót do Ojca” ich Jezusa (BT). Tym sposobem nie są opisami faktycznych cudownych zdarzeń (historycznie nigdzie nie

dającego<sup>102</sup>. **9,18** I tam gdzie jeżeliby go zupełnie schwyciłby<sup>1481 ao sb ac</sup>, rozrywa<sup>2488 pr</sup> go, i wydziela pianę<sup>ac</sup>, i pobudza do wydawania brzęku<sup>2829 pr ac</sup> zęby<sup>Ap</sup>, i jest wysuszany<sup>1963 pr ps</sup>. I rzekłem uczniom twoim aby go wyrzuciliby<sup>ao sb ac</sup>, i nie okazali potęgi<sup>1375 ao ac</sup>. **9,19** Ten zaś odróżniwszy się dla odpowiedzi im powiada: O, rodzie<sup>565</sup> niewierzytelniący<sup>287</sup>. Aż do kiedy<sup>1</sup> istotnie do<sup>2388</sup> was będę jakościowo<sup>834 ft md-dp</sup>? Aż do kiedy<sup>2</sup> będę trzymał w górę jako swoje<sup>224 ft md</sup> należące do was<sup>Gp</sup>? Przyprawdzajcie<sup>2922 pr it</sup> go istotnie do mnie<sup>A</sup>. **9,20** I przyprawdzili<sup>2922 ao</sup> go istotnie do niego. I ujrawszy go ten duch, prosto potem dla razem szarpnął<sup>2730 ao</sup> go, i padłszy<sup>2276 Ns m pt ao</sup> na ziemię toczył się<sup>1657 ipf md-ps</sup> wydzielając pianę<sup>N m pt pr ac</sup>. **9,21** I nadto wezwał do uwyrażnienia się<sup>1060 ao</sup> ojca jego: Jak liczny naturalny okres czasu jest jak to właśnie stało się<sup>584 3s pf id ac</sup> jemu? Ten zaś rzekł: Z czasu w z dziecka<sup>2117</sup>. **9,22** I wielokroć i do ognia<sup>As</sup> go rzucił<sup>463 ao</sup> i do wód<sup>2855 Ap</sup> aby odłączyłby przez zatracenie<sup>320 3s ao sb ac</sup> go; ale jeżeli coś możesz<sup>779 pr id</sup>, pośpiesz z ratunkiem<sup>521 ao it ac</sup> nam zjednoczywszy się wewnętrznym narządem<sup>2602 Ns pt ao ps-dp</sup> aktywnie na nas<sup>A</sup>. **9,23** Zaś Jezus rzekł mu: To: “Jeżeli możesz” – wszystkie sprawy<sup>Np n</sup> możliwe wiadomemu<sup>1966</sup> przekonująco uwiarytelniającemu<sup>2277 Ds m pt pr ac</sup>. **9,24** Prosto potem krzyknąwszy<sup>1626 Ns pt ao</sup> ojciec dziecka powiadał: Uwiarytelniam, śpiesz z ratunkiem mojemu niewiarytelnianiu<sup>286</sup>. **9,25** Ujrawszy zaś Jezus że nadto do razem zbiega się<sup>1107</sup> tłum, nadał naganne oszacowanie<sup>ao</sup> temu duchowi, temu nie oczyszczonemu, powiadając mu: Ty wiadomy niegadający i mający przytępione zmysły<sup>1673</sup> duchu, ja będąc na polecam ustawiając w określonym porządku tobie: wyjdź<sup>1016 ao</sup> z niego i żeby już więcej nie wszedłbyś<sup>846 ao sb</sup> do niego. **9,26** I krzyknąwszy<sup>1626 Ns m pt ao</sup> i przez wieloliczne<sup>Ap n</sup> szarpnąwszy<sup>2594 pt ao</sup> wyszedł<sup>ao</sup>, i stał się tak jak gdyby umarły, tak że również ta okoliczność wielolicznych<sup>Ap m</sup> uczyniła mogącymi powiadać<sup>pr if ac, Aci</sup> że odumarł<sup>303 ao</sup>. **9,27** Zaś Jezus ująwszy władzę<sup>1631 pt ao ac</sup> ręki<sup>G</sup> jego, <sup>3</sup>wzbudził w górę<sup>810 ao ac</sup> go, i stawiał (się) na górę<sup>233 3s ao ac</sup>. **9,28** I wobec wszedłszego<sup>846 Gs m pt ao, Gab</sup> jego<sup>G</sup> do jakiegoś domu<sup>1994 A m</sup>, uczniowie jego w sytuacji którą mieli z góry aż na dół w swoją własną sferę<sup>1334 As f</sup> nadto wzywali do uwyrażnienia się<sup>1060 ipf</sup> go: Że my nie zmożliśmy<sup>779 ao ps-dp</sup> wyrzucić<sup>ao</sup> go? **9,29** I rzekł im: Ten właśnie rodzaj<sup>575 N n</sup> w żadnym zabiegu<sup>2080 Ds n</sup> nie może wyjść<sup>1016 ao</sup> jeżeli nie w <sup>4</sup>modlitwie<sup>2401</sup>.

potwierdzonych), lecz symbolicznymi traktatami teologicznymi. Co zresztą jest zaznaczone m.in. w Jo 6,32n 8,12 9,5 11,25. Także baśnie wiedzą, że cudy są sprowadzone z końca świata.

1Gr. *pros* ‘istotnie, intymnie do’; tak w paralelnym Lc 9,41, i inaczej: *meta* ‘wspólnie z’ u Mt 17,17. Może fragment przedstawia genezę syna określonego człowieka, jak w 8,38. Por. też Jo 12,34-36.46, gdzie syn człowieka jest światłem w ciemności (księżycem?), oraz Mt 4,16 Lc 1,78-79 Jo 1,4-5 gdzie Jezus jest światłem w ciemności

2Gr. *an-echomai* od *ana* ‘z dołu w górę’ i *echo* ‘mieć, trzymać’. *Ana* to jakby własny kierunek ziemskiego s. człowieka w etapie eschatologicznym. Przekłady: „znosić”.

3Oba słowa: *egeiro* i *an-istemi* są typowymi oznacznikami zmartwychwstania syna człowieka, n.p. dla *egeiro* Mt 16,21 17,9.23 20,19 26,32 27,63n 28,6n oraz dla *anistemi* Mc 8,31 9,9.31 10,34 16,9 Lc 18,33 24,7.46 Jo 20,9.

4Gr. *proseuche*, u Mc występuje jeszcze w 11,17 w wyrażeniu “dom modlitwy”.

**9,30** I w tamtym stamtąd wyszedłszy<sup>1016 pt ao</sup> wyprawiali się obok<sup>2169 ipf md-ps-dp</sup> przez-Z Galilai<sup>G</sup>, i nie chciał<sup>1276 ipf</sup> aby ktoś rozeznałby<sup>585 ao sb ac</sup>. **9,31** Nauczał bowiem uczniów swoich i powiadał im, że ten wiadomy syn tego wiadomego człowieka<sup>G</sup> jest przekazywany<sup>2150 pr id ps</sup> do rąk<sup>A</sup> <sup>1</sup>niewiadomych<sup>G</sup> ludzi<sup>G</sup>, i odłączą przez zabicie<sup>ft</sup> go, i odłączony przez zabicie<sup>Ns pt ao ps</sup> potem-za trzy dni<sup>Ap</sup> stawi się na górę<sup>233 ft id md</sup>. **9,32** Ci zaś nie rozumieli<sup>30 ipf</sup> to sphywające wysłowie- nie czynu<sup>A</sup>, i strachali się<sup>2938 ipf md-ps-dp</sup> go nadto wezwać do uwyrażnienia się<sup>1060 ao if ac</sup>.

**9,33** I przyszli do Kafarnaum. I w wiadomym domostwie<sup>1986 D f</sup> stawszy się<sup>584 Ns m pt ao md-dp</sup> nadto wzywał do uwyrażnienia się<sup>1060 ipf</sup> ich: Co w drodze na wskroś wnioskowaliście<sup>692 ipf md-ps-dp</sup>? **9,34** Ci zaś przemilczali<sup>2558 ipf</sup>; istotnie do wzajem- nych<sup>G</sup> bowiem na wskroś powiadając spróbowali rozdzielić<sup>689 ao ps-dp</sup> w drodze kto większy. **9,35** I osiadłszy<sup>1411 Ns pt ao ac</sup> przygłosił<sup>2968 ao</sup> dwunastu i powiada im: Jeżeli ktoś chce pierwszy być jakościowo<sup>834 pr if ac</sup>, będzie jakościowo<sup>834 ft id md-dp</sup> z wszystkich<sup>2193 G</sup> <sup>2</sup>ostatni i wszystkich<sup>G</sup> usługujący. **9,36** I chwyciwszy-wziąwszy<sup>1681 pt ao ac</sup> *jakieś* dziecko<sup>2118</sup>, stawił<sup>1372 ao</sup> je w środku ich, i <sup>3</sup>wziąwszy w zgięte do góry ramiona<sup>960 Ns pt ao md-dp</sup> je, rzekł im: **9,37** Który by<sup>154</sup> jedno z tych ta- kich to dzieci przyjąłby<sup>658 ao sb md-dp</sup> *zgodnie zależnie* na imieniu<sup>D</sup> moim, mnie przyjmuje<sup>pr id</sup>; i który ewentualnie<sup>154</sup> mnie<sup>A</sup> ewentualnie przyjmuje<sup>pr sb md-ps-dp</sup>, nie mnie przyjmuje<sup>pr id md-ps-dp</sup> ale tego który odprawił<sup>334 A m pt ao ac</sup> mnie.

**9,38** Mówił<sup>ipf,ao</sup> mu Joannes: Nauczycielu, ujrzeliśmy<sup>2041 ao</sup> kogoś<sup>2802 As m</sup> w imieniu twoim wyrzucającego<sup>A pt pr ac</sup> *jakieś* bóstwa *pochodzące od* daimonów<sup>608 Ap n</sup> i przeszkadzałyśmy<sup>1668 ipf ac</sup> go<sup>A</sup>, że nie wdrażał się<sup>92 ipf ac</sup> nam. **9,39** Zaś Jezus rzekł: Nie przeszkadzajcie<sup>pr it ac</sup> go<sup>A</sup>; żaden bowiem *nie jest jakościowo* który uczyni<sup>2314 ft</sup> *jakąś* moc<sup>780</sup> *zgodnie zależnie* na imieniu<sup>D</sup> moim i będzie mógł<sup>779 ft</sup>

1+17,22. W odróżnieniu od nieokreślonych, bez zaimka określonego, ludzi, Jezus mieni się zawsze określo- nym synem określonego człowieka. Natomiast bez tego zaimka określonego pisani są Żydzi i wrogowie Jezusa Mc 1,17 7,7,8 9,11 10,27 11,2 12,14, a także Joannes Mt 11,8 Mc 11,30 Jo 1,6 3,27 5,34.

Nie wiem jak synoptycy mogli pomawiać ortodoksyjnych żydów o antyhumanitaryzm, skoro cztery spośród ich dzie- sięciu przykazań (6,7,8,10) z Ex 20,2-17 były wybitnie człowiecze. Były natomiast przeciwne obyczajom zwierząt, które właśnie "zabijają", "kradną", rabują, "kłamają", "cudzołożą", gwałcą i "pożądają rzeczy sąsiada" - terytorium, samic, gniazd, łupu.

2Tak, prymitywnie i zwierzęco rewolucyjnie, działa pewien nurt Jahweha skierowany do Syjonu, ślepy na człowieka ziemskiego i człowieka niebiańskiego, bóg tworzenia nowego organizmu zwierzęcego.

3Gr. *en-ankalidzomai*, +Mc 10,16. Jezus przemawiał silną (choć nie drapieżną) skłonnością do małych dzieci, +Mt 8,3nn 19,14 Lc 11,16. Takie same 'dzieci' *paidion* w Lc 11,7 leżą w łóżku do 'spółkowania' *koite* (o łożu małżeńskim i stosunku płciowym Ac 9,10 Rm 13,13 Hb 13,4).



<sup>1</sup>w tym co szybkie <sup>As n, adv</sup> źle powiedziawszy oszkalować <sup>1432 ao if</sup> mnie; **9,40** który bowiem nie jest *jakościowo* w dół z nas <sup>G</sup>, w obronie powyżej nas <sup>G</sup> *jakościowo* jest. **9,41** Który bowiem by dałby do napojenia <sup>2352 ao sb ac</sup> was <sup>Ap</sup> kielich <sup>As</sup> wody <sup>2855 Gs</sup> w imieniu że *niewiadomego* pomazańca <sup>G</sup> *jakościowo* jesteście, zaiste powiadam wam że żadną metodą nie odłączyłby przez zatracenie <sup>320 ao sb</sup> wiadomości zapłatę najemnika <sup>A</sup> swoją.

**9,42** I który by poprowadziłby do pułapki <sup>2559 ao sb ac</sup> jednego <sup>843 As m</sup> z <sup>2</sup>małych <sup>Gp m</sup> tych właśnie <sup>2094 Gp m</sup> tych *przekonująco* uwierzytelniających <sup>Gp m pt pr ac</sup> do mnie <sup>A</sup>, <sup>3</sup>odpowiednio dogodne <sup>1440 Ns n</sup> jest <sup>pr</sup> jemu bardziej, jeżeli <sup>826</sup> leży wkóło <sup>2235 3s pr md-ps-dp</sup> młyński kamień <sup>1893</sup> <sup>4</sup>ośli <sup>2026</sup> wkóło w szyję <sup>A</sup> jego i *od przeszłości* jest rzucony <sup>463 pf ps</sup> do morza <sup>A</sup>. **9,43** I jeżeli ewentualnie ewentualnie prowadzi do pułapki <sup>2559 pr sb ac</sup> cię ręka twoja, odetnij <sup>310 ao it</sup> ją; odpowiednie i dogodne jest *uczynić* ciębie <sup>2643 A</sup> *jako* zniekształconego <sup>A</sup> *mogącym* wejść <sup>846 ao if, Aci</sup> do wiadomego życia biologicznego <sup>A</sup>, niż te dwie ręce mającego <sup>1202 A pt pr</sup> *mogącym* odejść <sup>283 ao if</sup> do geenny, do wiadomego ognia <sup>A</sup>, tego nie gasnącego <sup>393 A</sup>. **9,45** I jeżeli ewentualnie noga twoja ewentualnie prowadzi do pułapki <sup>2559 pr sb ac</sup> cię, odetnij <sup>310 ao it</sup> ją; odpowiednie i dogodne jest *uczynić* ciębie <sup>A</sup> *mogącym* wejść <sup>ao if, Aci</sup> do wiadomego życia biologicznego <sup>A</sup> *jako* chromego <sup>A</sup>, niż te dwie nogi mającego <sup>A pt</sup> *mogącym* zostać rzuconym <sup>463 ao if ps</sup> do geenny <sup>A</sup>. **9,47** I jeżeli ewentualnie oko twoje ewentualnie prowadzi do pułapki <sup>2559 pr sb ac</sup> cię, wyrzucić <sup>856 ao it</sup> je; odpowiednie i dogodne *uczynić* ciębie <sup>A</sup> jest *jako* wyłącznie jedynookiego <sup>1889 A</sup> *mogącym* wejść do wiadomego królewskiego imperium <sup>A</sup> wiadomego <sup>G</sup> boga <sup>G</sup>, niż dwoje oczu <sup>Ap</sup> mającego <sup>A</sup> *mogącym* zostać rzuconym <sup>ao if ps</sup> do geenny <sup>A</sup>, **9,48** tam gdzie ten <sup>5</sup>robak <sup>2582</sup> ich <sup>Gp</sup> nie dokonuje życia <sup>2775 pr id ac</sup> i ten ogień nie jest gaszony <sup>2528 pr id ps</sup>. **9,49** Wszystek bowiem *jakimś* ogniem będzie osolony <sup>116 3s ft ps</sup>. **9,50** Odpowiednia i dogodna <sup>1440</sup> ta sól; jeżeliby zaś ta sól niesłona <sup>N</sup> stałaby się <sup>584 ao sb</sup>

1 Gr. *tachu*, gdyż stanowiło istotną cechę osobowości Jezusa, też jego mocy i imienia. Słowo to i jego pochodne często towarzyszą cudom Jezusa Mt 28,7 Lc 14,21 15,22 16,6 Jo 11,29.31 Ap 1,1 2,16 Ac 22,18. Tak samo jak podobne znaczeniowo słowo *euthys* p. Mt 3,16 Mc 1,42.

2 Jeżeli do "małych", dzieci, należy królewska władza boga Mc 10,15, tedy Jezus w czynieniu cudów postępuje się dziećmi lub przynajmniej dzieciom ich własność odbiera. Takie wykorzystywanie dzieci graniczy z pedofilią. Por. inne tego typu zachowania Jezusa Mc 10,16.

3 Gr. *kalos*. Przekłady: „lepiej”, ale to *beltion* (comp. od *agathos*) i *kreisson* {7}.

4 T.j. kamień obracany przez osła, górny.

5 Ten „robak” to *skoleks* ‘larwa, czerw owadów’. W Ac 12,33 jest symbolem chrześcijańskiej kary. Owad i jego metamorfoza (a raczej ‘przeistoczenie’ *meta-ousiosis* {101}), symbolizowały życie {96}, robaka, życie i odrodzenie, energię zapętloną {80}; jako motyl – Erosa (seksualność). Owad w j. hebrajskim to także ‘płaz latający’. Odrodzenie, zmartwychwstanie jest może symbolizowane przez samego chrystusa.

md-dp, w czym 2803 Ds m,n,f ją 430 As n przyprawicie 380 2p ft id ac? Miejcie 1202 pr w sobie samych 799 <sup>1</sup>sól i czyńcie pokój 838 pr it we wzajemnych Dp m.

**10,1** I *bazując* w tamtym stamtąd 867 stawivszy się na górę 233 Ns m pt ao ac przyjeżdża 1139 pr do granic 2051 Ap Judai G i na przeciwległy kraniec Jordanesu G. I dla razem wyprawiają się 2680 pr na powrót tłumi istotnie do niego A, i tak jak *przedtem* miał zwyczaj 850 ppf na powrót nauczał 730 ipf ich. **10,2** I przyszedłszy do istoty 2400 pt ao farisaioi nadto wzywali do uwyrażnienia się 1060 ipf go: Czy wolno mężowi 226 D żonę 605 A <sup>2</sup>rozwiązawszy uwolnić 323 ao if ac? – doświadczając 2209 Np m pt pr go. **10,3** Ten zaś odróżnivszy się rzekł im: Co wam wkazał 993 ao md-dp Moyses? **10,4** Ci zaś rzekli: Nawrócił w *możliwość* 1113 ao ac Moyses książkę 507 odstawienia 332 G napisać 602 ao i rozwiązawszy uwolnić ao. **10,5** Zaś Jezus rzekł im: Istotnie do tej wiadomej <sup>3</sup>twardości serca 2569 A waszej napisał <sup>4</sup>wam wkażówkę tę właśnie. **10,6** Od zaś prapoczątkowej zasady 384 G f tworzenia 1654 G f <sup>5</sup>samicze 377 As n i samicze 1293 As n uczynił ao ich A. **10,7** Z powodu tego właśnie 2094 Gs m,n z góry na dół pozostawi 1482 ft id ac *niewiadomy* człowiek ojca swego i matkę i będzie istotnie przyklepiony 2409 ft id ps istotnie do żony A swojej, **10,8** i będą *jakościowo* 834 ft md-dp ci dwoje do sfery funkcji mięsowej istoty 2524 Af jednej Af. Tak że również już nie są *jakościowo* dwoje, ale jedna mięsowa istota. **10,9** Które As n więc ten wiadomy bóg sprzął razem w *jarzmie* 2658 ao, *niewiadomy* człowiek nie niech odłącza 3023 pr. **10,10** I do sfery funkcji domostwa A na powrót uczniowie około tego właśnie 2094 Gs m,n nadto wzywali do uwyrażnienia się 1060 ipf ac go. **10,11** I powiada im: Który by przez rozwiązanie uwolniłby 323 ao sb ac wiadomą żonę swoją i poślubiłby 552 ao sb ac inną, cudzołoży wrogo na 1063 nią A. **10,12** I jeżeliby ona przez rozwiązanie uwolniwszy 323 N f pt ao ac męża swojego poślubiłaby innego, cudzołoży.

**10,13** I przyprowadzali do istoty 2425 ipf mu *jakieś niewiadome* dzieci 2118 Ap n aby ich Gp n *dotknięciem* przyczepiłby sobie zarzewie 347 ao sb md; zaś uczniowie nadali naganne oszacowanie 1112 ao im. **10,14** Ujrzawszy zaś Jezus oburzył się 14 ao ac i rzekł im: Puśćcie od siebie 439 ao it ac te dzieci Ap *aby mogły* przychodzić 1139 pr if md-ps-dp istotnie do mnie A, nie przeskadzajcie 1668 pr it ac one 430 Ap n; tych Gp bowiem takich to jest wiadoma królewska władza 483 wiadomego boga. **10,15** Zaiste powiadam wam: który by nie przyjąłby 658 ao sb md-dp tę królewską władzę tego boga tak jak dziecko Ns n, <sup>6</sup>żadną metodą nie wszedłby

1P. przyp. do Mt 5,13. Tu dodany ciekawy szczegół, by mieć sól w sobie samych (a nie poza sobą), gdyż „zglupiecie”. Naostrzenie tej siekiery ma pochodzić od ziemskiego człowieka.

2Gr. *apo-lyo* ‘od-wiązać’. Pk137.

3Jezus przedstawia się tu świętszy od Mojżesza.

4Jezus nie mówi: <nam> – jakby nie czuł się związany przepisami Mojżesza. Także z dziesięciu przykazań podaje do przestrzegania tylko pięć (+szóste spoza dekalogu) Mc 10,19. I to tylko te z drugiej tablicy, dotyczącej stosunku do człowieka, pomija zaś dotyczące stosunku do boga. Por. {101}t.3 sz.1108.

5Gr. *arsen kai thelu*. Przekłady: „mężczyznę i kobietę”, jakby było *andra kai gynaika*.

6Zatem doświadczony, mądry, rozważny i poważny dorosły człowiek nie ma szans u tego dziecięcego boga? Ależ ta królewska władza boga to pajdokracja ‘władza dzieci’ - coraz bardziej widoczna w domach i szkołach chrześcijańskich U.S.A. i Polski.

846 ao sb ac do niej. **10,16** I wzięwszy w zgięte do góry ramiona 960 Ns pt ao md-dp one Ap n, z góry na dół łatwodogodnie odwzorowywał we wniosku 1518 ipf id ac kładąc 2796 pt pr ac ręce aktywnie na one Ap n.

**10,17** I *wobec* wydostającego się G pt pr md-ps-dp, Gab jego G do drogi A, przybiegłszy do istoty 2423 Ns pt ao ac *jakiś* jeden Ns m i padłszy na kolana *dla uczczenia* 598 N pt ao ac go, nadto wzywał do uwyrażnienia się 1060 ipf go: Nauczycielu dobry, co *żeby* uczynił-bym 2314 ao sb ac aby *jakieś* życie eonowe odziedziczyłbym przez otrzymany losem odłam 1575 1s ao sb ac? **10,18** Zaś Jezus rzekł mu: Po co mnie A powiadasz *jako* dobrego As m? Żaden m dobry, jeżeli nie jeden wiadomy bóg. **10,19** Wiadome wskazówki <sup>2</sup>znasz: *Żeby* nie zamordowałbyś ao sb, *żeby* nie uwiódłbyś do cudzołóstwa ao sb, *żeby* nie ukradłbyś ao sb, *żeby* nie zaświadczyłbyś kłamliwie ao sb, *żeby* nie <sup>3</sup>odmówiłbyś należności 335 ao sb ac, szacuj 2800 pr it ac wiadomego ojca swego i wiadomą matkę. **10,20** Ten zaś mówił 2925 ipf,ao mu: Nauczycielu, te właśnie Ap n wszystkie <sup>4</sup>w  *pewnym momencie* zabezpieczyłem strażą sobie 2961 ao id md z młodości Gs mojej. **10,21** Zaś Jezus wejrząwszy do wnętrza 941 N pt ao ac jemu, umiłował 15 ao id ac go i rzekł mu: Jedno 843 Ns n cię 2643 A czyni niedostatecznym 2895 3s pr ac: prowadź się z powrotem pod tym zwierzchnictwem 2860 pr it ac, te które *rzeczy* 2064 Ap n masz 1202 pr sprzedaj 2468 ao i daj 734 ao żebrzącym i będziesz miał 1202 ft skarbiec w niebie, i *przyszedłszy* tu teraz 654 wdrażaj się pr ac mi. **10,22** Ten zaś <sup>5</sup>doznawszy wstrętu 2642 pt ao ac zależnie na tym odwzorowanym wniosku D, odszedł doznając przykrości 1734 pt pr ps; był bowiem mający N pt pr nabytki wieloliczne.

**10,23** I wkoło obejrząwszy sobie 2229 N pt ao md Jezus powiada uczniom swoim: Jakże trudno nawiązując stosunek 788 adv ci <sup>6</sup>rzeczy potrzebne do użytku 3012 Ap n mają-

1 Dla zbitki *ei me* słownik {7} daje bądź dosłowne: „jeśli nie”, bądź: „lecz tylko”. +Mc 6,5 Mt 5,13 i in.

2 Jezus wymienia tylko 6 **przykazań** Dekalogu, pomijając przykazania dotyczące czczenia boga. {318} przyznaje, że Dekalog „cytowany jest w Ew. Marka w sposób wolny” s.430, choć należałoby mówić raczej o sposobie dowolnym. Jezus nie mówi tu (i w Lc 18,20): przestrzegaj, jak w Mt 19,17, lecz tylko pyta: znasz? Tym bardziej, że wobec twierdzenia w 10,27 iż przy człowiekach zbawienie nie jest możliwe oraz w 10,29 że trzeba ojca i matkę opuścić, faktycznie zabrania ich „szacować, czcić”, t.j. spełniać piątą wskazówkę Mojżesza. Por. przyp. do Mt 19,18.

3 Gr. *apostereo*, złożone z *apo* ‘od’ i *stereo* ‘pozbawić, obrabować, wyzuć’, razem: ‘obrabować, pozbawić, zwł. odmówić należności’. Jako przykazanie tylko u Mc i w 1C 7,5. Problem polega na tym, że w Dekalogu nie ma takiego nakazu, zaś nakaz w Ex 21,10 dotyczy obowiązku homilii, t.j. nie odmawiania obcowania płciowego żonie. Tak samo w 1C 7,5: “nie strońcie od współżycia”. Czy więc Jezus tak bardzo honoruje obcowanie płciowe (Jezus-oblubieniec!), że pomieszcza je w najważniejszych przykazaniach.

4 Dodane w przekładzie: “w  *pewnym momencie*” służy do wyrażenia czasu aorystu.

5 Gr. *stygnao*. Słownik {6} podaje tylko znaczenia kościelne, ale w źródłosłowach *stygno*, *stygno*, w pochodnych i w złożeniach zdecydowanie dominują znaczenia ‘zniechęcony, budzący wstręt, obrzydzenie, obmierzły, wstrętny’. Przekłady znów łagodzą: „sposchurniał”, „sposępniał”.

6 Gr. *chremata* od *chrema*, *chraomai*, *chreo*, ‘rzeczy koniecznie potrzebne do korzystania’, ‘środki do życia’. Przekłady zawyżają: „dostatki”, „bogactwa”. Ideałem statusu materialnego chrześcijanina jest status ‘żebraka’ *ptochos*,

cy do wiadomej królewskiej władzy wiadomego boga wejda<sup>846 ft md-dp</sup>. **10,24** Zaś uczniowie zdumiewali się<sup>1262 ipf md-ps</sup> na tych odwzorowanych wnioskach<sub>D</sub> jego. Zaś Jezus na powrót odróżniwszy się powiada im: *Wydani na świat* potomkowie<sup>2769 Vp n</sup>, jakże trudne w nawiązaniu stosunku<sub>Ns n</sub> jest do królewskiej władzy wiadomego boga wejść<sup>846 ao</sup>. **10,25** Łatwiej wcinające się<sup>1178 Ns n com</sup> jest *uczynić* wielbłąda<sub>A</sub> przez-z<sup>1</sup> szpary<sup>2838 Gs f</sup> igły<sup>2483 Gs f</sup> *mogącego* na wskroś przejść<sup>738 ao if ac, Aci</sup> niż majątnego<sub>A</sub> *uczynić* do wiadomej królewskiej władzy wiadomego boga *mogącego* wejść<sup>846 ao if ac</sup>. **10,26** Ci zaś wokół nadmiernie<sup>2</sup> byli wystraszeni uderzeniami<sup>888 ipf id md-ps</sup> powiadając istotnie do siebie samych: I kto może zostać ocalony<sup>2742 ao if ps</sup>? **10,27** Wejrzawszy do wnętrza<sup>941 N pt ao</sup> im Jezus powiada: <sup>3</sup>U-przy<sup>2139</sup> *nieokreślonych*<sup>4</sup> człowiekach<sub>D</sub> to niemożne<sub>Ns n</sub>, ale nie u-przy *nieokreślonym* bogu<sub>D</sub>; wszystkie *sprawy*<sub>Np n</sub> bowiem możliwe<sub>Np n</sub> u-przy tym bogu<sub>D</sub>. **10,28** Począł sobie powiadać<sub>pr</sub> Petros jemu: Oto my puściliśmy od siebie<sup>439 ao id ac</sup> wszystkie *rzeczy i sprawy*<sub>Ap n</sub> i *od przeszłości* wdrażamy się<sup>92 pf ac</sup> tobie. **10,29** Mówił<sup>2925 ipf, ao</sup> Jezus: Zaiste powiadam wam, żaden<sub>Ns m</sub> *nie* jest *jakościowo* który puścił od siebie<sup>439 ao id</sup> domostwo albo braci albo siostry albo matkę albo ojca albo potomków albo pola z powodu mnie<sup>818 G</sup> i z powodu tej nagrody za ławdogodną nowinę<sub>G</sub>, **10,30** jeżeliby nie<sup>5</sup> wzięłyby<sup>1681 ao sb ac</sup> stokrotne<sub>As m, Ap n</sub> teraz w stosownym momencie tym właśnie domostwa<sub>Ap f</sub> i braci<sub>Ap m</sub> i siostry i matki i potomków i pola wspólnie z<sup>6</sup> pościgami prawnymi<sup>763 Gp</sup>, i w tym wiadomym eonie<sup>81 D</sup>, tym *obecnie* przychodzącym<sub>Ds m pt pr</sub>, *niewiadome* życie biolo-

*prosaites* Lc 16,20 Mc 10,46 Jo 9,8. Gdyż wtedy upodabnia się do umiłowanej trzody?

1 Gr. *trymalia* ‘dziura, szpara’, w sensie obscenicznym {6}. W Mt 19,24 *trypema*, a w Lc 18,25 *trema* gdzie też występuje sens obsceniczny, wszędzie potwierdzony „wcinaniem się”. Por. przyp. do Lc 18,25. Przekłady: „ucho”.

2 Gr. *ek-plesso*. P. przyp. do Mt 7,28 19,25.

3 Gr. *para* z dativem dotyczy zawsze czegoś zewnętrznego: ‘przy, obok’. *Para* nie znaczy nigdy „w, wewnątrz” (ludzi) ani „dla” (ludzi) – jak sugerują przekłady: „U [dla] ludzi to niemożliwe”.

4 Jezus głosi koncepcję boga ‘ocalenia, ratunku’ *soteria*, lecz w N.t. dotyczy to ocalenia tylko grzeszników Lc 5,31 1Tm 1,15, z wyłączeniem z tego procesu szlachetnego zaradnego człowieka. Widocznie uznaje, iż szlachetny człowiek i jego bóg jest zbyt sprawiedliwy dla grzeszników Izraela, za mało miłosierny, tolerancyjny i przebaczący. Lecz jeżeli nie bóg człowieczy – to jaki może być właściwy dla ludzi? Zwierzęcy?

5 Ciekawe skąd i jak “wzięły” te stokrotne dobra. Czy tak, jak pobrano je w Polsce podczas nawrócenia władzy na chrystianizm po 1989 r („pierwszy milion trzeba ukraść”)? Może więc elity rządzące w Polsce (pod kierownictwem tajnych służb?) są *au courant* chrystianizmu? Może to właśnie oni są prawdziwymi chrześcijanami? Wtedy w polityce polskiej jak w lustrze doskonale by można badać chrześcijaństwo.

6 A więc to “wzięcie” byłoby bezprawne, skoro powodowałyby „ściganie prawne”? Bowiem gr. *diogmos* (i *dioko*) były terminami prawnymi i oznaczały ‘dochodzenie praw, oskarżanie, ściganie sądowe’, i także w N.t. - zawsze o pościgu z powodów religijnych, t.j. Prawa. Nie było to więc jakieś bezpodstawne “prześladowanie” z powodów nieistotnych czy egoistycznych. Z w.27 i 33 wynika, że ten pościg będzie ze strony nieokreślonych ludzi, którymi są arcykapłani i pisarze - strażnicy Tory. Przekłady zmieniają kwalifikację tego ‘ścigania’ na „prześladowania”.

giczne<sub>A</sub> eonowe. **10,31** Wieloliczni zaś *jakościowo* będą<sup>834 ft id</sup> pierwsi<sub>Np m</sub> *jako* ostatni<sub>Np m</sub>, i *jacyś* ostatni *jako* pierwsi.

**10,32** Byli zaś w drodze wstępując wzwyż<sub>pt pr</sub> do Hierosolym<sub>Ap n</sub>, i był poprzedzając wiodący<sup>2370 Ns pt pr</sup> ich<sub>Ap m</sub> Jezus, i byli zdumiewani<sup>1262 ipf md-ps</sup>, ci zaś wdrażający się<sub>Np m pt</sub> strachali się<sup>2938 ipf md-ps-dp</sup>. I wzięwszy z sobą<sup>2164 N pt ao ac</sup> na powrót dwunastu począł sobie *aby* im powiadać<sub>pr if ac</sub> te<sub>Ap n</sub> *teraz* mające planowo<sup>1811 Ap n pt pr ac</sup> jemu przez stąpienie do razem *teraz* zdarzać się<sup>2670 pr if</sup>, **10,33** że: Oto wstępujemy wzwyż<sub>pr ac</sub> do Hierosolym, i określony syn określonego człowieka będzie przekazany<sup>2150 ft id ps</sup> prapoczątkowym kapłanom i pisarzom, i z góry rozstrzygnąwszy skażą<sup>1478 ft ac</sup> go śmierci<sub>D</sub> i przekażą<sup>2150 ft</sup> go określonym<sup>1966</sup> <sup>1</sup>narodom z natury wzajemnie razem żyjącym<sup>824 Dp</sup> **10,34** i <sup>2</sup>wżartują i wbawią się jak chłopaki<sup>946 ft ac</sup> jemu i <sup>3</sup>wplują<sup>955 ft</sup> jemu i obiczują<sup>1780 ft</sup> go i odłączą przez zabicie<sup>315 ft</sup>, i potem-za trzy dni<sub>Ap</sub> stawi się w górę<sup>233 ft md</sup>.

**10,35** I przedostają się istotnie ku<sub>pr md-ps-dp</sub> niemu<sub>D</sub> Jakobos i Joannes, synowie Zebedaiosa<sub>G</sub>, powiadając mu: Nauczycielu, chcemy *aby* które<sub>As n</sub> jeżeliby poprosilibyśmy<sup>74 ao sb ac</sup> cię, uczyniłbyś<sup>2314 ao sb ac</sup> nam. **10,36** Ten zaś rzekł im: Co<sub>As</sub> *chcecie jako* <sup>5</sup>mnie<sub>A</sub> *aby* uczyniłbym<sup>2314 ao sb ac</sup> wam<sub>D</sub>? **10,37** Ci zaś rzekli mu: Daj<sup>734 ao</sup> nam *aby* <sup>6</sup>jeden *należących do* ciebie<sup>2643 Gs</sup> z prawych *stron*<sub>Gp n</sub> i jeden z *błędnie* lewych *stron*<sup>363 Gp n</sup> osiedlibyśmy<sup>1411 ao sb ac</sup> w wiadomej sławie<sup>771</sup> twojej. **10,38** Zaś Jezus rzekł im: Nie wiecie co prosicie dla siebie<sup>74 pr md</sup>. Możecie<sup>779 pr</sup> napić się<sup>2274 ao ac</sup> ten <sup>7</sup>kielich *losu*<sup>2351 A n</sup> który ja piję<sub>pr</sub> albo to zanurzenie *dla pogrążenia i zatopienia*<sub>As n</sub> które<sub>A</sub> ja przyjmuję zanurzenie<sup>464 pr ps</sup>, przyjąc<sup>464 ao if ps</sup>? **10,39** Ci zaś rzekli mu: Możemy. Zaś Jezus rzekł im: Ten kielich *losu* który ja piję będziecie pili<sub>ft md-dp</sub> i to zanurzenie<sub>A</sub> które<sub>A</sub> ja przyjmuję<sup>464 pr ps</sup> przyjmiecie<sup>464 2p ft ps</sup>, **10,40** to zaś *które umożliwia* osiąść<sup>1411 ao</sup> <sup>if</sup> z prawych *stron*<sub>Gp n</sub> moich albo z *łatwo* lewych *stron*<sup>1192 Gp n</sup>, nie jest moje własne<sup>945 Ns n</sup> *abym mógł* dać<sup>734 ao</sup>, ale którym było i *od wtedy* jest przygotowane<sup>1156 pf ps</sup>. **10,41** I usłyszawszy ci dziesięciu poczęli sobie<sub>ao id md</sub> oburzać się<sub>pr</sub> około Jakobosa i Joannesa. **10,42** I wezwawszy istotnie do siebie<sup>2406 Ns pt ao md-dp</sup> ich Jezus, powiada im: Wiecie że ci *mniemający*<sup>766 Np pt pr ac</sup> być naczelnymi z racji swej początkowości<sup>389 pr if ac</sup> wiadomych<sub>Gp</sub>

<sup>1</sup>“Narodom” jest liczbą mnoga. Choć Jezus był przekazany tylko Rzymianom, jednak w ramach Cesarstwa Rzymskiego także innym znanym (rodzajnik!) narodom. Nie mówi więc o narodach wówczas nieistniejących lub nieznanymi. Wydaje się, że głównym zadaniem tego syna człowieka było wejście z powrotem (Jo 3,13) do swego ojca-człowieka – u synoptyków człowieka określonego, ziemskiego i cielesnego; u Jana człowieka niebiańskiego – bytującego w narodach (Hellenach, Rzymianach, in.), por. Lc 23,8 Jo 12,20-24 19,20. Przekłady dają tu pogardliwe: „poganom”.

<sup>2</sup> Gr. *em-paidzo*, złożone z *en* ‘w’ i *paidzo* (od *pais* ‘chłopak’). P. przyp. do Mt 2,16 27,29 Lc 18,32. Przekłady odwracają kierunek aktywności: „będą sztydzić z niego”, „będą wysmiewać go”

<sup>3</sup>Gr. *em-ptyo*, złoż. z *en* ‘w’ i *ptyo* ‘pluć’. Także tu przekłady gubią dowewnętrzną aktywność: „oplują”, „pluć na”.

<sup>4</sup>Po Mc 10,34 i w Mc 10,46 plasuje się „Tajemna ewangelia Marka” {127-I} s.133.

<sup>5</sup>„mnie” w acc. ma prawdopodobnie odpowiadać „ciebie” z w.37 i „które” (też w acc.).

<sup>6</sup>Jeden - jeden. Tymi samymi słowami w Mt 20,21 27,38, a podobnymi: lewy - prawy w Mc 15,27, określono usytuowanie dwóch zbójców. Tutaj również słowa te odnoszą się do ukrzyżowania Jezusa.

<sup>7</sup>‘Kielich’ gr. *poterion*, p. przyp. do Mt 20,22.

narodów z natury wzajemnie razem żyjących<sup>Gp</sup> są z góry utwierdzającymi panami<sup>1480 pr id ac</sup> ich<sup>Gp</sup>, i ci wielcy ich mają z góry samowolną władzę wybycia<sup>1514 pr</sup> ich<sup>Gp</sup>. **10,43** <sup>1</sup>Nie tak<sup>2095</sup> zaś jest *jakościowo* w was, ale który ewentualnie ewentualnie chce<sup>1276 pr sb ac</sup> wielki stać się<sup>ao</sup> w was, będzie wasz usługujący, **10,44** i który ewentualnie ewentualnie chce<sup>pr sb ac</sup> w was *jakościowo* być pierwszy, będzie wszystkich niewolnik; **10,45** i bowiem wiadomy syn wiadomego człowieka nie przyjechał<sup>1139 ao</sup> zostać obsłużonym<sup>682 ao if ps</sup> ale obsłużyć<sup>ao ac</sup> i dać<sup>ao</sup> wiadomą duszę swoją *jako* okup<sup>1738</sup> w zamian <sup>2</sup>wielu<sup>2329 Gp m</sup>.

**10,46** I przychodzą do Iericha. <sup>3</sup>I *wobec* wydostającego się<sup>Gs pt pr, Gab</sup> jego<sup>G</sup> od Iericha i uczniów<sup>Gp</sup> jego i tłumu<sup>G</sup> dostatecznego<sup>1352 G</sup>, <sup>4</sup>syn Timaios<sup>G</sup> Bartimaios, ślepy *żebrak* proszący o doistotny dodatek<sup>2392</sup>, odgórnie siedział jako na swoim<sup>1410 ipf md-ps-dp</sup> obok-pomijając<sup>2139</sup> wiadomą drogę<sup>A</sup>. **10,47** I usłyszawszy że Jezus, ten <sup>5</sup>nazarejski<sup>1906</sup>, jest, począł sobie<sup>ao md</sup> *aby* krzyczeć gardłowo<sup>1626 pr if</sup> i powiadać: Synu Dawida, Jezusie, obdarz litością<sup>915 ao</sup> mnie. **10,48** I <sup>6</sup>nadawali naganne oszacowanie<sup>1112 ipf</sup> jemu wieloliczni<sup>2329</sup> *aby* przemilczałby<sup>2558 ao sb</sup>; ten zaś wieloma<sup>2329 Ds m,n</sup> bardziej krzyczał gardłowo<sup>ipf</sup>: Synu Dawida, obdarz litością mnie. **10,49** I stawivszy się<sup>1372 Ns pt ao ac</sup> Jezus rzekł: Przygłóście<sup>2968 ao</sup> go. I przygłaszają<sup>pr</sup> tego ślepego powiadając mu: <sup>7</sup>Bądź śmiały<sup>1269 pr</sup>, wzbudź w górę<sup>810 pr ac</sup>, przygłasza<sup>pr</sup> cię. **10,50** Ten zaś <sup>8</sup>odrzućwszy<sup>Ns pt ao ac</sup> szatę<sup>1358</sup> swoją, <sup>9</sup>skoczywszy w górę<sup>197 Ns pt ao ac</sup>, przyszedł<sup>1139</sup> istotnie intymnie do<sup>2388</sup> Jezusa. **10,51** I odróżnivszy się w *odpowiedzi* jemu Jezus rzekł: Co tobie chcesz *żeby* uczyniłbym<sup>2314 ao sb ac</sup>? Zaś ślepy rzekł mu: Panie mój<sup>2475</sup>, *aby* ponownie spojrziałbym *przez wzniesienie spojrzenia do źródła w górze*<sup>158 ao sb ac</sup>. **10,52** I Jezus rzekł mu: Prowadź się pod *moim* zwierzchnictwem<sup>2860 pr it ac</sup>, to przekonujące uwierzytel-

1, „A to nie tak, nie tak!... Ciszej i ciszej, i ciszej, i ciszej co dnia... Smutny to cud, o smutny cud!” (A. Mogielnicki).  
 2 Dzisiaj powiedziałby: za demokrację. Wtedy jednak demokracja była już od dawna skompromitowana (Arystoteles, Platon zaliczyli ją do systemów złych) i nie wracano do niej.  
 3 Po tych słowach: „do Jericha” plasuje się drugi fragment „Tajemnej ewangelii Marka”, p. Mc 10,34.  
 4 Wyjaśnienie, iż Bar-timaios jest synem Timaios (co z samej etymologii jest oczywiste) może oznaczać, że imię to jest równoznaczne Bar-abba-sowi z Mc 15,7nn (też Mt 27,16 Lc 23,18 Jo 18,40). Bartimaiosowi będącemu pod swym ojcem brakowało „wzbudzenia w górę” i „przygłoszenia”. Odrzuca więc szatę, czyli swą dotychczasową duchowość ojcową i wdraża się Jezusowi jako synowi odmiennego ojca, t.j. „Dawida” („wuja, stryja i t.p.).  
 5 Gr. *nadzarenos* odnoszone jest do osób S.t. (choć w LXX *naziraios*), nie do miasta, por. przyp. BT do Mt 2,23.  
 6 Tłumienie powoduje tu zwiększenie intensywności. Wskazuje na to słowo *polus* zarówno w wyrazie przyczynowym „wieloliczni”, jak i to samo w skutkowym „wieloma”. Także w słowach „bądź śmiały”, „wzbudź w górę”, „odrzuć szatę”, „skoczenie w górę”, „przyjście *pros* Jezusa”, „narzędzie wtwierdzenia” widać intensywność.  
 7 Gr. *tharseo* ‘okazywać srogość, zuchwałość, śmiałość, odwagę’. Przekłady łagodzą: „bądź dobrej myśli”, „ufaj”.  
 8 Gr. *apo-ballo* ‘od-rzucać’. Czy odrzucenie szaty było bliskie nagości? Zgadzałoby się z jego ‘zuchwałością’. Może był on tym młodzieńcem wdrażającym się Jezusowi w Mc 14,51? (por. tutaj w 10,52: „wdrażał się jemu w drodze”).  
 9 Gr. *ana-pedao* ‘podskoczyć do góry’, też ‘nabrzmieć, wytrysnąć’ {6} ‘wyskoczyć, wytrysnąć, skoczyć na konia’ [9].

nienie<sup>2279</sup> twoje ocaliło<sup>2742 pf</sup> cię. I prosto potem ponownie spojrzął<sup>158 ao</sup>, i wdrażał się<sup>92 ipf ac</sup> jemu w tej drodze.

**11,1** I gdy przybliżają się<sup>807 pr ac</sup> do Hierosolym<sup>Ap n</sup> do Bethfage i Bethanii istotnie do<sup>2388</sup> Góry<sup>As</sup> Drzew Oliwnych<sup>905 Gp</sup>, odprawia<sup>pr</sup> dwóch z uczniów<sup>G</sup> swoich **11,2** i powiada im: Prowadźcie się pod *moim* zwierzchnictwem<sup>2860 pr ac</sup> do wiadomej otwartej wiejskiej osady<sup>1669 A</sup> tej z góry naprzeciw<sup>1513</sup> was<sup>G</sup>, i prosto potem dostając się<sup>Np pt pr md-ps-dp</sup> do niej znajdziecie<sup>1185 ft</sup> <sup>1</sup>młode zwierzę<sup>2469 As m</sup> związane<sup>659 As m pt pf ps</sup>, aktywnie na<sup>1063</sup> które<sup>As m</sup> żaden<sup>2080 m</sup> jeszcze nie z *jakichkolwiek* <sup>2</sup>człowieków<sup>Gp</sup> osiadł<sup>1411 ao ac</sup>; rozwiążcie<sup>1743 ao ac</sup> je i przyprowadzajcie<sup>2922 pr ac</sup>. **11,3** I jeżeliby ktoś wam rzekłby<sup>837 ao sb</sup>: Co czynicie to właśnie? rzeknijcie<sup>ao</sup>: Ten wiadomy utwierdzający pan *od* niego<sup>430 G</sup> potrzebę ma, i prosto potem je odprawia<sup>pr ac</sup> na powrót bezpośrednio tutaj. **11,4** I odeszli i znaleźli młode zwierzę<sup>związane</sup> istotnie do<sup>2388</sup> drzwi<sup>As f</sup> na zewnątrz na <sup>3</sup>*dzielnicę* ograniczonej z obu stron drogami<sup>150 Gs</sup>, i rozwiązują<sup>pr</sup> je. **11,5** I jacyś z tych<sup>Gp</sup> tam stojących<sup>1372 Gp m pt pf ac</sup> powiadali im: Co czynicie rozwiązując<sup>1743 Np m pt pr ac</sup> to młode *zwierzę*? **11,6** Ci zaś rzekli im z góry tak jak rzekł Jezus, i puścili od siebie<sup>439 ao ac</sup> ich. **11,7** I przyprowadzają<sup>pr</sup> to młode zwierzę<sup>As m</sup> istotnie do Jezusa, i narzucają<sup>pr</sup> mu<sup>D</sup> szaty<sup>Ap n</sup> swoje, i osiadł<sup>1411 ao ac</sup> aktywnie na nie<sup>As m</sup>. **11,8** I wieloliczni szaty swoje pościelili<sup>2641 ao</sup> do funkcji drogi<sup>A</sup>, inni zaś podściółki<sup>2627 Ap</sup> ściąwszy<sup>1614 Np pt ao</sup> z pól<sup>37 Gp</sup>. **11,9** I ci poprzedzając wiodący<sup>2370 Np pt pr ac</sup> i ci *następując* wdrażający się<sup>Np pt pr ac</sup> krzyczeli *gardłowo jak zwierzęta*<sup>1626 ipf</sup>: Ocalenie teraz<sup>3052</sup>; <sup>4</sup>łatwodogodnie odwzorowany we wniosku<sup>1180 Ns m pt pf ps</sup> ten wiadomy<sup>Ns m</sup> przychodzący<sup>Ns m pt pr</sup> wewnątrz w *niewiadomym* imieniu<sup>D</sup> *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>G</sup>. **11,10** łatwodogodnie odwzorowana we wniosku<sup>Ns f pt pf ps</sup> ta wiadoma<sup>Ns f</sup> przychodząca <sup>5</sup>królewska władza<sup>483 f</sup> wiadomego <sup>6</sup>ojca naszego Dawida. Ocalenie teraz wewnątrz w wiadomych najwyższych *sferach*<sup>Dp n</sup>. **11,11** I wjechał<sup>846 ao</sup> do Hierosolym<sup>Ap n</sup> do świątyni, i wkoło obejrzawszy sobie<sup>2229 Ns pt ao md</sup> wszystkie *rzeczy*<sup>2193 Ap n</sup>, *wskutek* późnej *pory*<sup>2108 Gs f</sup> już będącej<sup>834 Gs f pt pr ac, Gab</sup> wyszedł<sup>1016 ao</sup> do Bethanii<sup>A</sup> wspólnie z dwunastoma<sup>Gp</sup>.

1Gr. *polos* 'młode zwierząt oswojonych, zwłaszcza konia; też wielbłąda, woła, słonia', także „młodzieniec, dziewczyna, nierządnicą” {6}. W N.t. przypuszczalnie jest to osłę (tak przekłady), ale ściśle 'osłę' to *onarion* Jo 12,14.

2Już sam zaimek *oudeis* 'żaden' w rodzaju męskim rozumie się tu jako "żaden człowiek"; na kilkanaście użyć zaimka *oudeis* u Marka nigdzie więcej nie dodaje on określenia: człowiek. Natomiast tutaj dodanie słowa "człowiek" ma zapewne podkreślić, że chodzi o człowieczy aspekt jednostki ludzkiej. Jezus chrystus chce być pierwszym przed człowiekiem i w ten sposób ważniejszym, a człowiekowi chce tylko dać do akceptacji swoje fakty dokonane. Tu kolejny zabieg ewangelisty dla eliminowania naczelnej i aktywnej roli człowieka.

3Gr. *anfodon* od *amfi* 'z dwu stron' i *hodos* 'droga'.

4Gr. *eu-logeo* 'łatwo wystawiać' od *eu* 'łatwo' i *logos* 'słowo'. *Eulogos* znaczy 'odpowiedni, stosowny, słuszny'.

Znaczenia z „błogosławiony” pochodzą od kościelnej tradycji „tłumaczeń”. „Błogosławiony” to raczej *makarios*.

5Jest do zbadania, czy ta 'królewska władza' *basileia* Dawida jest tu „imieniem pana”, „szatami” i „podściółką”.

6Tutaj uczniowie i wierni "ojcem naszym" nazywają Dawida, ale w Mt 3,9 Abraama, a w 5,16 boga w niebiosach, nie będącego ciałem i krwią 16,17.

**11,12** I tym <sup>Ds f</sup> *dniem* nazajutrz, w następstwie wyszedłszy<sup>1016 Gp m pt ao ac, Gab</sup> ich <sup>Gp</sup> od Bethanii, załaknął<sup>2208 ao.</sup> **11,13** I ujrzawszy *jakaś drzewo figę*<sup>2661 A f</sup> od w z długiej odległości<sup>1760</sup> mającą *zbiorowe listowie*<sup>2963 Ap n,</sup> przyszedł jeżeli zatem coś znajdzie<sup>1185 ft id ac</sup> w niej, i przyszedłszy aktywnie na nią<sup>A</sup> żadne *nie*<sup>2080 As n</sup> znalazł<sup>ao</sup> jeżeli nie *zbiorowe listowie*; ten wiadomy bowiem stosowny moment<sup>1422</sup> <sup>1</sup>nie był owoców fig<sup>2663 Gp n.</sup> **11,14** I odróżniwszy się rzekł jej: <sup>2</sup>Już dłużej nie <sup>3</sup>do sfery funkcji<sup>842</sup> tego<sup>1966</sup> eonu<sup>81 As</sup> z ciebie żadną metodą ani jeden<sup>Ns m</sup> owoc<sup>As m</sup> oby *nie* zjadł<sup>1143 ao op.</sup> I słyszeli<sup>93 ipf</sup> uczniowie jego.

**11,15** I przychodzą do Hierosolym. I wszedłszy do świątyni począł sobie<sup>ao md</sup> *aby* wyrzucać<sup>pr</sup> sprzedających<sup>2468 Ap pt pr</sup> i kupujących w świątyni, i stoły *bankierskie*<sup>4</sup> *zmiennicy drobnych monet na żydowskie*<sup>Gp</sup> i miejsca z góry siedzenia<sup>Ap</sup> sprzedających *gołębicę mieszkające u człowieka*<sup>2251 Ap f</sup> z góry na dół przewrócił<sup>1505 ao,</sup> **11,16** i nie puszczał od siebie<sup>439 ipf</sup> *aby* ktoś <sup>5</sup>na wskroś przez wszystko przynosząc, *dobrą częśćią* wyróżniłby się<sup>722</sup> <sup>ao sb ac</sup> w *jakiś*<sup>6</sup> sprzęt materialnego urzędnika<sup>2563 As n</sup> na wskroś<sup>665</sup> świątyni<sup>G.</sup> **11,17** I nauczał<sup>730 ipf</sup> i powiadał im: *Czy nie od przeszłości jest napisane*<sup>602 pf ps</sup> że: Dom mój *jako* dom modlitwy będzie zwany<sup>1439 ft id ps</sup> wszystkim<sup>Dp n</sup> wiadomym narodom z natury wzajemnie razem żyjącym? Wy zaś uczyniliście<sup>2314 pf</sup> go *jako* jaskinię<sup>A</sup> <sup>7</sup>*zagrabiających* zbójców<sup>1712.</sup> **11,18** I usłyszeli<sup>93 ao</sup> prapoczątkowi kapłani i pisarze, i szukali *spodosobu*<sup>1214 ipf</sup> *jakże* go odłączyliby przez zatracenie<sup>320 3p ao sb ac;</sup> strachali się<sup>2938 ipf md-ps-dp</sup> *bo* *wiem* w niego<sup>A,</sup> *wszystek* bowiem tłum<sup>8</sup> *był wystraszany* uderzeniami<sup>888 ipf ps</sup> *zależnie* na tej nauce<sup>D</sup> jego. **11,19** I gdy kiedy<sup>2069</sup> w późnej porze<sup>2107</sup> stało się<sup>ao id md-dp,</sup> wyprawiając się *wydostawali się*<sup>890 ipf</sup> na zewnątrz tego miasta<sup>G.</sup>

1 Jezus uczynił tu cud karzący, też karnie nad przyrodą w Mc 4,39. Po ludzku biorąc, Jezus złorzecząc fidge uczynił jej wielką niesprawiedliwość, gdyż nie była to 'właściwa pora' *karos* owocowania. Podobnie przed właściwą porą wypędza demony Mt 8,29. Jezus zatem czyni przeciwnie, a może nawet na przekór, niż bóg, który czyni plony we właściwych porach Mc 12,2 Mt 21,41. {194} pisze iż „szczerze mówiąc, całe wydarzenie wydaje się być niegodne Jezusa. Co gorsze, wydaje się nierozsądne, niedorzeczne i niesprawiedliwe” s.375n. „Niewątpliwie złorzeczenie oraz jego skutek niezbyt harmonizują z obrazem Jezusa” {316}. Ale domaganie się czegoś wbrew naturze i zwyczajowi czy przed właściwą porą było typowe dla nauki Jezusa, por. modlitwę Mt 6,11 i przypowieść o podróżnym w nocy Lc 11,8. Kiedy indziej jednak każe uczyć się od drzewa figowego Mc 13,28.

2 Ogólnie w kulturach figa symbolizowała płodność; w Biblii – Izraela {316}. Owoce figi symbolizowały ducha św. i jego dary {51} s.161.163.

3 Gr. *eis* 'do'. Przekłady *eis ton aiona* tłumaczą „na wieki”, „nigdy”, zmieniając liczbę z pojedynczej na mnogą.

4 Pk75

5 Por. przyp. do Mt 6,26. Gr. *dia-fero* dosł. 'na wskroś-przynosić', ale z genetivem: 'różnić się'. Może Jezus nie dopuszczał, aby jakiś materialny wyrób rąk człowieka był bogu 'przyniesiony na wskroś pokonując' świątynię, i tak by człowiek 'różnił się' także materialnym działaniem, a nie samą modlitwą. Na warszawskim Targówku uważano, iż najlepszą modlitwą jest praca. Przekłady: „przeniósł” – jakby *met-airo, met-ago, mata-tithemi*.

6 Gr. *skeuos* 'przybór, narzędzie, sprzęt' zwłaszcza: „naczynie” wytworzone przez człowieka i dla niego służące. U Jezusa tylko w negatywnych skojarzeniach Mt 12,29 Mc 3,27 11,16 i in. (może jako antagonizm: materia – ciało)

7 Gr. *lestes*, odniesione przez Jezusa też do żydowskich hierarchów Jo 10,1.8 i u Jana do chronionego przez nich Barabbasa Jo 18,40. Ich jaskinia to skarbiec w.w. „sprzętów”.

8 Gr. *ek-plesso* dosł. 'wy-uderzać, wy-bijać'. Przekłady łagodzą: „zdumiewał się”, nawet dając „był zachwycony”.



**11,20** I wyprawiając się obok-przeciw<sup>2169 Np m pt pr md-ps-dp</sup> przedwczesnym rankiem ujrzeli tę figę<sup>2661</sup> wysuszoną<sup>1963 A pt pf ps</sup> z korzeni<sup>Gp</sup>. **11,21** I przypomniawszy sobie<sup>191 pt ao ps-dp</sup> Petros powiada mu: Mój rabinie, ujrzyj-oto ta figa którą z góry nazaczyłeś kłatwą<sup>1499 ao md-dp</sup> *od przedtem* jest wysuszona<sup>1963 pf ps</sup>. **11,22** I odróżniwszy się dla odpowiedzi Jezus powiada im: Miejcie<sup>1202 pr ac</sup> *jakieś* przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279 Af</sup> *pochodzące od jakiegoś* boga<sup>G</sup>. **11,23** Zaiste powiadam wam, że który by rzekłby<sup>837 ao sb ac</sup> tej wiadomej<sup>1</sup> górowej istocie<sup>2057 D n</sup> tej właśnie<sup>2094 D n</sup>: Zostań uniesiona<sup>70 ao it ps</sup> i zostań rzucona<sup>463 ao it ps</sup> do funkcji wiadomego morza<sup>As f</sup>, i nie<sup>2</sup> zostałby na wskroś rozróżniony<sup>686 ao sb ps</sup> w sercu swoim, ale przekonująco uwierzytelniałby<sup>2277 pr sb ac</sup> że które<sup>As n</sup> gada<sup>1678 pr</sup> staje się<sup>584 pr md-ps-dp</sup> będzie<sup>ft md-dp</sup> jemu. **11,24** Przez to właśnie<sup>As n</sup> powiadam wam: wszystkie<sup>Ap n</sup> te które<sup>Ap n</sup> modlicie sobie<sup>2402 pr id md-ps-dp</sup> i prosicie sobie<sup>74 pr id md</sup>, przekonująco uwierzytelniajcie że<sup>3</sup> wzięliście<sup>1681 ao ac</sup>, i będzie<sup>ft md-dp</sup> wam. **11,25** I gdy ewentualnie wytrwale stoicie<sup>2625 pr id ac</sup> modląc sobie<sup>Np m pt pr md-ps-dp</sup>, puszczajcie od siebie<sup>439 pr it ac</sup> jeżeli coś macie w dół z kogoś<sup>Gs</sup>, aby i ten wiadomy ojciec wasz, ten w niebiosach, puściłby od siebie<sup>439 ao sb ac</sup> wam te<sup>4</sup> upadki obok-przeciw<sup>2170 Ap n</sup> wasze.

**11,27** I przychodzą na powrót do Hierosolym. I w świątyni *w następstwie* depczącego wkoło<sup>2242 Gs m pt pr ac, Gab</sup> jego<sup>G</sup> przychodzą<sup>pr</sup> istotnie do niego<sup>A</sup> prapoczątkowi kapłani i pisarze i starsi. **11,28** I powiadali<sup>ipf</sup> mu: W której<sup>2320 D</sup> samowolnej władzy wybycia na zewnątrz<sup>D f</sup> te właśnie<sup>Ap n</sup> czynisz<sup>2314 pr</sup>, albo<sup>5</sup> kto tobie dał<sup>734 ao</sup> samowolną władzę tę właśnie<sup>2094 As f</sup> aby te właśnie<sup>Ap n</sup> czyniłbyś<sup>2314 pr sb ac?</sup> **11,29** Zaś Jezus rzekł im: Wezwę nadto do uwyrażnienia się<sup>1060 ft ac</sup> was<sup>A</sup>, jeden<sup>843 A</sup> odwzorowany wniosek<sup>A</sup>, i odróżnijcie się *w odpowiedzi*<sup>311 ao it ps-dp</sup> mi, i powiem szczegółowo<sup>841 ft</sup> wam w której samowolnej władzy wybycia na zewnątrz te właśnie czynię: **11,30** To wiadome zanurzenie *dla pogrążenia i zatopienia*, to Joannesa<sup>G</sup>, z *niewiadomego* nieba<sup>Gs</sup> *jakościowo* było albo czy z nie-

1 Ani tu ani w paralelach nie wskazano, o której górze blisko Ierusalemu mowa. To “niezwykła trudność” {145}. Wedł. starożytnych mowa tu o złym duchu, diable {316}. Głową gór świata jest diabeł (naziemny Księżyc?), głową gór nieba jest chrystus (Słońce, potwierdzone w starożytnej symbolice) {51}.

2 Gr. *dia-krino* od *dia* ‘na wskroś, przez’ i *krino* ‘rozróżniać, rozstrzygać, osądzać’. Przekłady: „zwątpi (w duszy)”.

3 Gr. *lambano* tu w czasie przeszłym aoryście: ‘otrzymaliście’. Tak też oddaje {1}. Może mowa o uprzedzającej, nakazanej sobie autosugestii, rodzaju magicznego samooszustwa. Przekłady zmieniają czas na przyszły „otrzymacie”.

4 Gr. *para-ptoma*, od *para-pipto* ‘obok-padać’, ma znaczenie ‘błędu, występku, przewinienia, upadku, winy’ (“grzech” to raczej *hamartia* i *hamartema*). Tu i w Mt 6,12-15 puszczanie od siebie występku przez modlącego się, i w następstwie także przez niebiańskiego ojca, jest warunkiem cudu. Czy więc cud pod względem treściowym jest puszczonym od boga, odrzuconym przez niego występkiem, który zatem wcześniej przyjął? Bóg sprawca cudów – zbieraczem występku? Wedł. samego Jezusa cuda są wobec boga ‘nieprawością’ *a-nomia* Mt 7,22-23. Do *a-nomos* zaliczono cudotwórcę Jezusa w Lc 22,37. Z cudami miał przyjść właśnie *anomos* w 2Th 2,2-9. Jezus czynił cuda niechętnie Mc 9,19 Jo 4,48.

5 “Kto?” - „Jezus przenosi to pytanie na Jana” {318} (p. 11,30). Jezus sugeruje, że z nieba Mt 21,31-32, t.j. z ducha św. Lc 1,15, lecz zainstalowanego w łonie ziemskiej kobiety, ucieleśnionego w ‘mięsie’ *sarks* i uziemionego.

wiadomych<sup>1</sup> człowieków<sup>Gp</sup>? Odróżnijcie się *odpowiadając* mi. **11,31** I<sup>1</sup> wnioskowali na wskroś<sup>692 ipf</sup> istotnie do siebie samych<sup>799 Ap</sup> powiadając: Jeżeli by rzekli byśmy<sup>837 ao sb</sup>: *Z niewiadomego* nieba, powie szczegółowo<sup>841 ft</sup>: Przez co więc nie uwierzytelniłście<sup>2277 ao id ac</sup> jemu? **11,32** Ale *może* rzekli byśmy<sup>837 ao sb ac</sup>: *Z niewiadomych*<sup>2</sup> człowieków<sup>Gp</sup>? - Strachali się<sup>2938 ipf md-ps-dp</sup> przez tłum<sup>A</sup>, wszyscy razem<sup>277 Np m</sup> bowiem mieli<sup>1202 ipf</sup> Joannesa<sup>A</sup><sup>3</sup> w realnie istniejącej rzeczywistości<sup>2030</sup> że niewiadomy prorok *jakościowo* był. **11,33** I odróżniwszy się w odpowiedzi<sup>311 Np m pt</sup> do Jezusowi<sup>ao ps-dp</sup> powiadają: Nie wiemy<sup>pf</sup>. I Jezus powiada im: Ani ja<sup>4</sup> *nie* powiadam wam w której samowolnej władzy te właśnie czynię.

**12,1** I począł sobie *od prapoczątku* im w porównaniach gadać: Winnicę<sup>145 A m</sup> niewiadomy człowiek zasadził<sup>2965 ao ac</sup>, i położył dookoła<sup>2253 ao ac</sup> ogrodzenie, i wykopał<sup>2058 ao</sup> zbiornik pod tłocznia<sup>2884</sup>, i zbudował *jako dom*<sup>1989 ao</sup> wieżę, i wydał dla siebie<sup>861 ao md</sup> ją<sup>430 A m</sup> *jakis niewiadomym* rolnikom, i oddał się od swego okręgu administracyjnego<sup>297 ao ac</sup>. **12,2** I odprawił<sup>334 ao</sup> istotnie do tych rolników<sup>Ap</sup> wiadomym stosownym momentem<sup>D</sup> *niewiadomego* niewolnika aby od strony tych rolników<sup>Gp</sup> wzięły<sup>1681 ao sb ac</sup> od wiadomych owoców<sup>Gp</sup> tej winnicy<sup>G</sup>. **12,3** I chwyciwszy<sup>1681 Np pt ao ac</sup> go ubiczowali skórę<sup>646 ao</sup> i odprawili<sup>334 ao</sup> próżnego<sup>A</sup>. **12,4** I na powrót odprawił istotnie do nich innego

1 Gr. *dialogidzomai*. Ponieważ słowo to ma wspólny źródłosłów (*dia-lego*) z **dialektyką** (*dialektikos*), warto poznać jej główne cechy, gdyż wiele wyjaśnia z działań rządów. Dialektyka jest rozumowaniem za pomocą pytań i odpowiedzi (jak w tym fragmencie), w przeciwieństwie do rozumowania wynikającego z prawdy i z filozofii {6} (które tutaj nie są uwzględniane). Por. dialektykę marksistowską jako metodę poznawania i przekształcania świata, nie uznającą ogólniejszych (człowieczych) prawd i wartości. I w marksizmie więc można dostrzec wspólne ideologiczne korzenie ze schyłkowym antyhumanitarnym judaizmem typu Dawidowego. Także powstałe niedawno europejskie ideologie polityczne i społeczne, jak marksizm, komunizm, socjalizm, lub współczesne: socjaldemokracja, liberalizm wydają się tajemnie funkcjonować na przemian na wzorcu judaistycznym bądź chrześcijańskim. Stosownie do typu wzorca w jądrze tych systemów jest albo kobieta gospodarna (Marta, zakończona Babilonem, t.zw. „komuna” w KDL-ach), albo kobieta seksualna (Maria, nierządnicą i złodziej, rozkradająca tamtą). Tak samo cała polityka polska od XVII w. do dziś wydaje się tylko zastosowaniem w wymiarze państwowym doktryny chrześcijańskiej (poselskie „nieważne jaka będzie Polska; ważne, żeby była katolicka”) i nad tym głównie czuwają służby spraw pokątnych. Popularna poobożność nie pojmuje, iż polityka polska jest tylko pełniejszym wyrazem chrystianizmu, że takie właśnie polityczne oblicze ukazuje chrystianizm uwyraźniony, urealniony, uformowany, zastosowany w jakiegokolwiek dziedzinie życia. Jego celem jest pozbawienie szlachetnego człowieka wpływu na wydarzenia i przyszłość. „To był system który... bardzo osłabiał mężczyzn” (J. St.). Aby działać, muszą „dać się zepsuć” zwierzęcemu duchowi świętemu.

2 Z perykopy wynika, iż arcykapłani uważali, że posłannictwo (namaszczenie) Joannesa było z „jakichś niewiadomych człowieków” (ludzkich aniołów?); był on z człowieczej „kobiety” Mt 11,11, nie ze zwierzęcego boga na Syjonie, i dlatego mu nie uwierzyli... Zdziwiająca ta mentalność Izraelitów, którzy za ‘prawdziwy’ *alethes, alethinos, gnesios* i ‘realny’ gr. *ontos* uznają chrystusa a nie Jana; jakiś niewiadomy głos „z niebios”, głos we śnie, a nie normy obyczajowe przytomnie wypracowane na ziemi przez cywilizowanych ludzi +12,14.

3 Gr. *ontos* imiesłów od *eimi* ‘być, istnieć - istotnie, obecnie, faktycznie, realnie’. W S.t. “być” przypisywano samemu bogu Jahweh. Także w N.t. *ontos* jest zawsze boga lub boskości.

4 Dlaczego „Jezus odmawia odpowiedzi na pytanie o pochodzenie jego władzy” {318}, którą otrzymał poprzez zanurzenie Jana? Fraza: „Ani ja” może znaczyć, że podobnie jak oni, tak i Jezus „stracha się” powiedzieć, iż „z człowieków” (jako syn człowieka?).

niewolnika; i owego <sup>A</sup> <sup>1</sup>związle ujawszy zaopatrzyli w głowę <sup>1548</sup> <sup>ao</sup> i pozbawili szacunku <sup>415</sup> <sup>ao</sup>. **12,5** I innego odprawił; i owego <sup>A</sup> odłączyli przez zabicie <sup>315</sup> <sup>ao</sup>, i wielolicznych innych, którychś <sup>2061</sup> <sup>Ap m</sup> wprowadzie bicząc po skórze <sup>646</sup> <sup>Np pt pr ac</sup>, którychś zaś doprowadzając do zabicia <sup>316</sup> <sup>Np pt pr ac</sup>. **12,6** Jeszcze jednego <sup>843</sup> <sup>A</sup> miał <sup>1202</sup> <sup>ipf</sup>, syna umiłowanego <sup>17</sup>; odprawił go *jako* ostatniego istotnie do nich, powiadając że: <sup>2</sup>Będą skłonieni do obrócenia w swoje wnętrze <sup>998</sup> <sup>ft ps</sup> (w) tego syna <sup>A</sup> mego. **12,7** Owi zaś rolnicy istotnie do siebie samych rzekli że: Ten właśnie jest *jakościowo* ten wiadomy dziedzic losowy <sup>1577</sup>; przyjdźcie tu, *może* odłączylibyśmy przez zabicie <sup>315</sup> <sup>ao sb ac</sup> go i nasze będzie to dziedzictwo losowe <sup>1576</sup>. **12,8** I chwyciwszy odłączyli przez zabicie <sup>315</sup> <sup>ao</sup> go i wyrzucili <sup>856</sup> <sup>ao</sup> go na zewnątrz winnicy <sup>G</sup>. **12,9** Co więc uczyni <sup>ft</sup> ten utwierdzający pan tej winnicy? Przyjedzie <sup>1139</sup> <sup>ft</sup> i odłączy przez zatracenie <sup>320</sup> <sup>ft</sup> tych rolników i da tę winnicę innym(?). **12,10** Ani odwzorowane Pismo to właśnie <sup>2094</sup> <sup>As f</sup> *nie* przeczytaliście <sup>163</sup> <sup>ao</sup>: *Niewiadomy* kamień który <sup>3</sup>odrzucili po sprawdzeniu przyjęcia <sup>300</sup> <sup>ao ac</sup> wiadomi budujący *jako dom* <sup>1989</sup> <sup>Np m pt pr ac</sup>, ten właśnie został spowodowany do stania się <sup>584</sup> <sup>3s ao id ps-dp</sup> <sup>4</sup>do sfery funkcji <sup>842</sup> *niewiadomej* głowy <sup>As f</sup> *niewiadomego* <sup>5</sup>kąta węgielnego <sup>606</sup> <sup>Gs f</sup>; **12,11** od strony <sup>2139</sup> *niewiadomego* <sup>6</sup>utwierdzającego pana <sup>G</sup> stała się <sup>3s</sup> <sup>ao id md-dp</sup> ta właśnie <sup>2094</sup> <sup>Ns f</sup> i jest <sup>7</sup>dziwna <sup>1272</sup> <sup>f</sup> w oczach naszych?

**12,12** I szukali *sposobu* <sup>1214</sup> <sup>ipf</sup> *aby* go ująć władzą <sup>1631</sup> <sup>ao</sup>, i przestraszyli się <sup>2938</sup> <sup>ao id ps-dp</sup> w wiadomy tłum <sup>A</sup>, rozeznali <sup>585</sup> <sup>ao</sup> bowiem że istotnie do nich to porównanie rzekł. I puściwszy od siebie <sup>439</sup> <sup>pt ao</sup> go odeszli.

**12,13** I odprawiają istotnie do niego jakichś <sup>2802</sup> <sup>Ap</sup> z farisaiosów <sup>Gp</sup> i z herodianów <sup>Gp</sup> *aby* go <sup>8</sup>upolowali <sup>35</sup> <sup>ao sb ac</sup> *jakimś* odwzorowanym wnioskiem <sup>D</sup>. **12,14** I przyszedłszy powiadają mu: Nauczycielu, wiemy że doprowadzający do starannej pełnej jawnej prawdy *jakościowo* jesteś i nie jest dbałość <sup>3s</sup> <sup>pr id ac</sup> tobie około żadnego <sup>Gs m</sup>; nie bowiem poglądasz do doistotne oblicza <sup>As</sup> *jakichś* człowieków <sup>Gp m</sup>, ale na *wierzchu* starannej

1 Gr. *kefalaiio* ‘związle zebrać jako głowę, streścić, zaopatrzyć w głowę’ - według końcowego formantu -oo. Pochodzi od *kefalaios* ‘tworzący głowę’, a to od *kefale* ‘głowa’, w N.t. tylko tu. Możliwe też znaczenie ‘rekapitulować, reasumować, związle ujmować’ {6}. Przekłady zwyczajowo: „zranili w głowę” – oczywiście przyklepane przez Abr. w {6} jako osobna kategoria znaczeniowa w NT. Lecz ‘ranić’ to *traumatidzo, paio*.

2 Gr. *en-trepo*. Przekłady spływają: „uszanują” – jak *timao, eusebeo*.

3 Gr. *apo-dokimadzo* ‘odrzucić jako niegodnego’ +Mt 21,42 Mc 8,31 Lc 9,22 17,25. Przekłady spływają dając samo: „odrzucili”, jakby *apo-ballo, eks-outheneo*

4 Gr. *eis* ‘do’. W hebr. w Ps 118,22 odpowiada *l-lamed* ‘do, ku, dla, celem’. Kamień ten więc został dodany do istniejącej już „głowy”. Przekłady absolutyzują: „stał się głowicą węgla”, „stał się kamieniem węgielnym”.

5 Tekst 1P 2,4-8 kamień ten utożsamia z Jezusem, a kąt węgielny z duchem i Syjonem.

6 W oryginale hebr. psalmu 118,22 tym utwierdzającym panem jest Jahweh.

7 Gr. *thaumastos* jest synonimem *semeion* ‘cudu’ w Mt 21,15 Ap 15,1 oraz towarzyszy cudom w Mt 8,27 9,33 15,31 21,20 i in. Zatem perykopa o winnicy może być odpowiedzią na pytanie: “W której władzy to czynisz?” z 11,28 - czyli Jezus by czynił cudy we władzy pewnego nurtu Jahweha odłączonego od pełnego Jahweha Elohima.

8 Gr. *agreuo* ‘łowić na polu, polować’, też ‘łowić zwierzynę, być myśliwym’ (analogicznie jak *halieuo* ‘łowić w morzu’, t.j. ‘łowić ryby’, ‘być rybakiem’). Przekłady i tu łągodzą: „pochwycić”, „pochwycić”.

spełnionej jawnej prawdy <sup>Gs</sup> wiadomą drogę <sup>G</sup> wiadomego boga <sup>G</sup> nauczasz. Wolno dać <sup>734</sup> <sup>ao</sup> opłatę z oszacowanego majątku Kaisarowi albo czy nie? *Żeby* dalibyśmy <sup>734</sup> <sup>ao sb ac</sup> albo czy *żeby* nie dalibyśmy? **12,15** Ten zaś *od przedtem* <sup>1983</sup> <sup>Ns m pt pf ac</sup> znając ich wiadome granie roli przez rozstrzygnięcie pod przewodnictwem *kogoś* <sup>2881</sup> <sup>As</sup> rzekł im: (Po) co <sup>As n</sup> mnie <sup>A</sup> doświadcza? Przynosić <sup>2922</sup> <sup>pr</sup> mi denar <sup>A</sup> aby ujrzałbym <sup>2041</sup> <sup>ao sb ac</sup>. **12,16** Ci zaś przynieśli <sup>2922</sup> <sup>ao</sup>. I powiada im: Kogo <sup>2803</sup> <sup>Gs m</sup> wiadomy <sup>1</sup> wizerunek <sup>833</sup> ten właśnie i napis? Ci zaś rzekli mu: Kaisara <sup>G</sup>. **12,17** Zaś Jezus rzekł im: Wiadome *rzeczy* <sup>Ap n</sup> Kaisara oddajcie <sup>299</sup> <sup>ao</sup> Kaisarowi, i wiadome *rzeczy* <sup>Ap n</sup> wiadomego boga, temu bogu. I wyrażali zdziwienie <sup>871</sup> <sup>ipf ac</sup> zależnie na nim <sup>D</sup>.

**12,18** I przychodzą saddukaiości istotnie do niego <sup>A</sup>, tacy którzy powiadają *uczynić* wstanie na górę <sup>204</sup> <sup>As</sup> nie *mogące teraz być* <sup>834</sup> <sup>pr if ac, Aci</sup>, i nadto wzywali do uwyrażenia się <sup>1060</sup> <sup>ipf</sup> go powiadając: **12,19** Nauczycielu, Moyses odwzorował pismem <sup>602</sup> <sup>ao</sup> nam, że: Jeżeliby kogoś brat odumarłby <sup>303</sup> <sup>ao sb</sup> i pozostawiłby z góry na dół <sup>1482</sup> <sup>ao sb ac</sup> żonę i nie puściłby od siebie <sup>439</sup> <sup>ao sb ac</sup> potomka <sup>As n</sup>, aby wzięłby <sup>1681</sup> <sup>ao sb ac</sup> brat jego <sup>G</sup> tę żonę i wystawiłby w górę <sup>1011</sup> <sup>ao sb ac</sup> nasienie bratu swemu. **12,20** Siedmioro bracia byli; i pierwszy wziął <sup>1681</sup> <sup>ao</sup> żonę i odumierając <sup>N pt pr</sup> nie puścił od siebie <sup>439</sup> <sup>ao ac</sup> nasienie <sup>As n</sup>. **12,21** I wtóry wziął ją i odumarł nie pozostawiając z góry na dół <sup>1482</sup> <sup>N pt ao ac</sup> nasienie. I trzeci tak samo. **12,22** I ci siedmioro nie puścili od siebie nasienie <sup>As</sup>. *Jako* ostatnie <sup>N,As n</sup> wszystkich <sup>Gp m,n</sup> i ta żona odumarła. **12,23** W tym wstaniu na górę <sup>204</sup> kogo <sup>2803</sup> <sup>Gs m</sup> z nich <sup>Gp m</sup> będzie żona <sup>N</sup>? Ci bowiem siedmioro mieli <sup>1202</sup> <sup>ao</sup> ją *jako* żonę <sup>A</sup>. **12,24** Mówił <sup>2925</sup> <sup>ipf,ao</sup> im Jezus: Czy nie przez to właśnie jesteście zwodzeni <sup>2281</sup> <sup>pr ps</sup> nie znając *od przeszłości* <sup>1983</sup> <sup>Np m pt pf ac</sup> wiadome odwzorowane Pisma <sup>Ap</sup> ani wiadomą moc wiadomego boga? **12,25** Gdyby <sup>2069</sup> <sup>ao</sup> bowiem z umarłych <sup>2</sup> stawiliby się na górę <sup>233</sup> <sup>ao sb ac</sup>, zarówno nie poślubiają <sup>552</sup> <sup>pr ac</sup> jak i nie wystawiają się do poślubienia <sup>553</sup> <sup>pr md-ps</sup>, ale są tak jak *niewiadomi* aniołowie w wiadomych niebiosach <sup>Dp</sup>. **12,26** Około zaś umarłych że są wzbudzeni w górę <sup>810</sup> <sup>pr id md-ps</sup> czy nie przeczytaliście <sup>163</sup> <sup>ao</sup> w księdze <sup>508</sup> Moysesa <sup>G</sup> na *wierzchu* <sup>1063</sup> kolczastego krzaka <sup>490</sup> <sup>G</sup>, jakże rzekł mu wiadomy bóg powiadając: Ja wiadomy bóg Abraama <sup>indecl</sup> i *niewiadomy* bóg Isaaka <sup>indecl</sup> i *niewiadomy* bóg Jakuba <sup>indecl</sup>? **12,27** Nie jest *niewiadomy* <sup>3</sup> bóg umarłych ale *obecnie żyjących* biologicznie cielesnie <sup>Gp m pt pr ac</sup>. *Przez* wieloliczne <sup>2329</sup> <sup>As n, adv</sup> jesteście zwodzeni <sup>2281</sup> <sup>pr id md-ps</sup>.

**12,28** I przyszedłszy do istoty <sup>2400</sup> <sup>pt ao</sup> jeden z pisarzy <sup>Gp</sup>, usłyszawszy <sup>pt ao</sup> ich <sup>G</sup> do razem badawczo szukających <sup>2659</sup> <sup>Gp pt pr</sup>, ujrawszy <sup>pt ao</sup> że odpowiednio <sup>1442</sup> odróżnił się <sup>ao id ps-dp</sup> im,

1P. przyp. do Mt 22,20.

2Ewangelista stosuje tu dwa słowa na określenie „zmartwychwstania”: *an-istemi* i pochodne *ana-stasis*, oraz *egeiro*. *Egeiro* ‘wzbudzać w górę’ w.26 jest całkiem innym słowem i co innego określa (Mt zagubił tę różnicę, ale ukazał ją Lc). W w.25 Jezus mówi o zmartwychwstaniu w postaci bezpłciowej, anielskiej, zaś wiersz 26 o wzbudzeniu przez seks, czyli cielesnym synostwie. Są to dwa tory prokreacji, ale tylko ten drugi w Biblii zwany jest “boski” w.27. Przy tym wiadomy bóg Abraama jest różny od niewiadomego, ukrytego (Mt 6,4.6.18 11,25) w organizmie boga ojca zrodzonych płciowo Izaaka i Jakuba.

jest *niewiadomy* <sup>1</sup>bóg umarłych ale *obecnie* żyjących biologicznie cieleśnie <sub>Gp m pt pr ac</sub>.  
Przez wieloliczne <sub>2329 As n, adv</sub> jesteście zwodzeni <sub>2281 pr id md-ps</sub>.

**12,28** I przyszedłszy do istoty <sub>2400 pt ao</sub> jeden z pisarzy <sub>Gp</sub>, usłyszawszy <sub>pt ao</sub> ich <sub>G</sub> do razem badawczo szukających <sub>2659 Gp pt pr</sub>, ujrzawszy <sub>pt ao</sub> że odpowiednio <sub>1442</sub> odróżnił się <sub>ao id ps-dp</sub> im, nadto wezwał do uwyrażnienia się <sub>1060 ao ac</sub> go: Która *jakosciowo* jest <sub>834</sub> wskazówka pierwsza z wszystkich <sub>Gp</sub>? **12,29** Odróżnił się w *odpowiedzi* Jezus że: Pierwsza jest: Słuchaj, Israelu, *niewiadomy* <sup>1</sup>utwierdzający pan, ten wiadomy bóg nasz, *niewiadomy* utwierdzający pan <sup>2</sup>jeden <sub>843</sub> jest, **12,30** i będziesz miłował <sub>15 ft</sub> *niewiadomego* utwierdzającego pana, tego wiadomego boga <sub>A</sub> twojego, z całego serca twojego i z całej duszy twojej i z całego rozumowania na wskroś *wszystkiego* <sub>700</sub> twojego i z całej potęgi <sub>1374</sub> twojej. **12,31** Wtóra <sub>657</sub> ta właśnie <sub>2094 N f</sub>: Będziesz miłował <sub>15</sub> wiadomego <sup>3</sup>bezpośrednio blisko będącego <sub>2303</sub> twojego tak jak ciebie samego <sub>A</sub>. *Jakaś* większa *od* tych właśnie <sub>2094</sub> <sub>Gp</sub> inna wskazówka nie jest. **12,32** I rzekł mu ten pisarz: Odpowiednio <sub>1442</sub>, nauczycielu, na wierzchu jawnej pełnej prawdy <sub>109 G</sub> rzekłeś <sub>ao</sub> że jeden jest i nie jest *jakiś* inny ponad liczbę jego <sub>G</sub>, **12,33** i to *które skłania* miłować <sub>15 pr if</sub> go z całego serca i z całego <sup>4</sup>puszczania razem *ze swoim rozumowaniem* <sub>2706 Gs</sub> i z całej potęgi i to *które skłania* miłować wiadomego bezpośrednio blisko będącego tak jak siebie samego *coś* <sup>6</sup>będące wokół większym nadmiarem <sub>2249 Ns n</sub> jest *od* wszystkich wiadomych całopaleń <sub>Gp</sub> i

<sup>1</sup>Bóg zbuntowanej odstępczej sekty Jezusowej, owego upadłego sortu ówczesnych żydów – deuteronomistów, dawidowców, syjonistów i chrześcijan, nie był bogiem człowieka, jego agendy umysłowej i rękodzielnej, ale był bogiem zmartwychwstania przez płciowość zwierzęcą zainstalowaną w osobie ludzkiej. Natomiast nie był bogiem powstania z umarłych w tym samym organizmie cieleśnym. Tak też Paweł w 1C 15,35-53, choć uznawał zmartwychwstanie chrystusa w jego duchowym ciele 1C 15,3-20, zdolnym przenikać do wnętrza domu jak UFOanci Jo 20,19-29.

<sup>2</sup>W hebr.oryginale (Dt 6,4-5) to Jahweh.

<sup>3</sup>Gr. *heis* ‘jeden’, w genetywie *henos*. Ma inne znaczenie niż *monos* ‘wyłącznie jeden, tylko jeden, jedyny (wśród wielu)’ Mt 4,10 24,36 Lc 4,8 5,21 Jo 5,44 17,3 i in.. Stąd mono-teizm chrześcijański ‘wiara w boga jedyne’ spośród wielu realnie istniejących bogów 1C 8,5 2C 4,4, inna niż heno-teizm Mojżesza ‘wiara w jednego boga’ De 6,4.

<sup>4</sup>Gr. *plesion* ‘blisko przyległy, sąsiad’. Por. przyp. do Mt 22,39. Jezus mówi o dwóch „miłościach”: pierwsza miłość jest do boga, druga do człowieka. Jest to ten sam typ ‘miłości’ *agape*, lecz w różnych sferach działa inaczej, staje się czymś innym. Pierwsza miłość była „wszystka” na bazie kompletu domen jahwicznych nurtów przejawiających się u człowieka (serca, duszy, ‘myśli’ *dianoia* i potęgi). Druga miłość, wybiórcza i ograniczona do bliskiego, była na bazie „siebie samego”, t.zn. bez kompletu tamtych jahwicznych nurtów. Jeżeli bóg jest każdą miłością 1Jo 4,8, to pozostały człowiek (‘rozum’ *nous* i ręce), który jest człowiekiem właściwym i także miłuje (choć nie seksualnie), też ma swoje-go boga - człowieka. Dlaczego Biblia (prócz Mojżesza) nie chce go znać, lecz układa swe dzieje według boga zwierzęco-cieleśnego i seksualnego? Czy tak została ona przeredagowana? Kto widział oryginalny zwój Tory, gdzie jedne fragmenty są ścięzione jakby wtłoczone, drugie zaś nadmiernie rozciągnięte, jakby miały zappełnić usunięty fragment, musi podejrzewać jakieś ingerencje ‘z góry w Torę’ *kata nomon*, n.p. Ac 24 24,14: *tois kata ton nomon kai tois en tois profetais*; +Lc 2,22.39 Jo 18,31 19,7 Ac 22,12 23,3 Ph 3,5 Hb 7,5.16 8,4 9,19.22 10,8.

<sup>5</sup>Pisarz ów odpowiadając dokonuje syntezy obu przykazań (umieszcza je w jednym ciągu logicznym), zmieniając przy tym *dia-noia* na *syn-esis*, czyli na przeciwieństwo tamtego. Popularne przekłady tego nie rozróżniają. A właśnie zaangażowanie dla tego człowieczego rozumu (*noun-echos* w.34, p. przyp.) (choć nie: wynikanie tego z rozumu!) znalazło uznanie Jezusa.

<sup>6</sup>Gr. *perisso-teros*, stopień wyższy od *perissos*, od *peri* ‘dokoła, wokół’. Stopień równy *perissos* znaczy ‘naciągany, sztuczny, ekscentryczny, przewyższający potrzebę, zbytni, zbytkowny, nadmierny, nadzwyczajny, nadliczbowy, przesadny, niepotrzebny’, nieparzysty’ {6}. Waży jest źródłosłów *peri* oznaczający ‘dookólne, otaczające ze wszystkich stron’ umiejscowienie tego naddatku. Razem wskazuje to na brak ciągłości, kontynuacji rozwojowej z rdzeniem (jak

<sup>1</sup>ofiar<sub>Gp</sub>. **12,34** I Jezus ujrawszy że <sup>2</sup>mając w rozumie<sup>1951</sup> odróżnił się, rzekł mu: Nie w długą odległość<sup>1759 As f, adv</sup> jesteś od wiadomej królewskiej władzy<sup>483 G</sup> wiadomego boga<sub>G</sub>. I żaden już nie miał śmiałości<sup>2808 ipf</sup> go nadto wezwać do uwyrażenia się<sup>1060 ao if ac</sup>.

**12,35** I odróżniwszy się Jezus powiadał nauczając<sup>730 Ns pt pr</sup> w świątyni: Jakże powiadają pisarze że wiadomy pomazaniec *niewiadomy* syn Dawida *jakościowo* jest? **12,36** Sam Dawid rzekł w tym wiadomym duchu, tym świętym: Rzekł *niewiadomy*<sup>3</sup> utwierdzający pan<sup>1666</sup> wiadomemu utwierdzającemu panu<sup>1666</sup> mojemu: <sup>4</sup>Siedź odgórnie jako na swoim<sup>1410 pr it md-ps-dp</sup> z prawych *stron*<sub>Gp n</sub> moich, aż by położyłbym<sup>2796 ao sb ac</sup> nieprzyjaciół twoich z góry w dole<sup>2879</sup> nóg<sub>Gp</sub> twoich. **12,37** Sam Dawid powiada go *jako niewiadomego* utwierdzającego pana<sub>A</sub>, i skąd jego *jakościowo* jest syn? I wieloliczny tłum słuchał jego<sub>G</sub> z rozkoszą<sup>1233</sup>.

**12,38** I w tej nauce swojej powiadał: <sup>5</sup>Poglądajcie<sup>516 pr it ac</sup> od<sup>289</sup> pisarzy chcących<sup>1276 Gp pt pr</sup> w *zbrojnych* uroczystych odzieniach<sup>2631 Dp</sup> deptać wkoło<sup>pr if</sup>, i uprzejmie przyjęcia<sup>401 Ap</sup> w rynkach **12,39** i pierwsze krzesła w miejscach zbierania razem i pierwsze sofy w głównych posiłkach<sup>634 Dp</sup>. **12,40** Ci pożerający<sup>1516 Np pt pr ac</sup> domostwa<sup>1986 Ap</sup> wdów i

---

w kapuście), niejednorodność, niespójność tego co ‘wokół’. Jak w przypadku *peri-bolaion* ‘okrycie, zawój, płaszcz’, *peri-thesis* ‘obłożenie się ozdobami’, *peri-kefalai* ‘zawój, hełm’, *peri-oikos* ‘mieszkający naokoło, sąsiad’ i t.p. Przekłady: „więcej”, „daleko więcej” – jakby to było kontynuacyjne *pera-itero* ‘dalej, więcej, dłużej, dodatkowo, lepiej’.

1 Czy także od ofiary eucharystycznej?

2Gr. *nounechos* od *noun-eches*, dosł. ‘mając w rozumie’, od *nous* ‘rozum’. Przekłady: „rozumnie”, „rozsądnie” – jakby *sofronos*, *fronimos*. Pk79. To ‘mieć coś gotowego w rozumie’ nie jest tym samym, co rozumować, dochodzić rozumem. Możliwe, że „mieć w rozumie” odpowiada tu „przyjmować ofiarę”, „miłować”, „być nie w długą odległość”, „królewska władza”, „tak jak”.

3W greckim tekście ewangelii (+Mt 22,44 Lc 20,42 Ac 2,34) obu ‘utwierdzających panów’ oddano tym samym słowem *kyrios*, tak bowiem zatarła te różnice Septuaginta. Jednak w źródłowym hebrajskim oryginale (Ps 110,1) pod pierwszym *kyrios* występuje *Jahweh*, pod drugim zaś *adonaj*. Najprawdopodobniej tym *adonaj* Dawida był król Saul, on więc byłby tym chrystusem (pierwszym; drugim – Dawid). Jego syn Jonatan nie otrzymał namaszczenia.

Saul nie był uznany przez lud za ocaliciela 1S 10,27, lecz tylko zapowiedział ‘ocalenie’ *SzUAiH soteria* ‘w, podczas’ hebr. B ‘żarze’ *ChM dia-thermaino* Słońca 1S 11,9. To jego syn Jonatan był “czyniącym ocalenie” *soteria*, t.j. soterem-Jezusem 1S 14,45, a czyniąc to ocalenie “w żarze Słońca” był najprawdopodobniej tym żarem, przysłonecznym ogniem, więc starszym bratem z Lc 15,11nn młodszego brata, które poszło aż do świata i do nierządnic. Tytułem *adonaj* i *mesziach* nazwał Dawid Saula 1S 24,7, lecz czy mógł nim być też Jonatan? Tak właśnie wedł. Ac 2,34-36 “jako pana jego (jego t.j. Dawida, pana t.j. *adonaja*) i *mesziacha* uczynił bóg tego Jezusa, którego wy ukrzyżowaliście”. Jako ukrzyżowanie można uznać „usiądnięcie z prawych stron” Jahweha na Syjonie. Wtedy Jonatan byłby chrystusem odgórnym, a Dawid chrystusem oddolnym, którego Jonatan miłośnie wchłonał. P. przyp. do Mt 22, 44.

4Wedł. Kallimacha Apollo (ogień słoneczny) “zasiada na prawicy Zeusa”. Zwano go “prorok ojca-Zeusa Apollo” {117}s.219.270.

5Gr. *blepo apo* dosł. ‘poglądać od’ +Mc 8,15 Lc 21,30, tu może w sensie pozawzrokowym {7}. P. przyp. do Mc 8,15.

<sup>1</sup>przed-objawieniem <sup>2432</sup> Ds długo modlący się <sup>Np pt pr</sup>, ci właśnie wezmą <sup>1681</sup> ft id md-dp <sup>2</sup>będące wokół większym nadmiarem <sup>2249</sup> rozstrzygnięcie <sup>A</sup>.

**12,41** I osiadłszy <sup>1411</sup> pt ao ac z góry naprzeciw skarbcza, dla znalezienia teorii oglądał <sup>1289</sup> ipf jakże tłum rzuca miedź *pieniężną* do skarbcza. I wieloliczni majątni rzucali <sup>463</sup> ipf wieloliczne <sup>Ap n</sup>. **12,42** I przyszedłszy jedna wdowa żebrząca rzuciła <sup>463</sup> ao *wyluskane* monety <sup>1705</sup> Ap n dwie, które <sup>Ns n</sup> *jako jedna* jest <sup>3s pr</sup> czwarta część *rzymskiego* asa. **12,43** I wezwawszy istotnie do siebie <sup>2406</sup> Ns pt ao md-dp uczniów swoich rzekł im: Zaiste powiadam wam, że wdowa ta właśnie ta żebrząca *coś* liczniejsze <sup>2288</sup> As n *od* wszystkich <sup>2193</sup> Gp m,n rzuciła, tych <sup>G</sup> rzucających <sup>463</sup> Gp pt pr do skarbcza; **12,44** wszyscy bowiem ze stanowiącego wokół nadmiar <sup>2247</sup> Gs n pt pr im rzucili, ta właśnie zaś z niedostateczności swojej wszystkie te które <sup>2064</sup> Ap n miała rzuciła - całe środki pędzenia życia <sup>510</sup> As m swoje.

**13,1** I *w następstwie* wydostającego się <sup>Gs pt pr md-ps-dp, Gab</sup> jego <sup>G</sup> ze świątyni, powiada mu jeden z uczniów jego: Nauczycielu, ujrzyj-oto <sup>3</sup>skąd pochodzące <sup>2347</sup> Np m *jakieś* kamienie i skąd pochodzące *jakieś* jako dom budowlę <sup>1990</sup> Np. **13,2** I Jezus rzekł mu: Poglądasz <sup>516</sup> te właśnie te wielkie jako dom budowlę? Żadną metodą nie zostałyby puszczony od siebie <sup>439</sup> 3s ao sb ps bezpośrednio tutaj kamień aktywnie na kamień <sup>A</sup>, który żadną metodą nie <sup>4</sup>zostałby z góry na dół rozwiązany <sup>1485</sup> 3s ao sb ps.

**13,3** I *w następstwie* odgórnie zasiadającego jako na swoje <sup>1410</sup> Gs pt pr md-ps-dp, Gab jego <sup>G</sup> do sfery funkcji Góry <sup>A</sup> Drzew Oliwnych <sup>905</sup> Gp z góry naprzeciw świątyni <sup>G</sup>, nadto wzywał do uwyrażnienia się <sup>1060</sup> 3s ipf go *w tej którą miał* z góry aż na dół w swoją własną *sferę* <sup>1334</sup> As f Petros i Jakobos i Joannes i Andreas: **13,4** Rzeknij <sup>837</sup> ao nam kiedy te właśnie <sup>Np n</sup> *jako jedno* będzie <sup>834</sup> 3s ft i co *za* wiadomy znak boży <sup>N</sup> gdy ewentualnie *jako jedno* obecnie ewentualnie ma planowo <sup>1811</sup> 3s pr sb te właśnie <sup>Np n</sup> *obecnie* do razem być dokonane <sup>2719</sup> pr if ps wszystkie <sup>2193</sup> Np n? **13,5** Zaś Jezus począł sobie *aby* powiadać <sup>pr if ac</sup> im: Poglądajcie <sup>pr ac</sup> *aby* nie ktoś was zwiódłby <sup>2281</sup> 3s ao sb ac. **13,6** Wieloliczni przyjdą <sup>1139</sup> ft zgodnie zależnie na wiadomym imieniu <sup>D</sup> moim powiadając że: <sup>5</sup>Ja jestem *jakościowo*, i wielolicznych

<sup>1</sup> Gr. *pro-fasis* od *pro* 'przed' i *faino* 'ukazywać światło, objawiać'; razem: 'zewnętrzny powód, pretekst' {6}, 'przed-objawienie'. *Pro-fasis* może być starotestamentowym odpowiednikiem chrześcijańskiego pre-egzystującego *logosa en arche* z Jo 1,1.

<sup>2</sup> Gr. *perissoteron*. Słowo to w pobliskim Mc 12,33 ma nadane pozytywne znaczenie.

<sup>3</sup> Gr. *pot-apos*, złożone z *pou* 'gdzie' i *apo* 'od', razem: 'od gdzie, skąd'. Tekst zdaje się sugerować, iż kamienie świątynne będą 'z góry rozwiązane', gdyż pochodziły 'z góry' *kata-* (z nieba, od niebiańskich istot – powszechny w piewotnych kulturach mit UFOlogiczny). Przekłady: „co za”.

<sup>4</sup> Do przestawienia?

<sup>5</sup> *Ego eimi* 'ja jestem' jest charakterystycznym samookreśleniem Jezusa, n.p. Mt 14,27 Jo 8,24 13,19 18,5, świadczące o poczuciu jego boskości. Osobowe "Ja jestem" Jezusa może być podawane jako antyteza do bezosobowego "Jestem który jestem" starotestamentowego Jahweha, pod które można było podstawić wszystko.

Ap m zwiodą 2281 ft ac. **13,7** Gdyby zaś usłyszelibyście ao sb ac wojny i <sup>1</sup>śluchy z zaświata 91 Ap wojen Gp, nie poddawajcie się hałasowi 1309 pr it ps; obowiązuje stać się 584 ao if md-dp, ale jeszcze nie to wiadome dokonanie N,As. **13,8** Będzie wzbudzony w górę 810 ft id ps bowiem naród z natury wzajemnie razem żyjący 824 wrogo na naród 824 i królewskie imperium wrogo na królewskie imperium A; będą 834 ft md-dp trzęsienia z góry w dół we właściwe miejsca Ap, będą głody; prapoczątkowa zasada 384 <sup>2</sup>bólów porodu 3046 Gp te właśnie Np n. **13,9** Poglądajcie zaś wy siebie samych Ap; przekażą 2150 ft was do razem zasiadających rad 2699 Ap i do miejsc zbierania do razem Ap, będziecie biczowani po skórze 646 ft ps i na prowadzących władców G i królów będziecie stawiani 1372 ft ps z powodu mnie 818 G do świadectwa A im. **13,10** I do wszystkich <sup>3</sup>wiadomych 1966 narodów z natury wzajemnie razem żyjących wpierw obowiązuje mogącą zostać ogłoszoną 1555 ao if ps uczynić tę nagrodę za łatwogodną nowinę A. **13,11** I gdy ewentualnie obecnie ewentualnie wiodą 39 pr sb ac was przekazujuąc(y) Np m pt pr ac, nie troszczcie się naprzód pr it ac co byście zagadali ao sb ac; ale które Ns n jeźeliby zostałyby dane 734 3s ao sb ps wam w owej godzinie, to właśnie gadajcie pr; nie bowiem jesteście jakościowo <sup>4</sup>wy ci gadający Np m pt pr ac, ale ten wiadomy duch, ten święty. **13,12** I przekaże ft brat brata do śmierci As, i ojciec potomka, i wrogo nastawią się przez wzniesienie się do źródła w górę 1047 ft md potomkowie wrogo na rodziców i będą uśmiercali 1266 ft ich. **13,13** I będziecie 834 ft md-dp nienawidzeni 1866 Np pt pr ps pod przewodnictwem <sup>5</sup>wszystkich Gp m przez to wiadome <sup>6</sup>imię A moje. Ten zaś <sup>7</sup>który wytrwale pozostał pod 2885 Ns m pt ao ac do sfery funkcji <sup>8</sup>dokonania 2778 As n, ten właśnie będzie ocalony 2742 ft id s. **13,14** Gdyby zaś ujrzelibyście 2041 ao sb ac to wiadome As n <sup>9</sup>wstrętne bóstwo 493 As n tego Gs f spustoszenia i opuszczenia 1134 Gs f: *Niewiadomego* <sup>10</sup>od przeszłości stojącego 1372 As m pt pf ac tam

1Gr. *akoe*. Por. Mt 14,1n oraz przyp. do Mt 13,14 Lc 7,1.

2Gr. *odin* wszędzie tylko 'ból porodowy', tu: syna człowieczego 13,26. Przekłady ogólnie: „boleści”

3Wskazano tu ograniczenia dla ewangelizacji: do wówczas znanych narodów, oraz do w trybu możliwości.

4Kolejny przykład negacji ducha człowieczego na korzyść samego ducha św. Czy więc i Jezus dlatego nic nie odpowiadał przed ukrzyżowaniem Mt 26,63 27,14, że utracił ducha św.?

5Por. Mt 10,22 24,9 Lc 21,17.

6Może jako prowokujące Jahweha do zaangażowania się w zbawienie upadłej części natury (hebr. *Jeho-szua* znaczy 'Jahweh jest zbawieniem'). Może ponieważ chrześcijański Jahweh zostanie uznany nie za budującego człowieka, ale za go niszczyliśko drażącego, i zbawiającego dziką stronę duchowości kosztem ludzkiej? Razem z tym Jahwehem zostanie znienawidzony jego duch święty, a także nim uwarunkowany fallus i prokreacja płciowa. Gdyż nienawiść nie ma dotyczyć wszystkich, lecz członków rodziny.

7Gr. *hypo-meno* 'wytrwale zostawać pod' albo 'zostawać w tyle'. Przekłady samo: „wytrwa”, jakby *kartereo*, *steko*.

8Gr. *telos*. Przekłady: „koniec” – jakby „ustanie czegoś, zakończenie” albo „szczyt”. Lecz to nie *peras* ani *akron*.

9Gr. *bdelygma* 'przedmiot wstrętu, odrazy' {6}, 'przedmiot przerażenia, wstrętu' {4}, 'potwora' {9}, od *bdeo*, *bde-lyso*, *-omai* 'czuć wstręt, obrzydzenie'. Słowo najpierw okazało się w LXX {10} i tam odpowiada najczęściej *SzKo(O)C* 'obrzydlivość, wstręt, szkarada, bożek, bałwan, łobuz' {8}. W LXX tak o Astarte 3Ki 11,5(7) 11,33, o Molochu 4Ki 23,13, często o bóstwach narodów ziemi, o dniu. Tutaj N.t. nawiązuje do Da 9,27 11,31 12,11 1Ma 1,54 - o Jowiszu Olimpijskim (BT przyp. {317}) 2Ma 8,17. {145} s.299 też o zamiarze cesarza Kaliguli i o antychryście 2Th 2,3. Złożenie *to bdelygma tes eremoseos* występuje w LXX w Da 11,31 12,11 1Ma 1,54. Nie ma więc znaczenia przymiotnikowego, lecz konkretne rzeczownikowe (rodzajnik *to*), „stojącego”. Przekłady: „ohydę (spustoszenia)”.

10“Stojącego” jest rodzaju męskiego, gramatycznie więc nie odnosi się do *to bdelygma* które jest rodzaju nijakiego. Natomiast z porównania redakcji Lc z redakcją Mt i Mc można wnosić odpowiedniość *bdelygma* ze *stratiopedon* 'żołnierzami obozującymi na gruncie' Lc 21,20. Przekłady: „ohydę spustoszenia zalegającą l. stojącą”.



gdzie nie <sup>1</sup>obowiązuje <sup>659</sup>pr ac – ten <sup>2</sup>z dołu poznający *przez czytanie* <sup>163</sup>Ns m pt pr ac niech rozumie <sup>1937</sup>3s pr it ac, – wtedy ci w Judai niech uciekają <sup>2923</sup>pr it ac do sfery funkcji gór <sup>2057</sup>Ap n, **13,15** ten zaś na budynku <sup>792</sup>Gs nie niech zstąpi na dół <sup>1455</sup>ao it ac ani nie niech wejdzie <sup>846</sup>ao it ac *aby* unieść <sup>70</sup>ao if ac coś z domostwa <sup>Gs f</sup> swego, **13,16** i ten *włączony* do sfery funkcji pola <sup>As m</sup>, nie niech obróci na powrót <sup>1105</sup>ao it ac do sfery funkcji wiadomych *spraw* <sup>Ap n</sup> skierowanych do tyłu <sup>2033</sup> *aby* unieść <sup>70</sup>ao if ac wiadomą szatę swoją. **13,17** Biada zaś tym *samicom* <sup>Dp f</sup> wewnątrz w brzuchu <sup>557</sup>Ds f mającym <sup>1202</sup>Dp f pt pr ac i tym <sup>3</sup>dającym ssać <sup>1292</sup>Dp f pt pr ac w owych dniach. **13,18** Módlcie się <sup>pr it</sup> zaś *aby* nie stałoby się <sup>584</sup>3s ao sb md-dp *od, w czasie* burzliwej pogody <sup>2989</sup>Gs. **13,19** Będą *jakościowo* <sup>834</sup>ft bowiem dni owe <sup>4</sup>ucisk <sup>1299</sup>Ns f *jaki* <sup>2000</sup>Ns f nie stał się <sup>584</sup>pf ac taki to <sup>2806</sup>Ns f od prapoczątkowej zasady <sup>Gs f</sup> utworzenia <sup>Gs f</sup> które <sup>As f</sup> utworzył <sup>1653</sup>ao ac ten wiadomy <sup>m</sup> bóg, aż do tego <sup>Gs m,n</sup> *stanu* teraz, i żadną metodą nie stał(o)by się <sup>584</sup>3s ao sb md-dp. **13,20** I <sup>3</sup>jeżeli <sup>826</sup> nie obciął i skrócił <sup>1602</sup>ao id ac *niewiadomy* <sup>6</sup>utwierdzający pan te dni <sup>Ap</sup>, nie by została ocalona <sup>2742</sup>3s ao id ps *wszyscy* mięsowa istota <sup>2524</sup>; ale przez wiadomych wybranych <sup>Ap m</sup>, których <sup>2061</sup>Ap m wybrał sobie <sup>878</sup>3s ao id md, skrócił <sup>1602</sup>ao ac te dni. **13,21** I wtedy jeżeliby ktoś wam rzekłby <sup>837</sup>ao sb ac: Ujrzyjcie-oto bezpośrednio tutaj <sup>3045</sup> ten wiadomy pomazaniec; Ujrzyjcie-oto tam; nie uwierzytniajcie <sup>2277</sup>pr it ac. **13,22** Będą wzbudzeni w górę <sup>810</sup>ft ps *bowiem* kłamliwi pomazańcy i kłamliwi prorocy i dadzą <sup>734</sup>ft znaki boże i cuda istotnie do tego <sup>As n</sup> *które powoduje* <sup>7</sup>przez błąkanie odłączać <sup>326</sup>pr if ac - jeżeli możliwe <sup>Ns n</sup> - wiadomych wybranych. **13,23** Wy zaś *poglądajcie* <sup>516</sup>pr it ac, <sup>8</sup>zapowiedziałem <sup>2384</sup>pf ac wam *wszystkie sprawy* <sup>Ap n</sup>.

1 Bezosobowe gr. *dei* ‘wiąże, obowiązuje’, od *deo* ‘wiązać, pętać’. Tu *dei* tylko u Mc i raczej w znaczeniu ‘wiąże’. O związaniu religijnym przez Zakon z żoną Rm 7,2 1C 7,27.39, przez królestwo niebios Mt 16,19 18,18. Zatem ten *bdełygma* nie będzie związany religią monoteistyczną. Zresztą tylko monoteizm „związuje, spętuje” pozostałe sfery boskości w człowieku.

2 Gr. *ana-ginosko* zawiera cząstkę *ana* ‘z dołu w górę’. Pomimo że całe słowo znaczyło powszechnie ‘czytać’, brzmienie tej cząstki było wyraźne i rozpoznawane. „Enigmatyczny komentarz” redaktora: <Czytający - niech rozumie> to może imię tego stojącego (w górę) bóstwa. Możliwe są tu rozumienia: pozytywne - może oznaczać kult ‘myślenia, rozumu’ gr. *nous* - dzieła rąk i umysłu człowieka, nie zaś bezmyślne ufanie w Dawidowego zwierzęcego ducha św., jak proponuje w tej przemowie Jezus 13,11, oraz negatywne - myślenie nie samodzielne, na podstawie obcego zapisu.

3 Ponowne „biada” rozradzającym się płciowo ‘mięszonym istotom’ *sarks* 13,20.

4 Gr. *thlipsis* ma w N.t. synonimy: ‘upał’ *kauma* i *kauson* Mt 13,21 20,12 Mc 4,17 Ap 7,14, ogień Ap 16,9, ‘dni’ Mt 24,29, dziesięć dni Ap 2,10, ‘zapalczywość’ *orge* Rm 2,9 12,12, ‘zły’ *kakos* Rm 12,12 E 3,13 (*kakia* jest dniowi Mt 6,34), Jezus (Mc 9,39) 2Tm 2,9 Jo 18,30 Ap 1,9, ‘zwierzę’ *therion* Ac 28,5 Tt 1,12, dalej: ‘ciężar’ *baros* 2C 4,17 Ap 2,24, ciężar dnia Mt 20,12, ‘oświecenie’ Hb 10,33, gęstości szatana Ap 2,22nn. Jest ono odgórne Ap 2,2 p. Mt 8,16.

5 Gr. *ei* ‘jeżeli’ bo ‘skrócił, obciął’ *koloboo* jest w indicativie. W trybie warunkowym, jak mają przekłady: „jeżeliby”, byłoby z przeniesienia gdyby *koloboo* było w optativie (subiunctivie). Ciekawa jest lekcja odwrócona: *ei me kyrios ekolobosen* ‘jeżeli nie Pan (Bóg Jahweh) obciął i skrócił te dni’.

6 *Kyrios* czyli Jahweh tu odróżniony od Boga Stworzyciela. Jahweh byłby bogiem terminacji w obszarze Stwórcy.

7 Gr. *apo-planao* ‘czynić aberrację’ {10}, ‘przez zbłąkanie odłączać, oddalać’. Tu aberracja odnosi się do pseudochrystusów i pseudopróroków. W 1Tm 6,10 jest skutkiem miłości pieniędzy. Przekłady: „wprowadzić w błąd”, „zwieść”.

8 Gr. *pro-lego* ‘wcześniej powiedzieć, przepowiedzieć’

**13,24** Ale w owych wiadomych dniach potem-za ucisk<sup>1299</sup> ów<sup>A</sup>, <sup>9</sup>Słońce<sup>1242</sup> będzie zaciemnione<sup>2577 ft id ps</sup> i Księżyc<sup>2533</sup> <sup>10</sup>nie da<sup>734 ft</sup> blask<sup>2921</sup> swój, **13,25** i wiadome <sup>11</sup>gwiazdziste obiekty<sup>403 Np</sup> będą<sup>834 ft</sup> z wiadomego nieba padające<sup>2276 Np m pt pr ac</sup> i wiadome moce<sup>780</sup>, te wewnątrz w wiadomych niebiosach<sup>Dp</sup>, będą chwiane<sup>2512 ft id ps</sup>. **13,26** I wtedy ujrzą<sup>3p 2041 ft md-dp</sup> wiadomego syna wiadomego człowieka<sup>G</sup> przyjeżdżającego<sup>1139 A pt pr md-ps-dp</sup> wewnątrz w *niewiadomych* chmurach<sup>1922</sup> wspólnie z *niewiadomą* mocą<sup>780 G</sup> wieloliczną<sup>2329 G</sup> i *niewiadomą* sławą<sup>771 G</sup>. **13,27** I wtedy odprawi<sup>ft</sup> wiadomych aniołów i <sup>12</sup>zberze do razem na dodatek<sup>1106 ft ac</sup> wiadomych wybranych z wewnątrz czterech <sup>13</sup>wiatrów<sup>219</sup> od *niewiadomego* <sup>14</sup>skrajnie wybitnego szczytu<sup>98 Gs</sup> *niewiadomej* ziemi aż do *niewiadomego* skrajnie wybitnego szczytu *niewiadomego* nieba.

**13,28** Od zaś <sup>7</sup>figi<sup>2661</sup> nauczcie się<sup>1770 ao it ac</sup> to porównanie<sup>A</sup>: gdyby już gałąź jej miękka<sup>N</sup> stałaby się<sup>584 ao sb md-dp</sup> i wytwarzałaby *jako pędy*<sup>902 pr sb ac</sup> listowie<sup>2963 Ap n</sup>, rozeznajecie<sup>585 pr id ac</sup> że blisko gorąca pora żniwa<sup>1288</sup> jest. **13,29** W ten właśnie sposób i wy, gdyby ujrzelibyście<sup>2041 ao sb ac</sup> te właśnie *sprawy*<sup>Ap n</sup> stające się<sup>584 Ap n pt pr md-ps-dp</sup>, rozeznawajecie<sup>585 pr it id ac</sup> że blisko *jakościowo* jest, zgodnie zależnie na<sup>1063</sup> drzwiach<sup>1318 Dp f</sup>. **13,30** Zaiste powiadam wam, że żadną metodą nie <sup>8</sup>minąłby obok-przeciw<sup>2180 ao sb ac</sup> wiadomy <sup>9</sup>ród<sup>565</sup> ten właśnie póki *czasu* którego<sup>Gs m</sup> te właśnie *sprawy*<sup>Np n</sup> wszystkie<sup>Np n</sup> *jako jedna* stałaby się<sup>584 3s ao sb md-dp</sup>. **13,31** To wiadome niebo i ta wiadoma ziemia <sup>10</sup>miną obok-przeciw<sup>2180 ft id md-dp</sup>, te zaś odwzorowane wnioski moje żadną metodą nie miną obok-przeciw.

**13,32** Około zaś dnia owego albo godziny żaden *nie* wie z *doświadczenia*<sup>1983 pf ac</sup>, ani wiadomi aniołowie wewnątrz w *niewiadomym* niebie, ani wiadomy syn, jeżeli nie wiadomy <sup>11</sup>ojciec. **13,33** Poglądajcie<sup>pr it ac</sup>, <sup>12</sup>przez schwytnie snu

<sup>9</sup>Potwierdzenie związku moralności człowieka z dziejami Układu Słonecznego. Koroną bowiem stworzenia jest człowiek, a „najbardziej definiuje człowieka etyka”.

<sup>10</sup>Gr. *skotidzo*. Byłby to więc zanik światła słonecznego lub coś jakby dym czy mgła w sferze podksiężycowej, powietrznej. Podobnie opisuje to Apokalipsa: “i ‘zostało ociemnione’ *skotoo* Słońce i powietrze z dymu studni”<sup>9,2</sup>

<sup>11</sup>Gr. *aster* dosł. ‘gwiazda’; pod tym słowem rozumiano także planety, komety, meteory i inne światła na niebie.

<sup>12</sup>Gr. *epi-syn-ago* zawierające przyimek *epi* ‘na, nad’ w sensie „dodawania jednej rzeczy do drugiej” {7}. Przekłady pomijają *epi-* chcąc jednorodnie i oryginalnie: „zgromadzi”.

<sup>13</sup>Gr. *anemos* dosł. ‘wiatr’, lecz u Jezusa także ‘wiatrowa istota’ - rozumna, słyszająca, do której można przemawiać (animizm). Jest naziemnym przetworem naniebiańskiego ducha. Animowane “cztery wiatry” występują w Ap 7,1. Przekłady geograficznie: „stron”.

<sup>14</sup>Gr. *akron* ‘szczyt, szpic, czubek’, akcentujący ‘kulminacyjny punkt’ czegoś. Przekłady bezjakościowo: „krańca”.

<sup>7</sup>Tu każe uczyć się od figi z listowiem (nie z owocami); taką w 11,13.20.21 przeklął.

<sup>8</sup>Gr. *par-erchomai*, złożone z *para* ‘obok-przeciw’ i *erchomai* ‘przychodzić’. Razem: przechodzić z naprzeciw obok, mijać’. Tu w sensie przestrzennym. Przekłady w sensie czasowym: „przemienie” jakby „przestał istnieć”.

<sup>9</sup>*genea* to w N.t. ‘rodzajowe pokolenie, rodzaj’ osoby ludzkiej (lecz dla ‘rodzaju, rodu’ N.t. stosuje raczej *genos*). Według Jezusa jest ono u Żydów gadzie (węże, żmije) Mt 23,33 (2C 11,3).

<sup>10</sup>W sensie: niebo i ziemia „stracą znaczenie, staną się nieważne” {7}. – Jak ich reprezentanci Sońce i Księżyc 13,24? Czy logosy Jezusa zamiarowo są oderwane od nieba i od ziemi? A także od ulistnionej (ugwieżdżonej) figi (Wenus)?

<sup>11</sup>Ojciec – t.zn. bóg upłciowiony wolnymi planetami Wenus i Merkury, jedynie w funkcji płciowej, bez Księżycy?

<sup>12</sup>Gr. *agrypneo* od *agreo* ‘schwytać, wziąć, gonić, ścigać’ i *hypnos* ‘sen, uśpienie’.

bądźcie nieśpiący <sup>38 pr it ac</sup>; nie wiecie z *doświadczenia* <sup>pf id ac</sup> bowiem kiedy ten <sup>1</sup>stosowny moment *jakościowo* jest <sup>pr</sup>. **13,34** Tak jak *niewiadomy* człowiek oddalony od swego okręgu administracyjnego <sup>298</sup> puściwszy od siebie <sup>439 Ns m pt ao ac</sup> domostwo <sup>A</sup> swoje i dawszy <sup>734 Ns pt ao ac</sup> niewolnikom swoim samowolną władzę z *wybycia na zewnątrz*, każdemu dzieło jego, i odźwiernemu <sup>993 ao</sup> wkazał aby *obecnie* <sup>pr sb ac</sup> czuwałby. **13,35** Czuwajcie <sup>pr</sup> więc, nie wiecie z *doświadczenia* <sup>1983 pf ac</sup> bowiem kiedy ten utwierdzający pan tego domostwa przyjeżdża <sup>1139 pr</sup>: czy <sup>2</sup>w późnej *porze* <sup>2107</sup>, czy w *środek nocy* <sup>1826 A</sup>, czy w *porze* wołania koguta <sup>G</sup>, czy *przedwczesnym rankiem* <sup>2440</sup>; **13,36** aby nie <sup>1847</sup> przyjechawszy <sup>ao</sup> nagle - z nieprzewidzianego <sup>1009</sup> znalazłby <sup>1185 ao sb ac</sup> was będących pogrążonymi z góry w beczynności <sup>1408 Ap m pt pr ac</sup>. **13,37** Które <sup>As n</sup> zaś wam powiadam, wszystkim powiadam: czuwajcie.

**14,1** Było zaś *święto* Pascha i *święto* Nie Fermentowane *chleby* <sup>57 Np n</sup> potem-za dwa dni. I szukali *sposobu* <sup>1214 ipf ac</sup> prapoczątkowi kapłani i pisarze jakże go w podstępnie ujawszy władzę <sup>1631 Np pt ao ac</sup> odłączyliby przez zabicie <sup>pr,ao sb ac</sup>. **14,2** Powiadali bowiem: Nie w tym *święcie* <sup>D</sup>, żeby kiedyś nie będzie <sup>ft id</sup> wzburzenie ludu.

**14,3** I w *następstwie* <sup>834 Gs m pt pr, Gab</sup> *będącego* jego <sup>G</sup> w Bethanii w domostwie Simona, tego trędowatego, w *następstwie* <sup>1470 G pt pr md-ps-dp, Gab</sup> z góry na dole leżącego jego <sup>G</sup>, przyszła *jakaś* kobieta mająca <sup>1202 N pt pr ac</sup> alabastrowe naczynie <sup>100</sup> pachnidła <sup>1897 G n</sup> nardu <sup>1915 G f</sup> <sup>3</sup>uwierzytelniającego <sup>2278 Gs f</sup> <sup>4</sup>wielopłatnego <sup>2330 Gs f</sup>; razem <sup>2724 Ns f pt ao ac</sup> zmiażdżywszy to alabastrowe naczynie, <sup>5</sup>wylała z góry na dół <sup>1511 3s ao ac</sup> jego <sup>G</sup> głowy <sup>G</sup>. **14,4** Byli zaś *jacyś* <sup>2802 Np m</sup> oburzający się <sup>14 pt pr ac</sup> istotnie do siebie samych <sup>Ap</sup>: Do czego <sup>As n</sup> *zatrata* ta właśnie <sup>2094 f</sup> tego pachnidła <sup>G</sup> stała się <sup>584 3s pf ac</sup>? **14,5** Mogło <sup>779 ipf</sup> bowiem to właśnie <sup>2094 Ns n</sup> pachnidło zostać wyprowadzone na zewnątrz i sprzedane <sup>2275 ao if ps</sup> powyżej denarów <sup>Gp</sup> trzystu i zostać dane <sup>734 ao if ps</sup> żebrzącym <sup>Dp</sup>. I wburzali się gniewnym *parskaniem* <sup>942 ipf md-ps-dp</sup> jej <sup>D</sup>. **14,6** Zaś Jezus rzekł: Puście od siebie <sup>439 ao ac</sup> ją; po co jej *ciężki* <sup>Ap</sup> *trudu* <sup>2181 pr</sup> dostarczacie

1 Chodzi tu zapewne o „stosowny moment” „stania się” z 13,30, t.j. Jezusowych logosów, a nie „rozminięcia się” ich.

2 Jezus jako czas swego przyjścia wymienia tylko pory nocne (-księżyc?).

3 Gr. *pistikos*, albo <sup>1</sup>od *pistos* ‘przekonujący, uwierzytelniający’ (+Zorell), albo <sup>2</sup>od *pino* ‘pić’. W odniesieniu do pachnidła raczej to <sup>1</sup>pierwsze, bo pachnidła się nie pije, i N.t. przymiotnika <sup>2</sup>*pistos* ‘pikalny, płynny’ {6} nie zna. Por. przyp. do Lc 17,6 (*pistis*). Przekłady: „prawdziwego”, „czystego” – ale na te znaczenia grecki N.t. ma inne słowa.

4 Gr. *polyteles* od *polys* ‘wielu, liczny, wieloliczny’ oraz *telos* ‘dokonanie, pełne urzeczywistnienie’, też ‘uiszczenie, opłata’. Razem: ‘pochodzący od (l. wymagający) wielu pełnych urzeczywistnień’. W płytszym popularnym użyciu: ‘wielo-płatny’. Tu “nardu *pistikos poly-telous*”, u Jo 12,3 odmiennie “nardu *pistikos poly-timou*”, a u Mt 26,7 “mirry *bary-timou*”. Przekłady: „b. drogiego”, „b. kosztownego” – co raczej dla *poly-timos* i *bary-timos*.

5 Gr. *kata-cheo*. Nagromadzenie dziwnych określeń. *Kobieta* oznacza płciowość terminującą ludzi i świat.

ac? Odpowiednio dogodnie<sup>1440</sup> dzieło zdziałała<sup>1125 ao md-dp</sup> <sup>1</sup>wewnątrz we<sup>959</sup> <sup>2</sup>mnie<sup>818</sup>  
 D. **14,7** Zawsze bowiem żebrzących macie wspólnie z sobą samymi<sup>Gp</sup>, i gdy ewentualnie *obecnie* ewentualnie chcecie<sup>1276 pr sb ac</sup>, możecie<sup>pr</sup> im łatwą dogodność<sup>1159</sup> uczynić<sup>2314 ao</sup>, mnie<sup>A</sup> zaś nie zawsze macie. **14,8** Które<sup>As n</sup> miała<sup>1202 ao ac</sup>, uczyniła<sup>2314 ao ac</sup>; <sup>3</sup>chwyciła wcześniej<sup>2383 ao ac</sup> *możliwość* pokryć pachnidłem<sup>1895 ao if ac</sup> organizm cielesny<sup>A n</sup> mój do wgrzebania<sup>992 A</sup>. **14,9** Zaiste zaś powiadam wam, tam gdzie <sup>4</sup>jeźliby<sup>798</sup> zostałyby ogłoszona<sup>1555 ao sb ps</sup> wiadoma <sup>5</sup> nagroda za łatwodogodną nowinę<sup>1161</sup> do całego tego naturalnego ustroju światowego<sup>A</sup>, i które<sup>As n</sup> uczyniła<sup>ao</sup> ta właśnie<sup>2094</sup> będzie gadane<sup>1678 ft ps</sup> <sup>6</sup>do sfery<sup>842</sup> <sup>7</sup>archiwum pamiątek<sup>1875</sup>  
<sup>As n</sup> *należącego do* niej<sup>G</sup>.

**14,10** I Judas Mąż Przypadku, ten jeden z dwunastu<sup>G</sup>, odszedł istotnie do prapoczątkowych kapłanów aby go przekazałby<sup>2150 3s ao sb ac</sup> im. **14,11** Ci zaś usłyszawszy wyszli rozkosznie z środka<sup>2973 ao ps-dp</sup> i zapowiedzieli<sup>1036 ao md-dp</sup> mu srebro *pieniężne*<sup>A</sup> dać<sup>734 ao if</sup>. I szukał *sposobu*<sup>1214 ipf</sup> jakże go <sup>8</sup>w łatwodogodnym stosownym momencie<sup>1177</sup> przekazałby<sup>2150 3s ao sb ac</sup>.

**14,12** I tym wiadomym pierwszym dniem<sup>Ds f</sup> *święta* Nie Fermentowanych *chlebów*<sup>57 Gp</sup>, gdy paschę zabijali na ofiarę<sup>1322 ipf ac</sup>, powiadają mu uczniowie jego: Gdzie chcesz<sup>1276 pr</sup> *żeby* odszedłszy przygotowalibyśmy<sup>1156 ao sb ac</sup> aby zjadłbyś<sup>1143</sup>  
<sup>ao sb ac</sup> paschę? **14,13** I odprawia dwóch z uczniów<sup>Gp</sup> swoich i powiada im: Prowadźcie się pod *moim* zwierzchnictwem<sup>2860 pr it ac</sup> do wiadomego miasta, i <sup>9</sup>odejdzie *na spotkanie* naprzeciw<sup>273 ft id ac</sup> wam<sup>D</sup> *niewiadomy* człowiek gliniany

1 Gr. en 'w, wewnątrz'. Przekłady: „względem”.

2 Jezus w wielu innych miejscach ewangelii uczy swych uczniów ezoteryzmu, ekskluzywizmu, elitaryzmu, segregacji i apartheidu na tle religijnym. Tu okazuje się też autorytarny i samolubny.

3 Gr. *pro-lambano* 'brać, chwycić, osiągnąć wcześniej, przedtem' w wielu negatywnych znaczeniach: „wyprzedzić, ubiec, wprzód rozstrzygnąć, umieścić się naprzód, za wcześniej. Przekłady nie oddają znaczenia *-lambano* 'brać, chwycić' (który jednak oddają w 1C 11,21): „naprzód (namaściła)”, „uprzedziła (namaszczenie)”.

4 Gr. *ean* spójnik warunkowy, złożony z *ei* 'jeżeli' i partykuły warunkującej *an* '-by', „z *coniunctivem* oznacza czynność przyszłą uwarunkowaną, ewentualną 'jeśliby, na wypadek gdyby' {7}. Przekłady zmieniają tryb *coniunctivus* na *indicativus*: „głosić będą”, „będzie zwiastowana”. I tak często aby wyciąć wątpliwości.

5 Gr. *eu-angelion*. Droga wyjścia z tego świata jest też drogą ewentualnego powrotnego przyjścia, por. Rm 6,8 8,11 1C 15,23; stąd kobiety, będące blisko Jezusa podczas jego odejścia, wyznaczałyby jego drogą powrotną.

6 Gr. *eis* 'do'. Przekłady: „na (jej pamiatkę)” – zmieniając sens.

7 Gr. *mnemo-synon* 'zachowujące, wskrzeszające pamięć' {9}, od *mnemon* 'pamiętający, archiwariusz'. + Mt 26,13.

8 Gr. *eu-kairos*. Po raz trzeci częśćka *eu* w tej perykopie.

9 Gr. *ap-antao* złożone z *apo* 'od' i *antao* 'wyjść naprzeciw, spotkać'. +Lc 17,12, oraz pochodne *ap-antes* Mt 25,6.

Zważywszy więc przyimek *apo* i dalszy kontekst, człowiek ten mógł być specjalnie 'odprawiony' dla dania znaku. Niewątpliwie przez kogoś zamożnego, zważywszy okazałość przygotowanego miejsca. Przekłady goło: „spotka”. Zauważmy też, iż określenie 'człowiek' *anthropos* wykluczało kobietę. Stąd noszenie dzbanu przez mężczyznę samo w sobie mogło być wskaźnikiem przez niezwykłość, gdyż „noszenie dzbanów z wodą stanowiło zajęcie dla kobiet; żaden mężczyzna by tego nie zrobił” {194} s.462. Ale skąd to Jezus mógł znać taki szyfr? Czy wokół Jezusa poczyniono jakies „prace przygotowane”, jak ktoś „przygotował jego drogę”? Przez Jana Chrzciciela Mt 3,3 Mc 1,2 Mt 17,12?

*dzban* <sup>1541 As n</sup> wody <sup>2855 Gs n</sup> dźwigający <sup>Ns m pt pr ac</sup>; wdroście się <sup>ao ac</sup> jemu, **14,14** i tam gdzie jeżeliby wszedłby <sup>846 ao sb</sup> rzeknijcie <sup>837 ao</sup> temu <sup>1</sup>władcy domu <sup>1988</sup> że: Wiadomy nauczyciel powiada: Gdzie jest ta wiadoma kwatery dla gościnnego rozwiązania się przybysza z góry <sup>1484</sup> moja, miejsce gdzie paschę wspólnie z uczniami <sup>Gp</sup> moimi zjadłbym <sup>1143 ao sb ac</sup>? **14,15** I on wam okaże <sup>628 ft</sup> <sup>2</sup>miejsce *skierowane* w górę od ziemi <sup>161 A</sup> wielkie pościelone <sup>2641 As n pt pf ps</sup> przygotowane; i tam przygotujcie <sup>1156 ao</sup> nam. **14,16** I wyszli uczniowie i przyszli do tego miasta i znaleźli z góry tak jak rzekł im, i przygotowali <sup>1156 ao</sup> paschę. **14,17** I *w następnym* <sup>2108 Gs f</sup> późnej *pory* <sup>584 Gs f pt ao md-dp, Gab</sup> stawszej się <sup>pr</sup> przychodzi <sup>pr ps</sup> wspólnie z dwunastoma <sup>Gp</sup>. **14,18** I *wskutek* <sup>179 Gp m pt pr, Gab</sup> leżących wstecz do źródła do posiłku <sup>ich</sup> <sup>G</sup> i jedzących <sup>Gp pt pr ac</sup> Jezus rzekł: Zaiste powiadam wam, że jeden z was przekaze <sup>2150 ft</sup> mnie, ten jedzący <sup>Ns pt pr</sup> wspólnie ze mną <sup>818 G</sup>. **14,19** Poczeli sobie doznawać przykrości <sup>1734 pr if md-ps</sup> i powiadać mu jeden <sup>843 N m</sup> w dół w <sup>1454</sup> jeden <sup>843 N m</sup>: Czy jakoś ja? **14,20** Ten zaś rzekł im: Jeden z dwunastu, ten wmaczający sobie <sup>940 Ns m pt pr md</sup> wspólnie ze <sup>1831</sup> mną <sup>G</sup> do wiadomej <sup>3</sup>miednicy <sup>2835 A</sup>. **14,21** Że wiadomy wprowadzie syn wiadomego człowieka <sup>G</sup> prowadzi się z powrotem pod zwierzchnictwem <sup>2860 pr ac</sup> z góry tak jak *od przeszłości* jest napisane <sup>602 3s pf id ps</sup> około niego <sup>G</sup>, biada zaś wiadomemu człowiekowi owemu przez-z którego <sup>G</sup> wiadomy syn wiadomego człowieka <sup>G</sup> jest przekazywany <sup>pr ps</sup>; odpowiednio dogodne <sup>1440 Ns n</sup> jemu <sup>D</sup> jeżeli nie <sup>4</sup>został płciowo zrodzony <sup>570 ao ps</sup> wiadomy człowiek ów.

**14,22** I *wobec* jedzących <sup>Gp pt pr, Gab</sup> <sup>ich</sup> <sup>G</sup> wzięwszy <sup>1681 N pt ao ac</sup> chleb <sup>379 A m</sup>, ławodogodnie odwzorowawszy we wniosku <sup>N pt ao ac</sup> połamał <sup>1568 ao ac</sup> i dał <sup>734 ao</sup> im i rzekł:

---

W interpretacji astralnej, człowiekiem tym wedł. {105} jest zodiakalny Wodnik dzierzący amforę z której leje się woda s.61. Wedł. Cyryla woda oznacza wodę chrztu {316} s.552 (Janowego); zatem także w tej funkcji Jan byłby prowadzącym poprzednikiem Jezusa.

1Gr. *oiko-despotes*, w Mt 10,25 jest nim Beelzebul-szatan, poza tym odpowiada człowiekowi.

2Gr. *ana-gaion* od *ana* 'z dołu w górę' i *gaia* 'ziemia, ład, żywioł ziemi'. Kierunek od ziemi (*ana*) wskazuje na miejsce odejścia. Natomiast "kwatery" w.14 to *kata-lyma*.

3Gr. *tryblion* 'wklęsłe naczynie, garnek, czara, misa', w N.t. jeszcze tylko w paralelnym miejscu w Mt 26,23; w LXX odpowiada hebr. *KoAiRH* 'miska, półmisek' pochodzącemu od *KoAiR* 'wklęsłość'.

4Gr. *gennao* od *genna*, *genos* 'spłodzony ród, rodzaj, rasa'. Oznacza płciowe spłodzenie przez mężczyznę z kobiety. Syn człowieka jest tu skojarzony z płciowym zrodzeniem, może więc jest fallusem? Lecz fallus jest wężem-diabłem. Por. też mit o zmartwychwstałym członku Ozyrysa (też boga cierpiącego i zmartwychwstającego {185}s.87.101.134.421, t.j. księżycyca {47}s.47 {77}{95}s.102. Przekłady: „gdyby się nie narodził” (t.j. przyszedł na świat) – jakby *tikto*.

Weźcie <sup>ao ac</sup>, <sup>1</sup>to właśnie <sup>Ns n</sup> jest *jakościowo* wiadomy <sup>2</sup>organizm cielesny <sup>2743</sup> mój. **14,23** I wzięwszy kielich <sup>As n</sup>, ławodźięcznie udzieliwszy się w *podziękowaniu* <sup>1191</sup> <sup>N pt ao ac</sup>, dał <sup>ao</sup> im, i napili się <sup>2274 ao ac</sup> z niego wszyscy. **14,24** I rzekł im: To właśnie jest *jakościowo* wiadoma krew moja tego <sup>G</sup> na wskroś rozporządzenia mieniem <sup>677 G</sup>, ta wylewana <sup>903 Ns pt pr md-ps</sup> w obronie powyżej <sup>2865</sup> *jakichś* wielolicznych <sup>Gp m</sup>. **14,25** Zaiste powiadam wam, że już nie <sup>2084</sup> żadną metodą <sup>2073</sup> nie <sup>1847</sup> napiłbym się <sup>2274 ao sb ac</sup> z tego *plciowego* płodu <sup>569 Gs n</sup> winorośli <sup>143 Gs f</sup>, aż do wiadomego dnia owego <sup>3</sup>gdyby go <sup>430 As n</sup> *obecnie* piłbym <sup>2274 pr sb ac</sup> nowy <sup>1421 As n</sup> w wiadomej królewskiej władzy <sup>483 f</sup> wiadomego boga <sup>G</sup>. **14,26** I zaśpiewawszy *chwalący* hymn <sup>2859 Np m pt ao ac</sup> wyszli do sfery Góry <sup>As</sup> Drzew Oliwnych <sup>Gp</sup>.

---

1 Czym istotnie różni się spożywanie ciała i krwi człowieka przez chrześcijan od kanibalizmu dzikich plemion? Dlatego już w starożytności „najpowaźniejszym oszczerstwem (bo pisze to chrześcijanin W. Barclay) było oskarżenie chrześcijan o kanibalizm, co uzasadniano tekstem ustanowienia tego sakramentu” {194} s.437n. Kanibalizm w Afryce wyraża też inną wiarę: „że zjedzenie mięsa wroga uniemożliwia jego duchowi dręczenie zabójcy”.

2 Gr. *soma*. J. grecki rozróżnia „ciało” *soma* jako ‘organizm, usystematyzowaną konstrukcję’, oraz *sarks* jako ‘materię cielesną, mięso’.

3 Przekłady i tu nie dopuszczają wątpliwości u wiernych, zamieniając tryb warunkowy na orzekający (oznajmujący): „kiedy pić będę”, „gdy będę pił”. Chociaż słusnie warunkowo tłumaczą n.p. pobliskie 14,31.60.

**14,27** I powiada im Jezus że: Wszyscy <sup>1</sup>uznacie się za prowadzonych do pułapki <sup>2559 ft ps,</sup> że *od przeszłości* jest pismem odwzorowane <sup>602 pf ps:</sup> Uderzę <sup>2196 ft</sup> wiadomego pasterza <sup>A</sup> i wiadome owce będą na wskroś rozproszone <sup>711 ft ps.</sup> **14,28** Ale potem-za <sup>2</sup>to <sup>As n</sup> *które skłonny* poddać się wzbudzeniu w górę <sup>810 ao if ps, Aci</sup> *uczyni* mnie <sup>818 A,</sup> poprzedzając zawiodę <sup>2370 ft ac</sup> was do Galilai. **14,29** Zaś Petros mówił <sup>2925 ipf, ao</sup> mu: Jeżeli i wszyscy uznają się za prowadzonych do pułapki <sup>2559 ft id ps,</sup> ale nie ja. **14,30** I powiada mu Jezus: Zaiste powiadam ci, że ty dzisiaj tą właśnie <sup>2094 D</sup> <sup>3</sup>nocą <sup>D f</sup> wprzód niż *okoliczności uczynią* dwa razy koguta <sup>A</sup> *mogącym* przygłosić <sup>2968 ao if ac, Aci,</sup> trzy razy mnie <sup>A</sup> odeprzesz <sup>275 ft md-dp.</sup> **14,31** Ten zaś z będącego wokół nadmiarem gadał <sup>1678 ipf:</sup> Jeżeli ewentualnie *obecnie* ewentualnie obowiązuje <sup>659 3s pr sb ac, impers</sup> *uczynić* mnie <sup>A</sup> *mającym* odumrzeć razem z <sup>ao if ac, Aci</sup> tobą <sup>D,</sup> żadną metodą nie ciebie <sup>2643 A</sup> odeprę <sup>ft md-dp.</sup> Tak samo zaś i wszyscy powiadali.

**14,32** I przychodzą do sfery funkcji wyodrębnionego terenu <sup>A,</sup> którego imię Gethsemani, i powiada uczniom swoim: Osiądnicie <sup>1411 ao it ac</sup> bezpośrednio tutaj aż pomodliłbym się <sup>ao sb md-dp.</sup> **14,33** I bierze z naprzeciwka do obok siebie <sup>2164 pr ac</sup> Petrosa i Jakobosa i Joannesa wspólnie z sobą <sup>G,</sup> i począł sobie *od prapoczątku* <sup>389 ao md</sup> <sup>4</sup>wyzdumiewać się <sup>870 pr if md-ps</sup> i <sup>5</sup>być zatrwożonym <sup>47 pr if ac,</sup> **14,34** i powiada im: <sup>6</sup>Ze wszystkich stron doznająca przykrości <sup>2239</sup> jest dusza moja aż do śmierci; pozostańcie <sup>1819 ao ac</sup> bezpośrednio tutaj i czuwajcie <sup>603 pr ac.</sup> **14,35** I przyszedłszy naprzód <sup>2379 Ns pt ao ac</sup> <sup>7</sup>mało <sup>1862 As m, n, adv,</sup> <sup>8</sup>padał <sup>2276 ipf ac</sup> na wierzch ziemi <sup>G</sup> i modlił się <sup>2402 ipf md-ps-dp</sup> aby, jeżeli <sup>Ns n</sup> *możne* jest, przesłaby obok-

1 Gr. *skadaliđzo* od *skandalon* ‘pułapka’. P. Mt 5,29. Przekłady winę kierują na uczniów: „zwątpiecie”, „zgorszycie”.

2 Owo *to* jest poza Jezusem (acc. *mnie*), ale ma być z nim skojarzone i pociągnąć go w górę do zmartwychwstania.

3 „Pianiem koguta” nazywano trzecią (z czterech) straż nocną, zanim skończyła się noc {317}. Jeżeli Piotr jest ogniem Lc 22,55 (i szatanem Mt 16,23), jest on ogniem na Księżycu, księżycem. Także szatan w stanie padania z nieba jest błyskawicą ognia Lc 10,18.

4 Gr. *ek-thambeo* ‘wy-zdumiewać się; być *wydziałany* zdumieniem, przerażeniem; być *wy-lękniony*’. Od *thambos* ‘wstrząśnienie, zdumienie, lęk, przerażenie’. Przekłady: „drżeć i odczuwać trwogę”, „niepokoić się i trwożyć”. Nagromadzenie trzech określeń trwogi i dramatyzm całego opisu nie pozwoliły na znaczne złagodzenia w przekładach. W 14,38 i w 14,31 podane są powody tej destabilizacji duchowej Jezusa: otóż prawdopodobnie „przyszedł do próbowania” a bóg ojciec go „trzymał w oddaleniu”. Można powiedzieć: „doigrał się”, „nagrabił sobie” – prawdopodobnie przez swój zuchwały, bezczelny, natrętny, twardy, okrutny stosunek kochanka-gwałciciela względem córki boga ojca. Tak bardzo stał się bezwzględny i egoistyczny w swoich naukach i poczynaniach, że bóg potrzebował kolejnej „próby”. W której się nie obronił. W swoich „dziełach z mocy ojca”, Jezus prawdopodobnie korzystał ze związku przez ojcowy nurt seksualny, jak świadczy w.w. charakter jego poczyznań do ojca i też aż do ostatniej chwili charakter jego duchowej dążności w 14,38: „duch jest na czele z zapalem dla żądy” *pro-thymos* (p.n.). Okazało się jednak, że ojcowy nurt seksualny nie był dla boga ani jedyny ani główny. Czego dowodzi m.in. ograniczoność czasu płciowego.

5 gr. *ademoneo* ‘być zaniepokojonym, zatrwożonym’, jak w Ph 2,26 *Ep-afroditos* (t.j. ‘na Afrodycie’).

6 Gr. *peri-lypos*. Przekłady nie tłumaczą przyminka intensyfikującego *peri-* ‘wokół, dokoła, ze wszystkich stron l. na wszystkie strony’.

7 Gr. *mikron* <sup>1</sup>jako przysłówek ‘mało’ lub <sup>2</sup>jako rzeczownik ‘coś małe’. Dla *pro-erchomai mikron*: „<sup>1</sup>przyszedłszy naprzód mało” l. „<sup>2</sup>przyszedłszy przed małe” t.j. uprzedziwszy małe (*to poterion touto* kielich ten?, ta godzina nocna?) jak w Mc 6,33 tłum wyprzedził Jezusa i apostołów.

8 Gr. *pipto* jest tu w imperf. (czasie prze. niedok.), stąd padanie było wielokrotne, i tak tylko {1}. Przekłady: „padł”.

przeciw<sup>2180 3s ao sb ac</sup> od niego<sup>G</sup> ta ustalona przez prawa natury godzina<sup>3049 N</sup>, **14,36** i powiadał: <sup>1</sup>Abba<sup>2 V</sup>, ty ten wiadomy mi<sup>1966</sup> płciowy ojciec<sup>N m</sup>, wszystkie sprawy<sup>Np n</sup> może<sup>Np n</sup> tobie; <sup>2</sup>przenieś obok-przeciw<sup>2175 ao ac</sup> ten wiadomy <sup>3</sup>kielich ten właśnie ode mnie<sup>G</sup>; ale nie co ja chcę, ale co ty. **14,37** I przychodzi i znajduje ich będących pograżonymi z góry w beczynności<sup>1408 Ap pt pr ac</sup>, i powiada Petrosowi: Simonie, jesteś pograżony z góry w beczynności<sup>1408 pr ac</sup>? Nie <sup>4</sup>okazałeś się potężny<sup>1375 ao id ac</sup> jedną<sup>843 A f</sup> ustaloną przez prawa natury godzinę<sup>3049 A f</sup> odbyć czuwania<sup>603 ao ac</sup>? **14,38** Czuwajcie<sup>pr ac</sup> i módlcie się<sup>pr</sup>, aby nie przyszlbyście<sup>1139 ao sb ac</sup> do sfery doświadczenia<sup>2210 A</sup>; wiadomy wprawdzie duch <sup>5</sup>uprzednio gotowy do namiętności<sup>2381 N</sup>, wiadoma zaś <sup>6</sup>mięsowa istota<sup>2524</sup> słaba. **14,39** I na powrót odszedłszy pomodlił się<sup>2402 ao md-dp</sup> ten sam odwzorowany wniosek rzekłszy. **14,40** I na powrót przyszedłszy znalazł<sup>1185 ao</sup> ich będących pograżonymi z góry w beczynności<sup>1408 Ap pt pr ac</sup>, były bowiem ich oczy z góry obciążone<sup>Np pt pr ps</sup>, i nie przedtem wiedzieli<sup>1983 ppf</sup> w co<sup>As n</sup> odróżniliby się<sup>311 ao sb ps-dp</sup> jemu<sup>D</sup>. **14,41** I przychodzi jako to<sup>N,As n</sup> trzecie<sup>2831 N,As n, adv</sup>, i powiada im: Bądźcie pograżeni z góry w beczynności<sup>1408 pr id,it</sup>

1Gr. *abba* hebr. *ABA* ‘mniejszy (tylko płciowy?) ojciec, ojculek, tato’, gwara dziecięca, t.j. do ojca małego dziecka, całkiem od niego zależnego. Występuje jeszcze tylko u kontrowersyjnego Pawła Rm 8,15 G 4,6. W S.t. - brak. *Abba* byłby to wczesny ojciec jako wyłącznie seksualny mężczyzna, przejawiający głębszy i pierwotniejszy typ ojcostwa niż chrystusowe pomazanie nakłaniające do seksu. Jezus chce tu, być może, nagle polegać na innym zwierzchnictwie, na innym typie więzi ojcowskiej, pokazując się nie samczym „synem”, ale bezpłciowym dzieckiem.

2Gr. *para-fero* ‘nieść obok, prowadzić na manowce’.

3Gr. *poterion* + Mt 26,39 Lc 22,42 Jo 18,11 ale tylko tu razem z nagim młodzieńcem w.51. Kielich razem z krzyżem jest symbolem kościoła (może: niższego i wyższego; cielesnego i duchowego?).

4Gr. *ischyo*. *Ischyros* jest Jan, Jezus, szatan, wiatr, człowiek, logos, Babilon. Jako *ischyros* jest też Piotr („szatan”), 12 uczniów, rzeka, człowiek, smok. *Doksa* i *kratos* pochodzą-należą do *ischys kyriou*.

5Gr. *pro-thymos*. Złożone z *pro* ‘przed, gotowo, intensywnie’ i *thymos* ‘namiętność, skłonność, pasja’. W S.t. często zbitka: *orge* i *thymos*. Całe słowo o niepewnym znaczeniu. W ewangeliach występuje tylko tu i w paralelnym Mt 26,41, poza tym tylko w Rm 1,15 „moja ochoczość” i w pokrewnych. Starając się zrekonstruować pełne znaczenie, w polskim odpowiedniku podano znaczenia etymologiczne i najczęstsze podstawowe: ‘ustawiona przed, uprzednia, gotowa’ ‘chęć, ochoczość, gorliwość’, namiętność.

6Gr. *sarks* ‘materia cielesna, mięso’ w odróżnieniu od eucharystycznego ‘organizmu’ *soma* Jezusa z 14,22. Nadchodzi moment „ukrzyżowania ciała (Chrystusa Jezusa) wraz z namiętnościami i ‘żądzeniami’ *epi-thymia*” G 5,24 (por. *pro-thymos*). Jezus i pisarze N.t-u wiedzieli że bóg ojciec jest duchem Lc 24,39, jego Zakon jest duchowy Rm 7,14 Mt 16,17, ciało zaś jest źródłem popędów Rm 8,13, żądź, E 2,3, pożądań 1P 2,11, brudów 2C 7,1 i innych grzechów Rm 6,6 7,24 Cl 2,11G 5,19. Doświadczali, iż bóg ojciec jest sprzeczny wobec ‘ciała’ *sarks* Jo 1,13, oraz w ogóle „dążność ciała wroga jest bogu” Rm 8,7n, i dlatego „ciało i krew nie mogą osiąść królestwa bożego” 1C 15,30. Ciało czyniło Zakon ‘bezsilnym, słabym’ *a-sthenes* Rm 8,3; słabość ciała, tutaj zaznaczona, większa była u kobiet 1P 3,7 (*skeuos* jako *sarks*). Paweł twierdził, że „w jego ciele nie mieszka dobro” Rm 7,18, że jest on cielesny, zaprzeczony pod grzech Rm 7,14. Mimo, że w jakimś momencie „Słowo ciałem się stało” Jo 1,14, wcale nie jest pewne, że bóg „wyleje ducha swego na wszystko ciało” Ac 2,17 i że skróci próby dla ocalenia jakiegoś wybranego ciała Mc 13,20. Z niniejszej perykopy można odczytać, iż duch Jezusa gorliwie nastawiony był na ciało jako swoiste dopełnienie i stabilizację swego ducha (por. parę „ciało i krew”). Syn Boży też miał ciało 2C 5,16 podobne do ludzkiego ciała grzesznego Rm 8,3; „w tym ziemskim ciele pojednał” co na ziemi i co na niebie Cl 1,20nn. „W swym ciele pozbawił on mocy Zakon E 2,14 i „dzięki ciału Chrystusa umarliście dla Zakonu” Rm 7,4. Korzystał z tej pary operacyjnej, zainstalowanej w bogu-ojcu, by przez nią na wpływać na jego decyzje i czynić cudy. Teraz poznał, że jego związek od strony cielesnej osłabł, że go zawodzi (takiej *astheneian sarkos* doznawał Paweł w G 4,13). Stąd oczekiwał od uczniów wzmocnienia swojej cielesności – może przez pocałunek w.44, a może przez nagiego młodzieńca w.51.



ac ten <sup>As n</sup> pozostały *czas* <sup>1730 As n, adv</sup> i <sup>1</sup> dawajcie sobie zaprzestanie przez wznoszenie się na powrót do źródła w górze <sup>194 pr id, it md</sup>; <sup>2</sup> trzyma w oddaleniu <sup>284 3s pr id ac</sup>, przyszła ta *ustalona przez prawa natury* godzina, oto jest przekazywany do obok-przeciw <sup>2150 pr id ps</sup> wiadomy syn wiadomego człowieka <sup>G</sup> do rąk uchybiających celu <sup>135 Gp m</sup>. **14,42** Wzbudzajcie się w górę <sup>810 pr it md-ps</sup>, *może* wiedlibyśmy <sup>39 1p pr sb ac</sup>, zobaczcie-oto wiadomy przekazujący do obok-przeciw <sup>2150 N m pt pr ac</sup> mnie <sup>A</sup> *od przeszłości* przybliży się <sup>807 pf ac</sup>.

---

1 Gr. *ana-pauo* +Mt 11,28 26,45 Mc 6,31 Lc 12,19. Pochodzące od niego *anapausis* w Mt 11,29 12,43 Lc 11,24. Por. przyp. do Mt 12,28.

2 Gr. *ap-echo*, por. Mt 14,24 łódź oddaliła się, Mt 15,8 serce daleko. Bliższe tutejszemu znaczeniu w Ac 15,20.29 wstrzymywać się od nieczystych pokarmów, w 1Th 5,22 od nierządu. Najbliższe, jak tu w kontekście ciała, w 1P 2,11 „abyście wstrzymywali się od cielesnych pożądliwości”. Jezus może dostrzega, że nie udało mu się syjonowego życia zapiąć blisko, krótko, zwierzęco, cielesnie, t.j. z pominięciem „dalszych” człowieczych faryzeuszy i uczonych w Piśmie Mojżeszowym. Abramow. i tu wstawia do Słownika {6} zamiennik z kościelnej praktyki zatajania trudności: „wystarczy”, niespotykany w całej literaturze, i któremu w ewangeljach odpowiadają inne słowa: *arketon*, *hikanon*.

**14,43** I prosto potem jeszcze *podczas* jego<sup>G</sup> gadającego<sup>1678 G pt pr ac, Gab</sup> staje się obok-przeciw<sup>2145 pr md-ps-dp</sup> Judas, jeden z wiadomych dwunastu<sup>Gp</sup>, i wspólnie z nim<sup>G</sup> tłum wspólnie z mieczami<sup>Gp</sup> i drewnami<sup>1965 Gp</sup> od strony prapoczątkowych kapłanów<sup>Gp</sup> i pisarzy i starszych. **14,44** *Wcześniej* dał<sup>734 ppf ac</sup> zaś ten przekazujący<sup>N pt pr ac</sup> go dla razem znak<sup>A</sup> im, powiadając: Którego<sup>Am</sup> by *pocałunkiem* ulubiłbym<sup>2930 ao sb ac</sup>, on sam jest; ujmijcie władzę<sup>1631 ao it ac</sup> go i odprowadzajcie<sup>268 pr it ac</sup> <sup>1</sup>w sposób zabezpieczający przed obaleniem<sup>410</sup>. **14,45** I przyszedłszy, prosto potem przyszedłszy istotnie ku niemu<sup>D</sup>, powiada: Mój rabinie! I <sup>2</sup>odgórnie czule pocałunkiem ulubił<sup>1509 ao ac</sup> go. **14,46** Ci zaś narzucili<sup>1065 ao</sup> <sup>3</sup>ręce jemu<sup>D</sup> i ujęli władzę<sup>1631 ao</sup> go. **14,47** Jeden zaś ze stojących obok-przeciw<sup>2185 Gp pt pf ac</sup> wyciągnąwszy sobie<sup>2593 N pt ao md</sup> miecz<sup>1788</sup>, raził<sup>2121 ao</sup> wiadomego niewolnika<sup>A</sup> prapoczątkowego kapłana<sup>G</sup> i odebrał<sup>433 ao</sup> jego <sup>4</sup>uszeko<sup>3057 As n</sup>.

**14,48** I odróżniwszy się Jezus rzekł im: Tak jak na zbójcę wysłicie<sup>1016 ao</sup> wspólnie z mieczami<sup>G</sup> i drewnami<sup>G</sup> dla razem wziąć<sup>2666 ao if ac</sup> mnie. **14,49** W dół w *niejeden* dzień<sup>A</sup> *jakościowo* bywałem dla siebie<sup>834 ipf id md</sup> istotnie do was<sup>A</sup> w świątyni nauczając<sup>N pt pr ac</sup>, i nie ujęliście władzę<sup>1631 ao</sup> mnie. Ale aby zostałyby uczynione pełnymi<sup>2301 ao sb ps</sup> wiadome odwzorowane Pisma. **14,50** I puściwszy od siebie<sup>439 Np pt ao ac</sup> go uciekli<sup>2923 ao</sup> wszyscy. **14,51** I <sup>5</sup>młodzieniaszek<sup>1917</sup> jakiś wdrażał się do razem<sup>2690 ipf ac</sup> jemu<sup>D</sup>, *dla*

1 Gr. *a-sfalos* przysł. od *a-sfales*, a to od *a* privativum ‘nie, bez’ i *sfallo* ‘potykać, przewracać, obalać’.

2 Gr. *kata-fileo*, ale w w.44 zwykle *fileo*, czego przekłady nie rozróżniają. „Tym słowem (z przedrostkiem intensyfikującym *kata*) określa się pocałunek, jakim całują się zakochani. Był to pocałunek miłosny” {194} s.482. Zwyczajowo mistrz i nauczyciel był rodzaju męskiego. Tu całuje go „mężczyzna”, oraz w Lc 7,38 Jo 12,3-8 kobieta w dziwnej pozycji (*opiso para podas autou*) - oboje na pogrzeb. Czy pocałunkiem uaktywnili próbującego (por. w.38) t.j. szatana 1C 7,5 (język Jc 3,5-8)?

3 Podkreślenie udziału rąk może wskazywać na człowieczeństwo przeciwników Jezusa +7,7-8 9,31.

4 Gr. *otarion* ‘małe ucho, część ucha, kawałek ucha’, lub może jakiś ‘przydatek do ucha’ lub ‘sztuczne ucho’. Zwłaszcza, że zastosowano tu czasownik ‘odebrał’ *af-airo* zamiast zwykłego „odciął”, jak dają przekłady, co byłoby *apokopto*. *Otarion* jest zdrobnieniem od *ous* ‘ucho’ które znają Mt, Mc i Lc, ale inne niż *otion* które u Mt, Lc i Jo. Przekłady bez zdrobnienia: „ucho”.

5 Gr. *neaniskos* zdrob. od *neanias* ‘młodzieniec’, +16,5 gdzie może być aniołem-ufonautą; często w znaczeniu „niepohamowany, samowolny, zuchwały”. *Neaniskeumata* to łac. *Iuvenalia* ‘igrzyska teatralne młodzieńców’. Ukazany specjalnie kobietom bez Jezusa (jako jedyna realnie zmartwychwstała jego część?), w symbolice zwykle o charakterze fallicznym (‘młodzieńcze’ *neoterikos* były ‘pożądania’ *epithymia* w 2Tm 2,22). Od tego słowa też *neaniskeumata* łac. *Iuvenalia* ‘amatorskie wesołe igrzyska żakowskie’. Scena sugeruje sens seksualny, może z młodzieniaszkiem w roli męskiej, choć zwyczajowo mistrz był stroną męską. Lecz mistrzynią Jezusa i chrześcijan był duch św., rodzaju żeńskiego (też w j. hebr.), wymagający aktywnego partnera męskiego. Scena nasuwa pytanie, czy w późniejszym wieku partnerem dla ducha św. był nadal Jezus, czy może duch św. już opuścił Jezusa (por. zaniki jego mocy Lc 5,17), współżył zaś z młodzieniaszką (jego cienkie kobiece i „duchowe” szaty), tak że on był jego nosicielem. Wyznaczenie Jezusa do Petrosa o czekającej go starości i utracie własnej mocy (pas biodrowy) Jo 21,18 może było oparte na własnym doświadczeniu Jezusa, gdyż **wiek Jezusa** przyjmowany na ok. 33 lat jest problematyczny wobec Jo 8,57 i wskazuje raczej na zbliżony do pięćdziesiątki. *Neaniskos* zwany był też samczy Dawid 1S 17,55.56 “przyjaciel” Jonatana, mający go jako „kobietę” 2S 1,26, a Jonatan był właśnie “czyniący ‘zbawienie’” *soteria* 1S 14,45, był więc *soterem* - jak Jezus. Dawida zwano też *paidarion* ‘dzieciątko’ 1S 17,33.42, i w Jo 6,9 *paidarion* ma pięć chlebów - jak pięć chlebów otrzymuje Dawid 1S 21,4. *Neanias* był też wczesny Saul Ac 7,58. U Jo 13,23 *neaniskos* leży w ‘łó-

*odziania* obrzuciwszy sobie dookoła 2228 N pt pf md-ps <sup>1</sup>zasłonę z cienkiej tkaniny 2551 A na nagie *ciało* 604 Gs n; i trzymają władzę 1631 pr id ac go. **14,52** Ten zaś z góry na dół pozostawiwszy 1482 N pt ao ac tę zasłonę z cienkiej tkaniny, nagi 604 uciekł 2923 ao.

**14,53** I odprowadzili Jezusa istotnie do prapoczątkowego kapłana, i schodzą się pr wszyscy prapoczątkowi kapłani i starsi i pisarze. **14,54** I Petros od w z *miejsca* o długiej odległości 1760 wdrożył się 92 ao jemu aż do wewnątrz do zagrody na powietrznym miejscu 422 A prapoczątkowego kapłana G, i był do razem odgórnie siedzący jako na swoim 2648 N pt pr md-ps-dp wspólnie z 1831 podwładnymi G i grzejący się 1287 N pt pr md-ps-dp istotnie do <sup>2</sup>światła 2970 A.

**14,55** Zaś prapoczątkowi kapłani i cała rada szukali 1214 ipf w dół z Jezusa G świadczenie 1777 As do tego As n *które możliwym* uśmiercić 1266 ao if ac *czyniło* go A, i nie znajdowali 1185 ipf. **14,56** Wieloliczni bowiem kłamliwie świadczyli 3028 ipf w dół z niego G, i <sup>3</sup>równoprawne *winie dla wyroku* 1369 Np f te świadczenia nie były. **14,57** I jacyś stawiający się w górę 233 N pt ao ac kłamliwie świadczyli w dół z niego G, powiadając **14,58** że: My usłyszeliśmy 93 ao jego G <sup>4</sup>powiadającego G że: Ja z góry na dół rozwiązę 1485 ft ac to wiadome miejsce osiedlenia bóstwa 1913 A to właśnie, to rękami uczynione 2991, i przez-z trzech 2820 G dni G inne nie rękami uczynione 451 zbuduję jako dom ft ac. **14,59** I ani w ten właśnie sposób równoprawne *winie dla wyroku* nie było to świadczenie ich. **14,60** I stawiający się w górę 233 N pt ao ac prapoczątkowy kapłan do sfery funkcji *miejsca* środkowego 1827 As m,n, nadto wezwał do uwyrażnienia się 1060 Jezusa, powiadając: Nie odróżniasz się 311 pr md-ps-dp W żadne 2080 As n, co ci właśnie z ciebie 2643 G w dół świadczą pr ac? **14,61** Ten zaś przemilczywał 2558 3s ipf ac i nie odróżnił się 311 ao id md-dp W żadne As n. Na powrót prapoczątkowy kapłan nadto wzywał do uwyrażnienia się 1060 ipf go i powiada mu: Ty jesteś *jakościowo* ten wiadomy

---

nie' *kolpos* Jezusa. Szerzej p. Jo 13,23. Kościelne tłumaczenie w BT jakoby 'młodzieniaszek' był ewangelistą Janem zwanym Markiem, a „ogród (*kepos*, słowa tego brak w Ew. Marka; w Mc 14,32 jest *chorion* 'obszar, okolica' *Geth-semani* właśc. hebr.-aram. 'tłocznia oliwy' a wedł. tłumaczy „Ogród Oliwny” {145} s.326) należał do jego matki Marii”, nie ma potwierdzenia w N.t. P. przyp. do Jo 18,15.

1 Gr. *sindon* 'cienka tkanina (lniana, bawełniana), zasłona' {6}, 'gatunek muślinu' {9}; w LXX odpowiada *SDIN* 'prześcieradło, toga, szata lniana, spodnia bielizna'. W taką owinięto zwłoki Jezusa Mc 15,46.

2 Gr. *fos*. W j. hebrajskim odpowiednik światła *NUR* znaczy zarówno 'ogień, światło' {8}. To światło jest w nocy, więc astronomicznie chyba światło słońca w księżycu (przed swą "śmiercią" - w górnej zanikającej ostatniej fazie). Globem Księżyca byłby tu Petros (skojarzony z nocą też w Mt 26,34 Mc 14,30 Lc 5,5 Jo 21,3). 'Światłem' *fos* świata zaś nazwał się Jezus jako określony syn określonego człowieka Jo 9,5 12,35.46, więc człowieka sfery naziemnej, powietrznej, która była pod władzą Księżyca. U Jo 21,9 w miejscu tego światła jest 'ognisko' *anthrakia*, może jako światło pochodzące z ogniska lub przychodzące do ogniska. Odpowiada mu "płonący" ogniem 'Księżyc' *Selene* (por. ów *seleni-adzomai* Mt 17,15 wpadający w ogień). Przekłady: „ogień”, „ognisko”.

3 Gr. *isos* 'równy', tu w sądzie 'równoprawna, równoważna' wina dla określonego wyroku. Przekłady: „świadczenia nie były zgodne” – rozumie się: wzajemnie.

4 N.p. Jo 2,19. Znów „ręce” (14,46), skojarzone z człowiekiem, plasują Mojżeszowych faryzeuszy, arcykapłanów i starszych po stronie człowieczeństwa. Faryzeusze wierzyli, że każąc budować (rękami) świątynię, bóg mówił do Mojżesza Jo 9,29 jak ktoś do 'przyjaciela' *filos* swego Ex 33,11. Świątynia 'nie rękami uczyniona' to chrześcijański kościół {145} s.333. Nie rękami czyni zwierzę, ogólnie zaś bóg ma ręce.

pomazaniec, ten wiadomy syn tego <sup>1</sup>łatwodogodnie odwzorowanego we wniosku <sup>1181</sup>? **14,62** Zaś Jezus rzekł: Ja jestem *jakościowo*, i <sup>2</sup>będziecie widzieli <sup>2041</sup> *ft md-dp* <sup>3</sup>wiadomego syna wiadomego człowieka <sub>G</sub> z prawych *stron* <sub>Gp n</sub> *obecnie* odgórnie siedzącego jako na swoim <sup>1410</sup> *As m pt pr md-ps-dp* wiadomej mocy <sup>780</sup> *Gs* i *obecnie* przyjeżdżającego <sup>1139</sup> *pt pr* wspólnie z wiadomymi <sub>Gp</sub> chmurami <sub>Gp f</sub> wiadomego nieba <sub>Gs</sub>. **14,63** Zaś prapoczątkowy kapłan na wskroś rozerwawszy <sup>708</sup> *N pt ao ac* suknie <sub>Ap</sub> swoje powiada: *Po co jeszcze potrzebę mamy świadków* <sup>1779</sup> *Gp*? **14,64** Usłyszeliście <sup>93</sup> *ao* z wiadomej niewłaściwej wieszczby <sub>Gs</sub>. Co wam objawia się <sup>2908</sup> *pr id md-ps*? Ci zaś wszyscy rozstrzygnawszy z góry skazali <sup>1478</sup> *ao ac*: *Uczyniło go* <sub>A</sub> *możliwego* <sup>4</sup>trzymanego wewnątrz <sup>989</sup> *A* być <sup>834</sup> *pr if ac, Aci* śmierci <sub>Gs</sub>. **14,65** I poczęli sobie jacyś <sup>5</sup>wpluwać <sup>955</sup> *pr if* jemu, i dookoła zasłaniać <sub>pr if</sub> jego <sub>G</sub> doistotne oblicze <sub>A</sub>, i <sup>6</sup>policzkowaniem dłubać <sup>1599</sup> *pr if* go, i powiadać mu: *Złóż prorocstwo!* <sup>ao it</sup>. I podwładni <sup>7</sup>uderzeniami różdżek <sup>2482</sup> *Dp* go wzięli <sup>1681</sup> *ao id ac*.

**14,66** I *w następstwie* będącego <sup>834</sup> *Gs m pt pr, Gab* Petrosa <sub>G</sub> <sup>8</sup>w dole <sup>1527</sup> w zagrodzie na powietrznym miejscu <sup>422</sup> *D*, przychodzi jedna <sup>843</sup> *Ns f* z <sup>9</sup>posługujących dziewczek <sup>2119</sup> *Gp* <sub>f</sub> prapoczątkowego kapłana **14,67** i ujrawszy <sup>2041</sup> *pt ao* Petrosa <sup>10</sup>grzejącego się <sup>1287</sup> *pt*

1 Gr. *eu-logetos* od *eu* ‘łatwo, dogodnie’ i *logos* ‘odwzorowany wniosek, wyciąg’. Twórcze (por. Mc 2,9) określenie niewymawianego imienia IHVH (boga bezimiennego). W LXX dla hebr. BRK ‘błogosławić, wysławiać, życzyć’.

2 lub <ujrzycie>. „Może sugerować, że powtórne przyjście syna człowieka nastąpi jeszcze przed śmiercią współrozmówców Jezusa” {317}.

3 Żydzi oburzyli się prawdopodobnie na łączenie „podobieństwo do nieokreślonego syna człowieka” z Dn 7,13 (w tym cytacie przez Jezusa przywoływanego) z **określonym**, cielesnym, naziemnym (zaimek określony) synem człowieka, co w wydaniu Jezusa by nobilitowało i ubóstwiała marność i zwierzęcość, a w konsekwencji groziło konfrontacją z niebiańskim człowiekiem i jego człowieczym starszym nieokreślonym synem (oraz inwazją UFO?). Jezus jako określony syn określonego człowieka przyrównywany jest do węża, ptaka, baranka, ryby – czyli do zwierząt.

4 Gr. *enochos* złożone z *en* ‘w, wewnątrz’ i *echo* ‘trzymać, mieć’. Razem ‘trzymany wewnątrz *czegoś*’ w znaczeniu „pochwycony, podlegający, zasługujący na karę *czegoś*, winien” *tego czegoś*.

5 Gr. *em-ptyo* ‘pluć do wewnątrz, w-pluwać’. Przyimek *em, en* ‘w, wewnątrz’ wskazuje na zamierzony zasięg do wnętrza. Ta downętrność wpluwania dopełniana tu do obiegu czasownikami o zwrocie przeciwnym *kolafidzo* i *lambanein*. Nie jest zwykle „plucie na niego”, jak dają przekłady.

6 Gr. *kolafidzo* od *kolafos* a to od *kolapto* ‘wydziobać, wydłubać, wygrzebać, wyryc, wydłutować’. Słowo po raz pierwszy okazało się w N.t. {10}. Przekłady: „policzkować”, lecz tu odróżnione od „bicia po twarzy” *rhapis*.

7 Gr. *rhapisma* ‘uderzenie różgą lub kijem’. Tu w zwrocie *rhapismasin lambanein tina* ‘uderzeniami różgą braci *kogoś*’. Przekłady: „bili (pięściami) po twarzy”. Ale tak jest *typtein stoma* ‘uderzyć usta’, „uderzyć w twarz” w Ac 23,2.

8 „W dole” może oznaczać dolny dziedziniec wewnątrz pałacu {314}, gdyż jest jeszcze *pro-aulion* 14,68.

9 Gr. *paidiske* +Mt 26,69 Lc 22,56 Jo 18,17, od *pais* ‘posługujący chłopiec, chłopak’. Jaką rolę pełniła przy Jezusowym orszaku pełniła ta dziewczka arcykapłana, zważywszy, że *paidiske* znaczy też ‘nierządnicą, dziewczka publiczna’ {6}{4}, ‘dogodnicą’ {9} ‘młoda prostytutka’ {4}, a pochodne *paidiskeion* to ‘burdel, dom publiczny’ {6}{4}?

Uwzględniając tajną misję arcykapłana względem Jezusa Jo 11,49.51, czy należała ona do jego tajnych służb? A równocześnie do orszaku Jezusa, i stąd jej znajomość uczniów? Podobnie jak „uczeń znany arcykapłanowi” Jo 18,15? Arcykapłan zaś – czy był ministrem spraw wewnętrznych (nie: bezpieczeństwa publicznego)? Coś podobnego istniało wokół Dawida, który, na przekór królewskiemu zwyczajom wyznawanym przez żonę Michal, miał być „wielbiony wspólnie z dziewczkami” *meta ton paidiskon me doksasthenai* 2S 6,22.

10 Piotr-szatan w nocy “grzejący się”, to może glob Księżycowy, lub raczej sierp księżycy efektywnie pobierający światło Jezusowe; “bywający z Jezusem” to oświecony światłem słonecznym Jo 8,12 9,5 12,36.46 1Th 5,5 i in.

pr<sub>s</sub> wejrząwszy do wnętrza <sup>941 N pt ao ac</sup> jemu, powiada: I ty <sup>1</sup>wspólnie z <sup>1831</sup> tym <sup>G</sup>  
<sup>2</sup>nazarejskim <sup>1906 G</sup> *jakościowo* bywałeś dla siebie <sup>834 ipf id md</sup>, z tym <sup>G</sup> Jezusem <sup>G</sup>. **14,68**  
Ten zaś zaparł się <sup>367 ao md-dp</sup> powiadając: Zarówno nie *od przeszłości* znam <sup>pf</sup> jak i  
nie *obecnie* stoję na *tym* należycie poznając <sup>1103 pr md-ps-dp</sup> ty co powiadasz. I wy-  
szedł na zewnątrz do <sup>3</sup>przedzagrodzia <sup>2371 A</sup>.

---

1 Czyli Jezus byłby tym światłem *fos* z 14,54. Zdarzenie ma miejsce w nocy, więc Jezus i tu byłby z pochodzenia światłem słonecznym, w sferze powietrznej, światowej, grzejącym Księżyc lub księżyc.

2 Gr. *nadzarenos* (+Mc 1,24 10,47 16,6 Lc 4,34 24,19) odpowiada hebr. *NOCRI* 'nazareński, chrześcijański' od *NCR* 'strzec, gałąź' lub *NZR* 'nie ostrzyżone włosy poświęconego bogu; odosobnić, odizolować'. W kontekście ze "świętym boga" Mc 1,24 raczej to drugie. U Mt Lc Jo odmiennie: *nadzoraios*. Por. przyp. do Lc 18,37.

3 Gr. *pro-aulion* od *pro* i *aule* z 14,66. Może oznaczać dziedziniec na zewnątrz *aule* i pałacu.

**15,6** W dół w zaś *jakikolwiek* święto<sup>A</sup> rozwiąawszy uwalniał<sup>323 ipf</sup> im jednego więźnia którego<sup>A</sup> upraszali *zwolnienia*<sup>2154 ipf id md-ps-dp</sup>. **15,7** Był zaś powiadany Bar-abbas wspólnie z buntowniczymi powstańcami<sup>Gp</sup> związany<sup>659 N pt pf ps</sup>, tacy którzy<sup>2067 Np</sup> w buntowniczym powstaniu<sup>2613 D</sup> morderstwo uczynili<sup>3214 ppf ac</sup>. **15,8** I wstąpiwszy na górę<sup>156 N pt ao ac</sup> tłum począł sobie<sup>ao md</sup> *aby* prosić dla siebie<sup>74 pr md</sup> z góry tak jak czynił<sup>2314 ipf</sup> im. **15,9** Zaś Pilatos odróżnił się im powiadając: Chcecie<sup>pr</sup> *żeby* rozwiąawszy uwolniłbym<sup>323 ao sb, ft id ac</sup> wam króla Judajczyków<sup>Gp</sup>? **15,10** Rozeznawał<sup>585 ipf ac</sup> bowiem że przez zazdrość przekazali<sup>ppf</sup> go prapoczątkowi kapłani. **15,11** Ci zaś prapoczątkowi kapłani wstrząsnęli w górę *na powrót*<sup>202 ao</sup> tłum *aby* raczej Barabasa rozwiąawszy uwolniłby<sup>323 3s ao sb ac</sup> im. **15,12** Zaś Pilatos na powrót odróżniwszy się powiadał im: *Jako*<sup>1co</sup><sup>2803 As n</sup> więc *żeby* uczyniłbym<sup>2314 ao sb, ft id ac</sup> którego<sup>As m</sup> powiadacie *jako* króla<sup>A</sup> Judajczyków<sup>Gp</sup>? **15,13** Ci zaś na powrót<sup>2126</sup> krzyknęli<sup>1626 ao</sup>: <sup>2</sup>Zaopatrz w stawiony *wzniesiony umarły drewniany* pal<sup>2616 ao it ac</sup> go. **15,14** Zaś Pilatos powiadał im: <sup>3</sup>Co<sup>2803 As n</sup> bowiem uczynił<sup>4złe</sup><sup>1435 As n</sup>? Ci zaś wokół nadmiernie krzyknęli<sup>1626 ao</sup>: Zaopatrz w stawiony pal<sup>2616</sup> go. **15,15** Zaś Pilatos pragnąc<sup>529 N pt pr</sup> tłumowi dostateczne<sup>As n</sup> uczynić<sup>2314 ao if ac</sup>, rozwiąawszy uwolnił<sup>323 ao</sup> im Barabasa, i przekazał<sup>2150 ao</sup> Jezusa ubiczowawszy<sup>2950 N pt ao</sup> *aby* zostałby zaopatrzony w stawiony pal<sup>2616 ao sb ps</sup>.

**15,16** Zaś żołnierze odprowadzili<sup>268 ao</sup> go do wewnątrz zagrody na powietrznym miejscu<sup>G f</sup> która<sup>Ns n</sup> *jakościowo* jest pretorium<sup>2357 N n</sup>, i wzywają do razem<sup>2650 pr</sup> cały *wężowy* splot rzymskich żołnierzy<sup>2596 As f</sup>. **15,17** I przywdziewają<sup>pr</sup> go w<sup>5</sup> purpurę<sup>2341 A</sup> i kładą dookoła<sup>2253 pr</sup> mu, splótszy<sup>2289 Np pt ao ac</sup> cierniowy wieniec<sup>2623</sup>. **15,18** I poczęli sobie uprzejmie przyjmować<sup>400 pr if md-ps-dp</sup> go: Wychodź rozkosznie z środka<sup>2973 pr it ac</sup>, *niewiadomy* królu Judajczyków<sup>G</sup>. **15,19** I bili<sup>2844 ipf</sup> jego<sup>G</sup> głowę<sup>A</sup> trzcina, i wpluwali<sup>955 ipf ac</sup> mu, i kładąc<sup>2796 N pt pr ac</sup> kolana<sup>597 Ap</sup> składali hołd do istoty<sup>2412 ipf</sup> jemu. **15,20** I gdy wbawili i wżartowali się *jak chłopaki*<sup>946 ao ac</sup> jemu, wydziali<sup>865 ao</sup> go, tę purpurę<sup>A</sup>, i wdziali<sup>971 ao</sup> go, te szaty<sup>Ap</sup> jego<sup>G</sup>. I wyprowadzają<sup>pr</sup> go *aby* zaopatrzyliby w stawiony pal<sup>2616 ao sb ac</sup> go.

<sup>1</sup> Tekst greckiego zdania może potwierdzać sens *stauroo* według końcowego formantu *-oo* ‘uczynić kogoś jakimś’.

<sup>2</sup> Gr. *stauroo*. P. przyp do Mt 20,19 27,22.

<sup>3</sup> Tu w 15,14 jest to ten sam zaimek pytajny *tis*, który w w.12. Obydwa pytania w syntezie zdają się znaczyć: Którą rzecz pochodzącą od ‘złego’ *kakos* uczynił? Zło uczynić, znaczy je skonkretyzować, zrealizować, zmaterializować, ucieleśnić, wprowadzić w życie. Zgodnie z logiką Pilatosa (zaznaczoną przez “bowiem”), Jezus, jeśli zmaterializował duchowe zło, powinien zostać materialnie z nim skojarzony. Można zatem sądzić, że tym złem jest pal (krzyż), skoro na niego zasługuje.

<sup>4</sup> Gr. *kakos*. W Mc 7,21 zło pochodzi z serca człowieka, więc serce byłoby tym złem (serce Adama to w S.t. Saul 1S 17,32 - symbol Słońca). Także w N.t. w Ac 9,13 ‘zły’ jest Saul. ‘Złe’ jest w Ac 28,5 Tt 1,12 Ap 16,2 *therion* ‘zwierzę’ (z morza); w Rm 7,21 *Nomos* ‘Prawo’; w Ac 7,19 król Egiptu (Horus-Apollo, światło słoneczne, lub Ozyrys - światło księżycy); w Ac 12,1 król Herodes (=Iis). *Kakia* ‘złość’ w Mt 6,34 jest wystarczająca dniowi (światło słoneczne w sferze powietrznej?). *Kako-poiōs* ‘czyniący zło’ - jak tu nazwano Jezusa - występuje też w Jo 18,30. Por. Mt 8,16.

<sup>5</sup> Gr. *porfyrā* tu i nieco inaczej u Jo 19,2 (*porphyrous*), u Mt zaś w szkarłat 27,28. W purpurę i szkarłat ubrana jest w Ap 17,4 nierządnicą Babilonu siedzącą na zwierzęciu szkarłatnym o cechach zwierzęcia z morza. Purpurę sprzedawała kobieta imieniem Lidia z miasta Tiatyr w Lidii Ac 16,14; Tiatyry zaś są wymienione wśród 7 miast w Ap 1,11, może jako podtyp Babilonu

**15,21** I zmuszają do służby kuriera konnego<sup>18</sup> wiodącego obok-przeciw<sup>2146</sup> jakiegoś<sup>2802</sup> Simona<sup>A</sup> z Kyrene<sup>A m</sup>, przychodzącego<sup>1139</sup> od<sup>1</sup> pola<sup>37</sup> G, wiadomego ojca<sup>A</sup> Aleksandrosa<sup>G</sup> i<sup>2</sup> Rhoufosa<sup>G</sup>, aby<sup>3</sup> uniósłby<sup>70.3s</sup> ten stawiany pal<sup>2615</sup> należący do niego. **15,22** I przyprowadzają<sup>2922</sup> go dla aktywnego związku<sup>na</sup> wiadome<sup>1966</sup> Golgotę<sup>As f</sup> właściwe miejsce<sup>As m</sup>, które<sup>2061</sup> imię jest przekładane przez Hermesa<sup>1795</sup> Czaszki<sup>Gs</sup> Właściwe Miejsce. **15,23** I dawali<sup>734</sup> mu zaprawione mirrą<sup>2584</sup> wino<sup>As m</sup>, który<sup>N m</sup> zaś nie wziął<sup>ao ac</sup>. **15,24** I zaopatrują w stawiony umarły drewniany pal<sup>2616</sup> go, i rozdzielają dla siebie<sup>696</sup> szaty jego, rzucając<sup>Np pt pr ac</sup> los aktywnie na nie<sup>430</sup> Ap n kto co uniósłby<sup>70.3s</sup> ao sb ac. **15,25** Była jakościowo zaś godzina naturalnego okresu czasu<sup>5</sup> trzecia, i zaopatrzyli w stawiony pal<sup>2616</sup> go. **15,26** I był napis wina jego napisany<sup>1073</sup> N f pt pf ps: Wiadomy<sup>1966</sup> król wiadomych Judajczyków.

**15,27** I do razem z<sup>2686</sup> nim<sup>D</sup> zaopatrują w pale<sup>2616</sup> jakichś dwóch<sup>6</sup> zbójców<sup>1712</sup> Ap, jednego<sup>843</sup> A z prawych stron<sup>Gp n</sup> i jednego z<sup>1192</sup> łatwo lewych stron<sup>Gp n</sup> należących do niego<sup>G</sup>. **15,28** **15,29** I ci wyprawiający się obok-przeciw<sup>2169</sup> niewłaściwie wieszcyli<sup>514</sup> ipf ac go ruszając<sup>1560</sup> Np pt pr ac głowy<sup>Ap</sup> swoje i powiadając: Och<sup>7</sup> ty ten<sup>1966</sup> z góry na dół rozwiązujący<sup>1485</sup> pt pr to miejsce osiedlenia bóstwa i budujący jako dom<sup>1989</sup> pt pr ac w trzech<sup>D</sup> dniach, **15,30** ocali<sup>2742</sup> ao it ac ciebie samego<sup>2529</sup> A zstąpiwszy na dół<sup>1455</sup> N pt ao od tego pala<sup>2615</sup> G. **15,31** Podobnie i prapoczątkowi kapłani wbawiając i wżartowując się jak chłopaki<sup>946</sup> Np m pt pr ac, istotnie do wzajemnych<sup>120</sup> Ap wspólnie z pisarzami<sup>Gp</sup> powiadali: Innych<sup>123</sup> Ap m ocalił<sup>2742</sup> ao – siebie samego<sup>A</sup> nie może ocalić<sup>2742</sup> ao if ac. **15,32** Ten<sup>1966</sup> pomażaniec, ten król Izraela<sup>G, indecl</sup> niech zstąpi w dół<sup>1455</sup> ao it teraz od tego pala<sup>2615</sup> G aby ujrzelibyśmy<sup>2041</sup> ao sb i uwierzytelnilibyśmy<sup>2277</sup> ao sb ac. I ci do razem zaopatrzeni w pale<sup>2733</sup> pt pf ps razem z nim<sup>D</sup>, lżyli<sup>2024</sup> ipf go.

<sup>1</sup> 'Pole' *agros* znaczy też 'pełną osadę'. Pole było siedliskiem dzikich zwierząt. {101} podaje, że Apollon miał z panią lwów Kyrene syna nazywanego Apollonem Pasterskim i Łowieckim (*Agreus*) t.1 sz.774; por. 'pole' *agros*.

<sup>2</sup> Nie bardzo wiadomo, jakie znaczenie miało podanie imion dwóch synów Simona. Aleksander jest imieniem helleńskim a Rhoufos pochodzenia rzymskiego; razem mogły symbolizować "pogan". Gr. Rhoufos odpowiada łac. Rufus 'czerwony, rudy'; w Wulgacie jest odpowiednikiem gr. *pyrrakes* 'ognisty' i hebr. ADMONI, o Dawidzie 1S 16,12 i Ezawie Ge 25,25. „Ojcostwo” Simona mogło mieć znaczenie falliczne, które, przez „uniesienie pala”, chciano przydać Jezusowi. W Rm 16,13 jakiś Rufos jest „wybrany w panu” (jest w typie chrystusa).

<sup>3</sup> Gr. *airo* właściwie 'unieść', najczęściej jednak w znaczeniu 'unieść i wziąć, zabrać', jak to samo słowo w bliskim 15,24; ze względu na czas aoryst można tłumaczyć też 'uniósł i jakiś czas unosił'. Natomiast "nieść", jak w przekładach, to zwłaszcza *fero* i *foreo*, a także *bastadzo* 'dźwignąć i ponieść'. Przyjęcie znaczenia "zabrał" dałoby argument doketom; można bowiem przypuszczać, iż to Szymon został zawieszony na krzyżu, który zabrał. Dalej aż do godziny śmierci na krzyżu w 15,34 Jezus nie jest określany imieniem, lecz zaimkami, które mogą odnosić się do Simona.

<sup>4</sup> Czaszka u stóp krzyża to czaszka praojca Adama {50} {99-II}.

<sup>5</sup> Czyli współczesna dziewiąta.

<sup>6</sup> Gr. *lestes* wedł. {317} oznacza 'rozbójnik, buntownik, powstaniec' - także przeciw panowaniu Rzymian. Przekłady łagodzą: „złoczyńców”. Lecz 'złoczyńca' to w N.t. *kako-urgos* i *kako-poiros* {7}. W Lc 23,33 są to 'złoczyńcy' *kako-urgos*, u Jo 19,18 to „inni dwaj”. Czy w zamyśle ewangelisty stanowili oni jakiś odpowiednik lub atrybut Jezusa? Wedł {76} „umieszczono jego (Chrystusa) krzyż pośrodku dwóch łotrów by uznać Go za ich króla” s.120.

<sup>7</sup> Zaimek określony *ho* z imiesłowem, tu w znaczeniu powołującym, rzekomym, drwiącym; też w 15,32.

**15,33** I *wobec* stawszej się<sup>584 G f pt ao, Gab</sup> godziny<sup>G</sup> <sup>1</sup>szóstej<sup>G</sup> ciemność stała się wrogo na całą<sup>A</sup> ziemię<sup>A</sup> aż do godziny dziewiątej. **15,34** I dziewiątą godziną<sup>D</sup> <sup>2</sup>zawołał o pomoc<sup>519 ao</sup> Jezus głosem wielkim: Eloi, eloi, lema sabachthani? Które<sup>Ns n</sup> jest przekładane *przez Hermesa*<sup>Ns n pt pr ps</sup>: Ty ten wiadomy bóg<sup>N</sup> <sup>3</sup>należący do mnie<sup>818 G</sup>, ty ten wiadomy bóg *należący do* mnie, <sup>4</sup>do sfery funkcji<sup>842</sup> czego<sup>2803 As n</sup> z góry w dole pozostawiłeś<sup>815 ao ac</sup> mnie<sup>A</sup>? **15,35** I jacyś ze stojących obok<sup>2185 Gp pt pf ac</sup> usłyszawszy powiadali: Ujrzyjcie-oto <sup>5</sup>Eliasa<sup>A</sup> przygłasza<sup>pr ac</sup>. **15,36** Pobieglszy<sup>2823 pt ao</sup> zaś ktoś, naładowawszy<sup>563 pt ao</sup> gąbkę<sup>A</sup> z *ostrego* octu<sup>Gs</sup>, obłożywszy dookoła<sup>2253 Ns pt ao ac</sup> trzcinnie<sup>Ds</sup>, poił<sup>2352 ipf ac</sup> go powiadając: Puśćcie od siebie<sup>439 ao ac</sup>, *może* ujrzelibyśmy<sup>2041 ao sb ac</sup> czy przyjeżdża<sup>1139 pr</sup> Elias z góry na dół zdjąć<sup>1399 ao if</sup> go. **15,37** Zaś Jezus puściwszy od siebie<sup>439 pt ao</sup> głos wielki wytchnął ducha<sup>889 ao ac</sup>. **15,38** I to wiadome <sup>6</sup>odgórne rozpostarcie ciemnienia<sup>1494</sup> miejsca osiedlenia bóstwa<sup>1913 G</sup> zostało rozdarte<sup>2738 ao ps</sup> do dwóch<sup>A</sup> od *tych* w od góry<sup>261</sup> aż do<sup>1203</sup> na dół<sup>1527</sup>. **15,39** Ujrzawszy zaś dowódca setki stojący obok-przeciw<sup>2185 pt pf ac</sup> Z wprzeciwnej *strony*<sup>963 Gs f</sup> jego<sup>G</sup> że w ten właśnie sposób wytchnął ducha<sup>889 ao</sup>, rzekł: Jawnie pełnie prawdziwie<sup>113</sup> ten właśnie wiadomy człowiek *jakiś niewiadomy* syn *jakiegoś niewiadomego* boga *jakościowo* był. **15,40** Były zaś i *jakieś*<sup>7</sup> kobiety<sup>605</sup> od w z *miejsca* o długiej odległości<sup>1760</sup> dla znalezienia teorii oglądające<sup>1289 pt pr</sup>, w których<sup>2061 D</sup> i Maria ta rodem z Wieży, i Maria ta Jakobosa<sup>G</sup> Małego<sup>1862 G</sup> i Iosesa<sup>1392 G</sup> matka, i

1 Godzinyienne wyznaczało słońce. Godzina szósta to nasza dwunasta, kiedy Słońce góruje a ogień słoneczny jest w największej mocy, czyli najbardziej jest. Szóstka, podana w kontekście Jezusa, syna człowieka i Słońca też w Lc 1,26 Mc 9,2 Jo 2,6 12,1 Ap 13,18.

2 Gr. *boao* ‘wołać, krzyknąć o pomoc, ratunek’ – wyraźniej w pochodnych. Przekłady: „zawołał”.

3 Jezus nie mówi tu: bóg ‘mój własny’ gr. *emos*, ale: ‘należący do mnie’ gr. *mou* – jakby się czuł tylko adoptowany. Nie ma więc w tym momencie z ojcem tak ścisłej więzi, jak n.p. z ‘odwzorowanym wnioskiem’ *logosem* Mc 8,38 Lc 9,26 Jo 8,31, woła Jo 5,30 i nauką 7,16. Jezus może uczestniczył w dwóch *logosach*, bo w Jo 14,24 mówi, iż ten *logos* nie jest jego własny, ale ojca. Natomiast w Ewangelii Jana Jezus jest niebiański, ojcowy.

4 Gr. *eis ti* ma znaczenie celowe i znaczy dosł. ‘do czego’; może znaczyć też ‘odnośnie do czego, gwoli czego, dla czego’, ale nie ma znaczenia przyczynowego, jak w przekładach “czemu” w sensie „dlaczego, z jakiego powodu?”. “Dlaczego” odpowiada gr. *hinati*, i występujące w odpowiedniku hebrajskim cytowanego Ps 22,1 *lema L-MH* też znaczy ‘do, ku, dla, celem, aby’ - ‘co’. Zaś przyczynowe ‘dlaczego, czemu’ to hebr. *MDU Ai*. Wedł. {175} Jezus rzuca tu oskarżenie bogu s.113, a wedł. {317} zarzuca bogu wręcz że go opuścił t.2 s.555.

5 Z podobnego brzmienia słów, lub z Eliasa jako „boga ojca” Jezusa (jak Elizeusz za “ojca” uważał Eliasa 2R 2,12)?

6 Gr. *kata-petasma* od *kata* ‘z góry na dół’ i *petannymi* ‘rozpostrzeć’; tłumaczone zwykle jako “zasłona”. W świątyni Heroda druga, podwójna zasłona oddzielała “miejsce najświętsze” (dosł. ‘święte świętych’), czyli niebo, od “miejsca świętego” czyli ziemi. Była utkana z 4 barw, symbolizujących 4 żywioły {51} s.369. Zasłona ta jest też ‘ciałem’ *sarks* Jezusa Hb 10,20, („który przyjął ciało z Marii dziewicy”); zostało ono rozdarte w chwili jego śmierci. Jako ciało może jest nią Syjon-Maria, „której duszę przeniknął miecz” Lc 2,35.

7+ Mt 27,55. {175} zauważa, iż pod krzyżem stoją same kobiety s.76. Zatem w kulminacyjnym momencie życia tylko kobiety są jego świadkami, mają ścisłą jedność z Jezusem! Podobnie po zmartwychwstaniu 16,1-8 same kobiety obstawiają, „ściśle obserwują” to centrum chrystianizmu. Czy stąd silna skłonność kobiet do chrześcijaństwa, jakby odnajdywały w nim kwintesencję kobiecości, religię negocjowania człowieczeństwa dla seksu i macierzyństwa? O dowartościowaniu kobiet w chrystianizmie {130} s.232-236 {175} s.59-88 {317} s.95, a także przyp. do Lc 8,2-3 Jo 2,4. Por. fascynację kobiet seksualnym czarodziejem Rasputinem.



<sup>1</sup>Salome, **15,41** które gdy był w Galilai wdrażały się <sup>92 ipf</sup> jemu i usługiwały <sup>682 ipf</sup> mu, i inne wieloliczne, te <sup>2</sup>wstąpiwszy na górę do razem Z <sup>2691 pt ao</sup> nim <sup>D</sup> do Hierosolym <sup>Ap</sup>.

**15,42** I w następstwie już późnej pory <sup>2108 G</sup> stawszej się <sup>Gs f pt ao, Gab,</sup> gdyż był <sup>3</sup>dzień Podstępne Przygotowanie Sztucznego Materialnego Urządzenia <sup>2171 f,</sup> które <sup>2061 Ns</sup> n jest poprzedzające sabat, **15,43** przyszedłszy Josef od Harimathai <sup>4</sup>łatwodogodnie zachowujący godność <sup>1187</sup> <sup>5</sup>członek Rady <sup>527</sup> który i sam był <sup>6</sup>gościnnie przyjmujący jako istotnie dodatkową <sup>2396 N pt pr</sup> wiadomą królewską władzę wiadomego boga, okazawszy śmiałość <sup>2808 pt ao ac</sup> wszedł istotnie do Pilatosa <sup>A</sup> i poprosił dla siebie <sup>74 ao id md</sup> organizm cielesny <sup>2743 A</sup> Jezusa <sup>G</sup>. **15,44** Zaś Pilatos <sup>1270 ao ac:</sup> <sup>826</sup> Czy <sup>1300 pf id ac?</sup> już umarł? I wezwawszy istotnie do siebie <sup>pt ao md-dp</sup> dowódcę setki, nadto wezwał do uwyrażnienia się <sup>1060 ao</sup> go czy dawno odumarł <sup>303 ao-</sup>. **15,45** I rozeznawszy od dowódcy setki, darował <sup>795 ao</sup> to padło <sup>2455 As n</sup> Josefowi. **15,46** I kupiwszy <sup>7</sup>zasłonę z cienkiej tkaniny <sup>2551</sup> z góry zdjąwszy <sup>1399 N pt ao ac</sup> go <sup>430 A</sup> m <sup>8</sup>spiralnie owijając wtłoczył <sup>973 ao ac</sup> tej zasłonie z cienkiej tkaniny <sup>D</sup> i położył <sup>2796 ao</sup> go w pamiątkowym grobowcu który był wycięty *jak w glazie* <sup>1690 N n pt pf ps</sup> ze skały <sup>2259 G,</sup> i zatoczył do istoty <sup>2411 ao</sup> kamień aktywnie na drzwi <sup>A</sup> pamiątkowego grobowca <sup>G</sup>. **15,47** Zaś Maria ta rodem z Wieży, i Maria ta Iosesa <sup>1392 G</sup> dla znalezienia teorii oglądały <sup>1289 ipf ac</sup> gdzie był położony <sup>2796 pf ps</sup>.

<sup>1</sup> Salome to również imię frywolnie tańczącej córki Herodiady, która zażądała głowy Jana zanurzyciela Mc 6,22-28. Imię jej nie jest wspomniane w N.t., ale szeroko znane z historii. Po tym wydarzeniu znalazła się b. blisko Jezusa (razem z Marią Magdaleną) tu i w Mc 16,1, o czym więcej w Ewangelii Tomasa: „Rzekła Salome: Ktoś ty, człowiecze i czyjs? Wszedłeś na moje łóże i zjadłeś z mego stołu ... Jestem twoją uczennicą.” {128} s.218.

<sup>2</sup> Zwraca uwagę przyimek *syn-* w słowie *syn-ana-baino*, które oznacza jedność, a nie luźniejszy zewnętrzny związek wyrażany przez *meta*. Przeciwnie do chrześcijańskiej inklinacji Abram-owiczówny {6} t.3 s.115 słowniki świadczą, iż *syn* wyraża ściślejszy związek niż *meta*; ta autorka nie waha się też dać dla *syn* znaczenie “poza, prócz” w Lc 20,1 s.177 - czyli przeciwne powszechnemu znaczeniu.

<sup>3</sup> gr. *para-skeue* też: ‘intryga, zmowa’, od *para-* i *skeuadzo* ‘postępnie przygotować, uknuć intrygę, urządzić’ {6}.

<sup>4</sup> Gr. *eu-schemon* od *eus* ‘łatwy, dogodny’ i *schema* ‘zewewnętrzny wygląd, powierzchowność, kształt’ (różne od *morfe* ‘postać’). Razem: ‘przejawiający łatwą, dogodną powierzchowność’, z możliwym znaczeniem ujemnym ‘pozornie zachowujący przyzwoitą postawę’, „pozornie pełen dobrej woli” {6}. Może takim się okazywał, gdyż żydowski odpowiednik *Boule*, *Synedrion* (Sanhedryn), do którego prawdopodobnie należał, był przeciwnikiem Jezusa Mt 26,59 Mc 14,55 15,1 Lc 23,35. Następnie opisane czyny Józefa nadają mu cechy przyzwoitości, godności w przejawach. Ale p. przyp do Mt 27,57.

<sup>5</sup> Gr. *bouleutes* + w paralelnym Lc 23,50. Pochodzi od *boule* ‘rada, postanowienia, chęć, zamiar, zamysł, decyzja’. W Grecji była to ‘rada starszych’ – w Atenach na Areopagu, w Rzymie - senat. *Bouleutes* znaczyło ‘członek rady, radny’ ale też ‘sprawca zbrodni z premedytacją’ {6}. Instytucjonalna *Boule* Rada w N.t. nie występuje; może odpowiednikiem był *Synedrion*, Sanhedryn, n.p. Mt 5,22 Mc 14,55 Lc 22,66 Jo 11,47 i in.

<sup>6</sup> Gr. *pros-dechomai* ‘przyjmować jako doistotny dodatek’. Nie jest to gotowość do życia na zasadach tego królestwa, lecz gotowość dodania go sobie, przyjęcia ‘do swej istoty’ *pros*. Przekłady: „wyczekiwał”, „oczekiwał”.

<sup>7</sup> Gr. *sindon* ‘cienka tkanina, szata, zasłona oddzielająca ezoteryczne od egzoterycznego, muślin’, w LXX 1x ‘spodnia bielizna’; w Mc 14,51 zasłona młodzieniaszka ‘akoluty do razem’ Jezusowi.

<sup>8</sup> Gr. *en-eileo* także: ‘pograżać, uwikłać, otoczyć *nieprzyjaciółmi*’ {6}, złożone z *eileo*, *eilo* ‘zamykać, zatrzymywać’ {7}, ‘naciskać, wtłaczać, skrępować’ {6}. Może dla zaprogramowania późniejszego spiralnego rozwoju ducha św. Przekłady niewinnie: „owinął” jakby *en-tylisso*.

**16,1** I skutkiem przeminąwszego <sup>671 Gs n pt ao md-dp, Gab</sup> sabatu <sup>G</sup>, Maria ta rodem z Wieży, i Maria ta Jakobosa, i Salome kupiły <sup>32 ao</sup> wonności <sup>Ap</sup> aby przyszedłszy namaściłyby <sup>104 ao sb</sup> go. **16,2** I nadwyzczaj <sup>1713</sup> <sup>1</sup>przedwczesnym rankiem <sup>2440</sup> jednym <sup>843 Ds f</sup> dniem saba-tów <sup>Gp n</sup> przychodzą <sup>pr</sup> aktywnie na ten pamiątkowy grobowiec <sup>A</sup> w następstwie wcześniej urzeczywistniwszego w górę <sup>208 Gs m pt ao ac, Gab</sup> Słońca <sup>G</sup>. **16,3** I powiadały istotnie do siebie samych <sup>799 Ap f</sup>. Kto odtoczy <sup>317 ft</sup> nam kamień z drzwi <sup>Gs</sup> pamiątkowego grobowca? **16,4** I wzniosłszy spojrzenie w górę <sup>158 Np f pt ao ac</sup> znajdując teorię oglądają <sup>1289 pr id ac</sup> że od przeszłości jest odtoczony <sup>317 3s pf id ps</sup> kamień, był bowiem wielki nadmiernie <sup>2736</sup>. **16,5** I wszedłszy <sup>846 Np f pt ao ac</sup> do pamiątkowego grobowca <sup>A</sup> ujrzały <sup>2</sup>młodzieniaszka <sup>1917</sup> odgórnie siedzącego jako na swoim <sup>1410 pt pr md-ps-dp</sup> w <sup>3</sup>prawych *stronach* <sup>Dp n</sup>, obrzuciwszego sobie dla odziania <sup>2228 A pt pf md-ps</sup> <sup>4</sup>zbrojne uroczyste odzienie <sup>2631 A</sup> białe, i zostały wyzdumione <sup>870 ao ps</sup>. **16,6** Ten zaś powiada im: Nie poddawajcie się wyzdumieniu <sup>870 pr it ps</sup>; Jezusa szukacie, tego nazarejskiego, tego zaopatrzonego w stawiony pal <sup>2616 A pt pf ps</sup>; został wzbudzony w górę <sup>810 ao ps</sup>; nie jest bezpośrednio tutaj; ujrzyjcie-oto to właściwe miejsce tam gdzie położyli <sup>2796 ao</sup> go. **16,7** Ale prowadźcie się pod *tym* zwierzchnictwem <sup>2860 pr it ac</sup>, rzeknijcie <sup>837 ao</sup> uczniom jego i Petrosowi że: Poprzedzając wiedzie <sup>2370 pr ac</sup> was do Galilai, tam go ujrzyjcie <sup>2041 ft</sup>, z góry tak jak rzekł wam. **16,8** I wyszedłszy <sup>1016 N f pt ao</sup> uciekły <sup>2923 ao</sup> od pamiątkowego grobowca, miało <sup>1202 3s ipf ac</sup> bowiem je drzenie <sup>2832</sup> i <sup>5</sup>wystawienie z *naturalnego rozumu* <sup>892</sup>. I żadnemu <sup>2080 Ds m</sup> żadne <sup>2080 As n</sup> nie rzekły <sup>837 3p ao</sup>, strachały się <sup>2938 ipf md-ps-dp</sup> bowiem. <sup>6</sup>

1Gr. *proi*. *Proinos* w Ap 22,16 jest “gwiazdą przedranną”, t.j. Wenus wstępującą, i aniołem Jezusa. *Proia* jest też porą pojawienia się Jezusa zmartwychwstałego w Jo 21,4.

2Gr. *neaniskos* pojawił się już w Mc 14,51 (p. przyp.), gdzie uszedł pochwyceniu, i który może był miłośnikiem Jezusa. Tu chyba jest aniołem {145} (t.zn. ufonauta), ale aniołem jest też zmartwychwstały Jezus-oblubieniec w Apokalipsie 22,16. W Lc 7,14 *neaniskos* jest “jedyń syn”, który też zmartwychwstaje. Egipskim zmartwychwstańcem był bóg księżyca Ozyrys w postaci swego fallusa w stanie erekcji {140}s.187-206 por. {47}s.68 (p. rozdz. Krzyż). *Ne-aniskos* jest też falliczny Dawid 1S 21,4. Czy dlatego świadkami zmartwychwstania mogły być tylko kobiety?.

3Prawa strona na ziemi byłaby odziemna, rewolucyjna, zmartwychwstańcza (lewa - odniebna, konserwująca).

4Gr. *stole* w N.t. ‘długa szata’, ale o wojskowym i uroczystym charakterze ‘uzbrojenie, zaopatrzenie *wojska*’, ‘toga’

5Gr. *ek-stasis* dosł. ‘wy-stawienie, ekstaza’, od *eksistemi* a to od *ek* i *histemi* ‘stać, stawiać, stanowić’. Czyli ‘odchodząc od zmysłów, tracić rozum, być oszołomionym’ – jak w Mc 5,42 Lc 5,26. Wszystkie trzy stany: drzenie, ekstaza i strach, są typowe w kontaktach z UFO. Czy do Jezusa w Ogrodzie Oliwnym Mc 14,51 dołączył ufonauta?

6Dalsze wiersze 16,9-20 zalicza się do deuterokanonicznych.

## W dół w Lukasa

**1,1** Skoro nawet wieloliczni <sup>1</sup>*nałożywszy rękę* napadli *dialektycznym wnioskowaniem*  
<sup>1118</sup> *aby* <sup>2</sup>*na nowo wstecz* - w górze umieścić w określonym porządku <sup>207</sup> <sup>3</sup>*przeprowa-*  
*dzenie przez wszystkie zdarzenia* <sup>741</sup> *około* tych <sup>4</sup>*przyniesionych dla dopełnienia* <sup>2300</sup>  
w nas <sup>5</sup>*przedmiotów pragmatyki* <sup>2355</sup>, **1,2** z góry tak jak przekazali nam ci od  
prapoczątkowej zasady <sup>384</sup> *osobiście widzący* <sup>429</sup> i *podwładni stawszy się* <sup>584</sup> tego  
odwzorowanego wniosku <sup>1726</sup>, **1,3** wyobraziło się <sup>766</sup> i *mnie towarzyszącemu obok-*  
*przeciw w podążaniu wspólną drogą* <sup>2161</sup> *pozostając w łączności* od góry <sup>261</sup> *wszyst-*  
*kim sprawom* <sup>2193</sup> Dp n, *dokładnie* <sup>6</sup>*z góry z konsekwencji następnie* <sup>1407</sup> *tobie pismem*  
*odwzorować, najwładniejszy* <sup>1632</sup> <sup>7</sup>*Bogo-lubie*, **1,4** *aby poznałbyś około których* <sup>m</sup>  
*zostałeś z góry odźwiężony* <sup>1523</sup> *odwzorowanych wniosków* <sup>m</sup>, to <sup>8</sup>*zabezpieczenie*  
*przed obaleniem* <sup>408</sup> A.

**1,5** Stało się w dniach Herodesa króla Judai, kapłan jakiś imieniem Zacha-  
rias z jednodniowej zmiany <sup>1193</sup> <sup>9</sup>*Abiaha*, i żona jemu z córek Aarona, i  
imię jej <sup>10</sup>*Elisabet*. **1,6** Byli zaś *przestrzegający reguł cywilizacji* obydwoje w  
*tych co* *naprzeciwko* <sup>962</sup> *wiadomego boga*, *wyprawiający się* <sup>2336</sup> *we wszystkich*  
*wiadomych wskazówkach* <sup>996</sup> i *regułach cywilizacji* <sup>747</sup> *wiadomego utwierdzające-*  
*go pana nienaganni*. **1,7** I nie był im *potomek*, że z góry <sup>1415</sup> *była Elisabet*  
*niepłodna* i obydwoje *postąpiwszy naprzód* <sup>2372</sup> w dniach swoich byli. **1,8** Stało  
się zaś w <sup>11</sup>*tych* <sup>1966</sup> Ds n *które skłonny* *sprawować urząd kapłański* <sup>1339</sup> pr if ac, Aci  
*czyniło* go <sup>As m</sup> w porządku jednodniowej zmiany jego *wprzeciw* <sup>961</sup> *tego boga*,

1 Gr. *epi-cheireo* od *epi* 'na' i *cheir* 'ręka'. „Ręka” dla zaznaczenia rzekomej inicjatywy człowieka w chrześcijańskiej przebudowie, a nie iż w prologu Łukasz stosuje „wyszukane słownictwo i wykwintny styl”. Przekłady płasko : „starało się”, „podjęło się”.

2 Gr. *ana-tasso* od *ana* 'z dołu w górę'. „Na nowo w górze umieszczenie” razem z „przyniesiem dla dopełnienia” i z „zabezpieczeniem przed obaleniem” zdają się wyrażać istotny cel chrystianizmu – „odnowienie”, „wzmocnienie”, „ożywienie”, także jakościowe, poprzez nowego ducha, nową krew i ciało. Przekłady: „ułożyć”, „sporządzić”.

3 Gr. *di-egesis* od *dia* 'na wskroś' i *hegeomai* 'prowadzić, iść na przedzie'. Przekłady: „opowiadanie”, „opis”.

4 Gr. *plero-foreo* 'przynosić pełnię, dopełnić', od *pleres* 'pełny, napelniony' i *foreo, foros, fero* 'przynosić’.

5 Gr. *pragma* 'przedmiot pragmatyki', od *prasso*. Przekłady mało soczyście: „zdarzenia”, „wydarzenia”

6 Gr. *kat-hekses*, od *kata* 'z góry na dół' i *hekses* (od *echo* 'mieć'), razem: 'mający być z góry z konsekwencji *następnie*'. Przekłady pomijają odgórny zwrot, dając: „po kolei”, „kolejno”

7 Etymologia gr. imienia *Theo-filos*, wyraźnie rozpoznawalna.

8 Gr. *a-sfaleia* od *a-sfales* od *a priv.* 'nie, bez' i *sfallo* 'przywieść do upadku, obalić'. Przekłady: „pewność”, „prawdziwość” o całkiem innych źródłosłowach *peito*, *alethes*.

9 Hebr. *ABI-JH* 'Jahwe mój ojciec’.

10 Hebr. *ELI-SzBAi* 'pełnią mój bóg' lub 'siódmką (planet) mój bóg’.

11 Składnia gr. *to* z *accusativem cum infinitivo* (a.c.i.). Pk8.

**1,9** w dół w zwyczaj urzędu kapłańskiego pociągnął los<sup>1674</sup> od tego<sup>G<sub>s</sub>n</sup> które skłania złożyć ofiarę kadzidlaną<sup>1315</sup> wszedłszy do miejsca osiedlenia bóstwa<sup>1913</sup> wiadomego utwierdzającego pana **1,10** i wszystko<sup>1193</sup> mnóstwo było ludu modlące się<sup>2402 N<sub>s</sub> n pt pr</sup> na zewnątrz tą godziną<sup>D</sup> tej ofiary kadzidlanej<sup>1314</sup>, **1,11** został ukazany<sup>2041 3s ao ps</sup> zaś jemu niewiadomy anioł<sup>1</sup> niewiadomego utwierdzającego pana stojący<sup>1372 pf</sup> z prawych stron<sup>G<sub>p</sub>n</sup> ołtarza ofiarniczego<sup>1321</sup> ofiary kadzidlanej<sup>1314 G.</sup> **1,12** I<sup>2</sup> został zamącony<sup>2756 ao ps</sup> Zacharias ujrzawszy, i strach<sup>2940</sup> napadł<sup>1093</sup> aktywnie wrogo na niego<sup>A.</sup> **1,13** Rzekł zaś istotnie do niego ten anioł: Nie strachaj się<sup>2938 pr</sup> Zachariasie, przez to że zostało wsłuchane<sup>845 ao ps</sup> błaganie twoje, i żona twoja Elisabet zrodzi płciowo<sup>570 ft</sup> syna tobie, i nazwiesz<sup>1439 ft</sup> imię jego<sup>A</sup> jako Joannesa<sup>A.</sup> **1,14** I będzie<sup>ft</sup> rozkosz<sup>2980 N</sup> tobie i wesołe uniesienie<sup>12 N,</sup> i wieloliczni zgodnie zależnie na tym zrodzeniu<sup>567 D</sup> jego<sup>G</sup> będą wychodzili rozkosznie z środka<sup>2973 ft ps-dp.</sup> **1,15** Będzie jakościowo bowiem<sup>3</sup> wielki<sup>1793</sup> w wejrzeniu wiadomego utwierdzającego pana<sup>G,</sup> i<sup>4</sup> wino<sup>A</sup> i napój wyskokowy<sup>A</sup> w żadnej mierze żeby nie napiłby się<sup>2274 ao sb ac,</sup> i od ducha<sup>G</sup> świętego<sup>G</sup> będzie przepełniony<sup>2271 ft ps</sup> <sup>5</sup>jeszcze<sup>1155</sup> z łona<sup>1589 G</sup> matki swojej, **1,16** i wielu<sup>Ap</sup> z synów<sup>G<sub>p</sub></sup> Izraela obróci na powrót<sup>1105 ft ac</sup> aktywnie na niewiadomego utwierdzającego pana<sup>A,</sup> tego wiadomego<sup>A</sup> boga<sup>A</sup> ich<sup>G<sub>p</sub>.</sup> **1,17** I on przyjdzie przed<sup>2379 ft md-dp</sup> w wejrzeniu jego<sup>G</sup> <sup>6</sup>w duchu i mocy Eliasa<sup>G,</sup> aby obrócić na powrót<sup>1105 ao ac</sup> serca<sup>Ap</sup> ojców<sup>G<sub>p</sub></sup> aktywnie na wydanych na świat potomków<sup>2769 A</sup> i na nieprzekonanych<sup>280 Ap m</sup> w myśleniu z umiarkowania<sup>2955 Ds</sup> pochodzącym od przestrzegających reguł cywilizacji<sup>G<sub>p</sub> m,</sup> aby przygotować<sup>ao ac</sup> niewiadomemu utwierdzającemu panu lud walczący<sup>1689</sup> <sup>7</sup>z góry całkowicie sprzętami urządzony<sup>1502 As pt pf ps.</sup>

1 'Utwierdzający pan' bez rodzajnika, choć w 1,6-9 'bóg' i 'utwierdzający pan' byli z rodzajnikami. Anioł Jahweha n.p. prowadzący Izraela Ex 23,20nn jest tam *echthros* i *antikeimenos* czyli diabeł (por. „wy z ojca diabła jesteście” Jo 8,44). Tegoż anioła Jahweha w płonącym ogniem krzaku (Ex 3,2) Justyn uważał za chrystusa, tak samo Paweł skałę 1C 10,4. Anioł Jahweha w Mt 3,1-24 jest Eliaszem. Natomiast rabini rolę anioła Jahwe jako poprzednika przeznaczyli tym zapisem proroków dla mesjasza, i tak zapisano w N.t.

2 Gr. *tarasso*. To samo słowo opisuje efekt zstępowaniu anioła Jo 5,4,7, oglądania zmartwychwstałego Jezusa uważanego za „ducha” Lc 24,37n, Jezusa chodzącego po morzu Mt 14,26 Mc 6,50. Ale także dusza Jezusa bywa 'zaburzona, zamącona' Jo 12,27 swoim duchem Jo 11,33 13,21. Zamęt umysłowy i strach są też typowe w zjawisku UFO.

Przekłady: „przeraził się”, „zatrwożył się”.

3 Przymiotnikiem "wielki" określony został też Jezus w 1,32.

4 - w przeciwieństwie do Jezusa, mającego opinię 'winopijcy, pijaka' *oinopotes* Lc 7,34.

5 'Jeszcze' gr. *eti* z łona matki swojej, czyli z (człowieczej, ludzkiej) kobiety, +Lc 7,28 - może w kontraście do Jezusa który dopiero w dorosłym wieku otrzymał ducha św., spoza człowieka i to uformowanego w gołębicę 3,32. Wcześniej Jezus mógł otrzymać ducha przez Marię, którą napęłnił duch od Joannesa w 1,35.41, ale ewangeliści o tym nie mówią.

6 Joannes nie jest Eliasz, jako ta sama osoba (choć tak Jo 1,21 wbrew Mt 11,14), lecz „przyszedł w jego duchu i mocy”, czyli był jego nosicielem, inkarnacją. Następnie odrzucony i upadły Joannes jest związany z wodą, Eliasz zaś z ogniem. Joannes jest ludzką „głową” (Księżycem?) i stąd „głosem” (w powietrzu). Jezus natomiast nie przyznaje się do ducha Eliasa Lc 9,54-56 (choć w jego duchu zdaje się działać cudy), nie jest zwolennikiem ani Eliasa ani Joannesa Mt 11,11-13, lecz jest „sam” bez niego Lc 9,36. Eliasz był „człowiekiem” Jc 5,17 (niebiańskim, a Joannes ziemskim Jo 3,27 Mt 11,8?). Eliasz p. Mt 11,14.

7 Gr. *kata-skeuadzo* 'z góry całkowicie przygotować, wyposażać'. Przekłady: „doskonały”, „prawy”, na co są inne.

**1,18** I rzekł Zacharias istotnie do anioła: <sup>1</sup>W dół w <sup>1454</sup> co <sup>2803</sup> As n rozeznam <sup>585</sup> ft id md-dp to właśnie <sup>2094</sup> As n? Ja bowiem jestem starzec i żona moja <sup>818</sup> G postąpiwsza naprzód <sup>2372</sup> N pt pf ac w dniach swoich <sup>430</sup> Gs. **1,19** I odróżniwszy się dla odpowiedzi anioł rzekł mu: Ja jestem <sup>2</sup>Gabriel ten stojący obok-przeciw <sup>2185</sup> N pt pf ac w wejrzeniu tego boga, i zostałem odprawiony <sup>334</sup> ao ps aby zagadać <sup>1678</sup> ao istotnie do ciebie <sup>2643</sup> A i <sup>3</sup>oznajmić się jako łatwodogodną nowinę <sup>1160</sup> ao md tobie w te właśnie sprawy <sup>2094</sup> Ap n. **1,20** I zobacz-oto będziesz przemilczający <sup>2558</sup> N pt pr ac i nie mogący <sup>N pt pr md-ps-dp</sup> zagadać <sup>1678</sup> ao ac aż do szczytu czasu którego <sup>2061</sup> Gs f dnia <sup>G f</sup> jako jedność stałoby się <sup>584</sup> 3s ao sb md-dp te właśnie <sup>2094</sup> Np n, w zamian <sup>247</sup> których <sup>2061</sup> Gp n nie uwierzytelniłeś <sup>2277</sup> ao ac tym odwzorowanym wnioskiem <sup>Dp m</sup> moim <sup>G</sup>, takim które <sup>2067</sup> Np m będą uczynione pełne <sup>2301</sup> ft ps do sfery tego <sup>A</sup> stosownego momentu <sup>A</sup> ich <sup>430</sup> Gp m.

**1,21** I był ten lud oczekujący doistotnie <sup>2397</sup> Ns pt pr ac <sup>4</sup>Zacharias <sup>A</sup>, i dziwili się <sup>1270</sup> ipf w tym <sup>1966</sup> Ds n które skłonny uczasowiać się <sup>3017</sup> pr ac, Aci w miejscu osiedlenia bóstwa czyniło jego <sup>A</sup>. **1,22** Wyszędłszy zaś nie mógł <sup>779</sup> ipf zagadać <sup>1678</sup> ao im, i poznali <sup>1071</sup> ao że wizję <sup>2037</sup> widział <sup>2041</sup> pf w miejscu osiedlenia bóstwa. I on był przez cały czas dający znaki skienieniami głowy <sup>698</sup> N pt pr im, i przez cały czas pozostawał <sup>695</sup> ipf <sup>5</sup>mający przytępione zmysły <sup>1673</sup>.

**1,23** I stało się <sup>584</sup> ao md-dp tak jak zostały przepelnione <sup>2271</sup> ao ps dni tej publicznej służby władzy <sup>1700</sup> jego, odszedł do domu <sup>A</sup> swego. **1,24** Potem-za zaś te właśnie <sup>2094</sup> Ap f dni <sup>Ap f</sup>, <sup>6</sup>wzięła do bycia razem <sup>2666</sup> ao ac Elisabet żona jego i ze

1 Pytanie Zachariasza: *kata ti gnosomai* jest identyczne jak Abrahama w Ge 15,8. Stąd Jezus byłby synem Gabriela  
2 Gabri-el ‘moc boża’ lub ‘bóg mocarny’ od *GBR* ‘mocny, potężny, mężczyzna, wojownik, kogut - w aspekcie seksualnym’, oraz *EL* ‘bóg’. Równoznaczne z „mocą najwyższego”, która miała zaciemnić (uniesioną i rozpostartą szatą Ez 16,8 lub cieniem Księżyca) Marię 1,35. Także Jan miał się urodzić „w duchu i mocy Eliasza” 1,17. Ma związek z płciowością i z księżycem {50}s.199.419, był symbolizowany przez ducha św., krzyż, palmę {101}. Ale tu w 1,21 odpowiada węzłowi z Ge 3,6 {317} s.107, a także w Ge 6,4 tym samym słowem *GBR* określani są ‘mocarze’ zrodzeni z synów bożych, którzy przez ojców kościoła uznani zostali za złe duchy, demony {168}s.36-46. Czy więc tak jak poczęci zostali owi mocarze, tak poczęty został Jezus? Charakterystyczne, że dla “boskich” narodzin aniołowie posyłani byli zawsze do kobiet zamężnych, które dotychczas nie rodziły: do Sary Ge 16,1 18,11, może do Rebeki (gdź zrodziła dwa całkiem różne bliźniaki) Ge 25,25, do przyszłej matki Samsona Jd 13,2, do Elżbiety Lc 1,13, do Marii Lc 1,27. Może poprzez żonę przechwytywali męzowskiego człowieczego ducha, a także zwiększali szansę odchowania swego “kukułczego jaja”. Przypomina to liczne relacje kobiet wziętych do rozplodowych praktyk ufonautów.  
3 Tu anioł Gabriel oznajmia jakąś nową ewangelię; to samo w Lc 2,10 jakiś anioł Jahweha. Ale także inni aniołowie mogą oznajmiać jakieś ewangelię G 1,8 2C 11,4. Paweł jednak przekleństwem zamyka drogę nawet do ich poznania G 1,8. Jak też do poznania innego Jezusa - nie ukrzyżowanego 1C 2,2, innych apostołów 2C 11,4-5.  
4 Pk9 Pk10.

5 Gr. *kofos* ‘głucho-niemy’. Razem z „milczący” i „nie mogący zagadać” tworzą zespół znaczeniowy dla nie wtwierdzenia słowem anioła Jahweha. Czyli niemota istnieje poza Jahwehem i jego aniołami, u przeciwników Jahweha – demonów i ich wodza szatana. Czy też nieme zwierzęta są szatana?

6 Gr. *syl-lambano* złożone z *syn* ‘razem z’ i *lambano* ‘brać, wziąć’. Słowo to dla określenia kobiecego „poczęcia” w N.t. tylko tu dla Elżbiety poczynającej Jana i dla Marii poczynającej Jezusa Lc 1,31, więc dla “cudownych” narodzin, ale w S.t. do narodzin wielu “boskich” osób. “Wzięcie do razem” od bezcielesnego i bezseksualnego (Mc 12,23nn) anioła może sugerować, iż Maria wzięła gotowy płód. Proceder znany z relacji „wziętych” przez UFO. Inaczej niż n.p. Tamar i żona Uriasza, która ‘w brzuchu wzięła z niego’ *en gastri elaben eks autou* Ge 38,18 2S 11,5. W większości użyć *syllambano* nie ma znaczenia poczęcia, lecz ‘pojęcia’. Jest też pytanie, jak Elżbieta poczęła i zrodziła

wszystkich stron zakrywała<sup>2236 ipf ac</sup> siebie samą<sup>799 As f</sup> miesiące<sup>1852 Ap m</sup> pięć<sup>indecl</sup>, powiadając<sup>1697 N f pt pr</sup> **1,25** że: W ten właśnie sposób mi uczynił<sup>2314 pf</sup> niewiadomy utwierdzający pan w dniach w których<sup>2061 D</sup> pojrzał<sup>1195 ao</sup> aby odebrać<sup>433 ao</sup> obelgę<sup>2025</sup> należącą do mnie<sup>G</sup> w<sup>1</sup> człowiekach<sup>231 Dp</sup>.

**1,26** W zaś tym wiadomym miesiącu<sup>1852</sup>, tym szóstym, został odprawiony<sup>334 ao ps</sup> anioł Gabriel<sup>2</sup> od<sup>289</sup> tego<sup>G</sup> boga do<sup>842</sup> miasta<sup>A</sup> Galilai<sup>G</sup> któremu<sup>2061 D</sup> imię Nazareth **1,27** <sup>3</sup>intymnie istotnie do<sup>2388</sup> panny<sup>A</sup> formalnie dla pamięci zaślubionej<sup>1876 A pt pf ps</sup> mężowi<sup>226 D</sup>, któremu imię Josef z *rodowego* domu Dawida<sup>indecl</sup>, i imię tej panny Mariam. **1,28** I <sup>4</sup>wszedłszy<sup>846 Ns m pt ao ac</sup> intymnie istotnie do<sup>2388</sup> niej<sup>A</sup> rzekł: Wychodź rozkosznie z środka <sup>2973 pr ac</sup> łaską napełniona<sup>2985 N pt pf ps</sup>, ten wiadomy utwierdzający pan wspólnie z tobą<sup>G</sup>. **1,29** Ta zaś zależnie na tym<sup>D</sup> odwzorowanym wniosku<sup>D</sup> <sup>5</sup>została na wskroś zamącona<sup>717</sup> <sup>3s ao ps</sup> i na wskroś wnioskowała<sup>692 ipf md-ps-dp</sup> skąd pochodzące<sup>2347</sup> <sup>6</sup>oby jest<sup>834 3s pr op ac</sup> uprzejme przyjęcie<sup>401</sup> to właśnie. **1,30** I rzekł ten anioł jej<sup>D</sup>: Nie strachaj się<sup>2938 pr it md-ps-dp</sup> Mariam, znalazłaś<sup>1185 ao</sup> bowiem wdzięczność u-przy wiadomym bogu<sup>D</sup>. **1,31** I zobacz-oto<sup>1335</sup> weźmiesz do *bycia* razem<sup>2666 ft md-dp</sup> w brzuchu<sup>557</sup> i wydasz na świat<sup>2797 ft md-dp</sup> <sup>7</sup>syna<sup>2856</sup> i nazwiesz<sup>1439 ft</sup> imię<sup>A</sup> jego<sup>G</sup> *jako* Jezusa<sup>A</sup>. **1,32** Ten właśnie będzie wielki i niewiadomy syn *niewiadomego* Najwyższego będzie nazwany<sup>1439 ft ps</sup> i da<sup>734 ft</sup> mu *niewiadomy* <sup>8</sup>utwierdzający pan<sup>1666</sup>, ten wiadomy bóg<sup>N</sup>, tron<sup>A</sup> Dawida, tego<sup>G</sup> <sup>9</sup>ojca<sup>G</sup>

(1,13) syna Zachariasowi, skoro była bezpłodna (1,7) (nie Zacharias).

1 Tekst akcentuje u Elżbiety rangę i doniosłość człowieka.

2 'Od' *apo* jest powtórką z 'od-prawił' *apo-stwillo*. W innym wariantcie tekstowym: *hypo* 'pod przewodnictwem'.

3 Gr. *pros* jest innym „do” niż poprzedzające „do miasta” *eis*, i tym samym, co w w.1,28. Było to bowiem intymne wejście anioła do jej 'brzucha' *gaster* 1,31.

4 Wejście do niewiasty, zwłaszcza sposobem doistotnym *pros*, oznacza wejście do jej ciała, akt płciowy (por. identyczny zwrot: *eiselthein pros auten* w Ge 29,21.30). Nie oznacza wejścia do domu Marii czy Józefa. Przyjście do domu kogoś określa się słowami: *erchomai eis* Mt 2,11 8,14 9,23 13,36 17,25 i in. Jak by patrzeć, Gabriel razem z duchem św. naruszyli małżeństwo Mariam z Josefem, usankcjonowane przez boga i Mojżesza. Mojżesz bowiem, rozpatrując szczegółowo wszelkie przypadki pozamałżeńskiej brzemienności (Nu 5,11-31 Ge 38,24 De 22,23-29) nie usprawiedliwiał zajścia w ciążę od anioła czy ducha św. czy demona. Nie powinno więc dziwić, że przez te słowa Mariam 'została na wskroś zamącona'. Ponadto swym wtargnięciem Gabriel uplasował się w jednej klasie z "aniołami bożymi" porywającymi córki człowieka w Ge 6,2. Lecz w religii chrześcijańskiej anioł czy duch św. nie uznaje norm ludzkich, nawet pochodzących od boga, i nieraz 'porywa' *harpadzo* Ac 8,39 2C 12,2 1Th 4,17 Jd 23 Ap 12,5. Tutaj Gabriel (anioł Księżyca?) byłby bezpośrednim ojcem (ucieleśniającym) Jezusa syna człowieka. Lecz w Ac 13,6.10 'syn Jezusa' *Bariesus* nazwany jest synem diabła, skąd sam Jezus (bez ducha św.) odpowiadałby diabłu. I w chrześcijańskiej Polsce upowszechnia się opinia, iż "z księdzem się nie grzeszy" – jako agentem boga. Gorzej, jeśli taki „anioł” jest promotorem czy dysponentem ducha św. Lc 1,35 (oba są różnymi bytami Ac 23,9). – I podobnie w świeckiej władzy w Polsce agent: „namaszcza” na chrześcijańskiego polityka.

5 Także tutaj, jak też w Lc 1,12, zamącenie i strach towarzyszą wizji anioła. Takż w kontaktach z UFOautami.

6 Tryb optativus (życzący). {317} pisze, iż „bardziej godne uwagi jest to, co zauważali już Ojcowie Kościoła II w., że mianowicie istnieje pewne podobieństwo między sceną kuszenia Ewy (Ge 3,1-7) a zwiastowaniem Marii (Łc 1,26-38). Pisze on: „wąż – anioł Gabriel” s.107.

7 Skąd by anioł wiedział, że pocznie syna, gdyby nie włożył w nią gotowy męski płód?

8 Gr. *kyrios* może być odróżniony od występującego w tym samym zdaniu Boga Najwyższego.

9 Podwójne ojcostwo Jezusa: uprzednie z boga najwyższego według ducha, i tu z Dawida, według ciała Rm 1,3.

jego G. **1,33** I będzie królem<sup>486 ft</sup> aktywnie na ten *rodowy* dom Jakoba do funkcji wiadomych eonów<sup>81 Ap</sup>, i tej<sup>1</sup> królewskiej władzy<sup>483 G</sup> jego<sup>2</sup> nie będzie dokonanie<sup>2778 N</sup>.

**1,34** Rzekła zaś Mariam istotnie do tego anioła: Jakże będzie to właśnie, gdyż *žadnego* męża<sup>A</sup> nie<sup>3</sup> *teraz* rozeznaję<sup>585 pr ac</sup>? **1,35** I odróżniwszy się *dla odpowiedzi* anioł rzekł jej: *Niewiadomy*<sup>4</sup> duch święty najdzie<sup>1059 ft md-dp</sup> aktywnie na ciebie<sup>A</sup> i *niewiadoma*<sup>5</sup> moc<sup>780</sup> *niewiadomego* najwyższego<sup>2903 G</sup> nałoży osłonę<sup>1100 ft ac</sup> tobie; przez które i to co jest płciowo rodzone<sup>570 Ns n pt pr ps</sup> święte<sup>Ns n</sup> będzie nazwane<sup>1439 ft ps</sup>, *niewiadomy*<sup>6</sup> syn *niewiadomego* boga. **1,36** I<sup>7</sup> zobacz-oto Elisabet, ta *razem urodzona* członkini rodziny<sup>2647</sup> twoja<sup>2643 G</sup>, i ona<sup>8</sup> wzięła do *bycia* razem<sup>2666 pf ac</sup> syna w starodawności<sup>582 D</sup> swojej<sup>430 G</sup>, i ten właśnie miesiąc szósty jest jej<sup>D</sup>, tej zwanej<sup>1439 D pt pr ps</sup> niepłodnej<sup>D</sup>; **1,37** że nie będzie niemożne<sup>53 3s ft ac</sup> od strony<sup>2139</sup> tego<sup>G</sup> boga<sup>G</sup> wszystko<sup>2193 Ns n</sup> spływające wy-

1 Królewska władza u Żydów - tron Dawida.

2 Jeżeli jest to „wyraźne nawiązanie do wyroczni Natana z 2S 7,12-16” {317} (o następcach Dawida), to nie ma tam zwrotu *eis tous aionas* ‘do wiadomych eonów’ ani *ouk estai telos* ‘nie będzie dokonany’, lecz dwukrotnie jest *eis ton aiona* ‘do tego wiadomego eonu’, oraz jeden raz *heos aionos* ‘dopóki eonu’-gen. sg. Podobnie w przywołanym Is 9,6 jest *eis ton aiona*. Tak więc tekst o „nie dokonaniu królewskiej władzy” jest zamysłem chrześcijan, bojących się „dokonania” czynów tej ich „królewskiej władzy niebios” w tym eonie, gdyż eon ten, sam z siebie w pełni dokonany, wykazałby grzeszność ich chrześcijańskiej władzy. I to grzeszność nienaprawialną, bo wywodzącą się z antyczłowieczych założeń teologicznych chrystianizmu.

3 Gr. *ginosko* ‘rozeznawać’, nie zwykłe ‘znać’ *oida*. Można zakładać, że zaręczona Mariam nie spółkowała jeszcze z Josefem ani z innym mężczyzną. Ale w S.t. jest na to wyrażenie „jeszcze nie poznała (czas aoryst) męża Ge 19,8 Jud 21,12. Natomiast jej słowa: nie ‘rozeznaję’ gr. *ginosko* (czas teraźniejszy) odnosiły się do aktualnego momentu rozmowy z aniołem, i mogły mieć podstawowe znaczenie greckiego *ginosko*: ‘wiedzieć z obserwacji, dostrzec’ (ponadto, w S.t. rozeznawał, poznawał mężczyzna kobietę, nie kobieta mężczyznę). Mogły więc znaczyć, że obecnie nie czuje realnie żadnego powiadanego “oto” z 1,31 czyniącego ją brzemienną. Można tu dostrzec pierwszą oznakę eliminacji ‘męża, mężczyzny’ *aner* ze sfery Jezusa, a szerzej także człowieka z dziejów chrześcijańskich. W reakcji na wątpliwość Marii, Gabriel jakby urealnia swą zapowiedź, wskazując sposobność: „I zobacz-oto Elisabet poczęła” (z Zachariasza).

4 „Duch św. zstępujący na Marię przypominał chwałę bożą ze starotestamentowego Świętego Świętych” {101} t.3. Wydaje się, że nie można utożsamiać ducha św. z „mocą Najwyższego”, gdyż często występuje on wspólnie z „mocą”, m.in. Ac10,38 Rm 15,13.19 8,11 Lc 1,17 4,14 Ac 1,8 1C 2,4.

5 Gr. *dynamis*. Jest drugim, razem z duchem św., czynnikiem poczęcia. Może odpowiadać męskiemu „płodzeniu”.

6 Jest to pierwsze synostwo boże, od Boga Najwyższego, rodzące ‘moc’ *dynamis*; drugie późniejsze, ‘wołane, nazywane’ *kaleo* synostwo jest od Pana (syjonowego Jahweha), jest od jego tronu-królewskiej władzy-ducha świętego w organizmie gołębicy (synostwo umiłowania) Lc 3,22. Pierwsze synostwo jest w prawdzie, w istocie; drugie jest tylko „powiadane” w powierzchownej opinii (synostwo adopcyjne). Lecz także tutaj późniejsza opinia jakby trzyma pierwotną i istotną (jak druga nakretka pierwszą). Chrystusowi zatem nie przysługuje miano syna bożego, lecz tylko pomazańca jego miłości-d.św. C11,13.

7 Mateusz przez partykułę wskazującą ‘oto’ gr. *idou* sugeruje jakiś związek między obietnicą potomstwa żonie Zachariasza a obietnicą potomstwa Marii. *Idou* wskazuje na „czynnik szczególny mieszczący się w sytuacji wyżej określonej”. Może „dom Zachariasza” był dla Marii wskazówką, jak może zrealizować zapowiedź poczęcia. Czynnikiem wspólnym obu poczęć może być świeżo płodny Zachariasz. Maria jest przedstawiona jako „wolna” - nie przejawia związku z rodzicami ani ze swym mężem. Idzie, jakby realizując ową wskazówkę „oto”, na trzy miesiące „do domu Zachariasza” o którym wie, że stał się płodnym. „Orygenes wspomina o pewnej tradycji, która głosi, że Jezus i Jan byli do siebie bardzo podobni, jeśli chodzi o wygląd zewnętrzny” {188} s.252.

8 Gr. *syl-lambano* ‘razem - wziąć’. Widoczne nagromadzenie przyimków *syn*: *syn-genis*, *syl-lambano*, samo *syn* 1,56. W N.t. w sensie *bycia* w ciąży tylko o Elżbiecie Lc 1,36 i Marii Lc 1,31. “Wziąć do razem syna” (1x w N.t.) to otrzymać gotowy płód, zwłaszcza wobec fizjologicznej niemożności leciwej Elżbiety i Zachariasza, oraz „nie znania żadnego męża” przez Marię. Znane z relacji kobiet wziętych przez UFO. Pk11.

słowienie czynu <sup>2489</sup>. **1,38** Rzekła zaś Mariam: Oto ta <sup>1</sup>niewolnica *niewiadomego* utwierdzającego pana; oby stało się <sup>584 3s ao op md-dp</sup> mi <sup>818 D</sup> w dół w to spływające wysłowienie czynu <sup>A</sup> twoje. I odszedł od niej ten anioł.

**1,39** Stawiwszy się w górę <sup>233 N f pt ao ac</sup> zaś Mariam w dniach tych właśnie <sup>2094 Dp f</sup> wyprawiła się <sup>2336 ao ps-dp</sup> do górskiej *krainy* <sup>As</sup> wspólnie ze <sup>2</sup>staranną gorliwością <sup>2609 G</sup> do miasta <sup>A</sup> Judasa <sup>1365 G</sup>, **1,40** i weszła do domu <sup>A</sup> Zachariasza i uprzejmie przyjął <sup>400 ao</sup> Elisabetę. **1,41** I stało się jak usłyszała <sup>93 ao</sup> to uprzejme przyjęcie Marii <sup>G</sup> Elisabet, <sup>3</sup>dziko swawolnie podskoczyło <sup>2568 ao ac</sup> niemowlątko <sup>535</sup> w łonie <sup>1589</sup> jej, i została przepełniona <sup>2271 ao ps</sup> od ducha <sup>G</sup> świętego Elisabet. **1,42** I owacyjnie wzniosła w górę głos <sup>214 ao ac</sup> <sup>4</sup>dzikiem zwierzęcym wrzaskiem <sup>1635 D</sup> wielkim i rzekła: łatwodogodnie odwzorowana we wniosku <sup>1180 N f pt pf ps</sup> ty <sup>5</sup>w kobietach <sup>605 D</sup>, i łatwodogodnie odwzorowany we wniosku ten owoc <sup>1589</sup> twojego. **1,43** I skąd mi to właśnie aby przyszlaby <sup>1139 3s ao sb ac</sup> <sup>6</sup>matka *należąca do* wiadomego utwierdzającego pana *należącego do* mnie <sup>818 G</sup> istotnie do mnie <sup>818 A</sup>? **1,44** Oto bowiem jak stał się głos tego uprzejmego przyjęcia twojego do uszu <sup>2091 Ap</sup> moich, dziko swawolnie podskoczyło w wesołym uniesieniu <sup>12 D</sup> niemowlątko <sup>535</sup> w łonie moim. **1,45** I szczęśliwa <sup>1757</sup> która przekonująco uwierzytelniała <sup>2277 N f pt ao ac</sup> że będzie <sup>ft</sup> w pełni dokonanie <sup>2773</sup> tym *słowom* zagadany <sup>1678 Dp n pt pf ps</sup> jej <sup>D</sup> od strony <sup>2139</sup> *niewiadomego* utwierdzającego pana <sup>G</sup>.

**1,46** I rzekła Mariam: <sup>7</sup>Powiększa <sup>1792 pr id ac</sup> dusza moja tego utwierdzającego pana <sup>A</sup>, **1,47** i uniósł się wesołością <sup>13 ao ac</sup> duch mój zależnie na tym <sup>D</sup> bogu, tym ocalicielu moim, **1,48** że nałożył spojrzenie <sup>1067 ao ac</sup> aktywnie na <sup>8</sup>poniżenie

1 Co znaczy to wyznanie Marii? Czy Maria przed ślubem służyła u kapłanów w świątyni pana, jak twierdzą apokryfy, i tam to niewolnictwo (w jakim zakresie?) jej wpojono? Czy „niewolnica pańska” jest tu odpowiednikiem greckiej *hierodoule* t.j. ‘świętej niewolnicy’, jak określano ‘nierządnicę sakralną’, n.p. w świątyni Afrodyty w Koryncie {9} {96} {119}? Skąd ta „poniżoność” *tapeinosis* niewolnicy swojej” 1,48. Poniżona była kobieta nierządna i ciężarna bez małżeństwa, ale nie świeżo zamężna dziewczyna. Może tak wyraziła stan swojego ludu Izraela 1,54, który stał się dziewczką syjonowego zwierzęcego Jahweha, ale nie kobietą pełnoświatowego człowieka Jahweh Elohim (Adama Ge 2,7). Może „niewolnica pana” w Izraelu dotyczyło rocznego okresu (Ge 17,21 18,10.14) narzeczeńskiego dziewczyny, ustanowionego właśnie w celu dania pola do zadziałania „pana”.

2 Gr. *spoude* ‘gorliwość, pośpiech, pilność’ - zapewne pod duchową presją polecenia Gabriela i w związku z tym poleceniem. „Jej podróż jest związana ze znakiem Gabriela w.37” {317}. Nie wiadomo tylko dlaczego owa presja nie kazała jej pójść do domu swojego męża, lecz udać się do domu innego mężczyzny. Czy tam spodziewała się zapłodnienia przez „anioła” jak stało się Elżbiecie? (por. „i oto Elżbieta”). Czy tak sobie przełożyła na ziemskie i cielesne warunki duchowe polecenie anioła? Czy dom Zachariasza był przybytkiem Gabriela-koguta?

3 Gr. *skirtao*. Dzikość i swawola od ducha św.? Przekłady: „poruszyło się”.

4 Gr. *krauge*. Tu także zwierzęcość od ducha św.

5 W j. semickim „między niewiastami” ozn. stopień najwyższy przymiotnika, t.j. „najbardziej” {317}.

6 Nazwanie przez Elżbietę Marii jako „matki *należącej do* pana mojego” jest niezwykle. Wedł. {101} ma zabarwienie paschalne (?). Nie wiadomo też, kto był tym panem? Czy mały Jezus? Gdyż żona „panem” raczej nie nazywała swego ‘męża’ *aner* {6} {7} (oprócz Sary o Abrahamie 1P 3,6). Czy był nim Gabriel (byłoby matka należąca do Gabriela)?

7 Gr. *megalyno* od *mezas* ‘wielki’. Przekłady: „wielbi”.

8 Gr. *tapeinosis* ‘poniżenie, niskość’. Takie znaczenie ma też bliskie w 1,52 *tapeinos* ‘poniżony, nisko położony’. Słowa te najbardziej przypominają wyznanie Anny z 1S 1,1-2,10. Zatem Marię Łukasz przedstawił w typie bezpłodnej



2755 niewolnicy swojej. Oto bowiem od tego *co* <sup>Gs n,m</sup> teraz będą uznawały za szczęśliwą <sup>1756 3p ft ac</sup> mnie wszystkie wiadome rody <sup>565 Np,</sup> **1,49** że uczynił mi wielkie *rzeczy* <sup>1793 Ap n</sup> ten wiadomy <sup>1</sup>mocny <sup>782,</sup> i święte to wiadome imię jego, **1,50** i <sup>2</sup>litość <sup>918</sup> jego do sfery rodów <sup>565 Ap</sup> i rodów tym strachającym się <sup>2938 Dp pt</sup> *w* niego <sup>A.</sup> **1,51** Uczynił władzę *trzymania* <sup>1633</sup> w ramieniu swoim, na wskroś rozproszył <sup>711 ao</sup> wynoszących się ponad <sup>2868 Ap</sup> na wskroś rozumowaniem <sup>700 D</sup> serca <sup>Gs</sup> ich <sup>Gp.</sup> **1,52** Odgórnie zdjął <sup>1399 ao</sup> <sup>3</sup>możnowładców <sup>781 A</sup> od tronów i wywyższył <sup>2905 ao</sup> poniżonych <sup>2753.</sup> **1,53** Łaknących <sup>2208 Ap pt pr</sup> <sup>4</sup>do wewnątrz napełnił <sup>947 ao ac</sup> z dobrych *rzeczy* <sup>Gp n</sup> i stających się majątynymi <sup>2307 Ap pt pr ac</sup> wyprawił <sup>1013 ao</sup> <sup>5</sup>próżnych <sup>1537 Ap.</sup> **1,54** <sup>6</sup>Wziął z przeciwnego kierunku <sup>252 ao md-dp</sup> od Izraela <sup>G</sup> posługującego chłopa <sup>2120 G</sup> swego, *aby wspomnieć* <sup>1865 ao ps-dp</sup> litości <sup>G,</sup> **1,55** z góry tak jak zagadał <sup>1678 ao</sup> istotnie do ojców naszych, <sup>7</sup>Abraamowi i nasieniu jego do sfery funkcji tego <sup>A</sup> eonu <sup>81 As.</sup>

**1,56** Pozostała <sup>1819 ao</sup> zaś Mariam <sup>8</sup>razem z <sup>2686</sup> nią <sup>D</sup> tak jak <sup>9</sup>miesiące <sup>Ap</sup> trzy, i zawróciła pod <sup>2889 ao ac</sup> do domu <sup>A</sup> swego.

**1,57** Zaś Elisabecie <sup>D</sup> został przepełniony <sup>2271 3s ao ps</sup> wiadomy *naturalny* okres czasu <sup>3018</sup> od tego <sup>Gs n</sup> *które mogącą* wydać na świat <sup>2797 ao ac, Aci</sup> *uczyniło* ją <sup>A,</sup> i zrodziła płciowo <sup>570 ao ac</sup> syna. **1,58** I usłyszeli <sup>93 ao</sup> ci wokół zadomowieni i ci *razem urodzeni* członkowie rodziny jej że powiększył <sup>1792 ao ac</sup> *niewiadomy* utwierdzający pan litość swoją wspólnie z nią <sup>G,</sup> i wychodzili radośnie z środka razem z <sup>2656 ipf</sup> nią.

**1,59** I stało się <sup>584 ao md-dp</sup> w tym wiadomym dniu, tym ósmym <sup>1969 Ds f,</sup> przyszli obrzezać <sup>ao</sup> dziecko i zwali <sup>1439 ipf</sup> je zależnie na imieniu <sup>D</sup> wiadomego ojca <sup>G</sup> jego <sup>G</sup> *jako* Zachariasza <sup>A.</sup> **1,60** I odróżniwszy się <sup>311 N pt ao ps-dp</sup> matka jego rzekła: Zdecydowanie nie, ale będzie zwane <sup>1439 ft ps</sup> Joannes. **1,61** I rzekli istotnie do niej <sup>A</sup> że: Żaden *nie* jest z wiadomej *razem urodzonej* rodziny twojej który jest zwany <sup>1439 pr ps</sup> imieniem tym właśnie <sup>2094</sup>

Anny, matki naziraiosa Samuela {146}s.93, analogicznego do naziraiosa Samsona t.j. ‘Słoneczka’.

1Gr. *dynatos* od *dynamai* i dalej od *dynamis* ‘moc’. Moc chrześcijanina jest ducha świętego Ac 1,8; nie pochodzi od mocy innych duchów Ac 8,10 Rm 8,38 E 1,21 1P 3,22 {7}. Przekłady: „Wszchemocny”, które dają dla *pantokrator*.

2Gr. *eleos* ‘litość, żalność, współczucie’. Przekłady: „miłosierdzie”, co *oiktrimos, hileos, -aos* ‘sprzyjający, życzliwy’

3Pierwsza dama “współczujących i miłosiernych” chrześcijan, Maria, zapowiada najbardziej bezwzględne, bezlitośne, niemilosiernie, rewolucyjne przewroty polityczne i społeczne.

4Gr. *em-pimplemi* zawierające przyimek *en* ‘w, wewnątrz’. W odróżnieniu od samego *pimplemi* Lc 1,15.41.67.

5Gr. *kenos* ‘pusty, próżny; czczy, nieuzasadniony, błahy’. Przekłady: „z niczym”.

6Gr. *anti-lambano* ‘wziąć z naprzeciwnika, z przeciwnej strony, w zamian; powściągnąć’. Przekłady: „ujął się za”.

7Czy Zachariasz jest tu typem Abrahama? Miał on dwóch synów: Ismaela i Izaaka z „wolnej” Sary. Izaak jest typem chrystusa {10o} {101} {99-III}.

8Tu Łukasz nie pisze „w domu Zachariasza” jak w 1,40, lecz przyimkiem *syn* otwiera znaczenie ‘współdoznawania’ Marii z Elżbietą.

9Dziwi zgoda Józefa na tak długi czas pozostawiania żony w domu innego mężczyzny. Z drugiej strony zwykle po trzech miesiącach kobieta nabiera pewności, że jest w ciąży. Trzy jest też liczną „pana” t.j. Jahweha.

D. **1,62** Dawali znaki skinieniami głów we wnętrze <sup>986 ipf</sup> zaś wiadomemu ojcu jego w to <sup>As n</sup> co <sup>As n</sup> ewentualnie życzeniowo chce <sup>1276 3s pr op ac</sup> *możliwym* być zwanym <sup>1439 pr if ps, Aci</sup> *uczynić* je <sup>430 As n</sup>. **1,63** I poprosiwszy <sup>74 N pt ao ac</sup> *drewnianą* tabliczkę <sup>2272</sup> pismem odwzorował <sup>602</sup> powiadając <sup>1697 N pt pr</sup>: Joannes jest imię jego. I zdziwili się <sup>1270 ao ac</sup> wszyscy. **1,64** Zostały otworzone *wstecz-w górę* <sup>238 ao ps</sup> zaś usta jego z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy <sup>2176</sup>, i język jego, i gadał <sup>1678 ipf</sup> łatwodogodnie odwzorowując we wniosku <sup>1180 N pt pr ac</sup> wiadomego boga A.

**1,65** I stał się aktywnie wrogo na wszystkich <sup>Ap</sup> strach, tych <sup>Ap</sup> zadomowionych wokół w <sup>2240 Ap pt pr</sup> nich <sup>Ap</sup>, i w całej tej górskiej *krainie* <sup>2044 Ds f</sup> Judai <sup>G</sup> *jako jedno* było rozgadywane <sup>688 3s ipf ps</sup> wszystkie <sup>Np n</sup> spływające wysłowienia czynu <sup>2489</sup> te właśnie. **1,66** I położyli sobie <sup>2796 ao md</sup> wszyscy ci którzy usłyszeli <sup>93 Np pt ao</sup> w sercu swoim <sup>Gp</sup> powiadając: <sup>2Co 2803</sup> *zatem* dziecko <sup>n</sup> to właśnie będzie <sup>ft md-dp?</sup> I bowiem *niewiadoma* ręka *niewiadomego* utwierdzającego pana była wspólnie z nim <sup>G</sup>.

**1,67** I Zacharias <sup>3</sup>ojciec jego został przepelniony <sup>2271 ao ps</sup> od ducha <sup>G</sup> świętego, i złożył prorocstwo <sup>2435 ao</sup> powiadając: **1,68** łatwodogodnie odwzorowany we wniosku <sup>1181 N</sup> *niewiadomy* <sup>4</sup>utwierdzający pan, ten wiadomy bóg Izraela, że nałożył baczenie <sup>1099 ao md-dp</sup> i uczynił <sup>ao</sup> <sup>5</sup>uwolnienie za okupem <sup>1740 A</sup> ludowi swemu, **1,69** i wzbudził w górę <sup>810 ao</sup> róg <sup>1543</sup> środka ocalenia <sup>2746 G</sup> nam <sup>818 Dp</sup> w *rodowym* domu <sup>1994</sup> Dawida, posługującego chłopaka <sup>2120 G</sup> swego, **1,70** z góry tak jak zagadał <sup>1678 ao</sup> przez-z ust <sup>2632 Gs</sup> wiadomych <sup>Gp</sup> świętych *pochodzących* od *niewiadomego* eonu <sup>81 Gs</sup> proroków <sup>Gp</sup> swoich, **1,71** środek ocalenia <sup>2746 A</sup> z nieprzyjaciół naszych i z ręki wszystkich wiadomych nienawidzących <sup>1866 Gp pt pr</sup> nas, **1,72** *aby* uczynić <sup>2314 ao</sup> litość <sup>A</sup> wspólnie z ojcami <sup>Gp</sup> naszymi i wspomnieć <sup>1865 ao ps-dp</sup> rozporządzenia na wskroś mieniem <sup>Gs f</sup> świętego <sup>G</sup> swojego <sup>G</sup>, **1,73** przysięgę <sup>A</sup> którą ugruntował <sup>2014 ao</sup> istotnie do Abraama wiadomego ojca <sup>A</sup> naszego, *od* tego <sup>1966 Gs n</sup> *które* *umożliwia* dać <sup>734 ao</sup> nam **1,74** niestrachliwie z ręki nieprzyjaciół wyciągniętych <sup>2499 Ap pt ao ps</sup> *możność* służyć za zapłatę <sup>1692 pr</sup> jemu **1,75** w pobożności i zebranej reguł cywilizacji w wejrzeniu jego <sup>G</sup> wszystkimi <sup>Dp</sup> dniami naszymi. **1,76** I ty zaś dziecko <sup>6</sup>prorok *niewiadomego* najwyższego będziesz nazwane <sup>1439 ft ps</sup>, wyprawisz się na przód <sup>2387 ft md-dp</sup> bowiem w wejrzeniu *niewiadomego* utwierdzającego pana przygotować <sup>ao ac</sup> drogi <sup>Ap</sup> jego, **1,77** *od* tego <sup>1966 Gs n</sup> *które* *umożliwia* dać <sup>734 ao</sup> poznanie <sup>A</sup> środka ocalenia <sup>2746 G</sup> wiadome-

1Gr. *pinakidion*, zdrob. od *pinaks* – takiej samej, na jakiej odwzorowano głowę jego syna Joannesa Mc 6,28.

2Joannes ma być Eliaszem Lc 1,17 Mt 11,14, t.j. działać w jego duchu i mocy. Tu z Joannesem jest ręka Jahweha. Była ona ognista, słoneczna. Czy ta ręka była „mocą Eliasza”? Eliasz ‘zstępował’ *katabaino* ogień od nieba tylko na złych ludzi Lc 9,54, Jezus natomiast zamierzał ‘rzucić’ *ballo* ogień na całą ziemię Lc 12,49.

3Zachariasz został nazwany ojcem +1,13, czego nie powiedziano o Józefie.

4Zdanie bez orzeczenia “jest” – może z powodu, że mówi o Jahwehu, w którego imieniu to „jest” już się zawiera.

5Gr. *lytrosis*. Przekłady: „odkupił”, „dokonał odkupienia” – z którego nie wynika fakt uwolnienia.

6Jan jest nazwany prorokiem najwyższego (boskość „z łona matki” 1,15, wyrażona w duchu organicznego umysłu); Jezus był nazwany synem najwyższego 1,32 (boskość wyrażona w później przydanym duchu 3,22 wyrażającym się płciowością duchową lub cielesną).

mu ludowi jego w puszczeniu od *siebie*<sub>D</sub> uchybień ich<sub>Gp</sub>, **1,78** przez <sup>1</sup>wewnętrzne narządy<sub>2603 Ap n</sub> liłości<sub>918 Gs n</sub> *niewiadomego* boga<sub>G</sub> naszego, w których<sub>2061 Dp n</sub> nałoży baczenie na<sub>1099 3s ft md-dp</sub> nas<sub>Ap</sub> *niewiadomy* <sup>2</sup>wschód *urzeczywistniający przez powrót do źródła*<sub>209</sub> z wysokości<sub>2904 Gs</sub>, **1,79** *aby* pojawić się jako światło<sub>1115 ao ac</sub> tym w ciemności<sub>2578 D</sub> i osłonie<sub>2567</sub> śmierci odgórnie siedzącym jako na swoim<sub>1410 pt pr md-ps-dp</sub>, *od* tego<sub>1966 Gs n</sub> *które* *umożliwia* odgórnie prosto skierować<sub>1517 ao</sub> nogi<sub>2354 Ap</sub> nasze do drogi pokoju.

**1,80** Zaś dziecko pomnażało wzrost<sub>425 ipf</sub> i było umacniane we władzy<sub>1630 3s ipf ps</sub> *niewiadomym* <sup>3</sup>duchem, i było w spustoszonych i opuszczonych *okolicach*<sub>1132 f</sub> aż do dnia <sup>4</sup>publicznego wskazania *przez wzniesienie w górę*<sub>168 Gs</sub> jego<sub>G</sub> istotnie do Izraela.

**2,1** Stało się zaś w dniach owych, wyszło wyobrażenie<sub>765</sub> od strony Kaisara<sub>G</sub> <sup>5</sup>Uznanego z lotu ptaków za godnego odbierania czci boskiej<sub>420</sub> *aby obowiązana* być poddawana odwzorowującemu odpisowi<sub>293 pr if md-ps</sub> *czynić* wszystką<sub>A</sub> zamieszkaną jako dom *człowieka* ziemię<sub>1995 A</sub>. **2,2** Ten właśnie odpis<sub>292</sub> pierwszy <sup>6</sup>stał się *pod rządami* będącego prowadzącym władzę<sub>1229 G pt pr ac, Gab</sub> Syrii<sub>G</sub> Kyrenejskiego<sub>1664 Gs</sub>. **2,3** I wyprawiali się<sub>2336 ipf md-ps-dp</sub> wszyscy *aby* poddawać się odwzorowującemu odpisowi<sub>293 pr md-ps</sub>, każdy do *należącego do* siebie samego<sub>799 G</sub> miasta<sub>A</sub>. **2,4** Wstąpił dla powrotu na górę<sub>156 ao ac</sub> zaś i Josef od Galilai z miasta Nazareth do Judai do miasta Dawida, takiego *które*<sub>2067 N f</sub> jest zwane Bethleem, przez to<sub>As n</sub> *które* *obowiązany* być<sub>834 pr ac, Aci</sub> *czyniło* go<sub>A</sub> z *rodowego domu*<sub>1994 G</sub> i ojcowskiej li-

1 Więc nie przez głowę – Słońce. Do *splanchna* zaliczano łono.

2 Nie wiem skąd wziął albo jak wykombinować Łukasz zbitkę: ‘wschód z wysokości’ *anatole eks hypsous*. Umieszczenie jej w mowie pochwalnej utkanej ze starotestamentowych cytatów każe przypuszczać, że i ta stamtąd pochodzi. Jednak w całej LXX nie znajdujemy tego wyrażenia. Odsyłanie przez {146} do Zachariasza i Jeremiasza (Za 3,8 6,12? Jr 23,5?) nie jest w pełni adekwatne, gdyż jest tam sam ‘Wschód’ *Anatole*, traktowany osobowo, wstawiony jako odpowiednik dla hebr. *cemah* CMCh ‘roślina, wyrastać, wynikać’, też: ‘mający małe uszy’ {8} (por. ‘uszek’ *otarion* Mc 14,47 Jo 18,10). Sprawy gmatwa jeszcze bardziej kościelny przekład, gdzie ów *cemah* jest przekładany na „Latorośl”. W LXX *anatole* ‘wschód’ dotyczy często ‘Słońca’ *Helios*, ale też ‘Księżycy’ *Selene* i innych abstrakcyjnych pojęć. *eks hypsous* ‘z wysokości’ w 2S 22,17 Ps 18,16 102,19 144,7 (*cheira* ‘rękę’) Si 16,17 La 1,13 (*pyr* ‘ogień’). Zapewne nie jest to wschód słońca, gdyż według starożytnych ten był z morza. Nie wiem też, jak tu BT – „bardzo odważnie” – wykoncypowała „Słońce Wschodzące z wysoka”; {317} odwołuje się aż do tekstów z Qumran, gdzie *Odrośl* jest imieniem Mesjasza s.156. Niemojewski {105} widział tu wschód ‘młodego księżycy’ gr. *men*, który pojawia się od razu w górze nad zachodnim horyzontem s.93. {317} jako ten „wschód” rozumie „odrośl” gdyż (rzekomu) tak LXX przełożyła hebr. *semah* w Jr 23,5 s.156. Możliwe też, że chodzi tu o t.zw. „heliakalny wschód *Wenus*”, czyli zajaśnienie *Wenus* nad wschodnim horyzontem po złączeniu dolnym {181}s.27; ta właśnie świeci światłem (swym synem Jezusem?) “w ciemności” w.79. Analogicznie w Lc 24,49 Jezus przychodzi jako „moc z wysokości”, która w Ac 1,4-8 jest duchem św.

3 Zatem i Jan wciąż miał ducha świętego +1,15; nie był to jednak duch pomazania, lecz własny, organiczny, ludzki.

4 Gr. *ana-deiksis*. Przekłady: „ukazania się”, „wystąpienia” – pomijając zewnętrzną inicjatywę i publiczny wymiar proklamacji. Por. *ana-deiknymi* Lc 10,1.

5 Gr. *Augoustos* od łac. *Augustus*. Zaproponowano tu połączenie tłumaczenia etymologicznego i historycznego.

6 {134} zaprzecza “historycznym” wywodom Łukasza s.25 odnośnie takiego spisu.

nii<sup>2199 G</sup> Dawida, **2,5** aby odpisać się<sup>293 ao md</sup> razem z Mariamą, tą<sup>D</sup> dla pamięci formalnie zaślubioną<sup>1876 D f pt pf ps</sup> jemu, będącą<sup>834 D f pt pr ac</sup> <sup>1</sup>wewnątrz brzemienną<sup>817 D</sup>.

**2,6** Stało się zaś w tym<sup>Ds n</sup> które obowiązany być<sup>pr, Aci</sup> czyniło ich<sup>Ap</sup> tam, przepelnione zostały<sup>2271 ao ps</sup> dni tego<sup>Gs n</sup> które skłonną wydać na świat<sup>2797 ao, Aci</sup> uczyniło ją<sup>A</sup>. **2,7** I wydała na świat<sup>2797 ao</sup> syna swego, tego <sup>2</sup>wydanego na świat jako pierwszego<sup>2446 A</sup>. I <sup>3</sup>owinęła powijakami<sup>2595 ao</sup> go i <sup>4</sup>skłoniła do źródła do posiłku<sup>180 3s ao, ipf ac</sup> go w żłobie<sup>2919</sup>, przez to że <sup>5</sup>nie było<sup>ipf</sup> im <sup>6</sup>właściwe miejsce<sup>2809</sup> w kwaterze dla gościnnego rozwiąznia się przybyszów z góry<sup>1484 D</sup>.

**2,8** I pasterze byli<sup>ipf</sup> w krainie tej samej przebywający na polu<sup>Np pt pr</sup> i strażujący<sup>2961</sup> <sup>Np pt</sup> strażę<sup>2959 Ap</sup> nocy<sup>G</sup> aktywnie na paśną trzodę<sup>As</sup> swoją. **2,9** I anioł niewiadomego utwierdzającego pana stawiał się zgodnie zależnie na<sup>1194 ao ac</sup> nich<sup>Dp</sup>, i sława niewiadomego

1 Gr. *en-kyos* ‘z płodem wewnątrz’, zwł. o podstępny koniu trojańskim {6}; od *en* ‘w, wewnątrz w’ i *kyeo, kyo* ‘nosić płód, embriion o klaczy, ludziach, mieście’. Etymologicznie i fonetycznie kojarzy się z ‘suką’ *kyon*, też o kobiecie w znaczeniu obelżywym {6}: „szczenna, kotna”. Tu 1x w N.t., akurat o Marii, choć Łukasz zna nieobelżywe określenia brzemienności: *syllambano en gastri* Lc 1,31 i *en gastri echousa* w Lc 21,23. Przekłady normalnie: „brzemienna” co jednak w N.t. częściej *en gastri echousa* Mt 1,18.23 i paralelnie 24,19 1Th 5,3 Ap 22,2 i *syllambano en gastri* Lc 1,31. Ponadto Elżbieta „rodzi genetycznie” *gennaos* Lc 1,13n, Maria zaś tylko ‘wydaje na świat’ *tikto* Lc 1,31.

2 Można wątpić, czy ewangelista pisałby ‘pierwo-rodnego’ *proto-tokos* gdyby był przekonany, iż Jezus był jedynym synem Marii {317}. Chyba też nie ma w Biblii przykładu nazwania “pierworodnym” ‘jedyne’ *mono-genes* syna. *Proto-tokos* jako synonim *mono-genes* pojawia się tylko w apokryfach {317}. Pk100.

3 Gr. *sparganoo*, od *sparganon* i *spargo*, ‘owinać powijakami, zawinać’, w hebr. *ChTL* ‘owijać, spowijać’. Niewątpliwie krępowało ruchy dziecka. {317} zauważa, że takie owinięcie „ma jakiś głębszy sens”, gdyż „później stanie się dla pasterzy znakiem rozpoznawczym” chrystusa (2,12) s.164 – razem ze żłobem, z którego żywi się bydło.

4 Gr. *ana-klino* w pozostałych miejscach Ew. Łukasza: w Lc 12,37 na pewno, a w Lc 13,29 prawdopodobnie, występuje w znaczeniu ‘położenia się (po naszymu: zasiadania) do posiłku’. Także w Mt 14,19 i Mc 6,39 znaczy „usiąść do posiłku”. Analogicznie jak słowo *ana-pipto* ‘paść - wstecz w górę do źródła ku pożywieniu’ używane jest w znaczeniu „siadania do posiłku”. Tym bardziej, że mowa tu o położeniu w żłobie, z którego jadają zwierzęta. Czy Jezus wyglądał jak zwierzę, dla którego bardziej odpowiednia była strawa dla bydła?

5 Dziwne, że w ‘kwaterze, zajezdzie’ *katalyma* nie znalazło się miejsce dla świeżo urodzonego i jego matki, ani w *pandocheion* ‘przyjmującym wszystkich’ (Lc 10,34), ani u któregoś z tradycyjnie obowiązkowo gościnnych mieszkańców. Także wedł. {317} „wydaje się rzeczą dziwną, że Józef nie znalazł właściwego miejsca dla swej brzemiennej żony s.160.164.537. Albo źle to świadczy o obyczajach Izraela (lecz brak gościnności byłby wielkim grzechem), albo... coś było wiadomo o prowadzeniu się żony Józefa przy jego skandalicznej tolerancji, czym dawał zły przykład Mt 1,19. I może ze względu na obyczaj społeczność wyeliminowała także jego jako niemoralnego, tak, że się wyprowadził. Albo też... dziecko miało cechy odrażające - może było potworkiem, hybrydą szarozielonych kosmitów, wyglądało jak zwierzę lub jak zielona pasza, i dlatego ‘właściwym miejscem’ *topos* dla niego był bydłcy żłób? Później Orygenes podał opinię Kelsosa, iż „Jezus ... jak utrzymują, był wzrostu drobnego; miał oblicze niekształtne i wstręt budzące” (Orygenes „Kata Kelsu” s.348). Na temat wyglądu Jezusa też moją {47} s.224 oraz {127} s.680. Spotyka się tłumaczenie, że połóg pociągał stan nieczystości miejsca i gospodarz kwatery poniósłby straty. Lecz były jeszcze inne domostwa, a gościnność była tak świętym obowiązkiem, że „obcy nie powinien był szukać gościny; gościna miała mu być ofiarowana” {194} s.204. {317} daje dla *katalyma* znaczenie „pokój, sala” przyjęte z 22,11, ale bezpodstawnie, gdyż także tam zwykłe znaczenie ‘zajazd, gospoda’ daje się sensownie zastosować. Zresztą nie likwiduje to naszego zdziwienia, gdyby także w „pokoju” „nie było odpowiednich warunków na czas porodu” s.164, a były one w bydłcy zagrodzie.

6 Gr. *topos* ‘właściwe miejsce’, co innego niż *chorion* ‘miejsce, teren’, miejsce określane czasownikiem *choreo*. ‘mieścić, zawierać, pojmovać’ jak w Mc 2,2 Jo 21,25 a także *stasis* ‘stanowisko’ Hb 9,8. ‘Kwatera’ *katalyma* jest czymś innym niż ‘gospoda’ *pandocheion* 10,34.

utwierdzającego pana ojaśniła ich, i przestraszyli się<sup>2938</sup> w strach<sup>A</sup> wielki. **2,10** I rzekł im ten anioł: Nie strachajcie się<sup>2938</sup> pr md-ps-dp, oto bowiem oznajmiam się jako łatwodogodną nowinę<sup>1160</sup> pr md wam rozkosz<sup>2980</sup> wielką, taka która<sup>2067</sup> Ns f będzie<sup>ft</sup> wszystkim temu ludowi, **2,11** że został wydany na świat<sup>2797</sup> ao ps wam dzisiaj *niewiadomy* ocaliciel<sup>2745</sup>, który<sup>N</sup> jest pomazaniec<sup>3015</sup> utwierdzający pan w mieście Dawida. **2,12** I to właśnie wam *jako* ten wiadomy<sup>1</sup> znak boży<sup>N</sup>: znajdziecie<sup>ft</sup> <sup>2</sup>niemowlątko<sup>535</sup> owinięte powijakami<sup>2595</sup> A n pt pf ps i leżące<sup>1534</sup> A n pt pr w żłobie. **2,13** I nagle-z nieprzewidzianego stało się razem z tym aniołem mnóstwo<sup>Ns n</sup> zastępu *żołnierzy*<sup>2636</sup> Gs f niebiańskiego<sup>Gs f</sup> chwalących<sup>66</sup> Gp pt pr ac tego boga i powiadających<sup>Gp pt pr</sup>: **2,14** Sława w najwyższych *regionach* bogu, i na ziemi pokój w człowiekach<sup>3</sup> łatwodogodnego uznania<sup>1167</sup> Gs f.

**2,15** I stało się jak odlecieli<sup>283</sup> ao od nich do wiadomego nieba ci aniołowie, pasterze gadali<sup>1678</sup> ipf istotnie do wzajemnych: *Może* przeszlibyśmy<sup>738</sup> ao sb tedy aż do Bethleem i *może* ujrzelibyśmy<sup>2041</sup> ao sb to spłynięte wysłowienie czynu to właśnie, to które się stało<sup>584</sup> A n pt pf ac, które<sup>As n</sup> ten utwierdzający pan dał poznać<sup>589</sup> 3s ao ac nam. **2,16** I przyszedli<sup>ao</sup> pośpieszywszy się<sup>2600</sup> Np pt ao ac i odnaleźli<sup>223</sup> ao zarówno Mariamę jak i Josefa i to niemowlątko<sup>535</sup> As n leżące<sup>1534</sup> A pt pr md-ps-dp w żłobie. **2,17** Ujrzawszy zaś dali poznać<sup>589</sup> ao ac około tego spłyniętego wysłowienia czynu, tego zagadanego<sup>1678</sup> G pt ao ps im około dziecka<sup>2118</sup> Gs n tego właśnie. **2,18** I wszyscy ci którzy usłyszeli<sup>N pt ao</sup> zdziwili się<sup>1270</sup> ao ac około tych<sup>Gp</sup> *spraw* zagadanych pod przewodnictwem tych pasterzy<sup>Gp</sup> istotnie do nich. **2,19** Zaś Mariam wszystkie dla razem pilnowała<sup>2720</sup> ipf ac spływające wysłowienia czynu<sup>Ap n</sup> te właśnie, dla razem rzucając<sup>2671</sup> N f pt pr ac w sercu swoim. **2,20** I zawrócili wstecz pod<sup>2889</sup> ao ac ci pasterze sławiąc<sup>N pt pr</sup> i chwalać wiadomego boga zgodnie zależnie na wszystkich<sup>2193</sup> Dp m,n *słowach i sprawach* których<sup>2061</sup> Dp m,n usłyszeli i ujrzeli z góry tak jak zostało zagadane<sup>1678</sup> 3s ao ps istotnie do nich<sup>Ap</sup>.

**2,21** I gdy przepelnione zostały<sup>2271</sup> ao ps dni osiem *od* tego<sup>1966</sup> Gs n *które* skłaniało obrzezać<sup>ao</sup> <sup>4</sup>go<sup>As m</sup>, i zostało nazwane<sup>1439</sup> 3s ao ps imię jego<sup>G m</sup> Jezus, to nazwane<sup>1439</sup> N n pt ao ps

1 Tak więc znakiem ocalenia pasterzy (o zwierzęcych nawykach, jak pasterz Dawid) miało być bezradny, skrępowany w powijakach płód, trzymany w żłobie do pokarmu lub jako strawa dla bydła. Tu pierwszy tragiczny rys Jezusa. Podobnie 'związali' *deo* i 'wvikłali' *entylisso* 'organizm' *soma* zmarłego Jezusa wysoko postawieni potajemni wyznawcy Jezusa Lc 23,53 Jo 19,40. Ten zniewalający zabieg zastosowano przy narodzinach i śmierci Jezusa – w dwóch krańcowych momentach dziejów Jezusa.

2 Gr. *brefos* 'płód, niemowlątko' znaczy także 'młode zwierzęcia, źrebie, szczenię' {6} {9}.

3 Gr. *eu-dokia* od *eus* 'łatwo, dogodnie' i *dokeo* 'wydawać się, uznawać za, mniemać'. {7} uważa, że „tu przedmiotem upodobania ['uznania'] może być także Bóg”, co przy poprawnym znaczeniu *dokeo* 'wyobrażać sobie, wydawać się, przypuszczać, mniemać, uznawać, uchwalać' {6} i uwzględniwszy kontekst anielski oznaczałoby zamysł od ludzi i aniołów generowania boga, bogorództwa, teogonii(!). Podobna ludzka działalność bogotwórcza w Mc 2,9 Lc 1,64.68. Działalność z 'łatwością, dogodnością' *eu*, skierowana ku bogu jako podmiotowi Mt 11,26 Mc 2,9 14,61 Lc 1,64 .68 2,28 10,21 24,52. Przekłady: „upodobanie”.

4 Lekcja *auton* (As m od *autos* 'on') jest uznana za lepszą niż *paidion*. Chociaż nie pasuje swoim rodzajem męskim ani do 'niemowlątka' 2,16 ani do 'dziecka' 2,17, które są rodzaju nijakiego. Lecz tu jest mowa o obrzezaniu. Przekłady, mimo wybrania leksji „go” (p. przypis do BT) dają „dziecię”, pomijając rodzaj męski.

pod przewodnictwem anioła<sup>G</sup> naprzód tego<sup>1966 Gs n</sup> *które możliwym* zostać wziętym do razem<sup>2666 ao if ps, Aci</sup> *uczyniło* go<sup>A m</sup> w wiadomym łonie. **2,22** I gdy zostały przepełnione<sup>2271 ao ps</sup> dni obrzędu oczyszczenia ich<sup>Gp</sup> w dół w przydzielone obyczajowe Prawo Moysesa, zawiedli na górę<sup>166 ao</sup> go<sup>As m</sup> do Hierosolym<sup>Ap</sup> *aby* stawić u-przy obok-przeciw<sup>2185 ao</sup> wiadomemu<sup>D</sup> utwierdzającemu panu, **2,23** z góry tak jak było pismem odwzorowane<sup>602 3s pf ps</sup> w przydzielonym obyczajowym Prawie utwierdzającego pana że: Wszystko<sup>2193 Ns n</sup> <sup>1</sup>same<sup>377 Ns n</sup> na wskroś wstecz-w górę otwierające<sup>701 N n pt pr ac</sup> <sup>2</sup>macicę<sup>1858</sup> święte<sup>N n</sup> wiadomemu utwierdzającemu panu<sup>D</sup> będzie zwane<sup>1439 ft ps,</sup> **2,24** i z powodu tego<sup>1966 Gs n</sup> *które skłania* dać<sup>734 ao</sup> ofiarę w dół w to spłynięte<sup>2486 A n pt pf ps</sup> w przydzielonym obyczajowym Prawie utwierdzającego pana: <sup>3</sup>sprzęg dwóch<sup>1210 As n</sup> turkawek<sup>Gp f</sup> albo dwa pisklęta gołębic *mieszkających u człowieka*<sup>2251 Gp f</sup>.

**2,25** I oto *jakiś* człowiek był w Ierusalem, któremu imię Symeon, i człowiek ten właśnie przestrzegający reguły cywilizacji i <sup>4</sup>łatwodogodnie biorący<sup>1179</sup> <sup>5</sup>przyjmując gościnie jako istotnie dodatkowe<sup>2396 N m pt pr</sup> <sup>6</sup>pobudzające z obok-przeciw przywołanie<sup>2159 A</sup> Izraela<sup>G</sup>, i duch był święty aktywnie na niego<sup>A</sup>. **2,26** I było jemu <sup>7</sup>zaopatrzone w to co potrzebne<sup>3013 Ns n pt pf ps</sup> pod przewodnictwem tego ducha<sup>G</sup>, tego świętego<sup>G</sup>, *aby mógł* nie ujrzeć<sup>ao</sup> śmierci<sup>A</sup> zanim by ujrzałby<sup>2041 ao sb</sup> wiadomego pomazańca<sup>A</sup> *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>G</sup>. **2,27** I przyszedł w tym duchu do świątyni. I w tym<sup>1966 Ds n</sup> *które skłonny* wwieść<sup>844 ao if ac, Aci</sup> *uczyniło* rodziców<sup>Ap</sup> dziecko<sup>As n</sup> Jezusa<sup>A</sup>, *od* tego<sup>1966 Gs n</sup> *które* uczynić<sup>2314 ao ac, Aci</sup> *skłoniło* ich<sup>Ap</sup> w dół w uczynione zwyczajem<sup>822 As n pt pf ps</sup> *od* przydzielonego obyczajowego Prawa<sup>G</sup> około niego, **2,28** i on przyjął<sup>658 ao</sup> je<sup>430 As n</sup>

1 Tłumacze kościelni dokonali obszernej ingerencji w tekst grecki, dając: „każde pierworodne dziecko płci męskiej”, „każdy pierworodny syn”. Gdyż w tekście jest *arsen* ‘samcze’, według Ex 13,2.12.15, bo przepis dotyczył i ludzi i bydła. Nie ma natomiast słowa „dziecko”, ani „syn”; już łatwiej można się zgodzić na „pierworodny” dla pominięcia fizjologicznych szczegółów rodzenia. Tłumacze zbliżyli się natomiast do tekstu LXX, choć i tam w Ex 13,12 jest tylko *ta arsenika*. Ewangelista bowiem jakby nadal chciał utrzymać dwuznaczność co do natury płodu-dzieciątka.

2 Gr. *metra* (od *meter* ‘matka’), łac. *matrix*(!); w LXX odpowiada hebr. *RChM* ‘macica, łono matki, miłować, litować się’ - o łonie Sary, Lei, Racheli, Anny, ludzi, bydła i owiec, z podkreśleniem przynależności ich łona do samego syjonowego Jahweha. Co innego niż *delfus* i *hystera* które w N.t. same nie występują (*a-delfos* ‘brat’). W N.t. *metra* jeszcze w Rm 4,19 - o łonie Sary; tu zaś o łonie Marii. Sara jest skądinąd typem Marii {36}s.131 {47}s.173-176 {113}s.22.360 {124}s.134 i Jerusalem niebiańskiej, ducha wolnego od Prawa(!) G 4,26 {100}s.559 {125}s.632. Jerusalem niebiańską przedstawiano w kształcie matczynej łona {48}s.185. Odwrotnie zaś, *matrix* - ma w grece odpowiednik tylko *metra* (n.p. “Słownik łacińsko - grecko - polski” F. A. Woelke). Czy ta macica, zdziczona w chrześcijaństwie i zaszczerpiona na dziejach świata, to ów potworny „matrix”?

3 Gr. *dzeugos* ‘sprzęg dwóch, para’, od *dzeugnymi* ‘sprzęgać, wiązać, połączyć węzłem, n.p. małżeńskim’.

4 Gr. *eu-labes* ‘dobrze, łatwo chwytający, trzymający; przezorny, rozsądny, ostrożny’ {6}. I tu Abram. ukłoniła się kosciołowi, dodając specjalnie dla N.t. znaczenie I.3 jakie mu odpowiada {6}. Przekłady: „pobożny”, „bogobojny”.

5 Gr. *pros-dechomai* ‘przyjmować życzliwie, gościnnie’. Przekłady: „wyczekujący”, „oczekiwał”.

6 Gr. *para-klesis* ‘przywołanie, wezwanie na pomoc, apel’ {6}, od *para-kaleo* ‘przy-woływać’. Mowa o przywołaniu Izraela duchem świętym, przejętym przez pomazańca, do dzieła boga-despoty Izraela, a nie samym „pocieszeniu” Izraela. Paralelnie to przywołanie może odpowiadać: grzesznikom Lc 15,2, ocaleniu Lc 2,30, uwolnieniu za okupem Lc 2,38 i królewskiej władzy Lc 23,51. Por. wezwanie grzeszników przez Jezusa Lc 5,32.

7 Gr. *chrematidzo* od *chrema* ‘srodki przydatne, potrzebne do użycia’. Kościelna tradycja przekładów całkowicie zrzuciła to świeckie znaczenie, zawężając je do „objawienia” ducha świętego, anioła i boga ojca. Przekłady: „objawił”

do zgiętych w górę ramion <sup>26 Ap</sup> i łatwodogodnie odwzorował we wniosku <sup>1180 ao ac</sup> wiadomego boga <sup>A</sup>, i rzekł:

**2,29** Teraz rozwiązując uwalniasz <sup>323 pr</sup> niewolnika twojego, <sup>1</sup>*despotyczny* władco <sup>653 v</sup>, w dół w to spłynięte wysłowienie czynu <sup>A</sup> twoje w pokoju, **2,30** że ujrzały oczy moje to ocalenie <sup>2747 A</sup> twoje, **2,31** które przygotowałeś <sup>ao</sup> w dół w doistotne oblicze <sup>A</sup> wszystkich wiadomych *walczących* ludów <sup>1689 Gp</sup>, **2,32** światło <sup>A</sup> do funkcji <sup>2</sup>odsłonięcia <sup>306 A</sup> narodów z natury wzajemnie razem żyjących <sup>824 Gp</sup> i sławę <sup>A</sup> *walczącego* ludu <sup>G</sup> twojego Israela. **2,33** I był <sup>3s ipf</sup> ojciec jego i matka dziwiący się <sup>Np pt pr</sup> zależnie na tych <sup>Dp n</sup> *słowach* gadanych <sup>1678 Dp n pt pr ps</sup> około niego. **2,34** I łatwodogodnie odwzorował we wniosku <sup>1180 ao</sup> ich Symeon i rzekł istotnie do Mariam matki jego: Oto ten właśnie <sup>3</sup>leży <sup>1534 pr md-ps-dp</sup> do funkcji padania <sup>As</sup> i <sup>4</sup>stawienia w górę <sup>204 As</sup> wielu <sup>Gp</sup> w Israelu, i do funkcji <sup>5</sup>znaku *bożego* <sup>2540 A</sup> *obecnie* poddawanego sprzeciwianiu się <sup>253 As n pt pr ps</sup>; **2,35** i *należącą* do ciebie <sup>2643 G</sup> samej <sup>430 G</sup> duszę na wskroś przejdzie <sup>738 ft md-dp</sup> obosieczny miecz <sup>2495</sup>, żeby w jakiś sposób by zostałyby odsłonięte <sup>305 ao sb ps</sup> z wielu <sup>Gp f</sup> *niewiadomych* serc *niewiadome* na wskroś wnioskowania <sup>693 Np m</sup>.

**2,36** I była <sup>6</sup>Hanna prorokini, córka Fanuela, z plemienia <sup>2962</sup> Aser; ta właśnie postąpiwszy naprzód <sup>2372 N f pt pf ac</sup> w dniach wielu, przeżywszy <sup>1221 N f pt ao ac</sup> wspólnie z mężem <sup>G</sup> lata <sup>1158 Ap</sup> siedem od panieństwa swego, **2,37** i ona wdowa aż do lat <sup>Gp</sup> osiemdziesięciu czterech, która <sup>2061 N f</sup> nie odstawiała się od <sup>440 ipf md</sup> świątyni <sup>G</sup>, postami i błaganiami służąc za zapłatę <sup>1692 N f pt pr</sup> w noc <sup>1957 A</sup> i w dzień. **2,38** I ona <sup>430 D f</sup> godziną <sup>7</sup>stawiwszy się

---

1 *Despotes* ‘władca absolutny, przemożny, despotyczny’; w LXX odpowiada hebr. *ADNI*, tu ma nazwy „pan” i „bóg” (ojciec). Przekłady pomijają te niemiłe cechy u *despotes*: „Władca”, „Pan”.

2 Gr. *apokalypsis*, jak tytuł ostatniej księgi N.t., które wszyscy wszędzie tłumaczą jako ‘odsłonięcie’. Nie wiem jak wyjątkowo tutaj, popularne przekłady dają “która oświeci” BiZ, “na oświecenie” BT {146} (tutaj nawet Abramowiczówna w {6} nie odważa się uwzględnić chrześcijańskiej tradycji przekłamań tekstowych). Może chodzi o ukrycie, że narody zostaną tak ‘odsłonięte, odkryte’, odarte z wszystkiego, jak odsłonięty, odarty z szat, został Jezus w Apokalipsie 1,1, gdy ze słoneczno - księżycowego stał się gwiazdą poranną 22,16, i jak też ‘odsłonił się’ z szat - prawdopodobnie aż do fallusa - Dawid w tańcu w 2S 6,20.

3 Gr. *keimai* ‘spoczywać, leżeć, być założonym, dobrze leżeć’ {6}. Przekłady: „przeznaczony jest”, a w Lc 3,9 „(siekiera) jest przyłożona (do korzenia drzew)”.

4 Tutaj gr. *anastasis* nie oznacza „zmartwychwstania” ani „powstania z umarłych”, lecz z upadku moralnego {7} s.39  
5 ‘Znak’ to gr. *semeion* ‘znak cudowny, boży’ syjonowego Jahweha, którego duch św. zainstalował się na Jezusie po pomazaniu gołębicą. Cudy Jezusa chrystusa były właśnie *semeia*, *terata*, *thaumasia* i *dynameis*. Były zarządzane przez Jezusa jako syna człowieka i działy duchem chrystusa, wyraziło się więc w nich podwójne jestestwo chrystusa. Dla upadłego Izraela chrystus nie miał być wzorem za którym się całkowicie i do końca podąża, lecz znakiem którego się pożąda aby się mu sprzeciwić, zgwałcić go i wymienić na siebie. Tak jak wszyscy Izraelici gwałcili królestwo boże Mt 11,12 Lc 16,16. Miał być tylko wyznacznikiem kierunku i drogi do najwyższego nieba, do człowieczego boga – jak „przepisy są po to by je omijać”, jak „znaki drogowe, by je przekraczać”, i jak przykazania Mojżesza, by je spełniać warunkowo „coś za coś” - czyli za coś co jest złe ale swoje. Lecz omijając, przekraczając i parafrazując, chociaż zna się zasadniczy kierunek i jest się prawie na linii, to jest się tylko obok, równolegle, *para*. Gdyż „prawie robi wielką różnicę”, jak w przykładzie z jednym palcem będącym w czymś i innych będących „prawie” - czyli pozostających na zewnątrz. A im kto był bliżej, tym większy jego grzech.

6 Pk114.

7 Gr. *ef-istemi* od *epi* ‘na’ i *histemi* ‘stawić, stać’. Przekłady odległe: „przyszedłszy”, „nadszedłszy”.

na *tym* 1194 N f pt ao ac mówiąc z przeciwnej strony to samo potwierdzała 228 ipf md-ps-dp temu bogu i gadała 1678 ipf około niego G wszystkim przyjmującym gościnnie jako istotnie dodatkowe 2396 Dp md-ps-dp <sup>1</sup>uwolnienie za okupem 1740 A Ierusalemu.

**2,39** I jak dokonali 2777 ao ac wszystkie te *przepisy* Ap n w dół w przydzielone obyczajowe Prawo A *niewiadomego* utwierdzającego pana, obrócili na powrót 1105 ao ac do Galilai do miasta *należącego do* siebie samych Gp Nazareth. **2,40** Zaś dziecko pomnażało wzrost 425 ipf i było umacniane we władzy 1630 ipf ps czynione pełnym 2301 N n pt pr ps <sup>2</sup>mądrością 2591 D, i wdzięczność *niewiadomego* boga była aktywnie na nie 430 As n.

**2,41** I wyprawiali się 2336 ipf md-ps-dp rodzice jego w dół w *każdy* rok A do Ierusalem świętu D Paschy G. **2,42** I gdy stał się 584 3s ao md-dp lat Gp dwunastu indecl, w czasie wstępujących wzwyż 156 Gp pt pr, Gab ich Gp w dół w zwyczaj tego święta **2,43** i *wskutek* <sup>3</sup>uczynionych dokonanych 2772 Gp pt ao ac, Gab te dni Ap, w tym 1966 Ds n *które* *mogącymi* zawracać wstecz-pod pr if ac, Aci *czyniło* ich Ap <sup>4</sup>pozostał *wytrwale* pod 2885 ao ac Jezus posługujący chłopak 2120 w Ierusalem, i nie rozeznali 585 ao ac rodzice jego G. **2,44** Uznavszy według przydzielonego obyczajowego Prawa 1939 Np pt ao *zaś że okoliczności uczyniły* go A *skłonny* być 834 pr if, Aci w grupie razem podróżujących, przyszedli 1139 ao dnia G drogę A i odszukiwali 170 ipf go w *razem urodzonych* członkach rodziny Dp i znajomych, **2,45** i nie znaleźszy 1185 Np pt ao zawrócili wstecz-pod 2889 ao do Ierusalem odszukując Np pt pr go. **2,46** I stało się potem-za dni Ap trzy Ap, znaleźli go w świątyni zajmującego sobie z góry miejsce 1405 A pt pr md-ps-dp w środkowym *miejscu* 1827 D n nauczycieli i słuchającego 93 ich Gp i nadto wzywającego do uwyrażnienia się 1060 A pt pr ac ich Ap. **2,47** Wystawiali się z *naturalnego rozumu* 1022 ipf md *zaś* wszyscy słuchający jego G *zależnie na tym* <sup>5</sup>puszczaniu razem ze *swoim rozumowaniem* 2706 D i tych D odróżnieniach w *odповідziach* 312 D jego G. **2,48** I ujrzawszy go <sup>6</sup>zostali wystraszeni uderzeniem 888 ao ps. I rzekła istotnie do niego matka jego: Potomku, co uczyniłeś nam w ten właśnie sposób? Oto wiadomy ojciec twój i ja doznając udręki 1977 Np pt pr md-ps-dp szukaliśmy 1214 ipf cię. **2,49** I rzekł istotnie do nich: *Co się stało że* szukaliście ipf mnie? Czy nie wiedzieliście *od przedtem* 1983 ppf *że w tych rzeczach i sprawach* Dp n wiadomego

1 Gr. *lytrosis* od *lytroo* i *lytron* 'okup' {6} {7}. Przekłady: „wyzwolenie”, „odkupienie” – co byłoby *apo-lytrosis*.

2 Gr. *sofia*, u Jezusa +2,52 Mc 6,2. Ale ludzie *sofos* 'mądrzy' są wykluczeni z nauk Jezusa Lc 10,21.

3 Gr. *teleioo* według znaczenia końcowego formantu -oo „uczynić jakimś”, potwierdzonego zwł. w Hb 2,10 – 10,14.

4 Gr. *hypo-meno* w N.t. zawsze o wytrwałości, znoszeniu, cierpliwości ucisku, sprzeciwów, także krzyża Hb 12,2.

Określenie to mogło być zapowiedzią krzyża. Przekłady: samo „został”. Pk12.

5 Gr. *synesis*, od którego *synetos* 'roztropny'. Jednak później w Lc 10,21 Jezus chwali ukrywanie przed roztroprnymi boskich spraw. Także u Pawła *synesis* roztroprnych ma być zniweczona 1C 1,19.

6 Gr. *ek-plesso*. P. przyp. do Mt 7,28 19,26.



ojca mojego obowiązuje<sup>659 3s pr ac, impers</sup> <sup>1</sup>by mogącym być<sup>834 pr if, Aci</sup> okoliczności czyniły<sup>2713 ao</sup> mnie<sup>A</sup>? **2,50** I oni nie puścili razem ze swoim rozumowaniem<sup>2713 ao</sup> to spłynięte wysłowienie czynu które zagadał im.

**2,51** I zstąpił na dół<sup>1455 ao</sup> wspólnie z nimi<sup>Gp</sup>, i przyszedł do Nazareth, i był podporządkowujący się<sup>N pt pr md-ps</sup> im. I matka jego na wskroś pilnowała<sup>719 ipf</sup> wszystkie te spłynięte wysłowienia czynów w sercu swoim. **2,52** I Jezus<sup>2</sup>ciał naprzód<sup>2382 ipf ac</sup> mądrością<sup>D f</sup> i cechami odpowiadającymi wiekowi<sup>1241 Ds f</sup> i wdzięcznością<sup>D f</sup> u-przy<sup>2139</sup> niewiadomym bogu<sup>D</sup> i niewiadomych<sup>3</sup>człowiekach<sup>Dp</sup>.

**3,1** W roku zaś pięć-i-dziesiątym<sup>2220</sup> prowadzenia władczego<sup>1230 G</sup> Tiberiosa kaisara, pod rządami<sup>G</sup> będącego prowadzącym władcą<sup>1229 G pt pr ac, Gab,</sup> <sup>4</sup>przybyłego z morskiej toni Pontiosa<sup>G</sup> <sup>5</sup>Pilatosa zbrojnego w krótki oszczep<sup>G</sup> Judai<sup>G</sup>, i pod rządami<sup>G</sup> panującego z racji swej prapoczątkowości czwartej części obszaru<sup>2787 G pt pr ac, Gab,</sup> to jest Galilai<sup>G</sup>, Herodesa<sup>G</sup>; Flipposa<sup>G</sup> zaś brata<sup>G</sup> jego panującego z racji swej prapoczątkowości czwartej części obszaru<sup>2787 G pt pr ac, Gab</sup> to jest Iturajskiej<sup>1377 G</sup> i Trachonickiej<sup>2819 G</sup> krainy<sup>G</sup>, i pod rządami<sup>G</sup> Lysaniasa<sup>G</sup> Abileny<sup>G</sup> panującego z racji swej prapoczątkowości czwartej części obszaru<sup>2787 G pt pr ac, Gab,</sup> **3,2** na wierzchu panowania<sup>1063</sup> prapoczątkowego kapłana<sup>G</sup> Hannasa<sup>G</sup> i Kaiafasa<sup>G</sup>, stało się<sup>584 ao id md-dp</sup> spływające wysłowienie czynu<sup>2489</sup> niewiadomego boga<sup>G</sup> aktywnie na Joannesa<sup>A</sup>, tego<sup>A</sup> Zachariasza<sup>G</sup> syna<sup>A</sup>, w spustoszonej i opuszczonej krainie<sup>1132 D f</sup>. **3,3** I przyszedł do wszystkiej<sup>2193 As f</sup> okolicy<sup>2257 As f</sup> Jordanesu<sup>G</sup> ogłaszając<sup>N pt pr ac</sup> <sup>6</sup>zanurzenie dla pogrążenia i zatopienia<sup>465 A</sup> <sup>7</sup>zmiany rozumowania<sup>1838 G</sup> do funkcji puszczania od siebie<sup>A</sup> uchybień<sup>Gp</sup>, **3,4** tak jak było pismem odwzorowane<sup>602 3s pf ps</sup> w księdze<sup>508 D</sup> odwzorowanych wniosków<sup>1726 Gp</sup> Esaiasa proroka: Głos wołającego o pomoc<sup>519 G pt pr ac</sup> w wiadomej spustoszonej i opuszczonej krainie<sup>D f</sup>: Przygotujcie<sup>ao it ac</sup> wiadomą drogę niewiadomego utwierdzającego pana, proste<sup>1172 Ap</sup> czynicie wiadome ścieżki jego. **3,5** Wszystka rozpadlina<sup>f</sup> będzie uczyniona pełną<sup>3s ft id ps</sup> i wszystka góra<sup>n</sup> i pagórek<sup>m</sup> będzie poniżony<sup>3s ft id ps</sup>; i będzie<sup>3s ft</sup> wiadome krzywe<sup>2571 Np n</sup> do sfery funkcji niewiadomej prostej<sup>1172 As f</sup>, i wiadome chropowate<sup>2818 Np f</sup> do sfery funkcji niewiadomych dróg<sup>1975 Ap f</sup> gładkich<sup>1698 Ap</sup>; **3,6** i ujrzy<sup>204 lid md-dp</sup> wszystka<sup>8</sup>mięsowa istota<sup>2524</sup> to ocalenie tego boga<sup>G</sup>.

1 Składnia Aci znaczy zależność, możliwość, ale nie przymus. Przekłady bezwzg.: „powiniennem być”, „muszę być”.

2 Gr. *pro-kopto*. Przekłady i tu stępują: „czynił postępy”, „przybywało”.

3 Zaznaczona tu podwójność mądrości i łaski, wynikająca z podwójnej duchowej natury Jezusa: obok syna boga także syna człowieka.

4 Dodatkowe określenia z etymologii i mitologii może składały się na sens słowa i celowość jego zamieszczenia.

5 Od łac. *pilum* ‘włócznia, krótki oszczep, pocisk’

6 Gr. *baptisma* od *baptidzo* od *bapto* ‘zanurzać’. Tak samo *baptistes* to ‘zanurzający’ {6}. Z chrześcijańskiej teologii chrztu można dodać cel: „pogrążenie, zatopienie i uśmiercenie”. Przekłady: „chrzest” – kojarzący się z zamoczeniem.

7 Gr. *meta-noia*. Przekłady: „nawrócenie”, „upamiętanie”, lecz sama „zmiana” nie określa kierunku: wstecz, w głąb.

**3,7** Powiadał więc wydostającym się<sup>D pt pr</sup> <sup>1</sup>*dręczącym* tłumom<sup>2105</sup> *aby mogli* zostać zanurzeni<sup>464 ao if ps</sup> pod przewodnictwem<sup>2872</sup> jego<sup>G</sup>: <sup>2</sup>*Płciowe* zrodzenia<sup>571 Vp n</sup> *wiarołomnych* samiec żmij<sup>1201 Gp f</sup>, kto poddał przykład<sup>2874 ao ac</sup> wam *poznać możliwość* uciec<sup>2923 ao if</sup> od wiadomej mającej planowo nastąpić<sup>1811 Gs f pt pr ac</sup> zapalczywości<sup>2042?</sup> **3,8** Uczynicie<sup>2314 ao it ac</sup> więc owoce godne tej zmiany rozumowania; i *żeby* nie poczęlibyście sobie *od prapoczątku*<sup>389 ao sb md</sup> powiadać<sup>pr</sup> w sobie samych<sup>799 Dp</sup>: Ojca<sup>2198 A</sup> mamy<sup>pr</sup> Abraama; powiadam bowiem wam, że może ten wiadomy bóg z kamieni tych właśnie<sup>2094 Gp</sup> wzbudzić w górę<sup>810 ao if ac</sup> potomków<sup>Ap</sup> Abraamowi. **3,9** Już zaś i wiadoma siekiera istotnie do wiadomego korzenia<sup>As</sup> wiadomych drzew<sup>Gp</sup> leży<sup>1534 pr</sup>; wszystko więc drzewo nie czyniące<sup>2314 N pt pr</sup> owoc<sup>As</sup> odpowiedni i dogodny<sup>1440</sup> jest wycinane<sup>875</sup> i do ognia<sup>A</sup> jest rzucane<sup>463 pr ps</sup>.

**3,10** I nadto wzywały do uwyrażnienia się<sup>1060 3p ipf ac</sup> go tłumy powiadając: Co więc *żeby* uczynilibyśmy<sup>2314 1p ao sb ac</sup>? **3,11** Odróżniwszy się dla odpowiedzi<sup>311 N pt ao ps-dp</sup> zaś powiadał<sup>ipf</sup> im: Ten mający<sup>N pt pr</sup> dwie suknie<sup>3</sup> niech da współność<sup>1833 3s ao it ac</sup> temu nie mającemu<sup>1202 Ds m pt pr</sup>, i ten mający strawy<sup>540 Ap</sup> podobnie niech czyni<sup>2314 pr</sup>. **3,12** Przyszli zaś i dzierżawcy poboru z pełnych urzeczywistnień *aby mogli* zostać zanurzeni<sup>464 ao if ps</sup>, i rzekli istotnie do niego: Nauczycielu, co *żeby* uczynilibyśmy<sup>2314 1p ao sb ac</sup>? **3,13** Ten zaś rzekł istotnie do nich: Żadną metodą ani jedno<sup>1849 As n</sup> *coś* liczniejsze<sup>2288 As n</sup> obok-przeciw-pomijając rozporządzone<sup>718 As n pt pf ps</sup> wam *nie* praktykujcie<sup>2361 pr it ac</sup>. **3,14** Nadto wzywali do uwyrażnienia się<sup>1060 3p ipf ac</sup> zaś go i żołnierze *najmujący się do wypraw*<sup>2634 Np pt pr md</sup> powiadając: Co *żeby* uczynilibyśmy<sup>2314 ao sb ac</sup> i my? I rzekł im: Żadną metodą ani jednego<sup>1849 As m</sup> *żeby* nie<sup>4</sup> na wskroś przetrząsnęlibyście<sup>710 ao sb ac</sup> ani nie<sup>5</sup> wymusilibyście grożąc wyjawieniem nielegalnego wwozu *fig*<sup>2664 2p ao sb ac</sup>, i bądźcie wystarczająco zadowoleni<sup>366 2p pr it ps</sup> środkami na zakup potraw *z ryb*<sup>2112 D</sup> *należącymi do was*<sup>Gp</sup>.

**3,15** *Wobec* oczekującego doistotnie<sup>2397 Gs pt pr ac, Gab</sup> zaś ludu<sup>G</sup> i *wobec* na wskroś wnioskujących<sup>692 Gp pt pr md-ps-dp, Gab</sup> wszystkich<sup>Gp</sup> w sercach swoich około Joannesa, <sup>6</sup>*czy* może

<sup>8</sup>W gr. *sarks*, po prostu: ‘mięso, masa cielesna’. Ewangelista nie mówi, że wszystka człowiecza głowa ujrzy ocalenie, wszystek jego organizm *soma*, i wszystka jego dusza *psyche*. Zasadniczym celem pomazanego Jezusa będzie ocalenie mięsowej, cielesnej, zwierzęcej natury.

<sup>1</sup>W Mt 3,7 faryzeuszom i saduceuszom.

<sup>2</sup>Mowa o zrodzeniu duchowym – jako przeciwieństwo zrodzenia cielesnego z wiersza poprzedniego.

<sup>3</sup>Joannes głosi komunę, która - jak się zdaje - wynika z jego przekonania o boskości człowieka.

<sup>4</sup>Gr. *dia-seio* ‘przetrząsać, potrząsać’ by ‘wypróbować, wybadać’ {6}. Przekłady: „pieniędzy, nic nie wymuszajcie”.

<sup>5</sup>Gr. *syko-fanteo* od *sykon* ‘owoc figowca, figa’ i *faino* ‘ukazywać, ujawniać’. Ma znaczenie donosicielstwa o przemycanym imporcie i często o szykanowaniu, szantażowaniu. Przekłady: „uciskajcie”, „oskarżajcie fałszywie dla zysku”. Lecz, pomijając nadużycia, działalność sykofantii, podobnie jak embargo, służyła interesom legalnej władzy.

<sup>6</sup>Gr. *me-pote* złożone z *me* które w zdaniu pytajnym znaczy: ‘czy nie?’, *czy może?* oraz *pote* ‘kiedyś, czasem’.

kiedys<sup>1854</sup> on (sam)<sup>430</sup> <sup>1</sup>oby jest<sup>834 3s pr op ac</sup> <sup>2</sup>ten wiadomy pomazaniec, **3,16** odróżnił się<sup>311 ao</sup> id md-dp powiadając wszystkim Joannes: Ja wprawdzie <sup>3</sup>wodą<sup>2855 Ds</sup> zanurzam dla pogrążenia i zatopienia<sup>464 pr ac</sup> was; przychodzi<sup>1139 pr</sup> zaś ten wiadomy <sup>4</sup>potężniejszy<sup>1373 com</sup> *ode* mnie<sup>G</sup>, którego<sup>2061 G</sup> nie jestem *jakościowo* dostateczny<sup>1352</sup> rozwiązać<sup>1743 ao</sup> ten *skórzany* rzemień<sup>1356 As</sup> <sup>5</sup>podwiązanych skórzanych *sandałów*<sup>2877 Gp</sup> jego; on was zanurzy dla pogrążenia i zatopienia<sup>464 ft ac</sup> <sup>6</sup>w duchu<sup>D</sup> *oderwanie* świętym<sup>25</sup> i ogniu; **3,17** którego<sup>G</sup> wiadome <sup>7</sup>wiejadło<sup>2451</sup> w ręce jego *aby* na wskroś przeczyścić<sup>679 ao</sup> klepisko swoje i zebrać do razem<sup>2687 ao</sup> zboże do składowicy<sup>A</sup> swojej, zaś plewę<sup>As</sup> z góry spali<sup>1469 ft ac</sup> ogniem <sup>8</sup>nie gasnącym<sup>393</sup>.

**3,18** Przez wieloliczne<sup>Ap n</sup> zaiste więc i odmienne z *dwóch rodzajów*<sup>1154 Ap n</sup> przyzywając<sup>pt pr</sup> zawiadamiał siebie o łatwogodnej nowinie<sup>1160 ipf md</sup> ten lud<sup>A</sup>. **3,19** Zaś Herodes tetrarcha przez wykazywanie haniebnosci karcony<sup>914 N pt pr ps</sup> pod przewodnictwem jego<sup>G</sup> około Herodiasy<sup>G</sup> żony brata swego i około wszystkich<sup>2193 Gp n</sup> których<sup>2061 Gp</sup> uczynił <sup>9</sup>złośliwych *spraw*<sup>2333</sup> Herodes, **3,20** dołożył do isto-

1 Jest to *optativus* (od łac. *opto*) - tryb wyrażający życzenie, pożądanie. "Wyraża życzenie oceniane przez mówiącego za możliwe do spełnienia".

2 To jest chrystus Dawidowy (nie Saulowy).

3 Źródłem wody był Księżyc {50} s.180.479. P. przyp. Mc 1,8.

4 Skoro Jezus był *ischyro-teros* 'potężn-iejszy', to Joannes był 'potężny' *ischyros*. Ale *ischyros* był też szatan w Mt 12,29 Mc 3,27 Lc 11,21 i Babilon w Ap 18,10. W ewangeliach osobami 'potężnymi' i 'potężniejszymi' są tylko Jan i Jezus; szatan i ...? Prócz osób, *ischyros* jest tylko wiatr Mt 14,30 i głód Lc 15,14. Jezus chrystus był „potężniejszy” od Joannesa – może posiadając, obok ognia, dodatkowo ducha św. (1C 4,10 2Th 1,9 Hb 5,7 Ph 4,13 E 6,10). Zatem obaj mieli uposażenie od jakiejś *schys* 'potęgi' (mieli wspólne pochodzenie?). Por. przyp. do Lc 11,22.

5 Paralelne w Mc 1,7 i Ac 12,25. Joannes chciałby "rozwiązać", t.j. może odłączyć od Jezusa, zabrać mu "podwiązane" mu zwierzę, symbolizowane przez skórę obuwi, łączącą go z ziemią. Naziemne zwierzę stanowiłoby parę z niebiańskim zwierzęciem (gołębicą), a przez rozwiązanie także duch św. odłączyłby się od niego (por. Piotrowe "rozwiązanie" na ziemi skutkujące rozwiązaniem w niebie). Na znaczenie „rozwiązania i zabrania” naprowadza użyte synonimicznie w Mt 3,11 *bastadzo* 'unieść i zabrać'. Byłoby to dodatkowo uzasadnione, gdyby w istocie „sandały nie należały do Jezusa ale do Jana” {316} s.158 (por. jego skórzany pas Mt 3,4). Natomiast interpretacja, iż Jan nie jest godzien nawet wykonywać posługi niewolnika {316} s.158 wydaje się zbyt daleko idącą, wobec uznania roli Jana w chrześcijaństwie.

6 W zwrocie „w duchu św. i ogniu” przyimek *en* 'w' może mieć znaczenie narzędziowo-przyczynowe: 'za pomocą, przez', lecz N.t. zwykle rozróżnia „w czymś” od „czymś”. Bo czym innym jest pogrążanie 'w duchu', a czym innym pogrążanie „duchem”. Może też jest tu mowa o dwóch pomazaniach Jezusa – od dwóch „prawych” Jahweha Ac 2,34: <sup>1</sup>od prawicy Boga i <sup>2</sup>od d. św. Wyjaśnieniem może być wypowiedź w Ac 2,33. Tego pierwszego pomazania, ogniowego, wywyższającego Jezus się wyrzekł Lc 9,54nn 10,18 12,49, natomiast przyjął na siebie „obietnicę ducha św.” - z niższego szczebla, czy zerwał bezpośredni kontakt z ojcem.

7 Dostrzega się „rozbieżność między zapowiedzią Jana a rzeczywistą działalnością Jezusa”. Jan bowiem dawał inną prezentację godności mesjasza i „ukazywał Jezusa jako groźnego sędziego, bezwzględnie potępiającego grzech i wszelkie zło” {317}. 'Wiejadło' *ptyon* nie ma wyraźnie zaznaczonej symboliki. Może paralelnie odpowiadać duchowi św., a z Ap 2,27 19,15 lasce żelaznej. Wedł. {137} ma funkcje krzyża s.32.

8 Gr. *a-sbestos* przymiotnik złożony z *a* privativum 'nie, bez' i *sbennymi* 'gasić'. Razem: 'nie gasnący, niewygasły' {6} {9} jako naturalna właściwość (przymiot) tego ognia. Takim jest ogień Słońca (w przeciwieństwie do ognia Księżycy który co miesiąc gaśnie). Por. Mt 3,12. Przekłady: „nieugaszony” (przez kogoś, coś), co byłoby imiesłowem.

9 *Poneros* 'złośliwy' - synonim światła lampy będącego ciemnością Mt 6,23 (nocnego światła księżycy?), ciemności Jo 3,19 E 5,12, dnia złośliwego E 5,16 6,13 (bo dniowi jego 'złość' *kakia* Mt 6,34; *kakos* i *poneros* razem Mc 7,21 1C 5,8), także epitet diabła Mt 13,38 E 6,11.16 1Jo 3,12. Tu diabelski *poneros* Herodes 'z góry zaklucza' Joannesa, jakby

ty<sup>2422</sup> ao ac i to właśnie<sup>As n</sup>(:) zależnie na wszystkich *sprawach*<sup>Dp n</sup>(:) z góry zamknął na klucz<sup>1472</sup> ao ac Joannesa w<sup>1</sup> strażnicy<sup>2959</sup>.

**3,21** Stało się<sup>584</sup> 3s ao md-dp zaś w tym<sup>1960</sup> Ds n *które możliwym* zostać zanurzonym<sup>464</sup> ao if ps, Aci *uczyniło* wszystek razem<sup>277</sup> As m ten lud<sup>A</sup> i wskutek<sup>2</sup> Jezusa<sup>G, Gab</sup> zanurzonego *dla pogrążenia i zatopienia*<sup>464</sup> G pt ao ps, Gab i modlącego się<sup>G</sup> pt pr md-ps-dp, Gab, *stało się możliwe* zostać otworzone z *dołu wstecz- w górę*<sup>238</sup> ao if ps, Aci *uczynić* wiadome niebo<sup>As</sup> **3,22** i *mogącym* zstąpić na dół<sup>1455</sup> ao if ac, Aci *uczynić* tego wiadomego<sup>A</sup> ducha<sup>A</sup>, tego oderwanie świętego,<sup>3</sup> organiczną<sup>2744</sup> Ds n gatunkową formą<sup>829</sup> Ds n tak jak<sup>3051</sup> gołębicę *mieszkającą u człowieka*<sup>2251</sup> As f aktywnie wrogo na<sup>1063</sup> niego<sup>As</sup>, i *uczynić* głos<sup>A</sup> z nieba *mogącym* stać się<sup>ao</sup> if md-dp, Aci: Ty *jakościowo* jesteś<sup>834</sup> pr ac ten wiadomy syn *należący do* mnie<sup>G</sup>, ten umiłowany<sup>17</sup>, w tobie<sup>4</sup> uznałem za łatwodogodne<sup>1166</sup> ao id ac.

**3,23** I<sup>5</sup> sam<sup>430</sup> był<sup>ipf</sup> Jezus poczynając się *od prapoczątku*<sup>389</sup> N pt pr md<sup>6</sup> tak jak gdyby<sup>3054</sup> lat<sup>1158</sup> Gp trzydziestu<sup>indecl</sup>, będąc<sup>N</sup> pt pr syn, jak<sup>3051</sup> było uznawane według przydzielonego obyczajowego Prawa<sup>1939</sup> 3s ipf ps, Josefa tego syna<sup>G</sup> Eliego **3,24** tego Maththata tego Leuiego tego Melchiego tego Jannaia tego Josefa **3,25** tego Mattathiasa tego Amosa tego Nauma tego Hesliego tego Naggaia **3,26** tego Maathy tego Mattathiasa tego Semeina tego Josecha tego Jody **3,27** tego Joanana tego Rhesy tego Zorobabela tego Salathiała tego Neriego **3,28** tego Melchiego tego Addiego tego Kosama tego Elmadama tego Era **3,29** tego Jezusa tego Eliezera tego Jorima tego Maththata tego Leuiego **3,30** tego Symeona tego Judy tego Josefa tego Jonama tego Eliakima **3,31** tego Meley tego Menny tego Mattathy tego Nathama tego Dawida **3,32** tego

najbliższego antagonistę.

1 W Ap 2,10 do „**strażnicy**” rzuca diabeł (wąż? synagoga szatana?); w 18,12 strażnicą jest Babilon; w 20,2n zamknięty na klucz w ‘bezdenności’ *abyssos* jest smok-szatan związany łańcuchem, potem w 20,7 z tej strażnicy-łańcucha jest rozwiązany szatan. Tu tak samo w strażnicy zamknięty na klucz jest Joannes.

2 Od starożytności dziwiło wielu, że “bezgrzeszny” Jezus przyjął chrzest (zanurzenie), który był „do odpuszczenia grzechów” Lc 3,3, n.p. {132}s.58. Wedł. {101} przeciwnie: przez chrzest Janowy “Jezus włączył się we wspólnotę grzeszników” sz.371, lecz nie wiadomo, co w tym chrzcie było, wspólnym z grzesznikami, czynnikiem włączającym (czyżby gołębicą?). Raczej: dał świadectwo swej faktycznej wspólnoty z grzesznikami. Nie jest też jasne, kto go ochrzcił, skoro Joannes był już w strażnicy 3,20.

3 Dwa określenia *somatiko eidei* (tylko u precyzyjnego Łukasza) dowodzą, że nie chodzi tu o jakieś zjawisko świetlne podobne do gołębic. Duch św. przyjął organiczną widzialną postać, wcielił się, zamieszkał wewnątrz jakiegoś organizmu skrzydlatego podobnego do gołębic. Słowo *somatikos* w formie przysłówkowej charakteryzuje, czy wręcz definiuje, chrześcijańskiego chrystusa w 1 Tm 3,8. Jest to może rozwinięcie obietnicy z 3,6 o ocaleniu wszelkiego ‘ciała’ *sarks*: cielesny Joannes (+Mt 11,11) posiada jako obietnicę od boga nowy organizm – jakiegoś stworu (niebiańskiej hybrydy?) podobnego do gołębic. Jezus, po pokonaniu zastrzeżeń u Joannesa Mt 3,14, przejmuje ten organizm.

Przekłady z niejasnością co do sensu „ciała”: „zstąpił... w postaci cielesnej niby (jak) gołębicą”. Pk14 Pk17.

4 Gr. *eu-dokeo* od *eu* ‘łatwo’ i *dokeo* ‘wydawać się, uważać za’. Przekłady: „mam upodobanie”, „sobie upodobałem”

5 Gr. *autos*; może znaczyć: sam człowieczy Jezus - bez przydanego później organicznego ducha św. Pk19.

6 Gr. *hosei* w Lc 9,14 (5 tys. mężów) nie wydaje się określeniem realnej ilości; w 9,14.28 jest ilość symboliczną. 30 lat tu może jako określenie wieku dojrzałego do objęcia ważnych funkcji.

Jessaiego tego Jobeda tego Boosa tego Salacha tego Naassona **3,33** tego Aminadaba tego Admina tego Arniego tego Hesroma tego Faresa tego Judy **3,34** tego Jakoba tego Isaaka tego Abraama tego Thary tego Nachora **3,35** tego Serucha tego Ragaua tego Faleka tego Ebera tego Salacha **3,36** tego Kainama tego Arfaksada tego Sema tego Noego tego Lamecha **3,37** tego Mathusali tego Henocha tego Jareta tego Maleleela tego Kainama **3,38** tego <sup>1</sup>Enosa tego Setha tego Adama tego boga.

**4,1** Jezus zaś <sup>2</sup>dopełniony <sup>2299</sup> *od nieokreślonego ducha* <sub>G</sub> *oderwanie świętego* <sup>25</sup> <sub>G</sub> zawrócił wstecz-pod <sup>2889</sup> <sub>ao ac</sub> od Jordanesu, i <sup>3</sup>był wodzony <sup>39</sup> <sub>ipf ps</sub> w <sup>4</sup>tym wiadomym określonym duchu w tej spustoszonej i opuszczonej krainie <sup>1132</sup> <sub>Ds f</sub> **4,2** dni <sub>Ap</sub> czterdzieści <sup>5</sup>doświadczany <sup>2209</sup> <sub>N pt pr ps</sub> pod przewodnictwem <sup>2872</sup> <sub>wiadomego</sub> diabła <sub>G</sub>. I nie zjadł <sup>1143</sup> <sub>ao ac</sub> w zupełności nic <sup>2080</sup> <sub>As n</sub> w dniach owych, i *wskutek* razem dokonanych <sup>2719</sup> <sub>Gp f pt ao ps, Gab</sub> ich <sub>Gp</sub> załaknął <sup>2208</sup> <sub>ao ac</sub>. **4,3** Rzekł zaś mu diabeł: Jeżeli syn jesteś <sup>834</sup> <sub>pr id ac</sub> wiadomego boga, rzeknij <sup>837</sup> <sub>ao it</sub> kamieniowi temu właśnie aby stałby się <sup>584</sup> <sub>ao sb md-dp</sub> *jako* chleb <sub>Ns</sub>. **4,4** I odróżnił się w *odpowiedzi* <sup>311</sup> <sub>ao id ps-dp</sub> istotnie do niego <sub>A</sub> Jezus: Od przeszłości jest pismem odwzorowane <sup>602</sup> <sub>3s pf ps</sub> że: Nie zależnie na <sup>1063</sup> <sub>chlebie</sub> <sub>D</sub> <sup>6</sup>wyłącznie jedynym <sup>1888</sup> <sub>D</sub> będzie żył biologicznie dla siebie <sup>1221</sup> <sub>3s ft id md</sub> określony człowiek. **4,5** I zawiódłszy wzwyż <sup>166</sup> <sub>N pt ao ac</sub> go okazał <sup>628</sup> <sub>ao</sub> mu wszystkie <sup>2193</sup> <sub>królewskie</sub> władze <sup>483</sup> <sub>Ap f</sub> zamieszkaną jako dom człowieka ziemi <sup>1995</sup> <sub>G</sub> w <sup>7</sup>znaczącym *przestępcę i zbiegłego niewolnika* wypalonym znaku <sup>2628</sup> <sub>D</sub>

1 W Hb 2,6 mamy cytat z Ps 8,4-6: „Co jest ‘człowiek’ *enosz* albo syn ‘człowieka’ *adama*? Enosz zdaje się odpowiadać Jezusowi Hb 2,9. U Żydów imię *enosz* stało się określeniem ‘człowieka, człeka, chorego’ {8}.

2 ‘Dopełniony, stający się pełnym, doprowadzony do pełni’ *pleres* (Mt 14,20 15,37 Mc 4,28 8,19 Lc 4,1 5,12 Jo 1,14) znaczy co innego niż ‘pełny’ *mestos* (Mt 23,28 Jo 19,29 21,11 i in.). Znaczy to, że Jezus posiadał już jakiegoś ducha.

3 „Wodzony” odpowiada „zaprowadzony” w Mt 4,1 oraz „wyrzucony” w Mc 1,12.

4 Duch święty ‘dopełnia’ *pleroo* ducha Jezusa, działa jak druga nakrętka. Naprowadza na to użycie tego samego słowa *hypo* ‘pod *przewodnictwem*’ dla obu duchów: ducha św. i diabła w Mt 4,1n. Ten „określony duch” może być albo tym wyżej wymienionym „nieokreślonym duchem świętym” z tego samego zdania, jak bez podstaw źródłowych „uzupełnia” BT: „świętym” (teraz już „określonym” hybrydą gołębiczy lub powyższym tekstem), albo innym niż ów „nieokreślony duch święty”. W podobnej sekwencji duchów w Lc 2,25n przymiotnik „święty” nie został pominięty, jak też w Ac 8,17.18.19. Jeżeli zaś jest innym, to albo z powodu, że już ma określoną postać, jest duchem świętym „ubranym” w organizm ptaka 3,22, albo jest zgoła innym duchem – szatanem (odróżnionym od „diabła” w 4,2). Gdyż wprowadzanie w przestrzeń kuszenia przypisane jest szatanowi {318}, skąd ten drugi duch Jezusa, nie określony jako święty, może być szatanem, por. Mt 4,1 Mc 1,12. Zresztą duch św. nie zajmowałby innego miejsca w przestrzeni, lecz byłby wewnątrz tamtego nieświętego – jak owce są w środku wilków Mt 10,16 Lc 10,3.

5 Gr. *peiradzo* ma podstawowe znaczenie ‘doświadczać, próbować’ – przez zmierzanie do *czegoś*, sondowanie, usiłowanie, nakłanianie, prowokowanie, pożądanie, uwodzenie. (*Dokimadzo* ‘próbować, sprawdzać’). Słownik Abramowiczówny {6} honoruje znaczenie „religijne: kusić, wieść na pokuszenie).

6 Jest to dativus r. męskiego przymiotnika *monos* {7} {11}, odnoszący się do chleba, który wystąpił w l.p., nie zaś przysłówek *monon* „jedynie”, odnoszący się do człowieka. Podobnie „samym” (chlebem) odnosi się do człowieka.

7 Gr. *stigma* ‘wypalony znak, piętno, plama, cętką, ukłucie’. W słowach pochodnych dominuje znaczenie ‘znaku wypalonego na przestępcy lub zbiegłym niewolniku’ {6}. W LXX tylko niejasno w Is 29,5 i 2Ma 9,14. Może więc te znaki na ‘królewskich władzach’ – należące do diabła i przez niego nałożone, jak sugeruje tekst – to „znaki czasu”,

*naturalnego czasu* <sup>3018 G</sup>. **4,6** I rzekł mu diabeł: Tobie <sup>2643 D</sup> dam <sup>734 ft</sup> samowolną władzę tę właśnie <sup>2094 A</sup> wszystką razem <sup>277 As</sup> i sławę ich <sup>430 Gp</sup>, że mnie <sup>818 D</sup> *od przeszłości* jest przekazana <sup>2150 3s pf ps</sup> i któremu <sup>2061 Ds m,n</sup> jeżeli ewentualnie ewentualnie chcę <sup>pr sb ac</sup>, daję <sup>pr</sup> ją. **4,7** Ty więc jeżeliby złożyłbyś hołd do istoty <sup>ao sb ac</sup> w wejrzeniu moim <sup>818 G</sup>, będzie *należąca do* cię <sup>2643 G</sup> wszystka. **4,8** I odróżniwszy się <sup>311 N pt ao ps-dp</sup> Jezus rzekł mu: *Od przeszłości* jest pismem odwzorowane <sup>pf ps</sup>: *Niewiadomego* utwierdzającego pana <sup>1666 A</sup>, tego wiadomego boga <sup>A</sup> twojego, będziesz doistotnie hołdował <sup>ft ac</sup> i jemu <sup>1</sup>wyłącznie jedynemu <sup>1888 D</sup> będziesz służył za zapłatę <sup>ft id ac</sup>. **4,9** Zawiódł <sup>39 ao</sup> zaś go do Ierusalem i stawił <sup>1372 ao</sup> aktywnie na <sup>2</sup>skrzydełko <sup>2448 A</sup> świątyni, i rzekł mu: Jeżeli syn jesteś <sup>834 pr</sup> tego wiadomego boga, rzuć <sup>463 ao</sup> cię samego <sup>2529 A</sup> *pozostając w łączności* w z tego *miejsca* <sup>994</sup> w dół <sup>1527</sup>; **4,10** *od przeszłości* jest pismem odwzorowane <sup>pf ps</sup> bowiem że: Aniołom swoim <sup>430 G</sup> wkaże <sup>993 ft</sup> około cię <sup>G</sup> *od* tego <sup>1966 Gs</sup> *które może* na wskroś zabezpieczyć strażą <sup>725 ao</sup> cię, **4,11** i że: Na rękach <sup>G</sup> uniosą <sup>70 ft</sup> cię żeby kiedyś nie wciąłbyś do istoty <sup>2410 ao sb</sup> istotnie do kamienia <sup>A</sup> nogę twoją <sup>2643 G</sup>. **4,12** I odróżniwszy się *dla odpowiedzi* rzekł mu Jezus że: *Od przeszłości* jest spłynięte <sup>2486 3s pf ps</sup>: Nie <sup>3</sup>będziesz wyciągał na doświadczenie <sup>885 ft</sup> *niewiadomego* utwierdzającego pana <sup>A</sup> tego wiadomego <sup>A</sup> boga *należącego do* cię <sup>G</sup>. **4,13** I dla razem dokonawszy <sup>2719 N pt ao</sup> wszystko <sup>2193 As m</sup> doświadczenie <sup>2210 A</sup> diabeł odstawił się <sup>440 ao ac</sup> od niego <sup>G</sup> <sup>4</sup>aż do szczytu <sup>454</sup> *niewiadomego* <sup>5</sup>stosownego momentu <sup>1422 G</sup>.

odwzorowane od ‘naturalnego czasu’ *chronos*, który jak wtedy, tak i dziś, pochodzi od Słońca. Kuszenie u Lc odbywa się chyba w dzień 4,2. Może te znaki zostały nadane przez diabła jako swoista pieczęć duchowa – prototyp późniejszego ducha św.? *Stigma* w N.t. tylko tu, ale pokrewne *stigma* ‘stygmaty’ Pawła w G 6,17 należały do i pochodziły od Jezusa (od jego ducha św?). Jezus też miał ‘królewską władzę’, ale niebios, diabeł zaś tu królewską władzę *oikoumene* ‘zagospodarowanej przez człowieka ziemi’, *sofię* naziemną Jc 3,15, człowieczą 1C 2,5. {146} uważa że chodzi o państwo rzymskie pod władzą cesarza (cesarz~diabeł?); cesarza symbolizowało Słońce {50}s.388 {95}s.97 {216}s.91. Tę zbitkę *stigma chronou* przekłady oddają tylko czasowo: „w jednej chwili”, „w mgnieniu oka”.

1 W Biblii samodzielnie, bez dopełnienia nazwa *kyrios* ‘utwierdzacz, pan’ jest ograniczona do tylko jednego z wielu nurtów pełnego Wszechjähweha (w Układzie Słonecznym mającego główną komnatę na Słońcu Ps 19,6, i bazującego na wszystkich 7 planetach). Odnoszona jest jedynie do słonecznego nurtu zabazowanego na namiocie-Syjonie Ps 15,1, będącego prawdopodobnie planetą Wenus. Użyte tu gr. słowo *monos* ‘wyłącznie jedynemu’, „samemu” nie jest też biblijnym cytatem (z De 6,13), lecz Łukasowym dodatkiem. Usiłuje on wyeliminować diabła ze sfery boskości.

2 To ‘skrzydełko’ gr. *pterygion* wskazuje na żywy biologiczny charakter świątyni (anioły, duch?) i jej boga. W N.t. występuje jeszcze tylko w paralelnym opisie w Mt 4,5; w LXX pięć łokci miało każde z dwóch ‘skrzydełek’ każdego z dwóch cherubów w miejscu najświętszym świątyni 1R 6,24. Poza tym miejscem brak jest wyraźnych dowodów na zastosowanie tego terminu w starożytnej architekturze {317}. Przekłady martwo: „szczyt”, „szczyt narożnika”.

3 Gr. *ek-peiradzo* z *ek* ‘z, zupełnie, doszczętnie’ i *peiradzo* ‘próbować, doświadczać’; także w odpowiedniku hebr. *NSH* ‘próbować, doświadczać’. Ale nie “kusić” jak BiZ. Lecz powstaje pytanie: z jakiego powodu ten ‘jeden z wielu, jedyny’ *monos* bóg chrześcijan boi się pełniejszego człowieczego i światowego doświadczenia i próby?

4 Gr. *achri* od *akros*, *akron* ‘szczyt, szczytowe zakończenie, czubek’. Przekłady: „do czasu”.

5 Gr. *kairos* odnośnie Jezusa pojawił się u progu jego aresztowania i śmierci {317} Mt 26,18 Jo 7,6; też gdy diabeł posłużył się Judaszem w Lc 22,48 {146}. Przekłady nie odróżniają *kairos* od *chronos* pisząc: „do (pewnego) czasu”

**4,14** I zawrócił wstecz-pod<sup>2889</sup> ao Jezus<sup>1</sup> w<sup>959</sup> tej mocy<sup>780</sup> D f tego ducha<sup>2310</sup> G do Galilai. I wieszczka wypowiedź<sup>2924</sup> wyszła<sup>ao</sup> w dół z<sup>1454</sup> cafej<sup>G</sup> tej okolicy około niego<sup>G</sup>. **4,15** I on nauczał<sup>730</sup> ipf w miejscach zbierania razem<sup>2688</sup> D ich<sup>Gp</sup>, sławiony<sup>N</sup> pt pr ps pod przewodnictwem wszystkich<sup>Gp</sup>.

**4,16** I przyszedł do Nazary, *miejsc*a z którego<sup>2075</sup> Gs m,n był<sup>834</sup> 3s ipf <sup>2</sup>żywiony<sup>2822</sup> N pt pf ps, i wszedł w dół w to<sup>As</sup> n będące zwyczajem<sup>850</sup> As n pt pf jemu<sup>D</sup> w dniu<sup>D</sup> sabatów<sup>Gp</sup> do miejsca zbierania razem<sup>2688</sup> As, i stawił się w górę<sup>233</sup> ao ac *aby* przeczytać<sup>163</sup> ao. **4,17** I została dana jako naddatek *na służbę*<sup>1075</sup> ao ps jemu książka proroka Esaiasa, i rozłożywszy w górę z warstw *zwojów*<sup>200</sup> N pt ao ac tę książkę znalazł to właściwe miejsce<sup>2809</sup> którego *miejsc*a<sup>2075</sup> Gs m było<sup>3s</sup> ipf pismem odwzorowane<sup>602</sup> Ns n pt pf ps: **4,18** *Niewiadomy* duch *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>G</sup> aktywnie *wrogo* na mnie<sup>A</sup>, którego<sup>2075</sup> Gs n z powodu pomazał<sup>3016</sup> ao mnie<sup>A</sup> *abym* był *skłonny* oznajmić się jako łatwą, dogodną nowinę<sup>1160</sup> ao if md żebrzącym, odprawił<sup>334</sup> pf ac mnie *abym* był *skłonny* ogłosić<sup>1555</sup> ao ac jeńcom *zdobytym włócznią*<sup>Dp</sup> puszczenie od *siebie*<sup>437</sup> As i ślepym ponowne spojrzenie *poprzez wzniesienie wzroku do źródła w górze*<sup>159</sup> A, *abym* był *skłonny* odprawić<sup>334</sup> ao skruszonych<sup>1304</sup> Ap pt pf ps w<sup>959</sup> puszczaniu od *siebie*<sup>437</sup> Ds, **4,19** ogłosić<sup>1555</sup> ao <sup>3</sup>cykl roczny<sup>983</sup> A *niewiadomego* utwierdzającego pana <sup>4</sup>możliwy do przyjęcia<sup>641</sup> As m.

**4,20** I złożywszy w warstwy *zwojów*<sup>2453</sup> N pt ao tę książkę, oddawszy<sup>299</sup> N pt ao podwładnemu, osiadł<sup>1411</sup> ao ac, i wszystkich oczu w tym miejscu zbierania razem były patrzące z natężeniem ku<sup>413</sup> Np pt pr niemu<sup>D</sup>. **4,21** Począł sobie *od prapoczątku*<sup>389</sup> ao md zaś *aby* powiadać istotnie do nich<sup>Ap</sup> że: Dzisiaj *od przeszłości* jest uczynione pełnym<sup>2301</sup> 3s pf ps odwzorowane Pismo to właśnie<sup>2094</sup> N f w uszach<sup>2091</sup> Dp waszych.

**4,22** I wszyscy świadczili<sup>1776</sup> ipf mu i dziwili się<sup>1270</sup> ipf ac zależnie na tych odwzorowanych wnioskach<sup>Dp</sup> wdzięczności<sup>2984</sup> G, tych wydostających się<sup>Dp</sup> pt pr md-ps-dp z ust<sup>Gs</sup> jego, i powiadali: <sup>5</sup>Czyż nie<sup>2096</sup> syn jest Josefa ten właśnie? **4,23** I rzekł istotnie do nich: Z wszystkiego *wynika że*<sup>2138</sup> powiecie szczegółowo<sup>841</sup> ft ac mi porównanie to właśnie: Lekarzu, wypielęgnyj<sup>1283</sup> ao ac ciebie samego<sup>A</sup>; te które *zdarzenia*<sup>Ap</sup> n usłyszeliśmy<sup>93</sup> ao stawsze się<sup>584</sup> Ap n pt ao md-dp <sup>6</sup>do sfery funkcji<sup>842</sup> Kafarnaum, uczyni<sup>2314</sup> ao i bezpośrednio tutaj w ojczyźnie twojej. **4,24** Rzekł zaś: Zaiste powiadam wam, że żaden prorok *możliwy* do

1 Gr. *en te dynamei tou pneumatos* ‘w tej mocy tego ducha’. Może tu mowa o duchu św. Duch i moc nie są synonimami; często też występują osobno jako: „duch i moc”. Przekład BT: „mocą ducha” – które co innego znaczy.

2 Gr. *trefo* ‘żywić, karmić’, i tak powszechnie w N.t.. Tylko dla tego miejsca przekłady dają: „gdzie się wychował”  
3 *eniautos* (od *enos* ‘rok’) ‘wszelki długi okres czasu, rok’, także ‘okres księżycowy’ *eniautos seleniakos*. Może sugeruje Jezusa jako światło słońca lub księżyca.

4 Gr. *dektos* ‘możliwy, godny przyjęcia’ {6} {7}, od *dechomai* ‘przyjmować’, hebr. *RCON* ‘chęć, pragnienie, życzenie, wola, łaska, życzliwość, przychylność’. Czy dlatego, że dla części Żydów mozaizm wydawał się niemożliwy do przyjęcia? Przekłady: „rok łaski”, „rok miłościwy” – ale to inne pojęcia.

5 Gr. *ouchi* w pytaniu znaczy: ‘czyż nie?’; w odpowiedzi: ‘zdecydowanie nie’. Pytanie takie mogło zawierać sugestię.

6 Gr. *eis* ‘do’. Chodzi zapewne o zdarzenia stawsze się „do sfery funkcji” ducha tego miasta; por. *speirein eis pneuma* ‘siać do ducha’ G 6,8, a także doosobowe „wypielęgnyj”. Przekłady luźno: „w” Kafarnaum.

przyjęcia *nie* jest w wiadomej ojczyźnie jego. **4,25** Na starannej pełnej nie uchodzącej uwadze jawnej prawdzie<sup>109 G</sup> zaś powiadam wam: wieloliczne wdowy były w dniach Eliasa w Israelu, gdy zostało zamknięte na klucz<sup>1570 ao ps</sup> to wiadome niebo *wrogo* na<sup>1063</sup> lata<sup>1158 Ap</sup> trzy i miesiące<sup>1852 Ap</sup> sześć, jak stał się głód wielki *wrogo* na całą ziemię<sup>As</sup>, **4,26** i istotnie do<sup>2388</sup> żadnej<sup>2080 As f</sup> z nich<sup>Gp</sup> *nie* został posłany<sup>2212 ao ps</sup> Elias jeżeli nie do Sarepty<sup>A</sup> <sup>1</sup>Sidońskiej krainy<sup>2546 G</sup> istotnie do kobiety<sup>A</sup> wdowy<sup>A</sup>. **4,27** I wieloliczni trędowaci byli w Israelu na *czasie*<sup>1063</sup> <sup>2</sup>Elisaiosa<sup>G</sup> proroka<sup>G</sup>, i żaden z nich<sup>Gp</sup> nie został oczyszczony<sup>1401 ao ps</sup> jeżeli nie Naiman Syryjczyk.

**4,28** I zostali przepełnieni<sup>2271 ao ps</sup> wszyscy z gniewu<sup>G</sup> w tym miejscu zbierania razem słysząc<sup>Np pt pr</sup> te właśnie *słowa*<sup>Ap n</sup>, **4,29** i stawiający się w górę<sup>233 N pt ao ac</sup> wyrzucili<sup>856 ao</sup> go na zewnątrz tego miasta<sup>G</sup>, i zawiedli<sup>39 ao</sup> go aż do wyniosłego sterczącego szczytu<sup>2103 G f</sup> <sup>3</sup>góry<sup>G n</sup> na której<sup>2061 G n</sup> to miasto *przedtem* było zbudowane<sup>1989 ppf ps</sup> ich<sup>Gp</sup>, tak że również *stało się możliwe* <sup>4</sup>strącić na dół z zawieszony *skaly*<sup>1477 ao</sup> go; **4,30** on sam<sup>430</sup> zaś przeszedłszy na wskroś<sup>738 N pt ao ac</sup> przez-z<sup>665</sup> <sup>5</sup>środką<sup>1827 Gs n</sup> ich<sup>Gp</sup>, wyprawiał się<sup>2336 ipf md-ps-dp</sup>.

**4,31** I zszedł na dół<sup>1515 ao</sup> do Kafarnaum, miasta<sup>A</sup> Galilai<sup>G</sup>. I był nauczający<sup>N pt pr</sup> ich w sabatach<sup>Dp</sup>. **4,32** I <sup>6</sup>byli wystraszeni uderzeniami<sup>888 ipf ps</sup> zależnie na tej nauce<sup>D</sup> jego, że w *niewiadomej* samowolnej władzy wybycia na zewnątrz<sup>1028 D</sup> był ten odwzorowany wniosek<sup>1726</sup> jego. **4,33** I w tym miejscu zbierania razem był *jakiś* człowiek mający ducha<sup>A</sup> bóstwa *pochodzącego od* daimona<sup>608 G</sup> nie oczyszczonego<sup>84 G</sup>. I krzyknął *gardlowo* w górę<sup>181 ao</sup> głosem wielkim: **4,34** Ea! Co nam i tobie, Jezusie nazarejski? Przyszedełś<sup>1139 ao</sup> przez zatracenie odłączyć<sup>320 ao</sup> nas? *Od przeszłości* wiem<sup>830 pf</sup> ciebie<sup>A</sup> kto jesteś: ten wiadomy święty<sup>25</sup> tego wiadomego boga. **4,35** I nadał naganne oszacowanie<sup>1112 ao</sup> mu Jezus powiadając: Doznaj zamknięcia *ust* jak kagańcem<sup>2936 ao it ps</sup> i wyjdź<sup>1016 ao</sup> od niego. I straciwszy w dół<sup>2493 N n pt ao ac</sup> go to bóstwo daimona do tego <sup>7</sup>środką<sup>1827 A</sup>, wyszło<sup>ao</sup> od niego, żadną metodą ani jedno<sup>1849 As n</sup> *nie* uszkodziwszy<sup>512 N n pt ao</sup> go. **4,36** I

1 Jezus daje przykłady narodów, które miały większe uznanie u boga niż Izrael.

2 Jezus może plasuje siebie w typie Elizeusza (+podobieństwo cudów) i Eliasa (jako swego duchowego niebiańskiego ojca) - odebranego Janowi.

3 Miast Nazaret nie było zbudowane na górze, lecz w dolinie. Nieznajomość topografii lub sens teologiczny {317}.

4 Gr. *kata-kremnidzo* od *kata* 'z góry na dół' i *kremnos* 'zawieszona skala, urwisko', pochodzi od *kremannymi* 'zawieszać, wieszać' - także o powieszeniu na krzyżu zлочyńców Lc 23,39, Jezusa Ac 5,30 10,39 G 3,13, 'zwierzęcia' *therion* (t.j. 'źmii' *echidna*) zwisającego z ręki Ac 28,4, też o Zakonie Mt 22,40, o 'kamieniu młyńskim' *mylos* 'oślim' *onikos* Mt 18,6.

5 "Środek ich" wydaje się oznaczać punkt neutralny, niezależny, „niewidzialny” i stąd miejsce ujścia, por.Lc 4,35.

Może to serce człowieka. Jezus miał do niego łatwy dostęp. Gr. *to meson* 'środek', często z przyimkami, może dotyczyć człowieka lub boga. Zwrot 'przejsć przez środek kogoś' *diaerchomai dia mesou tinos* (z genetivem) + Jo 8,59, oraz *...dia meson tinos* (z accusativem) +Lc 17,11. Środkiem bywa Jezus Mt 18,20 Lc 2,46 22,27 Jo 1,26 19,18.

6 Gr. *ek-plesso*. P. przyp. do Mt 7,28 19,25.

7 Gr. *eis to meson, ekselthen* 'do tego środka, wyszło' ma analogię do Lc 4,30 'przez-z środka ich wyprawiał się'.



stało się zdumienie aktywnie na wszystkich<sup>A</sup>, i zgadywali się do razem<sup>2665 ipf ac</sup> istotnie do wzajemnych<sup>120 Ap</sup> powiadając: Co za<sup>Ns m</sup> odwzorowany wniosek<sup>1726 Ns m</sup> ten właśnie że w *jakiejs* samowolnej władzy z wybycia na zewnątrz i mocy będąc na *tym* poleca ustawiając w określonym porządku<sup>1109 pr ac</sup> wiadomym nie oczyszczonym duchom, i wychodzą<sup>1016 pr?</sup> **4,37** I wydostawało się<sup>890 ipf</sup> *jakieś*<sup>1</sup> echo<sup>1257</sup> z około<sup>2225</sup> niego<sup>G</sup> do wszystkiego właściwego miejsca<sup>2809 A</sup> tej okolicy.

**4,38** Stawiwszy się w górę<sup>233 N pt ao</sup> zaś od tego miejsca zbierania razem, wszedł<sup>846 ao</sup> do domostwa<sup>A</sup> Simona. Teściowa<sup>f</sup> zaś Simona była trzymana do razem<sup>2709 N f pt pr ps</sup> <sup>2</sup>*ognistą* gorączką<sup>2466 D m</sup> wielką, i wezwali do wyrażenia się<sup>1141 ao ac</sup> go około niej. **4,39** I nastawiwszy się<sup>1194 N pt ao ac</sup> w górze na<sup>1048</sup> niej<sup>G f</sup> nadał naganne oszacowanie<sup>1112 ao ac</sup> tej *ognistej* gorączce<sup>D m</sup>, i puściła od siebie<sup>439 ao ac</sup> ją. <sup>3</sup>Z pominięciem *zwykle* potrzebnych do użytku *rzeczy*<sup>2176</sup> zaś stawiwszy się w górę<sup>233 N pt ao ac</sup> usługiwała<sup>682 ipf ac</sup> im.

**4,40** W następstwie<sup>4</sup> odziewającego się<sup>790 G pt pr ac, Gab</sup> zaś<sup>5</sup> Słońca<sup>G</sup>, wszyscy razem<sup>277</sup>, ci którzy mieli<sup>1202 ipf</sup> słabujących<sup>Ap pt pr ac</sup> chorobami<sup>Dp</sup> różnymi, zawiedli<sup>39 ao</sup> ich istotnie do niego<sup>A</sup>; ten zaś jednemu<sup>843 D</sup> każdemu z nich<sup>Gp</sup> ręce nakładając na dodatek<sup>1111 N pt pr ac</sup> <sup>6</sup>pielęgnował<sup>1283 ipf</sup> ich<sup>Ap</sup>. **4,41** Wychodził<sup>1016 3s ipf md-ps-dp</sup> *jako jedno* zaś i bóstwa  *pochodzące od daimonów*<sup>Np n</sup> od wielu krzyczące *gardłowo jak zwierzęta*<sup>1626 (1634) Np pt pr</sup> i po-

---

1 Gr. *echos* ‘echo, dźwięk, brzmienie, szum’ {6} +Lc 21,25 Ac 2,2 Hb 12,19. Inne niż *akoe* i *fone*. W LXX nie ma znaczenia ludzkiej “wieści, famy”, lecz dźwięków natury ‘zgiełku, szumu (fal wód), wrzasku, turkotu (kół rydwanów(!) Jahweha). Także w N.t. tylko „huk” (morza i fal), „szum” (ducha św.), „dźwięk” (trąby). Tu nawet Abramowi-czówna w {6} nie przychyliła się do kościelnej tradycji tłumaczeń „wieść”. Stąd ten *echos* to może objaw jakiegoś niewidzialnego bytu towarzyszącego Jezusowi (UFO?, anioł?, obłok?, góra?). Por. też głosy aniołów “około niego”. Por. 5,15.

2 Gr. *pyretos* od *pyr* ‘ogień’.

3 Gr. *para-chrema* przysłówek od *para-chraomai* ‘niewłaściwie używać, nadużywać’ {6} {7}, od *chre, chraomai* ‘używać, korzystać’. Zasadniczo i przysłówek i czasownik główny *para-chraomai* mają znaczenia negatywne: ‘niewłaściwie, bezpośrednio, lekceważąco, źle traktując, bez namysłu, nie dbając, nadużywając’ {6}. Ponieważ mogą źle świadczyć o metodzie cudów Jezusa, zbliżając ją do magicznej (której realność Mojżesz uznawał, ale jej zakazywał Lv 19,26 De 18,10n), przekłady ograniczają się do znaczenia czasowego: „zaraz”.

4 Grecy mieli inną koncepcję „zachodu” Słońca *dysis, dysme*. W rdzeniu jest gr. *dyo* ‘odziewać się, pogrążyć się, przywdziewać, wnikać’, czyli otaczać się czymś, co może być synimem pomazania. Mogło symbolizować zamykanie się “ognistego Słońca” - analogiczne do zgromienia ognia gorączki w w.39. Pk23.

5 Gr. *Helios* znaczy glob Słońca, jego zaś potęga to *Apollon* (w Biblii tylko aluzyjnie w Ap 9,11 jako *Apollyon*). Ale w N.t. *helios* jest kojarzony też ze słońcem dochodzącym na ziemię Ac 13,11 Ap 7,16 jako ‘spiekota, upał’ *kauson, żar*, ogień Mt 5,45, a także na inny obiekt astronomiczny (na Wenus?) Ap 12,1. Spiekota bywa odróżniana od Słońca, choć z nim kojarzona Jc 1,11: ‘Słońce razem z upałem’ *helios syn kausoni*. Także w S.t. Saul rzekł: jutro wam ‘zbawienie’ *SzUAiH soteria* w żarze Słońca 1S 11,9. Słońcem mógł być sam Saul, natomiast ‘czyniącym’ *ho poiasas* to zbawienie byłby jego syn Jonatan 14,45, który był z nim “nie rozłączony” i który prawdopodobnie pierwotnie symbolizował żar Słońca, po upadku zaś Saula i jego, gdy „musiał umrzeć”, mógł oznaczać żar Księżyca. Saula symbolizowała tarcza, ‘prosty miecz’ *rhomfaia* i orzeł (wszystko to symbole Słońca), zaś Jonatana - łuk i lew (promienie słońca) 2S 1,21-23.

6 „Uzdrowiać”, jak w popularnych przekładach, to w grece zasadniczo *iaomai*. Także *hygiaino*. Natomiast gr. *therapeuo* ma podstawowe znaczenie ‘pielęgnować, obsługiwać’, widoczne też w pochodnych *therapeia, therapon*.

wiadające<sup>1697</sup> że: Ty jesteś ten wiadomy syn tego wiadomego boga. I nadając naganne oszacowanie<sup>1112 N pt pr ac</sup> <sup>1</sup>nie zostawiał<sup>800 ipf</sup> one<sup>Ap n</sup> mogące gadać<sup>pr if,</sup> że <sup>2</sup>od przedtem wiedziały<sup>1983 3p ppf ac:</sup> jako wiadomego<sup>A</sup> pomazańca<sup>A</sup> czynić go<sup>A</sup> skłonnym obecnie być<sup>834 pr if ac, Aci.</sup>

**4,42** Wskutek stawszego się<sup>584 G pt ao, Gab</sup> zaś dnia<sup>G</sup> wyszedłszy<sup>N pt ao</sup> wyprawił się<sup>2336 ao</sup> do spustoszonego i opuszczonego<sup>A</sup> właściwego miejsca<sup>A</sup>. I dręczące tłumy<sup>2105</sup> szukały na dodatek<sup>1076 ipf</sup> go, i przyszły<sup>ao</sup> aż do niego<sup>G,</sup> i z góry trzymały<sup>1519 ipf ac</sup> go od tego<sup>1966 Gs n</sup> które skłaniało nie wyprawiać się<sup>pr</sup> od nich. **4,43** Ten zaś rzekł istotnie do nich że: I tym odmiennym<sup>1154 Dp</sup> miastom oznajmić się jako łatwodogodną nowinę<sup>1160 ao if md, Aci</sup> uczynić<sup>A</sup> mnie<sup>A</sup> obowiązuje<sup>659</sup> tę wiadomą królewską władzę<sup>A</sup> tego wiadomego boga<sup>G,</sup> że aktywnie na to właśnie<sup>2094 As n</sup> zostałem odprawiony<sup>334 ao id ps.</sup> **4,44** I był ogłaszający<sup>N pt pr ac</sup> do miejsc zbierania razem<sup>G</sup> Judai<sup>G</sup>.

**5,1** Stało się zaś w tym<sup>1966 Ds n</sup> które czyniło tłum<sup>A</sup> skłonnym nalegać<sup>1081 pr if md-ps-dp, Aci</sup> jemu<sup>D</sup> i słuchać<sup>pr</sup> wiadomy odwzorowany wniosek<sup>A</sup> wiadomego boga<sup>G,</sup> i on był stojący<sup>1372 N pt pf ac</sup> obok-przeciw-pomijając jezioro<sup>A</sup> Gennesaret<sup>A,G,</sup> **5,2** i ujrzał dwa statki stojące<sup>1372 Ap n pt pf ac</sup> obok-przeciw-pomijając jezioro<sup>A;</sup> zaś rybacy od nich odstąpiwszy<sup>290 N pt ao</sup> prali<sup>2309 ipf</sup> sieci myśliwskie. **5,3** Wstąpiwszy<sup>938 N pt ao</sup> zaś do jednego<sup>843 As n</sup> z tych statków<sup>Gp,</sup> który był Simona, wezwał do uwyrażnienia się<sup>1141 ao</sup> go<sup>A</sup> aby od ziemi<sup>581 G</sup> <sup>3</sup>ponownie zawieść na górę<sup>1044 ao</sup> niewiele; osiadłszy<sup>1411 N pt pt ao</sup> zaś, ze statku nauczał tłumy. **5,4** Jak zaś zaprzestał się<sup>2201 ao md</sup> gadający<sup>1678 N pt pr ac,</sup> rzekł<sup>837 ao</sup> istotnie do Simona: Ponownie zawieź na górę<sup>1044 ao</sup> do sfery głębi<sup>A</sup> i spuście<sup>2974 2p ao</sup> te sieci wasze do funkcji połowu<sup>As.</sup> **5,5** I odróżniwszy się dla odpowiedzi Simon rzekł: <sup>4</sup>Stojący na tym nadzorczo<sup>1104 V,</sup> przez-z czasu całej<sup>G</sup> nocy<sup>1957 G</sup> odebrawszy ciężki trudu<sup>1610 Np pt ao ac</sup> żadne nie<sup>2080 As n</sup> chwyciliśmy<sup>1681 ao;</sup> zgodnie zależnie na zaś tym spływającym wysłowieniu czynu<sup>2489 D</sup> twoim spuszczyć<sup>2974 ft</sup> sieci. **5,6** I to właśnie uczyniwszy<sup>2314 Np pt ao ac</sup> do razem zamknęli na klucz<sup>2653 ao</sup> mnóstwo<sup>As n</sup> ryb<sup>Gp m</sup> wieloliczne<sup>2329 As n;</sup> <sup>5</sup>była na wskroś rozrywana<sup>708 3s ipf ps</sup> zaś jako jedna te sieci myśliwskie<sup>Np n</sup> ich. **5,7** I z góry dali znaki skinieniami głów<sup>1490 ao</sup> tym wspólność mającym<sup>1842</sup> w tym odmiennym z dwóch<sup>1154 D</sup> statku<sup>D</sup>

<sup>1</sup>Tekst oryginalny nie brzmi tak gładko (składnia Aci, por. Blass {13} 397.3, Rienecker s.138), jak kościelne tłumaczenia: „że on jest chrystusem”. Dlaczego Jezus nie pozwalał gadać demonom? Co demony wiedziały o pomazanym gołębiopodobnym stworem Jezusie? Jak można rozumieć iż demony rozpoznały Jezusa jako Syna Boga i Chrystusa?

Czy były nad Jordanem, gdy ojciec „w nim sobie upodobał” wkładając w niego jakiś gołębiopodobny stwór?

<sup>2</sup>„Od przedtem wiedziały, znały” gdyż to czas zaprzeszły *plusquamperfectum*. Zatem od kiedy? Czy od pomazania go nieznanym ‘organizmem’ *soma* podobnym do gołębic w Lc 3,22? Jest też kwestia: jak się ma „wiedza” demonów o czymś, do ich akceptacji tego czegoś? Demony to materia duchowa; czy duch może wiedzieć nie akceptując?

<sup>3</sup>Gdyż stojącym na brzegu horyzont wodny wydawał się wyżej?

<sup>4</sup>Gr. *epi-states* p. przyp. do Lc 17,13.

<sup>5</sup>U Jo 21,11 nie rozerwała się sieć.

od tego<sup>1966 Gs n</sup> które uczyniło przyjechawszych<sup>1139 Ap pt ao ac</sup> skłonnyimi razem chwycić dla siebie<sup>2666 ao md</sup> im. I przyjechali<sup>ao</sup> i przepelnili<sup>2271 ao</sup> obydwu statki, tak że również możli-  
we być pogrążane w głębinie<sup>543 pr ps, Aci</sup> ta okoliczność czyniła one<sup>430 Ap n</sup>. **5,8** Ujrzawszy zaś  
Simon Petros padł do istoty<sup>2417 ao ac</sup> kolanom<sup>597 Dp</sup> Jezusa<sup>G</sup>, powiadając: Wyjdź<sup>1016 ao</sup> ode  
mnie, że mąż<sup>226</sup> uchybiający celu jestem, utwierdzający panie. **5,9** Zdumienie bowiem  
dookoła objęło<sup>2231 ao</sup> jego<sup>A</sup> i wszystkich tych razem z nim, zależnie na tym połowie<sup>D</sup>  
ryb<sup>Gp</sup> których<sup>2061 Gp</sup> razem chwycili<sup>2666 ao ac</sup>; **5,10** podobnie zaś i Jakobosa<sup>A</sup> i Joannesa<sup>A</sup>  
synów Zebedaios<sup>G</sup>, którzy<sup>2061</sup> byli współnicy<sup>1594 Np</sup> Simonowi<sup>D</sup>. I rzekł istotnie  
do Simona Jezus: Nie strachaj się<sup>2938 pr</sup>, od tego<sup>1966 Gs m,n</sup> czasu teraz<sup>1956</sup> nieokreślonych  
człowieków<sup>231 Ap</sup> będziesz<sup>835 ft id md-dp</sup> żywcem polujący<sup>1222 Ns pt pr ac</sup>. **5,11** I sprowadziwszy z  
góry na dół<sup>1463 Np pt ao ac</sup> te statki aktywnie na ziemię<sup>A</sup>, puściwszy od siebie<sup>439 pt ao ac</sup>  
wszystkie rzeczy i sprawy<sup>2193 Ap n</sup> wdrożyli się<sup>92 ao ac</sup> jemu.

**5,12** I stało się w tym<sup>1966 Ds n</sup> które skłonnyim być<sup>834 pr ac, Aci</sup> czyniło jego<sup>A</sup> w  
jednym<sup>843 Ds f</sup> z miast<sup>Gp</sup>, i zobacz do tamtego miejsca - oto<sup>1335</sup> mąż<sup>2</sup> dopełniony  
2299 od trądu<sup>G</sup>. Ujrzawszy zaś Jezusa, padłszy na doistotne oblicze począł bła-  
gać<sup>644 ao id ps-dp</sup> jego<sup>G</sup> powiadając: Utwierdzający panie, jeżeli ewentualnie ewentu-  
alnie chcesz<sup>1276 pr sb ac</sup>, możesz mnie<sup>A</sup> oczyścić<sup>ao</sup>. **5,13** I rozpostarłszy z wewnątrz  
893 N pt ao ac rękę<sup>3</sup> dotknięciem przyczepił sobie zarzewie<sup>347 ao md</sup> jego<sup>G</sup> powiadając:  
Chcę, zostań oczyszczony<sup>ao it ps</sup>. I prosto z tego - natychmiast trąd odszedł<sup>ao</sup> od  
niego. **5,14** I on rozkazał<sup>2144 ao</sup> jemu żadną metodą ani jednemu<sup>1849 Ds m</sup> nie rzecz  
ao, ale: Odszedłszy okaż<sup>628 ao</sup> cię samego<sup>2529 A</sup> kapłanowi i przynieś do istoty  
2425 ao około obrzędu oczyszczenia<sup>1402 G</sup> twojego<sup>G</sup> z góry tak jak doistotnie wsta-  
wiwszy porządek przykazał<sup>2421 ao</sup> Moyses, do sfery materiału świadectwa<sup>1778 A</sup> im<sup>Dp</sup>.

1Gr. *dzogreo* (pochodzące od *dzoos* ‘żywy, żyjący’ i *agreuo* ‘polować, łowić’) znaczy ‘łowić żywcem w niewolę’, ‘łowić przy użyciu pułapki żywołownej’. „Łowienie ryb oznacza branie do niewoli” a „ryba oznacza kogoś zniewolonego” {314}. „Nierzadko chrystologiczna egzegeza podkreślała, że jesteśmy jak ryby złowione przez apostołów” {316} t.2 s.199, por. też {50} {51} {96}. Taki stosunek Jezusa do człowieka niepokoi. Tym bardziej, że ten sam czasownik w jednym innym miejscu N.t. (w 2Tm 2,26) jest czynnością siideł diabła i jego siideł! Tu zaś posyłającym Szymona z tym zadaniem jest Jezus (por. inne szatańsko-diabelskie rysy Jezusa). Zwraca się też uwagę, iż Piotr był z Bethsaidy Jo 1,44, która znaczy ‘dom łowów’. Był określony przez Jezusa szatanem i ‘pułapką’ *skandalon* Mt 16,23, synonimem ‘sieci’ *pagis* diabła w 2Tm 2,26. Por. przyp. do Mt 4,19.

2Gr. *pleres* ‘dopełniony, uczyniony pełnym’. Także „splugawiony, zarażony”, więc: „dopełniony” po ziemsku. Przekłady tylko wizualnie: „cały pokryty”.

3Gr. *hapto* ‘uwiązać, przywiązać, przyłączyć, przejąć’; także w drugim znaczeniu (B) ‘zapalić, zapłonąć’, które też w N.t. m.in. Lc 8,16 11,33 15,8. Wobec czego rozsądny wydaje się odpowiednik łączący oba znaczenia, zwłaszcza, że leczenia Jezusa nie były fizyczne, lecz duchowe. Przekłady płytko: „dotknął”.

**5,15** <sup>1</sup>Przechodził na wskroś <sup>738</sup> 3s ipf md-ps-dp zaś <sup>2</sup>bardziej <sup>1766</sup> ten <sup>3</sup>odwzorowany wniosek <sup>1726</sup> z tego co <sup>4</sup>około <sup>2225</sup> niego <sup>G</sup>, i schodziły się <sup>2704</sup> ipf md-ps-dp tłumy wieloliczne słuchać i być pielęgnowane <sup>pr ps</sup> od słabości swoich. **5,16** On sam <sup>430</sup> zaś był <sup>5</sup>wymieszczający się pod-do tyłu <sup>2892</sup> Ns m pt pr ac <sup>6</sup>w spustoszonych i opuszczonych krainach <sup>1132</sup> Dp f i modlący się <sup>N pt</sup> pr md-ps-dp.

**5,17** I stało się w jednym <sup>843</sup> Ds f z tych dni <sup>Gp f</sup> i on był nauczający <sup>N pt pr ac</sup>, i byli odgórnie siedzący jako na swoim <sup>1410</sup> Np pt pr md-ps-dp farisaiosi i nauczyciele przydzielonego obyczajowego Prawa <sup>1942</sup> którzy <sup>2061</sup> Np m byli *przedtem* przyszedłsi <sup>1139</sup> Np pt pr ac z wszystkiej <sup>2193</sup> Gs f otwartej wiejskiej osady <sup>1669</sup> G Galilai <sup>G</sup> i Judai i Ierusalemu, i niewiadoma moc <sup>780</sup> niewiadomego utwierdzającego pana <sup>7</sup>była do funkcji <sup>842</sup> tego <sup>As n</sup> które zdolnym leczyć <sup>1328</sup> pr if md-ps-dp czyniło go <sup>A</sup>. **5,18** I zobacz-oto mężowie przynoszący <sup>2922</sup> N pt pr ac na wierzchu łoża <sup>1581</sup> Gs nieokreślonego człowieka który *jakościowo* był <sup>8</sup>uwolniony obok-pomijając *ciało* <sup>2166</sup> N pt pf ps, i szukali *sposobu* <sup>1214</sup> ipf ac go wnieść <sup>848</sup> ao i położyć <sup>2796</sup> ao w wejrzeniu <sup>1000</sup> jego <sup>G</sup>. **5,19** I nie znalazłszy <sup>1185</sup> Np pt ao z której strony <sup>2320</sup> Gs f wnieśli by <sup>848</sup> ao sb go przez ten tłum <sup>A</sup>, wstąpiwszy na górę <sup>156</sup> Np pt ao ac aktywnie na budynek <sup>A</sup> przez-z <sup>9</sup>ulepionych z

1 Gr. *di-erchomai* ‘prze-chodzić na wskroś’ – i tak w całym N.t., włącznie ze znaczeniem metaforycznym tutaj. Czasami w znaczeniu wyobcowanym i nieprzyjaznym, jak minięcie czasu i jak przeszywanie miecza w Lc 2,35.

2 Gr. *mallon*, st. wyższy od *mala*, ‘bardziej, więcej, raczej’. “Bardziej” - niż kiedy? Bo *di-erchomai*, dotąd tylko w 4,30, dotyczyło czego innego - przejścia Jezusa przez ich środek. Natomiast *logos* Jezusa wystąpił w 4,22.32.36 5,1, a “z około niego” w 4,37 wydostawał się dźwięk.

3 Gr. *logos*. Przekłady: „sława”, „wieść”.

4 Gr. *peri* z genetiivem z tego co ‘wokół’ niego, w znaczeniu: ‘z racji, z powodu’ jego, ‘o’ nim.

5 Gr. *hypo-choreo* ‘ustąpić miejsca’ dla ‘wycofania się, oddalenia’ {4}. Od *chora* ‘miejsce, obszar, teren, kraina’ {6}. Dla Jezusa może właściwsza byłaby druga grupa znaczeń: ‘placówka, stanowisko’, choć ona wyraźnie w N.t. nie występuje, i nie wiadomo co konkretnie mogłaby oznaczać, pomijając hipotezę UFOlogiczną – stacjonujący w okolicy niewidzialny statek kosmiczny, może też zwany ‘stateczkiem’ *ploiaron* Mc 3,9?, też Jo 6,22nn. Koncepcja, iż to nowe ‘miejsce odrotu, schronienia’ *hypochoresis*, do którego się wycofał, będące „w pustkowiach” może być czymś jak statek, zdaje się podbudowywać *hypo-choresis* jako ‘wewnętrzna komnata’ {9}. Jezusowe *hypochoresis* zatem byłoby wycofaniem się do czegoś bardziej wewnętrznego pierwotnego i źródłowego, i to będącego ‘w pustkowiach’. *Hypo-choreo* tylko u Lc, tu i w Lc 9,10. Dobór znaczenia musi sobie poradzić z przyimkiem ‘w’ *en* z dativem (p.n.), co przekłady pomijają dając: „na pustkowie,-a”. Podobne słowo *ana-choreo* u Mt 4,12 12,15 14,13 15,21, Mc 3,7 i Jo 6,15. Przekłady: „usuwał się na pustkowie”, „wycofywał się na pustkowie”.

6 Zamiast gr. *en* ‘w, wewnątrz’ z dativem („w czymś”), przekładowcy dają „na” z accusativem („na coś”) jakby widzieli *epi* ‘na’, co zmienia sens. W tekście bowiem jakieś ‘miejsce’ *chora* do którego się wycofywał jest „w pustkowiach”, a nie jest tożsame z pustkowiami.

7 Zatem nie zawsze u Jezusa ta moc była do tej funkcji; Jezus niezupełnie panował nad nią, czy ona nad nim. Nie bardzo wiadomo, czym była ta *dynamis kyriou*. Tu owa moc uzdrowieńcza była zainstalowana (końcowo) w ‘brzegach, frędzlach’ *kraspedon* jego szaty Mt 9,20 14,36 Mc 5,30 6,56. Przez *kyrios* należy tu chyba rozumieć boga, byłaby to więc moc boża. Wedł. {146} *dynamis kyriou* chrystusa to duch św. 3,22 4,14. Faktycznie, są one utożsamione w 1,17.35 4,14 24,49 (z Wenus?). Ale {175} opowiada o hinduskim guru, który mógł czynić cuda kiedy zbliżała się pełnia księżyca s.43 (więc Jahweh byłby w różnych substancjach-tronach-bazach twórczych).

8 Gr. *para-lyo* od *para* ‘obok-przeciw pomijając’ i *lyo* ‘rozwiązywać, rozluźniać, uwalniać’; stąd *para-lytikos* ‘sparaliżowany, właśc. ‘należący do-, mający cechy- uwolnionego obok’ (organizmu? człowieka? boga?).

9 Gr. *keramos* ‘głina’ l. ‘to co zrobione z gliny’. Gliniane dachówki pokrywały domy grecko-rzymskie, ale nie palestyńskie. Może chodzi tu o symbolikę gliny jako tworzywo ziemskiego człowieka.

gliny *dachówek* <sup>1542 Gp</sup> <sup>1</sup>spuścili na dół <sup>1412 ao</sup> go razem z tym wiadomym <sup>2</sup>małym łóżem <sup>1582 Ds</sup> do środka <sup>A</sup> w doistotnym przedzie <sup>954</sup> Jezusa <sup>G</sup>. **5,20** I ujrawszy to *przekonujące* uwierzytelnienie <sup>2279</sup> ich <sup>Gp</sup> rzekł: <sup>3</sup>Człowieku <sup>231</sup>, <sup>4</sup>od przeszłości są puszczone od siebie <sup>439 pf</sup> id ps tobie uchybienia twoje.

**5,21** I poczęli sobie *od prapoczątku* <sup>389 ao md</sup> <sup>5</sup>na wskroś wnioskować <sup>692 pr md-ps-dp</sup> pisarze i farysaiosi powiadając: Kto *jakościowo* jest ten właśnie który gada <sup>pr</sup> niewłaściwe wieszczby <sup>Ap</sup>? Kto może uchybienia <sup>Ap</sup> puścić od siebie <sup>439 ao ac</sup> jeżeli nie <sup>6</sup>wyłącznie jedyny <sup>1888</sup> ten wiadomy bóg? **5,22** Poznawszy <sup>1071 N pt ao ac</sup> zaś Jezus te na wskroś wnioskuwania <sup>Ap</sup> ich <sup>Gp</sup>, odróżniwszy się <sup>311 N pt ao ps-dp</sup> rzekł istotnie do nich: Co na wskroś wnioskujecie w sercach waszych? **5,23** Co *jakościowo* jest <sup>7</sup>łatwiej wcinające się <sup>1178 Ns n com</sup>, rzec <sup>ao</sup>: *Od przeszłości* puszczone od siebie są tobie uchybienia twoje, albo czy rzec: Wzbudź w górę <sup>810 pr it ac</sup> i depcz wkoło <sup>pr it ac</sup>? **5,24** Aby zaś *od przeszłości* wiedzielibyście <sup>1983 pf sb ac</sup> że określony syn określonego człowieka <sup>G</sup> samowolną władzę *do wybycia na zewnątrz* <sup>1028</sup> ma na ziemi <sup>G</sup> puszczać od siebie <sup>439 pr</sup> uchybienia - rzekł temu uwolnionemu obok-pomijając *ciało* <sup>2166 D pt pf ps</sup>: Tobie powiadam, wzbudź w górę <sup>810 pr it ac</sup> i uniósłszy <sup>70 N pt ao ac</sup> to małe łóżę twoje wyprawiaj się <sup>2336 pr</sup> do domu <sup>1994 A</sup> twego <sup>G</sup>. **5,25** I z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy <sup>2176</sup> stawiając się w górę <sup>233 N pt ao ac</sup> w wejrzeniu ich <sup>G</sup>, uniósłszy <sup>70 N pt ao ac</sup> to aktywnie na które <sup>2061 As n</sup> z góry leżał <sup>1470 ipf</sup>, odszedł do domu <sup>A</sup> swego sławiąc <sup>772 N pt pr</sup> tego boga. **5,26** I <sup>8</sup>wystawienie z *naturalnego rozumu* <sup>892</sup> chwyciło <sup>1681 ao ac</sup> wszystkich razem <sup>277 Ap m</sup>, i sławili <sup>772 ipf</sup> tego boga, i zostali przepelnieni <sup>2271 ao ps</sup> *od* strachu <sup>G</sup> powiadając że: Ujrzelismy <sup>2041 ao</sup> <sup>9</sup>sprawy będące obok-przeciw *powszechnej* opinii <sup>2151 Ap n</sup> dzisiaj.

1 W tym gr. *kath-iemi* występuje ten sam rdzeń *hiemi* ‘puszczać’, co w 5,20 *af-iemi* ‘puszczać od siebie, odpuszczać’.

2 Tu inne słowo niż na początku w 5,18: gr. *klinidion* - zdrobnienie od tamtego *kline* ‘łóżę’. Przekłady nie rozróżniają: „łóżę”. To odgórnie spuszczone *klinidion* to jakby miniatura, odwzorowanie od pełnowymiarowego łóża lub tylko część tamtego łóża. Uzdrowiony unosi też tylko ten sprzącznik. Krzyż - łóżę {137}s.11.177.181 {138}s.125 (tu raczej byłoby nim ‘małe łóżę’).

3 Tylko u Lc Jezus zwraca się przez “człowieku”; (u Mt i Mc przez “potomku” *teknon*). Wedł. {317} użycie tego słowa ma podkreślić godność jego człowieczeństwa. I tylko u Lc dach określony jest słowem ‘głina, gliniana dachówka’ *keramos*. Przypomina to pierwszego człowieka ulepionego z ‘gleby’ *chous* Ge 2,7, która chyba była gliną, gdyż taka najlepiej nadaje się do lepienia. Człowiek z gliną jest też skojarzony w Lc 22,10. Zdjęcie górnej gliny może oznaczać odrzucenie pierwotnego człowieczeństwa.

4 Wedł. tradycji rabinistycznej „chory nie będzie uwolniony ze swej choroby dopóki nie będą mu odpuszczone grzechy” {317}.

5 Gr. *dia-logidzomai*. Pokrewne *dia-lektike* ‘dialektyka’ jest dociekaniem za pomocą pytań i odpowiedzi, zatem przeciwieństwem prawdy i filozofii {6}.

6 W tym przekonaniu starozakonnym tkwiła głęboka racja. Całkiem podobnie o chwili końca świata miał decydować sam ojciec Mt 24,36.

7 Gr. *eu-kopos* w stopniu wyższym. Od *eu* ‘łatwo’ i *kopos* ‘ciąć trudu’, od *kopto* ‘ciąć’. To *kopto* charakteryzuje metodę Jezusa też w Mt 9,5 19,24 Mc 2,9 10,25 Lc 2,52 *pro-kopto*. Przekłady tłumaczą tylko częstą *eu*: „łatwiej”.

8 Gr. *ekstasis* od *eks-istemi* złożonego z *ek*, *eks* ‘z, z wewnątrz, wy-’ i *histemi* ‘stawić, stać’.

9 Gr. *para-doksos* ‘wbrew wszelkiemu oczekiwaniu, paradoksalny’. Przekłady: „przedziwne”, „niezwykle”.

**5,27** I potem-za te właśnie *sprawy* <sup>Ap n</sup> wyszedł i obejrzał badawczo <sup>1273 ao md-dp</sup> <sup>1</sup>dzierżawcę poborów z pełnych urzeczywistnień <sup>2779 A</sup> imieniem <sup>D</sup> Leuisa <sup>A</sup> odgórnie siedzącego jako na swoim <sup>1410 A pt pr md-ps-dp</sup> aktywnie na urząd dzierżawcy poborów z pełnych urzeczywistnień <sup>A</sup>, i rzekł mu: Wdrażaj się <sup>92 pr ac</sup> mi. **5,28** I z góry na dół pozostawiwszy <sup>1482 N pt ao</sup> wszystkie *rzeczy i sprawy* <sup>2193 Ap n</sup> stawiwszy się w górę <sup>233 N pt ao ac</sup> wdrażał się <sup>92 ipf ac</sup> mu. **5,29** I uczynił przyjęcie wielkie Leuis jemu w domostwie <sup>1986 D f</sup> swoim; i był tłum wieloliczny dzierżawców poborów z pełnych urzeczywistnień i innych którzy <sup>2061 Np</sup> byli wspólnie z nimi <sup>Gp</sup> <sup>2</sup>z góry na dole leżący <sup>1470 N pt pr md-ps-dp</sup>. **5,30** I szemrali <sup>592 ipf</sup> farisaiosi i pisarze <sup>ich Gp</sup> istotnie do uczniów jego powiadając: przez co <sup>As n</sup> wspólnie z dzierżawcami poborów z pełnych urzeczywistnień <sup>Gp</sup> i <sup>3</sup>uchybiającymi celu <sup>Gp</sup> jecie <sup>1143 pr</sup> i pijecie <sup>2274 pr ac</sup>? **5,31** I odróżniwszy się dla odpowiedzi Jezus rzekł istotnie do nich: Nie potrzebę mają będący zdrowi <sup>2850 Np pt pr ac</sup> lekarza <sup>G</sup>, ale źle <sup>1437</sup> mający-trzymający <sup>1202 Np pt pr ac</sup>; **5,32** nie przyjechałem <sup>1139 pf ac</sup> wezwać <sup>1439 ao ac</sup> <sup>4</sup>przestrzegających reguł cywilizacji <sup>744 Ap</sup> ale uchybiających celu <sup>135 Ap</sup> do zmiany rozumowania <sup>1838 As</sup>.

**5,33** Ci zaś rzekli istotnie do niego: Uczniowie Joannesa poszczą często i błagania <sup>624 Ap</sup> czynią dla siebie <sup>2314 pr md</sup>, podobnie i ci z farisaiosów <sup>Gp</sup>; zaś twoi własni <sup>2588 Np m</sup> jedzą <sup>pr</sup> i piją. **5,34** Zaś Jezus rzekł istotnie do nich: Czyż możecie <sup>779 pr</sup> tych synów <sup>Ap</sup> tego <sup>5</sup>komnaty oblubieńczej <sup>1955 Gs m</sup>, w którym *czasie* <sup>2061 Ds m,n</sup> <sup>6</sup>oblubieniec <sup>1954</sup> wspólnie z nimi <sup>Gp</sup> jest, uczynić <sup>2314 ao</sup> *mogącymi* <sup>1929 ao ac, Aci</sup> pościć? **5,35** Przyjdą <sup>1139 ft</sup> zaś dni, i gdyby <sup>7</sup>zostałby oddalony przez uniesienie <sup>269 ao sb ps</sup> od nich oblubieniec, <sup>8</sup>wtedy będą pościli <sup>ft</sup> w owych dniach. **5,36** Powiadał zaś i porównanie istotnie do nich że: Żaden narzucenie <sup>1068 As n</sup> od szaty <sup>Gs n</sup> nowej rozdarłszy <sup>2738 N m pt ao</sup> *nie* narzucą *dla aktywnego związku* na <sup>1063</sup>

1Gr. *telones*, tu: etymologicz. Popularnie: ‘celnik, dzierżawca opłat celnych’, w Izraelu synonim zdzierycy i złodzieja

2Gr. *kata-keimai* od *kata* ‘z góry na dół’, zwykle o złożonych chorobą jak tu i w 5,25, lub o stanie upadłym przez złe towarzystwo Mc 2,15 4,13 Lc 5,29 7,37. Dla określenia zwykłego ‘położenia’ częściej *keimai* i *epi-keimai*.

3Gr. *hamartolos*, popularnie: grzesznik. Grzech nie jest każdym ‘uchybieciem celu’, lecz ‘zaprzeczeniem Prawu’ *anomia* i ‘zaprzeczeniem sprawiedliwości’ *a-dikia* 1Jo 3,4 5,17.

4Gr. *dikaios* czyli sprawiedliwy; też w paralelnych Mc 2,17 i Mt 9,13 (p. przypisy). Tak więc pomazaniec nie jest dla sprawiedliwych, lecz dla grzeszników – owładniętych przez diabła? Czy dla niego jest ta religia? Por. też 1Tm 1,15.

5Gr. *nymfon* ‘przybytek, komnata oblubieńca; komnata ślubna; komnata małżeńska; łóżnica panny młodej’ od *nymfe* ‘oblubienica, świeża małżonka’. *Nymfon* (r.m.) ma duże (i tajemne) znaczenie teologiczne w doktrynie chrześcijańskiej; +Mt 9,15 (22,10) Mc 2,19, także w apokryfach {128} s.225.259.261.264, gdzie może jest “świętym świętych” i królestwem niebieskim. *Nymfon* była to też świątynia Dionizosa, Bachusa, Demetery, Persefony {4}{6}.

6Gr. *nymfios* oznacza męża w funkcji seksualnej. Ale *nymfios* jest też chrystus Jo 3,28-29 (więc duch św. - oblubienicą?).

7Gr. *ap-airo* złożone z *apo* ‘od’ i *airo*, *aeiro* ‘unosić, odgórnie wznosić’.

8Jezus głosi odwrócenie starego porządku: najpierw radość i wesele, potem umartwienie i post. To odwrócenie tradycyjnego zwyczaju Jezus zaznaczył już w Mt 3,14n, gdy „ogrywał” Jana co do zanurzenia, por. Mt 11,3.

szatę<sup>As n</sup> z dawna istniejącą<sup>2123</sup>; jeżeli zaś nie w każdym razie<sup>558</sup>, i tę nową<sup>As n</sup> rozedrze<sup>ft id ac</sup> i tej z dawna istniejącej<sup>D n</sup> nie będzie uzgodnione *głosem*<sup>2684 3s ft id ac</sup> to narzucenie<sup>Ns n</sup>, to od tej nowej<sup>Gs n</sup>. **5,37** I żaden *nie* rzuca<sup>463</sup> wino<sup>Am</sup> młode<sup>1919</sup> do worów skórzanych<sup>Ap m</sup> z dawna istniejących; jeżeli zaś nie w każdym razie, rozerwie<sup>2488 ft</sup> to wino, to młode, te wory skórzane, i ono samo będzie wylane<sup>903 ft ps</sup> i te wory skórzane odłączą się przez zatracenie<sup>320 ft md</sup>; **5,38** ale wino młode do worów skórzanych<sup>Ap m</sup> nowych *jest* odpowiednie do rzuca-  
nia<sup>517 Ns n</sup>. **5,39** I żaden napiwszy się<sup>2274 Ns m pt ao ac</sup> z dawna istniejące<sup>As m</sup> *nie* chce młode<sup>A</sup>; powiada bowiem: To wiadome<sup>1</sup> z dawna istniejące<sup>2123</sup> <sup>2</sup>użyteczne<sup>3014</sup> jest.

**6,1** Stało się zaś w *którymś* sabacie<sup>D</sup> *skłonny*m przeprowadzać się na wskroś<sup>704 pr md-ps-dp, Aci</sup> czyniło jego<sup>A</sup> przez-z *zbóż* przynoszących nasiona<sup>2606 Gp n</sup>, i skubali<sup>2798 ipf ac</sup> uczniowie jego i jedli<sup>1143 ipf</sup> kłosa rozcierając<sup>3043 Np pt pr</sup> rękami. **6,2** Jacyś zaś z faryzajów<sup>Gp</sup> rzekli: Po co czynicie które<sup>Ns n</sup> nie wolno sabbatami<sup>Dp</sup>? **6,3** I odróżniwszy się dla odpowiedzi istotnie do nich<sup>Ap</sup> rzekł Jezus: Ani to właśnie *nie* przeczytaliście<sup>163 ao id</sup> które<sup>As n</sup> uczynił Dawid gdy załaknął<sup>2208 ao</sup> on sam i ci wspólnie z nim<sup>G</sup>? **6,4** - Wszedł do domu<sup>A</sup> wiadomego boga<sup>G</sup> i chleby<sup>Ap m</sup> przedłożenia *w szyku zamiarów*<sup>2380 Gs</sup> wzięwszy<sup>Npt ao</sup> zjadł<sup>1143 ao</sup> i dał<sup>734 ao</sup> tym<sup>Dp m</sup> *którzy* wspólnie z nim<sup>G</sup>, *uczynić* których<sup>2061 Ap m</sup> nie wolno jest<sup>1017</sup> *mogącymi* zjeść<sup>1143 ao, Aci</sup> jeżeli nie wyłącznie jedynych<sup>1888 Ap m</sup> kapłanów<sup>Ap m</sup>. **6,5** I powiadał im: *Nieokreślony* utwierdzający pan<sup>N</sup> jest sabbatu<sup>G</sup> <sup>3</sup>określony syn określonego człowieka<sup>G</sup>.

**6,6** Stało się zaś w odmiennym<sup>1154 D</sup> sabacie<sup>D</sup>, *skłonny* wejść<sup>846 ao if ac, Aci</sup> *uczyniło* jego<sup>A</sup> do miejsca zbierania razem<sup>2688</sup> i nauczać<sup>pr</sup>. I był *nieokreślony* człowiek tam, i ta ręka jego, ta<sup>4</sup> prawa, była sucha<sup>1964</sup>. **6,7** Pilnowali z boku sobie<sup>2172 ipf md</sup> zaś go pisarze i faryzajowie czy w sabacie<sup>Ds</sup> pielęgnuje, aby znaleźliby<sup>1185 ao sb ac</sup> *możliwość* z góry na dół oskarżać<sup>1520 pr</sup> z niego<sup>G</sup>. **6,8** On zaś

1Gr. *palaios* ‘dawny, stary, starodawny’, o Starym Zakonie 2C 3,14 Rm 7,6 Hb 8,13, o starym kwasie jako Zakonie 1C 5,7, o „starym” t.j. starozakonnym człowieku Rm 6,6 Cl 3,9. Tu “stare wino” to faryzeusze i pisarze {146}s.149, więc też Stary Zakon.

2Gr. *chrestos* ‘użyteczny, korzystny, zdrowy, szlachetny, zbawienny, dobry’. Przez fonetyczne podobieństwo, tak próbowano nazywać ‘chrystusa’ *christos* i chrześcijan, lecz określenie to nie przyjęło się (?). Przekłady: „lepsze”, lecz stopień wyższy od *agathos* ‘dobry’ to *beltion*, *kreisson* {6} {7}.

3Tekst stawia na równi Dawida (drugiego, warunkowego chrystusa) i określonego syna określonego człowieka.

4Prawa - czyli aktywna i własna, u ludzi odziemna, w górę, męska. Chory dla realizacji cudu otrzymuje zmianę nazwy na “określonego męża” i zmianę bazy na ziemską: ma “wzbudzać w górę”, “stawić się” - to określenia kierunku oddolnego.

od przedtem znał<sup>1983 ppf ac</sup> te na wskroś wnioskowania<sup>693</sup> ich<sup>G</sup>. Rzekł zaś temu mężowi, temu suchą mającemu<sup>1202 D pt pr</sup> rękę: Wzbudź w górę<sup>810 pr ac</sup> i staw<sup>1372 ao ac</sup> do sfery funkcji tego środka<sup>As n;</sup> i stawiwszy na górę<sup>233 N pt ao ac</sup> stawił<sup>1372 ao id ac</sup>. **6,9** Rzekł zaś Jezus istotnie do nich: Nadto wzywam do uwyrażenia się<sup>1060 pr ac</sup> was, czy wolno sabatem<sup>Ds</sup> uczynić dobro<sup>10 ao</sup> albo czy uczynić zło<sup>14332 ao,</sup> duszę ocalić<sup>2742 ao</sup> albo czy odłączyć przez zatracenie<sup>320 ao?</sup> **6,10** I wkoło obejrawszy sobie<sup>2229 N pt ao md</sup> wszystkich ich<sup>A,</sup> rzekł jemu: Rozpostrzyj z wewnątrz<sup>893 ao</sup> tę rękę twoją. Ten zaś uczynił, i<sup>1</sup> od stanu poprzedniego została z góry stawiona<sup>304 ao ps</sup> ta ręka jego. **6,11** Oni zaś zostali przepełnieni<sup>2271 ao ps</sup> z<sup>2</sup> nierozumu<sup>237 G</sup> i na wskroś rozgadywali<sup>688 ipf</sup> istotnie do wzajemnych<sup>120 Ap</sup> co by oby uczynili<sup>2314 3p ao op ac</sup> Jezusowi.

**6,12** Stało się zaś w dniach tych właśnie<sup>2094 Dp f,</sup> skłonny<sup>w</sup> wyjechać<sup>1016 ao, Aci</sup> uczyniło jego<sup>A</sup> do sfery funkcji wiadomej<sup>A</sup> górowej istoty<sup>2057 A</sup> pomodlić się<sup>2402 ao md-dp,</sup> i był<sup>3</sup> na wskroś przenocowujący<sup>702 Ns m pt pr</sup> w tej modlitwie<sup>2401 D</sup> tego wiadomego boga<sup>G</sup>. **6,13** I gdy stał się dzień, przygłosił do istoty<sup>2426 ao ac</sup> uczniów swoich<sup>G,</sup> i wybrawszy sobie<sup>878 N pt ao md</sup> od nich dwunastu, których<sup>2061 Ap</sup> i odprawionych<sup>Ap</sup> nazwał<sup>2028 ao:</sup> **6,14** Simona<sup>A</sup> którego i nazwał jako Petrosa<sup>A,</sup> i Andreasa brata jego, i Jakobosa, i Joannesa, i Filipposa, i Bartholomaiosa, **6,15** i Maththaios, i Thomasa, i Jakobosa syna Halfaio-sa<sup>G,</sup> i Simona zwanego<sup>1439 Apt pr ps</sup> Zazdrosny Żarliwiec<sup>1212,</sup> **6,16** i Judasa syna Jakobosa<sup>G,</sup> i Judasa Męża Przypadku<sup>1368 A</sup> który stał się zdrajca<sup>2378 N</sup>.

**6,17** I zstąpiwszy<sup>N pt ao</sup> wspólnie z nimi<sup>Gp</sup> stawił się<sup>1372 ao ac</sup> na właściwym miejscu<sup>2809 G</sup> równinnym<sup>2204 G,</sup> i tłum wieloliczny uczniów jego, i mnóstwo wieloliczne<sup>2329 Ns n</sup> ludu od wszystkiej Judai i Ierusalemu i przymorskiej krainy<sup>G f</sup> Tyrosu<sup>G</sup> i Sidonu<sup>G,</sup> **6,18** którzy<sup>2061 Np</sup> przyszli<sup>ao</sup> usłyszeć<sup>93 ao</sup> jego<sup>G</sup> i zostać uleczonymi<sup>1328 ao ps</sup> od chorób<sup>Gp</sup> swoich<sup>Gp,</sup> i wewnątrz dręczeni<sup>988 N pt pr ps</sup> od duchów<sup>Gp</sup> nie oczyszczonych byli pielęgnowani<sup>1283 ipf ps</sup>. **6,19** I wszystek dręczący tłum szukali sposobu<sup>1214 3p ipf</sup> dotknięciami przyczepiać sobie zarzewie<sup>347 pr md</sup> jego<sup>G,</sup>

1 Gr. *apo-kat-histemi* ‘od tego - z góry aż na dół – stawić’, ‘odtworzyć odgórne ustanowienie’. W LXX najcz. SzOB, m.in. o ‘zwróceniu’ ziemi Saula 2S 9,7 wnukowi. W N.t. w Mt 17,11 Mc 9,12 o Eliaszu; też w uzdrowieniach Jezusa Mt 12,13 Mc 3,5 8,25. Przekłady: BT: „stała się znów zdrowa”; już lepiej BiZ: „wróciła do dawnego stanu” (ręka).

2 Gr. *a-noia*. Przekłady: „szału, szaleństwa”, co *afrosyne, mania* {7}.

3 Gr. *dia-nyktereuo* złożone z *dia* ‘na wskroś, poprzez wszystko’ i *nyks* ‘noc’. Przyimek *w* może być narzędziowy.

4 Gr. *proseuche* z genetivem boga *tou theou* występuje tylko tu w N.t. Zwrot ten opuszcza źródło D. W całym N.t. *proseuche* z genetivem jest zawsze z genetivem modlącego się, m.in. Rm 1,10 1Th 1,2 Phm 4.22 1P 3,7 Ap 5,8. Nato-miast modlitwa „do boga” wyrażona jest z przyimkiem *pros* Rm 15,30. Tutaj Jezus „modlitwę boga” odmawia w ciągu całej nocy na jakiejś górze. Jeżeli była to jedna z „gór bożych” (Synaj, Syjon), Jezus mógł wykonywać „modlitwę boga (ojca)”, jeżeli „jego wola została w pełni utożsamiona z wolą jego Ojca” {317}, n.p. do boga stwórcy i do boga-człowieka, t.j. do nieba, czego wynikiem był wybór akurat 12 apostołów. A ponieważ pobyt na górze wraz z modlitwą trwał przez całą noc, ową bożą górą mógł być Synaj jako Księżyc. Przekłady: „do Boga”.



że <sup>1</sup>moc <sup>780</sup> z naprzeciw obok od strony <sup>2139</sup> jego <sup>G</sup> wychodziła <sup>1016</sup> ipf i leczyła <sup>1328</sup>  
ipf wszystkich <sup>2193</sup> Ap m.

**6,20** I on uniósłszy na *to* <sup>1039</sup> N pt ao ac oczy swoje do sfery funkcji uczniów <sup>Ap</sup> swoich <sup>Gs</sup>,  
powiadał <sup>1697</sup> ipf. Szczęśliwi <sup>Np</sup>, wy wiadomi <sup>Vp</sup> żebrzący <sup>Vp</sup>, że wasza własna <sup>2858</sup> jest wia-  
doma królewska władza <sup>483</sup> wiadomego boga. **6,21** Szczęśliwi, wy łaknący <sup>2208</sup> Vp pt pr teraz,  
że będziecie nakarmieni <sup>3005</sup> ft ps. Szczęśliwi, wy płaczący <sup>Vp pt pr</sup> teraz, że śmiać się będzie-  
cie <sup>562</sup> ft ac. **6,22** Szczęśliwi jesteście gdyby znenawidziliby <sup>1866</sup> ao sb ac was wiadomi <sup>2</sup>czło-  
wieki <sup>Np</sup>, i gdyby odgraniczyliby <sup>443</sup> ao sb ac was i zelżyliby <sup>2024</sup> ao sb ac i wyrzuciliby <sup>856</sup> ao sb  
wiadome imię wasze <sup>Gp</sup> tak jak <sup>3051</sup> <sup>3</sup>złośliwe <sup>2333</sup> A <sup>4</sup>z powodu <sup>975</sup> określonego syna  
określonego człowieka. **6,23** Wyjdźcie rozkosznie z środka <sup>2973</sup> ao it ps-dp w owym <sup>D</sup> dniu, i  
swawolnie dziko podskoczcie <sup>2568</sup> ao it, oto bowiem zapłata najemnika wasza wieloliczna  
w wiadomym niebie; w dół w te same *sprawy* <sup>430</sup> Ap n bowiem czynili <sup>2314</sup> ipf prorokom  
ojcowie ich.

**6,24** Lecz ponad liczbę *tego* <sup>2298</sup> biada wam majętnym, że <sup>5</sup>trzymacie w oddaleniu <sup>284</sup> pr ac  
wiadome pobudzające z obok-przeciw wezwanie <sup>2159</sup> A wasze <sup>Gp</sup>. **6,25** Biada wam, do we-  
wnątrz napelnieni <sup>947</sup> Vp pt pf ps teraz, że będziecie łaknęli <sup>ft</sup>. Biada, śmiejący się <sup>562</sup> Vp pt pr ac te-  
raz, że będziecie czynili żalobę <sup>2215</sup> ft ac i będziecie płakali <sup>1564</sup> ft. **6,26** Biada gdyby was <sup>Ap</sup>

---

1 Gr. *dynamis* r.ż. Jako ośrodek leczenia tylko u Lc +5,17. Jest ona duchem św. Lc 1,35 4,14 24,49; też z 'obok' *para* Jezusa.

2 W przekładzie zaproponowano tu dla liczby mnogiej rzeczownika "człowiek" staropolską formę 'człowieki', zapożyczoną w późniejszej polszczyźnie (jedna z ułomności spowodowanej duchem epoki chrześcijańskiej?), ale uzasadnioną zwłaszcza tutaj zestawieniem z „synem człowieka”. Podobnie w prasie pojawia się słowo "ludź". Człowieki (tutaj: zakonodawcy i strażnicy synagogi) są przeciwni synowi człowieka, więc nie można ich utożsamiać. Są one w stałym antagonizmie n.p. u Mt 4,4.19 5,13 6,1 10,35 13,28 15,9 16,23 17,22 19,26 22,16.

3 'Złośliwe' gr. *poneros*, w N.t. ma skojarzenia diabelskie E 6,13.16 1Jo 3,12, Mt 13,19 przez porównanie z Lc 8,12, też przez Judajczyków Mt 22,18 Lc 11,39. Tu wrogowie Jezusa odnoszą ("tak jak") *ponerosa* do ziemskiego syna człowieka, co zdaje się potwierdzać Jezus w Mt 16,4 (Jonasz - syn człowieka). Określony naziemny syn człowieka jest chyba księżycem (jego światłem), wyszedłszy pierwotnie jako światło odsłoneczne z niebiańskiej człowieczej głowy - Słońca i przyszedłszy do światowej sfery podksiężycowej powietrznej Mt 5,45 13,43 17,2 (stąd „dzień mój”), gdzie astronomicznie zainstalował się na ciemnym powietrzu i ciemnym Księżycu, dając im jasność, a cielesnie na grzesznym człowieku Izraela. Jest światłem na księżycu też jako Jezus Ac 13,6.11 26,13-15, a także młodszy syn z Lc 15,11-32, w przeciwieństwie do - pozostającego przy ojcu - starszego syna, przysłonecznego blasku i żaru Słońca (Saulowego Jonatana Ac 26,13, Mojżesza 1S 12,6?).

4 Gr. *heneka*, *-ken* 'z powodu, gwoli, w celu, dla, ze względu na, skutkiem'. W N.t. wyraźnie przeważa znaczenie 'z powodu'. U Mt zamiast "z powodu syna człowieka" jest "z powodu mojego". Wyrażenie "z powodu imienia" opuścić (i 100-krotne wziąć) w Mt 19,29; w Lc 21,12 zaś „prześladować”. Czy zatem syna człowieka uznawano za złośliwego? („imię” odpowiada „tak jak”). Ale 'złośliwy' *poneros* jest epitetem diabła, p.w.. Por. negatywną konotację w Ac 26,9: występować *pros onoma* Jezusa Nazoraioisa, oraz w Lc 21,17 *dia onoma* 'przez imię' syna człowieka będą w nienawiści członkowie każdej rodziny.

5 Gr. *ap-echo*. P. przyp. do Mt 6,2. Przekłady: „odebraliście już”, „odbieracie”.

dogodnie<sup>1442</sup> orzekliby<sup>837 ao sb</sup> wszyscy<sup>6</sup> ludzie; w dół w te same<sup>430 Ap n</sup> bowiem czynili<sup>2314 ipf</sup> kłamliwym prorokom ojcowie ich.

**6,27** Ale wam powiadam, wiadomym słuchającym<sup>93 Dp pt pr:</sup> <sup>1</sup>miłujcie<sup>15 pr</sup> wiadomych nieprzyjaciół<sup>1200 Ap m</sup> waszych, dogodnie<sup>1442</sup> czyńcie<sup>2314 pr</sup> wiadomym nienawidzącym<sup>1866 Dp m pt pr ac</sup> was, **6,28** łatwogodnie odwzorowujcie we wniosku<sup>1180 pr it ac</sup> wiadomych z góry naznaczających klątwą<sup>1499 Ap m pt pr md-ps-dp</sup> was, módlcie się<sup>2402 pr it md-ps-dp</sup> około<sup>2225</sup> spotwarzających<sup>Gp m pt pr ac</sup> was. **6,29** Bijącemu<sup>Ds m pt pr</sup> cię aktywnie na tę *zaciskającą* szczękę<sup>2543 A</sup> dostarczaj obok-przeciw<sup>2181 pr it ac</sup> i tę inną<sup>123 A,</sup> i od unoszącego<sup>70 G pt pr ac</sup> *należącą do* ciebie<sup>G</sup> szatę, i suknię *żeby* nie przeszkodziłbyś<sup>1668 ao sb ac.</sup> **6,30** Wszystkiemu proszącemu<sup>74 D pt pr</sup> cię dawaj<sup>734 pr it ac</sup> i od unoszącego<sup>70 G pt pr ac</sup> twoje własne *rzeczy*<sup>2588 Ap n</sup> nie żądaj oddania<sup>270 pr it ac.</sup> **6,31** I z góry tak jak <sup>2</sup>chcecie<sup>1276</sup> aby czyniliby<sup>2314 pr sb ac</sup> wam wiadomi ludzie, czyńcie<sup>pr it</sup> im podobnie<sup>2018.</sup> **6,32** I jeżeli miłujecie wiadomych miłujących was, która<sup>2320 Ns f</sup> wam wdzięczność<sup>2984</sup> jest<sup>834 pr?</sup> I bowiem uchybiający celu<sup>Np</sup> miłujących<sup>Ap m pt pr ac</sup> ich<sup>Ap</sup> miłują. **6,33** I jeżeli ewentualnie ewentualnie dobro czynicie<sup>10 pr sb ac</sup> w wiadomych<sup>A</sup> dobro czyniących<sup>10 Ap pt pr ac</sup> w was<sup>Ap,</sup> która<sup>2320 Ns f</sup> wam wdzięczność jest? I uchybiający celu to samo<sup>430 As n</sup> czynią. **6,34** I jeżeliby pożyczylibyście na procent<sup>618 ao sb ac</sup> *tym* od strony<sup>2139</sup> których<sup>2061 Gp</sup> macie nadzieję<sup>pr</sup> wziąć<sup>ao,</sup> która wam wdzięczność? I uchybiający celu uchybiającym celu pożyczają na procent aby odebrali<sup>318 ao sb ac</sup> te równoprawne *sumy*<sup>1369 Ap n.</sup> **6,35** *Lecz* ponad liczbę *tego*<sup>3</sup> miłujcie wiadomych nieprzyjaciół waszych i dobro czyńcie<sup>10 pr it ac</sup> i pożyczajcie na procent<sup>618</sup> żadną metodą ani jedno<sup>1849 As n</sup> <sup>4</sup>*nie* oddalając na-

6 Jezus negatywnie ocenia proroków, którzy mieli uznanie u ludzi tamtych czasów, więc chyba proroków boga człowieczego, nazywając ich prorokami kłamliwymi; nie podaje jednak przykładów takiego ich postępowania. N.p. zdarzenie opisane w Jr 5,31 nie dotyczyło „wszystkich”, zaś w Mch 2,11 dotyczyło proroków wina i trunków - napojów własnych nowotestamentowego Jezusa, ale nie starotestamentowego Joannesa. Z wypowiedzi przebija nienawiść Jezusa pomazańca do człowieka. Por. p. do Lc 6,22 Mt 4,4.

1 Czy chrześcijanin ma być uczuciowym masochistą?

2 Nauki Jezusa 6,27-38 nie wynikają z etycznych zasad; nie są szlachetne ani humanitarne, lecz samolubne i pragmatyczne. Jezus naucza wbrew powszechnie przyjętym regułom cywilizacji. Jest arcyliberalny i pobłażliwy wobec zła.

3 Jezus agituje dla złoczyńców. Nie mówi aby miłować „wszystkich, nawet nieprzyjaciół” jak dopisuje {317} gdyż miłowanie przyjaciół ustawia w negatywie w.32n. Jezus też nie twierdzi, iż „bóg nie odmawia swej życzliwości nikomu” (tamże). Twierdzi natomiast, że ojciec jest łaskawy dla niewdzięcznych i złych – jakby miłosierdzie dla niewdzięcznych i złych przeważało u niego nad sprawiedliwością. Nie nagradza też syna posłusznego, lecz syna marnotrawnego. Podobnie Jezus „nie przyszedł wezwać sprawiedliwych, ale grzeszników” Lc 5,32. Jak pojąć taką naukę? Jeżeli pominąć hipotezę prowokacji lub samonienawiści, nasuwa się wytłumaczenie J. Sztudyngera: „O serce kobiece, któż cię pojąć może? Czujesz dobroczyńcę w każdym agresorze”. Por. Mt 5,45 7,11 22,10.

4 Gr. *ap-elpidzo* dosł. ‘od-nadziejać’. Inni tłumaczą “nie spodziewając się zwrotu”, “nie spodziewając się czegoś w zamian” - wyraźnie do z góry zapotrzebowanego sensu, ale nie z greki, choć Abramowiczówna znowu ten jedyny w literaturze przypadek takiego fałszywego tłumaczenia honoruje w swoim słowniku {6}. Jednak prawidłowo tłumaczą w innym miejscu N.t. - w E 4,19: “tracić nadzieję” - jak zawsze w grece {6}. Zresztą obraz ideowy ewangelisty nie jest sprzeczny z tym zwykłym słownikowym znaczeniem - t.j. aby również takich nie pozbawiać nadziei. Por. 6,35.

dziei<sup>281</sup> Np pt pr ac; i będzie wiadoma zapłata najemnika<sup>1869</sup> wasza wieloliczna, i *jakościowo* będziecie *niewiadomi* synowie *niewiadomego*<sup>1</sup> najwyższego<sup>2903</sup>, że on<sup>2</sup> użyteczny<sup>3014</sup> jest aktywnie *wrogo* na wiadomych<sup>3</sup> nie udzielających się łaskawie w *podziękowaniu*<sup>450</sup> Ap i złośliwych<sup>Ap</sup>. **6,36** Stawajcie się<sup>584</sup> pr it md-ps-dp<sup>4</sup> współczujący<sup>1996</sup> Np z góry tak jak ten wiadomy ojciec wasz współczujący jest.

**6,37** I nie rozstrzygajcie<sup>1642</sup> pr it ac, i żadną metodą nie<sup>5</sup> zostalibyście rozstrzygnięci<sup>ao sb ps</sup>; i nie wyrokujcie z góry skazująco<sup>1465</sup> pr it ac, i żadną metodą nie zostalibyście zawyrokowani z góry skazująco<sup>ao sb ps</sup>; uwalniajcie przez rozwiązanie<sup>323</sup> pr, i będziecie uwolnieni przez rozwiązanie<sup>ft ps</sup>; **6,38** dawajcie<sup>734</sup> pr, i będzie dane<sup>734</sup> 3s ft id ps wam; miarę odpowiednią i dogodną<sup>1440</sup> ściśniętą<sup>2268</sup> As n pt pf ps poddaną chwianiu<sup>2512</sup> As n pt pf ps wylewającą się ponad<sup>2866</sup> A pt pr ps dadzą<sup>734</sup> ft do<sup>6</sup> łona<sup>1603</sup> As waszego<sup>Gp</sup>. Którą bowiem miarą mierzycie, z przeciwnego kierunku wzajemnie będzie odmierzone<sup>254</sup> 3s ft id ps wam. **6,39** Rzekł zaś i porównanie im: Czy jakoś może ślepy ślepego po drogach prowadzić? Czyż nie obydwaj do dołu<sup>A</sup> wpadną<sup>949</sup> ft md-dp? **6,40** Nie jest uczeń ponad nauczyciela<sup>A</sup>; z góry na dół dostosowany<sup>1501</sup> N pt pf ps zaś wszystek będzie tak jak nauczyciel jego. **6,41** Po co zaś poglądasz suchą drzazgę<sup>1453</sup>, tę w oku brata twego, zaś belkę<sup>768</sup>, tę w swoim własnym oku, nie spostrzegasz rozumem z góry na dół? **6,42** Jakże możesz powiadać bratu twemu: Bracie, puść od siebie<sup>439</sup> ao it ac, *może* wyrzuciłbym<sup>1s</sup> ao sb suchą drzazgę, tę w oku twoim, sam tę w oku twoim belkę nie poglądając<sup>N pt pr ac</sup>? Grający rolę przez rozstrzygnięcie pod *kimś*<sup>vs</sup>, wyrzuc w pierw tę belkę z oka twego, i wtedy przejrysz na wskroś *abyś mógł* tę suchą drzazgę, tę w oku brata twego, wyrzucić<sup>ao</sup>.

---

1 Bóg 'najwyższy' gr. *hypsistos* tu odpowiada ojcu, w paralelnym Mt 5,45 - ojcu i Słońcu. Jezus przypisuje **bogowi ojcu** indyferentyzm moralny, pobłażliwość, zacieranie różnic między dobrem a złem. Bo chrystianizm chce uczynić boga ojca amoralnym, zdeprawowanym i uzależnionym, łasym na gotowe ofiary, umacniającym swą kondycję umysłowo-moralną przez coraz to świeżą krew szlachetnych synów człowieczych, uczynionych chrystusami złowrogich hybryd, I tak coraz bardziej zniewalają przewodnią siłę świata, nakładają uzależnionemu, zniewolonemu, zezwierzęconemu bogu-ojcu coraz nowe wędzidła od zbudowanych aniołów, zwierzęcych hybryd Syjonu, preparowanych przez odstępcze złowrogie rasy UFO-nautów, więzących w sobie jego ducha św. Przeciwno takiej działalności Hb 10,5-8: zamiast ofiar, dane ciało do materialnej pracy w świecie. Też Mc 12,33 1S 15,22. Ten złowrogi proceder, przeciw przemawiającemu ludzkim głosem bogu, widoczny w nieoficjalnym pozamojeszowym tajemnym nurcie religijnym Izraela. Bierze on początek od deportacji babilońskiej, por. Ez 2,1-35,15.

2 Gr. *chrestos* (od *chraomai* i *chreo*) 'użyteczny, skuteczny'.

3 Gr. *a-charistos* 'bez wdzięku, bez łaski', łac. *in-gratos*. Nie-chrześcijanie nie są 'bez łaski', lecz ich łaska jest uczłowieczona, pełniejsza, zatacza większy okrąg.

4 Gr. *oiktirmon* (od *oikt(e)iro*) 'współczujący, litościwy'.

5+Mt 7,1. Okazuje się iż powody Jezusowego nakazu nie są pryncypialne, szlachetne, etyczne, ale czysto praktyczne, interesowne, obliczone na bezpośrednią własną korzyść. Jezus uczy relatywizmu moralnego, a nawet immoralizmu. Ustęp 6,27-38 wygląda na instrukcję dla grzeszników, jak uniknąć sądu i potępienia. Podobny sens ma 'nie rozróżniać' *me diakrinein* w Mt 21,21 Mc 11,23, gdzie to podaje jako warunek cudów. Od starozakonných jednak oczekuje 'rozstrzygnięcia, sądu' *krisis* Mt 23,23 Lc 11,42.

6 Gr. *kolpos* w ewangeliach oznacza najintymniejsze miejsce w organizmie; w LXX oznacza intymność między małżonkami oraz matką a dzieckiem {314} t.2 s.73. Por. przyp. do Jo 13,23.

**6,43** Nie bowiem jest drzewo <sup>1</sup>dogodne<sup>1440</sup> czyniące owoc zgniły, ani na powrót - drzewo zgniłe czyniące owoc dogodny. **6,44** Każde bowiem drzewo ze swojego własnego owocu jest rozeznawane <sup>pr ps</sup>; nie bowiem z cierni <sup>Gp</sup> gromadzą razem owoce fig <sup>2663 Ap</sup> ani z kolczastego krzaka <sup>490 Gs</sup> winogrono <sup>As</sup> zrywają <sup>2836 pr</sup>. **6,45** Wiadomy dobry <sup>11</sup> człowiek z dobrego skarbcia serca przynosi przed <sup>2433 pr ac</sup> dobroć <sup>11 As ns</sup>, i wiadomy <sup>2</sup>złośliwy<sup>2333</sup> ze złośliwego przynosi przed złośliwość, z bowiem okalającego nadmiaru serca gada <sup>3s pr</sup> usta <sup>Ns</sup> jego.

**6,46** Po co zaś mnie <sup>A</sup> wzywacie: Utwierdzający panie, utwierdzający panie, i nie czynicie które <sup>2061 Ap n</sup> powiadam? **6,47** Wszystek przychodzący <sup>N pt pr</sup> istotnie do mnie <sup>A</sup> i słuchający moich tych odwzorowanych wniosków <sup>Gp</sup> i czyniący je, poddam przykład <sup>ft</sup> wam komu jest podobny: **6,48** podobny jest *nieokreślone*mu człowiekowi budującemu <sup>D pt pr</sup> domostwo <sup>f</sup>, który <sup>3</sup>wykopał <sup>2561 ao</sup> i pogłębił <sup>459 ao</sup> i położył <sup>2796 ao</sup> fundament aktywnie na wiadomą skałę <sup>A</sup>. *Wskutek* powodzi <sup>Gs</sup> zaś stawszej się <sup>584 G pt ao md-dp, Gab</sup>, rozerwawszy wdarła się ku istocie <sup>2420 3s ao ac</sup> wiadoma rzeka domostwu owemu, i nie była potężną <sup>1375 3s ao</sup> zachwiać <sup>ao</sup> je <sup>As f</sup> przez to <sup>As n</sup> które możliwym <sup>4</sup>odpowiednio i dogodnie <sup>1442</sup> być zbudowanym <sup>pf ps, Aci</sup> uczyniło je <sup>As f</sup>. **6,49** Ten zaś usłyszawszy <sup>N pt ao ac</sup> i nie uczyniwszy <sup>2314 N pt ao</sup> podobny jest *nieokreślone*mu człowiekowi zbudowawszemu <sup>D pt ao</sup> domostwo <sup>As f</sup> aktywnie na ziemię <sup>581 A</sup> bez fundamentu, któremu <sup>2061 D f</sup> <sup>5</sup>rozerwawszy wdarła się ku istocie wiadoma rzeka <sup>N m</sup>, i prosto potem dla razem padło <sup>2677 ao ac</sup>, i stało się to rozerwanie domostwa owego wielkie.

**7,1** Skoro uczynił pełnymi <sup>2301 ao</sup> wszystkie te spływające wysłowienia czynów swoje do funkcji <sup>6</sup>słuchów z zaświata <sup>91 Ap</sup> ludu <sup>Gs</sup>, wszedł do Kafarnaum. **7,2**

1 Gr. *kalos* 'rzetelny, szlachetny, odpowiedni, dogodny'. Pk51

2 Przedstawiono tu dwa rodzaje człowieków: dobrych i złośliwych. Podobnie w Mt 13,28.37-38 jest syn człowieka, i jego nieprzyjaciół nieokreślony człowiek t.j. diabeł. Obaj więc mają człowiecze pochodzenie, lecz diabeł nie jest nazywany „synem” człowieka, t.j. seksualnym cielesnym potomkiem (może jak młodszy płciowy „syn” marnotrawny „ojca” nie jest starszym bezpłciowym „dzieckiem” „człowieka” w Lc 15,11-32 - p. odnośne przypisy).

3 Odrzucanie wyboru z pełni stanu i cofanie się do prymitywnych pokładów bytu. Także odrzucanie bliższych ziemi sfer boskości i cofanie się do podkulonego, do nieba i do najwyższego. W istocie cechuje to każdy występki. Możliwy też sens: wkopał się (w ziemię) {7} {400}.

4 Gr. *kalos* 'pięknie, zdatnie, odpowiednio, korzystnie, należyście, słusznie, zgodnie z celem, stosownie, właściwie, dogodnie, też ironicznie: ładnie!, świetnie!, wybornie!', w Mc 7,9 "chyttrze". Znaczenia te ukazują, iż samo *kalos* nie oznaczało jeszcze pełni cnót: 'doskonałości, szlachetności i zachości', które cechowały n.p. arystokrację (w sensie greckiego *aristos*). Dla doskonałości trzeba było dodać przymiotnik gr. *agathos* 'dobry', które dopiero razem tworzyły słynny ideał: *kalos k(ai)agathos* Lc 8,15 (Jc 5,10).

5 Można też zaproponować inną logikę: w przypadku trzęsienia ziemi, domy na głębokich skałach, ponieważ są sztywno związane z głębokim źródłem wstrząsu, rozpadną się, natomiast płytsze miększe warstwy złagodzą wstrząsy.

6 Gr. *akoe* od *akouo* 'słuchać, słyszeć'. W N.t. tylko przedmiotowo o duchowych władzach słuchania. Występuje jeszcze w Mt 4,24 14,1 24,6 Mc 1,28 13,7 Jo 12,38. Przekłady: do „słuchającego” ludu, a to według {7}: do „ucha” ludu, co też w Mc 7,35, gdzie jednak owe „uszy” zdają się być otwierane w niebie 7,34. Uniwersalnym znaczeniem dla N.t. wydaje się 'słuch, wieść, relacja' z zaświata, a dokładniej z duchowego niebiańskiego „organu” słuchu *akoe*, który, podobnie jak i oko *ofthalmos*, byłyby umiejscowiony w duchowej warstwie 'organizmu' *soma* człowieka, por. 1C

Naczelnika setki <sup>G<sub>s</sub></sup> zaś jakiegoś <sup>2802 G</sup> niewolnik źle <sup>1437</sup> mający-trzymający <sup>N pt pr ac</sup> miał <sup>1811 ipf</sup> dokonywać życia <sup>pr</sup>, który był jemu w szacunku. **7,3** Usłyszawszy zaś około Jezusa, odprawił <sup>334 ao</sup> istotnie do niego starszych <sup>A</sup> z Judajczyków <sup>1364 Gp</sup> wzywając do uwyrażnienia się <sup>1141 N pt pr</sup> go żeby w jakiś sposób przyszedłszy na wskroś ocaliłby <sup>ao sb</sup> tego niewolnika jego. **7,4** Ci zaś stawszy się obok-przeciw <sup>2145 N pt ao md-dp</sup> istotnie do Jezusa <sup>A</sup> przyzywali obok-przeciw <sup>2157 ipf</sup> go gorliwie powiadając że: Godny jest któremu <sup>2061 D</sup> <sup>1</sup>dostarczysz się *trzymając obok-przeciw* <sup>2181 2s ft id md, 3s ao sb ac</sup> to właśnie <sup>As n</sup>, **7,5** miłuje bowiem naród nasz i to miejsce zbierania razem sam zbudował <sup>1989 ao</sup> nam. **7,6** Zaś Jezus wyprawiał się <sup>2336 ipf md-ps-dp</sup> razem z nimi <sup>Dp</sup>. Już zaś *wobec* jego <sup>G</sup> nie w długą odległość <sup>2</sup>trzymającego się w *oddaleniu* <sup>284 G pt pr ac, Gab</sup> od tego domostwa <sup>G</sup>, posłał <sup>2212 ao</sup> przyjaciół ten naczelnik setki powiadając mu: Utwierdzający panie, nie <sup>3</sup>bądź łupiony <sup>2580 pr it ps</sup>, nie bowiem dostateczny <sup>1352</sup> jestem aby pod dach <sup>A</sup> mój wszedłbyś <sup>846 ao sb ac</sup>; **7,7** przez które ani mnie samego <sup>A</sup> nie uznałem za godnego <sup>265 ao ac</sup> istotnie do ciebie przyjść <sup>1139 ao</sup>; ale rzeknij <sup>837 ao it</sup> odwzorowanym wnioskiem <sup>1726 D</sup> i niech zostanie uleczony <sup>1328 ao it ps</sup> ten posługujący chłopak <sup>2120</sup> mój. **7,8** I bowiem ja człowiek jestem pod samowolną władzę wybycia <sup>1028 A</sup> ustawiany w określonym porządku <sup>N pt pr ps</sup>, mający pode mnie samego <sup>A</sup> żołnierzy <sup>Ap</sup>, i powiadam temu to <sup>2094 Ds</sup>: Wypraw się <sup>2336 ao it ps-dp</sup>, i wyprawia się <sup>pr</sup>; i innemu: Przychodź <sup>pr it md-ps-dp</sup>, i przychodzi <sup>pr</sup>; i wiadomemu niewolnikowi mojemu: Uczyn <sup>2314 ao</sup> to właśnie, i czyni. **7,9** Usłyszawszy zaś te właśnie <sup>Ap n</sup> Jezus podziwił <sup>1270 ao ac</sup> go, i obrócony <sup>2639 N pt ao ps</sup> wdrażającemu się <sup>Ds m pt pr ac</sup> jemu <sup>D</sup> *dręczącemu* tłumowi <sup>Ds</sup> rzekł: Powiadam wam, ani w Israelu tyle to *znaczne* <sup>As f</sup> przekonujące uwierzytelnienie <sup>2279 A</sup> *nie* znalazłem <sup>1185 ao ac</sup>. **7,10** I zawróciwszy wstecz-pod <sup>Np pt ao ac</sup> do domu <sup>1994 A</sup> ci posłani <sup>2212 N pt ao ps</sup> znaleźli <sup>1185 ao</sup> tego niewolnika będącego zdrowym <sup>2850 A pt pr ac</sup>.

**7,11** I stało się w tym czasie <sup>1966 Ds m</sup> mającym być z *konsekwencji następnie* <sup>1021</sup>, wyprawiał się <sup>2336 ao</sup> do miasta <sup>A</sup> zwanego <sup>1439 A f pt pr ps</sup> Nain, i wyprawiali się razem z <sup>2680 ipf</sup> nim <sup>D</sup> uczniowie jego i tłum wieloliczny. **7,12** Jak <sup>3051</sup> zaś przybliżył się <sup>807 3s ao</sup> bramie <sup>Ds f</sup> tego miasta, i oto był wyprowadzany *jako zapłata* <sup>874 ipf ps</sup> umar-

12,17. Ów zaś ‘słuch’ *akoe* przychodziłby od Ojca jako źródła ‘dźwięku’ *fone* Jo 5,37. Jezus mówił: „Jak słyszę (Ojca), tak sądzę” Jo 5,30.37. Por. tekst Mt 14,1n oraz przyp. do Mt 13,14.

1 Gr. *par-echo* ‘dostarczać, przyznawać’, od *para* ‘obok-przeciw-przy’ i *echo* ‘trzymać, mieć’.

2 Gr. *ap-echo*, z *apo* ‘od’ i *echo* ‘trzymać, mieć’. Wspólny źródłosłów z *par-echo* 7,4. Przekłady podkładają: „był”.

3 Gr. *skyllo* ‘łupić, rozszarpywać, odzierać’. W N.t. nie są „znaczenia metaforyczne” {7}, lecz dotyczące sfery duchowej. Przekłady: „nie trudź się” – co *kopiaio, kakopateo*. Widoczny nakaz tradycji kościelnej omijania problemów

ły<sup>1300 N pt pf ac</sup> *wyłącznie* jedynorodny<sup>1886</sup> syn<sup>1</sup> matce<sup>D</sup> jego<sup>G</sup>, i ona była wdowa, i tłum tego miasta dostateczny był razem z nią. **7,13** I ujrawszy ją utwierdzający pan zjednoczył się wewnętrznym narząd<sup>2602 ao ps-dp</sup> zgodnie zależnie na niej<sup>D</sup> i rzekł jej: Nie płacz<sup>pr</sup>. **7,14** I przyszedłszy do istoty *dotknięciem* przyczepił sobie zarzewie<sup>347 ao id md</sup> skrzyni<sup>G</sup>, ci zaś dźwigający<sup>N pt pr ac</sup> stawili się<sup>1372 ao ac</sup>, i rzekł: <sup>2</sup>Młodzieniaszku<sup>1917</sup>, tobie powiadam: poddaj się wzbudzeniu w górę<sup>810 ao it ps</sup>. **7,15** I osiadł na górze<sup>177 ao ac</sup> ten umarły, i począł się<sup>389 ao id md</sup> gadać<sup>pr if ac</sup>, i dał<sup>ao</sup> go matce<sup>D</sup> jego<sup>G</sup>. **7,16** Wziął<sup>1681 ao ac</sup> zaś strach wszystkich, i sławili<sup>772 ipf</sup> wiadomego boga powiadając że: Prorok wielki został wzbudzony w górę<sup>810 ao ps</sup> w nas<sup>Dp</sup>, i że: Nałożył baczenie<sup>1099 ao md-dp</sup> wiadomy bóg *aktywnie* na lud<sup>A</sup> swój. **7,17** I wyszedł odwzorowany wniosek ten właśnie w całej<sup>D</sup> Judai około niego<sup>G</sup> i we wszystkiej<sup>D</sup> tej okolicy.

**7,18** I odnieśli nowinę<sup>266 ao</sup> Joannesowi uczniowie jego około wszystkich tych właśnie *spraw*<sup>2094 Gp n</sup>. I wezwawszy istotnie do siebie<sup>N pt ao md-dp</sup> dwóch jakichś<sup>2802 Ap m</sup> z uczniów<sup>Gp</sup> jego<sup>430 G</sup> Joannes **7,19** posłał<sup>2212 ao</sup> istotnie do wiadomego <sup>3</sup>utwierdzającego pana<sup>1666</sup> powiadając: Ty jesteś ten wiadomy <sup>4</sup>w tym czasie przyjeżdżający<sup>1139 N pt pr md-ps-dp</sup>, albo czy <sup>5</sup>innego<sup>123 A</sup> <sup>6</sup>oczekujemy jako istotnie dodatkowego<sup>2397 lp pr id, sb ac</sup>? **7,20** Stawszy się obok-

1 Ten 'urodzony jako jedyny, jedynorodny, jednorodny, jednorodzony syn' *monogenes hyios* jest intrygującą nazwą, gdyż jest identyczna z tytułem Jezusa Jo 1,14.18 3,16.18 1Jo 4,9 (także jako Izaaka Hb 11,17), co może sugerować, iż ów 'młodzieniaszek' *neaniskos* z Nain jest figurą Jezusa. Drugą osobliwością jest użycie matki w dativusie (komu?), i to dwa razy (+7,15), co może być oznacznikiem skierowania aktywności Jezusa ku matce oraz do zależności jego od matki (por. „Czego chcesz ode mnie kobieto?”). *Monogenes* określa też inne osoby (i też typy Jezusa?): Lc 8,42-córka przełożonego synagogi Jaira, 9,38-opętany syn męża z „tłumu niewierzącego i przewrotnego”. Przekłady: „syna matki”.

2Gr. *neaniskos* 'mniejszy lub młodszy młodzieńca *neanias*, młodzieniaszek'. Ma skojarzenia ze zmartwychwstaniem Jezusa: tym słowem określono w Mc 14,51 kogoś stowarzyszonego Jezusowi w prześcieradle, a w 16,5 zmartwychwstałego Jezusa. *Neaniskos* z Lc 7,14 jest zarazem 'jedynorodzony, -dny' *monogenes* 7,12, a tym jest w Jo 1,14.18 syn boga ojca. *Monogenes* był zwany też syn uzdrowiony w Lc 9,38, oraz córka zmartwychwstała w 8,42. Ponadto tak samo jak tu w 7,7, *pais* 'posługujący chłopak' nazywano Jezusa Mt 12,18 Ac 3,13.26 4,30 i jego prototyp Dawida Lc 1,69 Ac 4,25. Czyżby Jezus czyniąc cudy czerpał ze swojego uposażenia duchowego?

3Gr. *kyrios* od *kyros* 'potwierdzenie, utwierdzenie, zatwierdzenie, ustalenie, postanowienie'. Nieoczekiwane określenie Jezusa tytułem starotestamentowego boga. Może dla zaznaczenia różnicy między nim i Joannesem, którego nigdzie tak nie nazwano.

4Gr. *erchomai* w imiesłowie czasu teraźniejszego *ho erchomenos*. Można przetłumaczyć „teraz przychodzący”, ale nie: „który ma przyjść” – co odnosi się do przyszłości, i to warunkowo.

5Gr. *allos*, a w niektórych ważnych źródłach: *heteros* 'ten odmienny z dwóch rodzajów' (jak w Mt 11,3). „Przychodzący” był epitetem chrystusa – a tych oczekiwano dwóch: kapłańskiego i królewskiego. Jan może przyrównuje Jezusa do porządku jako swego podsekreterza (II sekretarza), por. 1P 2,21 *hypo-grammateus*.

6Gr. *pros-dokao*. Przekłady: „mamy oczekiwać” z tą samą uwagą co do *ho erchomenos* w.19. Ponadto przekłady pomijają ważny przyimek *pros-*, przez który zdanie ma bliską analogię do *pros me* w Mt 3,14 i *pros auton* w Jo 1,29. Już wtedy, przed chrztem, Jan miał zastrzeżenia co do sposobu wykonywania misji Jezusa. Przyjmując lekcję z trybem *subiunctivus* (sb) byłyby: „*żeby obecnie* oczekiwaliśmy jako istotnie dodatkowego”. Joannes powątpiewał co do misji Jezusa, mimo że widział gołębicę i słyszał głos 3,22. „Jan chrzciciel miał wątpliwości, czy właśnie Jezus jest zapowiadany przez proroków mesjaszem”, oraz „czy czyny Jezusa wystarczająco świadczą o tym”, mimo że w nich „uwidacznia się działanie samego boga”. Widocznie miała dla niego znaczenie metoda zawładnięcia bogiem. „Me-

przeciw<sup>2145 N pt ao md-dp</sup> zaś istotnie do niego<sup>A</sup> ci mężowie rzekli: Joannes, ten zanurzający *dla pogrążenia i zatopienia*<sup>467</sup>, odprawił<sup>334 ao</sup> nas istotnie do ciebie powiadając: Ty jesteś ten wiadomy *w tym czasie przyjeżdżający* albo czy innego oczekujemy jako istotnie dodatkowego? **7,21** W owej godzinie wypielegnował<sup>1283 ao</sup> wielu od chorób i biczków<sup>1781 Gp</sup> i duchów złośliwych, i ślepych wielu<sup>1</sup> udzielił wdzięczności<sup>2982 ao md-dp</sup> *aby mogli poglądać*<sup>516 ac</sup>. **7,22** I odróżniwszy się *dla odpowiedzi*<sup>N pt ao ps-dp</sup> rzekł im: Wyprawiwszy się<sup>2336 Np pt ao ps-dp</sup> odnieście jako nowinę<sup>ao it</sup> Joannesowi które<sup>2061 Ap n</sup> ujrzeliście<sup>2041 ao</sup> i usłyszeliście<sup>93 ao</sup>: ślepi *ponownie* poglądają poprzez wzniesienie wzroku do źródła w górze<sup>158 pr ac</sup>, chromi depczą wkoło<sup>pr</sup>, trędowaci są oczyszczani<sup>pr ps</sup>, i mający przytępione zmysły<sup>1673</sup> słyszą, umarli<sup>2</sup> są wzbudzani w górę<sup>810 pr md-ps</sup>, żebrzący są zawiadamiani o łatwodogodnej nowinie<sup>pr ps</sup>, **7,23** i szczęśliwy jest który jeźliby nie<sup>3</sup> uznałby się za poprowadzonego do pułapki<sup>2559 ao sb ps</sup> we mnie<sup>D</sup>.

**7,24** *Wskutek* odszedłszy<sup>283 G pt ao ac, Gab</sup> zaś tych aniołów<sup>21 Gp</sup> Joannesa<sup>G</sup>, począł sobie *od prapoczątku*<sup>389 ao md</sup> *aby* powiadać<sup>pr</sup> istotnie do tłumów<sup>Ap</sup> około Joannesa<sup>G</sup>: *Po co*<sup>2803 As n</sup> wysłiście<sup>1016 ao</sup> do wiadomej spustoszonej i opuszczonej krainy<sup>1132 As f</sup><sup>4?</sup> Obejrzeć badawczo<sup>1273 ao md-dp</sup> trzcinę<sup>A</sup> pod przewodnictwem wiatru<sup>219 G</sup> *wahadłowo* chwianą<sup>2512 A pt pr</sup>? **7,25** Ale *po co* wysłiście? Ujrzeć<sup>2041 ao</sup> *nieokreślonego* człowieka<sup>A</sup> w miękkich szatach<sup>1358 Dp</sup> z dwu stron ubranego<sup>149 A pt pf ps</sup>? Zobaczcie-oto ci w szatnym odzieniu<sup>1359 D</sup> <sup>5</sup>będącym w sławie<sup>969 Ds</sup> i w <sup>6</sup>rozpuszcie<sup>2840 Ds</sup> <sup>7</sup>będący poczynającymi spod<sup>2864 Np pt pr ac</sup> w królewskich<sup>484 Dp n</sup> *dworach* są. **7,26** Ale *po co* wysłiście? Ujrzeć proroka<sup>A</sup>? Owszem, powiadam wam, i będące(go) wokół większym nadmiarem<sup>2249 As m,n</sup> *od* proroka<sup>G</sup>. **7,27** Ten właśnie jest około którego<sup>G</sup> *od przeszłości* jest pismem odwzorowane<sup>602 3s pf ps</sup>: Oto odprawiam wiadomego anioła mojego na przód doistotne oblicza<sup>G</sup> twego, który z góry całkowicie sprzętami urządzi<sup>1502 ft</sup> wiadomą drogę twoją w doistotnym przedzie twoim.

---

sjasz miał być sprawiedliwym, a zarazem surowym sędzią eschatologicznym, który miał przeprowadzić nieubłagany sąd nad światem (w tym także nad Izraelem)... Tymczasem postępowanie Jezusa nie miało nic wspólnego z sądem i karą” {317} s.386nn. Według Joannesa ten przybysz miał być ‘doistotnie oczekiwanym’, czyli doistotnym dodatkiem do niego (jako jego *kyrios*), a nie unieważniającym go i zastępującym.

1 gr. *charidzomai* od *charis* ‘wdzięczność’. Kościelne znaczenie: „łaska”, skąd byłoby: ‘udzielił *niezasłużonej* łaski’  
2 Argument z cudów nie był przykonujący dla samego Jezusa, n.p. Mt 7,22 12,27 24,24, oraz wobec cudów magów i czarnoksiężników. Zaś głoszenie nadziei ubogim i zdeklasowanym był znanym chwytem demagogicznym.

3 Gr. *skandalidzo*, często przypisywane Jezusowi, może jako schwytanemu przez szatana lub nawet jako synowi szatana Lc 11,15-19. Źródłowe słowo *skandalon* ‘pułapka z zapadką’ jest Petroszem-szatanem wobec Jezusa Mt 16,23.

+Lc 17,2. Przekłady pomijają drastyczność i bezwzględność pułapki, łagodząc: „zwątpi”, „zgorzszy”.

4 Możliwe jest postawienie znaku zapytania w miejscu pierwszym lub w drugim.

5 Gr. *en-doksos*. Ale takie dzieła czynił Jezus Lc 13,17.

6 Gr. *tryfe* ‘rozpasanie, rozpusta, zmysłowość, rozkoszność’ (+2P 2,13), też ‘arogancja, buta’ {6}, od *thrypto* metaforycznie ‘być rozkosznym, rozpustnym’, właściwie zaś ‘być roztartym, rozkruszonym, połamanym, zmiekkczonym’. Przekłady uniewinniająco: „w zbytka”, „w przepychu”. Może służy ukryciu *tryfe* jako metody ‘poczynania spod’ *hyp-archo* ówczesnych „królewskich” dworów.

7 Gr. *hyp-archo* od *hypo* ‘pod’ i *archo* ‘rządzić’. Może paralelnie ta “rozpusta” jest drugą, oddolną, zwierzącą metodą ubierania; wtedy ‘sława’ *doksa* (w przym. *en-doksos* ‘będący w sławie’) byłaby jej odgórną stroną partnerską.

**7,28** Powiadam wam, *jakiś* większy w <sup>1</sup>plciowo zrodzonych <sup>574</sup>Dp m z kobiet <sup>Gp</sup> od Joannesa <sup>G</sup> żaden *nie jakościowo* jest; ten wiadomy zaś <sup>2</sup>mniejszy <sup>1862</sup>N m comp w tej wiadomej królewskiej władzy <sup>Df</sup> tego wiadomego boga <sup>G m</sup>, większy jego <sup>G m</sup> *jakościowo* jest.

**7,29** I wszystkich lud który usłyszał <sup>N pt ao ac</sup> i dzierżawcy poborów z pełnych urzędywistnień <sup>2779</sup>Np <sup>3</sup>usprawiedliwili <sup>746</sup>ao tego wiadomego boga poddawszy się zanurzeniu <sup>464</sup>N pt ao ps w zanurzenie <sup>A</sup> Joannesa <sup>G</sup>; **7,30** zaś farisaioi i stróże przydzielonego obyczajowego Prawa <sup>1940</sup> tę <sup>4</sup>chęć <sup>528</sup> tego boga <sup>G</sup> unieważnili *przez odmówienie miejsca na położenie* <sup>59</sup>ao do siebie samych <sup>799</sup>Ap, nie poddawszy się zanurzeniu <sup>464</sup>N pt ao ps pod przewodnictwem jego <sup>G</sup>.

**7,31** Komu więc upodobnię tych wiadomych <sup>Ap</sup> <sup>5</sup>genetycznego rodzaju <sup>565</sup>Gs f tego właśnie <sup>Gs f</sup>, i komu są podobni? **7,32** Podobni są dzieciom <sup>D n</sup>, tym w rynku odgórnie siedzącym jako na swoim <sup>1410</sup>D n pt pr md-ps-dp i zwracającym się gło-

1 Gr. *gennetos* (=Mt 11,11) od *gennao* ‘płodzić, genetycznie rodić’. Odnosi się to do ziemskich ludzi. Co innego niż *tikto* ‘wydać na świat, narodzić’ (rozróżnione w Jo 18,37). Stwierdzenie to o tyle zaskakujące, że również Jezus i Chrystus (z d.św.) był zaliczany do zrodzonych na sposób *gennao* z kobiety: Mt 1,16 1,20-z d.św. 2,1.4-Chr. Lc 1,35-syn boga z d.św. i z Marii) Jo 18,37. Autorka {221} zauważa, że „urodzony z niewiasty nie oznacza <każdy>, lecz jest starą bliskowschodnią obelgą oznaczającą bękarta” s.110.

2 Gr. *mikroteros* ‘mniejszy’, comparativus od *mikros* (w stopniu najwyższym superlativus „najmniejszy” byłoby w N.t. nieregularne *elachistos* {6}{7}). Nie wiem jak przekłady (choć nie {1}) dają „najmniejszy”. „Ten wiadomy mniejszy w kr. władzy boga” to może mówiący to, Jezus Chrystus. Jezus specjalnie honoruje ludzi małych, niskiego wzrostu +Lc 19,3 Mt 10,42 18,6.10 Mc 9,42, nawet ‘małą trzódkę’ *poimnion* kościoła Lc 12,32. To przeciwstawianie “mniejszych” “większym” mogło mieć powód w niskim wzroście Jezusa (tak Orygenes, apokryfy), co mogło wynikać z pochodzenia od rasy małych ludzi (‘innego rodzaju’ 17,18? kosmitów zainstalowanych w “królewskiej władzy” - duchu św., a cieleśnie w Marii?). Rasowe pojmowanie “małych” można wnosić z przedstawionych kontrastowo ‘człowiekach rasy tej’ *anthropoi tes geneas tantes* 7,31. Także Iosue (w LXX ‘Jezus’) w Ex 33,11 nazwany jest ‘młodym, chłopcem’ gr. *neos*, a cóż innego niż niski wzrost i dziecięce proporcje ciała mogło znaczyć to określenie u męża, który już był wodzem w bitwie Ge 17,9-13? Wśród tytułów chrystologicznych Jezusa w “Komentarzu do Psalmów” Augustyna {47}s.58, jest ‘dziecię’ łac. *infans*. Por. {47} s.223n.

3 Gr. *dikaioo* ‘usprawiedliwić, uznać za słuszne’, także w LXX *CDK* ‘usprawiedliwić’. „Usprawiedliwić boga” – czy to przejaw „partnerskiego stosunku” do boga? Nie tylko Łukasz uznaje ludzi władnych do “uznania boga za sprawiedliwego”, też Paweł w Rm 3,4, również w odniesieniu do chrystusa w 1Tm 3,16. Żydzi uważali nawet, że boga można w sobie ‘unieważnić’ *a-theteo* 7,30, zaś prymas Wyszyński nauczał, iż bogu można rozkazywać! (Aten. Kapł. nr 310 s.165). Przekłady: „przyznawali słusność Bogu”, „wielbili sprawiedliwego Boga”. Tylko {1} „uznali za sprawiedliwego boga”. {11} bierze w nawiasy w. 29-30 - bez uzasadnienia. Taki władczy stosunek do bóstwa to magia.

4 Gr. *boule* ‘chęć, zamysł, rada, plan’. Wedł. Mt 3,7 faryzeusze przychodzili na zanurzenie Joannesa, ale się między sobą spierali Jo 3,25: zanurzenie bowiem kończyło Zakon Lc 16,16, a oni nie uznawali boga poza Zakonem.

5 Gr. *genea* ‘ród, pochodzenie, plemię’. Od źródła *genos* ‘źródło pochodzenia, rodzaj, rasa, klasa pochodzeniowa’ (też demonów, języków, dźwięków), łac. *gens*. *Genos* jest ważne do ustalenia znaczenia *genea*, bo może być pojmowany <sup>1</sup>diachronicznie (zasadniczo i najczęściej lub zawsze), jako ‘rodzaj, rasa’, a w poszerzeniu ‘narodowość’ {7} (Mc 7,26 Ac 4,36 7,13.19 Ph 3,5, także duchowa 1P 2,9, i w tym znaczeniu jest podstawą rasizmu, o który nieraz ociera się Jezus Mc 7,26n Mt 13,47n i Paweł G 1,13n. Natomiast w znaczeniu <sup>2</sup>synchronicznym „rodzina” (Ac 7,13 wątpliwe) właściwie nie występuje. Analogicznie *genea* w N.t. może znaczyć <sup>1</sup>ciąg pochodzeniowy, plemię, klasa’ jako ciąg wielu pokoleń, lub według kościelnych tłumaczy <sup>2</sup>generacja, pokolenie’ żyjących w tym samym czasie, choć za-klasyfikowanie bywa „niepewne” {7}. Różne od *file* ‘plemię’ i od *genos* ‘rodzaj’ Mt 17,7 przeciw 17,21. Przekłady w tekstach mocno obciążających *genea* ‘ród’ Izraelski zawężają zakres znaczeniowy *genea* do <sup>2</sup>okresu życia Chrystusa i apostołów, dając: „to pokolenie”.



sem istotnie ku<sup>2426 D n pt pr ac</sup> wzajemnym<sup>Dp</sup>, które<sup>2061 Np n</sup> jako jedno powiada<sup>3s pr</sup>:  
<sup>1</sup>Zagraliśmy na dętym powietrznym instrumencie<sup>421 ao</sup> wam, i nie<sup>2</sup>zatańczyliście<sup>2060 ao</sup>; wyrzekliśmy treny pogrzebowe<sup>1306 ao</sup>, i nie zapłakaliście<sup>1564 ao</sup>. **7,33** Przyszedł<sup>1139 pf</sup> bowiem niewiadomy<sup>N pt pr</sup> Joannes, ten zanurzytel dla pogrążenia i zatonienia, nie jedzący<sup>N pt pr</sup> <sup>3</sup>chleb<sup>A</sup> ani również nie pijący wina, i powiadacie: Jakieś bóstwo pochodzące od daimona<sup>608 As</sup> ma-trzyma<sup>1202</sup>. **7,34** Przyszedł wiadomy syn wiadomego człowieka jedzący i pijący, i powiadacie: Zobaczcie-oto jakiś człowiek żarłok i winopijca, przyjaciel dzierżawców poborów z pełnych urzeczywistnień i uchybiających celu. **7,35** I <sup>4</sup>doznała usprawiedliwienia i uwolnienia<sup>746 3s ao id ps</sup> ta <sup>5</sup>mądrość<sup>2591</sup> od<sup>289</sup> wszystkich<sup>2193 Gp n</sup> tych <sup>6</sup>wydanych na świat potomków<sup>2769 Gp n</sup> swoich<sup>430 Gs f</sup>.

**7,36** Wzywał do uwyrażnienia się<sup>1141 ipf</sup> zaś ktoś go <sup>7</sup>z farisaiosów<sup>Gp</sup> aby zjadłby<sup>1143 ao sb</sup> wspólnie z nim<sup>G</sup>. I wszedłszy do domu<sup>1994 A</sup> tego farisaiosa został skłoniony z góry w dół do stołu<sup>1473 ao id ps</sup>. **7,37** I oto kobieta taka która<sup>2067 Ns f</sup> była w tym mieście uchybiająca celu<sup>135</sup>, i poznawszy<sup>1071 Ns f pt ao ac</sup> że z góry w dole leży<sup>1470 pr</sup> w domostwie<sup>1986 D</sup> tego farisaiosa, <sup>8</sup>odprowadziwsza jako zapłatę<sup>1605 Ns f pt ao ac</sup> alabastrowe naczynie<sup>100</sup> pachnidła<sup>G</sup> **7,38** i stawiwszy się<sup>1372 N f pt ao ac</sup> <sup>9</sup>do tyłu

1 Trudno ustalić źródło symboliki fletu: materiał, kształt, czynnik (powietrze), dwie niezależne piszczałki? Z paraleli do w.33 zdaje się wynikać flet jako instrument Joannesa (z trenów zaś - jako syna człowieka).

2 'Tańczyć' gr. *orcheomai*. Takim tańczącym przed arką był Dawid, który w podskokach się 'odsłonił, obnażył' *apokalypto*, zapewne aż do fallusa, jak 'nicpoń, łajdak' hebr. *RIK* 2S 6,20, co skrytykowała córka pierwszego dostojnego Chrystusa Saula. Tak też Apokalipsa Jana 'odsłania' Jezusa Chrystusa Ap 1,1.

3 Niejasne jest jego pożeranie owadów (wyposażonych w metamorfozę - pozorną śmierć i zmartwychwstanie), bo lud, który „miał go za proroka” z pewnością dostarczyłby mu normalnej ludzkiej strawy. Może to jego bóg nakazał mu: Do miasta nie wchodzi! (jak przystało do obywatela miejskiego młodszy syn Lc 15,15, typ Jezusa).

4 Gr. *dikaioo* 'uznać za sprawiedliwego, usprawiedliwić'. Według katolickiego słownika {7} mowa tu (i w Mt 11,19) „o uznaniu mądrości za sprawiedliwą”, zaś z przyimkiem *apo* 'od' „usprawiedliwiać w sensie uwalniać od czegoś”. Przekład BT oględnie: „wszystkie dzieci mądrości przyznały jej słusność” – bez uwzględnienia przyimka *apo* 'od', tworzącego sens: usprawiedliwienia i uwolnienia mądrości od tych dzieci, t.j. od 'rodu' izraelskiego.

5 Chyba to mądrość boża, por. w.29. W Lc 11,49 mądrość boża jest odniesiona do założenia świata i do Abla. Czym tam była? Ewą, matką Abla? Tu bóg-mądrość wydała na świat dwóch potomków: starszego Joannesa z ciała kobiety („niewolnicy”? G 4,21-31) i młodszego płciowego (oblubieniec) syna Jezusa z ducha św., Syjonu („wolnej”?). Obaj są 'słowem' *logos* zasadniczo tego samego boga; obaj głoszą mądrość bożą, choć każdy w inny sposób {317}. Jezus chrystus stał się "boga 'mocą' *dynamis* i boga 'mądrością' *sofia*" 1C 1,24. "Została usprawiedliwiona" może znaczyć: musiała zamknąć swój ziemski obieg bytowy w tych dwóch swoich potomkach, i „sprawiedliwie” wycofała się do nieba.

6 Gr. *teknon* 'dziecko, potomek', od *tikto* 'wydawać na świat'.

7 Wzajemna bliskość Jezusa i faryzeuszy widoczna też w Lc 11,37 14,1 Jo 3,1 oraz w uznawaniu zmartwychwstania, anioła i ducha Ac 23,8, a w konsekwencji też chrystusa.

8 Gr. *komidzo* 'odzyskać, odprowadzić jako łup, zapłatę, nagrodę' +Mt 25,27. Przekłady chudo: „przyniosła”.

9 Gr. *opiso* - przysłówek od *opis* 'wstecz, w tył, tyłem'. Zwyczajem starożytnych przy jedzeniu Jezus leżał na boku na sofie. Jawnogrzezniczka „stała z tyłu (lub do tyłu) przy nogach. Taki układ jawnogrzezniczki wskazuje, iż dla tych czynności musiała się pochylić, by włosy sięgnęły nóg, przyjmując tym samym pozycję seksualną „tyłem” do jego głowy. Nogi i biodra w Biblii bywają synonimem części płciowych. Inne elementy opisu też wskazują na sytuację in-

2033 obok-przeciw-pomijając<sup>2139</sup> nogi<sup>2354 Ap</sup> jego, płacząc łzami poczęła sobie aby kropić nogi jego i włosami głowy swojej wycierała<sup>882 ipf ac</sup>, i odgórnie czule pocałunkami lubiła<sup>1509 ipf ac</sup> nogi jego i <sup>104 ipf</sup> namaszczała tym pachnidłem. **7,39** Ujrzawszy zaś ten farisaios który wezwał<sup>1439 N pt ao</sup> go rzekł w sobie samym powiadając: Ten właśnie jeżeliby<sup>826</sup> był<sup>834 ipf id ac</sup> prorok, rozeznawał<sup>585 ipf id ac</sup> by kto i skąd pochodząca<sup>2347</sup> ta kobieta, taka która<sup>2067 N f</sup> *dotykaniem* przyczepia sobie zarzewie<sup>347 pr id md</sup> jego<sup>G</sup>, że uchybiająca celu *jakościowo* jest. **7,40** I odróżniwszy się Jezus rzekł istotnie do niego: Simonie, mam tobie coś rzec<sup>837 ao</sup>. Ten zaś: Nauczycielu, rzeknij<sup>ao it</sup>, mówi<sup>2925 3s pr</sup>. **7,41** Dwaj dłużni należność<sup>Np</sup> byli pożyczającemu na procent<sup>617 D m</sup> jakimś: jeden był dłużny<sup>2100 ipf</sup> denary<sup>Ap n</sup> pięćset<sup>Ap n</sup>, zaś odmienny - pięćdziesiąt<sup>indecl</sup>. **7,42** *Wobec* nie mających<sup>1202 Gp m pt pr</sup> ich<sup>Gp</sup> aby oddać<sup>299 ao</sup>, obydwu<sup>2</sup> udzielił wdzięczności<sup>2982 3s ao md-dp</sup>. Kto więc z nich<sup>Gp</sup> przez liczniejsze<sup>As n</sup> <sup>3</sup>będzie miłował<sup>15 ft id ac</sup> go? **7,43** Odróżniwszy się *dla odpowiedzi* Simon rzekł: Podejmuję *przypuszczenie*<sup>2883 pr</sup> że któremu w to liczniejsze<sup>2288 As n</sup> udzielił wdzięczności<sup>2982 ao md-dp</sup>. Ten zaś rzekł mu: Należyście *prostpadle*<sup>2049</sup> rozstrzygnąć<sup>1642 ao</sup>. **7,44** I obrócony<sup>2639 N pt ao ps</sup> istotnie do tej kobiety<sup>A</sup>, Simonowi mówił<sup>2925 ipf,ao ac</sup>: Poglądasz tę właśnie<sup>2094 Af</sup> kobietę? Wszedłem<sup>846 ao</sup> *do należącego do* ciebie<sup>2643 G</sup>, do tego domostwa<sup>A</sup>; wodę<sup>As</sup> mi na nogi<sup>2354 Ap</sup> nie dałeś<sup>734 ao</sup>; ta właśnie<sup>2094 N f</sup> zaś łzami skropiła<sup>536 ao</sup> *należące do* mnie<sup>G</sup>, nogi, i włosami swymi wytarła<sup>882 ao</sup>. **7,45** Pocałunek mi nie dałeś; ta właśnie zaś od której *pory*<sup>2061 Gs f</sup> <sup>4</sup>wszedłem<sup>1s,3p ao</sup> nie przerwała<sup>690 ao</sup>, odgórnie czule pocałunkami lubiąc<sup>1509 N f pt pr</sup> *należące do* mnie<sup>G</sup>, nogi. **7,46** Oliwą głowę moją nie namaściłeś<sup>104 ao</sup>; ta właśnie zaś pachnidłem namaściła<sup>ao</sup> nogi moje<sup>Gs</sup>. **7,47** Którego<sup>2061 Gs m,n</sup> *czynu* wdzięczność<sup>2984 As</sup> powiadam ci: puszczone od siebie są *od przeszłości*<sup>39 pf ps</sup> uchybienia jej<sup>G</sup>, te wieloliczne<sup>2329 Np f</sup>, <sup>5</sup>że umiłowała<sup>15 ao</sup> *przez wieloliczne*<sup>As n, adv</sup>; któremu<sup>Ds m</sup> zaś niewieloliczne<sup>Ns n</sup> jest puszczone od sie-

tymną, zwłaszcza, że mowa o ‘grzesznicy’ *hamartolos*, t.j. o prostytutce {146}s.173. Może też stała *opiso* gdyż uznała taki kierunek seksualny za właściwy Jezusowi. Por. jego cielesną bezpłciowość i psychiczną kobiecość. Śmiałość, z jaką jawnogrzesznica przyszła do faryzeusza i do Jezusa, oraz jej intymne czynności, każą zastanowić się nad zażyłością stosunków, jakie ich łączyły. Już samo „rozwiązanie włosów przez kobietę w obecności obcych mężczyzn w ówczesnej kulturze uważano za coś bardzo nieprzyzwoitego” {317}. Tak samo namaszczenie nóg a nie głowy, i to przy dość osobliwej pozycji. Por. przyp. do Jo 12,3, gdzie taki gest jest zapowiedzią ukrzyżowania (krzyż – vulva?).

1 ‘Namaszczała’ gr. *aleifo* +7,46. Namazanie jest synonimem ‘pomazania’ *MszCh, chrjo*, n.p. Nu 3,3 ex 40,15. „Kobieta ta nie była osobą odpowiednią do namaszczenia Chrystusa” {99-6} s.283. Jest to „jedyny akt namaszczenia” żywego Jezusa {221} s.81.

2 Gr. *charidzomai*. Niekiedy też: ‘wydać stronicze orzeczenie’, „udzielić *niezasłużonej* łaski”

3 7,41-47. Więc Jezus rozgrzeszał okazujących mu osobistą miłość? Jest to rozgrzeszanie interesowne i egoistyczne. P. przyp. do Lc 6,31-38.

4 „Od kiedy wszedłem” sprzeczne z w.37: „poznawszy, że (Jezus) leży w domu” {317}.

5 sens nie jest jednoznaczny {317}.

bie<sup>439 3s pr ps</sup>, *przez* niewieloliczne<sup>As n, adv</sup> miłuje<sup>pr</sup>. **7,48** Rzekł zaś jej: <sup>1</sup>Puszczone od siebie są *od przeszłości*<sup>3p pf ps</sup> twoje<sup>G</sup> uchybienia. **7,49** I poczęli sobie *od prapoczątku*<sup>389 ao md</sup> ci do razem leżący wstecz - w górę do posiłku<sup>Np pt pr md-ps-dp</sup> *aby* powiadać w sobie samych<sup>Dp</sup>: Kto ten właśnie jest który i uchybienia<sup>Ap</sup> puszcza od siebie<sup>pr ac</sup>? **7,50** Rzekł zaś istotnie do tej kobiety: To przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279</sup> twoje *trwale* ocaliło<sup>2742 3s pf ac</sup> cię; wyprawiaj się<sup>pr</sup> <sup>2</sup>do sfery pokoju<sup>A</sup>.

**8,1** I stało się w tym *czasie*<sup>Ds m</sup> z góry z konsekwencji następnie, i on podróżował na wskroś<sup>752 ipf</sup> w dół w *jakieś* miasto<sup>A</sup> i otwartą wiejską osadę<sup>As</sup> ogłaszając<sup>Np pt pr</sup> i oznajmiając się jako łatwodogodną nowinę<sup>1160 N pt pr md</sup> wiadomą królewską władzę<sup>A</sup> wiadomego boga<sup>G</sup>, i ci dwunastu razem z nim<sup>D</sup> **8,2** i kobiety *jakieś*<sup>2802 Np f</sup> które<sup>2061 Np f</sup> były<sup>ipf</sup> wypiełgnowane<sup>1283 N pt pf ps</sup> od *jakichś* duchów<sup>Gp</sup> złośliwych i słabości, <sup>3</sup>Maria ta zwana<sup>1439 N pt pr ps</sup> Rodem z Wieży, od której<sup>2061 G</sup> bóstwa *pochodzące od daimonów*<sup>Np n</sup> siedem *jako jedno przedtem* wyszło<sup>1016 3s ppf</sup>, **8,3** i <sup>4</sup>Joanna żona Chuzasa<sup>G</sup> nawracającego w *możliwość* nadzorcy<sup>1114 G</sup> Herodasa<sup>G</sup>, i Susanna, i odmienne wieloliczne takie które<sup>2067 Np f</sup> usługiwały<sup>682 ipf</sup> im z środków poczynania spod<sup>2864 Gp n pt pr</sup> *przynależnych* im<sup>Dp f</sup>.

**8,4** *W następstwie* dla razem nacierającego<sup>2700 G pt pr ac, Gab</sup> zaś *dręczącego* tłumy wielolicznego i w *następstwie* tych<sup>Gp m</sup> *zamieszkałych* w dół w *jakieś* miasto<sup>A</sup> dla nadto wyprawiających się<sup>1094 Gp pt pr md-ps-dp</sup> istotnie do niego<sup>A</sup>, rzekł przez-z<sup>665</sup> porównania<sup>Gs</sup>: **8,5** Wyszedł ten siejący<sup>2597 N m pt pr</sup> *od tego*<sup>1966 Gs n</sup> *które skłania* zasiać<sup>2597 ao</sup> to siewne ziarno<sup>2607 As</sup> jego<sup>G m, n</sup>. I w tym<sup>1966 Ds n</sup> *które skłonny* siać<sup>2597 pr, Aci</sup> *czyniło* go<sup>A m</sup>, któreś<sup>2061 Ns n</sup> wprawdzie padło<sup>2276 ao</sup> <sup>5</sup>obok-przeciw pomijając<sup>2139</sup> <sup>6</sup>drogę<sup>A</sup> i zostało z góry zdeptane<sup>1493 3s ao ps</sup> i wiadome *istoty* latające<sup>2258 Np n</sup> wiadomego nieba<sup>Gs</sup> *jako jedna* z góry zjadła<sup>1516 3s ao</sup> ono<sup>430 As n</sup>. **8,6** I odmienne<sup>1154 Ns</sup> z góry padło<sup>1496 3s ao</sup> aktywnie na skałę<sup>A</sup> i pobudzone do utworzenia pędu<sup>2966 Ns n pt ao ps</sup> zostało wysuszone<sup>1963 ao ps</sup> przez to<sup>As n</sup> *które warunkowało*

1 Nie bardzo wiadomo, kto miałby odpuścić jej grzechy: bóg czy Jezus, por. {317}.

2 Zwrot "iść do pokoju" jeszcze w uzdrowieniu kobiety z krwotokiem w Lc 8,48. 'Pokojem' *eirene* był Jezus Lc 24,36 Jo 20,19.21 E 2,14. Jednakże z tekstu nie wynika, by po tym zdarzeniu kobieta rozpoczęła normalne życie w społeczeństwie. Czy także ta kobieta, jak (jako) Maria Magdalena, dołączyła do orszaku Jezusa (Lc 8,1-3)?

3 Popularnie: Maria Magdalena. Od VI w. (od papieża Grzegorza Wielkiego) aż do ostatnich dni kościół katolicki utożsamiał ją z nierządnicą z Lc 7,37-50. Także współcześnie dostrzega się fakt, iż nota o M.M. z Lc 8,8 pojawia się bezpośrednio po tej nierządnicy. Można dodać, iż "liczne grzechy" z 7,47 z łatwością mogą odpowiadać "siedmiu demonom" z 8,2, gdyż siódemka symbolizowała kompletną liczbę.

4 Raczej wiedzieli – zarówno Jezus jak i nadzorca Heroda – skąd Joanna znacznymi sumami wspomaga przeciwnika swojego męża i króla (Lc 13,31 23,11 Mc 3,6). Wtedy nadzorca podpadałby pod typ "rozprasającego majątność swego pana" z Lc 16,1, znajdującego uznanie Jezusa 16,8-9. Czy Jezus był utrzymankiem kobiet, gardzących więzią z mężem, a w nim z człowiekiem? Także wśród uczniów Jezusa byli ludzie bogaci, jak Józef z Arymatei Mt 27,57, lecz o nich nie wiadomo, by wspomagali Jezusa.

5 t.j. przy drodze.

6 Czyli szlak człowieków.

nie mieć<sup>1202 pr</sup> wilgoć<sup>1353 As</sup>. **8,7** I odmienne padło<sup>2276 ao</sup> w środkowym *miejscu*<sup>Ds n</sup> cierni<sup>Gp f</sup> i razem pobudzone do utworzenia pędów<sup>2683 Np f pt ao ps</sup> te ciernie przez uduszenie odłączyły<sup>328 3p ao</sup> ono<sup>430 As n</sup>. **8,8** I odmienne<sup>Ns n</sup> padło do tej wiadomej ziemi<sup>A</sup>, tej dobrej<sup>11 A</sup>, i pobudzone do utworzenia pędu uczyniło<sup>2314 ao</sup> owoc<sup>As m</sup> stokratny<sup>As m, Ap n</sup>. Te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> powiadając przygłaszał<sup>2968 ipf ac</sup>: Ten mający uszy *aby* słuchać<sup>pr</sup>, niech słucha<sup>pr</sup>.

**8,9** Nadto wzywali do wyrażenia się<sup>1060 ipf</sup> zaś go uczniowie jego, kto *i co*<sup>2803 Ns m, f</sup> to właśnie<sup>Ns f</sup> życzeniowo jest<sup>834 3s pr op ac</sup> to porównanie<sup>Ns f</sup>. **8,10** Ten zaś rzekł: Wam *od przeszłości* jest dane<sup>734 pf ps</sup> rozeznąć<sup>585 ao</sup> te tajemnice królewskiej władzy<sup>f</sup> wiadomego boga, tym zaś pozostałym w porównaniach; <sup>1</sup>aby poglądając<sup>Np pt pr</sup> nie poglądaliby<sup>pr sb</sup> i słuchając nie puszczałiby razem *ze swoim rozumowaniem*<sup>2713</sup>. **8,11** *Jakościowo* jest zaś to właśnie<sup>f</sup> porównanie<sup>f</sup>: Siewne ziarno<sup>Ns m</sup> jest odwzorowany wniosek<sup>1726</sup> wiadomego boga. **8,12** Ci<sup>Np m</sup> zaś obok-przeciw pomijając drogę są ci <sup>2</sup>usłyszawszi<sup>Np m pt ao</sup>; zatem przylatuje<sup>1139</sup> <sup>3</sup>diabeł i unosi<sup>70</sup> ten odwzorowany wniosek <sup>4</sup>od<sup>289</sup> serca ich aby nie przekonująco uwierzytelniwszy<sup>Np pt ao ac</sup> zostaliby ocaleni<sup>2742 3p ao sb ps</sup>. **8,13** Ci zaś na skale<sup>G</sup>, którzy gdyby usłyszaliby<sup>ao sb</sup>, wspólnie z rozkoszą<sup>2980 Gs</sup> przyjmują odwzorowany wniosek; i ci właśnie korzeń<sup>As</sup> nie mają, którzy istotnie do stosownego momentu<sup>A</sup> przekonująco uwierzytelniają, i w stosownym momencie doświadczania<sup>2210 G</sup> odstawiają się<sup>440 pr md</sup>. **8,14** To zaś do cierni<sup>Ap</sup> padłe<sup>2276 Ns n pt ao</sup>, ci właśnie są którzy usłyszeli<sup>Np pt ao</sup>, i pod przewodnictwem trosk<sup>Gp</sup> i majątku i rozkoszy środków pędzenia życia<sup>510 Gs</sup> wyprawiając się<sup>Np pt pr</sup> są razem duszeni<sup>pr ps</sup> i nie przynoszą pełnego urzeczywistnienia<sup>2774 pr</sup>. **8,15** To zaś w odpowiedniej<sup>1440 D</sup> ziemi, ci właśnie są tacy którzy<sup>2067 Np m</sup> w sercu <sup>5</sup>odpowiednim<sup>1440</sup> i dobrym<sup>11</sup> usłyszawszy odwzorowany wniosek <sup>6</sup>z góry zatrzymują<sup>1519</sup> i przynoszą owoc w wytrwałości pozostawiania pod<sup>2887 D</sup>.

**8,16** Żaden zaś kaganek<sup>1742 m</sup> zażęgłszy<sup>347 N pt ao ac</sup> *nie* zasłania go<sup>A</sup> sprzętem materialnego urzędnika<sup>2563</sup> albo pod spodem<sup>2879</sup> <sup>7</sup>łóża<sup>G</sup> kładzie, ale na wierzchu kaganicy<sup>1741 G f</sup> kła-

1 {317} łagodzi wypowiedź Jezusa tłumacząc spójnik 'aby' *hina* wyjątkowo przez „tak że”, lecz proponowane znaczenie nigdzie nie występuje z trybem warunkowym, nawet w powołanych przykładach typu Mt 1,22 2,15 4,14 12,17 {1} {7}.

2 T.j. tylko usłyszawszi, gdyż będąc poza ludzką drogą, nie mogli zrealizować. W przeciwieństwie do tych z 8,15.

3 „Latające nieba” odpowiadają szatanowi, który w fazie zstępującej ‘z góry zjada’, oraz diabłu, który w fazie naziemnej i wstępującej, przyleciawszy na ziemię „unoszi” z ziemi.

4 Gr. przyimek *apo* ‘od’ oznacza pochodzenie pełnomasowe, ogólne, zewnętrzne (*ek* - zaiste, wewnętrzne) {6}; oznacza więc logosa, do którego ziemscy ludzie jeszcze “nie wtwardzili”, i nie nabrał on ziemskich związków. – W przeciwieństwie do związku wyrażonego przyimkami *eis* w Mc 4,15 i *en* Mt 13,19, które określają wniknięcie logosu.

Ważne dla porównania diabła (tu w Lc 8,12) z paralelnym szatanem (w Mc 4,15 - ale Mc nie zna diabła) i z *ponerossem* (w Mt 13,19).

5 „Odpowiedni i dobry” to słynne starożytne określenie moralnego ideału “*kalos k(ai)agatos*”, w sumie: ‘doskonały, szlachetny’. Por. przyp. do Lc 6,48.

6 Gr. *kat-echo* ‘z góry trzymać’, stąd ‘panować nad, osiąść (o bogach)’. Rodzaj terminacji, sprawiającej owoc.

7 {317} zwraca uwagę, iż „łóża były w domach bogaczy. Ludność palestyńska spała na podłodze lub na ławie z cegły; pod tego rodzaju <łóżkiem> nie da się nic postawić”.

dzie, aby ci dostający się<sup>Np pt pr</sup> poglądaliby<sup>pr sb</sup> to światło. **8,17** Nie bowiem jest *jakieś* ukryte<sup>Ns n</sup> które nie jawne stanie się<sup>584 3s ft id md-dp,</sup> ani odłączone przez ukrycie<sup>Ns n</sup> które żadną metodą nie zostałyby rozeznane<sup>585 3s ao sb</sup> i do jawnego<sup>As n</sup> *nie* przyszłoby<sup>1139 ao sb.</sup> **8,18** Poglądajcie więc jakże słyszycie<sup>pr;</sup> 'który ewentualnie<sup>154</sup> bowiem teraz ewentualnie ma<sup>1202 pr sb ac,</sup> będzie dane<sup>734 3s ft id ps</sup> jemu; i który ewentualnie nie teraz ewentualnie ma, i które<sup>As n</sup> wyobraża sobie<sup>766 pr id ac</sup> mieć<sup>1202 pr if ac,</sup> będzie uniesione<sup>70 3s ft id ps</sup> od niego.

**8,19** Stała się obok-przeciw<sup>2145 3s ao md-dp</sup> zaś istotnie do niego<sup>A</sup> matka i bracia jego, i nie mogli<sup>779 ipf</sup> osiągnąć bożym zrządzeniem spotkania razem z<sup>2725 ao</sup> nim<sup>D</sup> przez tłum<sup>A.</sup> **8,20** Została odniesiona nowina<sup>266 3s ao ps</sup> zaś jemu: Określona matka twoja i określone bracia twoi stawili się<sup>1372 pf</sup> na zewnątrz ujrzyć<sup>2041 ao</sup> chcąc<sup>1276 Np pt pr</sup> cię. **8,21** Ten zaś odróżniwszy się dla odpowiedzi<sup>pt ao</sup> rzekł istotnie do nich: *Nieokreślona* matka moja i *nieokreśleni* bracia moi ci właśnie *jakościowo* są ci ten wiadomy odwzorowany wniosek wiadomego boga<sup>G</sup> słuchający i czyniący<sup>2314 Np pt pr.</sup>

**8,22** Stało się zaś w jednym z tych dni<sup>Gp,</sup> i on wstąpił<sup>938 ao</sup> do *jakiegoś* statku<sup>A</sup> i uczniowie jego, i rzekł istotnie do nich: *Może przejechalibyśmy na wskroś*<sup>738 1p ao sb</sup> do tego<sup>As n</sup> brzegu na przeciwległym krańcu<sup>2223</sup> jeziora<sup>1721.</sup> I zostali zawiedzeni na górę<sup>166 3p ao ps.</sup> **8,23** *W następstwie* unoszących się w żegludze<sup>2292 Gp pt pr ac, Gab</sup> zaś ich<sup>Gp,</sup> zasnąwszy odłączył się<sup>448 ao ac.</sup> I zstąpiła na dół<sup>1455 ao</sup> burza<sup>1677</sup> wiatru<sup>219 Gs</sup> do jeziora i byli do razem dopełniani<sup>2678 3p ipf ps</sup> i byli w niebezpieczeństwie<sup>1559 ipf ac.</sup> **8,24** Przyszedłszy do istoty<sup>2400 Np pt ao</sup> zaś rozbudzili w górę<sup>735 ao</sup> go powiadając: <sup>2</sup>Stojący na *tym* nadzorco<sup>1104,</sup> stojący na *tym* nadzorco, jesteśmy odłączani przez zatracenie<sup>ps-md.</sup> Ten zaś na wskroś rozbudzony w górę<sup>735 N pt ao ps</sup> nadał naganne oszacowanie<sup>1112 ao</sup> temu wiatrowi i kołyszącemu ruchowi opłukiwania<sup>1586 Ds</sup> tej wody<sup>2855 Gs;</sup> i zaprzestały się<sup>2201 3p ao md,</sup> i stał się<sup>ao</sup> spokój. **8,25** Rzekł zaś im: Gdzie przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279</sup> wasze? Przestraszywszy się<sup>2938 pt ao</sup> zaś zdziwili się<sup>1270 ao</sup> powiadając<sup>pt pr</sup> istotnie do wzajemnych: Kto zatem ten właśnie *jakościowo* jest że i wiatrom<sup>Dp</sup> będąc na *tym* poleca ustawiając w określonym porządku<sup>1109 pr</sup> i wodzie<sup>2855 Ds,</sup> i będąc pod *nim* są posłuszne<sup>2861 pr ac</sup> jemu?

**8,26** I zżeglowali w dół<sup>1497 ao</sup> do wyodrębnionej krainy<sup>A</sup> Gerasenosów<sup>Gp,</sup> taka która<sup>2067 Ns f</sup> jest naprzeciwko na przeciwległym krańcu<sup>256</sup> Galilai<sup>G.</sup> **8,27** Wyszędłszemu<sup>Ds pt ao</sup> zaś

<sup>1</sup> W Lc 19,26 ten logion jest w innej wersji.

<sup>2</sup> Jezus nazwany jest *epi-states* t.j. 'nadzorca', jako ujarzmiiciel, kontroler oddolnych fal wody (morza) i odgórnego wiatru (powietrza), będąc sam istotą tych dwóch kierunków. Jest też 'nakładający zarzuty, karę' *epitimaos* tym żywiołom, tak jak demonom i gorączce. Przekłady: „mistrzu!” p. przyp. do Lc 17,13.

jemu<sup>D</sup> aktywnie na ziemię<sup>A</sup> podszedł do podspotkania<sup>2862</sup> ao mąż jakiś z tego miasta mający bóstwa *pochodzące od* daimonów<sup>608</sup> Ap, i naturalnym okresem czasu<sup>3018</sup> D dostatecznym<sup>D</sup> nie wdział się w<sup>971</sup> ao md szatę<sup>As</sup>, i w *żadnym* domostwie nie pozostawał<sup>1819</sup> ipf ale w wiadomych <sup>1</sup>pamiętkowych miejscach<sup>1872</sup> Dp. **8,28** Ujrzawszy zaś Jezusa, krzyknąwszy w górę *jak zwierzę*<sup>181</sup> N pt ao ac padł do istoty<sup>2417</sup> ao jemu i głosem wielkim<sup>1793</sup> rzekł: Co mnie<sup>818</sup> D i tobie<sup>2643</sup> D, Jezusie synu tego wiadomego boga, tego <sup>2</sup>najwyższego<sup>2903</sup>? Błagam<sup>pr</sup> *od* ciebie<sup>2643</sup> G, *żeby* nie mnie<sup>A</sup> zbadałbyś mękami<sup>480</sup> ao sb. **8,29** Rozkazał<sup>2144</sup> ao bowiem temu duchowi, temu nieczystemu, wyjść<sup>1016</sup> ao od tego człowieka<sup>G</sup>. Wieloma<sup>2329</sup> Dp bowiem naturalnymi okresami czasu<sup>Dp</sup> *przedtem* do razem zagrabił<sup>2696</sup> ppf ac go, i był wiązany<sup>647</sup> ipf ps łańcuchami i pętami<sup>2203</sup> *obecnie* trzymany pod strażą<sup>2961</sup> N pt pr ps, i na wskroś rozrywając<sup>N pt pr</sup> te więzy<sup>651</sup> był pędzony<sup>910</sup> ipf ps pod przewodnictwem tego bóstwa daimonów<sup>Gs</sup> do spustoszonych i opuszczonych krain<sup>1132</sup> Ap f. **8,30** Nadto wezwał do wyrażenia się<sup>1060</sup> ao zaś go Jezus: <sup>3</sup>Co tobie imię jest? Ten zaś rzekł: Legion, *że jako jedno* wszedł<sup>3s</sup> ao bóstwa daimonów<sup>Np n</sup> wieloliczne<sup>2329</sup> Np n do niego<sup>A</sup>. **8,31** I przyzywały<sup>2157</sup> ipf go aby nie będąc na poleciby ustawiwszy w określonym porządku<sup>1109</sup> 3s ao im do wiadomej <sup>4</sup>bezdeni<sup>9A</sup> odejść<sup>283</sup> ao. **8,32** Była zaś tam trzoda<sup>f</sup> <sup>5</sup>wieprzów<sup>3000</sup> Gp m dostatecznych<sup>Gp m</sup> tuczająca się<sup>525</sup> Ns f pt pr w tej górze<sup>2057</sup> Ds n. I przyzywały<sup>2157</sup> 3p ao go aby nawróciły w możliwość<sup>1113</sup> 3s ao sb im do owych<sup>Ap m</sup> wejść<sup>846</sup> ao; i nawrócił w możliwość<sup>ao</sup> im. **8,33** Wyszędłszy<sup>1016</sup> Np n pt ao zaś te bóstwa daimonów<sup>Np n</sup> od tego człowieka weszły do tych wieprzów, i wyruszyła popędem<sup>2054</sup> 3s ao ta trzoda w dół z tego <sup>6</sup>zawieszzonego *brzegu*<sup>1637</sup> Gs m do tego jeziora<sup>A</sup>, i <sup>7</sup>została odłączona przez uduszenie<sup>328</sup> 3s ao ps.

**8,34** Ujrzawszy zaś ci tuczający to które się stało<sup>584</sup> As n pt pf, uciekli<sup>2923</sup> ao i odnieśli nowinę<sup>266</sup> ao do tego miasta<sup>A f</sup> i do tych polnych osiedli<sup>Ap m</sup>. **8,35** Wyszli zaś ujrzyć<sup>2041</sup> ao to które się stało i przyszli istotnie do Jezusa i znaleźli odgórnie siedzącego jako na swoim<sup>1410</sup> A pt pr tego człowieka od którego te bóstwa daimonów *jako jedno* wyszedł<sup>3s</sup> ao okrytego szatą<sup>1357</sup> A pt pf ps i *następnie* mającego

1 Gr. *mnema* ‘pamiętka, pomnik, nagrobek’, co innego niż *mnemeion* ‘pamiętkowy grobowiec’.

2 Gr. *hypsistos* ‘najwyżej położony, na najwyższej wyżynie’ n.p. o Zeusie; od *hypi* ‘w górze, na szczycie’. Może dotyczyć trójcy t.zw. „wysokich bogów”: Heliosa, Merkurego i Wenus (por. bóg ojciec, syn boży i duch św.). Zatem są też bogowie niżej zamieszkali, na niższych stopniach hierarchii, na „niższych” planetach. Razem stanowią innego boga - ‘największego’ *megistos* 2P 1,4.

3 „Pytanie o imię było jednym z elementów starożytnych rytuałów magicznych” {317}.

4 gr. *a-byssos* ‘głębia bez dna morskiego’, bezdeń, bezdenia’ (za A. Mickiewicz „Rozmowa”, Poezja).

5 Użyto tu ‘wieprza’ *choiros* w rodzaju męskim (choć *choiros* ma też r.ż). W przeciwieństwie do ‘świni, lochy’ *hus* użytej w 2P2,22, która jest rodzaju żeńskiego.

6 P. przyp. do Mt 8,32. Gr. *kremnos*, w tym kontekście tylko u synoptyków; od *kremannymi* ‘zawieszać, wieszać’. O powieszeniu Jezusa na drzewie (jako na krzyżu) po ukamienowaniu też świadectwa żydowskie n.p. {138} s.102.108.

7 Gr. *apo-pnigo* dosł. ‘od-dusić’ (w Mc 5,13 samo *pnigo* ‘dusić, dławić, tłumić, ścisnąć’. Zarówno *daimonion* jak i *legion* mają tu zmieniony rodzaj na męski (*ho* 8,30), a Mt ma *daimon* r.m. 8,31. Także *kremnos* ‘zwis’ 8,33 jest r.m., jak też ‘wieprz’ *choiros* i Jezus. *Cheiras petra* była to podobna do grzbietu wieprza stercząca skała {6}. Natomiast *choiros* w rodzaju żeńskim był to często ‘kobiecy organ płciowy’ {6}, ‘wstyd niewieści’ {9}, stąd możliwa symbolika falliczna dla męskich wieprzów. Także duszenie może być źródłem symboliki seksualnej.

ocalony umiarkowany umysł<sup>2748 A pt pr ac</sup> obok-przeciw pomijając<sup>2139</sup> nogi<sup>Ap</sup> Jezusa, i przestraszyli się<sup>2938 ao</sup>. **8,36** Odnieśli nowinę<sup>266 ao</sup> zaś im ci którzy ujrzeni jakże został ocalony<sup>2742 ao ps</sup> ten który został uzależniony od daimonów<sup>607 N pt ao</sup>. **8,37** I wezwano do uwyrażnienia się<sup>1141 3s ao</sup> go wszystko razem<sup>Ns n</sup> mnóstwo tej okolicy Gerasenosów<sup>Gp</sup> *aby był skłonny* odejść<sup>283 ao</sup> od nich, że strachem wielkim byli do razem trzymani<sup>2709 ps</sup>. On zaś wstąpiwszy<sup>938 N pt ao</sup> do statku zawrócił wstecz-pod<sup>2889 ao</sup>. **8,38** Błagał<sup>644 ipf</sup> zaś jego<sup>G</sup> ten mąż od którego *jako jeden* przedtem wyszedł<sup>1016 3s ppf</sup> te bóstwa daimonów<sup>Np n</sup> *aby mógł* być<sup>834 pr</sup> razem z nim. Rozwiązawszy uwolnił<sup>323 ao</sup> zaś go powiadając: **8,39** Zawracaj wstecz-pod<sup>2889 pr ac</sup> do domu<sup>1994 A m</sup> twego<sup>G</sup> i przeprowadzaj *w opowiadaniu* przez wszystkie *sprawy*<sup>740 pr</sup> te które<sup>2064 Ap n</sup> tobie uczynił ten wiadomy bóg. I odszedł w dół w całe<sup>A f</sup> to miasto ogłaszając<sup>N pt pr</sup> te które<sup>2064 Ap n</sup> uczynił<sup>ao</sup> mu Jezus.

**8,40** W zaś tym<sup>1966 Ds n</sup> *które skłonnym* zawracać wstecz-pod<sup>2889 pr, Aci</sup> *czyniło* Jezusa<sup>A</sup>, odprzyjął zgodnie<sup>296 3s ao</sup> go tłum; byli<sup>ipf</sup> bowiem wszyscy oczekujący doistotnie<sup>2397 Np pt pr</sup> jego<sup>A</sup>. **8,41** I oto przyszedł mąż któremu imię Iairos, i ten właśnie naczelnym z racji swej prapoczątkowości<sup>390 N</sup> miejsca zbierania razem<sup>G</sup> był od prapoczątku *poczynający* spod<sup>2864 ipf ac</sup>, i padłszy<sup>2276 N pt ao ac</sup> obok-przeciw pomijając<sup>2139</sup> nogi<sup>Ap</sup> Jezusa obok-przeciw przyzywał<sup>2157 ipf</sup> go *aby był skłonny* wejść<sup>846 ao</sup> do domu jego, **8,42** że córka jedynorodna<sup>1886 N f</sup> była<sup>ipf</sup> jemu tak jak<sup>3051</sup> lat<sup>1158 Gp</sup> dwunastu<sup>indecl</sup>, i ona<sup>430 N f</sup> *w przeszłości* odumierała<sup>303 ipf id ac</sup>. W zaś tym<sup>Ds n</sup> *które skłonnym* prowadzić się pod *tym* zwierzchnictwem<sup>2860 pr if ac, Aci</sup> *czyniło* jego<sup>A</sup>, *dręczące* tłumy<sup>2105</sup> do razem dusiły<sup>2679 ipf ac</sup> go. **8,43** I kobieta<sup>605</sup> będąca<sup>834 N f pt pr ac</sup> w wypływie<sup>2500 Ds</sup> krwi<sup>G n</sup> od<sup>1</sup>lat<sup>G n</sup> dwunastu<sup>indecl</sup>, taka która<sup>2067 N f</sup> lekarzom<sup>D m</sup> doistotnie strawiwszy<sup>2394 N f pt ao ac</sup> cały<sup>As</sup> środek pędzenia życia<sup>510 As m</sup> nie osiągnęła potęgi<sup>1375 3s ao ac</sup> od żadnego<sup>2080 Gs m, n</sup> *aby mogła* zostać wypielęgowana<sup>1283 ao if ps</sup>, **8,44** przyszedłszy do istoty<sup>2400 N f pt ao</sup> *pozostając w łączności* w z tyłu<sup>2032</sup> *dotknięciem* przyczepiła sobie zarzewie<sup>347 ao md</sup> <sup>2</sup>*zakończonego frędzlami* brzegu<sup>1629 Gs</sup> szaty<sup>1358</sup> jego. I z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy<sup>2176</sup> stanął<sup>1372 3s</sup> <sup>ao ac</sup> wypływ<sup>2500</sup> krwi jej. **8,45** I rzekł Jezus: Kto *jest* ten który *dotknięciem* przyczepił sobie zarzewie<sup>347 N pt ao md</sup> *należące do* mnie<sup>818 G</sup>? *Wskutek* zapierających się<sup>367 Gp pt pr md-ps-dp, Gab</sup> zaś wszystkich<sup>Gp</sup>, rzekł Petros: Stojący na nadzorco<sup>1104</sup>, te

1 12 lat córki archonta synagogi (księżyc) i 12 lat krwawienia (miesięcznego) kobiety może są powiązane.

2 Słów: *zakończonego frędzlami* nie ma literalnie w słowie *kras-pedon*; są one wzięte z wiedzy o materialnej kulturze środowiska. Zostały tu przytoczone gdyż stanowiły dalszą treść słowa, może więc miały znaczenie w tym zdarzeniu. ‘Frędzle, kutasy’ hebr. *CICIT* były przywiązane według rytuału żydowskiego (Nu 15,36-39) {8}. ‘Wierzchnia szata’ *himation* może symbolizowała dodatkowego zewnętrznego ducha (ducha św.).

dręczące tłumy do razem trzymają<sup>2709 3p pr ac</sup> cię i <sup>1</sup>odbierają uciskaniem<sup>302 pr ac</sup>. **8,46** Zaś Jezus rzekł: Przyczepił sobie *dotknięciem* zarzewie<sup>347 3s ao id md</sup> *należące do* mnie<sup>818 G</sup> ktoś, ja bowiem rozeznałem<sup>585 ao ac</sup> *nieokreśloną*<sup>2</sup> moc<sup>780</sup> wyszła<sup>1016 As f</sup> ode<sup>289</sup> mnie<sup>818 G</sup>. **8,47** Ujrzawszy<sup>2041 N pt ao</sup> zaś ta kobieta że nie uszła uwadze<sup>1687 ao ac</sup>, drząc<sup>2821 N f pt pr</sup> przyszła<sup>ao</sup> i padłszy do istoty<sup>2417 N pt ao</sup> jemu, przez którą<sup>2061 As f</sup> przyczynę *dotknięciem* przyczepiła sobie zarzewie *należące do* niego<sup>G</sup> odniosła nowinę<sup>266 ao</sup> w wejrzeniu wszystkiego<sup>2193 Gs</sup> ludu<sup>G</sup> i jako została uleczone<sup>1328 ao ps</sup> z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy. **8,48** Ten zaś rzekł jej: <sup>3</sup>Córka<sup>Ns f</sup>, to wiadome przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279</sup> *należące do* ciebie<sup>G</sup>, *trwale* ocaliła<sup>2742 pf ac</sup> cię; wyprawiaj się<sup>2s pr it md-ps-dp</sup> do sfery pokoju<sup>A f</sup>.

**8,49** Jeszcze *w czasie* jego<sup>G</sup> gadającego<sup>1678 G pt pr, Gab</sup> przychodzi ktoś od strony tego<sup>G</sup> <sup>4</sup>naczelnego z racji swej prapoczątkowości miejsca zbierania razem<sup>386 G</sup> powiadając że: Umarła<sup>1300 pf</sup> córka<sup>N f</sup> *należąca do* ciebie<sup>G</sup>, już dłużej nie <sup>5</sup>łup<sup>2580 pr it ac</sup> nauczyciela<sup>A</sup>. **8,50** Zaś Jezus usłyszawszy odróżnił się mu: Nie strachaj się<sup>2938 pr it md-ps-dp</sup>, wyłącznie jedynie<sup>1887</sup> przekonująco uwierzytelnij<sup>2277 ao it ac</sup>, i będzie ocalona<sup>2742 ft ps</sup>. **8,51** Przyszedszy zaś do tego domostwa<sup>A f</sup>, nie puścił od siebie<sup>439 ao ac</sup> *mogącym* wejść<sup>846 ao, Aci</sup> *uczynić* kogoś<sup>2802 As m</sup> razem z nim<sup>D</sup> jeżeli nie Petrosa<sup>A</sup> i Joannesa i Jakobosa i ojca tej *posługującej* chłopaczyny<sup>2120 Gs f</sup> i matkę. **8,52** Płakali<sup>1564 ipf</sup> zaś wszyscy i żałobne cięcia zadawali sobie<sup>1614 ipf md</sup> *na* nią<sup>A</sup>. Ten zaś rzekł: Nie płaczcie<sup>pr</sup>, nie bowiem odumarała<sup>303 ao</sup> ale jest z góry pograżona w bezczynności<sup>1408 pr ac</sup>. **8,53** I z góry śmiali się<sup>1460 ipf</sup> *w dół* z niego<sup>G</sup>, *wiedząc od przeszłości*<sup>1983 Np pt pf ac</sup> że odumarała<sup>303 ao</sup>. **8,54** On zaś ujawnił władzę<sup>1631 N pt ao ac</sup> ręki<sup>G</sup> jej<sup>G</sup>, przygłosił<sup>2968 ao</sup> powiadając: *Ty*, ta<sup>1966</sup> *posługująca* chłopaczyna<sup>N, V f</sup>, wzbudź w górę<sup>810 2s pr it ac</sup>. **8,55** I nawrócił<sup>1105 3s ao ac</sup> ten duch jej<sup>G</sup>, i stawiła się w górę<sup>233 ao ac</sup> z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy, i rozporządził<sup>718 ao ac</sup>: Jej<sup>D(:)</sup> *ma* zostać dane<sup>734 ao if ps</sup> zjeść<sup>1143 ao if ac</sup>. **8,56** I wystawili się z *naturalnego rozumu*<sup>1022 ao ac</sup> rodzice jej; ten zaś rozkazał<sup>2144 ao ac</sup> im żadną metodą ani jednemu<sup>1849 Ds m</sup> *nie* rzec<sup>ao</sup> to które się stało<sup>584 A n pt pf ac</sup>.

1 Gr. *apo-thlibo* dosł. ‘wy-ciskać’, także ‘wypierać, wypychać’. Tylko 1x w N.t. Pewną analogią znaczeniową może być *apo-pnigo* ‘wy-dusić, od-dusić’ Lc 8,7.33.

2 ‘Moc’ gr. *dynamis* Jezusa była może w tych frędzlach. Wydaje się ona ożywiający, stawiający w górę „duchem jej” z 8,55. Ta moc nie zawsze była w Jezusie 5,17, a tu “wyszła” od niego, wobec czego szata jakby umarła, i w konsekwencji - córka. Może cielesna córka *monogenes* to Wenus wieczorna, moc zaś chrystusa, duch św., to Wenus poranna? Por. szaty Jezusa Mt 17,2 Mc 9,3.

3 W wielu ważnych źródłach jest wołacz: Córko!, jak i w Jo 12,15; tu zaś wedł. ważnego kodeksu „B” i in. „córka” jest w mianowniku. Córka ta była *monogenes* (więc zrodzona wyłącznie odgórnie), jak i Jezus był *nonogenes*. Miała 12 lat – od 12 „domów” Słońca l. synów Jakuba (wtedy ona jako Dina?). Może ta moc, która wyszła z Jezusa i uzdrowiła kobietę, tkwiła we frędzlach jego szaty, i była „mocą ducha świętego”?

4 Tu już słowo *archi-synagogos* jako zbiorcze dla poszczególnych określeń z w. 41

5 Gr. *skyllō* ‘łupić, rozszarpać, odzierać’. Przekłady łagodzą: „nie trudź”, co raczej *kopiaō*.



**9,1** Wezwawszy razem ku sobie <sup>2650 N pt ao md</sup> zaś tych dwunastu, dał <sup>734 ao</sup> im moc <sup>780</sup> i samowolną władzę *wybycia na zewnątrz* <sup>1028</sup> aktywnie na wszystkie bóstwa *pochodzące od daimonów* <sup>Ap</sup> i choroby pielęgnować <sup>pr if</sup>, **9,2** i odprawił <sup>334 ao</sup> ich ogłaszać <sup>pr</sup> tę królewską władzę tego boga i leczyć <sup>1328 pr</sup>, **9,3** i rzekł istotnie do nich: Żadną metodą ani jedno <sup>1849 As n</sup> *nie* unosić <sup>70 pr it ac</sup> do funkcji drogi <sup>A</sup>, ani różdżkę <sup>2476</sup> ani *skórzaną* torbę <sup>2265</sup> ani chleb ani srebro *pieniężne*, ani dwie suknie mieć <sup>1202 pr if ac</sup>. **9,4** I do funkcji którego <sup>A</sup> by domostwa weszlibyście <sup>846 ao sb ac</sup>, tam pozostawajcie <sup>pr</sup> i *bazując* w tamtym stamtąd <sup>867</sup> wychodźcie <sup>1016 pr it</sup>. **9,5** I ci którzy <sup>2064 Np m</sup> by nie przyjmowaliby <sup>658 pr sb md-ps-dp</sup> was <sup>Ap</sup>, wychodząc <sup>Np pt pr</sup> od miasta owego ten wzniecony pył <sup>1608 A</sup> od nóg <sup>Gp</sup> waszych odrząsajcie <sup>343pr</sup> do sfery świadectwa <sup>A</sup> wrogo na nich <sup>Ap</sup>. **9,6** Wychodząc <sup>pt pr</sup> zaś na wskroś przechodzili <sup>738 ipf</sup> z góry w dół w otwarte wiejskie osady <sup>Ap</sup> oznajmiając się jako łatwodogodną nowinę <sup>Np pt pr md</sup> i pielęgnując wszędzie.

**9,7** Usłyszał <sup>ao</sup> Herodes, ten panujący z racji swej prapoczątkowości czwartej części obszaru, te *obecnie* stające się <sup>584 Ap n pt pr</sup> wszystkie *sprawy* <sup>Ap n</sup> i 'rozważał trudność' <sup>705 3s ipf</sup> przez to <sup>As n</sup> *które czyniło możliwe* być powiadane <sup>1697 pr if ps</sup> pod przewodnictwem jakichś <sup>2802 Gp m</sup>, że Joannes został wzbudzony <sup>810 ao ps</sup> z umarłych, **9,8** pod przewodnictwem jakichś <sup>Gp m</sup> zaś, że Elias został objawiony <sup>2908 ao ps</sup>, innych <sup>Gp m</sup> zaś, że prorok jakiś z tych prapoczątkowych <sup>382 Gp m</sup> stawił się w górę <sup>233 ao ac</sup>. **9,9** Rzekł zaś Herodes: Joannesa <sup>A</sup> ja <sup>2</sup>odgłowiłem <sup>308 ao ac</sup>; kto zaś *jakościowo* jest ten właśnie około którego <sup>G</sup> słyszę takie to *sprawy* <sup>2806 Ap n</sup>? I szukał *sposobu* <sup>1214 ipf</sup> ujrzeć <sup>2041 ao</sup> go.

**9,10** I zawróciwszy wstecz-pod <sup>Np pt ao</sup> ci odprawieni przeprowadzili w *opowiadaniu* przez wszystkie *sprawy* <sup>740 ao</sup> jemu te które <sup>Ap n</sup> uczynili <sup>ao</sup>. I wzięwszy z sobą <sup>2164 Ns pt ao ac</sup> ich <sup>3</sup>wymieścił się pod-do tyłu <sup>2892 ao ac</sup> z góry aż na dół w <sup>1454</sup> swoją własną *sferę* <sup>1334 As f</sup> do miasta <sup>A</sup> zwanego <sup>1439 A f pt pr ps</sup> Bethsaida. **9,11** Zaś tłumy rozeznawszy <sup>585 Np pt ao</sup> wdrożyły się <sup>92 ao ac</sup> jemu. I odprzyjawszy zgodnie <sup>296 Ns pt ao md-dp</sup> ich <sup>A</sup> gadał <sup>1678 ipf</sup> im około królewskiej władzy <sup>G</sup> wiadomego boga <sup>G</sup>, i tych potrzebę mających <sup>1202 Ap pt pr ac</sup> pielęgnowania <sup>G</sup> leczył <sup>1328 ipf md-ps-dp</sup>.

**9,12** Zaś dzień począł się <sup>389 3s ao md</sup> chylić się <sup>1583 pr if ac</sup>. Przyszedłszy do istoty <sup>2400 Np pt ao</sup> zaś ci dwunastu rzekli mu: Rozwiązawszy uwolnij <sup>323 ao</sup> ten tłum aby wy-

1 Gr. *di-aporeo* od *dia* i *a-poreo* 'rozważać trudność' {6}. Przekłady: „był zaniepokojony”

2 Gr. *apo-kefalidzo* 'od-głowić'. Szło o głowę Jana. Przekłady: „ściąć”.

3 Gr. *hypo-choreo* dosł. 'wymieścić się pod-do tyłu' stąd: 'ustąpić miejsca, wycofać się z miejsca'. Przekłady: „w okolicy miasta”, „koło miasta”, choć tekst mówi, iż wycofał się „do miasta”. Już pierwsi kopiści, a później tłumacze mieli problem ze zwrotem *hypechoreosen kat idian eis polin* 'wymieścił się z terenu' 'z góry na dół w' 'swoją własną sferę' do miasta (zwanego Bethsaida). Bethsaida zatem byłaby „własnym” miastem Jezusa jak też *hypo-choreosis* 'miejszem wycofania się' jego. Innego rodzaju problem jest w drugim użyciu *hypo-choreo* w Lc 5,16 – p. przyp.

prawiwszy się<sup>2336 Np pt ao ps-dp</sup> do tych kręgiem<sup>Ds</sup> otwartych wiejskich osad<sup>1669 Ap f</sup> i polnych osiedli<sup>37 Ap m</sup> *jako goście* z góry na dół rozwiązałyby *sobie*<sup>1485 ao sb ac</sup> i znalazłyby<sup>1185 ao sb ac</sup> <sup>1</sup>zapasy żywności na *czas* następnym<sup>1098 As,</sup> że bezpośrednio tutaj w spustoszone i opuszczone właściwym miejscu<sup>2809</sup> jesteśmy<sup>834 pr.</sup> **9,13** Rzekł zaś istotnie do nich: Dajcie<sup>734 ao ac</sup> im wy zjeść<sup>1143 ao.</sup> Ci zaś rzekli: Nie są<sup>3p pr</sup> nam<sup>818 Dp</sup> *coś* liczniejsze<sup>2288 Ns n</sup> niż<sup>1228</sup> chleby<sup>Np m</sup> pięć<sup>indecl</sup> i ryby<sup>Np m</sup> dwie, jeżeli nie jakoś<sup>1857</sup> wyprawiwszy się<sup>2336 Np m pt ao ps-dp</sup> my <sup>2</sup>kupilibyśmy<sup>32 ao sb ac</sup> do wszystkiego<sup>2193 As m</sup> ludu<sup>1189 As</sup> tego właśnie<sup>2094 A</sup> strawy<sup>540 Ap n.</sup> **9,14** Byli *jakościowo*<sup>3p ipf</sup> bowiem tak jak gdyby<sup>3054</sup> mężowie<sup>226 Np</sup> pięć razy tysiące<sup>Np m.</sup> Rzekł zaś istotnie do uczniów swoich: <sup>3</sup>Skłońcie w dół *do stołu*<sup>1473 ao it ac</sup> ich<sup>Ap</sup> w <sup>4</sup>miejsca skłonenia *do stołu*<sup>1584 Ap f</sup> tak jak gdyby <sup>5</sup>z dołu po<sup>155</sup> pięćdziesiąt<sup>indecl.</sup> **9,15** I uczynili w ten właśnie sposób i skłonili w dół *do stołu*<sup>1473 ao</sup> wszystkich razem<sup>277 Ap m.</sup> **9,16** Wziąwszy zaś te pięć chleby<sup>Ap</sup> i te dwie ryby, wzniosłszy spojrzenie do źródła w górze<sup>158 Ns m pt ao ac</sup> do sfery funkcji wiadomego<sup>A</sup> nieba<sup>As,</sup> łatwodogodnie odwzorował we wniosku<sup>1180 3s ao id ac</sup> one<sup>430 Ap m</sup> i z góry w dół zламаł<sup>1471 3s ao ac</sup> i dawał<sup>734 ipf</sup> uczniom *aby* położyć obok-przeciw<sup>2174 ao</sup> tłumowi<sup>Ds.</sup> **9,17** I zjedli<sup>1143 ao</sup> i zostali nakarmieni<sup>3005 ao ps</sup> wszyscy<sup>2193 Np m,</sup> i <sup>6</sup>zostało uniesione<sup>70 3s ao ps</sup> to stawsze się nadmiarem<sup>2247 Ns n pt ao ac</sup> im: ułamek<sup>Gp n</sup> kosze<sup>1624 Np m</sup> dwanaście<sup>indecl.</sup>

**9,18** I stało się w tym<sup>1966 Ds n</sup> *które skłonny* być<sup>834 pr if ac, Aci</sup> *czyniło* jego<sup>A</sup> modlącego się<sup>A pt pr md-ps-dp</sup> w *miejscu uczynionym* z góry aż na dół w<sup>1454</sup> *okoliczności* wyłącznie jedyne<sup>1888 Ap f,</sup> byli razem z<sup>2701 ipf</sup> nim<sup>D</sup> uczniowie, i nadto wezwał do uwyrażnienia się<sup>1060 ao ac</sup> ich<sup>A</sup> powiadając: *Jako* kogo<sup>2803 As m</sup> *okoliczności czynią*<sup>7</sup> mnie<sup>A,</sup> powiadają tłumy, *obowiązany* *jakościowo* być<sup>834 pr if, Aci?</sup> **9,19** Ci zaś odróżniwszy się dla odpowiedzi<sup>311 Np pt ao ps-dp</sup> rzekli: *Jako* Joannesa<sup>A,</sup> tego<sup>A</sup> zanurzy ciela *dla pogrążenia i zatopienia*<sup>A,</sup> inni zaś *jako* Eliasza<sup>A,</sup> inni zaś że prorok jakis tych<sup>Gp</sup> prapoczątkowych<sup>382 Gp</sup> stawił się w górę<sup>233 ao ac.</sup> **9,20** Rzekł zaś im: Wy zaś *jako* kogo<sup>2803 As m</sup> *okoliczności czynią* mnie<sup>A,</sup> po-

1 Gr. *epi-sitismos* 'żywność na później, zapasy żywności', tu 1x w N.t. Zbliżone do *epi-ousios artos* 'chleb należący do dnia następnego' Lc 11,3. Przekłady nie tłumaczą przyimka *epi*, lecz samo *sitos*: „żywność”, „wyżywienie”.

2 Apostołowie dysponowali tak wielką sumą pieniędzy?

3 Gr. *kata-klino* 'skłonić w dół *do stołu do posiłku*' 'położyć do stołu' – zgodnie z ówczesnym zwyczajem spożywania posiłków. Przekłady: „rozsiąść się”, „usiąść” – bez celu jedzenia.

4 Gr. *klisia* od *klino* jw. Katolicki słownik {7} tworzy dla tego jedyne użycia *klisia* w N.t. nowe znaczenie 'grupa kładących się do stołu'. Po tej linii i przekłady: „gromadami”, „w grupach” – pomijając cel jedzenia. Słownik {6} też kłania się tej kościelnej koncepcji, ale oznacza ją „NT”. Ogólnie jednak słowniki {4}{6}{7} podają powszechne znaczenie 'miejsce do skłonenia, do spoczynku', 'miejsce dla biesiadników' 'miejsce na sofie przy stole'. Co tutaj na dobry sens, poparty przyimkiem *ana* 'z dołu' przeciwnym do *kata* w *kata-klino* osób.

5 Podwójne gr. *ana* 'w górę' tu i w *ana-blepo* zgadza się kierunkowo z potrójną piątką i z mężami. Też w Lc 12,6

6 Gr. *airo* 'unosić, podnosić'. Przekłady: „zebrano”, na co jest 8 słów {7}, ale nie *airo*.

7 „Mnie” t.j. syna człowieka, por. w.22 oraz Mt 16,13.

wiadacie, *obowiązany jakościowo* być<sup>pr if ac, Aci?</sup> Petros zaś odróżniwszy się dla odpowiedzi rzekł: *Jako* wiadomego<sup>A</sup> <sup>1</sup>pomazańca<sup>A</sup> wiadomego<sup>G</sup> boga<sup>G</sup>.

**9,21** Ten zaś nadawszy naganne oszacowanie<sup>1112 N pt ao ac</sup> im rozkazał<sup>2144 ao ac</sup> żadną metodą ani jednemu<sup>1849 Ds m</sup> *nie* powiadać<sup>pr</sup> to właśnie<sup>2094 As ns</sup> **9,22** rzekłszy że: Obowiązuje<sup>3s pr</sup> *uczynić* tego wiadomego<sup>A</sup> syna<sup>A</sup> tego wiadomego<sup>G</sup> człowieka<sup>G</sup> *mogącym* przez wielo-liczne<sup>2324 Ap n</sup> ucierpieć<sup>2195 ao if ac, Aci</sup> i zostać *odrzuconym* po zbadaniu przyjęcia<sup>300 ao if ps</sup> od <sup>2</sup>starszych i naczelnych z racji swej prapoczątkowości kapłanów<sup>385</sup> i pisarzy, i zostać odłączonym przez zabicie<sup>315 ao ps</sup> i tym wiadomym trzecim<sup>D</sup> dniem<sup>D</sup> zostać wzbudzonym w górę<sup>810 ao ps</sup>. **9,23** Powiadał zaś istotnie do wszystkich<sup>2193 Ap m</sup>: Jeżeli ktoś chce<sup>pr</sup> do tyłu<sup>2033</sup> *należącego do* mnie<sup>818 Gs</sup> przychodzić<sup>1139 pr</sup>, <sup>3</sup>niech zaprze<sup>367 ao</sup> siebie samego<sup>799 As m</sup> i niech uniesie<sup>70 ao</sup> <sup>4</sup>ten wiadomy *stawiany wznoszony drewniany* pal<sup>2615</sup> *należący do* niego

---

1 Jak zauważa {317} „w ewangelii Łukasza do tej pory tylko jeden raz Jezus został nazwany mesjaszem: przez demony (4,41)”. Tu zaś przez Piotra-sztana. Łukasz uściśla, iż Jezus jest mesjaszem wiadomego boga, a w Mt 16,16 dodatkowo uściśla, iż boga żyjącego biologicznie, czyli jest „namaszczonym przez ducha świętego”. Czy więc byli też mesjasze innych bogów, działający w ich duchu?

2 Wydaje się, że dla Żydów przeciwnikiem nie był oczekiwany chrystus, nie był też niebiański syn człowieka z księgi Daniela, lecz połączenie chrystusa z określonym synem określonego człowieka w wydaniu ewangelicznym, uwikłanym w grzechy narodu, gdyż taki człowiek nie powinien “czynić się bogiem” Jo 10,33. Czyli namaszczenie boskim duchem świętym nie powinno służyć marność i grzechowi.

3 Fragment 9,20-25 ukazuje, że stanie się **chrystusem** mogło nastąpić tylko wskutek Jezusowego autonomicznego ‘zaparcia się’ *arneomai, ap-arneomai* ‘siebie samego’ *heautou* +Mt 16,24 Mc 8,34, t.j. swego człowieczeństwa, m.in. przez zanurzenie. Brak w literaturze wyjaśnienia tego zdumiewającego wymogu zaparcia się swego człowieczeństwa dla bycia Dawidowym chrystusem. Starożytna egzegeza potwierdza tylko, że duch św. **nie jest duchem człowieka** (Orygenes {147} s.9, Ambrożyaster {160-II} s.67-68). Jest to źródłem całej chrześcijańskiej tragedii - obcorodzajowa duchowość niszcząca człowieczeństwo. Kategoria “duch człowieka” nawet nie jest wymieniana obok “ducha bożego”, “ducha świętego” i “ducha chrystusa”. K. Drużbicki w {76} odwołując się do tego miejsca podkreśla, że zaparcie się siebie jest niczym innym jak ogołoceniem siebie s.134. Mówił o potrzebie bycia ogołoconym od własnego „ja” s.136.

Ta wymiana w ludzkim organizmie ducha człowieczego na zwierzęcego mogła stać się w Izraelu wskutek osłabienia rangi człowieczeństwa i dywersji złych duchów, por. 9,39-41. Osłabiony człowieczy duch nie miał mocy przepchnąć się przez ziemskie przeciwności ciała i materii 9,41, a także sprostać narodom mającym normalną hierarchię, moc i proporcję człowieczeństwa i zwierzęcości. Niekiedy jednak mogło tego dokonać sprytem zwierzę. Wystarczyło dać się do końca zepsuć i pomazać jakimś zwierzęcym duchem – gołębicy czy owcy. W Izraelu postawiono więc na kontynuację człowieczej dekadencji, sięgając jednocześnie po pomoc pozaludzkiego zwierzęcego ducha aby wlać nową moc w duszę i ciało (Mt 9,16-17). Ale sprytnie zwierzę potrafi tylko zuchwale obszczać i popchnąć do nierozumnych buntów – tak w Izraelu, jak i w chrześcijańskiej Polsce. Obecnie nabywanie obcego ducha szerzy się przez promocję zwierzęcych cech w erotyzmie, kłamstwie, złodziejstwie, nepotyzmie, nierządzie i przesadnej czułości dla zwierząt. I tylko takim dzikim Dawidowym chrystusowcom okazują troskę współcześni hierarchowie kościelni, działacze polityczni i tajne organizacje, prowadzone przez syjonistyczne „elity”.

Jezus marginalizuje ducha człowieka, a troszczy się o ludzką ‘duszę’ *psyche*. Dusza dotyczy doczesności i cielesności, w przeciwieństwie do ‘ducha’ *pneuma*, który jest mózgowy, człowieczy i wieczny. Przecistawienie ducha i duszy powtarza się u Pawła w dualizmie człowieka ‘duchowego’ *pneumatikos* i człowieka ‘duszowego’ *psychikos* w 1C 2,14 15,44.46 Jc 3,15, też ducha i duszy w Jud 19 1Th 5,23 Hb 4,12, w którym jednak promocję otrzymuje duch. Lecz chociaż “od ducha dusza ludzka otrzymuje ukierunkowanie ku bogu”, trwanie w „bogu, który jest duchem”, to od duszy pochodzi jego jakość. Tej jakości – jak i w ogóle jakościowania, oceniania, sądzenia – Paweł chce się pozbyć, gdyż według niego dusza nie daje się opanować, jest skłonna do złego, zepsuta.

4Por. przyp. do Mt 10,38.

G <sup>1</sup>w dół w <sup>1454</sup> *każdy* dzień <sup>A</sup> i niech wdraża się <sup>92 pr it ac</sup> mi. **9,24** Który bowiem ewentualnie ewentualnie chce <sup>pr sb ac</sup> duszę swoją ocalić <sup>2742 ao if,</sup> przez zatrącenie odłączy <sup>320 ft id ac</sup> ją; który zaś ewentualnie przez zatrącenie odłączyłby <sup>ao sb ac</sup> duszę swoją z powodu mnie <sup>818 G,</sup> ten właśnie ocali <sup>2742 ft id</sup> ją. **9,25** Co bowiem <sup>2</sup>otrzymuje jako pomoc <sup>3059 pr id ps</sup> *jakiś* człowiek przebiegle zyskawszy <sup>1545 N pt ao ac</sup> ten naturalny ustrój światowy <sup>1621</sup> cały, siebie samego <sup>A</sup> zaś przez zatrącenie odłączywszy <sup>320 N pt ao ac</sup> albo <sup>3</sup>poddawszy karnemu uszkodzeniu <sup>1213 N pt ao ps?</sup> **9,26** Który bowiem by <sup>4</sup>nawstydzilby się <sup>1040 ao sb ps-dp</sup> *na* mnie <sup>A</sup> i te moje własne <sup>945 Ap m</sup> odwzorowane wnioski <sup>Ap m,</sup> *na* tego właśnie <sup>2094 A</sup> wiadomy syn wiadomego człowieka <sup>G</sup> nawstydzi się <sup>ft id ps-dp</sup> gdyby <sup>2069</sup> <sup>5</sup>przyjechałby <sup>1139 ao sb</sup> w sławie <sup>771</sup> swojej <sup>G</sup> i ojca <sup>G</sup> i świętych aniołów <sup>Gp.</sup> **9,27** Powiadam zaś wam starannie spełnie jawnie prawdziwie <sup>113:</sup> są *jacyś* <sup>2802 Np m</sup> z tych <sup>Gp</sup> tu stojących <sup>1372 Gp m pt pf ac</sup> którzy żadną metodą nie zasmakowaliby <sup>579 ao sb md-dp</sup> śmierci <sup>Gs</sup> aż by ujrzeliby <sup>2041 ao sb</sup> tę królewską władzę <sup>483 Af</sup> tego boga <sup>G.</sup>

**9,28** Stało się <sup>3s</sup> zaś potem w istotny środek - za odwzorowane wnioski <sup>Ap</sup> te właśnie <sup>2094 Ap,</sup> tak jak gdyby <sup>3054</sup> dni <sup>Np</sup> <sup>6</sup>osiem <sup>indecl,</sup> wzięwszy z sobą <sup>2164 Ns pt ao ac</sup> Petrosa <sup>A</sup> i Joannesa i Jakobosa wstąpił <sup>wzwyż</sup> <sup>156 ao</sup> do sfery funkcji <sup>842</sup> wiadomej <sup>A</sup> górowej istoty <sup>2057 An</sup> pomodlić się <sup>2402 ao if md-dp.</sup> **9,29** I stała się <sup>3s,</sup> w tym <sup>1966 Ds n</sup> *które skłonny* modlić się <sup>pr if, Aci</sup> *czyniło* jego <sup>A,</sup> <sup>7</sup>gatunkowa forma <sup>829 Ns</sup> doistotnego oblicza <sup>2428 G</sup> jego <sup>8</sup>odmienna z *dwóch* <sup>1154 Ns</sup> *możliwych i szatne odzienie <sup>1359</sup> jego <sup>9</sup>białe <sup>1709</sup> <sup>10</sup>wyblyskujące <sup>1014 Ns m pt pr ac.</sup> **9,30** I zobacz - oto właśnie <sup>1335</sup> mężowie dwaj zgadywali się do razem z <sup>2665 3p ipf ac</sup> nim <sup>D,</sup> tacy którzy <sup>2067 Np</sup> *jakościowo* byli <sup>3p ipf</sup> Moyses i Elias, **9,31** którzy <sup>2061 Np</sup> zostawszy ukazani <sup>2041 Np</sup> <sup>pt ao ps</sup> w sławie powiadali wiadomą <sup>11</sup>drogę wyjścia <sup>1023 As f</sup> jego <sup>G</sup> którą <sup>As f</sup> miał planowo <sup>1811 3s ipf</sup> *obecnie* czynić pełną <sup>2301 pr ac</sup> w Ierusalem. **9,32** Zaś Petros i ci razem z nim <sup>D</sup>*

1Gr. *kat hemeran* +Lc 11,3 (*to k. h.*) o chlebie, 16,19 z *lampros*, 19,47 (*to k. h.*) o nauczaniu Jezusa też 22,53 i to samo u Mt 26,55 Mc 14,49. Popularne przekłady gubią wymiar werbykalny, górnosc podmiotu i odgórny kierunek (*kata*), i spłaszczają: „każdego dnia, codziennie”, co niewłaściwe z powodu urzeczowiającego zaimka *to*. Może ten ludz ze *staurose* „uniesionym w dół w każdy dzień” i wchodzący na ‘drogę, orbitę’ *keleuthos* Jezusa, jako odpowiada ‘złości’ *kakia*, bo ta też jest każdemu dniowi w Mt 6,34; czyni to *dikaiosyne* z *basileia* 6,33.

2Por. jednak Pawła 1C 15,35-50 o zmartwychwstaniu w innym cieles, danym odpowiednio przez boga, oraz Mt 24,22 o zaplanowanym przez boga zgładzeniu wszelkiego ciała (t.j. zwierzęcego). Jezus zabiega o uniknięcie sądu, kary, o wspomnienie oraz o zachowanie siebie samego – bez względu na jakość swej duszy.

3Gr. *dzemioo* ‘ukarać grzywną’ n.p. 1C 3,15, od *dzemia* ‘kara, grzywna’. Przekłady po skutku: „szkodę ponieść”.

4Z paraleli w 12,9 można wnosić, że mowa o wstydzie przed człowiekami, t.j. Mojżeszowcami 9,22. Uczucie wstydu „pojawia się na skutek niewłaściwego, hańbiącego postępowania, niestosownych słów lub zachowań.” Tu z powodu że „nauczyciel uczy zasad niemoralnych” {317}.

5Gr. *erchomai* w trybie *subiunctivus* ‘łączącym’, zwanym też *coniunctivus* ‘przypuszczającym, warunkowym’. Ozn. możliwość przyjazdu s. czł., połączoną z uwarunkowaniami, a nie tego pewność, jak chcą tłumaczyć: „przyjdzie”.

6Osiem była liczbą Wenus, zmartwychwstania i Dawida; tu jest jako “droga wyjścia” *eksodos*.

7Gr. *eidōs* ‘wygląd, kształt, postać, konstytucja fizyczna, forma gatunkowa, gatunek’. W Lc 3,22 „tak jak gołębica”.

8Gr. *heteros*. W Jezusie istniały więc tylko dwie gatunkowe organiczne formy: ludzka-Jezus oraz nieludzka-chrystus? (skoro nie po ziemsku ludzka, to po niebiańsku zwierzęca? hybrydowa?). Przekłady zwyczajnie „się odmienił”.

9Gr. *leukos*. Białe były cztery konie pędzone co dzień przez Heliosa (Słońce), i takie ofiarowano Słońcu {50} {51}

10Gr. *eks-astrapto*, pochodzi od *astrape* ‘błysk, błyskawica, zwł. pioruna’. Synonimem błyskawicy jest też szatan i może “ogień z nieba” sprowadzany przez Eliasza Lc 9,54.

byli<sup>ipf</sup> <sup>1</sup>obciążeni<sup>471 Np pt pf ps</sup> snem<sup>D</sup>; <sup>2</sup>przebywszy cały czas czuwając<sup>674 Np pt ao ac</sup> zaś ujrzeni<sup>ao</sup> tę sławę jego i tych dwóch<sup>Ap</sup> mężów<sup>Ap</sup> stojących do razem<sup>Z</sup> <sup>2714 Ap pt pf ac</sup> nim<sup>D</sup>.  
**9,33** I stało się w tym<sup>1966 Ds n</sup> które być na wskroś rozłączanymi<sup>726 pr md-ps</sup> czyniło<sup>ich</sup> <sup>Ap</sup> od niego, rzekł Petros istotnie do Jezusa: <sup>3</sup>Stojący na nadzorco<sup>1104 V</sup>, odpowiednie i dogodne<sup>1440 Ns n</sup> jest które czyni<sup>nas</sup> <sup>818 Ap</sup> bezpośrednio tutaj mogącymi<sup>być</sup> <sup>834 pr if ac, Aci</sup>, i może uczynilibyśmy<sup>2314 ao sb ac</sup> namioty trzy, jeden tobie i jeden Moysesowi i jeden Eliasowi, - nie wiedząc od przeszłości<sup>1983 N pt pf ac</sup> które<sup>2061 As n</sup> obecnie powiada<sup>pr</sup>. **9,34** Wskutek te właśnie<sup>Ap n</sup> zaś jego<sup>G</sup> powiadającego<sup>G pt pr ac, Gab</sup> stała się jakaś<sup>4</sup> chmura<sup>1922 Ns f</sup> i pokrywała osłoną<sup>1100 ipf</sup> ich<sup>A</sup>; przestraszyli się<sup>2938 ao</sup> zaś w tym<sup>1966 Ds n</sup> które skłonnyimi wejść<sup>846 ao</sup> uczyniło<sup>ich</sup> <sup>A</sup> do sfery funkcji tej chmury<sup>A</sup>. **9,35** I <sup>5</sup>głos<sup>2969 f</sup> stał się z wewnątrz tej chmury powiadający<sup>N pt pr</sup>: Ten właśnie jest jakościowo ten wiadomy syn <sup>6</sup>należący do mnie<sup>818 G</sup>, ten <sup>7</sup>w przeszłości z wewnątrz wybrany<sup>878 N pt pf ps</sup>; jego<sup>430 G</sup> słuchajcie<sup>pr it, id ac</sup>. **9,36** I w tym<sup>Ds n</sup> które mogącym stać się<sup>584 ao</sup> uczyniło<sup>ten</sup> <sup>A</sup> głos<sup>A</sup>, został znaleziony<sup>1185 3s ao id ps</sup> niewiadomy Jezus <sup>8</sup>wyłącznie jedyny<sup>1888</sup>. I oni zamilczeli<sup>2544 ao ac</sup> i żadnemu<sup>2080 Ds m</sup> nie odnieśli jako nowinę<sup>266 ao ac</sup> w owych dniach żadne<sup>As n</sup> których<sup>2061 Gp n</sup> zdarzeń trwale ujrzeni<sup>2041 pf ac</sup>.

11Gr. *eks-odos* 'droga wyjścia'. Przekłady: „o odejściu”, „o zgonie”. Ale wyjście Izraela z Egiptu (księga „Eksodos”) nie było jego zgonem. Jeżeli ewangelista celowo nawiązuje do księgi o tej nazwie i wspomniane tu Jeruzalem jest Egiptem (z Apokalipsy) {317} s.515, to analogicznie wyjście Jezusa mogło się odbyć bez jego uśmiercenia (zamiast niego byłby tradycyjnie uśmiercony baranek). Może więc Mojżesz i Elias, starając się zjednoczyć z Jezusem, (dwukrotne *syn* 'razem' wskazujące na zjednoczenie), opowiadali mu ich własną (każdy inną) 'drogę wyjścia' z sytuacji. 1 'Sen' gr. *hypnos* uczniów był też na Górze Oliwnej Lc 22,39-47 Mt 26,40.43.45, gdzie określony słowem o bliskim znaczeniu *katheudo* 'pogrążyć się w beczynności, spać', i to z powodu takiego samego 'obciążenia' *baro*.

Gdy słabnie międzyludzka wspólnota oparta na człowieczym rozumie, pojawia się 'miłość' *agape*, sięgająca bezpośrednio do sfery zwierzęcej; wyjada wypracowane przez człowieka sprzeczności i jednoczy je instynktami. Wtedy zamiast starotestamentowego boga prawa i porządku, pojawia się nowotestamentowy bóg miłości. Taki miłosny zlepek dla przetrwania w świecie i przejścia do następnego eonu musi się jednak integrować z dobranym sobie duchem człowieczym, gdyż szansa bytu dla zwierzęcia jest tylko przez człowieka i u człowieka, jak podaje Ge 2,19 „każde (zwierzę), które nazwie je człowiek, 'duszą' *NPS psyche* żywą będzie imię jego”. Dlatego zwierzęcy „Dawid nie wstąpił do nieba” Ac 2,34, lecz człowiek Saul i człowieczy Jonatan, a Dawid musiał im służyć.

2Gr. *dia-gregoreo* 1x w N.t. Znaczy 'przebyć czuwając', tak wszystkie słowniki {4} {5} {6} {11}. Abramowiczówna zaś w {6} także tu honoruje kościelną tradycję tłumaczeń do założonego sensu. Lecz ze stanu „obciążenia snem” jeszcze nie wynika że „spali” (gdyż nawet oglądali i słyszeli całe zdarzenie).

3Gr. *epi-states* 'epistata, dozorca, kontroler, przewodniczący, dowódca, kierownik, opiekun'. I to pomimo, że Abr. i tu uwzględniła urobione w kościele „znaczenie”: <nauczyciel, mistrz>, chcąc podnieść rangę zwrotu uczniów do Jez.

4 'Chmura, obłok' gr. *nephele* może odpowiadać duchowi św. z Lc 3,22. Oba są opisywane podobnie, a określenie: "Głos stał się z nieba" oraz obwieszczenie w Mt 17,5 i Mc 9,7 mają sens niemal identyczny. Wtedy głos pochodziłby z ducha św. +1Tm 4,1. Chmura to chyba ziemski odpowiednik stale zachmurzonej Wenus; jej biały blask mógł kojarzyć się z bielą obłoków atmosferycznych.

5Gr. *fone* 'głos', tu: boga ojca z chmury (jako trąby?). W N.t. *fone* bywa boga ojca, z nieba, z obłoku (chmury), ducha, ducha demona, Jana, syna człowieka, oblubieńca,

6Bóg tu nie mówi: syn 'mój własny' gr. *emos*.

7Gr. *eklelegmenos* z *ek-lego*. Inaczej w Mt 17,5 i Mc 9,7: 'umiłowany' *agapetos* z *agapao*. Razem: wybrany przez miłość, lub: wybrany do umiłowania. Nie jest to więc w pełni autentyczny zrodzony syn, tylko adoptowany, przybrany – przez późniejsze pomazanie duchem bożym. „Terminem tym określano Mesjasza” (BT).

8Ten głos rzekomo nakazywał słuchać 'wyłącznie jedynie' namaszczonego miłością Jezusa – ani rozumnego i sprawiedliwego Mojżesza ani mocnego Eliasza.

**9,37** Stało się zaś tym <sup>Ds f</sup> mającym być z *konsekwencji następnie* <sup>Ds f</sup> dniem <sup>Ds f</sup> wskutek zszedłszy w dół <sup>1515 Gp m pt ao ac, Gab</sup> ich <sup>Gp</sup> od <sup>289</sup> tej góry, spotkał się z naprzeciwnika dla razem <sup>Z 2693 3s ao id ac</sup> nim <sup>D</sup> tłum wieloliczny. **9,38** I zobacz do tamtego miejsca - oto właśnie *jakiś* mąż od tłumy zawołał *o pomoc* <sup>519 3s ao ac</sup> powiadając: Nauczycielu, błagam <sup>pr md-ps-dp</sup> ciebie <sup>G</sup> nałożyć spojrzenie <sup>1067 ao ac</sup> aktywnie na wiadomego syna <sup>A</sup> *należącego do* mnie <sup>G</sup>, że wyłącznie jedynorodny <sup>1886</sup> mi <sup>D</sup> jest, **9,39** i oto właśnie *jakiś* duch chwyta <sup>pr ac</sup> go, i nagle - z nieprzewidzianego *gardłowo jak zwierzę krzyczy* <sup>pr</sup>, i szarpie go wspólnie z pianą <sup>G</sup>, i z trudem oddala się <sup>pr</sup> od niego dla razem miażdżąc <sup>2724 N n pt pr ac</sup> go; **9,40** i ubłagałem <sup>644 ao ps-dp</sup> uczniów <sup>G</sup> twoich aby wyrzuciliby <sup>856 ao sb ac</sup> go, i nie zmoogli <sup>779 ao ps-dp</sup>. **9,41** Odróżniwszy się zaś Jezus rzekł: O rodzie <sup>565 Vs</sup> niewierzytelniący *przekonująco* i na wskroś obrócony w *zepsucie* <sup>715 Ns f pf ps</sup>, aż do kiedy będę <sup>834 ft id md-dp</sup> istotnie do was <sup>A</sup> i <sup>1</sup> będę trzymał w górę jako swoje <sup>224 ft id md</sup> *należące do* was <sup>2643 G?</sup> Przywiedź do istoty <sup>2390 ao it ac</sup> bezpośrednio tutaj syna *należącego do* ciebie <sup>G</sup>. **9,42** Jeszcze zaś *wobec* przychodzącego do istoty <sup>2400 G m pt pr md-ps-dp, Gab</sup> jego <sup>G</sup>, rozerwał <sup>2488 3s ao</sup> go to bóstwo pochodzące od daimona <sup>608</sup> i dla razem szarpnęło <sup>2730 3s ao ac</sup>. Nadał naganne oszacowanie <sup>1112 ao ac</sup> zaś Jezus temu duchowi, temu nie oczyszczonemu <sup>84 D</sup> i uleczył <sup>1328 ao md-dp</sup> tego chłopaka <sup>2120 A</sup> i oddał <sup>299 ao</sup> go ojcu jego <sup>G</sup>. **9,43** Byli wystraszeni uderzeniami <sup>888 3p ipf ps</sup> zaś wszyscy <sup>2193 Np</sup> zależnie na tej <sup>D</sup> wielkości <sup>Ds</sup> tego wiadomego boga <sup>G</sup>.

*Wskutek* wszystkich <sup>2193 Gp</sup> zaś dziwiących się <sup>Gp pt pr ac, Gab</sup> zależnie na wszystkich <sup>2193 Dp m,n</sup> *na* których <sup>Dp m,n</sup> czynił <sup>2314 ipf</sup>, rzekł istotnie do uczniów <sup>A</sup> swoich <sup>G</sup>: **9,44** Połóżcie sobie <sup>2796 ao it md</sup> wy do uszu <sup>2091 Ap</sup> swoich odwzorowane wnioski te właśnie <sup>2094 Ap m;</sup> ten wiadomy bowiem syn tego wiadomego człowieka <sup>G</sup> *teraz* ma planowo <sup>1811 pr</sup> *teraz* być przekazywany <sup>2150 pr if ps</sup> do rąk <sup>2990 Ap</sup> *niewiadomych* <sup>2</sup> *człowieków* <sup>Gp</sup>. **9,45** Ci zaś nie rozumieli <sup>30 ipf</sup> spłynięte wysłowienie czynu <sup>2489 As n</sup> to właśnie <sup>A</sup>, i było <sup>ipf</sup> z boku z przeciwnej strony zasłonięte <sup>2158 Ns n pt pf ps</sup> od nich aby nie spostrzegliby <sup>71 ao sb md-dp</sup> ono <sup>430 As n</sup>, i strachali się <sup>2938 ipf</sup> wezwać do uwyrażnienia się <sup>1141 ao</sup> go około spłyniętego wysłowienia czynu <sup>2094 Gs n</sup>.

1 Gr. *an-echomai* 'do góry trzymać, podnosić', także w medium {9}, stąd też od strony wznoszącego niekiedy: „wytrzymać, znieść”, ale i 'być zadowolonym' {6}; złożone z *ana* 'w górę, do góry' i *echo* 'trzymać'. Przekłady: „będę was znosił” – ale to *bastadzo, stego, hypecho, hypomeno* {7}.

2 Okazuje się, że *syn człowieka* nie jest „po prostu człowiekiem” czy też „zwykłym człowiekiem”, jak podają komentarze. Wedł. Dn 7,13n był postacią tryumfującą, panującą nad wszystkimi narodami, a nie poddany władzy zwykłych ludzi. „Syn” oznacza tu wybitność, szczytowość z całego rodzaju ludzkiego. Zresztą w ewangeliach zaznaczony jest ostry antagonizm między synem człowieka a ludźmi, m.in. Mt 17,22 26,24 Mc 9,31 Lc 6,22.

**9,46** Wszło <sup>846 3s ao</sup> zaś na wskroś wnioskowanie <sup>693 N</sup> w nich <sup>Dp</sup>, to kto ewentualnie *ży-*  
*zeniowo* oby jest <sup>834 3s pr op ac</sup> większy z nich <sup>Gp</sup>. **9,47** Zaś Jezus znając <sup>1983 N pt pf</sup> to na  
wskroś wnioskowanie serca <sup>Gs</sup> ich, pochwyciwszy <sup>1083 N pt ao md-dp</sup> *jakieś* dziecko <sup>2118</sup> stawił  
<sup>1372 ao</sup> ono <sup>430 As n</sup> u-przy sobie samym <sup>799 D m</sup> **9,48** i rzekł im: Który <sup>N m</sup> jeźeliby przyjąłby  
<sup>658 3s ao sb md-dp</sup> to właśnie <sup>2094 As n</sup> dziecko zależnie na wiadomym <sup>D</sup> imieniu <sup>D</sup> moim <sup>G</sup>, mnie  
<sup>818 A</sup> przyjmuje <sup>pr id</sup>; i który by mnie <sup>A</sup> przyjąłby <sup>ao sb</sup>, przyjmuje <sup>pr</sup> tego <sup>A m</sup> który odpra-  
wił <sup>334 A m pt ao ac</sup> mnie <sup>A</sup>; ten bowiem mniejszy <sup>1863</sup> we wszystkich <sup>2193 Dp m</sup> was <sup>D</sup> będący  
poczynającym spod <sup>2864 Ns m pt pr ac</sup>, ten właśnie *jakościowo* jest wielki.

**9,49** Odróżniwszy się zaś Joannes rzekł: Stojący na nadzorco <sup>1104</sup>, ujrzeliśmy <sup>2041 ao</sup> <sup>1</sup>ko-  
goś <sup>2802 As m</sup> w wiadomym imieniu *należącym do* ciebie <sup>G</sup> wyrzucającego <sup>As m pt pr</sup> bóstwa  
*pochodzące od* daimonów <sup>608 Ap</sup> i przeszkadzaliśmy <sup>1668 ipf ac</sup> go <sup>A</sup>, że nie podąży tą samą  
drogą <sup>92 pr</sup> wspólnie z nami <sup>Gp</sup>. **9,50** Rzekł zaś istotnie do niego Jezus: Nie przeska-  
dzajcie <sup>pr it ac</sup>; który bowiem nie jest w dół na <sup>1454</sup> was <sup>Gp</sup>, <sup>2</sup>w obronie powyżej <sup>2865</sup> was <sup>Gp</sup>  
jest.

**9,51** Stało się zaś w tym <sup>1966 Ds n</sup> *które możliwymi* razem być dopełnianymi <sup>2678 pr if ps</sup>,  
<sup>Aci</sup> *czyniło* dni <sup>Ap</sup> <sup>3</sup>wzięcia z powrotem w górę <sup>186 Gs</sup> jego <sup>G</sup>, i on wiadome <sup>4</sup>do-  
istotne oblicze <sup>2428 A</sup> <sup>5</sup>utwierdził <sup>2626 ao ac</sup> od tego <sup>1966 Gs n</sup> *które skłaniało go* wyprawiać  
się <sup>2336 pr if</sup> do sfery funkcji Ierusalem, **9,52** i odprawił <sup>334 ao</sup> *niewiadomych* aniołów  
<sup>21</sup> na przód *niewiadomego* doistotne oblicza <sup>G</sup> swego. I wyprawiwszy się <sup>Np pt ao</sup>  
weszli <sup>846 ao</sup> do sfery funkcji otwartej wiejskiej osady <sup>A</sup> Samaritan <sup>2519 Gp</sup>, tak jak  
*należało* przygotować <sup>ao</sup> mu. **9,53** I nie przyjęli <sup>658 ao</sup> go, że to wiadome do-  
istotne oblicze jego było <sup>ipf</sup> wyprawiające się <sup>Ns n pt pr</sup> do sfery funkcji Ierusalem.  
**9,54** Ujrzawszy zaś uczniowie Jakobos i Joannes rzekli: Utwierdzający panie,  
<sup>1276 pr</sup> *żeby* rzeklibyśmy <sup>837 ao sb</sup> *uczynić* ogień <sup>2463 A</sup> *skłonnym* zstąpić <sup>1455 ao if ac</sup>,  
<sup>Aci</sup> od wiadomego nieba i <sup>6</sup>przez powrotny *na górę* rozkład zdobyć <sup>187 ao if ac</sup> ich <sup>Ap</sup>?

<sup>1</sup> Uczeń Jan sądzi, „że ów obcy egzorcysta posługuje się magią” {317}

<sup>2</sup> Gr. *hyper* ‘ponad’. Przekłady: „z wami”, „za wami”. W dichotomicznym traktowaniu ludzi i świata przez Jezusa nie ma miejsca na neutralność. Por. Lc 11,23.

<sup>3</sup> Gr. *ana-lambano* ‘wziąć, chwycić-do góry’, także w sferę powietrzną – niekoniecznie z tego świata ani do nieba. Tym samym słowem *analambano* określono w S.t. wzięcie Eliasza, jednak nie przez mękę, śmierć i zmartwychwsta-  
nie. Przekłady: „wzięcia [z tego świata]”, „wzięcia do nieba”.

<sup>4</sup> Gr. *pros-opon*. Przekłady pomijają to słowo, oddając je w zespole z następnym *steridzo*: „postanowił”. Oblicze  
wsparł (wzmocnił)” z hebr. odpowiednika oznaczającego ‘zwrócić oblicze’ przeciw komuś w celu ukarania {317}.

<sup>5</sup> Gr. *steridzo* ‘mocno ustawiać, utwierdzać’. Często jest to czynność Boga Ojca, Pana i jego anioła w stosunku do lu-  
dzi. Przekłady nie oddają osobno żadnego z tych trzech słów: *prosopon esterisen tou*, ani składni *to z inf.* celu i na-  
stępstwa (Zerwick), lecz zastępują je jednym „postanowił”. Może z powodu, by nie wiązać decyzji ukrzyżowania z  
wołą czy wsparciem Ojca. Gdyż ze składni *tou z infinitivem* wynika „cel lub zamierzony skutek” {7} s.418 – od  
przyczyny będącej poza Jezusem.

<sup>6</sup> Gr. *ana-lisko* ‘spożyć, zużyć, wytepić, zabić’, od *ana* ‘z dołu w górę, na powrót’ i *halisko* ‘opanować, zdobyć,  
schwytać’ +G 5,15. W N.t. jest aktywizowane przez *kata* ‘z góry’ (tu: *kata-baino*). Przekłady: „pochłonął” – co *kata-  
pino, katesthio, katnanalisko* {7}.

**9,55** <sup>1</sup>Obrócony <sup>2639 Ns pt ao ps</sup> zaś nadał naganne oszacowanie <sup>1112 3s ao</sup> im. **9,56** I wyprawili się <sup>2336 ao ps-dp</sup> do sfery funkcji odmiennej z *dwu różnych* <sup>As f</sup> otwartej wiejskiej osady <sup>A</sup>.

**9,57** I *wobec* wyprawiających się <sup>Gp pt pr, Gab</sup> ich <sup>Gp</sup> w drodze rzekł ktoś istotnie do niego <sup>A</sup>: Będę wdrażał się <sup>ft ac</sup> tobie tam gdzie jeżeli ewentualnie ewentualnie odchodzisz <sup>283 pr sb med-ps-dp</sup>. **9,58** I rzekł mu Jezus: Lisy jamy <sup>A</sup> mają, i te wiadome <sup>2</sup>*istoty* latające <sup>2258 Np</sup> tego wiadomego nieba <sup>Gs</sup> <sup>3</sup>z góry rozpięcia namiotów <sup>1504 Ap</sup>, ten wiadomy zaś syn tego wiadomego człowieka <sup>G</sup> nie ma gdzie tę wiadomą <sup>4</sup>głowę skłoniłby <sup>1583 pr,ao sb ac</sup>. **9,59** Rzekł zaś istotnie do odmiennego: Wdrażaj się <sup>pr it ac</sup> mi. Ten zaś rzekł: Nawróć w możliwość <sup>1113 ao it</sup> mi odszedłszemu <sup>283 D pt ao</sup> wpięrow pogrzebać <sup>1267 ao</sup> wiadomego ojca mego. **9,60** Rzekł zaś jemu: Puść od siebie <sup>439 ao it ac</sup> wiadomych <sup>Ap</sup> umarłych *aby mogli* pogrzebać <sup>ao if</sup> *należących do* siebie samych <sup>799 Gp</sup> umarłych <sup>Ap</sup>, ty zaś odszedłszy <sup>5</sup>na wskroś *tajną drogą* przynosząc jako nowinę <sup>670 pr it ac</sup> tę wiadomą królewską władzę tego wiadomego boga. **9,61** Rzekł zaś i odmienny: Będę wdrażał się <sup>ft ac</sup> tobie, utwierdzający panie; wpięrow zaś nawróć w możliwość <sup>1113 ao it</sup> mi ustawivszy w określonym porządku odzegnać się <sup>340 ao if md</sup> tym <sup>Dp m</sup> *skierowanym* do sfery funkcji *rodowego domu* <sup>1994 As</sup> mego. **9,62** Rzekł zaś Jezus: Żaden narzuciwszy <sup>1065 N m pt ao ac</sup> rękę aktywnie na oradło <sup>A</sup> i poglądujący <sup>N pt pr ac</sup> do sfery funkcji *tych spraw i rzeczy* <sup>Ap n</sup> *skierowanych* do tyłu <sup>2033,</sup> <sup>6</sup>łatwodobodny do umieszczenia <sup>1169 N</sup> nie jest tej królewskiej władzy <sup>D</sup> tego boga <sup>G</sup>.

1.,Obrócony” to zdaniem {317} nie do swych uczniów (gdyż? szedł na przedzie), lecz od swych uczniów, pokazując że nie pochwała ich mentalności. Wiersze 54 i 55 mają późniejsze (nadal prawowierne) dodatki o Eliaszu i dwóch rodzajach ducha: Eliaszwowego (człowieczego?) i świętego (zwierzęcego). Ten zakaz zemsty czy odwetu sprzeczny z 10,11 9,26 13,27 i in.

2Gr. *peteinos,-on* wszystko, co ‘lata’ *petomai*: ptaki, włócznie, pociski, za jakie uważano także obiekty, dziś identyfikowane jako UFO – zwłaszcza gdy mowa o ‘istotach latających’ „nieba”. Łukasz zna słowo *ornis* ‘ptak’ Lc 13,34.

3Gr. *kata-skenosis* ‘z góry rozłożenie namiotu’, gdzie *skene* może być ‘namiot, obóz, kwatera, buda, altana, scena’.

4Ziemski określony syn człowieka to może czaszka, ‘Księżyc’ *selene*. Wedł. {105} jest nim ‘księżyc’ *men* s.76. W Mt 17,2 (jak i w Ap 1,16) oblicze określonego syna człowieka jest *hos* ‘tak jak’ Słońce, a nie po prostu Słońce. Czym innym jest podobieństwo rzeczy, a czym innym sama rzecz. Tak twierdzi {88}: “Porównanie do Słońca... nie jest jednak tym samym, co nazwanie Słońcem” s.94 - odnośnie transfiguracji w Mt 17,2-3. Wtedy głowa nieokreślonego niebiańskiego syna człowieka byłaby Słońcem. Głowa-Słońce, i głowa-księżyc n.p. w {50}s.98.

5Gr. *di-angelo* ‘rozgłaszać posłanie’; złożone z *dia* ‘na wskroś, przez’ i *angelos* ‘posłaniec’. Lecz *di-angelos* to ‘tajny informator, wywiadowca, donosiciel, sprawozdawca, łącznik’ łac. *speculator* {6} {9}. Przekłady: „głoś” (*kerysso*).

6Gr. *eu-thetos* ‘łatwy do umieszczenia, dogodnie umieszczony’, od *eu* ‘łatwo, dogodnie’ i *tithemi* ‘kłaść, umieszczać’. *Eu* odpowiada tu *basileia* ‘królewskiej władzy’. Przekłady: „nadaje się”. +Lc 14,35.



**10,1** Potem w istotny środek-za zaś te właśnie *wydarzenia* <sub>Ap n</sub> <sup>1</sup>publicznie wskazał wznosząc w górę <sub>167 ao ac</sub> utwierdzający pan odmiennych <sub>1154 Ap</sub> <sup>2</sup>siedemdziesięciu dwóch i odprawili <sub>334 ao</sub> ich z dołu w górę po <sub>155</sub> dwóch <sub>Ap m</sub> dwóch <sub>Ap m</sub> na przód doistotne oblicza <sub>G</sub> swego do sfery funkcji *wszystkiego* <sub>As f</sub> miasta <sub>A</sub> i właściwego miejsca <sub>As m</sub> *do* którego <sub>2061</sub> <sub>Gs m,n</sub> miał planowo <sub>1811 ipf</sub> sam przychodzić <sub>1139 pr.</sub> **10,2** Powiadał zaś istotnie do nich: To wprawdzie gorące żniwo <sub>1285</sub> wieloliczne, ci zaś działacze <sub>1127 Np</sub> niewieloliczni; ubłagajcie <sub>644 ao it ps-dp</sub> więc wiadomego <sub>G</sub> utwierdzającego pana <sub>G</sub> gorącego żniwa <sub>G</sub> żeby w jakiś sposób <sub>2039</sub> *jakichś* działaczy <sub>A m</sub> wyrzuciły <sub>856 ao sb ac</sub> do sfery funkcji gorącego żniwa <sub>A</sub> swojego <sub>G</sub>.

**10,3** Prowadźcie się pod *moim* zwierzchnictwem <sub>pr it ac!</sub> Zobaczcie - oto odprawiam was tak jak <sup>3</sup>młode barany <sub>358 Ap m</sub> <sup>4</sup>w środku <sub>1827 Ds n</sub> wilków <sub>Gp</sub>. **10,4** Nie dźwigajcie <sub>pr</sub> sakwę *do rzucania* <sub>462 A</sub>, nie *skórzaną* torbę <sub>2265 A</sub>, nie podwiązane *sandały* <sub>Ap</sub>, i żadną metodą ani jednego <sub>A</sub> w dół w drogę <sub>A</sub> *żeby nie* <sup>5</sup>przyjęlibyście uprzejmie <sub>400 ao sb md-dp</sub>. **10,5** Do którego <sub>2061 A</sub> zaś by weszlibyście <sub>846 ao sb</sub> domostwa <sub>1986 A f</sub>, wpierw powiadajcie <sub>pr it:</sub> *Niewiadomy* pokój <sub>N f</sub> <sup>6</sup>*rodowemu* domowi <sub>1994 D m</sub> temu właśnie <sub>2094 D m</sub>. **10,6** I jeżeli ewentualnie tam ewentualnie jest <sub>834 pr sb ac</sub> *jakiś niewiadomy* syn *jakiegoś niewiadomego* pokoju <sub>G</sub>, <sup>7</sup>zaprzesta wznosząc się na górę na *kimś* <sub>1045 3s ft id ps-dp</sub> aktywnie na niego <sub>A</sub> ten pokój *należący do* was <sub>G</sub>; jeżeli zaś

1 Gr. *ana-deiknymi* ‘przez wzniesienie w górę wskazać’, stąd: ‘zasygnalizować, ogłosić, proklamować, inaugurować’ n.p. koronację kogoś jako króla, coś jako teatr {6}. Przekłady: „wyznaczył” – pomijając publiczny wymiar. Czy ktoś taki także przygotował wieczerki Lc 22,10n? Pochodne *ana-deiksis* Lc 1,80.

2  $72=6 \times 12$  lub  $72:(2+2)=18$ .

3 Gr. *aren, arnos* ‘owca męska, baran, tryk’, ale z Homera i LXX ‘młody baran, jagnię’ {6} {9}. Ma skojarzenie z Apollonem {6} s.331 (starożytny typ Jezusa). W N.t. tylko 1x. Inni tłumaczą “jagnięta”, “owce”, może uzgadniając z *probaton* w Mt 10,17, ale tak gubią rodzaj męski wysłanników. Jagnię’ zaś to w N.t. *arnion* Jo 21,15 (ewent. *amnos*), a ‘owca’ to *probaton* {7}. Tłumacze kościelni zapewne i tutaj chcą nie ujawniać twardej ognistej wojowniczej „baraniej” natury Chrystusowych wysłanników. Ujawnienie u wysłanników dwóch natur, jako tego co zewnętrzne i tego co wewnętrzne, może odpowiadać podwójnej naturze Jezusa Chrystusa („oto ja” Mt 10,16). Ponieważ „duch gada w środku was” Mt 10,20, to u Mt owce (u Lc młode barany) i gołębicę (d. św.) odpowiadałyby Chrystusowi, a wilki i węże Jezusowi. Odwrotnie kłamliwi prorocy w Mt 7,15: „przychodzą we wdzianach owiec, wewnątrz zaś są wilki”. 4 ‘W środku’ bo w datiwie; tak m.i. w Mt 18,2 Mc 6,47 Jo 8,9 (“w środek” byłoby w accusativie). Temu prostemu znaczeniu sprzyja paralelny tekst w Mt 10,16, który ma dalsze porównanie: „... Stawajcie się więc roztropni jak węże i niezmieszani jak gołębicę” gdzie to ‘w środku’ wskazuje na drugi wewnętrzny, ukryty ‘w środku’, charakter każdego z 72 wysłanników. Przekłady: „między” wilki.

5 Gr. *aspadzomai* znaczyło ‘witać, pozdrawiać, uściskać’. Dziwny zakaz. Tłumaczenie że jest hiperbolą, nie przekonuje. Wygląda raczej na jeden z licznych warunków magicznych, „tabu” obowiązujących czarowników, znanych z etnografii. {146} tłumaczy, iż misjonarz “na pozdrowienia ani czasu ani uwagi tracić nie powinien”, a BT iż „pozdrowienia na wschodzie zabierają dość dużo czasu”. Jednak analogiczny zakaz pozdrawiania w 2Jo 10 (*chairein*) jest przejawem dezaprobaty, by nie „stać się współuczestnikiem jego czynów”. Swoich Paweł ‘pozdrawiał’ Ac 21,19.

6 Łukasz odróżnia tu *domostwo* od *domu*.

7 Potrójnie złożone gr. słowo *ep-ana-pauo* ‘na kimś, nadto, ponownie-wznosząc się na górę-zaprzestać’. Zależy od doboru znaczenia dla *epi*, a to od teologii ‘zaprzestania’, t.zw. „odpoczynku”. Słownik {7} przyjmuje znaczenie dla *epi* ‘na czymś’. Przekłady tę obfitą złożoność oddają chudo: „spocznie”.

nie w każdym razie, aktywnie na was<sup>A</sup> <sup>1</sup>zegnijcie się na powrót na górę<sup>178 3s ft id ac</sup>.  
**10,7** W onym<sup>2094 D</sup> zaś domostwie pozostawajcie<sup>1819 pr it ac</sup> jedząc i pijąc te *które*<sup>Ap n</sup> z naprzeciw od strony obok<sup>2139</sup> nich<sup>Gp</sup>, godny bowiem działacz zapłaty najemnika<sup>G</sup> swojej<sup>G</sup>. Nie przestępujcie<sup>pr</sup> z domostwa do sfery funkcji domostwa<sup>A</sup>. **10,8** I do sfery funkcji którego ewentualnie miasta<sup>A</sup> ewentualnie wchodzicie<sup>846 pr sb</sup> i ewentualnie przyjmują<sup>658 pr sb</sup> was, jedźcie<sup>pr</sup> te *rzeczy*<sup>Ap n</sup> położone obok-przeciw<sup>Ap n pt pr ps</sup> wam. **10,9** I pielęgnujcie tych w nim słabych, i powiadajcie im: Przybliżyła się<sup>807 3s pf ac</sup> aktywnie na was<sup>A</sup> wiadoma królewska władza wiadomego boga. **10,10** Do sfery funkcji którego zaś by miasta weszlibyście<sup>846 ao sb</sup> i nie ewentualnie przyjmują<sup>658 pr sb</sup> was, wyszedłszy<sup>1016 Np pt ao</sup> do sfery funkcji <sup>2</sup>szeroških *przeźwyczeń*<sup>2284 Ap</sup> jego rzeknijcie<sup>837 ao it</sup>: **10,11** I ten wzniesiony pył<sup>A</sup>, ten przylepiony<sup>1600 A pt ao ps</sup> nam<sup>D</sup> z tego miasta waszego do sfery funkcji nóg<sup>2354 A</sup>, odcieramy od siebie<sup>324 pr md</sup> wam; *lecz* ponad liczbę *tego* to właśnie rozeznawajcie<sup>pr it ac</sup> że przybliżyła się<sup>807 pf</sup> ta królewska władza tego wiadomego boga. **10,12** Powiadam wam że Sodomom<sup>Dp</sup> w dniu owym <sup>3</sup>bardziej do trzymania w górę<sup>218 Ns n com</sup> będzie niż miastu owemu.

**10,13** Biada tobie Chorazin, biada tobie Bethsaida; że jeżeli w Tyrosie i Sidonie stały się<sup>584 ao id ps-dp</sup> te moce, te które stały się<sup>584 Np f pt ao md-dp</sup> w was, dawno by we *włosianym* worze i popiele siedząc jako na swoim<sup>1410 Np m pt pr md-ps-dp</sup> <sup>4</sup>zmieniły rozumowanie<sup>1837 ao id ac</sup>. **10,14** *Lecz* ponad liczbę *tego* Tyrosowi i Sidonowi <sup>5</sup>bardziej do trzymania w górę<sup>218 Ns n com</sup> będzie w tym wiadomym rozstrzygnięciu<sup>1643</sup> niż wam. **10,15** I ty, Kafarnaum, czy może<sup>1847</sup> aż do *jakiegoś* nieba wywyższone będziesz<sup>2905 ft ps</sup>? Aż do wiadomego hadesu zstąpisz<sup>1455 ft md-dp</sup>. **10,16** Ten słuchający<sup>pt pr ac</sup> was<sup>G</sup>, mnie<sup>G</sup> słucha; i ten <sup>6</sup>przez odmówienie miejsca na położenie unieważniającego<sup>59 N pt pr ac</sup> was<sup>A</sup>, mnie<sup>A</sup> unieważnia<sup>59 pr</sup>; ten zaś mnie unieważniający<sup>59</sup>, unieważnia<sup>59</sup> <sup>7</sup>tego, który odprawił<sup>334 A m pt ao ac</sup> mnie<sup>818 A</sup>.

**10,17** Zawrócili wstecz-pod<sup>2889 ao ac</sup> zaś ci siedemdziesięciu (dwóch) wspólnie z rozkoszą<sup>2980 G</sup> powiadając: Utwierdzający panie, i te wiadome <sup>8</sup>bóstwa *pochodzące od* daimona

1 Gr. *ana-kampto* od *kampto* ‘zginać’. Przekłady: „(po)wróci”.

2 Szeroki, duży wymiar nie przyjmuje nauki Jezusa?

3 Stopień wyższy od *anektos*, pochodzi od *an-echomai*, które składa się z *ana* ‘z dołu do góry’ i *echo* ‘trzymać’.

4 Gr. *meta-noeo*. Przekłady: „nawróciły” – co *epi-strefo*.

5 Gr. *anektos* od *an-echomai*. Przekłady: „łżej”, „znośniej”.

6 Gr. *a-theteo* od *a-thetos*, złożone z *a* priv. ‘nie, bez’ i *tithemi* ‘położyć, umieścić’. Przekłady odległe: „gardzi” – co *eks-oudeneo*, *eks-outheneo*, *kata-froneo*, *peri-froneo* {7}.

7 Relacja uczniów do Jezusa wydaje się odwzorowaniem relacji Jezusa do ojca.

8 Gr. *daimonion* dosł. ‘pochodzący od daimona l. bóstwa’. Także ‘zesłany z nieba, boski’, n.p. Apollon {6}. Przekłady niesłusznie zrównują *daimonion* (częste) z *daimon* (jednostkowe i wariantowe, które jednak Mateusz odróżnia w Mt 8,31). W Mt 8,28-31 <sup>1,2</sup>dwóch opętanych z grobów nazwało <sup>1</sup>Jezusa <sup>2</sup>Chrystusa również dwoma imionami: <sup>1</sup>Jezusa

608 Np n *jako jedno* podporządkowuje się 2891 3s pr md-ps nam w tym wiadomym imieniu two-  
im. **10,18** Rzekł zaś im: <sup>1</sup>Rozważałem w teorii 1289 1s,3p ipf id ac tego <sup>2</sup>satanasa A m tak jak 3051  
błysk 404 A f z wiadomego nieba padłego 2276 A m pt ao ac. **10,19** Zobaczcie-oto dałem 734 pf  
wam tę samowolną władzę wybycia na zewnątrz 1028 od tego 1966 Gs n *które umożliwia* dep-  
tać 2197 pr if ac w górze na wierzchu 1048 <sup>3</sup>węzów 2102 Gp i skorpionów, i aktywnie wrogo na 1063  
wszystką 2193 A f tę moc 780 A f tego nieprzyjaciela 1200, i żadne 2080 Ns n was Ap żadną metodą  
nie potraktowałyby z zaprzeczeniem reguł cywilizacji 49 3s ao sb ac. **10,20** Lecz ponad liczbę tego  
w tym właśnie 2094 Ds n nie wychodźcie rozkosznie z środka pr it ac że te duchy wam *jako*

oraz <sup>2</sup>Syna Bożego (t.zn. Chrystusa). Tą samą nazwą <sup>1,2</sup>obcych „bogów-*daimonion*” posłużyli się ateńscy filozofowie na określenie <sup>1</sup>Jezusa i jego <sup>2</sup>drugiego etapu bytowego ‘stawienia do góry, powstania’ *ana-stasis*, głoszonych przez Pawła Ac 17,18. Dalej Paweł wyjaśnia, że dokonuje tego „nieznany bóg”, bóg-stwórca, który wskrzesił z martwych Jezusa. Owo zaś ‘stawienie na górę’ *ana-stasis* nie musi być chrześcijańskim „zmartwychwstaniem” ani „powstaniem z umarłych”, jak łączy N.t., lecz „powstaniem jako antytezą upadku w sensie religijnym, moralnym Lc 2,34” {7} s.39. A także innego rodzaju.

1 Gr. *theo* z podwójnym acc. szatana i błysku; może bliskie użyciu w Jo 10,12 z acc. wilka, też 14,17 i Ap 11,11 – intensywnie, z przejęciem. Rozróżnienie między *theo* a zwykłym oglądaniem n.p. w Jo 16,16n Ac 3,16. *Theo* znacząco ‘bacznie obserwować, rozważać, kontemplować, odbierać wyrocznię l. poselstwo religijne; wywnioskować zasadę, wzór, plan, prawidło; obserwować z prawej strony ‘księżyc’ *selene*’ {6} (t.j. w fazach rosnących – przychodzące na niego światło od Słońca do powietrza?). Była to czynność widza na uroczystościach, zawodach, igrzyskach, widowisku, na trybunie, w teatrze, a więc w zdarzeniach przeznaczonych do odbioru głębszej warstwy znaczeniowej. Opis jakby grupuje kategorie: szatan byłby błysk(awicą), (t.j. ogniem) i samowolna władza; ‘nieprzyjaciel’ *echthros* (diabeł) wraz z jego mocą w postaci węzów i skorpionów; a tej samowolnej władzy Jezusa odpowiadałoby imię Jezusa. Jezus ‘bacznie oglądając’ *theo* szatana był więc widzem, teorem który sam odbiera ognistego niebiańskiego duchowego szatana, upadłego na ziemię jako diabeł. Niebiański zaś ogień spada przede wszystkim na Wenus i na Księżyc jako jego ‘światło’ *men*, jest jego duchem i mocą. *Theo* implikuje uznanie u patrzącego {314} t.2 s.94 – tu u Jezusa!

2 Zatem **szatan** byłby padłym z nieba ogniem, bo za taki w istocie uważano ‘błysk, błyskawica’ *astrape*. Więc pierwotnie, jako okołosłoneczny ogień (i diabeł?) przebywał w niebie, był istotą niebiańską; był prokuratorem, aniołem i synem boga – może jako okołosłoneczny ogień i światło, skąd padł do sfery światowej, powietrznej i ziemskiej. A może był to Helel t.j. Lucyfer z Is 14,12, rozumiany jako planeta Wenus poranna {221} s.31 {193} s.59. Ale do błyskawicy przyrównany jest też wielokrotnie syn człowieka Mt 24,27 28,3 Lc 17,24 9,29. {317} utożsamia go z aniołem i synem boga (ale chyba naturalnym – nie pomazanym), a ponieważ nie rozumiał miłosierdzia (t.j. zamysłu końca dzieła na ciełe, czyli terminacji do lekkomyślności, lenistwa i pobłażliwości), ów lubiący ziemskie uciechy bóg ojciec stracił go z nieba do głębin ziemi (materii), gdzie stał się aniołem ciemności (t.zn. solidnej działalności materialnej). W N.t. **szatan** ma też konotacje ze światłem w 2C 11,14, także z ogniem ogniska (ognistego Księżyca?) przez Petrosa-szatana Lc 22,55. Stąd mocą (środownikiem i narzędziem?) szatana jest ciemność Jo 13,30 Ac 26,18. „Wąż pierwotny” Ap 12,9 (rajski niebiański, czyli uskrzydłony, więc smok?) był w niebie Ge 3, a jako zrzuty w Ap 12,9 20,2 może paralelnie odpowiadać spadłemu nadolnemu diabłu. Szatan jest ‘pułapką’ *skandalon* Mt 16,23, ‘próbowaniem’ *peiradzo* 1C 7,5, przychodzi i ‘unosi’ *airo* Mc 4,15 (jest to też czynność diabła Lc 8,12, ale Mc nie zna diabła); ‘stawia się w górę’ *an-istemi* Mc 3,26; wszedł do Judasa-diabła Lc 22,3 Jo 13,27; symbolizuje go fallus (wąż) 1C 7,5 1Tm 5,15 Ap 2,24; ‘przekształca się’ *meta-schematidzo* (o gwiazdach, księżycu {4} {6}, jest to także czynność Jezusa w Ph 3,21) do anioła (odniebnego) światła 2C 11,14, czyli do górnej dziennej fazy księżyca; aniołem szatana jest ‘cierń’ *skolops* od pana 2C 12,7 (znaczący też ‘pal’ – podobnie jak ‘krzyż’ *stauros*); jest ścierany pod nogi chrześcijan (z obrazu w Ap 12? - tam wąż-szatan odpowiadałby świetlistemu sierpowi księżyca) Rm 16,20 Lc 10,19; jego jest synagoga Ap 2,9 3,9 i tron Ap 2,13 (symbolizowane przez sierp księżyca); jest duchem podobnie jak duch św. (t.j. światłem) Mt 12,28. Także apokryfy {127-III.IV} zdają się podawać jako typy szatana ogień, światło, błyskawicę, węża, żmiję, Artemidę (boginię księżyca), Romę, ducha, anioła, nów księżyca, żądło, dym, lisa, Beelzebula.

**Diabeł** – p. przyp. do Lc 11,13 i Jo 8,44.

3 Ta żywa cielesna ‘potęga’ *dynamis* należy do ‘nieprzyjaciela’ *echthros*, którym w Mt 13,39 jest diabeł, a w Ac 13,10-11 syn diabła, t.j. ucieleśniony diabeł; w Mt 13,28 występuje *echthros anthropos*, który jest diabłem; w 1C

*jeden* podporządkowuje się<sup>3s pr md-ps,</sup> wychodźcie rozkosznie z środka<sup>pr</sup> zaś, że te imiona wasze *jako jedno* wpisane jest<sup>808 3s pf ps</sup> w wiadomych niebiosach.

**10,21** W owej<sup>430</sup> godzinie uniósł się wesołością<sup>13 ao md</sup> tym duchem<sup>D,</sup> tym ode-  
rwanie świętym<sup>25 D,</sup> i rzekł: <sup>1</sup>Wypowiadając to samo wydaję uznanie<sup>1024 pr md</sup> tobie,  
<sup>2</sup>ojcze<sup>v,</sup> utwierdzający panie tego nieba i tej ziemi, że <sup>3</sup>przez ukrycie odłączy-  
łeś<sup>313 ao ac</sup> te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> od<sup>289</sup> mądrych<sup>2592</sup> i puszczających razem *ze swoim ro-  
zumowaniem*<sup>2707 Gp,</sup> i odsłoniłeś<sup>305 ao ac</sup> one<sup>430 Ap n</sup> <sup>4</sup>dziecinnie nie umiejącym budo-  
wania eposu<sup>1926 Dp m;</sup> owszem, *ty* ten ojciec<sup>N,</sup> że w ten właśnie sposób<sup>2095</sup> <sup>5</sup>uzna-  
nie za łatwodobne<sup>1167</sup> stało się<sup>584</sup> w doistotnym przedzie<sup>954</sup> twoim<sup>2643 G.</sup> **10,22**  
Wszystkie *sprawy*<sup>2193 Np n</sup> mnie *jako jedna* została przekazana<sup>2150 3s ao ps</sup> pod prze-  
wodnictwem<sup>2872</sup> wiadomego ojca<sup>G</sup> mojego, i żaden *nie* rozeznaje kto *jako-  
ściowo* jest wiadomy syn jeżeli nie wiadomy ojciec, i kto *jakościowo* jest  
wiadomy ojciec jeżeli nie wiadomy syn, i któremu<sup>2061 m,n</sup> <sup>6</sup>jeżeli by ewentual-  
nie<sup>798</sup> pragnąłby<sup>526 pr sb md-ps-dp</sup> ten syn odsłonić<sup>ao.</sup> **10,23** I obrócony<sup>2639 Ns pt ao ps</sup>  
istotnie do uczniów *w okolicznościach które miał* z góry aż na dół w<sup>1454</sup> swoją wła-  
sną *sferę*<sup>1334 As f</sup> rzekł: Szczęśliwe oczy poglądające<sup>pt pr ac</sup> *zdarzenia* które<sup>2061 Ap n</sup>  
poglądacie. **10,24** Powiadam bowiem wam, że wieloliczni prorocy i królowie  
zechcieli<sup>1276 ao</sup> ujrzeć<sup>2041 ao</sup> *zdarzenia* które wy poglądacie<sup>516</sup> i nie ujrzeli<sup>2041 ao,</sup>  
i usłyszeć<sup>ao</sup> które słyszycie i nie usłyszeli<sup>ao.</sup>

**10,25** I zobacz do tamtego miejsca - oto znawca przydzielonego obyczajowego Prawa jakiś  
stał się w górę<sup>233 ao</sup> *wyciągając* na doświadczenie<sup>885 N pt pr</sup> go, powiadając: Nauczycielu,

---

15,26 *echthros* jest śmiercią. W Rm 12,20 "jeżeli by *echthros* twój był głodny, 'nakarm małymi kawałkami' *psomidzo* (od *psomos, psomion*) go, jeżeli by był spragniony, napój go, to bowiem czyniąc 'węgle drzewne' *anthraks* ognia (więc płonące) zgromadzisz na głowę jego". Tutaj wedł. Jezusa najpierw depcze się po naziemnych siłach zbrojnych potężnego, potem po jego niebiańskich odpowiednikach cielesnych, a potem dominuje jego niebiańską władzę duchową. Na ziemi rozstrzyga się niebo, wiąże się i rozwiązuje (por. Piotrowe klucze na ziemi; syn człowieka na ziemi Mc 2,10). Por. Ps 91,13.

1Gr. *eks-omo-logeo* coś jakby 'wy - tożsamiać się - słownie'.

2bóg ojciec nie jest „niebem”, lecz 'utwierdzającym panem' wielkiego boga nieba. Por. Lc 18,11.13.

3Gr. *apo-krypto*. Modlitwa Jezusa zdaje się przeciwstawiać wielu wypowiedziom ksiąg mądrościowych, sławiących mądrość i jej umiłowanie przez ludzi {317}.

4Gr. *nepios* 'nie umiejący budowania eposu, nieprzewidujący, prostoduszny', tu w antytezie do *sofos* 'mądry' i *synetos* 'roztropny'; od *ne* 'nie, bez' i *epos* 'epos, poemat historyczny, ludowy'. Przekłady: „prostaczkom”, co nie oddaje charakteru wieku „dziecinnego, niemowlęcego”.

5Gr. *eudokia*. P. Lc 2,14. Przekłady: „bo tak się tobie upodobało”, „gdyż takie było twoje upodobanie”

6Gr. *ean* spójnik warunkowy, ewentualny: 'jeżeli by, jeśli by, w przypadku gdyby', złożony z *ei* 'jeżeli' i partyk. warunkującej *an* 'by'. Zgodny z trybem warunkowym „pragnąłby”. Przekłady zamieniają na tryb indicativus: „zechce”.

co uczyniwszy<sup>2314 N pt ao</sup> *jakiś niewiadome*<sup>1</sup> życie biologiczne<sup>1223 A</sup> eonowe<sup>82 A</sup> <sup>2</sup>odziedziczyć przez losowy odłam<sup>1575 ft id ac</sup>? **10,26** Ten zaś rzekł istotnie do niego: W przydzielonym obyczajowym Prawie co jest napisane<sup>602 pf ps</sup>? <sup>3</sup>Jakże czytasz? **10,27** Ten zaś odróżniwszy się *dla odpowiedzi* rzekł: <sup>4</sup>Umilujesz<sup>15 ft</sup> *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>A</sup>, tego wiadomego boga<sup>A</sup> twego<sup>G</sup>, z całego serca twego<sup>G</sup> i <sup>5</sup>w<sup>959</sup> całej duszy twojej i w całej potędze<sup>1374 D</sup> twojej i w całym rozumowaniu na wskroś wszystkiego<sup>700 D</sup> twoim, <sup>6</sup>i wiadomego <sup>7</sup>bezpośrednio blisko będącego<sup>2303 A</sup> twójego<sup>G</sup> tak jak ciebie samego<sup>2529 A</sup>. **10,28** Rzekł zaś jemu: Należyście prostopadle<sup>2049</sup> odróżniłeś się w odpowiedzi<sup>311 ao ps-dp</sup>; to właśnie czyn<sup>pr</sup> i <sup>8</sup>będziesz żył biologicznie dla siebie<sup>1208 ft md</sup>. **10,29** Ten zaś chcąc usprawiedliwić<sup>746 ao</sup> siebie samego<sup>799 A</sup>, rzekł istotnie do Jezusa: I kto jest *należący do* mnie<sup>G</sup> *jakiś* bezpośrednio blisko będący?

**10,30** Podjąwszy<sup>2883 N pt ao ac</sup> Jezus rzekł: Człowiek *jakiś* zstępował<sup>1455 ipf</sup> od Ierusalem do Iericho, i zbójcom<sup>Dp</sup> wokół wpadł<sup>2243 ao ac</sup>, którzy i wydziawszy<sup>865 N pt ao</sup> go i razy<sup>Ap</sup> na dodatek nałożywszy<sup>1111 pt ao</sup> odeszli<sup>ao</sup> puściwszy od siebie<sup>439 N pt ao</sup> półumarłego<sup>A</sup>. **10,31** W dół w <sup>9</sup>zbieg do razem zdarzeń<sup>2655 A</sup> zaś kapłan *jakiś* zstępował w dół<sup>1455 ipf</sup> w drodze owej, i ujrawszy go <sup>10</sup>*jako przeciwnik* do obok-przeciw przyszedł<sup>255 ao ac</sup>. **10,32** Podobnie zaś i lewita stawszy się<sup>584 N pt ao md-dp</sup> w dół w to właściwe miejsce<sup>A</sup> przyszedłszy i ujrawszy *jako przeciwnik* do obok-przeciw przyszedł<sup>255 ao ac</sup>. **10,33** <sup>11</sup>Samaritanin zaś *jakiś* podróżując<sup>N pt pr</sup> przyszedł<sup>ao</sup> w dół w<sup>1454</sup> niego<sup>A</sup> i ujrawszy zjednoczył się wewnętrznym narządem<sup>2602 ao ps-dp</sup> **10,34** i doistotnie przyszedłszy<sup>2400 N pt ao</sup> z góry na dół związał<sup>1464 ao</sup> rany jego nalewając<sup>pt pr</sup> oliwę<sup>A</sup> i wino<sup>A</sup>, posadziwszy<sup>N pt ao</sup> zaś go na swoje

1 Gr. *dzo e aionios* ‘życie’ ‘trwające przez eon’. Czyli nie istniejące zawsze, „wieczne” jak w przykładach. Analogiczne pytanie w Lc 18,18. Wiara, iż bóg wskrzesi sprawiedliwych zmarłych i udzieli im życia eonowego nie występowała w Prawie, lecz pojawiła się dopiero u pisarzy z II w. przed chr. (Dn, 2Mch, 4Mch, PsSal) {317}.

2 Gr. *klero-nomeo* od *kleros* ‘wylosowany odłam, los’ i *nemo* ‘wydzielić, przydzielić’.

3 Pytanie “Jak czytasz?” do uczonego w Zakonie, mogło znaczyć: Jak łączysz, kojarzysz?, gdyż odpowiedź uczonego stanowi kompilację dwóch oddzielnych przykazań.

4 Nakaz miłości boga z Dt 6,5 nie jest wiernie przytoczony ani tu ani w Mc 12,30.

5 W drugim i następnych warunkach nie ma *eks* ‘z’ jak w pierwszym, ale są *en* ‘w’. Przekłady nie rozróżniają.

6 W S.t. nakaz miłości boga i nakaz miłości bliźniego nigdzie nie stoją obok siebie, na jednej płaszczyźnie, jak tu przez spójnik „i” {317}.

7 Gr. *plesion* ‘znajdujący się w pobliżu, ten tuż obok, bliski, sąsiadujący, sąsiad’. Bynajmniej nie był to „każdy”. Izraelita zawęzał „bliźniego do członków swej rodziny i narodu; także do przybyszów cudzoziemskich, z powodu: „bo i wy byliście cudzoziemcami” {317}. Następująca odpowiedź Jezusa nie pozostawia wątpliwości, iż nie jest to nawet „każdy” Izraelita, ale który mu uratował życie nakładem własnego wysiłku czasu i pieniędzy.

8 Gr. *dzao, dzo* tu w stronie zwrotnej jak w Lc 4,4, nie w aktywnej jak w Lc 2,36 15,13.32 20,38 i in. Więc “dla siebie”, które może znaczyć: jako dla osoby ludzkiej. Słowo to ma inne znaczenie niż *bioo* ‘pędzić życie, przeżywać’.

9 Gr. *syn-kyria* ‘zbieg okoliczności, zdarzeń’ od *syn-kyre*. Przekłady: „przypadkiem”.

10 Gr. *anti-par-erchomai* ‘przychodzić bokiemi z naprzeciw’. Przyimek *anti-* w złożeniach często oznacza wrogość, a w *anti-dikos* oznacza diabła w 1P 5,8.

11 Jezus wielokrotnie wykazuje przychylność Samarytanom Lc 9,55 10,33 17,16 Jo 4,9. 40, i Samarytaninem go nazywano Jo 8,48. Jest pytanie, czy Jezus uważał się za samarytańskiego mesjasza Jo 4,22-26.

własne <sup>1334 A</sup> <sup>1</sup>nabyte na własność bydlę <sup>1652</sup> powiódł <sup>39 ao</sup> go do przyjmującej wszystkich gospody <sup>2129 A</sup> i nałożył się staraniem na <sup>1088 ao ps-dp</sup> niego <sup>G</sup>. **10,35** I <sup>2</sup>na jutro <sup>A</sup> wyrzuciwszy <sup>N pt ao ac</sup> dał <sup>734 ao</sup> dwa denary prowadzącemu gospodę <sup>2130 D</sup> i rzekł: Nałóż się staraniem na <sup>1088 ao it ps-dp</sup> niego <sup>G</sup>, i które <sup>As n</sup> coś by dodatkowo zużyłyś <sup>ao sb ac</sup>, ja w tym <sup>1966 Ds n</sup> *które mogącym* <sup>3</sup>ponownie przychodzić na górę <sup>1046</sup> <sup>pr if md-ps-dp, Aci</sup> *uczyni* mnie <sup>A</sup>, oddam <sup>299 ft</sup> tobie. **10,36** Kto z tych właśnie <sup>G</sup> trzech bezpośrednio blisko będący <sup>2303</sup>, wyobraża się <sup>3s pr ac</sup> tobie, *mógł* stać się <sup>584 pf</sup> tego wpadłego <sup>949 G pt ao ac</sup> do zbójców? **10,37** Ten zaś rzekł: Ten który uczynił <sup>2314 N pt ao</sup> tę litość wspólnie z nim <sup>G</sup>. Rzekł zaś mu Jezus: Wyprawiaj się <sup>pr md-ps-dp</sup> i ty <sup>4</sup>czyn podobnie <sup>2018</sup>.

**10,38** W zaś tym <sup>1966 Ds n</sup> *które skłonnymi* wyprawiać się <sup>pr md-ps-dp</sup> *czyniło* ich <sup>Ap</sup>, <sup>5</sup>on sam <sup>430</sup> wszedł do otwartej wiejskiej osady <sup>1669 A</sup> jakiejś; kobieta zaś jakaś imieniem Martha podprzyjęła <sup>2876 ao md-dp</sup> go <sup>A</sup>. **10,39** I <sup>6</sup>tej oto z części <sup>1970 D f</sup> była <sup>7</sup>siostra zwana <sup>1439 N pt pr ps</sup> Mariam, i zasiadłszy obok-naprzeciw <sup>2155 N pt ao ps-dp</sup> <sup>8</sup>do istoty <sup>2388</sup> *nóg* <sup>Ap</sup> utwierdzającego pana <sup>G</sup> słuchała <sup>93 ipf</sup> <sup>9</sup>odwzorowany wniosek <sup>A</sup>

1 Gr. *ktenos* ‘bydło, zwierzę swojskie’, w przeciwieństwie do *therion* ‘dzikie zwierzę’ {6}. Jego swojskość jest wzmocniona przymiotnikiem *idios* ‘swoje własne’. Również w ten sposób jest zaznaczone przeciwstawienie Samarytanina posiadającego zwierzęta oswojone (owce, kozy, gołębica udomowiona), mozaicę jakoby będącego w łączności ze zwierzętami dzikimi (por. „węże”, „wilki”).

2 Gr. *epi* z accusativem znaczy: ‘na’. Mniej niż “nazajutrz” (BiZ), oraz “następnego dnia” (BT).

3 Gr. *ep-an-erchomai*. Uzyskanie statusu “bliźniego” u Jezusa może człowieka sporo kosztować.

4 Narzuca się sylogistyczny wniosek: „Kochać mam tylko tego, który mi ukazuje miłosierdzie”

5 Jezus przybył do domu **kobiet** sam i „w całej scenie Łukasz w ogóle nie wspomina o uczuciach”. O stopniu zażyłości Jezusa z obiema kobietami świadczy też, że Marta „ośmiela się upominać Jezusa i to nawet w dość ostrych słowach”, pozwalając sobie nawet na ‘wzburzenie’ *thorybadzo* 10,41. Może to świadczyć nawet o pewnym podporządkowaniu Jezusa kobietom. Por. śmiały czyn jawnogrzeszniczy Lc 7,37, nader śmiała, arogancką prośbę matki synów Zebedeusza Mt 20,20n i śmiałe żądanie jego matki Jo 2,3n.

6 Gr. *ho-de*. Znaczenie niezupełnie słownikowe, w części wyrozumiane etymologicznie.

7 Czy siostra Mariam była młodszą od Marty {125}? Byłoby to zgodne z biblijnym schematem, iż „brat” jest młodszy (gdyż dopiero on jest nazywany bratem), oraz że starszy potomek jest człowieczy, a młodszy zwierzęcy i seksualny. W Biblii właśnie ten młodszy i mniejszy ma łaskawsze uznanie u boskiego ojca, gdyż Jahweh jest rewolucją od słabszego i mniejszego w danej klasie. Marta reprezentuje wspólnotę wiary w kategoriach judaistycznych {314} t.2 s.96, też Jo 11,24.

8 Tu ‘do istoty nóg’, chociaż normalnie słucha się do istoty twarzy, lub – w „postawie ucznia” - *para podas* jak Paweł w Ac 22,3. Gr. *pros* z accusativem wyraża intymność, wejście do istoty. Zaś w relacji kobieta-mężczyzna *pros tous podas*, razem z *meris* także ‘członek ciała’ w. 42, jest jeszcze wyraźniej seksualne niż *opiso para tous podas* grzesznicy w 7,38. Biblijna symbolika seksualna *nóg* p. przyp. do Mt 28,9. U Jo 12,2n Marta również usługuje, a Maria włosaami swojej głowy wyciera Jezusowi nogi, co jest czynnością jeszcze bardziej intymną. Maria również w Jo 11,32 padła *pros podas* Jezusa, lecz błagalnie, jak i Greczynka w Mc 7,25; znamienne, że w obu przypadkach Marii znaczną część kopistów usiłowała zamienić intymne *pros* na *para* ‘przy’ lub *eis* ‘do’. W Ac 22,8 Paweł uczył się inaczej: *para tous podas*. Wynika też, iż Mariam, „wsłuchująca się do nóg” mężczyzny, zamiast mu usłużyć, była „leniwą dziewczyną”. I taki tytuł ma baśń z leniwą Kudłą, którą tam “Jezus” poleca wziąć za żonę. Przekłady: „u nóg”.

9 Czyli *logos*. Jest do zbadania – zważywszy niezwykle usytuowanie Mariam ‘intymnie do’ nóg Jezusa – czy *logos* nie ma tu znaczenia fallicznego. Por. Prolog Jo i *spermo-logos* w Ac 17,18, którym tam jest zmartwychwstały Jezus, oraz głoszący chrystusa, po śmierci Jezusa, Paweł-Hermes Ac 14,12 mający symbolikę falliczną.

jego<sup>G</sup>. **10,40** Zaś Martha była wkoło ciągnana<sup>2245 ipf ps</sup> wkoło w wieloliczną<sup>2329 As f</sup> usługę<sup>A</sup>. Stawiwszy się na *to*<sup>1194 N pt ao ac</sup> zaś rzekła: Utwierdzający panie, nie jest dbałość<sup>1807</sup> tobie że siostra moja wyłącznie jedyną<sup>1888 A</sup> mnie<sup>A</sup> z góry na dół zostawiła<sup>1482 ao</sup> usługiwać<sup>pr</sup>? Rzeknij więc jej aby mi dla razem wzięłaby z przeciwnego kierunku<sup>2694 ao sb md-dp</sup>. **10,41** Odróżniwszy się dla odpowiedzi zaś rzekł jej utwierdzający pan: Martha, Martha, troszczysz się<sup>pr</sup> i poddajesz się wzburzeniu<sup>1301 pr ps</sup> wkoło w wieloliczne sprawy<sup>2329 Ap n</sup>; **10,42** <sup>1</sup>jednego<sup>843 Gs m,n</sup> zaś jest potrzeba<sup>3009</sup>; Mariam bowiem tę dobrą<sup>11</sup> <sup>2</sup>działkę<sup>1823 A</sup> wybrała dla siebie<sup>878 ao md</sup>, taką która<sup>2067 N</sup> nie będzie odebrana<sup>433 ft ps</sup> od niej<sup>G</sup>.

**11,1** I stało się w tym<sup>1966 Ds n</sup> które mogącym być<sup>834 pr if ac, Aci</sup> czyniło jego<sup>A</sup> we właściwym miejscu ujęcia<sup>2809</sup> jakimś<sup>2802 D</sup> modlącego się<sup>A pt pr</sup>, jak zaprzestał<sup>2201 ao md</sup> rzekł ktoś z uczniów<sup>G</sup> jego istotnie do niego: Utwierdzający panie, naucz<sup>730 ao it</sup> nas modlić się<sup>pr if</sup>, z góry tak jak i Joannes nauczył<sup>730 ao</sup> uczniów swoich. **11,2** Rzekł zaś im: Gdy ewentualnie<sup>2069</sup> ewentualnie modlicie się<sup>pr sb</sup>, powiadajcie<sup>pr it</sup>: <sup>3</sup>Ojcze<sup>v</sup>, <sup>4</sup>niech zostanie oderwanie<sup>uświęcone</sup><sup>24 3s ao it ps</sup> wiadome imię twoje. Niech przyjdzie<sup>1139 ao it</sup> wiadoma królewska władza<sup>483</sup> twoja. **11,3** Ten wiadomy chleb<sup>A</sup> <sup>5</sup>należny dla nas<sup>Gp</sup>, ten <sup>6</sup>należący do dnia<sup>następnie</sup> nachodzącego<sup>1092</sup> As m, dawaj<sup>734 pr it ac</sup> teraz<sup>734 pr it ac</sup> nam jako to<sup>An</sup> co z góry na dół w<sup>1454</sup> <sup>7</sup>każdy dzień<sup>As</sup>. **11,4** I <sup>8</sup>puść od siebie<sup>439 ao it ac</sup> nam wiadome uchybienia<sup>134</sup> nasze, i <sup>9</sup>bowiem

1 Reakcję Jezusa można uznać za niewdzięczność i dużą niesprawiedliwość. Przecież było wiadomo, że ten cielesny syn człowieka dużo je i pije Lc 7,34 i potrzebuje posługi Mt 27,55 Lc 8,3. Zresztą Marta mogła o wiele pewniej z „wielu” osiągnąć owo „jedno”.

2 Gr. *meris* ‘udział, działka, część, porcja’. Bywa też częścią ciała Ex 29,26 Lv 7,33 8,29, a podczas trwania u nóg mężczyzny może oznaczać „samego chrystusa” {317}. Czyli może pobudzonego fallusa, gdyż na symbolikę falliczną zmartwychwstałego Jezusa wskazuje jego funkcja oblubienica i małżonka Mt 9,15 25,1-10 Jo 3,29 Ap 18,23 21,2.9.

3 Modlitwa wykazuje „dość wyraźne analogie zwłaszcza z dwiema żydowskimi modlitwami: Qaddisz i Osiemnaście błogosławieństw, które mogły stanowić wzór Modlitwy pańskiej” {317}

4 Gr. *hagiadzo* ‘wnosić do oderwanie świętego, uświęcać’; od *hagios* ‘odrwanie święty, oderwany i wyniesiony do niebios’ – w N.t. zasadniczo o bogu ojcu (nie o bogu stwórcy). Inny rodzaj świętości niż *hosios* ‘święty, zbożny boskonaturalnym prawem’, też *hieros, semnos*. W ewangeliach tylko pochodne *hosiotas* Lc 1,75, ale w Ac 2,27 13,35 i Hb 7,26 *hosios* o samym Jezusie (nie chrystusie).

5 Można tłumaczyć “chleb nasz”, pamiętając, że nie jest to chleb ‘nasz własny’ gr. *hemeteros*, całkowicie w naszej dyspozycji, o czym świadczą też słowa: „dawaj” oraz „należący do dnia następnego”. Ten chleb to może *parakletos*, duch, którego chcą by ojciec dał jeszcze w tym eonie Jo 14,16 lub raczej sam Jezus.

6 Gr. *epiousios*, od *epiousa* a to od *ep-eimi* ‘na-chodzić’ lub od *epiousia*. P. przyp. do Mt 6,11.

7 „Dzień” bez rodzajnika określonego. W dół w każdy dzień jest słońce; było ono chlebem (w Egipcie). Chlebem jest Jezus Jo 6,35, jest nim też ciało syna człowieka Jo 6,51-53. Wedł. A. Niemojewskiego chleb - hostię symbolizowała perłowa (ciemna) tarcza Księżyca {121}s.232.241 {141}s.15 {105}s.63-64. Wspólnota Jezusa chce być „pokoleniem nowego eonu” już tu i teraz, mieć ten chleb dostosowany do ich codziennego życia.

8 Jezus nie uczy prosić ojca o wspomnienie w zwalczaniu grzechów, lecz o pobłażliwość i akceptację grzechów.

9 Słowa te (w trybie rozkazującym) wyglądają na „żądanie skierowane do boga (skoro mu przebaczyliśmy, to ty też musisz nam przebaczyć)”.

my sami<sup>430</sup> Np m puszczaemy od siebie<sup>439</sup> pr id ac wszystkiemu<sup>2193</sup> Ds m będącemu dłużnym<sup>2100</sup> Ds m pt pr ac nam. I żeby nie wniósłbyś<sup>848</sup> ao sb ac nas do<sup>1</sup>doświadczenia<sup>2210</sup> A.

**11,5** I rzekł istotnie do nich: Kto z was będzie miał<sup>1202</sup> ft przyjaciela<sup>2935</sup> i wyprawi się<sup>ft md-dp</sup> istotnie do niego w czasie środka nocy<sup>1826</sup> Gs, i rzekłby<sup>837</sup> ao sb mu: Przyjacielu, pożycz<sup>1562</sup> ao it mi trzy chleby, **11,6** skoro<sup>1052</sup> przyjaciel mój stał się obok-przeciw<sup>2145</sup> ao md-dp z drogi istotnie do mnie<sup>A</sup> i nie mam które<sup>2061</sup> As n położę obok-przeciw<sup>2174</sup> ft id ac jemu. **11,7** I ów pozostając w tym od wewnątrz<sup>1151</sup> odróżniwszy się rzekłby<sup>837</sup> ao sb: Nie mi<sup>2</sup>ciężgi trudu<sup>Ap</sup> dostarczaj<sup>2181</sup> pr it; już drzwi<sup>Ns</sup> są zamknięte na klucz<sup>1570</sup> pf ps i wiadome dzieci<sup>2118</sup> należące do mnie<sup>818</sup> G wspólnie ze mną<sup>818</sup> G do<sup>3</sup>spółkowania<sup>1595</sup> A są; nie mogę stawiający na górę<sup>233</sup> N pt ao ac dać<sup>734</sup> ao tobie. **11,8** Powiadam wam, jeżeli i nie da<sup>ft id</sup> mu stawiający na górę przez to które skłonny być<sup>834</sup> pr if ac czyni go jako przyjaciela<sup>2935</sup> A jego<sup>G</sup>, przez w każdym razie<sup>558</sup> tę<sup>4</sup>bezczelność<sup>174</sup> A jego wzbudzony<sup>810</sup> N pt ao ps da<sup>734</sup> ft mu tych których rzeczy<sup>2064</sup> Gp n potrzebuje<sup>3011</sup> pr. **11,9** I ja wam powiadam: proście<sup>pr</sup> i będzie dane<sup>ft ps</sup> wam, szukajcie i znajdziecie<sup>1185</sup> ft ac, pukajcie i będzie otworzone wstecz-w górę<sup>ft ps</sup> wam. **11,10** Wszystek bowiem<sup>5</sup>wiadomy<sup>1966</sup> proszący<sup>pt pr</sup> bierze<sup>pr</sup>, i wiadomy szukający<sup>pt pr</sup> znajduje, i wiadomemu pukającemu

1Gr. *peirasmos*. Znaczy po grecku ‘próba’, nie kościelne „kuszenie”. W ten sposób Bóg Elohim próbował Abrahama Hb 11,17 Ge 22,1. Jest to czynność wykonywana przez *ponerosa* t.j. diabła Mt 4,1 Lc 4,13; próbuje zaś szatan 1C 7,5. Standardowo, ze swej natury bóg ojciec zawsze wnosi do szatańskiego próbowania. Dziwne, że wierni mają bać się próby, chociaż diabelska próba Jezusa Lc 4,2 była kulturalna i także ze strony Żydów Mt 19,3 Mc 10,2 12,15. Zresztą i Jezus wystawiał na próbę Jo 6,6 i Paweł zalecał próby 2C 13,5, nie mówiąc o S.t. Podobnie kulturalnym *ho peiradzon* był diabeł-szatan w Mt 4,3. Modlitwa ta jest wołaniem grzesznika, który zna swoją słabość moralną w cie-le (por. Mt 26,41 Mc 14,38) i obawia się, że nie dochowa bogu wierności {317}. Przekłady kościelne, i dawniejsze i współczesne, fałszują „Modlitwę Pańską”, najświętszy tekst N.t.! Z tekstu bowiem jasno wynika, że bóg chrześcijan „wnosi do próbowania”, próbującym zaś jest diabeł Lc 4,13 Mt 4,3 1Th 3,5 i szatan 1C 7,5. Postępując tak względem modlitewnego nakazu Jezusa, sami stosują faryzejskie *atheteo* i *akyroo* (-względem nakazów Mojżesza), potępione przez Jezusa w Mc 7,5-13. Szczytem fałszowania tekstu słów Jezusa jest współczesna parafraza Modlitwy w BT: „nie dopuść, byśmy ulegli pokusie”, gdyż co innego jest „dopuszczenie” do próbowania, a co innego aktywne celowe „wnoszenie” *eisfero* do próbowania” przez Boga Ojca w Lc 11,4 Mt 6,13. Bóg zatem, mimo że „sam nikogo nie próbuje” Jc 1,13, to jawnie wyręcza się diabłem, a to by „wieniec żywota dać tym, którzy [istotnie] go miłują” Jc 1,12. Chrześcijan zaś pociąga „darmowa niezasażona łaska”, z tego względu kościelni tłumacze chcą osłodzić obraz boga ojca. Choć od S.t. wiadomo, że bóg zsyła i doświadczenia i pokusy i złe duchy, n.p. Ez 3,20 Za 12,2 1S 16,14.

2Podobne wyrażenie: *agona parechein* ‘walkę dostarczać’ (też ludziom i bogu) z Is 7,13 przytoczone w Mt 1,23.

3Gr. *koite*. Podstawowe znaczenie *koite* to ‘łóże, zwł. małżeńskie’, też w Hb 13,4. W LXX i w N.t. znaczenie ‘stosunku płciowego’ i ‘rozwiązłości’ jest wyłączne {6} {7} – we wszystkich trzech pozostałych miejscach w N.t. ma znaczenie seksualne. Czy można na podstawie tego fragmentu uznać chrześcijańskiego boga ojca za ‘pedofila’ *paido-filos* t.j. ‘zmysłowo kochający chłopców’? Wyznanie ojca “Tyś jest syn mój ‘umiłowany’ *agapetos*, w tobie upodobałem” Lc 3,22 też może tu być argumentem.

4Gr. *anaideia* ‘bezczelność, bezwstyd’, utworzone od *anaides*, złożonego z *a* privativum ‘nie, bez’ i *aideomai* ‘czcić, szanować, wstydić się’. Jezus oświadcza, że wobec boga „skutek osiągnie zwykła ludzka natarczywość” {317}. Jezusowa zachęta do bezczelności wobec boga jest instynktownie odbierana jako arogancka, zuchwała i ohydna, i znamionuje postawę magiczną, rozkazującą. W LXX (Da TH 2,15) *an-aides* odpowiada ‘hucpie’ hebr. ChCP ‘bezczelność, zuchwałość, impertynencja’. Por. *skleros* Jo 6,60. Przekłady najłagodniej jak można: „natręctwa”.



jest otworzone<sub>pr ps.</sub> **11,11** Kogo(ś)<sub>2803 (2802) As m</sub> zaś z was wiadomego<sub>A</sub> ojca<sub>A</sub> będzie prosił<sub>ft</sub> wiadomy<sup>1</sup>syn<sub>o rybę<sub>As m</sub></sub>, i<sup>2</sup>naprzeciw<sub>247</sub> ryby<sub>G</sub> węża<sub>A</sub> mu<sup>3</sup>da w naddatku *na służbę*<sub>1075 ft id ac(?)</sub> **11,12** Albo i będzie prosił *o jajo*<sub>n</sub>, da w naddatku na służbę mu skorpiona(?) **11,13** <sup>4</sup>Jeżeli<sub>826</sub> więc wy<sup>5</sup>złośliwi<sub>2333 Np</sub> <sup>6</sup>obecnie<sub>obecnie</sub> będąc<sub>poczynający</sub> spod<sub>2864 N pt pr</sub> *od przeszłości* wiecie<sub>1983 pf</sub> dary<sub>770 Ap n</sub> <sup>7</sup>dobre<sub>11</sub> *obecnie* dawać<sub>pr</sub> wiadomym potomkom<sub>2769</sub> waszym, <sup>8</sup>jak licznym<sub>2345 Ds n</sub> *bardziej*<sub>1766</sub> (*darem*) wiadomy<sup>9</sup>ojciec z *niewiadomego* nieba da<sub>734 ft</sub> *niewiadomego* ducha<sub>As n</sub> oderwanie świętego<sub>25 A</sub> wiadomym proszącym<sub>74 D pt pr</sub> go.

**11,14** I był wyrzucający<sub>N pt pr</sub> *jakieś* bóstwo pochodzące od daimona<sub>608 A</sub> <sup>10</sup>mające przytępięzione zmysły<sub>1673 As n</sub>; stało się zaś w *następstwie* tego<sub>G</sub> bóstwa<sub>608 G</sub> wyszedłszego<sub>G pt ao</sub>,

5 W tłumaczeniu uwzględniam zaimek określony (rodzajnik) *ho* ‘ten wiadomy, znany, określony’, użyty 3x. Zatem nie „każdy, wszystkim bierze”, tylko ten którego zna, „bo zna moje imię”.

1 Syn oznacza potomka cielesnego seksualnie zrodzonego i seksualnie żyjącego; ojciec dla niego i dla jego męskiego członka daje żeński odpowiednik (swoją córkę?) - rybę czy jajo. Ryba symbolizowała m.in. „matkę boską”, Afrodytę, Istar, płód, ale też fallusa, jajo symbolizowało załazek i źródło życia. Ale widać, że ten ojciec jeszcze ma (jako wcześniejszych potomków?) węża i skorpion. Naziemne węże i skorpiony są cielesną potęgą „nieprzyjaciela”, t.j. diabła, jako wcześniej spadłego z nieba szatana w Lc 10,18-20.

2 Gr. *anti* ‘naprzeciw, z przeciwnego kierunku’ lub ‘w zamian, zamiast’. *Anti* może tu odpowiadać duchowi św. z nieba dla odziemnych proszących. Jest to raczej zdanie pytajne, poprzedzone zaimkiem pytajnym *tis*<sub>2803</sub> (jak w 11,5), chociaż nie zawiera żadnej zwyczajnej partykuły pytajnej: *me* ‘czy nie’, *meti* ‘czy nie jakoś, czy może’, *mepote* ‘czy może’, *ara* ‘czy zatem’, *ei* ‘czy’. Jeżeli zaś uznać ten zaimek za nieokreślony *tis*<sub>2802</sub> ‘kogoś’, a zdanie za twierdzące, duch św. przychodzący w “licznym darze”, może paralelnie i przeciwstawnie odpowiadać skorpionowi i wężowi od duchowego szatana. Wąż i skorpion mogą pełnić rolę totemicznego indywidualnego opiekuna – naguala (fetysza).

3 Gr. *epi-didomi* ‘dać oprócz, dodać’, też ‘dać na służbę’ {6}. Duch św. z w.13 też nie jest tym, o co się zwykle prosi boga. Przekłady nie tłumaczą przyimka *epi* z dativem, dając trzykrotnie gołe „da” – jakby to było samo *didomi*.

4 Gr. *ei* znaczy zasadniczo ‘jeżeli, jeśli’. Tu ze względu na zdanie przyczynowe właściwsze ‘skoro, o ile’.

5 Gr. *poneros* to epitet diabła Mt 6,13 13,39 16,4 1Jo 5,19. Tu jest on ‘poczynający spod’ *hyp-archo*, t.j. ze zwrotem oddolnym.

6 Gr. *hyp-archo* złożone z *hypo* ‘pod’ i *archo* ‘począć’. Słowo zbyt złożone i etymologicznie odległe. by uważać je za „substytut *einai* (*eimi*)” {6} czyli ‘być’. Może znaczyć „być do dyspozycji” {6}. Pełniejsze jednak znaczenie to ‘poddawać początek, być na początku, być już przedtem’, także ‘być pod ręką, do dyspozycji, być poddowódcą’.

*Hyp-archos* to ‘pod-dowódca, podległy rządca’ {6}. Przekłady zbyt chudo: „jesteście”.

7 Gr. *agathos* ‘dobry, dzielny, mężny, odważny, zdalny, odpowiedni przeciwko’; rzadko o pokarmie; +Lc 12,19.

8 Gr. *poso* ze stopniem wyższym znaczy też ‘o ile?’ {9}. To porównanie „o ile bardziej” ojca może być paralelnie syntetycznie do *ponerosa* ‘złośliwego’, t.j. diabła. Por. Lc 11,19 i Jo 8,44 w pełnym kontekście 8,38-56. Problem z identyfikacją ojca Jezusa ma też „Ojciec nasz”... wodzący na pokuszenie, zwł. w wersji krótszej u Lc 11,4. N.t. nie daje pewności, że pomazany Jezus się z nim do reszty identyfikował, chociaż stanowili strukturalne „jedno” Jo 10,30.

9 Tu Żydzi (Judajczycy, „z ojca diabła”) są nazwani *poneros*. *Poneros* jest epitetem **diabła** też w Mt 13,38-39 E 6,13.16 1Jo 3,12; tu wykonuje czyjąś wolę (*hyp-archo* ‘spod (kogoś) począć’), zapewne wolę Adama poprzez Ewę. Por. Jo 8,44: “wy (Judajczycy) z ojca diabła jesteście”. Także sam Juda był diabłem Jo 6,70 13,2, czyli ludźmi dwuzłożonym, zaopatrzonego w diabelski narząd seksowy. Ojciec niebiański daje ducha św.; analogicznie „ojciec diabeł” daje swego ducha (t.j. szatana?). W istocie jest to jeden ojciec, słoneczny człowiek, w swoich dwóch nurtach: starszym szatańskim i młodszym „świętym”. W E 4,26-28 bogoojcowskie Słońce ma nie odgórnie ‘nadziewać się’ na oddolny *par-orgismos* ludzi, t.j. *orge* usytuowane *para* ‘obok’ organizmu ludzkiego, czyli diabła. W 1P 5,8 diabeł tak jak lew ryczący chodzi wkoło aby pochłoniąć; ‘chodzić wkoło’ *peri-pateo* dotyczyło „planet”, w tym Słońca i Księżycy; lew - Słońca, zaś “tak jak lew” - zapewne Księżycy. Nakaz ‘czuwania’ *gregoreo* w 1P 5,8 chyba dla pory dziennej, gdy księżyc ma rogi skierowane ku ziemi. (Diabeł +przyp. do Jo 8,44; szatan do Lc 10,18).

10 Gr. *kofos* ‘prytępiony zmysłowo i/lub umysłowo, głuchy, niemy, głuchoniemy’, nie mający „ani widu, ani słychu”.

Gab, zagadał<sup>1678 ao</sup> ten mający przytępione zmysły. I zdziwiły się<sup>1270 ao</sup> tłumy. **11,15** Jacyś zaś z nich rzekli: W Beelzebulu<sup>D</sup>, tym<sup>1</sup> naczelnym z racji swej prapoczątkowości<sup>390 D</sup> tych bóstw<sup>608 Gp</sup>, wyrzucą te bóstwa<sup>608 Ap</sup>. **11,16** Odmienni z *dwóch rodzajów* zaś, doświadczać<sup>2209 Np m pt pr</sup>, *jakiś* znak boży<sup>2540 An</sup> z *jakiegoś* nieba szukali badawczo<sup>1214 ipf</sup> od strony<sup>2139</sup> jego<sup>G</sup>. **11,17** On zaś *od przedtem* znając<sup>1983 N pt pf</sup> ich<sup>G</sup> te wyniki przerozumowania na wskroś wszystkiego<sup>699 Ap n</sup> rzekł im: Wszystka królewska władza wrogo na siebie samą<sup>799 A</sup> na wskroś rozdzielona<sup>696 N pt ao ps</sup> jest pustoszona i opuszczana<sup>1133 pr ps</sup>, i *rodowy* dom<sup>1994</sup> wrogo na *rodowy* dom<sup>A</sup> pada<sup>pr ac</sup>. **11,18** Jeżeli zaś i ten satanas wrogo na siebie samego<sup>799 A</sup> został na wskroś rozdzielony<sup>696 ao id ps</sup>, jakże będzie stawiona<sup>1372 ft id ps</sup> wiadoma królewska władza<sup>483</sup> jego? Że powiadacie<sup>pr</sup>: W Beelzebulu *mogącym* wyrzucać<sup>pr if ac, Aci</sup> *okoliczności czynią* mnie<sup>A</sup> te<sup>A</sup> bóstwa<sup>608 Ap n</sup>. **11,19** Jeżeli zaś ja w Beelzebulu wyrzucam te bóstwa, wiadomi<sup>2</sup> synowie wasi w kim wyrzucają? Przez to właśnie<sup>2094 As n</sup> oni wasi<sup>2857 Gp</sup> *rozstrzygacze*<sup>1644 Np</sup> będą<sup>834 ft</sup>. **11,20** Jeżeli zaś w *jakimś* <sup>4</sup>palcu *jakiegoś* boga<sup>G</sup> ja wyrzucam te bóstwa, zatem<sup>5</sup> *wyprzedziwszy* przybyła jako pierwsza<sup>2927 ao id ac</sup> aktywnie wrogo na was<sup>Ap</sup> ta królewska władza<sup>483 f</sup> tego boga<sup>G</sup>. **11,21** Gdy ewentualnie<sup>2069</sup> ten<sup>6</sup> *potężny*<sup>1373</sup> <sup>7</sup>z góry aż na dół od wszystkiego zaopatrzonego w uzbrojenie<sup>1414 N pt pf md-ps</sup> ewentualnie strażuje<sup>2961 pr sb ac</sup> tę *należącą do* <sup>8</sup>siebie samego<sup>799 G</sup> <sup>9</sup>zagrode na powietrznym miejscu<sup>422 A</sup>, w pokoju *jako jedno* jest te środki poczynania spod<sup>2864 Np n</sup> *należące do* niego<sup>G</sup>. **11,22** Skoroby zaś *jakiś niewiadomy*<sup>10</sup> *potężniejszy*<sup>1373 com</sup> *od* niego<sup>G</sup> naszedłszy<sup>1059 N pt ao</sup> zwyciężyłby<sup>1931 ao sb</sup> go, to wszystko uzbrojenie *hoplity*<sup>2131 As</sup>

1 Gr. *archon* ‘zaczynający, rządcą’ łac. konsul, prefekt, premier, tłumaczony często przez „książę” i utożsamiany z Beelzebulem i Belialem {317}. Także o Jezusie. Zdaje się symbolizować władzę oddolną, król zaś – odgórną.

2 „Ja w Beelzebulu wyrzucam” jest paralelne do „synowie wasi w kim wyrzucają” i do „oni wasi rozstrzygacze będą”. Jezus plasuje się tu w pozycji syna Beelzebula-szatana – jak Żydzi są synami swych ojców. Oni ich osądzą, jak i Jezus jako syn Beelzebula mógłby go rozodrzyć. Natomiast przy pomocy królestwa bożego (-ducha św.) tylko go zwycięża, rozbraja i rozdaje łupy. Por. przyp. do Mt 12,27.

3 „Rozstrzygacze” są odpowiednikami „wyrzucania w kimś”; ojcowie odpowiadają Beelzebulowi jako ojcu Jezusa.

4 Może to kciuk ręki boga lub palec wskazujący. Wydaje się utożsamiony z ‘królewską władzą’ *basileia* i mocą bożą. Z paraleli w Mt i Mc są one tożsame również z duchem bożym Mt 12,28 i duchem świętym Mc 3,29. Lecz {317} uważa, iż Łukasz nigdzie nie przypisuje egzorcyzmów duchowi świętemu.

5 Gr. *thano* +Mt 12,28 2C 10,14 Ph 3,16 1Th 2,16 4,15. Wbrew Zakonowi w Rm 9,31, istota chrystianizmu. Przekłady: „przyszło już”.

6 Gr. *ischyros*. Tu jest nim szatan. Z Lc 3,16 *ischyros* jest też Joannes, gdyż *ischyro-teros* ‘potężniejszy’ od niego jest Jezus (mający i ogień i ducha św.). W ewangeliach nikt inny nie jest *ischyros*, tylko Joannes i szatan, na co zwraca uwagę też {317} s.228. Poza nimi tylko wiatr i głód - też przejawy szatana (n.p. Jb, Ap). P. przyp. do Lc 11,22.

7 Gr. *kat-hoplidzo* złożone z *kata* ‘z góry na dół’ i *hoplidzo* ‘przygotować, przyrzucić, zaopatrzyć, uzbroić’, stąd *hoplon* ‘narzędzie, sprzęt, narzędzie walki, uzbrojenie, naturalne środki walki zwierząt’.

8 Gr. *heautou* ‘siebie samego’, złożone z *hos* ‘ten, który’ i *autos* ‘on, sam’. „Oznacza tożsamość z podmiotem posiadania” {6}. Zatem owa *aule* należy do samego szatana. Przekłady pomijają fakt ścisłej własności, dając: „swego”.

9 Własnością szatana jest więc ‘zagroda na powietrznym miejscu’ *aule* (glob Księżyca? ziemska atmosfera?); tam usiadł w nocy Petros-szatan jako środkowy zagrody 22,55 Mc 14,54.67 i grzał się do światła-Jezusa. Sfera powietrzna rozciągała się poniżej Księżyca i on nią zarządzał. Lecz *aule* to też miejsce arcycapłana Mt 26,3.58 Lc 22,54n.

10 Gr. *ischyro-teros* ‘potężniejszy’. P. przyp. do Lc 11,21. U Łukasza nawyrażniej jest zaznaczony paralelizm między Janem (*ischyros*) a Jezusem Chrystusem (*ischyroteros*) w jednej grupie (Lc 3,16), a szatanem (też *ischyros*) i Jezusem Chrystusem (też *ischyroteros*) w drugiej grupie (Lc 11,21n). Czy wobec tego Jan odpowiada szatanowi? „Johnny, tu n’ es pas un ange”. Tłumaczyłoby to dziwny stosunek pomazanego Jezusa do Jana.

jego<sub>G</sub> unosi<sub>70 pr</sub> zależnie na którym<sub>2061 Ds f</sub> przedtem przekonywał<sub>2207 ppf id ac</sub>, i te złupione<sub>zbroje</sub><sub>2581 Ap</sub> jego rozdaje. **11,23** Ten nie będący<sub>834 N m pt pr</sub> wspólnie ze mną<sub>G</sub>, z góry na dół na mnie<sub>G</sub> jest, i ten nie zbierający do razem<sub>N pt pr</sub> wspólnie ze mną<sub>G</sub>,<sup>1</sup>rozprasza<sub>2573 pr ac</sub> <sup>2</sup>(mnie<sub>A</sub>).

**11,24** Gdyby<sub>2069</sub> zaś ten nie oczyszczony<sub>84</sub> duch wyszedłby<sub>1016 ao sb</sub> od tego człowieka, przechodzi na wskroś przez-z bezwodnych<sub>Gp</sub> <sup>3</sup>właściwych miejsc ujęcia<sub>2809 Gp</sub> szukając<sub>N pt pr</sub> zaprzestanie przez wzniesienie na powrót do źródła w górze<sub>193 A</sub> i nie znajdując<sub>N pt pr</sub>. Wtedy powiada: Zawrócę wstecz-pod<sub>ft ac</sub> do tego rodowego domu<sub>1994 A</sub> mojego bazując w którym z którego<sub>1981</sub> wyszedłem. **11,25** I przyszedłszy<sub>1139 pt ao</sub> znajduje wymieciony<sub>2515 A pt pf ps</sub> i ustrojony<sub>1620 A</sub>. **11,26** Wtedy wyprawia się<sub>pr</sub> i bierze z sobą<sub>pr ac</sub> odmienne z dwu możliwych rodzajów<sub>1154 Ap</sub> duchy <sup>4</sup>złośliwsze<sub>2333</sub> od siebie samego<sub>799 G</sub> siedem<sub>indecl</sub>, i wszedłszy<sub>846 N pt ao</sub> jako jeden<sub>3s pr</sub> zstępuje na dom<sub>3s pr</sub> tam, i staje się<sub>584 3s pr</sub> te ostatnie dzieła<sub>Np n</sub> człowieka owego gorsze<sub>2992 Np n</sub> od tych pierwszych<sub>2445 Gp</sub>.

**11,27** Stało się zaś w tym<sub>1966 Ds n</sub> które skłonny<sub>pr if ac, Aci</sub> powiadać<sub>pr if ac, Aci</sub> czyniło jego<sub>A</sub> te właśnie<sub>Ap n</sub>, uniósłszy na to<sub>1039 N f pt ao</sub> jakaś<sub>N f</sub> głos<sub>Af</sub> <sup>5</sup>kobieta z tłumu rzekła mu: Szczęśliwe<sub>1757</sub> to łono<sub>1589 f</sub>, to <sup>6</sup>które dźwigało<sub>489 N f pt ao</sub> cię, i jakieś<sub>Np m</sub> piersi<sub>Np m</sub> które<sub>2061 Ap m</sub> ssałeś<sub>1292 ao ac</sub>. **11,28** On zaś rzekł: Przecież więcej<sub>1817</sub> szczęśliwi słuchający ten odworowany wniosek tego boga i <sup>7</sup>trzymający pod strażą<sub>2961 N pt pr ac</sub>.

**11,29** Wskutek tych zaś dręczących<sub>Gp</sub> tłumów nadto gromadzących się w zwartą masę pomieszanej wrzawy<sub>1037 Gp pt pr md-ps, Gab</sub> począł sobie<sub>389 ao md</sub> powiadać<sub>pr if ac</sub>: Genetyczne pokolenie<sub>565 f</sub> to właśnie<sub>2094 Ns f</sub> pokolenie złośliwe<sub>2333</sub> jakościowo jest; niewiadomy<sub>8</sub> znak boży<sub>A</sub> badawczo szuka, i znak boży nie będzie dany<sub>734 ft ps</sub> jemu, jeżeli nie ten znak boży Jonasa<sub>G</sub>. **11,30** Z góry tak jak bowiem stał się Jonas mieszkańcom Nineuiwy jako znak boży<sub>N</sub>, w ten właśnie sposób będzie i wiadomy syn wiadomego człowieka<sub>G</sub> rodowi temu właśnie<sub>2094 D</sub>. **11,31** Królowa południa będzie wzbudzona w górę<sub>810 ft ps</sub> w tym

1, „Typowo semicka mentalność w której nie ma miejsca na neutralne stanowisko” {317}.

2 Gr. *skorpidzo*. Niektóre poważne źródła do „rozprasza” dodają „mnie”. Wtedy to ‘rozpraszenie’ Jezusa może odpowiadać ‘na wskroś rozdzielaniu’ szatana 11,18. Nieuznawanie przez Jezusa neutralności, nieangażowania się po jakiejś stronie, nie ma uzasadnienia w nim samym, z powodu zamierzonej tajemniczości jego nauki i teologii postaci {47}s.11 Mt 13,11-15.34, powodującej niemożność dojrzenia prawdy za zasłonami Lc 8,10 19,42 Mc 6,52 4,11 9,32.

3 Gr. *topos* ‘miejsce w sposób szczególny określone’ {7}, ‘stosowne miejsce’ {9}, ‘właściwe miejsce, stanowisko, sposobność, okazja, ujęcie’, także ‘kobięcy organ płciowy, Jerozolima, grób’, a ze złożień też ‘punkt strategiczny’ {6}.

4 Gr. *ponero-teros* stopień wyższy od *poneros* ‘złośliwy’, o diable Mt 13,38n; 16,4 z Jo 8,44; 1Jo 3,10nn. Duchy *poneros* są na dole; Beelzebul-szatan-*ischyros* jest na górze.

5 T. Zieliński uważa, iż ta kobieta powitała mistrza po helleńsku.

6 Aoryst umożliwia też tłumaczenie: ‘które jakiś czas dźwigało’ lub ‘które poczęło dźwigać’. Podobnie dla ‘ssałeś’.

7 Gr. *fyllasso* ‘strážować, wartować, baczyć, strzec, czuwać, wyczekiwać aż, czatować, obserwować, śledzić, nadzorować, zawiadywać’. Można zapytać: od kogo (t.j. przed kim) trzeba ‘trzymać pod strażą’ logosa? Od pozostałych ludzi? Od świata? (- w Jo 12,25. 47 14,22-24 w miejsce *fyllasso* jest *tereo*). I w jakim celu? Aby nie dopuścić do jego ‘rozeznania’ *diakrino*? Por. Mt 21,21 Mc 11,23. Przekłady: „przestrzegają”, „strzegą”.

8 Jednak – jak zauważa {317} – o znak boga prosili Mojżesz, Gedeon, Zachariasz i Maria.

rozstrzygnięciu<sup>1643 D</sup> wspólnie z mężami<sup>226 Gp</sup> rodu tego właśnie<sup>2094 G f</sup> i z góry rozstrzygnąwszy skaże<sup>1478 ft</sup> ich, że przyjechała z krańców<sup>2224 G</sup> tej ziemi usłyszeć<sup>ao</sup> tę mądrość Solomona, i oto<sup>1</sup> coś<sup>liczniejsze</sup><sup>2288 N,As n</sup> (od) Solomona<sup>G</sup> bezpośrednio tutaj.

**11,32** Mężowie mieszkańcy Nineuiwy stawiają się na górę<sup>233 ft md</sup> w tym rozstrzygnięciu wspólnie z rodem tym właśnie i z góry rozstrzygnąwszy skażą je, że zmienili rozumowanie<sup>1837 ao ac</sup> do funkcji ogłoszenia<sup>As</sup> Jonasa<sup>G</sup>, i oto<sup>coś</sup><sup>liczniejsze</sup> (od) Jonasa<sup>G</sup> bezpośrednio tutaj.

**11,33** Żaden<sup>2</sup> kaganek<sup>1742 A m</sup> zażęłszy<sup>347 N pt ao</sup> do<sup>3</sup> ukrytego pomieszczenia *podziemnego*<sup>1646 A</sup> nie kładzie, ale aktywnie na wiadomą kaganicę<sup>1741 A f</sup>, aby wiadomi dostający się<sup>847 Np m pt pr</sup> to światło<sup>2970</sup> poglądaliby<sup>pr sb ac</sup>. **11,34** Ten kaganek<sup>4</sup> organizmu cielesnego<sup>2743</sup> *jakościowo* jest oko twoje. Gdy ewentualnie<sup>2069</sup> oko twoje<sup>5</sup> niezłożone<sup>288</sup> ewentualnie *jakościowo* jest<sup>pr sb ac</sup>, i cały organizm cielesny twój świecący *jakościowo* jest; skoro ewentualnie<sup>1043</sup> zaś<sup>6</sup> złośliwe *wskutek zaprawienia*<sup>2333</sup> ewentualnie *jakościowo* jest, i organizm cielesny twój ciemny<sup>2575 N</sup>. **11,35** Bacz więc<sup>7</sup> czy nie<sup>1847</sup> to światło, to w tobie, ciemność<sup>2578</sup> jest *jakościowo*. **11,36** Jeżeli więc organizm cielesny twój cały świecący, nie mający części jakąś ciemną<sup>A</sup>, będzie *jakościowo*<sup>ft</sup> świecący cały tak jak gdyby ten kaganek<sup>8</sup> błyskiem<sup>404</sup> oświetlałaby<sup>2972 pr sb</sup> ciebie<sup>A</sup>.

**11,37** W<sup>zaś</sup> tym<sup>1966 D n</sup> *które umożliwiło mu* zagadać<sup>1678 ao</sup>, wzywa do uwyrażnienia się<sup>1141 pr id ac</sup> go jakiś<sup>9</sup> farisaios<sup>10</sup> żeby w jakiś sposób<sup>2039</sup> spożyłby<sup>362 ao sb ac</sup> śniadanie<sup>11</sup> u-przy

1 Gr. *pleion* można uważać albo jako przymiotnik w nominativie neutrum {11}, albo w accusativie neutrum jako przysłówek {7}. Z genetivem znaczy: 'więcej niż, obfitszy niż, liczniejszy niż'. O konkretnej osobie w N.t. tylko o umarłych: Solomonie, Jonasie. W słownikach brak przykładu takiego użycia, {13} też go nie omawia.

2 Gr. *lychnos* w Ap 21,23 22,5 odpowiada Księżycowi.

3 Gr. *krypte*. Lecz w tym 'ukrytym' *kryptos* jest chrześcijański bóg Mt 6,4.6.18, i on swe tajemnice też zakrywa 11,25. Także nauka Jezusa bywała 'ukryta' *krypto* Lc 18,34 19,42. Nawet naczelną kategorią chrystianizmu, królestwo niebios, jest ukryte Mt 13,33.44 Cl 2,3 3,3 Ap 2,17 1C 2,7 E 3,9. **Bóg ojciec** w wydaniu chrześcijańskim, tworzący sobie miłosny nurt w stworzonego przez siebie świecie i w człowieku, działający przez Dawidowy Syjon o wątpliwej moralności (Is 1,21.27 33,14 Am 6,5), jest chyba bogiem podziemia, spelunek, szajek, mafii i wszelkiego rodzaju tajnych organizacji. Na świecie zaś jest „samym życiem”, dzięki miłością; wymaga ona kenozy (*kenosis* 'wyczerpanie, opróżnienie') od istoty ludzkiej i jej dorobku w świecie Jo 10,17 Rm 6,3-4 8,36 i sprowadza ją do poziomu zwierząt.

4 'Organizm' gr. *soma* odpowiada tu 'kagan-icy' *lychnia* (może Wenus?). Jeżeli 'kaganek' *lychnos* (Księżyc) cały jest wypełniony światłem, wtedy jest niezłożony z części jak księżyc w pełni. Jeżeli przymruża oko otrzymuje część ciemną i staje się *poneros* (diabelski). *Poneros* byłby więc ciemną częścią Księżyca, więc samym globem księżycowym, granatowym światłem, które w atmosferze staje się ciemnością. *Poneros* jest epitetem diabła.

5 Gr. *ha-plous* dosł. 'nie-złożone' czyli 'niezłożone, nieskomplikowane, pojedyncze'; zapewne o księżycu w pełni, nie złożonym z części jasnej i części ciemnej, czyli „nie mający części ciemnej”. 'Kaganek' *lychnos* – Księżyc Ap 21,23 22,5. Przekłady: „zdrowe”. P. przyp. do Mt 6,22.

6 'Złośliwy' gr. *poneros* byłby może ciemny glob Księżyca, wydający „ciemne światło”.

7 Gr. *me*, p. przyp. do Mt 7,9.

8 Gr. *astrape* 'błysk, błyskawica'. Do błyskawicy przyrównany jest zmartwychwstały syn człowieka Mt 24,27 i Jezus Mt 28,3, ale w Lc 10,18 do błyskawicy porównany jest szatan padły z nieba. W religiach oczami były Słońce i Księżyc. Tu „okiem organizmu” ludzkiego może być Księżyc.

9 'Śniadanie' gr. *ariston* (nie: *deipnon* 'obiadokolacja'). Wspólny posiłek służył „umacnianiu więzi” i świadczył o traktowaniu gościa jako „godnego szacunku nauczyciela”. Także 'znawca Prawa' w.45 „zwraca się do Jezusa tytułem grzesznościowym <nauczycielu> okazując mu szacunek i uznając jego funkcję w społeczeństwie” {317}.

nim<sub>D</sub>; wszedłszy zaś padł wstecz do źródła ku pożywieniu<sub>198 ao</sub>. **11,38** Ten zaś farisaios ujrzawszy zdziwił się<sub>1270 ao ac</sub> że nie wpierw poddał się zanurzeniu<sub>464 ao ps</sub> naprzód<sub>2369</sub> śniadania<sub>G</sub>. **11,39** Rzekł zaś utwierdzający pan istotnie do niego: Teraz wy farisaiosi to *będące* w od zewnątrz<sub>1032</sub> kielicha *losu*<sub>2351</sub> i <sup>1</sup>*malowanego drewnianego talerza*<sub>2273 G</sub> oczyszczacie, to zaś *będące* w od wewnątrz<sub>1151</sub> was jest ładowne<sub>564 pr ac</sub> z grabieży<sub>373 Gs</sub> i <sup>2</sup>złośliwości<sub>2332 Gs</sub>. **11,40** Nie myślący z umiarkowania<sub>447 Vp</sub>, czy nie ten który uczynił<sub>2314</sub> <sub>N pt pt ao</sub> to *będące* w od zewnątrz, i to *będące* w od wewnątrz uczynił<sub>ao</sub>? **11,41** *Lecz* ponad liczbę tego te *rzeczy*<sub>Ap n</sub> *będące* wewnątrz<sub>974 Ap n pt pr ac</sub> dajcie<sub>734 ao</sub> *jako* litościwy datek<sub>A</sub>, i oto wszystkie *rzeczy*<sub>Np n</sub> czyste wam *jako jedna jakościowo* jest<sub>3s</sub>. **11,42** Ale biada wam farisaiosom, że oddajecie obłożone dziesięciną<sub>295</sub> wiadome rozkosznie woniące *ziele*<sub>1236 As</sub> i rutę i wszystko zioło z kopnego ogrodu<sub>1693</sub>, i mijacie wiadome<sup>3</sup> rozstrzygnięcie<sub>1643 A</sub> i wiadomą miłość<sub>16</sub> wiadomego boga<sub>G</sub>; te właśnie<sub>Ap n</sub> zaś obowiązywało<sub>625 3s ipf</sub> uczynić<sub>2314 ao</sub> i owe<sub>Ap n</sub> nie puścić obok-przeciw<sub>2184 ao ac</sub>. **11,43** Biada wam farisaiosom, że miłujecie pierwsze krzesło<sub>As</sub> w miejscach zbierania razem i uprzejme przyjęcia<sub>Ap</sub> w rynkach. **11,44** Biada wam, że jesteście<sub>834 pr</sub> tak jak pamiątkowe grobowce niewyraźne<sub>46</sub>, i człowieki depczący wkoło<sub>2242 Np pt pr</sub> na wierzchu w górze *od przesłości* nie wiedzą<sub>pf</sub>.

**11,45** Odróżniwszy się zaś ktoś *ze* znawców przydzielonego obyczajowego Prawa<sub>Gp</sub> powiada mu: Nauczycielu, te właśnie<sub>2094 Ap n</sub> powiadając i nas znieważasz. **11,46** Ten zaś rzekł: I wam znawcom przydzielonego obyczajowego Prawa biada, że wystawiacie pod brzemiona<sub>2947 pr ac</sub> *człowieków*<sub>Ap</sub> *pod* brzemiona<sub>Ap</sub> <sup>4</sup>trudne do udźwignięcia<sub>Ap n</sub>, i sami jednym<sub>843 Dm</sub> z palców<sub>Gp</sub> waszych nie dotykacie do istoty<sub>2427</sub> tym brzemionom<sub>D</sub>. **11,47** Biada wam, że budujecie pamiątkowe grobowce proroków<sub>G</sub>, zaś ojcowie wasi zabili<sub>315 ao</sub> ich. **11,48** Zatem świadkowie jesteście i <sup>5</sup>do razem łatwodogodnie wyobrażając sobie zgadzacie się z<sub>2708</sub> wiadomymi dziełami ojców waszych - że oni wprowadzicie odłączyli przez zabicie ich, wy zaś budujecie. **11,49** Przez to właśnie i <sup>6</sup>mądrość<sub>2591</sub> wia-

1 Gr. *pinaks* ‘deska’ – m.in. to na czym położono głowę Joannesa zanurzyciela w Mt 14,8.11 Mc 6,25.28; por. późniejsze „ikony”, też na deskach. W Mt 23,25 odpowiednikiem *pinaks* wydaje się *paropsis* ‘mischka na potrawy’, złożone z *para* i *opson*. Wszystkie wklęsłe naczynia symbolizują żeńskość. Kielich jest na podwyższeniu (ponad ziemią?), w Ap 17,4 trzyma go kobieta Babilonu; misa stoi niżej - (dziewica i kobieta?).

2 To by znaczyło, że faryzeusze są ‘złośliwi’ *poneros*. Rzekomo są także “ślepi” Mt 23,26 (bez światła). Por. “wasza pora i moc ciemności” Lc 22,53, oraz “wy z ojca diabła jesteście”.

3 Gr. *krisis*. Wielokrotnie Jezus popiera ‘rozróżnianie’ (sądzenie) *krino*. Ale w Lc 6,37 mówi: “Nie rozróżniajcie”. Tu zaleca i „rozstrzygnięcie” (Zakonu Mt 23,23 Jo 18,31 Ac 23,3), i „miłość” (Syjonu) – może dla negatywnie rozstrzygniętych. Przekłady: „sprawiedliwość”, „prawo”.

4 t.j. przepisy tradycji, opartej na Zakonie Mojżeszowym.

5 Gr. *syn-eu-dokeo*. Podaję pełniejsze znaczenie od trzech części słowa. Przekłady: „przytakujecie”, „pochwalacie”.

6 W Mt 23,34 odprawiającym jest Jezus. Jak więc podaje 7,35 boska mądrość (wiedza wyższa, niebiańska, spekulatywna, filozoficzna) potrzebuje być usprawiedliwiona (uprawniona, zatwierdzona) na ziemi. Ale chce tego dokonać bez materialnej praktyki, doświadczenia w ziemskich i cielesnych warunkach. Pisarze i faryzeusze pokazani są jako łowcy tej wyższej wiedzy u syna człowieka, t.j. u człowieka boskiego, niebiańskiego. ‘Poznanie’ *gnosis* w.52 jest kluczem do tej wiedzy. P. niżej.

domiego boga rzekła: Będę odprawiała<sup>ft</sup> do nich *niewiadomych* proroków i odprawionych, i z nich będą odłączali przez zabicie<sup>ft</sup> i będą ścigali prawnie<sup>764 ft</sup> **11,50** aby została wyszukana<sup>869 ao sb ps</sup> wiadoma krew<sup>64</sup> wszystkich tych proroków wylana<sup>903 pt pf ps</sup> od rzucenia na dół *dla fundamentu* niewiadomego naturalnego ustroju światowego od rodu<sup>565</sup> tego właśnie, **11,51** od krwi Habla aż do krwi<sup>1</sup> Zachariasza przez zatracenie odłączywszego się<sup>320 G pt ao md</sup> między ołtarzem ofiarniczym<sup>G</sup> i domem<sup>1994 G</sup>. Owszem, powiadam wam, będzie wyszukana<sup>869 ft id ps</sup> od rodu tego właśnie. **11,52** Biada wam znawcom przydzielonego obyczajowego Prawa, że unieśliście<sup>70 ao ac</sup> klucz<sup>2</sup> poznania<sup>590</sup>; sami nie weszliście<sup>846 ao</sup> i wchodzących<sup>A pt pr</sup> przeszkodziliście<sup>1668 ao ac</sup>. **11,53** I stamtąd w *następstwie* wyszedłszego<sup>1016 G pt ao ac, Gab</sup> jego<sup>G</sup> poczęli sobie pisarze i farysaiosi *aby*<sup>3</sup> okropnie<sup>632</sup> *wczepiać się*<sup>978 pr ac</sup> i *od jego* ust odrywając powtarzać<sup>337 pr ac</sup> go<sup>A</sup> około liczniejszych *rzeczy i spraw*<sup>2288 Gp n,</sup> **11,54** wciągając w zasadzkę<sup>Np pt pr ac</sup> go *aby móc*<sup>6</sup> *złowić dzikiego*<sup>1294 ao if ac</sup> coś<sup>2902 As n</sup> z ust jego.

**12,1** W *których zdarzeniach*<sup>2061 Dp n,m</sup> *wobec* zebranych razem na dodatek<sup>1106 Gp f pt ao ps, Gab</sup> niezliczonych ilości<sup>1894 Gp</sup> dręczącego tłumu<sup>Gs m,</sup> tak że również *ta okoliczność skłonny* z góry deptać<sup>pr if</sup> *czyniła* wzajemnych<sup>Ap,</sup> począł sobie *od prapoczątku*<sup>389</sup> *aby* powiadać istotnie do uczniów swoich (*po, jako*) pierwsze<sup>2445,2444 As n, adv:</sup> <sup>7</sup>Trzymajcie *to które* do istoty<sup>2403 pr it ac</sup> sobie samym<sup>Dp</sup> od tego wiadomego zaczynu<sup>1219,</sup> taki który<sup>2067</sup> jest<sup>8</sup> granie roli przez rozstrzyganie pod *czyimś* przewodnictwem<sup>2881</sup> *pochodzące od* farysaiosów<sup>G</sup>. **12,2** Żadne<sup>2089 Ns n</sup> zaś *od przeszłości* razem zasłonięte<sup>2651 Ns n pt pf ps</sup> *nie* jest które<sup>Ns n</sup> *nie* będzie odsłonięte<sup>ft id ps,</sup> i ukryte<sup>Ns n</sup> które *nie* będzie rozeznane<sup>585 ft id ps</sup>. **12,3** W zamian<sup>247</sup> których<sup>2061 Gp m,f,n</sup> te które<sup>2064 Ap n</sup> w zaciemnieniu<sup>2576</sup> rzekliście<sup>837 ao,</sup> w świetle będzie słyszane<sup>ft ps;</sup> i które<sup>2061 As n</sup> istotnie do ucha<sup>A</sup> zagadaliście<sup>1678 ao</sup> w magazynach gospodarowania<sup>Dp,</sup> będzie ogłaszane<sup>1555 3s ft ps</sup> na wierzchu budynków<sup>792 Gp</sup>.

**12,4** Powiadam zaś wam, przyjacielom<sup>2935</sup> moim: *Żeby* nie przestraszylibyście się<sup>2938 ao sb ps-dp</sup> od zabijających<sup>Gp pt pr ac</sup> ten cielesny organizm<sup>2743</sup> i potem za te

1 Pk101.

2 Gr. *gnosis* czyli 'gnoza', wielki system filozoficzno-religijny owych czasów, konkurujący z chrystianizmem. W N.t. wielokrotnie jeszcze w znaczeniu wiedzy religijnej chrześcijan (+Rm 15,14 1C 1,5 12,8 13,2,8 14,6 2C 1,14 4,6 6,6 8,7 10,5 11,6 E 3,19 Ph 3,8 Cl 2,3 1P 3,7 2P 1,5..), ale już u Tymoteusza o „fałszywej” wiedzy 1Tm 6,20.

3 Gr. *deinos* 'strasznie, okropnie. (Stąd współczesny *deino-sauros* 'straszny jaszczur'). Przekłady: „gwałtownie”.

4 Gr. *en-echo* znaczy dosł. 'nienawistnie trzymać w kimś'. Przekłady łagodzą: „nastawać”, „napierać”.

5 Gr. *apo-stomat-idzo* dosł. 'od-(swoich) ust-czynić jakimś', czyli 'odtworzyć, przetwarzać' – aby „wciągnąć w zasadzkę” i „złowić”. Przekłady niewinnie: „wypytywać”.

6 Gr. *thereuo* 'łowić dzikie zwierzę, polować', od *ther* 'dziki zwierz'. Człowieczy faryzeusze uważali, że przez chrystusa przemawia dzikie zwierzę (baran, gołębica). Zwierzęcy chrześcijanie przeciwnie: „łowią człowieka”. Przekłady i tu łagodzą: „pochwycić”, „przechwycić” go na słowie.

7 Gr. *pros-echo* p. Mt 6,1. Przekłady: „strzeżcie się”

8 Gr. *hypo-krisis*, dosłownie: 'pod-rozstrzyganie, rozstrzyganie pod kimś'. To jest pod przewodnictwem mózgowych ludzi, czy też boga człowieka. – Nie zaś pod przewodnictwem boga ojca, boga kontynuacji przez płciowość, rozstrzygającym pod gołębiopodobnym duchem świętym. P. przyp. do Mt 23,28 oraz dla *hypo-krites* do Mt 6,2.

właśnie *sprawy* nie mających<sup>Gp pt pr</sup> *jakiś* będące wokół większym nadmiarem<sup>2248 As n com</sup> coś uczynić<sup>ao</sup>. **12,5** Poddam przykład<sup>2874 ft</sup> zaś wam w kogo<sup>As m</sup> *żeby* przestraszylibyście się: Przestraszcicie się<sup>ao it ps-dp</sup> w tego<sup>As m</sup>, potem-za to<sup>As n</sup> *które* umożliwiał odłączyć przez zabicie<sup>ao if ac</sup>, mającego<sup>As m pt pr ac</sup> samowolną władzę wybycia na zewnątrz<sup>1028</sup> wrzucić do geenny<sup>A</sup>. Owszem, powiadam wam, w tego właśnie<sup>As m</sup> przestraszcie się. **12,6** Czyż nie pięć wróbelki<sup>Np n</sup> są sprzedawane<sup>2468 pr ps</sup> od ułamków *rzymskiego* asa<sup>402 Gp n</sup> <sup>1</sup>dwóch<sup>Gp indecl</sup>? I jeden<sup>843 Ns n</sup> z nich nie jest <sup>2</sup>umyślnie przez nałożenie zapomnienia nakazany być zapomnianym<sup>1084 Ns pt pf ps</sup> w wejrzeniu tego wiadomego boga. **12,7** Ale i włosy<sup>1308 Np</sup> głowy<sup>Gs</sup> waszej<sup>Gp</sup> wszystkie są policzone<sup>359 pf ps</sup>. Nie strachajcie się<sup>pr it md-ps-dp</sup>; *więcej od* wielolicznych<sup>2329 Gp</sup> wróbelków<sup>Gp</sup> <sup>3</sup>na wskroś przez wszystko przynosząc *dobrą częśćią* wyróżniacie się<sup>722 pr id ac</sup>.

**12,8** Powiadam zaś wam: Wszystek który by powiedziałwszy to samo potwierdziłby<sup>ao sb ac</sup> we mnie<sup>D</sup> w doistotnym przedzie wiadomych człowieków<sup>G</sup>, i wiadomy syn wiadomego człowieka<sup>G</sup> powiedziałwszy to samo potwierdzi<sup>ft</sup> w nim w doistotnym przedzie wiadomych aniołów<sup>G</sup> wiadomego<sup>G</sup> boga<sup>G</sup>. **12,9** Ten zaś który zaparł się<sup>N pt ao md-dp</sup> mnie<sup>A</sup> w wejrzeniu wiadomych <sup>4</sup>człowieków<sup>Gp</sup>, będzie odłączony przez zaparcie<sup>275 ft id ps</sup> w wejrzeniu wiadomych aniołów wiadomego boga. **12,10** I wszystek który powie szczerogółowo<sup>841 ft id</sup> *jakiś* odwzorowany wniosek do sfery funkcji wiadomego<sup>A</sup> syna<sup>A</sup> wiadomego<sup>G</sup> człowieka<sup>G</sup>, <sup>5</sup>będzie puszczone od siebie<sup>439 3s ft ps</sup> jemu; temu zaś do sfery funkcji wiadomego<sup>A</sup> oderwanie świętego<sup>25 A</sup> ducha<sup>A</sup> niewłaściwie zawieszczyszemu<sup>514 Ds pt ao ac</sup> nie będzie puszczone od siebie<sup>439 3s ft ps</sup>. **12,11** Gdyby zaś wprowadziliby<sup>pr sb ac</sup> was aktywnie na miejsca zbierania razem<sup>2688 Ap</sup> i <sup>6</sup>prapoczątkowe władze<sup>384 Ap</sup> i samowolne władze wybycia na zewnątrz<sup>1028 Ap</sup>, *żeby* nie zatroszczylibyście się<sup>1822 ao sb ac</sup> jakże albo co odparlibyście odwzorowanym wnioskiem<sup>321 ao sb md-dp</sup> albo co rzeklibyście<sup>837 ao sb</sup>; **12,12** wiadomy bowiem oderwanie święty<sup>25</sup> duch nauczy<sup>730 ft</sup> was w onej<sup>430 D</sup> godzinie, które<sup>As n</sup> obowiązuje<sup>ao</sup> rzec<sup>ao</sup>.

**12,13** Rzekł zaś ktoś z tłumu jemu: Nauczycielu, rzeknij<sup>ao</sup> bratu memu *że ma* podzielić sobie<sup>ao md</sup> wspólnie ze<sup>1831</sup> mną<sup>G</sup> dziedzictwo losowe<sup>A</sup>. **12,14** Ten zaś rzekł mu: Człowieku, kto<sup>2803 Ns m</sup> mnie z góry postawił<sup>1413 ao</sup> *jako* <sup>7</sup>rozstrzygacza<sup>1644 A</sup> albo dzielcę

1 Piątka i dwójka - jak w cudzie z chlebami Lc 9,13.

2 Gr. *epi-lanthano*, *-omai*.+Mt 16,5 Mc 8,14. Przekłady nie tłumaczą przyimka *epi-*, dając samo: „zapomniany”.

3 gr. *dia-fero* +Lc 12,24. P. też Mt 6,22 Mc 11,16. Etymologicznie znaczy ‘przynosić na wskroś’, w N.t. „przenosić, roznosić”. Tutaj zaś przekłady parafrazują, wyraźnie do założonego sensu: „jesteście ważniejsi”, „więcej znaczący”.

4 Chodzi zapewne o Mojżeszowców.

5 {317} uważa, że „istnieje pewna sprzeczność” między <będzie odpuszczone> w.10 a <będzie zaparty> w.9.

6 Gr. *arche* ‘prapoczątek, prapoczątkowa zasada, prapoczątkowa władza’.

7 Gr. *krites* dosł. ‘rozstrzygacz, rozróżniacz’ stąd też ‘sędzia’; w N.t. stale “sędzia”. Tak więc władza sądownicza po-mazanego Jezusa (Jo 5,22.27.30 8,16) nie jest od człowieka (*tis* - r.m.) ani nie dotyczy człowieka. Więc chyba jest od

1824 A aktywnie na was A? **12,15** Rzekł zaś istotnie do nich: Patrzenie<sub>pr it ac</sub> i trzymajcie się pod strażą<sub>pr it md</sub> od wszystkij<sub>G</sub> zachłanności, że nie w tym<sub>Ds n</sub> które umożliwia czynić wokół nadmiar<sub>2247 pr if ac</sub> komuś<sub>2802 Ds m</sub> to życie biologiczne<sub>N</sub> jego<sub>G</sub> jest, z wiadomych środków poczynania spod<sub>2864 Gp n pt pr ac</sub> podległych jemu<sub>D</sub>. **12,16** Rzekł zaś porównanie istotnie do nich powiadając: *Należąca do człowieka<sub>G</sub> jakiegoś<sub>2802 G</sub> majątnego<sub>G</sub> łatwodogodnie przyniosła<sub>1189 ao ac</sub> wyodrębniona kraina<sub>3021 N</sub>. **12,17** I na wskroś wnioskował<sub>692 ipf</sub> w sobie samym powiadając: Co *żeby* uczyniłbym<sub>2314 ft id, ao sb,</sub> że nie mam gdzie do razem zbiorę<sub>ft id</sub> owoce moje? **12,18** I rzekł: To właśnie uczynię: odgórnie zdejmę<sub>1399 ft id ac</sub> moje te składnice i większe<sub>1793 Ap com</sub> zbuduję *jako dom*<sub>ft,</sub> i zbiorę do razem<sub>2687 ft</sub> tam wszystko<sub>2193 As</sub> zboże i dobra<sub>11</sub> moje. **12,19** I powiem szczegółowo<sub>841 ft</sub> duszy mojej: Duszo, masz wieloliczne<sub>2329 Ap n</sub> dobra<sub>Ap n</sub> leżące<sub>1534 Ap n pt pr md-ps-dp</sub> do lat<sub>Ap</sub> wielolicznych<sub>2329 Ap n;</sub> dawaj sobie zaprzestanie przez wznoszenie do źródła w górze<sub>194 pr it md,</sub> zjedz<sub>1143 ao it ac,</sub> wypij<sub>2274 ao,</sub> łatwodogodnie myśląc ciesz się<sub>1190 pr it ps.</sub> **12,20** Rzekł zaś jemu ten wiadomy bóg: Nie myślący z umiarkowania<sub>447 Vs;</sub> tą właśnie<sub>2094 D</sub> <sup>1</sup>nocą<sub>D</sub> duszę twoją <sup>2</sup>żądają oddania *jako rzecz należną*<sub>270 3p pr id ac</sub> od ciebie; które<sub>2061 Ap n</sub> zaś przygotowałeś<sub>1156 ao id ac,</sub> komu<sub>D</sub> będzie<sub>ft?</sub> **12,21** W ten właśnie sposób ten<sub>N m</sub> gromadzący skarby<sub>1296 N m pt pr ac</sub> sobie samemu<sub>799 Ds m</sub> i nie do sfery funkcji<sub>842</sub> *jakiegoś* boga<sub>A</sub> stający się majątnym<sub>2307 N pt pr ac.</sub>*

**12,22** Rzekł zaś istotnie do uczniów: Przez to właśnie powiadam wam: nie okazujcie troski<sub>pr</sub> duszy<sub>D,</sub> co *żeby* zjedlibyście<sub>1143 ao sb ac,</sub> ani cielesnemu organizmowi<sub>2743 D,</sub> co *żeby* wdziałibyście sobie<sub>ao sb md.</sub> **12,23** Bowiem dusza *coś* liczniejsze<sub>Ns n</sub> jest *od* żywności<sub>Gs</sub> i cielesny organizm *od* wdziana<sub>G.</sub> **12,24** Spostrzeżcie rozumem z góry na dół<sub>ao it</sub> <sup>3</sup>kruki<sub>Am</sub> że nie sieją ani znają, którym<sub>D m</sub> nie jest *jakiś* magazyn ani składnica, i ten wiadomy <sup>4</sup>bóg żywi one<sub>Ap m;</sub> jak licznem<sub>Ds n</sub> bardziej wy<sup>5</sup>przez wszystko przynosząc *dobrą częśćią* wyróżniacie się<sub>722 pr ac</sub> *od* tych<sub>Gp</sub> latających<sub>Gp.</sub> **12,25** Kto zaś z was troszcząc się<sub>N pt pr ac</sub> może na wzrost odpowiadający wiekowi<sub>1241 A</sub> swemu dołożyć do istoty<sub>2422</sub> *jakiś* łokieć<sub>A?</sub> **12,26** Jeżeli więc ani *jakieś* najmniej liczne<sub>As n</sub> *dzieło* nie możecie<sub>779 pr md-ps-dp,</sub> po co około tych pozostałych <sup>6</sup>troszczycie się? **12,27** Spostrzeżcie rozumem z góry na dół lilię<sub>Ap n,</sub> jakże *jako jedna* pomnaża wzrost<sub>3s:</sub> <sup>7</sup>nie odbiera cięgiów trudu<sub>3s ac</sub> ani przedzie; powiadam zaś wam, ani Solomon we wszystkij sławie swojej *nie*

boga zwierzęcego i nad zwierzętami; por. synonimiczne 'odgraniczanie' *af-oridzo* przez boga owiec od kozłów Mt 25,32 +Rm 1,1 2C 6,17 G 1,15.

<sup>1</sup>Dusza - nocą, może od zodiakowych zwierząt? (l.mn.).

<sup>2</sup>Gr. *ap-aiteo* dosł. 'od-praszać'. Nie jest jasne, którzy mieliby tego żądać.

<sup>3</sup>W Prawie kruk uchodzi za ptaka nieczystego, ponieważ żywi się padliną i swoim ofiarom wydziubuje oczy {317}

<sup>4</sup>Jednak często żywią się dzięki człowiekowi, któremu kradną jak Cygan z pola.

<sup>5</sup>Gr. *dia-fero*. +Lc 12,7. P. Mt 6,26 10,31 Mc 11,16.

<sup>6</sup>Jezus propaguje niefrasobliwość i beztroskę bytową, życie trybem roślin i zwierząt (por. "paśna trzódka").

<sup>7</sup>Ten obraz nie ma osadzenia w rzeczywistości. Lilie też otrzymują cięgi: w czasie suszy cierpią na brak pokarmu, w czasie upału są pieczone, bywają gryzione przez zwierzęta, nękanie przez choroby, zrywane i deptane.



obrzucił się wkoło <sup>2228</sup> ao md tak jak jedna z tych właśnie <sup>2094</sup> Gp n. **12,28** Skoro <sup>826</sup> zaś w polu tę *karmną* trawę, będącą <sup>834</sup> A dzisiaj i jutro do glinianego zamykanego pieca *chlebowego* <sup>1580</sup> A rzucaną <sup>A pt pr ps</sup>, ten wiadomy bóg w ten właśnie sposób <sup>1</sup> z dwu stron przybiera <sup>148</sup>, jak licznem <sup>Ds n</sup> bardziej was, niewiele uwierzytelniający <sup>2005</sup>. **12,29** I wy nie szukajcie co *żeby* zjedlibyście <sup>ao sb</sup> i co *żeby* wypilibyście <sup>2274</sup> ao sb i nie <sup>2</sup> wznosić się poza *ziemię* do zjawisk atmosferyczno-astronomicznych <sup>1840</sup> pr it md-ps-dp; **12,30** te właśnie *rzeczy* <sup>Ap n</sup> bowiem wszystkie <sup>N,Ap n</sup> wiadome narody <sup>Np n</sup> tego naturalnego ustroju światowego szukają na dodatek <sup>1076</sup>, wasz zaś ojciec wie że potrzebujecie <sup>3011</sup> tych właśnie <sup>2094</sup> Gp n. **12,31** Lecz ponad liczbę tego szukajcie królewską władzę jego, i te właśnie *jako jedna* będzie dołożona do istoty <sup>2422</sup> 3s ft ps wam. **12,32** Nie strachaj się <sup>2938</sup> pr it md-ps-dp, mała <sup>3</sup> paśna trzódka <sup>2319</sup>, że <sup>4</sup> uznał za łatwogodne <sup>1166</sup> ao ac ojciec wasz dać <sup>ao</sup> wam tę królewską władzę. **12,33** Sprzedajcie <sup>ao</sup> środki poczynania spod <sup>2864</sup> Ap n wasze i dajcie <sup>ao</sup> *jako* litościwy datek <sup>A</sup>; uczynicie sobie samym sakwy nie podlegające przedawnieniu <sup>Ap pt pr ps</sup>, skarbiec niewyczerpany w wiadomych niebiosach, tam gdzie kradzieżca nie przybliży się <sup>807</sup> ani mól na wskroś pasożytniczo psuje. **12,34** Tam gdzie bowiem jest skarbiec wasz, tam i serce wasze będzie.

**12,35** Niech są <sup>834</sup> pr wasze biodra wokół opasane <sup>2232</sup> Np pt pf i kaganki <sup>1742</sup> zapłonione <sup>1427</sup> pt pr md-ps, **12,36** i wy podobni człowiekom gościnnie przyjmującym jako istotnie dodatkowego <sup>2396</sup> Dp pt pr wiadomego utwierdzającego pana *należącego do* siebie samych <sup>799</sup> Gp m, kiedy <sup>2348</sup> <sup>5</sup> rozwiązały na powrót <sup>189</sup> ao sb ac z obchodów ślubnych <sup>555</sup>, aby *wobec* przyszedłszego

1 Gr. *amfi-edzo* od *amfi* 'z dwu stron, po obu stronach' i *hennymi* 'przywdziać, przyodziać'. Skąd więc zawsze tyle nędzy u bardzo chrześcijańskich Polaków? Czy chrześcijanom nie wstyd, że dziś przyodziewek mają dzięki pracowitemu pogańskiemu Wschodowi, urządzenia techniczne zaś dzięki przemysłnemu i zapobiegliwemu protestanckiemu Zachodowi? Jezus zaś siebie i uczniów utrzymywał głównie dzięki kobietom 8,3; co więcej, ich 'macica' *matrix* prawdopodobnie była jego "królewską władzą" 12,31.

2 Proponowany odpowiednik, utworzony z podstawowych znaczeń obu członów *meta* i *airo*; ma oddać trudne do przetłumaczenia słowo gr. *met-eor-idzo*, które w stronie medialnej znaczy 'wznosić się na górę, do rzeczy górnych, do ciał lub zjawisk niebieskich' {6}, podnosić się do góry' {7}. Występuje tu jeden raz w N.t.. W LXX kilka razy; najczęściej jako odpowiednik hebr. *RUM* 'wynosić ponad'. Pochodzi od *meteoros* 'wysoko wyniesiony, astronomiczny', które jest złożeniem z *meta* 'poza, potem' i *airo, aeiro* 'unosić'. *Meteoro-logia* była nauką o zjawiskach atmosferycznych i astronomicznych. Końcowy formant *-idzo* znaczy 'wnosić do czegoś', 'głosić jako' 'zachowywać się jak coś', 'udawać coś', 'czynić jakimś'. Przekłady parafraz.: „nie bądźcie zatroskani”, „nie martwcie się przedwcześnie”.

3 Jest zadziwiające, że kiedy ewangelista mówi o łasce i o obietnicach aniołów, ducha św., chrystusa, boga czy sposobie życia, używa terminologii właściwej dla **zwierząt**: *poimnion* 'paśna trzódka' tu oraz Ac 20,28 1P 5,2; *poimne* 'trzoda' Mt 26,31 Jo 10,16; *probata* 'owce, drobne bydło' Mt 9,36 10,6 15,24 25,32, ptaki niebieskie, gołębicę i in. Także cud robi na Owczej bramie Jo 5,2. Mówienie o zwierzętach nie jest przenośnią, bo Jezus „rozdziela człowieka od owcy” Mt 12,12. Pasterzem trzód był księżyc {50}s.181.303 {80} ale też Merkury (Hermes *krio-foros* 'niosący baranka', bóg pasterzy, fallus {94}s.142). Takie skrzywienie ku zwierzętom pomazanego „organizmem gołębicę” chrystusa jest stałe, bo każe też 'polować żywcem' ludzi Lc 5,10, być 'nieprzyjacielem' człowieka Mt 10,36 i t.p. rzeczy, które nie mieszczą się w etosie żadnej cywilizacji ludzkiej.

4 Gr. *eu-dokeo* od *eu* 'łatwo' i *dokeo* 'wydawać się, uważać za'. Przekłady: „s-, upodobało się”.

5 Gr. *ana-lyo*, gdzie *lyo* znaczy 'rozwiązać'. Frazę "rozwiązały z obchodów ślubnych" inni tłumaczą "kiedy powróci z wesela", "kiedy z uczty weselnej powróci", zatem uważają go za oblubieńca, może na podstawie paralelnego Mt 25,1-13 (tam przed weselem - tu po weselu). Ten oblubieniec wracający ze swego wesela to syn człowieka po akcie seksualnym – jako „rozwiązany” już bezpieczny. Witany jest jego astronomicznym symbolem kagankiem-księżycem.

pt ao, Gab i zapukawszego, prosto z tego - natychmiast<sup>1170</sup> otworzyliby wstecz - w górę<sup>ao sb ac</sup> jemu. **12,37** Szczęśliwi niewolnicy owi, których<sup>2061 Ap</sup> przyszedłszy<sup>pt ao</sup> ten utwierdzający pan znajdzie<sup>ft</sup> czuwających<sup>Ap pt pr</sup>; zaiste powiadam wam że opasze się wokół<sup>ft md</sup> i skłoni do posiłku<sup>ft</sup> ich i 'minąwszy<sup>2180 N pt ao ac</sup> obyczaj<sup>ft</sup> będzie usługiwał<sup>ft</sup> im. **12,38** Choćby w drugiej, choćby w trzeciej straży *nocnej* przyszedłby i znalazłby<sup>ao sb</sup> w ten właśnie sposób, szczęśliwi są owi. **12,39** To właśnie zaś rozeznawajcie<sup>pr ac</sup>, że jeżeli *przedtem* wiedział<sup>1983 ppf id ac</sup> absolutny władca domu<sup>1988</sup> którą godziną wiadomy<sup>2</sup> kradziezca<sup>1572</sup> przychodzi<sup>pr md-ps-dp</sup>, nie by puścił od siebie<sup>439 ao id ac</sup> aby możliwym zostać na wskroś przekopanym<sup>753 ao if ps, Aci</sup> uczynić dom<sup>A</sup> jego<sup>G</sup>. **12,40** I wy stawajcie się<sup>584 pr it md-ps-dp</sup> przygotowani, że którą<sup>D</sup> godziną nie wyobrażacie sobie<sup>766 pr ac</sup> <sup>3</sup>ten wiadomy syn tego wiadomego człowieka<sup>G</sup> przychodzi<sup>pr</sup>.

**12,41** Rzekł zaś Petros: Utwierdzający panie, istotnie do nas porównanie to właśnie powiadasz albo czy i istotnie do wszystkich? **12,42** I rzekł utwierdzający pan: Kto zatem jest ten przekonująco uwierzytelniający<sup>2280</sup> zarządca domem<sup>1993</sup>, ten myślący z umiarkowania, którego<sup>A</sup> z góry postawi<sup>1413 ft id ac</sup> utwierdzający pan na wierzchu pielęgnowania<sup>1282 G</sup> swojego, *od* tego<sup>Gs n</sup> które skłania dawać<sup>734 pr</sup> w stosownym momencie odmierzone zboże? **12,43** Szczęśliwy niewolnik ów, którego<sup>A</sup> przyszedłszy utwierdzający pan jego<sup>G</sup> znajdzie czyniącego<sup>A pt pr</sup> w ten właśnie sposób. **12,44** Starannie jawnie prawdziwie<sup>113</sup> powiadam wam, że zależnie na wszystkich<sup>2193 Dp n</sup> środkach poczynania spod<sup>2864 Dp n</sup> swoich z góry postawi<sup>1413 ft</sup> go. **12,45** Jeżeliby zaś rzekłby<sup>ao sb</sup> niewolnik ów w sercu swoim: <sup>4</sup>Uczasawia<sup>3017 3s pr id</sup> utwierdzający pan mój przychodzić<sup>1139 pr if md-ps-dp</sup>, i

1Gr. *par-erchomai* dosłownie 'przychodzić do obok-przeciw'. Dla Ew. Łukasza jednak dominują znaczenia 'przechodzić bokiem, mijać, przemijać, unieważniać, pomijać, zaniedbywać' {7}. Zamieszczone w tymże {7} dla Lc 12,37 i 17,7 znaczenie „przychodzić” byłoby wyjątkowe. Choć znaczenie dosłowne 'przychodzić do obok-przeciw' też jest możliwe, tu, zgodnie z pozostałymi znaczeniami u Lc, proponuję „minąć *obyczaj*” a dla 17,7 „minąć *obowiązk*”. Przekłady: „obchodząc”, „przystąpiwszy”.

2Gr. *kleptes* 'kradziezca, złodziej' jest zestawiony do razem z „utwierdzającym panem”, „synem człowieka” i Jezusem; zamierza on okraść 'absolutnego władcę domu' *oiko-despotes*. Tym *oikodespotes* zaś jest Beelzebul-szatan w Mt 10,25, człowiek w Mt 13,27.52 20,1 21,33 Mc 14,14 Lc 14,21, więc ojciec syna człowieka.

3Określony syn człowieka jest tu zrównany (przez „i wy”) ze złodziejem przekopującym na wskroś dom właściciela, u Mt 24,43 dzieje się to w nocy. Także pośrednio ('tak jak' gr. *hos*) do złodzieja w nocy przyrównany jest dzień przychodzącego z nieba pana czyli Jezusa 1Th 5,2.4 2P 3,10, oraz 'upodobniony' *homoios* syn człowieka - baranek na nocnym niebie w Ap 3,3 16,15. W 1Pt 4,15 złodziej zestawiony jest równolegle z *kako-poiros* 'czyniącym zło', czyli może 'złotliwym' *poneros*. Złodziejem pierwotnym, arcyzłodziejem zaś jest w N.t. diabeł E 4,28 oraz Judas Jo 12,6 – typ diabła, też Judasz-księżyc {50} s.179. Wprawdzie w Mt 13,37-39 diabeł jest nieprzyjacielem syna człowieka ale tego określonego cielesnego bratającego się z grzesznikami i złodziejami – jak w osobie Jezusa (zresztą tak tylko u Mt, ale i tam w mniej ważnych źródłach syn człowieka jest zastąpiony przez inną osobę: boga lub syna boga). Zapalone kaganki i straże nocne wskazują na porę nocną przyjęcia z wesela określonego syna człowieka, co wskazuje na 'księżyc' *men* i środowisko ziemskie (więc nie niebiańskie jak u Daniela). To „święte złodziejstwo” ukazuje też t.zw. „Hymn o perle” pomieszczony w apokryficznych „Dziejach apostoła Judy Tomasza” {127-IV} s.652, gdzie chrześcijański bohater kradnie smokowi perłę, symbolizującą Królewską władzę.

4Gr. *chron-idzo* od *chronos* 'czas'. Też: 'zwlekać czas, zwlekać'.

począłby sobie <sup>389</sup>ao sb md bić posługujących chłopaków <sup>2120</sup>Ap i posługujące dziewczki <sup>2119</sup>Ap, jeść <sup>pr</sup> zarówno jak i pić i odurzać się <sup>pr if ps</sup>, **12,46** przybędzie <sup>1237</sup>ft ac ten utwierdzający pan niewolnika owego w dniu w którym <sup>2061</sup>Ds nie oczekuje doistotnie <sup>2397</sup>pr ac i w godzinie w której <sup>D</sup> nie rozeznaje <sup>585</sup>pr ac, i <sup>1</sup>rozetnie na dwie części <sup>761</sup>ft go, i tę część <sup>1825</sup>jego <sup>G</sup> wspólnie z niewierzytelniającymi <sup>G</sup> położy <sup>2796</sup>ft ac. **12,47** Ów zaś niewolnik ten rozeznawszy <sup>585</sup>N pt ao ac wolę utwierdzającego pana swego i nie przygotowałszy <sup>N pt ao ac</sup> albo *nie* uczyniwszy <sup>N pt ao ac</sup> istotnie do woli <sup>A</sup> jego, <sup>2</sup>otrzyma skórowania *biczowaniem* <sup>646</sup>ft ps wieloliczne <sup>2329</sup>Ap; **12,48** ten zaś nie rozeznawszy, uczyniwszy zaś godne <sup>Ap n</sup> razów <sup>Gp</sup>, otrzyma skórowania *biczowaniem* niewieloliczne. Wszystkiemu zaś któremu zostało dane <sup>ao ps</sup> wieloliczne <sup>2329</sup>Ns n, <sup>3</sup>wieloliczne <sup>Ns n</sup> będzie badawczo szukane <sup>1214</sup>ft ps od strony jego, i któremu obok-przeciw położyli dla siebie <sup>2174</sup>3p ao md wieloliczne <sup>2329</sup>As n, o będące wokół większym nadmiarem <sup>As n</sup> będą prosili <sup>74</sup>ft ac go.

**12,49** Ogień <sup>2463</sup> przyjechałem <sup>1139</sup>ao <sup>4</sup>rzucić <sup>463</sup>ao *wrogo* na <sup>1063</sup> tę ziemię <sup>A</sup>, i <sup>5</sup>co <sup>2803</sup>As n chcę <sup>pr id ac</sup> <sup>6</sup>jeżeli <sup>826</sup> już została w górę zapalona przyczepionym zarzewiem <sup>201</sup>3s ao id ps? **12,50**

1 Gr. *dicho-tomeo* +Mt 12,51, ‘rozcinać na dwoje’ {7}, od *dicha, dis* ‘dwa razy’ i *temno* ‘ciąć, kroić’. Przekłady i tu łagodzą surowy radykalizm Jezusa, parafrazując: „surowo ukarze”, „usunie” i nie tłumaczą *meros* ‘część’.

2 Gr. *dero* ‘skórować, obdzierać ze skóry, bić w skórę’. Źródłosłowem jest ‘skóra’ *derma*.

3 Symetria lustrzana szyku wyrazów.

4 Gr. *ballo* od którego pochodzi *dia-ballo* i *dia-bolos* ‘diabeł’. Kosmiczny ogień (żar Słońca) ‘spadł’ *pipto* na wrogów na słowo Eliasza 1R 18,38 2R 1,10.12. W Jb 1,16 diabeł (w TH szatan) powoduje ogień ‘paść’ *pipto* z nieba na rodzinę Joba. Tu zaś Jezus ogień ‘rzuca’ *ballo* na całą ziemię, i to z wrogim zamiarem. (Przy okazji: Eliasz jest ‘mącający’ *diastrefo* AiKR Izraela 1R 18,17 i tym samym rzadkim słowem określony jest w S.t. Saul 1S 14,29, w N.t. zaś zarzut ten stawiano Jezusowi w Lc 23,2 i Bar-Jezusowi kłamliwemu prorokowi w Ac 13,8.10). Pierwotny, wczesny, zachowujący bezpośrednią łączność z niebem, Jezus deklaruje się tu podpalaczem świata. Związek Jezusa z ogniem też w Mt 3,11n 2Th 1,8. Wedł. {317} jest to ogień pożerający od samego boga. Gdyby dzisiaj ktoś głosił podobny program polityczny czy religijny, z pewnością zostałby osadzony w więzieniu lub zamknięty w szpitalu psychiatrycznym, zaś religia taka i jej symbole zostałyby przez państwo, czy nawet O.N.Z., zakazane w sferze publicznej. Jezus bowiem pokazuje się jako „diabeł mężczyzny” – ojca i pana domu. System Jezusa jest kobiecy, jak i system socjalistycznej Polski, który „bardzo osłabia mężczyzn” (J.St.). Jest on radykalnie antyziemski, antymęski, antyludzki i antyrodzinny, a także antycywilizacyjny w Mt 10,35-36, gdyż te wartości upadły w Izraelu. Te cechy chrystianizmu zauważono już w starożytności i oskarżono chrześcijan o *nienawiść* do rodzaju ludzkiego (mizantropia) n.p. {216}s.119 {131}s.15 {132}s.385. +Lc 14,26. Pk66.

5 Gr. *tis, ti* ‘kto?, co?’. {7} w tym jednym miejscu kombinuje znaczenie wykrzyknika „jakże, jak bardzo” s.606, chociaż w przekładzie {1} daje „czego”. Przekłady: „jakże”. Druga część 12,49 i pierwsza 12,50 to u tłumaczy parafrazy.

6 Gr. *ei* ‘jeśli, jeżeli’ – jak w Lc 11,13 12,28. Przekłady: „ażeby”, „aby”, których jednak znaczeń {7} nie zna. {1} daje „czy”, traktując zdanie jako pytajne.

Niewiadome <sup>1</sup>zanurzenie <sup>465 A</sup> zaś <sup>2</sup>(trzy)mam <sup>1202 pr ac</sup> by <sup>3</sup>zostać zanurzonym <sup>464 ao if ps</sup>, i jakże <sup>2473</sup> <sup>4</sup>jestem *gnębiąco* do razem trzymany <sup>2709 1s pr id ps</sup> aż do <sup>1203</sup> *czasu* takiego którego <sup>2072</sup> <sup>5</sup>zostałoby dokonane <sup>2777 3s ao sb ps</sup>. **12,51** Wyobrażacie sobie <sup>pr ac</sup> że *niewiadomy* <sup>A</sup> stałem się obok-przeciw <sup>2145 1s ao md-dp</sup> *aby* dać <sup>734 ao</sup> <sup>6</sup>w <sup>959</sup> tej ziemi? Zdecydowanie nie, powiadam wam, ale <sup>7</sup>raczej <sup>1228</sup> <sup>8</sup>na wskroś rozdzielenie <sup>697 As m</sup>. **12,52** Będą <sup>834 ft</sup> bowiem od tego *czasu* <sup>Gs</sup> teraz pięciu <sup>indec</sup> w jednym rodowym domu na wskroś rozdzieleni <sup>696 N pt pf ps</sup>: trzej zależnie na dwóch <sup>784 Dp m</sup> i dwaj zależnie na trzech <sup>2820 Dp m</sup>. **12,53** Będą na wskroś rozdzieleni <sup>693 3p ft ps</sup> *jakiś* ojciec zależnie na <sup>1063</sup> *jakimś* synu <sup>D</sup> i *jakiś* syn zależnie na *jakimś* ojcu <sup>D</sup>, *jakaś* matka wrogo na <sup>1063</sup> wiadomą córkę <sup>A</sup> i *jakaś* córka wrogo na wiadomą matkę <sup>A</sup>, *jakaś* teściowa wrogo na wiadomą oblubienicę <sup>1953 A</sup> swoją i *jakaś* oblubienica wrogo na wiadomą teściową <sup>A</sup>.

**12,54** Powiadał zaś i tłumom: Gdyby ujrzelibyście <sup>2041 ao sb</sup> chmurę urzeczywistniającą się na powrót w górę <sup>208 As f pt pr ac</sup> na <sup>1063</sup> <sup>9</sup>*miejscu* pogrążeń się w odzienie *ciał niebieskich* <sup>789 Gp</sup>, prosto z tego - natychmiast powiadacie że: Ulewa <sup>2011</sup> przychodzi; i staje się w ten właśnie sposób. **12,55** I gdyby wiatr południowy <sup>1950 A</sup> dący <sup>A pt pr ac</sup>, powiadacie że: <sup>10</sup>Spiekota <sup>1530</sup> będzie; i staje się. **12,56** Grający rolę pod *kimś* <sup>Vp</sup>, to doistotne oblicze tej <sup>11</sup>ziemi i tego nieba wiecie *od przeszłości* <sup>pf</sup> <sup>12</sup>sprawdzać *przyjęcie* <sup>767 pr if ac</sup>, ten wiadomy <sup>13</sup>stosowny moment <sup>1422</sup> zaś ten właśnie

1 Gr. *baptisma* ‘zanurzenie dla pogrążenia i zatopienia’, znak śmierci, oczyszczenia i zmartwychwstania.

2 Gr. *echo* ‘mieć, trzymać’. Wybór znaczenia dla *echo* niepewny; może mowa o „zanurzeniu w duchu świętym Mt 3,11 Ac 1,5 11,16 1C 12,13 i „w męczeństwie Chrystusa” Mt 20,22 Lc 20,50 1P 4,12n. Należy uwzględnić możliwość sensu przeciwnego (od partykuły przeciwstawnej *de*) „trzymać” względem „rzucić”, oraz możliwość związku *echo* ‘trzymać’ w *syn-echo* ‘trzymać do razem pod strażą’ w wierszu następnym. „Trzymać” dla *echo* ma n.p. Lc 19,20. Przykłady dają: „mam”, ale nie tłumacząc partykuły *de* ‘zaś’; ta zaś może mieć znaczenie przeciwstawne lub łączące {7}, przy czym za znaczeniem przeciwstawnym przemawia przeciwieństwo ogień – woda (chrztu). W każdym razie *de* jakoś wiąże obie wypowiedzi Lc 12,49 i 12,50, chociaż „zestawienie obok siebie tych dwóch logionów wydaje się dość niezwykle” {317}.

3 T.j. wspomnianą tu ziemię lub siebie.

4 Gr. *syn-echo* tłumaczone też przez „jestem udręczony”, „doznaję udręki”. Udręka psychiczna świadczy o niezharmonizowanej różnorodnej duchowości: człowieka (Jezusa) oraz zwierzęcia czy hybrydy (chrystusa).

5 Zgodnie z rodzajem gramatycznym może dotyczyć ziemi lub zanurzenia.

6 Przykłady nie tłumaczą przyimka *en* ‘w’.

7 Gr. spółnik *e* ‘lub, raczej’, łac. *potius* ‘lepiej, raczej’ (Zerwick). Zatem ‘rozdzielenie’ (nie: „rozłam”) ognia nie jest bezwzględne, por. 1C 3,13nn 1P 1,7. Przykłady: nie tłumaczą.

8 Gr. *dia-merismos*. Występuje tu człon *dia* razem z występującym w w.49 słowem *ballo*, co znów daje *dia-bolos*. W Lc 11,18 źródłowe słowo *dia-meridzo* jest czynnością szatana. Ten „trzeci logion jeszcze bardziej niż dwa poprzednie zdumiewa swą treścią” {317} t.2 s.74.

9 Gr. *dysme* czyli ‘zachód’. Podane znaczenie zawiera uzupełnienie etymologiczne.

10 Gr. *kauson* (i *kausoo* ‘piec’) od *kaio* ‘palić, płonąć’; czynność ‘ognia’ *pyr* Jezusa z 12,49.

11 Gdyż chmura jest z ziemi a upał z nieba?

12 Gr. *dokimadzo* ‘sprawdzać przyjęcie, badać, rozpoznawać, próbować’, od *dokimos* ‘godny przyjęcia’ i *dechomai* ‘przyjmować’. (*Peiradzo* ‘doświadczać, kusić’).

13 Może chodzi o czas pojawienia się „sprawiedliwego, zgodnego z regułami cywilizacji” mesjasza {146} s.246. „Grający rolę pod człowiekami” (faryzeusze?) w Zakonie nie widzą oznak przyjścia mesjasza; faktycznie ich tam nie ma, bo Zakon obywateli się bez cielesnego mesjasza. Obecność owego sprawiedliwego mesjasza można rozeznać “na

jakże nie wiecie *od przeszłości* sprawdzać *przyjście*? **12,57** Po co zaś i na siebie samych <sub>Gp</sub> nie rozstrzygacie to co zgodne z regułami cywilizacji <sub>As n</sub>? **12,58** Jak <sup>1</sup>bowiem prowadzisz się pod zwierzchnictwem <sub>pr id ac</sub> wspólnie z <sup>2</sup>przeciwnikiem w procesie sądowym <sub>249 G</sub> twoim aktywnie na naczelnego z racji swej prapoczątkowości <sub>390 A</sub>, w tej drodze daj <sub>734 ao it</sub> <sup>3</sup>zapłatę za działanie <sub>1126 A</sub> *aby* być uwolnionym przez odmianę <sub>271 pf if ps</sub> od niego, żeby kiedyś nie <sup>4</sup>powłókłby na dół <sub>1506 3s ao sb ac</sub> cię istotnie do rozstrzygacza <sub>1644</sub>, i rozstrzygacz cię przekaże <sub>2150 ft id</sub> <sup>5</sup>praktykowi <sub>2358</sub>, i praktyk cię <sup>6</sup>rzuci <sub>ft id</sub> do strażnicy <sub>2959 A f</sub>. **12,59** Powiadam ci, żadną metodą nie wyszedłbyś <sub>1016 ao sb</sub> *bazując* w tamtym stamtąd <sub>867</sub> aż i wiadomą ostatnią *wyluskaną* monetę oddałbyś <sub>299 ao sb ac</sub>.

**13,1** Byli obok-przeciw <sub>2177 ipf</sub> zaś jacyś w onym <sub>430 D</sub> stosownym momencie odnoszący nowinę <sub>Np pt pr ac</sub> jemu około Galilajczyków <sub>Gp</sub> których <sub>2061 Gp</sub> krew <sub>64</sub> Pilatos zmieszał <sub>1861 ao</sub> wspólnie z ofiarami <sub>1320 Gp</sub> ich <sub>Gp</sub>. **13,2** I odróżniwszy się w odpowiedzi rzekł im: Wyobrażacie sobie że Galilajczycy ci właśnie uchybiający celu <sub>135 Np</sub> obok-przeciw pomijając <sub>2139</sub> wszystkich <sub>Ap</sub> Galilajczyków <sub>Ap</sub> stali się <sub>584 ao md-dp</sub>, że te właśnie <sub>Ap n</sub> ucierpieli *i od wtedy cierpią* <sub>2195 pf ac</sub>? **13,3** Zdecydowanie nie, powiadam wam, ale jeżeli ewentualnie nie *teraz* ewentualnie zmieniacie rozumowania <sub>pr sb ac</sub>, wszyscy <sub>2193 Np m</sub> podobnie <sub>2018</sub> odłączycie się przez zatracenie <sub>320 ft id md</sub>. **13,4** Albo owi osiemnastu <sub>Np m</sub> wrogo na których <sub>Ap m</sub> padła <sub>2276 ao</sub> wieża w Siloam i odłączyła przez zabicie <sub>315 ao</sub> ich <sub>Ap</sub>, wyobrażacie sobie, że oni dłużni <sub>Np</sub> stali się <sub>584 ao md-dp</sub> obok-przeciw pomijając <sub>2139</sub> wszystkich <sub>2193 Ap</sub> wiadomych człowieków <sub>Ap</sub> tych z góry aż na dół zamieszkujących <sub>Ap m pt pr</sub> Jerozolimę? **13,5** Zdecydowanie nie, powiadam wam, ale jeżeli ewentualnie nie *teraz* ewentualnie zmieniacie rozumowania <sub>pr sb ac</sub>, <sup>7</sup>wszyscy tak samo <sub>3053</sub> odłączycie się przez zatracenie <sub>320 ft id md</sub>.

**13,6** Powiadał zaś to właśnie porównanie: *Drzewo figę* <sub>2661</sub> miał <sub>1202 ipf</sub> ktoś zasadzoną <sub>2965 A pt pf ps</sub> w winnicy swojej i przyszedł <sub>ao</sub> szukając <sub>pt pr</sub> owoc <sub>A</sub> w niej i nie znalazł

---

sobie samych” (t.j. samych ludziach, nie zwierzętach?). Człowiek zachowujący niebiański wymiar oraz człowieczy Zakon nie znają Dawidowego cielesnego zwierzęcego mesjasza; ten dopiero u niektórych proroków.

1 Gr. spójnik *gar* ‘bo, bowiem, gdyż, ponieważ’ łączy część uzasadnianą z uzasadniającą i zapowiada kontynuację wyjaśnienia.

2 Gr. *anti-dikos*, synonim diabła w 1P 5,8. Tym przeciwnikiem ludzi jest może Jezus na etapie “przyjścia” z góry na ziemię z 12,51-53 i rozrywający związki rodzinne. W każdym razie Jezus pokazuje się tu jego stronnikiem.

3 Gr. *ergasia* od *ergadzomai* ‘działać, pracować’. Najwyraźniej według Jezusa temu “przeciwnikowi” - diabłu człowiek powinien uiścić zapłatę, jakby coś od niego otrzymywał. Przekłady parafrazują cały ustęp od „daj” do „niego”.

4 Gr. *kata-syro*, tu jeden raz w N.t., wskazuje na odgórny kierunek archonta. Samo *syro* występuje: w Ac 8,3 i tam czyni to Saulos, w 14,19 Żydzi, w Ap 12,4 ogon smoka ciągnie z nieba i rzuca na ziemię - też na dół.

5 Gr. *praktor*, w N.t. tylko tutaj. W Ap 2,10 do strażnicy rzuca diabeł.

6 ‘Praktyk’ *praktor* z porównania z Ap 2,10 jest diabłem, gdyż ten właśnie “rzuca do strażnicy”; czyni to też Herodes, a także pewien niewolnik *poneros* (diabeł) dłużnemu sobie sto (srebrnych) denarów Mt 18,30.

7 Jezus głosi zasadę zbiorowej odpowiedzialności.

ao- **13,7** Rzekł zaś istotnie do <sup>1</sup>działacza winnicy <sup>144</sup>A: Oto <sup>2</sup>trzy <sup>A</sup> lata <sup>1158</sup>Ap n od którego <sup>3</sup>czasu <sup>2061</sup>G m,n przychodzi szukając <sup>N pt pr</sup> owoc w fidze tej właśnie i nie znajduję <sup>pr</sup>.  
<sup>3</sup>Wytnij <sup>ao it</sup> ją; aby co <sup>się stało</sup> i tę ziemię <sup>4</sup>z góry czyni nie działającą <sup>1500</sup>3s pr id ac? **13,8**  
 Ten zaś odróżniwszy się dla odpowiedzi powiada mu: Utwierdzający panie, puść od siebie <sup>439</sup>ao it ac ją i ten właśnie rok, aż do <sup>5</sup>czasu takiego którego <sup>5</sup>wykopałbym <sup>2561</sup>ao sb wkoło w nią <sup>430</sup>As f i rzuciłbym <sup>463</sup>ao sb ac gnoje <sup>1613</sup>Ap n; **13,9** choćby zaiste uczyniłaby <sup>2314</sup>3s ao sb owoc do sfery <sup>6</sup>tego <sup>1966</sup>As n roku <sup>7</sup>obecnie mającego planowo nastąpić <sup>1811</sup>As n pt pr ac; jeżeli zaś nie w każdym razie, wyniesz <sup>ft id ac</sup> ją.

**13,10** Był zaś nauczający <sup>N pt pr</sup> w jednym z miejsc zbierania razem <sup>Gp</sup> w <sup>dniu wyznaczonym</sup> sabatami <sup>Dp</sup>. **13,11** I zobacz do tamtego miejsca -oto kobieta ducha <sup>A</sup> mająca <sup>1202</sup>N pt pr ac słabości <sup>396</sup>Gs lata <sup>1158</sup>Ap dziesięć-osiem <sup>636</sup>, i była do razem chyląca się <sup>N pt pr ac</sup> i nie mogąca <sup>N pt pr md-ps-dp</sup> odchylić się w górę <sup>184</sup>ao if ac <sup>8</sup>do sfery funkcji <sup>842</sup> tego <sup>As n</sup> wszystko w pełni urzeczywistniającego <sup>2135</sup>As n. **13,12** Ujrzawszy zaś ją Jezus zwrócił się głosem do istoty <sup>2426</sup>ao i rzekł jej <sup>D</sup>: Kobieto <sup>v</sup>, *od przeszłości* przez odwiązanie uwolniona jesteś <sup>323</sup>pf ps *od* tej słabości <sup>G</sup> twojej. **13,13** I na dodatek nałożył <sup>1111</sup>ao jej <sup>D</sup> ręce <sup>Ap</sup>, i z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy *na powrót* w górę została uczyniona należycie prostopadłą <sup>241</sup>ao id ps, i sławiła <sup>772</sup>ip fac tego wiadomego <sup>A</sup> boga. **13,14** Odróżniwszy się zaś ten prapoczątkowy miejsca zbierania razem <sup>386</sup>, oburzając się <sup>N pt pr</sup> że sabbatem <sup>Ds</sup> wypielegnował <sup>1283</sup>ao Jezus, powiadał tłumowi że: Sześć dni <sup>Np</sup> są w których obowiązuje działać <sup>pr if</sup>, w owych <sup>D</sup> więc przychodząc <sup>N pt pr md-ps-dp</sup> dawajcie się pielęgnować <sup>pr it ps</sup>, i nie dniem <sup>D</sup> sabatu <sup>G</sup>. **13,15** Odróżnił się dla odpowiedzi zaś jemu utwierdzający pan i rzekł: <sup>9</sup>Grający rolę *pod kimś* <sup>2882</sup>Vp, każdy z was <sup>Gp</sup> sabbatem <sup>Ds</sup> czyż nie rozwiązuje <sup>1743</sup>pr id ac wołu <sup>A</sup> swego albo osła od żłobu i odprowadziwszy <sup>268</sup>N pt ao *poi* <sup>pr</sup>? **13,16** Tę właśnie zaś córkę <sup>A</sup> Abraama *jakościowo* będącą <sup>834</sup>A f pt pr, którą związał <sup>659</sup>ao satanas zobacz do tego miejsca -

1 Gr. *ampelo-urgos* od *ergon*, *ergadzomai* 'działać, pracować'. Tenże rdzeń co w "zapłacie za działanie" w 12,58.

2 Wedł. {146} tym właścicielem winnicy jest bóg s.247; (trzy) lata wskazują na boga słonecznego. Winnicą jest może człowiek lub naród; działaczem w niej - syn człowieka. Figa jest chyba tą, która była przez Jezusa przeklęta - symbolizująca naród żydowski Mc 11,13-14 {145}s.262.

3 Siewierę do wycinania drzew ma Jezus Mt 3,10 Lc 3,9 {144}.

4 Oderwana od ziemi niebiańska trójca („trzy lata”) wysokich bogów zasada drzewo (w Mt 15,13 – ojciec niebiański) i dziwi się, że ono czyni ziemię 'nie działającą, bezczynną' *kat-argeo* od *kata* 'z góry na dół' i *argos* od *a* 'nie, bez' i *ergon* 'czyn, praca, działanie'. Ziemia bowiem nie chce działać dla innego wymiaru, pomniejszonego obcego wrogięgo. Chrześcijaństwo proponuje sztuczne zabiegi agrotechniczne. Przekłady: „wyjaławia”, „próżno zajmuje”.

5 O takich zabiegach nie ma mowy w Biblii i nie były one wówczas zwyczajne. 'Figa' *syke* symbolizuje Izrael, n.p. Jr 8,13 24,1-10 29,17 Oz 2,14 9,10 Jl 1,7.12, też {314} {316} {317}. Taki chrześcijański zabieg przypomina obrzucenie syjonowego biznesu ziemią „wykopaną” z człowieczej komuny, „grubą linię”, pod którą „gnoi się” narody.

6 Przekłady nie tłumaczą 'do tego' roku *przyszłego*.

7 Gr. *mello* w formie określonej *to mellon* 'ten mający' *nastąpić, przyjść*. Tu w związku z „latami” – rok następny, co potwierdza słownik {6}: (sc. *etos*). Przekłady rok 'następny' poszerzają na całą „przyszłość”, co też proponuje {7}

8 *Pan-teles* składa się z *pas* 'wszystek' i *telos* 'pełne urzeczywistnienie'. Przekłady nie tłumaczą *eis to panteles*, podstawiając: „w żaden sposób”, „zupełnie”. Cały zwrot *eis to panteles* +Hb 7,25, gdzie *to panteles* odpowiada Bogu; także o Dzeusie {6}.

9 „Granie roli” tu ma znaczenie wypełniania Zakonu Mojżesza. Ujawnia nienawiść Jezusa do wychowania.

oto właśnie w<sup>1</sup> dziesięć i osiem lata<sup>Ap</sup>, czyż nie obowiązywało<sup>659 3s ipf</sup> poddać rozwiązaniu<sup>1743 ao if ps</sup> od więzu<sup>G</sup> tego właśnie dniem<sup>D</sup> sabatu? **13,17** I *wobec* te właśnie powiadającego<sup>G pt pr ac, Gab</sup> jego<sup>G</sup>, byli z góry zawstydzani<sup>1468 ipf ps</sup> wszyscy leżący naprzeciw<sup>251 N pt pr md-ps-dp</sup> jemu, i wszystek tłum wychodził rozkosznie z środka<sup>2973 ipf ac</sup> zależnie na wszystkich<sup>D</sup> tych będących w sławie<sup>Dp n</sup> *dzielach*, tych stających się<sup>Dp n pt pr</sup> pod przewodnictwem jego<sup>G</sup>.

**13,18** Powiadał więc: Czemu<sup>2803 Ds m,f,n</sup> upodobniona<sup>2016</sup> jest wiadoma<sup>2</sup> królewska władza wiadomego boga, i czemu<sup>Ds n</sup> upodobnię<sup>2017 ft</sup> ją? **13,19** Upodobniona jest *jakiemuś*<sup>3</sup> *barwiącemu na szkarłat jądra*<sup>1597 D</sup> *gorczycy*<sup>2550 Gs n</sup>, które<sup>As m</sup> wzięwszy<sup>ao</sup> *jakiś* człowiek rzucił<sup>463 ao</sup> do<sup>4</sup> ogrodu<sup>1551 A</sup> *należącego do siebie samego*<sup>799 G</sup>, i pomnożyło wzrost<sup>425 ao</sup> i stało się<sup>584 ao</sup> do sfery funkcji *jakiegoś* drzewa<sup>A</sup>, i wiadome<sup>5</sup> latające *istoty*<sup>2258 Np n</sup> wiadomego nieba *jako jedna* z góry rozpięła namiot<sup>1503 3s ao ac</sup> w gałęziach jego. **13,20** I na powrót rzekł: Czemu upodobnię<sup>2017 ft</sup> wiadomą królewską władzę wiadomego boga? **13,21** Upodobniona jest *jakiemuś*<sup>6</sup> *zaczynowi*<sup>1219 D f</sup>, który wzięwszy<sup>ao</sup> *jakaś* kobieta wkrzyła<sup>816 ao</sup> do sfery<sup>7</sup> *mąki pszennej*<sup>108 Gs n</sup> miar<sup>2527 Ap n</sup> trzech<sup>2820 Ap n</sup> aż do *czasu* którego<sup>Gs m,n</sup> została *zaczyniona*<sup>1220 3s ao ps</sup> *cała*<sup>Ns n</sup>.

**13,22** I przeprowadzał się na wskroś<sup>704 ipf</sup> w dół w miasta<sup>Ap f</sup> i otwarte wiejskie osady<sup>Ap f</sup> nauczając i wyprawę czyniąc sobie<sup>2314 N pt pr md</sup> do Hierosolym<sup>Ap n</sup>. **13,23** Rzekł zaś ktoś jemu: Utwierdzający panie, czy niewieloliczni<sup>Np m</sup> ci *obecnie* ocalani<sup>Np m pt pr ps</sup>? Ten zaś rzekł istotnie do nich: **13,24** <sup>8</sup>*Walczcie teraz*<sup>41pr it md-ps-dp</sup> *abyście mogli* wejść<sup>846 ao if</sup> przez-

1., „Dziesięć i osiem”, bo tak ma dosłownie tekst grecki. Nie jest to zwykłe „osiemnaście” *dekaokto* lub *deka okto* Lc 13,4. Jest to forma zapisu liczebnika wyjątkowa, tak w Lc jak i w całym N.t., mająca prawdopodobnie podkreślić symboliczne znaczenie oddzielnych liczb: *dziesięć* oraz *osiem*. Osiem symbolizowało obrzezanie, pokutę, zmartwychwstanie, odrodzenie, Afrodytę, zbawionych w arce {50} {95}, wodę chrzcielną {80} {96}, błogosławieństwa Jezusa Mt 5,3-10 {84}, Hermesa {95}, też Dawida. Dziesiątka była liczbą słonecznej pełni (7+3?).

2 W tych dwóch podobieństwach boskim elementem przetwarzającym są „latające nieba” (aniołowie?) i ferment; elementem przetwarzanym są gałęzie i trzy miary mąki; zaś elementem świeckim jest ogród z drzewem i kobieta.

3 Barwy te, choć nie występują w samym słowie *kokkos*, są dodane w przekładzie z wiedzy przyrodniczej gdyż może funkcjonowały w świadomości i współtworzyły zespół znaczeniowy.

4 Gr. *kepos* ‘ogród’; także ‘narząd kobiecy’.

5 Gr. *peteinon*, por. przyp. do Mc 4,32. Gałęzie - duch św.? {51} s.211.

6 ‘Ferment, zakwas’ gr. *dzyme*, który kobieta wkrzyła do trójcy mąki może odpowiadać w.w. latającym nieba, które może są aniołami leżącymi w środku nieba w Ap 14,6, instalującymi się w duchu świętym (przysłoneczna Wenus, Czerwona Plama na Jowiszu?) i podporządkowującymi sobie osoby trójcy. Może też swym fermentem “ściniają”, modelują królestwo boże 13,39 jak kwas ścina białko. Paweł wyraża się zagadkowo o wpływie aniołów na kobiety w 1C 11,10 i także poza tym N.t. ich nie wielbi 1C 6,3 Hb 2,5 1Pt 1,12.

7 Gr. *aleuron*; była skojarzona z rajem i eucharystią {50} s.489, ze zmartwychwstaniem, królestwem bożym, łaską ducha św., eucharystią {51} s.200-203.

8 Gr. *agonidzomai* (od *agon* ‘walka, zmaganie się’). Popularne przekłady kościelne tradycyjnie maskują to istotne i podstawowe znaczenie ‘walczyć’, łagodząc jego brutalność (BiZ “starajcie się”, BT “usiłujcie”). Po cóż bowiem podważać obraz łagodnego Jezusa i budzić nastroje sprzeciwu i walki u gnębionej trzody? Ale nawet kościelni przekładowcy wszędzie w N.t. (poza tym miejscem) dla *agonidzomai* muszą dawać “walczyć, bojować”; także *agonia* to u nich “śmiertelny bój” Lc 22,44 i *agon* “bój”. Nie ulega wątpliwości, że “walczyć” znaczy też “sprzeciwiać się”. Skoro zaś Jezus nakazuje “nie sprzeciwiać się złemu” Mt 5,39, też Lc 6,27-36, to ten nakaz walki nie może być skie-

665 tych wąskich<sup>Gs</sup> drzwi<sup>Gs f</sup>, że wieloliczni, powiadam wam, będą szukali *spodosobu*<sup>ft ac</sup> aby mogli wejść<sup>ao</sup>, i nie będą potężnymi<sup>1375 ft ac</sup>. **13,25** Od którego czasu by<sup>1</sup> zostałby wzbudzony w górę<sup>810 ao sb ps</sup> wiadomy<sup>2</sup> absolutny władca domu<sup>1988</sup> i zakluczwszy odłączył-  
by<sup>309 ao sb</sup> te drzwi, i *nawijując do prapoczątku* poczęlibyście sobie<sup>389 ao sb md</sup> na zewnątrz  
od przeszłości stać<sup>1372 pf</sup> i *teraz* pukać<sup>pr if ac</sup> te drzwi<sup>A</sup> powiadając: <sup>3</sup>Utwierdzający panie,  
otwórz wstecz- w górę<sup>238 ao</sup> nam. I odróżniwszy się powie szczegółowo<sup>841 ft</sup> wam: Nie  
znam od przeszłości<sup>pf</sup> was<sup>4</sup> skąd<sup>2313</sup> obecnie jesteście<sup>pr</sup>. **13,26** Wtedy *nawijując do pra-  
początku* poczniecie sobie<sup>389 ft id md</sup> powiadać: Zjedliśmy<sup>1143 ao</sup> w wejrzeniu twoim i wypili-  
liśmy<sup>2274 ao</sup> i w<sup>5</sup> szerokich *przeźstrzeniach*<sup>2284</sup> naszych udzieliłeś nauki<sup>730 ao</sup>. **13,27** I po-  
wie szczegółowo<sup>841 ft</sup> powiadając wam: <sup>6</sup>Nie znam od przeszłości<sup>1983 pf</sup> skąd jesteście;  
odstawcie się<sup>440 ao it ac</sup> ode mnie wszyscy działacze<sup>1127 N, Vp</sup> <sup>7</sup>zaprzeczenia reguł cywilizacji<sup>50</sup>  
<sup>Gs f</sup>. **13,28** Tam będzie płacz i chrzest *gryzących*<sup>539</sup> zębów, gdy ewentualnie ujrzycie  
<sup>2041 ft id md-dp</sup> <sup>8</sup>Abraama i Isaaka i Jakoba i wszystkich wiadomych proroków w wiado-  
mej królewskiej władzy wiadomego boga, was zaś wyrzucanych<sup>Ap m pt pr ps</sup> na zewnątrz.  
**13,29** I przybędą i będą obecni<sup>1237 ft ac</sup> od *strony* wschodów urzeczywistniających przez po-  
wrot do źródła w górę<sup>209 Gp</sup> i *strony* zachodów pogrążających w odzieniu<sup>789 Gp</sup>, i <sup>9</sup>od *boga*  
zimnego srogięgo wiatru północnego<sup>524 Gs</sup> i *boga* gorącego pocącego wiatru południowego<sup>1950 G</sup>,  
i będą skłonieni do źródła do posiłku<sup>180 ft ps</sup> w wiadomej królewskiej władzy wiado-  
meo boga<sup>G</sup>. **13,30** I oto są<sup>pr</sup> <sup>10</sup>ostatni którzy<sup>2061 Np m</sup> będą<sup>834 ft md-dp</sup> pierwsi, i są  
pierwsi którzy będą ostatni.

rowany przeciwko złym, ale chyba tylko dobrym, “szerokim” w.26 (pełnym duchowo ludziom?). Wąskie drzwi ozna-  
czają „reguły cywilizacji” w.27 – lecz niekoniecznie, a nawet rzadko kiedy, pozytywnej. Tacy kpiąco twierdzą, iż  
wchodzenie ‘na wskroś przez-z’ *dia* drzwi nie oznacza wchodzenia z drzwiami.

1Gr. *egeiro* u Lc najczęściej w znaczeniu “wstawać, podnosić się”, ale też o narodzeniu Lc 1,69 3,8 7,16 20,37, o  
wskrzeszaniu z umarłych 7,22 9,7.22 11,31 24,6.34 i ze snu 8,54. Może znaczyć: zostałby wzbudzony człowiek.

2Gr. *oiko-despotes*. Odróżnione od *oiko-nomos* Lc 12,42 16,1.3.8 i od ‘ojciec’ Lc 10,21n. W Lc 12,39 14,21 22,11 Mt  
13,27 24,43 Mc 14,14 jest nim człowiek, u Mt 10,25 Beelzebub. Więc to wchodzenie przez Jezusowe wąskie drzwi  
możliwe jest tylko podczas uspienia tego ‘władcy domu’? Czy jest nim, uspiiony od Ge 2,21 Adam dla jego kobiety?  
A jeżeli on jest większą i szerszą osobą, niż „wąski” Jezus? Ten *oikodespotes* wydaje się potężniejszy od Jezusa, gdyż  
może zamknąć drzwi, którymi jest on sam Jo 10,7.9.

3Mowa tu o Jezusie {146}s.251-252.

4Ten człowiek pyta: Skąd?, nie: Jaki? Tak jak Niemiec jest *von*, Francuz *de*, i dawny Polak był z (nie *jaki* -ski).

5t.j. w ‘szerokich przestrzeniach, ulicach, placach’. Rdzeniem znaczeniowym jest ‘szerokość’ - wymiar horyzontalny,  
światowy. W Ap 11,8 “na szerokiej ulicy miasta wielkiego (Jerozolimy)... pan ich został ukrzyżowany”. Tam szerokość  
i wielkość kończą życie Jezusa, nie dziwne więc, że i tu “szerokość” jest dla chrześcijan “zaprzeczeniem reguł  
cywilizacji”, które więc reguły byłyby wąskie.

6U Mt 7,23 odpowiada temu zdaniu: „Nigdy nie ‘rozeznałem’ *ginosko* was”.

7Gr. *a-dikia*. Zdaje się odpowiadać „szerokim przestrzeniom”, gdzie jedzenie, picie i nauczanie, nawet Jezusa, były  
‘zaprzeczeniem reguł cywilizacji, krzywdą, przestępstwem, niegodziwością, niesprawiedliwością, nieuczciwością’.

8Zatem Abraam, Isaak i Jakob pozostają ścisłym kierownictwem tej “królewskiej władzy”, a przyłączający się do  
nich chrześcijanie wchodzą pod zwierzchnictwo alfonsów, kłamców, złodziei, zdrajców i grzeszników Is 43,27-28 Jer  
9,3 Oz 12,3. Także łajdaków (Dawid) i nierządnic Mt 21,31

9Każde z dwóch ‘od’ *apo* odnosi się do dwóch przeciwnych kierunków; w sumie jest ich 4

10Toż to czysta rewolta. Podobnie Lc 6,20-25 Mt 20,16. „Król pokoju” - rewolucjonista?



**13,31** W onej godzinie przyszli do istoty<sup>2400 ao</sup> jacyś<sup>2802 Np m</sup> <sup>1</sup>farisaiosi powiadając mu: Wyjdź<sup>1016 ao</sup> i wyprawiaj się *pozostając w łączności* w z tego *miejsca*<sup>994</sup>, że Herodes chce cię odłączyć przez zabicie<sup>ao</sup>. **13,32** I rzekł im: Wyprawiwszy się<sup>N pt ao</sup> rzeknijcie<sup>ao</sup> liso- wi temu właśnie<sup>2094 D f</sup>: Oto wyrzucam bóstwa pochodzące od daimonów<sup>608 Ap</sup> i leczenia<sup>1330 Ap</sup> <sup>2</sup>od tego dokonuję<sup>341 pr ac</sup> dzisiaj i jutro i tym trzecim<sup>Ds f</sup> *dniem* czynię dokonane<sup>2772 pr id md-ps</sup>. **13,33** Lecz ponad liczbę tego obowiązuje *uczynić* mnie<sup>A</sup> dzisiaj i jutro i tym *dniem* trzymającym się *bezpośrednio blisko*<sup>1202 Ds f pt pr md-ps</sup> *skłonnym* wyprawiać się<sup>2336 pr if md-ps-dp, Aci</sup>, że nie dopuszcza się<sup>967 ipers</sup> *uczynić* proroka<sup>A</sup> *mogącym* odłączyć się przez zatracenie<sup>320 ao if md, Aci</sup> na zewnątrz Ierusalem. **13,34** Ierusalem, Ierusalem, odłączająca przez zabicie<sup>N f pt pr ac</sup> proroków i obrzucająca kamieniami<sup>N f pt pr ac</sup> odprawionych<sup>334 A pt pf ps</sup> istotnie do niej<sup>A</sup>, jak licznie zechciałem<sup>1276 ao</sup> ponownie zebrać do razem na dodatek<sup>1106 ao ac</sup> potomków<sup>A</sup> twoich *przez* który<sup>2061 As m</sup> zwrot<sup>A</sup> *jakiś*<sup>3</sup>ptak<sup>f</sup> to *należące do* siebie samego<sup>G f</sup> gniazdo piskląt<sup>1947 A</sup> pod skrzydła<sup>Ap f</sup>, i nie zechcieliście<sup>1276 ao</sup>. **13,35** Oto <sup>4</sup>puszczany od siebie jest<sup>439 pr ps</sup> wam ten <sup>5</sup>rodowy dom<sup>1994</sup> wasz. Powiadam zaś wam, że żadną metodą nie ujrzelibyście<sup>2041 ao sb ac</sup> mnie aż rzekliście<sup>837 ao sb ac</sup>: łatwodogodny odwzorowany we wniosku<sup>1180 N m pt pf ps</sup> ten wiadomy przyjeżdżający<sup>N pt pr md-ps-dp</sup> w *niewiadomym* imieniu *niewiadomego* utwierdzającego pana.

**14,1** I stało się w tym<sup>1966 Ds n</sup> *które skłonnym* przyjść<sup>1139 ao, Aci</sup> *uczyniło* jego<sup>A</sup> do domu jakiegoś<sup>2802 G</sup> z naczelnych z racji swej prapoczątkowości<sup>390 Gp</sup> farisaiosów<sup>G</sup> sabatem<sup>D</sup> zjeść<sup>1143 ao</sup> chleb, i oni byli z boku pilnujący dla siebie<sup>N pt pr md</sup> go, **14,2** i oto człowiek *jakiś* był <sup>6</sup>wodą spuchnięty<sup>2854 N</sup> w doistotnym przedzie jego<sup>G</sup>. **14,3** I odróżniwszy się Jezus rzekł istotnie do tych znawców przydzielonego obyczajowego Prawa i farisaiosów powiadając: Wolno sabatem<sup>D</sup> wypielęgnować<sup>ao ac</sup> albo czy nie? **14,4** Ci zaś zachowali spokój<sup>1255 ao</sup>. I pochwyciwszy sobie<sup>1083 N pt ao md-dp</sup> uleczył<sup>1328 ao md-dp</sup> go i rozwiąawszy uwolnił<sup>323 ao ac</sup>. **14,5** I istotnie do nich rzekł: Kogo<sup>G</sup> z was<sup>G</sup> syn albo wół do studni padnie<sup>2276 ft md-dp</sup>, i czy nie prosto z tego - natychmiast wyciągnie na górę<sup>ft</sup> go w dniu sabatu? **14,6** I nie osiągnęli potęgi<sup>1375 ao ac</sup> *aby* nawzajem odróżnić się<sup>ao ps-dp</sup> istotnie do tych właśnie<sup>2094 Ap n</sup> *słów*.

1 Jest zaskakujące, że przed złymi zamiarami Herodesa przestrzegali Jezusa faryzeusze, którzy już wtedy dążyli do jego zgładzenia Lc 6,11 11,53 {146}. Faryzeusze zapraszali Jezusa by z nimi jadał 7,36 11,37 14,1; także Paweł, twórca chrześcijaństwa, był faryzeuszem Ac 23,6 26,5. Niczego takiego nie czytamy odnośnie saduceuszy. Por. przyp. do Lc 2,27.

2 Gr. *apo-teleo*. Współgra z następującym *teleioo*.

3 Może nawiązanie do pomazania Jezusa przez ducha organizmu gołębicę 3,22.

4 Gr. *af-iemi* 'puszczać jako zwrot, odprawiać, odrzucać', od *apo* 'od' i *hiemi* 'puszczać'. Przekłady ukrywają odrzucenie domu Jeruzalemu przez Jezusa i parafrazują: „tylko dla was pozostanie”, „pusty zostanie”.

5 Gr. *oikos* 'dom', tu: 'rodowy dom, potomkowie, plemię, ród', też 'rodzina i służba' – jak w Lc 1,27.33.69 10,5 12,52 19,10. Rozróżnienie 'domostwa' od 'domu' w Lc 10,5. BT usiłuje ratować Izraela, pisząc: „tu raczej miasto, nie świątynia”.

6 Gr. *hydr-opikos* 'mający wodną puchlinę', od *hydr-ops*.

**14,7** Powiadał zaś istotnie do tych wezwanych <sup>1439 Ap pt pf ps</sup> porównanie, *z pozycji na trzy-* mając *uwagę* <sup>1061 N pt pr ac</sup> jakże pierwsze sofę wybierali sobie <sup>878 ipf md,</sup> powiadając istotnie do nich: **14,8** Gdyby zostałeś wezwany <sup>1439 ao sb ps</sup> pod przewodnictwem kogoś <sup>2802 Gs m</sup> do obchodów ślubnych <sup>Ap,</sup> *żeby* nie skłoniłbyś się w dół do stołu <sup>1473 ao sb ps</sup> do pierwszej sofę <sup>A,</sup> *żeby* kiedyś nie *ktos* bardziej w szacunku <sup>Ns m com</sup> *od* ciebie <sup>G</sup> *obecnie* byłby <sup>834 pr sb ac</sup> *od przeszłości* wezwany <sup>1439 N pt pf ps</sup> pod przewodnictwem jego <sup>G,</sup> **14,9** i przyszedłszy <sup>ao</sup> tenże ciebie <sup>A</sup> i jego wezwawszy <sup>pt ao ac</sup> powie szczegółowo <sup>841 ft</sup> tobie: Daj <sup>734 ao it</sup> temu właśnie <sup>2094 D</sup> właściwe miejsce, i wtedy począłbyś sobie <sup>389 ao sb md</sup> wspólnie ze wstydem <sup>G</sup> wiadome ostatnie właściwe miejsce z góry trzymać <sup>pr if ac.</sup> **14,10** Ale gdyby zostałeś wezwany <sup>1439 ao sb ps,</sup> padnij ku pożywieniu <sup>198 ao it ac</sup> do wiadomego ostatniego <sup>A</sup> właściwego miejsca <sup>A</sup> aby, gdyby przyszedłby <sup>1139 ao sb</sup> ten który *od przeszłości* wzywa <sup>1439 N pt pf ac</sup> cię, powie szczegółowo <sup>841 ft id ac</sup> ci: Przyjacielu, wstąp na górę jako doistotny dodatek <sup>2393 ao</sup> wyżej. Wtedy będzie tobie sława wobec wszystkich <sup>Gp</sup> tych leżących do posiłku razem z <sup>2692 Gp</sup> <sup>pt pr md-ps-dp</sup> tobą <sup>D.</sup> **14,11** Że <sup>1</sup>wszystek wywyższający <sup>2905 N pt pr</sup> siebie samego <sup>799 A</sup> będzie poniżony <sup>2754 ft ps,</sup> i poniżający <sup>N pt pr</sup> siebie samego będzie wywyższony <sup>2905 ft ps.</sup> **14,12** Powiadał zaś i temu który wezwał <sup>1439 D pt pf</sup> go: Gdy ewentualnie ewentualnie czynisz <sup>2314 pr sb ac</sup> śniadanie albo obiad, <sup>2</sup>nie przygłaszaj <sup>2968 pr</sup> wiadomych przyjaciół <sup>A</sup> twoich ani wiadomych braci twoich ani *razem urodzonych* członków rodziny twoich ani sąsiadów majątnych, *żeby* kiedyś nie i oni w zamian wezwaliby <sup>ao sb</sup> ciebie <sup>A,</sup> i stałoby się <sup>584 ao sb</sup> <sup>md-dp</sup> w zamian oddanie <sup>244 N</sup> tobie. **14,13** Ale gdyby przyjęcie czyniłbyś, wzywaj *żebrzących, ułamanych na górę* <sup>195 Ap m,</sup> *chromych, ślepych;* **14,14** i szczęśliwy <sup>1757</sup> będziesz <sup>ft,</sup> *że* nie mają w zamian oddać <sup>ao</sup> tobie; <sup>3</sup>będzie w zamian oddane <sup>ft ps</sup> bowiem tobie w wiadomym wstaniu w górę <sup>204 D</sup> wiadomych <sup>G</sup> przestrzegających reguł cywilizacji <sup>744 G.</sup>

**14,15** Usłyszawszy zaś *ktos* z razem leżących wstecz-w górę do posiłku <sup>2692 Gp pt pr</sup> te właśnie *słowa* <sup>Ap n,</sup> rzekł mu: Szczęśliwy taki który będzie jadł chleb w tej

<sup>1</sup>Widoczny tu zbyt schematyzm wniosków, nie oparty na solidnych zasługach lecz na pozorach, jak w Jo 9,39. Nie sposób go zaliczyć do reguł cywilizacji w.14. To samo w 18,14.

<sup>2</sup>W 14,12-14 Jezus głosi supremację eschatyzmu nad rozwojem normalnego życia. Nikt przy zdrowych zmysłach, nie wyłączając hierarchów chrześcijaństwa, nigdy nie postępował według tego przykazania. Lecz każdy jada ze swymi bliskimi, przyjaciółmi, rodziną.

<sup>3</sup>Nie rozumiem, dlaczego ułomnych, chromych i ślepych trzeba koniecznie hurtem traktować jak "sprawiedliwych", ewentualnie dlaczego ten który wyłącznie takich karmi miałby być sprawiedliwy. Nie wszystko, co uległo zepsuciu, było szlachetne; nie wszystko zepsute zachowało szlachetny „sprawiedliwy” rdzeń. Jest to niesprawiedliwe przyznawanie godności każdemu jedynie z powodu jego niedostosowania do życia w świecie. Podobnie jak honorowanie inwalidy ponad tego, który dzięki staraniu o zdrowie ofiarował ludzkości więcej niż członek ciała.

Zauważyć warto, że także tutaj Jezus nie nakazuje czynić tego humanitarnie i altruistycznie, z uwagi na dobro biednych, lecz egoistycznie - dla swojej osobistej korzyści przy zmartwychwstaniu, co też w Mt 5,46 7,1-2 i in.

To zastępowanie naturalnych mechanizmów ewolucyjnych sztucznie wymuszonymi, absolutyzacja małości i zepsucia i ucieczki, wyprzedzanie naturalnego biegu spraw, przeskok do eschatonu, gdyż normalnie dopiero tam jest dostęp do najwyższego boga, cuda sprowadzone z końca świata, są charakterystyczne dla nauki Jezusa, por. 18,14. Zdaje się, że na tym też opiera Jezus swe działania magiczne typu religijnego (czarnoksiężskie) - dokonywane w materii "starej" religii, i wyznaczające dla niej "nowe drogi".

królewskiej władzy tego boga G. **14,16** Ten zaś rzekł mu: <sup>1</sup>Człowiek jakiś czynił<sup>ipf</sup> obiad wielki, i wezwał<sup>ao</sup> wielolicznych<sup>2329 Ap m.</sup> **14,17** I odprawił<sup>334 ao</sup> niewolnika swojego wiadomą<sup>D</sup> godziną<sup>D</sup> tego obiadu rzec tym wezwanym<sup>1439 D pt pf ps:</sup> Przychodźcie<sup>1139 pr it,</sup> że już przygotowane<sup>1157 Np n</sup> rzeczy jako jedna jest<sup>3s pr.</sup> **14,18** I poczęli sobie<sup>389 ao md</sup> od<sup>289</sup> jakiejś jednej<sup>843 G f</sup> <sup>2</sup>żeńskie przyczyny wszyscy<sup>Np m</sup> prosić zwolnienia<sup>2154 pr if md-ps-dp.</sup> Ten pierwszy rzekł mu: *Jakieś* pole kupiłem<sup>32 ao,</sup> i mam *jakiś* przymus<sup>As f</sup> wyszedłszy<sup>pt ao</sup> ujrzeć<sup>2041 ao</sup> je; wzywam do uwyrażnienia się<sup>1141 pr</sup> ciebie<sup>A,</sup> miej mnie<sup>A</sup> jako zwolnionego<sup>2154 A pt pf ps.</sup> **14,19** I *jakiś* odmienny rzekł: *Jakieś* sprzęgi dwóch<sup>1210 Ap n</sup> wołów<sup>Gp m</sup> kupiłem<sup>32 ao</sup> <sup>3</sup>pięć, i wyprawiam się<sup>pr</sup> sprawdzić<sup>767 ao if ac</sup> *przyjęcie*<sup>ich Ap n;</sup> wzywam do uwyrażnienia się<sup>pr</sup> ciebie, miej mnie jako zwolnionego. **14,20** I *jakiś* odmienny rzekł: Żonę<sup>605 As</sup> poślubiłem<sup>552 ao,</sup> i przez to właśnie nie mogę<sup>pr</sup> przyjść<sup>1139 ao.</sup> **14,21** I stawszy się obok-przeciw<sup>2145 N pt ao</sup> ten niewolnik odniósł jako nowinę<sup>266 ao</sup> temu utwierdzającemu panu<sup>1666</sup> swojemu te właśnie *wieści*<sup>Ap n.</sup> Wtedy pobudzony do zapalczywości<sup>2043 N pt ao ps-dp</sup> ten absolutny władca domu<sup>1988</sup> rzekł temu niewolnikowi swemu: Wyjdz<sup>1016 ao</sup> szybko do szerokich *przestrzeni*<sup>2284 A</sup> i szlaków *po gwałtownym ciągu*<sup>2498 A</sup> tego miasta, i żebrzących i ułamanych na górę i ślepych i chromych *wwiadź*<sup>ao</sup> bezpośrednio tutaj. **14,22** I rzekł ten niewolnik: Utwierdzający panie, stało się<sup>584 pf</sup> które<sup>2061 As n</sup> z pozycji na polecieś ustawiając w określonym porządku<sup>1109 ao,</sup> i jeszcze *jakieś* właściwe miejsce jest. **14,23** I rzekł utwierdzający pan istotnie do tego niewolnika: Wyjdz<sup>1016 ao</sup> do dróg<sup>A</sup> i ogrodzeń<sup>A</sup> i <sup>4</sup>zmuś<sup>164 ao</sup> wejść<sup>846 ao,</sup> aby zostałby naładowany<sup>563 ao sb ps</sup> mój dom. **14,24** Powiadam bowiem wam że żaden z mężów<sup>G</sup> owych, tych *od przeszłości* wezwanych<sup>1439 G pt pf ps,</sup> <sup>5</sup>nie będzie smakował<sup>579 ft</sup> mojego obiadu<sup>G.</sup>

1 Przepowiedź o wieczerzy (odpowiadająca w Mt 22,2-14 uczcie weselnej synowi) rozpoczyna cykl (do 16,9) najbardziej kontrowersyjnych nauk Jezusa, w których Jezus bierze stronę grzeszników, a nie sprawiedliwych: żarłoków i złośliwych, a nie pracowitych; nienawidzących ojca, matki, żony, dzieci, braci i sióstr, a nie miłujących; zagubionych grzeszników (owca, drachma), a nie posłusznych; syna marnotrawnego, a nie wiernego; niesprawiedliwego zarządcy, a nie uczeiwego.

2 'Od jednej' *apo mias*. *Mias* jest r.ż; zamieszczenie w przekładzie rodzaju może ułatwić rozszyfrowanie owej przyczyny. Wedł. {13} zwrot *apo mias* jest niejasny, mimo prób w rodzaju "jednomyślnie", "jednogłośnie" s.193.

3 Znow piątka skojarzona z dwójką. Pięć może jako ziemski wyraz małżeństwa(4+1) t.zn. małżeństwo urzeczowione, upaństwowione.

4 Gr. *anankadzo* 'zmuszać, przymuszać'. To polecenie „budzi zdziwienie”. Już w starożytności kopiści starali się pominać to niewygodne słowo. Przekład BT też łagodzi: „przynaglaj”. Ci, którym kościelne nawracanie pod przymusem innowierców i "heretyków" wydaje się sprzeczne z ewangelią, niech zapamiętają te słowa. Bo także w Mt 14,22 Jezus "zmusza", a Paweł nakazuje nastawać 'nie w porę' *a-kairos*, karcieć, gromić 2Tm 4,2. Pomimo tego katolicki kometarz {317} wbrew oczywistości pisze: „zdanie to nie może być podstawą do tego by siłą nawracać pogan”.

5 Zdanie to zgodne z logiką zdania 13,30. Pk67.

**14,25** Wyprawiały się do razem<sup>2680 3p ipf</sup> zaś jemu<sup>D</sup> tłumy wieloliczne<sup>2329</sup>, i obrócony<sup>2639 N pt ao ps</sup> rzekł istotnie do nich: **14,26** Jeżeli ktoś przychodzi<sup>1139 pr</sup> istotnie do mnie<sup>A</sup> i nie<sup>1</sup> nienawidzi<sup>1866 pr</sup> wiadomego ojca *należącego do* siebie samego<sup>799 G</sup> i wiadomą matkę i żonę i potomków i braci i siostry, jeszcze również i duszę<sup>3038 A</sup> *należącą do* siebie samego<sup>799 G</sup>, <sup>2</sup>nie może<sup>779 pr</sup> być *pr należący do* mnie<sup>818 G</sup> uczeń<sup>N</sup>. **14,27** Taki który nie dźwiga<sup>489 pr ac</sup> wiadomy stawiany pal<sup>2615 A</sup> *należący do* siebie samego<sup>799 G</sup> i (*nie*) przychodzi<sup>1139</sup> do tyłu<sup>2033</sup> *należącego do* mnie<sup>G</sup>, nie może być *należący do* mnie<sup>818 G</sup> uczeń. **14,28** Kto bowiem z was chcąc wieżę zbudować *jako dom*<sup>1989 ao</sup>, czyż nie wpierw osiadłszy<sup>1411 N pt ao ac</sup> <sup>3</sup>wyrokuję *kamykami*<sup>3036</sup> zużycie, czy ma do uzupełniającego odpasowania<sup>276 A</sup>? **14,29** Aby kiedyś nie, *wskutek* położywszego<sup>2796 G pt ao, Gab</sup> jego<sup>G</sup> fundament<sup>A</sup> i nie będącego potężnym<sup>1375 G pt pr ac</sup> z *tego* wykonać<sup>894 ao</sup>, wszyscy oglądający dla znalezienia teorii<sup>1289 Np pt pr</sup> poczęliby sobie<sup>389 ao sb md</sup> jemu<sup>D</sup> wbawiać i wżartowywać się<sup>946 pr if ac</sup> **14,30** powiadając że: Ten właśnie człowiek począł sobie<sup>389 ao md</sup> *aby* budować *jako dom* i nie osiągnął potęgi<sup>ao</sup> z *tego* wykonać<sup>894 ao</sup>. **14,31** Albo który król wyprawiając się<sup>pt pr</sup> odmiennemu<sup>D</sup> królowi dla razem rzucić<sup>2671 ao ac</sup> do wojny<sup>A</sup>, czyż nie osiadłszy<sup>1411 N pt ao ac</sup> wpierw naradzi się<sup>ft md-dp</sup> czy mocny<sup>782</sup> jest w<sup>959</sup> dziesięciu<sup>indecl</sup> tysiącach<sup>Dp</sup> podejść do podspotkania<sup>2862 ao if ac</sup> temu wspólnie z<sup>1831</sup> dwudziestoma tysiącami<sup>Gp</sup> przychodzącemu<sup>D pt</sup> wrogo na niego<sup>A</sup>? **14,32** Jeżeli zaś nie w każdym razie, jeszcze *wobec* jego<sup>G</sup> do daleko<sup>2339</sup> będącego<sup>834 G pt pr, Gab</sup>, delegację starszych<sup>As</sup> odpawiwszy<sup>N pt ao</sup> wzywa do wyrażenia się<sup>pr</sup> o te<sup>Ap n</sup> *warunki* zaiste do pokoju<sup>A</sup>. **14,33** W ten właśnie sposób więc wszystek z was, który nie<sup>4</sup>uporządkuje się<sup>340 pr id md</sup> oddzielnie<sup>Dp</sup> wszystkim<sup>Dp</sup> tym *należącym do* siebie samego<sup>799 G</sup> *środkom* poczynania<sup>Dp n pt pr ac</sup> spod<sup>Dp n pt pr ac</sup>, nie może być<sup>pr</sup> *należący do* mnie<sup>818 G</sup> uczeń<sup>N</sup>. **14,34** Odpowiednia i dogodna<sup>1440</sup>

1 Gr. *miseo* ‘nienawidzić, gardzić’. Tak dosłownie brzmi nakaz Jezusa, tak podają wszystkie słowniki {4} {5} {6} {7} {9} i tak tu tłumaczą {1}, BiZ i BT. Nie dało się tego słowa „ukulturalnić”. Mimo takiego własnego tłumaczenia, BT w przypisie twierdzi, że „nie chodzi tu o uczucie nienawiści”. Jest to też czynność boga ojca w stosunku do uczciwego Ezawa Rm 9,13 (z Ml 1,3); w Ap 2,6 agensem nienawiści jest chrystus i anioł kościoła w stosunku do Nikolaitów; nienawiść nakazuje Jezus uczniom względem własnego życia Jo 12,25; apostoł Juda do szaty skalanej przez ciało Jd 23. Wszędzie tam występuje *miseo*. Natomiast {146}, jakby chcąc zamazać szczerść Łukasza, zamiast ‘nienawidzi’ kombinuje: “miłuje mniej, niż” (jawne wykręcanie się z prawdy tekstu). Jest to jedno z najbardziej przerażających wyznań Jezusa, niebywale antyludzkie, antyrodzinne i antyspołeczne. Por. przyp. do Lc 12,49-52. {317} pisze wprost: „Jeśli po jednej stronie jest miłość boga, Jezusa i jego nauki, to po drugiej stronie musi się znaleźć nienawiść wobec wszelkich rzeczywistości tego świata, nawet własnych rodziców, braci, krewnych i siebie samego” s.140. Mimo, iż tenże Łukasz, cytując Dekalog w Lc 18,20, nakazuje okazywanie czci rodzicom. Jeżeli chrześcijańskie partie i rządy krytykują „nawoływanie do nienawiści”, powinny zacząć od swego Nowego testamentu.

2 Wyznanie szokujące z punktu widzenia zwykłego ziemskiego życia człowieka.

3 Gr. *psefidzo* ‘obliczać, wyrokować kamykami’ od *psefos* ‘kamyk, kamyk do liczenia, głosowania’. +Ap 13,18.

4 Gr. *apo-tassomai* ‘od-porządkować się’, stąd: ‘określić, uporządkować się oddzielnie’. Przekłady: „wyrzeka się”.

więc sól; jeżeliby zaś i sól <sup>1</sup>okazałaby się głupia <sup>1899</sup> ao sb ps, w czym <sup>2803</sup> Ds m,f,n będzie przyprawiona <sup>380</sup> ft id ps? **14,35** Zarówno nie do *jakiejs* ziemi <sup>A</sup> jak i nie do gnojowni <sup>1612</sup> As łatwa do umieszczenia <sup>Ns n</sup> nie jest; na zewnątrz rzucają ją. Ten mający uszy <sup>2091</sup> Ap *aby* słuchać niech słucha <sup>pr</sup>.

**15,1** Byli zaś jemu przybliżający się <sup>N pt pr ac</sup> wszyscy dzierżawcy poboru z pełnych urzeczywistnień <sup>2779</sup> i uchybiający celu *aby* słuchać jego <sup>G</sup>. **15,2** I przeszemywali <sup>673</sup> ipf, którzy <sup>2061</sup> Np m zarówno farisaiosi jak i pisarze, powiadając że: Ten właśnie uchybiających celu <sup>2</sup>przyjmuje *gościnnie* jako istotnie dodatkowych <sup>2396</sup> pr i je razem z nimi <sup>D</sup>. **15,3** Rzekł zaś istotnie do nich <sup>A</sup> porównanie *rzucone obok-przeciw* <sup>2143</sup> to właśnie powiadając: **15,4** Który <sup>3</sup>człowiek z was mający sto owce <sup>Ap n</sup> i <sup>4</sup>odłączywszy przez zatrącenie <sup>320</sup> N m pt ao ac z nich jedną <sup>843</sup> An, nie <sup>5</sup>pozostawia z góry na dół <sup>1482</sup> te dziewięćdziesiąt dziewięć w opuszczonej okolicy i wyprawia się <sup>pr id md-ps-dp</sup> aktywnie na wiadomą <sup>An</sup> *od dawna* odłączywszą przez zatrącenie <sup>320</sup> An n pt pf ac aż znalazłby <sup>1185</sup> ao sb ac ją? **15,5** I znalazłszy <sup>N pt ao ac</sup> <sup>6</sup>nakłada na dodatek <sup>1111</sup> pr ac aktywnie na barki <sup>Ap</sup> swoje wychodząc rozkosznie z środka <sup>2973</sup> N pt pr ac **15,6** i przyszedłszy do domu <sup>A</sup> <sup>7</sup>wzywa do razem przyjaciół i sąsiadów powiadając im: Wyjdźcie rozkosznie z środka razem ze <sup>ao it ps-dp</sup> mną <sup>D</sup>, że znalazłem <sup>ao</sup> tę owcę moją, tę odłączywszą przez zatrącenie <sup>320</sup> An n pt pf ac. **15,7** Powiadam wam że w ten właśnie sposób <sup>8</sup>rozkosz <sup>2980</sup> w wiadomym niebie będzie zgodnie zależnie na <sup>1063</sup> jednym <sup>843</sup> D m uchybiającym celu <sup>D</sup> <sup>9</sup>zmieniającym rozumowanie <sup>1837</sup> D pt

1Gr. *moraino* 'stać się głupim, szalonym'; w każdym razie nie „utrącić smak” ani „zwietrzeć” jak przekłady, gdyż sól kuchenna nie ulega zwietrzeniu ani nie traci smaku. Chyba obrazuje uczniów.

2Gr. *pros-dechomai*. Przekłady nie tłumaczą przyimka *pros-* spływając: „przyjmuje”.

3Ten człowiek-pasterz w paralelnym Mt 18,14 nazwany jest niebiańskim ojcem. Dla Ireneusza pasterz ten jest logosem {316} s.221 (bóg ojciec Logosem z Jo 1,1?). Przypowieść o pasterzu i zatrąconej owcy ma analogię w pobliskiej (Lc 15,11-32) przypowieści o ojcu i marnotrawnym synu.

4Gr. *apollymi* w stronie czynnej (ac) - jak w tym samym wierszu niżej. Jednak tu jest czas aoryst, tam zaś perfectum

5Podana pasterska logika jest wątpliwa; pasterz europejski raczej by nie porzucił na pustkowiu reszty porządných owiec, chyba że sam byłby winny odłączenia, lecz tego nie było wobec 15,7. Ale może wrażliwość semicka jest bardziej emocjonalna. Mimo tego jest sens pytać, wbrew {317}, czy pasterz te porządne pozostawia na pastwę losu?

6Taki niesforny osobnik jest raczej karcony a nie nagradzany, i jest przedmiotem ubolewania a nie radości.

7Wzywa więc przyjaciół i sąsiadów do uczyty radości - sprzecznie z 14,12. „Zachowanie pasterza staje się mało realistyczne i może nawet wywoływać zdziwienie. On bowiem wraca nie do stada, ale do domu”. Porządna reszta stada już się u niego nie liczy.

8Gr. *chara* 'radość, wesołość, uciecha, rozkosz'. Czyżby uciecha miała większą wartość u aniołów Jahweha, niż cnota tych którzy nie potrzebują zmiany rozumowania? Czy grzesznik ma u Jezusa większą wartość niż sprawiedliwy? Por. Lc 5,32 1Tm 1,15. Ga 2,10. Czyli aby dostąpić chrześcijańskiej łaski trzeba wpięrsz solidnie zgrzeszyć? Tak uważano już w okresie Pawłowym Rm 3,8: „mówią niektórzy, że my mówimy, że: Uczynimy 'złe' *kaka* aby przyszły 'dobre' *agatha*” (cyt. wedł. {1}). Por. Rm 11,31-32. „Można pomyśleć, że bóg nie cieszy się, albo niewiele się cieszy z tego, że ktoś żyje jako człowiek sprawiedliwy i wiernie przestrzega jego praw”. I jest sens zastanawiać się, „dlaczego bóg nie cieszy się z prawości sprawiedliwych” {317}.

pr ac <sup>1</sup>raczej niż <sup>1228</sup> zgodnie zależnie na <sup>D</sup> dziewięćdziesięciu <sup>D</sup> dziewięciu przestrzegających reguł cywilizacji <sup>Dp</sup> takich którzy <sup>2067 Np</sup> nie potrzebę mają zmiany rozmowania <sup>1838 Gs</sup>.

**15,8** Albo która kobieta drachmy <sup>Ap</sup> mająca <sup>1202 Npt pr</sup> dziesięć, jeźliby odłączyłaby przez zatracenie <sup>320 ao sb ac</sup> drachmę jedną, czyż nie zażęga <sup>347 pr</sup> kaganek i wymiata domostwo i szuka nader starannie <sup>1089</sup> aż do *czasu* którego <sup>2061 Gs m</sup> znalazłaby <sup>ao sb ac</sup>? **15,9** I znalazłszy <sup>Npt ao</sup> dla razem wzywa przyjaciółki i sąsiadki <sup>Ap m, f</sup> powiadając <sup>Npt pr</sup>: Wyjdźcie radośnie z środka razem ze <sup>ao it ps-dp</sup> mną <sup>D</sup>, że znalazłam <sup>ao</sup> drachmę którą odłączyłam przez zatracenie <sup>320 ao</sup>. **15,10** W ten właśnie sposób, powiadam wam, staje się <sup>584 pr</sup> rozkosz <sup>2980</sup> w wejrzeniu tych wiadomych <sup>2</sup>aniołów tego wiadomego boga <sup>G</sup> zależnie na jednym <sup>843 D</sup> uchybiającym celu <sup>D</sup> zmieniającym rozumowanie <sup>1837 D m pt pr</sup>.

**15,11** Rzekł zaś: Człowiek jakiś miał <sup>ipf</sup> <sup>3</sup>dwóch synów. **15,12** I rzekł młodszy z nich <sup>G</sup> ojcu: Ojcze, daj <sup>734 ao</sup> mi tę na dodatek rzucałą <sup>1065 As n pt pr ac</sup> część tego <sup>4</sup>realnego istnienia <sup>2092 Gs f</sup>. Ten zaś na wskroś rozebrał <sup>678 ao ac</sup> im ten środek pędzenia życia <sup>510 As m</sup>.

**15,13** I potem-za nie wieloliczne <sup>2329 Ap</sup> dni <sup>Ap</sup> zebrawszy do razem <sup>Npt ao ac</sup> wszystkie *zawsoby* <sup>2193 Ap n</sup> młodszy syn oddalił się od okręgu administracyjnego <sup>297ao ac</sup> do wyodrębnionej

<sup>9</sup>*Meta-noeo* (i dalej *meta-noia*), kościelnie: “upamiętanie”. Ale etymologicznie, podstawowo i zwyczajnie znaczy: ‘zastanawiać się, myśleć po (fakcie) t.j. zbyt późno’, więc odwracać kierunek myślenia na odskutkowy, odfaktowy, a *posteriori* t.j. ‘z następstwa’. Typowe u zwierząt, cielesnych kobiet i ludzi bez wyobraźni. Przypomina to “mądry Polak po szkodzie”, „tu i teraz” i “jestem jaki jestem”, wnioskowanie o racjach z następstw, z dialektyki (nie z prawdy ani filozofii). Tak nierozumnie, po omacku, od ciosu do ciosu i od ściany do ściany, rządzą chrześcijańskie rządy, nienawidzące ludzkiej mądrości. Słowo kluczowe w N.t.: nie ewolucja, tylko rewolucja. Definicja tu i w Ap 9,20 16,9. 1Gr. spółnik e. P. przyp do Lc 17,2.

<sup>2</sup>Jezus bardzo troszczy się o **aniołów** Jahweha, nawet kosztem grzechów ludzi, którzy są tu traktowani jako baza, odskocznią dla osiągnięcia radości przez aniołów. Jednak na temat podstępnej działalności aniołów E 3,10 1P 1,12. Por. aniołowie wprowadzający w grzech Mt 1,20, poniżenie Cl 2,18. Wobec czego niepokoi ich stała obecność przy Jezusie Mt 4,11 16,27 28,2 Lc 22,43 Jo 1,51 12,29 20,12 1Tm 3,16, to, że nie są jednomyślni z ojcem Mt 24,36, nawet z apostołami Rm 8,38 1C 4,9 G 1,8 Hb 1,5.13 2,5.16. I pomimo że Zakon, który był dla ‘dawania wskazań’ przez aniołów Ac 7,53 G 3,19, aniołowie go zdradzają i porzucają.

<sup>3</sup>Wypowiedź w Lc 15,11-32 to bodaj największe odsłonięcie **istoty chrystianizmu**, tak, że czasami nazywana jest „ewangelią w ewangelii” {302}. Książka {317} nazywa rodz. 15 „sercem trzeciej ewangelii”, a {146} „ewangelią w miniaturze”. {314} pisze, iż „cała Biblia stanowi przypowieść o szukaniu syna który się zagubił; z nim utożsamia się sam Jezus” s.156. Jeżeli tym ojcem jest bóg (tak BT, {146}), to ma on dwóch synów bożych. Jeżeli bogiem i bogiem ojcem jest Słońce, to ma on dwa stany: człowieczy i ojcowski, oraz dwie odczuwalne przez starożytnych emanacje: ogień (upał, ciepło) {80} s.376 usytuowane w bliskości Słońca odbierane w czasie jego mocy (w zenicie) (-starszy syn), i światło, docierające do dalszych rejonów nieba, do Wenus, Księżycy i sfery powietrza ziemskiego (-młodszy syn, Jezus). Każdy z nich otrzymał część jego *ousia* i *bios*. Młodszy jest synem umierającym w grzechu, a “powrót syna to jak gdyby zmartwychwstanie” {146}. W młodszym synu łatwo dostrzec Dawida (głodny, w towarzystwie nierządnic, grzeszników, pasący wieprze) i późnego Jezusa {302} s.36.46.XII. Tylko młodszy syn nazywa tego człowieka ojcem, i także tylko on jest nazwany przez ojca synem (starszy zwany jest ‘potomkiem’ *teknon* 15,31), co wskazuje na prokreację płciową jedynie młodszego syna. Kim wobec tego jest starszy syn? Pierwszym chrystusem-Saulem-Eliaszem-wczesnym Joannesem? Antychrysem? I kogo obrazuje to tuczone ‘cielę’ *moschos*? Czy ofiarne ciało „żarłoka” syna człowieka (Mt 26,26 Jo 6,53), Jonatana, skazanego na śmierć? Przypowieść jest tak szokująca, że powstała przeciwna wersja p. Pk118.

<sup>4</sup>Gr. *ousia* od *eimi* ‘być, istnieć faktycznie, realnie’. Jest tu analogiczna do *bios* <sup>510</sup>.

krainy <sup>As f</sup> <sup>1</sup>o długich odległościach <sup>1762 As f</sup> i tam na wskroś rozproszył <sup>711 ao</sup> to realne istnienie <sup>2092 As f</sup> swoje żyjąc <sup>1208 N pt pr</sup> <sup>2</sup>w sposób nie do ocalenia <sup>411</sup>. **15,14** *Wobec* <sup>G pt</sup> <sup>ao ac, Gab</sup> <sup>ao ac, Gab</sup> zaś jego <sup>G</sup> wszystkie *zasoby* <sup>2193 Ap n</sup> stał się głód <sup>1373 N f</sup> potężny w dół w wyodrębnioną krainę <sup>A</sup> ową, i on *od prapoczątku* <sup>389 ao md</sup> począł się <sup>pr if ps</sup> odczuwać niedostatek <sup>pr if ps</sup>. **15,15** I <sup>N pt ao ps-dp</sup> wyprawivszy się <sup>3</sup>został przyklepiony <sup>1600 ao ps</sup> jednemu <sup>843 D</sup> z <sup>4</sup>obywateli <sup>2323 G</sup> wyodrębnionej krainy owej, i posłał <sup>2212 ao</sup> go do pól <sup>Ap</sup> swoich tuczyć wieprze. **15,16** I <sup>1077 ipf</sup> pożałował <sup>raz</sup> zostać nakarmiony <sup>ao if ps</sup> z <sup>5</sup>rożków <sup>1544 Gp</sup> z których <sup>2061 Gp</sup> jadły <sup>1143 ipf</sup> wieprze <sup>m</sup>, i żaden <sup>N m</sup> *nie* dawał <sup>734 ipf</sup> mu. **15,17** Do <sup>6</sup>siebie samego <sup>799 A</sup> zaś przyszedłszy <sup>2925 ipf,ao</sup> mówił: Jak liczni <sup>płatni</sup> najemcy ojca <sup>mojego</sup> mają dla siebie wokół nadmiar <sup>pr id md</sup> chlebów <sup>Gp</sup>, ja zaś <sup>głodem</sup> bezpośrednio tutaj <sup>jestem</sup> odłączany przez <sup>za-</sup>tracenie <sup>pr md-ps</sup>. **15,18** Stawivszy się <sup>w górę</sup> <sup>233 N pt ao ac</sup> wyprawię się <sup>ft md-dp</sup> istotnie do ojca <sup>meo</sup> i powiem <sup>szczegółowo</sup> <sup>841 ft</sup> mu: Ojczy <sup>v</sup>, chybiłem celu <sup>132 ao</sup> do wiadomego <sup>nie-</sup>ba <sup>A</sup> i <sup>w wejrzeniu</sup> <sup>1000</sup> twoim <sup>G</sup>, **15,19** już <sup>nie</sup> <sup>jestem</sup> *jakościowo* <sup>godny</sup> zostać nazwany <sup>1439 ao ps</sup> syn <sup>twój</sup>; <sup>uczyn</sup> <sup>2314 ao</sup> mnie tak jak <sup>jednego</sup> z <sup>płatnych</sup> najemników <sup>Gp</sup> <sup>twoich</sup>. **15,20** I <sup>stawivszy</sup> się <sup>w górę</sup> <sup>233 N</sup> przyszedł <sup>istotnie</sup> do <sup>ojca</sup> *należącego do* <sup>siebie</sup> sa-

1 Gr. *makros*. Jest kwestia, czy *makros* jest tu w sensie rozciągłości ‘długi’, czy dystansu ‘odległy, daleki’. Dla ewentualnego znaczenia dystansu mamy w N.t. tylko ten jeden zwrot *eis choran makran* tu i powtórzony w Lc 19,12; dla rozciągłości ‘długi’ wedł. {7} N.t. nie ma użycia, ma tylko formę przysłówkową ‘długo’. Stąd w niniejszym zwrocie *makros* może mieć znaczenie nie oddalenia, lecz rozciągłości: ‘długi, o długich odległościach, sam w sobie daleki, obszerny’ – co miałoby większy sens kontekstowy („rozpraszenie”, „nie do ocalenia”). W LXX 1x hebr. *RChUKo* - to samo. Na „oddalony” zresztą Łukasz ma *ap-echo* Lc 24,13 Mt 14,24. Zapewne pierwszą winą młodszego syna było, że nadmiernie oddalił się od okręgu administracyjnego ojca, zbyt szeroko się otworzył, za daleko zamierzył. „Przestał być człowiekiem, zszedł na dno moralne (Uwaga! Mowa tu o typie Jezusa!), odurzony pragnieniem własnego szczęścia, żył poza sobą, poza prawami wpisanymi w ludzkie serce” {317} s.165.

2 Gr. przysłówek *a-sotos* ‘nie do ocalenia, nie-zbawienny’, od *a* ‘nie, bez’ i *sos* ‘cały, bezpieczny’, od którego też *sodo, soter, soteria* ‘ocalić’. Od tego też tytuł Jezusa “soter” czyli ‘ocaliciel’ t.j. czyniciel ocalenia (jak Jonatan syn Saula był ‘czyniący ocalenie’ *poiesas soterian* 1S 14,45). *A-sotia* oznaczało zasadniczo ‘rozzutność, marnotrawstwo’, ale też ‘rozwiązłość, rozpustę’ {6}. Choć „wcale nie musi oznaczać rozwiązłości seksualnej, lecz wskazuje na niemoralny i bezbożny styl życia” {317} s.172, to jednak w N.t. oznacza tylko ‘rozwiązłość, rozpustę’ {6} {7} {317}, tu potwierdzoną w 15,30 przez *porne* ‘nierządnicza, prostytutka’. Skoro pomazany Jezus „siebie samego nie mógł ocalić” (ale nie od rozpusty) Mt 27,42 Mc 15,31 Lc 23,35, czy można uznać, że również “żył w sposób nie do ocalenia”? Cała wymowa perykopy wskazuje na młodszego brata jako chrystusa Dawidowego, na Jezusa Chrystusa, por. {302} s.36.46.XII.

3 Gr. *kollao* w N.t. o przyklejeniu się, przyłgnięciu męża do kobiety Mt 19,5 z Ge 2,24 (Mc 10,7 E 5,31 - chrystusa do kościoła); też do wozu Ac 8,29 – może ducha św. kierowanego przez bezpłciowego eunucha królowej, którym mógł być „południowy” Ac 8,26, czyli pełen mocy, chrystus (t.j. niebiański Saul).

4 Gr. *polites* ‘uprawiacz *polis*’, ‘obywatel miasta-państwa zwanego *polis*’. W N.t. miastem boga żywego był Syjon Hb 12,22 Ap 3,12 i in. czyli duch św. i królestwo niebios. Takim *polites* w S.t. mógł być betlejemita Isaj opiekun Dawida 1S 16, a w N.t. Jan zanurzyciel władca królestwa niebios (Mt 11,12 Lc 16,16) i mentor Jezusa. Wtedy w młodszym synu Jezus zobrazowałby siebie jako ziemskiego określonego syna człowieka.

5 Gr. *keration* zdrob. od *keras* ‘róg’. W N.t. tylko tu. ‘Róg’ symbolizował promienie świetlne, potencję męską, fallusa, sierp księżycy, promienie Słońca {50}. Róg był symbolem „zbawienia” 2R 22,3 Lc 1,69. Tutaj małe „rożki” może w odróżnieniu od dużego Jezusowego „rogu zbawienia” Lc 1,69, który zjadłby u ojca – może sierp Księżycowy, tożsame z tuczonym 15,23 (t.j. szybko rosnącym jak księżyc?) cielęciami? Czy o tym mówi Jezus jako o spożywaniu ciała syna człowieka Jo 6,53 Mt 26,26? Czy wobec tego mały “rozek” może oznaczać sierp wenusowy lub Hermesowy?

6 Por. powrót syna człowieka Jo 3,13. U „syna” nie widać przemiany moralnej, lecz świadomość definitywnego chybienia celu i utraty swojej godności. Ponadto „motyw powrotu do domu ojca może się wydawać egoistyczny: syn usiłuje ratować własne życie”, a jego wyznanie do ojca może być „jeszcze jednym przebiegłym fortelem” {317}.

mego <sup>799</sup>G. Jeszcze zaś *wobec* jego <sup>G</sup> <sup>1</sup>w długą odległość <sup>As f, adv</sup> trzymającego się w oddaleniu <sup>284 G pt pr ac, Gab</sup> ujrzał go ojciec jego i zjednoczył się wewnętrznym narządem <sup>2602 ao ps-dp</sup> i pobiegłszy <sup>2823 ao</sup> <sup>2</sup>napadł <sup>1093 ao ac</sup> aktywnie na <sup>3</sup>szyję <sup>A</sup> jego i <sup>4</sup>odgórnie czule pocałunkiem ulubił <sup>1509 ao</sup> go. **15,21** Rzekł zaś ten syn jemu: Ojcze, chybiłem celu do wiadomości <sup>5</sup>nieba i w wejrzeniu twoim, już nie jestem *jakościowo* godny zostać nazwany syn twój. **15,22** Rzekł zaś ojciec istotnie do niewolników swoich: W tym co szybkie <sup>2765</sup> wyprowadźcie <sup>899 ao</sup> <sup>6</sup>zbrojne uroczyste odzienie *wyprawy wojennej* <sup>2631 A</sup> to pierwsze <sup>2445</sup> <sup>A</sup> i wdziejcie <sup>ao</sup> go, i dajcie <sup>734 ao</sup> pierścień *na palec* do sfery funkcji <sup>842</sup> ręki <sup>A</sup> jego i <sup>7</sup>podwiązane *sandały* <sup>2877</sup> do sfery funkcji <sup>2354 Ap,</sup> **15,23** i prowadźcie <sup>2922 pr</sup> to <sup>8</sup>młode cielec <sup>1891,</sup> to <sup>9</sup>tuczone <sup>2553,</sup> <sup>10</sup>zabijcie na ofiarę wrzącemu <sup>1322 ao</sup> i zjadłszy <sup>1143 N pt ao ac</sup> *żeby* zostalibyśmy ucieszeni <sup>1190 ao sb ps,</sup> **15,24** że <sup>11</sup>ten właśnie <sup>2094</sup> syn mój <sup>1918 N</sup> był i na powrót odżył <sup>169 ao ac,</sup> był *odłączający* przez zatracenie <sup>320 N pt pf ac</sup> i został znaleziony <sup>1185 ao id ps.</sup> I poczęli sobie *od prapoczątku* <sup>389 ao md</sup> *aby* <sup>12</sup>być cieszeni <sup>1190 pr md-ps.</sup>

**15,25** Był zaś syn jego starszy w <sup>13</sup>polu; i jak przychodząc <sup>N pt pr</sup> przybliżył się <sup>807 ao</sup> domostwu <sup>D,</sup> usłyszał <sup>93 ao</sup> *od* uzgodnionego dla razem głosu <sup>2685 Gs</sup> i chórów korowodów tanczących <sup>3004 Gp.</sup> **15,26** I wezwawszy istotnie do siebie <sup>N pt ao md-dp</sup> jednego <sup>A m</sup> z posługujących chłopaków <sup>2120 Gp</sup> dowiadywał się <sup>2462 ipf</sup> co ewentualnie *jako jedno* życzeniowo jest <sup>834 3s pr op ac</sup> te właśnie <sup>Np n.</sup> **15,27** Ten zaś rzekł mu że: Ten brat twój przybywa <sup>1237 pr,</sup> i zabił

1 Zwrot *autou makran apechontos* także w Lc 7,6.

2 Gr. *epi-pipto* ‘na-padać’, ‘zaatakować’ (ewent. ‘padać na dodatek’ Mc 3,10, ale bez bezpośredniego potwierdzenia w słownikach). Podobny kontekst w Ac 20,37. Przekłady: „rzucił się na” szyję – co i tak nie wyklucza zaborczości, „odbiorczości” ojca, potwierdzonej w 15,27.

3 Jakby ten powracający syn był szyją, wynoszącą głowę-ojca?

4 Gr. *kata-fileo*, p. przyp. do Mc 14,45.

5 Jest tu rozróżnienie „nieba”, jako synonimu wielkiego boga, od boga ojca. Też w Lc 18,13.

6 Gr. *stole* ‘długa uroczysta szata, toga, uzbrojenie, zaopatrzenie wojska’ {6}. +Lc 20,46.

7 Gr. *hypo-dema*; u Mc odróżnione od *sandalion*. Oba miały skórzaną podeszwę przywiązywaną rzemieniem. Mogły symbolizować izolację od ziemi lub element zwierzęcy podwiązany ‘pod’ człowieka i pośredniczący z ziemią

8 Gr. *moschos* ‘młode zwierzę, cielec’ +Hb 9,12.19 Ap 4,7 Ac 7,41, w Biblii zwykle młody byk ofiarny, ale w Mt 22,4 odróżnione od byka. W Nu 19,2-6 jest mowa o młodej krowie (jałowicy) *damalis*. Oba słowa greckie mogą być rodzaju męskiego lub żeńskiego. W Ap 4,6 do tego cielca upodobniona jest druga żywa istota tronu, która według komentatorów symbolizowała Jezusa w stanie ofiary {51}s.325-327 {52}s.29 {53}s.350 {137}s.88-90; to samo co *damalis* w Hb 9,13. Posąg takiego *moschos* *AiGL* ‘okrągłość, cielec’, r.m., sporządzili Żydzi Ex 32,4 Ac 7,41, przed którym wcześniej rano złożyli ofiary całopalne i wstali by ‘igrać miłośnie’ *paidzo* 1C 10,7. W sztuce cielec występuje często z boginią rozpusty Asztarte {101} (Wielką Matką, Afrodytą, małżonką Baala), ma więc znaczenie seksualne. Jego los analogiczny do uczciwego ‘złośliwego’ *poneros* sługi w Lc 19,27.

9 Gr. *sitistos* ‘tuczony’. Podobne *sitistos* ‘tuczny’ (*tauroi kai ta sitisa*) Mt 22,4 jest dla wesela seksualnego syna. Tuczony może oznaczać: szybko i dużo rosnący; wtedy astronomicznie byłby to księżyc, ziemski syn człowieka, nabierający światła szybciej i więcej niż inne planety.

10 Gr. *thyo* ‘spalić na ofiarę, zabić na żertwę’; stąd *thymos* ‘gniew, wrzenie’ i *thysia* ‘ofiara’.

11 Gr. zaimek *houtos* (tu i w 15,30) wyraża lekceważenie {318} s.363. „Z odcieniem pogardy” też w Lc 5,21 {7}.

12 Też w 15,32. Przedstawia boga ojca jako wesółka i hedonistę (w przeciwieństwie do boga-człowieka), którego cieśszy karykatura jego własnych planów i postanowień, który „ma dystans do siebie” i toleruje przedwczesne i niezასłużone zmartwychwstanie 15,32.

13 Jak Kain, jak lucznik Ezaw i może jak na pustyni lucznik Ismael. Możliwe że pał tam jak swoje to „tuczne cielec”



na ofiarę wrzącemu<sup>1322 ao</sup> ojciec twój to *młode* cielę, to tuczony, że będącego zdrowym<sup>2850 A m pt pr ac</sup> go odebrał<sup>318 ao</sup>. **15,28** Zawrzał zapalczywością<sup>2043 ao ps-dp</sup> zaś i nie chciał<sup>1276 ipf</sup> wejść<sup>ao</sup>. Zaś ojciec jego<sup>G</sup> wyszedłszy przyzywał<sup>2157 ipf</sup> go. **15,29** Ten zaś odróżniwszy się *dla odpowiedzi* rzekł ojcu swemu: Oto tyle to<sup>2810 Ap n</sup> lata<sup>1158 Ap</sup> <sup>2</sup>służę jako niewolnik tobie i nigdy *żadną* wskazówkę<sup>996 As f</sup> twoją *nie* minąłem obok-przeciw<sup>2180 ao</sup>, i mnie<sup>D</sup> nigdy *nie* dałeś<sup>ao</sup> *jakiegoś* <sup>3</sup>*młodego* kozła<sup>1137 A m</sup> aby wspólnie z przyjaciółmi<sup>Gp</sup> moimi<sup>G</sup> zostałem ucieszony<sup>1190 ao sb ps</sup>. **15,30** Gdy zaś ten syn twój <sup>4</sup>ten właśnie<sup>2094</sup>, ten który z góry pożarł<sup>1516 N pt ao</sup> twój środek pędzenia życia<sup>As</sup> <sup>5</sup>wspólnie z nierządnikami<sup>2338 Gp</sup>, przyszedł, zabiłeś wrzącemu na ofiarę<sup>1322 ao</sup> jemu to tuczony *młode* cielę. **15,31** Ten zaś <sup>6</sup>rzekł mu: <sup>7</sup>Potomku<sup>2769</sup>, ty zawsze wspólnie ze mną<sup>G</sup> jesteś, i wszystkie *rzeczy*<sup>Np n</sup> te moje własne<sup>945 Np n</sup> twoje własne<sup>2588 Np n</sup> *jako jedna* jest<sup>3s</sup>. **15,32** Zostać ucieszonym<sup>1190 ao ps</sup> zaś i wyjść rozkosznie z środka<sup>2973 ao ps-dp</sup> obowiązywało<sup>659 3s ipf impers</sup>, że ten brat twój ten właśnie umarły był i ożył<sup>1221 ao</sup>, i odłączający przez zatracenie<sup>320 N pt pf ac</sup> i został znaleziony<sup>1185 3s ao ps</sup>.

**16,1** Powiadał zaś i istotnie do uczniów: Człowiek jakiś był majątny, który miał<sup>1202 ipf</sup> <sup>8</sup>zarządcę domem<sup>1993 A</sup>, i ten właśnie <sup>9</sup>został diabelsko oskarżony<sup>667 ao ps</sup>

1 Gr. *orgidzo*. *Orgidzo* też w Ap 12,17 o smoku, w Mt 22,7 o królu, w Lc 14,21 o *oikodespotes* ‘absolutnym władcy domu’. Na podobne oddolne *par-orgismos* ‘chybioną zapalczywość’ grzeszników (która jest ‘właściwym miejscem’ *topos* dla diabła w E 4,26-27) nie powinno nakładać się Słońce.

2, „służący jako niewolnik” jak syn niewolnicy Hagar Ga 4,22-51, t.j. Ismael?

3 Gr. *erifos* ‘młody kozioł, kozłę’, łac. *hoedus, haedus* ‘młody kozioł, koziołek’; w Mt 25,32 w kontraście do zbawianych przy Jezusie owiec: jego młode *erifion* miały być po lewicy z aniołami diabła. Dorosły kozioł, cap był symbolem Słońca i też diabła {50}.

4 Gr. *houtos*, z odcieniem pogardy jak w Lc 5,21 {7} {302} s.XII.

5 Możliwa też lekcja „wspólnie z *męskimi* nierządnikami”, gdy *pornon* rozumieć jako rodzaj męski od *pornos*. Czy starszy syn był tym ograny „synem światła” z Lc 16,8, jego diabłem 16,1 i “przeciwnikiem” z 18,3,6?

6 Wymowa przypowieści moralnie wątpliwa. Całkiem inaczej interpretuje ją Apokalipsa Sedracha {127-III} s.203n. Takie liberalne podejście do grzechu jak w tej przypowieści, jak w Lc 16,1-9 do działań zarządcy majątku pana, pochwalone przez Jezusa w 16,8n, nawołują do pobłażania złu i jego nagradzania. Odniesione zaś do zarządzania firmą, przedsiębiorstwem czy państwem, są defraudacją, złodziejstwem, łapownictwem i kupowaniem stanowisk. W ogóle, zwłaszcza przypowieści Jezusa w Lc 14,15-19,27, mają tak wielki ładunek niemoralności, taką apoteozę grzechu, że mogą stanowić instrukcję działania wszelkich grabieżców, złodziei, defraudantów, trwoniących majątki, wyzyskiwaczy, nienawidzących rodziny, hedonistów, nierządników i innych grzeszników. Macie, w co wierzyć.

7 Ojciec o starszym dziecku nie mówi “synu”, lecz “potomku” (bezpłciowym i bezpłciowo zrodzonym?). Również starszy syn ojca nie nazywa ojcem, a brata nie nazywa bratem. Czy starszy syn był bezseksualny? {317} uważa, że „nie powinno się tu ojca wprost utożsamiać z bogiem (niebem)”. Postępowanie młodszego syna przypomina zbuntowanego przeciw państwu biznesmena, który chce chodzić własnymi drogami i prowadzić działalność na własny rachunek, jednak w sytuacji kryzysowej szuka ratunku u państwa.

8 Fragment 16,1-18 wydaje się być wzajemnie uzupełniająca się całością. Gr. *oiko-nomos* to ‘rządca, zarządcy, gospodarz, wódarz, łac. *procurator*’. Występuje też w Lc 12,41n i dotyczy zarządcy i apostołów, w 1C 4,1,2 Pawła i apostołów, w G 4,2 *stoicheia*, Zakonu, w Rm 16,23 Erastosa, w Tt 1,7 *episkopos*, w 1P 4,10. Pokrewne *oikonomia* dot. w 1C 9,17 E 1,10 3,2,9 Pawła i apostołów, Cl 1,25 -Pawła, 1Tm 1,4 -Boga? Inne słowo niż *oikodespotes*.

9 Gr. *dia-ballo*. Zapewne nieprzypadkowo użyto słowa, od którego wyraźnie pochodzi *dia-bolos* czyli ‘diabeł’. Można więc rozumieć, że oskarżyciel owego zarządcy funkcjonował jako diabeł z ramienia swojego pana. Zatem pełnił on niebagatelną rolę urzędnika nadzorującego i kontrolującego. Nie ma on tu dalszej identyfikacji. Ciekawe, że w 16,8 uczniom ( dosł. synom) tego krytykowanego tam oskarżyciela odpowiada tytuł “synowie światła” (w przeci-

jemu jako <sup>1</sup>na wskroś rozpraszający <sup>711 N pt pr ac</sup> środki poczynania spod <sup>2864</sup> jego. **16,2** I przygłosiwszy <sup>2968 N pt ao ac</sup> go rzekł mu: Co to właśnie słyszę około ciebie? Oddaj <sup>299 ao</sup> ten wiadomy odwzorowany *rachunkiem* wniosek <sup>1726 A m</sup> zarządzania domem <sup>1992 G f</sup> *należący(-cego) do* ciebie <sup>2643 G</sup>, nie bowiem możesz <sup>pr id md-ps-dp</sup> już zarządzać domem <sup>pr</sup>. **16,3** Rzekł zaś w sobie samym ten zarządca domem: Co *żeby* uczyniłbym <sup>2314 ao sb ac</sup> że utwierdzający pan mój odbiera dla siebie <sup>pr id md</sup> zarządzanie domem ode mnie? Wykopywać <sup>2561 pr ac</sup> nie jestem potężny <sup>1375</sup>, żebrać się wstydzę <sup>pr md</sup>. **16,4** Rozeznałem <sup>585 ao</sup> co *żeby* uczyniłbym <sup>2314 ao sb ac</sup> aby, gdyby zostałbym przestawiony <sup>1797 ao sb ps</sup> z tego zarządzania domem, przyjęliby <sup>658 ao sb md-dp</sup> mnie do sfery funkcji *rodowych* domów <sup>1994</sup> swoich. **16,5** I wezwawszy do istoty <sup>N pt ao md-dp</sup> jednego <sup>843 A</sup> każdego <sup>A m</sup> z dłużnych należności <sup>G p</sup> tego utwierdzającego pana <sup>G</sup> *należącego do* siebie samego <sup>799 Gs</sup>, powiadał pierwszemu: Jak liczne *rzeczy* <sup>As n</sup> jesteś dłużny utwierdzającemu panu *należącemu do* mnie <sup>818 Gs</sup>? **16,6** Ten zaś rzekł: Sto batosy <sup>Ap</sup> oliwy. Ten zaś rzekł mu: przyjmij <sup>658 ao</sup> twoje te zapisy <sup>599 Ap n</sup> i osiadłszy <sup>1411 N pt ao</sup> szybko <sup>2762</sup> napisz <sup>602 ao</sup> pięćdziesiąt. **16,7** Następnie odmiennemu rzekł: Ty zaś jak liczne *rzeczy* <sup>As n</sup> jesteś dłużny? Ten zaś rzekł: <sup>2</sup>Sto korosy <sup>Ap</sup> zboża <sup>Gs</sup>. Powiada mu: Przyjmij twoje te zapisy i napisz osiemdziesiąt. **16,8** I <sup>3</sup>pochwalił <sup>1038 ao</sup> ten <sup>4</sup>utwierdzający pan tego <sup>A</sup> zarządcę domem tego <sup>G</sup> <sup>5</sup>zaprzeczenia reguł cywilizacji <sup>50 G f</sup> że <sup>6</sup>myśląc z umiarkowania <sup>2957</sup> uczynił; że synowie eonu tego właśnie myślący z większego umiarkowania

wieństwie do „synowie tego świata”). Lecz w ewangelii Jana – która w odróżnieniu od ewangelii synoptycznych przedstawia nieupadłego niebiańskiego Jezusa – w Jo 12,36 tytuł „synowie światła” ma stać się uczniów Jezusa jako „określonego syna człowieka”, mówiącego o sobie „Ja światło” w 12,46. Czy zatem w Ewangelii Jana sam nieupadły „określony syn człowieka” jest diabłem? Oskarżenie o kradzież było zapewne słuszne. Co więcej, w dalszym ciągu także dłużnicy dopuścili się kradzieży.

1 Gr. *dia-skorpiono*; to samo uczynił w Lc 15,13 marnotrawny łajdaki młodszy syn. Miał on sympatię Jezusa.

2 Setka skojarzona z człowiekiem i ‘światłem’ *fos*.

3 Sens tej wypowiedzi jest zgodny z ‘szafarzem’ *oikonomos* <sup>1993</sup> w przypowieści 12,42-44, też ‘myślącym z umiarkowania’ *fronimos* <sup>2956</sup> i złodziejskim, gdzie jest nim określony syn człowieka, człowiek zaś jest gospodarzem *oikodespotes* <sup>1988</sup>, którego dom ten chce podkopać. Tu *oikonomos* też jest złodziejem. Z zestawienia “I pochwalił... i ja wam powiadam” wynika, że złodziejski szafarz miał uznanie Jezusa. Nie rozumiem jak człowiek mógł pochwalić oszusta i złodzieja swego mienia. Chyba, że przez niego i jego współników chciał wejść do ich „domów” 16,4 czy może nawet do ich ‘organizmów’ *soma* ‘duszowych’ *psychikos* 1C 15,44.

4 „Nie jest rzeczą pewną kto pochwała chytre postępowanie zarządcy” - czy ‘pan’ *kyrios* z 16,8 jest owym „bogатым człowiekiem” z 16,1 właścicielem majątku, czy panem tym jest Jezus. Nie wiadomo też za co pochwalił, gdyż z pewnością nie za samą nieuczciwość {317}.

5 Gr. *a-dikia*. Dla {317} jest kwestią, czy *ho oikonomos tes adikias* dosł. ‘zarządca niesprawiedliwości’ należy rozumieć jako „niesprawiedliwy zarządca”; podobnie czy ‘mamona niesprawiedliwości’ 16,9 jako „niegodziwa mamona” {317}, gdyż „jak jest możliwe by Jezus pochwalił nieuczciwego zarządcę?” {317}. Oto na jakim podłożu myślowym u katolickich tłumaczy powstają nowe, t.zw. „nowotestamentalne”, znaczenia słów greckich.

6 Gr. *fronimos*, przysłówek od przymiotnika *fronimos*, jak w 12,42.

Np<sub>com</sub> ponad <sup>1</sup>synów światła <sup>2970 G</sup> do sfery funkcji <sup>842</sup> tego <sup>A</sup> rodu <sup>565 A f</sup>, tego <sup>A</sup> należącego do siebie samych <sup>799 Gp</sup>, są. **16,9** I ja wam powiadam: <sup>2</sup>sobie samym <sup>799 Dp</sup> uczyńcie <sup>ao</sup> przyjaciół z mamony zaprzeczenia reguł cywilizacji <sup>50 Gs</sup> aby, gdyby wyczerpałaby się <sup>879 ao sb ac</sup>, przyjęliby <sup>658 3p ao sb</sup> was do sfery funkcji <sup>3</sup>eonowych <sup>82 Ap f</sup> namiotów <sup>2564 Ap f</sup>.

**16,10** Ten *przekonująco* uwierzytelniający <sup>2280</sup> w najmniej licznym <sup>Ds m,n</sup>, i w wielolicznym <sup>2329 Ds m,n</sup> uwierzytelniający jest; i ten w najmniej licznym zaprzeczający regułom cywilizacji, i w wielolicznym zaprzeczający regułom cywilizacji jest. **16,11** Jeżeli więc w tej <sup>4</sup>zaprzeczającej regułom cywilizacji mamonie przekonująco uwierzytelniający <sup>2280</sup> nie <sup>5</sup>staliście się <sup>584 ao md-dp</sup>, to pochodzące ze starannej pełnej jawnej prawdy <sup>111 As n</sup> kto wam <sup>6</sup>da do uwierzytelnienia <sup>2277 ft id ac</sup>? **16,12** I jeżeli w cudzym <sup>Ds n</sup> *przekonująco* uwierzytelniający nie staliście się, to wasze

1 Czy „synem światła” jest tu pan, czy diabeł? Liczba mnoga „synów” może wskazywać na diabelskich oskarżycieli, pan zaś jest jeden. Określenie „synowie światła” nie występuje w S.t. ani w literaturze rabinistycznej, pojawia się natomiast bardzo często w pismach esseńczyków z Qumran {317}.

2 Przypowieść Jezusa jest głęboko niemoralna, właściwie skandaliczna. Normalnie nazywa się to sprzeniewierzeniem, łapownictwem, korupcją i złodziejstwem, i gdyby znalazło się w statucie założycielskim jakiegoś kościoła czy organizacji świeckiej, w żadnym państwie nie uzyskałoby aprobaty ani rejestracji, lecz społeczną naganę i oburzenie. Jednak u Lc jest uświęcone Jezusem w.9 („i ja wam powiadam”) oraz chrześcijańskim syjonowym bogiem w.13. Jezus namawia tu do nieuczciwości, takiej jak tego zarządcy, wbrew uczciwie sprawującemu jego urząd „diabelskiemu” kontrolerowi. Diabeł jest nieprzyjacielem określonego syna człowieka także jako siejącego nasienie z ciała w Mt 13,25.28.39. Wedł. {146} {317} Jezus niesprawiedliwego zarządcę stawia za wzór; „zwraca się do swych uczniów z życzeniem, by zdobyli się na podobną inicjatywę, zaradność i pomysłowość”. Widać tu zachętę dla uczniów i wiernych aby brali wzór z synów tego świata s.266. Zatem: skoro jesteś złodziejem, kradnij „sobie samemu” 16,9, ewentualnie dla „przyjaciół mamony” 16,9, którzy zaoferują ci „przyjęcie”. Jezus wskazuje w ten sposób, że nabyte niegodziwie dobra mogą odegrać pozytywną rolę, gdy dzieli się nimi z innymi przyjaciółmi-złodziejami, por. {317} s.185.

3 Tajemniczy ‘eonowy namiot’ gr. *aionios skene* (1x w N.t.) przedstawiony tu jako pozytywy; może jest równoważny częstemu *dzoie aionios* ‘życiu eonowemu’ co także {146}: „późniejsze swoje życie” s.266 (negatywnym jest ogień, karanie). Wtedy ów „eonowy namiot” mógłby oznaczać zwierzęcy cielesny organizm „przyjmujący” do życia „człowieka” t.j. mózg. *Aionios* jest też: wezwanie, miłość i łaska 2Th 2,16. Ciekawe, że wedł. chrześcijan przysły eon miałby być we władaniu złodziei okradających człowieka, natomiast wedł. Hen Etio 39 eonowe namioty są siedzibami sprawiedliwych {317} s.494.

4 Ale tenże {146} twierdzi jakoby słowa te były ostrzeżeniem Jezusa przed postępowaniem rządcy z 16,1-9 s.267. Twierdzi tak, pomimo że tego rządcę pochwalili zarówno jego pan jak i Jezus. Chrześcijański komentator Jezusa się zapętlił chcąc ratować swą wiarę przed kompromitacją. Argumentacja też jest pokrętna a logika wredna: nikt nie kazał rządcy ‘stać się’ czy inaczej mówiąc “być wiernym” w niesprawiedliwej mamonie, czyli kraść. Chyba, że to tajemnicze będące “w nim samym” 16,3.8.9, t.j. bez jego pana-człowieka (więc może zwierzę). Widać tu albo niekonsekwencję, albo świadome brnięcie w grzech zarządcy, mającego uznanie Jezusa, gdyż uważa mamonę za niesprawiedliwą w.11, a jednak nią zarządza w.1. Majętność jego pana (t.j. człowieka), zwana mamoną (czyli dobrami materialnymi), jest przeciwstawiona „bogowi” w.13, gdyż jest to chrześcijański bóg wyłącznie żywego ciała, czyli przede wszystkim zwierzęcego (znów syjonowy bóg wrogiem człowieka +w.15). Warto zauważyć, że mamona jest tutaj oliwą i pszenicą z w.6-7, pochodnymi produkcji roślinnej - nie chowu zwierząt.

5 To “staliście się” gr. *ginomai* (+w.12) odpowiada bogu z w.13 i oznacza wydzielenie się, wyizolowanie się, wybycie Jahweha, jego zarządcy i uczniów z zarządzania domem człowieka, t.j. państwem. Jezusowi nie chodzi o uczciwy zarząd mamoną, gdyż jest ona człowiecza w.1, więc cudza w.12, lecz celem jego jest przyjęcie się za jej pomocą w przyszłym eonie u złodziejskich przyjaciół i w ich ‘namiotach’ *skene*. W N.t. pokrewne *skenos* w 2C 5,1.4 i *skenoma* w 2P 1,13n oznaczają „ciało” {7}, a *skenoo* (od *skene*) zamieszkanie w ‘ciele’ *sarks* Jo 1,14. Pk68 Pk69.

własne <sup>2858</sup>As n kto wam da <sup>734</sup>ft? **16,13** Żaden domowy *szłużący* <sup>1985</sup> nie może dwóm utwierdzającym panom służyć jako niewolnik; albo bowiem jednego <sup>A</sup> będzie nienawidził <sup>1866</sup>ft i odmiennego <sup>A</sup> będzie miłował <sup>15</sup>, albo *od* jednego <sup>G</sup> będzie trzymał dla siebie naprzeciw <sup>246</sup>ft md i *od* odmiennego <sup>G</sup> pogardzi. Nie możecie <sup>779</sup>pr md-ps-dp *niewiadomemu* bogu służyć jako niewolnicy i *niewiadomej* <sup>1</sup>mamonie <sup>1768</sup>.

**16,14** Słuchali <sup>93</sup>ipf zaś te właśnie *słowa* <sup>Ap n</sup> wszystkie <sup>Ap n</sup> farisaiosi <sup>Np m</sup> <sup>2</sup>łubiący pieniądze <sup>Np m</sup> będąc poczynający spod <sup>2864</sup>Np m pt pr ac, i <sup>3</sup>wyszydzali <sup>883</sup>ipf go. **16,15** I rzekł im: Wy jesteście ci usprawiedliwiający <sup>746</sup>N pt pr siebie samych <sup>799</sup>A w wejrzeniu wiadomych <sup>G</sup> ludzi; wiadomy zaś bóg rozeznaje serca wasze; że to w *jakichkolwiek* <sup>4</sup>wysoko położone, wstrętne *bóstwo* <sup>493</sup> w wejrzeniu tego boga. **16,16** Wiadome <sup>5</sup>przydzielone obyczajowe Prawo i wiadomi Prorocy póki <sup>1846</sup> <sup>6</sup>Joannesa <sup>G</sup>; od wtedy <sup>2811</sup> ta królewska władza tego boga jest oznajmiana jako łatwodogodna nowina <sup>1160</sup>pr id ps i wszystek <sup>Ns m</sup> do niej <sup>A f</sup> <sup>7</sup>gwałtem przebija się <sup>505</sup>pr md-ps. **16,17** <sup>8</sup>Łatwiej wcinające się <sup>1178</sup>Ns n com zaś jest to niebo <sup>A</sup> i tę ziemię <sup>A</sup> *uczynić mogącymi* przejść obok-przeciw <sup>2180</sup>ao if ac niż przydzielonego obyczajowego Prawa <sup>G</sup> jedną <sup>A f</sup> rogopodobną figurę *graficzną* <sup>1539</sup>A *uczynić mogącą* paść <sup>2276</sup>ao if ac. **16,18** Wszystek ten przez rozwiązanie uwalniający <sup>323</sup>N pt pr ac żonę swoją i poślubiający <sup>552</sup>N pt pr *jakąś* odmienną, wiedzie do cudzołóstwa <sup>1883</sup>pr; i ten przez rozwiązanie uwolnioną <sup>323</sup>A f pt pf ps od męża poślubiający <sup>pt pr</sup>, wiedzie do cudzołóstwa.

<sup>6</sup>Gr. *pisteuo* ‘być uwierzytelniający, uwierzytelniać, przekonywać’. Tu znaczenie spowodowane dativem: „dać do uwierzytelnienia” nieco nieprawidłowe dla formantu *-euo* ‘być czymś l. kimś’. Przekłady: „powierzyć”, co raczej *para-tithemi* Lc 23,46, i stosowanie go w ewangeliach, tylko dla dwóch miejsc tu i w Jo 2,24, nie jest konieczne.  
<sup>1</sup>Gr. *mamonas* od aram. *MNUN* ‘pieniądze, mienie’. W N.t. tylko w tej perykopie; w S.t. w Syr 31,8. Był syryjskim bogiem bogactwa {5} (w hellenizmie ‘bogaczem’ był Pluton-Hades). Wedł. {145} mamona reprezentuje światowego ducha s.267.

<sup>2</sup>Czyli ludzie działający przez mamonę.

<sup>3</sup>Gr. *ek-mykteridzo* ‘wy-szydząć, wy-śmiewać, wydobywać (krew) z nosa’. Może tworzy linię znaczeniową z “chciwością”, “wdzieraniem się gwałtem” w.16 i “cudzołóstwem” w.18.

<sup>4</sup>Może to głowa (Słońce)? Jest ono *bdelygma* <sup>493</sup>+Mc 13,14=Mt 24,15; w Ap 17,5-Babylon.

<sup>5</sup>*Nomos* hebr. *TORH* oraz *basileia* hebr. *MLKUT* są w j. hebr. rodzaju żeńskiego; były przedstawiane jako kobiety. W S.t. chrześcijański Syjon przedstawiano jako kobietę opuszczoną Is 49,14 54,1, a starotestamentowy Synaj jako mającą męża (człowieczego) G 4,24-27.

<sup>6</sup>Joannes należy do S.t. i jest figurą Starego zakonu. Jest on poza królestwem boga – lecz może jako jego rodziciel (por. „od wtedy” t.j. od Jana). Por. też gołębicę od Jana.

<sup>7</sup>Gr. *biadzo* ‘opanowywać przemocą, gwałcić’. Ciekawe, że od tego znaczenia nie odstąpiły chrześcijańskie przekłady – a wszak mowa o centrum ich władzy, królestwa bożego. Może ten powszechny w Izraelu gwałt („każdy”) na królewskiej władzy jest paralelny do cudzołóżnego pojęcia odmiennej żony – po odrzuceniu Prawa. Inaczej trudno powiązać perykopę o żonach z poprzednią wypowiedzią.

<sup>8</sup>Gr. *eu-kopos* w stopniu wyższym, od *eu* ‘łatwo’ i *kopos* ‘cios, cięcie, bicie, uderzenie’. Przekłady i {7} łągodzą tłumacząc tylko częstą *eu*: „łatwiej”.

**16,19** Człowiek zaś jakiś był<sup>ipf</sup> majątny, i wdziawał się w<sup>968 ipf md</sup> purpurę<sup>A</sup> i cienką tkaninę ciesząc się łatwo<sup>N pt pr md-ps</sup> w dół w *każdy* dzień<sup>A</sup> <sup>1685</sup> **16,20** Żebrzący zaś jakiś imieniem Lazaros *przedtem* był rzucony<sup>463 ppf ps</sup> istotnie do kolumn bramnych<sup>2461 As m</sup> jego<sup>G</sup> *potem* poraniony<sup>928 N pt pf ps</sup> **16,21** i *obecnie* pożądanym<sup>N pt pr ac</sup> zostać nakarmiony<sup>ao ps</sup> od padających<sup>Gp n pt pr</sup> od stołu tego majątnego; ale i wiadome<sup>2</sup> psy przychodzące<sup>N m pt pr</sup> polizywały<sup>1086 ipf</sup> te rany<sup>927</sup> jego. **16,22** Stało się<sup>584 ao</sup> zaś *możliwym* odumrzeć<sup>303 ao if ac, Aci</sup> *uczynić* tego<sup>A</sup> żebrzącego<sup>A</sup> i *możliwym* zostać odniesionym<sup>344 ao if ps, Aci</sup> *uczynić* jego<sup>A</sup> pod przewodnictwem wiadomych aniołów<sup>G</sup> do tego<sup>3</sup> łonowego zagłębienia<sup>1603 As m</sup> Abraama (G). Odumarł<sup>303 ao</sup> zaś i ten majątny i został pogrzebany<sup>1267 ao ps</sup>. **16,23** I w<sup>4</sup> *hadesie* uniósłszy na *to*<sup>1039 N pt ao</sup> oczy swoje będąc poczynający spod<sup>2864 N pt pr ac</sup> w badaniach mękami<sup>482 Dp f,</sup> ogląda<sup>pr</sup> Abraama od w z *miejsca* o długiej odległości<sup>1760</sup> i Lazarosa w tych łonowych zagłębieniach<sup>1603 Dp m</sup> jego. **16,24** I on przygłosiwszy<sup>N pt ao</sup> rzekł: Ojczy<sup>2198 V</sup> Abraamie, obdarz litością<sup>915 ao it ac</sup> mnie<sup>A</sup> i pošlij<sup>2212 ao</sup> Lazarosa aby nasyciłby<sup>468 ao sb</sup> skrajnie wybitny szczyt tego palca swego *od* wody<sup>2855 Gs</sup> i z góry schłodziłby<sup>ao sb</sup> język mój, że doznaję udreki<sup>1977 pr md-ps-dp</sup> w płomieniu<sup>2937</sup> tym właśnie. **16,25** Rzekł zaś Abraam: *Wydany na świat* potomku<sup>2769 V n,</sup> wspomnij<sup>1865 ao it ps-dp</sup> że odebrałeś<sup>318 ao</sup> te dobra<sup>Ap n</sup> twoje w tym życiu biologicznym<sup>1223</sup> twoim, i Lazaros podobnie te zła<sup>1435 Ap n,</sup>; teraz zaś bezpośrednio tutaj jest przyzywany do obok-przeciw<sup>2157 pr ps,</sup> ty zaś doznajesz udreki<sup>1977 pr md-ps-dp</sup>. **16,26** I we wszystkich<sup>2193 Dp m,n</sup> tych właśnie *sprawach*<sup>2094 Dp m,n</sup> między nami<sup>G</sup> i wami rozwarcie<sup>2986</sup> wielkie jest utwierdzone *od przeszłości*<sup>2626 pf ps,</sup> żeby w jakiś sposób<sup>2039</sup> ci chcący<sup>N m pt pr</sup> przeprowadzić się<sup>666 ao ac</sup> *bazując* w tym stąd<sup>980</sup> istotnie do was nie *teraz* mogliby<sup>779 pr sb md-ps-dp,</sup> ani *bazując* w tamtym stamtąd<sup>867</sup> istotnie do nas *nie teraz* przedostawaliby się na wskroś na przeciwległy kraniec<sup>703 pr sb ac</sup>. **16,27** Rzekł zaś: Wzywam do uwyrażnienia się<sup>pr ac</sup> cię więc, ojczy<sup>v,</sup> aby posłałbyś<sup>2212 ao sb</sup> go do *rodowego* domu ojca mego, **16,28** mam bowiem pięciu braci, żeby w jakiś sposób<sup>2039</sup> *obecnie* byłby na wskroś świadkiem<sup>pr sb md-ps-dp</sup> im, aby<sup>1360</sup> nie i oni w *przyszłości* przyszliby<sup>1139 ao sb ac</sup> do właściwego miejsca<sup>Am</sup> tego właśnie<sup>Am</sup> tego<sup>G f</sup>

1 Gr. przysłówek *lampros* tylko tu; pochodzi od przym. *lampros* Lc 23,11 -o odzieniu (duchowej istocie) Jezusa, a to od *lampro* 'jaśnieć, pienie się światłem' w Lc 17,24 o błyskawicy, w Mt 5,15 o kaganku, w Mt 17,2 o obliczu Jezusa jak Słońce. W Ac 26,13 *lamprotes* jest Słońca. Tu - w dzień, więc może Słońce.

2, „I psy”, czyli: nawet najmarniejsze najniższe przedstawiciele świata zwierząt, aby były wyczerpane znamiona zupełnego upadku ludzkiego, niezbędne dla zadziałania syjonowego Jahweha. „Polizywanie” może być też synonimem namaszczenia. Każda rana, jako naruszenie spójności organizmu, jest furtką dla pomazania duchem św. Cieleśne psy prawdopodobnie odgórnie przychodzą z 'łona' *kolpos* Abrahama (chyba z Syjonu), anioły zaś są oddolnie na powrót do niego kierowane. Syjon byłby więc zwierzęco-anielską jatką, w której ranny cielesny ludzki chrystus, stanowiłby żero dla zwierząt. Por. przedstawienia Jezusa ukrzyżowanego (na łonie Marii? {137} s.154), z którego ran płynąca krew zbiera do kielicha kościół lub anioł {51} wiz.2-4 {137} wiz.65.106.

3 Gr. *kolpos* 'łono, macica, zagłębienie, zatoka, podolek'. Nie bardzo wiadomo, czym jest łono Abrahama lub łono ojca Jo 1,18. Wedł. {317} jest synonimem rajy i trzeciego nieba t.2 s.548. W Jo 13,23 w takim 'łonie' Jezusa leżał jeden z uczniów, którego miłował Jezus. {101} i {146} przebywanie w łonie Abrahama uważają za "uczestnictwo we wspólnej uczcie" (jak w Jo 13,23) "po prawej stronie Abrahama". Pytanie: kogo jedzą? Por. przyp. Lc 6,38.

4 Wskazany szereg analogów: Hades - badanie mękami - udreka - płomień (nie: ogień). W tradycji starotestamentalnej bogactwo uważano za przejaw bożego błogosławieństwa, biedę zaś - bożego przekleństwa {317}.

badania męką<sup>482 Gs f.</sup> **16,29** Powiada zaś Abraam: Mają Moysesa i proroków; niech usłuchają<sup>ao</sup> ich<sup>G</sup>. **16,30** Ten zaś rzekł: Zdecydowanie nie, ojczyzna<sup>v</sup> Abraamie, ale jeżeli byliby ktoś od umarłych wyprawiliby się<sup>ao sb ps-dp</sup> istotnie do nich, zmienią rozumowanie<sup>1837 ft id ac.</sup> **16,31** Rzekł zaś jemu: Jeżeli Moysesa<sup>G</sup> i proroków<sup>G</sup> nie słuchają<sup>pr</sup>, ani jeżeli byliby ktoś z umarłych stawiliby się w górę<sup>233 ao sb ac,</sup> nie będą przekonani<sup>2207 ft id ps.</sup>

**17,1** Rzekł zaś istotnie do uczniów swoich: Nie do przyjęcia do wnętrza<sup>220 Ns n</sup> jest *od* tego<sup>Gs n</sup> które czyni pułapki<sup>2560 Ap n</sup> nie mogącymi przyjść<sup>1139 ao if ac;</sup> *lecz* ponad liczbę tego biada na wskroś przez-z<sup>665</sup> którego<sup>2061 Gs m</sup> jako jedna przychodzi<sup>3s.</sup> **17,2** <sup>1</sup>Przynosi uwolnioną korzyść<sup>1737 pr id ac</sup> jemu jeżeli<sup>826</sup> kamień młyński<sup>1892</sup> obecnie leży wkoło<sup>2235 pr id md-ps-dp</sup> wkoło w szyć<sup>A</sup> jego i *od przeszłości* jest strącony<sup>2493 pf id ps</sup> do morza, <sup>2</sup>niż<sup>1228</sup> aby <sup>3</sup>umieściłby w pułapce<sup>2559 ao sb ac</sup> z tych wiadomych<sup>Gp</sup> małych<sup>1862 Gp</sup> tych właśnie<sup>2094 Gp</sup> jednego<sup>843 A m.</sup>

**17,3** Trzymajcie *to które* do istoty<sup>2403 pr it ac</sup> sobie samym<sup>799 Dp m.</sup> Jeżeli byliby chybiłby celu<sup>132 ao2 sb ac</sup> brat twój, nadaj naganne oszacowanie<sup>ao</sup> jemu, i jeżeli byliby zmieniłby rozumowanie<sup>ao sb,</sup> puść od *siebie*<sup>439 ao</sup> jemu. **17,4** I jeżeli byliby siedem razy *od* dnia<sup>G</sup> chybiłby celu<sup>ao1 sb ac</sup> do ciebie<sup>A</sup> i siedem razy nawróciłby<sup>ao sb ac</sup> istotnie do ciebie<sup>A</sup> powiadając: Zmieniam rozumowanie<sup>pr id ac,</sup> - puścisz od *siebie*<sup>439 ft id ac</sup> jemu.

**17,5** I rzekli odprawieni utwierdzającemu panu: Dołoż do istoty<sup>2422 ao</sup> nam *jakieś przekonujące* uwierzytelnienie<sup>2279 A.</sup> **17,6** Rzekł zaś utwierdzający pan: Jeżeli macie<sup>pr id ac</sup> *jakieś* <sup>4</sup>przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279 Af</sup> tak jak *jakieś barwiące na szkarłat* jądro<sup>1597 Am</sup> *jakiejsz z zewnątrz żółtej gorczycy*<sup>2550 Gn,</sup> powiadaliście<sup>1697 ipf,ao id ac</sup> by<sup>154</sup> temu wiadomemu <sup>5</sup>drzewu morwowemu<sup>2660 Df</sup> temu właśnie<sup>D:</sup> <sup>6</sup>Poddaj się wykorzenieniu<sup>891 ao it ps</sup> i poddaj się zasadzeniu<sup>ao it ps</sup> w tym wiadomym morzu<sup>Df,</sup> i będąc pod dało posłuch<sup>2861 ao id ac</sup> by<sup>154</sup> wam.

**17,7** Kto zaś z was niewolnika<sup>A</sup> mający<sup>N pt pr ac</sup> orzącego<sup>A pt pr</sup> albo pasącego, który<sup>N m</sup> wszedłszemu<sup>846 D pt ao ac</sup> z pola powie szczegółowo<sup>841 ft id</sup> mu: Prosto z tego – natychmiast<sup>1170</sup> <sup>7</sup>minąwszy<sup>2180 N pt ao ac</sup> obowiązki padnij wstecz do źródła ku

1 Gr. *lysi-teleo*, N.t. 1x, złożone z *lyo* ‘rozwiązywać’ i *telos* ‘pełne urzeczywistnienie, dokonanie’. Częstka *-lysi* oznacza coś ‘rozwiązanego, uwolnionego, luźnego’, więc do swobodnej dyspozycji. Zwykła „korzyść” to inne słowa.

2 Gr. spójnik *e* ‘lub, albo’; tu po wyrażeniu z sensem stopnia wyższego jako s. porównawczy: ‘niż’ {7} +Lc 9,13 15,7.

3 Gr. *skandal-idzo* ‘powodować wpadnięcie w pułapkę’ {7}, od *skandalon* ‘łapka, pułapka z *zapadnią*’ {6} {7} +Lc 15,7. Przekłady przemilczają bezwzględność *skandalon*, parafrazując „być powodem grzechu”, „zgorszyć”.

4 Gr. *pistis* ‘to co powoduje przekonanie, zaufanie, uwierzenie’, ‘przekonujące uwierzytelnienie, przeświadczenie’ od *peitho* ‘przekonywać, przeświadczać’.

5 Gr. *sykaminos*, tu rodzaju żeńskiego; w LXX to ‘sykomora, dzikie drzewo figowe’.

6 Gr. *ek-ridzoo* ‘wrywać z korzeniami’. By dać ziemię ziarnu gorczycy?

7 Gr. *par-erchomai*. P. przyp. do Lc 12,37. Przekłady dają „chodź, „pójdź” nie tłumacząc przyimka *para* ‘obok-przeciw’, co razem daje ‘przechodzić bokiem, omijać’, też ‘pomijać, zaniedbywać’ {7}.

pożywieniu <sup>198</sup> ao it ac? **17,8** Ale <sup>1</sup>czyż *obiektywnie* nie <sup>2096</sup> powie szczegółowo <sup>841</sup> ft id mu: Przygotuj <sup>ao</sup> co <sup>2803</sup> As n spożyłbym jako główny posiłek <sup>633</sup> ao sb ac i opasawszy się wokół <sup>N pt ao md</sup> usługuj <sup>pr</sup> mi aż zjadłbym <sup>1143</sup> ao sb ac i wypiłbym <sup>2274</sup> ao sb ac, i potem-za te właśnie *czynności* <sup>Ap n</sup> będziesz jadł <sup>1143</sup> ft id md-dp i będziesz pił <sup>2274</sup> ty? **17,9** <sup>2</sup>Czy *subiektywnie* (nie) <sup>1847</sup> ma <sup>1202</sup> pr *jakaś* <sup>3</sup>wdzięczność <sup>2984</sup> A f temu niewolnikowi, że uczynił <sup>ao</sup> te rozporządzone <sup>718</sup> Ap n pt ao ps? **17,10** W ten właśnie sposób i wy, gdyby uczynilibyście <sup>2314</sup> ao sb wszystkie <sup>Ap n</sup> te rozporządzone <sup>pt ao ps</sup> wam, powiadajcie <sup>pr it</sup> że: Niewolnicy <sup>N</sup> beużyteczni <sup>453</sup> jesteśmy <sup>834</sup> pr, które <sup>2061</sup> As n byliśmy dłużni <sup>2100</sup> ipf ac uczynić <sup>2314</sup> ao, *trwale* uczyniliśmy <sup>2314</sup> pf.

**17,11** I stało się <sup>584</sup> ao md-dp w tym <sup>1966</sup> Ds n *które uczyniło go skłonny* wyprawiać się <sup>pr if md-ps-dp, Aci</sup> do Ierusalem, i on przechodził na wskroś <sup>738</sup> ipf md-ps-dp <sup>4</sup>przez środek <sup>1827</sup> A n Samarei <sup>G f</sup> i Galilai <sup>G f</sup>. **17,12** I w *następstwie* wchodzącego <sup>G pt pr md-ps-dp, Gab</sup> jego <sup>G</sup> do jakiejś <sup>2802</sup> otwartej wiejskiej osady <sup>A f</sup> odeszli do spotkania <sup>273</sup> ao ac dziesięciu trędowaci <sup>Np</sup> <sup>5</sup>mężowie <sup>Np</sup>, którzy stawili się <sup>1372</sup> ao ac w dalekości, **17,13** i oni unieśli <sup>70</sup> ao ac głos powiadając: Jezusie <sup>6</sup>stojący na nadzorczo <sup>1104</sup>, obdarz litością <sup>915</sup> ao nas <sup>A</sup>. **17,14** I ujrawszy rzekł im: Wyprawiwszy się <sup>N pt ao ps-dp</sup> <sup>7</sup>pokażcie nadto <sup>1074</sup> ao siebie samych <sup>799</sup> Ap wiadomym kapłanom. I stało się w tym <sup>1966</sup> D n *które skłonnymi* prowadzić się wstecz-pod *tym* zwierzchnictwem <sup>2860</sup> pr if ac, Aci *czyniło* ich <sup>A</sup>, zostali z góry oczyszczeni <sup>1401</sup> ao ps. **17,15** Jeden zaś z nich, ujrawszy <sup>pt ao</sup> że został uleczoney <sup>1328</sup> ao ps, <sup>8</sup>zawrócił wstecz-pod <sup>2889</sup> ao wspólnie z głosem <sup>G</sup> wielkim <sup>G</sup> sławiąc tego boga, **17,16** i padł <sup>2276</sup> ao aktywnie na doistotne oblicze obok-przeciw-pomijając nogi <sup>2354</sup> Ap jego ławowdzięczny będąc <sup>1191</sup> N pt pr ac jemu; i on był mieszkańcem Samarei. **17,17** Odróżniwszy się zaś Jezus rzekł: Czyż nie dziesięciu zostali oczyszczeni <sup>1401</sup> 3p ao ps? Zaś dziesięciu gdzie? **17,18** Nie zostali

1 Gr. *ouchi*, inne pytanie niż *me* w 17,9, które zaprzeczało faktom.

2 Grecką partykułę pytajną *me* tłumaczy się standardowo przez “czy?” jako kwestionującą, jak w Mt 7,9 Mc 2,19.

Jednak przy interpretacji zdania jako twierdzącego, możliwe jest tu tłumaczenie “czy nie?” jak w Lc 11,35.

3 Gr. *charis* ‘wdzięczność, wdzięk’, subiektywnie: „łaska, przychylność, życzliwość, stronniczość, rozkosz”

4 Wyrażenie *dia meson* nieobecne w S.t.; w N.t. znaczy zwykle ‘z powodu, ze względu na’, rzadko zaś jest używane w znaczeniu przestrzennym ‘przez’, gdyż takie znaczenie zawiera samo *dia*. Por. {317}. Według niektórych autorów ewangeliczny opis drogi pozwala sądzić, że “Łukasz nie miał podstawowych wiadomości z geografii tego kraju” {146}s.275. Autor ten przyznaje, że “cała koncepcja podróży jest fikcją literacką Łukasza”. O fikcyjnej topografii Biblii liczne publikacje; ostatnio o rzekomej świątyni Solomona w Jerozolimie.

5 Tu dziesiątka skojarzona z mężczyzną.

6 Gr. *epi-states*, podano tu znaczenie etymologiczne. Występuje tylko u Lc. Słowo miało wiele znaczeń przywódczych i opiekuńczych, szczególnie ‘dozorujący świątynią’ - w N.t. tylko o Jezusie, w LXX najczęściej nad-zorca faraona. Ale nigdzie „nauczyciel-mistrz” - co *kathetes* Mt 23,10 i wariantowo w 23,8 jako synonim ‘nauczyciela’ *didaskalos* i rabina.

7 Zgodnie z nakazem Lv 13 gdy trąd ustępował chory miał obowiązek pokazać się kapłanowi dla potwierdzenia

8 Gr. *hypo-strefo*. Przekłady tłumaczą tylko część słowa: „wrócił”.

znalezieni<sup>1185 ao ps</sup> zawróciwiś wstecz-pod<sup>2889 N pt ao ac</sup> *aby* dać<sup>734 ao</sup> sławę temu bogu, jeżeli nie ten<sup>1</sup> innego rodu<sup>121</sup> ten właśnie? **17,19** I rzekł mu: Stawiwszy się w górę<sup>233 N pt ao ac</sup> wyprawiaj się<sup>pr</sup>; to<sup>2</sup> przekonujące uwierzytelnienie<sup>2279 N</sup> twoje *trwale* ocaliło<sup>2742 pf</sup> cię.

**17,20** Nadto wezwany do wyrażenia się<sup>N pt ao ps</sup> zaś pod przewodnictwem farisaiosów<sup>Gp</sup>, kiedy przychodzi<sup>pr</sup> wiadoma<sup>3</sup> królewska władza<sup>f</sup> wiadomego boga, odróżnił się im i rzekł: Nie przychodzi królewska władza wiadomego boga wspólnie z<sup>4</sup> pilnowaniem z boku<sup>2173 G</sup>, **17,21** ani nie powiedzą szczegółowo<sup>841 ft</sup>: Oto bezpośrednio tutaj, albo: Tam; oto bowiem królewska władza tego boga<sup>5</sup> we wnętrzu<sup>997</sup> was<sup>G</sup> *jakościowo* jest. **17,22** Rzekł zaś istotnie do uczniów: Przyjdą<sup>1139 ft</sup> dni gdy będziecie pożąдали<sup>ft</sup> <sup>6</sup> jeden<sup>843 Af</sup> z wiadomych dni<sup>Gf</sup> wiadomego syna<sup>G</sup> wiadomego człowieka<sup>G</sup> ujrzeć<sup>2041 ao</sup>, i nie ujrzycie<sup>2041 ft</sup>. **17,23** I będą mówili szczegółowo<sup>841 ft</sup> wam: Oto tam; Oto bezpośrednio tutaj. *Żeby* nie odeszlibyście<sup>283 ao sb</sup> ani ścignęlibyście prawnie<sup>764 ao sb</sup>. **17,24** Tak jak to właśnie bowiem wiadomy<sup>7</sup> błysk<sup>404 f</sup> błyskający<sup>N pt pr ac</sup> z tej wiadomej<sup>Gf</sup> sfery podporządkowanej<sup>pod</sup><sup>2872</sup> to wiadome niebo<sup>Am</sup> do sfery funkcji<sup>842</sup> tej wiadomej<sup>Af</sup> podporządkowanej<sup>pod</sup><sup>2872</sup> <sup>8</sup> *jakieś niewiadome* niebo<sup>Am</sup> jaśnieje<sup>1686</sup>, w ten właśnie sposób będzie<sup>ft</sup> ten syn tego człowieka [w tym dniu jego]. **17,25** Wpierw zaś obowiązuje<sup>659 3s pr</sup> *uczynić* go<sup>A</sup> *przez* wieloliczne<sup>adv</sup> *mogącym* ucierpieć<sup>2195 ao, Aci</sup> i zostać odrzuconym po zbadaniu przyjęcia<sup>300 ao ps</sup> od rodu<sup>565 Gf</sup> tego właśnie<sup>2094 G</sup>. **17,26** I z góry tak jak stało się

1 Gr. *allo-genes* ‘innego rodu, innego ludu’, w N.t. tu 1x o Samarytaninie. Koresponduje z *ksenos* ‘obcy, cudzoziemski’ o Jezusie Mt 25,35-44 i może Mt 27,7 („na cmentarz dla cudzoziemców”) oraz z *par-oikos* ‘mieszkający obok, cudzoziemiec’ w Ac 7,29 o Mojżeszu (Jezus jego typem) i w Ac 7,6 o potomkach Abrahama. Jezus preferuje obcych jakby sam był lepiej wychowany poza ojczyznę. Istnieje n.p. legenda o pochodzeniu Jezusa z kolonii Żydów w Kornwalii (półwysep w W. Brytanii) {188} s.318. Przekłady: „cudzoziemiec”

2 Jest to ‘uwierzytelnienie’ *pistis* od poganina, który uznawał boga Jahweh, ale jako jednego z wielu bogów {317}.

3 ‘Królewska władza’ gr. *basileia* boga zakłada istnienie tronu, a na nim osadza męża mającego ducha bożego, jak Jezusa chrystusa Mt 12,28. Jest ona przejawem ducha św. Rm 14,17 (-tron?). W 17,22 wydaje się ona “jednym dni syna człowieka”, czyli może jedną syntezą, wyciągiem, streszczeniem, duchowym odwzorowaniem z wielu doświadczeń i działań syna człowieka, jak Noego wbrew zabiegom ludzkim skupionym na swej rodzinie i swym gatunku, przekazywaniem życia (małżeństwa) oraz wbrew materializmowi żony Lota. „Jedność” ta ujawni się w czasie paruzji, +Lc 9,36. Pk70.

4 Gr. *para-teresis* ‘pilnowanie, śledzenie, obserwacja’ zwł. ciał niebieskich {6}. Czy zatem ‘królewska władza’ boga sprzeczna jest z uważnym, obserwującym człowiekiem, czyli człowiekiem w swojej głównej roli, zadanej mu w Ge 1,26nn 2,15? Znowu chrześcijańska alternatywa: pełny człowiek, albo trójkowy chrześcijański bóg (więc bóg nieczłowieczy – zatem hybrydowy lub zwierzęcy). Przekłady parafrazy: „dostrzegalnie”.

5 Gr. *entos* ‘wewnątrz’, w N.t. 1x. „Wewnątrz was” może oznaczać „w każdym z was” jako rzeczywistość wewnętrzną w osobie ludzkiej, lub „w waszej grupie”. . W ten sposób określane jest współczesny matrix - jako prymitywnie (zwierzęco) pojmowany, fikcyjny obrazek prawdziwego życia, szerzący się po świecie człowieka.

6 „Jeden z dni syna człowieka” może być odpowiedzią na poprzedni wiersz i oznaczać <wyciąg, odwzorowanie z boskich dziejów syna człowieczego>. Nie będzie nim królestwo boga – miłość i bóg ojciec miłości i poślubiania.

7 Gr. *astrape* ‘błysk, błyskawica’. W Lc 10,18 tak jak błyskawica (jej ogień) jest upadek szatana; w 11,36 błyskawica wychodzi z kaganka (Księżycy); w Ap 4,5 z tronu.

8 To drugie „niebo” nie ma zaimka określonego (rodzajnika) *ho*, więc jakieś inne nieokreślone niebo. Przekłady łącznie z {1} tego nie uwzględniają i parafrazy, komentarze tym się nie zajmują.



w dniach Noego, w ten właśnie sposób będzie i w dniach tego syna tego człowieka: **17,27** jedli<sup>1143 ipf</sup>, pili<sup>2274 ipf</sup>, poślubiali<sup>552 ipf</sup>, były wystawiane do poślubienia<sup>553 ipf ps</sup>, aż do szczytu czasu<sup>454</sup> którego<sup>2061 G f</sup> dnia<sup>G f</sup> wszedł Noe do skrzyni<sup>1558 A</sup>, i przyszło<sup>1139 3s</sup> <sup>ao</sup> z góry opłukanie *kołyszącym ruchem*<sup>1474</sup> i odłączyło przez zatracenie<sup>320 ao</sup> wszystkich<sup>2193</sup> Ap. **17,28** Podobnie z góry tak jak stało się w dniach<sup>2</sup> Lota: jedli, pili, kupowali, sprzedawali, sadzili<sup>2965 ipf</sup>, budowali *jako dom*<sup>1989 ipf</sup>; **17,29** którym<sup>2061 Ds f</sup> zaś dniem<sup>D f</sup> wyszedł Lot od Sodom<sup>Gp</sup>, kropnął jako deszcz<sup>536 3s ao ac</sup> *niewiadomy ogień*<sup>N,A n</sup> i *niewiadomą* siarkę<sup>N,A n</sup> od *niewiadomego* nieba i odłączył przez zatracenie<sup>ao</sup> wszystkich<sup>Ap</sup>. **17,30** W dół w te same<sup>430 Ap n</sup> będzie<sup>ft</sup> którym<sup>2061 Ds f</sup> dniem<sup>D f</sup> ten syn tego człowieka<sup>3</sup> jest odsłonięty<sup>305 pr id ps</sup>. **17,31** W owym dniu<sup>f</sup>, który<sup>2061 m</sup> będzie na budynku<sup>G</sup> i sprzęty materialnego urządzenia<sup>2563 Np n</sup> jego w domostwie, nie niech zstąpi na dół<sup>ao</sup> *aby unieść*<sup>70 ao</sup> one<sup>430 Ap n</sup>, i ten w polu podobnie nie niech obróci na powrót<sup>ao it ac</sup> do tych *rzeczy i spraw*<sup>Ap n</sup> skierowanych do tyłu<sup>2033</sup>. **17,32** Przypominajcie sobie<sup>pr ac</sup> *dzieje* żony<sup>G</sup> Lota. **17,33** Który jeżeliby poszukałby *sposobu*<sup>ao sb ac</sup> tę wiadomą duszę<sup>3038 A</sup> swoją czynieniem dokoła wydobyć dla siebie<sup>2244 ao md</sup>, odłączy przez zatracenie<sup>ft ac</sup> ją; który zaś by odłączyłby przez zatracenie<sup>ao sb ac</sup>, <sup>4</sup>urodzi jako żywą istotę<sup>1226 ft id</sup> ją. **17,34** Powiadam wam, tą właśnie nocą<sup>D</sup> będą<sup>834 ft md-dp</sup> <sup>5</sup>dwaj na łożu<sup>G f</sup> jednym<sup>843 G</sup>; ten jeden będzie zabrany z sobą<sup>2164 ft ps</sup>, i ten odmienny<sup>1154</sup> będzie puszczonego od siebie<sup>439 ft ps</sup>. **17,35** Będą dwie mielące<sup>pt pr ac</sup> aktywnie na to samo *urządzenie*<sup>430 As n</sup>; ta jedna będzie zabrana z sobą, ta zaś odmienna będzie puszczonego od siebie. **17,36 17,37** I odróżniwszy się *dla odpowiedzi*<sup>311 Np pt ao ps-dp</sup> powiadają mu: <sup>7</sup>Gdzie<sup>2353</sup>, utwierdzający panie? Ten zaś rzekł

1Gr. *kata-klysmos* znaczy 'odgórnie pogrążanie, zasypanie, zalewanie'. Podaję znaczenie etymologiczne, gdyż zapowiedziana klęska będzie z nieba. W LXX począwszy od Ge 6,17 i 7,6 odpowiada hebr. MBOL 'potop, zalew, powódź'.  
 2Lot i Noe są tu typami syna człowieka. Po cóż jednak syn człowieka miałby transformować się do królewskiej władzy? Może jest tu analogia do meksykańskiego węża Quetzalcoatl, który zamienił się w gwiazdę poranną - krzyż {77} (krzyż - znak syna człowieka w Mt 24,30?).  
 3Gr. *apokalypso*. W N.t. ma następujące konotacje: w Jo 12,38 'odsłonięty' zostało ramię pana; w 2Th 2,3-11 odsłonięty ma być człowiek nieprawości, nieprawdy, syn zatracenia, który będzie zniweczony blaskiem Jezusa, ma cechy kłamliwego proroka przychodzącego przez skutkowanie szatana; w Lc 2,32 'światło' *fos* jest do funkcji odsłonięcia narodów, światłem jest Jezus; w 1C 1,7 G 1,12 Ap 1,1 odsłonięty jest Jezus chrystus; w 2Th 1,7 Jezus osłonięty od nieba. Cała Apokalipsa Jana jest takim 'odsłonięciem' zmartwychwstałego upodobnionego syna człowieka.  
 4Gr. *zoo-goneo* 'rodzić żywe istoty', co właściwie należy do *fysis* 'natury, przyrody' jako siły dającej początek {6} i pochodzi od boga 1Tm 6,13 (nie jest tożsame z: *dzoo-poieo* 'uczynić żywym'), od *zoon* 'istota żywa, zwierzę, wizerunek' i *gi(g)nomai* 'stawać się'. {7} jakby świadomy niestosowności zamysłu Chrystusa daje dla tego miejsca „podtrzymywać przy życiu”. Przekłady ukrywają tę prywatną inicjatywę pomazanego Jezusa: „zachowa je”, „odzyska je”.  
 5Według kosmicznej zasady dichotomii, jak *dichadzo* Mt 10,35, *dicho-tomeo* Mt 24,51, *di-stadzo* Mt 14,31 28,17 oraz 'dialektyki' *dia-legomai*, *dia-logidzomai*, czy rozróżniania *dia-krino* Mt 21,21, *dia-fero* Mt 6,26.  
 6Wiersz 36 został dodany w późniejszych wiekach {137}.  
 7Gr. *pou* 'gdzie, w którym miejscu', i tak daje dla tego miejsca {7} (nie: 'dokąd' – co tylko u Jana). Pytanie uniwersalne lecz co najmniej trójznaczne, gdyż jednocześnie może dotyczyć <sup>1</sup>miejsca z którego się „zabiera, bierze” „jednen” organizm i „jedną” duszę, <sup>2</sup>miejsca do którego się je zabiera (byłby to orzeł) oraz <sup>3</sup>miejsca powrotnego przybycia dusz w organicznej postaci orłów (byłby to „pozostawiony” „odmienny” „organizm” i „odmienna” dusza). Sens 'organizmu' *soma* jest tu niejasny, i może on być <sup>2</sup>„odmiennym” pozostawionym na ziemi (niedokończonym samym projektem?) organizmu, lub <sup>1</sup>„jednym” organizmem ukończonym do zwłok „wziętym” przez orły. U Mt inaczej: 'pa-dlina' *ptoma*. Może też kluczem jest tu cząstka *epi* 'na dodatek' w *epi-syn-ago* 'zebrane do razem na dodatek' orły.

im: Tam gdzie <sup>2036</sup> wiadomy układ organizmu *cielesnego* <sup>2743</sup>, tam i wiadome orły będą zebrane do razem na dodatek <sup>1106 ft id ps</sup>.

**18,1** Powiadał zaś porównanie im istotnie do tego <sup>As n</sup> *które* obowiązywać <sup>659 pr if ac</sup> zawsze modlić się <sup>pr</sup> *czyni* ich <sup>A</sup> i nie <sup>1</sup>zaniedbywać się przez wchodzenie w zło <sup>814 pr if ac</sup>, **18,2** powiadając: <sup>2</sup>Rozstrzygacz <sup>1644</sup> jakiś <sup>2802</sup> był w jakimś <sup>2802</sup> mieście, w tego wiadomego <sup>A</sup> Boga <sup>A</sup> nie strachający się <sup>2938 N pt pr md-ps-dp</sup> i w *niewiadomego* człowieka <sup>A</sup> nie <sup>3</sup>obracający *szacownie* w swoje wnętrze <sup>998 N pt pr md-ps</sup>. **18,3** Wdowa zaś była w mieście owym i przychodziła <sup>ipf</sup> istotnie do niego powiadając: Wydziel wyrokiem cywilizacji <sup>862 ao</sup> mnie <sup>A</sup> od tego <sup>4</sup>przeciwnika w procesie sądowym <sup>249</sup> mego <sup>G</sup>. **18,4** I nie chciał <sup>1276 ipf</sup> aktywnie na *jakiś niewiadomy* naturalny okres czasu <sup>3018 A</sup>. Potem-za zaś te właśnie <sup>Ap n</sup> rzekł w sobie samym <sup>799 D</sup>: Jeżeli i w tego wiadomego boga <sup>A</sup> nie stracham się <sup>2938 pr</sup> ani w *niewiadomego* człowieka <sup>A</sup> nie obracam *szacownie* w swoje wnętrze <sup>998 pr</sup>, **18,5** przez w każdym razie to <sup>As n</sup> *które skłonną* dostarczać <sup>2181 pr if ac, Aci</sup> mi ciężki trudu <sup>As</sup> *czyni* wdowę <sup>A</sup> tę właśnie, wydzielę wyrokiem cywilizacji <sup>ft ac</sup> ją, aby nie do dokonania <sup>2778 A</sup> *obecnie* przychodząc <sup>N f pt pr md-ps-dp</sup> <sup>5</sup>uderzały pod wejrzenie <sup>2893 pr sb ac</sup> mnie <sup>A</sup>. **18,6**

1Gr. *en-kakeo* dosł. 'być, żyć, wchodzić w zło, niedbalstwo', stąd 'ustawać, upadać, zaniedbać się'; od *en* 'w' i *kakos* 'zły, podły, niedbały'. {6} „zaniedbywać”. Tym *kakos* byłby tu *krites* 'sędzia' *antidikos* 'przeciwnik' (-diabeł w 1Pt 5,8). Przekłady „nie ustawać”.

2Gr. *krites* czyli 'rozstrzygacz, rozróżniacz', i stąd 'sędzia'. Ten rozstrzygacz jest rozstrzygaczem 'niesprawiedliwości' *adikias* 18,6. Komentarze nie wazą się na bliższą identyfikację tego „cynicznego i egocentrycznego” sędziego. Ale skoro Jezus był synem marnotrawnym Lc 15,11-32 i twardym wobec ojca Jo 6,60, mógł być też „niesprawiedliwym” (por. jego wywrotowa działalność względem narodowych i światowych zasad cywilizacji). W N.t. sędzią jest syn człowieka, postać pogardzana przez mojżeszowców, więc i te negatywne cechy mogą do niego należeć. Przypomina się, że wśród wizerunków ukrzyżowanego jest wąż i diabeł {137} s.42, por. Jo 3,14 Lc 6,22 Ac 13,6.13. Ten sędzia „radikalnie różni się od Chrystusa sędziego” {317} s.253, którym jest pomazany i zmartwychwstały upodobniony syn człowieka z Ap 1,13 – też „przychodzący” i też *en tachei* Ap 1,1 22,6 (tu w Lc 18,8). Pytanie, czy jest nim ów syn człowieka z 18,8, jeszcze w stanie zwierzęco-hybrydowym, podległy bogu, czyli sam syn boży, który jeszcze nie stał się synem człowieczym. Może owym *krites* jest bóg ojciec Hb 12,33 Jc 4,12 (różny od Boga Stworzyciela, który przysłał syna człowieka). Zaskakujący jest lekceważący i buntowniczy stosunek do boga i do człowieka tego rozstrzygacza 18,2. Por. Jezusowe „nieprzyjaciel człowiek” z Mt 13,28. Zauważa się, że sędzia „robi to nie ze względu na sprawiedliwość, ale jedynie dlatego, aby uniknąć przykrej dla siebie sytuacji” {146}. W 16,8 wystąpił zarządca 'niesprawiedliwej' *adikos* mamony; też sprzeniewierzał się swojemu panu - człowiekowi i kradnąc gwałcił przykazania boże, i mimo tego miał on uznanie Jezusa: „I ja wam powiadam...” 16,9. Zwłaszcza, że i *krino* jest częstą czynnością Jezusa Jo 3,17 5,30 8,15.16.26 12,47.48, jak też *krisis* w Jo 8,16. Jest on więc *krites*.

3Gr. *en-trepo* +Mt 21,37 Mc 12,6 Lc 20,13. 'Zwracać kogoś w siebie' uszanować. Przekłady: „nie liczył się”.

4Gr. *anti-dikos*; epitet diabła w 1P 5,8.

5Gr. *hyp-opiadzo* 'uderzać pod oko' od *hyp-opion* 'część twarzy pod oczyma' – może jako organiczny topos tego sędziego, będącego właśnie pod Bogiem-okiem (czyli syna człowieka 18,8?). Oczami boga nieba w Egipcie było Słońce i Księżyc (por. „w czasie dnia i nocy” 18,7). Czy dla obrony, już człowieczej, wdowy bóg ojciec przesiądzie się z Syjonu na człowieka i spłodzi syna człowieka? *Hyp-opiadzo* znaczy 'podbić część twarzy pod wejrzeniem, pod oczyma'. Też: 'podbite oko'. Od *hypo* 'pod' i *ope, ops* 'twarz, oblicze, wejrzenie' od *orao* 'patrzeć, widzieć'. Przekłady dowolnie: „nie zdręczała”, „nie oczerniała”, tylko BiZ: „uderzyła w twarz”. Gdy dosłowny tekst: „przyprawiła o sińce pod oczyma” {1} budzi niebezpieczną odwagę?

Rzekł zaś utwierdzający pan: Usłyszcie <sup>ao it</sup> co ten rozstrzygacz zaprzeczenia reguł cywilizacji <sup>G</sup> powiada. **18,7** Ten wiadomy zaś <sup>1</sup>bóg czy żadną metodą nie uczyniłby <sup>ao sb ac</sup> wydzielenie wyrokiem cywilizacji <sup>A</sup> tych wiadomych <sup>G</sup> wybranych <sup>G</sup> swoich, tych wołających o pomoc <sup>519 G pt pr ac</sup> jemu <sup>D</sup> od dnia <sup>Gs</sup> i od nocy <sup>Gs</sup>? I czy (nie) w długą odległość żąda <sup>1761 pr id ac</sup> zgodnie zależnie na <sup>1063</sup> nich <sup>D</sup>? **18,8** Powiadam wam, że uczyni <sup>ft</sup> to wydzielenie wyrokiem cywilizacji <sup>A f</sup> ich <sup>G</sup> <sup>2</sup>w szybkości <sup>2764 D</sup>. *Lecz* ponad liczbę tego <sup>2298</sup> wiadomy syn wiadomego człowieka przyszedłszy <sup>pt ao</sup> czy zatem znajdzie <sup>1185 ft</sup> to wiadome *przekonujące* uwierzytelnienie <sup>2279 A</sup> na wierzchu ziemi?

**18,9** Rzekł zaś i istotnie do jakichś <sup>2802 A</sup> przekonanych <sup>2207 A pt pf ac</sup> zgodnie zależnie na sobie samych <sup>D</sup> że są przestrzegający reguł cywilizacji, i wyłączających jako w zupełności nikogo <sup>1027 Ap pt pr ac</sup> pozostałych <sup>Ap,</sup> porównanie to właśnie <sup>2094 A:</sup>

**18,10** Człowieki dwaj wstąpili na górę <sup>156 ao</sup> do świątyni pomodlić się <sup>ao if md-dp:</sup> ten jeden farisaios, i ten odmienny dzierżawca poboru z pełnych urzeczywistnień. **18,11** Farisaios *obecnie* stawiony <sup>1372 N pt ao ps</sup> istotnie do <sup>3</sup>siebie samego <sup>799 A</sup> *W* te właśnie <sup>Ap n</sup> modlił się <sup>2402 ipf md-ps-dp:</sup> *Ty* wiadomy bóg <sup>N,</sup> ławowdzięczny jestem <sup>1191 pr ac</sup> tobie że nie jestem tak jak to właśnie ci pozostali z tych <sup>G:</sup> <sup>G:</sup> zagrabiający <sup>375 Np,</sup> zaprzeczający regułom cywilizacji, cudzołóży, albo i tak jak ten właśnie dzierżawca poboru. **18,12** <sup>4</sup>Poszczę dwa razy *w ciągu* sabatu <sup>Gs,</sup> oddaję w dziesięcinie <sup>295 pr</sup> wszystkie *rzeczy* <sup>Ap n</sup> te które <sup>2064 Ap n</sup> nabywam na własność <sup>1650 pr.</sup> **18,13** Ten zaś dzierżawca poboru *w z miejsca* o długiej odległości <sup>1760</sup> *od przeszłości* *nieprzerwanie* aktywnie stojący <sup>1372 N pt pf ac</sup> nie chciał <sup>1276 ipf</sup> ani *oczy* <sup>Ap</sup> unieść na *to jako naddatek* <sup>1039 ao</sup> do nieba <sup>A,</sup> ale <sup>5</sup>bił <sup>2844 ipf</sup> klatkę piersiową <sup>2624</sup>

1 Tym sędzią jest bóg.

2 Gr. *en tachei* „stoi w sprzeczności” z <jest cierpliwy, w długą odległość żąda> gr. *makrothymeis* {317}.

3 Gr. *heautou* ‘samego siebie’. +14,11. Zatem modlił się do boga w samym sobie, czyli do boga człowieka. Zrozumiałe, że modlił się od najlepszych człowieczych wartości, pomijając zepsutych człeków; przecież bóg nawet zwierząt nieczystych nie przyjmował. Od siebie samego znaczy też: bez wpływu obcego ducha, także „świętego” i bez boga ojca. Nie wiem, co tej dziękczynnej, nieroszczeniowej, modlitwie faryzeusza można zarzucić. Takie były modlitwy biblijne i pozabiblijne {137}. Przykładowo B. Prus w “Faraonie” dziękczynną modlitwę dziecka uważał za najbardziej skuteczną. Nie ma też podstaw do twierdzenia, że faryzeusz “wywyższał sam siebie”, gdyż tylko dziękuje bogu, potwierdza sukces boga w sobie, a jego modlitwa nie jest natrętna. Przecież bynajmniej nie mówił, że jest doskonały. Może jej brak polegał na tym, że jego prawość jest otrzymana, „jest darem samego boga”, a nie przepracowana w szerszym środowisku ludzkim. Że z samego siebie uważał się za doskonałego, skończonego i samowystarczającego, a obok istniał świat grzeszników. A niebo i bóg chcą się doskonalić w pełni, potrzebują każdej integracji na dole i korekty na górze. Modlitwa zaś celnika niewiele się różni od roszczeniowej modlitwy Jezusa dla cudu w Jo 11,41-42, modlitwa Jezusa jest tam nawet bardziej chępliwą. Jezus zalecał natręctwo w stosunku do boga Lc 11,5-13.

4 Post i dziesięcina były nakazane przez Prawo.

5 Bicie klatki piersiowej jako siedziby człowieczego powietrza lub jako siedziby serca - „siedliska złych myśli, uczuć i pragnień” Mc 7,21nn.

swoją (własną- "B") powiadając: Ty wiadomy bóg N, <sup>1</sup>daj się ubłagać <sup>1354</sup>ao ps mi, uchybiającemu celu D. **18,14** Powiadam wam, zstąpił na dół <sup>1455</sup>ao ten właśnie usprawiedliwiony <sup>746</sup>N pt pf ps do domu A swego <sup>2</sup>obok-przeciw-pomijając <sup>2139</sup>owego A; że <sup>3</sup>wszystek wywyższający <sup>2905</sup>N pt pr ac <sup>4</sup>siebie samego <sup>799</sup>A będzie poniżony ft ps, zaś <sup>5</sup>poniżający N pt pr siebie samego będzie wywyższony <sup>2905</sup>ft ps.

**18,15** Przynosili do istoty <sup>2425</sup>ipf zaś jemu i niemowlątka <sup>535</sup>A n aby ich Gp do-  
tknięciem przyczepiałby sobie zarzewie <sup>347</sup>pr sb md; ujrawszy zaś uczniowie nadawa-  
li naganne oszacowanie <sup>1112</sup>ipf ac im. **18,16** Zaś Jezus wezwał istotnie do siebie <sup>2406</sup>ao  
md-dp one <sup>Ap n</sup>, powiadając: Puście od siebie <sup>439</sup>ao te dzieci <sup>2118</sup>A aby mogły przy-  
chodzić <sup>1139</sup>pr istotnie do mnie i nie przeszkadzajcie <sup>pr ac</sup> one <sup>Ap n</sup>, bowiem <sup>5</sup>ta-  
kich to <sup>2806</sup>Gp n *jakościowo* jest <sup>834</sup>pr ta królewska władza tego boga. **18,17** Zaiste  
powiadam wam, który by nie przyjąłby <sup>658</sup>ao sb tę królewską władzę tego boga  
tak jak dziecko <sup>2118</sup>N,A, <sup>6</sup>żadną metodą nie wszedłby <sup>ao sb</sup> do niej.

1 Gr. *hilaskomai* 'być łaskawym, przychylnym, ubłaganym, życzliwym, pojednanym' - jako wynik łaskawości i miłości boga, a nie z pobożności modlącego. Zwraca uwagę, że przy tym grzesznik **nie obiecuje nawrócenia się** i poprawy, ale „prosi boga by **pomimo** jego grzechów okazał mu swą łaskawość i życzliwość” {137} +Lc 19,8. Ten bóg więc tylko 'zasłania' *epi-kalypto* grzechy Rm 4,7; 'puszcza od siebie jako zwrot' *af-iem* Mc 2,7 (czym je zatwierdza, ubóstwia); nie 'zalicza, nie poczytuje' *logidzomai* za grzech Rm 4,8. Czy więc bóg grzeszników? Co gorsza, może oczekujący nowych sposobów kontynuowania grzechu. Przeciwną koncepcję głosił Jan Chrzciciel, też według świadectwa J.Flawiusza w „Żydowskich starożytnościach” s.846, wymagającą wcześniejszego oczyszczenia dogłębnie sprawiedliwym postępowaniem +{318}.

2 Gr. *para* w zn. przeciwstawiającym i wykluczającym. Jeżeli faryzeusz działał zstępująco, to grzesznik wstępująco.

3 Takie kryterium nie ma obiektywnej moralnej sankcji, jest nader uogólnione i ryzykowne. Pomazany nieludzką hybrydą Jezus proponuje tu zbyt automatyzm wnioskowania, oparty na pozorach, typowo niebiański i cyfrowy, generujący pole do sztuczności, obłudy i nadużyć, m.in. dopuszczający celowe samoponiżanie grzesznika, jak w Lc 14,11. Znowu chrześcijański bóg ojciec nie w człowieku, lecz po przeciwnej stronie. Czy ten bóg ojciec zapomniał ludzkiego rozumu, stał się hybrydowy i zwierzęcy, zniewolony przez zbuntowane UFOanioły? Przypomina się retoryczne pytanie Pawła: „Czy chrystus [tego boga] jest sługą grzechu?” G 2,17.

4 Gr. *heautou* 'siebie samego', od *hos* 'ten, on' i *autos* 'on, sam'.

5 Jezus nie tylko „przewraca do góry nogami powszechnie przyjmowaną hierarchię wartości i wskazuje, że królestwo boże jest otwarte na grzeszników, osoby spoza marginesu społecznego; dodaje, że do ich grona należą także dzieci” choć są one prostackie, dzikie, głupie, bezkrytyczne, a „bywają kapryśne, egoistyczne i mściwe” {137}.

6 Jezus gloryfikuje infantylnizm i **dzieciństwo**, bliskie animalizmowi. Animalizm też u niego występuje, gdy daje na wzór ptaki, owce, węże, gdy mówi o zachowaniu duszy – nie ducha. Czy zatem człowiek doświadczony, dojrzały, duchowy, mądry, rozsądny, cywilizowany, zasadniczy, dopełniony sprawiedliwymi uczynkami w ludziach i świecie, ubogacony przyrodą, nie ma szans wejść do Jezusowego królestwa? Liczne szokujące wypowiedzi Jezusa muszą powodować wrażenie, że jest to ewangelia boga który stał się **wrogiem ludzkości**, więc chyba boga zezwierzęconego, zniewolonego przez UFOhybrydy, osiedlone na odstepczym „wolnym” Syjonie. Jezusowi nie chodzi o dobro pełnego człowieka, ani świata, ani ludzkości, ani cywilizacji, ani nawet szlachetniejszej części swojego narodu czy ludzkości; nawet nie o dobro swojego boga (zaleca wobec niego 'surowość, okrucieństwo' *skleros* Jo 6,60, 'zuchwalstwo, namiętność i bezczelność' *anaideia* Lc 11,5-13 18,7), lecz tylko o dobro wąskiej grupy skupionych wokół niego nieudaczników, grzeszników i pochlebców, jakby agentów UFOaniołów – bazy swego kościoła. Dzieli ludzi nie według kryteriów moralnych, lecz na swoich i "tych na zewnątrz". W nauczaniu zachęca do postaw i metod niesprawiedliwych, wręcz nikczemnych. Ewangelie są więc doskonałą podbudową dla negatywnej selekcji ludzkości – jakiej zresztą wciąż na nowo doświadczamy pod rządami chrześcijańskich czy syjonistycznych "elit", nie wiedząc skąd to przychodzi, jakim cudem się nas trzyma i gdzie w nas znajduje umocowanie.

**18,18** I nadto wezwał do uwyrażnienia się <sup>1060 ao ac</sup> jakiś <sup>go</sup> naczelny z racji swej prapoczątkowości <sup>390</sup> powiadając: Nauczycielu dobry <sup>11</sup>, co uczyniwszy <sup>N pt ao</sup> *jakiś* życie biologiczne <sup>1223</sup> eonowe <sup>82</sup> odziedziczyć przez losowy odłam <sup>1575 ft</sup>? **18,19** Rzekł zaś mu Jezus: (Po) co <sup>2803 As n, adv</sup> mnie <sup>A</sup> powiadasz *jako* dobrego <sup>A</sup>? Żaden <sup>1</sup>dobry, <sup>2</sup>jeżeli nie <sup>3</sup>jeden <sup>843</sup> *niewiadomy* bóg. **18,20** Te wiadome <sup>4</sup>wkazówki <sup>996</sup> <sup>5</sup>od przeszłości znasz <sup>pf</sup>. *Żeby* nie uwiódłbyś do cudzołóstwa <sup>ao sb ac</sup>, *żeby* nie zamordowałbyś *krwawo* <sup>2943 ao sb</sup>, *żeby* nie ukradłbyś <sup>ao sb</sup>, *żeby* nie zaświadczyłbyś kłamliwie <sup>ao sb</sup>, szacuj <sup>pr</sup> wiadomego ojca twego i wiadomą matkę. **18,21** Ten zaś rzekł: Te właśnie <sup>Ap n</sup> wszystkie zabezpieczyłem strażą <sup>2961 ao ac</sup> z młodości <sup>1920 G</sup>. **18,22** Usłyszawszy zaś Jezus rzekł mu: Jeszcze jedno <sup>843 N n</sup> tobie brakuje: wszystkie *rzeczy* <sup>Ap n</sup> te które <sup>2064 Ap n</sup> masz sprzedaj <sup>ao it</sup> i rozdaj <sup>675 ao</sup> żebrzącym, i będziesz miał <sup>1202 ft</sup> skarbiec w *niewiadomych* niebiosach, i tu teraz <sup>654</sup> wdrażaj się <sup>pr it ac</sup> mi. **18,23** Ten zaś usłyszawszy te właśnie *słowa* <sup>Ap n</sup> ze wszystkich stron doznający przykrości <sup>2239 N</sup> stał się <sup>584 ao ps-dp</sup>; był bowiem majątny <sup>6</sup>nadmiernie <sup>2736</sup>.

**18,24** Ujrzawszy zaś go Jezus rzekł: Jakże trudno nawiązując stosunek <sup>788</sup> ci te <sup>7</sup>środki potrzebne do użytku <sup>3012</sup> mający do tej królewskiej władzy <sup>A f</sup> tego boga <sup>G</sup> dostają się <sup>847 pr md-ps-dp</sup>. **18,25** Łatwiej wcinające się <sup>1178 N n comp</sup> bowiem jest *uczynić* wielbłąda <sup>A</sup> przez-z <sup>8</sup>dziury <sup>2824 G</sup> <sup>9</sup>z daleka *ciskanej* igły <sup>497 G</sup> *mogącym* wejść <sup>846 ao, Aci</sup> niż *uczynić* majątnego <sup>A</sup> do królewskiej władzy tego boga *mogącym* wejść <sup>ao, Aci</sup>. **18,26** Rzekli zaś ci którzy usłyszeli <sup>N pt ao</sup>: I kto może zostać ocalony <sup>2742 ao ps</sup>? **18,27** Ten zaś rzekł: Te *sprawy* <sup>Np n</sup> niemożne <sup>54</sup> u-przy <sup>2139</sup>

1 W zdaniu brakuje czasownika *jest*; może gdyż występuje w nim *bóg* (+18,27), istota jestestwa. Jezus uważa, że „nazywanie człowieka dobrym jest czymś niestosownym” – może z Ps 13,3 obrazującego stan moralny Izraela.  
2 Gr. *ei me* znaczy dosł. ‘jeżeli nie’; może znaczyć też: ‘chyba że, chyba z wyjątkiem’, ale w sensie warunkowym (*ei*). Dla bezwarunkowego stwierdzenia “tylko”, w sensie ograniczenia lub wyodrębnienia, używano *alla, monon*.  
3 Gr. *heis* ‘jeden’, nie równoznaczne *monos* ‘jedyńy’ Lc 4,8 5,21 Mt 4,10 24,36 Jo 5,44 17,3.  
4 Jezus wymienia zaledwie pięć (od piątego do dziewiątego) z przykazań Mojżesza. W kazaniu na górze ograniczył się do trzech (5, 6, 8) Mt 5,21-48. „Jego odpowiedź zdecydowanie różni się od tej z Lc 10,25, w której na pierwszy miejscu postawił miłość boga, a dopiero na drugim miejscu miłość bliźniego” {317}. Por. przyp do Mt 19,19.  
5 P. przyp. do Mc 10,19.  
6 Gr. *sfodra* ‘nadmiernie, nader, przesadnie, gwałtownie’ przysł. od *sfodros* ‘nadmierny, gwałtowny’.  
7 Gr. *chrema* ‘rzeczy, środki potrzebne do użytku’ od *chraomai, chreo* ‘używać, potrzebować’. Przekłady: „dostatki”, „majątności”  
8 Gr. *trema* ‘dziura, przewiercenie, otwór’ {6}, od *titrao* ‘przebijać, przedziurawić (otwór)’ {4}. W paralelnym Mt 19,24 jest to *trypema* ‘dziura wywiercona l. przebita’, od *trypao* też o spółkowaniu, a *trypanon* to ‘trepan, wiertnik, w sensie obscenicznym, o fallicznym bogu Panie {6}. Podobnie odpowiednik w Mc 10,25 ma gr. *trymalia* ‘dziura, szpara’, w sensie obscenicznym {6}. Ten sens wszędzie potwierdzony „wcinaniem się”. Tu odniesione do ‘igły’ *belone* a w Mt 19,24 Mc 10,25 *rhafis* – wszystko r.ż. Przekłady: „ucho” igielne. Tylko {1} oddaje: „otwór”.  
9 Znaczenie uwzględniające wyraźnie słyszalną etymologię od *ballo* ‘rzucić, ciskać’. *Belone* to żeński odpowiednik *belos* ‘wszystko ciskane, w ręce l. z daleka’. *Belone* była też nazwą igły chirurgicznej {137}. W paralelnym Mt 19,24 jest to *rhafis*.

<sup>1</sup>*jakichkolwiek* człowiekach <sub>Dp</sub>, może <sub>Np n</sub> u-przy tym wiadomym <sup>2</sup>bogu <sub>D</sub> *jako jedna* jest <sub>3s pr</sub>. **18,28** Rzekł zaś Petros: Oto my puściwszy od siebie <sub>439 N pt ao</sub> te rzeczy <sub>Ap n</sub> swoje własne wdroyliśmy się <sub>92 ao</sub> tobie. **18,29** Ten zaś rzekł im: Zaiste powiadam wam, że żaden *nie jest jakościowo*, który puścił od siebie <sub>439 ao id ac</sub> domostwo albo żonę albo braci albo rodziców albo dzieci z powodu tej królewskiej władzy <sub>G</sub> tego boga, **18,30** który żadną metodą nie <sup>3</sup>wziąłby <sub>1681 ao sb ac</sub> *niewiadome* <sup>4</sup>wielokrotnie pomnożone rzeczy <sub>2326 Ap n</sub> w wiadomym stosownym momencie <sub>1422</sub> tym właśnie <sub>2094</sub>, i w wiadomym eonie tym *obecnie* przychodzącym <sub>1139 D pt pr md-ps-dp</sub> *niewiadome* życie eonowe.

**18,31** Wziąwszy z sobą <sub>N pt ao ac</sub> zaś dwunastu, rzekł istotnie do nich: Oto wstępujemy wzwyż do sfery funkcji Ierusalem, i *jako jedno* będzie dokonane <sub>2777 3s ft ps</sub> wszystkie <sub>Np n</sub> te pismem odwzorowane <sub>602 Np n pt pf ps</sub> przez-z proroków <sub>G</sub> wiadomemu synowi wiadomego człowieka. **18,32** Będzie przekazany <sub>2150 ft ps</sub> bowiem wiadomym narodom z natury wzajemnie razem żyjącym <sub>824 D</sub> i <sup>5</sup>będzie wbawiony i wżartowany *jak przez chłopaków* <sub>946 ft ps</sub> i <sup>6</sup>będzie znieważony <sub>2849 ft ps</sub> i będzie wpluty <sub>955 ft ps</sub>, **18,33** i ubiczowawszy <sub>N pt ao</sub> odłączą przez zabicie <sub>ft ac</sub> go, i tym wiadomym dniem <sub>D</sub>, tym trzecim <sub>D</sub>, stawi się w górę <sub>233 ft md</sub>. **18,34** I oni żadne <sub>2080 As n</sub> z tych właśnie słów <sub>2094 Gp n</sub> *nie* puścili razem *ze swoim rozumowaniem* <sub>2713 ao ac</sub>, i było to spłynięte wysłowienie czynu <sub>2489</sub> to właśnie *od przeszłości* ukryte <sub>1648 N pt pf ps</sub> od nich <sub>G</sub>, i nie rozeznawali <sub>585 ipf</sub> te <sub>Ap n</sub> powiadane <sub>A pt pr ps</sub>.

1 Kolejny raz Jezus głosi antagonizm niebiańskiego boga ojca i ziemskiego człowieka. Uważa za przeszkodę do ocalenia posiadanie jakichkolwiek majątności w.24, nawet tych niezbędnych do życia w świecie, a nawet związek z jakimikolwiek ludźmi, także najbliższymi w.28-29 (sam jednak korzysta z majątków postronnych osób i z ich żywności). Nie ma tu mowy o tym, iż „człowiek sam z siebie nie może się zbawić”, lecz że dla majątnego w rzeczy nie jest to możliwe przy człowiekach – prawdopodobnie jako obserwatorach, kontrolerach i właścicielach używanych przez niego rzeczy, którzy w ten sposób kwalifikują go do człowieczeństwa. Głosi jako przeszkodę nawet własne człowieczeństwo Lc 14,26! Czym zatem trzeba stać się, aby zdobyć chrześcijańskie zbawienie? Niemowlęciem, bardziej podobnym do zwierzęcia? niebieskim ptakiem? nierządnym synem marnotrawnym, czy choćby cytowanym tu „wielbłądem”? Czy zatem można powiedzieć, że Zakon Mojżesza jest człowieczy – a chrystianizm zwierzęcy?

2 Kolejny przykład przeciwstawienia chrześcijańskiego boga człowiekowi i jego najbliższemu w.27-30. Nakaz opuszczenia żony, braci, rodziców czy dzieci rozbija rodzinę, która jest podstawową komórką narodu. Co wobec tego mogą znaczyć pojęcia „chrześcijańskie wartości”, „rodzina katolicka” albo „ruch chrześcijańsko-narodowy”, skoro chrystianizm neguje, zwalcza człowieczeństwo, narodowość i światowość?

3 Gr. *lambano*. Przekłady: „otrzymał” – co *dechomai* ‘przyjmować, otrzymywać’.

4 Gr. *polla-plasion* = *pollaplasios*, od *polus* ‘wieloliczny, wiele’ i *plasso*? ‘kształtować, tworzyć’ l. jako oznacznik krotności, mnożenia, postępu geometrycznego {7}. Przekłady: „daleko więcej”

5 Gr. *em-paidzo*; w LXX odpowiada hebr. *CChKo*; często w znaczeniu seksualnym, m.in. w Ge 39,14.17 o Józefie w stosunku do żony Potyfara, w Jd 19,25 20,5 o gwałceniu kobiety. P. przyp. do Mt 2,16 27,29.

6 Gr. *hybridzo* znaczy ‘znieważać, krzywdzić, znęcać się, zwł. o rozwiązłości zmysłowej’; o ‘lubieżności, rozpuszczeniu, gwałceniu’ {6}. Stąd też łac. *hibrida* oznaczająca ‘hybrydę, krzyżówkę zwierzęcą lub zwierzęco-ludzką’

**18,35** Stało się zaś w tym <sup>1966 D n</sup> *które skłonny* przybliżyć się <sup>pr ac, Aci</sup> *czyniło* jego <sup>A</sup> do sfery funkcji Iericho, ślepy jakiś odgórnie siedział jako na swoim <sup>1410 ipf md-ps-dp</sup> obok-przeciw-pomijając <sup>2139</sup> wiadomą drogę <sup>A</sup> żebrząc *o nadto* <sup>1041 N pt pr ac</sup>.

**18,36** Usłyszawszy zaś tłum <sup>Gs</sup> na wskroś przeprowadzającego się <sup>G pt pr md-ps-dp</sup> dowiadywał się <sup>2462 ipf md-ps-dp</sup> co <sup>1</sup>życzeniowo jest <sup>834 pr op ac</sup> to właśnie. **18,37** Odnieśli nowinę <sup>266 ao</sup> zaś jemu że Jezus, ten <sup>2</sup>nazarejczyk, przechodzi obok-przeciw-pomijając <sup>2180</sup>. **18,38** I zawołał *o pomoc* <sup>519 ao ac</sup> powiadając: Jezusie, <sup>3</sup>synu Dawida, obdarz litością <sup>915 ao ac</sup> mnie <sup>A</sup>. **18,39** I ci poprzedzając wiodący <sup>2370 N pt pr</sup> nadawali naganne oszacowanie <sup>ipf</sup> jemu aby zamilczałby <sup>ao sb,</sup> on zaś wielolicznym <sup>2329 Ds n</sup> bardziej krzyczał gardłowo *jak zwierzę* <sup>1626 ipf</sup>. Synu Dawida, obdarz litością mnie. **18,40** Stawiony <sup>1372 N pt ao ps</sup> zaś Jezus kazał <sup>1536 ao</sup> *uczynić* go <sup>A</sup> *mającym* zostać powiedzonym <sup>39 ao if ps, Aci</sup> istotnie do niego. *Wobec* zbliżyszego się <sup>807 G pt ao ac, Gab</sup> zaś jego <sup>G</sup> nadto wezwał do uwyrażnienia się <sup>1060 ao</sup> go: **18,41** Co tobie chcesz *żeby* uczyniłbym <sup>2314 ao sb ac?</sup> Ten zaś rzekł: Utwierdzający panie, aby spojrziałbym poprzez wzniesienie *wzroku* na powrót wstecz-w górę <sup>158 ao sb ac</sup>. **18,42** I Jezus rzekł mu: Spójrz na powrót <sup>158 ao it ac,</sup> to przekonujące uwierzytelnienie <sup>2279</sup> twoje <sup>G</sup> ocaliło <sup>2742 pf</sup> cię. **18,43** I z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy <sup>2176</sup> spojrzął na powrót <sup>ao,</sup> i wdrażał się <sup>92 ipf ac</sup> mu sławiąc <sup>772 N pt pr</sup> tego boga. I wszystkim lud ujrzawszy <sup>N pt ao</sup> dał <sup>734 ao</sup> chwałę <sup>67</sup> temu bogu.

**19,1** I wszedłszy przechodził na wskroś <sup>738 ipf</sup> Iericho <sup>A</sup>. **19,2** I oto mąż imieniem <sup>D</sup> zwany <sup>pt pr ps</sup> <sup>4</sup>Zakchaios, i on był prapoczątkowy poborca pełnych urzędów <sup>387 N,</sup> i on majątny. **19,3** I szukał *sposobu* <sup>1214 ipf</sup> ujrzeć <sup>2041 ao</sup> Jezusa <sup>A</sup>

1 Jest to tryb *optativus* (od łac. *opto*) - wyrażający życzenie, pożądanie.

2 Tu *nadzoraios*, u Mc zaś *nadzarenos* 'nazarejski'. W tej scenie oba są odpowiednikami "syna Dawida". W tych wymowach nazwy te nie występują w LXX; inne wymowy w LXX odpowiadają hebr. *NZIR(I)*. *Nadzarenos* w ewangeljach (Mc, Lc) usilnie nawiązują do miasta Nazaret, natomiast *nadzoraios* (Mt, Lc, Jo) znaczenie wywodzi chyba ze S.t. Wszystkie były nazwami sekt (tak w S.t. i tak w Ac 24,5), nie zaś miast ani przydomkami osób. W S.t. *NZIR* znaczyło 'poświęcający się Jahwehowi, powstrzymujący się, abstynent, pustelnik, mnich'. Chodzi prawdopodobnie o "ślub nazireatu" opisany w Nu 6,1-21; oznaką jego było utrzymywanie nie strzyżonych bujnych włosów głowy, które w końcu ślubu nazoraios golił i kładł na ogień (+Orygenes {80}s.455). Włosy głowy symbolizowały promienie słoneczne {50}s.470. Por. Am 2,11-12. Ze znanych postaci Józef s. Jakuba Ge 49,26, Samson Jd 13,5-16,17 i Samuel 1S 1,11 mają cechy nazoraiosów, ale na podstawie Hb 11,32 nazwa ta rozciąga się na Dawida (nierządnika) (+por. Lc 18,37-38), Gedeona Jd 6,11, Baraka Jd 4,6, Jeftego (-s. nierządnicy) Jd 11,3. Jest w tym i problem dogmatyczny, bo Jezus jako wyznawca nazireatu **wpisywałby się** w istniejącą z dawna tradycję S.t. i dodatkowo traciłby na oryginalności, jak też przez bycie figurą licznych postaci starotestamentowych i przez głoszoną naukę Ac 3,25 24,14.22 Rm 3,21 (mimo, że były ostrzeżenia przed „fałszywymi prorokami” 2P 2,1 i „prorokami ze snów” Jd 8).

3 Trudno ustalić, na jakiej zasadzie Jezusa nazarejczyka zidentyfikował jako syna Dawida.

4 Hebr. *ZKI ZKAI* 'niewinny, sprawiedliwy, prawy, wart'. Gr. *archi-telones* 'naczelný celnik' zostało utworzone prawdopodobnie przez samego Łukasza na wzór podobnych {317}.

kto jest, i nie mógł<sup>779 ipf</sup> od tłumy, że *podług wieku* wzrostem<sup>1241 D</sup> <sup>1</sup>mały<sup>1862 N</sup> był. **19,4** I wcześniej pobiegłszy<sup>2430 N pt ao</sup> do wiadomego *miejsca*<sup>1966 As n</sup> *będącego* w doistotnym przedzie<sup>954</sup>, wstąpił na górę<sup>156 ao</sup> na <sup>2</sup>figo-morwę<sup>2662 As f</sup> aby ujrzałby<sup>2041 ao sb</sup> go, że w *miejscu* owej<sup>868 Gs f</sup> w *przeszłości* miał planowo<sup>1811 ipf</sup> *teraz* na wskroś przechodzić<sup>pr.</sup> **19,5** I jak przyszedł aktywnie na to właściwe miejsce *ujścia*<sup>2809 A m</sup>, spojrzawszy w górę<sup>N pt ao</sup> Jezus rzekł istotnie do niego: Zakchaiosie, pośpieszywszy się<sup>2600 N pt ao ac</sup> zstąp z góry na dół<sup>1455 ao</sup>, dzisiaj bowiem w domu twoim obowiązuje<sup>659 pr</sup> *uczynić* mnie<sup>A</sup> <sup>3</sup>*mogącym* pozostać<sup>1819 ao, Aci.</sup> **19,6** I pośpieszywszy się zstąpił z góry na dół, i podprzyjął<sup>2876 ao</sup> go <sup>4</sup>wychodząc rozkosznie z środka<sup>2973</sup>. **19,7** I ujrzawszy wszyscy<sup>2193 N</sup> na wskroś przeszemrywali<sup>673 ipf</sup> powiadając że: U-przy<sup>2139</sup> uchybiającym celu<sup>135 D</sup> <sup>5</sup>mężu wszedł *jako gość* z góry na dół rozwiązać<sup>się</sup><sup>1485 ao ac.</sup> **19,8** Stawiony<sup>1372 N pt ao ps</sup> zaś Zakchaios rzekł istotnie do utwierdzającego pana: Oto połowy<sup>1248 Ap n</sup> *należących do* mnie<sup>G</sup> *środków* poczynania spod<sup>2864 Gp n</sup>, utwierdzający panie, żebrzącym dając, i jeżeli *należące do* kogoś<sup>2802 Gs</sup> coś<sup>As n</sup> <sup>6</sup>wymusiłem grożąc wyjawieniem nielegalnego importu *fig*<sup>2664 ao</sup> oddając poczwórne<sup>As n.</sup> **19,9** Rzekł zaś istotnie do niego Jezus że: Dzisiaj *środek* ocalenia<sup>2746</sup> *rodowemu* domowi temu właśnie stał się, że z góry na dół<sup>7</sup> i on *jakiś* syn Abraama *jakościowo* jest. **19,10** Przyszedł bowiem ten

1Nie jest jasne, kto tu był 'mały' *mikros*: Zakchaios czy Jezus. O niskim wzroście (i szpetnym wyglądzie) Jezusa pisały apokryfy {127-IV} s.680 i Orygenes. Mały *mikros* KTN był też Dawid 1S 16, prototyp Jezusa. Raczej odnosi się do Zakchaiosa. Jezus gloryfikował małych Mt 18,6-14 Lc 12,32 17,2 i dzieci, także 'małą trzodę' *poimnion* uczniów Lc 12,32. Taki mały i dziecinny wygląd (wskutek neotenu, pedogenezy?) mają Szaraki zjawiska UFO.

2Gr. *syko-morea* 'sykomora, dzikie drzewo figowe' od *sykon* 'drzewo figowe' i *moron* 'morwa'.

3Gr. *meno* znaczy 'pozostać na stałe, w głębokiej serdecznej wspólnocie, zamieszkać na stałe' {317}. Jezus w ten sposób łamie dobry obyczaj i daje zły przykład, tak że „wszyscy szemrzą”.

4Gr. *chairo* ma konotacje seksowe, zwłaszcza tu przez słowo 'pod-przyjęcie'. W 1C 13,6 'raduje się' 'miłość' *agape*.

5Określenie "mąż" *aner* jest określeniem seksualnym, chyba celowo podanym, tak jak i męskie oddolne "stawiony" w.8. Odpowiada mu Jezusowe 'rozwiązanie się z góry' *kata-lyo*, o charakterze raczej kobiecym, choćby z powodu odgórnego kierunku *kata*. W takim sensie tylko u Lc 9,12, zwykle zaś (14x), m.in. u Lc 21,6, znaczy 'rozwiązać, rozpuścić, rozprząć, rozpaść'.

6Gr. *syko-fanteo* od *syko-fantes*, z *sykon* 'owoc figowy' i *faino* 'objawić'. Termin pochodzi od nielegalnego przemyślenia fig i częstego związanego z tym donoszenia, szantażowania i wymuszania. Ten "nielegalny import fig" może być aluzją do treści nauczania Jezusa o importowanym duchu św. Pk74. Owoc figi symbolizował płodność i ducha św., {51} s.161.163, żeńskość, kobiece genitalia {50} s.91n. Hetero greckie często przybierały imię *Syko* (tamże).

7Nie wiadomo co w uznaniu Jezusa podniosło rangę grzesznego celnika - aż do tytułu chrystusowego! (por. Mt 1,1; „syn Abrahama” Izaak – jakaś analogia w jego czynach?). Czyżby zaledwie gest majątkowy – odszkodowanie za okradzenie, rozdanie zrabowanych pieniędzy? Przypomina to kościelne kupowanie odpustów. Bowiem znów oprócz tego gestu brak wzmianki o jakiegokolwiek przemianie duchowej celnika, obietnicy porzucenia złodziejskiego procederu. Również uzdrowioną w Lc 13,16, także nie mającą widocznych zasług, Jezus obdarza tytułem córki Abraama! Jezus łatwo rozdaje tytuły. Zwrot "i on" znaczy najprawdopodobniej: jak i on, Jezus chrystus, czy więc także tytuły Jezusa zostały mu tak łatwo przyznane? Z tego, jak i z paralelizmu w Mt 1,1, można wnosić odpowiedniość syna Abraama i syna człowieka, skąd Abraam byłby człowiekiem. Por. spór z Żydami o synostwie Abraama Jo 8,33-58; też Lc 20,37 Rm 9,8 G 4,22.



syn tego człowieka poszukać badawczo<sup>ao</sup> i ocalić<sup>2742 ao</sup> <sup>1</sup>to<sup>As n</sup> odłączające przez zatracenie<sup>320 As n pt pf ac</sup>.

**19,11** *Wobec* słuchających<sup>Gp pt pr ac, Gab</sup> zaś ich<sup>Gp</sup> te właśnie<sup>Ap n,</sup> <sup>2</sup>dołożywszy do istoty<sup>2422 N pt ao ac</sup> rzekł porównanie, przez to<sup>1966 As n</sup> *które skłonny* blisko być<sup>834 pr if, Aci</sup> *Ierusalem*<sup>1347 indecl</sup> *czyniło* jego<sup>A,</sup> i *które skłonnymi* wyobrażać sobie<sup>pr if ac, Aci</sup> *czyniło* ich<sup>A</sup> że<sup>3</sup> z pominięciem *zwykle* potrzebnych rzeczy<sup>2176</sup> *obecnie* ma planowo<sup>pr</sup> wiadoma królewska władza wiadomego boga<sup>G</sup> <sup>4</sup>być objawiana *jako światło* na nowo przez powrót do źródła w górze<sup>212 pr if md-ps</sup>. **19,12** Rzekł więc: Człowiek jakiś <sup>5</sup>łatwodogodnego rodu<sup>1164</sup> wyprawił się<sup>2336 ao ps-dp</sup> do wyodrębnionej krainy<sup>A</sup> <sup>6</sup>o długich odległościach<sup>1762 As</sup> wziąć<sup>1681 ao</sup> sobie samemu<sup>799 D</sup> *jakąś* <sup>7</sup>królewską władzę i zawrócić wstecz-pod<sup>ao ac</sup>. **19,13** Wezwawszy zaś dziesięciu niewolników *należących do* siebie samego<sup>G</sup> dał<sup>734 ao</sup> im dziesięć miny<sup>Ap</sup> i rzekł istotnie do nich: <sup>8</sup>Zapoczątkujcie pragmatyczne dzieło<sup>2356 ao it md-dp</sup> w którym<sup>2061 Ds m,n</sup> przychodzę<sup>pr md-ps-dp</sup>. **19,14** Ci zaś *miejscy* obywatele jego<sup>G</sup> nienawidzili<sup>1866 ipf</sup> go i odprawili<sup>334 ao</sup> <sup>9</sup>*delegację* starszych<sup>2364 As</sup> do tyłu jego<sup>G</sup>, powiadając: Nie chcemy *okoliczności czyniących* tego właśnie<sup>As m</sup> *możliwym* zostać królem<sup>486 ao ac, Aci</sup> aktywnie *wrogo* na <sup>1063</sup> nas<sup>A</sup>. **19,15** I stało się w tym<sup>1966 Ds n</sup> *które możliwym* powracając ponownie przyjąć<sup>1046 ao if ac, Aci</sup> *uczyniło* go<sup>A</sup> *wziąwszy* go<sup>1681 A m pt ao ac</sup> określoną królewską władzę, i rzekł *mającymi* zostać przygłoszonymi<sup>2968 ao if ps, Aci</sup> jemu *uczynić* niewolników<sup>Ap</sup> tych właśnie<sup>2094 Ap,</sup> którym przedtem dał<sup>734 ppf</sup> *pieniężne srebro*<sup>As n,</sup> aby rozesznałby<sup>585 ao sb ac</sup> co<sup>10</sup> *przebyli* początkując pragmatyczne dzieło<sup>706 3p ao md-dp</sup>. **19,16**

1 Zwraca uwagę rodzaj nijaki ocalonego, który może się odnosić do dzieci, zwierząt, ale nie do ludzi. Nie wiem, jak przekłady, a nawet {1}, tłumaczą imiesłów strony czynnej *apololos* (od *apollymi*), co zaznacza też {1} {11}, na strony biernej: „to co zginęło” t.j. „zaginiono”. Forma *apololos* występuje tylko tu i w paralelnym Mt 18,11, wystąpiła natomiast w Ez 34,16: „Zgubioną odzyskam, zabłąkaną sprowadzę z powrotem, pokaleczoną opatrę...”

2 Przepowiednia o talentach może być objaśnieniem stosunku Jezusa do Zakchajosa jako „sługi zaradnego”.

3 Gr. *para-chrema* od *para* ‘obok-przeciw-pomijając’ i *chre* ‘trzeba, potrzeba’, *chrema* ‘środki potrzebne do życia’.

4 Gr. *ana-faino*. Przekłady nie tłumaczą cząstki *ana-* ‘w górę, do źródła, wstecz, na nowo’: „się zjawi, objawi”.

5 Gr. *eu-genes* ‘wysokogatunkowy, górny, wzniosły, wyniosły’ {6}. Cząstka *eu*, dla której dominuje znaczenie ‘łatwo, dogodnie’ (-bez kwalifikacji moralnej 19,21!), też w w.11. Skojarzono z nim księżycowe srebro w.15. {137}, choć zastrzeżenie iż „nie jest on obrazem Jezusa i nie symbolizuje go”, to jednak odnosi go do Jezusa, do syna człowieka i do Chrystusa s.305.308.311. Przekłady: „szlachetnego” rodu, co przede wszystkim *kalos*, też *timios*, *chrestos*.

6 Gr. *makros* p. Lc 15,13.

7 ‘Królewska władza’ *basileia* była więc ową krainą (planetą Wenus?) i królestwem bożym. Aby się u niej zarejestrować i z niej korzystać, musiał zdać egzamin z ‘pragmatyki’ t.j. z interesów, handlu, pośrednictwa, lichwy i t.p.

8 Dodatek „zapoczątkujcie” służy tu do oddania czasu aorystu. Gr. *pragmateuomai* ‘działać, sprawiać, wykonywać’ od *pragma* ‘dzieło, sprawa do wykonania’. N.t. 1x. Przekłady modyfikują całą frazę: „obracajcie nimi aż (po)wrócić”. Przy tym przekład {1} domyślnie odnosi „który” do „czasu”.

9 Gr. *presbeia* od *presbys* ‘stary, starzec, sędziwy, doświadczony’. Może jako przeciwstawienie do „łatwego rodu”.

10 Gr. *dia-pragmateuomai*, od *dia* ‘przez, na wskroś’ oraz *pragmateuomai* p. przyp. do 19,13. Jezus okazuje się tu kapitalistą, finansistą i bankierem, także w w.21n, a jego królewska władza założeniem, kapitałem dla „systemu pragmatyki”, zapoczątkowanym na jego polecenie przez niewolników. Jezus zatem tu „przychodzi” do kapitalizmu i li-

Stał się obok-przeciw<sup>2145</sup> *ao md-dp* zaś ten pierwszy, powiadając: Utwierdzający panie, mina twoja dziesięć dodatkowo zdziałała<sup>2399</sup> *ao md-dp* miny *Ap.* **19,17** I rzekł mu: <sup>1</sup>W każdym razie łatwodogodnie<sup>1163</sup>, dobry<sup>11</sup> niewolniku; że <sup>2</sup>w najmniej liczonym<sup>912</sup> *przekonująco* uwierzytelniający stałeś się<sup>584</sup> *ao md-dp*, bądź<sup>834</sup> *pr it ac* samowolną władzę mający<sup>pt pr</sup> w górze na wierzchu dziesięciu miast<sup>2322</sup> *Gp.* **19,18** I przyszedł ten wtóry, powiadając: Mina twoja, utwierdzający panie, uczyniła<sup>2314</sup> *ao* pięć miny *Ap.* **19,19** Rzekł zaś i temu właśnie: I ty w górze na wierzchu stawaj się<sup>584</sup> *pr md-ps-dp* pięciu miast<sup>Gp.</sup> **19,20** I ten odmienny<sup>1154</sup> przyszedł, powiadając: Utwierdzający panie, oto ta mina twoja, którą <sup>3</sup>trzymałem<sup>1202</sup> *ipf* odłożoną<sup>307</sup> *As f pt pr md-ps-dp* w <sup>4</sup>chustce *potnej do twarzy*<sup>2589</sup>; **19,21** Strachałem się<sup>2938</sup> *ipf md-ps-dp* bowiem w ciebie<sup>A</sup>, że *jakiś niewiadomy* człowiek <sup>5</sup>gorzki<sup>427</sup> jesteś, unosisz *odgórnje*<sup>70</sup> *pr ac* które<sup>As n</sup> nie położyłeś<sup>2796</sup> *ao* i zniesz *gorącą porą*<sup>1284</sup> które nie zasiałeś<sup>2597</sup> *ao.* **19,22** Powiada mu: Z ust<sup>Gs</sup> twoich rozstrzygnę<sup>ft</sup> cię, <sup>6</sup>złośliwy<sup>2333</sup> niewolniku. Wiedziałeś *przedtem*<sup>1983</sup> *ppf* że ja *jakiś niewiadomy* człowiek gorzki<sup>427</sup> jestem, unoszący *odgórnje*<sup>N pt pr</sup> które nie położyłem i *żący gorącą porą*<sup>N pt pr</sup> które nie zasiałem. **19,23** I przez co nie dałeś<sup>ao</sup> moje to pieniężne srebro<sup>As n</sup> <sup>7</sup>aktywnie na stół bankierski<sup>A</sup>? I ja przyszedłszy<sup>pt ao</sup>, razem z <sup>8</sup>wydanym na świat

chwy. Przy tym w ogóle nie rozważa kwestii moralnych, nie obchodzi jakimi sposobami zysk zostaje osiągnięty!

1 Gr. *eu-ge* od *eus* 'łatwy, dogodny'. Ów akceptuje go swoją cechą *eu*, zawartą w swoim określeniu *eu-genes* w.12.

2 "Stać się *pistos en elachisto*" - ten sam zwrot co w 16,10-12 o złodziejskim zarządcy!

3 „Obowiązkiem depozytariusza było przechowywanie rzeczy w stanie nienaruszonym” {317}.

4 Gr. *soudarion* 'chustka do ścierania potu z twarzy l. do osłony karku przed słońcem'. Oddał talent ze swym potem? 5 gr. *austeros* 'gorzki, cierpki, ostry, kwaśny, przykry, uciążliwy' łac. *austerus* 'cierpki, kwaśny'; tylko 1x w N.t. Przekłady łagodzą: „surowy”. W LXX 1x 2Ma 14,30 o Nikanorze wrogu Żydów, sprzedającym ich. Gorzkie jest też ziarno gorczycy - figura królestwa niebios (k. boga) Mt 13,31 Mc 4,31. Znów negatywnie scharakteryzowana główna postać: bóg ojciec (tak n.p. o człowieku w Lc 20,9.13 lub syn człowieczy Jezus Chrystus. {317} obowiązkowo literalnie twierdzi, że nie symbolizuje on Jezusa s.306, ale w dalszych wywodach to potwierdza. Podkreśla też jego „okrucieństwo”, określa go jako „tyrana który jest niesprawiedliwy” s.309. W Mt 25,24 podobne określenie *skleros* 'twardy, surowy, okrutny' również dotyczy Jezusa. Niewolnik zatrzymał pieniądze ze „strachu”, przewidując co jego pan mógłby zrobić z ich pomocą: wyrządzić ludziom „gorycz”, „zabór” i inne zło. Trzeci niewolnik „określa go jako tyra- na, który jest niesprawiedliwy i przywłaszcza sobie cudzą własność... wykorzystuje dla siebie pracę i wysiłek innych” {317} s.309.

6 Postępowanie pana niewolników jest tu w ostrym kontraście do nauki Jezusa w Lc 6,27-35. *Poneros* jest przymiotnikiem diabła, także *echthros* w 27. Skarb srebra od swojego pana trzyma blisko twarzy. Jeżeli diabeł postępuje jak ten niewolnik, to potępienie go jest wysoce problematyczne. 'Zarżnięcie na ofiarę' *kata-sfadzo* takich ludzi w.27 przypomina 'zarżnięcie wrzącemu' *thyo* 'cielęcia' *moschos* dla odstępczego syna marnotrawnego Lc 15,23, jak też *holokaust* t.j. 'ofiarę całopalną' wiernych mozaistów.

7 Zwraca uwagę liczba mnoga nieprzyjaciół - może oponenti z w.25, „anty-kościół” *ponerosa*. Perykopa ukazuje, iż Jezus był przyjacielem nie tylko wszetecznic, złodziei i grzeszników Lc 7,34 16,9 Mt 21,31, bezrozumnych dzieci Lc 18,16, ale i stronnikami rabusiów i lichwiarskich bankierów! Chrystus domaga się od swoich sług stworzenia jakby finansowej bazy dla kapitalizmu (bankiem Syjon). Uderza przy tym antyhumanitarna charakterystyka tego króla.

8 Gr. *tokos* 'potomstwo', od *tikto* 'wydać na świat'. Tu przenośnie: 'odsetek, procent, zysk'. Wszystkie przekłady dają: „z zyskiem”, ale znając tego pana, zapewne zyskiem lichwiarskim.

zyskiem<sup>2807</sup> Ds by ono<sup>430</sup> As n <sup>1</sup>spraktykowałem<sup>2361</sup> ao id ac. **19,24** I tym *od przeszłości* stojącym do obok-przeciw<sup>2185</sup> D pt pf ac rzekł: Unieście *odgórnie*<sup>70</sup> ao od niego tę minę i dajcie<sup>ao</sup> temu te dziesięć miny<sup>Ap</sup> mającemu<sup>pt pr</sup> **19,25** - i rzekli mu: Utwierdzający panie, ma dziesięć miny<sup>Ap</sup> - **19,26** powiadam wam, że wszystkimu<sup>2193</sup> Ds m wiadomemu <sup>2</sup>mającemu<sup>pt pr</sup> będzie dane<sup>ft ps</sup>, od zaś wiadomego nie mającego<sup>pt pr</sup> i które<sup>As n</sup> ma będzie odgórnie uniesione<sup>70</sup> 3s ft ps. **19,27** Ponad liczbę tego tych <sup>3</sup>nieprzyjaciół<sup>1200</sup> moich tych właśnie, tych nie zechciawszych<sup>1276</sup> Ap pt ao *aby okoliczności uczyniły* mnie<sup>A</sup> *mogącym* zostać królem<sup>ao if ac, Aci</sup> aktywne na nich<sup>Ap</sup>, powiedźcie<sup>39</sup> ao bezpośrednio tutaj i <sup>4</sup>z góry zarznicie na ofiarę<sup>1507</sup> ao ich w doistotnym przedzie moim.

**19,28** I rzekłszy te właśnie<sup>2094</sup> Ap n wyprawiał się<sup>2336</sup> ipf w doistotnym przedzie wstępując wzwyż<sup>N pt pr</sup> do sfery funkcji Hierosolym<sup>1345</sup> Ap n. **19,29** I stało się jak przybliżył się<sup>807</sup> ao ac do Bethfage i Bethanii istotnie do góry<sup>A</sup> zwanej<sup>1439</sup> A pt pr ps Drzew Oliwnych<sup>905</sup> Gp f, odprawił<sup>334</sup> ao dwóch<sup>Ap</sup> z uczniów<sup>Gp</sup> **19,30** powiadając: Wiedźcie się pod *moim* zwierzchnictwem<sup>2860</sup> pr do tej wiadomej<sup>A f</sup> z góry naprzeciw<sup>1513</sup> otwartej wiejskiej osady<sup>A f</sup>, w której<sup>2061</sup> D f dostając się<sup>847</sup> Np pt pr md-ps-dp znajdziecie<sup>1185</sup> ft <sup>5</sup>młode zwierzę<sup>2469</sup> A m związane<sup>659</sup> A pt pf ps, dla aktywnego związku na<sup>1063</sup> które<sup>2061</sup> A m żaden<sup>m</sup> kiedykolwiek z <sup>6</sup>człowieków<sup>Gp</sup> *nie* osiadł<sup>1411</sup> ao ac, i rozwiązawszy<sup>1743</sup> N pt ao je<sup>As m</sup> powiedźcie<sup>39</sup> ao ac. **19,31** I jeżeliby ktoś was wzywałby do uwyrażnienia się<sup>pr sb ac</sup>: Przez co rozwiązujecie<sup>1743</sup> pr ac?, - w ten właśnie sposób szczegółowo powiecie<sup>841</sup> ft że: <sup>7</sup>Wiadomy utwierdzający pan jego<sup>G m</sup> potrzebę<sup>A</sup> ma. **19,32** Odszedłszy<sup>283</sup> N pt ao zaś ci odprawieni<sup>334</sup> N pt pf ps znaleźli<sup>ao</sup> z góry tak jak rzekł im. **19,33** *Wobec* rozwiązujących<sup>Gp pt pr ac, Gab</sup> zaś ich<sup>Gp</sup> to *młode zwierzę*, rzekli wiadomi utwierdzający panowie jego<sup>G</sup> istotnie do nich: Po co rozwiązujecie to *młode zwierzę*? **19,34** Ci zaś rzekli że: Wiadomy utwierdzający pan jego<sup>G</sup> <sup>8</sup>potrzebę<sup>3009</sup> ma. **19,35** I powiedli<sup>ao</sup> je istotnie do Jezusa, i strąciwszy na wierzch<sup>1096</sup> N pt ao swoje<sup>Gp</sup> sza-

1 Gr. *prasso* – słowo źródłowe dla *pragma* i *pragmateuo* z 19,13.

2 „Mający” jako imiesłów oznacza stałą przynależność: mający coś ściśle, istotnie, trwale, z osobistym zaangażowaniem – nie luźno czegoś trzymanie. Tu o dobrach materialnych (pieniądze). Przeciwnego zdania jest {317} s.427.

3 Greckim *echthros* jest tu zarazem *poneros* ‘złośliwy’, a są to epitety diabła. *Echthros* jest *poneros* też w w.22 i chyba jest też *presbys* ‘stary’ w w.14. Niepokoi, że dostojna ‘delegacja starszych’ *presbeia* ma u Jezusa wręcz diabelskie konotacje (jak też starszy posłuszny brat w 15,11-32).

Jest zrozumiałe, że „człowiek łatwego rodu” 19,12 ma trudności w „przyjściu” i „królowaniu” w wymagających warunkach ziemskich. Podobnie zbyt „bogaty człowiek” zabiegający o przyjęcie go do ziemskich „domów” i do „wiekowych namiotów” w Lc 16,4.9.

4 Jak te okrucieństwa nauki Jezusa się mają do miłosierdzia Lc 6,27,36, tolerancji Lc 9,56, przebaczenia Mt 18,22?

5 Gr. *polos* ‘młode różnego zwierzęcia, ośle, źrebię’. U Mt 21,2 wspólnie z ‘osłem’ *onos*. Przekłady: „osłe”.

6 = Mc 11,2. Kolejny przykład eliminacji człowieka z dziejów chrystusowych.

7 Czy ten ‘wiadomy określony’ pan (Jezus) był znany panom tego zwierzęcia, a sprawa była umówiona?

8 Gr. *chreia* ‘potrzeba, użycie’; o osobach: ‘obcowanie, zażyłość, stosunki z kimś’. Wjazd Jezusa przypomina ceremonię koronacji Solomona syna Dawida z 1R 1,33-37. Związki J. chr. z Solomonem widoczne w Mt 12,32 Lc 11,31 Jo 10,23 Ac 5,12.

ty aktywnie na to <sup>1</sup>młode zwierzę <sub>A</sub>, <sup>2</sup>posadzili <sub>1066 ao</sub> Jezusa. **19,36** *Wobec* wyprawiającego się <sub>G pt pr, Gab</sub> zaś jego <sub>G</sub>, podścielali <sub>2890 ipf</sub> szaty swoje w drodze.

**19,37** *Wobec* przybliżającego się <sub>G pt pr ac, Gab</sub> zaś jego <sub>G</sub> już istotnie blisko ku <sub>2388</sub> wiadomej drodze zstąpienia <sub>1457 D</sub> góry <sub>G</sub> Drzew Oliwnych <sub>905 Gp</sub>, poczęli sobie <sub>389 3p ao md</sub> wszystko razem <sub>Ns n</sub> mnóstwo uczniów <sub>Gp</sub> wychodząc rozkosznie z środka <sub>Np pt pr</sub> chwalić tego wiadomego boga głosem wielkim około wszystkich <sub>Gp</sub> których <sub>2061 Gp</sub> ujrzeli mocy <sub>780 Gp f</sub>, **19,38** powiadając: łatwodogodnie odwzorowany we wniosku <sub>1180 N pt pf ps</sub> ten wiadomy przyjeżdżający <sub>N pt pr</sub>, ten wiadomy król w *niewiadomym* <sup>3</sup>imieniu *niewiadomego* utwierdzającego pana <sub>G</sub>; w niebie pokój i sława w najwyższych *sferach* <sub>2903 n</sub>. **19,39** I jacyś <sub>2802 Np m</sub> z faryzajców <sub>Gp</sub> od tłumu rzekli istotnie do niego <sub>A</sub>: Nauczycielu, nadaj naganne oszacowanie <sub>1112 ao</sub> tym uczniom twoim. **19,40** I odróżniwszy się *dla odpowiedzi* <sub>pt ao ps-dp</sub> rzekł: Powiadam wam, jeżeli ewentualnie ci właśnie <sub>Np m</sub> będą przemilczali <sub>ft id ac</sub>, te kamienie będą krzyczały *jak zwierzęta* <sub>1626 ft</sub>.

**19,41** I jak przybliżył się <sub>807 ao ac</sub>, ujrzawszy tę <sub>f</sub> miasto <sub>f</sub> *głośno* zapłakał <sub>1564 ao</sub> aktywnie na nią <sub>A f</sub>, **19,42** powiadając że: <sup>4</sup>Gdyby <sub>826</sub> rozeznałaś <sub>585 ao id</sub> w dniu tym właśnie i ty te *czyny* <sub>Ap n</sub> *zmiierzające* istotnie do pokoju <sub>A</sub>; teraz zaś zostało ukryte <sub>1648 3s ao id ps</sub> od oczu twoich, **19,43** że przybędą i będą obecne <sub>1237 ft</sub> *niewiadome* dni wroga na ciebie <sub>A</sub>, i <sup>5</sup>wrzucą z naprzeciwka <sub>2179 ft ac</sub> wiadomi nieprzyjaciele twoi <sup>6</sup>zaostrzony pal <sub>2981 As m</sub> tobie, i ze wszystkich stron okrażą <sub>ft</sub> cię, i będą trzymali do razem *z sobą* <sub>2709 ft ac</sub> cię w z do wszystkich stron <sub>2136</sub>, **19,44** i zrównają z gruntem <sub>819 ft ac</sub> ciebie <sub>A</sub> i potomki <sub>Ap n</sub> twoje w tobie, i nie puszcza od siebie <sub>439 ft ac</sub> *jakiś* kamień <sub>As m</sub> aktywnie na *jakiś* kamień <sub>A</sub> w tobie, <sup>7</sup>w zamian <sub>247</sub> których *to zdarzeń* <sub>2061 Gp m, n, f</sub> nie rozeznałaś <sub>585 ao ac</sub> ten stosowny moment <sub>1422 Am</sub> tego *z pozycji* na baczenia <sub>1101 G f</sub> *należący do* ciebie <sub>G</sub>.

1 O ile koń był zwierzęciem wojny, to młody osioł symbolizował fallusa, seks, lubieżność, nierząd, rozpustę {50} {95} {96} {99-II}. Był „wierzchowcem przeróżnych wad: lenistwa, nieczystości, doczesnych rozkoszy” {99-III}, pożądliwości, popędu {51}. Sądzone n.p. iż oślica znajdowała się zawsze w rui {50}. Było to zwierzę jurnego boga płodności Priapa {51}.

2 Zdaniem {317} „posadzili” wcale nie oznacza, że uczniowie zmusili swego mistrza do takiego czynu”. Ale może był niskiego wzrostu, jak w starożytnych pismach: „był wzrostu drobnego, miał oblicze niekształtne i wstręt budzące” Orygenes „Przeciw Celsusowi, wedł.: Radliński I „Dzieje jednego z synów bożych” s.348; w innym tłumaczeniu {129}: „ciało Jezusa... było małe, niepiękne i podłe” t.2 s.138, też t.1 s.85. Także Dawid był ‘mały’ *mikros* 1S 16,11. 3 Czy „Imię Pana” (Boga Ojca) to Chrystus? Ph 2,9 Hb 1,4 Jc 5,14 Ap 19,13?

4 Gr. *ei* z indicativem. znaczy: ‘jeżeli, o ile’; z czasem przeszłym: ‘oby, gdyby’; w pytaniu: ‘czy?’

5 Gr. *par-em-ballo* złożone z *para*, *en* i *ballo*.

6 Gr. *charaks*, gramatycznie, funkcjonalnie i kontekstowo rodzaju męskiego, zwłaszcza do miasta-kobiety. Jest kwestią, czy słowo to pasuje się w typie ‘krzyża’ *stauros*, też rodzaju męskiego, gdyż w grece znaczył niemal to samo. ‘Wrzucenie’ zaostrzonego pala do miasta-kobiety może oznaczać brutalny zwierzęcy gwałt, pozbawiony ludzkich uczuć. Późny Jezus mógł być żeński: Mt 19,12 - eunuch, 23,37 - kokosz, Jo 13,23 - z młodzieńcem. Przekłady: „otoczą, usypią wał” – może w sensie „palisady”, „oboza warownego” {1}, ale tu *charaks* w liczbie pojedynczej.

7 Gr. *anti* ‘w zamian, zamiast, naprzeciw’. W Mt 23,37 Jezus chciał zastąpić sobą kobietę Jerozolimę (rodzaju żeńskiego), przyrównując siebie do ptaka *ornis* - też rodzaju żeńskiego.

**19,45** I wszedłszy do świątyni począł sobie <sup>389 ao md</sup> *aby* wyrzucać <sup>856 pr</sup> sprzedających <sup>2468 Ap pt pr ac</sup> **19,46** powiadając im: *Od przeszłości* jest pismem odwzorowane <sup>602 3s pf ps</sup>: I będzie ten dom mój *jako* dom <sup>N</sup> modlitwy, wy zaś go uczyniliście <sup>2314 ao</sup> *jako* jaskinię <sup>A</sup> zbójców. **19,47** I był nauczający <sup>N pt pr</sup> (*jako*) to <sup>1966 N,As n</sup> *które* z góry na dół w <sup>1454</sup> *każdy* dzień <sup>A</sup> w świątyni. Zaś naczelni z *racji swej prapoczątkowości* kapłani <sup>385</sup> i *odwzorowujący w piśmie* pisarze <sup>600</sup> szukali *sposobu* <sup>1214 ipf</sup> go <sup>A</sup> odłączyć przez zatracenie <sup>320 ao</sup>, i pierwsi <sup>2445</sup> ludu <sup>G</sup>. **19,48** I nie znajdowali <sup>ipf</sup> to <sup>As n</sup> co uczyniliby <sup>2314 ao sb ac</sup>, lud bowiem wszystkim razem zwiesił się z <sup>876 ao md</sup> niego (l. jego) <sup>430 G</sup> słuchając <sup>pt pr</sup>.

**20,1** I stało się w pierwszym <sup>843 Ds f</sup> tych dni <sup>Gp f</sup>, *wobec* nauczającego <sup>G pt pr, Gab</sup> jego <sup>G</sup> lud <sup>As m</sup> w świątyni i *wobec* oznajmającego siebie jako łatwodogodną nowinę <sup>G pt pr md, Gab</sup>, stawili się na to <sup>1194 ao ac</sup> prapoczątkowi kapłani i pisarze razem ze starszymi **20,2** i rzekli powiadając istotnie do niego: Rzeknij nam w której <sup>1</sup> samowolnej władzy <sup>1028</sup> te właśnie <sup>Ap n</sup> czynisz, albo kto jest ten który dał <sup>734 N pt ao</sup> tobie samowolną władzę tę właśnie? **20,3** Odróżniwszy się dla odpowiedzi zaś rzekł istotnie do nich: Wezwę do wyrażenia się <sup>ft ac</sup> was i ja *o jakiś* odwzorowany wniosek <sup>A</sup>, i rzeknijcie <sup>ao it</sup> mi: **20,4** To <sup>2</sup>zanurzenie *dla pogrążenia i zatopienia* <sup>465 N</sup> *pochozące od* Joannesa <sup>G</sup>, z *niewiadomego* nieba było, albo czy z *niewiadomych* *człowieków*? **20,5** Ci zaś <sup>3</sup>dokonałi sylogistycznego wniosku <sup>2668 ao md-dp</sup> istotnie do siebie samych <sup>799 A</sup> powiadając że: Jeżeliby rzeklibyśmy <sup>ao sb</sup>: *Z niewiadomego* nieba, powie szczegółowo <sup>841 ft</sup>: Przez co <sup>4</sup>nie uwierzytelniliście <sup>2277 ao ac</sup> jemu? **20,6** Jeżeliby zaś rzeklibyśmy <sup>ao sb</sup>: *Z niewiadomych* *człowieków*, ten lud wszystkim razem <sup>277</sup> z góry ukamieniuje <sup>ft</sup> nas, *od przeszłości* przekonany <sup>2207 N pt pf ps</sup> bowiem jest: Joannesa <sup>A</sup> *jako* proroka <sup>A</sup> *okoliczności czynią mogącym* być <sup>834 pr if ac, Aci</sup>. **20,7** I odróżnili się *dla odpowiedzi*: Nie *możliwe* było wiedzieć <sup>1983 pf</sup> skąd. **20,8** I

1 Jezus przyznaje, że cudy czyni mocą chrztu Jana, czyli mocą ducha świętego. Kwestią jest rodzaj, pochodzenie tej władzy: czy to co spłynęło na Jezusa, t.j. duch św. ubrany w organizm podobny do gołębic, „było z nieba, czy z *człowieków*” (Jezus, wraz z tradycją deuteronomiczną, utrzymuje tę tragiczną dla ludzkości dychotomię: *człowiek-bóg*).

2 Gdyż skąd było zanurzenie, stąd i samowolna władza. Jezusowa władza czynienia cudów była więc *człowieków*, i dana była przez Jana. Właściwie, Jezus wymógł ją na Janie sprytną argumentacją Mt 3,14, bądź nawet ją zrabował Mt 14,12n Mc 6,29n Lc 9,9n.

3 Gr. *syl-logidzo* ‘wnioskować według schematu sylogistycznego’, z dwóch przesłanek i wniosku; od *syl-logos* ‘zebranie do razem’ przyczyn i skutków. Przekłady: „zastanawiali się”, „rozważali”, pomijając przyimek *syn* ‘do razem z’.

4 Tekst Lc 7,29-30 wskazuje, że wedł. żydów zanurzenie Joannesa było z *człowieków*; także tu wedł. Rady Najwyższej, co wyraźne zwł. w Mc 11,32. Potwierdza to sam Jan przyznając że nie jest ani prorokiem ani oczekiwanym chrystusem Jo 1,20n, które to godności pochodziły z nieba {317} s.340. Zatem zanurzenie Jana było z *człowieków*, tym bardziej że był on naturalnym synem ziemskich *człowieków* Mt 11,11 Lc 7,28. Między Jezusem a Janem nie było całkowitej zgodności, toczyli doktrynalne spory. Jezusowe: Wiem („w jakiej mocy te czynię”), ale nie powiem, ma paralelę w: wiemy (że chrzest Jana był „z *człowieków*”), ale nie powiemy. Jezus nie potrzebował zawilej i zaciemniającej konstrukcji dla przekazania prostej odpowiedzi, gdyby cuda czynił w mocy nieba (t.j. boga). Poza tym, czy Jan był poniekąd (jako Elias?) ojcem Jezusa jako syna *człowieka* Jo 10,32 Mt 27,46n?

Jezus rzekł im: Ani ja *nie* powiadam wam w której samowolnej władzy te właśnie Ap n czynię.

**20,9** Począł sobie zaś istotnie do ludu powiadać porównanie to właśnie: *Niewiadomy* człowiek zasadził<sup>2965 ao</sup> winnicę i wydał dla siebie<sup>861 ao md</sup> ją rolnikom i oddalił się od swego okręgu administracyjnego<sup>297 ao ac</sup> *na* naturalne okresy czasu<sup>3018 Ap</sup> dostateczne Ap. **20,10** I stosownym momentem<sup>1422 Ds</sup> odprawił<sup>334 ao</sup> istotnie do tych rolników niewolnika aby od owocu<sup>Gs</sup> winnicy dadzą<sup>734 ft id</sup> jemu. Ci zaś rolnicy wyprawili<sup>1013 ao</sup> go, *biczowaniem* obrawszy ze skóry<sup>646 N pt ao</sup>, próżnego A. **20,11** I dołożył sobie do istoty<sup>2422 ao md</sup> odmiennego<sup>A m</sup>, *aby* posłać<sup>2212 ao</sup> niewolnika A. Ci zaś i owego A *biczowaniem* obrawszy ze skóry i pozbawiwszy szacunku<sup>415 pt ao</sup> wyprawili próżnego. **20,12** I dołożył sobie do istoty trzeciego *aby* posłać. Ci zaś i tego właśnie raniwszy<sup>pt ao</sup> wyrzucili<sup>856 ao</sup>. **20,13** Rzekł zaś ten utwierdzający pan winnicy: <sup>1</sup>Co *żeby* uczyniłbym<sup>ao sb, ft id ac</sup>? Poślę<sup>2212 ft</sup> wiadomego syna mego, tego A <sup>2</sup>umiłowanego A; <sup>3</sup>równie<sup>1376</sup> tego właśnie A będą skłonieni do obrócenia w *swoje* wnętrze<sup>998 ft ps</sup>. **20,14** Ujrzawszy zaś go ci rolnicy na wskroś wnioskowali<sup>692 ipf md-ps-dp</sup> istotnie do wzajemnych Ap powiadając: Ten właśnie jest ten dziedzic losowy<sup>1577</sup>, *może* odłączylibyśmy przez zabicie<sup>pr,ao sb ac</sup> go, aby nasze stałoby się<sup>ao sb md-dp</sup> to dziedzictwo losowe<sup>1576</sup>. **20,15** I wyrzuciwszy<sup>pt ao</sup> go na zewnątrz winnicy odłączyli przez zabicie<sup>315 ao</sup>. Co więc uczyni<sup>ft</sup> im ten utwierdzający pan tej winnicy? **20,16** Przyjedzie<sup>1139 ft</sup> i <sup>4</sup>odłączy przez zatracenie<sup>320 ft</sup> rolników tych właśnie i da<sup>ft</sup> winnicę innym. Usłyszawszy zaś rzekli: Nie <sup>5</sup>oby *życzeniowo* stało się<sup>584 3s ao op md-dp</sup>. **20,17** Ten zaś wejrzawszy do wnętrza<sup>N pt ao</sup> im rzekł: Co więc jest to wiadome pismem odwzorowane<sup>602 N n pt pf ps</sup> to właśnie

1 Pytanie: Cóż uczynię? wyraża tragizm boga, którego ci wieśniacy uczynili beczynnym i słabym (przez pozbawienie go owoców). Posłanie umiłowanego syna bożego nie było więc od początku postanowione, lecz później uwarunkowane - spowodowane złym traktowaniem jego niewolników - proroków. Zatem nie była też od początku przez boga zamierzona śmierć syna, i judaizm męczeńską śmierć chrystusa wyklucza.

2 'Syn umiłowany' gr. *hios agapetos* Lc 3,22 Mt 3,17 (12,18) 17,5 2Pt 1,17. Wyraźnie stał się nim Jezus n.p. Lc 3,22 Mt 12,18 17,5. Czy to "umiłowanie" nałożone na syna może być trójcą wcześniej zabitych wysłanników? Gdyż na osoby boskie poszczególnych niewolników mogą wskazywać skojarzone z nimi przez boga słowa *pros-tithemi* 'dołożyć do istoty' dla siebie - w stronie zwrotnej boga. Zatem znów - jak w objawieniu na górze - posłanie "umiłowanego" byłoby później warunkowe, a nie jest pierwszym zamysłem boga.

3 Gr. *isos*, przysłówek od przymiotnika o tym samym brzmieniu, znaczy zasadniczo: 'równie, jednakowo'. Ma też dalsze znaczenie: 'mniej więcej, słusznie', i jeszcze dalsze: 'prawdopodobnie, być może'. Sens możliwy według: 'Równie' jak mnie człowieka-boga, lub: 'równie' jak siebie - jak synów płciowych, tak i synów bożej miłości. Przekłady: „chyba”, „może”.

4 Nie ma podstaw do twierdzenia, iż - jak uważa {317} - w 20,16 z powodu czasu przyszłego „nie ma mowy o wykonaniu wyroku”. Rzeczywistość kary potwierdzają w.w. 17-18 i inne wypowiedzi, m.in. Lc 13,27 21,24.

5 Gr. *genoito* jest trybem życzącym (optativus) od *ginomai* 'stawać się'. *Me genoito* (+Rm 3,4.6.31 6,2.15... 1C 6,15 G 2,17 3,21 6,14) ma znaczenie: 'nie może być, oby nie stało się' {7}, "niech bóg broni" {6}. Samo *genoito* w LXX jest odpowiednikiem 'amen'. Por Jo 1,51.

N<sub>n</sub>: *Jakiś* kamień<sub>A m</sub> który<sub>A m</sub> <sup>1</sup>po zbadaniu przyjęcia odrzucili<sub>300 ao ac</sub> budujący jako dom<sub>Np m pt pr ac</sub>, ten właśnie stał się<sub>584 ao ps-dp</sub> do sfery funkcji <sup>2</sup>głowy<sub>1549 A f</sub> kąta węgielnego<sub>606 G f</sub>? **20,18** Wszystek ten który padł<sub>2276 N m pt ao ac</sub> aktywnie wrogo na<sub>1063 ów A</sub> kamień<sub>A</sub> będzie dla razem rozbity<sub>2711 ft id ps</sub>; aktywnie wrogo na którego<sub>As m</sub> zaś by padłby<sub>2276 ao sb</sub>, rozproszy jak wiane plewy<sub>1720 ft</sub> go. **20,19** I poczęli szukać *sposobu*<sub>1214 ao</sub> pisarze i prapoczątkowi kapłani *aby móc* narzucić<sub>1065 ao</sub> aktywnie wrogo na niego<sub>A</sub> <sup>3</sup>ręce w onej godzinie, i przestraszyli się<sub>2938 ao ps-dp</sub> w lud<sub>A</sub>, rozeznali<sub>585 ao</sub> bowiem że istotnie do nich<sub>A</sub> rzekł porównanie to właśnie<sub>2094 A</sub>.

**20,20** I ustanowiwszy pilnowanie z boku<sub>2172 Np pt ao ac</sub> odprawili<sub>ao</sub> z góry wpuszczonych *agentów*<sub>812 A</sub>, graniem roli pod *kimś* przedstawiających<sub>2880 A pt pr md-ps-dp</sub> *iz okoliczności czynią* siebie samych<sub>799 Ap</sub> *jako* przestrzegających reguł cywilizacji<sub>Ap</sub> *możliwych* być<sub>834 pr if, Aci</sub>, *aby* pochwyciliby<sub>1083 ao sb md-dp</sub> *coś* z jego<sub>G</sub> odwzorowanego wniosku<sub>1726 G</sub>, tak że również *możliwym* przekazać<sub>2150 ao</sub> *uczyniliby* go<sub>A</sub> prapoczątkowej władzy<sub>384 D</sub> i samowolnej władzy<sub>1028 D</sub> prowadzącego władcy<sub>1231 G</sub>. **20,21** I nadto wezwali do uwyrażnienia się<sub>1060 ao ac</sub> go powiadając: Nauczycielu, wiemy<sub>pf</sub> że należycie prostopadle<sub>2049</sub> powiadasz i nauczasz, i nie <sup>4</sup>chwytasz<sub>1681 pr</sub> *nieokreślone* <sup>5</sup>doistotne oblicze<sub>2428 A</sub>, ale na <sup>6</sup>pełnej starannej nie uchodzącej uwadze jawnej prawdzie<sub>109 G</sub> określoną drogę określonego boga<sub>G</sub> nauczasz. **20,22** Wolno *uczynić* nas<sub>A</sub> kaisarowi podatek *obowiązany* dać<sub>ao, Aci</sub>, albo czy nie? **20,23** Spostrzegłszy rozumem z góry na dół<sub>N pt ao</sub> zaś ich<sub>G</sub> tę <sup>7</sup>wcześniejszą przemyślność

1 Gr. *apo-dokimadzo*. Tym słowem określano odrzucenie określonego syna człowieka przez "ród" człowieka Mojżeszowych Mc 8,31 Lc 9,22 1Pt 2,4, a w Hb 12,16-17 Ezawa przez boga. Wedł. żydowskiej antyewangelii Jezus stał się jak Ezaw, gdy „dusza Ezawa (Jana chrzciciela?) wstąpiła w chrystusa” {118} s.99.152.

2 W 1Pt 2,4-7 jest mowa o tym, że ten kamień ma być duchową ofiarą do budowania duchowego domu, t.j. Syjonu.

3 Ręce może jako symbol człowieczeństwa starozakonnym (synów człowieka {118} s.152). Zwrot "narzucić ręce" we wrogim znaczeniu 10x w N.t. Na-rzucenie rąk może jako realizacja nie „od-rzucenia”.

4 Gr. *lambano*. Przekłady: „nie masz względu”

5 Mateusz i Marek do "oblicza" dodają "człowieków", co i bez tego dodatku jest oczywiste. Zwrot 'nie chwytasz nieokreślone doistotne oblicze, ale na pełnej jawnej prawdzie...' popularne przekłady (BiZ, BT) oddają parafrazą "nie masz względu na osobę, lecz...". Tymczasem dosłowny przekład ujawnia - jeżeli uznać prawdziwość oceny Jezusa przez żydów - ważną cechę wiary Jezusa: negowanie samego niebiańskiego człowieka (chwytania nieokreślonego oblicza), natomiast poleganie na realnej (cielesnej i materialnej) 'jawnej prawdzie' *aletheia*. Też Mt 5,48 Lc 6,35. Jest jednak kwestią, czy te realności Jezusowe (i tak tworzony przez niego kościół) kontynuowały wysoką szlachetną klasę człowieczą - czy wytrwały w jedności z człowiekiem niebiańskim.

6 Gr. *a-letheia* od *a* priv. 'nie' i *letho, lanthano* 'ujść uwadze, nie postrzec, zapomnieć'. Można wątpić, czy Jezus "naucza na jawnej prawdzie", bo jest bardzo enigmatyczny, tajemniczy i wielu nauk nawet swoim uczniom do końca nie wyjaśnia. Poza tym nie wszystko, co jest realne i jawne, jest pełną „prawdziwą prawdą” i zasługuje na uwagę i pamięć (jak zbójceka „sama prawda” i „też prawda”).

7 Gr. *pan-ourgia* pochodzi od *pan-ourgos*, złożonego z *pas* 'wszystek' i *ergon* 'dzieło, praca'. Znaczą etymologicznie: 'wszystko-dzielność, wszystko-róbstwo', i stąd: 'zdatność do zrobienia wszystkiego' {9}. Biorąc więc dosłownie, ma znaczenie chwalebne: 'przemyślność, kunsztowność'. Ale w grece nowotestamentalnej używane jest tylko w znaczeniu urojonym lub negatywnym: 'przebiegłość, podstępność, nikiżemność, chytryść, złośliwość (zwierząt)' {7}. Prze-

wszystkich działań <sup>2132 A</sup>, rzekł istotnie do nich: **20,24** Okażcie <sup>628 ao</sup> mi denar. *Pochodzący od i należący do* kogo <sup>2803 G</sup> ma <sup>1</sup>wizerunek <sup>883</sup> i napis? Ci zaś rzekli: Kaisara <sup>G</sup>. **20,25** Ten zaś rzekł istotnie do nich: Tedy oddajcie <sup>299 ao</sup> wiadome *rzeczy* <sup>Ap n</sup> <sup>2</sup>Kaisara <sup>G</sup> Kaisarowi, i wiadome *rzeczy* <sup>Ap n</sup> wiadomego boga temu wiadomemu bogu. **20,26** I nie osiągnęli potęgi <sup>ao</sup> *aby* pochwycić <sup>1083 ao md-dp</sup> *coś* jego <sup>G</sup> spłyniętego wysłowienia czynu <sup>2489 G</sup> w naprzeciwko ludu <sup>Gs</sup>, i zdiwiwszy się <sup>N pt ao ac</sup> zależnie na tym <sup>D</sup> odróżnieniu się *w odpowiedzi* <sup>D</sup> jego <sup>G</sup>, zamilkli <sup>2544 ao ac</sup>.

**20,27** Przyszedszy do istoty <sup>2400 pt ao</sup> zaś jacyś <sup>2802</sup> z <sup>3</sup>saddukaiosów <sup>G</sup>, ci powiadający wstanie w górę <sup>204 As</sup> nie *możliwym* być <sup>834 pr if ac</sup>, nadto wezwali do uwyrażnienia się <sup>1060 ao</sup> go **20,28** powiadając: Nauczycielu, Moyses odwzorował pismem <sup>602 ao</sup> nam: Jeżeliby kogoś <sup>G</sup> brat odumarłby <sup>303 ao sb</sup> *aktualnie* mając <sup>pt pr</sup> żonę, i ten właśnie bez wydania na świat potomstwa <sup>412</sup> ewentualnie jest <sup>834 pr sb</sup>, *aby* wzięłby <sup>1681 ao sb ac</sup> brat jego <sup>G</sup> tę żonę i wystawiłby w górę <sup>1011 ao sb ac</sup> nasienie bratu swemu. **20,29** Siedmiu więc bracia <sup>Np</sup> byli. I pierwszy, wzięwszy żonę, odumarł <sup>303 ao</sup> bez wydania na świat potomstwa; **20,30** i wtóry, **20,31** i trzeci wziął ją, tak samo zaś i ci siedmiu nie pozostawili z góry na dół <sup>1482 ao ac</sup> potomków <sup>Ap</sup> i odumarli <sup>ao</sup>. **20,32** Później i ta żona odumarła <sup>ao</sup>. **20,33** Ta żona więc w tym wiadomym wstaniu w górę <sup>204</sup> kogo <sup>2803 Gs</sup> z nich <sup>Gp</sup> staje się <sup>584 pr id md-ps-dp</sup> żona <sup>N</sup>? Ci bowiem siedmiu mieli <sup>1202 ao ac</sup> ją *jako* żonę <sup>A</sup>. **20,34** I rzekł im Jezus: Synowie wiadomego eonu <sup>81 G</sup> tego właśnie <sup>G</sup> poślubiają <sup>552 pr ac</sup> i dają się poślubić <sup>554 pr md-ps</sup>. **20,35** Ci zaś odgórnie uznani za godnych <sup>1492 Np pt ao ps</sup> wiadomego <sup>4</sup>eonu <sup>G</sup> owego <sup>G</sup> osiągnąć przez zrządzenie boże <sup>2842 ao</sup>, i tego wiadomego <sup>5</sup>wstania w górę <sup>204 Gs</sup>, tego z umarłych, zarówno nie poślubiają <sup>552</sup> jak i nie wystawiają się do po-

kłady krzywdząco: „podstęp”.

1 Gr. *eikon* jest tu cesarza; jego symbolem było Słońce. W Ap 13,14 *eikon* jest zwierzęcia z morza. Temu zwierzęciu w Ap 16,2 może paralelnie odpowiada *kakos* ‘zły’, *eikonowi* zaś z duchem kłamliwego proroka - *poneros* ‘złośliwy’.

2 Można pomyśleć, że Jezus głosi dwubóstwo (człowieka i boga). Jak to się ma do niemożności służenia dwom panom Lc 16,8.13? Nie wiem jak {317} pisze iż „oba porządki (państwa rzymskiego i boga) stoją na zupełnie innej płaszczyźnie i nie wykluczają się”, skoro cesarz był najwyższym kapłanem religii pogańskiej. Denar miał na rewersie postać siedzącej kobiety z odniesieniem religijnym, i tę kobiecość Jezus może odniósł do boga ojca.

3 Saddukaios hebr. *CDUKol* ‘usprawiedliwiony’ (tj. z Zakonu! - co możliwe, także w myśl Ac 13,39, zaś niemożliwe według Rm 3,20.28 G 2,16-5,4). Jezus zaś ‘usprawiedliwia’ *dikaioo* ich przeciwieństwo Lc 18,14. Saddukaiosi uczyli, że nie może być zmartwychwstania, ani anioła, ani ducha +Ac 4,1 5,17 (gdyż te należały do boskiego eschatonu?), natomiast fariśaiosi uznawali ‘oba z obu stron’ *amfotera* Ac 23,8. Faryzeuszem był Paweł, twórca i wykładowca doktryny chrześcijańskiej. Pokrewne *CDIKo* znaczyło ‘cadyk, rabin z sekty chasydzkiej, od *ChSID* ‘prawy, sprawiedliwy, bogobojny’. Może sadukaiosi stanowili prawicę a fariśaiosi lewicę religijną Ac 23,6? Por. przyp. do Lc 13,31.

4 Chodzi więc o eon anielski - inny niż ludzki eon władzy boga.

5 {146} pisze, iż “duchowy charakter aniołów nie eliminuje udziału ciała człowieka..., inaczej bowiem nie można by mówić o zmartwychwstaniu” s.306.



ślubienia<sup>553</sup> pr md-ps. **20,36** Ani bowiem odumrzeć<sup>ao</sup> jeszcze więcej *nie*<sup>1155</sup> mogą,  
<sup>1</sup>równi aniołom<sup>1367</sup> bowiem są i *jacyś*<sup>2</sup> synowie są *jakiegoś* boga, tego wsta-  
nia w górę synowie będąc<sup>834</sup> N pt pr. **20,37** Że zaś są wzbudzani w górę<sup>810</sup> pr md-ps  
umarli, i Moyses wskazał<sup>1853</sup> ao na wierzchu tej<sup>Gf</sup> <sup>3</sup>kolczastej krzewiny<sup>490</sup> G f, jak  
powiada *niewiadomego* utwierdzającego pana<sup>A</sup> *jako* wiadomego<sup>A</sup> boga<sup>A</sup> Abra-  
ama<sup>indecl</sup> i *niewiadomego* boga<sup>A</sup> Isaaka i *niewiadomego*<sup>4</sup> boga<sup>A</sup> Jakoba. **20,38**  
*Niewiadomy* bóg zaś nie jest umarłych<sup>Gp</sup> ale <sup>5</sup>aktualnie żyjących biologicznie  
<sup>1221</sup> Gp pt pr ac; wszyscy<sup>Nm</sup> bowiem jemu żyją biologicznie<sup>1221</sup> pr. **20,39** Odróżniwszy  
się *dla odpowiedzi*<sup>N pt ao ps-dp</sup> zaś *jacyś*<sup>2802</sup> z pisarzy<sup>Gp</sup> rzekli: Nauczycielu, odpow-  
wiednio<sup>1442</sup> rzekłeś. **20,40** Już nie bowiem mieli śmiałości<sup>2808</sup> ipf ac nadto zwywać  
do wyrażenia się<sup>pr ac</sup> go o żadne<sup>2080</sup> As n.

**20,41** Rzekł zaś istotnie do nich: Jakże powiadają *iz okoliczności czynią* tego  
wiadomego<sup>A</sup> pomazańca<sup>A</sup> być<sup>834</sup> pr if ac *jako* Dawida<sup>6</sup> syna<sup>A</sup>? **20,42** Sam bo-  
wiem Dawid powiada w księdze<sup>508</sup> D Psalmów: Rzekł *niewiadomy* utwierdza-

1 Gr. *is-angelos* od *isos* ‘równy, równoważny, równoprawny’; Mt i Mc zamiast *isos* kładą *hos* ‘tak jak’.

2 Do synów boga zalicza się też aniołów, n.p. Ge 6,2. Zresztą może wszyscy synowie boga Jahweh to zmartwych-  
wstańcy, dzieci rewolucji: pierwszy Adam, wyziew z gleby ziemi, był synem Jahweha Elohima; następnii zaś, o struk-  
turze aniołów, zbudowani byli z ludzkich ciał, byli więc chyba synami Jahweha syjonowego. Natomiast rozradzający  
się synowie Jahweha syjonowego to - jak Jezus - “synowie umiłowani”, namaszczeni do następnego eonu zwierzę-  
cym duchem, który w organizmie ujawnia się jako zachowania dzikie i sprowadza się do seksu.

3 Gr. *batos*, choć ma końcówkę męską, może być rodzaju żeńskiego lub męskiego. U bardziej naukowego Łukasza  
jest on rodzaju żeńskiego, jak i w Ac 7,35, co może sugerować symbolikę: krzak - kobieta (Syjon?). Tylko w Mc  
12,26 jest rodzaju męskiego jak w pierwowzorze hebr. w Ex 3,2 *SNH*, mimo końcówki żeńskiej. Jest to tam krzak po-  
za pustynią góry Horeb (Synaj).

4 Nie oznacza to, że „owi patriarchowie nadal żyją”. Tekst Ex 3,6 dosłownie brzmi: „Ja bóg ojca twojego, bóg Abra-  
hama, bóg Izaaka i bóg Jakuba”, przy czym LXX dodaje „jestem” po „ja”. Zatem bóg jest tu bogiem jednego „ojca”,  
którego definiuje trzema postaciami: Abrahama (biodra Ge 24,2.9), Izaaka (fallus, wieczór ze studnią i dzbanem pięk-  
nej żony dziewicy którą „ześmiewał”) oraz Jakuba (?).

5 Określenie “**bóg** żyjących organicznie, biologicznie” wymaga uściślenia. Z definicji nie jest to bóg całego „nieży-  
wego” wszechświata - materii, eteru, powietrza, ciał niebieskich, aniołów. Mają one swojego boga, bo n.p. „Słońce  
jest wzorcowo zorganizowane i przechodzi cykle życiowe”, pulsuje i wytryska, więc jakoś żyje. Lecz „bóg żyjących”  
to Bóg Ojciec; widać, że jest bogiem kolejnych potomków płciowych, więc jest bogiem prokreacji płciowej, seksu,  
co potwierdza przymierze obrzezki. Dziwi, że seks - mający w istocie duchowość zwierzęcą - jest u tego syjonowego  
boga początkiem działań także w dziejach człowieka; moralny upadek w zwierzęcość patriarchów był warunkiem po-  
czątkowym zadziałania tego boga. Podobnie u Jezusa awangardą są człeczce odpadki, pijaki, złodzieje i nierządnicę  
Mt 21,31 Lc 7,54 15,30 Jo 20,1 1C 1,25-28. Natomiast zdania: “wszyscy bowiem jemu żyją” nie ma w paralelnych  
tekstach Mt i Mc.

6 Syn Dawida ozn. potomka króla Dawida – cielesnego (Rm 1,3 „z nasienia Dawida według ciała” t.j. z jego rodu, po-  
kolenia, dynastii.) i duchowego (dążenia polityczne). Wybitnym jego egzemplarzem był Solomon, zaś eschatologicz-  
nym miał być mesjasz. Jezus zaś zdaje się wskazywać na króla Saula jako mesjasza (faktycznie był nim).

jący pan <sup>1</sup>wiadomemu <sup>2</sup>utwierdzającemu panu memu: Zasiądź ogólnie jako na swoim <sup>1410 pr md-ps-dp</sup> z <sup>3</sup>prawych *stron* <sup>643 Gp n</sup> moich <sup>Gs</sup>, **20,43** aż by położyłbym <sup>2796 ao</sup> <sup>sb ac</sup> nieprzyjaciół twoich *jako* podnózek <sup>As n</sup> nóg twoich. **20,44** Dawid więc *jako* utwierdzającego pana <sup>A</sup> go zwie, i <sup>4</sup>jakże jego syn jest?

**20,45** *Wobec* słuchającego <sup>G pt pr, Gab</sup> zaś wszystkiego <sup>G</sup> ludu rzekł uczniom: **20,46** Trzymajcie *to które* do istoty <sup>2403 pr it ac</sup> od pisarzy <sup>Gp</sup>, tych <sup>Gp</sup> chcących <sup>Gp pt pr</sup> deptać wkoło <sup>2242 pr</sup> w *zbrojnych* uroczystych odzieniach *wyprawy wojennej* <sup>2631</sup> i lubiących <sup>2930</sup> <sup>Gp pt pr</sup> uprzejme przyjęcia <sup>Ap</sup> w rynkach i pierwsze krzesła w miejscach zbierania razem i pierwsze sofy w obiadach; **20,47** którzy <sup>2061 N</sup> z góry pożerają domostwa wdów i <sup>5</sup>przed-objawieniem <sup>2432 Ds</sup> długo modlą się, ci właśnie wezmą <sup>1681 ft</sup> będące wokół większym nadmiarem <sup>2249 As</sup> rozstrzygnięcie <sup>As</sup>.

**21,1** Spojrzawszy w górę <sup>158 N pt ao</sup> zaś ujrzał rzucających <sup>Ap m pt pr</sup> do skarbca ofiarne dary <sup>796 Ap n</sup> swoje <sup>Gp m</sup>, majątnych <sup>Ap m</sup>. **21,2** Ujrzał zaś jakąś <sup>2802 A</sup> wdowę biedną rzucającą <sup>As pt pr</sup> tam *wyluskane* monety <sup>1705 Ap n</sup> dwie. **21,3** I rzekł: Pełnie jawnie prawdziwie <sup>113</sup> powiadam wam, że wdowa ta właśnie <sup>2094</sup> ta żebrząca *coś* liczniejsze <sup>As n</sup> *od* wszystkich <sup>2193 Gp m, n</sup> rzuciła <sup>ao</sup>. **21,4** Wszyscy bowiem ci właśnie z będącego wokół nadmiarem <sup>2247 Gs n pt pr</sup> im rzucili <sup>463 ao</sup> do ofiarnych darów <sup>796 Ap n</sup>, ta właśnie zaś z niedostatku swego wszystek <sup>2193 As m</sup> <sup>6</sup>środek pędzenia życia <sup>510 As m</sup> który <sup>2061 A</sup> miała <sup>1202 ipf</sup> rzuciła <sup>ao</sup>.

**21,5** I *w następstwie* jakichś <sup>Gp m</sup> powiadających <sup>Gp m pt pr, Gab</sup> około świątyni <sup>G n</sup> że kamieniami <sup>Dp m</sup> odpowiednio dogodnymi <sup>1440</sup> i <sup>7</sup>*rzeczami* złożonymi u góry *jako przekleństwo* <sup>171</sup>

1Pierwszy 'utwierdzający pan' *kyrios* jest bez rodzajnika, drugi z rodzajnikiem. Jest to cytat z Ps 110,1, gdzie pierwszym panem był *Jahweh*, drugim zaś *adonaj*. Następnie w LXX zostali ujednoliceni co do *kyriosa* i co do rodzajnika. Jednak wedł. 27 wydania tekstu Nestle-Alanda, Mt, Mc i Lc znów ich rozróżniają rodzajnikiem, co warto utrzymać.  
2Utwierdzającym panem Dawida był może Saul. Był on pierwszym pomazańcem *Jahweha* 1S 10,1-6, przed Dawidem. To on więc otrzymałby mesjańskie polecenie zasiądnięcia z *prawych*. *Prawe* *Jahweha* są skierowane w dół (tak jak i: *Zasiądź*).

3Gr. zwrot *ek deksion* 'z prawych' rozumie się *meron* czyli 'stron' {14}.

4 {317} pisze, iż „w Ps 110,1 wydaje się niezwykle, że ów wielki król traktuje swego syna jak pana... Pozostawienie pytania bez odpowiedzi” skłania do przyjęcia, że odpowiedź byłaby wbrew powszechnym oczekiwaniom. Byłoby to po linii kontowersyjnej tezy, że chrystus jest synem człowieka (n.p. Mt 16,13 26,64 Jo 12,34), a nie synem Dawida. Zatem Jezus jako syn człowieka byłby innym chrystusem niż Dawid, więc chyba pierwszym chrystusem Saulem człowiekiem Adamem (1S 17,32 „powiedział Dawid do Saula: Niech nie upada serce 'człowieka' ADM”). Jezus poucza, że chrystus jest synem ludzkim, synem człowieka, i jest wybawcą ludzkości, nie Izraela.

5Gr. *pro-fasis* od *pro* 'naprzód, przed' i *faino* 'objawiać, świecić'. P. przyp. do Mc 12,40.

6Gr. *bios* 'środek do utrzymania życia, żywność' (nie: *dzoē* 'życie biologiczne, organiczne'); skojarzone z dwójką.

7Gr. *ana-thema* (w lekcji<sup>173</sup> przez *eta*, w N.t. tylko tu 1x) '*rzecz* złożona u góry', 'wotum *bóstwu*', od *ana-tithemi*. W niniejszym przekładzie w innej lekcji<sup>171</sup>, przez *epsilon*, częstszej w N.t. (6x), potwierdzonej obecnością pochodnego *anathematidzo* Mc 14,71, '*rzecz l. osoba* przeklęta', t.j. która „stawała się świętą lub przeklętą” {7} – podobnie zaskakujące skojarzenie dla sztandarowego słowa chrystianizmu *hagios*: 'święty' n.p. duch: *hagios* był zarazem 'święty' i 'niegodziwy, przeklęty' {6} (w grece istniały też inne pojęcia świętości, znane w N.t. *hosios*, *hieros*, *semnos* {7}).

(173) Dp n *od przeszłości* jest ustrojona 1620 pf ps, rzekł: **21,6** Te właśnie *rzeczy* 2094 N,Ap n które 2061 Ap n oglądacie dla znalezienia teorii pr, przyjdą 1139 ft md-dp dni w których 2061 D nie będzie puszczony od *siebie* 439 ft ps kamień zależnie na kamieniu D który nie będzie z góry na dół rozwiązany 1485 3s ft id ps. **21,7** Nadto wezwali do wyrażenia się 1060 ao ac zaś go powiadając: Nauczycielu, kiedy więc te właśnie 2094 Np n *jako jedna* będzie 3s ft id md-dp i co Ns n *jako* ten znak boży Ns n gdy ewentualnie *obecnie* ewentualnie ma planowo 1811 3s pr sb ac *jako jedna* te właśnie Np n *obecnie* stawać się 584 pr md-ps-dp? **21,8** Ten zaś rzekł: Poglądajcie *obecnie* pr it ac aby nie zostalibyście zwiedzeni 2281 ao sb ps; wieloliczni bowiem przyjdą 1139 ft zależnie na tym imieniu D moim powiadając: Ja *jakościowo obecnie* jestem pr, i: Ten stosowny moment *od dawna* przybliżył się 807 pf ac. *Żeby* nie wyprawilibyście się 2336 ao sb ps-dp do tyłu 2033 ich Gp. **21,9** Gdyby zaś usłyszelibyście ao sb wojny Ap i <sup>1</sup>nie postawienia z góry 88 Ap, *żeby* nie <sup>2</sup>zostalibyście podnieceni 2450 ao sb ps; obowiązuje 659 3s pr id ac impers bowiem *uczynić* te właśnie Ap n *możliwymi* stać się 584 ao md-dp, Aci wpięć, ale nie prosto z tego-natychmiast to dokonanie 2778. **21,10** Wtedy powiadał im: Będzie wzbudzony w górę 810 ft ps naród wrogo na naród, i królewskie imperium 483 wrogo na królewskie imperium; **21,11** trzęsienia Np zarówno wielkie 1793 jak i w dół we właściwe miejsca Ap głody Np i zarazy Np będą; straszdyła 2939 zarówno jak i od *niewiedomego* nieba znaki boże Np n wielkie *jako jeden* będzie 3s ft. **21,12** Naprzód zaś tych właśnie *wydarzeń* Gp n wszystkich Gp n narzucą wrogo na was A <sup>3</sup> ręce swoje i będą ścigali prawnie 764 ft przekazując N pt pr do miejsc zbierania razem Ap i strażnic 2959 Ap, odprowadzanych 268 A pt pr ps dla aktywnego kontaktu na 1063 królów Ap i prowadzących władców Ap z powodu wiadomego imienia G mojego. **21,13** - *Pomyślnie* wystąpi 290 3s ft md-dp wam do funkcji świadectwa As. **21,14** Połóżcie 2796 ao więc w sercach waszych nie ćwiczcie naprzód pr *możliwość* odeprzeć odwzorowanym wnioskiem 321 ao ps-dp; **21,15** ja bowiem <sup>4</sup>dam 734 ft wam usta i mądrość której D f nie będą mogli 779 md-dp stawić się przeciw 227 ao ac albo powiedzieć przeciw 253 ao ac wszyscy razem 227 leżący przeciw 251 Np pt pr md-ps-dp wam. **21,16** Będziecie wydawani 2150 ft ps zaś i pod przewodnictwem rodziców Gp i braci Gp i *razem urodzonych* członków rodziny i przyjaciół, i będą uśmiercali 1266 ft ac z was, **21,17** i będziecie ft nienawidzeni 1866 N pt pr ps pod przewodnictwem <sup>5</sup>wszystkich Gp przez to imię moje; **21,18** <sup>6</sup>i włos z głowy waszej żadną metodą nie odłą-

1 Gr. *a-kata-stasia* ‘nie-z góry-postawienie’. Zagłada będzie poprzedzona negatywnym stanem - ‘zaprzeczeniem’ *a* ‘odgórnego’ *kata*, duchowego ‘postawienia’ *histemi* człowieka – zarówno jego kondycji osobowej jak i ludzkości. Natomiast przeciwne słowo *apo-kat-histemi* jest pozytywne i określa działalność Eliasza Mt 17,11, choć negowanego przez Jezusa, który jednak przyjdzie, i to właśnie z *apo-katastasią* Ac 3,21. Przekłady: „przewroty”, „rozruchy”.

2 Gr. *ptoeo* ‘podniecenie’ lub ‘przerażenie’

3 Znowu człowiecze ręce są wrogami chrześcijan.

4 Będą to “dane” usta i mądrość. Więc inne niż obecne ludzkie?

5 Skąd przyjdzie, co spowoduje taką “nienawiść” ludzkości do chrystianizmu? Czyżby narody tak miały zgłupieć, czy raczej “wzrośnie poznanie”? Chyba w końcu narody rozeznają chrystianizm jako śmiertelne zagrożenie dla człowieka i świata, zamykający perspektywy człowieczeństwu? Tak, że nawet prokreacja i więzy rodzinne nie będą miały pozytywnego znaczenia!

6 Tekst wierszy 18 i 19 jest tylko u Lc, i nawet tam nie mają ich niektóre manuskrypty.

czyłby się przez zatracenie <sup>320</sup>ao sb md- **21,19** W tej wytrwałości pozostawiania pod waszej <sup>1</sup>nabądźcie na własność <sup>1650</sup>ao it md-dp dusze wasze. **21,20** Gdyby zaś ujrzeliście <sup>2041</sup>ao sb okrążaną <sup>1655</sup>A f pt pr ps pod przewodnictwem <sup>2</sup>obozującego na gruncie wojska <sup>2638</sup>Gp Ierusalem, wtedy rozeznajcie <sup>585</sup>ao it ac, że *od przeszłości* przybliży się <sup>807</sup>3s pf id ac wiadome <sup>3</sup>spustoszenie i opuszczenie <sup>1134</sup>f jej G. **21,21** Wtedy ci w Judai niech uciekają <sup>pr it ac</sup> do sfery funkcji gór <sup>2057</sup>Ap, i ci w środku <sup>1827</sup>Ds n jej G f niech wymieszczają się z *tego* wyodrębnionego miejsca <sup>904</sup>pr it ac, i ci w krainach <sup>3021</sup>Dp nie niech wchodzą <sup>pr it</sup> do niej, **21,22** że dni <sup>4</sup>wydzielenia wyrokiem cywilizacji <sup>863</sup>Gs te właśnie <sup>2094</sup>Np są *od* tego <sup>1966</sup>Gs n *które* możliwymi zostać przepelnionymi <sup>2271</sup>ao if ps *czyni* wszystkie <sup>2193</sup>Ap n te wiadome <sup>Ap n</sup> pismem odwzorowane <sup>602</sup>Ap n pt pf ps. **21,23** Biada tym <sup>D f</sup> w brzuchu <sup>557</sup>f mającym <sup>1202</sup>Dp f pt pr ac i dającym ssać <sup>1292</sup>Dp f pt pr ac w owych dniach; będzie bowiem <sup>6</sup>przymus <sup>165</sup>wielki <sup>1793</sup>na ziemi i zapalczywość <sup>2042</sup>wiadomemu ludowi temu właśnie <sup>2094</sup>D, **21,24** i padną <sup>2276</sup>ft ustami <sup>Ds</sup> miecza <sup>1788</sup>D f, i będą wniesieni w zdobycz włóczy <sup>79</sup>ft ps do narodów <sup>Ap n</sup> wszystkich, i Ierusalem będzie *teraz* deptana <sup>2197</sup>N f pt pr ps pod przewodnictwem narodów G, aż do szczytu <sup>454</sup>czasu <sup>G m</sup> którego <sup>2301</sup>ao sb ps *nieokreślone* stosowne momenty <sup>1422</sup>narodów G. **21,25** I będą znaki boże <sup>2540</sup>w Słońcu <sup>D m</sup> i Księżycu <sup>D f</sup> i <sup>7</sup>gwiazdach <sup>406</sup>D ns, i na ziemi do razem trzymanie <sup>2716</sup>N narodów G w <sup>8</sup>niemożności wydostania się <sup>330</sup>

1 W odmiennym wariantcie tekstowym jest inna forma tego samego słowa: fut. ind. *ktesesthe* „nabędziecie”. Co jednak dla żyjącego człowieka znaczy “nabyć na własność swoją duszę”? “Nabyć na własność” to z gr. *ktaomai, ktomai* ‘sprawić sobie, nabyć, posiadać, mieć na własność’. Inne słowo niż *agoradzo* ‘kupować’ i *sodzo* ‘ocalić’ - jak się nieraz podkłada. Może chodzi o zatrzymanie przy sobie na przyszły eon dotychczasowej duszy (por. „odduszenie człowieka” 21,26) i ciała – wbrew Pawłowi 1C 15,35-42: „bóg daje ciało jakie chce”. Przekłady: „ocalicie”, „zyskacie”. 2 Gr. *strato-pedon* od *stratos* ‘wojsko’ i *pedon* ‘ziemia, grunt’, zwłaszcza o ziemi poświęconej jakiemuś bóstwu ziemi {6}. Tylko tu 1x w N.t.. Nie jest to zwykłe „wojsko”, jak skracają przekłady, lecz ‘wojsko obozujące na gruncie’, co podkreśla znaczenie zorganizowanego obozu ugruntowanego na ziemi, wobec niebiańskiej Jeruzalem. Wydaje się odpowiadać *bdelygma* u Mt 24,15 i Mc 13,14. Może oznaczać niebiańskich ludzi ugruntowanych już na ziemi. 3 Gr. *eremosis*, od *eremoo* ‘spustoszyć i opuścić’, o wyjściu Żydów z Babilonu Ap 17,16 18,17.19. Także ta ucieczka chrześcijan przypomina wyjście z Babilonu. “Uciekaj skoro świt (do porannej Wenus - Syjonu?), bo potem będzie wstyd” wzywa i dzisiaj przechrzczona piosenka. 4 Gr. *ek-dikesis* od *ekdikeo* i *dike* ‘zwyczaj, obyczaj, ład, cywilizacja’. Tu odpowiada ‘wymieszczeniu się’ *ek-choreo*. Przekłady: „pomsty”, „odpłaty”. *Ekdikesis*, jak każdy sąd, ma dwa aspekty: adwokacki obronny i prokuratorski karzący. Lecz u Łukasza *ekdikesis* i pochodne *ekdikeo* nie mają znaczenia negatywnego ani zwróconego do przeciwnika, lecz obronne: Lc 18,3.5.7.8; też w Ap tylko o wydzieleniu „sprawiedliwej” krwi z Babilonu Ap 6,10 19,2. 5 Gr. *gaster*, inne niż *koilia* ‘łono, żołądek’. Por. 23,29. 6 Gr. *ananke* ‘konieczność, przymus’. *Ananke* była bóstwem “uczonym”, ucieleśnieniem siły najwyższej, której muszą ulegać nawet bogowie {94}, koniecznością logiczną, wyższą, prawami natury {6}. Co do ‘zapalczywości’ *orge* jest ona n.p. smoka w Ap 12,17. ‘Miecz’ *machaira* i ‘zdobycz włóczy’ *aichmalosia* występują razem też w Ap 13,10, gdzie są we władaniu zwierzęcia z morza (człowieka?). Przekłady po odległych skutkach: „ucisk”, „niedola”. 7 Gr. *astron* ‘konstelacja, gwiazdozbiór’ (bliskie *aster* ‘gwiazda’ Mt, Mc) +Ac 7,43 27,20 Hb 11,12. Do „gwiazd” zaliczano planety *asteres planetes* (od *aster*). Może chodzi o tego rodzaju znaki jak Wielka Czerwona Plama na Jowisz „ojcu bogów”, zaobserwowana w 1665 r. (w tym okresie bóg splamiał się kontrreformacją i inkwizycją). W Ac 7,43 „gwiazdą boga waszego (t.j. nieposłusznym Mojżeszowi Izraelitów) nazwano Rhaifana (?=Rhemfana Am 5,26 hebr. *kijjun* KIUN ‘Saturn’ - {8} konk., zaś królem tych Izraelitów tenże tekst wskazuje *Sikkuta* SKUT ‘szałas’). {101} podaje (h. astrolatria), że Asyryjczycy i Babilończycy Marduka utożsamiali z planetami Jowisz i Saturn. 8 Gr. *a-poria* złożone z *a* privativum ‘nie’ i *poros* ‘przejście, przeprawa, wyprawa’. Do w.24 opisany jest etap narodów, od w.25 - etap boga (por. “po ucisku” Mt 24,29 Mc 13,24). Przekłady inaczej traktują genitivus „dźwięku”: iż „wskazuje przyczynę” (za Zerwick) i dają: BT „wobec [z powodu]” huku morza, BiZ: „gdy [z powodu]” zahuczy

Ds <sup>1</sup>echa <sup>1257</sup> Gs morza <sup>Gs</sup> i chwiania się w tę i ową stronę <sup>2514</sup> G **21,26** wskutek <sup>2</sup>odduszonych <sup>346</sup> Gp m pt pr ac, Gab <sup>3</sup>człowieków <sup>Gp m</sup> od strachu <sup>G</sup> i <sup>3</sup>łęklivego doistotnego oczekiwania <sup>2398</sup> G tych <sup>1966</sup> Gp m,fn <sup>4</sup>nachodzących <sup>1059</sup> Gp m,n pt pr md-ps-dp tej zamieszkaney jako dom człowieka ziemi <sup>1995</sup> Ds, bowiem moce <sup>780</sup> wiadomych niebios będą chwiane <sup>2512</sup> ft ps. **21,27** I wtedy ujrzą <sup>2041</sup> ft md-dp tego syna tego człowieka <sup>G</sup> przychodzącego <sup>1139</sup> A pt pr w chmurze <sup>1922</sup> D f wspólnie z mocą <sup>G</sup> i sławą <sup>G</sup> wieloliczną <sup>2329</sup> Gs. **21,28** Wobec <sup>389</sup> G pt pr md, Gab poczynających się <sup>2094</sup> Gp n zaś tych właśnie wydarzeń <sup>2094</sup> Gp n stawać się <sup>584</sup> pr md-ps-dp, odchylcie się na powrót w górę <sup>184</sup> ao it ac i unieście ponownie na to <sup>1039</sup> ao it ac głowy wasze, przez to że przybliży się <sup>pr ac</sup> to <sup>5</sup>uwolnienie za okupem <sup>322</sup> wasze.

**21,29** I rzekł porównanie im: Ujrzyjcie <sup>2041</sup> ao tę figę <sup>A f</sup> i wszystkie te drzewa <sup>Ap n</sup>: **21,30** gdyby rzuciłyby naprzód pędy <sup>2373</sup> 3p ao sb ac już, poglądając <sup>N pt pr</sup> od siebie samych <sup>799</sup> Gp rozeznajecie <sup>pr id ac</sup> że już blisko gorąca pora żniwa <sup>1288</sup> jest. **21,31** W ten właśnie sposób i wy, gdyby ujrzelibyście <sup>2041</sup> ao sb te właśnie wydarzenia <sup>Ap n pt pr</sup> stające się <sup>obecnie</sup> rozeznawajcie <sup>pr it, id ac</sup> że blisko jest ta królewska władza tego boga. **21,32** Zaiste powiadam wam, że żadną metodą nie przeszedłby obok-przeciw <sup>2180</sup> ao sb ac <sup>6</sup>genetyczny ród <sup>565</sup> ten właśnie <sup>2094</sup> N, aż by wszystkie wydarzenia <sup>Np n</sup> jako jedno stało by się <sup>584</sup> 3s ao sb md-dp. **21,33** To niebo i ta ziemia przejdą obok-przeciw <sup>2180</sup> ft id md-dp, te zaś odwzorowane wnioski <sup>1726</sup> moje żadną metodą nie przejdą obok-przeciw. **21,34** Trzymajcie to które do istoty <sup>2403</sup> pr it ac zaś sobie samym <sup>799</sup> Dp żeby kiedyś nie zostałyby obciążone <sup>471</sup> 3p ao sb ps wasze serca w przepiciu i odurzeniu i troskach dotyczących pędzenia życia <sup>511</sup> Dp; i nastawiłby się <sup>1194</sup> ao sb ac wrogo na was <sup>Ap</sup> nieprzewidziany dzień ów **21,35** tak jak wpajające się sidło <sup>2114</sup>; <sup>7</sup>wejdzie jako naddatek <sup>1056</sup> ft id md-dp bowiem aktywnie wrogo na <sup>1063</sup> wszystkich <sup>2193</sup> Ap m odgórnie siedzących jako na swoje <sup>1410</sup> Ap m pt pr md-ps-dp aktywnie wrogo na doistotne oblicze <sup>As</sup> wszystkim <sup>2193</sup> G ziemi <sup>G</sup>. **21,36** <sup>8</sup>Chwytając sen bądźcie czujni <sup>38</sup> pr it ac zaś we wszystkim

morze. Także {1} „od” [wskutek] szumu morza. Jednak Słownik {6} dla *aporia tinos* ‘a. czegoś’ podaje jedynie „brak [niemożność] czegoś”.

1 Gr. *echos* ‘echo, dźwięk, brzmienie, przydech, szum (fal), wrzask (trąb)’. Różne od *akoe* i *fone*. ‘Chwianie się’ gr. *salos* często okrętów, +Lc 1,4 4,37 Ac 2,2 Hb 12,19 1C 13,1 1Th 1,8 i in. Przekłady o zwyczajnym: „huku” morza.  
2 Gr. *apo-psycho* ‘od-duszyć, stracić duszę’ (albo: ‘ochłodzić’); od *apo* ‘od’ oraz *psyche* ‘dusza’ (albo: *psycho* ‘ochładzać, oziębiać’). W tym drugim “boskim” etapie mieliby być poszkodowani ludzie. Przekłady pomijają odebranie człowiekom dusz, dając: „bezradnych”, „omdlewać będą”.

3 Gr. *pros-dokia*.

4 Gr. *ep-erchomai* ‘, od *epi* ‘na, nadto, następnie, ponownie’ i *erchomai* ‘przychodzić, przyjeżdżać, przylatywać, przyplływać’. W N.t. *eperchomai* ‘na-chodzić’. Przekłady: „zagrożających”, „które przyjdą”

5 Gr. *apo-lytrosis*. W Rm 3,24 1C 1,30 jest nim chrystus Jezus, syn ‘miłości’ *agape* ojca C1 1,13; w Rm 8,23 odkupienie ciała jest oczekiwanym synostwem, t.j. objawieniem syna boga. Tu okupem jest chyba Jerusalem ziemski.

6 Gr. *genea haute* ‘genetyczny ród ten właśnie’ w ustach Jezusa zawsze o Żydach jako ‘rodzie’, nie tylko o współczesnym „pokoleniu”, por. Mt 12,41n 23,34-36 Lc 11,50n Ac 8,33 Ph 2,15, i zawsze krytycznie. Sam zaimek wskazujący *haute*, r.ż. od *houtos*, też często z odcieniem podziwu i pogardy, por. przyp do Lc 15,24.

7 Gr. *ep-eis-erchomai*

8 Gr. *agr-ypneo* od *agreo* (= *haiero*) ‘chwytać’ i *hypnos* ‘sen’. Przekłady: „czuwajcie”, co *gregoreo*.

stosownym momencie<sup>Ds</sup> błagając<sup>644 N pt pr</sup> aby<sup>1</sup> z góry aż na dół od wszystkiego osiągnęliby-  
 ście potęgę<sup>1524 ao sb ac</sup> <sup>2</sup>wy-uciec<sup>900 ao if ac</sup> te właśnie<sup>Ap n</sup> wszystkie<sup>Ap n</sup> teraz mające planowo  
 1811 Ap n pt pr ac *teraz* stawać się<sup>584 pr</sup> i zostać stawieni<sup>1372 ao if ps</sup> w doistotnym przedzie syna  
 człowieka.

**21,37** Był<sup>834 ipf</sup> zaś te dni<sup>Ap</sup> w świątyni nauczając<sup>N pt pr</sup>, te zaś noce<sup>Ap</sup> wy-  
 chodząc<sup>N pt pr</sup> <sup>3</sup>był pod gołym niebem<sup>424 3s ipf</sup> do sfery funkcji góry<sup>An</sup> zwanej<sup>1439 An pt</sup>  
 pr ps Drzew Oliwnych<sup>905 Gp</sup>. **21,38** I wszystek lud <sup>4</sup>zjawiał się do świtu<sup>2045 ipf ac</sup>  
 istotnie do niego<sup>A</sup> w świątyni słuchać *pochodzących od* niego<sup>G</sup>.

**22,1** Przybliżało się<sup>807 ipf ac</sup> zaś święto tych Nie Fermentowanych *chlebów*<sup>57 Gp</sup>,  
 powiadane<sup>N f pt pr ps</sup> Pascha. **22,2** I szukali *badawczo*<sup>1214 ipf</sup> prapoczątkowi kapłani i  
 pisarze to<sup>As n</sup> jakże <sup>5</sup>zdobyliby przez uniesienie w górę *i zgładzenie*<sup>175 ao sb ac</sup> go<sup>A</sup>,  
 strachali się<sup>2938 ipf md-ps-dp</sup> bowiem w lud<sup>A</sup>. **22,3** Wszedł<sup>ao</sup> zaś <sup>6</sup>satanas<sup>2526</sup> do Ju-  
 dasa, tego<sup>A</sup> zwanego<sup>1439 A pt pr ps</sup> <sup>7</sup>Męża Przypadku<sup>A</sup>, będącego<sup>834 A pt pr</sup> z tej liczy-  
 by<sup>360</sup> tych dwunastu. **22,4** I odszedłszy zgadał się razem z<sup>2665 ao ac</sup> prapoczątko-  
 wymi kapłanami<sup>D</sup> i wodzami żołnierskimi *na* to<sup>1966 As n</sup> jak im przekazałby<sup>2150 ao</sup>  
 sb go<sup>A</sup>. **22,5** I wyszli rozkosznie z środka<sup>2973 ao ps-dp</sup> i ułożyli się razem z<sup>1721 ao md</sup>  
 nim (jemu)<sup>D</sup> srebro pieniężne<sup>354 As n</sup> dać<sup>734 ao if ac</sup>. **22,6** I rzekłszy to samo zgodził się  
 1024 ao id ac, i szukał<sup>1214 ipf</sup> łatwodogodny stosowny moment<sup>1175 A</sup> *od* tego<sup>1966 Gs n</sup> *które*  
*umożliwia* przekazać<sup>2150 ao</sup> go osobno od tłumu<sup>G</sup> im.

**22,7** Przyszedł<sup>1139 ao</sup> zaś ten wiadomy dzień<sup>f</sup> <sup>8</sup>święta Nie fermentowanych *chle-*  
*bów*<sup>57 Gp</sup>, któremu<sup>2061 Ds f</sup> obowiązywało<sup>659 3s ipf ac, impers</sup> szykować do zabicia na ofiarę

1 Gr. *kat-ischyō* od *kata* ‘z góry aż na dół, przez wszystko, zupełnie’ oraz *ischyō* ‘być potężnym’. Przekłady oddają tylko połowę słowa: „mogli”.

2 Gr. *ek-feugo* dosł. ‘wy-uciec’ – zwł. z acc., ‘uciec z’ czegoś, ‘wymknąć się’. „Ucieczka” ma tu „wy-wnętrzyć”, osłabić „te wszystkie mające stawać się”. Przekłady: „uniknąć”, „ujść” – gubiąc rdzenne pojęcie ‘ucieczki’.

3 Gr. *aulidzomai* ‘być, przebywać pod gołym niebem’, od *aule* ‘zagrodzone miejsce pod gołym niebem, dziedziniec, zagroda’. Przekłady: „spędzał” na górze.

4 Gr. *orthridzo* od *orthros* ‘świt, brzask’; tu 1x w N.t. Czas porannej Wenus. Chrystus-baranek jest gwiazdą poranną w Ap 22,16.

5 Gr. *an-airo*, od gr. *ana* ‘z dołu w górę’.

6 Judas jest diabłem Jo 6,70 13,2; tu szatan wchodzi do Judasa-diabła (duch wchodzi do ciała), też Jo 13,27. Wskazuje to na różne substancje i natury szatana i diabła i każe rozróżniać je. Na początku drogi Jezusa pojawił się jako diabeł Lc 4,13, tu na jej końcu jako szatan. „Oba te rzeczowniki nie oznaczają dokładnie tego samego” {317}.

7 Tak zwykle tłumaczy się gr. *Iskariotes* hebr. *AISz-KoRIUT* z *KoRH* ‘przypadek’. Możliwa też etymologia: ‘mąż z (miasta) Kariot’ {317}. Judasz był nazwany przez Jezusa diabłem Jo 6,70, Szymon Piotr – szatanem Mt 16,23.

8 Istnieje „poważny problem ostatniej wieczerzy” t.j. „sprzeczności istniejących między ewangelistami synoptycznymi (Mt Mc Lc) a ewangelią Janową”. Wedł. datacji Jo 18,28 i 19,31 Jezus ostatnią wieczerzę spożywał w czwartek wieczorem, a umarł w piątek. Zatem „Jezus z nieznanych przyczyn antycypował (o jeden dzień) ucztę paschalną. Potwierdzenie tego można dostrzec w greckim *pro tou me pathein* 22,15 (p. przyp.). Wygląda to na kolejny przykład chęci chrześcijan uprzedzenia, skrócenia naturalnej perspektywy. Por. 1C 7,29nn. Podobna antycypacja w Jo 20,4.

1322 pr if ps to wiadome As n pascha 2194 As n. **22,8** I odprawił 334 ao Petrosa i Joannesa rzekłszy: Wyprawiwszy się Np pt ao przygotujcie ao ac nam to wiadome As n pascha A aby zjedlibyśmy 1143 ao sb ac. **22,9** Ci zaś rzekli mu: Gdzie chcesz żeby przygotowalibyśmy ao sb ac? **22,10** Ten zaś rzekł im: Oto *wobec* wszedłszych 846 Gp pt ao ac, Gab was Gp do tego miasta, spotka się z naprzeciwnika dla razem z 2693 ft ac wami D *pe-wien* <sup>1</sup>człowiek, gliniany *dzban* 1541 A n wody 2855 Gs n *dźwigający* N pt pr ac; ruszcie wspólną drogą z ao it ac nim D do tego domostwa Af do którego 2061 Af dostaje się 847 pr md-ps-dp. **22,11** I powiecie szczegółowo 841 ft temu *absolutnemu* władcy domu 1988 D tego domostwa Gf: Powiada tobie wiadomy nauczyciel: Gdzie jest wiadoma <sup>2</sup>kwatery dla gościnnego rozwiązania się przybyszów z góry 1484 tam gdzie to pascha A wspólnie z uczniami Gp moimi Gs zjadłbym 1143 ao sb? **22,12** I ów wam okaże 628 ft <sup>3</sup>miejsce *skierowane* w górę od ziemi 161 wielkie <sup>4</sup>pościelone 2641 As n pt pf ps; tam przygotujcie ao it ac. **22,13** Oszedłszy 283 N pt ao zaś znaleźli 1185 ao z góry tak jak *przedtem* spłynął 2486 ppf im i przygotowali 1156 ao to pascha As n.

**22,14** I gdy stała się wiadoma godzina *naturalnego okresu czasu* 3049, padł wstecz do źródła ku pożywieniu 198 ao ac i ci odprawieni razem z nim. **22,15** I rzekł istotnie do nich: <sup>5</sup>Pożądaniem 1078 D spożądałem 1077 ao ac to właśnie 2094 As n pascha A n <sup>6</sup>zjeść 1143 ao wspólnie z wami Gp <sup>7</sup>w *obronie* naprzód 2369 tego 1966 Gs n *które* mnie A *skłania* ucierpieć 2195 ao if ac, Aci. **22,16** Powiadam bowiem wam że żadną metodą nie zjadłbym 1143 ao sb ac ono 430 As n aż do *czasu* takiego którego 2072 Gs m zostałyby uczynione pełnym 2301 3s ao sb ps w królewskiej władzy boga G. **22,17** I przyjąwszy 658

1, „Jezus sprawia wrażenie, że doskonale zna tego człowieka” a także „gospodarz tego domu wie, o którego nauczyciela chodzi”. Człowiek (t.j. mężczyzna) z dzbanem wody był znakiem łatwo rozpoznawalnym, gdyż dzbany nosiły kobiety {317}. Por przyp. Mc 14,13.

2Gr. *kata-lyma* złożone z *kata* ‘z góry na dół’ i *lyo* ‘rozwiązać, rozluźnić’. {317} *katalyma* wyklada przez „pokój”, czym łagodzi problem w Lc 2,7.

3Gr. *ana-gaion* l. *ano-gaion*, z *ana* ‘z dołu na górę’ i *gaia, ge* ‘ziemia, ląd’; stąd ‘górne piętro’. Por Mc 14,15.

4Także o słaniu na drodze szat, gałęzi i o słaniu łoża.

5Gr. zbitka. *epi-thymia epi-hymeo*, tu lx w N.t., pozornie „masło maślane”, służy podkreśleniu wyłącznie ‘pożądliwego’ źródła tego ‘pożądania’ Jezusa z uczniami. Jednak tylko w tym miejscu, ze względu na czynność Jezusa, popularne przekłady oraz {146} parafrazują: „Gorąco pragnąłem”. Może z obawy, iż w ogromnej większości użyć słowo to występuje w “etycznie złym pragnieniu”: ‘pożądliwości, żądz’ {7}, najczęściej cielesnej i seksualnej: Mt 5,28 Rm 1,24 6,12 13,14 13,9 G 5,16.17.24 E 2,3 Cl 3,5 1Th 4,5 2Tm 2,22 3,6 1P 2,11 4,3 2P 2,10.18 1Jo 2,16 Jc 4,2. Pk84.

6Jest „problem, czy w ogóle w Wieczniku leżał na stole baranek paschalny {317}.

7Gr. *pro*. Choć katolickie słowniki {7} {10} nie podają znaczenia ‘ku zasłonie, w obronie, zamiast, w zastępstwie’, którym *pro* zbliża się do gr. *hyper* (p.n.) i *anti*, lecz tylko czasowe „przed” (jak i Vulgata *ante*), to znaczenie „obronne” znajduje się we wszystkich pełniejszych słownikach {4} {5} {6} {9}, podobnie jak łaciński odpowiednik *pro*. Na temat ‘uprzedzenia’ gr. *pro* przez Jezusa prawdziwej wieczerzy paschalnej p. przyp. do Mt 26,17 Lc 22,7. Może to oznaczać stosowanie magii zastępczej – uprzedzenie i „wypełnienie” symbolicznym gestem nadchodzącego w naturalnym trybie zdarzenia, którego chce się uniknąć (p. n.p. J.G. Frazer „Złota gałąź”). Wtedy ktoś inny byłby ukrzyżowany – Cyrenajczyk? Mt 27,32 i paral. Przekłady: „zanim”, „przed”.

N<sub>pt</sub> ao kielich *losu* 2351 A<sub>n</sub> łatwodzięcznie udzieliwszy się w *podziękowaniu* 1191 N<sub>pt</sub> ao ac  
 rzekł: Weźcie 1681 ao to właśnie A<sub>s</sub> n i rozdzielcie 696 ao do sfery funkcji siebie sa-  
 mych 799 A<sub>p</sub> m, **22,18** powiadam bowiem wam, żadną metodą nie napiłbym się 2274  
 ao sb ac od tego 1966 G<sub>s</sub> m,n czasu teraz od tego *plciowego* płodu 569 G<sub>s</sub> n tej winorośli  
 143 G f aż do czasu którego 2061 G<sub>s</sub> m wiadoma królewska władza wiadomego boga G  
 przyszlaby 1139 ao sb ac. **22,19** I wzięwszy 1681 pt ao chleb łatwodzięcznie udzieliwszy  
 się w *podziękowaniu* 1191 pt ao połamał 1568 ao i dał 734 ao im powiadając: To właśnie N<sub>n</sub>  
 jest *jakościowo* pr ten organizm *cielesny* 2743 n mój G, ten <sup>1</sup>w obronie powyżej 2865  
 was G<sub>p</sub> teraz dawany N<sub>s</sub> n pt pr ps; to właśnie A<sub>n</sub> obecnie czyńcie pr do funkcji tego A  
 mojego własnego 945 A f przypominania 192 A<sub>s</sub> f. **22,20** I kielich *losu* A<sub>n</sub> tak samo po-  
 tem w istotny środek -za to 1966 A<sub>n</sub> które skłoniło spożyć główny posiłek ao, powiada-  
 jąc: Ten właśnie N<sub>n</sub> kielich n jest to <sup>2</sup>nowe na wskroś rozporządzenie mieniem 677 f  
 w tej krwi D<sub>s</sub> n mojej G, ten N<sub>s</sub> n w obronie powyżej was G<sub>p</sub> wylewany N<sub>n</sub> n pt pr ps.  
**22,21** Lecz ponad liczbę tego oto ta <sup>3</sup>ręka tego przekazującego G<sub>m</sub> pt pr mnie A  
 wspólnie ze mną 818 G<sub>s</sub> na wierzchu tego G <sup>4</sup>czworonożnego stołu 2813 G f. **22,22** Że  
 wiadomy syn wprawdzie wiadomego człowieka w dół w to A<sub>s</sub> n <sup>5</sup>od przeszłości  
 oznaczone granicami 2050 A<sub>s</sub> n pt pf ps wyprawia się pr md-ps-dp, lecz ponad liczbę tego biada  
 wiadomemu człowiekowi owemu przez-z którego 2061 G m jest przekazywany 3s pr id  
 ps. **22,23** I oni poczęli sobie 389 ao md razem szukać *badawczo* pr ac istotnie do siebie  
 samych 799 A to A<sub>s</sub> n kto zatem życzeniowo jest 834 pr op ac z nich ten to właśnie A<sub>n</sub>  
 mający planowo pt pr praktykować 2361 pr ac.

**22,24** Stało się zaś i <sup>6</sup>umiłowanie zwycięstwa 2934 w nich D, to N<sub>n</sub> kto z nich G<sub>p</sub> wy-  
 obraża sobie pr ac być pr większy comp.1793. **22,25** Ten zaś rzekł im: Królowie narodów z  
*natury wzajemnie razem żyjących* 824 G<sub>p</sub> są utwierdzającymi panami pr ac ich G<sub>p</sub>, i mający sa-  
 mowolną władzę N<sub>p</sub> pt pr ac ich G<sub>p</sub> łatwodogodnie działający *dobrodzieje* 1168 N<sub>p</sub> są zwani pr ps.  
**22,26** Wy zaś nie w ten właśnie sposób, ale ten większy w was niech staje się 584 pr it

1Gr. *hyper* 'ponad, w obronie, zamiast'. Identyczny zwrot w 1C 11,24. Synonim 'odkupienia' *apolytrosis* {146}s.327. Przymioma to ochronne zastępcze spożywanie baranka w Ex 12,3-23, które było dla „ominięcia” przez ‘zatracające-  
 go’ MSz Ch IT *holothreuo* (12,14.24), który w LXX jest synonimem śmierci, miecza i siekiery (w N.t. słowo to w Hb 11,28 oraz pochodne w 1C 10,10). W Jo 6,56 Jezus wyjaśnia, iż przez spożywanie jego ciała i krwi „ja pozostaję w nim”, lecz nie „w obronie powyżej”, ale jako chleb życia eonowego. U Jana Jezus nie jest przymuszony ani nie poświęca się za grzeszników.

2Gr. *kaine diatheke*, w odróżnieniu od “starego” przymierza obrzezki, n.p. Ac 7,8 2C 3,14 G 4,24.

3I tu ręka skojarzona z człowiekiem w.22.

4Gr. *tra-pedza* od *tetras* i *pedzos* lub *tessares* ‘cztery’ i *pous* ‘noga’ {7}, w N.t. też o stole chlebów pokładnych i bankierskich. N.t. nie zna innego stołu w jadalni, n.p. ‘trójnożnego’ *tri-pous*.

5Gr. *horidzo* ‘oznaczać granicami’, od *horos* ‘granica, kraniec, określenie’. Przekłady inaczej: „było postanowione”.

6Gr. *filo-n(e)ikia* ‘namiętne dążenie do zwycięstwa, umiłowanie sporu’, od *filos* ‘kochający, lubiący’ i *n(e)ikos* ‘kłótnia, sprzeczka, łajanie, spór, potyczka’. Przekłady tłumaczą połowę słowa: „spór”.



md-ps-dp tak jak ten młodszy<sup>1924</sup>, i ten prowadzący<sup>1232 N pt pr</sup> tak jak ten usługujący<sup>N pt pr</sup>.  
**22,27** Kto bowiem większy<sup>comp. 1793</sup>: ten leżący do posiłku<sup>N pt pr md-ps-dp</sup> albo czy ten usługujący<sup>pt pr</sup>? Czyż nie ten leżący do posiłku? Ja zaś w środku<sup>1827 D n</sup> was<sup>Gp</sup> jestem tak jak ten usługujący. **22,28** Wy zaś jesteście ci *od przedtem* przez cały czas pozostający<sup>695 N pt pf</sup> wspólnie ze mną<sup>G</sup> w tych<sup>1</sup> doświadczeniach<sup>2210</sup> moich<sup>G</sup>. **22,29** I ja rozporządzam się<sup>720 pr md</sup> wam, z góry tak jak rozporządził się<sup>ao md</sup> mi ten ojciec mój, *jakaś* królewską władzę, **22,30** aby *obecnie* jedlibyście<sup>1144 pr sb</sup> i pilibyście<sup>2274 pr sb</sup> na tym stole<sup>G</sup> moim w tej królewskiej władzy mojej, i będziecie odgórnie siedzieli jako na swoim<sup>1410 ft md-dp</sup> na tronach<sup>Gp</sup> (*jako*) dwanaście<sup>Ap</sup> plemiona<sup>2962 Ap</sup> rozstrzygając<sup>N pt pr ac</sup> Izraela.

**22,31** Simonie, Simonie, zobacz-oto satanas wyprosił dla siebie<sup>1008 ao md</sup> was<sup>Ap</sup> *od tego*<sup>1966 Gs m,n</sup> *który skłania* przesiać<sup>2552 ao</sup> tak jak zboże<sup>As</sup>, **22,32** ja zaś<sup>2</sup> zawiązałem<sup>659, 644 ao ps-dp</sup> około ciebie aby nie wyczerpałoby się do braku<sup>879 3s ao sb ac</sup> wiadome przekonujące uwierzytelnienie twoje; i ty kiedyś obróciwszy się na powrót na *to*<sup>N pt ao ac</sup> wesprzyj<sup>2626 ao</sup> wiadomych braci<sup>A</sup> twoich<sup>G</sup>. **22,33** Ten zaś rzekł mu: Utwierdzający panie, wspólnie z tobą<sup>G</sup> przygotowany jestem i do<sup>3</sup> strażnicy<sup>2959 f</sup> i do śmierci<sup>m</sup> wyprawiać się<sup>pr md-ps-dp</sup>. **22,34** Ten zaś rzekł: Powiadam ci, Petrosie, nie<sup>4</sup> przygłosi<sup>2968 ft id ac</sup> dzisiaj kogut, aż do momentu *gdy*<sup>1203</sup> trzy razy mnie<sup>A</sup> oddaliłbyś przez zaparcie<sup>275 ao sb / ft id md-dp</sup> *możliwość* znać<sup>1983 pf ac</sup>.

**22,35** I rzekł im: Gdy odprawiłem<sup>334 ao</sup> was osobno od *sakwy* do rzucania *pieniędzy*<sup>G</sup> i *skórzanej* torby<sup>G</sup> i podwiązanych *sandałów*<sup>Gp</sup>, czy może czegoś<sup>2802 Gs m,n</sup> niedostatek odczuliście<sup>ao ac</sup>? Ci zaś rzekli: W zupełności niczego<sup>2083 Gs m,n</sup>. **22,36** Rzekł zaś im: Ale teraz ten mający sakwę niech uniesie<sup>70 ao it ac</sup>, podobnie i torbę; i ten nie mający niech sprzeda<sup>2468 ao it</sup> szatę swoją i niech kupi<sup>ao it ac</sup> miecz. **22,37** Powiadam bowiem wam że *uczynić* to właśnie<sup>2094 As n</sup> to<sup>A</sup> *od przeszłości* pismem odwzorowane<sup>602 As n pt pf ps</sup> obowiązuje<sup>659 3s pr id ac, impers</sup> *mogącym* być dokonanym<sup>2777 ao if ps</sup> we mnie<sup>818 D</sup>, to<sup>An</sup>: I wspólnie z<sup>1831</sup> zaprzeczającymi przydzielonemu obyczajowemu Prawu<sup>Gp</sup> <sup>5</sup>został wywnioskowo-

1 Gr. *peirasmos* ‘próbowanie, doświadczenie, nakłanianie, kuszenie, prowokowanie’. W Mt 4,3 Lc 4,13 jest to czynność diabła, jeszcze przed powołaniem uczniów, a w 1Th 4,5 Jc 1,14 czynność ‘pożądania’ *epithymia* – najczęściej o znaczeniu cielesnym, erotycznym. Przy uczniach Jezus też był próbowany, głównie przez faryzeuszów. Przekłady: odległe: BT „przeciwnościach”, bliżej BiZ „pokuszeniach”. Warto się też zastanowić, czy zwrot *diamenein meta Iesou en peirasmois*, t.j. ‘pozostawać przez cały czas wspólnie z Jezusem w próbowaniach’ ma analogie w zwrotach *einai meta Iesou* t.j. ‘być razem z Jezusem’, o znaczeniu seksualnym jak w Tajemnej ewangelii Marka. P. przyp. do niej po Mc 10,34 i 10,45.

2 Gr. *edeethen* może pochodzić od *deo* ‘wiązać’ lub *deomai* ‘błagać’.

3 Do strażnicy jest rzucany: Joannes, szatan, Petros, Barabbas.

4 Trzecią (z czterech) straż nocną nazywano <pianiem koguta>. Jeżeli Piotr jest ogniem Lc 22,54, a jest także szatanem Mt 16,23 Mc 8,33, to astralistycznie może on być ogniem na nocnym Księżycu. Jego zaparcie się przed świtem Jezusa może oznaczać powrót ognia-szatana z Księżycu-Jezusa na Słońce, bądź powrót światła-Jezusa (Lc 22,56) rozpalającego ogień Księżycu do Słońca.

5 Gr. *logidzomai* ‘logicznie wywnioskować’ od *logos* ‘odwzorowany w słowie, rachunku wniosek, wyciąg’. Tak też w Is 53,12 wedł. LXX: *I w 959 zaprzeczających Prawu został wywnioskowany*. Natomiast tłumaczenia popularne “był, został zaliczony do” są wątpliwe wobec słowników, a “zaliczać do czegoś” to raczej *en-krino, arithmeo, kat-arithmeo*.

wany<sup>1725 3s ao id ps</sup>; i bowiem to *co*<sup>Ns n</sup> około mnie<sup>G</sup>, *jakieś* dokonanie<sup>2778 A</sup> *obecnie* ma<sup>1202 pr.</sup> **22,38** Ci zaś rzekli: Utwierdzający panie, oto miecze<sup>N f</sup> bezpośrednio tutaj dwa. Ten zaś rzekł im: Dostateczne<sup>Ns n</sup> *jakościowo* jest.

**22,39** I wyszedłszy wyprawił się<sup>2336 ao ps-dp</sup> w dół w wiadomy zwyczaj<sup>A</sup> do funkcji Góry<sup>A</sup> Drzew Oliwnych<sup>905 Gp</sup>; wdrożyli się<sup>92 ao ac</sup> zaś jemu i uczniowie. **22,40** Stawszy się<sup>584 N</sup> <sup>pt ao md-dp</sup> zaś na tym właściwym miejscu *ujścia*<sup>2809 G</sup> rzekł im: Módlcie się<sup>pr</sup> *aby* nie wejść<sup>846 ao</sup> do sfery doświadczania<sup>2210 A</sup>. **22,41** I sam<sup>430</sup> <sup>1</sup>został odciągnięty<sup>331 ao ps</sup> od nich tak jak gdyby kamienia<sup>G</sup> <sup>2</sup>rzut<sup>523 A</sup>, i <sup>3</sup>położywszy<sup>2796 N pt ao ac</sup> kolana<sup>597 Ap</sup> modlił się<sup>2402 ipf</sup> **22,42** powiadając: Ojczy<sup>v</sup>, jeżeli pragniesz<sup>529 pr</sup>, <sup>4</sup>przenieś obok-przeciw<sup>2175 ao it ac</sup> ten właśnie<sup>An</sup> kielich *losu* ode mnie; lecz ponad liczbę tego<sup>2298</sup> nie ta wola *należąca do* mnie<sup>818 G</sup>, ale ta twoja własna<sup>2588 N</sup> niech się staje<sup>584 pr.</sup> **22,43** <sup>5</sup>Został ukazany<sup>2041 3s ao ps</sup> zaś jemu *jakis* anioł<sup>21</sup> od *jakiegoś* nieba <sup>6</sup>od wewnątrz napawający gwałtownością<sup>984 N</sup> <sup>pt pr ac</sup> go. **22,44** I stawszy się<sup>584 N pt ao</sup> w *jakiejś* walce<sup>40 D</sup> z większym rozpostarciem z wewnątrz<sup>895 adv com /As n com</sup> modlił się<sup>2402 ipf</sup>; i stał się pot jego tak jak gdyby <sup>7</sup>skrzepy<sup>1310 m</sup> krwi<sup>G n</sup> zstępujące<sup>N pt pr ac</sup> aktywnie *wrogo* na ziemię<sup>A</sup>. **22,45** I stawiający się w górę<sup>233 Ns pt</sup>

Tłumaczenia popularne natomiast bardziej są zgodne z tekstem hebr. Is 53,12 *I razem z grzesznikami 'został zaliczony, brał udział, uczestniczył'* NMNH. Zdumiewa, iż cały rozdział 53 Izajasza, z którego pochodzi ten tekst, uważa się za mesjański, i w pismach N.t. często (10x) odnoszony jest do Chrystusa. Nie wiadomo też, kim tutaj są ci zaprzeczający Prawu, „do których miał być zaliczony” lub z którymi miał być odwzorowany; tekst łączy ich (poprzez spójnik „bowiem”) z uczniami, jakby dla takiego wizerunku uzbrojonymi w miecze. Ważniejsze są konsekwencje dla wiernych takiego zabiegu: Wobec owej „wspólnoty” Jezusa z grzesznikami, powracający na ziemię Chrystus (a także każdy chrześcijanin) nic nie może zrobić bez tych grzeszników, razem z którymi wcześniej został „policzony”, ‘odwzorowany’ i ubóstwiony! Jak też bez „dobrego” zbójcy na krzyżu i bez złodziei i nierządnic, które stanowiły jego stałe otoczenie i przedmiot troski. Istotnie, chrześcijanie mają w co wierzyć.

1 Gr. *apo-spao* ‘od-ciągnąć’ Mt 26,51-miecz, od *spao* ‘wyciągać’ Mc 14,47-miecz. „Od-ciągnięty” Jezus może współgra z „rzuconym” (od-rzuconym?) kamieniem, i ma skojarzenie z ‘zakrzywionym mieczem’ *machaira*. Miecz zaś jest ducha, i jest nim ‘wypowiedź’ *rhema* Boga E 6,17, często Chrystusa. Przekłady: „oddalił się”, co *ek-neuo, ap-eimi, ap-echo, choreo, ana-choreo*.

2 Gr. *bole*; ma wspólny źródłosłów *ballo* z *dia-bolos* ‘rzucający na wskroś *okoliczności* oskarżenie, diabeł’

3 Nie jest to zbyt literalność; tak tłumaczyła n.p. Wulgata oraz M. Bielski. Zaś “klękać” to *gony-peteo* Mt 27,29.

4 Jezus nie chciał męki krzyżowej. Wypowiedź w Lc 22,42 przeczy tekstom, jakoby sam jej chciał, n.p. Jo 10,15.18.

5 Sam powiedział, że „syn człowieka odchodzi jak o nim napisano” Mt 26,24. Był więc tylko posłuszny w kwestii śmierci ojcu Ph 2,8 Lc 22,42 i Pismom. To bóg wymierzył karę za grzechy swojemu słudze, jak w Is 53,4.6 1P 2,21-25. Jezus może liczył, że utrzyma się w typie Izaaka G 4,28, i bóg ochroni go ofiarą zastępczą Ge 22,11; tym tropem poszło wiele herezji. Przeczy im świadectwo samego Jezusa, iż bóg *go apechei* ‘trzyma z dala *od siebie*’ w Mc 14,41.

6 Wiele czołowych źródeł opuszcza wiersze 22,43-44.

7 Motyw ukazania się anioła w celu umocnienia też w Test. Abrah. 16-20 i Ac 27,23n. Gr. *en-ischyo* ‘wewnątrz’ - ‘wzmocnić, spotężnić’, od *ischys* ‘gwałtowność, potęga, siła przebicia’. Przekłady łagodzą: „pokrzepiał”, umacniający”. K. Drużbicki w {76} odnośnie „Chrystusa umocnionego przez anioła” pisze: „Moc i szczęście aniołów w Chrystusie cierpiącym” s.69, co jest oskarżeniem o cyniczną sadystyczną eksploatację ziemian przez cały religijny wpływ anielski, nie tylko w judaizmie, ale i w innych religiach na gotowo objawionych z nieba. Na szczęście ludzkość, doświadczona przykrymi bolesnymi i poniżającymi kontaktami z UFOaniołami, porzuca to fatalne zauroczenie niebem i cudownymi mocami. Pk85.

8 Gr. *thrombos (haimatos)* oznacza ‘gęstą kroplę, bryłkę, grudkę, gruzel (krwi, zsiadłego mleka)’. Pot jak grudki krwi to wedł. {317} hematidroza (‘krwista rosa’?), powierzchniowe wydzielanie krwi z potem. Lecz w związku z licznymi aluzjami seksualnymi ukrzyżowania (n.p. {137}, współczesna symbolika artystyczna), możliwa metafora nasienia.

ao ac od tej modlitwy, przyszedłszy istotnie do uczniów znalazł<sup>1185</sup> ao uspiionych<sup>1590</sup> A pt pr md-ps-dp ich<sup>Ap</sup> od tej przykrości, **22,46** i rzekł im: *Przez* co<sup>As n</sup> jesteście pogrążani z góry w bezczynności<sup>1408</sup> pr id ac? Stawiwszy się w górę<sup>233</sup> Np pt ao módlcie się, aby nie weszli-byście<sup>846</sup> ao sb do sfery doświadczania<sup>A</sup>.

**22,47** Jeszcze w czasie jego<sup>G</sup> gadającego<sup>1678</sup> G pt pr, Gab, oto tłum<sup>Ns m</sup>, i ten powiadany Judas, jeden dwunastu<sup>Gp</sup>, przychodząc poprzedzał<sup>2379</sup> ipf ich<sup>A</sup> i przybliżył się<sup>807</sup> ao ac Jezusowi<sup>D</sup> *aby pocałunkiem* ulubić<sup>2930</sup> ao go. **22,48** Jezus zaś rzekł mu: Judasie<sup>v</sup>, pocałunkiem określonego<sup>A</sup> syna<sup>A</sup> określonego<sup>G</sup> człowieka<sup>G</sup> przekazujesz<sup>pr ac</sup>? **22,49** Ujrzawszy zaś ci *będący* wkoło w niego<sup>A</sup> to w przyszłości *będące*<sup>834</sup> As n pt ft md-dp, rzekli: Utwierdzający panie, czy będziemy uderzali<sup>2196</sup> ft w mieczu<sup>D</sup>? **22,50** I uderzył<sup>2196</sup> ao je- den ktoś z nich<sup>G</sup> prapoczątkowego kapłana<sup>G</sup> niewolnika<sup>A m</sup>, i odebrał<sup>433</sup> ao to ucho<sup>2091</sup> As n jego, to prawe. **22,51** Odróżniwszy się<sup>311</sup> pt ao zaś Jezus rzekł: Pozwólcie<sup>800</sup> pr <sup>1</sup>aż do<sup>1203</sup> tego właśnie<sup>2094</sup> Gs m,n; i *dotknięciem* przyczepiwszy sobie zarzewie<sup>347</sup> N pt ao md *od* tego<sup>G</sup> <sup>2</sup>uszczenia<sup>3058</sup> G n, uleczył<sup>1328</sup> ao md je<sup>430</sup> A m. **22,52** Rzekł zaś Jezus istotnie do tych stawszych się obok-przeciw<sup>2145</sup> Ap pt ao md-dp wrogo na niego<sup>A</sup> prapoczątkowych kapłanów<sup>Ap</sup> i żołnierskich wodzów<sup>Ap</sup> świątyni<sup>G</sup> i starszych<sup>Ap</sup>: Tak jak wrogo na *jakiegoś* zbójcę<sup>A</sup> wysłicie<sup>1016</sup> ao wspólnie z mieczami<sup>Gp</sup> i drewnami<sup>1965</sup> Gp? **22,53** W dół w *jakikolwiek* dzień<sup>A</sup> *wobec* *będącego*<sup>834</sup> G pt pr ac, Gab mnie<sup>G</sup> wspólnie z wami<sup>G</sup> w świątyni nie rozpo- starliście z wewnątrz<sup>893</sup> ao ręce<sup>A</sup> wrogo na mnie<sup>A</sup>; ale ta właśnie<sup>2094</sup> N f jest <sup>3</sup>wasza go- dzina i samowolna władza wybycia<sup>1028</sup> ciemności<sup>Gs n</sup>.

**22,54** Wziąwszy razem z sobą<sup>2666</sup> Np pt ao zaś go powiedli<sup>39</sup> ao i wwiedli<sup>844</sup> ao do domo- stwa<sup>A</sup> prapoczątkowego kapłana<sup>G</sup>. Zaś Petros podążał wspólną drogą<sup>92</sup> ipf w z *miejsca* o długiej odległości<sup>1760</sup>. **22,55** *Wskutek* zapaliwszych przyczepionym dookoła zarzewiem<sup>2227</sup> Gp pt ao ac, Gab zaś <sup>4</sup>ogień<sup>2463</sup> A w środku<sup>1827</sup> D n zagrody na powietrznym miejscu<sup>422</sup> G i *wskutek* razem osiadłszy<sup>2649</sup> (1411) Gp m pt ao ac, Gab, siedział odgórnie jako na swoim<sup>1410</sup> ipf md-ps-dp Petros <sup>5</sup>środkowy<sup>1827</sup> Ns m ich<sup>Gp m</sup>. **22,56** Ujrzawszy<sup>2041</sup> N f pt ao ac zaś go <sup>6</sup>posługująca dziewczka<sup>2119</sup>

1Gr. *heos* 'krańcowo aż do, dopóki'; oznacza koniec trwania. „Rozkaz trudny do przetłumaczenia” {317}, i tak może zostać, jak w {1} „Dopuszczcie aż do tego”, ale nie parafrazy: „Przestańcie, dosyć!”, „Zaniechajcie tego!”.

2Gr. *otion*, zdrobnienie od *ous* 'ucho', stąd 'kawałek ucha, uszę'; tu może: resztką ucha lub jakiś aparat słuchowy.

3Zatem żydowska pora jest nocna (jak księżyc – synagogi?).

4Gr. *pyr* 'ogień' („ognisko” to *pyra*). Ogień w nocy w środku zagrody na powietrznym miejscu, to może ogień w Księżycu w środku koła zodiakalnego lub powietrza, którym Księżyc władał. Petros-szatan byłby więc tym ogniem Księżyc, *menem* (pierwotnie ogniem Słońca, później jak ognista „błyskawica padłym z nieba”).

5Jest w grece wyraźnie słyszalna gra słów: ogień <w środku> z Petros <środkowy>, gubiona w przekładach, dają- cych „między”, „wśród”. Zatem Petros był w tym samym środkowym miejscu, co ogień w nocy – był tym ogniem. U Mt 26,54 “Petros był ‘grzejący się’ *thermaino*<sup>1287</sup> istotnie do światła” t.j. do światła zodiakalnego, do Jezusa (w.56), co może oznaczać pobieranie nauki. Czy więc Petros-szatan był nocnym ogniem na globie Księżyc, w środku Zo- diaku, grzejący się od Jezusowego światła? Przysłonecznemu ogniewi, jego żarowi i blaskowi, odpowiadali obaj bi- blijni Saule 1S 11,9.11 Ac 26,13 i Elias Lc 9,54.

6Gr. *paidiske*. P. przyp. do Mc 14,66.

jakaś odgórnie siedzącego jako na swoim<sup>1410 A m pt pr</sup> istotnie do<sup>2388</sup> tego<sup>1</sup> światła<sup>2970 A</sup> i spojrzawszy z natężeniem ku<sup>413 N f pt ao ac</sup> niemu<sup>D</sup>, rzekła: I ten właśnie razem z<sup>2686</sup> nim<sup>D</sup> był. **22,57** Ten zaś zaparł się<sup>367 ao</sup> powiadając: Nie znałem i *nie* znam<sup>3s pf</sup> go, <sup>2</sup>kobieto<sup>605 V</sup>. **22,58** I potem-za krótko<sup>534 As n, adv</sup> *jakiś* odmienny ujrawszy go mówił<sup>2925 ipf, ao</sup>: I ty z nich jesteś<sup>pr</sup>. Zaś Petros mówił: Człowieku<sup>v</sup>, nie jestem *jakościowo*. **22,59** I w następstwie<sup>3</sup> rozstawiającej na dystans<sup>742 G f pt ao ac, Gab</sup> tak jak gdyby godziny *naturalnego czasu*<sup>3049 Gs f</sup> jednej<sup>843 G f</sup>, inny ktoś na wskroś potężnie twierdził<sup>743 ipf</sup> powiadając: Na wierzchu starannej pełnej jawnej prawdy<sup>109 G</sup> i ten właśnie wspólnie z<sup>1831</sup> nim<sup>G</sup> *jakościowo* był, i bowiem <sup>4</sup>Galilajczyk jest. **22,60** Rzekł zaś Petros: Człowieku, nie znam<sup>pf</sup> które<sup>2061 As n</sup> powiadasz. I z pominięciem *zwykle* potrzebnych okoliczności, jeszcze *wobec* gadającego<sup>1678 G pt pr, Gab</sup> jego<sup>G</sup>, przygłosił<sup>2968 ao ac</sup> kogut. **22,61** I obrócony<sup>2639 N pt ao ps</sup> utwierdzający pan wejrzał do wnętrza<sup>941 ao ac</sup> Petrosowi<sup>D</sup>, i został podbudzony do wspomnienia<sup>2886 ao ps</sup> Petros *od* tego spłyniętego wysłowienia czynu<sup>G n</sup> utwierdzającego pana<sup>G</sup>, jak rzekł mu że: zanim *okoliczności uczynią* koguta<sup>A</sup> *skłonny* przygłosić<sup>ao ac, Aci</sup> działając odeprzesz<sup>275 ft md-dp</sup> mnie<sup>A</sup> trzy razy. **22,62** I wyszedłszy na zewnątrz zapłakał<sup>ao</sup> ostro.

**22,63** I ci mężowie, ci do razem z *sobą* trzymający<sup>2709 N pt pr</sup> go, <sup>5</sup>wzartowywali i wbiwiali się jak chłopak<sup>946 ipf ac</sup> jemu *biczowaniem* obierając ze skóry<sup>646 N pt pr ac</sup>, **22,64** i dookoła zasłoniwszy<sup>N pt ao</sup> go nadto wzywali do uwyrażnienia się<sup>1060 ipf</sup> powiadając: Złóż prorocstwo<sup>ao</sup> kto jest ten który raził<sup>2121 N pt ao</sup> cię. **22,65** I odmienne<sup>Ap n</sup> wieloliczne<sup>Ap n</sup> *słowa* niewłaściwie wieszcząc<sup>N pt pr ac</sup> powiadali<sup>ipf</sup> do sfery funkcji jego<sup>A</sup>.

**22,66** I jak<sup>3051</sup> stał się dzień, zostało zebrane do razem<sup>2687 ao ps</sup> *kolegium* starszych<sup>2365</sup> ludu, prapoczątkowi kapłani zarówno jak i pisarze, i odprowadzili<sup>286 ao</sup> go do *razem zasiadającej* Rady<sup>2699 A</sup> swojej **22,67** powiadając: Jeżeli ty jesteś wiadomy pomazaniec, rzeknij<sup>837 ao</sup> nam. Rzekł zaś im: Jeżeliby wam rzekłbym<sup>ao sb</sup>, żadną metodą nie uwierzylibyście<sup>2277 ao sb ac</sup>; **22,68** jeżeliby zaś wezwałbym do uwyrażnienia się<sup>ao sb ac</sup>, żadną metodą nie odróżnilibyście się *w odpowiedzi*<sup>ao sb ps-dp</sup>. **22,69** Od tego<sup>1966 G m, n</sup> *co* teraz

1Gr. *fos*. Światło w ciemności, światło odsłaniające pogan, światło z nieba, światło świata - to w ewangeliach synonimy Jezusa na różnych etapach i w różnych sferach Mt 4,16 Lc 2,32 Jo 9,4-5 11,9 12,35-36.46 Ac 26,13. Przekłady: „przy ogniu”, „w blasku ognia”.

2„Znanie” kogoś, dodatkowo dookreślone „byciem razem z” kimś, w ustach kobiety, mogło mieć sens seksualny. Zatem może w znaczeniu: Powinnaś rozeznąć mnie, kobieto, jako żonatego (Mt 8,14), który „nie zna” mężczyzny. Podobnie zwrot „człowieku” w.58 może znaczyć: powinieneś rozeznąć człowieka we mnie.

3Gr. *di-istemi* ‘prze-stawić na dystans, roz-stawić, rozstać się’, od *dia* ‘na wskroś’ i *histemi* ‘stać, stawić’. Przekłady: „po upływie”. +Lc 24,51.

4Galilejczycy różnili się od Judajczyków akcentem w mowie {317}.

5Gr. *em-paidzo* t.j. „na wzór dzieci, bez najmniejszego szacunku i respektu” {317}.

zaś będzie<sup>ft</sup> <sup>1</sup>określony syn określonego człowieka<sup>G</sup> <sup>2</sup>odgórnie siedzący jako na swoim<sup>1410 N pt pr</sup> z prawych *stron*<sup>Gp</sup> wiadomej mocy<sup>Gf</sup> wiadomego boga<sup>G</sup>. **22,70** Rzekli zaś wszyscy: Ty więc jesteś wiadomy <sup>3</sup>syn wiadomego boga? Ten zaś istotnie do nich<sup>A</sup> mówił<sup>2925 ipf,ao</sup>: Wy powiadacie<sup>1697 pr</sup> że ja *jakościowo realnie* jestem<sup>pr</sup>. **22,71** Ci zaś rzekli: *Po co*<sup>2803 As n, adv</sup> jeszcze mamy świadczenia<sup>1777 Gs</sup> potrzebę<sup>A</sup>. Sami bowiem usłyszeliśmy<sup>93 ao</sup> od ust jego<sup>G</sup>.

**23,1** I stawiwszy się w górę<sup>233 Ns n pt ao ac</sup> wszystko razem<sup>Ns n</sup> to mnóstwo<sup>Ns n</sup> ich<sup>G</sup>, powiedli<sup>39 ao</sup> go *dla aktywnego związku* na Pilatosa<sup>A</sup>. **23,2** Poczęli sobie<sup>389 ao md</sup> zaś *aby* rzucać oskarżenia w dół z<sup>1520 pr</sup> niego<sup>G</sup> powiadając: Tego właśnie<sup>Am</sup> znaleźliśmy<sup>1185 ao</sup> <sup>4</sup>na wskroś obracającego w *zepsucie*<sup>715 A pt pr</sup> ten naród z natury wzajemnie razem żyjący<sup>824</sup> nasz, i przeszkadzającego<sup>Ap pt pr</sup> podatki<sup>Ap</sup> kaisarowi dawać<sup>pr</sup>, i powiadającego<sup>Ap pt pr</sup>: *Czyniącym siebie samego*<sup>799 Am</sup> *jako jakiegoś* pomazańca<sup>A</sup> króla<sup>A</sup> *okoliczności skłaniają mnie teraz* być<sup>834 pr</sup>. **23,3** Zaś Pilatos wezwał do uwyrażnienia się<sup>1141 ao ac</sup> go powiadając: Ty *jakościowo* jesteś ten wiadomy <sup>5</sup>król Judajczyków? Ten zaś odróżniwszy się jemu mówił<sup>2925 ipf,ao</sup>: <sup>6</sup>Ty powiadasz<sup>1697</sup>. **23,4** Zaś Pilatos rzekł istotnie do prapoczątkowych kapła-

1 Nie wydaje się iż tytułu <syn człowieka> Jezus „używa zamiast tytułu mesjasza”, jak sądzi {317} t.1 s.300. Mesjasz, t.j. rodzony i prowadzony przez ducha św., raczej odpowiada tu miejscu pod prawicą mocy boga, t.j. pod duchem św. (nie pod człowiekiem) jako jego matką (oraz siostrą i oblubienicą), i w ten sposób jest „synem boga”.

2 Sens zwrotu „siedzącego z prawych tej mocy (boga)” zależy od znaczenia ‘mocy’ *dynamis*. Chyba jest nią duch św. Por. przyp. do Mt 26,64. „Siedzący” może akcentować aktywność płciową, por. siedzącą nierządnicę Ap 17,3.

3 Syn boga oznacza tu chrystusa. Ewangelie świadczą, iż wedł. żydów ich Dawidowo-syjonowy **chrystus nie powinien być synem człowieka** takim jak Jezus (por. przekonanie żydów iż Jezus nie jest chrystusem Ac 18,5.28 28,23 9,20 17,3 i in.). Boskość nie powinna uświęcać grzeszne cielesne ziemskie przywary, jakie demonstrował określony syn określonego człowieka, wyrzucane mu wielokrotnie przez żydów, gdy nawet nazywali go diabelskim epitetem ‘złośliwy’ *poneros* (+paralelne Mt 26,63-65 Mc 14,62 Jo 9,16-35 10,33 19,7). Powinien prawdopodobnie, jak Jonatan, zdecydowanie przechylić się w zwycięską boską stronę Dawidową, pozostawiając, opuszczoną przez boga, stronę człowieka Saulową (bóg Jahweh i człowiek są w całej Biblii rozdzieleni i przeciwstawieni, i to począwszy od Adama). Jezus natomiast, pozostając przy upadłym człowieku, jakby chrystusie demonów, Saulu (opętany przez demony „przeklęty lud nie znający Zakonu”), zamierzał obsadzić przez siebie i swoich ich ducha św., t.j. królestwo Dawidowe. Podobnym oburzeniem zareagowali żydzi na wizję Stefana uwielbionego syna człowieka w niebie Ac 7,55-58. U żydów bowiem wielkim wysiłkiem prowadzone było uszlachetnianie, ucłowieczanie ich religii przez naukę Mojżesza, natomiast Jezus akceptował i uświęcał zepsucie i grzech, gdy ludziom pozostającym w stanie grzechu przydawał boskość (uzdrowienia w sabat) i od razu na skróty kierował ich do królestwa niebios, czym konkurował z mozaistyczną nadzieją na sukces w normalnym ziemskim trybie.

4 Gr. *dia-strefo* od *dia* ‘na wskroś’ i *strefo* ‘obracać’. W ewangeliach jest to zarzut Jezusa przeciw ‘rodowi’ *genea* izraelskiemu, jego zdaniem moralnie i duchowo zepsutemu Mt 17,17 Lc 9,41, też Ph 2,15. Dlaczego więc jedynie tutaj przekłady dają: „podburza”? Otóż tym razem *diastrefo* jest użyte jako oskarżenie przeciwko Jezusowi, jest więc „wrażliwe”. Trzeba jednak pamiętać, iż Jezus w Mt 12,39-45 sam ukazuje destrukcyjne skutki swoich uzdowień dla „tego ‘rodu’ *genea* złośliwego i cudzołożnego”. Także przegląd *diastrefo* w słownikach {6} {7} ukazuje znaczenie moralnego zepsucia: „przekreślić, przewrócić, wykrzywić, zepsuć *genea*, bałamucić, zwodzić”. I katolicki odwrotny słownik {7} s.763 dla „podburzania” podaje 8 innych greckich słów, ale nie *diastrefo*.

5 Królem pierwszym był Saul, drugim (wariantowym, zastępczym) był Dawid. Ale tylko Dawida faryzeusze i pisarze uznawali za “prawdziwego” pomazańca i króla, n.p. Lc 20,41 Mt 12,23 21,9 22,42 Mc 12,35 Jo 7,42 2Tm 2,8 Ap 5,5. Nie ma zaś świadectwa, by za takiego uznawali go saduceusze. Również chrześcijanie uznawali tylko synostwo Dawidowe, jego duchowy wpływ (jak na Jonatana).

6 Formuła „Ty powiadasz”, przekazana przez wszystkich ewangelistów, jest zarówno w języku aramejskim jak i greckim dwuznaczna i wymijająca. Może być twierdząca: „Tak, jestem nim” lub „To ty tak mówisz (lecz ja bym tak nie

nów<sub>A</sub> i tłumów: Żadną<sup>2080</sup> *As n* *nie* znajduję winę<sup>77</sup> *As n* w wiadomym człowieku tym właśnie. **23,5** Ci zaś nalegali potężnie<sup>1108</sup> *ipf* powiadając że: <sup>1</sup>Wstrząsa w górę *na powrót*<sup>202</sup> *pr* lud nauczając z góry na dół na całej<sub>G</sub> Judai<sub>G</sub>, i począwszy się<sup>389</sup> *N pt ao md* od Galilai aż do bezpośrednio tutaj. **23,6** Pilatos zaś usłyszawszy, nadto wezwał do uwyrażnienia się<sup>1060</sup> *ao* czy ten człowiek Galilajczyk jest. **23,7** I poznawszy<sup>1071</sup> *N pt ao* że z samowolnej władzy *wybycia*<sup>1028</sup> *G f* Herodesa jest, posłał na powrót w górę<sup>196</sup> *ao* go istotnie do Herodesa<sub>A</sub>, będącego<sub>A pt pr</sub> i jego<sub>A</sub> w Hierosolymach<sub>Dp n</sub> w tych właśnie<sup>2094</sup> *Dp* dniach.

**23,8** Zaś Herodes ujrzawszy Jezusa wyszedł rozkosznie z środka<sup>2973</sup> *ao ps-dp* nadzwyczajnie, był bowiem z dostatecznych<sub>G m</sub> naturalnych okresów czasu<sub>G m</sub> chcący<sub>N pt pr</sub> ujrzeć<sup>ao</sup> go przez to<sub>As n</sub> *które dawało* słyszeć<sub>pr</sub> około niego, i miał nadzieję<sup>935</sup> *ipf* jakiś znak boży ujrzeć<sup>2041</sup> *ao* pod przewodnictwem jego<sub>G</sub> stający się<sup>584</sup> *A pt pr*. **23,9** Nadto wzywał do uwyrażnienia się<sup>1060</sup> *ipf* zaś go w odwzorowanych *słowami* wnioskach<sup>1726</sup> *D* dostatecznych; on zaś *przez* żadne<sub>As n</sub> *nie* odróżnił się<sup>311</sup> *ao* mu. **23,10** *Przedtem* stawili się<sup>1372</sup> *ppf* zaś prapoczątkowi kapłani i pisarze<sup>2</sup> z łatwym dosadnym natężeniem<sup>1188</sup> rzucając oskarżenia z góry na dół z<sup>1520</sup> *N pt pr* niego<sub>G</sub>. **23,11** <sup>3</sup>Wykluczywszy jako w zupełności nikogo<sup>1027</sup> *Ns pt ao ac* zaś jego<sub>A</sub> i Herodes razem z oddziałami najemnych żołnierzy do wypraw<sub>Dp</sub> swoimi i <sup>4</sup>wżartowawszy i wbawiwszy się jak chłopak<sup>946</sup> *Ns pt ao ac*, rzuciwszy wkoło *dla odziania* w<sup>2228</sup> *Ns pt ao* ubiór<sub>A</sub> <sup>5</sup>jaśnisty<sup>1684</sup>, na powrót posłał<sup>196</sup> *ao* go Pilatosowi. **23,12** Stali się<sup>584</sup> *ao* zaś lubiący się przyjaciele<sup>2935</sup> *Np m*, w które<sup>2061</sup> *N,As n* zarówno Herodes<sub>N m</sub> jak i Pilatos<sub>N m</sub>, w onym dniu wspólnie z *sobą* wzajemnymi<sup>120</sup> *Gp m*; <sup>6</sup>poprzednio poczynali spod<sup>2431</sup> *ipf ac* bowiem w nieprzyjaźni będąc<sup>834</sup> *Np pt pr* istotnie do siebie<sup>430</sup> *Ap m*.

**23,13** Pilatos zaś wezwawszy razem do siebie<sub>N pt ao md</sub> prapoczątkowych kapłanów i naczelnych z *racji swej prapoczątkowości*<sup>390</sup> *Ap* i lud **23,14** rzekł istotnie do nich: Przypro-wadziliście do istoty<sup>2425</sup> *ao ac* mi wiadomego człowieka tego właśnie jako odwracającego<sup>338</sup> *A pt ao ac* lud, i oto ja w wejrzeniu was<sub>Gp</sub> przez rozróżnienie wstecz zbadawszy<sup>182</sup> *N pt ao*

powiedział)” {317}.

1Gr. *ana-seio* od *seio* ‘wstrzącać w górę *na powrót*, wzburzać’. Przekłady: „podburza”.

2Gr. *eu-tonos* przysł. utworzony z *eus* ‘łatwy, dogodny’ i *teino* ‘napiąć, natężyć’. Razem ‘intensywnie, wytężenie, dosadnie, krzepko’. Przekłady: „gwałtownie”

3Gr. *eks-outheneo* od *eks* ‘z’ i *outheis* ‘w zupełności nikt’.

4Gr. *em-paidzo*, złożone z *en* ‘w, wewnątrz’ i *paidzo* ‘bawić się jak dziecko, żartować, tańczyć, grać, igrać miłośnie’ (tak zachowywał się Dawid); w N.t. 1x w znaczeniu seksualnym 1C 10,7 nawiązującym do Ex 32,6, gdzie te “zabawy kultyczne” wedł. {6} znaczyły ‘igraszki miłosne’ (hasło *paidzo*, p.5). Z analogii Dawidowej w 2S 1,26, Jezus jako obiekt tych “igraszek” byłyby „kobięcym” **Jonatanem**, nazwanym zresztą właśnie „czyniącym zbawienie”, czyli Jezuszą *ISzUAiH* t.j. Jezusem, i także w LXX *soterem* ‘zbawcą’ 1S 11,9 14,45. Przekłady parafrazują, może tam odpowiada: „na pośmiewisko”, „wydrwił”.

5Gr. *lampros* ‘jaśnisty, pieniający się światłem’, w Ap 22,1.16 o duchu św.; od *lampro* ‘jaśnieć’. *Lamprotes* jest Słońca Ac 26,13, także Słońca jest *lampro* w Mt 17,2. Może więc Herodes chciał przedstawić Jezusa jako Słońce?

6Gr. *pro-up-archo*. Przekłady tłumaczą tylko jedną częśćkę *pro*: „przedtem”, „poprzednio”.

w zupełności nic<sup>As n</sup> *nie* znalazłem<sup>ao</sup> w wiadomym człowieku tym właśnie<sup>2094 D</sup> *jako* winę<sup>A n</sup>, *czynów* których<sup>2061 Gp n</sup> rzucacie oskarżenia w dół<sup>1520 pr</sup> w dół na niego<sup>G</sup>. **23,15** Ale ani Herodes; posłał na powrót<sup>196 ao</sup> bowiem go istotnie do nas. I oto żadne *czy-ny*<sup>2080 Ns n</sup> godne śmierci<sup>G</sup> *jako jedno nie jest*<sup>3s pr</sup> *od przeszłości* praktykowane<sup>2361 Ns n pt pf ps</sup> <sup>1</sup>nim<sup>D</sup>. **23,16** <sup>2</sup>Wychowawszy *jak dziecko*<sup>2116 N pt ao</sup> więc go przez rozwiązanie uwolnię<sup>f</sup>. **23,18** Zakrzyknęli w górę *gardłowo jak zwierzęta*<sup>181 ao</sup> zaś wszystkim mnóstwem<sup>adv</sup> powiadając: Unoś<sup>70 pr</sup> tego właśnie<sup>A</sup>, uwolnij<sup>ao</sup> zaś nam wiadomego <sup>3</sup>Bar-abbasa<sup>A</sup>, **23,19** - taki który<sup>Ns m</sup> był przez <sup>4</sup>buntownicze powstanie<sup>2613 A</sup> *jakieś*<sup>2802 A</sup> *stawsze się*<sup>584 A pt ao md-dp</sup> w tym mieście i morderstwo<sup>A</sup> rzucony<sup>463 N pt ao ps</sup> w strażnicy<sup>2959 D</sup>. **23,20** Na powrót zaś Pilatos zwrócił się *głosem* istotnie ku<sup>2426 ao</sup> nim<sup>Dp</sup>, chcąc<sup>N pt pr</sup> przez rozwiązanie uwolnić<sup>ao</sup> Jezusa. **23,21** Ci zaś nakładali głos na *to*<sup>1116 ipf</sup> powiadając: <sup>5</sup>Zaopatruj w *umarły stawiony drewniany* pal<sup>2616 pr it ac</sup>, zaopatruj w pal<sup>2616</sup> go. **23,22** Ten zaś po raz trzeci rzekł istotnie do nich: Co bowiem złe<sup>1435 As n</sup> uczynił<sup>ao</sup> ten właśnie? Żadną<sup>As n</sup> winę<sup>77 As n</sup> śmierci<sup>G</sup> *nie* znalazłem<sup>ao</sup> w nim. Wychowawszy *jak dziecko*<sup>2116</sup> więc go przez rozwiązanie uwolnię. **23,23** Ci zaś nalegali<sup>1081 ipf</sup> głosami wielkimi prosząc dla siebie<sup>74 N pt pr md</sup> *uczynić* go<sup>A</sup> *mającym* zostać zaopatrzonym w drewniany pal<sup>2616 ao if ps, Aci</sup>, i z góry aż na dół potężniały<sup>1524 ipf</sup> te głosy ich<sup>G</sup>. **23,24** I Pilatos potwierdzająco rozstrzygnął<sup>1082 ao</sup> *aby możliwą* stać się<sup>584 ao</sup> *uczynić* tę<sup>A</sup> prośbę<sup>A</sup> ich<sup>G</sup>. **23,25** Rozwiąawszy uwolnił<sup>323 ao</sup> zaś tego przez buntownicze powstanie<sup>A</sup> i morderstwo rzuconego<sup>463 As pt pf ps</sup> do strażnicy<sup>A</sup>, którego<sup>2061 As m</sup> prosili dla siebie<sup>74 ipf md</sup>, zaś Jezusa przekazał<sup>2150 ao</sup> tej woli<sup>D</sup> ich<sup>G</sup>. **23,26** I jak odprowadzili<sup>268 ao</sup> go, <sup>6</sup>pochwyciwszy<sup>1083 N pt ao md-dp</sup> Simona<sup>A</sup> *jakiegoś*<sup>2802 A m</sup> <sup>7</sup>z Ky-

1 Lub: 'jemu'.

2 Gr. *paideuo* od *pais* 'chłopiec, posługujący chłopak'. Ten źródłosłów również może wskazywać na dziecinność (proporcje ciała?, wzrost?) Jezusa. Znaczyło 'jak dziecko wychowywać, kształcić, pouczać, ćwiczyć, uobczyjniać' – ale nie chłostą {6}. Chociaż Abram. w {6} podaje w końcu także „karcieć, karać”, ale zaznacza iż to dla tego miejsca w NT, jest więc kolejnym ukłonem autorki względem kościelnej tradycji tłumaczeń, choć też nie do końca (nie daje „chłostać”). Przekłady: „wychłostać”. Dziwna jest ta dążność kościoła do obciążenia tą czynnością rzymskich władz świeckich „chłostaniem” Jezusa, wbrew staraniom ochronnym Piłata (Mt 27,24 Lc 23,20 Jo 19,12 Ac 3,13), bo to samo słowo jako czynność łaski bożej znaczy u niego tylko „pouczać” Tt 2,12.

3 Imię – czy może pseudonim – Barabbas mogło pochodzić od aramejskiego Bar Abba 'syn tatusia', albo, według Orygenesa i Hieronima, od Bar Rabban 'syn mistrza' {317}.

4 Gr. *stasis* od *histemi* 'stać, stawić'. Ten sam źródłosłów co w *stauros* 'stojący pal'. Takim przestał być Jezus, a taki był im potrzebny.

5 Zgodnie ze znaczeniem końcowego formantu -oo w czasowniku *stauroo*. Podstawowe znaczenie jest „zaopatruj” w umarły stawiony pal; wynikowe: „ujmij”. P. przyp. do Mt 27,22.

6 Gr. *epi-lambano* 'po-chwycić', i tak w całym N.t., też jak tu „z wrogimi zamiarami” {7}. Przekłady: „zatrzymali”.

7 Gr. *Kyrenaios* 'Kyrenejczyk, mieszkaniec Kyrene' w Libii (p. przyp. do Mt 27,32). Mt 27,32 i Mc 15,21 zaznaczają, że Simon był potraktowany jako oswojony koń (*aggareuo*<sup>18</sup>); Mc 15,21 że był ojcem dwóch synów, o greckim i rzymskim imionach - może jako kolejna zapowiedź (+Jo 12,20-23) odrodzenia żydów w poganach. To zaznaczenie potencjału płodnościowego Simona, wraz ze zwierzęcą dzikością „pola”, może wskazywać na cechy wymagane u zwierzęcej ofiary. – Cechy których, jak sugeruje Mt 19,12, nie miał Jezus, eunuch dla królestwa niebieskiego. *Przychodzący od pola* może znaczyć: od dzikich zwierząt (por. niżej *agros*), z modyfikacją na zwierzę oswojone (kurier konny). Także Libia i cała Afryka mogły symbolizować krainę dzikich zwierząt. Opis powyższy znaczy też, że ów Simon nie był pielgrzymem, ale jako przybysz osiadł na stałe w stolicy {317}.

rene<sup>A m, s</sup>, przychodzącego<sup>A m pt pr</sup> od<sup>1</sup> pola<sup>37 G</sup>, nałożyli na dodatek<sup>1111 ao ac</sup> jemu ten<sup>2</sup> stawiany wznoszony pal<sup>2615 A</sup> przynosić<sup>2922 pr if ac</sup> pozostając w łączności w z tyłu<sup>2032</sup> Jezusa<sup>G</sup>. **23,27** Wdrażało się<sup>92 ipf</sup> zaś jemu wieloliczne<sup>Ns n</sup> mnóstwo<sup>Ns n</sup> ludu<sup>Gs m</sup> i<sup>5</sup> kobiet, które<sup>2061 Np f</sup> zadawały sobie żałobne cięcia<sup>1614 3p ipf md</sup> i wyrzekały treny pogrzebowe<sup>1306 3p ipf</sup> na niego<sup>A</sup>. **23,28** Obrócony<sup>2639 N pt ao ps</sup> zaś istotnie do nich<sup>Ap f</sup> Jezus rzekł: Córki<sup>Vp</sup> Jerusalemu<sup>indecl, Gs f, s</sup>, nie płaczcie<sup>pr</sup> aktywnie na mnie<sup>A</sup>; ponad liczbę tego aktywnie na siebie same<sup>Ap f</sup> płaczcie i na wiadome potomki<sup>Ap n</sup> wasze<sup>Gp</sup>. **23,29** Że oto przychodzą<sup>pr</sup> niewiadome dni, w których<sup>2061 Dp</sup> powiedzą szczegółowo<sup>841 ft</sup>: Szczęśliwe<sup>6</sup> nieplodne i łona<sup>1589</sup> które<sup>2061 Np f</sup> nie zrodziły płciowo<sup>570 ao</sup> i piersi które nie pożywiły<sup>2822 ao</sup>. **23,30** Wtedy poczną sobie<sup>389 ft md</sup> powiadać<sup>pr</sup> górowym istotom<sup>2057 Dp n</sup>: Padnijcie<sup>2276 ao</sup> aktywnie na nas<sup>A</sup>, i pagórkowym istotom<sup>530 Dp m</sup>: Zasłońcie<sup>1441 ao</sup> nas<sup>A</sup>. **23,31** Że jeżeli w<sup>959</sup> tym<sup>8</sup> wilgotnym<sup>2852 D</sup> drewnie<sup>1965 D</sup> te właśnie<sup>Ap n</sup> czynią<sup>pr</sup>, w tym suchym<sup>1964</sup> co stałoby się<sup>584 ao sb md-dp?</sup>

1 'Pole' gr. *agros* oznaczało zarówno ziemię orną jak i step gdzie żyły dzikie zwierzęta. Pochodne *agr-ios* 'żyjący na polu, na swobodzie, dziki', *agro-teros* 'dziki, lubiący polowanie'; hebr. *SzDH* 'pole, rola, step', często jako miejsce dzikich zwierząt n.p. Ge 3,1.

2 Czyli t.zw. "krzyż" gr. *stauros*, od *histemi* 'stać stawić', jednak bez polskiego znaczenia „krzyżowania się”, wzajemnego przenikania się elementu pionowego i poziomego. Nie jest jasne, którą belkę krzyża, pionową czy poziomą, przynosił Simon. Jednak zarówno etymologia 'stojący' jak i znaczenia 'słup, pal wbity w ziemię lub dno, pal palisady' czy 'pal do wbijania nań' {6} wskazują na belkę pionową. Por. przyp. do Mt 10,38 Lc 9,23.

3 Gr. *fero* 'przynosić, przyprowadzać, dostarczać'. *Fero* razem z *opisthen* (p.n.) zbliża się znaczeniowo do formantu -oo w czasowniku *stauroo*, które już bez wątpienia odnosiło się do Jezusa Mt 20,19 26,2 i in. Tak więc męski (mający synów) Simon dostarczając do tyłu Jezusowi pal, rozpoczął w ciele proces krzyżowania Jezusa. Natomiast "dźwigać" czy "nosić" to inne słowa: 'dźwigać' *bastadzo* i 'nosić' *foreo*. Parallele miejsca Simona z krzyżem w Mt 27,32 i Mc 15,21. Pk119.

4 Gr. *opisthen* jako przyimek z genetivem znaczy 'w tyle' lecz z zachowaniem łączności (formant -then), +Mt 15,23. Przykładowo, Chimera miała *opisthen* smoka, to znaczy że był on z nią organicznie złączony w jej tylnej części ciała. Por. Ap 4,6 5,1. Nieco inny zwrot: *deute opiso mou* w Mt 4,19. {317} twierdzi, że „Szymon niósł krzyż za Jezusem”.

5 Zatem ewangelisci nie zaliczają kobiet nie tylko do ludzi Mt 19,3.10, ale i do ludu. Por. Mt 14,21.

6 Więc seksualna **plodność** ludzka, jej wiodąca rola w życiu człowieka, będzie eliminowana po uśmierceniu Jezusa chrystusa? Czy dlatego, że seks jest wobec głowy działaniem anarchizującym, rewolucyjnym i pasożytniczym, pozabawia mózg człowieka naczelną rolę, przeprowadzając przez ludzki organizm duchy obcych zwierząt? Po okresie krucyfiksu nastanie wrogość wobec kultu płodności; seks utraci rolę kosmicznego przewodnika życia. Elektron życia przeskoczy na większą człowieczą orbitę. Świętość spłynie na inne sfery życia - na rozum i ręce oraz na człowieka jako całość (klon?). A zamiast narządów płciowych, płciowość ziemskiego człowieka będą wyrażały góry↓ i pagórki↑. {317} uważa iż nieplodna kobieta oznacza nowy lud boży założony przez Jezusa.

7 P. przyp. do Mt 17,20. Gdyż nowa kreacja człowieka ma być ziemsko - boska, jak w Ge? Ziemia pierwotnego Jahweh Elohima, wraz z materią demonów, mają odzyskać rolę tworzywa nowego człowieka.

8 Gr. *hygros* 'wilgotny, mokry', t.j. zapewne: świeżo ścięty (rosnące drzewo to *dendron*), jeszcze posiadający życiodajną wodę, lub może nawodniony wodą ducha świętego. W N.t. 1x. Zwrot "w tym wilgotnym" nie ma chyba znaczenia narzędziowego: "za pomocą wilgotnego", lecz znaczenie miejscowe. Możliwe, że „wilgotne drzewo" oznacza umarłego w chrzcie i pomazanego Jezusa, suche zaś lud Jerusalemu; możliwe też, że do takiego wilgotnego 'drewna' *ksylon* przyrównał ówczesną, nawiedzoną przez niego, ludność Jerusalemu (drzewo jako symbol człowieczeństwa i kobiecości), do suchego zaś tę ludność bez niego. Przy takiej interpretacji należałoby rozstrzygnąć, czy owa wilgoć pochodziła od księżycowej wody obecnego w niej Jezusa (ptak Jerusalemu Lc 13,34). {146} {317} uważają, iż do zielonego drzewa Jezus przyrównuje siebie, a Jerozolimę i jej mieszkańców do drzewa suchego s.346. W Mc 3,1.3 „sucha", t.j. sparaliżowana, niewładna, jest ręka. Przekłady: „zielonym drzewem" – lecz tu ani zielone ani drzewo.

9 Gr. *ksylon* to drzewo ścięte, umarłe, 'drewno', też jako narzędzie kary: krzyż, dyby, kij. Drzewo żywe to *dendron*.



**23,32** Byli wiedzeni <sup>39</sup> ipf ps zaś i <sup>1</sup>odmienni <sup>1154</sup>(,) zło działający <sup>1436</sup> Np dwaj razem z nim <sup>D</sup> aby przez uniesienie w górę zostać zgładzonymi <sup>175</sup> ao if ps. **23,33** I gdy przyszli aktywnie na właściwe miejsce *ujścia* <sup>A</sup> zwane <sup>1439</sup> A pt pr ps Czaszka <sup>N,As n</sup>, tam zaopatrzyli w *umarły stawiony wzniesiony drewniany pal(e)* <sup>2616</sup> ao id ac <sup>2</sup>jego <sup>A</sup> i tych zło działających <sup>1436</sup>; któregoś <sup>2061</sup> A m wprawdzie z prawych *stron* <sup>Gp n</sup>, któregoś zaś z *błędnie lewych stron* <sup>363</sup> Gp n. **23,34** <sup>3</sup>Rozdzielając sobie <sup>Np pt pr md</sup> zaś szaty jego rzucili <sup>463</sup> ao ac losy <sup>Ap</sup>. **23,35** I *przedtem* stał <sup>1372</sup> ppf ac lud <sup>1689</sup> oglądający dla znalezienia teorii <sup>1289</sup> N pt pr ac. Wysztydzali <sup>883</sup> ipf zaś i ci <sup>4</sup>naczelni z racji swej prapoczątkowości <sup>390</sup> powiadając: Innych ocalił <sup>2742</sup> ao ac, niech ocali <sup>ao</sup> siebie samego <sup>799</sup> A, jeżeli ten właśnie *jakościowo* jest ten pomazaniec tego boga <sup>G</sup> <sup>5</sup>ten wybrany <sup>880</sup>. **23,36** Wzartowali i wbawili się *jak chłopaki* <sup>946</sup> ao ac zaś jemu i żołnierze przychodzący do istoty <sup>2400</sup> N pt pr md-ps-dp, <sup>6</sup>*ostry* ocet <sup>2031</sup> przynosząc do istoty <sup>2425</sup> N pt pr ac jemu **23,37** i powiadając <sup>Np</sup>: Jeżeli ty jesteś ten wiadomy król Judajczyków, ocal <sup>2742</sup> ao ciebie samego <sup>2529</sup> A. **23,38** Był <sup>ipf</sup> zaś i napis zależnie na nim <sup>Ds m</sup>: <sup>7</sup>Ten wiadomy król Judajczyków *jest* ten właśnie <sup>2094</sup>.

**23,39** Jeden zaś z tych <sup>Gp</sup> zawieszonych <sup>1636</sup> G pt ao ps zło działających <sup>1436</sup> Gp niewłaściwie wieszczęł <sup>514</sup> ipf go powiadając: Czyż nie ty jesteś ten wiadomy pomazaniec? Ocal <sup>2742</sup> ao ciebie samego <sup>2529</sup> A i nas <sup>A</sup>. **23,40** Odróżniwszy się <sup>311</sup> Ns pt ao ps-dp zaś ten <sup>8</sup>odmienny <sup>1154</sup> nadając naganne oszacowanie <sup>N pt pr</sup> mu mówił <sup>2925</sup> ipf,ao: Ani strachasz się <sup>pr</sup> ty w tego <sup>A</sup> boga, że <sup>9</sup>w tym samym <sup>430</sup> Ds n rozstrzygnięciu <sup>1640</sup> D jesteś? **23,41** I my wprawdzie zgodnie z regułami cywilizacji; godne <sup>Ap n</sup> bowiem, *te* których <sup>2061</sup> Gp n spraktykowaliśmy <sup>2361</sup>

1 Zatem według ewangelisty Jezus był wcześniejszym, wzorcowym dla „innych” złoczyńców „zło działającym”, arcyzłoczyńcą. Por. 23,22.

2 Nigdzie tu nie jest wyraźnie napisane że to Jezus chrystus zawisł na krzyżu. Por. legendy i przekonania doketów.

3 Słów o odpuszczeniu nie ma wiele czołowych rękopisów. Pk93 Pk94.

4 Opinia o Jezusie owych ‘naczelných, prapoczątkowych’ t.j. archontów (takim był logos w Jo 1,1) może polegać na prawdzie. Chrystus chcąc czynić cudy doczesne, partykularne, w ciele i materii ziemskiej, zaprzepaścił swój jeden duchowy cud eschatyczny, do którego został powołany. Chrystus, zniżając się do grzeszników i czyniąc dla nich cudy, skurczył zacieśnił pomniejszy i obniżył wielkie koło swojego pierwotnego bytu. Jego pierwotny człowieczy duch wyszedł na zewnątrz siebie, zmieszał się z innym dekadencją obiegami. Utracił osobowy związek z pierwszym ojcem-człowiekiem (Mt 27,43-46), tak że jego słowo odnoszące się do niego samego już się nie liczyło. Może Jezus liczył iż w decydującej chwili ojciec ocali go od śmierci krzyżowej? por. Mc 14,36 Lc 22,42 Jo 11,42. U Jana chrzci-ciała przeciwnie: jego słowo pozostało cudem i „prawdą” zgodną z nim samym Jo 10,41.

5 Gr. *ho eklektos* ‘ten wybrany’ tylko u Lc jako dookreślenie „pomazańca”, gdyż widocznie bez tego dodatku można pomyśleć o innych pomazańcach (n.p. „urodzonym chrystusie” może Joannesie, o prorokach). *Eklektos* jest też wariantowym określeniem chrystusa przy chrzcie w Jo 1,34, oraz jako kamień w Syjonie w 1P 2,4.6. Źródłowe słowo *eklego*, podczas przemienienia na górze w Lc 9,35, określa jednoosobowe wybranie wstępujące w górę spośród wcześniejszych chrystusów. *Eklektos* bywa też zastępowane u synoptyków słowem *agapetos* ‘umiłowany’, też Rm 11,28; Rm 11,5 wybór łaski. Natomiast „syn boga” jest określeniem zstępującym na dół i wieloosobowym. Por. Mt 22,14 powołany – wybrany; 2P 1,10 powołanie – wybór; Lc 9,35 syn – wybrany; Lc 14,24 wezwany – wprowadzony. 6 {317} podaje, iż pod słowem *oksos* rozumiano kwaśne wino z wodą i jajami, przynoszące orzeźwienie.

7 W paralelnych miejscach u Mt 27,37 Mc 15,26 Jo 19,19 napis ten brzmi inaczej.

8 Gr. *heteros* ‘drugi z dwóch, alternatywny, odmienny, inny niż być powinien’, t.j. często ‘zły’ *kakos*, ale w N.t. *heteros* nieraz lepszy, n.p. Lc 17,35 18,10 23,40 Mt 6,24 Ac 23,6.. Zwrot ‘jeden... i odmienny’ *eis kai heteros*, częsty w dialekcie koine.

9 Oto marzenie przestępców: znaleźć się wraz z Jezusem „w tym samym rozstrzygnięciu” boga, też Rm 6,8 1Th 4,14

ao ac, odbieramy; ten właśnie zaś żadne As n <sup>1</sup>nie na swoim właściwym miejscu <sup>419</sup>As n *nie* spraktykował <sup>2361</sup>ao. **23,42** I powiadał: Jezusie, wspomnij sobie <sup>1865</sup>ao it ps-dp mnie G <sup>gdyby</sup> przyszedłbyś <sup>1139</sup>ao sb ac do wiadomej A królewskiej władzy A twojej G. **23,43** I rzekł mu: Zaiste tobie powiadam: <sup>2</sup>dzisiaj(:) wspólnie ze <sup>1831</sup>mną G <sup>będziesz</sup> <sup>834</sup>ft w tym wiadomym <sup>3</sup>sadzie.

**23,44** I była już tak jak gdyby <sup>3054</sup>godzina <sup>4</sup>szósta, i ciemność stała się wrogo na całą A ziemię A aż do godziny G <sup>dziewiątej</sup>(.) **23,45** *wskutek* Słońca G <sup>5</sup>wyczerpawszego się do braku <sup>879</sup>G pt ao ac, Gab. Zostało rozdarte <sup>2738</sup>ao ps <sup>zaś</sup> <sup>6</sup>odgórne rozpostarcie ciemienia <sup>1494</sup>Ns n <sup>miejsca</sup> osiedlenia bóstwa <sup>1913</sup>Gs *przez* <sup>środkowe</sup> *miejsce* <sup>1827</sup>N,As n. **23,46** I przygłosiwszy <sup>2968</sup>N pt ao ac <sup>głosem</sup> wielkim Jezus rzekł: Ojczy V, do funkcji <sup>7</sup>rąk Ap twoich G <sup>kładę</sup> obok-przeciw <sup>2174</sup>pr id md <sup>8</sup>ducha A *należącego do* mnie G. To właśnie zaś <sup>pt ao ac</sup> rzekłszy <sup>wytnął</sup> ducha <sup>889</sup>ao ac. **23,47** Ujrawszy zaś naczelnik setki to <sup>stawsze</sup> się <sup>584</sup>As n pt ao md-dp,

1 Gr. *a-topos*. Widać był to bardzo poważny zarzut, skoro uzasadniał karę śmierci. Warto zbadać, czy można tych „dwóch odmiennych złooczyńców” uważać za „dwóch świadków” Jezusa z Ap 11,3-8, też ukrzyżowanych razem z Jezusem. Przekłady: „nic złego”.

2 Co znaczy <dzisiaj ze mną w raju> skoro Jezus dopiero trzeciego dnia zmartwychwstał? Wobec tego {317} dla <dzisiaj> nadaje znaczenie eschatologiczne: „nieustanne <dzisiaj>” z J. chr.

3 Zauważmy, że także ten złooczyńca nie wyrzeka się swych grzechów, nie ubolewa nad nimi, nie obiecuje zadośćuczynienia, pozostaje więc grzesznikiem, a jedynie wierzy w bezgrzeszność Jezusa. Zatem pierwszym odziennym mieszkańcem raju miał być grzesznik! Ten złooczyńca za sprawą Jezusa „ukradł wierzącym raj”! Jak więc on sobie ten raj urządzi i jakich przyjmie towarzyszy? Rzeczywiście, Jezus do końca „nie przyszedł wezwać sprawiedliwych, lecz grzeszników” Mt 9,13 Mc 2,17 Lc 5,32 Rm 5,6 1Tm 1,15. Ale w takim razie w chrześcijaństwie złooczyńca wraz z Jezusem staje się archontem raju, stanowiącym konstytucję królewskiej władzy boga! Nadaje jej charakter, kształtuje ją. Czy wpuści do niej swego przeciwnika, uczciwego? Kradnie nam raj! Taka jest chrześcijańska teologia!

4 U synoptyków szósta godzina (nasza dwunasta w południe), szczytowa pora dnia, Słońca, światła i upału. Szóstka tu skojarzona z Jezusem; u Jo 19,14 z „królem waszym”; w Jo 4,6 z Jezusem koło studni Jakuba; także z miesiącem Lc 1,26.

5 Gr. *ek-leipo* od *ek* ‘z wewnątrz, wy-’ i *leipo* ‘brakować, zostawać bez’. Bardzo kontrowersyjne przypisanie takiego stanu ojcu. *Ekleipo* jest tu w stronie czynnej w znaczeniu nieprzechodnym, t.j. ‘wy-brakować się, ulegać wyczerpaniu, skończyć się’, i w takim znaczeniu było używane do oznaczania zaćmienia słońca i księżyca {6}, co właśnie tu jest opisane. Słońce wyczerpane jest pozbawione dwóch swoich potomków: ognia i światła. Jednocześnie to samo księżyc. Można kojarzyć, że ciemna tarcza Księżyca wyczerpała obie emanacje Słońca, gdy krzyż wyczerpał syna człowieka. Lecz Pascha żydowska przypadała w czasie pełni księżyca, a wtedy zaćmienie Słońca przez Księżyc jest niemożliwe {317}. W Ap 9,2 Słońce i powietrze zostały zaciemnione z dymu (Księżyca?) wstąpiwszego (jak szatan w Ap 20,9) ze studni (Wenus wieczornej, łańcucha 20,2n?) bezdenności. Natomiast długi czas trwania ciemności (3 godziny) każe wątpić, czy było to astronomiczne zaćmienie przez Księżyc; raczej trójka jest tu symboliczna i wskazuje na wyczerpanie Słońca jedynie w w małym, trójkowym wymiarze. Może też przez jakiś inny obiekt kosmiczny, n.p. przez chmurę pyłu, UFO czy Wenus, które trwać może nawet 8 godzin, lecz nie zaciemnia Słońca całkowicie. W Ap 12,1 jest „kobieta (Wenus) ubrana w Słońce”, więc częściowo je zasłania, nie zaćmiewając znacząco. Natomiast „według licznych świadectw starożytnych takie właśnie zaćmienie słońca dokonało się w okresie 1.07.32 do 30.06.33 r. po chr.” {316} t.2 s.666. Przekłady: „zaćmiło się”, co sugeruje zupełnie inną przyczynę.

6 Gr. *kata-petasma*; tłumacząc etymologicznie od *kata* ‘z góry na dół’ i *petannymi* ‘rozpostrzeć’. Odpowiada hebr. PRKT ‘zasłona’ od PRK ‘ucisk, ciemnienie, zmuszanie do ciężkiej pracy, kruszenie, łamanie’. Trudno poznać teologię tej zasłony, bo o niej tylko w Hb: w 10,20 jest nią ‘ciało’ *sarks* Jezusa (Wenus wieczorna?). Por. Mc 15,38.

7 Ręce ojca to może dwie emanacje globu Słońca: światło Słońca (prawica - {85}s.125.126 {95}s.111) i światło Księżyca (lewica).

8 Nie wiadomo, czy mówi o autentycznie swoim duchu człowieczym, czy o otrzymanym duchu św.

sławił<sup>772</sup> ipf wiadomego boga<sub>A</sub> powiadając: <sup>1</sup>W realnie istniejącej rzeczywistości<sup>2030</sup> adv wiadomy człowiek ten właśnie przestrzegający reguł cywilizacji<sup>744</sup> był<sup>834</sup> ipf. **23,48** I wszystkie<sup>2193</sup> Np m do razem obok-przeciw stawsze się<sup>2676</sup> Np m pt ao ac (md-dp) tłumy<sub>Np</sub> aktywnie na uzyskanie teorii<sup>1290</sup> As f to właśnie<sup>2094</sup> Af, obejrzawszy dla znalezienia teorii<sup>1289</sup> Np pt ao ac te<sub>Ap n</sub> stawsze się<sup>584</sup> Ap n pt ao, bijąc<sub>Np pt pr ac</sub> klatki piersiowe<sup>2624</sup> Ap zwracały wstecz-pod<sup>2889</sup> ipf. **23,49** Przedtem stali<sup>1372</sup> ppf zaś wszyscy znajomi<sub>m</sub> jemu od w z *miejsca* o długiej odległości<sup>1760</sup>, i kobiety te<sup>1966</sup> Np f do razem wdrażające się<sub>N pt pr</sub> jemu od Galilai, widzące<sup>2041</sup> Np f pt pr ac te właśnie *sprawy*<sub>Ap n</sub>.

**23,50** I oto mąż imieniem Josef członek Rady będący poczynającym spod<sup>2864</sup> N pt pr ac i mąż dobry<sup>11</sup> i <sup>2</sup>przestrzegający reguł cywilizacji<sup>744</sup>, **23,51** - ten właśnie nie był do razem z góry aż na dół składający się<sup>2652</sup> N pt pf md-ps-dp tej chęci<sup>528</sup> i temu *niecnemu* praktykowaniu<sup>2359</sup> D ich<sub>Gp</sub> - od Harimathai<sub>G</sub> miasta<sub>G</sub> Judajczyków<sup>1364</sup> G, który <sup>3</sup>gościnnie przyjmował jako istotnie dodatkową<sup>2396</sup> ipf md-ps-dp wiadomą królewską władzę wiadomego boga<sub>G</sub>, **23,52** ten właśnie przyszedłszy do istoty<sup>2396</sup> N pt ao ac Pilatosowi<sub>D</sub> poprosił dla siebie<sup>74</sup> ao md cielesny organizm<sub>As n</sub> Jezusa, **23,53** i z góry na dół zdjąwszy<sup>1399</sup> N pt ao ac <sup>4</sup>wwikłał<sup>999</sup> ao ac go<sub>As n</sub> <sup>5</sup>zasłonie z cienkiej tkaniny<sup>2551</sup> D f i <sup>6</sup>położył<sup>2796</sup> ao go<sub>Am</sub> w pamiątkowym miejscu<sup>1872</sup> D n wyciosanym w głazie<sup>1688</sup> D n, którego *miejsca*<sup>2061</sup> G nie był żaden<sub>N m</sub> jeszcze nie leżący<sub>N m pt pr md-ps-dp</sub>. **23,54** I dzień był <sup>7</sup>Podstępnego Przygotowania Materialnego Urządzenia<sup>2171</sup> G f, i sabbat<sup>2594</sup> N n <sup>8</sup>nakładał światło<sup>1117</sup> ipf ac. **23,55** Z góry na dół podążywszy tą samą drogą<sup>1475</sup> Np f pt ao ac zaś te <sup>9</sup>kobiety, takie które<sup>2067</sup> Np f były zesłe do razem<sup>2704</sup> N f pt pf ac z Galilai jemu<sub>D</sub>, obejrzały badawczo<sup>1273</sup> ao ten pamiątkowy grobowiec i jak został położony<sup>2796</sup> ao ps cielesny organizm jego. **23,56** Zawróciwszy wstecz-pod<sup>2889</sup> Np f pt ao ac zaś przygotowały<sup>1156</sup> ao wonności i pachnidła.

1Gr. *ontos* adv. od *eimi* 'być, istnieć czynnie, bosko, istotnie, faktycznie'. P. przyp. do Lc 24,34.

2*dikaïos* nazwany był też Josef "ojciec" Jezusa Mt 1,19. Nie musi to znaczyć, że byli tą samą osobą, choć ciała umarłych były wydawane nie komukowiek. Nie wiemy dlaczego Józef „mógł otrzymać od niego [Pilata] tę łaskę łatwiej niż rodzina lub uczniowie Jezusa” {317} s.536.

3Gr. *pros-dechomai*. Niezgoda Josefa z żydami mogła dotyczyć przyimka *pros* 'istotnie dodatkową', dlatego jest ważne jego oddanie w tłumaczeniu. Może chciał tę królewską władzę włączyć do syna człowieka. Przekłady: „oczekiwał”, co *pros-dokao*.

4Gr. *en-tylisso* od *tylisso* 'rozplątać, rozwikłać' od *tyle* 'podkładka, poduszka' {7}. Znaczy: 'zawinąć, owinąć {6}, zgiąć, nagiąć' {9}. Słowo to występuje w tym miejscu u Mt i Lc; u Mc zaś *en-eileo* 'spiralnie owijając wtwłoczyć'. Przekłady: „o(b)winął”.

5Gr. *sinдон*, zasłona jaką pozostawił młodzieniaszek Mc 14,51. 'W-wikłać' gr. *en-tylisso* tylko tu i w paralelnych.

6„Złożenie do grobu jest niezbędnym dowodem prawdziwości zmartwychwstania chrystusa” {317}. Lecz najstarsza z ewangelii, Marka, nie wspomina o rzekomym jego zmartwychwstaniu. Dla wypełnienia tego „braku”, wieki później kościół dopisał „zakończenie dłuższe”, które jednak dziś jest nie jest uznawane).

7Gr. *para-skeue* od *para* 'obok, fałszywie, podstępnie, nie w porę' i *skeuadzo* 'przygotować, przyrządzić, urządzić, zaopatrzyć' od *skeuos* 'sprzęt materialnego sztucznego urządzenia – narzędzie, przybór, naczynie, osprzęt’.

8Gr. *epi-fosko*, od *epi* 'na' i *fos* 'światło'. Może znaczyć: „sabbat się rozjaśniał” - pierwszymi gwiazdami {317} lub księżycem, ale chyba nie „światłami zapalonymi w wieczór” w mieszkaniach BT.

9Ewangelista podkreśla rolę kobiet jako pierwszych, najbliższych świadków śmierci i zmartwychwstania Jezusa Lc 22,56 23,28.55 24,1-11. Chociaż matka i kobiety wyznaczały złe chwile i śmierć Jezusa Mt 26,12 Lc 22,56 Jo 2,4 12,7. Tego rodzaju też, zasadniczo kobiece, jest jego przyjście do wiernych.

I w ten <sup>As n</sup> wprowadzie sabat <sup>An</sup> zachowały spokój <sup>ao</sup> w dół we wiadomą <sup>A</sup> wskazówkę <sup>A</sup>, **24,1** tym <sup>1966 Ds f</sup> zaś jednym <sup>dniem</sup> <sup>843 D f</sup> sabatów <sup>Gp n</sup>, w czasie <sup>1</sup>świtu <sup>2048 Gs m</sup> <sup>2</sup>głębokiego <sup>460 Gs m, adv</sup>, aktywnie na to pamiątkowe miejsce <sup>1872 An</sup> przyszły <sup>ao</sup> przynosząc <sup>2922 Np f pt pr</sup> które <sup>Ap n</sup> przygotowały <sup>1156 ao</sup> wonności <sup>Ap n</sup>. **24,2** Znalazły <sup>ao</sup> zaś wiadomy kamień odtoczony <sup>317 pt pf ps</sup> od pamiątkowego grobowca <sup>1873 G n</sup>; **24,3** wszedłszy <sup>846 N pt ao</sup> zaś nie znalazły <sup>ao</sup> wiadomy cielesny organizm <sup>A</sup> utwierdzającego pana <sup>G</sup> Jezusa <sup>G</sup>. **24,4** I stało się w tym <sup>1966 D n</sup> <sup>które skłonny</sup> <sup>3</sup>mieć niemożność wydostania się <sup>329 pr if md, Aci</sup> <sup>czyniło</sup> je <sup>430 Ap f</sup> około tego właśnie <sup>Gs n</sup>, i zobacz *do tamtego miejsca* - oto <sup>4</sup>mężowie <sup>Np</sup> dwaj stawili się zależnie na <sup>1194 ao ac</sup> nich <sup>Dp f</sup> w ubiorze <sup>5</sup>błyszającym <sup>405 D f pt pr ac</sup>. **24,5** W następstwie <sup>6</sup>od wewnątrz przestraszonych <sup>957 Gp f</sup> zaś stawszych się <sup>584 Gp f pt ao md-dp, Gab</sup> ich <sup>Gp</sup> i w następstwie chylących <sup>Gp f pt pr ac</sup> doistotne oblicza <sup>Ap</sup> do funkcji ziemi <sup>A</sup>, rzekli istotnie do nich <sup>A f</sup>: Po co szukacie wiadomego żyjącego biologicznie <sup>1221 A m pt pr</sup> wspólnie z <sup>1831</sup> umarłymi <sup>Gp</sup>? **24,6** Nie jest bezpośrednio tutaj, ale został wzbudzony <sup>810 ao ps</sup>. Wspomnijcie sobie <sup>1865 ao ps-dp</sup> jak zagadał <sup>1678 ao</sup> wam jeszcze będąc <sup>N pt pr</sup> w Galilai, **24,7** powiadając <sup>N pt pr</sup> wiadomego <sup>A</sup> syna <sup>A</sup> wiadomego <sup>G</sup> człowieka <sup>G</sup> że obowiązuje <sup>659 3s pr</sup> *uczynić możliwym* zostać przekazany <sup>2150 ao if ps, Aci</sup> do rąk <sup>A</sup> niewiadomych <sup>G</sup> ludzi <sup>G</sup> uchybiających celu <sup>G</sup>, i *możliwym* zostać zaopatrzonym w *umarły stawiony drewniany* pal <sup>2616 ao if ps</sup>, i tym wiadomym <sup>D</sup> trzecim <sup>D</sup> dniem <sup>D</sup> *możliwym* stawić na górę <sup>233 ao ac</sup>. **24,8** I wspomnieli <sup>1865 ao ps-dp</sup> tych <sup>G</sup> spłyniętych wysłowień czynów <sup>Gp</sup> jego <sup>G</sup>. **24,9** I zawróciwszy wstecz-pod <sup>Np f pt ao</sup> od pamiątkowego grobowca odniosły jako nowinę <sup>266 ao</sup> te właśnie *wydarzenia* <sup>2094 Ap n</sup> wszystkie jedenastu <sup>indecl</sup> i wszystkim pozostałym. **24,10** Były zaś: ta rodem z Wieży <sup>1748</sup> Maria, i Joanna, i Maria ta Jakobosa <sup>G</sup>, i te pozostałe razem z nimi <sup>D</sup> powiadały istotnie do tych <sup>7</sup>odprawionych <sup>336</sup> te właśnie *sprawy* <sup>Ap n</sup>. **24,11** I zostały objawione <sup>2908 3p ao ps</sup> wobec nich <sup>Gp</sup> tak jak gdyby <sup>3054</sup> <sup>8</sup>brednia <sup>1711 Ns m</sup> te spłynięte wysłowienia czynów <sup>Np n</sup> te właśnie <sup>Np n</sup>, i nie uwierzyli <sup>285 ipf</sup> im <sup>D f</sup>. **24,12** Zaś Petros stawiający się w górę <sup>233 N pt ao ac</sup> *pobiegł* <sup>2823 ao</sup> aktywnie na pamiątkowy grobowiec <sup>A</sup>, i z boku skrycie schyliwszy się <sup>2163 N pt ao</sup> po-

1 Gr. *orthros* ‘świt, brzask’.

2 Gr. *bathus* ‘głęboki’. „Głęboki świt” {146} rozumie jako “bardzo wcześnie, kiedy jeszcze było ciemno” s.354, więc przed wschodem Słońca. Wtedy na niebie pojawia się Merkury (Hermes) i Wenus (Afrodyta). Potem zmartwychwstały Jezus „wyklada” im *dia-hermeneuo* czyli dosł. ‘prze(prowadza) jak Hermes’ w.27. Także Pawła, jakby zmartwychwstańca z wczesnego Saulosa, nazwano Hermesem Ac 14,12.

3 Gr. *a-poreo* od *a* privativum ‘nie, bez’ i *poros* ‘miejsce przeprawy, przejścia, przedostania się’.

4 W 24,23 są to aniołowie, u Mt - jeden anioł, u Mc - młodzieniaszek.

5 Gr. *astrapto* od *astrape* ‘błysk, błyskawica’.

6 Gr. *em-fobos* złożone z *en* ‘w, wewnątrz’ i *fobos* ‘strach, trwoga’. Nie był to zatem zwykły „strach” czy „trwoga” od zewnętrznych bodźców: trzęsienia, szumu, głosu, widoku, lecz raczej lęk i omdlenie jakich doznaje się od samej obecności UFO. Tu są to dwaj mężowie w ubiorze błyszczącym, w Mc 16,5 młodzieniec w białej szacie, w Mt 28,2n anioł z obliczem jak błyskawica i szatą białą jak śnieg. Który znał słowa i szczegóły życia Jezusa jakby był przy nim.

7 Gr. *apo-stolos* ‘od-prawiony, ode-słany’. W 24,18 okaże się, że „jednym z nich” był Kleopas, więc spoza jedenastu.

8 Gr. *leros* ‘brednia, głupstwo, niedorzeczność, majak’.

gląda<sub>pr</sub> wiadome<sup>1</sup> kawałki tkaniny<sub>1982 Ap n</sub> wyłącznie jedyne<sub>1888 Ap n;</sub> i odszedł<sub>283</sub> istotnie do siebie samego<sub>799 A</sub> podziwiając<sub>N pt pr ac</sub> to stawsze się<sub>584 As n pt pf ac</sub>.

**24,13** I oto dwaj z nich w onym<sub>430</sub> dniu byli wyprawiający się<sub>Np pt pr</sub> do otwartej wiejskiej osady<sub>1669 A f,</sub> <sup>1</sup>trzymającej się w oddaleniu<sub>284 As f pt pr ac</sub> w stadiony<sub>2611 Ap m</sub> sześćdziesiąt<sub>indecl</sub> od Ierusalem, której<sub>2061 D f</sub> imię <sup>2</sup>Emmaus, **24,14** i oni<sub>Np m</sub> <sup>3</sup>mówili stowarzyszająco<sub>2012 ip fac</sub> istotnie do wzajemnych<sub>Ap</sub> około wszystkich<sub>Gp n</sub> tych<sup>4</sup> przez stąpienie do razem zdarzywszych się<sub>2670 Gp n pt pf ac</sub> tych właśnie *spraw*<sub>Gp n</sub>. **24,15** I stało się w tym<sub>1966 Ds n</sub> *które mogącymi* mówić stowarzyszająco<sub>pr if ac, Aci</sub> *czyniło* ich<sub>A</sub> i <sup>5</sup>dla razem badawczo szukać<sub>2659 pr ac,</sub> i sam Jezus przybliżywszy się<sub>N pt ao ac</sub> wyprawiał się razem z<sub>2680 ipf md-ps-dp</sub> nimi<sub>D m</sub>. **24,16** Zaś oczy ich były trzymane władzą<sub>1631 ipf ps</sub> od tego<sub>1966 Gs n</sub> *które skłoniło* nie poznać<sub>1071 ao ac</sub> go. **24,17** Rzekł zaś istotnie do nich: Co za<sub>2803 Np m</sub> odwzorowane w *słowach* wnioski<sub>1726 Np</sub> te właśnie, które rzucacie naprzeciw *dla zestawienia i porównania*<sub>248 pr ac</sub> istotnie do wzajemnych<sub>A m</sub> depcząc wkoło<sub>Np pt pr ac?</sub> I zostali stawieni<sub>1372 ao ps</sub> <sup>6</sup>mający nadaśnane ponure wejrzenia<sub>2579 Np m</sub>. **24,18** Odróżniwszy się dla odpowiedzi<sub>N pt ao ps</sub> zaś jeden imieniem Kleopas rzekł istotnie do niego: Ty jedyny z obok-naprzeciw *jako obcy* zadomawiasz<sub>2186 pr ac</sub> Ierusalem<sub>1347 f</sub> i nie rozeznałeś<sub>585 ao ac</sub> te *sprawy*<sub>Ap n</sub> stawsze się<sub>584 Ap n pt ao md-dp</sub> w niej w dniach tych właśnie<sub>2094 D f?</sub> **24,19** I rzekł im: Które<sub>Ap n?</sub> Ci zaś rzekli mu: Te około Jezusa<sub>G,</sub> tego nazarejskiego<sub>G,</sub> który stał się<sub>584 ao md-dp</sub> mąż prorok mocny w dziele i odwzorowanym w *słowie* wniosku w naprzeciwno<sub>962</sub> tego boga<sub>G</sub> i wszystkiego<sub>2193 Gs</sub> tego ludu, **24,20** w jaki sposób<sub>2039</sub> zarówno przekazali<sub>2150 ao</sub> go prapoczątkowi kapłani i prapoczątkowi rządcy<sub>390</sub> nasi<sub>Gp</sub> do rozstrzygnięcia<sub>1640 A</sub> śmierci<sub>G</sub> jak i zaopatrzyli w stawiony pal<sub>2616 ao</sub> go. **24,21** My zaś mieliśmy nadzieję<sub>935 ipf</sub> że on jest ten *obecnie* mający planowo<sub>N pt pr ac</sub> <sup>7</sup>*obecnie* uwalniać za okupem *dla siebie*<sub>1739 pr if md</sub> Izraela<sub>A</sub>. Ale w każdym razie i razem ze wszystkimi<sub>Dp m,n</sub> tymi właśnie<sub>2094 Dp m,n,</sub> trzeci<sub>A</sub> ten właśnie dzień<sub>A</sub> wiedzy<sub>39 pr ac</sub> od którego *czasu*<sub>2061 Gs m</sub> te właśnie *sprawy*<sub>Np n</sub> *jako jed-*

1 Gr. *othonion* ‘lekka tunika’ (-ubiór, zwł. damski, chiton), zdrobnienie od *othone* ‘szata z cienkiego płótna, zwł. kobiet’. Inne słowo niż *sinclon* w które owinięto ciało Jezusa 23,53. U Łukasza bliskoznaczna nazwa *chiton* ‘suknia, koszula’ Lc 3,11 6,29 9,3, która w Lc 6,29 kontrastowo do ‘wierzchniej szaty, płaszcza’ *himation*.

2 Gr. *ap-echo*. Wobec trudnego do ustalenia znaczenia, tłumacząc etymologicznie. Przegląd znaczeń w słownikach.

3 Gr. *Emmaous*. Jego “zlokalizowanie nastęrcza nieprzewyciężone trudności” {146} s.356, podobnie jak z górą kazania por. {316} s.204: „znajduje swe właściwe miejsce bardziej w świecie symboli niż na mapach”, z górą przemienienia s.162 i innymi elementami „topograficznymi”, co cechuje zresztą całe piarstwo biblijne. Czy można go identyfikować z wymienionym w 1Ma 3,57? Nie bardzo też wiadomo jaka była jego pisownia; słowniki nie podają transkrypcji; hebrajskojęzyczne ewangelie kładą tu *AiMAUS*, może od *AiM* ‘lud, naród’. Nazwa zbliżona do *AiMUS* ‘Amos’, imienia występującego 3x w genealogii Jezusa. N.t. często korzysta z myśli, stylu i słownictwa proroka Amosa {125}.

4 Gr. *homileo*; stąd homilia.

5 Gr. *sym-baino* od *syn* ‘razem z’ i *baino* ‘stąpić, kroczyć, nogi rozkraczać’.

6 Gr. *sy-zeteo* od *syn* ‘razem z’ i *zeteo* ‘szukać badawczo’.

7 Gr. *skythr-opos* od *skythros* ‘ponury, posepny, zagniewany’ i *ops, opsis* ‘spojrzenie, wzrok’.

8 Gr. *lytroo*. Zapowiedzi tego w Mt 2,6 10,6 15,24. Tu jeszcze raz dobitnie zostało pokazane, iż celem tej religii jest wyzwolenie Izraela – nie człowieka, nie innych narodów i nie świata, por. Lc 1,16.54 2,25 Ac 1,6 13,23 28,20 Rm 10,1 11,26 Ap 7,4..

na stała się<sup>3s ao md-dp</sup>. **24,22** Ale i <sup>1</sup>kobiety jakieś z *należących do nas*<sup>Gp</sup> wystawiły z *naturalnego rozumu*<sup>1022 ao</sup> nas; stawsze się<sup>584 Np f pt ao md-dp</sup> ze świtu<sup>2046 Np f</sup> aktywnie na pamiątkowy grobowiec **24,23** i nie znalazłszy<sup>Np f pt ao</sup> wiadomy cielesny organizm <sup>A</sup> jego przyszły powiadając<sup>Np f pt pr</sup> i <sup>2</sup>wizję<sup>2037 A</sup> *jakichś* aniołów<sup>21 Gp</sup> *dało się* widzieć<sup>2041 pf ac</sup>, którzy<sup>2061 Np m</sup> powiadają<sup>pr</sup>  *iż okoliczności uczyniły go <sup>A</sup> zdolnym żyć biologicznie*<sup>1221 pr if ac</sup>. **24,24** I odeszli<sup>ao</sup> jacyś z tych<sup>Gp</sup> razem z nami<sup>D</sup> aktywnie na pamiątkowy grobowiec <sup>A</sup> i znaleźli<sup>ao</sup> w ten właśnie sposób z góry tak jak i te kobiety rzekły, jego <sup>A</sup> zaś nie ujrzeli<sup>ao</sup>. **24,25** I on rzekł istotnie do nich <sup>A</sup>: O <sup>3</sup>nierozumni<sup>236</sup> i powolni<sup>532</sup> sercem <sup>D</sup> w *sprawach* tego<sup>Gn</sup> *które skłania* uwierzytelniać<sup>pr if ac</sup> zależnie na wszystkich<sup>Dp m,n</sup> *na* których<sup>2061 Dp m,n</sup> zagadali<sup>1678 ao</sup> prorocy. **24,26** Czyż nie te właśnie<sup>Ap n</sup> obowiązywało<sup>659 3s ipf ac, impers</sup> *mogącym* ucierpieć<sup>2195 ao ac, Aci</sup> *uczynić* wiadomego <sup>A</sup> pomazańca <sup>A</sup> i *mogącym* wejść<sup>846 ao</sup> do sfery funkcji wiadomej sławy<sup>771 A</sup> *należącej do niego*<sup>G?</sup> **24,27** I począwszy sobie<sup>389 N pt ao md</sup> od Moysesa i od wszystkich proroków <sup>4</sup>na wskroś *jak Hermes* począł tłumaczyć<sup>737 ao</sup> im we wszystkich tych odwzorowanych Pismach *te sprawy*<sup>Ap n</sup> około siebie samego<sup>799 G</sup>.

**24,28** I przybliżyli się<sup>807 ao ac</sup> do tej otwartej wiejskiej osady *miejsca* którego<sup>Gs m,n, adv</sup> wyprawiali się<sup>2336 ipf</sup>, i on doistotnie ponadto przyczynił sobie *pozory*<sup>2418 ao md</sup> do dalej<sup>2339 com</sup> wyprawiać się<sup>pr</sup>. **24,29** I <sup>5</sup>gwałtem przymusili<sup>2142 ao</sup> go powiadając: Pozostań<sup>1819 ao</sup> wspólnie z nami<sup>G</sup>, że istotnie do wieczora <sup>A</sup> jest i pochylił się<sup>1583 pf ac</sup> już dzień<sup>1245</sup>. I wszedł z powodu<sup>Gs n</sup> tego *które skłoniło* pozostać<sup>1819 ao</sup> razem z nimi.

**24,30** I stało się w tym<sup>1966 Ds n</sup> *które mogącym* zostać skłonionym do stołu<sup>1473 ao ps, Aci</sup> *uczyniło* jego <sup>A</sup> wspólnie z nimi<sup>G</sup>, wzięwszy<sup>pt ao</sup> chleb łątwodogodnie odwzorował we wniosku<sup>ao</sup> i połamawszy<sup>1568 N pt ao</sup> podawał jako naddatek<sup>1075 ipf ac</sup> im. **24,31** Ich <sup>G</sup> zaś <sup>6</sup>na wskroś wstecz-w górę zostały otworzone<sup>701 ao ps</sup> oczy i poznali z *refleksji*<sup>1071 ao</sup> go, i on <sup>7</sup>niewidzialny<sup>435</sup> stał się<sup>584 ao</sup> od nich. **24,32** I rzekli istotnie do wzajemnych: Czyż nie serce<sup>Ns</sup> nasze <sup>8</sup>płonione<sup>1427 Ns f pt pr ps</sup> było jak<sup>3051</sup> gadał<sup>1678 ipf</sup> nam w drodze, jak na wskroś wstecz-w górę otwierał<sup>701 ipf</sup> nam odwzorowane Pisma? **24,33** I stawiawszy się w

1 Kobiety “z naszych kobiet” (tak też BT). Ale “kobieta czyjaś” = jego żona (nie używano innych określeń na czyjąś żonę). Czy mogły to być żony apostołów? (w 1C 9,5 apostołowie mają żony). Czy był to przykład od ich mistrza Jezusa? Por. świadectwa apokryfów o Marii Magdalenie jako kobiecie Jezusa n.p. {128}s.247.252.

2 Gr. *optasia* ‘widzenie, widok, wizja, widowisko’ od *horao* ‘patrzeć, widzieć, ujrzeć’. W LXX (zwł. u Daniela) odpowiada hebrajskiemu *MRAH* ‘widok, zjawisko, zjawa, przywidzenie; wizja, zjawa, widziadło’.

3 Gr. *a-noetos* i *bradys* stanowią „bardzo ostrą naganę” od Jezusa {317}.

4 Gr. *dia-hermeneuo*. Por. przyp. do 24,1. Hermes był fallicznym zmartwychwstańcem.

5 Gr. *para-biadio* ‘zmuszać, działać wbrew (*para*) naturze lub prawu, używać siły, gwałtu, łamać, narzucać inne znaczenie’, od *biadzo* ‘przebić się gwałtem, zmusić, użyć przemocy’. Od kogo uczniowie Jezusa nabrali takich nawyków? *Biadzomai* też w nauczaniu Jezusa o zdobywaniu gwałtem królestwa bożego Mt 11,12 Lc 16,16. Żle to wróży losowi Jezusa i królewskiej władzy Boga w Kościele.

6 Gr. *di-anoigo*, dalej o ‘otworzeniu’ Pism i umysłów, a w Mc 7,34 o cudownym otworzeniu uszu i języka.

7 Gr. *a-fantos*. Przekłady: Jakoś „zniknął im z (sprzed) oczu”. Stawanie się niewidzialnym było umiejętnością magów.

8 Gr. *kaiō* ‘palić, płonąć’.

górze<sup>233 pt ao</sup> oną godziną<sup>D</sup> zawrócili wstecz-pod<sup>2889 ao</sup> do Ierusalem i znaleźli <sup>1</sup>od przed-tem zgromadzonych w zwartą masę pomieszanej wrzawy<sup>60 Ap pt pf ps</sup> tych jedenastu i tych razem z nimi **24,34** powiadających<sup>A pt pr</sup> że <sup>2</sup>w realnie istniejącej rzeczywistości<sup>2030</sup> został wzbudzony w górę<sup>810 ao ps</sup> wiadomy utwierdzający pan i został ukazany<sup>2041 ao ps</sup> Simonowi. **24,35** I oni wyjaśniali<sup>ipf</sup> te zdarzenia<sup>Ap n</sup> w drodze, i jak dał się rozeznać<sup>585 ao ps</sup> im w wiadomym <sup>3</sup>łamaniu<sup>1565</sup> chleba.

**24,36** Wobec te właśnie<sup>Ap n</sup> zaś ich<sup>G</sup> gadających<sup>Gp pt pr, Gab,</sup> on sam<sup>430</sup> stawił się<sup>1372 ao</sup> w środku<sup>D n</sup> ich<sup>Gp</sup> i powiada im: Pokój<sup>839 N</sup> wam. **24,37** Podnieceni<sup>2450 N pt ao ps</sup> zaś i <sup>4</sup>od wewnątrz przestraszeni<sup>957 N</sup> stawszy się<sup>584 N pt ao md-dp</sup> wyobrażali sobie<sup>766 ipf ac</sup> *jakiegoś* ducha<sup>A</sup> teoretycznie oglądać<sup>1289 pr if-</sup> **24,38** I rzekł im: *Po co*<sup>2803 A n</sup> *od przedtem* zmaceni<sup>2756 N pt pf ps</sup> jesteście<sup>834 pr</sup> i przez co<sup>2803 A n</sup> na wskroś wnioskowania<sup>Np</sup> wstępują<sup>2756 N pt pf ps</sup> w sercu<sup>Ds</sup> waszym<sup>Gp?</sup> **24,39** Ujrzyjcie<sup>2041 ao</sup> wiadome ręce moje i wiadome nogi moje że ja *realnie* jestem <sup>5</sup>sam *we własnej osobie*<sup>430;</sup> pomacajcie<sup>3035 ao</sup> mnie<sup>A</sup> i ujrzyjcie<sup>2041 ao,</sup> że<sup>2071</sup> duch<sup>2310</sup> mięso<sup>2524 As</sup> i kości<sup>Ap</sup> nie ma, z góry tak jak mnie<sup>818 A</sup> teoretycznie oglądacie<sup>1289 pr</sup> mającego<sup>A pt pr-</sup> **24,40** I to właśnie rzekłszy okazał<sup>628 ao</sup> im ręce i nogi. **24,41** Jeszcze zaś *wskutek* nie uwierzytelniających<sup>Gp pt pr ac, Gab</sup> ich<sup>Gp</sup> od tej rozkoszy<sup>2980</sup> <sup>G</sup> i dziwiących się<sup>Gp pt pr ac, Gab,</sup> rzekł im: Macie coś do strawienia<sup>541 A</sup> w tym miejscu? **24,42** Ci zaś dali jako naddatek *na służbę*<sup>1075 ao</sup> mu ryby<sup>Gs</sup> pieczonej<sup>2038 Gs</sup> częścią<sup>1825;</sup> **24,43** i wzięwszy<sup>pt ao</sup> wobec nich zjadł<sup>1143 ao-</sup>

**24,44** Rzekł zaś istotnie do nich: Te właśnie odwzorowane w słowach wnioski moje, które zagadałem<sup>1678 ao</sup> istotnie do was jeszcze będąc<sup>pt pr</sup> razem z wami, że obowiązuje *dać możliwość* uczynić pełnymi<sup>ao if ps</sup> wszystkie<sup>Ap n</sup> pismem odwzorowane<sup>602 Ap n pt pf ps</sup> w <sup>6</sup>przydzielonym obyczajowym Prawie Moysesa i Prorokach i Psalmach około mnie<sup>G.</sup> **24,45** Wtedy na wskroś wstecz-w górę otworzył<sup>701 ao</sup> ich<sup>Gp</sup> rozum<sup>1952 As</sup> *od tego*<sup>Gs n</sup> *które umożliwia* puszczać razem ze swoim rozumowaniem<sup>2713 pr ac</sup> te odwzorowane Pisma<sup>601.</sup> **24,46** I rzekł im że: W ten właśnie sposób *od przeszłości* jest pismem odwzorowane<sup>602 pf ps</sup> *możliwym* uciepieć<sup>2195 ao if ac, Aci</sup> *uczynić* wiadomego pomazańca<sup>A,</sup> i *możliwym* stawić na górę<sup>233 ao if ac</sup> z *niewiadomych* umarłych wiadomym trzecim dniem<sup>D,</sup> **24,47** i *możli-*

1 Gr. *a-throidzo* ‘zbierać, gromadzić w masę zwartą, ubitą, gęstą’, w N.t. tylko w tym miejscu, zaś z przedrostkiem *epi* w Lc 11,29, z *syn* w Ac 12,12 19,25; od *throos* ‘hałas, pomruk pomieszany’ {4}, stąd też *throeo* ‘działać hałasem’ Mt 24,6 2Th 2,2. Dlatego Jezus rzekł im: Pokój wam” 24,36. Przekłady cicho: „zebranych”, „zgromadzonych”.

2 Gr. *ontos* (przysłówek od *eimi* ‘być, istnieć istotnie, faktycznie, realnie’) + Mc 11,32 Lc 23,47 Jo 8,36 1C 14,25 G 3,21... znaczy ‘prawdziwie, rzeczywiście, w istocie’; w Biblii: ‘w istocie *boga Jahweh*’. Por. *autos* 24,39. Pk97.

3 Gr. *klasis* (od *klao*) ‘łamanie, za- u- ob-łamywanie’; w N.t. zawsze: chleba.

4 Gr. *em-fobos* p. Lc 24,5. Bez zewnętrznego zmysłowego powodu.

5 Gr. *autos* ‘on, sam’. Zmartwychwstanie w tym samym „ciele” *sarks* i kościach”, t.j. w tym samym ‘organizmie’ *soma*, jest oryg. postulatem chrystianizmu, wbrew Pawłowi 1C 1,35-. Przekłady bezpodstawnie pomijają *autos* ‘sam’ 6. „Jeśli chodzi o Prawo, trudno jest tu wskazać na konkretny fragment. W księgach biblijnych, podobnie jak w całej literaturze judaistycznej, nie ma takiego tekstu, w którym wyraźnie byłaby mowa o powstaniu mesjasza z martwych” {317}.

wą zostać ogłoszoną<sup>1555</sup> <sup>ao ps</sup> zależnie na tym imieniu<sup>D</sup> jego *uczynić*<sup>1</sup> zmianę rozumowania<sup>1838</sup> <sup>A</sup> do funkcji<sup>842</sup> puszczania od siebie<sup>As</sup> uchybień<sup>134</sup> <sup>Gp</sup> do funkcji<sup>842</sup> wszystkich<sup>A</sup> wiadomych narodów z natury wzajemnie razem żyjących<sup>824</sup> <sup>A</sup>(.) Począwszy sobie<sup>389</sup> <sup>Np m pt ao md</sup> od Ierusalem(.) **24,48** wy świadkowie<sup>1779</sup> <sup>Np m</sup> tych właśnie *spraw*<sup>2094</sup> <sup>Gp n</sup>. **24,49** I oto ja odprawiam wiadomą zapowiedź<sup>1035</sup> <sup>ao ac</sup> wiadomego ojca mojego aktywnie na was<sup>A</sup>; wy zaś osiǎdźcie<sup>1411</sup> <sup>ao ac</sup> w tym mieście aż do *czasu*<sup>2061</sup> <sup>Gs m</sup> *którego*<sup>2061</sup> <sup>Gs m</sup> *wdzialibyście się*<sup>971</sup> <sup>ao sb md</sup> w *wysokości*<sup>2904</sup> <sup>Gs</sup> *niewiadomą*<sup>2</sup> *moc*<sup>780</sup>.

**24,50** Wyprowadził zaś ich na zewnątrz aż istotnie do Bethanii, i uniósłszy na<sup>1039</sup> <sup>Ns m pt ao ac</sup> *nich* ręce swoje, łagodnie odwzorował we wniosku<sup>1180</sup> <sup>ao ac</sup> ich<sup>A</sup>. **24,51** I stało się<sup>3s</sup> <sup>ao</sup> w tym<sup>1966</sup> <sup>Ds n</sup> *które skłonny* łagodnie odwzorowywać we wniosku<sup>1180</sup> <sup>pr if ac, Aci</sup> *czyniło* jego<sup>A</sup> ich<sup>Ap</sup>, <sup>3</sup>rozstawił się *na dystans*<sup>742</sup> <sup>ao ac</sup> od nich i <sup>4</sup>był niesiony na powrót w górę<sup>213</sup> <sup>ipf ps</sup> do wiadomego nieba<sup>A</sup>. **24,52** I oni doistotnie uładowawszy<sup>1180</sup> <sup>Np pt ao ac</sup> go, zawrócili wstecz-pod<sup>2889</sup> <sup>ao ac</sup> do Ierusalem wspólnie z rozkoszą<sup>2980</sup> <sup>G</sup> wielką, **24,53** i byli przez-z<sup>2193</sup> <sup>Gs m, n</sup> *wszystkiego czasu*<sup>2193</sup> <sup>Gs m, n</sup> w świątyni <sup>5</sup>łagodnie odwzorowując we wniosku<sup>1180</sup> <sup>Np m pt pr ac</sup> *wiadomego*<sup>A</sup> boga<sup>A</sup>.

1Gr. *meta-noia* 'przestawienie rozumowania, rozumienie po fakcie, t.j. zbyt późno'. Por. przyp. do 15,7.

2Gr. *dynamis*. Tu i w Ac 1,8 tą 'mocą' jest duch św. {146} {317}. Podobny zwrot do "moc z wysokości" *dynamis ekephous* został użyty w Lc 1,78 "wschód z wysokości" (moc ~ duch ~ wschód?). Do takiej "wysokości" rzekomo wstąpił chrystus E 4,8. Problemem może być, iż chrześcijanie mają sobie wdziać „jakaś niewiadomą moc z jakiejś niewiadomej wysokości”, nie wiedząc czym ona jest. W Ac 2,1-4 mocą tą jest duch święty w postaci języków (płomieni) ognia. Jest to też „obietnica Ojca” Ac 1,4, t.j. duch św. 1,5. Skąd może wynikać, iż „Ojciec”, jego ojcowy urząd, byłby „ogniem”, por. Hb 12,2. To „Słońce pali w ogniu” t.j. za pomocą ognia Ap 16,8.

3Gr. *di-istemi* p. Lc 22,59.

4Gr. *ana-fero* - może przez aniołów, jak Łazarz Lc 16,22. To samo słowo w helleńskich opisach wzięcia do nieba sławnych bohaterów. {317} zwraca uwagę, iż u Łukasza wszystkie objawienia (pośmiertne) dokonują się tego samego dnia, zaś wedł. Ac 1,3 – przez 40 dni.

5Gr. *eu-logeo*. *Eus* 'łatwy, dogodny' z działalnością ludzką skierowaną do boga m.i. Lc 2,14 1,64.68 2,28 Mc 2,9 14,61.



## W dół w Joannesa

1,1 <sup>1</sup>W <sup>959</sup> *nieokreślonej* <sup>2</sup>prapoczątkowej zasadzie <sup>384</sup> był *lecz nie dokonał się* <sup>834</sup> ipf określony <sup>1966</sup> <sup>3</sup>odwzorowany wniosek <sup>1726</sup> m, i ten odwzorowany wniosek był <sup>4</sup>istotnie intymnie do <sup>2388</sup> określonego boga <sub>A</sub>, i <sup>5</sup>*jakiś nieokreślony* bóg <sub>N</sub> był ten odwzorowany wniosek. 1,2 <sup>6</sup>Ten właśnie <sub>m</sub> był w prapoczątkowej zasadzie istot-

---

1Gr. *en* 'w, wewnątrz'. *En arche* w N.t. jeszcze w Ac 11,15: „napadł duch św. na nich jak i na nas w początku”, i w Ph 4,15: „w początku ewangelii, gdy wyszedłem od Macedonii, żaden mi zbór nie był współnikiem do logosa dawa- nia i przyjmowania”. Komentatorzy dostrzegają „zasadniczą różnicę między *en arche* (*epoiesen ho theos*, Genesis 1,1) a *en arche* (*en ho logos*, Jo 1,1) Prologu” {140} s.103 też {314} s.257. Zwrot *en arche* *en* oznacza, że „Logos już był przed początkiem, w preegzystencji, w czasach przedstworzeniowych”. „Istniał już w eonie przedkosmogonicz- nym, w egzystencji przedłużonej daleko wstecz, w czasy poprzedzające kreację oraz wszelkie początki”. „Oznacza preegzystencje totalną w radykalnym sensie, t. zn. taką, która nie stanowi początkowego członu *historia mundi*, ale była już zanim cokolwiek zostało stworzone” {140} s.103.107. „Słowo przychodzi skądinąd, spoza czasu; należy do innej rzeczywistości niż świat, było przed Bogiem, przed wszelkim stworzeniem, ma dystans do świata materialnego” {314} s.253.258n. „Z rodzajnikiem ma już swoją prehistorię” {101}.

2Gr. *arche*. Słowo o bogatej treści filozoficznej i religijnej. Filozoficznie znaczyło: 'pierwotna, fundamentalna, pra- początkowa zasada'. Było to więc znaczenie rzeczowe, nie czasowe. Na możliwość przestrzennego, lokatywnego, to- pologicznego – nie: czasowego, temporalnego – znaczenia *arche*, jako 'źródła, zasady stawania się, prapoczątkowej rangi' łac *origo*, wskazują {314} s.256 a zwłaszcza {140} s.100.104.107. To pierwotne znaczenie uległo rozmienien- niu, bo w późniejszych użyciach tego słowa i jego złożeniach już dominują znaczenia nie istotne, same w sobie, lecz relatywne, skutkowe, następcze: 'starodawny, główny, naczelny, zwierzchni, początkowy'. W Ph 4,15 zdaje się być duchem świętym (co by tłumaczyło Logosa jako samego Chrystusa). Może też odpowiadać bożej 'mądrości' *sofia* (jako „ubioru” Logosa?) {140} s.89. Lecz w N.t. *arche* bywa „personifikacją sił przeważnie wrogo nastawionych do Boga [Stwórcy] Rm 8,38 1C 15,24 E 1,21 3,10 6,12 Cl 1,16.18 2,10.15”, „sferą zwierzchności (domeną) przyznaną aniołom” Ju 6 {7}. Wszędzie tam *arche* występuje też w znaczeniu rzeczowym, nie czasowym. W ogóle w N.t. nie ma miejsc, które przesądzałyby o sensie czasowym „początku”, jak w przekładach; natomiast są (w.w.) miejsca które przesądzają o sensie rzeczowym. *Arche* wraz z kontekstem Jo 1,1-4 może odpowiada *arche* w Jo 6,61-65 (p.).

3Gr. *logos*. Termin bardzo wieloznaczny (siedem szpał w słowniku {6}). Na pewno nie może być zawężony do zwy- kłego „słowa”, jak podstawiają przekłady, por. Z. Poniatowski “Logos...” {140}. W tamtej epoce znaczył 'odwzoro- wana, odbita doktryna' {187}s.554 {186}s.432, 'zbiór najbardziej ogólnych zasad, prawidłowości i normatyw' {187} s.606. W religiach był odnoszony do gnostyckiego i chrześcijańskiego chrystusa jako syna istniejącego ze swym bo- giem ojcem s.570 (starszy potomek z Lc 15,31?). Także {316} podaje, iż u Ireneusza pasterzem zbłąkanej owcy (z Mt 18,12nn) jest Logos s.221. W N.t. kojarzono *logosa* z Pawłem i Hermesem Ac 14,12, a *spermo-logos* czyli 'nasienny logos' w Ac 17,18, ze zmartwychwstałym Jezusem i Pawłem-Hermesem Ac 14,12. Symbolem Hermesa były zwłasz- cza falliczne słupy t.zw. hermy. Hermes był opiekunem mówców, do których należał Paweł, był poświęcony *logoso- wi* i stąd zwano go Hermesem - *Logiose*m ( t.j. mającym tylko przymiot *logosu*, nie zaś będącym samą osobą!) {117} s.127. Gorzej, iż wedł. Jezusa *logos* bywa 'nierządu' *porneia* Mt 5,32, sfalszowanego 'rachunku, obliczenia' Lc 16,2, a wedł. Apokalipsy także zwierzęcia Ap 19,13... Zasmuca, iż rzeczy wielkie jak bóg, najmniej określone jak logos, są w swych nagich początkach najbardziej bezbronne i najłatwiej manipulowane.

4Gr. *pros* oznacza relację kinetyczną, ruch do wnętrza, do istoty, intymny. Także zdaniem {314} „przyimek *pros* z acc. wskazuje na relację, ruch w kierunku. Co innego niż statyczne polskie “u”, jak podstawiają popularne przekłady, co zapoczątkowała Wulgata dając *apud* 'u'. W organizmach jest modelem męskiej aktywności seksualnej. Wbrew te- mu BT przekonuje do znaczenia „u Boga”, twierdząc iż „tylko taki przekład jest odpowiednikiem hellenistycznego zwrotu tu użytego [*pros ton theon*]”. Co jest o tyle zrozumiałe, że właściwe oddanie tego zwrotu ujawnia chrześcijań- skie traktowanie Stworzyciela gwałtem, i grozi kościołowi prokuratorem cywilizacyjnym. Gdyż przegląd słowników {9} {6} dla *pros* z acc. ukazuje dominujące znaczenie 'do, ku', n.p. „wstawić 'do' *pros*, też w znaczeniu nieprzyja- znym 'przeciw', i to właśnie 'wbrew woli' *pros* bogów {6} s.676 – co jest najbliższe Janowemu tekstowi. Wedł.

nie do określonego boga. **1,3** <sup>1</sup>Wszystkie rzeczy, zwierzęta <sup>2193 Np n</sup> przez-z niego <sup>G</sup> jako jedna <sup>2</sup>poczęła stawać się <sup>584 3s ao md-dp</sup>, i bez niego *nie* poczęło stawać się <sup>ao</sup> ani jedno <sup>843 Ns n</sup> (.). Które <sup>2061 Ns n</sup> od przeszłości staje się <sup>3s pf</sup> <sup>3</sup>(.) **1,4** W nim życie biologiczne <sup>1223 N f</sup> było <sup>834 ipf</sup>, i to życie było to określone światło <sup>2970 N n</sup> <sup>4</sup>(określonych człowieków <sup>G</sup>). **1,5** I to światło w tym określonym <sup>5</sup>zaciemnieniu <sup>2576</sup> objawia się <sup>2908</sup>, i to zaciemnienie go nie <sup>6</sup>zupełnie schwyliło <sup>1481 ao ac</sup>.

**1,6** <sup>7</sup>Stał się <sup>584 ao md-dp</sup> <sup>8</sup>nieokreślony człowiek odprawiony <sup>334 pt pf ps</sup> z obok od strony <sup>2139</sup> *nieokreślonego* boga <sup>G</sup>, imię jemu Joannes. **1,7** Ten właśnie przyszedł <sup>1139 ao</sup> do funkcji świadectwa <sup>1777 A</sup> aby <sup>9</sup>zaświadczyłby <sup>1776 ao sb</sup> około tego światła <sup>G</sup>, aby wszyscy <sup>2193</sup> przekonująco uwierzytelnili <sup>2277 ao sb</sup> przez-z <sup>665</sup> niego <sup>G</sup>. **1,8** <sup>10</sup>Nie był ów to światło <sup>Ns n</sup>, ale aby zaświadczyłby około tego światła.

---

{314} „związek Słowa z Bogiem ma charakter dynamiczny (*pros*)”. „Sens tekstu stwierdza... dynamiczną i wewnętrzną relację Słowa do Boga”. Pisz on o „pobudzeniu przez Logos”. Piętnuje natomiast iż „Wulgata pomija aspekt ruchu w wyrażeniu *apud Deum* (*u Boga*)” s.253-258. Por. *to proteron* Jo 6,62.

5 Ten drugi, wynikowy późniejszy bóg, bóg - logos, jest bez rodzajnika określonego, na co zwracają uwagę komentatorzy, n.p. {102} s.106 {140} s.114-118 {167} s.102. Przekłady nie rozróżniają obu bogów. To wejście Logosa wraz z Arche ‘istotnie do’ *pros* Boga Stwórcy spowodował jego reakcję obronną, zdynamizowało go, przydało mu narządy płciowe i wywołało w nim nowy nurt, nowy stan, zwany Bogiem Ojcem. „Świat jednak istnieje jako rzeczywistość poza Słowem” {314} s.255. Por. przyp. do Jo 11,9.

6 Zdanie to jest rekapitulacją faktu z 1,1, t.j. iż Logos, już będąc istotnie do Boga, nadal pozostaje w Arche, jest w nią ubrany. – Jakby to nie było konieczne, aby Logos był równocześnie w Arche i w Ojcu, a nie w samym Ojcu.

1 Rodzaj nijaki w grece nie przynależy bezpośrednio do człowieka, lecz do zwierząt i rzeczy; tu w związku z ‘życiem biologicznym’ *dzoē* w 1,4 raczej dotyczy ‘zwierząt’ *dzoōn*.

2 Składnia grecka wymaga liczby pojedynczej czasownika odnoszącego się do rzeczownika rodzaju nijakiego liczby mnogiej. Jednak zastosowanie akurat tej składni może wynikać z zamiaru przekazania ważnej informacji. Zamiast „poczęła stawać się” można dać “stała się w punkcie czasowym” bo jest to czas aoryst.

3 Tekst daje trzy możliwości zakończenia w.3 a zaczęcia w.4.

4 Słowa w nawiasach opuszcza ważne źródło B\*. Szczytowym ziemskim cielesnym człowiekiem był Joannes 1,7.

5 Światło w zaciemnieniu (+12,35) to może światło księżyca lub wenus na tle ciemnego nieba. Identyczny zwrot “zaciemnienie nie zupełnie schwyliło” jest w Jo 12,35, gdzie tutejsze “światło człowieków” zdaje się tam odpowiadać “światłu w was”, “synom światła” i “synowi człowieka”.

6 Gr. *kata-lambano* ‘zupełnie, całkowicie schwylić’, też: ogarnąć, ovladnąć, opanować, pojąć, stłumić, wstrzymać. Przekłady: „nie ogarnęła”, „nie przemogła”.

7 Gr. *ginomai* ‘stawać się’; inny sens niż *eimi* ‘być, istnieć faktycznie, realnie’ 1,1-4. Wiersze 6-8 są wtętem.

8 Jan jest bez rodzajnika, czyli „człowiek jako przedstawiciel rodzaju ludzkiego” {314}. Czego więc jest Jezus?

9 Więc Joannes jest “świadkiem” “światła” które go “oświeca”, i tak wydającym swoje “świadectwo” - odbite światło logosa. Jest więc może planetą Wenus lub globem Księżyca, oświetlonym światłem logosa-Słońca. Człowiek niebiański (*aither* ‘eter’, siedziba ognia i światła) miałby glob Słońca jako głowę; człowiek ziemski natomiast (*aer* ‘powietrze’) miałby jak głowę glob Księżyca. Syn tego ziemskiego określonego człowieka oraz światła słonecznego byłby “świadectwem” posiadanym przez Joannesa, czyli może światłem ‘księżyca’ gr. *men*. Do dziś czas zmartwychwstania Jezusa po trzech dniach (Wielkanoc) wyznaczany jest przez fazy księżyca - pierwsza niedziela po pierwszej wiosennej pełni księżyca, t.j. po całkowitym jego “odrodzeniu, zmartwychwstaniu”.

10 Zatem Joannes byłby tylko posiadaczem światła, jego nośnikiem - może ciemnym globem Księżyca. To Księżyc “świadczy” o świetle słońca, przez co jest nazwany “świadkiem na niebie” Ps 19,12 89,38 (Dawid podobnie).

**1,9** Było *lecz nie dokonało się* <sup>ipf</sup> to światło, to pochodzące od starannej pełnej jawnej prawdy <sup>111</sup>, które <sup>2061</sup> oświećla <sup>2972 pr</sup> wszystkiego <sup>2193</sup> *nieokreślonego* człowieka <sup>Am</sup> przychodzące (-go) <sup>1139 Ns n (As m)</sup> do tego naturalnego ustroju światowego <sup>1621 A</sup>.

**1,10** Wewnątrz w tym naturalnym ustroju światowym <sup>1</sup>był(o), i ten ustrój przez-z niego <sup>G m,n</sup> stał się, i ten ustrój go nie rozeznał <sup>585 ao</sup>. **1,11** Do swoich własnych *rzeczy i spraw* <sup>1334 A n</sup> przyszedł <sup>1139 ao</sup>, i ci swoi własni <sup>N m</sup> go nie wzięli z naprzeciw do obok siebie <sup>2164 ao ac</sup>. **1,12** Ci którzy zaś wzięli <sup>1681 ao</sup> go <sup>Am</sup>, dał <sup>ao</sup> im samowolną władzę wybycia <sup>1028</sup> <sup>2</sup>potomkowie <sup>2769 N,Ap n</sup> *nieokreślonego* boga <sup>G</sup> stać się <sup>584 ao</sup>, tym przekonująco uwierzytelniającym <sup>2277 pt pr</sup> do tego imienia <sup>A</sup> jego, **1,13** <sup>3</sup>którzy <sup>2061 Np m</sup> nie z krwi <sup>64 Gp</sup> ani z woli <sup>1275 Gs</sup> mięsa <sup>2524 Gs</sup> ani z woli męża, ale z *nieokreślonego* boga zostali zrodzeni płciowo <sup>570 ao ps</sup>.

**1,14** <sup>4</sup>I ten odwzorowany wniosek <sup>N m</sup> *jako nieokreślone* mięso <sup>2524 N f</sup> stał się <sup>ao</sup>, i rozpiął namiot <sup>2566 ao</sup> wewnątrz w <sup>959</sup> nas <sup>Dp</sup>, i obejrzelśmy badawczo <sup>1273 ao md-dp</sup> tę <sup>5</sup>sławę <sup>771 A f</sup> jego <sup>G m</sup>, sławę tak jak <sup>3051</sup> *nieokreślonego* <sup>6</sup>wyłącznie jedynorodnego <sup>1886 G(.)</sup> z obok od strony <sup>2139</sup> *nieokreślonego* <sup>7</sup>ojca <sup>G</sup>, <sup>8</sup>dopełniony(-na) <sup>2299 N m,f</sup> *od* <sup>9</sup>wdzięczności <sup>2984 G</sup> i *od* starannej pełnej jawnej prawdy <sup>109 G</sup>. **1,15** Joannes *obecnie* świadczy <sup>pr</sup> około niego <sup>G</sup> i *od przedtem* krzyczy <sup>1626 pf</sup> powiadając: Ten właśnie był <sup>ipf</sup> <sup>10</sup>ten rzekłszy <sup>2061 N m pt ao ac</sup>: Ten do tyłu <sup>2033</sup> *należącego do mnie* <sup>818 G</sup> *teraz* przychodzący <sup>1139 N m pt pr</sup> w doistotnym przedzie <sup>954</sup> *należącym do mnie* <sup>818 G</sup> *przedtem* stał się <sup>584 pf ac</sup>, że

1 Mowa tu albo o logosie (r.m.) 1,3 albo o świetle (r.n.) 1,9, którym jest Jezus Jo 8,12 9,13 12,46. Przy czym tu „brak uznania dla Słowa przychodzącego pod postacią światła, a nie w cielem” {314}.

2 ‘Potomkowie’ *teknon* (nie ‘synowie’ *hyios*). Tak przez *teknon* zwracał się ojciec tylko do starszego syna Lc 15,31.

3 Niektóre źródła zamiast *hoi* ‘którzy’ mają *hos* ‘który’, odnoszący się do chrystusa {314}.

4 Uważa się iż jest to *kai explicativum* ‘<i> wyjaśniające, rozwikłujące’, które wyjaśnia w.13, t.j. powód wcielenia.

5 ‘Sława’ *doksa* logosa jest mięsem, namiotem i łaską. Wedł. 1C 11,7 to „kobieta ‘sławą’ *doksa* mężczyzny jest”.

6 Gr. *mono-genes*, dosł. ‘jedyno-rodny, jedynorodzony’, „jednorodny” Biblia Brzeska” {314} s.276. Słowo miało dwa znaczenia: 1. kościelne ‘sam jeden urodzony, jednak’, oraz 2. ogólne: ‘pojedynczo, jeden raz urodzony, urodzony tylko z jednego miejsca’, stąd pochodne: ‘jednolity, monolitowy, jednokształtny, jednowarstwowy’ *mono-lopous*, ‘niezłożony’ *mono-eides*, ‘cały z jednego kawałka, mało konkretny, bliżej nie znany, mający jedną tylko jakość’ *mono-poiros*, ‘z jednego gatunku pochodzący’ *mono-fyles*’ i t.p. Tu oznacza: urodzony tylko z Boga Ojca, nawet wewnątrznie złożonego – mającego w sobie *arche*. W przeciwieństwie do *di-gonos* ‘dwa razy urodzony’ o bogu Bachusie, i do *duo-eides* ‘dwojaki, dwupostaciowy’. W odniesieniu do syna bożego może oznaczać “urodzony tylko pierwszorazowo, bezpośrednio przez samego boga, genetycznie, bez pomazania” - wedł. Jo 3,16.18. T.j. w wyniku swojego całościowego *pros* do boga (Jo 1,1). (Drugim jego urodzeniem było „stanie się do mięsa” 1,14.)

7 Tym nieokreślonym ojcem jest może pierwszy bóg, rodzajnikowy z 1,1; wedł. {314} rodzajnik został tu (i przed „jedynorodzonym”) opuszczony ze względu na reguły gramatyczne. Rodzajnikowy bóg stałby się ojcem po zdynamizowaniu go przez wniknięcie do niego logosa.

8 Gr. *pleres*. Natomiast “pełny” to raczej *bestos*, n.p. J 19,29 21,11 Mt 23,28. Ze względu na mianownik słowa *pleres* (r.m. lub r.ż) może odnosić się do logosa (r.m.) lub do sławy (r.ż.). Dla r.m. byłoby: „(i tak logos) dopełniony...”

9 Gr. *charis*, popularnie „łaska”.

10 ‘Ten rzekłszy, ten który rzekł’ – wedł. czołowych źródeł Alef, B, C, Or. T.zn. Jezus rzekł o Joannesie. Natomiast według lekcji Nestlego-Alanda lekcji jest: ‘którego <sup>A</sup> rzekłem’, co by znaczyło, iż Joannes rzekł o Jezusie. Por. Jo 1,30.

pierwszy<sup>Ns m</sup> *ode* mnie<sup>G</sup> *jakościowo* był<sup>834 ipf</sup> **1,16** że z tego dopełnienia<sup>2302 n</sup> jego<sup>G</sup> my wszyscy wzięliśmy<sup>1681 ao</sup>, i wdzięczność<sup>2984 A</sup> <sup>1</sup>w zamian<sup>247</sup> wdzięczności<sup>G</sup>. **1,17** Że wiadome przydzielone obyczajowe Prawo przez-z<sup>665</sup> Mojseša<sup>G</sup> zostało dane<sup>734 ao ps</sup>, ta <sup>2</sup>wdzięczność i ta staranna pełna jawna prawda<sup>109</sup> przez-z Jezusa<sup>G</sup> pomazańca<sup>3015 G</sup> stała się<sup>584 ao md-dp</sup>. **1,18** *Nieokreślonego* boga<sup>A</sup> żaden *nie* widział<sup>2041 pf</sup> kiedykolwiek; <sup>3</sup>*nieokreślony* jedynorodny<sup>1886</sup> <sup>4</sup>bóg, ten *obecnie* będący<sup>834 pr</sup> <sup>5</sup>do sfery funkcji<sup>842</sup> tego <sup>6</sup>łona<sup>1603 A m</sup> tego ojca<sup>G</sup>, ów podał wyjaśnienie<sup>1019 md-dp</sup>.

**1,19** I to właśnie<sup>2094 N f</sup> jest to świadectwo Joannesa<sup>G</sup>, gdy odprawili Judajczycy z Hierosolym<sup>G p n</sup> kapłanów i lewitów aby wezwaliby do uwyrażnienia się<sup>1141 ao sb ac</sup> go: Ty <sup>7</sup>kto<sup>2803 Ns m</sup> *jakościowo* realnie jesteś<sup>834 pr?</sup> **1,20** I *rzekłszy to samo* potwierdził<sup>2019 ao</sup> i nie zaparł się<sup>ao md-dp</sup> i potwierdził że: <sup>8</sup>Ja nie jestem *jakościowo* ten wiadomy *wam* określony<sup>1966 Ns m</sup> <sup>9</sup>pomazaniec<sup>3015</sup>. **1,21** I wezwali do uwyrażnienia się go: <sup>10</sup>Co<sup>2803 Ns n</sup> więc? Ty

1Gr. *anti*, ‘w zamian, w miejsce *czegoś*’, często znaczy „nawet ‘przeciw’”. Wtedy chrystus Dawidowy sprzeciwiałby się Mojżeszowi. Przekłady: „po” łasce, „za” łaską – bez znaczenia przeciwstawnego i eliminującego..

2Następują dwa określenia boga boga miłosiernego i litościwego w Ex 34,6. Tu wyżej w 1,14.

3Źródła wykazują rozbieżność co do istnienia zaimka określonego *ho* w tym miejscu. Raczej właściwsza jest lekcja bez tego zaimka - jak w 1,14. Por. przyp. do Jo 11,9.

4W niektórych ważnych źródłach zamiast „bóg” jest „syn”.

5Gr. *eis* ‘do’. Przekłady: „w” łonie, „na” łonie. “Jedynorodzony syn (lub: bóg) będący do łona ojca” może tu odpowiada “Jezusowi” i cielesnemu ziemskiemu synowi człowieka, który stał się innym „chrystusem” (por. {314} s.782) oraz “prawdzie i łasce” w w.17. Także *logos sarks* w.14 może odpowiadać prawdzie i łasce.

6Łono gr. *kolpos* - o łonie Abraama w którym był Lazaros, o łonie Jezusa w którym leżał uczeń, o łonie do którego się sypie - więc raczej rodzaju funkcjonalnego żeńskiego. W w.17-18 łono może odpowiada łasce i chrystusowi (jego duchowi świętemu), a prawda - Jezusowi; w w.14 ‘ciało’ *sarks* odpowiada łasce, a *logos* prawdzie. Mimo tych zbieżności nie jest jasne, czy łono ojca jest męskie czy żeńskie. Duch św. w języku hebrajskim jest żeński, więc Jezus jako partner ducha św. (i jako oblubieniec) byłby męski. Zaś łono ojca to może jego córka-małżonka? (takie, po ziemsku kazirodce, zbitki funkcji istniały w objawionych z nieba religiach). Gdyby jednak później (po „wytrzebieniu się”, po „zestąpieniu się”) jego związek z duchem ograniczył się do przepojenia się nim, Jezus współtotoowo byłby żeński, zgodnie z określeniem “trzebieńiec” Mt 19,12, “ptak” w rodzaju żeńskim Mt 23,37, leżenie ucznia w jego łonie Jo 13,23, wypowiedź o zestarzeniu się Petrosa Jo 21,18 - może odwzorowana od Jezusa. Łonem ojca może jest duch św. „Bycie jedynorodnego do łona ojca” może być zrodzeniem z jednego miejsca, chrześcijańską seksualizacją Boga Stwórcy, i może odpowiadać „logosowi w arche”. Pk 127. Por. przyp. do Lc 6,38.

7„Ten wiadomy wam pomazaniec” to mesjasz żydowski (nie chrześcijański). Przypomina to częste pytania kadrowców, obsadzonych przez tajne służby: „Kto pana przysłał?”

8‘Ja jestem’ gr. *ego eimi*, bez ogłoszonego imienia, w ewangeliach odniesione głównie do Jezusa i Jana, + Mt 14,27 26,22.25 Mc 6,50 (=Jo 6,20) 13,6 (=Lc 21,8) 14,62 22,70 24,39 Jo 4,26 8,24.28 8,58 9,9 13,19 18,5.6.8. Definicja w Jo 8,28 „że ja jakościowo jestem, i ode mnie samego nie czynię nic, ale tak jak z góry pouczył mnie ojciec, te właśnie gadam” 1,47 14,10.24. . Wydaje się określać nową duchową tożsamość osoby – ludzkiej, lub zwierzęcej, może podejrzewanej u Jana Jo 1,21?). Gdy Jan pomija „jestem” i mówi samo: „Ja (głos wołającego) Jo 1,23, wtedy jest to odpowiedź na pytanie: „**Kto** jesteś” Jo 1,22, czyli pytanie o człowieka. To Jan jest prawdopodobnie tym który „przyszedł w imieniu własnym i którego przyjęli” Jo 5,43 7,18; jest on lampą świecącą własnym światłem Jo 5,35. Co do **natury** „**bycia**”, „(Ja) jestem” w Mc 13,6 (=Lc 21,8) jest „przychodzeniem na imieniu (Jezusa)” (bycie = imię?), por. „bóg obdarzył go (Jezusa) imieniem” Ph 2,9 Hb 1,4. Imię zaś w jest w Ap 3,1 życiem; w Ap 35 13,8 i Ph 4,3 księgą życia; w Jc 5,14 namaszczeniem olejem; w Ap 19,13 ‘słowem’ *logosem* boga. W imieniu Jezusa wyrzuca się złe duchy i czyni cudy Mc 9,38n 16,17 i in. – jak i w duchu boga i w duchu św. Mt 12,28.32. Jest też życiem, światłem, duchem bożym, synostwem boga, logosem, chrystusem, miłością. Pochodzi od ojcostwa, wskazówki, nauki, światła, czczenia, zwyczajów, zawodu.

Elias *jakościowo* jesteś? I powiada: <sup>1</sup>Nie jestem realnie *jakościowo*. <sup>2</sup>Wiadomy prorok *jakościowo* jesteś ty? I odróżnił się w *odpowiedzi* <sup>311 ao ps-dp</sup>: Nie. **1,22** Rzekli więc jemu: Kto *jakościowo* jesteś? Aby odróżnienie w *odpowiedzi* <sup>312 A</sup> dalibyśmy <sup>734 sb</sup> tym którzy posłali <sup>pt</sup> nas. Co powiadasz około ciebie samego <sup>2529 G</sup>? **1,23** Mówił <sup>2925 ipf, ao</sup>: Ja <sup>3</sup>głos <sup>2969 N</sup> wołającego o pomoc <sup>519 pt pr</sup> wewnątrz w wiadomej spustoszonej opuszczonej krainie <sup>1131</sup>: Wyprostujcie <sup>1171 ao it</sup> wiadomą drogę niewiadomego utwierdzającego pana <sup>1666 G</sup>, z góry tak jak <sup>1416</sup> rzekł Esaias prorok.

**1,24** I odprawieni <sup>Np pt pf ps</sup> byli <sup>834 ipf</sup> z farisaiosów <sup>Gp</sup>. **1,25** I wezwali do uwyrażenia się <sup>1141</sup> go i rzekli mu: (Po) co <sup>2803</sup> więc zanurzasz *dla pogrążenia i zatopienia* <sup>464</sup> jeżeli ty nie jesteś realnie *jakościowo* ten wiadomy pomazaniec ani Elias ani wiadomy prorok? **1,26** Odróżnił się *dla odpowiedzi* <sup>311 ao ps-dp</sup> im Joannes

<sup>9</sup>Joannes wyznał, że “nie jest **ty** **wiadomym** żydom chrystusem”, co oznacza, że nie czuł się pomazańcem Dawidowym, na bazie zwierzęcej. Nie znaczy to, że nie miał ducha, także świętego, w postaci ludzkiej. Jako człowiek cielesny i ziemski mógł być mesjaszem kulturowym, ekonomicznym i politycznym. Dlatego troszczy się o sprawiedliwość społeczną, o sprawy bytowe i moralne ludu Lc 3,10-14.19 (przeciwnie Jezus Mt 20,4.12 5,40 6,26 i in.). Lecz do takiego mesjaństwa politycznego namawiał diabeł Mt 4,1-8. Bowiem w odróżnieniu od Jezusa Jan otrzymał go już z łona matki swojej Lc 1,15, zatem wzrastał według człowieczej kobiety, budując swój ludzki organizm i jednocześnie tego ducha. Miał go więc nie na sobie, lecz organicznie w sobie, z sobą zrośniętego. Był duchocząłowiekiem, człowiekiem od poczęcia totalnie świętym - nie tylko później uświęconym przez zewnętrzne pomazanie. W Lc 11,49 uosobiona boża mądrość „stawia Jezusa i Jana jako swych wysłanników na tej samej płaszczyźnie” {316}. Mimo, że miał świadectwo od człowieka Eliasza, Jezus świadectwa jego - jako świadectwa od nieokreślonego niebiańskiego człowieka - nie przyjmował Jo 5,34. Może jednak to Eliasz go “posłał” Jo 1,33.

<sup>10</sup>Tu pytanie brzmi: Co?, w odróżnieniu od poprzedniego pytania: Kto? Bowiem jeżeli Joannes nie był nosicielem człowieka („kto?”), mógł być nosicielem tylko jakiegoś nieokreślonego duchowego bytu nieosobowego, siły kosmicznej - czyli być “czymś”. Duchowym ojcem Jana był Eliasz, niebiański ogień. (Por. koment. do „Ja jestem”)  
<sup>1</sup>Joannes wyznaje, że nie “jest” Eliaszem. Ale w Lc 1,17 miał planowo “przyjść w duchu i mocy Eliasza”, i także wedł. Jezusa Mt 11,14 Joannes “jest Eliaszem który miał przyjść” i w Mt 17,12 miał wypełniać rolę Eliasza {316}. Jan był niespełniony, gdyż ludzie nie “chcieli przyjąć” go (Jo 1,11 Mt 11,14). Orygenes w {167} uważa, że pytanie i odpowiedź Joannes nie dotyczyła duchowej strony, lecz cielesnej tożsamości obydwu, czyli kwestii czy Joannes jest tą samą ludzką osobą, która jako Eliasz została zabrana do nieba, a teraz przysłała bez narodzin s.171. Lecz ta koncepcja (Żydzi wiedzieli o narodzinach Joannes) nie jest przekonywująca. Raczej, ponieważ Joannes nie miał możliwości realizacji Eliaszowego duchowego posłannictwa (por. “jeśli chcecie przyjąć” Mt 11,14, “nie zatańczyliście” 11,17), nie mógł powiedzieć, iż nim realnie i faktycznie „jest”, pozostając tylko „głosem”. Dlatego „Jan w swym uniżeniu nie chciał porównywać się z wielkim Eliaszem” {316}. Wedł. Jc 5,17 “Eliasz człowiek był ‘mający podobne cierpienia’ *homoio-pates* wam”.

<sup>2</sup>“Ten wiadomy (z rodzajnikiem!) prorok” wedł. Orygenes {167} to nie po prostu jakiś prorok (jak sugerują popularne przekłady), lecz szczególnie oczekiwany przez Żydów prorok zapowiedziany przez Mojżesza mówiącego: “Proroka takiego jak ja jestem wzbudzi ci Jahweh” Dt 18,15 s.166.175.

<sup>3</sup>‘Głos’ gr. *fone*, sam głos bez uczynków, skojarzony tu z Joannesem, jak w Mc 1,3; głos był też Jakuba Ge 27,22. Joannes tym razem daje odpowiedź bez “jestem” - może z powodu, iż “jestem” należało do boga Jahweh, n.p. Ex 3,14, który w Ex 3,4 był bogiem krzaka (syjonowym) i ciała; stąd “jestem” należało do bytów syjonowych i do syjonowego cielesnego chrystusa Jahweha Mc 6,50 Lc 21,8 Jo 8,24.28. Przez pominięcie “jestem” Joannes może chciał zaznaczyć, że nie jest, czyli: nie ucieleśnia się i nie realizuje, żadnym przedmiotem obiegu Jahweha osiedlonego na zwierzęcym Syjonie (natomiast stał się podmiotem poprzez Jezusa). Joannesowy wsobny duch święty i Eliaszowy ogień - dwa pierwotne koła obiegu Jahweha Elohima, po chrzcie przeszły czasowo na Jezusa, który jednak je użył w całkiem innej metodzie realizacji - nasobnej, zwierzęcej, seksualnej, Dawidowej. Czy na tym mogło polegać “sprzeniewierzenie się” pierwotnemu ludzkiemu ojcu, może Eliaszowi, skutkujące opuszczeniem go przed śmiercią Mt 26,42 27,46-47?... Czy w końcu czasu Jahweh powróci na swą pierwotną ludzką orbitę?

powiadając<sup>1697 N pt pr</sup>: Ja zanurzam dla pogrążenia i zatopienia<sup>464 pr</sup> <sup>1</sup>w wodzie<sup>Ds n</sup>; <sup>2</sup>środkowy<sup>1827 Ns m</sup> pochodzący od was<sup>Gp</sup> od przeszłości stoi<sup>1372 pf</sup> którego<sup>2061 As m</sup> wy nie znacie od przeszłości<sup>1983 pf</sup>, **1,27** ten do tyłu<sup>2033</sup> należącego do mnie<sup>818 G</sup> teraz przychodzący<sup>1139 m pt pr</sup>, którego<sup>2061 G m</sup> nie jestem jakościowo godny<sup>264</sup> aby rozwiązałbym<sup>1743 ao sb</sup> jego<sup>G</sup> <sup>3</sup>skórzany rzemień<sup>1356</sup> podwiązanego skórzanego obuwia<sup>2877 Gs</sup>.

**1,28** Te właśnie<sup>2094 Np n</sup> w Bethanii jako jedno stało się<sup>584 3s</sup> na przeciwległym krańcu<sup>2223</sup> Jordanesu<sup>G</sup>, tam gdzie był Joannes zanurzając(y)<sup>Ns pt pr</sup>.

**1,29** Tym dniem<sup>Ds f</sup> nazajutrz pogląda<sup>pr</sup> wiadomego Jezusa<sup>A</sup> przychodzącego<sup>1139 A pt pr</sup> istotnie do<sup>2388</sup> niego<sup>A</sup> i powiada: Ujrzyjcie-oto<sup>1332</sup> ten wiadomy <sup>4</sup>ofiarny baranek<sup>142</sup> tego wiadomego boga<sup>G</sup>, ten <sup>5</sup>unoszący<sup>70 N pt pr</sup> to uchybienie<sup>134A</sup> tego naturalnego ustroju światowego<sup>1621 G</sup>. **1,30** Ten właśnie jakościowo jest, w obronie powyżej<sup>2865</sup> którego<sup>2061 G</sup> ja rzekłem: Do tyłu należącego do mnie<sup>818 G</sup> teraz przychodzi<sup>1139</sup> mąż który w doistotnym przedzie<sup>954</sup> należącym do mnie<sup>818 G</sup> od przeszłości staje się<sup>584 pf</sup>, że pierwszy ode mnie<sup>818 G</sup> jakościowo był<sup>834 ipf</sup>. **1,31** I ja nie przedtem znałem<sup>1983 ppf</sup> go, ale aby został-by ujawniony<sup>2911 sb</sup> Israelowi przez to właśnie<sup>2094 A</sup> przyszedłem<sup>1139 ao</sup> ja w wodzie teraz zanurzający<sup>Ns pt pr</sup>.

**1,32** I zaświadczył<sup>1776 ao</sup> Joannes powiadając że: W przeszłości obejrzałem badawczo<sup>1273 pf</sup> wiadomego <sup>6</sup>ducha<sup>A</sup>, aktualnie zstępującego<sup>1455 As n pt pr</sup> tak jak<sup>3051</sup> gołębicę mieszkającą u człowieka<sup>2251 As</sup> z wewnątrz niewiadomego nieba, i pozostał<sup>1819 ao</sup> aktywnie na niego<sup>A</sup>.

**1,33** I ja nie znałem przedtem<sup>ppf</sup> go, ale <sup>7</sup>ten, który posłał<sup>2212 m pt ao</sup> mnie aby teraz zanurzać<sup>464 pr</sup> w wodzie<sup>Ds</sup>, ów mi rzekł: Aktywnie na którego<sup>As m</sup> by ujrzałyś<sup>2041 ao sb</sup> wiadomego ducha<sup>A</sup> zstępującego<sup>pt pr</sup> i pozostającego<sup>1819 As n pt pr</sup> aktywnie na niego<sup>A</sup>, ten właśnie jakościowo jest ten zanurzający<sup>Ns m pt pr</sup> w niewiadomym duchu <sup>8</sup>oderwanie świę-

1 Wielu przekładowców bezpodstawnie daje tu "wodą".

2 Wielu przekłada "pośród was". „Środkowy was” może oznaczać, iż Jezus formalnie należał do faryzeuszów. „Zbuntowany faryzeusz” to jedna z hipotez identyfikacyjnych ukrzyżowanego Jezusa. Przypomina religijną woltę Pawła Ac 26,5 Ph 3,5.

3 Skóry są kręgowców (nie owadów); stykają się z ziemią, pośredniczą, ale też izolują. Może Joannes "nie jest dostateczny" pozbawić Jezusa zwierzęcego oparcia na ziemi by współzawodniczyć z nim. Nie dowierza on Jezusowi Mt 11,3. I odwrotnie - Jezus czyni zarzuty Joannesowi Mt 11,12.

4 Gr. *amos*, różne od *arnion* 'baranek, młody baran'.

5 Gr. *airo*, *aeiro* - nie *bastadzo* 'dźwigać'. W Mt 16,24 27,32 Jo 19,15 i in. o 'uniesieniu' krzyża. Uchybienie ("grzech") = krzyż?

6 Ziemska gołębicą występuje tu tylko jako porównik ('tak jak' gr. *hos*) do jakiegoś niezziemskiego stwora, w którego 'organizm' *soma* został „ubrany” duch święty. Czy to co zstąpiło na Jezusa było „preegzystującym chrystusem”?

7 Może posłał go bóg Eliasza?

8 Gr. *hagios* 'święty, niegodziwy, przeklęty {6}, osoba lub rzecz odłamana, oderwana i oddalona do niebios' i przez to 'nietykalna, wzniosła'; o świątyni Afrodyty, w N.t. najczęściej o Jahwe i Jezusie, też o chrystusie i aniołach. Inny rodzaj świętości niż *hosios* 'zbożny, dozwolony boskonaturalnym prawem' i *hieros* 'pełen boskiej mocy'. W LXX gr. *hagios* odpowiada hebr. *KDSz* 'święty, zakazany do użytku, poświęcony rozpuście, prostytucji, *duch* święty'. Inność

tym <sup>25</sup>. **1,34** I ja ujrzałem <sup>2041 pf</sup> i zaświadczyłem <sup>1776 pf</sup> że ten właśnie *jakościowo* jest wiadomy <sup>1</sup>syn <sup>1</sup>wiadomego boga.

**1,35** Tym <sup>Ds f</sup> *dniem* nazajutrz na powrót *od przedtem* stał <sup>1372 ppf</sup> Joannes i z uczniów jego dwaj. **1,36** I wejrzawszy do wewnątrz <sup>941 Ns pt ao</sup> Jezusowi depczącemu wkoło <sup>2242 D</sup> powiada: Ujrzyjcie-oto ten wiadomy ofiarny *baranek* <sup>142 m</sup> tego wiadomego boga <sup>G</sup>. **1,37** I usłyszeli <sup>93 ao</sup> ci dwaj uczniowie jego <sup>G</sup> gadającego <sup>G pt pr</sup> i wdroszyli się <sup>92 ao</sup> Jezusowi. **1,38** Obrócony <sup>2639 N pt ao ps</sup> zaś Jezus i obejrzawszy badawczo <sup>1273 N pt ao md-dp</sup> ich <sup>Ap</sup> wdrażających się <sup>Ap pt pr</sup> powiada im: Co <sup>As n</sup> szukacie? Ci zaś rzekli mu: Rabinie - które <sup>Ns n</sup> jest powiadane <sup>1697 3s pr ps</sup> przekładane *przez Hermesa* <sup>1795 N pt pr ps</sup>: Nauczycielu <sup>v</sup> - gdzie pozostajesz <sup>1819 pr ac</sup>? **1,39** Powiada im: Przychodźcie <sup>1139 pr it</sup> i ujrzyjcie <sup>2041 ft</sup>. Przyszli <sup>ao</sup> więc i ujrżeli <sup>2041 ao</sup> gdzie pozostaje <sup>pr</sup>, i u-przy <sup>2139</sup> nim <sup>D</sup> pozostali <sup>ao</sup> w <sup>2</sup>dzień <sup>A</sup> ów; godzina *naturalnego okresu czasu* *jakościowo* była tak jak dziesiąta.

**1,40** Był Andreas brat Simona Petrosa jeden z tych dwóch tych usłyszawszych <sup>93 Gp pt ao</sup> od strony Joannesa <sup>G</sup> i wdroszywszych się <sup>92 Gp pt ao</sup> jemu. **1,41** Znajduje ten właśnie <sup>As n, adv</sup> brata <sup>A</sup> swojego <sup>1334 A</sup> Simona <sup>A</sup> i powiada mu: Znaleźliśmy <sup>pf</sup> tego wiadomego <sup>A</sup> Messiasa <sup>A</sup> - które <sup>2061 Ns n</sup> jest przekładane *przez Hermesa* <sup>1795 Ns n pt pr ps</sup>: Pomazaniec <sup>N</sup>. **1,42** Zawiódł <sup>39 ao</sup> go istotnie do Jezusa <sup>A</sup>. Wejrzawszy do wewnątrz <sup>941 N pt ao</sup> jemu Jezus rzekł: Ty jesteś Simon, ten wiadomy <sup>3</sup>syn Joannesa; ty będziesz zwany <sup>1439 ft ps</sup> Kefas - które jest przekładane *przez Hermesa* <sup>1138 3s pr ps</sup>: Petros.

**1,43** Tym <sup>Ds f</sup> *dniem* nazajutrz <sup>4</sup>zechciał <sup>1276 ao</sup> wyjść <sup>1016 ao</sup> do Galilai <sup>A</sup>, i znajduje <sup>1185 pr</sup> Filipposa. I powiada mu Jezus: Wdrażaj się <sup>92 pr it ac</sup> mi. **1,44** Był zaś Filippos od Bethsaidy, z miasta Andreeasa i Petrosa. **1,45** Znajduje Filippos Nathanaela i powiada mu: Którego <sup>2061 As m</sup> odwzorował pismem <sup>602 ao</sup> Moyses w przydzielonym obyczajowym Prawie i wiadomi prorocy, znaleźliśmy <sup>pf</sup>: Jezusa <sup>A</sup> syna <sup>A</sup> Josefa <sup>G</sup>, tego <sup>A</sup> od Nazaretu. **1,46** I rzekł mu Nathanael: Z Nazaretu może <sup>3s pr</sup> coś <sup>Ns n</sup> dobre <sup>n</sup> być(?) Powiada mu Filippos: Przychodź <sup>1016 pr</sup> i ujrzyj <sup>828 ao it</sup>. **1,47** Ujrzał Jezus Nathanaela przychodzącego <sup>A pt pr</sup> istotnie do niego <sup>A</sup>

---

chrześcijańskiej świętości trafnie objaśnia {407}: „Jeśli mówimy, że ktoś jest święty, na ogół mamy na myśli jego doskonałość moralną... Ale biblijne pojęcie świętości jest inne... Hebrajskie słowo *kadosz*, czyli ‘święty’, oznacza kogoś kto jest oddzielony od reszty, od innych.” s.121n.

1 Po zstąpieniu ducha św. na Jezusa pojawia się określenie “syn umiłowany” boga. Niektóre ważne źródła zamiast „syn” mają „wybrany”.

2 Dzień i liczba „10” skojarzone z Jezusem. W 1S 6,14.18 Josue (w LXX: Jezus) był Bet-szemesz-itą ‘mieszkańcem domu Słońca’.

3 „Syn” czyli uczeń Jana chrzciela, jak uważa {314}. Lecz tenże Piotr pod względem duchowego synostwa jest też zwany szatanem Mt 16,23.

4 Nie jest pewne kto chciał wyjść do Galilai: Jezus czy Andrzej {314}.

i powiada około niego: Ujrzyj(cie)-oto starannie pełnie jawnie prawdziwie <sup>113</sup> Israelita w którym <sup>2061 D</sup> <sup>1</sup>podstęp <sup>769</sup> nie jest. **1,48** Powiada mu Nathanael: Skąd mnie <sup>A</sup> rozeznajesz <sup>585 pr?</sup> Odróżnił się *dla odpowiedzi* <sup>311 ao ps-dp</sup> Jezus i rzekł mu: Naprzód <sup>2369</sup> tego <sup>1966 Gs n</sup> *które uczyniło* <sup>818 A</sup> *skłonnym* <sup>A</sup> Filipposa <sup>A</sup> przygłosić <sup>2968 ao if ac, Aci,</sup> *obecnie jakościowo* <sup>834 As m pt pr</sup> *będącego* <sup>2872</sup> *wiadomą* <sup>2</sup>figę <sup>2661 A</sup> ujrzałem <sup>2041 ao</sup> cię. **1,49** Odróżnił się mu Nathanael: Rabinie <sup>2474,</sup> ty *jakościowo* <sup>238</sup> jesteś ten wiadomy syn tego wiadomego boga, ty (ten wiadomy) <sup>3</sup>król *jakościowo* <sup>238</sup> jesteś tego <sup>238</sup> *Israela*. **1,50** Odróżnił się Jezus i rzekł mu: Że rzekłem ci, że ujrzałem cię pod spodem <sup>2879</sup> tej figi <sup>G,</sup> uwierzytelniasz <sup>2277 pr id ?</sup> Większe <sup>1804 Ap n</sup> *od* <sup>2094 Gp n</sup> *tych właśnie* <sup>2041 ft.</sup> **1,51** I powiada mu: <sup>4</sup>Zaiste zaiste powiadam wam, ujrzyście <sup>2041 ft</sup> *wiadome* <sup>238</sup> *niebo* *od przeszłości* <sup>238</sup> *otworzone* <sup>As pt pf ac</sup> *i* <sup>238</sup> *wiadomych* <sup>238</sup> *aniołów* <sup>238</sup> *wiadomego* <sup>238</sup> *boga* <sup>238</sup> *wstępujących* <sup>156 Ap pt pr ac</sup> *w górę* <sup>238</sup> *i* <sup>238</sup> *zstępujących* <sup>1455</sup> *w dół* <sup>238</sup> *aktywnie* <sup>238</sup> *na* <sup>5</sup>*określonego* <sup>A</sup> *syna* <sup>238</sup> *określonego* <sup>G.</sup> *człowieka*.

**2,1** I tym dniem, tym trzecim <sup>D,</sup> *obchód ślubny* <sup>555</sup> *stał się* <sup>584 3s ao md-dp</sup> *w* <sup>238</sup> *Kanie* <sup>238</sup> *Galilai* <sup>G,</sup> *i* <sup>ipf</sup> *była* <sup>6</sup>*matka* <sup>238</sup> *Jezusa* <sup>238</sup> *tam*. **2,2** Został wezwany <sup>1439 3s ao ps</sup> *zaś* <sup>7(i)</sup> *Jezus* <sup>238</sup> *i* <sup>238</sup> *uczniowie* <sup>238</sup> *jego* <sup>238</sup> *do* <sup>238</sup> *tego* <sup>238</sup> *obchodu* <sup>238</sup> *ślubnego* <sup>A.</sup> **2,3** I *wskutek* <sup>2895</sup> *stawszego* <sup>238</sup> *się* <sup>238</sup> *niedostatecznym* <sup>Gs m pt ao ac, Gab</sup> *wina* <sup>G,</sup> *powiada* <sup>238</sup> *matka* <sup>238</sup> *Jezusa* <sup>238</sup> *istotnie* <sup>238</sup> *do* <sup>238</sup> *niego*: <sup>238</sup> *Wino* <sup>A</sup> *nie* <sup>238</sup> *mają*. **2,4** Powiada jej Jezus: <sup>8</sup>*Co* <sup>D</sup> *mnie* <sup>605?</sup> *i* <sup>238</sup> *tobie*, <sup>238</sup> *kobieto* <sup>238</sup> *605? *Jeszcze* <sup>238</sup> *nie* <sup>238</sup> *przybywa* <sup>238</sup> *i* <sup>238</sup> *jest* <sup>238</sup> *obecna* <sup>1237 3s pr ac</sup> *ta* <sup>238</sup> *wiadoma* <sup>238</sup> *godzina* <sup>238</sup> *naturalnego* <sup>238</sup> *okresu* <sup>238</sup> *czasu* <sup>818 G.</sup> **2,5** Powiada <sup>238</sup> *matka**

1 Gr. *dolos* ‘fortel, podstęp, chytrość, zdrada’, m.in. o koniu trojańskim. Ponieważ w Natanaelu “podstęp nie jest”, nie mógł on sobie wyobrazić, by Jezus użył podstępu, aby okazać się “czymś dobrym”. Uważał, że z Nazaretu mogło być tylko przeciwieństwo dobra, i takimi negatywnymi epitetami określają Jezusa oponenti: ‘zły’ *kakos* (x12) ‘złośliwy’ *poneros* (x7) i ‘podły’ *faulos*. Czyżby w ten sposób Jezus przyznawał się do podstępu? W każdym razie w 16,4 przyznaje się do ukrywania przed uczniami gorzkiej prawdy.

2 ‘Figa’ *syke* symbolizowała drzewo życia lub drzewo poznania oraz krzyż w aspekcie seksualnym męskim lub żeńskim {95} {99-III} {50} {137}. Oznaczała też Torę {314} s.331.

3 Tytuły “król Izraela” i “syn boga” czy „mesjasz” w ówczesnej wykładni religijnej odnoszone były do Dawida i jego typu (zwanego synem Dawida). Ale Jezus przekonanie Natanaela koryguje i oznajmia, że jest kimś “większym”, mianowicie synem człowieka z aniołami; poszerza więc mesjaństwo o sferę organiczną: z jednej strony ludzką, z drugiej zaś anielską. Może to było “podstępem” Jezusa i jego „tajemnicą mesjańską”, iż będąc w organizmie ludzkim przyjął ducha św. w organizmie gołębiczy. O wpływie aniołów na Jezusa p. przyp. do Lc 15,10.

4 W oryginale powtórzone dwukrotnie słowo *amen*. Tłumaczenie przysłówkiem ‘zaprawdę, z pewnością’ problematyczne wobec znaczenia rzeczownikowego 1C 14,16 2C 1,20 Ap 3,14.

5 Zatem syn człowieka i jego aniołowie są tymi “większymi rzeczami”, ponad ‘figę’ *syke*, symbolizującą łono ojca, siedzibę aniołów Lc 16,22 oraz ducha świętego {51} s.163 i królestwo Izraela (Jo 1,49 “tyś jest król Izraela”). To łączenie Jezusa człowieczeństwa (syn człowieka) i boskości doprowadziło go do konfliktu z żydami Mt 26,64.

6 Zastanawia brak przy Jezusie i Marii Józefa, jej męża. N.t. po narodzeniu Jezusa marginalizuje Józefa jako męża Marii i wychowawcę Jezusa (przeciwnie niż matkę), co nie było w zwyczaju, tym bardziej, że prawdopodobnie w tym okresie Józef jeszcze żył Jo 6,42.

7 Spójnik ‘i’ *kai* opuszczają niektóre ważne rękopisy. Wtedy ten obchód ślubny mógł być Jezusa. Oblubieńcem w ewangeliiach wszędzie jest Jezus, syn człowieka lub chrystus Mt 9,15 25,1 Jo 3,29 i paralelne. Dopiero przy tym założeniu byłaby zrozumiała ranga jego matki, upoważnionej do wydawania poleceń sługom, jak również brak sprostowania przez sługi błędnego mniemania naczelnika. Dodać do tego można, co już zauważono, iż “tytuł zaproszenia (Jezusa z rodziną i uczniami) nie jest zupełnie oczywisty” {102} s.144.



jego usługującym: Które<sup>As n</sup> coś ewentualnie<sup>154</sup> ewentualnie powiada<sup>1697 pr sb ac</sup> wam,  
<sup>1</sup>uczynicie<sup>2314 ao it ac</sup>.

**2,6** Były<sup>ipf</sup> zaś tam kamienne naczynia na wodę<sup>2853 Np</sup> sześć z góry w dół w<sup>1454</sup> obrzęd oczyszczenia<sup>A</sup> Judajczyków<sup>Gp</sup> leżące<sup>1534 f pt pr</sup>, pojmujące<sup>3022 pt pr ac</sup> z dołu do góry po<sup>155</sup> miary *jednostki*<sup>1844 Ap</sup> dwie albo trzy. **2,7** Powiada im Jezus: Naładujcie<sup>563 ao</sup> te naczynia na wodę *od* wody<sup>Gs</sup>. I naładowali<sup>ao</sup> je aż do<sup>1203</sup> *miejsc* na górę<sup>260</sup>. **2,8** I powiada im: Zaczepnijcie<sup>257 ao</sup> teraz i przynoście<sup>2922 pr</sup> <sup>2</sup>prapoczątkowemu naczelnikowi uczy na trzech sofach<sup>388 Ds</sup>. Ci zaś przynieśli<sup>2922 ao</sup>. **2,9** Jak zaś posmakował<sup>579 ao</sup> ten naczelnik uczy<sup>388</sup> tę wodę<sup>As n</sup> <sup>3</sup>*jako niewiadome* wino<sup>As m</sup> stała się<sup>584 As n pt pf ps</sup> - i nie *od przedtem* wiedział<sup>1983 3s ppf</sup> skąd *jakościowo* jest, ci zaś usługujący *od przedtem* wiedzieli<sup>ppf</sup>, ci którzy *później* zaczęli<sup>257 N pt pf</sup> tę wodę - przygłasza<sup>2968 pr</sup> <sup>4</sup>oblubieńca ten naczelnik uczy **2,10** i powiada mu: Wszystek<sup>2193</sup> *jakiś* człowiek wpierw<sup>As n, adv</sup> to wiadome odpowiednio dogodne<sup>1440 A</sup> wino kładzie<sup>2796 pr</sup>, i <sup>5</sup>gdyby<sup>2069</sup> zostaliby odurzeni<sup>1800 ao sb ps</sup>, to wiadome mniej liczne *wartościowo*<sup>908 A</sup>; ty upilnowałeś<sup>2793 pf ac</sup> to odpowiednio dogodne wino aż do tej chwili<sup>378</sup>.

**2,11** Tę właśnie<sup>2094 As f</sup> uczynił<sup>ao</sup> prapoczątkową zasadę<sup>384 As f</sup> wiadomych znaków *bożych*<sup>2540 Gp n</sup> Jezus w Kanie Galilai, i ujawnił *jako światło*<sup>2911 ao</sup> tę sławę<sup>771</sup> *należącą do niego*<sup>430 G</sup>, i uwierzytelnili<sup>2277 ao</sup> do niego<sup>A</sup> uczniowie jego. **2,12** Potem-za to właśnie zstąpił w dół<sup>1455</sup> do Kafarnaum on i matka jego i <sup>6</sup>bracia jego i uczniowie jego, i tam pozostali<sup>1819 ao</sup> nie wieloliczne<sup>2329 Ap</sup> dni<sup>Ap</sup>.

---

<sup>8</sup>Pytanie znaczyło: „Cóż mamy wspólnego?” {316} {317}, „Dlaczego wtrącasz się w moje sprawy” {317} s.270, „wyrażało radykalny dystans” {317} s.441 i świadczyło o braku wspólnoty Jezusa z matką +Jo 19,26. Zwrot ten w Biblii nie był nigdy „stylem uroczystym” jak sądzi {314} s.245. Odezwanie się syna do matki przez “kobietę” świadczyło o braku szacunku, i nie było normalnie praktykowane. Taką opinię wyraził w rozmowie z tłumaczem prof. religioznawca Zygmunt Poniatowski, a także {102}s.378. Zauważa się, że Jezus zwraca się do swej matki jak do cudzołożnicy w Jo 8,3-10 {314}. Określeniem „kobietę” oznacza Jezus także Marię Magdalenę 20,13.15 i nieobyčajną Samarytankę 4,7-39, zaś Apokalipsa Jana także kobietę z rozdz. 12 - nie wiadomo skąd brzemienną.

<sup>1</sup>Dziwne, że matka zaproszonego gościa mogła wydawać tak daleko idące rozkazy (tryb imperativus!) sługom, jakby to ona była gospodynią wesela swojego syna.

<sup>2</sup>Gr. *archi-triklinos* (i *triklini-arches*) oznaczało ‘naczelnika przyjęcia na trzech sofach’. Słowo „ukuł ewangelista”, przedtem nie było znane, okazało się najpierw w N.t. Pochodzi z łac. *tricliniarches*, gdzie ma związek z bogiem płodności Priapem (jego wizerunkiem był fallus) {314}. *Architriklinos* (i *triklinon*) nie miały odpowiedników w języku hebrajskim i aramejskim {314}. Liczba trzy kojarzy się z trójcą świętą.

<sup>3</sup>Niektórzy wskazują tu podobieństwo do mitu Dionizosa o przemianie wody w wino {102}s.143. Możliwe to jeżeli pochodzenie opisu jest tylko literackie i nawiązuje do mitu, w istocie zaś jest traktatem teologicznym o “godzinie” Jezusa.

<sup>4</sup>Intryguje tożsamość pana młodego (oblubieńca). Ewangelista sugeruje, że to właśnie Jezus jest tym oblubieńcem {314}.

<sup>5</sup>‘By, ewentualnie, warunkowo’ - tak oddają cząstkę *-an* w słowie gr. *hot-an*.

<sup>6</sup>Tak „bracia” Jezusa są odróżnieni od jego „uczniów”, pod których nieraz się ich podciąga. Natomiast ‘krewny, powinowaty’ to w N.t. *syngeneus* i *syngenes*.

**2,13** I blisko było *święto* Pascha Judajczyków, i wstąpił na górę<sup>156</sup> do Hierosolym<sup>Ap n</sup> Jezus. **2,14** I znalazł<sup>1185 ao</sup> w świątyni wiadomych sprzedających<sup>Ap m pt pr</sup> woły i owce i gołębicę *mieszkające u człowieka*<sup>2251</sup> i zestrzygaczy *pieniędzy*<sup>1547 Ap</sup> odgórnie siedzących jako na swoim<sup>1410 Ap pt pr md-ps-dp</sup>; **2,15** i uczyniwszy<sup>pt ao</sup> <sup>1</sup>*rzymski bicz*<sup>2949 A</sup> z linek z sitowia<sup>2740 Gp</sup>, wszystkich<sup>A</sup> wyrzucił<sup>ao</sup> ze świątyni, zarówno owce jak i woły, i zmieniaczy drobnych monet *na żydowskie*<sup>1601 Gp</sup> wysypał<sup>903</sup> zestrzyżyny *pieniężne*<sup>1546 As</sup> i stoły *bankierskie* z dołu w górę wywrócił<sup>210 ao</sup>, **2,16** i tym te gołębicę sprzedającym<sup>Dp pt pr</sup> rzekł: Unieście<sup>70 ao</sup> te właśnie<sup>Ap n</sup> w z tego *miejsca*<sup>994</sup>, nie czyńcie dom<sup>2</sup> ojca mojego *jako* dom<sup>A</sup> <sup>3</sup>importowego targowiska<sup>952 G</sup>. **2,17** Wspomnieli sobie<sup>1865 ao ps-dp</sup> uczniowie jego że *od przedtem* w piśmie odwzorowane<sup>602 Ns n pt pf ps</sup> *obecnie* jest<sup>pr</sup>: *Zazdrosna żarliwość*<sup>1211</sup> <sup>4</sup>*rodowego domu*<sup>1994 G</sup> twojego<sup>5</sup> *pożre*<sup>1516 ft</sup> mnie<sup>A</sup>.

**2,18** Odróżnili się *dla odpowiedzi*<sup>311 ao ps-dp</sup> więc Judajczycy i rzekli mu: Co za znak *boży* okazujesz<sup>628 pr</sup> nam że te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> czynisz? **2,19** Odróżnił się *dla odpowiedzi*<sup>311 ao ps-dp</sup> Jezus i rzekł im: Rozwiążcie<sup>1743 ao</sup> miejsce osiedlenia bóstwa<sup>1913 A</sup> to właśnie, i w trzech dniach<sup>Dp</sup> wzbudzę w górę<sup>810 ft</sup> je<sup>A</sup>. **2,20** Rzekli więc Judajczycy: <sup>6</sup>Czterdziestoma<sup>indecl</sup> i sześcioma<sup>indecl</sup> latami<sup>Dp</sup> zostało zbudowane<sup>1989 3s ao ps</sup> miejsce osiedlenia bóstwa to właśnie, i ty w trzech dniach<sup>Dp</sup> wzbudzisz w górę<sup>810 ft</sup> je? **2,21** Ów zaś powiadał około miejsca osiedlenia bóstwa<sup>G</sup> organizmu *cielesnego*<sup>2743 G</sup> swojego<sup>G</sup>. **2,22** Gdy więc został wzbudzony w górę<sup>810 ao ps</sup> z umarłych, wspomnieli sobie<sup>1865 ao ps-dp</sup> uczniowie jego że to właśnie powiadał<sup>1697 ipf</sup>, i uwierzytelnili<sup>2277 ao</sup> temu odwzorowanemu Pismu<sup>Ds f</sup> i temu odwzorowanemu w *słowach* wnioskowi<sup>1726 Ds m</sup> który<sup>2061 As m</sup> rzekł Jezus.

**2,23** Jak zaś był w Hierosolymach<sup>Dp n</sup> w *dniu* Pascha w tym święcie, wieloliczni<sup>2329</sup> uwierzytelnili<sup>2277 ao ac</sup> do wiadomego imienia<sup>A</sup> jego<sup>G</sup>, oglądając *dla znalezienia teorii*<sup>1289 Np pt pr</sup> jego<sup>G</sup> znaki *boże* które<sup>2061 Ap n</sup> czynił<sup>2314 ipf</sup>. **2,24** <sup>7</sup>Sam zaś Jezus nie dawał do uwierzytelnienia<sup>2277 ipf</sup> siebie<sup>430 As m</sup> im<sup>430 Dp m</sup> przez to<sup>1966 As n</sup> *które czyniło* go<sup>A</sup> *zdolnym* rozeznawać<sup>585 pr, Aci</sup> wszystkich<sup>2193 Ap m</sup>, **2,25** i że nie potrzebę miał<sup>1202 ipf</sup> aby ktoś zaświadczył<sup>ao sb</sup>by około określonego czło-

1 Gr. *fragellion* pochodzące od popularnego łacińskiego *flagellum*.

2 Świątynia była domem Jahweha, byłby więc on ojcem chrystusa.

3 Gr. *em-porion* od *en* i *poros*. Przekłady pomijają znaczenie 'importu', ważne teologicznie.

4 Gr. *oikos*. Przekłady: „dom” – t.j. dom Pański, Boży; świątynia {314} s.391.

5 Gr. *kat-esthio*. Cytat z Ps 69,10. “Twojego” - czyli Jahweha. Może jest tu zbieżność z sentencją iż “rewolucja pożera swoje dzieci”. Gdyż *Jahweh* gr. *kyrios* jest zasadą wrzenia, rewolucji, dokonywanej w bogu *Elohimie* lub w *Syjonie*.

6 {102} zwraca uwagę, iż forma liczebnika w datiwie bez partykuły jest wyjątkowa (ale por. częste: “trzecim dniem”) i może wskazywać na gematryczne znaczenie liczby 46, dające słowo *Adam* ‘człowiek’. Ale to gdyby rozmowa odbywała się w języku greckim, nie aramejskim s.155. Natomiast gdyby dotyczyła literalnie ‘organizmu’ *soma*<sup>2743</sup> Jezusa, tedy na początku swej działalności Jezus miałby 46 lat, co zdaje się potwierdzać opinia Żydów, iż nie ma 50-ciu lat Jo 8,57, a także aluzja o zstarzeniu się Jo 21,18, chyba z własnego doświadczenia.

7 „Sam” to może bez „swego imienia” w.23, t.j. Chrystusa, pochodzącego z pomazania Ph 2,9 Hb 1,4 Jc 5,14 Jo 5,43

wieka<sub>G</sub>, on sam<sup>430</sup> bowiem rozeznawał<sup>ipf</sup> co *jakościowo* było wewnątrz w tym człowieku.

**3,1** Był zaś *jakiś* człowiek z farysaiosów<sub>Gp</sub>, Nikodemos imię jemu, naczelny z *racji swej prapoczątkowości*<sup>390</sup> Judajczyków<sub>Gp</sub>. **3,2** Ten właśnie przyszedł<sup>1139 ao</sup> istotnie do niego<sub>A</sub> *podczas nocy*<sub>Gs</sub> i rzekł mu: Rabinie, *od przeszłości* wiemy<sup>pf</sup> że od *jakiegoś niewiadomego* boga przyjechałeś<sup>1139 pf</sup> *jako* nauczyciel<sub>N</sub>; żaden bowiem *nie* może te właśnie<sub>Ap n</sub> znaki *boże* czynić które<sup>2061 Ap n</sup> ty czynisz jeżeliby<sup>798</sup> *nie* ewentualnie jest<sup>834 pr sb ac</sup> ten bóg wspólnie z nim<sub>G</sub>. **3,3** Odróżnił się *dla odpowiedzi* Jezus i rzekł mu: Zaiste zaiste powiadam ci, jeżeliby *nie* ktoś<sup>1</sup> zostałby zrodzony płciowo<sup>570 ao sb ps</sup> <sup>2</sup>*pozostając w łączności* od góry<sup>261</sup>, *nie* może ujrzeć<sup>2041 ao</sup> tę wiadomą królewską władzę<sup>483 Af</sup> tego wiadomego boga<sub>G</sub>. **3,4** Powiada istotnie do niego<sub>A</sub> Nikodemos: Jakże może *jakiś* człowiek zostać zrodzony płciowo<sup>570 ao ps</sup> stary<sup>578 N</sup> będąc<sup>834 N pt pr</sup>? Czyż może do<sup>3</sup> łona<sup>1589 A</sup> matki<sub>G</sub> swojej *jako* wtóre<sup>657 N,As n, adv</sup> wejść<sup>ao</sup> i zostać zrodzony płciowo<sup>570 ao if ps</sup>? **3,5** Odróżnił się *dla odpowiedzi* Jezus: Zaiste zaiste powiadam ci, jeżeliby *nie* ktoś zostałby zrodzony płciowo<sup>570 ao sb ps</sup> <sup>4</sup>*z wody*<sup>2855 Gs n</sup> i *nieokreślonego* ducha<sub>Gs n</sub>, *nie* może wejść<sup>ao if</sup> do tej królewskiej władzy<sub>A</sub> tego boga. **3,6** To<sup>5</sup> *od przedtem* zrodzone płciowo<sup>570 n pt pf ps</sup> z tego mięsa<sup>2524 G</sup>, mięso *jakościowo* jest; i to *od przedtem* zrodzone płciowo z tego ducha<sub>G</sub>, duch *jakościowo* jest. **3,7** Żeby *nie* zdziwiłbyś się<sup>1270 ao sb ac</sup> że rzekłem ci: Obowiązuje<sup>659 3s pr, impers</sup> *uczynić* was<sub>Ap</sub> *mogącymi* zostać zrodzonymi płciowo<sup>570 ao if ps, Aci</sup> *pozostając w łączności* od góry<sup>261</sup>. **3,8** Ten duch w miejscu gdzie chce<sup>1276 pr</sup> dmie<sup>2311 pr</sup> i głos jego słyszysz, ale<sup>6</sup> *nie* wiesz *od przeszłości*<sup>pf</sup> skąd przychodzi i dokąd prowadzi się pod zwierzchnictwem<sup>2860 pr</sup>; w ten właśnie sposób *jakościowo* jest wszystkim *od przeszłości* zrodzony płciowo<sup>570 m pt pf ps</sup> z tego ducha. **3,9** Odróżnił się Nikodemos

1 Gr. *gennao*. T.zn. trybem genetycznym, płciowym – z ducha, jak wąż-syn człowieczy z krzyża.

2 Gr. *ano-then*. Przekłady nie oddają ani przysłówka *ano* ‘w górę, w górze, u góry’, ani formantu *-then*, dawnej końcówki genetywu {7}, oznaczającego łączność pochodzeniową z tą „górami”. Definicja powyższa potwierdzona w Jo 3,31. Przekłady podstawiają znaczenia odległe: „powtórnie”, „na nowo”.

3 Gr. *koilia* ‘wklęsłość, wydrążenie, wgłębienie, jama w ciele, żołądek, u kobiety (najczęściej): macica, łono matki’ Mt 19,12 Lc 1,15.41n Jo 3,4 i in. i tylko tak w N.t. zamiast ‘macy’ *hystera* i *delfys*, które w N.t. nie występują, i rzadkiego (2x) *metra*. „Nikodem nie ma zrozumienia zbawczej misji Jezusa i udziału w życiu ofiarowanym z góry” (nowym) {314} s.261. Żydowskiej koncepcji odrodzenia z ‘mięsa’ *sarks* i z wody (płodowej?), czyli naturalnego, jak Joannesa, Jezus przeciwstawia podwójne odrodzenie: z mięsa i z ducha, t.j. z „zastarzałego” ucieleśnionego człowieka, i z nowego nieokreślonego ducha św.

4 Podwójność “urodzenia” Jezusa chrystusa, odpowiadająca podwójności jego natury.

5 Zamiast dotychczasowego czasu aorystu dla *zrodzić*, tutaj ewangelista kładzie perfectum.

6 Niewiedza człowieka jako warunek realizacji spraw ducha św. jest tak potrzebna, jak dla realizacji królestwa bożego Mc 4,27. Ten warunek braku kontroli człowieka nad działalnością ducha może być ryzykowny w przypadku jego wrogości do rodzaju ludzkiego.

i rzekł mu: Jakże może <sup>3s</sup> *jako jedno* te właśnie <sup>2094 Np n</sup> stać się? **3,10** Odróżnił się Jezus i rzekł mu: Ty jesteś ten nauczyciel Izraela <sup>G</sup> i te właśnie <sup>Ap n</sup> nie rozeznajesz? **3,11** Zaiste zaiste powiadam ci, że które <sup>As n</sup> *od przeszłości* wiemy <sup>pf</sup> *obecnie* gadamy <sup>1678 pr,</sup> i które *od przeszłości* widzimy <sup>2041 pf</sup> *obecnie* świadczymy <sup>1776 pr,</sup> i to świadectwo <sup>1777 A</sup> nasze nie bierzecie <sup>1681 pr.</sup> **3,12** Jeżeli te naziemskie <sup>1070 Ap n</sup> rzekłem wam i nie uwierzytelniacie <sup>2277 pr,</sup> jakże jeżeliby rzekłbym <sup>837 ao sb</sup> wam te naniebiańskie <sup>1121 Ap n</sup> uwierzytelnicie <sup>2277 ft?</sup> **3,13** I <sup>1</sup>nikt *nie* wstąpił w górę <sup>156 pf</sup> do tego nieba <sup>As m,</sup> jeżeli nie ten z wewnątrz tego nieba *w punkcie czasowym* zstąpiwszy w dół <sup>1455 m pt ao ac,</sup> ten syn tego człowieka. **3,14** I z góry tak jak <sup>1416</sup> Moyses <sup>2</sup>wywyższył <sup>2905 ao</sup> <sup>3</sup>wiadomego węża <sup>2102 A</sup> w wiadomej spustoszonej i opuszczonej krainie <sup>1131,</sup> <sup>4</sup>w ten właśnie sposób <sup>2095</sup> <sup>5</sup>*mogącym* zostać wywyższonym <sup>2905 ao if ps, Aci</sup> obowiązuje <sup>625 3s pr, impers</sup> *uczynić* wiadomego syna <sup>A</sup> wiadomego człowieka <sup>G,</sup> **3,15** aby *wszystek* przekonująco uwierzytelniający <sup>2277 N pt pr ac</sup> w nim <sup>D</sup> miałyby *obecnie* <sup>1202 pr sb</sup> *niewiadome* <sup>6</sup>*życie biologiczne* <sup>1223 A</sup> *niewiadome* <sup>7</sup>eonowe <sup>82 A.</sup>

**3,16** W ten właśnie sposób bowiem <sup>8</sup>umiłował <sup>15 ao</sup> ten bóg ten naturalny ustrój światowy <sup>1621 A,</sup> tak że również <sup>3056</sup> tego syna <sup>A</sup> tego jedynorodnego <sup>1886 A</sup> dał <sup>734 ao,</sup> aby *wszystek* uwierzytelniający <sup>pt pr ac</sup> do niego <sup>A</sup> nie odłączyłby się przez zatracenie <sup>320 ao sb md,</sup> ale miał-

<sup>1</sup>Bez szczytowego odgórno-oddolnego syna człowieka nie ma wstąpienia ludzka ("nikt") do nieba i umocowania się w boskiej pełni. Dlatego sam Dawidowy zwierzęcy („wzięty z pastwiska od ‘trzody’ CAN” 2S 7,8) chrystus nie wstąpił do nieba Ac 2,34. (Wedł. LXX wzięty był z ‘owczarni’ *mandra* ‘owiec, kóz’ *probaton*).

<sup>2</sup>W Jo 12,28.32 ‘wywyższa’ *hypsoo* Jezusa chyba ojciec, w Ac 2,33 5,31 1P 5,6 prawica boga (w 1P 5,6 *krataia*). Zatem Mojżesz (czy też ówczesnie żyjący typ Mojżesza) byłby tą prawicą boga, a także ojcem.

<sup>3</sup>Mowa o ‘wężu’ gr. *ofis* hebr. *NChSz* z Nu 21,8n. Identyczne słowa określają rajskiego węża kusiciela z Ge 3,1.

<sup>4</sup>Syn człowieka jest więc analogiczny (*houtos*) do niebiańskiego węża ognistego (błyskawicy?) z Nu 21,6-9 jako odgórnego pierwowzoru, i do węża uczynionego z miedzi jako oddolnego jego wizerunku. Ofici, sekta gnostyczna z II w., czcili syna bożego, logosa, jako węża rajskiego {186}s.430. Lecz “tak jak błyskawica” przychodzi nie tylko syn człowieka Mt 24,27 28,3, ale i szatan Lc 10,18. Czy więc po chrześcijańsku „żem żyjemy”? O wężowej (obok gołębiowej) duchowości Jezusa jeszcze w Mt 10,16. Ta podwójna zwierzęca duchowość Jezusa ujawniła się w Mt 10,16 w podwójnym posłannictwie apostołów “jak węże i jak gołębicę”. Czy więc

<sup>5</sup>Gr. *hypsoo*. W ewangeliach tylko u Jo i tylko w sensie ukrzyżowania 8,28 12,32.34 +Ac 2,33 5,31, por. Lc 1,78 ‘wschód z wysokości’ *anatole eks hypsous* <sup>2904</sup>. *Hypsoo* i *hypsona* w terminologii astronomicznej oznaczało kulminację ciała niebieskiego (n.p. gwiazdy) w północnej („wysokiej”) części ekliptyki {4} {6}. Razem z danymi Lc 1,78 i Ap 22,16 może wskazywać na poranną Wenus, sprowadzającą światło dnia z wywyższenia. Natomiast syn człowieka - palący wąż, w etapie z góry pochodziłby od słoneczno-ognistego człowieka-ojca; po przeistoczeniu się zaś pod wpływem ducha św., ukrytego w zwierzęcym ‘organizmie’ *soma* (Mt 3,16) wieczornej Wenus, stałby się wężem z miedzi z Nu 21,6-9, następnie wywyższonym wraz z tym wenusowym ciałem-krzyżem. Przekłady pomijają uzależnienie od okoliczności tego wywyższenia, wynikające z warunkowości składni a.c.i, dając: „trzeba by wywyższono”, „musi być wywyższony”.

<sup>6</sup>‘Życie eonowe’ *dzoē aionios* w apokryficznej Księdze Henocha Etiopskiej jest paralelnie zestawione ze Słońcem {317} s.338, które jest skojarzone z ojcem w Jo 5,26 14,6 i in.

<sup>7</sup>Gr. *aionios* pochodzi od *aion* ‘eon, okres życia boga’. Nie ma znaczenia nieskończoności, jak polskie “wieczny”.

<sup>8</sup>Jak więc wszędzie Paweł, a także gdzie indziej Jezus (7,7), mogą głosić nienawiść i pogardę do świata?

by *obecnie* <sup>1202 pr sb</sup> *jakiś niewiadome życie biologiczne niewiadome* <sup>eonowe</sup>. **3,17** Nie bowiem odprawił <sup>334 ao</sup> ten bóg tego syna do tego naturalnego ustroju światowego <sup>A</sup> aby rozstrzygnąłby <sup>1642 ao, pr sb</sup> ten ustrój, ale aby <sup>1</sup>zostałby ocalony <sup>2742 ao sb ps</sup> ten ustrój przez-z niego <sup>G</sup>. **3,18** Ten *obecnie* uwierzytelniający <sup>2277 pt pr</sup> do niego <sup>A</sup> nie jest rozstrzygany <sup>1642 pr ps</sup>; ten zaś nie *obecnie* uwierzytelniający, już *od przeszłości* jest rozstrzygnięty <sup>pf ps</sup>, że nie *w przeszłości trwale* uwierzytelniał <sup>pf</sup> do wiadomego imienia <sup>A</sup> wiadomego jedynorodnego <sup>G</sup> syna <sup>G</sup> wiadomego boga <sup>G</sup>.

**3,19** To właśnie zaś *jakościowo* jest to rozstrzygnięcie <sup>1643</sup>, że wiadome światło <sup>2970</sup> w *przeszłości trwale* przyszło <sup>1139 pf</sup> do tego naturalnego ustroju światowego <sup>A</sup>, i umiłowali <sup>15 ao</sup> wiadomi człowieki <sup>Np m</sup> bardziej wiadomą ciemność <sup>2578</sup> niż to światło; *jakościowo* było <sup>3s ipf</sup> *jako jedno* bowiem ich <sup>2</sup>złośliwe <sup>2333 Np n</sup> dzieła <sup>Np n</sup>. **3,20** Wszystek bowiem <sup>3</sup>podle *dzieła* <sup>2920 Ap n</sup> praktykujący <sup>2361 Ns m pt pr</sup> nienawidzi światło <sup>A</sup> i nie przychodzi istotnie do <sup>2388</sup> tego światła <sup>A</sup> aby nie *jako jedno* zostałyby skarcone przez wykazanie haniebności <sup>914 3s ao sb ps</sup> te dzieła <sup>Np n</sup> jego; **3,21** zaś czyniący <sup>2314 pt pr</sup> staranną pełną jawną prawdę <sup>109 A</sup> przychodzi istotnie do tego światła, aby *jako jedno* zostałyby ujawnione <sup>2911 3s ao sb ps</sup> jego te dzieła że wewnątrz w *niewiadomym* bogu <sup>D</sup> *jako jedno* jest <sup>3s pr</sup> *od przeszłości* *zdziałane* <sup>1125 Np n pt pf ps</sup>.

**3,22** Potem-za te właśnie <sup>2094 Ap n</sup> przyszedł <sup>1139 ao</sup> Jezus i uczniowie jego do Judai <sup>A</sup> ziemi <sup>A</sup>, i tam <sup>4</sup>na wskroś rozkruszał *czas* <sup>721 3s ipf</sup> wspólnie z nimi <sup>Gp</sup> i zanurzał *dla porażenia i zatopienia* <sup>464 ipf</sup>. **3,23** Był zaś i wiadomy Joannes zanurzający <sup>464 N pt pr ac</sup> w Ainon <sup>Ds f</sup> blisko Saleim <sup>Gs</sup>, że wody <sup>Np n</sup> wieloliczne <sup>2329 Np n</sup> *jako jedna* była <sup>834 3s ipf</sup> tam, i stawali się obok-przeciw <sup>2145 ipf md-ps-dp</sup> i byli zanurzani <sup>464 ipf</sup>. **3,24** Jeszcze nie bowiem był <sup>5</sup>rzucony <sup>463 N pt pf ps</sup> do strażnicy <sup>2959 A</sup> <sup>6</sup>niewiadomy Joannes.

**3,25** Stało się <sup>584 ao</sup> więc *badawcze* szukanie <sup>1215</sup> z wiadomych uczniów *niewiadomego* Joannesa wspólnie z *jakimś niewiadomym* <sup>7</sup>Judajczykiem <sup>1364 Gs</sup> około obrzędu oczyszczenia <sup>1402 G</sup>. **3,26** I przyszli istotnie do tego Joannesa i rzekli mu:

1 Gr. *sodzo*, też w Jo 12,47 8,15 Lc 12,14. Ale w Mt 12,20 Lc 12,51 Ac 10,42 17,31 Jo 9,39 5,22.27.30 Ap 19,11 i in. inaczej: Jezus syn człowieka ma 'rozstrzygać, sądzić'.

2 Gr. *poneros*, epitet porywającego zasiew w Mt 13,19 (u Mc - szatana, u Lc - diabła) oraz diabła w 1Jo 3,12; tu skojarzony z ciemnością jako anty-światłem +Mt 6,23 Jo 3,19 E 5,12, t.j. z nocą Rm 13,12-14 1Th 5,2-9. Do takich ludzi 'złośliwych' *poneros* w.19 zstąpił syn człowieka jako wąż, nie aby 'rozstrzygnąć, osądzić' *krino*, lecz aby 'ocalić, zbawić' *sodzo* w.17. *Krino*, *krisis* pochodzą: od Zakonu Mojżesza Jo 7,51 Mt 23,23, od dnia sądu Mt 10,15 12,36 2Pt 2,9 3,7 1Jo 4,17; także od syna człowieka Jo 5,27, lecz jak widać z w.17 jego sąd nie dotyczy *ponerosów*. Właśnie za *ponerosa* uważali żydzi syna człowieka Lc 6,22 Mt 5,11 16,4. Por. przyp. do Mt 5,37.

3 Gr. *faulos* 'podły, nikczemny' przekłady nie odróżniają od *poneros* 'złośliwy' z w. poprzedniego, dając „złe-źle”.

4 Gr. *dia-tribo* od *tribo* 'trzeć, tłuc, gnieść, trapić'. Przekłady: „przebywał”.

5 Do strażnicy rzuca: w Ap 2,10 diabeł; w Mt 5,25 podwładny (sędziego); w Mt 18,30 'złośliwy' *poneros* niewolnik królewski; w Lc 12,58 'praktyk' *praktor*; w Lc 23,25 rzucony jest Barabas. W Mt 14,3 Herodes związał Joannesa i odłożył sobie na zapas. Herodes - lis Lc 13,32 (lis - diabeł, złodziej, fałszywy prorok {50} s.202).

6 *Niewiadomy* Joannes – tak tu i dalej, bo bez rodzajnika, pomimo że w 3,23 Joannes go miał.

7 Gr. *Ioudaios* 'Judejczyk' w l.p. jak w tekście Nestle-Alanda N.T. Graece ed. XXVII. L.m. też mocno poświadczona.

Rabinie, <sup>1</sup>który był wspólnie z tobą <sup>G</sup> na przeciwległym *brzegu* Jordanesu <sup>G</sup>, któremu <sup>2061 D</sup> ty zaświadczyłeś <sup>1776 pf</sup>, ujrzyj-oto ten właśnie zanurza i wszyscy <sup>Np m</sup> przychodzą istotnie do niego.

**3,27** Odróżnił się *dla odpowiedzi niewiadomy* Joannes i rzekł: Nie może <sup>pr</sup> <sup>2</sup>niewiadomy człowiek brać <sup>1681 pr ac</sup> ani jedno <sup>843 As n</sup>, jeżeli ewentualnie nie ewentualnie jest <sup>834 pr sb</sup> *od przedtem* dane <sup>734 Ns n pt pf ps</sup> mu z wiadomego nieba. **3,28** Sami wy mi świadczycie że rzekłem że: Nie jestem *jakościowo realnie* ja ten wiadomy pomazaniec, ale że: *Od przedtem* odprawiony <sup>334 N pt pf ps</sup> jestem w doistotnym przedzie <sup>954</sup> owego <sup>G</sup>. **3,29** <sup>3</sup>Ten mający wiadomą oblubienicę <sup>1953</sup>, oblubieniec <sup>1954</sup> jest; ten zaś przyjaciel <sup>2935</sup> tego oblubieńca, ten *od przedtem* stojący <sup>1372 N pt pf ac</sup> i *obecnie* słuchający <sup>93 N pt pr ac</sup> jego <sup>G</sup>, rozkoszą <sup>2980 D f</sup> rozkosznie wychodzi z środka <sup>2973 pr</sup> przez głos <sup>A</sup> oblubieńca. Ta właśnie <sup>2094 N f</sup> więc rozkosz <sup>2980</sup>, ta moja własna <sup>945 N f</sup>, *od przedtem* jest uczyniona pełną <sup>2301 pf ps</sup>. **3,30** *Uczynić* owego <sup>A</sup> obowiązuje <sup>659 3s pr ac</sup> *mogącym obecnie* rosnać <sup>425 pr if ac, Aci</sup>, mnie <sup>A</sup> zaś stawać się mniej licznym <sup>909 pr if md-ps</sup>. **3,31** Ten *pozostając w łączności* od góry <sup>261</sup> przyjeżdżający <sup>1139 N pt pr</sup>, w górze na <sup>1048</sup> wszystkich <sup>Gp m,n</sup> *jakościowo* jest; ten będący *jakościowo* <sup>834 pr</sup> <sup>4</sup>z tej ziemi, z tej ziemi *jakościowo* jest i z tej ziemi gada <sup>1678</sup>. Ten z wiadomego nieba przyjeżdżający **3,32** które <sup>2061 As n</sup> *od przeszłości* ogląda <sup>2041 pf</sup> i usłyszał <sup>93 ao</sup>, to właśnie <sup>A n</sup> świadczy, i to świadectwo <sup>1777</sup> jego nikt nie bierze <sup>1681 pr</sup>. **3,33** Ten który wziął <sup>1681 N m pt</sup> <sup>ao</sup> jego to <sup>5</sup>świadectwo, zapieczętował <sup>2737 ao</sup> że ten wiadomy bóg doprowadzający do pełnej jawnej prawdy <sup>110</sup> jest. **3,34** Którego <sup>A m</sup> bowiem odprawił <sup>334</sup> ten bóg, te wiadome spływające wysłowienia czynów <sup>2489 Ap n</sup> tego boga gada <sup>1678</sup>, nie bowiem z *jakiejś* miary <sup>1845</sup> daje ducha <sup>2310 A</sup>. **3,35** Ten ojciec miłuje <sup>15</sup> tego syna, i wszystkie *sprawy* <sup>Ap n</sup> *trwale* dał <sup>734 pf</sup> w tej ręce <sup>Ds</sup> jego <sup>430 G</sup>. **3,36** Ten uwierzytelniający <sup>2277 Ns m pt pr ac</sup> do syna, ma *niewiadome* życie biologiczne <sup>1223</sup> *niewiadome* eonowe <sup>A</sup>; ten zaś <sup>6</sup>nie przekonywający

1 Czy więc tym Judajczykiem był Jezus? Zdaniem {314} Jezus jest uczniem Jana s.438.

2 Wedł. {102} ten "jakiś człowiek" może odnosić się albo do zanurzanych, albo raczej do Jezusa s.169.

3 *Mającym oblubienicę* jest tu pomazaniec, zaś jego *przyjacielem* - Joannes. Pojęcia oblubienica i oblubieniec w tamtejszych kulturach miały sens wyłącznie seksualny, gdyż wcześniejsza znajomość oblubieńców, w czasie której mógłby się rozwinąć związek duszy i ducha, była prawie żadna. Oblubienicą jest tu chyba duch św. ("pomazańca" w.28), który więc byłby vulwą; wtedy pomazaniec (nie sam Jezus) byłby jej fallusem. Poza tym nowotestamentalny chrystus jest opisany kategoriami seksualnymi w Ap 21,9 2C 11,2 E 5,21, również jako typ Hermesa - w komentarzach; także przez osobę chrystusowego Pawła jako Hermesa Ac 14,12.

4 Nie wiadomo, czy cały fragment 3,27-36 jest wypowiedzią Joannesa, szczególnie czy "ten będący z ziemi" w.31 jest Joannesem (tak niektórzy komentatorzy m.in. {102}s.171). Wtedy paralela określeń: "z nieba" w.27 i "z góry" w. 31 może wskazywać, iż Joannes jest tym człowiekiem z ziemi - co zresztą nie przeczy jego boskości 1,6, jak też jego pochodzenie z kobiety Mt 11,11.

5 Chyba wciąż ta sama osoba (Jezus) jest nośnikiem 'świadectwa' *martyria* (por. w.11), 'pieczęci' *sfragis*, 'spływającego wysłowienia czynów' *rhema*, 'gadania' *lalia* i 'miłości' *agape*, a także ręki ojca i ducha bożego.

6 Miesłów czasu teraźniejszego strony czynnej gr. czasownika *a-peitheo* 'być nieprzekonanym', od *a-peithes* od *a-priv*. 'nie' i *peitho* 'przekonywać'. W stronie czynnej z dativusem ma znaczenie zbliżone do przymiotnika *a-peithes*: 'nie przekonywający' {6}. W paralelizmie antytetycznym z poprzednim członem zdania, „przekonywający” odpowiada „uwierzytelniający” (także przez identyczne formy gramatyczne). Przekłady stroną czynną zmieniają na stronę zwrotną jakby „nie daje się przekonać, jest nieposłuszny”, dając: „nie wierzy”, „nie słucha”.

279 Ns m pt pr ac synowi D, nie ujrzy 2041 ft niewiadome życie biologiczne A, ale ta <sup>1</sup>zapalczywość 2042 tego boga pozostaje 1819 aktywnie wrogo na 1063 niego A.

**4,1** Jak więc rozeznał<sup>585 ao</sup> Jezus, że usłyszeli farisaiości że Jezus liczniejszych<sup>2288 Ap</sup> uczniów czyni i zanurza niż Joannes - **4,2** a przecież w każdym razie<sup>1426</sup> Jezus sam<sup>2</sup> nie zanurzał<sup>ipf</sup> ale uczniowie jego - **4,3** puścił od siebie<sup>439 ao</sup> Judaię i odszedł na powrót do Galilai. **4,4** Obowiązywało<sup>659 3s ipf</sup> zaś *uczynić* go A *skłonny* przechodzić<sup>738 pr</sup> przez-z Samarei G. **4,5** Przychodzi więc do miasta Samarei powiadanego Sychar blisko tego wyodrębnionego terenu<sup>3024</sup> który dał<sup>734 ao</sup> Jakob Josefowi synowi swemu. **4,6** Było zaś tam źródło<sup>2263</sup> Jakoba. Więc Jezus odebrawszy ciężki trudu<sup>1610 N pt pf ac</sup> z tego wyprawiania się drogą<sup>1974</sup>, zajmował sobie z góry miejsce<sup>1405 ipf</sup> w ten właśnie sposób<sup>2095</sup> zgodnie zależnie na tym D f źródle D; godzina *naturalnego okresu czasu*<sup>3049</sup> *jakościowo* była tak jak<sup>3051</sup> szósta.

**4,7** Przychodzi kobieta z Samarei zaczerpnąć<sup>257 ao</sup> wodę<sup>As n</sup>. Powiada jej Jezus: Daj<sup>734 ao</sup> mi napić się<sup>2274 ao</sup>. **4,8** Bowiem uczniowie jego *wcześniej* odeszli<sup>283 ppf</sup> do tego miasta aby żywności<sup>2834 Ap f</sup> kupiliby<sup>ao sb ac</sup>. **4,9** Powiada więc mu ta kobieta Samarytanka: Jakże ty Judajczyk *jakościowo* będący od strony<sup>2139</sup> mnie<sup>818 G</sup> napić się prosisz, kobiety G Samarytanki G *jakościowo* będącej<sup>G pt</sup> „? Nie bowiem<sup>3</sup> używają razem<sup>2657 3p pr md-ps-dp</sup> Judajczycy z Samarytanami<sup>Dp m</sup>. **4,10** Odróżnił się *dla odpowiedzi* Jezus i rzekł jej: Jeżeli *wcześniej* znałaś<sup>1983 ppf</sup> id tę wiadomą darowiznę<sup>793 A</sup> tego wiadomego boga G i kto *jakościowo* jest ten powiadający tobie: Daj mi napić się, ty by<sup>154</sup> <sup>4</sup>poprosiłaś<sup>74 ao id</sup> go i dał<sup>734 ao id</sup> by tobie <sup>5</sup>wodę żyjącą biologicznie<sup>1221 As pt pr ac</sup>. **4,11** Powiada mu ta kobieta: Utwierdzający panie, zarówno nie<sup>2093</sup> czerpak<sup>258</sup> masz, *jak* i <sup>6</sup>studnia<sup>2953</sup> jest głęboka; skąd więc masz tę wodę, tę żyjącą biologicznie? **4,12** Czy może ty większy *jakościowo* jesteś *od* ojca naszego Jakoba, który dał nam tę studnię, i sam z niej napił się<sup>2274 ao ac</sup> i synowie jego i te żywione<sup>1305 Np n</sup> jego?

1 Gr. *orge* ‘zapalczywość’ +Rm 1,18 3,5 4,15 12,19 Ap 6,17. Towarzyszy mu *kakia* Jc 1,20, *kakos* 13,4 E 5,6 Cl 3,6 1Th 2,16, starszy brat Lc 15,28, smok Ap 12,17.

2 Lecz por. Jo 3,22.

3 Gr. *syn-chraomai*. Uwzględniono w przekładzie przyimkową cząstkę *syn* ‘razem z’.

4 Tu z partykułą *an*<sup>154</sup> jest indicativus (id) - w odróżnieniu od w. 14 gdzie dano subiunctivus (sb).

5 “Woda żywa” jest darem bożym i jest duchem św. 7,38-39. Jest też częstym tematem baśni typu religijnego.

6 Gr. *frear*, co innego niż *pege* ‘źródło’ 4,6, choć u podstawy studni bywa źródło. Orygenes w {167} studnię Jakuba rozumie jako Pismo Mojżesza s.213 (Torę z Synaju); wtedy źródło mogłoby być Syjonem. Gdy mowa o kobiecie tamtych czasów, pozostajemy w kręgu symboliki płciowej, i do takiej należy zaliczyć ‘czerpak’ *antlema* r.n. (w N.t. tylko w tej perykopie, ale pokrewne *antleo* też wodę Jo 2,8n i tu 4,7.15) - ten czerpak którego nie ma Jezus (może coś o tym wiedziano?), a także „obcowanie” *syg-chraomai* 4,9. Ponadto studnia i woda występują w symbolice jako zasyda żeńska {50}: kobieta, łono, vulwa, też Rebeka, Rachel, córki Jethry, wielka bogini, Demeter, matka boska {50}s.406 {95}s.207, srebro {80}s.389; stąd zanurzany do niej czerpak musi być męski. ‘Czerpać’ *antleo* w LXX w odniesieniu do wody odpowiada DLH ‘wyczerpać, wyciągać z głębi, wydźwignąć’.

**4,13** Odróżnił się Jezus i rzekł jej: Wszystek pijący z wody tej właśnie będzie pragnął<sup>762 ft ac</sup> na powrót<sup>2126</sup>; **4,14** który zaś by<sup>154</sup> napiłby się<sup>2274 ao sb ac</sup> z tej wody której<sup>2061 Gs n</sup> ja dam jemu, żadną metodą<sup>2073</sup> nie będzie pragnął do sfery funkcji<sup>842</sup> tego eonu<sup>81 As s</sup>, ale ta woda którą dam jemu stanie się<sup>584 ft</sup> wewnątrz w nim<sup>D</sup> źródło<sup>Ns f</sup> wody<sup>1</sup> odbijając się skaczącej<sup>122 G pt pr md-ps-dp</sup> do sfery funkcji *niewiadomego* życia biologicznego<sup>A</sup> *niewiadomego* eonowego<sup>82A</sup>. **4,15** Powiada istotnie do niego ta kobieta: Utwierdzający panie, daj<sup>ao</sup> mi tę właśnie wodę aby nie pragnęłabym<sup>762 pr sb</sup> ani nie przechodziłabym na wskroś<sup>738 pr sb</sup> w tym miejscu czerpać<sup>pr</sup>.

**4,16** Powiada jej: Prowadź się pod zwierzchnictwem *moim*<sup>2860 pr</sup>, przygłoś<sup>2968 ao</sup> <sup>2</sup>męża twojego i przyjdź w tym miejscu<sup>979</sup>. **4,17** Odróżniła się kobieta i rzekła mu: Nie mam *teraz*<sup>pr</sup> męża. Powiada jej Jezus: Odpowiednio<sup>1442</sup> rzekłaś że: Męża nie mam *teraz*<sup>pr</sup>. **4,18** <sup>3</sup>Pięciu bowiem mężów miałaś<sup>1202 ao</sup> i teraz którego masz nie jest *jakościowo* twój mąż; to właśnie doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy<sup>110 As n</sup> spłynełaś<sup>2486 pf</sup>. **4,19** Powiada mu ta kobieta: Utwierdzający panie, szukając teorii oglądam<sup>1289</sup> że *jakiś* prorok *jakościowo* jesteś ty. **4,20** Ojcowie nasi <sup>4</sup>wewnątrz w<sup>959</sup> <sup>5</sup>tej wiadomej górze<sup>D</sup> tej właśnie złożyli hołd do istoty<sup>2412 ao</sup>, i wy powiadacie że wewnątrz w<sup>959</sup> Hierosolymach<sup>Dp n</sup> jest to właściwe miejsce<sup>2809</sup> tam gdzie składać hołd do istoty obowiązuje. **4,21** Powiada jej Jezus: Uwierzytelniaj<sup>2277 pr it</sup> mi kobieto, że przychodzi *niewiadoma* godzina *naturalnego okresu czasu*<sup>3049</sup> gdy zarówno nie w górze tej właśnie jak i nie w Hierosolymach będziecie składali hołd do istoty<sup>2412 2p ft</sup> wiadomemu ojcu. **4,22** Wy hołdujecie<sup>2412 pr</sup> *to* które<sup>As n</sup> nie znacie *od przeszłości*<sup>pf</sup>; my hołdujemy

1 Gr. *hallomai*. t.j. odbijającej się od ziemi – od ziemskich spraw i ziemskich ludzi do nieba. W komunizmie “odbijanie się od mas” było ciężkim zarzutem. Przekłady: „tryskającym”, „wytryskującej”, czego nie znają słowniki, i co odpowiada *bryo*.

2 „Jezus przedstawia się Samarytance jako ten, który zajmie miejsce jej poprzednich (5+1) mężów” {314}. Przedstawia się jako chrystus-mężczyzna, dający kobiecie wodę życia, t.j. płodności 4,14.

3 Scena może kojarzyć się z kobietą-Babylonem, z jej pięcioma upadłymi królami, jednym którego ma, a może nawet z innym (siódmym) który ma przyjść (Jezusem?) Ap 17,10. Siódemka skojarzona z Jezusem w Jo 4,52, też sabat (siódmy dzień tygodnia) z synem człowieczym i Jezusem Mt 12,8 Mc 3,4 Jo 5,16 9,14.

4 Gr. *en* z dativem często jest w znaczeniu narzędziowym, ale nie tu, choć może w 4,23.

5 Chodzi o górę Garizim *GRZIM*, od *GRZ* ‘być odcięty, oddalony, usunięty’, górę błogosławieństw De 11,29 27,12 Joz 8,33, nazwaną Pępkiem Ziemi Jud 9,37, świętą górę Samarytan, gdzie miał być ołtarz Jozuego Dt 27,4-8 Joz 8,30 i gdzie miały być ukryte przez Mojżesza święte naczynia. Według R. Kittela zmiana nazwy Garizim na Ebal była żydowska i tendencyjna. Samarytanie uważani byli za naród pogański, mieszaninę ras. Ale uważali się za jedynie prawdziwych czcicieli Jahwe; zbudowali świątynię ku jego czci, uznawali pięcioksiąg Mojżesza, Paschę. Herod odbudował stolicę Samarii nazywając ją, od imienia cesarza Augusta, Sebaste {100} {101} {102}. Samarytanie mieli szczególne uznanie u Jezusa Lc 9,55 10,33 17,16 Jo 4,7; ciekawe, że także Żydzi uważali Jezusa za Samarytanina Jo 8,48. Godne uwagi, że w księdze III Wyroczeni Sybilli {136} wymieniony jest antychryst-Beliar, opisany przymiotami typowymi dla Jozuego i Jezusa, pochodzący właśnie z Sebaste. Tekst brzmi: “Potem z Sebaste Beliar przybędzie... morze uciszy, zatrzyma Słońce wielkie i ogniste oraz Księżyc jasny, zmarłych podźwignie i wiele znaków uczyni wobec ludzi” s.348. Słynnym Samarytaninem był Szymon mag, i są koncepcje, iż postać Jezusa jest na nim wzorowana. **Beliar** w apokryfach zbliżony jest do anioła ciemności i jest osobową postacią ducha przewrotności (szatana) {101}. W 2C 6,15 jest synonimem ciemności, ‘bałwana’ *eidolon* a przeciwieństwem chrystusa; w 1S 25,25 jest epitetem Nabała, śmierci i szeolu.



to które *od przeszłości* znamy<sup>pf</sup>, że ten wiadomy środek ocalenia<sup>2746</sup> z wewnątrz<sup>851</sup> Judajczyków<sup>Gp</sup> *jakościowo* jest. **4,23** Ale przychodzi godzina *naturalnego okresu czasu* i teraz jest, gdy wiadomi pochodzący ze starannej pełnej jawnej prawdy<sup>111</sup> hołdownicy<sup>2413</sup> będą składali hołd do istoty wiadomemu ojcu wewnątrz<sup>w</sup> *nieokreślonym* duchu i *nieokreślonej* starannej pełnej jawnej prawdzie<sup>109</sup>. I bowiem ojciec takich to szuka hołdujących go. **4,24** *Nieokreślony* duch<sup>N</sup> <sup>1</sup>ten wiadomy bóg<sup>N</sup>; i <sup>2</sup>tych<sup>Ap m</sup> hołdujących<sup>Ap pt pt</sup> <sup>3</sup>go<sup>A</sup>, wewnątrz<sup>w</sup> *nieokreślonym* duchu i starannej pełnej jawnej prawdzie obowiązuje *uczynić skłonny* hołdować. **4,25** Powiada mu ta kobieta: *Od przeszłości* wiem<sup>pf</sup> że <sup>4</sup>*jakiś* messias przychodzi<sup>1139 3s pr</sup>, ten powiadany christos; gdyby przyszedłby<sup>1139 ao sb ac</sup> ów, powracając do źródła oznajmi jako nowinę<sup>162 ft ac</sup> nam wszystkie razem<sup>277 Ap n</sup>. **4,26** Powiada jej Jezus: Ja *jakościowo* jestem, ten <sup>5</sup>gadający<sup>1678</sup> tobie<sup>D</sup>.

**4,27** I zależnie na tym właśnie<sup>Ds n</sup> przyszli wiadomi uczniowie jego i dziwili się<sup>1270 ipf</sup> że wspólnie z *jakaś* kobietą<sup>G</sup> gadał<sup>1678 ipf</sup>; nikt wszakże *nie* rzekł: Co<sup>As n</sup> szukasz<sup>1214 pr?</sup>, albo: Co gadasz wspólnie z nią<sup>G</sup>? **4,28** Puściła od siebie<sup>439 ao</sup> więc to naczynie na wodę swoje ta kobieta i odeszła do miasta i powiada wiadomym człowiekom: **4,29** Przyjdźcie tu<sup>655</sup> ujrzyjcie<sup>2041 ao</sup> *jakiegoś* człowieka który rzekł mi wszystkie *czyny*<sup>Ap n</sup> te które<sup>2064 Ap n</sup> uczyniłam; czy nie *jakoś*<sup>1857</sup> ten właśnie *jakościowo* jest ten wiadomy *nam* pomazaniec? **4,30** Wyszli z miasta i <sup>6</sup>przychodzili<sup>1139 ipf</sup> istotnie do niego.

**4,31** W tym<sup>Ds n</sup> *czasie* między<sup>1839</sup>, wzywali do uwyrażnienia się<sup>1141 ipf</sup> go uczniowie powiadając: Rabinie, zjedź<sup>1143 ao</sup>. **4,32** Ten zaś rzekł im: Ja trawienie<sup>542 As f</sup> mam *aby* zjeść<sup>2906 ao</sup> które<sup>2061 A</sup> wy nie wiecie<sup>pf</sup>. **4,33** Powiadali więc uczniowie istotnie do wzajemnych<sup>120</sup>: Czy może ktoś przyniósł<sup>2922 ao</sup> mu zjeść? **4,34** Powiada im Jezus: Moja własna strawa<sup>540</sup> *jakościowo* jest *aby* uczyniłbym<sup>2314 ao sb</sup> wiadomą wolę tego który posłał<sup>2212 G m pt ao ac</sup> mnie i uczyniłbym dokonane<sup>2772 ao sb ac</sup> jego wiadome dzieło. **4,35** Czy nie wy powiadacie że: Jeszcze <sup>7</sup>czteromiesięczny *okres*<sup>2790</sup> jest i gorące żniwo<sup>1285</sup> przychodzi<sup>pr?</sup> Zobaczcie-oto powiadam wam, unieście na *to*<sup>1039 ao</sup> *oczy* wasze

1 Zdanie nie ma orzeczenia "jest". Może stąd, że w Biblii "jest" należy do boga Jahweh, jest jego „własnym” czasownikiem.

2 'Tych' gr. *tous* jest rodzaju męskiego {10}{11}, odnosi się więc do ludzi.

3 "Go, jego" może odnosić się nie do boga, lecz do ojca. Najbliższe „go" w w. 23 odnosi się do ojca.

4 {102} podaje ciekawą informację, iż dla Samarytan postać mesjasza nie łączyła się z potomkiem z rodu Dawida, ale z prorokiem Ta'eb, t.j. tym, który powróci lub tym który przywróci właściwy kult Dt 18,15-19 s.181 ("jak ja – t.j. Mojżesz - jestem"). Właśnie do takiego chrystusa Jezus tu się przyznaje Jo 4,26. Tym bardziej, iż Jezus chyba nie uznaje chrystusa jako syna Dawida Mt 22,42-45 Mc 12,35-37 Lc 20,41-44, w czym spójny jest raczej z ewangelią Jana, która przeczy jakoby Jezus pochodził z Bethleem (miejscowości Dawida) Jo 7,41-42, i nikt w niej Jezusa synem Dawida nie nazywa. Samarytanka ma wyobrażenie o mesjaszu „oznajmującym”.

5 'Gadanie' *lalia* jest chrystusa i pochodzi z ducha św.+9,37, którego on słyszy 5,28.30. Podobnie *glosso-lalia* Ac 2,4 1C 12,30. *Lalia* i *laleo* u ludzi jest zwykle negatywna: 'szczeciob, świergot' zwierząt, 'paplanina', ale w N.t. pozytywna.

6 Mesjasz samarytański nie przychodził do ludzi, jak Jezus Jo 1,9.11.29 3,2 i in., lecz oni "przychodzili" do niego.

7 Gr. *tetra-menos*, zawiera słowo *men* 'światło księżycy' - jeden z symboli syna człowieka.

i obejrzyjcie badawczo<sup>1273 ao</sup> te krainy<sup>3021 Ap</sup> że<sup>1</sup> białe<sup>1709</sup> *jakościowo* są istotnie do gorącego żniwa<sup>A</sup>. <sup>2</sup>Już<sup>1234</sup> **4,36** wiadomy żący<sup>1284 N pt pr</sup> zapłatę najemnika<sup>1869</sup> bierze i zbiera do razem<sup>2687</sup> owoc do sfery *niewiadomego* życia biologicznego<sup>1223 A</sup> *niewiadomego* eonowego<sup>82 A</sup>, aby wiadomy siejący<sup>2597 N pt pr</sup> w tym samym *czynnie*<sup>2020</sup> wychodziłby rozkosznie z środka<sup>2973 pr sb</sup> i wiadomy żący<sup>N pt pr</sup>. **4,37** W bowiem tym właśnie ten<sup>3</sup> odwzorowany wniosek<sup>1726</sup> jest powstały ze starannej pełnej jawnej prawdy<sup>111</sup> że: Inny jest siejący i inny żący. **4,38** Ja odprawiłem<sup>ao</sup> was żąc<sup>pr</sup> które<sup>2061 As n</sup> nie wy odebraliście jako cięż trudu<sup>1610 pf ac</sup>; <sup>4</sup>inni odebrali cięż<sup>1610 pf ac</sup> i wy do sfery tego ciężu<sup>1611 As</sup> ich Gp weszlście<sup>846 pf</sup>.

**4,39** Z zaś miasta owego wieloliczni uwierzytnili<sup>2277 ao</sup> do niego z Samaritan<sup>Gp</sup> przez ten odwzorowany wniosek<sup>1726</sup> tej kobiety świadczącej<sup>Gs pt pr ac</sup> że: Rzekł mi wszystkie *czyny*<sup>Ap n</sup> które<sup>2061 Ap n</sup> uczyniłam. **4,40** Jak więc przyszedli istotnie do niego Samaritanie, wzywali do wyrażenia się<sup>1141 ipf</sup> go *aby zechciał* pozostać<sup>1819 ao</sup> u-przynich<sup>Dp</sup>; i pozostał tam dwa dni. **4,41** I wielolicznym<sup>2329 Ds n,m</sup> liczniejsi<sup>2288 Np m</sup> przekonująco uwierzytnili<sup>2277 ao</sup> przez ten odwzorowany wniosek<sup>A</sup> jego; **4,42** tej również kobiecie powiadali że: Już nie przez to twoje własne gadanie<sup>1679</sup> uwierzytniamy, sami bowiem usłyszeliśmy<sup>pf</sup> i wiemy<sup>pf</sup> że ten właśnie *jakościowo* jest jawnie pełnie prawdziwie<sup>113</sup> ten wiadomy ocaliciel<sup>2745</sup> tego<sup>5</sup> naturalnego ustroju światowego<sup>1621</sup>.

**4,43** Potem-za zaś te dwa dni wyjechał<sup>1016 ao</sup> *bazując* w tamtym stamtąd<sup>867</sup> do Galilai; **4,44** sam bowiem Jezus zaświadczył<sup>ao</sup>, że prorok w swojej własnej<sup>6</sup> ojczyźnie *właściwe* oszacowanie<sup>A 2801</sup> nie ma. **4,45** Gdy więc przyjechał<sup>1139 3s</sup> do Galilai, przyjęli<sup>658</sup> <sup>ao</sup> go Galilajczycy, wszystkie<sup>2193 Ap n</sup> widziawszy<sup>2041 Np pt pf</sup> te które<sup>2064 Ap n</sup> uczynił w Hierosolymach<sup>Dp n</sup> w tym święcie, i oni bowiem przyszedli<sup>1139 3p</sup> do tego święta<sup>A</sup>.

1Gr. *leukos* ‘biały’, w symbolice astronomicznej zwł. kolor słońca i księżyca. Gorące (słoneczne) zżęcie białych (rosnących razem z białym ‘księżycem’ *menem* t.j. synem człowieka, który jest też „siejący” Jo 4,36 Mt 13,37?) pól (gwiazdozbiorów?) ma być dokonane chyba sierpem Wenus („do życia eonowego”). Razem z polami także syn człowieka może tu występować jako zero. Podobnie jak tuczny ‘byczek’ *moschos*, ‘zarznięty na ofiarę’ *thyo* przez ojca i pożarty przez powracającego Dawidowego chrystusa w Lc 15,23 + {51} s.253n.

2Przysłówek ‘już’ *ede* może należeć do wiersza poprzedniego, jak w wydaniu tekstu greckiego NTG<sup>27</sup>. Owo „już” jest jednym z określeń chrześcijańskiego skrócenia naturalnego biegu czasu, przyspieszeniem na podstawie pozorów. Bywa wyrażane też innymi słowami w Mt 5,17n 6,11 8,29 16,29 21,16 Mc 1,15 i często w Apokalipsie.

3Gr. *logos* ma wiele znaczeń (p. przyp. do Jo 1,1); tu podano znaczenie podstawowe. Przytoczone przysłowie nie jest znane z gruntu polskiego. Jego wyjaśnienie w 4,38 moralnie wątpliwe.

4Owi “inni” to zdaniem Orygenesa aniołowie {167}s.327.

5Można wątpić, czy samarytański “zbawca świata” jest tym samym, co “zbawca Izraela” wobec wyraźnego sprzeciwu Jezusa w Mt 10,5-6.23 i 15,24, też Mc 15,32 Lc 1,54 2,34 24,21. “Zbawca świata” występuje tylko tu i w 1Jo 4,14, jest on tam synem boga ojca; jest też bóg żyjący zbawcą wszystkich ludzi 1Tm 4,10, narodów Ac 13,47. Zbawcą ‘ciała’ *soma* jest głowa, chrystus E 5,23. Zbawca jako bóg występuje 7x. Natomiast zbawca Izraelowi jest w Ac 5,31 Lc 1,71 i jest nim Jezus; zbawca jako Jezus chrystus jest 10x. Por. {102}s.185.

6T.j. w Judai 4,9.

**4,46** Przyjechał<sup>1139 3s</sup> więc na powrót do Kany Galilai, tam gdzie uczynił wodę<sup>A</sup> jako wino<sup>A</sup>. I był ktoś należący do króla<sup>487</sup>, którego syn słabował<sup>397 ipf</sup> w Kafarnaum. **4,47** Ten właśnie usłyszawszy<sup>ao</sup> że Jezus przybywa<sup>1237 pr</sup> z Judai do Galilai, odszedł istotnie do niego i wzywał do uwyrażnienia się<sup>1141 ipf</sup> aby zstąpił<sup>1455 ao sb</sup> i uleczył<sup>1328 ao sb</sup>by jego syna, *przedtem* miał planowo<sup>1811 ipf</sup> bowiem *teraz* odumierać<sup>303 pr</sup>. **4,48** Rzekł więc Jezus istotnie do niego: Jeżeliby nie znaki boże<sup>2540</sup> i <sup>1</sup>cuda<sup>2781</sup> ujrzelibyście<sup>2041 ao sb</sup>, żadną metodą nie przekonująco uwierzytelnilibyście<sup>2277 ao sb</sup>. **4,49** Powiada istotnie do niego ten należący do króla: Utwierdzający panie, zstąp<sup>1455 ao</sup> zanim *skłonny* odumrzeć<sup>303 ao, Aci</sup> *okoliczności uczynią* to dziecko<sup>2118 A n</sup> moje. **4,50** Powiada mu Jezus: <sup>2</sup>Wyprawiaj się<sup>2336 pr</sup>, ten syn twój żyje *biologicznie*<sup>pr id.</sup> Uwierzytelnił<sup>2277 ao</sup> ten człowiek temu odwzorowanemu w *słowach* wnioskowi który<sup>As m</sup> rzekł mu Jezus, i wyprawiał się<sup>ipf.</sup> **4,51** Już zaś w *następstwie* jego<sup>G</sup> <sup>3</sup>zstępującego<sup>1455 G pt pr, Gab</sup>, niewolnicy jego podeszli do podspotkania<sup>2862 ao</sup> jemu powiadając że ten <sup>4</sup>chłopak<sup>2120 N m</sup> jego żyje. **4,52** Dowiedział się<sup>2462 ao md-dp</sup> więc o tę godzinę od strony ich<sup>Gp</sup>, w której <sup>5</sup>sprytniejsze i przebieglejsze<sup>1606 As n, adv</sup> <sup>6</sup>otrzymał<sup>1202 3s ao ac.</sup> Rzekli więc mu że: Wczoraj w godzinę<sup>A</sup> <sup>7</sup>siódmą<sup>A</sup> puścił od siebie<sup>439 3s ao ac</sup> go <sup>8</sup>ogień gorączki<sup>2466</sup>. **4,53** Rozeznał<sup>585 ao</sup> więc ojciec że ową<sup>D</sup> godziną<sup>Ds f</sup> w której rzekł mu Jezus: Syn twój żyje, i uwierzytelnił<sup>2277 ao</sup> on i domostwo<sup>1986</sup> jego całe. **4,54** Ten właśnie <sup>9</sup>na powrót<sup>2126</sup> wtóry<sup>657</sup> znak boży<sup>2540</sup> uczynił Jezus przyjechawszy<sup>1139 N pt ao</sup> z Judai do Galilai.

1 Jezus znał lud, że bez cudów mu nie uwierzy Jo 7,31 11,45, gdyż Żydzi domagali się cudów 1C 1,22. Rodzi to podejrzenie, że celem cudów Jezusa nie były względy humanitarne, lecz zdobycie wiary ludu. Jezus mógł 'nakładać się wnętrzościami, litować się' tylko z nakazu umysłu, narzędziowo, operacyjnie.

2 Gr. *poreuomai* 'wyprawiać się, wyruszać, oddalać się, odchodzić'; także o śmierci Lc 22,22. Tu może: z tych ziemskich okoliczności w górę, bo następnie 'zstępował z góry na dół' *kata-baino* 4,51. Przekłady goło: „Idź”.

3 'Zstępuje' *kata-baino* nie Jezus, lecz ojciec dziecka. Przekłady parafrazują: „kiedy, gdy był jeszcze w drodze”.

4 Potomek nazwany jest w pierw *synem*, później *dzieckiem*, w końcu *chłopakiem*. Jest do zbadania, czy taka odmienność określić ma, poza elegancją stylu, jakieś głębsze uzasadnienie.

5 Gr. przysłówek *kompso-teron* w N.t. tu 1x. Stopień wyższy od *kompso-* 'sprytnie, zręcznie, zwł. w znaczeniu ironicznym: przebiegle, dowcipnie' (które znaczenia w tłumaczeniach N.t. nie występują, gdyż kościół nadał *kompso-teron* kwalifikację pozytywną). Zatem przymiot *kompso-teros* miałby sam Jezus lub czymś takim by dysponował. Analogicznie Jezus jako *ischyro-teros* jest dzięki duchowi św. ponad Joannesa Lc 3,16 i szatana 11,22, który jest *ischyros* (*ischyro*) w Ap 12,8, będąc w tej samej kategorii przymiotowej, w tej samej konkurencji. Abramowiczówna w {6} i tu akceptuje kościelną tradycję tłumaczeń przez parafrazę: "poczuć się lepiej", na którą nie ma przykładu w literaturze.

6 Gr. *echo* 'mieć, trzymać'. Przekłady nie tłumaczą, parafrazując: „poczuł się lepiej”.

7 Siódemka (*hepta, hebdomos*) jest liczbą przejawów odslonecznych, m.in. światła planet, "darów ducha świętego". Jest też liczbą cudotwórczego Jezusa chrystusa Mt 15,36 Jo 2,8 4,18.52 5,9.

8 Gr. *pyretos* ma w rdzeniu *pyr* 'ogień’.

9 Gr. *palin*. Przekłady nie tłumaczą.

**5,1** Potem-za te właśnie <sup>Ap n</sup> było święto Judajczyków, i wstąpił w górę <sup>156 ao</sup> Jezus do Hierosolym <sup>Ap n</sup>. **5,2** Jest zaś w Hierosolymach <sup>Dp n</sup> zgodnie zależnie na <sup>1063</sup> Owczej *bramie* <sup>2374 Ds f</sup> nurkownia <sup>1604 f</sup> nadto powiadana <sup>1085 N pt pr ps</sup> po hebrajsku <sup>1</sup>Bethsaida, <sup>2</sup>pięć kolumnady <sup>2630 Ap f</sup> mająca. **5,3** W tych właśnie <sup>f</sup> z góry leżało <sup>1470 3s ipf</sup> mnóstwo słabujących <sup>397 Gp pt pr</sup>, ślepych, chromych, suchych. **5,4 5,5** Był zaś jakiś człowiek tam trzydzieści (i) osiem lata <sup>Ap</sup> mający w słabości swojej. **5,6** Tego właśnie ujrzawszy Jezus z góry na dole leżącego <sup>1470 As m pt pr</sup> i rozeznawszy <sup>585 N pt ao</sup> że wieloliczny <sup>As m</sup> już naturalny okres czasu ma, powiada mu: Chcesz zdrowy stać się <sup>584 ao md-dp</sup>? **5,7** Odróżnił się jemu ten słabujący <sup>397 N pt pr</sup>: Utwierdzający panie, *żadnego* człowieka nie mam aby, gdyby została zamącona <sup>2756 ao sb ps</sup> woda, rzuciłby <sup>463 ao sb</sup> mnie do tej nurkowni <sup>A</sup>; w którym <sup>Ds m</sup> *czasie* zaś przychodzę ja, inny naprzód <sup>2369</sup> mnie <sup>G</sup> zstępuje na dół <sup>1455</sup>. **5,8** Powiada mu Jezus: Wzbudź w górę <sup>810 pr</sup>, unieś <sup>70 ao</sup> tę <sup>4</sup>pryczę <sup>1625</sup> twoją i depcz wkoło <sup>2242 pr</sup>. **5,9** I prosto z tego - natychmiast <sup>1170</sup> stał się <sup>584 ao</sup> zdrowy ten człowiek i unióś <sup>70 ao</sup> <sup>5</sup>pryczę <sup>1625</sup> swoją i deptał wkoło <sup>ipf</sup>.

Był zaś sabat w owym dniu. **5,10** Powiadali więc Judajczycy temu wypielegnowanemu <sup>1283 D pt pf ps</sup>: Sabat *jakościowo* jest, i nie wolno tobie unieść <sup>70 ao</sup> tę pryczę twoją. **5,11** Ten zaś odróżnił się *dla odpowiedzi* im: Ten który uczynił <sup>N pt ao</sup> mnie zdrowego <sup>A</sup>, ów mi rzekł: Unieś tę pryczę twoją i depcz wkoło. **5,12** Wezwali do uwyrażnienia się <sup>1141 ao</sup> go: Kto jest ten człowiek, ten który rzekł <sup>N pt ao</sup> tobie: Unieś i depcz wkoło? **5,13** Ten zaś uleczony <sup>1328 N pt ao ps</sup> nie wiedział przedtem <sup>1983 ppf</sup> kto jest, bowiem Jezus *skinąwszy się* uchylił się z <sup>884 3s ao ac</sup> *dręczącego* tłumu <sup>2105 G</sup> będącego <sup>834 G pt pr</sup> w tym właściwym miejscu <sup>2809</sup>. **5,14** Potem-za te właśnie *dokonania* <sup>Ap n</sup> znajduje <sup>1185 pr</sup> go Jezus w świątyni i rzekł mu: Ujrzyj-oto zdrowy <sup>2851</sup> *trwale* stałeś się <sup>584 pf</sup>, już dłużej nie chybiał celu <sup>132 pr ac</sup> <sup>6</sup>aby nie gorsze <sup>2992 Ns n</sup> tobie coś stałoby się <sup>ao sb md-dp</sup>. **5,15** Odszedł ten człowiek i powracając *jako do źródła* przyniósł nowinę <sup>162 ao</sup> Judajczykom że Jezus jest ten który uczynił <sup>N pt ao</sup> go zdrowego <sup>A</sup>.

**5,16** I przez to właśnie <sup>7</sup>ścigali prawnie <sup>764 ipf</sup> Judajczycy Jezusa, że te właśnie <sup>Ap n</sup> czynił <sup>2314 ipf</sup> w sabacie. **5,17** Ten zaś odróżnił się <sup>311 ao md-dp</sup> im: Wiadomy *mi*

1 W tekstach źródłowych występuje wiele odmian tej nazwy: *Bethzatha, Bethesda, Belzetha*. Hebrajskojęzyczne Nowe testamenty mają tu *BIT-ChSDA* 'dom - dobrodziejstwa, łaski, życzliwości, też: obłudy, hańby, ohydy'. Słowu *ChSD* w LXX często odpowiada *eleos* 'litość, współczucie', które należało do głównych zasad nauki Jezusa.

2 Znów piątka skojarzona z upadkiem (na zdrowiu), a siódemka (sabat, siódma godzina 4,52, siedem chlebów Mt 15,36) z działalnością Jezusa chrystusa. Poprzedzającą szóstką byłby tu „chory” człowiek i „mąż” światowej Samarytanki z 4,18. Wedł. Orygenes {167} sadzawka ta miała oprócz czterech kruzganków ustawionych na okręgu, jeszcze jeden pośrodku s.216 (4+1). Możliwa też analogia brudnej nieżywej sadzawki do kobiety babilońskiej (t.j. jerozolimskiej) z Ap 17. Całość zdaje się wskazywać na schemat cudów poprzez upadek i nieczystość.

3 Końcowej części w.3 oraz całego w.4 nie mają czołowe manuskrypty.

4 Gr. *krabattos*. Może symbolika tego sprzętu oparta była o dwa drewniane kije.

5 W Lc 5,25 „uniósłszy to na które leżał”.

6 Znów nie ze względów etycznych, humanistycznych, ale dla własnego dobra.

7 Gr. *dioko*. Przekłady: „prześladowali”

ojciec mój aż do<sup>1203</sup> tej chwili<sup>378</sup> działa<sup>1125</sup> pr i ja działam pr. **5,18** Przez to właśnie więc bardziej szukali *sposobu*<sup>1214</sup> ipf go Judajczycy odłączyć przez zabicie<sup>315</sup> ao, że nie wyłącznie jedynie<sup>1887</sup> rozwiązywał<sup>1743</sup> ipf sabat ale i <sup>1</sup>*jakiegoś niewiadomego* ojca<sup>A</sup> swojego własnego<sup>1334</sup> A powiadał<sup>1697</sup> jako wiadomego im<sup>A</sup> boga<sup>A</sup>, równoprawnego<sup>1369</sup> A siebie samego<sup>799</sup> A czyniąc<sup>2314</sup> N pt pr temu bogu<sup>D</sup>.

**5,19** <sup>2</sup>Odróżnił się<sup>ao md-dp</sup> więc Jezus i powiadał<sup>ipf</sup> im: Zaiste zaiste powiadam wam, nie może syn czynić<sup>pr</sup> od siebie samego<sup>799</sup> G nic, jeżeliby nie coś<sup>2802</sup> A poglądałby<sup>516</sup> pr sb ojca<sup>A</sup> *aktualnie* czyniącego<sup>A pt pr</sup>; które<sup>Ap n</sup> bowiem ewentualnie ów ewentualnie czyni<sup>pr sb ac</sup>, te właśnie<sup>Ap n</sup> i syn w taki sam sposób<sup>2018</sup> czyni.

**5,20** Bowiem ojciec lubi<sup>2930</sup> syna i wszystkie *sprawy*<sup>Ap n</sup> okazuje mu które on sam<sup>430</sup> czyni, i większe<sup>Ap n</sup> od tych właśnie<sup>Gp n</sup> okaże<sup>ft</sup> mu dzieła<sup>1128</sup>, aby wy podziwialibyscie<sup>1270</sup> pr sb ac. **5,21** Tak jak to właśnie<sup>3055</sup> bowiem ojciec wzbudza w górę<sup>810</sup> umarłych<sup>1918</sup> i czyni żywymi biologicznie<sup>1227</sup> pr ac, w ten właśnie sposób<sup>2095</sup> i syn<sup>3</sup> których<sup>2061</sup> Ap m chce<sup>1276</sup> czyni żywymi biologicznie. **5,22** Ani bowiem ojciec nie rozstrzyga<sup>1642</sup> nikogo, ale rozstrzygnięcie<sup>1643</sup> wszystko *trwale* dał<sup>pf</sup> synowi, **5,23** aby wszyscy<sup>4</sup> *teraz* szacowaliby<sup>2800</sup> pr sb syna z góry tak jak szacują ojca. Ten nie szacujący syna, nie szacuje ojca który posłał<sup>2212</sup> A pt ao go. **5,24** Zaiste zaiste powiadam wam że ten<sup>N</sup>, ten<sup>A</sup> odwzorowany wniosek<sup>1726</sup> A mój słuchający<sup>pt pr</sup> i uwierzytelniający temu który posłał<sup>D pt ao</sup> mnie<sup>A</sup>, ma<sup>1202</sup> pr <sup>5</sup>*niewiadome* życie biologiczne *niewiadome* eonowe, i do sfery rozstrzygnięcia<sup>A</sup> nie przychodzi, ale *od przeszłości* przestępuje<sup>1832</sup> pf ze śmierci do tego życia biologicznego. **5,25** Zaiste zaiste powiadam wam że przychodzi *niewiadoma* godzina naturalnego okresu czasu i teraz jest, gdy określani umarli<sup>1918</sup> usłyszą głosu<sup>G</sup> określonego syna<sup>G</sup> określonego boga<sup>G</sup>, i ci usłyszawszy<sup>93</sup> N pt ao będą żyli biologicznie<sup>1221</sup> ft ac. **5,26** Tak jak to właśnie<sup>3055</sup> bowiem określony ojciec ma życie biologiczne w sobie samym, w ten właśnie sposób i synowi dał<sup>ao</sup> życie biologiczne *możność* mieć<sup>pr</sup> w sobie samym. **5,27** I *nieokreśloną* samowolną władzę *do wybycia na zewnątrz*<sup>1028</sup> dał mu *nieokreślone*<sup>6</sup> rozstrzygnięcie<sup>1643</sup> A czynić, że <sup>7</sup>*nieokreślony* syn *nieokreślonego* człowieka *jakościowo* jest. **5,28** Nie podziwiającie

1 W Ew. Jana Żydzi nie znają ojca Jezusa Jo 8,19 14,8.

2 Tu samo *odróżnił się*, gdyż bez pytania; por. J 9,25.

3 *Których* jest rodzaju męskiego, więc nie odnosi się do zwierząt. W 5,5-9 syn wzbudza człowieka jako człowieka.

4 *Teraz* - t.j. za życia Jezusa w ciele.

5 W jakim organizmie miałyby być to nowe niewiadome życie biologiczne? Czy ono uwzględnia człowieka?

6 Rozstrzygający - rozumie się: człowieków - jako ich syn, syn człowieka. Syn rozstrzyga ojca też w Mt 12,27.

7 Jest to jedyne miejsce w ewangeliach, gdzie syn człowieka występuje bez rodzajnika, t.j. zaimka określonego *ho*, *tou* i w innych przypadkach (w całym N.t. bezrodzajnikowy s. czl. jeszcze w Hb 2,6 Ap 1,13 14,14). Może występuje tu jako określenie rodzajowe czy klasowe. Syn człowieka p. przyp do Mt 12,8.

1270 to właśnie <sup>As n</sup>, że przychodzi godzina w której wszyscy ci w pamiątkowych grobowcach <sup>1873</sup> usłyszą wiadomego głosu <sup>G</sup> jego. **5,29** I wydostaną się <sup>890 ft</sup> ci wiadome dobre <sup>11 Ap n</sup> uczyniwszy <sup>2314 Np pt ao</sup> do funkcji stawienia na górę <sup>204 As</sup> *od* biologicznego życia <sup>G</sup>, ci zaś wiadome podłe <sup>2920 Ap n</sup> dokonawszy praktyki <sup>2361 Np pt</sup> *od* funkcji stawienia na górę <sup>204 As</sup> *od* rozstrzygnięcia <sup>1643 G</sup>.

**5,30** Nie mogę ja czynić ode mnie samego <sup>937</sup> <sup>1</sup>nic; z góry tak jak <sup>1416</sup> słyszę, rozstrzygam <sup>1642</sup>, i to rozstrzygnięcie <sup>N f</sup>, to moje własne <sup>945 f</sup>, przestrzegające reguł cywilizacji <sup>744</sup> *jakościowo* jest, że nie szukam wolę <sup>1214 A n</sup> moją własną <sup>945 A n</sup>, ale wolę tego który posłał <sup>2212 G pt ao</sup> mnie.

**5,31** Jeżeli ewentualnie ja ewentualnie świadczę <sup>1776 pr sb</sup> około mnie samego <sup>937 G</sup>, to świadectwo <sup>1777 f</sup> *należące do* mnie <sup>818 G</sup> nie jest doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy <sup>110</sup>; **5,32** inny jest ten świadczący <sup>pt pr</sup> około <sup>2</sup>mojego własnego <sup>945 Gs n</sup>, i *od przeszłości* wiem <sup>pf</sup> że doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy <sup>110</sup> *jakościowo* jest to świadectwo <sup>1777</sup> które <sup>A</sup> świadczy około mnie. **5,33** Wy odprawiliście <sup>334 pf</sup> istotnie do Joannesa, i dał świadectwo <sup>1776 pf</sup> tej wiadomej prawdzie <sup>D</sup>. **5,34** Ja zaś nie z obok od strony <sup>2139</sup> *jakiegoś nieokreślonego* <sup>3</sup>człowieka <sup>G</sup> to świadectwo <sup>1777</sup> biorę, ale te właśnie powiadam aby wy zostalibyście ocaleni <sup>2742 ao sb ps</sup>. **5,35** Ów *jakościowo* był ten <sup>4</sup>kaganek <sup>1742 N m</sup> ten płoniony <sup>1427 N pt pr</sup> i świecący <sup>2908 N pt pr</sup>, wy zaś zechcieliście <sup>1276 ao</sup> zostać uniesieni wesołością <sup>13 ao if ps</sup> istotnie do godziny *naturalnego okresu czasu* <sup>3049 A</sup> w tym świetle <sup>2970</sup> jego <sup>G m</sup>. **5,36** Ja zaś mam to świadectwo większe *od* Joannesa <sup>G</sup>; te bowiem dzieła <sup>1128</sup> które dał <sup>pf</sup> mi ten ojciec aby uczyniłbym dokonane <sup>2772 ao sb</sup> one <sup>430 Ap n</sup>, one <sup>430 Np n</sup> te dzieła które czynię <sup>2314</sup> *jako jedno* świadczy <sup>1776 pr</sup> około mnie <sup>G</sup> że ten ojciec

1 Jezus oznajmia, że jego samego (jako człowieka) jakby nie ma.

2 Gr. *emou* może pochodzić albo od *ego* <sup>818</sup> ‘ja’ jako pełna forma genetivu, albo od *emos* <sup>945</sup> ‘mój własny’. Jednak dla *ego* w genetivie autor używa skróconej formy *mou* (w. 31) zamiast pełnej *emou*. Zatem *emou* z w. 32 może znaczyć ‘mojego własnego’ i odnosić się do “rozstrzygnięcia” albo do “woli” (w. 30).

3 Można zrozumieć z w. 53-54, że to Joannes jest tym niewiadomym człowiekiem. Jest niepokojące, że Jezus nie bierze świadectwa prawdy nawet od “największego ze zrodzonych z kobiet” ziemskiego człowieka - Joannesa. Czynili to faryzeusze w.33 1,24 i inni Żydzi w.10, choć jego zanurzenie uznawali za pochodzące od ludzi, a nie od boga Mt 21,25. Coś przecież jest warte świadectwo tak wielkiej boskiej osoby; taka postać jak Elias - Joannes musi mieć niebagatelne posłannictwo i cel. Ale otóż przy ludziach nie jest możliwe zbawienie grzeszników Mt 19,26, czyli sprzeciwiających się człowieczym zasadom! Możliwe natomiast jest przy ufnych dzieciach, przy naiwnej wszystkim wierzącej miłości i przy ‘bezzadnym samotnym’ *monos* syjonowym bogu zwierzęcym, gdyż każdą dziłość przyjmie jako swoją. U Jezusa przeważa chęć zbawienia grzeszników ponad troskę o człowieczą szlachetność, ludzką etykę i ład wszechświata w.33. Jezus wielokrotnie pokazuje się wrogiem człowieka Mt 10,35-36 13,28, każe wystrzegać się Żydów jako ludzi w Mc 8,33 Mt 6,1 15,9 16,13.23 17,22 23,5.7.13, choć przedstawia ojca jako człowieka Mt 6,14-15 10,32-33 i siebie jako też człowieka Jo 8,40 10,33. O dziecięctwie jako niebiańskim człowieczeństwie Żydów pisze Paweł Ef 4,14 1C 14,20. Por. hasło “Dziecko początkiem człowieka” (lecz raczej: osoby ludzkiej; człowiek Adam został stworzony od razu cały).

4 ‘Kaganek’ gr. *lychnos* i to “świecący” w 2P 1,19 jest w ‘brudnym zaniedbanym ciemnym’ *auchmeros* właściwym miejscu (Księżyc świecący w zanieczyszczonym chmurami powietrzu?). W Ap 21,23 i 22,5 *lychnos* prawie na pewno odpowiada Księżycowi. Kaganikiem świecącym i palonym (ogniem) może być Księżyc; tu jest nim Joannes, odpady Elias - Saul. Także jako dający świadectwo, czyli świecący odbitym światłem słonecznym.

mnie odprawił<sup>334 pf.</sup> **5,37** I ten który posłał<sup>2212 N pt ao</sup> mnie, *nieokreślony* ojciec, ów<sup>1</sup> zaświadczył<sup>1776 pf</sup> około mnie. Zarówno nie głos jego kiedykolwiek usłyszeliście<sup>93 pf</sup> jak i nie<sup>2</sup> gatunkową formę<sup>829 A n</sup> jego ujrzeliście<sup>2041 pf.</sup> **5,38** i ten odwzorowany wniosek<sup>1726 A</sup> *należący do niego*<sup>G</sup> nie macie w was pozostający<sup>1819 A pt pr ac.</sup> że którego<sup>A</sup> odprawił<sup>ao</sup> ów, temu właśnie<sup>D</sup> wy nie uwierzytniacie<sup>2277.</sup> **5,39** Tropicie<sup>1124 id, it</sup> wiadome odwzorowane Pisma<sup>601</sup> że wy wyobrażacie sobie<sup>766 pr ac</sup> w nich *niewiadome* życie biologiczne<sup>1223</sup> eonowe mieć; i owe są te świadczące<sup>1776 Np f pt pr</sup> około mnie. **5,40** I nie chcecie przyjść istotnie do mnie aby *niewiadome*<sup>3</sup> życie biologiczne *teraz* mielibyście<sup>1202 pr sb ac.</sup>

**5,41** *Niewiadomą* sławę<sup>771 A</sup> z obok od strony<sup>2139</sup> *niewiadomych nieokreślonych*<sup>4</sup> *człowieków*<sup>Gp</sup> nie biorę<sup>1681,</sup> **5,42** ale rozeznałem<sup>585 pf</sup> was że wiadomą miłość<sup>16</sup> wiadomego boga<sup>G</sup> nie macie w sobie samych<sup>799.</sup> **5,43** Ja przyjechałem<sup>1139 pf</sup> w wiadomym imieniu wiadomego ojca mojego, i nie bierzecie<sup>1681</sup> mnie<sup>A</sup>; jeżeliby *niewiadomy* inny przyjechałby<sup>ao sb</sup> w wiadomym imieniu swoim własnym<sup>1334,</sup> owego weźmiecie<sup>1681 ft md-dp.</sup> **5,44** Jakże możecie wy przekonująco uwierzytnić<sup>2277 ao,</sup> *niewiadomą* sławę<sup>771 A</sup> od strony *niewiadomych* wzajemnych<sup>120 Gp</sup> biorący, i wiadomą sławę od strony wiadomego wyłącznie jedyne<sup>1888 G</sup> boga<sup>G</sup> nie szukacie<sup>1214 pr?</sup>

**5,45** Nie wyobrażajcie sobie<sup>766</sup> że ja będę rzucał oskarżenie w dół z<sup>1520 ft ac</sup> was<sup>Gp</sup> istotnie do<sup>2388</sup> wiadomego ojca<sup>A</sup>; jest ten<sup>5</sup> rzucający oskarżenie w dół z<sup>1520 pt pr ac</sup> was, Moyses, do którego wy<sup>6</sup> *trwale* złożyliście nadzieję<sup>935 pf.</sup> **5,46** Jeżeli bowiem uwierzytnialiście<sup>2277 ipf id</sup> Moysesowi, uwierzytnialiście<sup>ipf id</sup> by<sup>154</sup> mnie<sup>D</sup>; około bowiem mnie<sup>G</sup> ów odwzorował pismem<sup>602 ao.</sup> **5,47** Jeżeli zaś tym<sup>Dp n</sup> owego<sup>G</sup> odwzorowanym zapisom<sup>599 Dp n</sup> nie uwierzytniacie, jakże tym moim własnym<sup>945 Dp n</sup> spływającym wysłowieniom *czynów*<sup>2489 Dp n</sup> uwierzytnicie?

**6,1** Potem-za te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> odszedł<sup>283</sup> Jezus na przeciwległy kraniec<sup>2223</sup> morza<sup>G</sup> Galilai<sup>G</sup> Tiberiady<sup>G.</sup> **6,2** Wdrażał się<sup>92 ipf</sup> zaś jemu *dreńczący* tłum<sup>2105</sup> wieloliczny, że

---

1 "Zaświadczył" odnosi się tu do "ojca". To samo słowo w tej samej formie i w tej samej perykopie wcześniej odnosiło się do Joannesa (w. 33), i tamto zanegował Jezus. Było to może innego rodzaju świadectwo (od samego człowieka? - bez "łona ojca"?)

2 Gr. *eidos* 'kształt, wygląd, gatunek rodzaju, gatunkowa forma, klasa, fizyczna konstytucja' {6} {9}, w LXX *MRAH* 'widok, wygląd, postać, obraz' lub *TAR* - to samo. Tu, w związku z życiem biologicznym *dzoē*, raczej 'gatunek jako poddział rodzaju'. Tym nieznanym gatunkiem byłby więc jakiś inny niż obecny gatunek *homo sapiens*. Taką „gatunkową formę” jak gołębica” miał ojcowy duch św. Lc 3,22 – może o niej tu mowa. Raczej nie był to ów "człowiek z nieba, naniebiański" Jo 3,13.31 1C 15,47-49, "człowiek duchowy" 1C 2,15, "człowiek nowy" E 4,24 Cl 3,10, czy "człowiek wewnętrzny" Rm 7,22 2C 4,16 E 3,16 1P 3,4.

3 Ojciec Jezusa chr. to bóg człowieczy, ale niekiedy miłosny w.42. Wyraża się w ludzkim dwuzłożonym człowieczo-zwierzęcym organizmie roboczo-seksualnym.

4 Kolejny przykład eliminacji człowieka u Jezusa (+5,34 i in.).

5 Od gr. *katēgoreō*; tu dotyczy Mojżesza. W Ap 12,10 słowo to w tej samej formie *ho katēgōron* dotyczy ognistego smoka.

6 Gr. *elpidzo*, odpowiednik *pisteuo* z w. następnego.

dla znalezienia teorii oglądali 1289 3p ipf znaki boże 2540 które czynił ipf na słabujących 397 Gp pt pr. **6,3** <sup>1</sup>Wszedł wzwyż 221 ao zaś do wiadomej A góry A Jezus i tam odgórnie siedział jako na swoim 1410 ipf md-ps-dp wspólnie z uczniami Gp swymi. **6,4** Było zaś blisko Pascha, święto Judajczyków. **6,5** Uniósłszy na to 1039 N pt ao więc oczy Jezus i obejrzawszy badawczo 1273 N pt ao md-dp że wielolichny *dreńczący* tłum przychodzi istotnie do niego, powiada istotnie do Filipposa: Skąd kupilibyśmy 32 ao sb ac chleby Ap aby zjedliby 1143 ao sb ci właśnie? **6,6** To właśnie As n zaś powiadał <sup>2</sup>doświadczając 2209 N pt pr go; sam bowiem <sup>3</sup>od *przedtem* wiedział 1983 ppf co miał planowo 1811 ipf *teraz* czynić pr if. **6,7** Odróżnił się *dla* *odpowiedzi* mu Filippos: *Od* dwustu 685 Gp denarów Gp chleby Np nie wystarczają 366 3p pr ac im aby każdy <sup>4</sup>krótkie 534 As n *coś* wzięły 1681 ao sb. **6,8** Powiada mu jeden z uczniów jego Andreas brat Simona Petrosa: **6,9** Jest dzieciątko 2115 N n bezpośrednio tutaj <sup>5</sup>który *rodzaju męskiego* 2061 N m ma <sup>6</sup>pięć chleby Ap m jęczmienne 1639 Ap m i dwie potrawki *pieczone z ryb* 2106 Ap n; ale te właśnie *rzeczy* Np n co jest do tylich-to 2810 Ap m? **6,10** Rzekł Jezus: Uczynicie 2314 ao tych wiadomych *człowieków* Ap *skłonnymi* paść z dołu wstecz do źródła ku pożywieniu 198 ao if ac; była zaś *karmna* trawa Ns m wielolichna w tym właściwym miejscu *ujścia* 2809 D. Padli z dołu wstecz do źródła ku pożywieniu 198 ao więc ci mężowie 226 Np m *z dołu* w tę A liczbę 360 A tak jak 3051 pięć razy tysiące 2217 Np m. **6,11** Wziął więc te chleby Jezus i <sup>7</sup>łatwowiedziennie udzieliwszy się *w podziękowaniu* 1191 N pt ao ac na wskroś rozdał 675 ao tym leżącym z dołu wstecz do źródła do posiłku 179 D pt pr md-ps-dp, podobnie i z tych potrawek, to które 2064 As n chcieli 1276 ipf. **6,12** Jak zaś <sup>8</sup>do wewnątrz zostali napełnieni 947 3p ao ps, powiada uczniom swoim: Zbierzcie do razem 2687 ao te wiadome stanowiące wokół nadmiar 2247 Ap n pt ao ac *ułamki* 1566 Ap n, aby nie *coś* odłączyłoby się przez zatracenie 320 3s ao sb md. **6,13** Zebrali do razem ao więc i naładowali 563 ao dwanaście kosze 1624 Ap m *ułamków* Gp n z tych pięciu chlebów Gp m tych jęczmiennych Gp m, które Np n stanowiły wokół nadmiar 2247 3p ao ac tym *przedtem* trawiącym 509 Dp m pt pf ac. **6,14** Więc *człowieki* ujrzawszy który As n uczynił <sup>9</sup>znak boży As n, powiadali że: Ten właśnie *jakościowo* jest jawnie prawdziwie 113 ten wiadomy prorok, ten *obecnie* przyjeżdżający 1139 Ns pt pr do tego naturalnego ustroju świa-

1 W obu słowach, tutaj *an-erchomai* i w 6,1 *ap-erchomai*, jest ten sam rdzeń *erchomai*, który znaczy 'przybyć' różnymi sposobami: przyjsć, przyjechać, przyplynać, przylecieć.

2 Gr. *peiradzo* ma podstawowe znaczenie 'doświadczać, próbować' – przez zmierzanie do, sondowanie, usiłowanie, nakłanianie, prowokowanie, pożądanie, uwodzenie. (*Dokimadzo* 'próbować, sprawdzać'). Słownik Abramowiczówny {6} honoruje znaczenie „religijne: kusić, wieść na pokuszenie).

3 Postępowanie takie nosi znamiona obłudy i błazenady. I skąd u ewangelisty taka znajomość myśli Jezusa?

4 Gr. *brachys* znaczy 'krótki'; 'mały, drobny' to gr. *mikros*. Może współgrać z małym "dzieciątkiem", z małą indywidualną "piątką" i z małymi "potrawkami".

5 Rodzaj funkcjonalny niezgodny z rodzajem gramatycznym, często w Apokalipsie 4,7.8 5,6 9,5 13,8.14 17,3.11.

6 Znów pojawia się upadła piątka + dwójka = siódemka. Piątka powtarza się w pięciu tysiącach 'padłych w górę' mężczyzn (aspekt seksualny męski?). Ryba symbolizowała męskie i żeńskie narządy płciowe {50}s.364-365, a także chrystusa {51}s.299 {84} (sam seks?). Jęczmień - chleb nędznych {53}s.119 i zmartwychwstania {95}.

7 Gr. *eu-charist-eo* 'być łatwo-wdzięcznym'. Przekłady sucho: „odmówiwszy dziękczynienie”, „podziękowawszy”.

8 Gr. *em-pi(m)plemi*, złożone z *en* 'w, wewnątrz' i *pimplemi* 'napełnić, dopełnić'. Razem: 'wy-pełnić, nasycić'.

9 Rozmnożenie chleba przywołuje cud manny u Mojżesza {314}.



towego<sup>1621 A</sup>. **6,15** Jezus więc rozeznawszy<sup>585 ao</sup> że mają plan<sup>1811 pr</sup> przychodzić<sup>1139 pr</sup> i zagrabiać<sup>374 pr</sup> go aby uczyniliby<sup>2314 ao sb</sup> *jako* króla<sup>A</sup>, cofnął się wzwyż do źródła do otwartego miejsca<sup>215 ao</sup> na powrót do wiadomej góry<sup>A</sup> sam wyłącznie jedyny<sup>1888</sup>.

**6,16** Jak zaś późna *póra*<sup>2108 f</sup> stała się<sup>584 ao md-dp</sup>, zstąpili na dół<sup>1455 ao</sup> uczniowie jego aktywnie na morze<sup>A</sup> **6,17** i wstąpiwszy<sup>N pt ao</sup> do *jakiegoś* statku<sup>2305 A</sup> przyjeżdżali<sup>1139 ipf</sup> na przeciwległy kraniec<sup>2223</sup> morza do Kafarnaum. I zaciemnienie<sup>2576</sup> już *przedtem* stało się<sup>584 ppf</sup> i jeszcze nie *przedtem* przyszedł<sup>1139 ppf</sup> istotnie do nich Jezus. **6,18** Również morze<sup>f</sup> z powodu wiatru<sup>G m</sup> wielkiego<sup>1793 G</sup> dmącego<sup>2311 G pt pr, Gab</sup> <sup>1</sup>było na wskroś rozbudzane w górę<sup>735 ipf ps</sup>. **6,19** Przepędziwszy<sup>910 Np pt pf ac</sup> więc tak jak *stawione* stadiony<sup>2611 Ap</sup> <sup>2</sup>dwadzieścia pięć albo trzydzieści, szukając teorii oglądają<sup>1289 3p pr ac</sup> wiadomego Jezusa<sup>A</sup> deptającego wkoło<sup>2242 A pt pr ac</sup> <sup>3</sup>na wierzchu morza<sup>G</sup> i blisko statku<sup>G</sup> stającego się<sup>584 A pt pr</sup>; i przestraszyli się<sup>2938 ao ps-dp</sup>. **6,20** Ten zaś powiada im: <sup>4</sup>Ja *jakościowo realnie* jestem<sup>834 pr id ac</sup>, nie strachajcie się<sup>2938 pr it</sup>. **6,21** Chcieli<sup>1276 ipf</sup> więc wziąć<sup>1861 ao</sup> go do statku<sup>A</sup>, i prosto z tego - natychmiast<sup>1170</sup> stał się<sup>584 ao</sup> ten statek na tej<sup>5</sup> ziemi<sup>G</sup> do której<sup>2061 A</sup> prowadzili się pod *tym* zwierzchnictwem<sup>2860 ipf</sup>.

**6,22** Tym *dniem* nazajutrz ten tłum, ten *od przeszłości* stojący<sup>1372 N pt pf ac</sup> na przeciwległym krańcu<sup>2223</sup> morza<sup>G</sup>, ujrzał<sup>ao</sup> że *jakiś* stateczek<sup>2304</sup> inny nie był tam jeżeli nie jeden, i że nie wszedł razem z<sup>2702 ao</sup> uczniami<sup>D</sup> swymi Jezus do tego statku<sup>2305 A</sup>, ale wyłącznie jedyni<sup>1888</sup> uczniowie jego odjechali<sup>283 ao</sup>, **6,23** ale przyjechał<sup>1139 3s ao</sup> *jako jeden* *jakiś* statki<sup>2305 Np</sup> z Tyberiady blisko tego właściwego miejsca<sup>2809</sup> gdzie zjedli<sup>ao</sup> ten <sup>6</sup>chleb *pochodzący od* ławowdzięcznie udzieliwzego się w *podziękowaniu*<sup>1191 Gs pt ao ac, Gab</sup> utwierdzającego pana<sup>1666</sup>. **6,24** Gdy więc ujrzał tłum że Jezus nie jest tam ani uczniowie jego, wstąpili<sup>983 ao</sup> sami do tych <sup>7</sup>stateczków<sup>2304 A</sup> i przyjechali<sup>1139 ao</sup> do Kafarnaum szukając Jezusa. **6,25** I znalazłszy go na przeciwległym krańcu<sup>2223</sup> morza, rzekli mu: Rabinie, kiedy bezpośrednio tutaj<sup>3045</sup> <sup>8</sup>stałeś się<sup>584 pf ac</sup>?

1 Gr. *di-egeiro* w Mc 4,39 Lc 8,24 o przebudzeniu Jezusa (ze snu w czasie morskiej burzy).

2 30-25=5, skojarzone z Jezusem wznoszącym się w górę i stającym się blisko statku. Statek symbolizował arkę (drewno arki?), łono matki, kościół, też księżyc, Łzydę {95} {96} {84}.

3 Bardziej w sensie władania morzem, co też w Jo 21,1.6. Jednoczesne „deptanie wkoło” i „stawanie się blisko statku” może obrazować ruch spiralny.

4 Uczniowie zapewne myśleli, że to jest ktoś inny, którego powinni się bać (jak diabła?), więc może Jan chrzciciel, który tu by stał się w „piątce” (30-25 stadionów). Ale w przeciwieństwie do istnienia w wietrze, t.j. w powietrzu, zjawy (w paralelnym Mt 14,26), Jezus, razem ze statkiem, staje się na ziemi w.21. ‘Jakościowe realne bycie’ Jezusa w ciele i na ziemi może pochodzić od zwierzęcego ducha świętego.

5 Jezus ściąga duży „statek” na ziemię i wtedy dopiero w niego wchodzi. Nie do małego „stateczka”.

6 Byłby to więc chleb eucharystii.

7 W źródłach wiele wersji z *plouion* lub *plouiarion*; por. przyp do Mt 8,20.

8 Gr. *gi(g)nomai* ‘stawać się’ nie oznacza zwykłego „przybycia” (*heko, erchomai*), jak mają tłumaczenia, lecz sugeruje u ludu świadomość cudownego przemieszczenia się Jezusa, jakby nagłego narodzenia się (wspólny źródłosłów). Co to za ‘jakby statek, stateczek’ *plouiarion* dzięki któremu Jezus nagle „stał się”?

**6,26** Odróżnił się *dla odpowiedzi* <sup>311 ao ps-dp</sup> im Jezus i rzekł: <sup>1</sup>Zaiste <sup>139</sup> zaiste <sup>139</sup> powiadam wam, szukacie mnie nie że ujrzeście <sup>2041 ao</sup> znaki boże, ale że zjedźcie <sup>ao</sup> z tych chlebów <sup>Gp</sup> i zostaliście nakarmieni <sup>3005 ao ps</sup>. **6,27** Działajcie <sup>1125 pr it</sup> nie to <sup>2</sup>trawienie <sup>542 A f</sup>, to odłączające się przez zatracenie <sup>320 A pt pr md-ps</sup>, ale to trawienie to <sup>3</sup>pozostające <sup>1819 A pt pr ac</sup> do *niewiadomego* życia biologicznego <sup>1223 A f</sup> *niewiadomego* eonowego <sup>82 A</sup>, które <sup>A f</sup> wiadomy syn wiadomego człowieka wam da; tego właśnie <sup>As m</sup> bowiem wiadomy ojciec zapieczętował <sup>2737 ao</sup>, wiadomy bóg.

**6,28** Rzekli więc istotnie do niego: Co *żeby obecnie* czynilibyśmy <sup>2314 pr sb</sup> aby działali byśmy <sup>1125 pr sb md-ps-dp</sup> wiadome dzieła <sup>Ap</sup> wiadomego boga? **6,29** Odróżnił się *dla odpowiedzi* Jezus i rzekł im: To właśnie <sup>Ns n</sup> jest wiadome dzieło wiadomego boga, aby *obecnie* uwierzytelniałbyście <sup>2277 pr sb ac</sup> do *tego* którego <sup>A m</sup> odprawił <sup>334 ao</sup> ów. **6,30** Rzekli więc jemu: Co więc czynisz ty *jako* znak boży <sup>A</sup> aby ujrzelibyśmy <sup>2041 ao sb</sup> i uwierzytelnilibyśmy <sup>ao sb</sup> tobie? Co działasz <sup>1125 pr</sup>? **6,31** Ojcowie nasi manę zjedli <sup>ao</sup> w tej spustoszonej opuszczonej krainie <sup>1131</sup>, z góry tak jak <sup>1416</sup> jest *trwale* pismem odwzorowane <sup>602 Ns n pt pf ps</sup>: *Niewiadomy* chleb z wiadomego nieba dał <sup>734 ao</sup> im zjeść <sup>1143 ao</sup>. **6,32** Rzekł więc im Jezus: Zaiste zaiste powiadam wam: nie Moyses *przedtem trwale* dał <sup>734 pf</sup> wam ten chleb z tego nieba, ale wiadomy ojciec mój *obecnie* daje <sup>734 pr</sup> wam ten chleb z tego nieba, ten powstały ze starannej pełnej jawnej prawdy <sup>111 A</sup>. **6,33** Ten bowiem chleb wiadomego boga jest, ten *obecnie* zstępujący <sup>1455 N pt pr</sup> z tego nieba i *niewiadome* życie biologiczne <sup>1223</sup> dający temu naturalnemu ustrojowi światowemu <sup>1621</sup>.

**6,34** Rzekli więc istotnie do niego: Utwierdzający panie, zawsze daj <sup>734 ao</sup> nam chleb ten właśnie. **6,35** Rzekł im Jezus: Ja *jakościowo* jestem ten chleb tego życia biologicznego. Ten przychodzący istotnie do mnie <sup>4</sup>żadną metodą nie załaknąłby <sup>2208 ao sb</sup>, i ten uwierzytelniający do mnie żadną metodą nie będzie pragnął <sup>762 ft</sup> kiedykolwiek <sup>2470</sup>. **6,36** Ale rzekłem wam że i *od przeszłości* widziecie <sup>2041 pf</sup> i nie *obecnie* uwierzytelnicie <sup>pr</sup>. **6,37** Wszystko <sup>Ns n</sup> które daje mi ojciec, istotnie do mnie przybędzie i będzie obecne <sup>1237 ft</sup>, i tego wiadomego <sup>5</sup>przychodzącego <sup>1139 As m pt pr</sup> istotnie do mnie żadną metodą nie wyrzuciłbym <sup>856 ao sb</sup> na zewnątrz <sup>1031</sup>, **6,38** że *trwale* zstąpiłem <sup>1455 pf</sup> od wiadomego nieba nie aby *obecnie* czyniłbym <sup>2314 pr sb</sup> wolę <sup>1275</sup> moją własną <sup>945</sup>, ale wolę tego który posłał <sup>2212 G pt ao</sup> mnie. **6,39** Ta właśnie <sup>N n</sup> zaś jest wola tego który posłał mnie,

1 W oryginale dwukrotne *amen*. Por. 2C 1,20. P. przyp. do Jo 1,51 Lc 20,16.

2 Gr. *broxis* ‘trawienie, spożywanie, rdzewienie, rozkład, zepsucie’. W ewangeliach nie potrzeba stosować znaczenia przedmiotowego ‘pokarm’, wobec zwykłego czynnościowego znaczenia końcowego formantu *-sis* (podobnie jak *po-sis* w Jo 6,55). Wtedy jednak zdanie 6,27 nabiera sensu tajemnej doktryny o niewykonywaniu niczego do końca (jak u nieuczciwego zarządcy Lc 16,1-9), lecz sprowadzaniu powinności do mniejszej skali, ‘pieczętowaniu’ zewnętrznym obcym porządkiem – jak i syn człowieka został zapieczętowany duchem św. Jest to postępowanie typu łacińskiego *finite* ‘umiarkowanie, miernie, z ograniczeniem’, mające na uwadze *finis-telos*.

3 Gr. *meno* ‘pozostawać’. Przekłady: ‘który trwa’

4 *Żadną metodą nie* – dla oddania dwóch następujących po sobie przeczeń: *ou me*.

5 Przekłady nie rozróżniają pierwszego ‘przybycia’ *heko* od drugiego innego ‘przyjścia’ *erchomai*.

aby wszystko<sup>2193 As n</sup> które *trwale* dał<sup>pf</sup> mi, nie odłączyłbym przez zatracenie<sup>320 ao sb</sup> Z onego<sup>Gs n</sup>, ale stawiłbym na górę<sup>233 ao</sup> ono<sup>As n</sup> w wiadomym ostatnim<sup>1148</sup> dniu. **6,40** To właśnie bowiem jest wola ojca mojego, aby wszystkim<sup>2193 Ns m</sup> dla znalezienia teorii oglądający<sup>1289 N pt pr</sup> wiadomego syna i uwierzytelniający do niego *obecnie* miałby<sup>1202 pr sb</sup> *niewiadome* życie biologiczne *niewiadome* eonowe, i *aby* stawiłbym na górę<sup>233 ao sb, ft id</sup> go ja w wiadomym ostatnim dniu.

**6,41** Szemrali<sup>592 ipf</sup> więc Judajczycy około niego że rzekł: Ja *jakościowo* jestem ten chleb, ten który zstąpił<sup>N pt ao</sup> z nieba, **6,42** i powiadali: Czy nie ten właśnie jest Jezus, wiadomy syn Josefa, którego<sup>G</sup> my *od przeszłości* znamy<sup>pf</sup> wiadomego ojca i wiadomą matkę? Jakże teraz powiada że: Z nieba zstąpiłem<sup>1455 pf</sup>. **6,43** Odróżnił się *dla odpowiedzi* Jezus i rzekł im: Nie szemrajcie wspólnie z wzajemnymi<sup>Gp</sup>. **6,44** Nikt *nie* może przyjść istotnie do mnie, jeżeliby nie ten ojciec, ten który posłał<sup>2212 N pt ao</sup> mnie, pociągnąłby<sup>929 ao sb</sup> go, i ja stawiłbym na górę<sup>233 ao sb, ft id</sup> go w tym ostatnim dniu. **6,45** Jest *od przeszłości* w piśmie odwzorowane<sup>602 Ns n pt pf ps</sup> w wiadomych Prorokach: I będą wszyscy nauczeni<sup>727 Np m</sup> *niewiadomego* boga<sup>G</sup>; wszystkim ten który usłyszał<sup>93 Ns m pt ao ac</sup> z obok od strony<sup>2139</sup> wiadomego ojca<sup>G</sup> i który nauczył się<sup>1770 Ns m pt ao ac</sup> przychodzi<sup>1139 pr</sup> istotnie do<sup>2388</sup> mnie. **6,46** Nie że wiadomego ojca widział *i dotychczas widzi*<sup>2041 pf</sup> ktoś, jeżeli nie ten *jakościowo* będący<sup>834 N pt pr</sup> od strony<sup>2139</sup> wiadomego boga<sup>G</sup>; ten właśnie widział *i dotąd widzi*<sup>2041 pf</sup> wiadomego ojca.

**6,47** Zaiste zaiste powiadam wam: ten przekonująco uwierzytelniający<sup>pt pr ac</sup> ma *niewiadome* życie biologiczne *niewiadome* eonowe. **6,48** Ja *jakościowo* jestem ten chleb tego życia biologicznego. **6,49** Ojcowie wasi zjedli<sup>ao</sup> w spustoszonej i opuszczonej krajinie<sup>1131</sup> mannę i odumarli<sup>303 ao</sup>. **6,50** Ten właśnie *jakościowo* jest ten chleb, ten z wiadomego nieba *obecnie* zstępujący<sup>pt pr ac</sup>, aby ktoś z niego zjadłby<sup>ao sb</sup> i nie odumarłby<sup>ao sb</sup>. **6,51** Ja *jakościowo* jestem ten chleb, ten żyjący biologicznie<sup>1221 N pt pr</sup>, ten z tego nieba zstąpiwszy<sup>1455 N pt ao</sup>; jeżeliby ktoś zjadłby<sup>1143 ao sb</sup> z tego właśnie chleba, żył będzie biologicznie<sup>1221 ft id ac</sup> do funkcji tego eonu<sup>A</sup>, i ten chleb zaś, który ja dam<sup>ft</sup>, to <sup>1</sup>mięso<sup>2524 N</sup> moje *jakościowo* jest, w obronie powyżej<sup>2865</sup> tego<sup>G f</sup>, tego<sup>G m</sup> naturalnego ustroju światowego<sup>G m</sup>, życia biologicznego<sup>G f</sup>.

**6,52** Sprzeczałi się<sup>1789 ipf</sup> więc istotnie do wzajemnych<sup>Ap</sup> Judajczycy powiadając: Jakże może ten właśnie nam dać<sup>734 ao</sup> to mięso swoje zjeść<sup>ao</sup>? **6,53** Rzekł więc im Jezus: Zaiste zaiste powiadam wam, jeżeliby nie zjedlibyście<sup>1143 ao sb</sup> to mięso<sup>2524</sup> tego syna tego człowieka i *nie* wypilibyście<sup>2274 ao sb</sup> jego tę krew<sup>64</sup>, nie macie<sup>pr</sup> *niewiadome* życie biologiczne<sup>1223 A</sup> w sobie samych<sup>799</sup>. **6,54** Ten gryzący<sup>2841 N pt pr</sup> moje to mięso i pijący<sup>N pt pr</sup> moją tę krew ma *niewiadome* życie biologiczne *niewiadome* eonowe, i ja

---

1 Gr. *sarks* 'mięso ciała' występuje często w N.t. w znaczeniu teologicznym jako mięsowa żywa istota (zwierzęta, ludzie). Mięsa niemal nie mają bezkręgowce (m.in. owady).

stawilibym na górę<sup>233 ao sb, ft id</sup> go tym ostatnim<sup>1148 D</sup> dniem<sup>D</sup>. **6,55** To bowiem mięso moje, doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy<sup>110</sup> *jakościowo* jest trawienie<sup>542 N f,</sup> i ta krew moja, doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy *jakościowo* jest picie<sup>2344</sup>. **6,56** Ten gryzący moje mięso i pijący moją krew we mnie pozostaje<sup>1819 pr</sup> i ja w nim. **6,57** Z góry tak jak<sup>1416</sup> odprawił<sup>ao</sup> mnie wiadomy żyjący biologicznie<sup>pt pr</sup> <sup>1</sup>ojciec, i ja żyję biologicznie <sup>2</sup>na wskroś przez<sup>665</sup> ojca<sup>A</sup>, i ten gryzący<sup>2841 pt pr</sup> mnie, i ów, żył będzie<sup>ft</sup> na wskroś przeze<sup>665</sup> mnie<sup>A</sup>. **6,58** Ten właśnie *jakościowo* jest ten chleb, ten z nieba zstąpiwszy<sup>pt ao,</sup> nie z góry tak jak<sup>1416</sup> zjedli ojcowie i odumarli<sup>ao;</sup> ten gryzący ten właśnie chleb, żył będzie biologicznie do funkcji<sup>842</sup> tego eonu<sup>A</sup>. **6,59** Te właśnie rzekł w <sup>3</sup>miejscu zbierania razem<sup>2688</sup> nauczając w Kafarnaum.

**6,60** Wieloliczni więc usłyszawszy z uczniów jego rzekli: <sup>4</sup>Twardy<sup>2570</sup> jest odwzorowany wniosek<sup>1726</sup> ten właśnie; kto może go słuchać? **6,61** Ujrawszy<sup>828</sup> zaś Jezus w sobie samym że szemrzą<sup>592 pr</sup> około tego właśnie<sup>Gs n</sup> uczniowie jego, rzekł im: To właśnie was czyni prowadzonymi do pułapki<sup>2559 pr ac?</sup> **6,62** Jeżeliby więc szukając teorii *obecnie* oglądalibyście<sup>1289 2p pr sb ac</sup> określonego syna<sup>A</sup> określonego człowieka<sup>G</sup> <sup>5</sup>wstępującego na powrót w górę<sup>156 A pt pr</sup> tam gdzie był<sup>834 ipf</sup> *jako*<sup>6</sup>to<sup>As n</sup> poprzednie<sup>2429As n?</sup> **6,63** Ten

---

1 Czy zatem żyjący “ojciec” jest tylko bogiem stworzeń żywych biologicznie, cieleśnie i organicznie, a nie całej reszty „nieożywionego” i “nieżywego” wszechświata? - tak też w Mt 22,32. W Lc 10,21 nazywa jednak ojca “panem nieba i ziemi” (+Ac 17,24).

2 “Życie na wskroś” ojca, zdefiniowane tu jako “gryzienie”, jest niewątpliwie “twardą” koncepcją życia, której wielu uczniów “nie mogło słuchać”. Nie powinno to dziwić, nasuwają się bowiem poważne obiekcje natury moralnej a nawet teologicznej takiego sposobu traktowania boga. Odpowiada ono Ap 3,21. W innym miejscu (Mt 11,29 21,5) jednak – przeciwnie: nazywa siebie *praus* ‘łagodny, uprzejmy, delikatny’ i ogólnie w swym nauczaniu nakazuje być wyrozumiałym, przebaczącym. Otóż wydaje się, że Jezus stosuje dwie taryfy, **dwie kodeksy** sprawiedliwości: pierwszy - surowy, bezwzględny, eksploatacyjny, rabunkowy, wrogi wobec sfer wyższych, boskich, słoneczno - księżycowych, bardziej pierwotnych i zasadniczych, skupionych w człowieku, w jego głowie, w sferze myślowej, oraz drugi – ulgowy, dla sfer niższych, wenusjańskich, zwierzęcych, skupionych na sferze uczuciowo-instynktowej. Takie bałaganiarstwo doktrynalne sprzyja stosowaniu, odpowiednio do sytuacji, wzajemnie sprzecznych argumentów i umożliwia “udowadnianie” prawie wszystkiego. Por. Ph 1,18 oraz dzieło z 1122 r. “*Sic et non*” (“**Tak i nie**”) P. Abelarda, francuskiego filozofa i teologa, który wykazał, iż u autorów nowotestamentowych zachodzą sprzeczności w zakresie wszystkich fundamentalnych zasad; gdy bowiem jeden autor mówi “tak” łac. *sic*, to drugi “nie” *non*. Dodać można występowanie licznych sprzeczności także w zakresie jednego autora, a nawet jednego utworu. Taka „twórczość” to kicz, błazenada, jakiej nie spotyka się nawet w mitach i baśniach.

3 Etymologiczne tłumaczenie ‘synagogi’ gr. *syn-agoge*.

4 Gr. *skleros* znaczy ‘twardy, okrutny, ostry, szorstki, cierpki, surowy, hardy, krnąbrny, przykry’. Nie dziwne, że uczniowie są zaszokowani surowością, bezwzględnością i drapieżnością nauki Jezusa. BT łągodzi dając „trudna”.

5 T.j. wstępującego do ojca, z którego syn człowieka się narodził. Taką koncepcją powrotu do łona w Jo 3,4-5.13.

6 Gr. *to proteron*, od *proteros* ‘przedni, poprzedni, wcześniejszy’, niekoniecznie jest tu przysłówkiem ‘przedtem, dawniej’ co proponuje {7}. N.p. w G 4,13 *to proteron* znaczy ‘po raz pierwszy’ {6}, t.j. ‘jako to pierwsze’. *To proteron* współbrzmi z *to pneuma* z wiersza sąsiedniego, które może być jego wyjaśnieniem, oraz paralelnie zdaje się odpowiadać *arche* ‘prapoczątkowej zasadzie’ z 6,64. W ogóle w perykopie 6,61-65 syn człowieka w duchu może odpowiadać Logosowi w arche z Jo 1,1; tamtejsza *arche* nawet pojawia się tutaj jako źródło wiedzy Jezusa, a tutejszy zwrot ‘tam gdzie był jako to poprzednie’ odpowiada ‘w Arche był Logos’ z 1,1. Skąd *to proteron* byłoby *arche*, duchem św., też ‘spłynięciem’ *rheo* i ‘życiem biologicznym’ *dzoē*, będąc ‘wewnątrz ojca’ 6,65. Zdanie 6,63 o ożywiającej roli ducha (św.) pozwala przypuszczać, że ‘syn człowieka wstępowałby’ właśnie do tego ducha.

duch<sup>Ns n</sup> jest to<sup>Ns n</sup> czyniące żywym biologicznie<sup>1227 Ns n pt pr ac</sup>, to<sup>1</sup> mięso nie pomaga<sup>3059</sup> nic; te spłynięte wysłowienia czynu<sup>2489</sup> które ja *trwale* zagadałem<sup>1678 pf</sup> wam, *jako jedno niewiadomy* duch *jakościowo* jest i *niewiadome* życie biologiczne *jakościowo* jest. **6,64** Ale są z was jacyś<sup>2802 Np m</sup> którzy nie uwierzytelniają<sup>2277</sup>. *Od przedtem* wiedział<sup>1983 ppf</sup> bowiem z prapoczątkowej zasady<sup>384 G</sup> Jezus jacy<sup>2803 Np m</sup> *jakościowo* są ci nie uwierzytelniający i jaki<sup>2803 Ns m</sup> *jakościowo* jest ten który przekaze<sup>2150 Nm pt ft</sup> go. **6,65** I powiadał: Przez to właśnie spłynąłem<sup>2486 pf</sup> wam że nikt *nie* może przyjść istotnie do mnie, jeżeliby nie *obecnie* byłoby<sup>834 3s pr sb</sup> *od przeszłości* dane<sup>734 Ns n pt pf ps</sup> mu z wewnątrz<sup>851</sup> wiadomego ojca.

**6,66** Z tego właśnie<sup>Gs n</sup> wieloliczni z uczniów jego odeszli<sup>283 ao</sup> do tych<sup>1966 Ap n</sup> *spraw skierowanych* do tyłu<sup>2033</sup>, i już nie wspólnie z nim<sup>G</sup> deptali wkoło<sup>2242 ipf</sup>.

**6,67** Rzekł więc Jezus tym dwunastu: Czy nie i wy chcecie prowadzić się z powrotem pod zwierzchnictwem<sup>2860 pr if ac</sup>? **6,68** Odróżnił się *dla odpowiedzi* mu Simon Petros: Utwierdzający panie, istotnie do kogo odejdziemy<sup>283 ft</sup>? Spływające wysłowienia czynów<sup>2489 Ap n</sup> *niewiadomego* życia biologicznego<sup>1223</sup> *niewiadomego* eonowego masz, **6,69** i my uwierzytelniliśmy<sup>2277 pf</sup> i rozeznaliśmy<sup>585 pf</sup> że ty *jakościowo* jesteś ten wiadomy<sup>2</sup> święty tego wiadomego boga. **6,70** Odróżnił się *w odpowiedzi* im Jezus: Czy nie<sup>3</sup> ja was<sup>Ap</sup> *jako* tych wiadomych<sup>Ap</sup> dwunastu wybrałem dla siebie<sup>878 ao md</sup>? I z was jeden<sup>843</sup> diabeł<sup>669</sup> *jakościowo* jest. **6,71** Powiadał zaś<sup>4</sup> Judasa<sup>A</sup> syna Simona<sup>G</sup> <sup>5</sup>Meża Przypadku<sup>1368 G</sup>; ten właśnie bowiem *przedtem* miał planowo<sup>1811 ipf</sup> *obecnie* przekazywać<sup>2150 pr</sup> go, jeden z tych dwunastu.

1 Tu mięso nic nie pomaga dożywienia, ale w 6,53-58 jedzenie mięsa, ciała daje życie, nawet eonowe.

2 Jest do zbadania kogo oznaczał tytuł 'święty boga' *hagios tou theou*, zwłaszcza w kontekście „jednego diabła” będącego z jego uczniów w.70, gdyż w Mc 1,24 tytuł ten przyznał Jezusowi nazareńskiemu duch nieczysty. Także wobec pytania „czy z Nazaretu może być coś 'dobrego' *agathos*?” Jo 1,46, gdyż przeciwieństwem *agathos* jest często *poneros* n.p. Mt 5,45 12,34 22,10 Lc 11,13 19,17 - epitet diabła lub szatana w Mt 13,19.38 E 6,13.16 1Jo 3,12. W baśniach szatan (Belzebub) ma dwunastu diabłów.

3 To "ja" gr. *ego* opuszczają popularne przekłady; także w grece jest to na ogół zbędny dublet. Zatem tu ma akcentować osobę Jezusa. Cały zwrot *ouk ego...* jest b. rzadki; może ma podkreślać szeroką autonomię Jezusa "wybierające sobie" nawet jedną część diabelską, lub może ma kojarzyć diabła z Jezusem (także Ac 13,6.11).

4 Obecnie w Watykanie (W. Brandmüller) trwa rehabilitacja Judasza.

5 W oryginale gr. *Is-kariotes*, por. przyp. do Lc 22,3. Tak więc Judas-diabeł jakoś należałby (występujące w przekładach „synem” jest domyślne) do Simona-szatana (Mt 16,23 Jo 13,26). Zaś Simon był synem jakiegoś Joannesa Mt 16,17 Jo 21,15-17. Simon-szatan był też grzejący się w nocy Jo 18,25 *pros to fos* 'istotnie do światła' Lc 22,56 Jo 18,25. Światło słoneczne oczywiście przechodzi ze Słońca na Księżyc, gdyż światło słońca widomie maleje a światło księżycza rośnie (por. cudy Jezusa o zachodzie słońca Mc 1,32). Do Judasa-diabła wchodzi przed nocą szatan (światło lub ogień Słońca?) Jo 13,26-30; wtedy księżyc pozornie się rozjaśnia na wieczornym niebie.

Zatem według doktryny chrześcijańskiej diabeł i szatan muszą uczestniczyć w chrześcijańskim dziele; kwestią jest tylko do kogo mają należeć i **jakimi** mają być. Zamysłem chrześcijańskim jest może pozbawienie diabła jego naturalnego partnera - odsłonecznego szatana Ac 13,10-11 E 4,26-27 6,16 1P 5,8 Ap 12,1-3 i zdominowanie go światłem wenusowym, duchem św. Czyli uczynienie diabła chrystusem.

**7,1** I potem-za<sup>1831</sup> te właśnie *wydarzenia*<sup>Ap n</sup> deptał wkoło<sup>2242 ipf</sup> Jezus w Galilai; nie bowiem chciał<sup>1276 ipf</sup> w Judai *obecnie* deptać wkoło<sup>pr</sup> że szukali *sposobu*<sup>1214 ipf</sup> go Judajczycy odłączyć przez zabicie<sup>ao</sup>. **7,2** Było zaś blisko święto Judajczyków <sup>1</sup>Utwierdzenie Namiotu<sup>2565</sup>. **7,3** Rzekli więc istotnie do niego bracia jego: Przesząp<sup>1832 ao</sup> w z tego *miejsca*<sup>994</sup> i prowadź się pod zwierzchnictwem<sup>2860</sup> do Judai, aby i uczniowie twoi obejrzą dla znalezienia teorii<sup>1289 ft id ac</sup> twoje te dzieła które czynisz. **7,4** Nikt bowiem coś w ukrytem<sup>1647 Ds n</sup> *nie* czyni, i szuka<sup>1214</sup> on sam<sup>430</sup> we wszystkospływie<sup>2192</sup> *jakościowo* być. Jeżeli te właśnie czynisz, ujawnij<sup>ao</sup> ciebie samego<sup>2529</sup> temu naturalnemu ustrojowi światowemu<sup>1621</sup>. **7,5** Ani bowiem <sup>2</sup>bracia jego *nie* uwierzytelniali<sup>2277 ipf</sup> do niego<sup>A</sup>. **7,6** Powiada więc im Jezus: Ten wiadomy stosowny moment<sup>1422</sup>, ten mój własny<sup>945</sup>, jeszcze nie jest obok-przeciw<sup>2177 pr</sup>; ten wiadomy zaś stosowny moment, ten wasz własny<sup>2858</sup>, zawsze *jakościowo* jest przygotowany<sup>1157 N</sup>. **7,7** Nie może ten naturalny ustrój światowy<sup>1621</sup> nienawidzić<sup>1866</sup> was; mnie zaś nienawidzi, że ja świadczę około niego, że te wiadome dzieła jego <sup>3</sup>złościwe<sup>2333 Np n</sup> *jako jedno* jest. **7,8** Wy wstąpcie na górę<sup>156 ao</sup> do tego święta<sup>A</sup>, ja nie wstępuję na górę<sup>pr</sup> do święta<sup>A</sup> tego właśnie<sup>A</sup>, że ten wiadomy mój własny stosowny moment jeszcze nie jest uczyniony pełnym *od przeszłości*<sup>2301 3s pf ps</sup>. **7,9** Te właśnie zaś rzekłszy, sam pozostał<sup>ao</sup> w Galilai.

**7,10** Jak zaś wstąpili na górę<sup>ao</sup> bracia jego do tego święta<sup>A</sup>, wtedy i on wstąpił na górę<sup>ao</sup>, nie jawnie<sup>2912</sup> ale tak jak w <sup>4</sup>ukrytem<sup>1647 Ds n</sup>. **7,11** Więc Judajczycy szukali *badawczo* go w tym święcie i powiadali: Gdzie jest ów? **7,12** I <sup>5</sup>szemranie około niego było wieloliczne w tłumach<sup>2105</sup>. Ci wprawdzie powiadali że: Dobry<sup>11</sup> jest,

1 Gr. *skeno-pegia* od *skene* 'namiot' i *pegnymi* 'zatknąć, osadzić, wrazić, wbić, spoić'.

2 Więc nie tylko wielu uczniów nie wierzyło w mistrza Jo 6,66, ale nawet jego bracia.

3 Gr. *poneros*, w N.t. słowo ma doniosłą treść biblijną. W Mt 16,4 *poneros* są Judajczycy; w Mt 13,19.38 E 6,13.16 1J 3,12 jest to diabeł; w Lc 6,22 dla Judajczyków *poneros* jest imię syna człowieka. Dla Jezusa diabłem może jest też Abraam jeszcze bez trójkowego boga (trzech mężów) i ducha św., czyli raczej Abram Jo 8,44. Tu "złościwość" ma cechować świat, poddany Księżycowi jako człowiekowi ziemskiemu. Gdyż "złościwe dzieła świata" zdają się być działane pod przewodnictwem „*archonta* tego świata" 12,31 14,30 16,11, uważanego za szatana {102} s.292 (księżyc?). *Archon* 'prapoczątkowy, naczelny, książę' (-oddolny, nie odgórnny król); w N.t. jest „*archon* demonów" w Mt 12,24 którym jest Beelzebul, czyli szatan w.26, duch w.28, syn człowieka w.32 a także *ischyros* Lc 11,21. Odpowiednikami 'archonta tego świata' i 'archonta demonów' jest „*archon* 'władzy' *eksousia* powietrza" E 2,2 (t.j. szatan por. „Listy więzienne". s.389; szatan byłby tą 'władzą' *eksousia*, i tak Ac 26,18), 'bóg tego świata' 2C 4,4 (szatan {164} s.419 {102} s.292). Ale też Jezus jest 'archontem królów ziemi' Ap 1,5 (nie: ich władzy, która jest niebiańska i duchowa).

4 Czy więc Jezus braci wymanewrował, zwiódł, był nieszczerzy? Czy to chrześcijańska "miłość braterska"?

5 Gr. *goggysmos* od *goggydzo* 'mrużyć, szemrać, narzekać' jako wyraz niezadowolenia i oburzenia {6} {7} +Jo 6,41.43.61 7,32. Aby ukryć ten niebudujący fakt, przekłady dają "mówiono" (BiZ) lub "mówiono pokątnie" (BT)

inni zaś powiadali: Nie, ale <sup>6</sup>zwodzi <sup>2281</sup> tłum. **7,13** Nikt jednakże wszyszkosplywem <sup>2192 D</sup> *nie* gadał około niego przez strach <sup>A</sup> *od* Judajczyków <sup>Gp</sup>.

**7,14** Już zaś *w następstwie* święta <sup>G</sup> <sup>1</sup>osiągającego punkt środkowy <sup>1828 Gs f pt pr ac, Gab</sup> wstąpił na górę <sup>ao</sup> Jezus do świątyni i nauczał. **7,15** Dziwili się więc Judajczycy powiadając: Jakże ten właśnie odwzorowane zapisy <sup>599 Ap</sup> zna nie nauczywszy się <sup>1770 N pt pf ac?</sup> **7,16** Odróżnił się *dla odpowiedzi* <sup>311</sup> więc im Jezus i rzekł: Ta moja własna <sup>945</sup> nauka nie <sup>2</sup>jest *jakościowo* moja własna <sup>945</sup>, ale tego który posłał <sup>Gs m pt ao ac</sup> mnie; **7,17** Jeżeli ewentualnie ktoś chce ewentualnie <sup>1276 pr sb ac</sup> wiadomą wolę jego czynić, rozezna <sup>585 ft</sup> około tej nauki <sup>3</sup>*które z dwóch*: czy <sup>2350</sup> z wiadomego boga *jakościowo* jest, albo czy <sup>1228</sup> ja ode mnie samego <sup>937 G</sup> gadam <sup>1678</sup>. **7,18** Ten od siebie samego <sup>799 G</sup> gadający, tę sławę, tę swoją własną <sup>1334 A,</sup> szuka <sup>1214</sup>; ten zaś szukający tę sławę tego który posłał <sup>G pt ao</sup> go, ten właśnie doprowadzający do starannej pełnej jawnej prawdy <sup>110</sup> *jakościowo* jest, i zaprzeczenie reguł cywilizji <sup>50</sup> w nim nie jest. **7,19** Czy nie <sup>4</sup>Moyses *trwale* dał <sup>pf</sup> wam przydzielone obyczajowe Prawo <sup>1943?</sup> I nikt z was nie czyni to Prawo. Po co <sup>2803</sup> <sup>5</sup>mnie szukacie <sup>1214</sup> odłączyć przez zabicie <sup>315?</sup> **7,20** Odróżnił się *dla odpowiedzi* tłum: *Jakieś* bóstwo pochodzące od daimona <sup>608 A</sup> masz; kto cię szuka odłączyć przez zabicie? **7,21** Odróżnił się Jezus i rzekł im: Jedno <sup>843 A n</sup> dzieło <sup>1128</sup> uczyniłem <sup>ao</sup> i wszyscy dziwicie się <sup>1270 pr ac</sup>. **7,22** Przez to właśnie Moyses dał wam <sup>6</sup>obrzezkę <sup>2254</sup> - nie że z Moysesa *jakościowo* jest ale z ojców - i w sabacie obrzezujecie człowieka. **7,23** Skoro <sup>826</sup> obrzezkę bierze człowiek w sabacie aby nie zostałyby rozwiązane <sup>1743 ao sb ps</sup> to Prawo Moysesa, mnie <sup>818 D</sup> *zółciowo* gniewni jesteście <sup>3001 pr ac</sup> że <sup>7</sup>całego człowieka zdro-

---

6Gr. *planao*. Tak właśnie, *ho planos*, nazywano Jezusa Mt 27,63 (p. przyp.) {138} s.57, antychrysta 2Jo 7 (opisanego cechami i czynami Jezusa i Jozuego t.j. Jezusa w Wyroczeniach Sybilli {136} s.348), fałszywego proroka Ap 13,14, diabła Ap 19,20 20,3-10 („zawieszono na krzyżu” wedł. Orygenesisa {137} s.17) oraz Babilon 18,23.

1Gr. *mesoo*. Znów ‘środek’ to *meson* skojarzony z Jezusem.

2Także ten wiersz definiuje słowo gr. *eimi* ‘jestem’.

3Gr. *poteron*, pochodzi od *pos* ‘który’ i *heteros* ‘ten odmienny z dwóch rodzajów’. Wprowadza alternatywę; tu w kwestii pochodzenia Joannesa: z boga czy z ludzi Mc 11,30.

4Tak jak Słońce jest **Mojżesz** Mt 17,3, a także zasiadający na jego mównicy ‘uczeni w Piśmie’ i faryzeusze Mt 23,2 Jo 8,28. Są oni synowie geenny Mt 23,15 (geenna odróżniona od hadesu), groby pobielane 23,27 (Księżyc w swoim białym świetle?), węże 23,33, mają świadectwo 8,4 (świadek-Księżyc - późny Mojżesz?, też 2C 3,7.13.15); oblicze Mojżesza - Zakon, por. *katargeo*; Mojżesz może jest z umarłych w Lc 16,31 i ‘chmurą’ *nefele* 1C 10,2, może też jakimś chrystusem Hb 11,24nn. W 1S 12,6.17 Mojżesz jakby staje się Saulem i ‘złością’ *kakia*.

5Jezus-Tora a Mojżesz- Słońce? {85} s.126-127, Tora - światło? s.61.99-100.

6Gr. *peri-tome* ‘dookolne-obcięcie’, rytualne obcięcie napletka. Z w.23 wynika, że miało sens “uzdrowienia” człowieka. gdyż Jezus czyni więcej - uzdrawia całą osobę ludzką. Dokonywane było ręką człowieka E 2,11, może aby zapobiec późniejszemu obrzezaniu fallusa przez ciało vulwy, lub, inaczej mówiąc, aby “z góry uczyniona była nie działająca” *kat-argeo* pułapka krzyża” G 5,11. Gdyż po pozbyciu się ciała napletka krzyż już go nie widzi i „ukrzyżowanie w ciełe” już nie działa. Może też w obrzezaniu ręką bóg zwierzęcia staje się bogiem człowieka.

7Dotyczy uzdrowienia w 5,2-18. Ewangelista Joannes - odwrotnie niż synoptycy - przedstawia Żydów jako zwierzęta (obrzezka dotyczyła tylko części płciowych - zwierzęcych), Jezusa zaś jako rzeczownika “całego człowieka”. Jezus jako człowiek u Jo też w 2,25 4,29 8,40 9,11.16.19.24 10,33 11,47.50 18,14 19,5. W N.t. te “uzdrowienia” Jezusa dokonują się może poprzez wymianę rodzaju duchowego: zwierzęcej nadbudowy chorego “starego człowieka”, t.j. “wilki” i „węże” na Jezusowego „człowieka nowego”czyli “owce”, gołębice i baranki. Sadržawka na ‘Zwierzęcej’ *probatikos* z

wego <sup>A</sup> uczyniłem <sup>2314 ao</sup> w sabacie? **7,24** Nie rozstrzygajcie <sup>1642</sup> w dół w wygląd <sup>2110 A,</sup> ale to zgodne z regułami cywilizacji <sup>744 A</sup> rozstrzygnięcie <sup>1643 A</sup> rozstrzygajcie.

**7,25** Powiadali więc jacyś z mieszkańców Hierosolym <sup>1346 Gp:</sup> Czy nie ten właśnie jest którego szukają *sposobu* zabić? **7,26** I ujrzyjcie-oto wszystkosplywem <sup>2192 D</sup> gada i nic mu *nie* powiadają. Czy może kiedyś <sup>1854</sup> starannie pełnie jawnie prawdziwie <sup>113</sup> rozeznali <sup>585</sup> ci naczelnicy z racji swej prapoczątkowości <sup>390</sup> że ten właśnie *jakościowo* jest ten wiadomy pomazaniec? **7,27** Ale tego właśnie *od przeszłości* znamy <sup>1983 pf</sup> skąd jest; ten zaś pomazaniec gdy ewentualnie <sup>2069</sup> ewentualnie przyjeżdża <sup>1139 pr sb</sup> nikt nie rozeznaje <sup>585 pr</sup> skąd jest. **7,28** Krzyknął *jak zwierzę* <sup>1626 ao</sup> więc w świątyni nauczając Jezus i powiadając: I mnie *od przeszłości* znacie <sup>pf,</sup> i *od przeszłości* znacie <sup>pf</sup> skąd jestem; i ode mnie samego <sup>937</sup> nie przyjechałem <sup>1139 pf,</sup> ale jest powstały ze starannej pełnej jawnej prawdy <sup>111</sup> ten który posłał <sup>pt ao</sup> mnie, którego wy nie znacie. **7,29** Ja znam go że z obok od strony <sup>2139</sup> jego <sup>G</sup> jestem i ów mnie odprawił <sup>ao.</sup>

**7,30** Szukali *sposobu* <sup>ipf</sup> więc go ująć ściśnięciem <sup>2267 ao,</sup> i nikt *nie* narzucił <sup>1065 ao</sup> wroga na <sup>1063</sup> niego <sup>A</sup> tę rękę, że jeszcze nie *przedtem* przysłała <sup>1139 ppf</sup> wiadoma godzina *naturalnego okresu czasu* jego. **7,31** Z tłumu zaś wieloliczni uwierzytelnili <sup>2277 ao</sup> do niego <sup>A</sup> i powiadali: Wiadomy pomazaniec gdyby przyjechałby <sup>1139 ao sb,</sup> czy może liczniejsze <sup>Ap n</sup> znaki boże <sup>2540</sup> uczyni <sup>ft</sup> od których <sup>2061 Gp n</sup> ten właśnie uczynił <sup>ao?</sup>

**7,32** Usłyszeli fariśaiości tego <sup>G</sup> *dręczącego* tłumu <sup>G</sup> szemrzącego <sup>G</sup> około niego te właśnie *rzeczy* <sup>Ap n,</sup> i odprawili prapoczątkowi kapłani <sup>385</sup> i fariśaiości podwładnych aby ujęliby ściśnięciem <sup>2267 ao sb</sup> go. **7,33** Rzekł więc Jezus: Jeszcze naturalny okres czasu <sup>3018 A</sup> mały <sup>A</sup> wspólnie z wami <sup>G</sup> *jakościowo* jestem, i prowadzę się pod zwierzchnictwem <sup>2860 pr</sup> istotnie do <sup>2388</sup> tego <sup>A</sup> który posłał <sup>2212 A pt ao</sup> mnie. **7,34** Będziecie szukali mnie i nie znajdziecie <sup>ft,</sup> i tam gdzie <sup>2</sup>*jakościowo* jestem <sup>pr</sup> ja, wy nie możecie przyjść <sup>1139 ao.</sup> **7,35** Rzekli więc Judajczycy istotnie do siebie samych: Gdzie ten właśnie *teraz* ma planowo <sup>1811</sup> *teraz* wyprawiać się <sup>2336 pr</sup> że my nie znajdziemy go? Czy może do diaspor <sup>A</sup> *pogańskich* Hellenów <sup>930 G</sup> ma planowo wyprawiać się i nauczać Hellenów? **7,36** <sup>3</sup>Kto <sup>2803</sup> <sup>Ns m</sup> jest *jakościowo* odwzorowany *słowami* wniosek <sup>1726 m</sup> ten właśnie który <sup>As m</sup> rzekł: Będziecie szukali mnie i nie znajdziecie, i tam gdzie *jakościowo* jestem ja, wy nie możecie przyjść?

mnóstwem chorych 5,2n też raczej nie jest przypadkowa; może wskazywać na uzdrowienie przez zanurzenie w „anioła pana” t.j. „syna bożego, chrystusa” przed wcieleniem {101} 5,17n.

1 T.j. ojciec.

2 Kolejny przyczynek do definicji słowa ‘być’ gr. *eimi*. Zatem można wnosić, iż syna człowieka posłał człowiek (z pytania: kto? w.36), t.j. cywilizacja o człowieczym obliczu, za jaką uważano Hellenów. Może więc Jezus pochodził z diaspor Hellenów (pogańskich Greków), która „posłała go” i do której syn człowieka ma wrócić +Jo 12,20-23 – tu zbieżność z „Pewnikiem VI” T. Zielińskiego {46} s.6. Podobnego zwrotu do pogan dokonał Paweł Ac 13,46 18,5n.

3 Rodzaj męski zaimka *to* może wynikać z dopasowania do słowa *logos* ‘odwzorowany wniosek’, który jest rodzaju męskiego. Lecz niekoniecznie, bo są przykłady stosowania dla rzeczownika rodzaju męskiego zaimka pytajnego w rodzaju nijakim *co*, n.p. Hb 2,6.



**7,37** W zaś tym ostatnim dniu, tym wielkim, tego święta stanął<sup>1372 ppf</sup> Jezus i<sup>1</sup> krzyknął *jak zwierzę*<sup>1626 ao</sup> powiadając: Jeżeli ewentualnie ktoś ewentualnie pragnie<sup>762 pr sb,</sup> niech *teraz* przychodzi<sup>1139 pr</sup> istotnie do mnie i niech pije<sup>pr.</sup> **7,38** Ten uwierzytelniający<sup>pt</sup> do mnie, z góry tak jak<sup>1416</sup> rzekło odwzorowane Pismo<sup>601:</sup> Rzeki z<sup>2</sup> łona<sup>1589 f</sup> jego popłyną<sup>2486 ft</sup> wody<sup>2855</sup> żyjącej biologicznie<sup>1221 Gs n pt pr.</sup> **7,39** To właśnie zaś rzekł około wiadomego ducha, którego mieli planowo<sup>1811 ipf</sup> *teraz* brać<sup>1681 pr</sup> ci którzy uwierzytelnili<sup>N</sup> do niego. Jeszcze nie bowiem był duch, że Jezus jeszcze w żaden sposób nie<sup>2082</sup> został wślawiony<sup>772 ao ps.</sup>

**7,40** Z tłumy więc usłyszawszy odwzorowanych wniosków<sup>1726 Gp</sup> tych właśnie, powiadali: Ten właśnie *jakościowo* jest starannie pełnie jawnie prawdziwie<sup>113</sup> ten wiadomy prorok. **7,41** Inni powiadali: Ten właśnie *jakościowo* jest ten wiadomy pomazaniec. Ci<sup>1966</sup> zaś powiadali: Czy może<sup>1847</sup> bowiem z Galilai ten wiadomy pomazaniec przychodzi<sup>1139 pr?</sup> **7,42** Czy nie odwzorowane Pismo rzekło że z nasienia<sup>2599</sup> <sup>3</sup>Dawida i od Bethleem, tej *otwartej* wiejskiej osady<sup>1669,</sup> tam gdzie był Dawid, przychodzi<sup>1139 pr</sup> wiadomy pomazaniec? **7,43** Rozdarcie<sup>2739</sup> więc stało się w tłumie przez niego. **7,44** Jacyś zaś chcieli<sup>1276 ipf</sup> z nich ująć ściśnięciem<sup>2267 ao</sup> go, ale nikt *nie* narzucił<sup>1065 ao</sup> *wrogo* na niego <sup>A</sup> ręce<sup>Ap.</sup>

**7,45** Przyszli więc ci podwładni istotnie do prapoczątkowych kapłanów<sup>385</sup> i farysaiosów. I rzekli im owi: Przez co nie powiedliście<sup>39 ao</sup> go? **7,46** Odróżnili się *w odpowiedzi* podwładni: Nigdy *nie* zagadał<sup>1678 ao</sup> w ten właśnie sposób *jakiś* człowiek. **7,47** Odróżnili się *w odpowiedzi* więc im farysaiosi: Czy może i wy byliście zwiedzeni<sup>2281 pf ps?</sup> **7,48** Czy może ktoś z naczelnych z racji swej prapoczątkowości<sup>390</sup> uwierzytelniał<sup>2277 ao</sup> do niego albo z farysaiosów? **7,49** Ale ten *drezczący* tłum<sup>2105</sup> ten właśnie, ten nie rozeznający<sup>585</sup> wiadome przydzielone obyczajowe Prawo<sup>1943 A,</sup> napiętnowani klątwą<sup>1049 Np m są.</sup> **7,50** Powiada Nikodemus istotnie do nich, ten który przyszedł<sup>pt ao</sup> istotnie do niego (*jako to co*) przedtem<sup>As n,</sup> jeden będący<sup>834 pt pr</sup> z nich: **7,51** Czy może przydzielone obyczajowe Prawo nasze rozstrzyga wiadomego człowieka jeżeliby nie usłyszałoby<sup>ao sb</sup> wpierw od strony jego i rozeznałoby<sup>585 ao sb</sup> co czyni? **7,52** Odróżnili się *w odpowiedzi*

1 Gr. *kradzo* (i *kraugadzo*) najcz. o zwierz. 'krakać, rechotać, wrzeszczeć, łajać, żądać z krzykiem'; szczeakać, ujadać'.

2 Gr. *koilia* 'brzuch, żołądek, żywot *matki*, łono *matki*'. W N.t. najcz. (minimum 12x) 'łono *matki*', też w Ph 3,19.

3 Żydzi owych czasów i cały N.t. rozumeli chrystusa jako syna Dawida, t.j. chrystusa żyjącego w grzesznych, zdominowanych przez ciało i materię, zwierzęcych zależnościach Hb 4,15. Takiego chrystusa, z miasta i rodu Dawidowego, postuluje Ew. Mateusza 2,1-16 i nieco Ew. Łukasza 2,4. Natomiast w Ew. Jana nikt nie nazywa Jezusa synem Dawida. Dawid występuje w niej 2x jako jeden z przodków "uznanego" chrystusa z Bethleem, w przeciwieństwie do Jezusa z Galilai. Także w innych ewangeliach Jezus jawnie przeczy, jakoby chrystus był synem Dawida Mt 22,42 Mc 12,35 Lc 20,41 i w tajemnicy przyznaje się do jakiegoś "chrystusa, syna boga żyjącego" ale "nie w ciele i krwi", czyli nie w cielesnym Dawidowym ludziu Mt 16,13-21=Mc 8,27-30=Lc 9,18-22.

i rzekli mu: Czy może i ty z Galilai <sup>1</sup>jakościowo jesteś? Wytrop <sup>1124</sup>ao i ujrzyj <sup>1332</sup>ao że z Galilai <sup>żaden</sup> prorok <sup>2</sup>nie jest wzbudzany <sup>810</sup>pr md-ps.

<sup>3</sup>[ **7,53** I wyprawili się <sup>2336</sup>ao każdy do *rodowego* domu <sup>1994</sup>A jego <sup>430</sup>G. **8,1** Jezus zaś wyprawił się <sup>2336</sup>ao do tej wiadomej góry <sup>2057</sup> Drzew Oliwnych <sup>905</sup>Gpl. **8,2** *Wobec* świtu <sup>2048</sup>Gs zaś na powrót <sup>2126</sup> stał się obok-przeciw <sup>2145</sup>ao do świątyni <sup>1343</sup>A, i wszystek lud <sup>1689</sup> przychodził <sup>1139</sup>ipf istotnie do niego, i osiadłszy biernie <sup>1411</sup>ao nauczał <sup>730</sup>ipf ich. **8,3** Wiodą <sup>39</sup>pr zaś pisarze <sup>600</sup> i farisaiosi *jakąś* kobietę zależnie na cudzołóstwie <sup>1882</sup>D chwyconą z góry <sup>1481</sup>A pt pf ps i stawiający <sup>1372</sup>pt ao ją w środku <sup>1827</sup> **8,4** powiadają mu: Nauczycielu, ta właśnie <sup>2094</sup> wiadoma kobieta została z góry całkowicie schwycona <sup>1481</sup>pf ps na <sup>4</sup> samym złodziejstwie <sup>432</sup>Ds n dopuszczająca się cudzołóstwa <sup>1883</sup>Ns f pt pr md. **8,5** W zaś wiadomym Prawie nam Moyses wskazał <sup>993</sup>ao takie-to <sup>2806</sup>Apl f kamienować <sup>1715</sup>pr. Ty więc co powiadasz? **8,6** To właśnie <sup>2094</sup>N,As n zaś powiadali <sup>ipf</sup> doświadczając <sup>2209</sup>pr go, aby mieliby <sup>pr sb</sup> z góry oskarżać <sup>1520</sup>pr jego G. Zaś Jezus na dół <sup>1527</sup> schyliwszy się <sup>1662</sup>pt ao, tym wiadomym <sup>1966</sup> palcem <sup>613</sup> <sup>5</sup>z góry na dół zapisywał <sup>1462</sup>ipf do ziemi. **8,7** Jak zaś pozostawali na miejscu <sup>1090</sup>3p ipf wzywający do uwyrażnienia się <sup>1141</sup>Np m pt pr go, odchylił się w górę <sup>184</sup>ao i rzekł im: Ten bez <sup>6</sup>uchybień <sup>190</sup> z was <sup>Gp</sup> pierwszy wrogo na nią niech rzuci <sup>463</sup>ao ipt kamień. **8,8** I na powrót <sup>2126</sup> z góry na dół schyliwszy się <sup>1479</sup>ao pt ac zapisywał <sup>602</sup>ipf do ziemi A. **8,9** Ci zaś usłyszawszy <sup>93</sup>pt ao wychodzili <sup>1016</sup>ipf jeden <sup>843</sup>N z góry w dół w <sup>1454</sup> jeden, począwszy <sup>389</sup>pt ao od tych starszych <sup>2366</sup> i z góry na dół został pozostawiony

1 Kolejny określnik dla słowa *być*. Starszyzna oczywiście wiedziała skąd cielesnie pochodził Nikodemus.

2 Zatem chrystus Jezus nie przyszedł według Pism, i Żydzi czekają na prawdziwego mesjasza {178}s.117-161.

3 Fragment Jo 7,53 - 8,11 jest późniejszym dodatkiem do Ewangelii. Niemniej epizod o cudzołożnicy uważano za-  
wsze za kanoniczny {102} {314}, więc pasujący do doktryny. Możliwe, że któryś kopista zauważył, iż Ew. Joannesa  
zbyt czysto, świetliście i człowieczo opisuje Jezusa w porównaniu z innymi ewangeliami (tak czyni faktycznie).  
Chciało się więc wtrącić do tej szlachetnej człowieczej ewangelii, trochę Dawidowego łajdackiego zepsucia. Może  
też kopista znając doskonale słowo dla oznaczenia złodziejskiej destrukcyjnej działalności żony na męża (*auto-foros*  
8,4), uznał, iż warto przydać mu sankcję Jezusową. Samo słowo *for* określa złodzieja bardziej perfidnego niż zwykły  
'kradziezca' *kleptes* – też zresztą w ewangeljach odnoszony do Jezusa w Mt 24,43 Lc 12,39 1Th 5,2,4 2P 3,10 Ap 3,3.  
4 Gr. *auto-foros*. Wedł. {6} w wyrażeniu *ep` autoforo* znaczy: „na gorącym uczynku, jawnie, wyraźnie”; wedł. {9}  
'na kradzieży zdybany', ogólniej zaś: „na gorącym uczynku, niezbitymi dowodami”; wedł. {7} '(przyłapany na) sa-  
mym złodziejstwie', później o innych przestępcach. Pochodzi od *autos* 'sam, on' i *for* 'złodziej, kradziezca' lub *fora*  
łac. *furtum* 'kradzież, tajemne skryte sprawki, zwł. oszukaństwo, szelmostwo, podstęp, zdrada małżeńska, okradanie  
męża' {8}. Etymologicznie znaczy: 'sam, we własnej osobie kradnący', i stąd „jawnie, niezbitcie”. Występuje tylko  
1x w N.t. i 1x w LXX wedł. Symmacha w Jb 34,11. Samego *for* w N.t. brak; w znaczeniu 'złodzieja' występuje w  
nim łagodniejsze słowo *kleptes*. Niezależnie od przyjętego sensu dla *ep` autoforo* „jawny”, w tekście greckim wy-  
brzmiewa słowo *for* 'kradziezca, złodziej', podkreślające iż cudzołóstwo tej kobiety jest „okradaniem męża”. Godne  
uwagi też, iż dla sensu „jawny” nie użyto któregoś prostszego słowa greckiego, znanego w N.t., jak częstego *faneros*,  
*katadelos* czy *prodelos*, tylko tak rzadkiego i specyficznego. Co ciekawsze, właśnie takiego, okradającego męża-czło-  
wieka, cudzołóstwa Jezus „nie potępia” – zgodnie z aprobatą złodziejskiego zarządcy w Lc 16,1-9 i zgodnie z porów-  
naniem samego siebie do 'złodzieja' *kleptes* w Mt 24,43n Lc 12,39n Ap 3,3. Przekłady: „dopiero co”, „jawnym”.

5 Gr. *kata-grafo* 'z góry zapisać', zwł. wciągnąć na listę {6}

6 Warunek dziwny, celowo „przedobrzone”. Według tej zasady Jezusa żaden sędzia nie mógłby sprawować sądu.

<sup>1482</sup> <sup>ao</sup> <sup>ps</sup> sam jedyny <sup>1888</sup> i ta kobieta w środku będąca <sup>834</sup> <sup>pt</sup> <sup>pr.</sup> **8,10** Odchyliwszy się w górę <sup>184</sup> <sup>pt</sup> <sup>ao</sup> zaś Jezus rzekł onej <sup>430</sup> <sup>D:</sup> Kobieto, gdzie są? Żaden cię *nie* z góry rozstrzygnąwszy skazał <sup>1478</sup> <sup>ao</sup>? **8,11** Ta zaś rzekła: Żaden, utwierdzający panie. Rzekł zaś Jezus: Ani ja cię *nie* z góry rozstrzygnąwszy skazuję <sup>1478</sup> <sup>pr.</sup> Wyprawiaj się <sup>2336</sup> od <sup>1</sup> tego *co* <sup>1966</sup> <sup>G</sup> teraz <sup>1956</sup>, już więcej nie <sup>1850</sup> chybaj celu <sup>132</sup> <sup>pr</sup> <sup>ipt.</sup>]

**8,12** Na powrót więc im zagadał <sup>1678</sup> <sup>ao</sup> Jezus powiadając: Ja *realnie* jestem *jako* to wiadome <sup>2</sup> światło <sup>2970</sup> tego naturalnego ustroju światowego <sup>1621</sup>; ten wdrażający się <sup>92</sup> <sup>N</sup> <sup>pt</sup> <sup>pr</sup> <sup>ac</sup> mi żadną metodą nie *nawet przez chwilę* deptałby wkoło <sup>2242</sup> <sup>ao</sup> <sup>sb</sup> <sup>ac</sup> w wiadomym zaciemnieniu <sup>2576</sup>, ale będzie miał <sup>1202</sup> <sup>ft</sup> to wiadome światło tego wiadomego życia biologicznego <sup>1223</sup>. **8,13** Rzekli więc mu farysaiosi: Ty około ciebie samego <sup>2529</sup> <sup>G</sup> świadczysz; to świadectwo <sup>1777</sup> twoje nie jest doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy <sup>110</sup>. **8,14** Odróżnił się Jezus i rzekł im: I jeżeli ewentualnie <sup>1446</sup> ja ewentualnie świadczę <sup>1776</sup> <sup>pr</sup> <sup>sb</sup> <sup>ac</sup> około mnie samego <sup>937</sup>, doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy jest to świadectwo moje, że *od przeszłości* wiem <sup>pf</sup> skąd przyjechałem <sup>1139</sup> <sup>ao</sup> i dokąd prowadzę się pod zwierzchnictwem <sup>2860</sup> <sup>pr.</sup>; wy zaś nie wiecie *od przeszłości* skąd przyjeżdżam <sup>1139</sup> <sup>pr</sup> albo dokąd prowadzę się pod zwierzchnictwem <sup>2860</sup> <sup>pr.</sup> **8,15** Wy w dół w mięso <sup>2524</sup> <sup>A</sup> rozstrzygacie, ja nie rozstrzygam nikogo. **8,16** I ewentualnie jeżeli ewentualnie rozstrzygam <sup>pr,</sup> <sup>ao</sup> <sup>sb</sup> <sup>ac</sup> zaś ja, to rozstrzygnięcie, to moje własne, powstałe ze starannej pełnej jawnej prawdy <sup>111</sup> <sup>N</sup> *jakościowo* jest, że wyłącznie jedyny <sup>1888</sup> nie jestem *jakościowo*, ale ja i ten który posłał <sup>2212</sup> <sup>N</sup> <sup>pt</sup> <sup>ao</sup> mnie, ojciec. **8,17** I w tym przydzielonym obyczajowym Prawie <sup>1943</sup> zaś, tym waszym własnym, *od przeszłości* jest pismem odwzorowane <sup>602</sup> <sup>pf</sup> <sup>ps</sup> że dwóch <sup>3</sup> <sup>człowieków</sup> <sup>Gp</sup> świadectwo doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy *jakościowo* jest. **8,18** Ja *jakościowo* jestem ten świadczący <sup>pt</sup> <sup>pr</sup> około mnie samego, i świadczy około mnie ten który posłał <sup>2212</sup> <sup>N</sup> <sup>pt</sup> <sup>ao</sup> mnie ojciec. **8,19** Powiadali więc jemu: Gdzie jest ten ojciec twój? Odróżnił się Jezus: <sup>4</sup> Zarówno nie mnie znacie *od przeszłości* <sup>pf</sup> jak i nie tego ojca mego; o ile <sup>826</sup> mnie *od dawniejszej przeszłości* znaliście <sup>1983</sup> <sup>ppf</sup> <sup>id</sup> <sup>ac</sup>, i tego ojca mego ewentualnie <sup>154</sup> *od dawniejszej przeszłości* znaliście <sup>ppf</sup> <sup>id</sup> <sup>ac</sup>. **8,20** Te właśnie spływające wysłowienia czynów <sup>2489</sup> zagadał w <sup>959</sup> skarbcu <sup>548</sup> nauczając w świątyni. I nikt *nie* ujął ściśnięciem <sup>2267</sup> <sup>ao</sup> go, że jeszcze nie *od przedtem* przyszła <sup>ppf</sup> wiadoma godzina *naturalnego okresu czasu* jego.

1Gr. zwrot *to nun* jest wyrażeniem rzeczownikowym: ‘ta sytuacja’ {7}, ‘teraźniejszość, panujący obyczaj’ {6}.

2Jest charakterystyczne dla Ew. Joannesa, iż Jezus nie mówi, że jest światłem Izraela (jak w Lc 1,54 2,32,34), ale że jest światłem świata. Nad światem i powietrzem panował Księżyc. Nie wiadomo jednak, czy mówi o świetle dnia (w 8,56 9,4 dzień - ojciec), czy o świetle Słońca, czy Księżycy, czy raczej Wenus – „światło życia biologicznego”.

3Znów widoczne u Joannesa przesunięcie ku człowiekowi: nie tylko Jezus jest człowiekiem w pozytywnym sensie Jo 8,40 19,5, ale i ojciec Jezusa jest człowiekiem. Aluzje o tym, że Jezus składa się z dwóch człowieków (ziemskiego i niebiańskiego?), można odczytać też z Jo 8,19 12,45 14,7-11. Także gnostycy z tytułu “syn człowieka” wnioskowali, iż człowiek był jego ojcem {46}s.243. Nie wiadomo jednak, co symbolizowało człowieka (Słońce? Księżyc?).

4Orygenes w {167} zauważa jakby sprzeczność między tą wypowiedzią a ową z Jo 7,28 (“I mnie znacie...”) i wyjaśnia tym, że w Jo 7,28 Jezus mówi o sobie jako o człowieku, natomiast w Jo 8,19 o swej naturze boskiej s.4.

**8,21** Rzekł więc na powrót<sup>2126</sup> im: Ja prowadzę się pod zwierzchnictwem<sup>2860 pr,</sup> i będziecie szukali mnie, i w wiadomym<sup>1</sup> uchybieniu<sup>134</sup> waszym odumrzecie<sup>303 ft</sup>; tam gdzie ja prowadzę się pod zwierzchnictwem wy nie możecie przyjechać<sup>1139 ao</sup>. **8,22** Powiadali więc Judajczycy: Czy jakoś<sup>1857</sup> odłączy przez zabicie<sup>315 ft</sup> siebie samego, że powiada: Tam gdzie ja prowadzę się pod zwierzchnictwem wy nie możecie przyjechać? **8,23** I powiadał im: Wy z<sup>2</sup> tych<sup>1966 Gp m,n</sup> skierowanych na dół<sup>1527</sup> jakościowo jesteście, ja z tych<sup>1966 Gp m,n</sup> skierowanych na górę<sup>260</sup> jakościowo jestem; wy z tego właśnie naturalnego ustroju światowego jakościowo jesteście, ja nie jestem jakościowo z naturalnego ustroju światowego tego właśnie. **8,24** Rzekłem więc wam że odumrzecie w uchybieniach waszych; jeżeliby bowiem nie uwierzylibyście<sup>ao sb</sup> że ja jakościowo jestem<sup>834</sup>, odumrzecie w uchybieniach waszych. **8,25** Powiadali więc jemu: Ty kto<sup>N</sup> jakościowo jesteś? <sup>3</sup>Rzekł im Jezus(:) Tę wiadomą<sup>1966 As f</sup> <sup>4</sup>prapoczątkową zasadę<sup>384 As f(:)</sup> które<sup>2061 As n</sup> coś<sup>2802 As n</sup> i gadam<sup>1678 pr id, sb</sup> wam(,) **8,26** wieloliczne<sup>Ap n</sup> mam-trzymam<sup>1202 pr</sup> około was gadać i rozstrzygać; ale ten który posłał<sup>N pt ao</sup> mnie doprowadzający do starannej nie uchodzącej uwadze pełnej jawnej prawdy<sup>110</sup> jakościowo jest, i ja które<sup>2061 Ap n</sup> <sup>5</sup>usłyszałem<sup>ao</sup> z obok-przeciw od strony<sup>2139</sup> jego<sup>G,</sup> te właśnie<sup>Ap n</sup> gadam do tego ustroju światowego. **8,27** Nie rozeznali że wiadomego<sup>6</sup> ojca<sup>A</sup> im powiadał<sup>ipf</sup>. **8,28** Rzekł więc Jezus: Gdyby<sup>2069</sup> wywyższylibyście<sup>2905 ao sb ac</sup> tego wiadomego syna tego wiadomego człowieka, wtedy rozeznacie<sup>585 ft id</sup> że ja jakościowo jestem, i ode mnie samego<sup>937</sup> <sup>G</sup> nie czynię<sup>2314 pr id, sb</sup> nic, ale z góry tak jak<sup>1416</sup> pouczył<sup>730 ao</sup> mnie wiadomy ojciec, te właśnie gadam<sup>1678</sup>. **8,29** I ten który posłał<sup>pt ao</sup> mnie, wspólnie ze mną<sup>G</sup> jakościowo jest; <sup>7</sup>nie puścił od siebie<sup>439 ao ac</sup> mnie<sup>A</sup> wyłącznie jedyne<sup>1888 As m,</sup> że ja te<sup>Ap n</sup> podobające się<sup>Ap n</sup> jemu czynię zawsze.

1U ewangelisty Joannesa Jezus nie obiecuje, iż kogoś z Izraela uwolni od grzechów. Tak myślał Joannes zanurzył w Jo 1,29, ale Jezus temu zaprzeczył 16,8. Samarytanie mówili o nim jako o zbawicielu świata 4,42, i on to samo mówił do Samarytan 4,22. Ponadto u Jo to zbawienie świata w 12,47 miało się dokonać zupełnie inaczej, niż u synoptyków - przez głoszenie nauki i wiarę w niebiańskiego syna 3,17 5,34. Dlatego u Jo nie ma 'litowania się' *splagchnidzo*, nie ma cudów dla zbawienia, nie ma „noszenia czyichś grzechów”. Jezus też nie przyjmuje chrztu ani nie daje nakazu chrztu, nie ustanawia eucharystii {314} s.44. To „prawda was wyswobodzi” 8,32. U Jo Jezus objawia naukę - i „kto uwierzy, nie będzie sądzony; kto zaś nie uwierzy, już jest osądzony” 3,18. W tym Jezus bliski jest gnozie {173}s.20.114. Ta i inne ukazane tu różnice między ewangelią Janową a synoptycznymi są tak zasadnicze, że stanowią „odrębny nurt tradycji” {314} s.43, **inny rodzaj chrystianizmu**. Pk73.

2Zwrot: „wy z tych 'na dół' *kato* jesteście” ma analogię do „wy z ojca diabła jesteście” 8,44. Mowa o upadłych.

3„Odpowiedź Jezusa jest enigmatyczna” i nieskładna; trudno dziś odgadnąć jak mówiący pogrupował frazy. Nie wiadomo też czy *ho ti* czytać osobno czy razem (*hoti*), oraz czy *ten archen* będące w *accusativie* ma znaczenie przysłowka czasu, jak niekiedy w LXX, w znaczeniu 'najpierw, przede wszystkim'. Inne rozważania w {314} s.685-689.

4Gr. *arche* występuje w Jo 1,1-2 6,64 8,44 15,27. {7} występującą tu *ten archen* (1x w N.t.) uważa za *acc.* przysłówkowy: „przede wszystkim”, a {6} „najpierw, na początku, naprzód”. Samo *archen* jeszcze w Jo 2,11-czynić (tu: gadać); Hb 2,3 3,14 7,3. Może Jezus odpowiada, że jest logosem z Jo 1,1, zaś jego *arche* wedł. Jo 16,4. Cała odpowiedź Jezusa „jest enigmatyczna”. Vulgata daje tu „raczej parafrazę *ad sensum*, a nie tłumaczenie tekstu greckiego” {314}.

5Jezus ojca słyszy jako głos +5,30 i widzi 8,38. Ojcem nie jest więc zwierzęcy bóg ani bezosobowy Jahweh, lecz bóg człowieczy.

6Ojciec jest tu może 'prapoczątkiem' *arche* z w.25.

7Gr. *af-iemi*. Por. bliskoznaczone *kata-leipo* w słowie *eg-kata-leipo* <sup>815</sup>Mt 27,46.

**8,30** *W następstwie* te właśnie <sup>Ap n</sup> jego <sup>G</sup> gadającego <sup>G pt pr, Gab,</sup> wieloliczni uwierzytnili <sup>ao</sup> do niego. **8,31** Powiadał więc Jezus istotnie do tych którzy uwierzytnili <sup>2277 Ap pt pf</sup> jemu Judajczyków: Jeżeli wy pozostalibyście <sup>1819 ao sb</sup> w tym odwzorowanym wniosku <sup>1726,</sup> tym <sup>1</sup>moim własnym <sup>945,</sup> starannie pełnie jawnie prawdziwie <sup>113</sup> uczniowie moi <sup>Np</sup> jesteście <sup>pr id,</sup> **8,32** i rozeznacie <sup>585 ft</sup> tę wiadomą staranną pełną jawną prawdę <sup>109,</sup> i ta prawda oswobodzi <sup>920 ft</sup> was. **8,33** Odróżnili się *w odpowiedzi* <sup>ao</sup> istotnie do niego: Nasienie Abraama *jakościowo* jesteśmy i żadnemu *nie* <sup>2080 Ds m,n</sup> służyliśmy jako niewolnicy <sup>773 pf</sup> kiedykolwiek; jakże ty powiadasz że: Swobodni <sup>919</sup> staniecie się <sup>584 ft?</sup> **8,34** Odróżnił się *w odpowiedzi* im Jezus: Zaiste zaiste powiadam wam, że wszystkim czyniący wiadome uchybienie <sup>134,</sup> niewolnik jest tego uchybienia. **8,35** Zaś niewolnik nie pozostaje w domostwie <sup>1986</sup> do sfery funkcji wiadomego eonu; wiadomy syn pozostaje do sfery funkcji wiadomego eonu. **8,36** Jeżeli więc wiadomy syn was oswobodziły <sup>ao sb,</sup> w realnie istniejącej rzeczywistości <sup>2030</sup> swobodni będziecie.

**8,37** Wiem że <sup>2</sup>nasienie Abraama *jakościowo* jesteście; ale szukacie *sposobu* <sup>1214</sup> mnie odłączyć przez zabicie <sup>ao,</sup> że ten wiadomy odwzorowany wniosek <sup>1726,</sup> ten mój własny, nie pojmuje <sup>3022 3s pr ac</sup> w was. **8,38** Które <sup>2061 Ap n</sup> ja *trwale* <sup>2041 pf</sup> ujrzałem <sup>2139</sup> wiadomym <sup>D</sup> ojcu <sup>D,</sup> gadam <sup>1678,</sup> i wy <sup>3</sup>więc <sup>2086</sup> które <sup>Ap n</sup> <sup>4</sup>*nietrwale* <sup>93 ao</sup> <sup>5</sup>z obok od strony <sup>2139</sup> tego wiadomego <sup>G</sup> ojca <sup>G</sup> czynicie <sup>pr id, it ac.</sup> **8,39** Odróżnili się i rzekli

1Gr. *logos emos* Jezusa; w 14,24 jest jednak jego ojca.

2Jezus potwierdza im “nasienie” Abraama, ale nie jego “ojcostwo” jakie przysługuje jego potomkom (dzieciom) 8,39. Jednak w 8,56 przyznaje jakieś ojcostwo. Różnicę między “nasieniem” a “dzieckiem” stwierdza Orygenes {167}s.32. Może ma na myśli Ismaela, własnego syna Abraama, urodzonego cieleśnie z jego nasienia i z niewolnicy Egipcjanki Ge 16,1-12 G 4,22-30, z której mógł być uważany za niewolnika. Zaś za “syna” prawowitego Jezus uważa chyba Isaaka, „syna obietnicy”, choć ten może nie był z nasienia Abraama (był wedł. G 3,16). „Nasienie” więc byłoby Abrama, t.j. przed obietnicą, „synostwo” zaś Abrahama, po obietnicy. Por. Rm 9,7n.: tylko dzieci obietnicy liczą się w nasienie. Lecz dla totalnie rewolucyjnego syjonowego Jahweha liczy się tylko potomstwo z „wolnej”, t.j. niemającej związku z mężem, z człowiekiem i z ziemską cywilizacją, gdyż tylko taka ma miejsce na przyjęcie jego pozamężowskiej i pozaczłowieczej „obietnicy”.

3Tak samo, wbrew popularnym przekładom, tłumaczy {314}: „a wy więc czynicie to, co usłyszeliście od Ojca”. Problem stanowi partykuła *oun* <sup>2086</sup> - czy, tak jak zwykle, także tutaj występuje w roli spójnika wynikowego: ‘więc, zatem’. Przy takim zwykłym znaczeniu obie części zdania w.38 zawierające: “ja” i “wy” byłyby połączone słowami sugerującymi skutek: “i wy więc, w następstwie” (BiZ gubi następstwo: „a wy także”, a BT daje samo „wy”). Sens perykopy wydaje się taki, że ojciec Jezusa jest tym, który daje się ujrzyć (niebo, światło) Jezusowi, a następnie („i wy więc”) sprawia „gadanie” Jezusa (powietrze, głos), jego ‘paplanie’ *lalia* 8,43. W tym drugim stanie ojca, złożonym z Jezusem, pierwotny ojciec Jezusa staje się na ziemi ojcem żydów, czyli diabłem 8,44. A żydzi są czyniącymi, kontynuującymi i realizującymi w ciele i narodzie to co Jezus „ujrzał przy ojcu” i następnie im „wypaplał”. Nawet polują na jego słowa Lc 11,54. Zresztą sam Jezus powiedział w „Ojczy nasz”, że bóg ojciec posługuje się ‘złośliwym’ t.j. diabłem do kuszenia, więc diabeł stanowi jego organ wykonawczy. Jezus syn człowieka plasuje się też w typie Lucyfera: przed upadkiem, niebiańskiego, jako oglądający, oraz po upadku, naziemnego, jako gadający.

Por {128} gdzie demiurg bóg tego świata to Jahweh s.291, tu zaś i w 2C 4,4 to diabeł. Zestawienie Jahweha z diabłem nie powinno dziwić, gdyż w Ge 17,1 Jahweh („bóg Abrahama”) przedstawia się Abramowi jako El Szadaj, które znaczy ‘bóg diabelski, diabelny’ {8}. Abram zaś jest symbolem Księżyca, mieszkał w Ur chaldejskim, gdzie czczono boga księżyca Sin-Nanna {50} s.179.181. Podobne „boskie” określenia diabła (szatana) podaje {164} s.419. <sup>4</sup>*Nietrwale* bo aoryst, zwłaszcza w zestawieniu z bliskim trwałym perfectum (“ujrzałem”). Przekłady nie rozróżniają tych czasów. Jezus “ujrzał”, więc w środowisku światła, podświetlonym, niebiańskim, ojcowym; Żydzi zaś “usłyszeli”, więc w środowisku powietrznym, podświetlonym, diabelskim.

mu: Wiadomy ojciec nasz Abraam *jakościowo* jest. Powiada im Jezus: O ile <sup>826</sup> potomkowie <sup>2769</sup> tego Abraama jesteście <sup>pr id ac</sup>, wiadome dzieła tego Abraama czyniliście *lecz nie dokonaliście* <sup>2314 ipf id ac</sup>, **8,40** teraz zaś <sup>1</sup>szukacie <sup>1214</sup> (*aby*) mnie <sup>A</sup> odłączyć przez zabicie <sup>ao</sup>, *nieokreślonego* człowieka, który tę staranną pełną jawną prawdę wam *od przeszłości* gadam <sup>1678 pf</sup> którą <sup>2</sup>usłyszałem <sup>ao</sup> z obok od strony <sup>2139</sup> wiadomego <sup>G</sup> boga <sup>G</sup>; to właśnie Abraam nie <sup>3</sup>uczynił <sup>ao</sup>. **8,41** Wy *teraz* czynicie <sup>pr id, it ac</sup> wiadome dzieła wiadomego ojca waszego. Rzekli mu: My z <sup>4</sup>nierządu <sup>2337</sup> nie jesteśmy zrodzeni płciowo <sup>570</sup> <sup>pf ps</sup>; jednego ojca mamy, wiadomego boga. **8,42** Rzekł im Jezus: O ile <sup>826</sup> ten bóg *jako* ojciec wasz był *jakościowo* <sup>ipf id</sup>, miłowaliście <sup>15 ipf id</sup> by <sup>154</sup> mnie, ja bowiem z tego boga wyjechałem <sup>1016 ao</sup> i *teraz* przybywam i jestem obecny <sup>1237 pr id ac</sup>; ani bowiem ode mnie samego <sup>937 G</sup> w *przeszłości na trwale* nie przyjechałem <sup>1139 pf</sup>, ale ów mnie <sup>5</sup>odpowiedział <sup>ao</sup>. **8,43** Przez co to gadanie <sup>1679</sup>, to <sup>6</sup>moje własne <sup>945</sup>, nie rozeznajecie <sup>585 pr</sup>? Że nie możecie słuchać ten odwzorowany wniosek <sup>1726</sup>, ten mój własny <sup>945</sup>. **8,44** Wy z tego wiadomego ojca <sup>G</sup> tego <sup>G</sup> <sup>7</sup>na wskroś przez wszystko rzucającego diabła <sup>G</sup> *jakościowo*

5 W obu miejscach jest to ten sam przymek *para*, jednak pierwszy, dotyczący Jezusa, jest z datiwem i oznacza bliskie usytuowanie (widzenie przy), drugi zaś, dotyczący Żydów, jest z genitivem i oznacza pochodzenie (słyszanie od). U Jezusa jest oglądanie ojca, zaś u Żydów słuchanie od ojca. Z litery tekstu (zaimki określone) wynika, że jedni i drudzy mówią zasadniczo o tym samym ojcu, i jest to Abraam w.37. Jezus, podobnie jak Żydzi, “słyszcy od” w.40, lecz słyszy od boga. Ma więc jakby dwóch ojców w.41 (por. „syn Dawida, syn Abraama” Mt 1,1), co wytykają mu Żydzi, czyniąc może aluzję do jego nieprawego pochodzenia (por. „Talmud”, „Żydowska antyewangelia” {138} t.2) Nato- miast ojcem Żydów jest diabeł 8,44 a także Abram przed boską wizytą, jak można wnioskować z Jo 8,56.

1 ‘Szukacie’ gr. *dzeteo* może znaczyć „szukać sposobu”, „przeszukiwać, badać” lub „szukać dociekliwie”.

2 Poprzednio Jezus gadał to co ujrzał (w perfectum) *para* ojca; tu jednak Jezus gada to co usłyszał (w aoryście) *para* boga 8,38. *Para* boga był człowiek Jan Jo 1,6. Tym gadaniem jest *logos* <sup>1726</sup> (boga) 8,43 – duchowy chrystus? duchowy człowiek?

3 Tu zamiast imperfectum (8,39) mamy perfectum. Nie zabił, gdyż uprzejmie przyjął w skworny dzień aniołów, z których jednym był Jezus? I także później nie zabił go na ofiarę bo ofiarował barana?

4 Gr. *porneia*. Jezus głosił swoje podwójne ojcostwo (jedno boże przez ducha św., oraz drugie przez tajemniczego ojca), co mogło być wykorzystane jako pretekst do pomówień o pochodzeniu z nierządu. Gdzie indziej Żydzi wprost wyznawali, że Jezus urodził się z nierządu Talmud, {118} s.94-95 {138} {167} s.51. Podwójność natury Jezusa uznaje chrystologia.

5 Jezus mówi chyba o swej preegzystencji, w której dokonała się owa “odprawa” pierwotnego “jego samego”, czyli może pierwsze pomazanie dla posłania na świat jako syna króla (starszego wiernego syna z Lc 15,11n?). Drugie pomazanie, miłosne, było w nieludzkim zwierzęcym organizmie gołębiczy Jo 1,32).

6 Gr. *emos*, w odróżnieniu od *mou* ‘należący do mnie’.

7 Jeżeli zestawić: “z ojca **diabła** jesteście” w tym wierszu, “Abraam ojciec wasz” w w.56 oraz “jesteście nasienie Abraama” w w.37, wychodzi, że Abraam jako płodzący ze swego nasienia (przed boskim zwiastowaniem, więc jako Abram płodzący Ismaela) był diabłem. Pierworodny Kain w 1Jo 3,12 jest dzieckiem diabła-ponerosa (więc chyba węża Ge 3,6), i także Żydzi tutaj. Ale Kain, Żydzi i Abram na tułaczce (przed zwiastowaniem) symbolizowani byli przez księżyc {50} s.179 {137} s.83, skąd diabeł byłby ciemnym Księżycem (a padły z nieba szatan jego światłem?). Ciekawe, że w przeciwieństwie do cielesnego “określonego syna człowieka”, diabeł jest nazwany “nieokreślonym nieprzyjacielem-człowiekiem” w Mt 13,39 – czyli bez konkretyzacji cielesnej. Czy duch św. tym się różni od ducha-szatana, że d.św. jest hybrydowo niebiański, a szatan człowieczo ziemski? I czy szatan jest człowieczym duchem pomazania żydów, synem człowieczym-wężem-szatanem, diabeł-człowiek zaś, wybitnie płciowym mężczyzną, żydowskim Mesjaszem, przez chrześcijan zw. Antychrystem? W ten sposób d.św. byłby zaledwie pozaziemskim i pozaczłowieczym małym szatankiem, względem pełniejszego ziemskiego i człowieczego ducha-szatana, t.j. mężczyzny.

Diabeł ‘próbuję’ *peiradzo* Mt 4,1 Lc 4,13; jest ‘nieprzyjacielem’ *echthros* i nieokreślonym (bez ciała?) człowiekiem Mt 13,39; jest ‘zwodzącym’ *planao* Ap 20,10 (stąd słowo “planeta”, do których zaliczano Księżyc i Słońce); zasiewa

jesteście, i te wiadome <sup>1</sup>pożądania *plciowe* <sup>1078 Ap</sup> tego ojca waszego chcecie czynić <sup>pr.</sup> Ów <sup>2</sup>człowiekóbója <sup>230</sup> był <sup>ipf</sup> od prapoczątkowej zasady <sup>384 G,</sup> i w tej <sup>3</sup>starannej pełnej jawnej prawdzie <sup>109</sup> nie stawiał się <sup>1372 ipf, pf id ac,</sup> że nie jest *jakakolwiek* staranna pełna jawna prawda <sup>109</sup> w nim. Gdy ewentualnie ewentualnie gada <sup>1678 pr sb ac,</sup> kłam <sup>3032,</sup> ze swoich własnych <sup>1334 Gp n</sup> gada, że kłamca jest i ojciec jego <sup>Gs n.</sup> **8,45** Ja zaś że tę staranną pełną jawną prawdę powiadam, nie uwierzytelniacie mi. **8,46** Kto z was wykazując haniebnosć karci <sup>914 pr</sup> mnie około *jakiegoś* <sup>4</sup>uchybieńia <sup>134?</sup> Jeżeli *jakąś* staranną pełną jawną prawdę powiadam, przez co wy nie uwierzytelniacie mi? **8,47** Ten będący *jakościowo* <sup>834 pt pr</sup> z wiadomego boga, wiadome spływające wysłowienia czynów <sup>2489</sup> tego boga słucha; przez to właśnie wy nie słuchacie, że z tego boga nie jesteście *jakościowo*.

**8,48** Odróżnili się Judajczycy i rzekli mu: Czy nie odpowiednio <sup>1442</sup> powiadamy my że <sup>5</sup>Samaritanin *jakościowo* jesteś ty i *jakieś* bóstwo *pochodzące od* daimonów <sup>608 As n</sup> masz-trzymasz <sup>1202?</sup> **8,49** Odróżnił się w *odpowiedzi* Jezus: Ja bóstwo *pochodzące od* daimonów <sup>A</sup> nie mam-trzymam <sup>1202,</sup> ale szacuję <sup>2800</sup> tego ojca mego, i wy pozbawiacie szacunku <sup>415</sup> mnie. **8,50** Ja zaś nie szukam <sup>1214</sup> sławę <sup>771</sup> moją; jest ten szukający i rozstrzygający <sup>1642.</sup> **8,51** Zaiste zaiste powiadam wam, jeżeliby ktoś wiadomy mój własny odwzorowany wniosek upilnowałby <sup>2793 ao sb ac,</sup> śmierć <sup>A</sup> żadną metodą nie ujrzałby jako teorię <sup>1289 ao sb ac</sup> *wejrzawszy* do sfery funkcji <sup>842</sup> tego eonu <sup>81 A.</sup> **8,52** Rzekli mu Judajczycy: Teraz *od przeszłości* rozeznajemy <sup>585 pf</sup> że *jakieś* bóstwo *pochodzące od* daimonów masz-trzymasz. Abraam odumarł i wiadomi prorocy, i ty powiadasz: Jeżeliby ktoś

---

gdy ludzie śpią Mt 13,25.39 (raczej w nocy); oddolnie ‘unosi’ *airo* Lc 8,12; jest w ogniu (jak księżyc) i jest po lewicy Mt 25,41 (lewicą jest strona lunarna {95}s.111 {50}s.336); symbolizuje go Judas Jo 6,70 13,2; synem diabła jest ‘Syn Jezusa’ *Bar-Jezus* kłamliwy prorok, może księżyc, gdyż w czasie swej aktywności „oglądający Słońce” Ac 13,10; Jezus chr. po śmierci może ponownie staje się diabłem (powracając do pierwotnej postaci, bez ciała i bez ducha św.); ‘właściwym miejscem’ *topos* dla diabła jest oddolny *par-orgismos* ‘chybiona zapalczliwość’ E 4,26n, czyli chyba Księżyc dla ‘na-dziewającego się’ *epi-dyo* na niego Słońca, t.j. dla ognia odslonecznego spływającego na glob Księżyc; jego są ‘zasadzki’ *methodeia* E 6,11, ‘sąd’ *krima* 1Tm 3,6 i ‘sidła’ *pagis* 1Tm 3,7 2Tm 2,26 (gwiazdozbiory?); ma moc śmierci Hb 2,14; diabeł tak jak lew ryczący chodzi wkoło 1P 5,8 (ryczący lew - Słońce ze swym blaskiem; „tak jak” Słońce - Księżyc); grzeszy 1Jo 3,8; jest skojarzony z Mojżeszem Jd 9; zstąpiwszy diabeł ma ‘gniew’ *thymos* (odgórnny) Ap 12,12. Por. szatan Lc 10,18. Astronomiczne symboliki diabła i szatana nie mogły być ujawnione wobec czczenia Księżycy i Słońca przez wiele religii.

1 Gr. *epi-thymia* diabła odpowiada nasieniu Abraama, a z Ge 3,1 wężowi-fallusowi..

2 Gr. *anthropo-ktonos* +1Jo 3,15 gdzie człowiekiem jest Abel a diabłem Kain 1Jo 3,7-15 gdyż „był od *ponerosa*”.

3 Gr. *a-letheia* od *a* ‘bez’ i *letho*, *lanthano* ‘ujść uwagi, ukryć się, być niepostrzeżonym’. Główny zarzut dotychczas stawiany diabłu to ten, że nie realizował ‘jawnej prawdy’ *aletheia* i nie bazował na niej. *Aletheia* jest to ‘rzeczywistość, w przeciwieństwie do pozoru, rzeczywiste spełnienie (n.p. snu), grunt rzeczy, realność’.

4 Gr. *hamartia*. Grzeszność Jezusa w opinii Żydów polegała nie tyle na naruszaniu Prawa, co na generalnie niewłaściwym stosunku jego jako określonego cielesnego człowieka do boga, na bezpośrednim relatywizowaniu siebie do niego Jo 10,33 19,7, czyli na nieuzasadnionym “spoufalanii się” z nim i profanacji.

5 Określenie “Samarytanin” oznaczające narodowość, tu mogło dotyczyć wiary samarytańskiej a także pochodzenia Jezusa, jako zrodzonego z nierządu w.41. Uchodziło także za wielką obelgę, wynikającą z pogardy i wrogości względem Samarytan {317}. Słynnym Samarytaninem, gnostykiem i cudotwórcą, był Szymon czarnoksiężnik (mag), przez niektórych uznawany za prototyp Jezusa.

wiadomy odwzorowany wniosek mój upilnowałby, żadną metodą nie zasmakowałby <sup>579</sup> śmierci <sub>ao sb</sub> do tego eonu. **8,53** Czy może ty większy *jakościowo* jesteś od tego wiadomego ojca <sub>G</sub> naszego Abraama, takiego który odumarł? I wiadomi prorocy odumarli. *Jako* kogo <sub>As m</sub> ciebie samego <sup>2529 A</sup> czynisz?

**8,54** Odróżnił się w *odpowiedzi* Jezus: Jeżeliby ja wślawiłbym <sup>772</sup> <sub>ao sb, fi id</sub> mnie samego <sup>937 A</sup>, ta sława <sup>771</sup> moja nic *jakościowo* jest; *jakościowo* jest wiadomy <sup>1</sup>ojciec mój, ten sławiący <sub>pt pr</sub> mnie, którego <sub>A</sub> wy powiadacie że: *Niewiadomy* bóg nasz jest. **8,55** I nie rozeznaliście *trwale* <sup>585 pf</sup> go, ja zaś *trwale* znam <sup>1983 pf</sup> go. I jeżeliby rzekłbym <sup>837</sup> <sub>ao sb</sub> że nie znam go, będę *jakościowo* <sup>834 fi id</sup> podobny wam <sub>D</sub> kłamca <sub>N</sub>; ale znam go i wiadomy odwzorowany wniosek jego <sub>G</sub> pilnuję-zatrzymuję <sup>2793 pr</sup>. **8,56** Abraam wiadomy ojciec wasz uniósł się wesołością <sup>13</sup> <sub>ao id md</sub> aby ujrzałby <sup>2041</sup> <sub>ao sb ac</sub> ten wiadomy <sup>2</sup>dzień, ten <sup>3</sup>mój własny <sup>945</sup>, i ujrzał <sub>ao</sub> i <sup>4</sup>wyszedł rozkosznie z środka <sup>2973</sup> <sub>ao id ps-dp</sub>. **8,57** Rzekli więc Judajczycy istotnie do niego: <sup>5</sup>Pięćdziesiąt <sub>Ap</sub> lata jeszcze nie masz i Abraama <sub>indecl</sub> ujrzałeś *i dotąd widzisz* <sup>2041</sup> <sub>2s pf ac</sub>? **8,58** Rzekł im Jezus: Zaiste zaiste powiadam wam, zanim <sup>2368</sup>

1 Jezus identyfikuje Boga Ojca jak niewiadomego (bezrodzajnikowego) boga; taki wystąpił w Jo 1,1 jako wtóry bóg. Teologia **ojca Jezusa** (+Mt 5,45) w N.t. nie jest jasno wyłożona. Nie wygląda, by ojciec ów był bogiem Judajczyków 8,54, czyli Jahwehem S.t.. Ich bóg był bogiem Mojżesza 9,29, a ojciec Jezusa odrzucił Mojżesza i Eliasza, gdy na górze Jezus okazał się *monos* - 'jedyny', sam bez nich Mt 17,8. Także częsty epitet Jezusa "nowy Mojżesz" (nie: syn Mojżesza - jak by było według: syn Dawida) wskazuje, iż miał on go zastąpić (a nie kontynuować) w ten sposób że 'dopełnić' *pleroo* Zakon Mt 5,17 i tak go 'zakończyć' *teleo* Rm 2,27 Jb 2,8. Ojcem Jezusa była może trójca mężów nawiedzających Abraama w gorący dzień Ge 18,1-2. W tej trójcy ojcem-człowiekiem (stąd: syn człowieka?) była tam prawdopodobnie niebiańska plazma mająca Słońce jako głowę i z okołosłonecznymi planetami: vulwiczną Wenus i fallicznym Merkurem, tworzącymi razem seksualną trójcę planet wewnętrznych {101} sz. 1011 {84}s.88. U Jana tak syn jak i jego ojciec, mimo przebywania na ziemi, zachowują niebiańskość. U synoptyków natomiast ojcem tegoż syna jest określony, uwarunkowany cielesnie i ziemsko, człowiek. Dlatego w ewangeliach także syn człowieka skłania się ku degeneratom wykluczonym poza nawias społeczeństwa, jest "zarłakiem i pijakiem, przyjacielem złodziei i prostytutek" Mt 11,19, bankierów i innych niesprawiedliwych. Dwubogowość, odróżnienie boga odkupiciela od boga Mojżeszowego, głosił m.in. Marcjon {46}s.253.

I tylko z takim t.zw. "synem człowieka", jakiego przedstawili synoptycy, jeżeli chciał się stać synem bożym (Jo 5,25-27) i ubóstwić zepsucie swoje i bliskich, nie zgadzali się Żydzi 10,33. Zapewne uważali po prostu, iż szlachetny niebiański człowieczy bóg Mojżesza nie powinien być spaprany rynsztokowym człkiem.

2 Dzień czyli rozświetlone powietrze. Jezus i uczniowie są "światłem świata" Jo 8,12 9,5 12,46 Mt 5,14 Mc 14,54, światło to przyszło z nieba Ac 9,3 do świata Jo 9,5 12,46, ale jest to "światło życia biologicznego" Jo 8,12 - więc przetworzone w Wenus. Najpierw samo Słońce jest rodzicielem przysłonecznego ognia, blasku i żaru - czyli szatana. 'Dzień pana' *hemera kyriou* t.j. Jezusa jest m.in. w Ac 2,20 1C 5,6 2C 1,14 1Th 5,2 2P 3,10. W 1Th 5,5 "wszyscy wy synowie światła jesteście i synowie dnia". Fizycznie dzień jest rozświetlonym powietrzem, nie bardzo jednak wiadomo, czym w symbolice było powietrze (człowiekiem ziemskim? - jak eter jest człowiekiem niebiańskim).

3 Gr. *emos*, często skojarzone z Jezusem i jego ojcem Jo 4,34 5,30 7,16 15,9 16,15; także jako ich jednością Jo 10,30. Może ten "dzień", czyli powietrze sfery podksiężycowej rozświetlone światłem jest drugim, t.j. cielesnym, ojcem Jezusa? Por. 9,4-5 gdzie posyłający Jezusa jest dniem i światłem świata. Dzień p. przyp. do Jo 11,9.

4 Gr. *agalliao* <sup>13</sup> i *chairo* <sup>2973</sup>. Jednak w S.t. słowa te nie występują w kontekście Abraama. Może utworzone alegorycznie z Ge 17,17? Radość Abraama to chyba jakieś światło (księżycowe?).

5 Jeżeli Jezus miał ok. 33 lat, to dlaczego Żydzi nie powiedzieli: czterdziestu lat jeszcze nie masz? Natomiast nie wiemy, czy 50 lat oznaczało wiek sprawiedliwy lub święty, umożliwiające takie religijne widzenie.



okoliczności uczyniły Abraama<sub>A</sub> mogącym stać się<sup>584 ao, Aci,</sup> ja<sup>1</sup> jakościowo jestem.  
**8,59** Unieśli<sup>70 ao</sup> więc kamienie aby rzuciliby<sup>463 ao sb</sup> wroga na niego<sub>A</sub>, Jezus  
zaś został ukryty<sup>1648 ao id ps</sup> i wyszedł<sup>1016 ao id ac</sup> ze świątyni.

**9,1** I wiodąc obok-przeciw<sup>2146 N pt pr ac</sup> ujrzał *jakiegoś* człowieka<sup>2</sup> ślepego<sup>2846</sup> z urodzenia<sup>568 Gs</sup>. **9,2** I wezwali do uwyrażnienia się<sup>1141 ao</sup> go uczniowie jego, powiadając: Rabinie<sup>2474,</sup> kto chybił celu<sup>132 ao</sup>: ten właśnie albo czy wiadomi rodzice jego, aby<sup>1360</sup> ślepy<sub>N</sub> zostałyby zrodzony *plciowo*<sup>570 ao sb ps</sup>? **9,3** Odróżnił się w *odpowiedzi* Jezus: Zarówno nie ten właśnie chybił celu jak i nie wiadomi rodzice jego, ale aby *jako jedno* zostałyby ujawnione<sup>2911 3s ao sb ps</sup> wiadome<sub>Np n</sub> dzieła<sub>Np n</sub> wiadomego boga w nim. **9,4** Nas<sub>A</sub> obowiązuje działać<sup>1125 pr</sup> te wiadome dzieła<sub>Ap n</sub> tego<sup>3</sup> który posłał<sub>G pt ao</sub> mnie aż do *momentu gdy*<sup>1203</sup> dzień *jakościowo* jest; przychodzi noc gdy nikt *nie* może<sup>779 pr</sup> działać. **9,5** Gdy ewentualnie<sup>2069</sup> w tym naturalnym ustroju światowym<sup>1621</sup> *jakościowo* ewentualnie jestem<sup>834 pr sb ac,</sup> *jako*<sup>4</sup> światło<sup>2970</sup> *realnie* jestem tego naturalnego ustroju światowego.

**9,6** Te właśnie rzekłszy<sub>ao</sub> <sup>5</sup>plunął<sup>2454 ao</sup> <sup>6</sup>na *prostacki* przyziem<sup>2978</sup> i uczynił <sup>7</sup>zaprawę *glinianą*<sup>2264 m</sup> z tej *plwociny*<sup>2452,</sup> i <sup>8</sup>namazał<sup>1120 ao</sup> <sup>9</sup>jego<sub>G m</sub> tę zaprawę aktywnie na

1 Czy Jezus był którymś z trzech mężów wzywających Abraama Ge 18,2? Po złożeniu obietnicy syna oraz opuszczeniu Abrahama i Sary, w Sodomie aniołów było już tylko dwóch Ge 19,1.

2 Ślepotą była rozumiana jako pozbawienie oczu światła; mógł ją ilustrować ciemny Księżyc. Światło zaś było czynnikiem Jahweha, stąd pobawienie światła oprócz ślepoty oznaczyło stan grzechu i niepłodności. Może w nawiązaniu do poprzedniego akapitu o Abrahamie i Sarze.

3 Posłał Jezusa - ojciec (u Jo wiele razy n.p. 5,23.37 6,44 8,16-29 12,49 16,5).

4 Światło świata +Mt 5,14 Jo 8,12 11,9. Jest ono w dniu 11,9-10. Światło dnia w Biblii chyba nie pochodzi bezpośrednio z blasku i ognia Słońca, n.p. Ac 26,13. Zresztą od zawsze jest oczywiste, że dzień nastaje zanim Słońce wynurzy się z oceanu, gdy na niebie króluje poranna Wenus, czyli Maria, matka Jezusa, i to ona, wraz z posiadaniem na sobie nurtem Słońca Ap 12,1 rodzi syna - światło dnia Ap 12,2-5. Także w Ge 1,14-19 najpierw stworzone jest światło Ge 1,3 i dzień 1,5, potem Słońce i Księżyc 1,14-19 (jak się powszechnie identyfikuje „dwa wielkie światła”). Dlatego Słońce i światło dnia traktowane odrębnie i nie łączono bezpośrednim związkiem przyczynowo-skutkowym; natomiast takim związkiem łączono Słońce i okołopołudniowy żar i blask jego tarczy. W hellenizmie Słońce Helios był ojcem płodzącym promienie słoneczne {58}s.147 (starszego potomka?); także w Mt 5,45 Słońce jakoś należy do ojca (jako głowa?). Helios był woźnicą zaprzęgu czterech białych koni: “to światło oślepiające, które widzimy, to właśnie blask jego wozu” {117} s.47. Dzień p. przyp. do Jo 11,9

5 Ziemia może odpowiada światu, plucie -świeceniu, ślina -światłu i słowu, a pomazanie śliną -oświeceniu {51}s.363.

6 Gr. *chamai* ‘na ziemię; na niski, prostacki, ordynarny, podły, rozpustny przyziem’ +18,6. Użycie tak rzadkiego słowa, które jest starym miejscownikiem od *chama* (jak łac. *humi*) {4}, zamiast zwykłego ‘aktywnie na ziemię’ *epi gen* (n.p. Mt 10,29.34 13,8 14,34 15,35) w zamyśle ewangelisty ma chyba bliżej charakteryzować niską bazę operacyjną Jezusa. Przekłady zwyczajnie: „na ziemię” jakby *ge*.

7 Gr. *pelos* ‘błoto, glina, muł, też szlam jako zaprawa murarska’. W Rm 9,11 jest materiałem na człowieka (może jako ‘proch, pył’ *hous* ziemi zmieszany z wilgocią w Ge 2,7). Ponadto w Ge 11,3 to „smoła” do budowy wieży Babel. Może i tu z „błotnych oczu” uczynił eschatyczny Babilon, do którego dopiero „posłana” została woda sadzawki – syn człowieka, światło. Byłby to cud ukradziony z eschatonu.

8 Gr. *epi-chrio* ‘na, po’ - ‘trzeć, mazać’. Od słowa *chrio* pochodzi *christos* ‘pomazaniec’. Popularne przekłady czynią niejawnym tę zbieżność, tłumacząc “nałożył”; ale na to ewangelista zna całkiem inne słowo *epi-tithemi* Jo 9,15 19,2. Bo też ukazanie namaszczenia jako skojarzonego z *pelos* a zwłaszcza z *chamai* może budzić niesmak.

9 Inwersja zaimka dzierżawczego *autou* ‘jego’ może odnosić się do całego ślepego lub do jego oczu; wtedy albo błoto albo oczy byłyby chrystusa. “Św. Augustyn widzi w połączeniu śliny i prochu ziemi obraz zjednoczenia bóstwa i człowieczeństwa w chrystusie” {51}s.364. Nurkownia też miała błoto, ale już oddzielone.

oczy <sup>Ap m</sup> 9,7 i rzekł mu: Prowadź się pod *tym* zwierchnictwem <sup>2860 pr it,</sup> umyj się <sup>1936 ao it md</sup> *zanurzywszy się* do sfery funkcji <sup>842</sup> wiadomej <sup>A</sup> <sup>1</sup>nurkowni <sup>1604 As f</sup> *należącej do tego* <sup>Gs m</sup> <sup>2</sup>Siloam <sup>indecl,</sup> które <sup>2061 Ns n</sup> <sup>3</sup>jest tłumaczone *przez Hermesa* <sup>1138 3s pr id ps:</sup> <sup>4</sup>Odprowiony <sup>334 Ns m pt pf</sup> <sup>ps-</sup> Odszedł <sup>ao</sup> więc i umył się <sup>1936 ao md</sup> i przyszedł <sup>ao</sup> widzący <sup>N pt pr ac-</sup>

**9,8** Więc sąsiedzi <sup>561</sup> i ci *obecnie* dla znalezienia teorii oglądający <sup>1289 pt pr</sup> go *jako to* <sup>As n</sup> *co* poprzednie <sup>2429 As n com,adv</sup> że proszący o doistotny dodatek *żebrak* <sup>2392</sup> był, powiadali: Czyż nie ten właśnie jest ten odgórnie zasiadający jako na swoim <sup>1410 N pt pr md-ps-dp</sup> i <sup>5</sup>*żebrząc* proszący o doistotny dodatek <sup>2391 N pt pr?</sup> **9,9** Inni powiadali że: Ten właśnie *realnie* jest; inni powiadali: <sup>6</sup>Zdecydowanie nie <sup>2096,</sup> ale upodobniony <sup>2016 N</sup> jemu *jakościowo realnie* jest. Ów powiadał że: Ja jestem. **9,10** Powiadali więc jemu: Jakże zostały otworzone *wstecz w górę* <sup>238 ao id ps</sup> twoje oczy? **9,11** Odróżnił się *w odpowiedzi* ów: Ten wiadomy człowiek, ten powiadany Jezus <sup>N,</sup> zaprawę *glinianą* uczynił i namazał moje oczy i rzekł mi że: Prowadź się pod *tym* zwierchnictwem <sup>2860</sup> do sfery funkcji <sup>tego</sup> <sup>As m</sup> Siloam i umyj się; odszedłszy więc i umywszy się <sup>1936 N pt ao md</sup> ponownie spojrział poprzez wzniesienie wzroku do źródła w górze <sup>158 ao ac-</sup> **9,12** I rzekli mu: Gdzie jest ów? Powiada: Nie wiem <sup>1983 pf-</sup>

**9,13** Wiodą go istotnie do farisaiosów, tego kiedyś ślepego. **9,14** Był zaś sabat w którym <sup>D f</sup> dniu tę zaprawę *glinianą* uczynił Jezus i otworzył *wstecz w górę* <sup>ao</sup> jego oczy. **9,15** Na powrót więc wzywali do uwyrażnienia się <sup>1141 ipf</sup> go i farisaiosi jakże ponownie spojrział poprzez wzniesienie wzroku do źródła w górze <sup>ao ac-</sup>. Ten zaś rzekł im: Zaprawę *glinianą* *nałożył na dodatek* <sup>1111 ao</sup> *na należące do mnie* <sup>818 G,</sup> aktywnie na <sup>oczy</sup> <sup>A,</sup> i

1 Gr. *kolymbethra* ‘nurkownia, zanurzalnia’ także w Jo 5,2.7 gdzie jest „na Owczej (bramie)”, i też jako miejsce cudu. Może są tym samym. Jest ona rodzaju żeńskiego, na co wskazuje też jej funkcja przyjmowania “nurkującego”.

Nurkownia i Siloam nie są tą samą rzeczą, lecz Nurkownia należy do Siloam-Odprowionego (genetivus); różnią się też rodzajami. Może jest figurą ducha św. (a Siloam - mesjaszem?, por. siloch *SzLOCh* tytuł mesjasza). Sadtawka wody stojącej „umarłej” (w przeciwieństwie do wody „żywej”, oznaczającej wodę źródlaną) może symbolizować Jezusa zatraciwszego swoje pierwotne życie, upadłego do poziomu zwierzęcia (w Jo 5,2 sadzawka jest na „owczej”).

2 Siloam +Lc 13,4 gdzie na osiemnastu upadła wieża. W LXX w Is 8,6 są ciche wody (stąd sadzawka?) Siloam l. Se-iloam; odpowiada tam hebr. *SzLCh* ‘puścić na wolność, wygnąć, posyłać, wysyłać, usunąć, oddalić, odprawić, odrośl, szerokość’. W {102} Siloam jest wyjaśniane w sensie Dawidowego mesjasza. Nurkownia wraz z odprowionym prawdopodobnie tworzą parę, analogicznie jak w Jo 5,2-9 bydlęca nurkownia z bydłem lub z aniołem pana lub z pięcioma krążgankami (piątka liczbą Dawida).

3 Gr. *hermeneuo* + Jo 1,42 Hb 7,2 słyszalne pochodzenie od imienia boga greckiego *Hermes*. Podobnie *met-hermeneuo* <sup>1795</sup> ‘przekładać przez Hermesa’ Jo 1,38.41. Trudno stwierdzić, czy używano w N.t. tego słowa ze świadomością jego odboskiego pochodzenia.

4 Gr. *apo-stello*, stąd “apo-stołowie” - odprowieni przez Jezusa Mt 10,5.16, ale też odprowionym był Joannes Mt 11,10 Jo 1,6 i Jezus Mt 15,24 Jo 5,36 8,42 11,42 17,3, a także duch św. Jo 20,21-22 1P 1,12 i inne osoby. Tu zapewne chodzi o Jezusa – por. przyp. do „Siloam”.

5 Właśnie ślepy otrzymał doistotny dodatek w postaci ducha syna człowieka.

6 Osobowość ślepego zmieniła się tak radykalnie, że znajomi nie poznawali go. Może to wskazywać na uleczenie przez wymianę duchowo-duszową, wyrażającą się w innej osobowości i wyglądzie. Por. przyp. do Mc 5,42. Takie inkarnowanie innego ducha (ducha złego to „opętanie”) zna psychiatria, która w istocie jest obcowaniem z duchami. Jest też praktykowane w okultyzmie, szamanizmie. Inkarnowanie duchów czynił też Jezus Lc 8,32.

umylem się<sup>1936 ao md,</sup> i poglądam. **9,16** Powiadali więc z farisaiosów jacyś: Nie jest *jakościowo* ten właśnie od strony *niewiadomego* boga<sup>G</sup> ten człowiek, że sabbat nie pilnuje<sup>2793</sup>. Inni powiadali: Jakże może człowiek uchybiający celu<sup>135</sup> takie to znaki boże<sup>2540</sup> czynić? I rozdarcie<sup>2739</sup> *jakościowo* było w nich. **9,17** Powiadają więc temu ślepemu na powrót: Co ty powiadasz około niego, że otworzył<sup>238 ao</sup> twoje oczy? Ten zaś rzekł że: Prorok *jakościowo* jest.

**9,18** Nie uwierzytelnili<sup>ao</sup> więc Judajczycy około niego że był ślepy i ponownie spojrział<sup>158 ao,</sup> aż do *czasu* takiego którego<sup>Gm</sup> przygłosili<sup>2968 ao</sup> rodziców jego, tego który ponownie spojrział<sup>G pt ao,</sup> **9,19** i wezwali do uwyrażnienia się<sup>1141 ao</sup> ich powiadając: Ten właśnie jest wiadomy syn wasz<sup>Gp,</sup> którego<sup>A</sup> wy powiadacie że ślepy został zrodzony<sup>570 ao ps?</sup> Jakże więc pogląda w tej chwili? **9,20** Odróżnili się *dla odpowiedzi* więc rodzice jego i rzekli: Wiemy<sup>pf</sup> że ten właśnie jest syn nasz i że ślepy został zrodzony<sup>570 ao ps.</sup> **9,21** Jakże zaś teraz pogląda, nie wiemy<sup>pf,</sup> albo kto otworzył<sup>238 ao</sup> jego oczy, my nie wiemy. Jego<sup>A</sup> wezwijcie do uwyrażnienia się<sup>1141 ao,</sup> cechy odpowiadające wiekowi<sup>1241 As</sup> ma, sam około siebie samego<sup>G</sup> będzie gadał<sup>1678 ft.</sup> **9,22** Te właśnie rzekli rodzice jego że strachali się<sup>2938 ipf</sup> w Judajczyków<sup>Ap;</sup> już bowiem *przedtem* do razem ułożyli się<sup>2721 3p ppf</sup> Judajczycy aby jeżeliby ktoś go potwierdziłby *powiedziawszy to samo*<sup>2019 ao sb ac</sup> *jako jakiegoś* pomazańca<sup>A,</sup> odłączony od *grupy* zbierania do razem<sup>339 N</sup> stałby się<sup>584 ao sb md-dp.</sup> **9,23** Przez to właśnie rodzice jego rzekli że: Cechy odpowiadające wiekowi ma, jego nadto wezwijcie do uwyrażnienia się<sup>1060 ao it ac.</sup>

**9,24** Przygłosili<sup>2968 ao</sup> więc tego człowieka z wtórego *razu*<sup>Gs n,</sup> który był<sup>ipf</sup> ślepy, i rzekli mu: Daj<sup>734 ao</sup> sławę temu wiadomemu bogu; my wiemy<sup>pf</sup> że ten właśnie wiadomy człowiek uchybiający celu *jakościowo* jest. **9,25** <sup>1</sup>Odróżnił się<sup>311</sup> więc ów: Czy uchybiający celu *jakościowo* jest, nie wiem<sup>pf;</sup> jedno<sup>843 As n</sup> wiem że ślepy będąc<sup>834 N pt pr ac</sup> w tej chwili<sup>378</sup> poglądam<sup>516 pr.</sup> **9,26** Rzekli więc jemu: Co uczynił tobie? Jakże otworzył<sup>238 ao</sup> twoje oczy? **9,27** Odróżnił się im: Rzekłem wam już, i nie posłuchaliście<sup>93 ao.</sup> Co na powrót<sup>2126</sup> chcecie słuchać<sup>pr?</sup> Czy może i wy chcecie jego uczniowie stać się<sup>584 ao?</sup> **9,28** I zelżyli<sup>1728 ao</sup> go i rzekli: Ty uczeń jesteś owego, my zaś Moysesa jesteśmy uczniowie. **9,29** My *od przeszłości* wiemy<sup>pf</sup> że Moysesowi *trwale* zagadał<sup>1678 pf</sup> ten bóg, tego właśnie<sup>2094 As m</sup> zaś <sup>2</sup>nie wiemy *od przeszłości*<sup>pf</sup> skąd *pozostając w łączności z tym*<sup>2313</sup> *jakościowo* jest<sup>pr.</sup>

**9,30** Odróżnił się ten człowiek i rzekł im: W tym właśnie<sup>2094 Ds m,n</sup> bowiem to<sup>Ns n</sup> <sup>3</sup>cudownie dziwne<sup>1272 Ns n</sup> jest, że wy nie wiecie *od przeszłości*<sup>pf</sup> skąd *jakościowo* jest, i otworzył *wstecz w górę*<sup>ao</sup> moje oczy. **9,31** Wiemy *od przeszłości* że uchybiających celu<sup>Gp</sup>

<sup>1</sup> Tu znów gr. *apokrinomai* bez pytania, jak w Mt 11,25 17,4 Mc 14,40 Lc 1,60 Jo 5,19, czyli raczej: *odróżnił się, odsądził się* od rzeczonych zamiarów, żądań i działań.

<sup>2</sup> Nie wiedzą skąd doktrynalnie, duchowo, od jakiego boga pochodzi Jezus, bo skąd pochodzi cielesnie mieszkańcy Jerozolimy wiedzieli Jo 7,27.

wiadomy bóg nie słucha<sub>pr</sub>, ale jeżeli ewentualnie ktoś<sup>1</sup> czczący *jakiegoś* boga<sup>1280</sup> ewentualnie jest<sub>pr sb</sub> i wiadomą wolę<sup>1275</sup> jego ewentualnie czyni<sub>pr sb</sub>, tego właśnie<sub>G</sub> słucha. **9,32** Z<sup>851</sup> <sup>2</sup>tego<sup>1966</sup> eonu<sup>81</sup> nie było usłyszane<sup>93 3s ao ps</sup> że otworzył<sup>238 ao</sup> ktoś oczy ślepego<sup>2846 G</sup> zrodzonego<sup>570 G m pt pf ps</sup>; **9,33** jeżeli<sup>826</sup> nie był *jakościowo*<sup>834 ipf id ac</sup> ten właśnie z obok od strony<sup>2139</sup> *jakiegoś niewiadomego* boga<sub>G</sub>, nie mógł<sup>779 ipf id</sup> czynić<sup>2314 pr</sup> nic. **9,34** Odróżnili się i rzekli mu: W uchybieniach<sup>134</sup> ty zostałeś zrodzony<sup>570 ao ps</sup> cały, i ty nauczasz<sup>730</sup> nas? I wyrzucili<sup>856 ao</sup> go na zewnątrz<sup>1031</sup>.

**9,35** Usłyszał Jezus że wyrzucili go na zewnątrz, i znalazłszy go rzekł: Ty uwierzytelniasz<sup>2277 pr</sup> do określonego syna<sub>A</sub> określonego<sub>G</sub> człowieka<sub>G</sub>? **9,36** Odróżnił się *dla odpowiedzi* ów i rzekł: I kto jest, utwierdzający panie<sup>1666</sup>, aby uwierzytelniłbym<sub>ao sb</sub> do niego<sub>A</sub>? **9,37** Rzekł mu Jezus: I<sup>3</sup> w przeszłości widziałeś i dotychczas widzisz<sup>2041 pf id ac</sup> go i ten *obecnie* gadający<sup>1678 N pt pr ac</sup> wspólnie z<sup>1831</sup> tobą<sub>G</sub>, <sup>4</sup>ów<sup>868</sup> *jakościowo* jest. **9,38** Ten zaś mówił<sup>2925 ipf, ao</sup>: Uwierzytelniam, utwierdzający panie; i złożył hołd do istoty<sup>2412 ao</sup> jemu. **9,39** I rzekł Jezus: Do sfery funkcji<sup>842</sup> <sup>5</sup>rozstrzygnięcia<sup>1640 A</sup> ja do sfery funkcji tego naturalnego ustroju światowego<sup>1621 A</sup> tego właśnie<sub>A</sub> przyjechałem<sup>1139 ao</sup>, aby ci *teraz* nie poglądający<sup>516 pt pr</sup> *teraz* poglądaliby<sub>pr sb</sub>, i ci *teraz* poglądający<sup>6</sup> ślepi<sup>2846</sup> staliby się<sup>584 ao sb md-dp</sup>. **9,40** Usłyszeli z farysaiosów te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> słowa, ci wspólnie z nim<sub>G</sub> będący<sub>pt pr</sub>, i rzekli mu: Czy może<sup>1847</sup> i my ślepi *jakościowo* jesteśmy? **9,41** Rzekł im Jezus: O ile<sup>826</sup> ślepi *jakościowo* byliście<sup>834 ipf id, pr sb, nie ewentualnie<sup>154</sup> mieliście<sup>1202 ipf id</sup> uchybienie<sub>A</sub>; teraz zaś powiadacie że: Poglądamy. To uchybienie wasze pozostaje.</sup>

3Gr. *thaumastos* hebr. PLA, tym imieniem przedstawia się Jahweh w Jud 13,18. Określenie to często (ok. 30x) towarzyszy działalności Jahweha w S.t.

1Gr. *theo-sebes* i słowa pochodne zasadniczo są osadzone w kulturze „pogańskiej” {6} i kobiecej 1Tm 2,10.

2Ten ‘eon’ gr. *aton* to obecny zwykły świat. Odpowiada mu wiadomy bóg Żydów. Natomiast eon Jezusowy ma znaczenie przyszłego czasu mesjańskiego, lub raczej już instalowanego na ziemi porządku anielskiego Mc 10,30 Lc 20,34-36 (czasoprzestrzeń nowotestamentowa). Czy więc Jezus czyni cuda z następnego eonu? Por. baśniowe „sprowadzanie cudów z końca świata” oraz “chleba naszego jutrzejszego daj nam dzisiaj” Mt 6,11.

3Czas perfectum oznacza czynność przeszłą dokonaną trwającą do chwili obecnej. Jest więc kwestią, kogo lub co realnie mógł widzieć ślepy od urodzenia jako syna człowieka. Czas przeszły wyklucza Jezusa, gdyż tego nie widział aż do tego momentu. Na pewno widział sadzawkę Siloam, czyli “posłanego”, którym jest syn boży chrystus, albo nurkowalnię, albo błoto.

Gr. *horao* znaczy nie tylko ‘patrzeć, widzieć, ujrzyć, ukazać’, ale też metaforycznie ‘doświadczać, doznawać, widzieć umysłem’ n.p. w Jo 3,3 12,41 - o rzeczy duchowej, Mt 2,16 - o wniosku myślowym, Mc 12,28 - o głosie.

4Gr. *ekeinos* ‘ów, tamten’, od *ekei* ‘tam, w tamtym miejscu’. Nie chodzi więc o osobę Jezusa, która przecież jest w tym miejscu (nie w “tamtym”) i może być określona przez ‘ten oto’ *hode* lub ‘on’ *autos* ewentualnie ‘ten który’ *hostis*, lecz o *jakiegoś* syna człowieka bytującego poza obecnym ciałem Jezusa.

5Ale wcześniej Jezus twierdził, że nie przyszedł na sąd Jo 3,17; to samo później 12,47.

6W tych słowach zawarta jest groźba Jezusa dla wszystkich dotychczas ‘widzących’ *blepontes*, czyli bez niego. Więc nawet jeśli ktoś ‘będzie poglądał’ *blepo* czyni anioła, jak w Ac 12,9?

**10,1** Zaiste zaiste powiadam wam, ten nie wchodzący<sup>846 pt pr</sup> przez-z<sup>665</sup> wiadomych drzwi<sup>1318 Gs</sup> do wiadomej<sup>1</sup> zagrody *na powietrznym miejscu*<sup>422 A</sup> wiadomych owiec<sup>2376</sup>, ale wstępujący z dołu w górę<sup>156 N pt pr</sup> w łączności skądinąd<sup>118</sup>, ów kradziezca jest i piracki zbójca<sup>1712</sup>. **10,2** Ten zaś wchodzący<sup>846 N pt pr</sup> przez-z wiadomych drzwi<sup>Gs</sup>,<sup>2</sup> pasterz<sup>2318</sup> jest wiadomych owiec. **10,3** Temu właśnie wiadomy odźwierny otwiera *wstecz w górę*<sup>238 pr</sup>, i wiadome owce wiadomego głosu<sup>G</sup> jego<sup>G</sup> *jako jedna* słucha<sup>3s pr</sup>, i wiadome swoje własne<sup>1334 Ap n</sup> owce przygłasza<sup>2968 pr</sup> z góry w dół w<sup>1454</sup> *każde* imię<sup>A</sup>, i wyprowadza<sup>1006 pr</sup> one<sup>A</sup>. **10,4** Gdyby te swoje własne<sup>Ap n</sup> wszystkie wyrzuciłby<sup>856 3s ao sb</sup>, w doistotnym przedzie w łączności<sup>954</sup> onych<sup>Gp</sup> wyprawia się<sup>2336 pr</sup> i te owce jemu *jako jedna* wdraża się<sup>92 pr</sup>, że *od przeszłości* znają<sup>1983 pf</sup> głos jego. **10,5** Cudzem<sup>124</sup> zaś żadną metodą nie będą wdrażały się<sup>ft</sup>, ale uciekną<sup>2923 ft</sup> od niego, że nie *od przeszłości* znają<sup>pf</sup> cudzych<sup>Gp m</sup> głos<sup>As</sup>. **10,6** To właśnie<sup>3</sup> oboczne przysłowie<sup>2187</sup> rzekł im Jezus; owi zaś nie rozeznali<sup>585 ao</sup> co<sup>2803 Np n</sup> *jako jedno jakościowo* było<sup>3s ipf</sup> które<sup>2061 Ap n</sup> gadał<sup>1678 ipf</sup> im.

**10,7** Rzekł więc na powrót Jezus: Zaiste zaiste powiadam wam że ja *jakościowo* jestem te drzwi tych<sup>4</sup> owiec. **10,8** Wszyscy ci którzy przyjechali<sup>ao</sup><sup>5</sup> na przód<sup>2369</sup> mnie<sup>G</sup>, kradziezcy<sup>1572</sup> są i piracy zbójcy<sup>1712</sup>, ale nie usłuchały<sup>ao</sup> ich<sup>Gp</sup> te owce. **10,9** Ja *jakościowo* jestem te drzwi; przez-ze<sup>665</sup> mnie<sup>G</sup> jeżeliby ktoś wszedłby<sup>846 ao sb</sup>, będzie ocalony<sup>2742 ft id ps</sup>, i wejdzie<sup>ft id</sup> i wyjdzie i *jakieś* pastwisko<sup>1938</sup> znajdzie. **10,10** Kradziezca nie przyjeżdża jeżeli nie aby ukradłby<sup>1573 ao sb</sup> i zabiłby na ofiarę<sup>1322 ao sb</sup> i<sup>6</sup> odłączyłby przez zatracenie<sup>320 ao sb</sup>. Ja przyjechałem<sup>1139 ao</sup> aby *niewiadome* życie biologiczne<sup>1223</sup> *teraz* miałyby<sup>1202 pr sb</sup> i *niewiadome coś* będące nadmiarem<sup>2248 As n</sup> miałyby.

1 Gr. *aule* ‘dziedziniec, miejsce przed jakąś budowlą niepokryte dachem’, ale nie dla owiec {314} s.746. W N.t. tylko tu dla owiec, poza tym wszędzie dla ludzi (też u Jana w Jo 18,15).

2 Orygenes w {167} trafnie zauważa, iż bóg niesie ocalenie ludziom i zwierzętom (Ps 35,7) w ten sposób, że trzody ocala przez to, że udziela im pasterza, skoro króla przyjąć nie potrafią s.72. Owce uważa za “symbol działań nierozumnych i zwierzęcych” s.246. Także gołąb (taki osiadł na Jezusie po chrzcie) stanowił symbol rozważań lekkomyślnych i niestałych (tamże). Zatem przeciwstawia “owce” człowiekowi, i nie uważa, iżby określenie “owce” istotnie odnosiły się do ludzi.

3 Gr. *par-oimia*, tu o 10,1-5 (+Jo 16,25.29). P.przyp. do Jo 16,25. Przekłady: „przypowieść”.

4 Dlaczego ewangeliczny Jezus nie mówi: Ja jestem drzwi dla szlachetnych ludzi, lecz: Ja jestem drzwi dla owiec? Ma to sens rodzajowy, rasowy, gdyż w całym Nowym testamencie wyraźny jest **antagonizm** między Człowiekiem (i wszystkimi człowiekami), a owcami, czyli chrześcijanami w dojrzałym stanie odczłowieczenia i zezwierzęcenia. Także między człowiekami a bogiem ojcem, m.in. Mt 6,1.16 10,17 15,9.18 16,23 19,26 21,25 22,16. Zdaje się, że „zerwanie z ludźmi” jest w ogóle wstępnym warunkiem dla ścisłych kontaktów z niebem – z biblijnymi aniołami czy współczesnymi kosmitami – jak ten warunek wyraził przyjmujący nowicjusza w „Facetach w czerni”. Zatem dla jakiego mentalnego rodzaju jest przeznaczona religia Jezusa? Czy chrystianizm to religia antyhumanitarna? Bo w co się w niej wierzy? – W połowę ZOO; w owce, w ptaki niebieskie, w ducha jako gołębicę; w chrystusa jako baranka, konia, węża, lwa, byka i orła Tu także Jezusowe: „nie przyszedłem wezwać sprawiedliwych, lecz grzeszników” Mt 9,13 i par. Prócz tego dla egzegetów jest problemem, jak to możliwe, żeby Jezus był równocześnie: pasterzem, bramą i barankiem {314} s.756.

5 Czy więc także Joannes? - bo on też był ‘na przód’ *pro* Jezusa Mt 11,10 Lc 7,27.

6 Gr. *apollymi*, słowo bliskie *Apollonowi*, bogu światła słonecznego. “Kradziezca” w N.t. odpowiada diabłu. Zaś “kradziezca i zbójca” może odpowiadać diabłu i szatanowi.

**10,11** Ja jestem ten wiadomy pasterz, ten dogodny<sup>1440</sup>; pasterz dogodny duszę<sup>3038</sup> swoją kładzie<sup>2796</sup> w obronie powyżej<sup>2865</sup> wiadomych owiec<sup>Gp.</sup> **10,12** Ten wynajęty za zapłatę<sup>1870</sup> i nie będący<sup>834 pt pr</sup> pasterz<sup>N</sup> którego nie *jako jedna* jest<sup>3s pr</sup> owce jego własne<sup>1334</sup>, szukając teorii ogląda<sup>1289 pr id</sup> wiadomego wilka<sup>1733</sup> przyjeżdżającego<sup>1139 As m pt pr</sup> i puszcza od siebie<sup>439 pr ac</sup> te owce i ucieka, i wilk zagrabia<sup>374</sup> one i rozprasza<sup>2573</sup>, **10,13** że wynajęty za zapłatę<sup>1870</sup> jest i nie jest dbałość<sup>1807</sup> jemu około tych owiec<sup>Gp.</sup> **10,14** Ja jestem ten pasterz, ten dogodny<sup>1440</sup>, i rozeznaję<sup>585</sup> wiadome moje własne<sup>945 Ap n,</sup> i rozeznają mnie te wiadome moje własne, **10,15** z góry tak jak rozeznaje mnie określony ojciec i ja rozeznaję określonego<sup>1</sup> ojca, i duszę moją kładę<sup>2796</sup> w obronie powyżej<sup>2865</sup> tych owiec. <sup>2</sup>**10,16** I inne<sup>123</sup> owce mam, które nie *jako jedna* jest<sup>3s</sup> z wiadomej zagrody *na powietrznym miejscu*<sup>422</sup> tej właśnie; i owe<sup>Ap n</sup> obowiązuje<sup>625</sup> *uczynić* mnie<sup>A</sup> *mogącym* powieść<sup>39 ao if, Aci,</sup> i głosu mojego będą słuchały<sup>93 ft,</sup> i staną się<sup>584</sup> <sup>3p ft</sup> jedna<sup>Ns</sup> paśna trzoda<sup>2318,</sup> <sup>3</sup>jeden<sup>843</sup> pasterz<sup>2317.</sup> **10,17** Przez to właśnie mnie określony ojciec miłuje<sup>15 pr</sup> że ja<sup>4</sup> kładę duszę moją, aby na powrót<sup>2126</sup> wziąłbym<sup>1681 ao sb ac</sup> ją. **10,18** Nikt *nie* unosi i *zabiera*<sup>70 pr</sup> ją ode mnie, ale ja kładę ją<sup>5</sup> ode mnie samego<sup>937.</sup> Samowolną władzę<sup>1028</sup> mam położyć<sup>2796 ao</sup> ją, i samowolną władzę mam na powrót<sup>2126</sup> wziąć<sup>1681 ao</sup> ją; tę właśnie wkazówkę<sup>996</sup> wziąłem<sup>ao</sup> z obok od strony<sup>2139</sup> ojca<sup>G</sup> mojego.

**10,19** Rozdarcie na powrót stało się<sup>584 ao</sup> w Judajczykach przez odwzorowane w *słowach* wnioski<sup>1726 Ap m</sup> te właśnie. **10,20** Powiadali zaś wieloliczni z nich: Bóstwo *pochodzące od* daimonów<sup>608 A</sup> ma i szaleje<sup>1755</sup>; *po* co<sup>2803</sup> jego<sup>G</sup> słuchacie? **10,21** Inni powiadali: Te właśnie spływające wysłowienia czynów<sup>2489 Np n</sup> *jako jedno* nie jest *jakościowo*<sup>3s pr</sup> będącego zależnym od daimonów<sup>607 G pt pr.</sup> Czy bóstwo *pochodzące od* daimonów może ślepych oczy otworzyć na powrót wstecz w górę<sup>238 ao?</sup>

**10,22** Stało się<sup>584 3s ao md-dp</sup> wtedy *jako jedno* te wiadome<sup>Np n</sup> *obchody święta* Wznowienia *świątyni*<sup>813 Np n</sup> w Hierosolimach<sup>1345 Dp n.</sup> *Zimowa burzliwa pogoda*<sup>2989</sup> była, **10,23** i deptał wkoło<sup>2242 ipf ac</sup> Jezus w świątyni w kolumnadzie<sup>2630</sup> <sup>6</sup>Solomona. **10,24** Okrążyli<sup>1655 ao</sup>

1 Czy określony (ziemski) ojciec odpowiada paralelnie "owcom", czyli ludziom upadłym w zwierzęcość? Bo jeżeli i matka jest pogardliwym 'tłumem' *ochlos* Mc 3,34. Nawiasem, wynika z tego, że nie Jezus stworzył kościół, lecz kościół Jezusa. Por. odnośne teorie socjalne.

2 Wielu egzegetów uważa cały werset 10,16 za późniejszą wstawkę redakcyjną.

3 Pasterz ma być 'jeden' *heis* (stąd henoteizm), nie 'jedyne' *monos* (jakoby monoteizm).

4 Dziwna to miłość ojca do syna oczekująca, a nawet nakazująca ('w-kazówka' gr. *en-tole*) jego śmierć. Ten ojciec (Jahweh seksualny, wenusowy?) zdaje się żyć powrotami dusz – ze śmierci (gr. *palin* "na powrót"), z upadku (syn marnotrawny) i t.p.

5 Jednak jego prośba o zabranie od niego kielicha męki w Mt 26,39 nie miała władzy i nie uzyskała skutku u ojca. Ten ojciec „nie przepuścił synowi” Rm 8,32.

6 Solomon był cielesnym synem Dawida, ale za chrystusa żydzi uznawali duchowego syna Dawida, czyli nowego Dawida Jo 7,42 Mc 12,35 Lc 20,41. Jednak chrystus miał być też Solomonem (Orygenes {167} s.265) {316} s.120. Por.

więc go Judajczycy i powiadali mu: Aż do kiedy tę duszę<sup>3038 As</sup> naszą *odrywając* unosisz i *zabierasz*<sup>70 pr id ac</sup>? Jeżeli ty jesteś *jakościowo* ten wiadomy pomazaniec, rzeknij nam wszystkospywem<sup>2192 D</sup>. **10,25** Odróżnił się *w odpowiedzi* im Jezus: Rzekłem wam, i nie uwierzytelniacie<sup>2277</sup>; te dzieła<sup>Np n</sup> które ja czynię <sup>1</sup>*wewnątrz* w wiadomym imieniu wiadomego ojca mojego, te właśnie<sup>Np n</sup> *jako jedno* świadczy<sup>1776 3s pr</sup> około mnie. **10,26** Ale wy nie uwierzytelniacie, że nie jesteście *jakościowo* z tych wiadomych owiec<sup>2376 Gp n</sup>, tych moich własnych<sup>945</sup>. **10,27** Te owce<sup>Np n</sup>, te moje własne, głosu mojego słuchają<sup>3p</sup>, i ja rozeznają<sup>585</sup> je, i następując wdrażają się<sup>92</sup> mi. **10,28** I ja daję im *niewiadome* życie biologiczne *niewiadome* eonowe, i żadną metodą nie odłączyłyby się przez zatracenie<sup>320 3p ao sb md</sup> <sup>2</sup>do sfery funkcji<sup>842</sup> tego wiadomego eonu<sup>81 As m</sup>, i nie zagrabi<sup>374 ft</sup> ktoś<sup>Ns m</sup> je<sup>Ap n</sup> z wiadomej ręki<sup>f</sup> *należącej do* mnie<sup>818 G</sup>. **10,29** Ten<sup>Ns m</sup> ojciec<sup>Ns m</sup> mój,<sup>3</sup> które<sup>2061 N,As n</sup> dał(o)<sup>pf</sup> mi, *od wszystkich*<sup>2193 Gp m,n</sup> *coś* większe<sup>1804 N,As n</sup> jest, i nikt *nie* może zagrabiąć<sup>374 pr</sup> z wiadomej ręki ojca. **10,30** Ja i ojciec<sup>4</sup> jedno<sup>843 Ns n</sup> *jakościowo* jesteśmy.

**10,31** Dźwignęli<sup>489 ao</sup> na powrót kamienie Judajczycy aby ukamienowaliby<sup>1715 ao sb</sup> go. **10,32** Odróżnił się im Jezus: Wieloliczne dzieła<sup>1128</sup> odpowiednie i dogodne<sup>1440</sup> okazałem<sup>628 ao</sup> wam z wewnątrz<sup>851</sup> ojca. Przez które<sup>2320 As n</sup> z nich<sup>Gp</sup> dzieło mnie kamienujecie? **10,33** Odróżnili się *w odpowiedzi* mu Judajczycy: Około<sup>2225</sup> odpowiedniego i dogodnego dzieła nie kamienujemy cię, ale około niewłaściwej wieszczby<sup>515 G</sup>, i że ty <sup>5</sup>*nieokreślony* człowiek będąc<sup>834 N pt pr</sup> czynisz siebie samego<sup>2529 A</sup> (*jako*) *nieokreślonego*

ceremonię koronacji Solomona 1R 1,33-37.

1 Wyrażenie: w imieniu boga czynić - tylko tu; może znaczy: czynić w schemacie imienia JHVH, za jego pomocą. Największe cuda biblijne miały być czynione właśnie dzięki znajomości prawdziwego imienia Jahweha {101} t.7 sz.61 {138}, w tym cudy Jezusa {138}. Por. zwroty: w imieniu boga przychodzić Mt 21,9 23,39 Mc 11,9 Lc 13,35 19,38 Jo 5,43 12,13, w imieniu boga zachowywać Jo 17,11.12.

2 Mowa tylko o tym obecnym eonie („wieku”), „czasie trwania życia” {6} {1}. Przekłady optyimizują: „na wieki”.

3 Zaimek względny *hos* ma niezgodny z „ojcem” rodzaj gramatyczny, por. {102}s.267. Dziwi przejście na rodzaj nijaki w określeniach ojca Jezusa takich jak „które”, „większe” (‘ojciec’ *pater* jest rodzaju męskiego), bo n.p. w 14,28, też mówiąc o ojcu: „większy”, używa prawidłowego rodzaju męskiego. Rodzajem nijakim określano rzeczy i zwierzęta, a perykopa dotyczy właśnie zwierząt. Są przesłanki, aby określonego syna człowieka pojmować jako zwierzę (n.p. jako węża Jo 3,14, jako baranka *amnos* Jo 1,29, jako posiadacza gołębiopodobnego ducha Jo 1,32), ale czy wobec tego zwierzęcy byłby też jego określony ojciec, Bóg Ojciec? Chociaż - jeżeli nie jest bogiem mądrych i sprawiedliwych Lc 5,32 6,35 16,8 18,2; jeżeli jest przeciwstawiony człowiekowi Mt 6,1.18 Jo 12,43; jeżeli jest bogiem seksu Ge 17,10-12 Ac 18,26 2C 11,2 E 5,21, także przez Dawida, Solomona, Samsona; jeżeli jest bogiem dziecięctwa Lc 9,48 18,17, wszelkiego ludzkiego niedołęstwa Lc 14,13, prostactwa Lc 10,21 zagubienia Lc 12,32 15,7.24, grzechu Lc 5,32 1Tm 1,15 i upadku Lc 18,13? Por. też antyczłowicze “boskie” kobiety Tamar, Rahab, nierządnicę Jezusa. 4 “Jedno” jest rodzaju nijakiego +9,25 17,11.21nn. Także “Apollo, jako bóg-syn, jest nieodłączny od Zeusa, jako boga ojca” {117}s.219.

5 Jakiś człowiek - może jako określenie kulturowo-klasowe lub rodzajowe: niewiadomy człowiek spoza ludzkiego Prawa lub spoza ziemian, co sam Jezus wielokrotnie stwierdzał Jo 6,38 9,39 10,36 16,28 17,16 18,36. Żydzi uważali, iż **bóg nie może być człowiekiem**, nie może być człowieczy; byłoby tak, gdyby ich bóg był zwierzęcy (tu na poparcie dzikie zachowania tego boga i łączenie go ze zwierzęcymi ofiarami) oraz przeciwstawiony człowiekowi (tu liczne teksty Mt 6,1 11,25 16,23 Mc 10,27 Lc 6,35 10,21 16,15 1C 1,27-28 2,5 3,18, por. 10,29). Żydzi nie dopuszczali łączenia człowieczeństwa z ich bóstwem +19,7, może pomni na przekleństwo boga rzucone na Adama Ge 3,17-24. Konsekwentnie sprzeciwiali się łączeniu tytułu “syn człowieka” z tytułem “syn boga” t.j. „chrystus”.

boga <sup>As</sup>. **10,34** Odróżnił się *dla odpowiedzi* im Jezus: Czy nie jest *od przeszłości* pismem odwzorowane <sup>602 N n pt pf ps</sup> w wiadomym przydzielonym obyczajowym Prawie <sup>1943</sup> waszym że: Ja rzekłem: <sup>1</sup>*Nieokreśleni bogowie jakościowo jesteście?* **10,35** Skoro <sup>826</sup> owych <sup>A</sup> rzekł *jako nieokreślonych* bogów <sup>A</sup>, istotnie do <sup>2388</sup> których <sup>2061 Ap m</sup> ten określony odwzorowany wniosek <sup>1726</sup> określonego boga stał się - i nie może zostać rozwiązane <sup>1743 ao ps</sup> to odwzorowane Pismo <sup>601</sup> - **10,36** *tego* którego <sup>2061 As m</sup> wiadomy ojciec uświęcił <sup>24 ao</sup> i <sup>2</sup>odprawił <sup>334 ao</sup> do tego naturalnego ustroju światowego <sup>1621 A</sup> wy powiadacie że: Niewłaściwie wieszczysz <sup>514</sup>, że rzekłem: *Jakiś nieokreślony syn tego boga jakościowo realnie jestem?* **10,37** Jeżeli nie czynię wiadome dzieła tego ojca mojego, nie uwierzytelniajcie <sup>2277</sup> mi. **10,38** Jeżeli zaś czynię, i jeżeli nawet <sup>1446</sup> mi nie ewentualnie uwierzytelniacie <sup>2277 pr sb</sup>, wiadomym dziełom uwierzytelniajcie <sup>2277 pr it</sup>, aby rozeznalibyście <sup>585 ao sb</sup> i rozeznawalibyście <sup>585 pr sb</sup>, że we mnie <sup>3</sup>ten ojciec i ja w tym ojcu. **10,39** Szukali *sposobu* <sup>1214 ipf</sup> go na powrót ująć ściśnięciem <sup>2267 ao</sup>, i wyszedł <sup>1016 ao</sup> z ręki <sup>Gs</sup> ich.

**10,40** I odszedł <sup>283</sup> na powrót na przeciwny kraniec <sup>2223</sup> Jordanesu do tego właściwego miejsca <sup>2809 A</sup> tam gdzie był <sup>ipf</sup> Joannes *jako to co* <sup>4</sup>pierwsze <sup>2444 N,As n, adv</sup> zanurzający *dla pogrążenia i zatopienia* <sup>464 Ns pt pr</sup>, i pozostał <sup>1819 ao</sup> tam. **10,41** I wieloliczni przyszli istotnie do niego i powiadali że: Joannes wprowadzie *jako znak boży* <sup>2540 A</sup> <sup>5</sup>*nie* uczynił nic <sup>As n</sup>; wszystkie <sup>Np n</sup> zaś te które rzekł Joannes około tego właśnie <sup>m</sup>, doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy <sup>110 Np n</sup> *jako jedno* było <sup>3s ipf</sup>. **10,42** I wieloliczni uwierzytelnili <sup>2277 ao</sup> do niego tam.

**11,1** Był zaś ktoś słabujący <sup>397 N pt pr</sup>, Lazaros <sup>1675</sup> od Bethanii, z *otwartej* wiejskiej osady <sup>1669</sup> Marii <sup>1774 a</sup> i Marthy siostry jej. **11,2** Była zaś <sup>6</sup>Mariam <sup>1774 b</sup> ta która namaściła <sup>104 N pt ao</sup> utwierdzającego pana pachnidłem <sup>1897</sup> i która wytarła <sup>882 N pt ao</sup> nogi jego włosami swymi, której <sup>2061 G</sup> ten brat Lazaros słabował <sup>397 ipf</sup>. **11,3** Odprawiły <sup>334 ao</sup> więc te siostry istotnie do niego powiadając: Utwierdzający panie, ujrzyj-oto którego lubisz <sup>2930</sup> słabuje. **11,4** Usłyszawszy zaś określony Jezus rzekł: Ta właśnie słabość <sup>396 f</sup> nie jest istotnie do śmierci <sup>A</sup> ale w obronie powyżej <sup>2865</sup> sławy <sup>771 G f</sup> określonego boga, aby zostaliby wślawiony <sup>772 ao sb ps</sup> określony syn określonego boga przez-z <sup>665</sup> tej właśnie <sup>G f</sup>. **11,5** Miłował <sup>15 ipf</sup> zaś określony Jezus tę Marthę i tę siostrę jej i tego Lazarosa. **11,6** Jak więc usłyszał że słabuje, wtedy wprowadzie <sup>1815</sup> <sup>7</sup>pozostał <sup>1819 ao</sup> w którym był właściwym miejscu <sup>2809</sup> dwa dni. **11,7** Następnie <sup>1057</sup> potem - w istotny środek za <sup>1831</sup> to

<sup>1</sup>To samo rzekł wąż do Ewy w Ge 3,5. O relacji boga do logosa analogicznie w Jo 1,1.

<sup>2</sup>T.j. „odprawił do świata” (rozumie się: grzeszników) młodszego syna bożego, gdzie się uwarukował jego zależnościami i żądzami ciała. Natomiast synem boga według żydów miał być mesjasz o całkiem innych cechach, wskazywanych w licznych konfrontacjach z Jezusem. Por. {314} s.782.

<sup>3</sup>Zdanie bez „jest”, gdyż domyślne orzeczenie dotyczy boga (wielkiego „jestem”) lub osoby boskiej; por. Jo 1,23.

<sup>4</sup>Także człowiek Joannes jest określony rodzajem nijakim. Por. przyp. do Jo 10,29.

<sup>5</sup>Jan praktykował większy cud – cud stworzenia prawdziwego człowieka w świecie, zgodnego z Mojżeszem, a nie tylko stronniczej miłości do grzeszników.

<sup>6</sup>Różnica imion, którą tylko {1} wykazuje. Czy mowa o późniejszym namaszczeniu z Jo 12,3 (Mt 26,7 Mc 14,3)?



właśnie <sup>As n</sup> powiada uczniom: *Może teraz* wiedlibyśmy <sup>39 1p pr sb ac</sup> do Judai <sup>1</sup>na powrót <sup>2126</sup>. **11,8** Powiadają mu uczniowie: Rabinie, teraz szukali *sposobu* <sup>1214 ipf</sup> cię ukamienować Judajczycy, i na powrót prowadzisz się pod zwierzchnictwem <sup>2860 pr</sup> tam? **11,9** Odróżnił się w odpowiedzi <sup>2</sup>nieokreślony Jezus: Czyż nie dwanaście godziny *naturalnego okresu czasu* <sup>Np</sup> są <sup>3</sup>dnia <sup>G?</sup> Jeżeli ewentualnie ktoś ewentualnie depcze wkoło <sup>2242 pr sb ac</sup> w dniu, nie wcina do istoty <sup>2410 3s pr id ac,</sup> że to <sup>4</sup>światło tego naturalnego ustroju światowego tego właśnie pogląda; **11,10** jeżeli ewentualnie zaś ktoś ewentualnie depcze wkoło w nocy, wcina do istoty, że to <sup>5</sup>światło nie jest *jakościowo* w nim.

**11,11** Te właśnie rzekł, i potem - w istotny środek za <sup>1831</sup> to właśnie powiada im: Lazaros, *lubiący* przyjaciel <sup>2935</sup> nasz, uśpił się <sup>1590 pf md-ps-dp,</sup> ale wyprawiam się <sup>2336 pr md-ps-dp</sup> aby zbudziłbym ze snu <sup>1030 ao sb ac</sup> go. **11,12** Rzekli więc uczniowie mu: Utwierdzający panie, jeżeli uśpił się, będzie ocalony <sup>2742 ft ps</sup>. **11,13** *Przedtem* spłynął <sup>2486 ppf ac</sup> zaś Jezus około tej śmierci jego, owi zaś wyobrazili sobie <sup>766 ao ac</sup> że około uśpienia <sup>1591 G</sup> snu <sup>2871 G</sup> powiada. **11,14** Wtedy więc rzekł im Jezus *wszystkosplywem* <sup>2192</sup>: Lazaros odumarł <sup>303 ao ac,</sup> **11,15** i wychodzę rozkosznie z środka <sup>2973</sup> przez was <sup>Ap</sup> aby uwierzytelnilibyście <sup>ao sb ac,</sup> że nie byłem *dla siebie* <sup>834 ipf md</sup> tam. Ale *teraz* może wiedlibyśmy <sup>39 pr sb ac</sup> istotnie do niego <sup>A</sup>. **11,16** Rzekł więc Thomas, powiadany Podwójny, współuczniom: *Może* wiedlibyśmy <sup>pr sb</sup> i my aby odumarlibyśmy <sup>303 ao sb ac</sup> wspólnie z nim <sup>G</sup>.

**11,17** Przyszedszy więc wiadomy Jezus znalazł <sup>1185 ao</sup> go cztery już dni <sup>Ap</sup> mającego <sup>1202 A pt pr</sup> w wiadomym pamiątkowym grobowcu <sup>1873</sup>. **11,18** Była zaś Bethania blisko Hierosolym <sup>Gp n,</sup> tak jak od stadionów <sup>2611 Gp</sup> <sup>6</sup>piętnastu <sup>indecl</sup>. **11,19** Wieloliczni zaś z Ju-

7 Jezus celowo, nie zważając na ból przyjaciół, dopuścił do śmierci Łazarza, a nawet radował się z niej 11,15. Chociaż mógł jej zapobiec 11,21. {314} uważa, iż narrator sygnalizuje, że Jezus świadomie spóźnia przybycie” s.794.

1 Trzeciego dnia miało być boskie “na powrót” w trójcy +10,18 12,28.

2 Otdąd pojawia się u ewangelisty tajemnicza żonglerka rodzajnikami (zaimkami określonymi) *ho* ‘ten określony, wiadomy, o którym była już mowa’ przy imieniu Jezus, obejmująca też Lazarosa, Marię i Martę, zaś od 18,15 dotycząca też Petrosa. Że był to niemały problem już dla starożytnych kopistów, świadczą liczne rozbieżności w tekstach źródłowych dotyczące rodzajników, widoczne w aparacie krytycznym wydania<sup>27</sup> tekstu greckiego. Tym bardziej, że n.p. Orygenes odnośnie Jo 1,1 wyraża pogląd, iż “Jan z wielką starannością w jednym miejscu używał rodzajników, w innym je opuszczał” {167}s.102.166. Podobnie w Ew. Marka „można zauważyć zastanawiający fenomen: imię Jezus znika prawie na dwa rozdziały” {318} s.316. Por. przyp. do Jo 1,1.

3 Więc dzień jest światłem świata. Ponieważ jednak ojciec jest większy 10,29 14,28, to i światło jego chyba większe. Wcześniej Jezus stwierdził, że on i jego ojciec są dwoma odrębnymi człowiekami 8,17. Ojciec nie jest w świecie, ale posyła syna do świata 16,28. Trzecim dniem jest wzbudzany Jezus Mt 16,21 17,23 20,19, a wzbudza go ojciec – jak Słońce wzbudza Księżyc. Jezus lub jego ojciec jest dniem (ojciec mój - dzień mój) dla Abraama i Sary Jo 8,56, z których rodzi się Isaak-chrystus G 3,16 4,21-28. Bowiem Abraam nie był naturalnym ojcem Isaaka, lecz tak decyzja, jak i sam impuls płodzący go przyszedł spoza Abraama, prawdopodobnie ze słonecznej trójcy (“za rok” dotyczy światła słońca).

4 Światło świata +Mt 5,14 Jo 8,12 9,4-5 12,35-36.46. Tu dzień (rozświetlone powietrze) jest światłem świata; w Mt 5,14 uczniowie są światłem świata; w Jo 9,5 Jezus w świecie jest światłem świata; w 8,12 Jezus jest światłem świata i jest światłem życia, ale nie jest z tego świata 8,23, lecz przychodzi jako światło do świata 12,46.

5 “światło w was” to w 12,35 syn człowieka. Niekoniecznie odpowiada “logosowi który ciałem się stał” 1,14.

6 Liczbę 15 w j. hebr. według ogólnej reguły winno się pisać literami IH. Jednak ponieważ są to zarazem dwie pierwsze litery bożego imienia IHVH, w numeracji zastępowano je innymi (9+6).

dajczyków przedtem przyszli<sup>ppf</sup> istotnie do tej Marthy i <sup>1</sup>Mariamy aby pocieszyliby mitem<sup>2168 ao sb</sup> je około brata<sup>G</sup>. **11,20** Ta więc Martha jak usłyszała że *jakiś* Jezus przychodzi, podeszła do podspotkania<sup>2862 ao</sup> jemu; Mariam zaś w domu<sup>1994 Dm</sup> z góry zajmowała sobie miejsce<sup>1405 ipf</sup>. **11,21** Rzekła więc ta Martha istotnie do tego Jezusa: Utwierdzający panie, o ile<sup>826</sup> byłeś<sup>834 ipf id</sup> bezpośrednio tutaj<sup>3045</sup>, nie by odumarł<sup>303 ao id ac</sup> brat mój. **11,22** I teraz *od przeszłości* wiem<sup>pf</sup> że te które<sup>2064 Ap n</sup> by poprosiłbyś dla siebie<sup>74 2s ao sb md</sup> wiadomego boga<sup>A</sup>, da<sup>734 ft</sup> tobie ten bóg. **11,23** Powiada jej ten Jezus: Wstanie na górę<sup>233 ft id md</sup> ten brat twój. **11,24** Powiada mu ta Martha: *Od przeszłości* wiem<sup>pf</sup> że wstanie na górę w tym wiadomym wstaniu na górę<sup>204 D</sup> w tym ostatnim dniu. **11,25** Rzekł jej ten Jezus: Ja *realnie jakościowo* jestem to wstanie na górę i to życie biologiczne<sup>1223</sup>; ten uwierzytelniający<sup>2277 N m pt pr</sup> do sfery funkcji mnie<sup>G</sup>, i jeżeliby<sup>1446</sup> odumarłby<sup>303 ao sb ac</sup>, żył będzie biologicznie dla siebie<sup>1221 ft id md</sup>; **11,26** i wszystek ten żyjący biologicznie<sup>1221 N m pt pr ac</sup> i uwierzytelniający do mnie, żadną metodą nie odumarłby<sup>ao sb</sup> do sfery tego eonu<sup>A</sup>. Uwierzytelniasz<sup>pr id ac</sup> to właśnie<sup>As n?</sup> **11,27** Powiada mu: Owszem, utwierdzający panie, ja uwierzytelniłam<sup>pf id ac</sup> że ty *jakościowo* jesteś<sup>pr</sup> ten wiadomy pomazaniec, ten wiadomy syn tego wiadomego boga, ten do sfery<sup>842</sup> tego<sup>A</sup> naturalnego ustroju światowego<sup>A</sup> *obecnie* przyjeżdżający<sup>1139 N pt pr</sup>.

**11,28** I to właśnie rzekłszy odeszła i przygłosiła Mariamę siostrę swoją potajemnie<sup>1676</sup> rzekłszy: Wiadomy nauczyciel jest obok-przeciw<sup>2177 pr</sup> i przygłasza cię. **11,29** Owa zaś jak usłyszała została wzbudzona w górę<sup>810 ao id ps</sup> w to co szybkie<sup>2766 As n, 2765 adv</sup> i przychodziła<sup>1139 ipf</sup> istotnie do niego<sup>A</sup>. **11,30** Jeszcze nie zaś *przedtem* przyszedł<sup>1139 ppf</sup> ten Jezus do tej otwartej wiejskiej osady<sup>1669 A</sup>, ale był<sup>ipf</sup> jeszcze w tym właściwym miejscu<sup>2809</sup> tam gdzie podeszła do podspotkania<sup>2862 ao</sup> jemu ta Martha. **11,31** Więc Judajczy cy będący<sup>834 pt pr</sup> wspólnie z nią<sup>G</sup> w domostwie<sup>1986 D</sup> i pocieszający mitem<sup>2168 pt pr</sup> ją, ujrzawszy Mariamę że szybko stawiała się w górę<sup>233 ao</sup> i wyszła, wdroyli się<sup>92 ao ac</sup> jej, wyobraziwszy sobie<sup>766 N pt ao ac</sup> że prowadzi się pod zwierzchnictwem<sup>2860</sup> do tego pamiątkowego grobowca<sup>1873 A</sup> aby zapłakałaby<sup>1584 ao sb ac</sup> tam.

**11,32** Ta więc Mariam jak przyszła tam gdzie był *niewiadomy* Jezus, ujrzawszy<sup>2041 pt</sup> <sup>ao</sup> go padła<sup>2276 ao ac</sup> *do należących do* niego<sup>G</sup>, <sup>2</sup>istotnie do <sup>3</sup>nóg<sup>Ap</sup>, powiadając mu: Utwierdzający panie, o ile<sup>826</sup> byłeś<sup>834 ipf</sup> bezpośrednio tutaj<sup>3045</sup>, <sup>4</sup>nie by *należący do* mnie

<sup>1</sup> W perykopie 11,1-12,1 dziwi częsty brak zaimka określonego przed imieniem Mariam i niekiedy przed imieniem Jezus (ale nie przed imieniem Marta), powtarzający się u Mariam m.in w 11,33.38.46.51 12,1.16.36. W tych miejscach wiele poważnych źródeł ma nie Mariam, lecz: Maria, oraz wstawia rodzajniki. Por. przyp. do Jo 11,9.

<sup>2</sup> Por. też Marię słuchającą *pros tous podas* 'istotnie do nóg' Jezusa w Lc 10,39. Ten sam zwrot *pros tous podas* występuje przy wskrzeszeniu córki Jaira Mc 5,22, i przy uśmierceniu Ac 5,10 Ap 1,17. Wyprzedzająca pozycja zaimka 'jego' może podkreślać nogi jako najbardziej własne Jezusa, czy też szczególnie aktywne, albo nawet jego istotę (bazowanie w ziemi?). Ta przedstawiona pozycja zaimka także w 13,6.8 18,37 19,2.29.34 i in.

<sup>3</sup> "Do nóg" może sygnalizuje koncepcję zmartwychwstania nie przez głowę, czyli organ człowieczy, lecz przez "nogi", zwierzęcy. O symbolice seksualnej nóg p. przyp. do Mt 28,9.

<sup>4</sup> Wedł. {314} słowa Marii „zawierają ukryty wyrzut zaniedbania” Jezusa s.794.

G odumarł<sup>303 ao id</sup> ten brat. **11,33** Jezus więc jak ujrzał ją płaczącą i tych zszedłszych się do razem Z<sup>2704 Ap pt ao ac</sup> nią D Judajczyków A płaczących A<sup>pt pr</sup>, <sup>1</sup>wburzył się do wewnątrz gniewnym parsknięciem<sup>942 ao id md-dp</sup> wiadomym <sup>2</sup>duchem D i <sup>3</sup>zamącił<sup>2756 ao ac</sup> siebie samego<sup>799 A</sup> **11,34** i rzekł: Gdzie położyliście<sup>2796 pf</sup> go? Powiadają mu: Utwierdzający panie, przychodź<sup>1139 pr</sup> i ujrzyj<sup>828 ao it</sup>. **11,35** Wydzielił łyzy<sup>611 ao</sup> wiadomy Jezus. **11,36** Powiadali więc Judajczycy: Ujrzyjcie-oto jak lubił<sup>2930 ipf</sup> go. **11,37** Jacyś zaś z nich rzekli: <sup>4</sup>Czy nie mógł<sup>779 ipf</sup> ten właśnie, który otworzył wstecz - w górę<sup>238 N pt ao</sup> oczy ślepego G, uczynić<sup>ao</sup> aby i ten właśnie nie odumarłby<sup>303 ao sb</sup>?

**11,38** Jezus więc na powrót wburzając się do wewnątrz gniewnym parskaniem<sup>942 N pt pr md-ps-dp</sup> w sobie samym<sup>799 D</sup>, przychodzi<sup>1139 pr</sup> do tego pamiątkowego grobowca<sup>1873 A n</sup>. Był zaś jako jaskinia N<sub>n</sub>, i jakiś kamień leżał na wierzchu<sup>1081 ipf</sup> zgodnie zależnie na<sup>1063</sup> nim D<sub>s n</sub>. **11,39** Powiada wiadomy Jezus: Unieście<sup>70 ao it</sup> ten kamień. Powiada mu siostra tego który dokonał życia<sup>2775 G m pt pf ac</sup>, Martha: Utwierdzający panie, już wonieje<sup>1980 pr</sup>, <sup>5</sup>czwartodniowy<sup>2785</sup> bowiem jest. **11,40** Powiada jej ten Jezus: Czy nie rzekłem ci że jeżeli by uwiarytelniałabyś<sup>ao sb</sup> ujrzyysz<sup>2041 ft id</sup> wiadomą sławę<sup>771</sup> wiadomego boga? **11,41** Unieśli<sup>70 ao</sup> więc ten kamień. Ten zaś Jezus uniósł<sup>70 ao</sup> oczy na górę<sup>260</sup> i rzekł: Ojczy, łatwodzięczny jestem<sup>1191 pr ac</sup> tobie że usłyszałeś<sup>93 ao</sup> *należące do mnie*<sup>818 G</sup>. **11,42** Ja zaś *od przedtem* wiedziałem<sup>1983 ppf</sup> że zawsze *pochozące ode* mnie<sup>818 G</sup> słyszysz<sup>93 pr</sup>, ale <sup>6</sup>przez ten dręczący tłum<sup>2105 A</sup> *od potem* wkoło stojący<sup>2233 A pt pf</sup> rzekłem, aby uwiarytelniliby<sup>2277 3p ao sb</sup> że ty mnie A odprawiłeś<sup>334 ao</sup>. **11,43** I te właśnie rzekłszy<sup>pt ao</sup>, głosem wielkim wrzasnął *jak zwierzę*<sup>1634 ao</sup>: Lazarosie, <sup>7</sup>tu teraz<sup>654</sup> na zewnątrz<sup>1031</sup>. **11,44** Wyszedł<sup>1016 ao</sup> ten umarły<sup>1300 N pt pf</sup> <sup>8</sup>związany<sup>659 N pt pf ps</sup>: nogi Ap i ręce pasami *od łoża*<sup>1535</sup> D<sub>p</sub>, i wygląd *twarży*<sup>2110</sup> jego chustką *potną do twarzy*<sup>2589</sup> *od przedtem* był owiązany<sup>2230 3s ppf ps</sup>. Powiada im ten Jezus: Rozwiążcie<sup>1743 ao</sup> go i puśćcie od siebie<sup>439 ao</sup> go prowadzić się pod *tym* zwierchnictwem<sup>pr</sup>.

1 Gr. *embrimaomai* znaczy 'parskać, chrapać w *czymś* - o koniach' {6}, złożone z *en* 'w, wewnątrz' i *brimaomai* 'oburzać się, parskać z gniewu' {6}, wyzionąć gniew swój {9}, mrużyć, grzmieć, fukać z gniewu, złości, rozdrażnienia {4}; od *brime* 'siła, moc, potęga, gwałt, przemoc'. Jest to typowy odruch zwierzęcy. W Ew Jo jeszcze w 11,38 a w Ew Mt i Mc jeszcze 3x. Z wyjątkiem Mc 14,5 jest to zawsze czynność Jezusa, towarzysząca cudom.

2 *Duchem* lub *duchowi*. Zależy, co się rozumie przez "sam siebie": czy swoją część boską, czy (raczej) człowieczą.

3 Gr. *tarasso* 'zakłócić się, zmieszać się, wpaść w nieład, w anarchię'. Może odpowiadać uczynieniu błota w 9,6, gdzie ślina odpowiadałaby duchowi. Zamącenie duchem +13,21.

4 Pytanie ma być może informacją, iż cud będzie na tej samej zasadzie.

5 Gr. *tetartaios* 'przypadający czwartego dnia, czwartodniowy'. Czwórka skojarzona z dniem i z zastanym przed cudem ziemskim stanem, też w Mt 14,25 15,38 24,31 Mc 2,3 Jo 4,35 Ac 7,6 12,4. Czwórka była też symbolem człowieka, tu: ziemskiego, podległego zepsuciu i śmierci; po czwórce był możliwy sąd nałożonego ducha (5) i wyciąg (6).

6 Gr. *dia* 'przez' z acc. znaczy 'ze względu na'. Jezus nie działa spontanicznie, lecz teatralnie. Por. przyp. do 12,30.

7 Gr. *deuro* 'tu, do tego miejsca; teraz, do tej chwili'; współczesne „tu i teraz”. Może jako zakłęcie.

8 Wedł. {314} opis zmarłego jest dziwny. Taki sposób chowania zmarłego, powiązanego jak jeńiec w więzach, był nieznany w świecie żydowskim s.812.

**11,45** Wieloliczni więc z Judajczyków ci przyszedłsi<sup>pt ao</sup> istotnie do tej Mariamy i obejrza<sup>o</sup> badawczo<sup>1273 pt ao</sup> które<sup>2061 Ap n</sup> uczynił<sup>2314 ao</sup>, uwierzytelnili<sup>ao</sup> do niego. **11,46** Jacyś zaś z nich odeszli<sup>ao</sup> istotnie do fariśaiosów i rzekli im które<sup>Ap n</sup> uczynił *ja-kiś* Jezus. **11,47** Zebrali do razem<sup>2687 ao</sup> więc prapoczątkowi kapłani<sup>385</sup> i fariśaiosi <sup>1</sup>*ja-kaś* razem radę<sup>2699</sup> i powiadali: Co czynimy<sup>2314 pr id</sup> że ten właśnie określony człowiek wieloliczne czyni znaki *boże*<sup>2540</sup>? **11,48** Jeżeliby puścilibyśmy od siebie<sup>439 ao sb ac</sup> go w ten właśnie sposób, wszyscy uwierzytelnią<sup>ft</sup> do niego, i przyjdą Rzymianie i uniosą *i za-biorą*<sup>70 ft</sup> *należące do nas*<sup>1244 Gp</sup> i to właściwe miejsce<sup>2809 A</sup> i ten naród z natury wzajemnie razem żyjący<sup>824</sup>. **11,49** Jeden zaś ktoś z nich Kaiafas, prapoczątkowy kapłan<sup>385</sup> będący<sup>834 pt pr</sup> cyklu *rocznego*<sup>983 G</sup> owego, rzekł im: Wy nie *wiedzieliście i stąd nie wiecie*<sup>1983 pf</sup> nic, **11,50** ani logicznie wnioskujecie<sup>1725 pr</sup> że *korzystnie* przynosi do razem<sup>2682</sup> wam aby jeden *jakiś* człowiek <sup>2</sup>odumarłby<sup>303 ao sb</sup> w obronie powyżej<sup>2865</sup> wiadomego<sup>G</sup> ludu<sup>1689 G</sup>, i nie cały ten naród *z natury wzajemnie razem żyjący*<sup>824</sup> <sup>3</sup>odłączyłby się przez zatracenie<sup>320 ao sb md</sup>. **11,51** To właśnie zaś od siebie samego<sup>799</sup> nie rzekł, ale prapoczątkowy kapłan<sup>385</sup> <sup>4</sup>*jakościowo* będąc<sup>834 pt pr</sup> cyklu *rocznego*<sup>983</sup> owego, złożył prorocstwo<sup>2435 ao</sup> że miał planowo<sup>1811 ipf</sup> *jakiś* Jezus *teraz* odumierać<sup>303 pr</sup> w obronie powyżej<sup>2865</sup> tego narodu<sup>824 G</sup>. **11,52** I nie w obronie powyżej<sup>2865</sup> tego narodu<sup>824 G</sup> wyłącznie jedynie<sup>1887</sup>, ale aby i wiadome potomki<sup>2769 Ap n</sup> wiadomego boga, te *od przeszłości* na wskroś rozproszone<sup>711 Ap pt pf ps</sup> zebrały do razem<sup>2689 ao sb</sup> do sfery jednego<sup>843 As n</sup>.

**11,53** Od owego więc dnia uradzili sobie<sup>526 ao md-dp</sup> aby odłączyliby przez zabicie<sup>315 ao, pr sb ac</sup> go. **11,54** Ten więc Jezus już nie wszystkospły<sup>wem</sup><sup>2192 D</sup> deptał wkoło<sup>2242 ipf</sup> w Judajczykach, ale odjechał<sup>283 ao</sup> *bazując w tamtym* stamtąd<sup>867</sup> do wyodrębnionej krainy<sup>3021 A f</sup> blisko spustoszonej opuszczonej okolicy<sup>1132 G f</sup>, do Efraim<sup>indecl</sup> powiadanego<sup>1697 A f pt pr ps</sup> miasta<sup>A</sup>, i tam pozostał<sup>1819 ao</sup> wspólnie z uczniami<sup>Gp</sup>.

**11,55** Było<sup>ipf</sup> zaś blisko *święto* Pascha Judajczyków, i wstąpili w górę<sup>156 ao</sup> wieloliczni do Hierosolym<sup>Ap n</sup> z tej wyodrębnionej krainy naprzód<sup>2369</sup> tego<sup>G</sup> *święta* Pascha, aby wnieśli do oczyszczenia<sup>29 ao sb ac</sup> siebie samych<sup>799 Ap</sup>. **11,56** Szukali<sup>1214 ipf</sup> więc tego wiadomego Jezusa i powiadali<sup>ipf</sup> wspólnie z wzajemnymi<sup>120 Gp</sup> w świątyni stojąc<sup>1372 pt pf</sup>: Co wyobraża się<sup>766 3s pr ac</sup> wam? Że żadną metodą nie przyszedłby<sup>1139 ao sb</sup> do tego<sup>A</sup> *święta* A? **11,57** *Przedtem* dali<sup>734 ppf</sup> zaś prapoczątkowi kapłani i fariśaiosi *wkazówki*<sup>996 Ap</sup> aby,

1 Gr. *synedrion* czyli sanhedryn. Jest to jedyne miejsce w N.t. gdzie *synedrion* w l.p. występuje bez rodzajnika {314} s.827, stąd w tłumaczeniu: „jakaś, niezwykła” rada.

2 Arcykapłan oznajmia przywódcom religijnym, iż prowadzi tajny spisek przeciw Jezusowi w celu zgładzenia go: pozorna tolerancja, zapewne sterowana, ma doprowadzić go do śmierci za naród (przede wszystkim zaś za nich w.48). „Decyzja władz żydowskich ma charakter spiskowy”, pochodzi od „nieoficjalnej bezprawnej rady sprzecnej z prawem przodków” {314} t.1 s.828 t.2 s.195. Jest to „sprzysiężenie kliki kapłańskiej” {314} t.2 s.195. Już w starożytności, i to w swoim narodzie, żydowskie tajne struktury dominowały system obyczajowy i prawny.

3 Nad narodem żydowskim wisiała groźba moralnej degeneracji i politycznego unicestwienia.

4 Kolejna definicja jakościowego bycia.

jeżeliby ktoś rozeznąłby <sup>585 ao sb</sup> gdzie jest, wskazałby <sup>1853 ao sb</sup>, żeby w jakiś sposób <sup>2039</sup> ujęliby ściśnięciem <sup>2267 ao sb</sup> go.

**12,1** Wiadomy więc Jezus na przód <sup>2369</sup> sześciu <sup>indecl</sup> dni <sup>Gp</sup> święta Pascha <sup>G</sup> przyjechał <sup>1139 ao</sup> do Bethanii <sup>A</sup>, tam gdzie był *niewiadomy* Lazaros którego <sup>A</sup> wzbudził w górę <sup>810 ao</sup> z umarłych <sup>Gp</sup> <sup>1</sup>niewiadomy Jezus. **12,2** Uczynili więc mu główny posiłek <sup>634</sup> tam, i wiadoma Martha usługiwała <sup>682 ipf</sup>; wiadomy zaś Lazaros jeden był z leżących wstecz *do źródła* do posiłku <sup>179 Gp pt pr</sup> razem z nim <sup>D</sup>. **12,3** Ta więc <sup>2</sup>Mariam wzięwszy <sup>1681 pt ao</sup> *rzymską* litrę <sup>1724 f</sup> pachnidła <sup>1897 Gs n</sup> nardu <sup>1915 Gs f</sup> <sup>3</sup>uwierzytelniającego <sup>2278 Gs f</sup> wieloznacownego <sup>2331 Gs f</sup>, namaściła <sup>104 ao</sup> nogi wiadomego Jezusa i wytarła <sup>882 ao</sup> włosami swymi nogi jego; zaś domostwo <sup>1986 N f</sup> zostało uczynione pełnym <sup>2301 ao ps</sup> z woni <sup>G</sup> tego pachnidła <sup>G</sup>. **12,4** Powiada zaś Judas Mąż Przypadku <sup>1368</sup> jeden z uczniów <sup>G</sup> jego, ten *teraz* mający planowo <sup>1811 N pt pr</sup> go *teraz* przekazywać <sup>2150 pr</sup>: **12,5** Przez co to właśnie pachnidło nie zostało wyprowadzone na zewnątrz i sprzedane <sup>2275 ao ps</sup> w *zamian* trzystu <sup>Gp</sup> denarów <sup>Gp</sup> i zostało dane <sup>734 ao ps</sup> żebrzącym <sup>2456</sup>? **12,6** Rzekł zaś to właśnie nie że około żebrzących była dbałość <sup>1807 ipf</sup> jemu, ale że kradziezca <sup>1572</sup> był i <sup>4</sup>pochwę na języki <sup>587 A</sup> mając te <sup>Ap</sup> <sup>n</sup> <sup>5</sup>rzucane <sup>463 Np n pt pr ps</sup> <sup>6</sup>dźwigał <sup>489 ipf ac</sup>. **12,7** Rzekł więc Jezus: Puść od siebie <sup>439 ao it ac</sup> ją, aby do wiadomego <sup>A</sup> dnia <sup>A</sup> <sup>7</sup>wgrzebania <sup>G</sup> mojego <sup>818 G</sup> upilnowałaby <sup>2793 ao sb ac</sup> ono <sup>430 As n</sup>. **12,8** Żebrzących bowiem zawsze macie wspólnie z sobą samymi <sup>799 Gp m</sup>, mnie zaś nie zawsze macie.

---

1 Znow pytanie: czy to niekonsekwencja w stosowaniu zaimka określonego - czy zamiar? Także tu wiele źródeł "poprawia" gramatykę Janową.

2 O której Marii mowa? Zaimek określony 'ta wiadoma' wskazywałby na ostatnio wymienioną, t.j. w 11,45, czyli siostrę Marty z Jo 11,1-2. Też z Lc 10,39 gdzie także adorowała "nogi" Jezusa. Komentatorzy zestawiają bezimienną kobietę w Mc 14,3 i Mt 26,7 z Marią u Jana, a także z jawnogrzesznicą u Lc 7,37; ponadto uważają, że Maria „przyjmuje funkcję oblubienicy Jezusa” {314} t.1 s.839. Mycie nóg i namaszczenie bywało na zaślubiny lub do aktu seksualnego {314} t.2 s.45.68. Zwłaszcza gdy czynności te odnoszą się do jawnogrzeszniczcy Lc 7,38.

3 Gr. *pistikos* wywodzące się albo od *pistos* 'wiernie wtwierdzający do rzeczywistości, uwierzytelniający', albo od *pino* 'pić'. Współczesna egzegeza ma kłopot z określeniem sensu tego słowa. Podobnie z namaszczeniem nóg, które "nie ma analogii palestyńskich", gdyż "wonny olejek wylewano zawsze na głowę wybitnego gościa", a nie na nogi {102} s.283. Gest ten uczyniła tylko jawnogrzesznica (seksualna; znowu seks w związku z "nogami" Jezusa) w Lc 7,37-38; stamtąd prawdopodobnie został on przytoczony do Jo 11,2, co sugeruje tożsamość obu **Marii** - tej z Jo 11,2 12,3 s.271 oraz jawnogrzeszniczcy z Łukasza. Przez jawnogrzesznicę i przez nogi, przymiotnik *pistikos* nabiera znaczenia afrodyzjaku, co może się spełniać w akcie wjazdu do Jerozolimy na ośle. W popularnym wydaniu BT {110} w przypisie do Lc 7,37 zaprzeczono, iż jest nią Maria z Jo 11,1 i 12,3, choć przyznano, że tak właśnie połączono obie Marie od VI wieku na Zachodzie (od świętego papieża Grzegorza I Wielkiego). P. przyp. do Mc 14,3.

4 Gr. *glossa-komon* pochodzące od *glossa* 'język' i *komeo* 'mieć staranie, pielęgnować, utrzymywać; ugościć, uraczyć' + Jo 13,29. Bywał to 'futurał, pudełko dla języczków od fletu'. Zbliżone słowo *glossa-komeion* oznaczało też 'organ kobiecy, łac. *pudenda muliebria*' {4} {6}. Język symbolizuje Dawida, płomień i fallusa (szerzej w {47}s.201).

5 Gr. *ballo* 'rzucić'. Słowo to jest istotnym i fonetycznie rozpoznawalnym składnikiem słowa *dia-bolos* 'diabeł'.

6 Gr. *bastadzo* 'dźwignąć i zabrać'. Tak w Jo 19,17 Lc 14,27 dźwigał krzyż Jezus; w Ap 17,7.11 dźwiga kobietę ósmego zwierzę (fallus?); w Ac 15,10 Zakon dźwigali żydzi.

7., W obmyciu nóg (przez kobietę „wyzwoloną”) jest odniesienie do krzyża jako znaku bezgranicznej (t.j. nie ograniczonej człowiekiem, cywilizacją ani Prawem?) miłości” {314} t.2 s.69.

**12,9** Rozeznął<sup>585 ao</sup> więc tłum wieloliczny z Judajczyków że tam jest, i przyszedli nie przez wiadomego Jezusa<sup>A</sup> wyłącznie jedynie<sup>1887</sup>, ale aby i wiadomego Lazarosa ujrzeliby<sup>2041 ao sb</sup> którego<sup>2061 As m</sup> wzbudził w górę<sup>810 ao</sup> z umarłych<sup>Gp m</sup>. **12,10** Uradzili sobie<sup>526 ao md-dp</sup> zaś prapoczątkowi kapłani aby i Lazarosa zabiliby<sup>315 ao, pr sb ac</sup>, **12,11** że wieloliczni przez niego<sup>A</sup> prowadzili się pod *tym* zwierzchnictwem<sup>2860 ipf ac</sup> z Judajczyków<sup>Gp</sup> i uwierzytniali<sup>2277 ipf</sup> do Jezusa<sup>A</sup>.

**12,12** Tym<sup>Ds f</sup> *dniem* nazajutrz tłum wieloliczny przyszedłszy do święta<sup>A</sup>, usłyszawszy że przyjeżdża<sup>1139 pr</sup> (wiadomy) Jezus do Hierosolym<sup>Ap</sup>, **12,13** wzięli<sup>1681 3p ao</sup> *gałęzie palm*<sup>461 Ap n</sup> feniksów<sup>2941 Gp m</sup> i wyszli do podspotkania<sup>2863 As</sup> jemu, i *jak zwierzęta* wrzeszczeli<sup>1634 3p ipf</sup>: Ocalenie teraz<sup>3052</sup>; łagodnie odwzorowany we wniosku<sup>1180 N pt pf ps</sup> ten wiadomy przyjeżdżający<sup>1139 N pt pr</sup> w *niewiadomym* imieniu *niewiadomego* utwierdzającego pana, wiadomy król wiadomego Izraela. **12,14** Znalazszy<sup>1185 ao</sup> zaś wiadomy Jezus *jakieś młode* osłę<sup>2023 As n</sup>, osiadł<sup>1411 ao</sup> <sup>2</sup>dla aktywnego związku na<sup>1063</sup> nie<sup>As n</sup>, z góry tak jak<sup>1416</sup> jest *od przeszłości* pismem odwzorowane<sup>602 N n pt pf ps</sup>: **12,15** Nie<sup>3</sup> strachaj się<sup>2938 pr</sup> córka<sup>N</sup> Sion indecl; zobacz-oto wiadomy król twój przyjeżdża<sup>1139</sup> odgórnie siedzący jako na swoim<sup>1410 N pt pr</sup> aktywnie na *jakieś młode zwierzę*<sup>2469 As m</sup> osła<sup>2029 Gs m,f</sup>. **12,16** Te właśnie<sup>2094 Ap n</sup> nie rozeznali<sup>585 ao</sup> jego uczniowie *jako to co*<sup>1966 As n</sup> pierwsze<sup>2445 As n, 2444</sup>; ale gdy został wstawiony<sup>772 ao ps</sup> (wiadomy) Jezus, wtedy wspomnieli sobie<sup>1865 ao ps-dp</sup> że te właśnie<sup>Np n</sup> *jako jedno* było<sup>3s</sup> zależnie na<sup>1063</sup> nim<sup>D</sup> pismem odwzorowane<sup>602 Np n pt pf ps</sup> i te właśnie<sup>Np n</sup> uczynili<sup>ao</sup> mu. **12,17** Świadczył<sup>1776 ipf</sup> więc tłum będący<sup>834 pt pr</sup> wspólnie z nim<sup>G</sup> gdy Lazarosa przygłosił<sup>2968 ao</sup> z kamiennego grobowca<sup>1873</sup> i wzbudził w górę<sup>810 ao</sup> go z umarłych<sup>Gp</sup>. **12,18** Przez to właśnie podszedł do podspotkania<sup>2862 ao</sup> mu tłum że usłyszeli<sup>ao</sup> *tę okoliczność*

<sup>1</sup> Były symbolem zwycięstwa i triumfu. Nie wiadomo jednak skąd tłum miał te gałęzie, bo w Jeruzolimie nie było drzew palmowych {314}.

<sup>2</sup> “Dla aktywnego związku” gdyż tu gr. *epi* z acc.

<sup>3</sup> Wjazd na osłe do miasta jest figurą aktu seksualnego {135} s.310.314.328.335. Oryginalny tekst Zachariasza Za 9,9 ma: „Ciesz się bardzo”, który Jan zmienia na „Nie strachaj się”. Tutaj bowiem na osłe nie wjeżdża srogi król Prawa i oręża, ale seksualny (osioł) król ‘ugody pokojowej’; Mt 21,5 dodaje: ‘łagodny, uprzejmy, dogodny’ *praus* (p.). Oto oczekiwana przez zepsuty Izrael charakterystyka pomazańca, bliska kobiecemu i ludowemu koformizmowi i hedonizmowi z Mc 12,37. Faryzeusze uznali takie oczekiwania tłumy i podatność na porywanie cudownymi mocami za nową samowładną wartość „świata” (żydowskiego), nie potrzebującą ich ‘pomocy’ *ofeleo* Jo 12,19. Być może jest to też wskazanie nowej strategii politycznej nad takim chrześcijańskim tłumem, który odrzucił człowieczeństwo faryzeuszy i ich Prawo, a poddał się zwodzicielskim i cudotwórczym, ale łagodnie traktującym oszustom. Gdyż córki syjońskie (czyli młode, płodne niewiasty) nie bały się zwierzęcego fallicznego króla Dawidowego, natomiast odczuwały „strach” przed niebiańsko człowieczym królem (Saulowym). Ten paniczny strach kobiet, o wrodzonym zredukowanym horyzoncie i wąskiej moralności, przed wielkowymiarowym człowieczym ładem i sprawiedliwością, przed szerszym porządkiem, głębszymi racjami, wyższą etyką i rygoryzmem, jest widoczny i teraz w krajach o ugruntowanym kulcie maryjnym (Włochy, Polska). Tylko że taki system wyklamywania się z rzeczywistości sam się nie naprawi, lecz zakończy się totalną klęską – jak w Rozbiorach Polski.

która ten właśnie <sup>As n</sup> *usposobiła* go <sup>As m</sup> *zdolnym* uczynić <sup>2314 pf if ac, Aci</sup> znak boży <sup>2540 As n</sup>. **12,19** Więc farisaioi rzekli istotnie do siebie samych: w teorii oglądacie <sup>1289 pr id, it</sup> że nie <sup>1</sup>wspomagacie <sup>3059 pr</sup> nic <sup>As n</sup>; ujrzyjcie-oto ten naturalny ustrój światowy <sup>1621</sup> do tyłu <sup>2033</sup> jego <sup>G</sup> odszedł <sup>283 ao</sup>. **12,20** Byli zaś <sup>2</sup>Helleni <sup>930</sup> jacyś z tych wstępujących na górę <sup>156 Gp pt pr</sup> aby złożyliby hołd do istoty <sup>2412 ao sb</sup> w tym święcie <sup>D</sup>. **12,21** Ci właśnie więc przyszedli do istoty <sup>2400 ao</sup> Filipposowi <sup>D</sup>, temu od Bethsaidy Galilai <sup>G</sup>, i wzywali do uwyrażenia się <sup>1141 ipf</sup> go powiadając: Utwierdzający panie, chcemy tego wiadomego Jezusa ujrzeć <sup>2041 ao</sup>. **12,22** Przychodzi <sup>pr</sup> <sup>3</sup>Filippos i powiada Andreaso- wi; przychodzi Andreas i Filippos i powiadają temu Jezusowi. **12,23** Zaś Jezus od- różnia się w *odpowiedzi* <sup>311 pr</sup> im powiadając: Przyszła <sup>1139 pf</sup> wiadoma godzina *naturalnego okresu czasu* <sup>3049</sup> aby <sup>4</sup>zostałby wślawiony <sup>772 ao sb ps</sup> określony syn określonego człowieka. **12,24** Zaiste zaiste powiadam wam, jeżeliby nie wiadome jądro <sup>1597 m</sup> wiadomego zboża <sup>2556 m</sup> padłszy <sup>2276 pt ao</sup> do ziemi <sup>581 A</sup> odumarłoby <sup>303 ao sb</sup>, ono samo <sup>430 m</sup> wyłącznie je- dyne <sup>1888 m</sup> pozostaje <sup>pr</sup>; jeżeliby zaś odumarłoby, wieloliczny owoc przynosi. **12,25** Ten *obecnie* lubiący <sup>2930 pt pr</sup> wiadomą <sup>5</sup>duszę <sup>3038</sup> swoją, przez zatrącenie odłącza <sup>320 pr ac</sup> ją; i ten *obecnie* nienawidzący <sup>1866 pt pr</sup> wiadomą duszę swoją w wiadomym naturalnym ustroju światowym <sup>1621</sup> tym właśnie, do *niewiadomego* życia biologicznego <sup>1223 A</sup> *niewiado- mego* eonowego <sup>82 A</sup> <sup>6</sup>utrzyma pod strażą <sup>2961 ft ac</sup> ją. **12,26** Jeżeli ewentualnie <sup>798</sup> mnie <sup>D</sup> ktoś ewentualnie *obecnie* usługuje <sup>682 pr sb</sup>, mnie <sup>D</sup> niech wdraża się <sup>92 pr it ac</sup>, i tam gdzie *jakościo- wo* jestem ja, tam i wiadomy usługujący, ten mój własny, *jakościowo* będzie. Jeżeli ewentualnie ktoś mnie <sup>D</sup> ewentualnie *obecnie* usługuje <sup>pr sb</sup>, będzie szacował <sup>2800 ft ac</sup> go wiadomy ojciec.

**12,27** Teraz dusza moja *od przeszłości* jest zamącona <sup>2756 pf ps</sup>, i co ewentualnie rzekłbym <sup>ao sb ac</sup>? Ojczy, ocal <sup>2742 ao it ac</sup> mnie <sup>A</sup> z godziny naturalnego okresu czasu <sup>G</sup> tej właśnie? Ale przez to właśnie <sup>An</sup> przyjechałem <sup>1139 ao</sup> do sfery godziny <sup>A</sup> tej właśnie. **12,28** Ojczy, wślaw <sup>772 ao it ac</sup> twoje <sup>G</sup> wiadome <sup>7</sup>imię. Przypłynął <sup>1139 ao</sup> więc głos z wewnątrz <sup>851</sup> wia-

1 Gr. *ofeleo* ‘pomagać, wspomagać, otrzymać jako pomoc’. Przekłady: „nic nie uzyskacie”, „nie wskóracie”.

2 Gr. *Hellen* właściw. ‘Hellen, Grek’; tu i w Ac 17,4 zdaniem {7} nawróceni na judaizm poganie.

3 Filippos i Andreas to imiona helleńskie.

4 Gr. *dokasadzo* od *dokasa* ‘sława’. Przekłady: „otoczony chwałą”, „uwielbiony”. Może tylko boski, ale cielesny, określony syn określonego człowieka, bogo-ludź, porzucenie prorockiej metafizyki, mogło umożliwić przyjęcie no- wej wiary przez Hellenów, a nie jakieś nieczłowiecze abstrakcyjne bóstwo w rodzaju Jahweha. Tylko człowieczo- ludzki wymiar Jezusa mógł go uplasować na poziomie historycznym i uniwersalnym. Pk117.

5 Gr. *psyche* ‘dusza’. Przekłady: „życie” – co *dzoē (bios)*, rozróżnione także w tym zdaniu.

6 Gr. *fylasso* od *fylake* ‘strażnica, więzienie, loch’. Przekłady sucho, po skutku: „zachowa” – pomijając aktywność (‘więzienie’) dla tego celu, dalej idącą niż samo „nienawidzenie”.

7 Imię ojca (+Mt 6,9) wyraża się tu (‘wyobraża się, opiniuje się, wślawia się’ *dokasadzo*) w innej, niż jego własna nie- biańska, sferze i innym rodzaju: w „grzmocie”, który jest „głosem”, objawem w naziemnym powietrzu, błyskawicy, czyli odniebiańskiego ognia. Ale „tak jak błyskawica” pada z nieba szatan Lc 10,13, i błyskawica należy do syna człowieka Mt 24,27, jak też Jezus „przyszedł ogień rzucić na ziemię” Lc 12,49.

domego nieba: I wślawiłem<sup>772 ao ac</sup>, i<sup>1</sup> na powrót<sup>2126</sup> wślawię<sup>ft.</sup> **12,29** Więc tłum<sup>2105 Ns m</sup>, ten stojący<sup>1372 N pt pf</sup> i usłyszawszy<sup>93 N pt ao</sup>, powiadał<sup>3s ipf</sup>: *Uczynił*<sup>2</sup> grzmot<sup>537 A</sup> skłonnym stać się<sup>584 pf</sup>. Inni powiadali<sup>ipf</sup>: *Jakiś* anioł jemu zagadał<sup>1678 pf</sup>. **12,30** Odróżnił się *nie-wiadomy* Jezus i rzekł: Nie<sup>3</sup> na wskroś przeze<sup>665</sup> mnie<sup>818 As</sup> głos ten właśnie stał się<sup>584 pf</sup>, ale na wskroś przez<sup>665</sup> was<sup>A</sup>. **12,31** Teraz rozróżniające rozstrzygnięcie<sup>1643 N</sup> *jakościowo* jest wiadomego<sup>G</sup> naturalnego ustroju światowego<sup>G</sup> tego właśnie, teraz wiadomy<sup>4</sup> *prapoczątkowy i stąd naczelny*<sup>390</sup> wiadomego naturalnego ustroju światowego tego właśnie będzie wyrzucony<sup>856 ft ps</sup> <sup>5</sup>na zewnątrz<sup>1031</sup>, **12,32** <sup>6</sup>i ja<sup>1397</sup> jeżeliby zostałem wywyższony<sup>2905 ao sb ps</sup> z wewnątrz<sup>851</sup> tej ziemi, wszystkich wyciągnę<sup>929 ft</sup> istotnie do<sup>2388</sup> mnie samego<sup>937 A</sup>. **12,33** To właśnie zaś powiadał<sup>ipf</sup> oznaczając sygnałem *od bogów*<sup>2539 N pt pr ac</sup> którą śmiercią<sup>D</sup> *przedtem* miał planowo<sup>1811 ipf</sup> *obecnie* odumierać<sup>303 pr</sup>. **12,34** Odróżnił się<sup>311 ao ps-dp</sup> więc jemu tłum: My usłyszeliśmy<sup>93 ao</sup> z <sup>7</sup>przydzielonego obyczajowego Prawa<sup>1943</sup> że wiadomy pomazaniec pozostaje<sup>pr</sup> <sup>8</sup>do sfery funkcji<sup>842</sup> tego<sup>A</sup> eonu<sup>81 A</sup>, i jakże powiadasz ty że obowiązuje *mogącym* zostać wywyższonym<sup>2905 ao if ps, Aci</sup> *uczynić* określonego<sup>A</sup>

1 Gr. *palin* 'wstecz, na powrót, przeciwnie'. Dla znaczenia "jeszcze" N.t. stosuje gr. *eti*. *Palin* może tu mieć zwrot oddolny ('wywyższony' 12,32).

2 Grzmot, towarzyszący ognistej błyskawicy padłej z nieba, jest głosem ojca w.28, skąd **ojciec** (nie sam bezpłciowy człowiek) byłby Słońcem wraz z przysłonecznym ogniem jako jego językiem i członem płodzącym. Ojciec Jezusa byłby zatem ciskającym pioruny – jak Zeus-Jowisz. Zeus „pojawiał się jako grzmot i błyskawica” {106} s.68 i też był bóstwem słonecznym. Ale do błyskawicy padłej z nieba Jezus przyrównuje też szatana Lc 10,18, który również ma symbolikę falliczną! O ognistej, 'złej' *kakos* i 'śmiercio-nośnej' *thanate-foros* symbolice języka pisze Jc 3,6nn. Por. zarzuty **diabelskości** naziemnego Jezusa i aluzje n.p. Mc 3,23 Jo 8,48 13,27 Ac 13,6.10; także przez *ponerosa* Lc 6,22, nieuczciwego zarządcę (*diaballo*) z Lc 16,1 który ma uznanie Jezusa 16,8, a także przez ptaka Mt 13,4.19 23,37, cechy Jonasa Mt 16,4 i ogólnie znane księżycy. Może też jest tu ujawnione dwuczłonowe imię ojca, zstępujące i wstępujące, grzmot i anioł (anioł może pochodzi z dołu Ac 12,15 Ge 28,12, duch zaś z góry; Żydzi je rozróżniali Ac 23,8n).

3 Gr. *dia* z acc. w zwrocie "stał się głos na wskroś przez was" znaczyć może 'ze względu na, z powodu' was. Analogicznie do: "powiedziałem przez lud" Jo 11,42 oraz "nie mówił przez strach" Jo 7,13 + {7}. Lub też 'na wskroś mijając' t.j. przechodząc przez przestrzeń was.

4 Gr. *ho archon tou kosmou* +14,30 16,11 Lc 4,6-diabeł. Podobne określenie "archon demonicznego" (czyli Beelzebub) w Mt 12,24. BT przyp. {102} s.291 {314} s.867 uważają go za szatana; {102} też za "boga tego eonu" z 2C 4,4 i za "archonta mocy powietrza" z E 2,2. s.292. wedł. {314} odpowiadają mu ciemności s.867.

5 To wyrzucenie szatana "na zewnątrz... świata" jest rewolucyjnym zaprzeczeniem – widocznie pierwotnie mu należnego - "wywyższenia" ze świata. Czy zwrot "i ja" należy rozumieć, że Jezus będzie wywyższony zamiast szatana (z samej ziemi zamiast z „szatańskiego świata”), w szatanie (jak syn człowieka w wężu) bądź razem z szatanem? Wywyższenie za pomocą krzyża rozumiane jest, iż Jezus jest "nowym władcą kosmosu", zajmuje więc miejsce szatana.

6 'I ja' gr. *kago* (ściągnięcie *kai ego*) ma tu znaczenie łączne i wynikowe. Mimo tego w kościelnych przekładach jest oddawane przez - bardzo rzadkie w greckim N.t. - znaczenie przeciwstawne "a ja, gdy" BT; "a gdy ja" BiZ. Tylko {1} oddaje wiernie "i ja jeśli". Znaczenie przeciwstawne dawane jest w popularnych przekładach jeszcze tylko w 3 miejscach (na 84 wystąpienia *kago*), i w tych miejscach też jest wątpliwe: Ac 10,28 22,19 Jc 2,18a, gdyż zwykle znaczenie wynikowe jest tam bardziej logiczne. W ogóle warto przebadać wszystkie "wyjątkowe" lub "rzadkie" znaczenia, urobione w kościelnej tradycji tłumaczeń i wstawiane do przekładów, gdyż rodzi to podejrzenie, iż chodzi o zamaskowanie drastycznych i szokujących elementów doktryny chrześcijańskiej.

7 Czyli z Zakonu Mojżesza. Lecz nigdzie w S.t. nie ma takiego zapisu. Najbliższy jest w 2S 7,16.19 od proroka Natana dla Dawida.

8 Przekłady: ma trwać na wieki"



<sup>1</sup>syna<sub>A</sub> określonego<sub>G</sub> człowieka<sub>G</sub>? Kto *jakościowo* jest ten właśnie wiadomy syn wiadomego człowieka? **12,35** Rzekł więc im Jezus: Jeszcze *przez* mały<sup>1862</sup>As<sub>m</sub> naturalny okres czasu<sup>3018</sup>As<sub>m</sub> określone światło<sup>2970</sup> wewnątrz w <sup>2</sup>was<sub>Dp</sub> *jakościowo* jest. Depczcie wkoło *teraz*<sup>2242</sup>pr<sub>ac</sub> tak jak<sup>3051</sup> to światło macie<sup>1202</sup>, aby nie <sup>3</sup>*niewiadome* zaciemnienie<sup>2576</sup> was zupełnie schwyciłoby<sup>1481</sup>ao<sub>sb</sub>ac; i ten depczący wkoło<sup>N</sup>pt<sub>pr</sub>ac wewnątrz w tym zaciemnieniu nie wie *od przeszłości*<sup>pf</sup> gdzie prowadzi się pod zwierzchnictwem<sup>2860</sup>pr<sub>ac</sub>. **12,36** Tak jak to światło macie, przekonująco uwierzytelniajcie<sup>2277</sup>pr<sub>ac</sub> do tego światła<sub>A</sub>, aby <sup>4</sup>synowie światła stalibyście się<sup>584</sup>ao<sub>sb</sub>md-dp. Te właśnie zagadał<sup>1678</sup>ao (określony) Jezus, i odszedłszy<sup>283</sup>N<sub>pt</sub>ao<sub>ac</sub> <sup>5</sup>został ukryty<sup>1648</sup>ao<sub>ps</sub> od nich<sub>Gp</sub>.

**12,37** *Wobec* tyle to właśnie<sup>2810</sup>Ap<sub>n</sub> zaś jego<sub>G</sub> znaki boże<sub>Ap</sub>n uczyniwszego<sup>2314</sup>G<sub>pt</sub> pf, Gab w doistotnym przedzie<sup>954</sup> ich<sub>Gp</sub>, nie uwierzytelniali<sup>2277</sup>ipf do niego<sub>A</sub>, **12,38** aby ten odwzorowany wniosek<sup>1726</sup>N<sub>m</sub> Esaiasa proroka zostałby uczyniony pełnym<sup>2301</sup>ao<sub>sb</sub>ps który<sub>As</sub>m rzekł: Utwierdzający panie, kto uwierzytelnił<sup>2277</sup>ao temu <sup>6</sup>słuchowi z *zaświata*<sup>91</sup>D naszymu<sub>Gp</sub>, i to ramię *niewiadomego* utwierdzającego pana komu zostało odsłonięte<sup>305</sup>ao<sub>id</sub>ps? **12,39** Przez to właśnie nie mogli<sup>779</sup>ipf uwierzytelnić<sup>2277</sup>pr, że na powrót<sup>2126</sup> rzekł Esaias: **12,40** Oślepił *trwale*<sup>2847</sup>pf ich oczy i uczynił skrzepłym<sup>2471</sup>ao ich serce<sub>As</sub>, <sup>7</sup>aby nie ujrzeliby<sup>2041</sup>ao<sub>sb</sub> oczami i *nie*

1 Tak właśnie: „wywyższony”, powiedział Jezus o synu człowieka w w.23. Natomiast tłum, reprezentant starotestamentowej tradycji, wiedział, że objawiciel przychodzi nie po to aby wkrótce odejść, lecz by „pozostać do tego eonu”, i od niego „nabyć trwałości”. Cała perykopa to wielkie objawienie o synu człowieka. „**Syn**” bytu zbiorowego, gatunkowego i duchowego oznacza jego ucieleśnienie, przepojenie się nim i noszenie jego w sobie (por. „syn Dawida”, „syn Izraela”, „syn diabła”, „syn miłości”, „syn pokoju”, „syn zatracenia” i t.p.). Por. zwrot o przebywaniu kogoś „w duchu”. Uwagę zatem należy skupić na drugim członie tytułu - na „określonym człowieku”. Z perykopy zdaje się wynikać, że ten wiadomy **określony syn** tego wiadomego określonego człowieka (rodzajnik określony *ho* jest zarówno przy synu jak i przy człowieku), jest jednostką ludzką pochodzącą z i bytującą w duchu ziemskiego, uwarunkowanego cieleśnią i materialnie człowieka jako ojca. Wczesny Jezus u Jana uważał się za „światło przyszedłszy do świata”, czyli do powietrznej sfery podksiężycowej, t.j. zapewne ‘światło przyszedłszy na Księżyc’ gr. *men*, który powietrzem władał. „Mały czas” obecności tego światła w ludziach – zapewne według niewieleści dni pozostałych do śmierci Jezusa - też wskazuje na zanikające z dnia na dzień światło księżyca. Por. Jo 1,4.9. ‘Księżyc’ *men* był symbolem astronomicznym Jezusa {105} s.79. Jezus - **człowiek** Mt 4,4 11,19 25,24 26,72.74 Mc 15,39 Lc 23,4.6 Jo 4,29 7,51 8,17.40 9,11.16.24 10,33 11,47.50 19,5 Ac 5,28 2C 12,2 1Tm 2,5. Człowiek - światło może w Jo 19,5.14. Eliasz czy Joannes też byli człowiekiem, ale zawsze człowiekiem bez zaimka określonego Mt 11,8 21,25 Lc 7,25 Jo 1,6 3,27 5,34 Jc 5,17, więc zapewne ogólniejszym, eterycznym, niebiańskim, duchowym. W przemienieniu na górze (w niebie?) Mt 17,3 Mc 9,4 Lc 9,29-30 Eliaszowi i Mojżeszowi jako odpowiadają (‘tak jak’ gr. *hos*) światło eteru, biel, Słońce, lśnienie i wyblaskanie. Szczegółowszy przegląd identyfikacji astronomicznych {127-II} s.35.36.46.204.214 {47}. Pk116.

2 Ludzie „wgnani”, ziemscy, tułający się, jak Adam, Kain, Abraam, zmarli narodu izraelskiego, byli symbolizowani przez Księżyc {50} s.179. Światło w człowiekach Mt 5,14n.

3 Podobnie w 1,5. Pk36.

4 Niebiańskie światło - nieokreślony człowiek, przyszedłszy do sfery podksiężycowej, czyli powietrznej, rozświetla powietrze i staje się dniem (“dzień mój” 8,56) - określonym człowiekiem. “Synowie światła” +Lc 16,8 1Th 5,5; “dzieci światła” E 5,8.

5 Informacja o ukryciu Jezusa „jest dość zagadkowa”.

6 Gr. *akoe* ‘słuch z zaświata, tłum. jako „odgłos, pogłoska, wieść, relacja”. Por. Mt 14,1n i przyp. do Mt 13,14 Lc 7,1

zrozumieliby<sup>1937 ao sb</sup> sercem i *nie*<sup>1</sup> zostaliby obrócen<sup>2639 ao sb ps,</sup> i *nie* ulecę<sup>1328 ft id</sup> ich. **12,41** Te właśnie rzekł Esaias, że ujrzał wiadomą sławę<sup>2</sup> jego, i zagadał<sup>1678 ao</sup> około niego<sup>G</sup>. **12,42** Jednakowoż<sup>2021</sup> wszakże<sup>1818</sup> i z prapoczątkowych<sup>390 Gp</sup> wieloliczni uwierzytelnili<sup>ao</sup> do niego, ale przez<sup>3</sup> farisaiosów<sup>Ap</sup> nie potwierdzali mówieniem tego samego<sup>2019 ipf,</sup> aby nie<sup>4</sup> odłączeni od grupy zbierania do razem<sup>339 Np</sup> staliby się<sup>584 ao sb;</sup> **12,43** umiłowali<sup>15 ao</sup> bowiem wiadomą<sup>5</sup> sławę określonych<sup>6</sup> człowieków bardziej niż tę właśnie wiadomą sławę wiadomego boga.

**12,44** Jezus zaś krzyknął<sup>1626 ao</sup> i rzekł<sup>ao:</sup> Ten uwierzytelniający<sup>N pt pr</sup> do mnie, nie uwierzytelnia do mnie, ale do tego który posłał<sup>2212 A pt ao</sup> mnie<sup>A;</sup> **12,45** i ten dla znalezienia teorii oglądający<sup>1289 N pt pr</sup> mnie<sup>A,</sup> ogląda<sup>1289 pr</sup> tego<sup>7</sup> który posłał<sup>A pt ao</sup> mnie<sup>A</sup>. **12,46**<sup>8</sup> Ja *jako nieokreślone* światło<sup>2970 Ns n</sup> do określonego natu-

7Widoczna tu niechęć Jahweha do uzdrowieńczego działania w narodzie izraelskim. O tym szerzej w pismach proroków, n.p. Jr 7,16 11,11.14 14,11, a także ogólniej w apokryfach, n.p. {128} “Myślicie może o ojcu, że jest przyjacielem ludzi?” oraz “nie potrzebuje bowiem was ojciec mający syna” s.117.120.

1‘Obrócenie się’ gr. *strefo* - jak też ‘bycie na powrót’ *palin* 11,7 12,28 wydaje się warunkiem działania Jahweha (bóg powrotów?). Przekłady: „nawrócili się”

2Lecz w Is 6,1-3 <jego> i <niego> dotyczy Adonaja i Jahweha, nie Jezusa. Ogólnie cytaty starotestamentowe są w N.t. przekłamywane, a tytuły, właściwości i atrybuty (jak tu „sława”) odnoszące się w S.t. do Jahweha, w N.t. są przenoszone na chrześcijańskiego chrystusa. Może to świadczyć o pragnieniu odebrania bogu władztwa pełnego decydowania o kształcie przyszłego człowieka i świata, o zaprzeczaniu boga jako absolutu. Czy zatem chrystianizm jest bezbożny? Por. starożytny zarzut przeciwko chrześcijanom o ‘bezbożnictwo’ *a-theotes* czyli ateizm.

3Faryzeusze dosł. ‘separatyści’ uznawali zmartwychwstanie ciał, i anioła, i ducha Ac 23,8. Byli świeckimi legalistami Prawa Mojżeszowego, ale podkreślali rolę interpretacji i ustnej tradycji {182} s.17.

4Gr. *apo-synagogos* od *apo* ‘od’ i *syn-agoge* ‘grupa zbierana do razem, synagoga’.

5Sławą określonych człowieków jest synagoga – księżyc.

6Jezus uznaje tu dychotomię między ziemskim człowiekiem a bogiem, o antyhumanitarnych konsekwencjach - i tak często w ewangeliach, listach i Apokalipsie. Pochodzi ona chyba z zapisu o upadku Adama i sukcesie węży w Ge 3,17. Mimo tego nie rozumiem, dlaczego chwała innych, oczyszczonych, przestrzegających przykazań, bezgrzesznych człowieków nie ma być też chwałą bożą. Jeżeli nie chwałą bożą - to czyją? I na odwrót: jeżeli chwała boża nie z człowieków, to z czego? Ze zwierząt? Ze złych duchów? Z samych aniołów? Dlaczego pierwszy najpełniejszy boski obieg bytowy w Adamie, nie mógłby się dokonać w tym samym rodzaju - człowieczym. Pk109.

7Światło posyłane jest przez Słońce, zatem to ono byłoby ojcem Jezusa.

8Zwrot „ja jako światło” na etapie przychodzenia do świata, po przyjściu odpowiada „światło w was” 12,35 i jest wyjaśnieniem tytułu określonego syna określonego człowieka. Ziemski Jezus byłby ucieleśnionym światłem, określonym odpowiednikiem nieokreślonego **syna człowieka**, t.j. dziennego światła słonecznego. „Jest syn człowieka i syn syna człowieka” {128} s.271. Synostwo wyraża zwrot „tak jak światło macie, wtwierdzajcie do światła” 12,36. Pytanie jednak, który byt astronomiczny uważano za „określonego [ziemskiego] człowieka”, i która osoba go reprezentowała. Otóż to Jezus w Jo 19,5 jest nazwany „określonym człowiekiem” w stanie poniżenia, oraz w Jo 19,14 „określonym królem” żydowskim, a moment odpowiada godzinie szóstej, czyli naszej dwunastej, t.j. kulminacji Słońca. Pamiętajmy też, że Bar-Jezus ‘syn-Jezusa’ został nazwany ‘synem diabła’ Ac 13,10, i w Mt 13,28.39 „jakiś nieprzyjaciel-człowiek”, przychodzący „gdy człowieki spali”, czyli w nocy bez księżycowego światła, to diabeł. Czy więc określony ziemski człowiek to diabeł i ciemny Księżyc? A nieokreślony niebiański człowiek to Słońce? A. Niemojewski napisał, że „gdy w okresie ewangelicznym Jezusa stylizowano jako Mena, księżyc [światło księżyca], w okresie późniejszym równano ze słońcem [światłem słońca] (porów. Zeno z Werony, Traktaty II,9; Tertulian, Apologeticum, 16; Cyryl Jerozolimski, XI Katecheza 21) {105} s.79. W Ps 104,22 mamy: „gdy Słońce wszędzie... Człowiek (Adam) wychodzi do pracy swojej, do pracy swojej aż do wieczora”.

ralnego ustroju światowego <sup>1621 A</sup> przyszedłem <sup>1139 pf</sup> aby wszystek uwierzytelniający <sup>N pt pr</sup> do mnie <sup>A</sup> w określonym zaciemnieniu <sup>2576</sup> nie pozostałby <sup>1819 ao sb</sup>. **12,47** I jeżeliby ktoś moich <sup>G</sup> usłyszałby <sup>93 ao sb</sup> tych <sup>Gp</sup> spływających wysłowień czynów <sup>2489 Gp n</sup> i nie utrzymałby pod strażą <sup>2961 ao sb</sup>, ja nie rozstrzygam <sup>pr</sup> go; nie bowiem przyszedłem <sup>ao</sup> aby <sup>2</sup>rozstrzygnąłbym <sup>1642 ao sb</sup> ten naturalny ustrój światowy, ale aby ocaliłbym <sup>2742 ao sb</sup> ten ustrój. **12,48** Ten <sup>3</sup>przez odmówienie miejsca na położenie unieważniającego <sup>59 N pt pr ac</sup> mnie <sup>A</sup> i nie biorący <sup>1681 N pt pr</sup> te spływające wysłowienia czynów <sup>Ap n</sup> moje <sup>G</sup>, ma rozstrzygającego <sup>1642 A m pt pr</sup> go: ten <sup>N</sup> odwzorowany wniosek <sup>1726 N m</sup> który zagadałem <sup>1678 ao</sup>, ów rozstrzygnie <sup>ft</sup> go w tym wiadomym ostatnim <sup>1148</sup> dniu. **12,49** Że ja ze mnie samego <sup>937</sup> nie zagadałem <sup>ao</sup>, ale ten który posłał <sup>N pt ao</sup> mnie <sup>A</sup>, *niewiadomy* ojciec, on mi wskazówkę <sup>996</sup> dał <sup>734 pf</sup> co *aby* rzekłbym <sup>ao sb</sup> i co zagadałbym <sup>1678 ao sb</sup>. **12,50** I *od przeszłości* wiem <sup>pf</sup> że ta wskazówka jego <sup>4</sup>*niewiadome* życie biologiczne <sup>1223 N</sup> *niewiadome* eonowe <sup>82 N</sup> jest. Które <sup>2061 Ap n</sup> więc ja gadam, z góry tak jak <sup>1416</sup> spłynął <sup>2486 pf</sup> mi ten ojciec, w ten właśnie sposób <sup>2095</sup> gadam.

**13,1** Naprzód <sup>2369</sup> zaś święta Pascha, *od przedtem* znając <sup>1983 N pt pf</sup> Jezus że przyszła jego wiadoma godzina naturalnego okresu czasu <sup>3049</sup> aby przestąpiłby <sup>1832 ao sb</sup> z wiadomego naturalnego ustroju światowego <sup>1621</sup> tego właśnie istotnie do <sup>2388</sup> <sup>5</sup>wiadomego ojca <sup>A</sup>, umiłowawszy <sup>15 N pt ao</sup> swoich własnych <sup>1334</sup>, tych wewnątrz w tym naturalnym ustroju światowym, do sfery <sup>842</sup> *jakiegoś niewiadomego* dokonania <sup>2778 A</sup> umiłowiał <sup>15 ao</sup> ich. **13,2** I *wskutek* głównego wieczornego posiłku <sup>634 G</sup> stającego się <sup>G pt pr, Gab</sup>, *wskutek* tego <sup>G</sup> <sup>6</sup>diabła <sup>669 G</sup> już *wcześniej* rzuciwszego <sup>463 G pt pf, Gab</sup> do serca <sup>A</sup> aby przekazałby <sup>2150 ao sb</sup> go Judas <sup>N</sup> syn Simona <sup>G</sup> Męża Przypadku <sup>G</sup>, **13,3** *wcześniej* znając <sup>1983 N pt pf</sup> że wszystkie *sprawy* <sup>Ap n</sup> dał <sup>734 ao</sup> mu ten ojciec do rąk <sup>Ap</sup> i że od <sup>7</sup>*niewiadomego* boga wyszedł <sup>1016 ao</sup> i istotnie do tego boga <sup>A</sup> prowadzi się pod *tym* zwierzchnictwem <sup>2860 pr</sup>, **13,4** wzbudza się w górę <sup>810 pr id md-ps</sup> z tego posiłku i kładzie <sup>2796 pr ac</sup> szaty <sup>1358</sup>, i wzięwszy <sup>pt ao</sup> <sup>8</sup>*rzymskie* lniane płótno <sup>1702 A</sup> przepasał <sup>676 ao</sup> siebie samego <sup>799 A</sup>. **13,5** Zatem <sup>849</sup> rzuca <sup>463 pr ac</sup> wodę do myjnika <sup>1935 A m</sup> i począł sobie *od prapoczątku* <sup>389 ao id md</sup> *aby* myć <sup>pr</sup> nogi uczniów <sup>Gp</sup> i wycie-

1 Z nieba do świata, t.j. do powietrznej strefy podksiężycowej i do ziemskich ludzi, przyszło niebiańskie światło słoneczne – Jezus.

2 Gdzie indziej jednak głosi rozstrzygnięcie świata 12,31, nie zaś jego ocalenie 3,19 5,22.27 7,24 16,33 17,9.

3 Gr. *a-theteo* utworzone od *a* ‘nie’ i *thetos* ‘położony, umieszczony, ulokowany’.

4 Więc jakieś nowe ‘życie’ *dzoē*, w postaci jakiegoś nowego *dzoōn* ‘żyjącego’ organizmu? Może jest niebiańskim synem człowieka.

5 Może do “ojca światła” Jc 1,17?, do “domu światła ‘niedostępnego’” *a-pros-itos* (dosł. ‘nie do zaiste wejścia’) 1Tm 6,16?

6 Diabeł współdziała z sercem-istotą Judasa +Jo 6,70. Natomiast u Lc 22,3 do Judasa wstępuje szatan.

7 Może tu Jezus odróżnia boga od ojca?

8 Gr. *lention*, z łac. linteum. To ‘płótno, prześcieradło’ ‘miało także szczególne znaczenie w misteryjnej religii ku czci Ozyrysa” {314} t.2 s.63.

rać<sup>882</sup> tym lnianym płótnem którym<sup>2061 D n</sup> był<sup>ipf</sup> przepasany<sup>676 N pt pf md-ps</sup>. **13,6** Przychodzi więc istotnie do Simona<sup>A</sup> Petrosa<sup>A</sup>. Powiada mu: Utwierdzający panie, ty *należące do mnie*<sup>818 G</sup> myjesz, te nogi? **13,7** Odróżnił się *dla odpowiedzi*<sup>311 ao</sup> Jezus i rzekł mu: Które<sup>2061 As n</sup> ja czynię<sup>pr</sup> ty nie wiesz *od przeszłości* w tej chwili<sup>378</sup>, rozeznasz<sup>585 ft</sup> zaś potem-za<sup>1831</sup> te właśnie *sprawy*<sup>2094 Ap n</sup>. **13,8** Powiada mu Petros: *Żeby* żadną metodą nie umyłbyś<sup>1936 ao sb ac</sup> *należące do mnie*<sup>818 G</sup> nogi do sfery funkcji<sup>842</sup> tego eonu<sup>As</sup>. Odróżnił się *w odpowiedzi* Jezus jemu: Jeżeliby nie umyłbym<sup>ao sb</sup> cię<sup>A</sup>, nie masz<sup>pr</sup> *jakąkolwiek* część<sup>1825 As n</sup> wspólnie ze<sup>1831</sup> mną<sup>G</sup>. **13,9** Powiada mu Simon Petros: Utwierdzający panie, nie nogi moje wyłącznie jedynie<sup>1887</sup>, ale i ręce i głowę. **13,10** Powiada mu Jezus: <sup>1</sup>Wykąpany<sup>1732 N pt pf md-ps</sup> nie ma potrzebę<sup>A</sup> jeżeli nie nogi umyć sobie<sup>1936 ao if md</sup>, ale *jakościowo* jest oczyszczony<sup>1403 N</sup> cały. I wy oczyszczeni *jakościowo* jesteście, ale zdecydowanie nie<sup>2096</sup> wszyscy. **13,11** *Od przedtem* znał<sup>1983 ppf</sup> bowiem tego *obecnie* przekazującego<sup>2150 A pt pr</sup> go; przez to właśnie rzekł że: Zdecydowanie nie wszyscy oczyszczeni *jakościowo* jesteście.

**13,12** Gdy więc umył<sup>1936 ao</sup> nogi ich, wziął<sup>1681 ao</sup> te szaty swoje i padł wstecz do źródła ku pożywieniu<sup>198 ao</sup> na powrót<sup>2126</sup>, rzekł im: Rozeznajecie<sup>585 pr id ac</sup> co uczyniłem<sup>2314 pf</sup> wam? **13,13** Wy głosicie<sup>2968 pr</sup> mnie: Wiadomy Nauczyciel<sup>N</sup>, i: Wiadomy Utwierdzający pan<sup>N</sup>. I odpowiednio<sup>1442</sup> powiadacie; jestem *realnie jakościowo* bowiem. **13,14** Skoro<sup>826</sup> więc ja umyłem<sup>1936 ao</sup> wasze<sup>G</sup> nogi, utwierdzający pan i nauczyciel, i wy jesteście dłużni<sup>2100 pr</sup> wzajemnych<sup>120 Gp</sup> myć nogi; **13,15** <sup>2</sup>podprzykład<sup>2873 A</sup> bowiem dałem<sup>734 ao</sup> wam aby z góry tak jak<sup>1416</sup> ja uczyniłem<sup>2314 ao</sup> wam i wy czynilibyście<sup>2314 pr sb ac</sup>. **13,16** Zaiste zaiste powiadam wam, nie jest *jakościowo* niewolnik<sup>775</sup> większy *od* utwierdzającego pana<sup>G</sup> jego ani <sup>3</sup>odprawiony<sup>336</sup> większy<sup>1804</sup> *od* tego<sup>G</sup> który posłał<sup>2212 G pt ao ac</sup> go. **13,17** <sup>4</sup>Skoro<sup>826</sup> te właśnie<sup>Ap n</sup> *od przeszłości* znacie<sup>pf</sup>, szczęśliwi<sup>1757</sup> *teraz* jesteście<sup>pr</sup> jeżeli ewentualnie<sup>798</sup> *teraz* ewentualnie czynicie<sup>pr sb ac</sup> one<sup>Ap n</sup>. **13,18** Nie około wszystkich was powiadam; ja *od przeszłości* znam<sup>pf</sup> których<sup>2803 Ap m</sup> wybrałem sobie<sup>878 ao id md</sup>; ale aby to odwzorowane Pismo zostałoby uczynione pełnym<sup>2301 ao sb ps</sup>: Ten <sup>5</sup>gryzący<sup>3841 pt pr ac</sup> mój<sup>G</sup> chleb, uniósł na<sup>1039 ao</sup> wrogo na<sup>1063</sup> mnie<sup>A</sup> <sup>6</sup>pięte<sup>2447 A</sup> jego<sup>430 G</sup>. **13,19** Od tej chwili<sup>378</sup> powiadam wam na przód<sup>2369</sup> tego<sup>1966 G n</sup> *które skłania* stać się<sup>584 ao if md-dp</sup>, aby uwierzytelnilibyście<sup>ao sb ac</sup> gdyby<sup>2069</sup> stałoby się<sup>584 ao sb md-dp</sup>, że ja <sup>7</sup>*realnie jakościowo*

1Gr. *louo* ‘kąpać się, obmywać’; co innego niż *nidzo, nipto*<sup>1936</sup> ‘myć’.

2Gr. *hypo-deigma* utworzone od *hypo* ‘pod’ oraz *deiknymi* ‘okazać, wskazać’.

3Czyli apostoł, gr. *apo-stolos*.

4Gr. *ei* zasadniczo znaczy ‘jeżeli’; w zdaniach przyczynowych ‘skoro, o ile’.

5Ten wzięty z LXX cytat ma słowo *esthio*; tu zaś ewangelista dla spożywania eucharystii wstawił słowo *trogo* ‘gryźć, chrupać, skubać’ zwł. deser dla przyjemności {314} s.602. A w Jo 6,60 *trogo* ma kontekst okrucieństwa.

6Gr. *pterna*, to samo co *pterne*, ‘tylna część czegoś, pięta, obcas, dno’; w LXX odpowiada *AiKB* ‘pięta, tyły’.

7“Jestem” boga (Ex 3,14 De 32,39), w N.t. zawłaszczone przez Jezusa – podobnie jak odpuszczanie grzechów, ocalanie, wzbudzanie z martwych, cudotwórstwo i in. Formuła “ja jestem” +Mt 14,27 Mc 6,50 13,6 14,62 Jo 6,20 8,24.28 może głosić, iż “Jezus jest prawdziwym i jedynym bogiem” t.j. chrystusem {102}s.305.

wo jestem. **13,20** Zaiste zaiste powiadam wam, ten biorący <sup>1681 N pt pr</sup> ewentualnie <sup>154</sup> kogo <sup>2802 As m</sup> posłałbym <sup>2212 ao sb ac,</sup> mnie bierze; ten zaś mnie biorący, bierze tego który posłał <sup>2212 A pt ao</sup> mnie.

**13,21** Te właśnie rzekłszy Jezus <sup>1</sup>został zamacony <sup>2756 ao ps</sup> tym wiadomym <sup>D</sup> duchem <sup>D</sup> i zaświadczył <sup>1776 ao</sup> i rzekł: Zaiste zaiste powiadam wam że jeden z was przekaże <sup>2150 ft</sup> mnie. **13,22** Poglądali <sup>516 ipf</sup> do wzajemnych <sup>Ap</sup> uczniowie mając niemożność wydostania się <sup>329 N pt pr md</sup> około kogo <sup>2903 G</sup> powiada. **13,23** Był <sup>ipf</sup> leżący wstecz do źródła *do posiłku* <sup>179 N pt pr</sup> jeden z <sup>2</sup>uczniów jego wewnątrz w <sup>959</sup> <sup>3</sup>łonie <sup>1603 Ds m</sup> Jezusa <sup>G,</sup> którego <sup>4</sup>miłował <sup>15 ipf</sup> Jezus. **13,24** Daje znak *skinieniem głowy* <sup>1921 pr</sup> więc temu właśnie Simon Petros że *ma* dowiedzieć się <sup>2462 ao if</sup> kto ewentualnie <sup>154</sup> życzeniowo jest <sup>834 pr op ac</sup> około którego powiada. **13,25** Padłszy wstecz do źródła *ku pożywieniu* <sup>198 N pt ao ac</sup> więc ów <sup>5</sup>w ten właśnie sposób <sup>2095</sup> aktywnie na <sup>6</sup>kłatkę piersiową <sup>2624 As</sup> Jezusa, powiada mu: Utwierdzający panie, kto jest? **13,26** Odróżnia się w odpowiedzi <sup>311 pr</sup> Jezus: Ów jest któremu <sup>2061 Ds m</sup> ja <sup>7</sup>na-

1Gr. *tarasso*, u Jana +Jo 5,7 11,33 12,27 14,1.27. O “zamaconiu duchem” +Jo 11,33.

2.,Tajemnicza postać ucznia” (p. przyp. do Jo 18,15) pojawia się z matką Jezusa jako jedyny pod krzyżem Jo 19,26; był znajomym (agentem?) arcykapłana i przy jego pomocy Piotr mógł wejść na dziedziniec arcykapłana 18,15n.

3‘W łonie’ gr. *en kolpo*. *Kolpos* u Jana występuje jeszcze jako łono ojca w 1,18; prócz tego w Lc 6,38 podolek; 16,22.23 łono Abraama; Ac 27,39 zatoka morska. W Ex 4,6-8 do swego *kolpos* wkłada rękę Mojżesz i staje się ona jak śnieg. W 2S 12,8 Dawid dostał żony pana swego w łono *kolpos* *ChIK* swoje. Łono ma gramatyczny rodzaj męski, lecz ‘zatoka’ i leżenie kogoś w łonie wskazuje raczej na funkcyjny rodzaj żeński łona i Jezusa. **Jezusa mentalnie żeńskiego** lub bezpłciowego oprócz “łona” ukazują takie sytuacje i określenia jak “kokosz” (właśc. samica ‘ptaka’ *ornis*) Mt 23,37 Lc 13,34, “eunuch” Mt 19,12, potrzeba dosiadanania osła dla “wjazdu” do córki Syjon Mt 21,5, ‘wbawianie się’ *em-paidzo* Jezusowi Lc 23,11 i Tajemna ewangelia Marka (p. po Mc 10,34). Znamienne jest także, iż pomazany Jezus ani razu nie jest nazwany ‘mężem’ *aner* (w Lc 24,19 o Jezusie Nazareńskim, t.j. wczesnym; w Jo 1,30 o Jezusie który był przed Janem), lecz zwany jest ‘człowiekiem’ *anthropos*. Leżenie w łonie miłującego wskazuje na intymną zażyłość. *Kolpos* to nie ‘klatka piersiowa’ *stethos* z w. 25. Przekłady: „spoczywał na piersi”, „siedział przytulony do Jezusa”.

4Gr. *agapao* ‘miłować, kochać - także o kochance’ {6}, i ‘o zmysłowej miłości’ {9}. Por. przyp. do Lc 6,38. Tu zapewne mówi o szczególnym miłowaniu, gdyż Jezus miłował i Łazarza 11,5 i uczniów 13,1.34 i 15,9-12 i Szymona 21,15. Tego ucznia Jezus miłował jakoś specjalnie – tylko o nim awangelista pisze, że „go miłował”. Tu w związku z leżeniem w łonie Jezusa narzuca się to cielesne znaczenie. Problemem jest miłosny rodzaj “ucznia”, gdyż ten w tradycji hellenistycznej był bierny, żeński, i w związku z nim miłosny rodzaj Jezusa. Jest też kwestią, czy jest on tym samym uczniem, którego ‘lubił’ *fileo* Jezus w Jo 20,2, bo *fileo* ‘lubić, kochać - także o panach do sług, o bogach do człowieka (tak, bogowie kochali człowieka w hellenizmie!), o rodzicach do dzieci, do gości, do rzeczy’, zwł. ‘całować w usta’ {6}.

W związku z tezą utożsamiającą Jana „umiłowanego ucznia” +Jo 19,26 (20,2 ‘lubił’ *fileo*) 21,7.20 z Marią Magdaleną, należy zauważyć, że przy grobie w Jo 20,2 owa M.M. jest obok drugiego ucznia, którego lubił Jezus. Także tu jest to dyskusyjne wobec koncepcji apokryficznych utożsamiających ją z sofją, czyli z ‘towarzyszką’ *koinonos* Jezusa, t.j. z “żoną, kobietą w intymnym związku” {128}s.281, przy czym upadła sofia była rozumiana jako duch św.

{128}s.21.91.179 a zwł. 281.283.287. Scena jest pełna aluzji seksualnych. Por. Tajemna ewangelia Marka po Mc 10,34, a także ucznia przytulonego do Jezusa, którego Jezus miłował Jo 13,23nn

5Gr. *houtos* może tu znaczyć ‘w ten oto sposób, w takiej to pozycji’ - czyli leżąc w łonie Jezusa padł na jego pierś, downętrznie, męsko. Przysłówek zwykle pomijany w tłumaczeniach. Wedł. {314} wzmacnia znaczenie czasownika poprzedzającego, tu *anapipto* ‘paść wstecz, rozłożyć się’.

6Gr. *stethos* ‘klatka piersiowa’; co innego niż *mastos* ‘pierś kobieca, karmiąca’.

7Gr. *bapto* zwł. ‘zanurzyć aby zabarwić, ufarbować’; u Jana tylko tu; w Lc 16,24 o zmożeniu końca palca w wodzie; w Ap 19,13 o szacie nasyconej krwią. Istotną (górną, niebiańską?) częścią Jezusową (światłem słonecznym?) byłaby substancja nasycająca; zaś kawałkiem ciała nasyconym w nocy może część globu Księżyca w nowiu, oświetlona

syce<sup>468 ft</sup> wiadomy<sup>1</sup> kawałek *mięsa*<sup>3042 As n</sup> i dam jemu. Nasyciwszy<sup>468 N m pt ao</sup> więc wiadomy kawałek<sup>A</sup> daje<sup>pr</sup> Judasowi<sup>D</sup> (*synowi*) Simona<sup>G</sup> Męża Przypadku<sup>G</sup>. **13,27** I w istotny środek w<sup>1831</sup> ten<sup>A</sup> kawałek<sup>As n</sup> wtedy<sup>2811</sup> wszedł<sup>846 ao</sup> do owego<sup>868 As m</sup> ten<sup>2</sup> satanas. Powiada więc mu Jezus: Które<sup>As n</sup> czynisz<sup>pr</sup>, uczyni<sup>ao</sup> <sup>3</sup>szybsze<sup>2766 As n com, 2763 adv</sup>. **13,28** To właśnie nikt *nie* rozeznał<sup>585 ao</sup> z leżących wstecz do źródła *do posilku*<sup>179 Gp pt pr</sup>, istotnie do<sup>2388</sup> czego<sup>As n</sup> rzekł mu; **13,29** jacyś bowiem wyobrażali sobie<sup>766 ipf</sup> - gdyż <sup>4</sup>pochwę na języki<sup>587</sup> miał<sup>ipf</sup> Judas - że powiada mu Jezus: Kup<sup>ao</sup> *rzeczy* których<sup>2061 Gp n</sup> potrzebę<sup>A</sup> mamy do tego święta<sup>A</sup>, albo żebrzącym aby coś dałby<sup>734 ao sb</sup>. **13,30** Wziąwszy<sup>1681 N pt ao</sup> więc ten kawałek *mięsa* ów<sup>868 m</sup> wyszedł<sup>1016 ao</sup> prosto potem. Była <sup>5</sup>zaś noc.

**13,31** Gdy więc wyszedł, powiada Jezus: Teraz został wstawiony<sup>772 ao ps</sup> określony syn określonego człowieka, i określony bóg został wstawiony w nim; **13,32** i ten bóg wstawia<sup>ft</sup> go w nim<sup>430 D</sup>, i prosto potem<sup>1173</sup> wstawia go. **13,33** Drobnii potomkowie<sup>2768</sup> <sup>Vp</sup>, jeszcze *przez* małe<sup>1862 As n, adv</sup> wspólnie z<sup>1831</sup> wami<sup>Gp</sup> *realnie jakościowo* jestem; będziecie szukali<sup>1214 ft</sup> mnie, i z góry tak jak<sup>1416</sup> rzekłem Judajczykom że: Tam gdzie ja prowadzę się pod zwierzchnictwem<sup>2860</sup> wy<sup>6</sup> nie możecie przyjść, i wam powiadam w tej chwili<sup>378</sup>. **13,34** Wskazówkę<sup>996</sup> nową daję wam, aby miłowalibyscie<sup>pr sb</sup> wzajemnych<sup>120 Ap m</sup>; z góry tak jak umiowałem<sup>ao</sup> was, aby i wy miłowalibyscie wzajemnych. **13,35** W tym właśnie rozeznają<sup>585 ft</sup> wszyscy że moi własni<sup>945</sup> uczniowie jesteście, jeżeli ewentualnie miłość<sup>16</sup> ewentualnie *teraz* macie<sup>1202 pr sb</sup> we wzajemnych<sup>120 Dp m</sup>.

**13,36** Powiada mu Simon Petros: Utwierdzający panie, gdzie<sup>2353</sup> prowadzisz się pod zwierzchnictwem<sup>2860</sup>? Odróżnił się *w odpowiedzi* Jezus: Tam gdzie prowadzę się pod zwierzchnictwem, nie możesz mi teraz<sup>1956</sup> wdrożyć się<sup>92 ao</sup>, wdrożysz się zaś później. **13,37** Powiada mu Petros: Utwierdzający panie, przez<sup>665</sup> co nie mogę tobie wdrożyć

światłem zachodzącego słońca. Elementem wchodzącym do nasycanego kawałka byłoby światło, szatan; przyjmującym zaś tę świetlistość - kawałek, diabeł, dany Judasowi.

1Gr. *psomion* 'kawałek *czegoś do jedzenia*, kąsek', tylko tu w Jo 13,26-30. Jest to zdrobnienie od *psomos* 'kawał, kęs *chleba lub mięsa*'; przez LXX z hebr. *FT* również 'żeński organ płciowy' (męskim byłby organ nasycający). Uważany jest za synonim miłości, ciała Jezusa i krzyża tkwiącego „w nocy świata”. „Jezus czyni się kąskiem miłości” a non jest „nocą przejścia pana” z Ex 12,12 {314}, t.j. przejścia Jahweha z jego niszczycielem.

2Satanas wchodzi do Judasa (diabła) też w Lc 22,3, nigdy odwrotnie. Otóż w N.t. duchy wchodzą do ciała, nie odwrotnie. Wejście do kawałka (sakiewki) określone jest przyimkiem *pros*, które jest bardziej intymne, bardziej własne i bardziej zespajające niż przyimek *eis* 'do', określający wejście do Judasa. Język pochwy mógł być blaskiem księżycowego srebra pieniędzy w ciemnej sakiewce globu Księżyca.

3Gr. *tachys* 'szybki'. Warunkiem chrześcijańskiego zbawienia jest skłonienie diabła-Judasza do przyspieszenia swego działania. To *tachion* razem z *euthys* 'natychmiast, prosto potem' 13,30 i *pro-trecho* 'biec wcześniej' 20,4 znamionują chrześcijańskie „przyspieszenie” (znane z polskiej przedsolidarnościowej polityki).

4Gr. *glossa-komon* +12,6 (por.). Etymologicznie i pierwotnie. 'pochwa na języki' instrumentów muzycznych; w odmianie *glotto-komeion* także 'kobiecie narządy wstydlive' {6}. Tak więc Judasz-diabeł, do którego wszedł szatan-fal-lus, miał pojemnik na język. Język ma konotacje ze 'złem' *kakos* i ogniem w Jc 3,5-8, z jadem żmij w Rm 3,13. Przekłady do pobliskiego sensu: „miał pieczę nad trzosem”, „był skarbnikiem”.

5O znaczeniach spójnika 'zaś' gr. *de* p. przyp. do Mt 4,12. Tu się narzuca znaczenie skutkowe.

6Pk73.

się<sup>ao</sup> w tej chwili<sup>378?</sup> Duszę<sup>3038</sup> moją w obronie powyżej<sup>2865</sup> ciebie<sup>G</sup> położę<sup>2796 ft.</sup> **13,38** Odróżnia się w *odpowiedzi*<sup>pr</sup> Jezus: Duszę<sup>ao</sup> twoją w obronie powyżej<sup>818 G</sup> położysz? Zaiste zaiste powiadam ci, żadną metodą nie<sup>1</sup> kogut<sup>N</sup> przygłosiłby<sup>2968 ao sb ac</sup> aż do<sup>1203</sup> czasu którego<sup>2061 Gs m</sup> zaparlbyś się<sup>367 ao sb, ft id</sup> mnie<sup>A</sup> trzy razy<sup>2830.</sup>

**14,1** Nie niech jest macone<sup>2756 3s pr it ps</sup> wasze serce, uwierzytelniajcie<sup>2277 pr it, id ac</sup> do tego boga<sup>A</sup> i do mnie uwierzytelniajcie. **14,2** W<sup>2</sup> domostwie<sup>1986 f</sup> ojca mojego<sup>3</sup> bawialnie<sup>1885 Np f</sup> wieloliczne<sup>2329</sup> są; <sup>4</sup> jeżeli<sup>826</sup> zaś nie<sup>1847,</sup> <sup>5</sup> rzekłem<sup>ao id ac</sup> ewentualnie<sup>154</sup> wam, że wyprawiam się<sup>2336 pr</sup> przygotować<sup>1156 ao</sup> jakieś właściwe miejsce<sup>2809</sup> wam(?). **14,3** I jeżeli by wyprawiłbym się<sup>ao sb ps-dp</sup> i przygotowałbym<sup>ao sb</sup> jakieś właściwe miejsce wam, na powrót<sup>2126</sup> przyjeżdżam<sup>1139 pr</sup> i zabiorę z sobą<sup>2164 ft id</sup> was istotnie do mnie samego<sup>937 A,</sup> aby tam gdzie *jakościowo* jestem ja, i wy *teraz* bylibyście<sup>834 pr sb(?)</sup>. **14,4** I tam gdzie prowadzę się pod zwierzchnictwem<sup>pr,</sup> *od przeszłości* znacie<sup>pf</sup> tę drogę. **14,5** Powiada mu Thomas: Utwierdzający panie, nie *od przeszłości* znamy<sup>1983 pf</sup> <sup>6</sup> gdzie prowadzisz się pod zwierzchnictwem<sup>pr,</sup>; jakże możemy tę drogę *od przeszłości* znać<sup>pf?</sup> **14,6** Powiada mu Jezus: Ja *realnie jakościowo* jestem ta droga i ta staranna pełna jawna prawda<sup>109</sup> i to życie biologiczne<sup>1223;</sup> nikt *nie* przychodzi<sup>1139 pr</sup> istotnie do tego ojca jeżeli nie przez-ze mnie<sup>G.</sup>

**14,7** Jeżeli rozeznaliście<sup>585 pf</sup> mnie, i tego ojca mojego rozeznacie<sup>585 ft md-dp.</sup> I od tej chwili rozeznajecie<sup>pr</sup> go i *od przeszłości* widzicie<sup>2041 pf</sup> go. **14,8** Powiada mu Filippos: Utwierdzający panie, okaż<sup>628 ao</sup> nam tego ojca, i wystarcza<sup>3s pr</sup> nam. **14,9** Powiada mu Jezus: Tylim-to<sup>2810 Ds</sup> naturalnym okresem czasu<sup>3018 D</sup> wspólnie z wami<sup>G</sup> *realnie jakościowo* jestem i nie rozeznałeś<sup>585 pf</sup> mnie<sup>A,</sup> <sup>7</sup> Filipposie? Ten *od przeszłości* widzący

---

1 Kogut był symbolem światła i porannego odrodzenia Słońca, także chrystusa {50}. Dopiero zaparcie się Jezusa przez Petrosa-szatana (porzucenie światła księżycowego przez przez światło odsłoneczne) wycofało to światło na powrót do sfery niebiańskiej, boskiej (3x), gdzie stało się duszą Słońca-koguta, który więc mógł zapaść.

2 Gr. *oikia* (*oikos* 'dom') ozn. 'domostwo, zabudowania domowe', tu może: miejsca bawienia boga ojca podróżującego po planetach.

3 Gr. *none*, od *meno* 'pozostać, trwać' +14,23. Ani w słownikach ani w LXX (1Ma 7,38) nie ma znaczenia stałego „mieszkania”, lecz 'miejsca tymczasowego pozostawania, postoju, zwłoki, bawienia się' z negatywnym znaczeniem w LXX. Może jest tym, co dom ojca z 8,35-36. To miejsce w 14,23 ma być uczynione 'obok-przy' *para* ziemskich ludziach. Czy są to inne niebiańskie gatunki człowieka? {102} *none* rozumie jako *szeol* s.311.

4 Przy założeniu że jest to zdanie pytajne, gr. *ei* może znaczyć 'czy?'; *ei* razem z *me* znaczy 'gdyby, chyba żeby'.

5 "Rzekłem" gdyż to gr. *eipon* (indicativus), nie *eipo* (subiunctivus) jak w 3,12 8,55 12,27 i in. Tu spore rozbieżności w źródłach. Popularne przekłady (ale nie {1}) przyjmują lekcję bez "że" gr. *oti*, co zmienia sens na przeciwny - jakoby Jezus dopiero miał przygotować miejsce. Jezus mówi o innych miejscach niż ziemia, od której odchodzi – może o innych planetach lub „miastach kosmicznych” ufonautów? Chyba zbyt arbitralnie wydania tekstu greckiego dają po wierszu 2 znak zapytania (rękopisy nie stosują interpunkcji).

6 Jezus prowadzi się do ojca.

7 Gr. *Fil-ippos* znaczy 'lubiący-konie'. Pasuje to do Słońca, Heliosa, głowy, który był woźnicą czterokonnego zaprzęgu światła. Chrystusa (tu: syna) przedstawiano jako Heliosa (ale chyba pierwszego chrystusa Saula-Adama). Wtedy niebiański **syn człowieka** byłby światłem słonecznym (i szatanem?), a jego ojciec, **człowiek** niebiański, duchowy, byłby kosmicznym eterem ze Słońcem jako głową. Zaś ziemski określony syn człowieka, byłby 'światłem księżycowym' *men* (i diabłem?), a jego ojciec, określony człowiek, powietrzem z Księżycem jako głową.

2041 N<sub>pt</sub>pf mnie, *od przeszłości* widzi 2041 pf tego ojca. Jakże ty powiadasz: Okaż<sub>ao</sub> nam tego ojca? **14,10** Czy nie uwierzytniasz że ja w ojcu i ojciec we mnie *jakościo-wo* jest? Te spływające wysłowienia czynów 2489 Ap<sub>n</sub> które ja powiadam wam, ode mnie samego nie gadam; ten zaś ojciec wewnątrz we mnie<sub>D</sub> pozostający 1819 N<sub>pt</sub>pr czyni te dzieła swoje. **14,11** Uwierzytniajcie mi że ja w ojcu i ojciec we mnie; jeżeli zaś<sup>2</sup>nie 1847, przez te wiadome<sub>A</sub> dzieła 1128 same 430 Ap<sub>n</sub> uwierzytniajcie. **14,12** Zaiste zaiste powiadam wam, ten uwierzytniający N<sub>pt</sub>pr do mnie, te wiadome dzieła które ja czynię i ów będzie czynił<sub>ft</sub>, i większe 1804 Ap<sub>n</sub> *od* tych właśnie 2094 Gp będzie czynił, że ja istotnie do ojca wyprawiam się<sub>pr</sub>, **14,13** i które<sub>As n</sub> coś 2802 As<sub>n</sub> by poprosilibyście 74<sub>ao</sub> sb w wiadomym imieniu moim, to właśnie uczynię<sub>ft</sub>, aby zostałby wstawiony 772<sub>ao</sub> sb ps ojciec w synu. **14,14** Jeżeliby o coś<sub>A</sub> poprosilibyście mnie<sub>A</sub> w tym imieniu moim, ja uczynię.

**14,15** Jeżeli ewentualnie 798 *ewentualnie* miłujecie 15<sub>pr</sub>sb mnie, te wskazówki Ap, te moje własne 945 Ap, upilnujcie 2793 ft id, **14,16** i ja wezwę do uwyrażnienia się 1141 ft ac ojca, i innego<sub>As m</sub> <sup>3</sup>wezwanego *do obok - przeciw* 2160 As<sub>m</sub> da 734 ft wam aby wspólnie z wami<sub>G</sub> do sfery funkcji 842 tego eonu 81<sub>A</sub> *teraz* byłby 834<sub>pr</sub>sb, **14,17** wiadomego ducha<sub>A</sub> *pochodzącego od* wiadomej starannej pełnej jawnej prawdy 109 G, którego<sub>A</sub> ten naturalny ustrój światowy nie może wziąć 1681<sub>ao</sub>, że nie ogląda dla znalezienia teorii 1289<sub>pr</sub> go ani nie rozeznaje 585<sub>pr</sub>. Wy rozeznajecie<sub>pr</sub> go, że u-przy 2139 was<sub>D</sub> pozostaje 1819 i wewnątrz w was<sub>D</sub> będzie 834 ft.

**14,18** Nie puszczę od siebie 439 ft ac was osieroconych 2059 A, przyjeżdżam<sub>pr</sub> istotnie do was. **14,19** Jeszcze małe<sub>As n, adv</sub>, i ten naturalny ustrój światowy mnie<sub>A</sub> już nie ogląda dla znalezienia teorii<sub>pr</sub>, wy zaś oglądacie dla znalezienia teorii<sub>pr</sub> mnie, że ja <sup>4</sup>żyję biologicznie 1221 i wy będziecie żyli biologicznie<sub>ft</sub>. **14,20** W owym dniu rozeznacie<sub>ft</sub> wy że ja w ojcu moim, i wy we mnie, i ja w was. **14,21** Ten mający<sub>pt</sub>pr wskazówki moje i pilnujący je<sub>Ap f</sub>, ów jest ten miłujący 15<sub>pt</sub>pr mnie; ten zaś miłujący mnie będzie umiłowany 15 ft id ps pod przewodnictwem 2872 ojca<sub>G</sub> mego, i ja umiłowuję go i <sup>5</sup>wewnątrz objawię 956 ft mu mnie samego<sub>A</sub>.

1“Ja w ojcu” może odpowiada “jestem z wami Filipposie”. Może w sposób, w jaki konie zaprzęgu są u woźnicy (Filippos), a woźnica w zaprzęgu. Relacja ojca do Jezusa jest może też jak Jezusa do uczniów w obrazie winorośli i jej pędów 15,4-6.

2Gr. *me* zaprzecza możliwości całego zdania. Ojciec może być w synu częściowo – m.in. w zdziałanych przez niego dziełach (cudach).

3Gr. *parakletos* powstałe z *para* ‘obok, od strony kogoś’ i *kaleo* ‘wzywać’. T. Zieliński w {46} podaje, iż *parakletos* w języku prawników attyckich oznaczał ‘doradcę prawnego’ – łac. *advocatus* w pierwotnym znaczeniu s.265. Oznaczał „osobę która wspomagała oskarżonego w procesie sądowym, obrońcę” {314}, adwokata {6}. Wedł. {314} jest on „inną”, a także „odrębną osobą” trójcy św. niż dotychczasowy duch święty, uosobioną przez człowieka Jezusa. Przekłady: „Parakleta”, „Orędownika”.

4Gr. *dzo, dzao* ‘żyć biologicznie, cieleśnie, organicznie’, stąd *dzoon* ‘żywa istota, zwierzę’. Chyba mówi o jakimś obcym innozwierzęcym życiu, bo uczniowie i teraz żyją swoim ludzkim życiem.

5Gr. *em-fanidzo*, złożone z *en* ‘w, wewnątrz’ i *faino* ‘objawić jako światło’. Def. w Ac 23,22. Przekłady: „objawię”.



**14,22** Powiada mu Judas, nie ten Mąż Przypadku: Utwierdzający panie, co stało się 584 3s pf ac że nam *obecnie* masz planowo 1811 pr *obecnie* wewnątrz objawić 956 pr ac ciebie samego A i zdecydowanie nie 2096 temu naturalnemu ustrojowi światowemu? **14,23** Odróżnił się dla odpowiedzi ao Jezus i rzekł mu: Jeżeli ewentualnie 798 ktoś ewentualnie miłuje pr sb mnie, wiadomy odwzorowany wniosek 1726 A mój upilnuje ft; i ojciec mój umiłuje ft go, i istotnie do niego przyjdziemy 1139 ft md-dp, i *jakaś* 1 bawialnię 1885 u-przy nim D uczynimy sobie 2314 ft md. **14,24** Ten nie miłujący mnie, te odwzorowane wnioski moje nie pilnuje 2793 pr; i ten odwzorowany wniosek który słyszycie nie jest *jakościowo* mój własny 945, ale tego który posłał 2212 G pt ao mnie A, ojca G.

**14,25** Te właśnie zagadałem 1678 pf wam u-przy was D pozostając pt pr; **14,26** ten zaś wezwany do obok - *przeciw* 2160 m, ten duch n ten 2 *oderwanie* święty 25 którego 2061 As n pośle ojciec w wiadomym imieniu moim, 3 ów m was nauczy wszystkie sprawy Ap n i pobudzi do wspomnienia 2886 ft was A, wszystkie które rzekłem wam. **14,27** Pokój 4 puszczam od siebie 439 pr id wam, pokój ten mój własny 945 As daję wam; nie z góry tak jak ten naturalny ustrój światowy daje, ja daję wam. Nie niech jest macone 2756 3s pr it ps wasze serce ani nie 5 niech lęka się 629 pr it ac.

**14,28** Usłyszeliście 93 ao że ja rzekłem ao wam: Prowadzę się z powrotem pod zwierzchnictwem 2860 pr, i przyjeżdżam 1139 pr istotnie do was A. O ile 826 miłowaliście 15 ipf id mnie, wysłicie rozkosznie z środka 2973 ao id by 154 że wyprawiam się 2336 pr istotnie do ojca, że ojciec większy ode mnie G jest. **14,29** I teraz spłynąłem 2486 pf wam zanim *okoliczności uczynią możliwym to* stać się 584 ao if, Aci, aby gdyby stałoby się 584 ao sb, uwierzytelnilibyście 2277 ao sb. **14,30** Już nie wieloliczne Ap n będę gadał 1678 ft id, ao sb wspólnie z wami Gp, przychodzi 1139 pr bowiem ten wiadomy tego naturalnego ustroju światowego 6 naczelnym z racji swej prapoczątkowości 390; i we mnie nie ma nic. **14,31** Ale aby rozeznałby 585 ao sb ten naturalny ustrój światowy że miłuję 15 pr ojca i z góry tak jak wskazał 993 ao mi oj-

1Gr. *mone* p. przyp do Jo 14,2.

2+Jo 1,33 6,69 17,11 20,22. W N.t. „*święty*” to najczęściej gr. *hagios* ‘oderwany i wyniesiony do niebios, święty’, ale też: ‘niegodziwy, przeklęty’ {6}; co innego niż *hosios*, *hagnos* i *hieros*, także używane w N.t. Jezus zaznacza, że jest to duch ojca, jak w Mt 10,19 12,18.28, i duch prawdy. Jest to też duch święty, ponieważ ojciec jest święty Jo 17,11. Joannes natomiast widział Jezusa z *duchem św.* przetworzonym, ukształtowanym w ‘organizm’ *soma* zwierzęcy, w ‘gołębicę’ *peristera* Jo 1,32, więc powstałym na Wenus. Także w samym Jezusie Joannes widział zwierzę - ‘ofiarnego baranka’ *amnos* Jo 1,29.36 (Apokalipsa - ‘baranka’ *arnion* Ap 5,6 i in., Mateusz - ‘ptaka’ *ornis* Mt 23,37 Lc 13,34, chrześcijanie - rybę). Warto zauważyć, iż w teologii odróżnia się ducha bożego, od ducha chrystusa, od ducha świętego {101}, od ducha ojca, i – co nad wyraz niepokojące – od *ducha człowieka* (!)

3 *Ekeinos* ‘ów’ (r.m.) łączy się rodzajowo z *parakletos* ‘pobudziciel’ (r.m.). Tę niezgodność rodzajową {314} tłumaczy uosobionym działaniem ducha św. - parakleta (jako pochodzącym od człowieka Jezusa?)

4Gr. *af-iemi* złożone z *apo* ‘od’ oraz *iemi* ‘puszczać od siebie, uwalniać’.

5Gr. *deiliao*, tu 1x w N.t. (pokrewne *deilia* w 2Tm 1,7) znaczy ‘lękać się, bać się, trwożyć się’. {314} wskazuje odniesienia tego słowa do przekazywania przywództwa i władzy w S.t. s.88. Autorzy S.t. przewidywali lęk ludu wobec przejścia przywództwa boskich osób: Mojżesza, Dawida, Eliasza przez ich następców, pozbawionych boskich relacji: Jozuego (t.j. Jezusa), Solomona, Elizeusza. Oni też nawoływali „Nie lękajcie się!” (jak J.P. II wobec Solidarności.

6Gr. *ho archon tou kosmou* jest szatanem - p. przyp. do 12,31.

ciec w ten właśnie sposób czynię. Poddawajcie się wzbudzeniu w górę <sup>810 pr it md-ps</sup>, ewentualnie nie wiemy <sup>39 pr sb ac</sup> <sup>1</sup> *pozostając w łączności* w z tego *miejsca* <sup>994</sup>.

**15,1** Ja *jakościowo* jestem ta wiadoma winorośl, ta powstała ze starannej pełnej jawnej prawdy <sup>111</sup>, i ten wiadomy ojciec mój <sup>2</sup>rolnik <sup>580</sup> *jakościowo* jest. **15,2** Wszystek <sup>As n</sup> *jakis* <sup>3</sup>*tegoroczny pęd odlamu* <sup>1574 A n</sup> we mnie nie przynoszący <sup>2922 As n pt pr</sup> *jakis* owoc <sup>As m</sup>, unosi <sup>70 pr</sup> go; i wszystek <sup>As n</sup> ten owoc <sup>A</sup> przynoszący <sup>A pt pr</sup>, czyści go aby *jakis* owoc <sup>A</sup> liczniejszy <sup>2288 A</sup> przynosiłby <sup>pr sb</sup>. **15,3** Już wy oczyszczeni *jakościowo* jesteście przez ten odwzorowany wniosek który zagadałem <sup>1678 pf</sup> wam; **15,4** pozostańcie <sup>1819 ao</sup> we mnie, i ja w was. Z góry tak jak ten pęd *odlamu* <sup>N</sup> nie może owoc przynosić <sup>pr</sup> od siebie samego jeżeli ewentualnie nie *ewentualnie* pozostaje <sup>1819 pr sb</sup> w wiadomej winorośli, w ten właśnie sposób ani wy jeżeli ewentualnie nie we mnie *ewentualnie* pozostajecie <sup>1819 pr sb</sup>. **15,5** Ja *jakościowo* jestem ta winorośl, wy zaś te pędy *odłamów*. Ten pozostający <sup>1819 N pt pr</sup> we mnie i ja w nim, ten właśnie przynosi owoc wieloliczny, że beze mnie nie możecie czynić nic. **15,6** Jeżeli ewentualnie nie ktoś *ewentualnie* pozostaje <sup>pr sb</sup> we mnie, został rzucony <sup>463 ao id ps</sup> na zewnątrz jak ten pęd *odlamu*; i został wysuszony <sup>1963 ao id ps</sup> i zbierają do razem <sup>2687 pr id ac</sup> je <sup>430 A p n</sup> i do ognia rzucają i *jako jeden* jest płoniony <sup>1427 3s pr id ps</sup>.

**15,7** Jeżeliby pozostałbyście <sup>1819 ao sb</sup> we mnie i te spływające wysłowienia czynów <sup>2489 Np n</sup> moje w was *jako jedno* pozostałoby <sup>3s ao sb</sup>, *to* które <sup>As n</sup> jeżeli ewentualnie *ewentualnie* chcecie <sup>1276 pr sb ac</sup>, poproście dla siebie <sup>74 ao it md</sup>, i stanie się <sup>584 ft</sup> wam. **15,8** W tym właśnie <sup>2094 Ds n</sup> został wstawiony <sup>772 ao id ps</sup> ojciec mój, aby owoc wieloliczny przynosiłbyście <sup>2922 pr sb ac</sup> i stalibyście się <sup>584 ao sb</sup> moi własni uczniowie.

**15,9** Z góry tak jak <sup>1416</sup> umiłowiał <sup>15 ao</sup> mnie wiadomy ojciec i ja was umiłowalem <sup>ao</sup>; pozostańcie <sup>1918 ao</sup> w tej miłości <sup>16</sup>, tej mojej własnej <sup>945 D</sup>. **15,10** Jeżeliby wskazówki <sup>996</sup> moje upilnowalibyście <sup>2793 ao sb</sup>, pozostaniecie <sup>ft</sup> w tej miłości <sup>16</sup>, tej *należącej do* mnie <sup>818 G</sup>, z góry tak jak ja wskazówki wiadomego ojca mojego *trwale* upilnowalem <sup>pf</sup> i pozostaję <sup>pr</sup> w *tej która należy do* niego <sup>430 G</sup>, w tej miłości. **15,11** Te właśnie *trwale* zagadałem <sup>1678 pf</sup> wam, aby ta <sup>4</sup>rozkosz <sup>2980</sup>, ta moja własna, w was *teraz* byłaby <sup>834 pr sb</sup>, i ta rozkosz wasza została by uczyniona pełną <sup>2301 3s ao sb ps</sup>. **15,12** Ta właśnie jest ta wskazówka, ta moja własna, aby *obecnie* miłowalibyście <sup>15 pr sb ac</sup> wzajemnych <sup>120 A p m</sup> z góry tak jak umiłowalem <sup>15 ao</sup> was. **15,13** Większą <sup>A</sup> *od* tej właśnie <sup>2094 f</sup> miłość <sup>15 A f</sup> nikt *nie* ma, aby

1 Gr. *en-teuthen*; słowo definiuje Jo 18,36 Jc 4,1; nie równe *en-then* ‘bazując w tym stąd’ Mt 17,20 Lc 16,26.

2 Gr. *ge-orgos* złożone z *ge*, *gea* ‘ziemia’ i *ergon* ‘dzieło, czyn’; znaczy ‘uprawiający ziemię, rolnik’. Przekłady przemilczają ten ewangeliczny fakt, że „Bóg Ojciec jest rolnikiem”, dając: „tym, który [go] uprawia”, „winogrodnikiem”.

3 Gr. *klema*, przeważnie ‘tegoroczny pęd winorośli, latorośl’, rzadziej ‘zraz, szczep’ {6}, od *klao* ‘ciąć, odłamywać’.

4Lub ‘radość’ gr. *chara*.

ktos duszę<sup>3038</sup> swoją<sup>G</sup> położyłby<sup>2796 ao sb</sup> w obronie powyżej<sup>2865</sup> <sup>5</sup>lubiących przyjaciół<sup>2935 G</sup> należących do niego<sup>G</sup>.

**15,14** Wy przyjaciele moi jesteście jeżeli ewentualnie ewentualnie czynicie<sup>pr sb</sup> które<sup>2061 Ap n</sup> ja wskazuję<sup>993</sup> wam. **15,15** Już nie powiadam was<sup>A</sup> jako niewolników<sup>775A</sup>, że niewolnik nie wie *od przeszłości*<sup>pf</sup> co *obecnie* czyni<sup>pr</sup> jego utwierdzający pan; was zaś spłynąłem w *słowach*<sup>2486 pf</sup> jako przyjaciół<sup>A</sup>, że wszystkie<sup>Ap n</sup> które usłyszałem<sup>93 ao</sup> <sup>1</sup>z obok od strony<sup>2139</sup> ojca<sup>G</sup> mojego dałem poznać<sup>589 ao</sup> wam. **15,16** Nie wy mnie wybraliście sobie<sup>878 ao md</sup> ale ja wybrałem sobie<sup>ao md</sup> was, i położyłem<sup>2796 ao</sup> was aby wy *obecnie* prowadzilibyście się pod *moim* zwierzchnictwem<sup>2860 pr sb</sup>, i owoc *obecnie* przynosilibyście<sup>2922 pr sb</sup>, i ten owoc wasz *obecnie* pozostawałby<sup>1819 pr sb</sup>, aby które<sup>2061 As n</sup> coś<sup>As n</sup> by poprosilibyście<sup>74 ao sb</sup> ojca w imieniu moim, dałby<sup>734 ao sb</sup> wam. **15,17** Te właśnie<sup>Ap n</sup> wskazuję wam, aby *obecnie* miłowalibyście<sup>15 pr sb</sup> wzajemnych.

**15,18** Jeżeli ten naturalny ustrój światowy<sup>1621</sup> was nienawidzi<sup>1866 pr</sup>, rozeznawajcie<sup>585 pr it</sup>, <sup>id ac</sup> że mnie wpiery<sup>As n, adv</sup> *od* was<sup>Gp</sup> znienawidził<sup>pf</sup>. **15,19** Jeżeli z tego naturalnego ustroju światowego byliście *jakościowo*<sup>834 ipf id, pr sb</sup>, ten ustrój ewentualnie<sup>154</sup> to *co* swoje własne<sup>As n</sup> lubił<sup>2930 ipf id</sup>; że zaś z tego ustroju <sup>2</sup>nie jesteście *jakościowo* ale ja wybrałem sobie<sup>878 ao id md</sup> was z tego ustroju, przez to właśnie nienawidzi<sup>1866</sup> was ten ustrój. **15,20** Przypominajcie sobie<sup>1874 pr it, id ac</sup> tego<sup>G</sup> odwzorowanego wniosku<sup>G</sup> którego<sup>G</sup> ja rzekłem wam: Nie jest *jakościowo* niewolnik większy *od* utwierdzającego pana<sup>G</sup> jego. Jeżeli mnie poczęli ścigać prawnie<sup>764 ao id ac</sup>, i was będą ścigali prawnie<sup>ft</sup>; jeżeli ten odwzorowany wniosek<sup>A</sup> mój <sup>3</sup>poczęli pilnować<sup>2793 ao</sup>, i ten wasz własny<sup>2858 A</sup> będą pilnowali<sup>ft</sup>. **15,21** Ale te właśnie wszystkie<sup>Ap n</sup> będą czynili do sfery<sup>842</sup> was<sup>Ap</sup> przez to wiadome imię moje, że nie znają *od przeszłości*<sup>1983 pf</sup> tego który posłał<sup>2212 Am pt ao</sup> mnie.

**15,22** Jeżeli<sup>826</sup> nie przyjechałem<sup>1139 ao id</sup> i *nie* zagadałem<sup>1678 ao id</sup> im, uchybienie<sup>A</sup> nie mieli<sup>1202 ipf id</sup>; teraz zaś *jakieś*<sup>4</sup> przedobjawienie<sup>2432 As</sup> nie mają około uchybienia<sup>134 G</sup> swojego<sup>Gp</sup>. **15,23** Ten mnie nienawidzący<sup>pt pr</sup> i ojca mojego nienawidzi. **15,24** Jeżeli<sup>826</sup> te wiadome dzieła<sup>1128 Ap n</sup> nie uczyniłem<sup>2314 ao id</sup> w nich<sup>Dp m</sup> które<sup>2061 Ap n</sup> nikt inny *nie* uczynił<sup>ao</sup>, uchybienie<sup>A</sup> nie mieli<sup>1202 ipf id</sup>; teraz zaś i *od przeszłości* widzą<sup>2041 pf</sup> i *od przeszłości* nienawidzą<sup>1866 pf</sup> i mnie i ojca mego. **15,25** Ale aby zostałby uczyniony pełnym<sup>2301 ao sb ps</sup> ten odwzorowany

<sup>5</sup>Ale w Lc 6,27-36 Jezus nauczał, iż przyjaciół miłują również grzesznicy, zaś miłość godna synów najwyższego jest miłość nieprzyjaciół.

<sup>1</sup>Gr. *para patros*. W 15,26 usłyszane *para patros* to duch paraklet.

<sup>2</sup>Jak wobec tego antagonizmu: świat - Jezus, ma się dokonać "zbawienie świata" obiecanie w Jo 3,17.

<sup>3</sup>Gr. *tereo* 'pilnować, strzec' - tu raczej w znaczeniu wrogim wobec "te wszystkie" w.21. Cały zwrot *tereo logon* "strzec słowo" +Jo 8,51.52.55 14,23.24 17,6 1Jo 2,5 Ap 3,8 i in. Przekłady: „zachowali” - nie pasuje do sensu w.20n.

<sup>4</sup>Gr. *pro-fasis* 'zewnętrzny powód, pretekst, świecenie księżycy przed (słońcem?), przed-objawienie'; od *pro-faino*. Może jako przeciwwaga względem przed-wiecznego Logosa z Jo 1,1 - ciekawe, że jest otoczeniem, obroną („około”) 'uchybienia, grzechu' *hamartia*. Przekłady odległe: „usprawiedliwienia”, „wymówki”.

wniosek, ten w przydzielonym obyczajowym Prawie ich<sub>Gp</sub> pismem odwzorowany 602 N pt pf ps, że: Znienawidzili<sub>1866 ao id</sub> mnie darmo<sub>794</sub>.

**15,26** Gdyby przyszedłby<sub>1139 ao sb</sub> ten<sub>m</sub> wezwany *do obok-przeciw*<sub>2160 m</sub> którego<sub>As m</sub> ja posłałbym<sub>2212 ao sb, ft id</sub> wam<sup>1</sup> z obok od strony<sub>2139</sub> ojca<sub>G</sub>, wiadomy duch<sub>n</sub> wiadomej starannej pełnej jawnej prawdy<sub>109 f</sub>, który<sub>Ns n</sub> <sup>2</sup>z obok od strony<sub>2139</sub> ojca<sub>G</sub> wydestkuje się<sub>890 pr id</sub>, ów zaświadczy<sub>ft id ac</sub> około mnie<sub>G</sub>; **15,27** i wy zaś świadczycie<sub>pr</sub>, że<sup>3</sup> od prapoczątkowej zasady<sub>384</sub> wspólnie ze mną<sub>G</sub> *jakościowo* jesteście.

**16,1** Te właśnie zagadałem<sub>1678 pf</sub> wam aby nie uznalibyście się za prowadzonych do pułapki<sub>2559 ao sb ps</sub>. **16,2** Odłączonych od grupy zbierania razem<sub>Ap m</sub> uczynią<sub>ft</sub> was. Ale przychodzi godzina *naturalnego okresu czasu*, aby wszystek ten który zabił<sub>315 N pt ao ac</sub> was wyobraziłby sobie<sub>766 3s ao sb ac</sub> <sup>4</sup>szczęście<sub>1691 A</sub> przynosić do istoty<sub>2425 pr if ac</sub> wiadomemu określone-mu<sub>1966</sub> bogu. **16,3** I te właśnie *sprawy*<sub>Ap n</sub> uczynią, że nie rozeznali<sub>585 ao</sub> wiadomego<sub>1966</sub> ojca ani mnie. **16,4** Ale te właśnie *sprawy*<sub>Ap n</sub> zagadałem<sub>pf</sub> wam, aby, gdyby przyszedłaby<sub>1139 ao sb</sub> ta wiadoma godzina *naturalnego okresu czasu* onych *spraw*<sub>Gp m, f, n</sub>, przypomniałobyście sobie<sub>1874 pr sb ac</sub> onych *spraw*<sub>Gp m, f, n</sub>, że ja rzekłem<sub>ao</sub> wam.

Te właśnie *sprawy*<sub>2094 Ap n</sub> zaś wam z prapoczątkowej zasady<sub>384</sub> nie rzekłem, że wspólnie z wami<sub>G</sub> bywałem *dla siebie*<sub>834 ipf id md</sub>. **16,5** Teraz zaś prowadzę się *na powrót* pod zwierzchnictwem<sub>2860 pr id ac</sub> istotnie do<sub>2388</sub> tego który posłał<sub>Ap pt ao</sub> mnie, i nikt z was *nie* wzywa do wyrażenia się<sub>1141 pr id ac</sub> mnie: Gdzie prowadzisz się *na powrót* pod zwierzchnictwem<sub>pr</sub>? **16,6** Ale że te właśnie zagadałem<sub>1678 pf</sub> wam, przykrość uczyniła pełnym

1 Tu 'z obok, od strony' gr. *para*, bo z genetivem ojca. Tak samo w Ac 2,33. Więc nie 'od' gr. *apo* ojca, ani 'z' gr. *ek* ojca, ale spoza ojca, od strony jego, z jego bliskiego otoczenia. Zatem duch św. nie pochodzi od ojca, lecz 'z obok, od strony' ojca, nie jest więc jego składnikiem istotnym, pierwotnym, źródłowym; nie jest obligatoryjnym lecz fakultatywnym – czymś wariantowo przybranym, jak narzędzie, zabawka czy kobieta. W Lc 24,48 tylko należy on do ojca (genetivus), w Jo 14,16 parakletosa ma dać ojciec, a w Jo 14,26 ma go posłać, z czego nie wynika, że źródłowo od niego pochodzi, lecz że przychodzi za jego sprawą, z jego dyspozycji. Tak jak bóg zsyła zło nie będąc jego twórcą. W łacińskich symbolach wiary dot. pochodzenia ducha św. (por. "*filioque*" w {101}) w sformułowaniu łac. *a patre* 'od ojca' przyimek *a (=ad)* wzięty był z przekładów łacińskich N.t. gdzie postawiono go jako odpowiednik dla gr. przyimka *para*. Gdyż w łacinie nie było osobnego odpowiednika dla *para*, lecz zarówno *para* jak i *apo* oddawano przez *ab* {5} {10}, n.p. Jo 15,27 16,4. Stąd łacińskie *ab* znaczy też 'od strony', tu zaś – uwzględniając użycie jego odpowiednika w grece – może oznaczać tylko pochodzenie dalsze: 'od strony'. Jan zatem ukazuje raczej diadę ojca-syna n.p. 10,30 16,15 17,21, a Mateusz niekiedy nawet monadę ojca bez syna i bez aniołów 24,36. Nic więc tu nie przekonuje jakoby *parakletos* "pochodził od syna" w sensie źródłowym, lecz jest tylko zewnętrznie posłany przez syna 15,26 16,7. I tu prawosławni odrzucając katolickie *filioque* mogą mieć rację na czele z Focjuszem który "piętnował *filioque* jako bezbożny i bluźnierczy dodatek, źródło wszelkiego zła". Tak „drobny szczegół” doktryny wiary ma wpływ na jakość życia! Por. Jo 16,15.

2 Po raz trzeci gr. *para* z genetivem ojca.

3 Gr. *apo arches* nie oznacza momentu *arche* sprzed Jo 1,1, ale że uczniowie duchowo są jako *arche* Jezusa-Logosa.

4 Por. Mc 13,9-13 Mt 5,11 24,9. 'Ten wiadomy określony' gr. *ho* Bóg, to Bóg Stwórca, Elohim S.t. – nie jakiś niewiadomy bezrodzajnikowy wtóry „Bóg” z Jo 1,1, Bóg Ojciec chrześcijan, co uwyraźniono w w. natępnym.

2301 pf wasze serce As. **16,7** Ale ja tę pełną jawną prawdę 109 A powiadam wam: <sup>1</sup>korzystnie przynosi do razem 2682 pr id ac wam aby ja odjechałbym 283 ao sb. Jeżeli by bowiem nie odjechałbym 283 ao sb, ten wiadomy m wezwany do obok-przeciw 2160 nie przyjdzie 1139 ft istotnie do was; jeżeli by zaś wyprawiłbym się 2336 ao sb ps-dp, <sup>2</sup>poślę ft go istotnie do was. **16,8** I przyszedłszy N m pt ao ów wykazując haniebnosc skarci 914 ft ten naturalny ustrój światowy około *jakiegokolwiek* uchybienia 134 Gs i około *jakiegokolwiek* zebranej reguły cywilizacji 745 i około *jakiegokolwiek* rozstrzygnięcia 1643 G. **16,9** Około uchybienia wprawdzie 1815, że nie uwierzytelniają 2277 pr do mnie; **16,10** około zebranej reguły cywilizacji zaś, że istotnie do ojca prowadzę się pod zwierzchnictwem i już nie oglądacie dla znalezienia teorii 1289 pr id ac mnie; **16,11** około zaś rozstrzygnięcia, że ten wiadomy naczelny z racji swej prapoczątkowości 390 naturalnego ustroju światowego tego właśnie *od przeszłości* jest rozstrzygnięty 1642 pf id ps.

**16,12** Jeszcze wieloliczne Ap n mam wam *teraz* powiadać 1697 pr, ale nie możecie dźwigać 489 pr w tej chwili 378. **16,13** Gdyby 2069 zaś przyszedłby 1139 ao sb ac <sup>3</sup>ów 868 m, ten n duch n starannej pełnej jawnej prawdy 109, poprowadzi po drodze 1972 3s ft id was w tej prawdzie 109 wszystkiej; nie bowiem będzie gadał 1678 ft od siebie samego, ale te które Ap n usłyszysz ft id będzie gadał, i te Ap n *aktualnie* przychodzące 1139 Ap n pt pr md-ps-dp *powracając do źródła* będzie przynosił jako nowinę 162 ft wam. **16,14** Ów mnie 818 A będzie słał 772 ft, że z tego jego 818 G będzie brał 1681 ft i *powracając do źródła* będzie przynosił jako nowinę 162 ft wam. **16,15** Wszystkie 2193 Np n te które <sup>4</sup>ma 1202 ojciec, moje własne 945 Np n *jako jedno* jest 834; przez to właśnie rzekłem, że z tego mojego bierze 1681 pr id i *powracając do źródła* będzie przynosił jako nowinę 162 ft wam.

**16,16** Małe 1862 As n, adv, i już nie 2084 dla znalezienia teorii oglądacie 1289 2p pr id ac mnie; i na powrót 2126 małe, i będziecie widzieli 2041 ft mnie A. **16,17** Rzekli więc z uczniów jego istotnie do wzajemnych: Co *jakościowo* jest to właśnie które powiada nam: Małe, i nie dla znalezienia teorii oglądacie mnie; i na powrót małe, i będziecie widzieli mnie? I: Że prowadzę się *na powrót* pod zwierzchnictwem 2860 istotnie do ojca? **16,18** Powiadali więc: Co *jakościowo* jest to właśnie to: Małe? Nie wiemy *od przeszłości* pf co *teraz* gada. **16,19** Rozeznał 585 ao Jezus że chcieli 1276 ipf go wzywać do uwyrażnienia się 1141 pr, i rzekł im: Około tego właśnie szukacie *badawczo* 1214 wspólnie z wzajemnymi że rzekłem: Małe, i nie dla znalezienia teorii oglądacie mnie; i na powrót małe, i będzie-

1 Gr. *sym-fero* 'korzystnie, pożytecznie przynosić do razem'. Przekłady ukrywają korzyść: „lepiej jest”. +Jo 18,14.

2 Tu i w 15,26 parakleta ma posłać Jezus, ale w 14,16.26 - ojciec (w imieniu Jezusa) i w 20,21 ojciec posyłając wetchnął ducha św. do Jezusa, skąd potem Jezus do uczniów. Nie ma tu więc o „pochodzeniu ducha od syna”, lecz o posiadaniu i posyłaniu ducha **przez** Jezusa. Wprawdzie duch św. jest nazywany duchem syna i chrystusa, lecz nie jako źródło i zasada pochodzenia, bo wtedy także pochodziliby od uczniów którzy tak samo go wzięli Jo 20,21-22. Co innego sprawowanie misji, a co innego bycie źródłem jej treści.

3 Gr. *ekeinos* jest r.m., chociaż duch jest r.n. Przekłady zamieniają tryb warunkowy na oznajmujący: „gdy przyjdzie”.

4 *Mieć* gr. *echo* znaczy 'mieć, trzymać'; co innego niż 'być' gr. *eimi*. A więc duch św. - parakletos miał tylko "brać" od ojca i od Jezusa, a nie być nimi. Por. przyp. do Jo 15,26.

cie widzieli mnie? **16,20** Zaiste zaiste powiadam wam, że będziecie płakali<sup>1564 ft</sup> i będziecie wyrzekali treny pogrzebowe<sup>1306 ft</sup> wy, ten zaś naturalny ustrój światowy będzie rozkosznie wychodził z środka<sup>2973 ft ps-dp</sup>; wy będziecie doznawali przykrości<sup>1734 ft ps</sup>, ale ta przykrość<sup>1735 f</sup> wasza do sfery *niewiadomej* rozkoszy<sup>2980 Af</sup> stanie się<sup>584 3s ft id md-dp</sup>. **16,21** Określona kobieta gdy ewentualnie<sup>2069</sup> ewentualnie wydaje na świat<sup>2797 pr sb</sup>, przykrość<sup>1735</sup> ma, że przyszła<sup>ao</sup> godzina naturalnego okresu czasu jej<sup>G</sup>; gdyby zaś zrodziłaby płciowo<sup>570 ao sb</sup> dziecko, już nie przypomina sobie<sup>pr id ac</sup> tego<sup>f</sup> ucisku<sup>1299</sup> przez tę<sup>f</sup> rozkosz<sup>2980 Af</sup>, że został zrodzony płciowo<sup>570 ao id ps</sup> *nieokreślony* człowiek do określonego naturalnego ustroju światowego<sup>A</sup>. **16,22** I<sup>1</sup> wy więc teraz wprowadzie przykrość macie; na powrót zaś ujrzę was, i będzie rozkosznie wychodziło z środka<sup>2973 ft id ps-dp</sup> wasze serce, i tę rozkosz<sup>2980 A</sup> waszą<sup>Gp</sup> nikt *nie* unosi<sup>70 pr</sup> od was.

**16,23** I w owym dniu mnie<sup>A</sup> nie będziecie wzywali do uwyrażnienia się<sup>1141 ft id ac</sup> o nic<sup>As n</sup>. Zaiste zaiste powiadam wam, ewentualnie<sup>154</sup> coś<sup>As n</sup> poprosilibyście<sup>74 ao sb ac</sup> wiadomego ojca w wiadomym imieniu moim, da<sup>ft</sup> wam. **16,24** Aż do tej chwili<sup>2</sup> nie poprosiliście<sup>74 ao</sup> nic<sup>As n</sup> w tym imieniu moim; proście<sup>pr</sup> i weźmiecie<sup>1681 ft</sup> aby ta rozkosz<sup>2980 N</sup> *należąca do was*<sup>Gp</sup> *aktualnie* byłaby<sup>834 3s pr sb</sup> *od przeszłości* uczyniona pełną<sup>2301</sup>  
N f pt pf ps.

**16,25** Te właśnie<sup>Ap n</sup> w<sup>3</sup> obocznych przysłowiacz<sup>2187 Dp</sup> zagadałem<sup>1678 pf</sup> wam; przychodzi godzina naturalnego okresu czasu gdy już nie w obocznych przysłowiacz<sup>1678 ft</sup> będę gadał<sup>1678 ft</sup> wam, ale wszystkospytłem<sup>2192</sup> <sup>4</sup>około<sup>2225</sup> ojca odniosę nowinę<sup>266 ft</sup> wam. **16,26** W owym dniu w imieniu moim będziecie prosili dla siebie<sup>74 ft id md</sup>, i nie powiadam wam że ja będę wzywał do uwyrażnienia się<sup>1141 ft</sup> ojca około was. **16,27** Sam bowiem ojciec lubi<sup>2930</sup> was, że wy mnie *trwale* ulubiliście<sup>2930 pf</sup> i *trwale* uwierzytelniście<sup>2277 pf</sup> że ja

1 W innym miejscu tym samym słowem *mikron*, “małą (trzódka)” nazwał swoich uczniów - ścisły kościół Lc 12,32. Tutaj “wy”, t.j. uczniowie, Jezusowy kościół, porównani są do kobiety w funkcji macierzyńskiej, mającej urodzić nowego Jezusa. To samo w rozdz. 12 Apokalipsy Jana kobieta występuje w funkcji eklezjologicznej. Ale już w Ap 21 kościół chrześcijański porównany jest do “małżonki” baranka, którą normalnie może być tylko owca, ale nie ludzka kobieta. Utwierdza to w przekonaniu, iż centrum chrześcijańskim nie jest człowiecza głowa, lecz zwierzęca ‘macica’ łac. *matrix* (znana jest groza tego ducha na świecie!). Zatem także władza świecka, gdy jest typu syjonowego (jak w biblijnych U.S.A. czy w chrześcijańskiej Polsce), musi być wyłącznie matrixowa, vulviczna - czyli nieludzka, zwierzęca. Dlatego tam chrześcijanie, chcąc zdobyć nieco ludzkiego rozumu do rządzenia i twórczości, „urzynają” sobie głowę kultem zwierząt, alkoholem i podobnymi truciznami. Obserwując poczynania chrześcijańskich rządów - że niszczą to co dla człowieczeństwa najważniejsze: humanitaryzm, oświatę, pogańskie zwyczaje, służbę zdrowia, porządek, sprawiedliwość, gospodarkę, a promują wszelką dzikość, ułomność i występki - mamy także z tej strony świadectwo o chrześcijaństwie, zmierzającym do regresji ludzkiej w dziką hybrydę, którą człowiek i świat wyeliminowali z życia, do “ucieczki skoro świt” do Wenus, do “królewskiej władzy niebios”, do matrixa. W styczniu 2006 r. wysoki funkcjonariusz tajnych służb polskich (które rozdają karty w polityce) przyznał się do budowania “cywilizacji judeochrześcijańskiej”.

2 Jeden z celów chrystianizmu: mieć na ziemi także ojca, poprzez orędownika syna. Por. Ew. Filip. {128} s.240.

3 Gr. *par-oimia* ‘uboczna uwaga, przysłowie, maksyma’, od *para* i *oimos*, *oime* ‘sposób, ścieżka, pas, ton’ {6} – odróżnione od *para-bole* ‘przypowieść’. Przekłady: „przypowieści”.

4 ‘Okolo’ gr. *peri* ‘wokół, wkoło, około’. Więc znów około ojca, a nie “od ojca”.

z obok od strony <sup>2139</sup> <sup>1</sup>boga <sub>G</sub> wyjechałem <sup>1016</sup> <sup>ao</sup>. **16,28** Wyjechałem <sup>ao</sup> od strony <sup>2139</sup> ojca i przyjechałem <sup>1139</sup> <sup>pf</sup> do sfery tego naturalnego ustroju światowego <sub>A</sub>; na powrót <sup>2126</sup> puszcza od siebie <sup>439</sup> <sup>pr ac</sup> ten naturalny ustrój światowy i wyprawiam się <sup>2336</sup> <sup>md-ps-dp</sup> istotnie do tego ojca. **16,29** Powiadają uczniowie jego: Oto teraz wszystkospływem <sub>D</sub> gadasz i oboczne przysłowie <sup>2187</sup> <sub>A</sub> żadne <sup>2080</sup> <sub>As f</sub> *nie* powiadasz. **16,30** Teraz *od przeszłości* wiemy <sup>pf</sup> że *od przeszłości* wiesz <sup>pf</sup> wszystkie sprawy <sub>Ap n</sub> i nie potrzebę <sub>A</sub> masz aby ktoś cię wzywałby do wyrażenia się <sup>1141</sup> <sup>pr sb ac</sup>; w tym właśnie <sup>2094</sup> <sub>Ds n</sub> uwierzytelniamy <sup>2277</sup> <sup>pr</sup> że od *nieokreślonego* boga wyjechałeś <sup>1016</sup> <sup>ao</sup>. **16,31** Odróżnił się im Jezus: W tej chwili <sup>378</sup> uwierzytelniacie? **16,32** Zobaczcie-oto *teraz* przychodzi <sup>1139</sup> <sup>pr</sup> godzina naturalnego okresu czasu i *na trwale w przeszłości* przyszła <sup>1139</sup> <sup>pf</sup> aby zostalibyście rozproszeni <sup>2573</sup> <sup>ao sb ps</sup> każdy do wiadomych swoich własnych rzeczy i spraw <sub>Ap n</sub> i mnie wyłącznie jedyne <sup>1888</sup> <sub>A</sub> puściłobyście od siebie <sup>439</sup> <sup>ao sb</sup>. I nie jestem *jakościowo* wyłącznie jedyny, że wiadomy ojciec <sup>2</sup> <sup>wspólnie ze</sup> <sup>1831</sup> <sub>mną</sub> <sub>G</sub> *jakościowo* jest. **16,33** Te właśnie zagadałem <sup>1678</sup> <sup>pf</sup> wam aby we mnie *niewiadomy* pokój <sub>A</sub> *teraz* mielibyście <sup>1202</sup> <sup>pr sb</sup>. W tym naturalnym ustroju światowym <sup>1621</sup> ucisk *teraz* macie <sup>pr</sup>, ale bądźcie śmiali <sup>1269</sup> <sup>pr</sup>, ja *w przeszłości* zwyciężyłem <sup>1931</sup> <sup>pf</sup> ten ustrój światowy.

**17,1** Te właśnie zagadał <sup>1678</sup> <sup>ao</sup> Jezus, i uniósłszy na <sup>1039</sup> <sup>pt ao</sup> oczy swoje do sfery wiadomego <sub>A</sub> nieba <sub>A</sub>, rzekł: Ojczy <sub>V</sub>, przyszła <sup>1139</sup> <sup>pf</sup> wiadoma godzina naturalnego okresu czasu; wstaw <sup>772</sup> <sup>ao</sup> *należącego do ciebie* <sub>G</sub> wiadomego syna, aby ten syn wstawiłby <sup>772</sup> <sup>ao sb</sup> ciebie. **17,2** Z góry tak jak <sup>1416</sup> dałeś <sup>734</sup> <sup>ao</sup> mu samowolną władzę *z wybycia na zewnątrz* <sup>1028</sup> <sub>A</sub> <sub>f</sub> *wszystkiej* <sub>G f</sub> *mięsowej istoty* <sup>2524</sup> <sub>G f</sub>, aby <sup>3</sup> *wszystko* <sup>2193</sup> <sub>N,As n</sub>, które <sup>2061</sup> <sub>N,As n</sub> *trwale* dałeś <sup>734</sup> <sup>pf</sup> mu, dałby <sup>734</sup> <sup>ao sb</sup> im: *niewiadome* życie biologiczne <sup>1223</sup> <sub>A f</sub> *niewiadome* eonowe <sup>82</sup> <sub>A f</sub>. **17,3** To właśnie *zaś* *jakościowo* jest to eonowe życie biologiczne, aby rozeznawaliby <sup>585</sup> <sup>pr sb</sup> ciebie <sub>A</sub> wiadomego wyłącznie jedyne <sup>1888</sup> <sub>A</sub> powstałego ze starannej pełnej jawnej prawdy <sup>111</sup> boga, i którego <sup>2061</sup> <sub>As m</sub> odprawiłeś <sup>334</sup> <sup>ao</sup> Jezusa <sub>A</sub> pomazańca <sub>A</sub>. **17,4** Ja ciebie wstawilem <sup>772</sup> <sup>ao</sup> na ziemi, dzieło <sup>1128</sup> <sub>A</sub> uczyniwszy dokonane <sup>2772</sup> <sub>N pt ao</sub> które dałeś <sup>734</sup> <sup>pf</sup> mi aby uczyniłbym <sup>2314</sup> <sup>ao sb</sup>. **17,5** I teraz wstaw <sup>772</sup> <sup>ao</sup> mnie ty ojczy <sub>u-przy</sub> <sup>2139</sup> <sub>tobie</sub> samym <sup>2529</sup> <sub>D</sub> tą sławą <sub>D</sub> którą <sup>2061</sup> <sub>D</sub> miałem <sup>1202</sup> <sup>ipf</sup> <sup>4</sup> *naprzód* <sup>2369</sup> <sub>tego</sub> <sup>1966</sup> <sub>G n</sub> *które uczyniło* ten <sub>A</sub>

1 Zamiast <boga> połowa tekstów źródłowych ma <ojca>.

2 'Wspólnie z' gr. *meta* wyraża luźniejszy związek niż gr. *syn* 'razem z'. Ale ojciec bywa *monos* bez syna Mt 24,36, jak więc wtedy wygląda "trójca boża"?

3 Gr. *pan* jest mianownikami albo biernikami rodzaju nijakiego od *pas*. Tu wszyscy przyjmują biernik n.p. {1} {11} uzgadniając z następującym *ho*. Zatem „wszystko” odpowiada „wszystkiej mięsowej istocie” z wiersza poprzedniego, z czego wynika, że i **bóg ojciec** jest bogiem ‘mięsa, ciała zwierzęcego i ludzkiego {7}’ *sarks*, także „jako podmiotu pożądania cielesnego” {7} Jo 1,13 Jud 7, i ‘życia biologicznego’ *dzoē*. – Zatem nie duchowego, umysłowego, światowego czy kosmicznego. Tłumaczenia kościelne, powołując się na reguły semickie {12}, zamieniają tu biernik na celownik i dają: „wszystkiemu ciału”. Jeżeli przyjąć, iż władza którą daje ojciec, to „władza nad ciałem”, to jest to władza ducha uorganizowanego Lc 3,22 i ucieleśnionego Mt 22,32. Takiego krytykuje Paweł Rm 6,6-8,13 G 3,3-6,8. 4 Więc nie tylko preegzystujący Logos w Arche (+17,24), ale i ojciec był przed stworzeniem świata 17,5? A redukując do jednego, czy Logos i Arche razem stanowili ojca? I skoro ojciec był starotestamentowym bogiem żydów (według Jo 8,54), to czy był on Jahwehem, często dookreślonym właśnie jako „bóg wasz” i jako „ojciec” n.p. Ps 68,6 103,13 De 1,31 32,6. A Jahweh, pierwotnie będąc bogiem stawania się, czy stał się bogiem życia wchodząc w żeńską Venus-

naturalny ustrój światowy <sup>A</sup> *możliwym teraz być* <sup>834 pr if, Aci</sup> u-przy <sup>2139</sup> tobie <sup>2643 D</sup>. **17,6** Ujawniłem twoje imię człowiekom <sup>Dp</sup> których <sup>Ap</sup> dałeś <sup>734 ao</sup> mi z tego naturalnego ustroju światowego. Twoi własni <sup>2588 Np m, 2643 D</sup> *jakościowo* byli <sup>ipf</sup> i mnie <sup>1397 D</sup> ich dałeś <sup>ao</sup>, i ten odwzorowany wniosek <sup>1726 A</sup> *należący do* ciebie <sup>2643 G</sup> *od przeszłości* pilnują <sup>2793 pf</sup>. **17,7** Teraz *trwale* rozeznali <sup>585 pf</sup> że wszystkie <sup>2193 Np n</sup> te które <sup>Ap n</sup> *trwale* dałeś <sup>734 pf</sup> mi, z obok od strony <sup>2139</sup> ciebie <sup>G</sup> *jakościowo* są <sup>3p</sup>. **17,8** Że te spływające wysłowienia czynów które <sup>Ap n</sup> dałeś <sup>ao</sup> mi *trwale* dałem <sup>pf</sup> im, i oni wzięli <sup>1681 ao</sup> i rozeznali <sup>585 ao</sup> starannie spełnie jawnie prawdziwie <sup>113</sup> że z obok od strony <sup>2139</sup> ciebie <sup>G</sup> wyjechałem <sup>1016 ao</sup>, i uwierzytelnili <sup>2277 ao</sup> że ty mnie odprawiłeś <sup>334 ao</sup>.

**17,9** Ja około nich wzywam do wyrażnienia się <sup>1141 pr</sup>, nie około tego naturalnego ustroju światowego wzywam do wyrażnienia się, ale około *tych* których <sup>2061 Gp m</sup> *trwale* dałeś <sup>734 pf</sup> mi, że twoi własni <sup>2588 Np m, 2643 D</sup> *jakościowo* są <sup>pr</sup>. **17,10** I te <sup>Np n</sup> moje własne <sup>945 Np n</sup> wszystkie twoje własne <sup>2588 Np n</sup> *jako jedna jakościowo* jest <sup>3s pr</sup>, i te twoje własne moje własne, i *od przeszłości* jestem wstawiony <sup>772 pf ps</sup> w nich. **17,11** I już nie jestem *realnie jakościowo* wewnątrz w tym naturalnym ustroju światowym, i oni w tym ustroju *realnie jakościowo* są, i ja istotnie do <sup>2388</sup> ciebie <sup>A</sup> przyjeżdżam <sup>1139 pr</sup>. ojciec święty <sup>25</sup>, upilnuj <sup>2793 ao</sup> ich w wiadomym imieniu <sup>Dn</sup> *należącym do* ciebie <sup>G</sup> w którym <sup>2061 Dn</sup> *trwale* dałeś <sup>734 pf</sup> mi, aby *obecnie jakościowo* byliby <sup>834 pr sb</sup> jedno <sup>843 Nn</sup> z góry tak jak <sup>1416</sup> my. **17,12** Gdy *jakościowo* byłem dla siebie <sup>834 ipf md</sup> wspólnie z nimi <sup>Gp</sup>, ja pilnowałem <sup>2793 ipf</sup> ich <sup>Ap m</sup> w wiadomym imieniu *należącym do* ciebie <sup>G</sup> w którym <sup>2061 D</sup> *trwale* dałeś <sup>734 pf</sup> mi, i ustanowiłem straż <sup>2961 ao</sup>, i żaden z nich *nie odłączył się* przez zatracenie <sup>320 ao md</sup> jeżeli nie ten syn tego odłączenia przez zatracenie <sup>348 f</sup>, aby to wiadome odwzorowane Pismo zostałyby uczynione pełnym <sup>2301 ao sb ps</sup>. **17,13** Teraz zaś istotnie do <sup>2388</sup> ciebie <sup>A</sup> przyjeżdżam <sup>1139 pr</sup> i te właśnie <sup>Ap n</sup> gadam w tym naturalnym ustroju światowym aby *obecnie* mieliby <sup>1202 pr sb</sup> tę rozkosz <sup>2980 As f</sup>, tę moją własną <sup>945 As f</sup>, *trwale od przeszłości* uczynioną pełną <sup>2301 A f pt pf ps</sup> w sobie samych <sup>Dp m</sup>. **17,14** Ja *trwale* dałem <sup>734 pf</sup> im ten odwzorowany wniosek <sup>1726</sup> *należący do* ciebie <sup>G</sup>, i ten ustrój znienawidził <sup>1866 ao</sup> ich, że nie są *jakościowo* z tego ustroju z góry tak jak ja nie jestem *jakościowo* z tego ustroju. **17,15** Nie wzywam do wyrażnienia się <sup>1141 pr</sup> aby uniósłbyś <sup>70 ao sb ac</sup> ich z tego ustroju, ale aby upilnowałbyś <sup>2793 ao sb ac</sup> ich z tego <sup>G m, n</sup> <sup>1</sup>złościwego <sup>2333 G m, n</sup>. **17,16** Z tego ustroju nie są *jakościowo* z góry tak jak ja nie jestem *jakościowo* z tego ustroju. **17,17**

Syjon-Jeruzalem niebiańską, por. objęcie w posiadanie przez Jahweha Jeruzalemu Ez 16,3-8 (por. *ginomai* i *gennao*). Jeżeli zaś Jahweh bóg stawania się (i życia) był bogiem ojcem, to czy Elohim był bogiem stwórcą, por. Ge 1,1-2,3? 1Gr. *poneros*, może tu być w rodzaju męskim lub nijakim (*to poneron*). W rodzaju męskim osobowym jest to epitet diabła w Mt 13,19 (w związku z Lc) 1Jo 3,12. Por. Mt 5,37.



Uświęć<sup>24</sup> <sup>ao it ac</sup> ich w tej wiadomej starannej pełnej jawnej prawdzie<sup>109</sup>; ten wiadomy odwzorowany wniosek<sup>1726</sup>, ten twój własny<sup>2588</sup>, staranna pełna jawna prawda<sup>109</sup> jest. **17,18** Z góry tak jak<sup>1416</sup> mnie odprawiłeś<sup>334</sup> <sup>ao</sup> do tego ustroju, i ja odprawiłem<sup>ao</sup> ich do tego ustroju, **17,19** i w obronie powyżej<sup>2865</sup> nich<sup>Gp</sup> ja uświęcam<sup>24</sup> <sup>pr</sup> mnie samego<sup>937</sup> <sup>A</sup>, aby *obecnie* byliby<sup>834</sup> <sup>pr sb ac</sup> i oni *od przeszłości* uświęceni<sup>24</sup> <sup>m pt pf ps</sup> w *jakiejś* starannej pełnej jawnej prawdzie<sup>109</sup>. **17,20** Nie około tych właśnie<sup>Gp m</sup> zaś wzywam do wyrażenia się<sup>1141</sup> <sup>pr</sup> wyłącznie jedynie<sup>1888</sup> <sup>As n, adv</sup>, ale i około tych przekonująco uwierzytelniających<sup>2277</sup> <sup>Gp m pt pr</sup> przez-z<sup>665</sup> odwzorowanego wniosku<sup>1726</sup> <sup>G</sup> ich<sup>Gp</sup> do mnie<sup>A</sup>, **17,21** aby wszyscy jedno<sup>Ns n</sup> *teraz jakościowo* byliby<sup>834</sup> <sup>pr sb</sup>, z góry tak jak<sup>1416</sup> ty ojciec we mnie i ja w tobie, aby i oni w nas *teraz jakościowo* byliby, aby ten ustrój uwierzytelniałby<sup>2277</sup> <sup>pr sb</sup> że ty mnie odprawiłeś<sup>334</sup> <sup>ao</sup>. **17,22** I ja tę<sup>1</sup> sławę<sup>771</sup> którą *trwale* dałeś<sup>734</sup> <sup>pf</sup> mi, *trwale* daję im, aby *teraz jakościowo* byliby jedno z góry tak jak my jedno; **17,23** ja w nich i ty we mnie, aby *teraz jakościowo* byliby *od przeszłości* uczynieni dokonanymi<sup>2772</sup> <sup>N pt pf ps</sup> do jednego<sup>As n</sup>, aby *teraz* rozeznałby<sup>585</sup> <sup>pr sb</sup> ten naturalny ustrój światowy że ty mnie odprawiłeś<sup>ao</sup> i umiłowałeś<sup>15</sup> <sup>ao</sup> ich z góry tak jak mnie umiłowałeś<sup>ao</sup>. **17,24** Ojciec, *to* które<sup>2061</sup> <sup>As n</sup> *trwale* dałeś<sup>pf</sup> mi, chcę aby tam gdzie *jakościowo* jestem ja i owi *teraz jakościowo* byliby<sup>834</sup> <sup>pr sb</sup> wspólnie ze mną<sup>G</sup>, aby szukając teorii oglądaliby<sup>1289</sup> <sup>pr sb</sup> tę sławę<sup>771</sup>, tę moją własną, którą *trwale* dałeś<sup>pf</sup> mi, że umiłowałeś<sup>15</sup> <sup>ao</sup> mnie naprzód<sup>2369</sup> rzucenia z góry na dół *dla fundamentu*<sup>1459</sup> <sup>G</sup> naturalnego ustroju światowego<sup>G</sup>. **17,25** Ojciec stosujący reguły cywilizacji<sup>744</sup>, i ten ustrój cię nie rozeznał<sup>585</sup> <sup>ao</sup>, ja zaś cię rozeznałem<sup>ao</sup>, i ci właśnie rozeznali<sup>ao</sup> że ty mnie odprawiłeś<sup>334</sup> <sup>ao</sup>, **17,26** i dałem poznać<sup>589</sup> <sup>ao</sup> im to wiadome imię twoje, i dam poznać<sup>589</sup> <sup>ft</sup>, aby ta miłość<sup>16</sup> <sup>N f</sup> którą<sup>2061</sup> <sup>As f</sup> umiłowałeś<sup>15</sup> <sup>ao</sup> mnie<sup>A</sup>, w nich *teraz* byłaby<sup>834</sup> <sup>pr sb</sup> i ja w nich.

**18,1** Te właśnie rzekłszy Jezus wyszedł<sup>1016</sup> <sup>ao</sup> razem z<sup>2686</sup> uczniami swymi na przeciwległy kraniec burzliwego potoku<sup>2988</sup> <sup>G</sup>, tego<sup>G</sup> <sup>2</sup>*Wywiercony i stąd* Posepny i Ponury<sup>1533</sup>, tam gdzie był<sup>834</sup> <sup>ipf</sup> <sup>3</sup>ogród<sup>1551</sup>, do którego wszedł<sup>846</sup> <sup>ao</sup> on i uczniowie jego. **18,2** *Od przedtem* znał<sup>1983</sup> <sup>ppf</sup> zaś i Judas, ten *obecnie* przekazujący<sup>2150</sup> <sup>N pt pr</sup> go, to właściwe miejsce *ujścia*<sup>2809</sup> <sup>A</sup>, że wielokrotnie<sup>2325</sup> został zebrany do razem<sup>2687</sup> <sup>ao ps</sup> Jezus tam wspólnie z<sup>1831</sup> uczniami<sup>Gp</sup> swymi. **18,3** Więc Judas wzięwszy<sup>1681</sup> <sup>pt ao</sup> <sup>4</sup>*węzowy* splot rzymskich żoł-

1Gr. *doksa*, synonim ducha św. {101}.

2Tłumaczenie etymologiczne źródłowskiemu hebr. nazwy potoku Kedron KDRON, pomieszczony tu może dla wspomnienia analogicznego czynu Dawida 2S 15,23.

3Odniesienie do ogrodu rajskiego Ge 2-3.

4Gr. *speira* 'coś cyklicznie zwiniętego, skręconego, splecionego', stąd 'sznur, wąż, rzymska jednostka wojskowa'. „Kohorta” licząca 500-1000 żołnierzy wydaje się zbyt wielka na tę okoliczność. Por. przyp. do Mt 27,27.

nierzy<sup>2596</sup> i z prapoczątkowych kapłanów<sup>385</sup> i z farisaiosów podwładnych<sup>2870 A</sup>, przychodzi<sup>pr</sup> tam wspólnie z *objawiającymi światło* latarniami<sup>2913 Gp</sup> i *jasnymi lampami*<sup>1683 Gp</sup> i narzędziami walki<sup>2034 Gp</sup>. **18,4** Jezus więc, *od przedtem* znając<sup>1983 N pt pf</sup> wszystkie<sup>Ap n</sup> te *obecnie* przychodzące<sup>Ap n pt pr</sup> wrogo<sup>na</sup> na<sup>1063</sup> niego<sup>A</sup>, wyszedł<sup>1016 ao</sup> i powiada im: Kogo<sup>2803 As m</sup> szukacie? **18,5** Odróżnili się w *odpowiedzi*<sup>311 ao</sup> jemu: Jezusa<sup>A</sup>, tego<sup>1</sup> nazarejczyka<sup>1907 A</sup>. Powiada im: Ja *realnie* jestem<sup>pr</sup>. *Od przedtem* stał<sup>1372 ppf</sup> zaś i Judas, ten *obecnie* przekazujący<sup>N pt pr</sup> go, wspólnie z nimi<sup>Gp</sup>. **18,6** Jak więc rzekł im: Ja *realnie* jestem, odeszli<sup>283 ao</sup> do tych<sup>Ap n</sup> *miejsz skierowanych* do tyłu<sup>2033</sup> i padli<sup>2276 ao</sup> <sup>2</sup>na *prostaki* przyziem<sup>2978 adv</sup>. **18,7** Na powrót więc nadto wezwał do uwyrażnienia się<sup>1060 ao</sup> ich: Kogo szukacie? Ci zaś rzekli: Jezusa, tego nazarejczyka. **18,8** Odróżnił się w *odpowiedzi* Jezus: Rzekłem wam że: Ja *realnie* jestem. Jeżeli więc mnie szukacie, puście od siebie<sup>439 ao</sup> tych właśnie<sup>430 Ap m</sup> *aby mogli* prowadzić się pod *moim* zwierzchnictwem<sup>2860 pr if ac</sup>. **18,9** - Aby zostałyby uczyniony pełnym<sup>2301 ao sb ps</sup> ten odwzorowany wniosek który<sup>A</sup> rzekł że: Których<sup>Ap m</sup> *trwale* dałeś<sup>734 pf</sup> mi, nie odłączyłem przez zatracenie<sup>320 ao</sup> z nich żadnego<sup>As m</sup>. **18,10** Simon więc Petros mając miecz<sup>1788</sup> wyciągnął<sup>929 ao</sup> go i raził<sup>2121 ao</sup> wiadomego<sup>A</sup> *należącego do* prapoczątkowego kapłana<sup>385 G</sup> niewolnika<sup>775 A</sup> i odciął<sup>310 ao</sup> jego<sup>G</sup> wiadome<sup>A</sup> <sup>3</sup>uszek<sup>3057 As n</sup>, to prawe. Było zaś imię temu niewolnikowi <sup>4</sup>Malchos. **18,11** Rzekł więc Jezus Petrosowi: Rzuć<sup>463 ao</sup> miecz do składnicy<sup>1291 A</sup>; ten<sup>As n</sup> kielich *losu*<sup>As n</sup> który *trwale* dał<sup>734 pf</sup> mi wiadomy ojciec, (czy) żadną metodą<sup>2073</sup> nie (*żeby*) napiłbym się<sup>2274 ao sb ac</sup> go<sup>As n</sup> (?)

**18,12** Ten więc *wężowy* splot rzymskich żołnierzy i tysiącznik i podwładni (z) Judajczyków<sup>Gp</sup> wzięli do razem<sup>2666 ao</sup> Jezusa i związali<sup>659 ao</sup> go **18,13** i zawiedli<sup>39 ao</sup> istotnie do Hannasa<sup>A</sup> wpięrw; był bowiem teść<sup>N</sup> Kaiafasa<sup>G</sup>, który był prapoczątkowy kapłan kosmicznego cyklu *rocznego*<sup>983 G</sup> owego. **18,14** Był zaś Kaiafas ten który udzielił rady<sup>2672 N pt ao</sup> Judajczykom, że <sup>5</sup>*korzystnie* przynosi do razem<sup>2682 3s pr ac</sup> *uczynić* jednego<sup>843 As m</sup> *jakiegoś niewiadomego* człowieka<sup>A</sup> *skłonny* odumrzeć<sup>303 ao if ac, Aci</sup> w obronie powyżej<sup>2865</sup> tego ludu<sup>G</sup>.

**18,15** Wdrażał się<sup>92 ipf</sup> zaś określönemu Jezusowi *nieokreślony* Simon Petros i *nieokreślony*<sup>6</sup> inny uczeń. Ten zaś uczeń ów był znajomy <sup>7</sup>prapoczątkowemu kapłanowi<sup>D</sup> i

1 Gr. *nadzoraios* hebr. *NOCRTI*. Możliwe też pochodzenie od *NCR* lub *NZIR*, a te od *NCR* ‘zamykać’ lub *NZR* ‘odosobnić’. Odosobnienie Jezusa od tradycji to główny zarzut żydów. Por. przyp. do Lc 18,37

2 Gr. przysłówek *chamai*.

3 ‘Uszek’ gr. *otarion*, zdrobnienie od *ous* ‘ucho’; inne zdrobnienie niż *otion* Jo 18,26.

4 *Malchos* pochodzi prawdopodobnie od hebr. *MLK* ‘król, Moloch’.

5 Gr. *sym-fero* ‘korzystnie, pożytecznie przynosić do razem’. Przekłady ukrywają korzyść: „lepiej jest”. Por. Jo 11,50. 6. „Inny uczeń” wygląda na kolaboranta z arcykapłanem. {314} podaje, iż „tradycja kościelna identyfikowała innego ucznia z Janem apostołem, utożsamiając go z umiłowanym uczniem [Jo 13,23 19,26 21,7.20]. [Nowsi] egzegeci utożsamiają innego ucznia z Jo 18,15n z innym uczniem z Jo 20,2, oraz wyciągają wniosek, że inny uczeń u Jana to nikt inny jak młodzieniec z Mc 14,51 (Jan Marek, Łazarz, jakiś inny uczeń?) s.198.

7 Gr. *arch-iereus* ‘arcy-kapłan’ t.j. ‘pierwotny, główny, najwyższy, przewodniczący – kapłan’. Pk86.

razem wszedł z <sup>2702</sup>ao określonym Jezusem <sup>D</sup> do <sup>1</sup>zagrody na powietrznym miejscu <sup>422</sup>A prapoczątkowego kapłana <sup>385</sup>G. **18,16** Ten zaś Petros *od przedtem* stał <sup>1372</sup>ppf istotnie ku drzwiom <sup>Ds</sup>f na zewnątrz. Wszedł więc ten uczeń, ten inny, ten znajomy prapoczątkowego kapłana <sup>G</sup>, i rzekł odźwiernej <sup>1319</sup>, i wwiódł (-ła) <sup>844</sup> tego Petrosa. **18,17** Powiada więc temu Petrosowi ta <sup>2</sup>posługująca dziewczka <sup>2119</sup>, ta odźwierna: Czy nie <sup>3</sup>i ty z uczniów jesteś określonego człowieka tego właśnie <sup>G</sup>? Powiada ów: Nie jestem *realnie jakościowo*. **18,18** *Od przedtem* stali <sup>1372</sup>ppf zaś niewolnicy i podwładni, <sup>4</sup>kupę *drzewnych* węgli żarzonych <sup>229</sup> *potem* uczyniwszy <sup>2314</sup>N pt pf, że chłód był, i grzali się <sup>1287</sup>ipf md-ps-dp; był zaś i ten Petros wspólnie z nimi <sup>Gp</sup> *potem* stanąwszy <sup>1372</sup>N pt pf i <sup>5</sup>obecnie grzejący się <sup>1287</sup>N pt pr md-ps-dp.

**18,19** Więc prapoczątkowy kapłan wezwał do uwyrażnienia się <sup>1141</sup>ao określonego Jezusa około uczniów jego i około nauki jego. **18,20** Odróżnił się *w odpowiedzi* mu <sup>6</sup>nieokreślony Jezus: Ja wszystkospyłem <sup>2192</sup> *na trwale* gadałem <sup>1678</sup>pf temu naturalnemu ustrojowi światowemu; ja zawsze udzieliłem nauki <sup>730</sup>ao w miejscu zbierania razem <sup>2688</sup>i w świątyni, tam gdzie wszyscy Judajczycy schodzą się <sup>2704</sup>, i w ukrytym *miejscu* <sup>1647</sup>Ds n nie zagadałem <sup>1678</sup>ao żadne <sup>2080</sup>As n. **18,21** Po co <sup>2803</sup>As n, adv mnie <sup>A</sup> wzywasz do uwyrażnienia się <sup>1141</sup>pr? Wezwij do uwyrażnienia się <sup>ao</sup> tych którzy usłyszeli <sup>93</sup>Ap pt pf co zagadałem <sup>ao</sup> im; oto ci właśnie *od przeszłości* znają <sup>1983</sup>pf które <sup>Ap</sup>n rzekłem ja.

**18,22** *Wskutek* te właśnie <sup>Ap</sup>n zaś jego <sup>G</sup> rzekłszego <sup>837</sup>G pt ao, Gab, jeden obok-przeciw stojący <sup>2185</sup>N pt pf z podwładnych <sup>Gp</sup> dał <sup>734</sup>ao uderzenie *różdżką* <sup>2482</sup>A określonemu Jezusowi, rzekłszy: W ten właśnie sposób odróżniasz się *w odpowiedzi* prapoczątkowemu kapłanowi?

**18,23** Odróżnił się mu *nieokreślony* Jezus: Jeżeli źle <sup>1437</sup> zagadałem <sup>1678</sup>ao, zaświadczy <sup>1776</sup>ao około tego złego <sup>1435</sup>; jeżeli zaś odpowiednio <sup>1442</sup>, po co <sup>2803</sup>As n, adv mnie <sup>A</sup> *biczowaniem* obierasz ze skóry <sup>646</sup>pr? **18,24** Odprawił <sup>334</sup>ao więc go ten Hannas związanego <sup>659</sup>A pt pf ps istotnie do Kaiafasa, tego prapoczątkowego kapłana <sup>A</sup>.

**18,25** Był zaś *nieokreślony* Simon Petros *od przedtem* stojący <sup>1372</sup>N pt pf i *teraz* grzejący się <sup>N</sup>pt pr md-ps-dp. Rzekli więc jemu: Czy nie i ty z uczniów jego jesteś? Zapał się <sup>367</sup>

1P. przyp. do Jo 10,1. Astronomicznie to może 'krąg świetlny dookoła księżyca' jak niem. der Hof. Księżycem byłby ów *arch-iereus* – tak określano też Jezusa Hb 2,17 3,1 i in.

2Gr. *paidiske*. P. przyp. do Mc 14,66.

3Pytanie odźwiernej: „Czy może i ty” zdaniem wielu egzegetów nawiązuje do innego ucznia, którego już znała jako ucznia Jezusowego {314} s.198.

4Gr. *anthrakia* +Jo 21,9 gdzie ryba pieczona na nim oznacza cierpienia chrystusa (Augustyn) {50}s.365 - rozumie się: cierpienia na krzyżu, jak też w Lc 24,42 {137}s.151-152; podobne *anthraks* w Rm 12,20. Żarzone drewno zatem typycznie jest bliskie krzyżowi, też jako "lampie wiecznego światła, świecznikowi (łac. *candelabrum*, gr. *lychnia*), rozświetlającemu świat" {137}s. 176-178; por. też Ap 1,12, gdzie 7 'świeczników' *lychnia* symbolizuje 7 starożytnych „planet”, a jeden szczególnie 'ten kaganek' *ho lychnos* Ap 21,23 odpowiada 'Księżycowi' *Selene*. Stąd *anthrakia* w nocy mogła oznaczać świetlisty Księżyc lub Wenus. Przekłady: „ognisko”.

5Występuje tu prawdopodobnie typologia: być uczniem - grzać się, ogniem lub światłem +18,25.

6Kontynuacja żonglerki rodzajnikiem przy Jezusie, czego świadkami także teksty źródłowe.

ów i rzekł: Nie jestem *realnie jakościowo*. **18,26** Powiada jeden z niewolników prapoczątkowego kapłana, *razem urodzony* członek rodziny <sup>2646</sup> będący <sup>834</sup> tego którego <sup>2061 G</sup> odciął <sup>310 ao</sup> *nieokreślony* Petros to uszę <sup>3058 As n:</sup> Czy nie ja ciebie ujrzałem w tym ogrodzie wspólnie z nim <sup>G?</sup> **18,27** Na powrót więc zaparł się <sup>367 ao md-dp</sup> *nieokreślony* Petros. I prosto z tego - natychmiast <sup>1170</sup> kogut przygłosił <sup>2968 ao.</sup>

**18,28** Wiodą <sup>39 pr</sup> więc tego Jezusa od tego Kaiafasa do <sup>1</sup>pretorium. Było zaś przedwczesnym rankiem <sup>2440,</sup> i oni nie weszli <sup>846 ao</sup> do pretorium, aby nie zostaliby splamieni <sup>1859 ao sb ps</sup> ale zjedliby <sup>1143 ao sb</sup> <sup>2</sup>paschę <sup>A.</sup> **18,29** Wszedł więc ten Pilatos na zewnątrz istotnie do nich i mówi <sup>2925 pr:</sup> Co *za* <sup>2803 As m,f</sup> oskarżenie <sup>1521 As f</sup> przynosicie <sup>pr</sup> w dół z <sup>1454</sup> określonego <sup>G</sup> człowieka <sup>G</sup> tego właśnie <sup>2094 G?</sup> **18,30** Odróżnili się *dla odpowiedzi* i rzekli mu: O ile <sup>826</sup> nie <sup>1847</sup> był <sup>ipf id</sup> ten właśnie <sup>3</sup>złe <sup>1435 As n</sup> czyniący <sup>N pt pr,</sup> nie by <sup>154</sup> tobie przekazaliśmy <sup>2150 ao id ac</sup> go. **18,31** Rzekł więc im ten Pilatos: Weźcie <sup>1681 ao</sup> go wy i w dół w przydzielone obyczajowe Prawo <sup>1943</sup> wasze rozstrzygnijcie <sup>ao</sup> go. Rzekli mu Judajczycy: Nam nie wolno odłączyć przez zabicie <sup>315 ao</sup> żadnego <sup>A m.</sup> **18,32** Aby ten odwzorowany wniosek <sup>1726 m</sup> tego Jezusa <sup>G m</sup> zostałyby uczyniony pełnym <sup>2301 ao sb ps</sup> który <sup>As m</sup> rzekł <sup>ao,</sup> oznaczając sygnałem *od boga* <sup>2539 N m pt pr</sup> którą śmiercią <sup>D</sup> *przedtem* miał planowo <sup>1811 ipf</sup> *teraz* <sup>pr.</sup> odumierać <sup>pr.</sup>

**18,33** Wszedł więc na powrót do pretorium Pilatos i przygłosił <sup>2968 ao</sup> określonego Jezusa i rzekł mu: Ty *jakościowo* jesteś <sup>pr</sup> ten wiadomy król Judajczyków? **18,34** Odróżnił się w odpowiedzi *nieokreślony* Jezus: Od ciebie samego <sup>G</sup> ty to właśnie <sup>A</sup> powiadasz, albo czy inni rzekli tobie około mnie <sup>818 G?</sup> **18,35** Odróżnił się ten Pilatos: Czy *jakoś* <sup>1857</sup> ja Judajczyk jestem <sup>834?</sup> Ten *z natury wzajemnie razem żyjący* naród <sup>824 N n,</sup> ten twój własny <sup>2588 N,</sup> i prapoczątkowi kapłani <sup>385</sup> przekazali <sup>2150 ao</sup> cię <sup>mnie D.</sup> Co uczyniłeś <sup>2314 ao?</sup> **18,36** Odróżnił się *nieokreślony* Jezus: Ta królewska władza <sup>483,</sup> ta moja własna <sup>945,</sup> nie jest *realnie* z tego wiadomego naturalnego ustroju światowego <sup>1621</sup> tego właśnie <sup>2094 G;</sup> <sup>4</sup>Skoro <sup>826</sup> z tego wiadomego naturalnego ustroju światowego tego właśnie była *realnie* <sup>834</sup> <sup>ipf id</sup> ta królewska władza, ta moja własna, ci wiadomi podwładni <sup>2870,</sup> ci moi własni <sup>945,</sup> walczyli <sup>41 ipf id</sup> aby nie zostałbym przekazany <sup>2150 ao sb ps</sup> Judajczykom; teraz zaś ta kró-

1 Pretorium było siedzibą rzymskiego rządcy w prowincji.

2 Jeżeli u Jana jest właściwa datacja ostatniej wieczerzy (wbrew Mt, Mc i Lc), to „Jezus z nieznanych przyczyn antycypował, uprzedził ucztę paschalną w czwartek wieczorem” {317}.

3 Gr. *kakos*. Czyni to nowotestamentowy Saulos Ac 9,13 i starotestamentowy Saul 1S 12,19 (*poneros* w 1S 16,14); *kakos* jest ‘zwierzę’ *therion* (t.j. *echidna* ‘żmija’ r.ż.) Ac 28,5 Tt 1,12, król Herod Ac 12,1, inny król Egiptu, jest ciężarem Ap 2,2, jest w dzień Mt 6,34. *Kakos* jest też związane z Eliaszem 1R 17,20 21,21 (Eliasz jest ‘rydwan ognia i konie ognia’ *harma pyros kai hippoi pyros*). Elizeusz (figura Jezusa) nazwał Eliasza swoim ojcem 2R 2,11-12. Czy stąd „ogniste Słońce” - ojciec?, por. Mt 5,45: „że Słońce jego (ojca niebiańskiego) wschodzi...”

4 Gr. *ei* z indicativem (trybem oznajmującym). Dla znaczenia „gdyby”, jak w przekładach, trzeba założyć zdanie warunkowe; potrzebny byłby subiunctivus (tryb łączący, warunkowy) lub optativus (tryb życzący) lub partykuła warunkująca *an*. Tu zaś, jak w Jo 7,23 10,35 13,14 17,32 traktuję zdanie jako przyczynowe i tłumaczę ‘skoro’. Zatem Jezus potwierdza, że przedtem (nie: „teraz”) na świecie był królem. Wtedy do niego odnosiłaby się przypowieść z Lc 19,12

lewska władza, ta moja własna, nie jest *jakościowo* <sup>1</sup>*pozostając w łączności* w z tego *miejsca* <sup>994</sup>. **18,37** Rzekł więc mu Pilatos: Czy nie więc <sup>2085</sup> *jakiś nieokreślony* król *jakościowo* jesteś ty? Odróżnił się w *odpowiedzi* ten Jezus: Ty powiadasz że *jakiś nieokreślony* król *jakościowo* jestem. Ja do tego właśnie <sup>2094 As n</sup> byłem <sup>2</sup>*pliciowo* *zrodzony* <sup>570</sup> <sup>pf ps</sup> i do tego właśnie *przyjechałem* <sup>1139 pf</sup> do tego określonego naturalnego ustroju światowego <sup>A</sup>, aby *zaświadczyłbym* <sup>1776 ao sb ac</sup> tej wiadomej starannej pełnej nie uchodzącej uwadze jawnej prawdzie <sup>109 D</sup>; *wszystek ten jakościowo* *będący* <sup>834 N m pt pr</sup> z tej prawdy <sup>109 D</sup> *słucha* *należącego do* <sup>818 G</sup> mnie <sup>2969 G</sup>, tego *głosu* <sup>2969 G</sup>. **18,38** Powiada mu Pilatos: Co <sup>2803 Ns n</sup> *jakościowo* jest <sup>3</sup>*jakakolwiek* staranna pełna nie uchodząca uwadze jawna prawda?

I to właśnie *rzekłszy* <sup>pt ao</sup>, na powrót wyszedł istotnie do Judajczyków i powiada im: Ja *żadną* *nie* <sup>A</sup> *znajduję* w nim *winę* <sup>A</sup>. **18,39** *Jakościowo* jest zaś *obyczaj życia* <sup>razem</sup> <sup>2710</sup> *wam* <sup>Dp</sup> aby *jednego* <sup>843 As m</sup> *rozwiązawszy* *uwolniłbym* <sup>323 ao sb</sup> *wam* w tym *święcie* *Pascha* <sup>D</sup>. *Pragniecie* <sup>329 pr</sup> więc *żeby* *rozwiązawszy* *uwolniłbym* <sup>ao sb</sup> *wam* tego króla Judajczyków? **18,40** *Wrzasnęli* *jak zwierzęta* <sup>1634 ao</sup> więc na powrót *powiadając*: Nie tego właśnie <sup>2094 A</sup> ale tego *wiadomego* <sup>1966 A</sup> Bar-abbasa <sup>469</sup>. *Był* <sup>ipf</sup> zaś ten Barabbas *zagrabiający* *piracki* *zbojca* <sup>1712 N</sup>.

**19,1** *Wtedy* więc *wziął* <sup>1681 ao</sup> Pilatos Jezusa i *ubiczował* <sup>1780 ao</sup>. **19,2** I *żołnierze* *splótłszy* <sup>2289 Np pt ao</sup> *wieniec* <sup>2623</sup> z *cierni* <sup>85</sup> *nałożyli* na *dodatek* <sup>1111 ao</sup> *należącej do* <sup>430 G</sup> *niego* <sup>D</sup>, tej *wiadomej* <sup>D</sup> *głowie* <sup>D</sup>, i *szatę* <sup>1358 A</sup> *purpurową* <sup>2342</sup> *rzucili* *wkoło* w <sup>2228 ao</sup> *niego* <sup>A</sup>, **19,3** i *przychodzili* <sup>1139 ipf</sup> *intymnie* do <sup>2388</sup> *niego* <sup>A</sup> i *powiadali* <sup>1697 ipf</sup>: *Wychodź* *rozkosznie* z *środką* <sup>2973 pr</sup>, *ten* <sup>1966 N</sup> *król* <sup>N</sup> *tych* <sup>G</sup> *Judajczyków* <sup>G</sup>. I *dawali* <sup>734 ipf</sup> *mu* *uderzenia* *różdżkami* <sup>Ap n</sup>. **19,4** I *wyszedł* na powrót na zewnątrz Pilatos i *powiada* im: *Ujrzyjcie*-oto *wiodę* *wam* *go* na zewnątrz, aby *rozeznalibyście* <sup>585 ao sb</sup> że *żadną* <sup>A</sup> *winę* <sup>A</sup> *nie* *znajduję* w nim. **19,5** *Wyszedł* więc *określony* Jezus na zewnątrz *niosąc* <sup>2945</sup> *ten* *cierniowy* <sup>4</sup>*wieniec* i *tę* *purpurową* *szatę*. I *powiada* im: *Zobaczcie*-oto <sup>5</sup>*określony* *człowiek*. **19,6**

<sup>1</sup> definicja *enteuthen*.

<sup>2</sup> "Byłem zrodzony i przyszedłem do świata" – jakby Jezus powstał genetycznie (jako embrion?) poza tym światem i tam prawdopodobnie był królem. Co nie wyklucza, że gdzieś na świecie był królem; następnie w walce (z Rzymem?) dostał się do niewoli i „został przekazany *para-didomi* Judajczykom” (*paradidomi* ma też znaczenie ‘wydania niewolnika w czyjeś ręce, na sąd, na tortury’ {6}, jak Jezusa Mt 27,2.18.26 Jo 19,11.16), którzy założyli mu „areszt domowy”, środowiskowy, por. Mc 1,35-37. Gdyż upadli humanitarnie Żydzi już nie mieli roli dla narodowego króla; mieli cesarza – bez narodowej kultury Jo 19,15.

<sup>3</sup> Myśl Piłata chyba można oddać słowami: Co *jakościowo* jest (t.j. w mojej kulturze i na tym miejscu) ta twoja, dla mnie nieokreślona ‘jawna prawda’ *a-letheia*? Gdyż nadal nic nie wie o niebiańskiej prawdzie Jezusa, tak jak nie wie o jego tajemniczym pochodzeniu 19,9. Wymowa perykopy, w rozciągnięciu na politykę, zdaje się wskazywać, iż ziemską światową (tu: rzymską) władza ma być nieświadoma „prawdy” tajnych służb i ich szefa arcykapłana Jo 11,49n.

<sup>4</sup> Gr. *stefanos* ‘wieniec, łac. *corona*’, atrybut m.in. Apollina, symbol światła słonecznego, ognia i oświecenia duchowego {50} {80}. Wedł. {96} wieniec chrystusa był szyderczą aluzją do wienca z róż rzymskich cesarów. W tradycji żydowskiej wieniec mógł symbolizować oblubienicę (na oblubieńcu) - wedł. PnP 3,11 o Solomonie.

<sup>5</sup> Odnośnie zaimka określonego (rodzajnika) *ho* przy człowieku są rozbieżności w źródłach. Może powinno być: *określony* *człowiek* - tak jak *określony* *król* w 19,14. Ale według poważnego kodeksu B “człowiek” jest bez rodzajni-

Gdy więc ujrzeli go prapoczątkowi kapłani i podwładni, wrzasnęli *jak zwierzęta*<sup>1634</sup> powiadając: <sup>1</sup>Zaopatr w *umarły stawiony drewniany pal*<sup>2616 ao ac</sup>, zaopatr w pal. Powiada im Pilatos: Weźcie <sup>1681 ao</sup> go wy i zaopatrzcie w pal<sup>ao</sup>; ja bowiem nie znajduję w nim winę<sup>A</sup>. **19,7** Odróżnili się mu Judajczycy: My przydzielone obyczajowe Prawo<sup>1943</sup> mamy, i w dół w<sup>1454</sup> to Prawo<sup>A</sup> jest dłużny<sup>2100 pr ac</sup> odumrzeć<sup>303 ao</sup> że *jako jakiegoś* syna<sup>A</sup> *jakiegoś* boga<sup>G</sup> <sup>2</sup>siebie samego<sup>799 A</sup> uczynił<sup>2314 ao</sup>. **19,8** Gdy więc usłyszał Pilatos ten właśnie wiadomy odwzorowany wniosek<sup>1726</sup>, bardziej przestraszył się<sup>2938 ao ps-dp</sup>, **19,9** i wszedł do pretorium na powrót i powiada temu Jezusowi: Skąd <sup>3</sup>*jakościowo* jesteś<sup>pr</sup> ty? Zaś Jezus odróżnienie w *odpowiedzi*<sup>312 A</sup> nie dał mu. **19,10** Powiada więc mu Pilatos: Mnie<sup>D</sup> nie gadasz<sup>pr</sup>? Nie wiesz<sup>pf</sup> że samowolną władzę<sup>A</sup> mam rozwiąza-  
zawszy uwolnić<sup>323 ao</sup> cię i samowolną władzę mam zaopatrzyć w pal<sup>2616 ao</sup> cię? **19,11** Odróżnił się w *odpowiedzi* Jezus: Nie miałeś<sup>1202 ipf id</sup> samowolną władzę<sup>A</sup> w dół na<sup>1454</sup> mnie<sup>G</sup> żadną, jeżeli<sup>826</sup> nie<sup>1847</sup> była *jakościowo*<sup>ipf</sup> w *przeszłości trwale* dana<sup>734 N pt pf</sup> tobie w *łączy* od góry<sup>261</sup>. Przez to właśnie <sup>4</sup>ten który przekazał<sup>2150 N pt ao</sup> mnie<sup>A</sup> tobie, większe uchybienie ma. **19,12** Z tego właśnie<sup>Gs n</sup> Pilatos szukał *sposobu*<sup>1214 ipf</sup> rozwiąza-  
zawszy uwolnić<sup>323 ao</sup> go. Zaś Judajczycy wrzasnęli<sup>1634</sup> powiadając: Jeżeliby tego wła-  
śnie rozwiązawszy uwolniłbyś<sup>323 ao sb</sup>, nie jesteś przyjaciół Kaisara; wszystek ten *jako* króla<sup>A</sup> siebie samego<sup>799 A</sup> czyniący<sup>N</sup> *powiadając przeciwnie* sprzeciwia się<sup>253 pr ac</sup> Kaisarowi.

**19,13** Więc Pilatos usłyszawszy z odwzorowanych wniosków<sup>1726 Gp</sup> tych właśnie<sup>Gp</sup>, powiódł<sup>39 ao</sup> na zewnątrz określonego Jezusa i osiadł<sup>1411 ao ac</sup> na wzniesionym wstępie<sup>504 G</sup> do sfery właściwego miejsca<sup>2809 A</sup> powiadanego<sup>A pt</sup> Wyścielone kamieniami<sup>1719 As m</sup>, po he-

---

ka, więc może jakiś nieziemski niebiański obcy człowiek. ‘Wieniec’ *stefanos* może wskazywać na niebiańskie związki króla (wieniec był też znakiem poświęcenia bogom). ‘Purpura’ *porphyrous* była królewska. Razem Piłat pokazywał, że Jezus jest określonym człowiekiem w takim oplakany stanie, jest królem Żydów i synem człowieka wedł. Dn 7,13-22 (choć ów jest bez rodzajnika).

1P. przyp. do Mt 27,22.

2Gr. *heauton* ‘sam siebie’ (BT), lub ‘siebie samego’ (p. słowniki {6} {7} {9} hasło *heautou*<sup>799</sup>). W przytaczanym w komentarzach fragmencie Lev 24,16 kara śmierci dotyczyła bluźnierstwa imieniu Jahwe (przeklinania Jahwe), a tego Jezus wprost nie czynił. Chyba że ojca Jezusa, określanego przez niego bardzo enigmatycznie, Żydzi pojmowali jako sprzecznego z Jahwe (n.p. odpowiednik Jezusa, Elizeusz, swym ojcem nazwał Eliasza 2R 2,12, z którym żydzi mieli problemy i go prześladowali; to samo imię słyszano w wezwaniu Jezusa Mc 15,35). Także przeciwstawienie się urzędnikom jahwiczej religii mogło być traktowane jako odstępstwo od Jahwe.

3Chodzi chyba o pochodzenie jako króla, lub o pochodzenie jakościowe, duchowe, gdyż było wiadomo, gdzie cielesnie Jezus się urodził i gdzie mieszkał. Podobnie w Jo 9,29 Judajczycy musieli mieć na myśli jakościowe bycie Jezusa. Pytanie to jest analogiczne do pytania Żydów z Jo 8,19 “Gdzie jest twój ojciec?”, i tam też Jezus nie odpowiada. Może to milczenie znaczyło, iż Jezus pochodził z jakiejś przestrzeni bez głosu, t.j. bez powietrza? N.p. “z tych którzy poszli w górę”, t.j. do świata niebiańskiego eteru – aniołów czyli człowiekkształtnych ufonautów o zaawansowanym rozwoju mózgu, porozumiewających się telepatycznie. Wtedy tytuł „syn człowieka” miałby ufologiczny wymiar.

4Ten „z góry”, który przekazał Jezusa, to może Judasz Mt 27,3, przywódca ludu Lc 24,20, arcykapłan Kaifasz lub sam bóg (ale czy ojciec?) Rm 8,32, który podobnie postąpił z apostołami 1C 4,9.

brajsku zaś <sup>1</sup>Gabbatha <sub>545</sub>. **19,14** Był zaś <sup>2</sup>dzień Podstępne Przygotowanie Materialnego Urządzenia <sub>2171</sub> Paschy, godzina *naturalnego okresu czasu* była <sup>ipf</sup> tak jak <sub>3051</sub> <sup>3</sup>szósta. I powiada Judajczykom: Ujrzyjcie-oto <sub>1332</sub> <sup>4</sup>wiadomy król wasz <sub>Gp</sub>. **19,15** Wrzasnęli *jak zwierzęta* <sub>1634</sub> <sup>ao</sup> więc owi: Unieś <sub>70</sub> <sup>ao</sup>, unieś, zaopatrz w stawiony *drewniany pal* <sub>2616</sub> <sup>ao sb</sup> go. Powiada im Pilatos: Wiadomego <sub>1966</sub> króla waszego *żeby* zaopatrzyłbym w pal <sub>2616</sub> <sup>ao sb, ft id ac</sup>? Odróżnili się w odpowiedzi prapoczątkowi kapłani: <sup>5</sup>Nie mamy *obecnie* <sup>pr</sup> *jakiegokolwiek* króla jeżeli <sub>826</sub> nie <sub>1847</sub> Kaisara. **19,16** Wtedy więc przekazał <sub>2150</sub> <sup>ao</sup> go im aby zostały zaopatrzone w pal <sub>2616</sub> <sup>ao sb ps</sup>.

Zabrali z sobą <sub>2164</sub> <sup>ao</sup> więc określonego Jezusa. **19,17** I dźwigając <sub>489</sub> <sup>N pt pr</sup> sobie samemu <sub>799</sub> <sup>D</sup> ten umarły stawiany drewniany pal <sub>2615</sub> <sup>A</sup> wyszedł <sup>ao</sup> do powiadanego <sub>As m pt pr</sub> Czaszki <sub>1628</sub> <sup>Gs n</sup> właściwego miejsca <sub>2809</sub> <sup>As m</sup>, która <sub>2061</sub> <sup>Ns n</sup> jest powiadana <sub>1697</sub> <sup>3s pr</sup> po hebrajsku Golgotha, **19,18** gdzie go <sup>6</sup>zaopatrzyli w umarły stawiony drewniany pal <sub>2616</sub> <sup>ao</sup>, i wspólnie z nim <sub>G</sub> innych <sub>Ap m</sub> dwóch: w z tego *miejsca* <sub>994</sub> i w z tego *miejsca*, <sup>7</sup>w środkowe *miejsce* <sub>1827</sub> <sup>As n,m, adv</sup> zaś tego Jezusa <sub>A</sub>. **19,19** Odwzorował pismem <sub>602</sub> <sup>ao</sup> zaś i tytuł <sub>A m</sub> Pilatos i położył <sub>2796</sub> <sup>ao</sup> na tym <sub>G</sub> palu <sub>G</sub>; było zaś *trwale* pismem odwzorowane <sub>602</sub> <sup>Ns n pt pf ps</sup>: Jezus ten wia-

1 Hebr. *GBTA* może od *GBH* ‘wysoki, wyniosły’ ‘wzniesienie, wyżyna’. Razem: wzniesione kamienne miejsce; za takie uważane było sklepienie niebieskie, co potwierdza miejsce “na zewnątrz” i “godzina szósta” czyli południe.

2 Gr. *para-skeue* utworzone z *para* ‘obok-przeciw, wbrew, na przekór, fałszywie, podstępnie, intrygancko’ i *skeuadzo* ‘przygotować, zaopatrzyć w *skeuos* - sprzęty materialnego urządzenia’. W LXX odpowiada hebrajskiemu *AiBODH* ‘obrzątek, kult, kult składania ofiar’ n.p. w dniu „Jom Kipur”.

3 Godzina szósta, czyli obecnie 12, południe, gdy światło i żar Słońca są najsilniejsze i on “króluje”. Jezus jako światło Słońca był może Apollonem – „bogiem, który stał się człowiekiem” (T. Zieliński). Pytanie tylko, czy jak Apollon był „nieodłączny od Zeusa” jako boga ojca {117} s.219. Wtedy byłby starszym posłusznym pracowitym synem z Lc 15, 11-31. Szóstka albo skojarzona z człowiekiem (por. Ge 1,26 Jo 19,5) albo z niebiańskim synem człowieka Ap 13,18, albo z królem-Słońcem. Była to też „godzina Jezusa” gdy zaczynano zabijać baranka paschalnego.

4 Zatem Pilat przedstawia Jezusa jako Heliosa lub Apollona. Taki **sloneczny król** dla Żydów był wiadomy – był nim pierwszy chrystus Saul, “serce Adama” (serce - Słońce). Króla Saula jako chrystusa może wskazywał też Jezus w Mt 22,43-45. Dla Pilatosa jak w ogóle “dla pogan myśl o działaniu bóstw w człowieku lub ubóstwieniu człowieka nie była wcale absurdalna” {102} s.369 {117} s.219. Apollon, światło słoneczne, był synem bożym wśród bogów i bogiem który stał się człowiekiem; odwrotnie natomiast, wstępująco: człowiekiem który stał się bogiem był Herakles {119} s.230-231. Bliska to analogia do żydowskiego zstępującego syna bożego i wstępującego określonego syna człowieka. Ale Żydzi owego czasu, kontynuując nurt prorocki wbrew Mojżeszowemu, za króla uznawali zwierzęcego Dawida Mt 1,6 Mc 11,10 Lc 1,32.

5 Byłoby to najtragiczniejsze, kapitulankie wyznanie Żydów, rezygnacja z wielowiekowego wysiłku by pod wodzą Mojżesza stać się prawdziwym człowiekiem na ziemi. „Nie mamy człowieczego narodowego króla, lecz ponadnarodowego cesarza” to deklaracja rezygnacji z człowieczego króla Mojżeszowej Tory. Teraz już bogiem Żydów miała być nie człowiecza głowa Mojżesza, ale zwierzęcy Dawidowy łeb i jego Syjon – ‘macica’ *matrix*, “samo życie”. Nie pozwolą już także panować szlachetnemu oddolnemu synowi człowieka, chyba w krytycznych chwilach, aby przepechnął, udrożnił w kiblu narodu zatkaną ich dziką władzę. Zamiast dostojnego człowieczego chrystusa Saula ustanowią małego, wziętego od bydła, bardziej przyjaznego zwierzęcym instyktom, wtórego chrystusa Dawida. Odrzucenie człowieczego Zakonu i Mojżesza (Saula, Eliasza) przez schyłkowych Żydów sygnalizowane jest w wielu miejscach N.t., m.in. w Lc 11,52 Jo 7,19 Ac 7,53 15,10 Rm 2,23 9,31.

6 T.j. „ukrzyżowali”. Krzyżowanie w świecie żydowskim miało sens wyczerpania, osłabienia (dla przejścia siły), a także pohańbienia.

7 {314} zauważa, że „Jezus zajmuje tu analogiczną pozycję wśród skazańców (przestępców) jak po zmartwychwstaniu wśród uczniów (Jo 20,19.26)” i „oręduje za przestępcami” s.241.248.

domy <sup>1</sup> nazarejczyk <sup>1907</sup> ten wiadomy król Judajczyków. **19,20** Ten właśnie więc tytuł wieloliczni przeczytali <sup>163</sup> <sup>ao id</sup> z Judajczyków <sup>Gp</sup>, że blisko było to właściwe miejsce tego miasta <sup>G</sup> tam gdzie został zaopatrzony w pal <sup>ao ps</sup> Jezus; i było pismem odwzorowane <sup>2</sup> po hebrajsku, po rzymsku, po helleńsku. **19,21** Powiadali więc Pilatosowi prapoczątkowi kapłani Judajczyków: Nie odwzorowuj pismem <sup>602</sup> <sup>pr</sup>: Ten wiadomy król <sup>3</sup> Judajczyków, ale że ów rzekł: Król *jakościowo* jestem Judajczyków. **19,22** Odróżnił się w odpowiedzi Pilatos: Które <sup>2061</sup> <sup>As n</sup> pismem odwzorowałem <sup>602</sup> <sup>pf</sup>, *trwale materialnie* pismem odwzorowałem <sup>pf</sup>. **19,23** Więc żołnierze, gdy zaopatrzyli w *umarły stawiony drewniany* pal <sup>2616</sup> <sup>ao</sup> tego Jezusa <sup>A</sup>, wzięli <sup>1681</sup> <sup>ao</sup> *wierzchnie szaty* <sup>1358</sup> jego i uczynili <sup>2314</sup> <sup>ao</sup> cztery części <sup>1825</sup> <sup>Ap n</sup>, każdemu żołnierzowi część, i suknię <sup>2996</sup> <sup>As m</sup>. Była zaś ta suknia bez szwu <sup>352</sup>, <sup>4</sup> z tych <sup>1966</sup> <sup>Gp m, f, n</sup> *pozostających w łączności* od góry <sup>261</sup> tkana <sup>2901</sup> przez-z <sup>665</sup> całej <sup>2009</sup> <sup>Gs m, n</sup>. **19,24** Rzekli więc istotnie do wzajemnych: *Może nie rozdarlibyśmy* <sup>2738</sup> <sup>ao sb</sup> ją, ale pociągnęlibyśmy los <sup>1674</sup> <sup>ao sb</sup> około niej <sup>G m</sup>, kogo <sup>2803</sup> <sup>Gs m</sup> będzie <sup>ft</sup>. Aby to odwzorowane Pismo zostałoby uczynione pełnym <sup>2301</sup> <sup>ao sb ps</sup>: Rozdzielili sobie <sup>696</sup> <sup>ao id md</sup> szaty moje <sup>G</sup> sobie samym <sup>Dp m</sup>, i na szatne odzienie <sup>1359</sup> <sup>As m</sup> moje <sup>G</sup> rzucili <sup>463</sup> <sup>ao</sup> los <sup>1578</sup>. Zaiste więc żołnierze te właśnie <sup>Ap n</sup> uczynili <sup>ao</sup>. **19,25** *Od przedtem* stały <sup>1372</sup> <sup>ppf</sup> zaś u-przy <sup>2139</sup> tym palu <sup>D</sup> Jezusa <sup>G</sup> <sup>5</sup> matka jego, i siostra matki jego(,) Maria ta Klopasa <sup>G m</sup>, i Maria ta Ro-

1 *Nadzoraios* +Mt 2,23 Lc 18,37 Jo 18,5.7, t.j. rzekomo (p. Mt 2,23) ‘nazarejczyk, pochodzący z Nazaret’ w Galilei. Samo *Nazaret* jest w Mt 2,23 Mc 1,9 Jo 1,45.46. P. też inne formy tej nazwy. Pochodzenie to przeczyło synostwu Dawidowemu, który był z Bethleem w Judai Jo 7,42. Inne wyjaśnienie nazwy p. przyp. Lc 18,37.

2 Treść tytułu miał się odnosić do narodu hebrajskiego, jego kultury i administracji

3 Ten wiadomy król Judajczyków to wówczas Dawid. Ale król tylko Judajczyków, nie innych narodów i nie świata  
4 Gr. *ek ton anothēn* ‘z tych (którzy przyszli) od góry (i pozostają w łączności z tą górą)’. Podobny zwrot *ek ton ano* ‘z tych (którzy poszli) na górę’ jest znany z Jo 8,23. Zaimek określony *ton* jest genetivem pluralis od *ho* ‘ten’ i może być rodzaju męskiego, żeńskiego lub nijakiego, ale opracowania gramatyczne {2}s.65 {11} {12} widzą tu zbitkę *ta ano* czyli rodzaju nijakiego, występującą wyraźnie w Cl 3,1.2. Ponieważ zaimek *ta* jest pluralis neutrum, nie odnosi się do ludzi, lecz do rzeczy, bytów duchowych lub zwierząt, które są rodzaju nijakiego. Tutaj, w związku z posługiwaniem się techniką tkacką, narzucają się niebiańskie inteligentne byty, może UFO-nauci, nie istniejący w pełni na ziemi jako ludzie, lecz ‘wygenerowani i umocowni’ (*-then*) w górnym duchu.

5 Dziwną obecność przy krzyżu kobiet, a nie uczniów, podkreślają wszyscy ewangelisci. W Mt 27,55-28,1 Mc 15,40-16,1 są one obecne zarówno przy ukrzyżowaniu, przy grobie, jak też przy zmartwychwstaniu. Były też stale blisko obecne w całej działalności Jezusa, co podkreśla ich wiodącą rolę. Kobieta i jej vulva są nawet symbolami krzyża. K. Drużbicki zaznacza, że gdyby spodobano się Bogu, by Maria dla zbawienia świata [t.j. grzeszników] swymi rękoma uderzyła Chrystusa, albo nawet przybiła go do krzyża i znieważyla, byłaby mu posłuszną... Cnoty te przejawiały się u Marii stojącej pod krzyżem” {76} s.90. Były więc trzy Marie (wedł. {102} - cztery), bowiem zwykle przy wyliczaniu osób po każdej stawiano ‘i’ *kai* n.p. Mt 22,32 28,19 Lc 20,37. Więc „matka, żona i kochanka”? W Mt 27,56 też były trzy kobiety: kochanka, matka i żona (bo matka Jakuba i Józefa mogła być matką Jezusa Mt 13,55 {145} s.351). “Obecność niewiast w towarzystwie Jezusa było czymś, co wychodziło poza współczesne zwyczaje i mogło nawet budzić zgorszenie” {146} s.175. Maria Magdalena z której wypędził 7 demonów Lc 8,2 w dość powszechnej opinii była grzesznicą z Lc 7,37-48, pochodziła z miasta Magdali o złej reputacji. Salome, której imię ma to samo pochodzenie co rozpustnego króla Salomona (falicznego chrystusa zmartwychwstańca?), nazywała się identycznie jak tańcząca przed mężczyznami córka Herodiady. Razem trzy Marie mogły symbolizować ducha świętego w jego trzech przejawach: odgórnym ↓ (jako rodzącej matki), górnym (jako żony niebiańskiego człowieka) i dogórnym ↑ (jako „wolnej” kochanki). W duchu św. Jezus utożsamia n.p. siostrę z matką i z bratem w Mt 12,50. Cztery kobiety zdaniem {314} są odpowiednikami czterech żołnierzy (pastwiących się!) przyswajających sobie kulturę (tunikę) Jezusa. Pk132.



dem z Wieży<sup>1748</sup>. **19,26** Jezus więc ujrzawszy<sup>pt ao</sup> matkę i <sup>1</sup>ucznia stojącego obok-przeciw<sup>2185 A pt pf</sup> którego<sup>A</sup> miłował<sup>15 ipf</sup>, powiada matce: Kobieto<sup>605</sup>, ujrzyj-oto ten wiadomy syn twój. **19,27** Zatem powiada temu uczniowi: Ujrzyj-oto <sup>2</sup>ta wiadoma matka twoja. I od owej godziny wziął<sup>ao</sup> ten uczeń ją do wiadomych swoich własnych *spraw i rzeczy*<sup>Ap n</sup>.

**19,28** Potem w istotny środek - za<sup>1831</sup> to właśnie<sup>As n</sup>, *znając od przeszłości*<sup>1983 N pt pf ac</sup> (ten) Jezus że już wszystkie *sprawy*<sup>Np n</sup> *jako jedna od przeszłości* jest dokonana<sup>2777 3s pf ps</sup>, aby zostałyby uczynione dokonaniem<sup>2772 3s ao sb ps</sup> wiadome odwzorowane Pismo, powiada: Pragnę<sup>762 pr</sup>. **19,29** Sprzęt *materialnego urzędnia*<sup>2563 n</sup> leżał<sup>1534 ipf</sup> *ostrego octu*<sup>2031</sup> pełny<sup>1830 n</sup>; gąbkę<sup>2604 A</sup> więc pełną<sup>A</sup> tego octu<sup>G</sup>, *pachnącym* hyzopem<sup>2894 D</sup> dookoła obłożywszy<sup>2253 N pt ao</sup>, przynieśli do istoty<sup>2425 ao</sup> jego<sup>G</sup>, tym ustom<sup>Ds</sup>. **19,30** Gdy więc wziął<sup>1681 ao</sup> ocet (ten) Jezus, rzekł: *Od przeszłości* jest dokonane<sup>2777 3s pf ps</sup>. I skłoniwszy<sup>1583 N pt ao</sup> głowę, przekazał<sup>2150 ao</sup> ducha<sup>A</sup>.

**19,31** Więc Judajczycy, gdyż *dzień* Podstępne Przygotowanie Sztucznego Materialnego Urzędnia<sup>2171</sup> *jakościowo* był, aby nie *jako jeden* pozostałby<sup>1819 3s ao sb ac</sup> na tym palu<sup>2615 Gs</sup> te cielesne organizmy<sup>2743 Np n</sup> w tym sabacie<sup>D</sup> – *jakościowo* był bowiem wielki dzień owego<sup>G</sup> sabatu<sup>G</sup> – wezwali do uwyrażnienia się<sup>1141 ao</sup> Pilatosa aby zostałyby odgórnie strzaskane<sup>1461 3p ao sb ps</sup> ich golenie<sup>Ap</sup> i zostałyby uniesione<sup>70 3p ao sb ps</sup>. **19,32** Przyszli więc żołnierze i tego<sup>G</sup> wprowadzie pierwszego<sup>G</sup> odgórnie strzaskali<sup>1461 ao</sup> golenie, i tego innego<sup>G</sup>, tego<sup>G</sup> zaopatrzonego w pal do razem<sup>Z</sup> <sup>2733 Gs m pt ao ps</sup> nim<sup>D</sup>. **19,33** Aktywnie *wrogo* na<sup>1063</sup> zaś Jezusa<sup>A</sup> przyszedłszy, jak<sup>3051</sup> ujrzeli już go umarłego<sup>1300 A pt pf</sup>, nie odgórnie strzaskali<sup>1461 ao</sup> jego golenie, **19,34** ale jeden z żołnierzy<sup>Gp</sup> lancą<sup>1727 D</sup> *należący do* niego<sup>G</sup>, ten wiadomy<sup>3</sup> bok<sup>2291 As f</sup>, żgnął<sup>1958 ao</sup>, i wyszła<sup>1016 3s ao</sup> prosto potem<sup>4</sup> krew<sup>n</sup> i woda<sup>n</sup>.

**19,35** I ten który w *przeszłości trwale* ujrzał<sup>2041 N pt pf</sup>, *od przeszłości zaświadcza*<sup>1776 pf</sup>, i pochodzące ze starannej pełnej jawnej prawdy<sup>111</sup> jego<sup>G</sup> jest to świadectwo<sup>1777</sup>, i ów *od*

---

1P. przyp. do Jo 18,15.

2Godne uwagi, iż Jezus także na krzyżu, zwraca się do swej matki przez “kobietę” (jak wszędzie w ewangeliach), co wówczas – tak jak i dzisiaj – nie było przejawem szacunku ani nie było w zwyczaju; w ten sposób mógł się zwrócić mąż do żony {102} s.378, por. przyp. do Jo 2,4. Tym bardziej, że z nakazem adopcyjnym nie mógł się zwrócić syn do matki, mógł natomiast to uczynić mąż. Szanując dobry obyczaj, Jezus mógł tak się zwrócić do Marii tylko w jednym przypadku: jeżeli wiedział, że ona nie jest jego faktyczną matką. Może Jezus wiedział o swoim innym pochodzeniu i w ten sposób wskazał Marii jej prawdziwego syna – w miejsce siebie? Sugerowałoby to podmiannę noworodka.

3Gr. *pleura* ‘bok, żebro’; to greckie słowo określało żebro Adama w Ge 2,21-22, tworzywo Ewy. Ten bok utożsamia się z łonem i jego obrzezaniem {137} {138}, oraz ze źródłem wody żywej, rzeki ducha św. {314} s.302.

4Wszyscy zgadzają się, że krew i woda są tu symbolami. Czego? W okresie patrystycznym - eucharystii i chrztu {102} s.380. Woda i krew +Hb 9,19 1Jo 5,6.8. W Hb krew jest zwierząt, zgodnie z naturalną właściwością; w 1Jo przejście przez wodę może odpowiadać ludzkiemu zwycięstwu Jezusa, a przejście przez krew - duchowemu. Ta dwuelementowość może powtarzać się w Piotrze i umiłowanym uczniu przy grobie 20,2, w chuście i szacie 20,5-7, w głowie i “nogach”, w dwóch aniołach 20,12, co sugeruje też dwutorowe zmartwychwstanie - jako Jezusa i jako chrystusa. U Mt tej dwuzłożoności nie widać.

*przeszłości* wie<sub>pf</sub> że doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy<sub>110 Ap n</sub> powiada<sub>pr</sub>, aby i wy<sup>1</sup>przekonująco uwierzytelnialibyście<sub>2277 2p pr sb ac</sub>. **19,36** Stało się<sub>584 3s ao md-dp</sub> *jako jedno* bowiem te właśnie<sub>Np n</sub> aby to wiadome odwzorowane Pismo zostałyby uczynione pełnym<sub>2301 3s ao sb ps</sub>: Kość nie będzie do razem zmiądzżona<sub>2724 3s ft ps</sub> jego<sub>G</sub>. **19,37** I na powrót odmienne<sub>N f</sub> odwzorowane Pismo<sub>N f</sub> powiada: Ujrzą<sub>2041 ft</sub> <sup>2</sup>do<sub>842</sub> którego<sub>As m</sub> <sup>3</sup>wyprowadzili klucie(m)<sub>872 3p ao ac</sub>.

**19,38** Potem-za zaś te właśnie *zdarzenia*<sub>Ap n</sub> wezwał do uwyrażnienia się<sub>1141 ao</sub> Pilatos<sub>A</sub> Josef (ten) od<sup>4</sup>Harimathai<sub>361</sub>, *obecnie* będący<sub>834 N pt pr</sub> uczeń<sub>N</sub> Jezusa<sub>G</sub>, *od przeszłości* ukryty<sub>1648 N pt pf ps</sub> zaś przez strach<sub>A</sub> *od* Judajczyków<sub>G</sub>, aby unióśby<sub>70 ao sb</sub> wiadomy cielesny organizm<sub>2743 A</sub> Jezusa<sub>G</sub>. I nawrócił w możliwość<sub>1113 ao</sub> Pilatos. Przyszedł więc i unióś<sub>70 ao</sub> ten cielesny organizm jego. **19,39** Przyszedł zaś i Nikodemos, ten<sub>N</sub> który przyszedł<sub>1139 N pt ao</sub> istotnie do niego<sub>A</sub> *podczas nocy*<sub>G</sub> *jako to co* pierwsze<sub>2445 N, As n, adv</sub>, przynosząc<sub>2922 N pt pr</sub> <sup>5</sup>mieszaninę<sub>1860 As n</sub> mirry<sub>2583</sub> i aloesu<sub>125</sub> tak jak *rzymskie* litry<sub>1724 Ap</sub> sto<sub>indecl</sub>. **19,40** Wzięli więc ten cielesny organizm<sub>As n</sub> Jezusa<sub>G</sub> i zwiążali<sub>659 ao</sub> go<sub>As n</sub> kawałkami tkanin<sub>1982 Dp</sub> wspólnie z wonnościami<sub>391 Gp</sub>, z góry tak jak zwyczaj<sub>825</sub> *jakościowo* jest Judajczykom<sub>Dp</sub> wgrzebywać<sub>991 pr</sub>. **19,41** Był zaś w tym właściwym miejscu, tam gdzie został zaopatrzony w pal<sub>2616 ao ps</sub>, *jakiś* ogród<sub>1551</sub>, i w tym ogrodzie <sup>6</sup>pamiątkowy grobowiec<sub>1873</sub> nowy w którym jeszcze w żaden sposób nie<sub>2082</sub> żaden<sub>N m</sub> nie był położony<sub>2796 N pt pf ps</sub>; **19,42** tam więc przez ten *dzień* Podstępne Przygotowanie Sztucznego Materialnego Urządzenia<sub>2171 A</sub> Judajczyków<sub>G</sub>, że blisko był ten pamiątkowy grobowiec, położyli<sub>2796 ao</sub> Jezusa<sub>A</sub>. **20,1** Tym<sub>1966 Ds f</sub> zaś <sup>7</sup>jednym<sub>843 Ds f</sub> *dniem* sabatów<sub>2504 Gp n</sub> <sup>8</sup>Maria, ta Rodem z Wieży<sub>1748</sub>, przychodzi<sub>1139 pr</sub> przedwcześnie

1 Gr. *pisteuo* z wyraźną paralełą do ‘zaświadczenia’ *martyreo*.

2 Czy Jezusa jakoś identyfikowała krew i woda?

3 Gr. *ek-kenteo* ‘z, wy-’ ‘kluć’, jeszcze w Ap 1,7 – też o pośmiertnym Jezusie. Przekłady: „przebili”, „przebodli”.

4 Harimathai (Arymateja), lokalizowana przypuszczalnie w przymorskiej Judei. Chociaż {102} uważa, iż Józef był „prawdopodobnie rodem z Ramataim (w pobliżu Lyddy, też blisko morza). Czy Józef oświadczył Piłatowi, że jest ojcem Jezusa, i stąd jego ‘okazanie śmiałości, odwagi’ *tolmao* Mc 15,43? – zwłoki bowiem oddawano rodzinie. Czy zatem o losie Jezusa zdecydował jakiś zwyczaj zmierzenia się, „oddania na wychowanie najstarszemu zwierzęciu, kobiecie” (jak zmierzenia się ze wężem królewskiego syna w Hymnie o Perle {127-IV} s.652-659? Zwraca uwagę, że i *bouleutes* Józef i *archon* Nikodem nalażeli do zamożnej arystokracji, może z królewskim rodowodem.

5 ‘Mieszanina’ gr. *migma* od *mignymi* ‘mieszać’, występuje też w Ap 8,7 we frazie *grad i ogień zmieszane w krwi* oraz w 15,2 jako *morze szklane zmieszane ogniem*, gdzie są synonimami Babilonu. ‘Mirra’ to gr. *smyrna*, to samo słowo co nazwa miasta Smyrna w Ap 1,11 i 2,8, gdzie jest jednym z siedmiu („wielkich”) miast Azji, typem Babilonu. ‘Aloes’ *aloe* tylko tu w N.t.

6 {314} nowy grób z ciałem Jezusa zestawia z dziewiczym łonem Marii s.264.

7 <Jednym> gdyż to liczebnik główny *heis*, domyślnie: dniami, tak jak ma Ge 1,5, a nie liczebnik porządkowy. „Oznacza to, że chodzi o dzień szczególnie, podstawowy, fundamentalny”, „otwierający odmienny czas, nowy kalendarz” {314} (z Marią Magdaleną w roli głównej)

8 Przed świtem niekiedy pojawia się poranna Wenus i (rzadko) Merkury.

rano<sup>2440</sup> w czasie zaciemnienia<sup>2576 G</sup> jeszcze będącego<sup>834 G f pt pr, Gab,</sup> do tego pamiątkowego grobowca<sup>A</sup>, i pogląda<sup>516 pr</sup> ten wiadomy kamień<sup>1718 A m</sup> *od przedtem* uniesiony<sup>70 A m pt pf ps</sup> z wewnątrz<sup>851</sup> pamiątkowego grobowca. **20,2** Biegnie więc i przychodzi istotnie do Simona Petrosa i istotnie do tego<sup>1</sup>innego<sup>123</sup> ucznia którego<sup>2061 A</sup> lubił<sup>2930 ipf</sup> Jezus, i powiada im: <sup>2</sup>Unieśli<sup>70 3p ao</sup> wiadomego utwierdzającego pana<sup>A</sup> z wewnątrz pamiątkowego grobowca i nie wiemy<sup>1p pf</sup> gdzie położyli<sup>2796 ao</sup> go. **20,3** Wszedł więc Petros i ten inny uczeń, i przychodzili<sup>ipf</sup> do pamiątkowego grobowca. **20,4** Biegli<sup>2823 ipf</sup> zaś ci dwaj w tym samym *miejscu, czasie*<sup>2020</sup>, i ten<sup>3</sup>inny<sup>123</sup> uczeń<sup>4</sup>wcześniej zaczął biec<sup>2430 ao</sup> szybciej<sup>2766 As n, 2763 adv</sup> *od* Petrosa<sup>G</sup>, i przyszedł pierwszy do pamiątkowego grobowca. **20,5** I z boku skrycie schyliwszy się<sup>2163 N pt ao ac</sup> pogląda<sup>516 pr</sup> leżące<sup>1534 Ap n pt pr</sup> te kawałki tkanin<sup>1982</sup>, <sup>5</sup>nie wszakże wszedł<sup>ao</sup>. **20,6** Przychodzi<sup>pr</sup> więc i Simon Petros podążający wspólną drogą za<sup>92 N pt pr</sup> nim<sup>D</sup>, i wszedł<sup>ao</sup> do pamiątkowego grobowca, i dla znalezienia teorii ogląda<sup>1289 pr</sup> te kawałki tkanin leżące<sup>1534 Ap pt pr</sup> **20,7** i <sup>6</sup>*rymską* chustkę<sup>2589 A</sup> która była<sup>ipf</sup> na głowie<sup>G</sup> jego, nie wspólnie z tymi<sup>Gp</sup> kawałkami tkanin<sup>Gp</sup> leżącą<sup>As n pt pr</sup> ale bez *nich*<sup>7</sup>wwikłaną<sup>999 As n pt pf ps</sup> do jednego<sup>843 As m</sup> właściwego miejsca<sup>A m</sup>. **20,8** Wtedy więc wszedł i ten inny uczeń, ten który przyszedł<sup>N pt ao</sup> pierwszy do pamiątkowego grobowca<sup>A</sup>, i ujrzał<sup>ao</sup> i uwierzył<sup>2277 ao</sup>. **20,9** Jeszcze w żaden sposób nie<sup>2082</sup> bowiem *od przedtem* znali<sup>1983 ppf</sup> to odwzorowane Pismo że obowiązuje<sup>3s pr</sup> *uczynić* go<sup>A</sup> z umarłych<sup>Gp</sup> *mogącym* stawić się na górę<sup>233 ao if ac, Aci</sup>. **20,10** Odeszli więc na powrót istotnie do<sup>8</sup>nich<sup>430 Ap m</sup> ci uczniowie.

**20,11** Maria zaś *od przedtem* stała<sup>1372 ppf</sup> istotnie ku pamiątkowemu grobowcowi<sup>D</sup> na zewnątrz płacząc<sup>1564 pt pr</sup>. Jak więc płakała<sup>ipf</sup>, z boku skrycie schyliła się<sup>2163 ao</sup> do pamiątkowego grobowca, **20,12** i szukając teorii ogląda<sup>1289 pr</sup> dwóch *jakichś* aniołów<sup>Ap</sup> w białych<sup>1709 Dp m,n</sup> z góry zajmujących sobie miejsce<sup>1405 A pt pr</sup>: jednego<sup>A</sup> istotnie ku<sup>2388</sup> głowie<sup>D</sup> i jednego istotnie ku nogom, tam gdzie leżał<sup>1534 ipf</sup> <sup>9</sup>cielesny organizm<sup>2743</sup> wiadomego Jezusa. **20,13** I powiadają jej owi: Kobieto, (po) co<sup>As n</sup> płaczesz? Powiada im że: Unieśli<sup>70 3p ao ac</sup> <sup>10</sup>utwierdzającego pana<sup>1666</sup> mojego<sup>G</sup> i nie wiem<sup>pf</sup> gdzie położyli<sup>2796 ao</sup>

1 Nie jest pewne, czy ten anonimowy ‘inny’ *allos* uczeń (nie: “drugi” jak w BiZ, BT), którego ‘lubił’ *fileo* Jezus, jest tym samym który występuje w Jo 13,23, gdyż stosunek do tamtego określony jest innym słowem: ‘miłować’ *agapao*. Ewangelista Joannes bowiem rozróżnia *agapao* od *fileo* n.p. w 21,15-17. P. przyp. do Jo 18,15.

2 “Pan uniesiony z grobowca” współbrzmi z “kamieniem uniesionym z grobowca” z wiersza poprzedniego.

3 Kodeks “Alfa” w pierwotnej redakcji zamiast *allos* miał *heteros* ‘drugi z dwu różnych, odmienny, przeciwny’.

4 Chrześcijańska strategia przyśpieszania, niszcząca ustroje. Tu ‘wcześniej pobiec’ *pro-trecho*, razem z ‘prędkiej’ *tachion* 13,27, ‘natychmiast’ *euthys* 13,30 i ‘przybliżyło się’ *engidzo* Mc 1,15. Także sam Jezus niespodziewanie „wyprzedza napad” w Jo 18,4 oraz uprzedza, antycypuje Paschę Jo 18,28 {317}. Przekłady: „wyprzedził”.

5 T.j. może: nie wszedł do tych tkanin jako do spraw zewnętrznych, materialnych, światowych?

6 Gr. *soudarion* pochodzi od łac. *sudarium* ‘chustka’ (potna, szal, zasłona). Nie ma odpowiednika w LXX.

7 Gr. *en-tylisso*. Przekłady: „zwinięta”

8 Możliwe znaczenie: do siebie.

9 Pośmiertne rozdwojenie cielesnego organizmu Jezusa na człowieczą głowę i zwierzęce t.zw. “nogi”?

10 Jezus zwraca się do M.M. jak do żony: „kobieto”, ona zaś mówi o nim jako o „panie moim” – może na zasadzie z Jo 13,13. Tę relację partnerską potwierdza analogia sceny do opisu oblubienicy i umiłowanego oblubieńca z Pnp 3,3,

go. **20,14** Te właśnie rzekłszy N f pt ao została obrócona 2639 ao ps do <sup>1</sup>tych Ap n *miejsz skierowanych* do tyłu 2033, i szukając teorii ogląda 1289 pr wiadomego Jezusa A *od przedtem* stojącego 1372 A pt pf ac, i nie *od przed-przedtem* wiedziała 1983 3s ppf że <sup>2</sup>niewiadomy Jezus *obecnie* jest pr. **20,15** Powiada jej *niewiadomy* Jezus: Kobieto, (po) co 2803 As n płaczesz? Kogo 2803 As m szukasz? Owa wyobrażając sobie 766 N pt pr ac że wiadomy <sup>3</sup>stróż ogrodu 1552 N m *jakościowo* jest, powiada mu: Utwierdzający panie, jeżeli ty dźwignąłeś 489 ao go, rzeknij mi gdzie położyłeś 2796 ao go, i ja go uniosę 70 ft ac. **20,16** Powiada jej *niewiadomy* Jezus: Mariam. Obrócona 2639 N f pt ao ps owa powiada mu po hebrajsku: <sup>4</sup>Rabbuni 2475, które 2061 N n jest powiadane 1697 pr md-ps: Nauczycielu 729. **20,17** Powiada jej *niewiadomy* Jezus: Nie *członków należących do mnie* 818 G <sup>5</sup>dotykaj i przyczepiaj sobie zarzewie 347 pr it md, jeszcze nie bowiem *trwale* wstąpiłem w górę 156 pf istotnie do 2388 wiadomego <sup>6</sup>ojca. Wyprawiaj się pr zaś istotnie do wiadomych <sup>7</sup>braci moich i rzeknij im: <sup>8</sup>Wstępuję w górę istotnie do wiadomego ojca A mojego G i ojca A waszego G, i boga mojego i boga waszego. **20,18** Przychodzi Mariam ta Rodem z Wieży przynosząc nowinę 20 N f pt pr uczniom że: Ujrzałam 2041 pf wiadomego utwierdzającego pana, i te właśnie *rzeczy* Ap n rzekł jej.

**20,19** *Wskutek* będącej 834 Gs f pt pr, Gab więc późnej G f *pory*, tym dniem D owym D tym jednym 843 D f sabatów Gp, i *wskutek* drzwi Gp f *od przeszłości* zamkniętych na klucz 1570 Gp pt pf ps, Gab tam gdzie byli ipf uczniowie przez strach A Judajczyków Gp, przyszedł ao wiadomy

wykazana przez {314} s.287.

1 Zbitka gr. *ta opis* jest jeszcze w Mc 13,16 Lc 9,62 17,31 Jo 6,66 18,6 Ph 3,13.

2 Warto zbadać, czy Jezus z zaimkiem określonym (z rodzajnikiem) jest tym samym, który jest pisany bez niego.

3 Gr. *kepos* ‘doglądający ogrodu, strażnik ogrodu lub ogrodnik’, od *kepos* ‘ogród, sad’ i *horao* ‘doglądać’. „Ogrodnik jest oblubieńcem” {314}, rozumie się: ogrodu – dziewicy (zamkniętego) lub kobiety (otwartego).

4 Aramejskie *rabbuni* znaczy ‘panie mój’, gdyż jest odpowiednikiem hebr. *adon* ‘pan’.

5 ‘Dotykać’ gr. *hpto*. Jezus niebiański syn człowieka miał wstąpić do niebiańskiego ojca bez takiej odczłowieczonej, wolnej, cielesnej samicy jak Maria Magdalena. Fakt, że Magdalena chciała “dotknąć” mistrza, może świadczyć o żądzy (tak Ew. Filipa 63,32-37, {128}, D. Brown). {1} w przypisie podaje, iż „forma („dotykać”) sugeruje nie jednorazowe dotknięcie, lecz dłuższe dotykanie, <nie trzymaj>”. Tym bardziej, że ostatnio upowszechnia się przekonanie, iż to ‘dotknięcie’ *hpto* należy rozumieć jako objęcie, przytulenie Jezusa przez Marię Magdaleny; faktycznie jednak, *hpto gynaikos* znaczyło ‘mieć do czynienia z kobietą, mieć z nią stosunek’ {6}, i w takim sensie używane jest w N.t. n.p. w 1C 7,1 Lc 7,39. Znaczyło też „opanovać, zatrzymać dla siebie, wziąć do siebie (jak oblubienica z PnP 3,4), zawaładnąć (przez zło 1Jo 5,18)”. Kobieta bowiem nie mogła publicznie dotykać mężczyzny, który nie był jej mężem, oprócz jego nóg. Nie należało też dotykać nieczystego 2C 6,17. Przez dotyk kobiety wyszła moc z Jezusa Lc 8,46 i wszedł do niego ogień gorączki Mt 8,15.17. Alternatywna egzegeza uważa za całkiem prawdopodobną hipotezę, iż Jezus miał żonę; rabini (do takich należał Jezus Jo 1,38.49 3,2 4,31 i in.) mieli żony, celibat zaś nie był w Izraelu praktykowany. Jan tu może prezentuje inny (t.j. podwójny: człowiek-kobieta) chrystomorfizm niż Mateusz, gdzie kobiety od razu obejmują “nogi” Jezusa Mt 28,9. U Jana kobiecie (płciowy) nurt bytu jest przeszkodą dla wstąpienia do boga ojca, ponieważ on też jest płciowy. Por. konieczność „rozwiązania się Jezusa z zaślubin” Lc 12,36 oraz brak zaślubin w aniołów w niebie Mc 12,25 Mt 19,10. Nawet katolicy komentatorzy przyznają, że M.M. jest oblubienicą-Szulamitką z PnP, i to seksualną: („na łożu swym nocą szukałam umiłowanego”) i ogrodem {314}

6 Czy więc (od zmartwychwstania?) Jezus przebywał w jakimś innym bogu nie-ojcu? Kiedy wstąpi do płciowego ojca stanie się mężczyzną, i kobieta Maria Magdalena będzie mogła się „jego” członków „dotykać”.

7 Bracia Jezusa to uczniowie (20,18). Ich matką-kościołem jest Maria Magdalena {314} s.291.

8 Zatem ojciec i bóg Jezusa nie jest na ziemi, lecz w niebie? +Mt 6,9. „Zatem nie w tej puszczy”. I nie jest to Jahweh pan nieba i ziemi, lecz jakiś jego oboczny nurt, zamknięty w niebie.

Jezus i stawił się<sup>1372</sup> ao do tego wiadomego<sup>1</sup> środka<sup>1827</sup> As n i powiada<sup>pr</sup> im: Pokój wam. **20,20** I to właśnie rzekłszy<sup>pt</sup> ao okazał<sup>628</sup> ao ręce i ten wiadomy bok<sup>2291</sup> im. Wyszli rozkosznie z środka<sup>2973</sup> ao więc uczniowie ujrawszy<sup>2041</sup> pt ao utwierdzającego pana. **20,21** Rzekł więc im na powrót: Pokój wam; z góry tak jak *trwale* odprawił<sup>334</sup> pf mnie ojciec, i ja posyłam<sup>pr</sup> was. **20,22** I to właśnie<sup>As n</sup> rzekłszy<sup>ao</sup> <sup>2</sup>zionał do wewnątrz<sup>958</sup> ao ac, i powiada<sup>pr</sup> im: Weźcie<sup>1681</sup> ao *niewiadomego* ducha świętego<sup>A</sup>. **20,23** Ewentualnie<sup>154</sup> ja-kichś<sup>2802</sup> Gp m puścilibyście od siebie<sup>439</sup> ao sb ac <sup>3</sup>uchybień, *od przeszłości* są puszczone od siebie<sup>439</sup> pf im; ewentualnie jakichś<sup>Gp m</sup> ewentualnie trzymacie władzą<sup>1631</sup> pr sb ac, *od przeszłości* są zatrzymane władzą<sup>1631</sup> pf.

**20,24** Thomas zaś, jeden z dwunastu, ten powiadany<sup>N</sup> pt pr ps Podwójny<sup>733</sup>, nie był wspólnie z nimi<sup>Gp</sup> gdy przyszedł *niewiadomy* Jezus. **20,25** Powiadali więc mu ci inni uczniowie: Ujrzelśmy *trwale*<sup>2041</sup> pf wiadomego utwierdzającego pana. Ten zaś rzekł im: Jeżeli by nie ujrzałbym<sup>2041</sup> ao sb w rękach jego <sup>4</sup>odcisk<sup>2843</sup> As gwoździ<sup>1243</sup> Gp, i *nie* rzuciłbym<sup>463</sup> ao sb ten palec<sup>613</sup> A m mój do tego odcisku gwoździ, i *nie* rzuciłbym moją tę rękę do tego boku<sup>A</sup> jego, żadną metodą nie przekonująco uwierzytelniłbym<sup>2277</sup> ft id, ao sb. **20,26** I potem w istotny środek za<sup>1831</sup> dni<sup>Ap</sup> osiem na powrót<sup>2126</sup> byli<sup>ipf</sup> wewnątrz<sup>1150</sup> uczniowie jego i Thomas wspólnie z<sup>1831</sup> nimi<sup>Gp</sup>. Przychodzi<sup>pr</sup> wiadomy Jezus, *wskutek* drzwi<sup>Gp f</sup> *trwale* zamkniętych na klucz<sup>1570</sup> Gp pt pf ps, Gab, i stawił się<sup>1372</sup> ao do tego wiadomego<sup>A</sup> środka<sup>1827</sup> As n i rzekł: Pokój wam. **20,27** Zatem powiada Thomasowi: Przynoś<sup>2922</sup> pr palec twój bezpośrednio tutaj<sup>3045</sup> i ujrzyj<sup>ao</sup> ręce moje, i przynoś rękę swoją i rzuć<sup>463</sup> ao do boku<sup>A</sup> mego<sup>G</sup>, i nie stawaj się<sup>584</sup> pr niewierzytelniający<sup>287</sup> N ale uwierzytelniający<sup>2280</sup> N. **20,28** Odróżnił się *dla odpowiedzi* Thomas i rzekł mu: Wiadomy utwierdzający pan mój i wiadomy bóg mój. **20,29** Powiada mu Jezus: *Że trwale* ujrzałeś<sup>2041</sup> pf mnie, *trwale* uwierzytelniłeś<sup>2277</sup> pf? Szczęśliwi ci nie ujrzaws<sup>2041</sup> N pt ao i uwierzytelniws<sup>2277</sup> N pt ao.

**20,30** Wieloliczne zaiste więc i inne znaki boże<sup>2540</sup> uczynił<sup>ao</sup> wiadomy Jezus w wejrzeniu uczniów<sup>Gp</sup>, które *niko jedno jakościowo* jest<sup>3s</sup> *od przeszłości* pismem odwzorowane<sup>602</sup> Np n pt pf w książce tej właśnie. **20,31** Te właśnie<sup>Np n</sup> zaś *niko jedno od przeszłości* jest pismem odwzorowane<sup>602</sup> 3s pf aby<sup>5</sup> uwierzytelnialibyście<sup>2277</sup> pr sb *że niewiadomy* Jezus *niko jedno od przeszłości* jest ten wiadomy pomazaniec ten wia-

<sup>1</sup>To meson 'środek'. Jezus często zajmuje środek: w Mt 18,20 Mc 7,31 Lc 2,46 4,30 5,19 17,11 22,27 24,36 Jo 20,26; w Ap 1,13 2,1 jako upodobniony syn człowieka, w 5,6 jako baranek, w 7,17 22,2 jako drzewo życia {7}; w 4,6 zajmuje środek żywych istot.

<sup>2</sup>Gr. *em-fysao*, N.t. 1x, złożone z *en* 'w, wewnątrz' i *fysao* 'tchnąć, zionąć'.

<sup>3</sup>Czy 'uchybień, grzechy' zostały tu utożsamione z duchem nieświętym? W Mt 9,6nn.

<sup>4</sup>Gr. *typos* 'cios, uderzenie, odcisk, odbicie'

domy syn tego wiadomego boga, i aby *teraz* uwierzytelniając<sup>Np pt pr</sup> *jakiś niewiadome* życie biologiczne<sup>1223 A</sup> *teraz* mielibyście<sup>1202 pr sb</sup> w tym wiadomym<sup>1</sup> imieniu jego.

**21,1** Potem-za te właśnie *sprawy*<sup>Ap n</sup> ujawnił<sup>2911 ao</sup> siebie samego<sup>799 A</sup> na powrót<sup>2126</sup> wiadomy Jezus uczniom<sup>2</sup> na *wierzchu* morza<sup>G</sup> Tyberiady<sup>G</sup>; ujawnił zaś w ten właśnie sposób: **21,2** Byli<sup>ipf</sup> w tym samym *miejscu, czasie*<sup>2020</sup> Simon Petros, i Thomas ten powiadany Podwójny, i Nathanael ten od Kana Galilai<sup>G</sup>, i ci *synowie*<sup>1966</sup> Zebedaiosa<sup>G</sup>, i inni z uczniów jego dwaj. **21,3** Powiada im Simon Petros: Prowadzę się pod zwierzchnictwem<sup>2860</sup> <sup>3</sup>korzystać z morza *łowiąc ryby*<sup>115 pr</sup>. Powiadają mu: Przychodzimy<sup>1139 pr</sup> i my razem z<sup>2686</sup> tobą<sup>D</sup>. Wyszli<sup>ao</sup> i wstąpili wzwyż<sup>938 ao</sup> do statku<sup>A</sup>. I w owej nocy *nie* ujęli ścisnięciem<sup>2267 ao</sup> żadne<sup>As n</sup>.

**21,4** <sup>4</sup>*Wskutek* przedwczesnego ranka<sup>2441 G</sup> zaś już stawszego się<sup>584 G pt ao, Gab</sup>, stawił się<sup>1372 ao ac</sup> *niewiadomy* Jezus do <sup>5</sup>plaskiego wybrzeża<sup>62 A</sup>; nie wszakże *przedtem* wiedzieli<sup>1983 ppf</sup> uczniowie że *niewiadomy* Jezus *jakościowo* jest<sup>pr</sup>. **21,5** Powiada więc im ten Jezus: Dzieci<sup>2118</sup>, czy może coś<sup>As n</sup> *jako* doistotną dostawkę do jedzenia<sup>2424 As n</sup> macie<sup>pr</sup>? Odróżnili się w *odpowiedzi* jemu: Nie. **21,6** Ten zaś rzekł im: Rzućcie<sup>463 ao</sup> do tych<sup>Ap n</sup> prawych<sup>Ap n</sup> <sup>6</sup>części<sup>1825 Ap n</sup> statku<sup>2305 Gs</sup> tę sieć myśliwską<sup>750 As n</sup>, i znajdziecie<sup>ft</sup>. Rzucili<sup>463 ao</sup> więc, i już nie ona<sup>430 As n</sup> wyciągnąć<sup>929 ao</sup> <sup>7</sup>byli potężni<sup>1375 ipf</sup> od mnóstwa<sup>Gs n</sup> ryb<sup>Gp</sup>. **21,7** Powiada więc uczeń ów, <sup>8</sup>którego miłował<sup>15 ipf</sup> Jezus, Petrosowi: Wiadomy utwierdzający pan *jakościowo* jest. Simon więc Petros usłyszawszy że utwierdzający pan *jakościowo* jest, <sup>9</sup>*dodatkowe* nawierzchnie wdziano<sup>1058 A</sup> na wskroś przepasał sobie<sup>676 ao md</sup>, był bowiem<sup>10</sup> nagi<sup>604</sup>, i rzucił<sup>463 ao</sup> siebie samego<sup>799 A</sup> do morza<sup>A</sup>. **21,8** Ci zaś

<sup>5</sup>Także w pierwotnych kościołach przekonywanie o tym, iż Jezus był Chrystusem, było niały problemem, por. Ac 2,36 8,16 9,20 a zwł. 17,3-18,28.

<sup>1</sup>„Imię” pomazańca odpowiada tu nowemu niewiadomemu „życiu biologicznemu” i duchowi świętemu „pomazania”

<sup>2</sup>Gr. *epi* z genetiwem jest tu w sensie ‘panowania nad’, jak w Mt 24,45 Jo 6,2. Jezus jest tu władcą na morzu (i na je-go ryby), zwłaszcza gdy „stawił się do jego wybrzeża” 21,4. Podobny zwrot *epi tes thalasses* w Jo 6,19.

<sup>3</sup>Gr. *halieuo* od *hals, halas* ‘sól (morska)’ a poetycko też: ‘morze’.

<sup>4</sup>Chrześcijański przedświt i świt (3-6 godzina nad ranem) przeciwstawiony judaistycznej nocy (księżyc i gwiazdy).

<sup>5</sup>Gr. *aigialos* od *aisso* ‘gnać, pędzić, miotać’ i *hals* j.w.

<sup>6</sup>Gr. *meros* ‘część, dział, dzielnica, strona’, ale zawsze o czymś pozostającym wewnątrz całości a nie wyodrębnionym poza całość. Stąd “część” byłaby częścią należącą do statku. Może więc i t.zw. “ryby” należały do statku (jako za-przęg i orszak)? W symbolice chrześcijańskiej statek oznaczał kościół, ryby zaś często chrześcijan. Zwrot “do pra-wej” jeszcze w Mt 5,39.

<sup>7</sup>Gr. *ischo*. Od tego *ischyros* ‘potężny, gwałtowny’, którym u Mt 12,29 (Mc 3,27 Lc 11,21) jest szatan. Tu brak tej potęgi może miał dopełnić Petros - szatan. P. przyp. Mt 9,12.

<sup>8</sup>Znów (jak w Jo 13,23-24 20,2) uczeń ten jest zestawiony z Petrossem. P. przyp. do Jo 18,15.

<sup>9</sup>Gr. *ep-edytes* złożone z *epi* ‘na, na wierzch, dodatkowo, jeszcze’ i *en-dyo* ‘w-dziewać’.

<sup>10</sup>Dla gr. *gymnos* słowniki {6} {7} mają podstawowe znaczenie: ‘w pełni nagi’, także dla N.t. Ale katolicki słownik {7} specjalnie dla tego miejsca tworzy znaczenie: „bez wierzchniej szaty”. Nie wiadomo dlaczego Petros był nagi;

inni uczniowie wiadomym <sup>1</sup>stateczkiem <sup>2304 D</sup> przyjechali <sup>1139 ao</sup>, nie bowiem byli w długą odległość <sup>As f, adv</sup> od ziemi, ale tak jak <sup>3051</sup> od łokci <sup>Gp</sup> dwustu <sup>Gp</sup>, wlokąc <sup>2729 pt pr</sup> tę sieć myśliwską ryb <sup>Gp</sup>. **21,9** Jak więc odstąpili <sup>156 ao</sup> do ziemi <sup>A</sup>, po-  
glądają <sup>516 pr</sup> <sup>2</sup>kupę *drzewnych* węgli żarzonych <sup>229 As f</sup> leżącą <sup>A pt pr</sup> i <sup>3</sup>potrawkę *pieczo-  
ną z ryby* <sup>2106 As n</sup> <sup>4</sup>na wierzchu leżącą <sup>1081 As n</sup> i chleb <sup>As</sup>. **21,10** Powiada im ten Je-  
zus: Przynieście <sup>2922 ao</sup> od tych <sup>5</sup>potrawek <sup>2106 Gp n</sup> których <sup>2061 Gp n</sup> ujęliście ściśnię-  
ciem <sup>2267 ao</sup> teraz <sup>1956</sup>. **21,11** Wstąpił na górę <sup>156 ao</sup> więc Simon Petros i wyciągnął  
<sup>929 ao</sup> tę sieć myśliwską do ziemi <sup>A</sup> pełną ryb <sup>1379 Gp m</sup> wielkich <sup>6</sup>stu pięćdziesię-  
ciu trzech <sup>2820 Gp</sup>; i *wskutek* tylu to <sup>Gp m</sup> będących <sup>834 Gp pt pr, Gab</sup> nie została rozdarta  
<sup>2738 ao ps</sup> sieć. **21,12** Powiada im ten Jezus: Przyjdźcie tu <sup>655</sup>, spożyjcie śniadanie  
<sup>362 ao</sup>. Żaden zaś *nie* miał śmiałości <sup>2808 ipf</sup> z uczniów <sup>Gp</sup> wybadać <sup>1018 ao</sup> go: Ty kto  
*jakościowo* jesteś <sup>pr?</sup> *od przeszłości* wiedząc <sup>1983 Np pt pf</sup> że wiadomy utwierdzający  
pan *jakościowo* jest. **21,13** Przychodzi <sup>pr</sup> *niewiadomy* Jezus i bierze <sup>pr</sup> chleb i  
daje im, i tę potrawkę podobnie. **21,14** To właśnie <sup>2094 N,As n</sup> już po raz trzeci <sup>2831</sup>  
<sup>As n, adv</sup> został ujawniony <sup>2911 ao ps</sup> *niewiadomy* Jezus uczniom <sup>wzbudzony</sup> w górę <sup>810 pt</sup>  
<sup>ao ps</sup> z umarłych <sup>Gp</sup>.

**21,15** Gdy więc spożyli śniadanie <sup>362 ao</sup>, powiada Simonowi Petrosowi ten Jezus: Si-  
monie <sup>7</sup>synu Joannesa <sup>G</sup>, miłujesz <sup>15 pr</sup> mnie <sup>A</sup> *jako, przez* liczniejsze <sup>2288 As n, adv</sup> *od* tych wła-  
śnie <sup>2094 Gp m,n?</sup> Powiada mu: Owszem, utwierdzający panie, ty *od przeszłości* wiesz <sup>pf,</sup> że  
<sup>8</sup>lubię <sup>2930 pr</sup> cię. Powiada mu: Tucz <sup>525 pr</sup> *zaprzeczające i walczące* baranki <sup>369 Ap n</sup> moje <sup>G</sup>.

nie wiadomo też, dlaczego rzucił się do morza - aby pomóc w ciągnięciu sieci w.11?, na spotkanie Jezusa? z szatą ja-  
ko siecią? Wedł. niektórych komentatorów (por. {314}) morze w nocy oznacza niebo z siecią gwiazd (powszechny  
motyw, astralistyczny) oraz świat pogański: sieć – judaizm; zodiak – ekonomia Prawa, stary porządek, Pismo; ryby –  
apostolskie 154 (lub 153) jednostki literackie w kalendarzu liturgicznym.

1 Gr. *ploiaron* zdrobnienie od *ploion* z 21,6. Inni uczniowie byli w 'mniejszym statku, jakby statku' *ploiaron*?

2 Gr. *anthrakia* od *anthraks* 'czarny węgiel drzewny lub kamienny'. To ta sama *anthrakia* którą zapalono w nocy w  
Jo 18,18. *Anthraks* jest karą na głowę w Rm 12,20. To ognisko musiało być wcześniej rozpalone - może jeszcze przed  
cudownym połowem.

3 Gr. *opsarion* zdrob. od *opson* 'gotowana lub pieczona potrawa do chleba, mięso, zwł. ryba'. Wedł. {314} Jezus to  
chleb, który miałby przyjść do ryby, żeby stała się zdrowym pokarmem s.357.

4 Gr. *epi-keimai* od *epi* 'na, na wierzchu' i *keimai* 'leżeć'.

5 Jezus określa tym samym rzeczownikiem *opsarion* 'potrawka' zarówno żywą rybę jak i rybę upieczoną.

6 Liczba 153 raczej nie jest rzeczywista lecz zaszyfrowana. „Ma znaczenie symboliczne, ale egzegeci gubią się w in-  
terpretacji tego kodu” {314} s.52 (suma liczb od 1 do 17, 17=10+7 {84}?; z gematrii {102}?). Wedł. niektórych  
komentatorów pochodzi ona ze 154 czytań Pięcioksięgu w szabat w trzyletnim cyklu (zaś po odliczeniu niedzieli  
wielkanocnej daje 153). Liczba ta więcej nigdzie w Biblii nie występuje. Ale w Mc 6,40, też do cudu nakarmienia,  
siadają grupy po sto i po pięćdziesiąt, lecz brakuje trójki. Wedł. jęz. greckiego 100=r, 50=n, 3=g; ciekawe że w jęz.  
hebrajskim nie istnieje żaden układ liter, który by odpowiadał liczbie 153, t.j. nie istnieje żadna z sześciu permutacji  
tych trzech liter (cud z nowości?). Por. {314} s.352-363.

7 T.j. uczniu (Jana chrzciciela) {314}. Może to faktyczne pozostawanie Piotra uczniem Jana skutkuje nazwaniem go  
szatanem Mt 16,23?

8 {314} zauważa, że „w pytaniach i poleceniach Jezusa pojawia się zróżnicowanie w użyciu czasowników”. W każ-  
dym z trzech analogicznie zbudowanych zdań Jezus modyfikuje odpowiadające sobie człony pytań (miłujesz - miłu-

**21,16** Powiada mu na powrót<sup>2126</sup> *jako* wtóre<sup>657 As n, adv</sup>: Simonie *synu* Joannesa, miłujesz<sup>15 pr</sup> mnie<sup>A</sup>? Powiada mu: Owszem, utwierdzający panie, ty *od przeszłości* wiesz<sup>pf</sup> że lubię<sup>2930 pr</sup> cię. Powiada mu: Paś<sup>2316 pr</sup> owce<sup>2376 Ap n</sup> moje<sup>G</sup>. **21,17** Powiada mu *jako* trzecie<sup>2831 N, As n</sup>: Simonie *synu* Joannesa, lubisz<sup>2930 pr</sup> mnie? Doznał przykrości<sup>1734 ao</sup> Petros że rzekł mu *jako* trzecie: Lubisz<sup>2930 pr</sup> mnie?, i powiada mu: Utwierdzający panie, wszystkie *sprawy*<sup>2193 Ap n</sup> ty *od przeszłości* wiesz<sup>pf</sup>, ty rozeznajesz<sup>585 pr</sup> że lubię<sup>2930</sup> cię. Powiada mu: Tucz<sup>525 pr</sup> owce<sup>2376</sup> moje. **21,18** Zaiste zaiste powiadam ci, gdy byłeś<sup>834 ipf</sup> młodszy<sup>1919 com</sup>, opasywałeś<sup>1225 ipf</sup> samego ciebie<sup>2529 A</sup> i deptałeś<sup>2242 ipf</sup> wkoło<sup>2242 ipf</sup> tam gdzie chciałeś<sup>1276 ipf</sup>; gdyby zaś<sup>1</sup> przedawniłbyś się<sup>583 ao sb ac</sup>, rozpostrzesz z wewnątrz<sup>893 ft</sup> ręce swoje i inny cię opasze<sup>1225 ft</sup> i przyprowadzi<sup>2922 ft</sup> tam gdzie nie chcesz<sup>pr</sup>. **21,19** To właśnie zaś rzekł oznaczając sygnałem od bogów<sup>2539 pt pr</sup> którą<sup>2320 D</sup> śmiercią<sup>D</sup> wsławi<sup>772 ft</sup> wiadomego boga. I to właśnie rzekłszy, powiada mu: Wdrażaj się<sup>92 pr</sup> mi.

**21,20** Obrócony na powrót<sup>1105 pt ao ps</sup> Petros pogląda<sup>516 pr</sup> tego ucznia którego<sup>2061 A</sup> miłował<sup>15 ipf</sup> Jezus wdrażającego się<sup>92 A pt pr</sup>, który i<sup>2</sup> padł wstecz do źródła *ku pożywieniu*<sup>198 ao</sup> w tym głównym posiłku<sup>634</sup> aktywnie na klatkę piersiową<sup>2624 As</sup> jego i rzekł: Utwierdzający panie, kto jest ten przekazujący<sup>N pt pr</sup> cię? **21,21** Tego właśnie<sup>A m</sup> więc ujrzawszy<sup>pt ao</sup> Petros powiada Jezusowi: Utwierdzający panie, ten właśnie<sup>N m</sup> zaś co<sup>2803 N n</sup>? **21,22** Powiada mu Jezus: Jeżeli ewentualnie<sup>798</sup> jego<sup>A</sup> ewentualnie teraz<sup>pr sb</sup> chcę<sup>pr sb</sup> uczynić<sup>pr sb</sup> mogącym<sup>pr sb</sup> teraz pozostawać<sup>1819 pr</sup> aż do momentu<sup>1203</sup> gdy<sup>1203</sup> teraz przyjeżdżam<sup>1139 pr id</sup>, co to istotnie do<sup>2388</sup> ciebie<sup>A</sup>? Ty mi wdrażaj się<sup>pr</sup>. **21,23** Wszedł więc ten właśnie odwzorowany wniosek do braci, że uczeń ów nie odumiera<sup>pr</sup>. Nie rzekł zaś mu Jezus że nie odumiera, ale: Jeżeli ewentualnie jego ewentualnie teraz<sup>pr sb</sup> chcę<sup>pr sb</sup> uczynić<sup>pr sb</sup> mogącym<sup>pr sb</sup> teraz pozostawać<sup>pr sb</sup> aż do momentu<sup>1203</sup> gdy<sup>1203</sup> teraz przyjeżdżam, co to istotnie do ciebie?

**21,24** Ten właśnie jest ten uczeń, ten obecnie świadczący<sup>1776 N pt pr</sup> około tych właśnie *spraw*<sup>Gp n</sup>, i ten który pismem odwzorował<sup>602 N pt ao</sup> te właśnie *sprawy*<sup>Ap n</sup>, i

---

jesz – lubisz), odpowiedzi (tucz - paś - tucz) i zwierząt (baranki - owce - owce). Także Simon odpowiadając zmienia słowa. Powinno to stanowić ostrzeżenie przed zacieraniem w przekładach odmienności oryginału. Różnicowanie *agapao* od *fileo* też w Jo 11,5 15,17.

1 Tak mówi się raczej z własnego doświadczenia, o sytuacji którą się samemu przeżyło. „Pan Jezus mówi z własnego doświadczenia” {188} s.143. Może to wyraz żalu Jezusa za swoją własną pierwotną szatańską duchowością (Petros jest szatanem) oraz szczytną rolą diabła - syna człowieka w boskich dziejach świata. Może to aluzja do ukrzyżowania {102}? Wtedy to Jezus byłby tym, który już ‘przedawnił się, zestarzał się’ gr. *gerasko*, co raczej nie odpowiadałoby wiekowi 33 lat, lecz przed pięćdziesiątką, jak chyba uważali żydzi w Jo 8,57.

2 Gr. *ana-pipto* Jo 13,25 (+Jo 6,10 13,12).

3 Gr. *heos* dla wyrażenia końca trwania oznaczało ‘aż, aż do momentu gdy, póty’ {7}, n.p. Mt 11,13 (tam: włącznie). Co innego niż *mechri* ‘jak długo, póki’. Czas teraźniejszy czasowników ‘pozostawać’ i ‘przychodzę, przyjeżdżam’, narzuca też znaczenie dla *heos*. Wypowiedź zatem dotyczy przyjscia w owym aktualnym czasie – nie w przyszłym. Przekłady: „aż przyjdę”, odnosząc „przyjście” do przyszłości. Tylko {1} oddaje wiernie: „aż przychodzę”.



od przeszłości wiemy<sub>pf</sub> że doprowadzające do starannej pełnej jawnej prawdy jego to świadectwo jest.

**21,25** Jest<sub>3s pr</sub> *jako jedna* zaś i inne<sub>Np n</sub> wieloliczne *sprawy*<sub>Np n</sub> które uczynił<sub>ao</sub> wiadomy Jezus, takie które<sub>2067 Np n</sub> jeżeli ewentualnie<sub>798</sub> *jako jedna ewentualnie teraz* jest pismem odwzorowywana<sub>602 3s pr sb ps</sub> w dół w<sub>1454</sub> *każdą jedną*<sub>843 As n</sub>, ani sam<sub>430 As m</sub>, spodziewam się<sub>1999 3s pr</sub>, ten<sub>As m</sub> <sup>1</sup>naturalny ustrój światowy<sub>1621 As m</sub> *ta okoliczność nie uczyniłaby zdolnym* pojąć<sub>3022 ao if ac, Aci</sub> te *obecnie* pismem odwzorowane<sub>602 Ap n pt pr ps</sub> książki<sub>507 Ap n</sub>.

---

<sup>1</sup> Także tu jest zaznaczony kosmiczny wymiar Jezusa.

## Przypisy

## ze źródeł pozakanonicznych

## A. z aparatu II "Synopsis der drei ersten Evangelien" A. Huck 1981

1. do Mt 1,19-24 por. Protoewangelia Jakoba 14,1n: I przestraszył się Józef z gwałtownego, i zaprzestał z nią, wnioskując na wskroś ją, co uczyni. I rzekł Józef: Jeżeli by jej ukryłbym ten grzech, zostałby znaleziony sprzeczący się Prawu pana, i jeżeli by ją ujawniłbym *faneroo* synom Izraela, stracham się żeby jakoś nie \*'anielskie' *angelikos* jest to w niej samej... I strzegł tę \*'posługującą chłopacynę' (s.2)
- \*'anielskie' - {127}: według tradycji późnożydowskiej aniołowie miewali stosunki cielesne z ludźmi. \*'Posługująca chłopacynę' gr. *pais* {6} 'dziewka, otrzymująca do- różne polecenia, posługacz(ka)'; określenie raczej nie sto- sowane do małżonki (Lc 8,51.54).
2. do Mt 2,1-12 por. Prot. Iak. 21,2: I rzekli ci magowie: Ujrzelśmy gwiazdę 'wszechwielką, wszelkiego rodzaju wielkości' *pam-megethes* 'jaśniejącą' *lampo* w wiadomych gwiazdach tych właśnie i 'stępującą' *amblyno* je, tak że również ta okoliczność uczyniła te gwiazdy nie mogące objawiać światła. I w ten właśnie sposób rozezналиśmy, że król narodził się Izraelowi (s.3)
4. do Mt 2,1-12 por. Ewangelia nazarejczyków (lub nazareńczyków) fragment 28 (łac.): Przypatrzwszy się Józef oczami ujrzał 'tłum' *turba* 'wędrowców' *viator* stowarzyszonych przybywających do 'jaskini' *spelunca*... Ci którzy przybywają widzą się mi być \*wieszczkami, oto bowiem wszystkimi momentami 'spoglądają z oczekiwaniem' *respicio* w niebo i dysputują między sobą... (s.3)
- \*'wieszczkami' łac. *augur* 'wieszczek z lotu ptaków'; tu jako odpowiednik dla gr. *magos*.
5. do Mt 2,13 por. nieznaną ewangelia apokryficzna PCairo 10735: Anioł pana zagadał: Józefie, wzbudzony zabierz z sobą Marię, tę żonę należącą do ciebie, i uciekaj do Egiptu... (s.4)
6. do Mt 2,15.23 por. Ew. nazar. fr.1 (łac.): Poza tym sama hebrajska (rozumie się: ewangelia) jest zachowywana aż do dzisiaj w bibliotece cezariańskiej... Miałem również możliwość przepisania od nazareńczyków... w tej należy zauważyć, że gdziekolwiek ewangelista posługuje się świadectwami Starego Pisma, nie postępuje za autorytetem siedemdziesięciu przekładowców, lecz za hebrajskim (oryginałem)... W nich są owe dwa: Z Egiptu wezwałem swego syna, i: Ponieważ nazareńczykiem będzie nazywane (s.4)
7. do Mt 2,16 por. Prot. Iak. 22,1-2: Wtedy Herodes ujrawszy, że został wżartowany pod przewodnictwem magów, 'zawrzawszy zapalczywością' *orgidzo* posłał jego morderców powiadając im zdobyć przez uniesienie w górę wszystkie niemowlątka od dwuletniego i w dół. I usłyszawszy Maria, że niemowlątka 'są zdobywane przez uniesienie w górę' *an-airoo*, przestraszona wzięła chłopca i 'owinęła powijakami' *sparganoo* go i 'rzuciła' *ballo* w żłobie wołów (s.4)
8. do Lc 1,8-11 por. Prot. Iak. 8,3: I wszedł kapłan wzięwszy dwanaście dzwonek do świętego świętych i modlił się około niej (rozumie się: Marii). I oto anioł pana stanął powiadając: Zachariaszu, Zachariaszu, wyjdź i wywołaj 'będących wdowcami' *chereuo* ludu i niech przyniosą 'z dołu w górę po' *ana* \*różdźce. I któremu jeżeli by pokazał w naddatku pan bóg znak, temu właśnie będzie żona (s.5)
- \*'różdźka, laska, pręt' gr. *rhabdos* występuje często jako symbol chrystusa, krzyża, Marii {137} s.36; jest mocą sprawczą cudów wielu postaci biblijnych.
9. do Lc 1,20 por. Prot. Iak. 10,2: Tą porą ową Zachariasz zamilczał, i stał się zamiast niego Samuel, aż do czasu gdy zagadał Zachariasz (s.5)
10. do Lc 1,21 por. Prot. Iak. 23,1-2: Zaś Herod poszukiwał Jana... I Herod rozgniewawszy się rzekł: Czy syn jego (t.j. Jan chrzciciel, syn Zachariasza) ma \*królować nad Izraelem? (wedł. {127} s.294)
- \*Tak więc według Protoewangelii Jakobosa, Herodes za chrystusa i przyszłego króla Izraela uważał Joannesa.
11. do Lc 1,36 por. nieznaną ewangelia apokryficzna PCairo 10735: ...w szóstym, który jest \*Thota, miesiącu matka tedy Joannesa 'wzięła do razem z sobą, poczęła' *syl-lambano*. Obowiązywało zaś 'wcześniej ogłaszać' *pro-kerysso* tego 'naczelnego dowódcę' *archi-strategos* Joannesa, tego 'domownika' *oiketes* 'pieszo maszerującego na

przedzie' *pro-badidzo* tego 'bycia obok-przeciw' *par-ousia* pana jęgo (s.6)

\*Egipskie bóstwo Thot było bogiem czarnym {50}s.53 i Księżyca {141}s.36.196. Tu skojarzone z Joannesem, mo- że występuje w funkcji Gabriela. \**Archistrategos* w N.t. nie występuje; w LXX odpowiada hebr. *SzR-CBA*; byli ta- kim: wódz wojska Jahwe, Abimelech, Pikol, Sysera, Ab- ner, Ioab.

12. do Lc 2,41-52 por. Ewangelia dzieciństwa arabska 50.53 (łac.): A kiedy miał dwanaście lat, zaprowadzili go do Hierosolimy na uroczystość. Po zakończeniu zaś uroczystości sami wprowadzili powrócili, lecz pan Jezus pozostał w świątyni wśród uczonych i starszych i wykształconych z synów Izraela, których pytał o różne rzeczy dotyczące nauk i nawzajem im odpowiadał. Bo powiedział im: Czyim synem jest mesjasz? A tamci odpowiedzieli: Synem Dawida. Dlaczego więc, powiada, w duchu nazywa tamtego swoim panem, kiedy mówi: Powiedział pan panu memu: Siądź po mojej prawicy, żebym twoich wrogów podporządkował 'śladom stóp' *vestigium* twoich. Znow powiedział mu pierwszy z uczonych: Czy czytałeś księgi? I księgi - mówi pan Jezus - i te rzeczy które są zawarte w księgach. I wyjaśniał księgi i Prawo i zalecenia i statuty i misteria, które zawarte są w księgach proroków, rzeczy za którymi nie nadają umysł żadnego 'stworzenia' *creatura*. Powiedział więc ów doktor: Ja dotąd takiej wiedzy ani nie osiągnąłem ani nie słyszałem; kim zatem, jak sądzisz, będzie ów chłopiec... Gdy te i inne rzeczy między sobą omawiali, przybyła pani 'pani domu' *hera* (t.j. sama pani?) Maria, skoro odtąd szukając go przez trzy dni z Józefem chodzili dookoła. Widząc go zaś siedzącego wśród uczonych, na zmianę pytającego i odpowiadającego, powiedziała mu: Mój synu, czemu nam tak uczyniłeś? Oto ja i ojciec twój szukamy cię z wielkim trudem. A ów: Czemu, powiada, mnie szukacie? Czyż nie wiecie, że godzi się żebym przebywał w domu mego ojca? Lecz ci nie zrozumieli słów, które im powiedział. Wówczas uczeni owi spytali Marię, czy ten oto jest jej synem, a kiedy to przytaknęła, powiedzieli: O szczęśliwa jesteś Mario, która jego takiego urodziłaś. A wróciwszy zaś z nimi do Nazaretu, we wszystkich rzeczach był im posłuszny. I matka jego zachowywała wszystkie te słowa w swoim sercu. Zaś pan Jezus 'postępował naprzód' *proficio* co do

'wzrostu' *statura* i mądrości i 'przychylności' *gratia* u boga i ludzi (s.10n)

13. do Mt 3,4 por. Ewangelia ebionitów fr.3.2: I 'strawa' *broma* jego (rozumie się: Joannesa), mówi, miód 'okrutnie dziki' *agrios*, którego smak był mанны, tak jak 'ciastka' \**enkris* w oliwie (s.12)

\*{127} s.78 przyp. do w.3 uważa, że nastąpiła tu przemiana gr. *akris* 'szarańcza' Mt 3,4 na *enkris* 'ciastko' wskutek tendencji wegetariańskiej ebionitów.

14. do Lc 3,22 por. Ew. ebion. fr.4: I głos z tego nieba powiadający: ... i 'na powrót' *palin*: Ja dzisiaj 'genetycznie zrodziłem' *gennao* cię. I wnet ojaśniło *peri-lampo* to miejsce 'światło' *fos* wielkie.(s.16)

15. do Mt 3,13 por. Ew. nazar. fr.2 (łac.): Oto matka pana i bracia jego mówili mu: Joannes chrzciciel chrzci na odpuszczenie grzechów; pójdźmy i ochrzczymy się od niego. A on powiedział im: W czym zgrzeszyłem żebym poszedł i dałbym się ochrzcić od niego? Chyba że 'przypadkiem' *fors* to co powiedziałem jest 'ignorancją, niewiedzą' *ignorantia* (s.16)

16. do Mt 3,15 por. Agrafo, Iustinus Dialog 88,3: (W następstwie) 'zszedłszego na dół' *kat-erchomai* Jezusa na wodę, i ogień 'został zapalony w górę' *an- apto* w Jordanie, i (w następstwie) wynurzającego się jego od wody, (te okoliczności uczyniły) tak jak gołębicę świętego ducha (skłonny) 'paść' *pipto* aktywnie na niego - napisali apostołowie jego, tego właśnie chrystusa naszego (s.17)

Uzupełnienie do Mt 3,15 z kodeksu Verc. i Sang.: I gdy był ochrzczony, ogromne światło zabłysło z wody... {127} s.108

17. do Lc 3,22 por. Agrafo, Iustinus, Dialog 88,8 103,6: Duch więc święty i przez wiadomych człowieków, tak jak wcześniej objawił, w 'gatunkowej formie' *eidōs* gołębic... I bowiem ten właśnie diabeł, 'równocześnie z' *hama* (tym które możliwym) 'wstąpić w górę' *ana-baino* (uczyniło) jego od rzeki \*Jordanu, (w czasie?) tego głosu jemu powiedziawszego: "Syn mój jesteś ty, ja dzisiaj genetycznie zrodziłem cię", w pamiętnikach *apomnemeuma* apostołów napisany jest: "przyszedłszy jemu" i "próbujący"... (Mt 4,3, tam nazwany jest diabłem) (s.17)

\**Jordanes* hebr. *IRD* 'zstępować, spadać, zdegradować'; także 'prześladować, dopiekać komuś'. Główna rzeka Palestyny o dużej różnicy poziomów charakterystyczna licznymi spadami. W S.t. miejsce odejścia Eliasza i teren dzia-

- łałości Elizeusza, zaś w N.t. odejścia Joannesa zanurzenia i początek działalności Jezusa. Typ wody jako warunku wyjścia z ziemi niewoli. Także typ Morza Trzciny (Czerwonego); przejście przez nie było warunkiem objęcia Ziemi Obiecanej {101}. W Apokalipsie Jana 17,15 wody w takiej funkcji to narody Babilonu. Agrafon ten zestawia Jordan z diabłem i z Joannesem.
18. do Mt 3,16 por. Ewangelia według Hebrajczyków fr.2 (łac.): Stało się zaś gdy wyszedł pan z wody, zeszło całe źródło ducha świętego i spoczęło nad nim. I powiedział mu: Synu mój, we wszystkich prorokach oczekiwałem ciebie żebyś przybył i żebyś spoczął w tobie. Ty bowiem jesteś spoczynkiem moim, ty jesteś synem moim pierwotnym, który masz rządzić na wieczność (s.17)
19. do Lc 3,23 por. Ew. ebion. fr.1: Jest niesione w (tym), że: Stał się jakiś mąż imieniem Jezus, i on tak jak lat trzydzieści, który wybrał sobie nas (t.j. apostołów) (s.18)
20. do Mt 4,5 por. Ew. nazar. fr.3: Ioudaikon nie ma: Do świętego miasta, ale: W Ierusalem (s.20)
21. do Mt 4,8 por. Ew. wedł. Hebr. fr.3: W tej chwili 'wzięła-chwyciła' *lambano* mnie matka moja, święty duch (w jednym włosów moich) i 'zaniósła w górę' (l: 'odniosła') mnie do góry wielkiej \*Thabor (s.20)
- \*Thabor hebr. TBOR może od BRR 'robić selekcję, wyklarować, oczyszczać'. W LXX Ps 89,13 Ho 5,1 Jo 19,34 Jd 4,6.12.14 8,18 1Ki 10,3 1Ch 6,62(77).
22. do Mt 4,8 por. Ew. wedł. Hebr. fr.3 (łac.): 'Dopiero co' *modo* przyniosła mnie matka moja, święty duch, w jednym z moich włosów (inna wersja: 'porwała do siebie' *arripto*) (s.20)
23. do Lc 4,30 por. nieznan. ew. apokr. PEgerton 2 fr.1 r.5-7: ...wyciągaliby, dźwignąwszy zaś kamienie (por. hebrajskiej ewangelii czytamy, że pan mówi do uczniów: I nigdy, powiada, nie będziecie mogli być szczęśliwi, chyba że zobaczycie brata swego w 'szacunku, czulej opiece' *caritas*) (s.32)
31. do Mt 5,38-42.44 por. Didache 1,3-5: Wy zaś miłujcie nienawidzących was, i nie 'będziecie mieli' *echo* nieprzyjaciela. 'Trzymajcie się w oddaleniu od' *ap-echo* 'cielesnych' *sarkikos* i 'organicznych' *somatikos* 'pożądań' *epithymia*... Jeżeliby wzięły ktoś od ciebie to co 'twoje własne' *sos*, nie 'żądaj oddania' *ap-aiteo*; ani bowiem 'możesz' *dynamai*. Wszystkiemu proszącemu cię dawaj i nie żądaj oddania. Wszystkim bowiem chce 'dawać od siebie' *didomi* ojciec ze 'swoich własnych' *idios* 'miłosnych łask, charyzmatów' *charisma* (s.34)
- 'poczęliby ścigać prawnie' *dioko* was; i nie będzie znalezione to 'miejsce' *topos* tam gdzie 'poczęli ścigać prawnie' was (s.30)
26. do Mt 5,14 por. Ew. Tom. II 32: Powiada Jezus: (Niewiadome) miasto 'budowane jako dom' *oikodomeo* na szczyt góry 'wysoko położonej' *hypselos* i 'wsparte' *steridzo* ani paść może ani zostać ukryte (s.31)
27. do Mt 5,17 por. Ew. Egip.: Przyszedłem 'z góry na dół rozwiązać' *kata-lyo* te wiadome dzieła \*'samiczej' *thelus*. Samiczej zaiste: 'pożądania (płciowego)' *epi-thymia*; dzieła zaś: 'genetyczny zaród' *genesis* i \*'zepsucie' *fthora* (s.31)
- \*Gr. *thelus* znaczy: 'żeński, niewieści, kobiecy, samiczy', w przeciwieństwie do *arsen* 'męski, samczy'. \*Gr. *fthora* znaczy: 'zniszczenie, rozkład, zguba, ruina, deprawacja, zniewolenie, uwiedzenie, zhańbienie, skażenie, mieszanie (farb), rozbicie, wycieńczanie, zanikanie (księżycy), marnowanie. W N.t. występuje w listach; źródłowe *ftheiro* występuje w listach i w Apokalipsie 19,2 o nierządnicy, oraz *dia-ftheiro* Ap 8,9 11,18 i *kata-ftheiro* 2Tm 3,8.
28. do Mt 5,17 12,7 por. Ew. ebion. fr.6: Przyszedłem 'z góry rozwiązać' *kata-lyo* te wiadome 'ofiary' *thysia* (s.31)
29. do Mt 5,22 por. Ew. nazar. fr.4 (w {127} Ew. Hebr. fr.31): To (słowo) 'pozornie' *eike* (występuje w wariacie tekstowym Mt 5,22 po słowie "bratu swemu") w niektórych odpisach nie leży ani w Judaikon (s.32)
30. do Mt 5,23 por. Ew. wedł. Hebr. fr.6 (łac.): I w ewangelii, którą nazareńczycy zwykli byli czytać 'blisko, obok' *iuxta* Hebrajczyków, jest umieszczanym wśród największych przestępstw ten, kto swego brata ducha zasmucił. Tak również w hebrajskiej ewangelii czytamy, że pan mówi do uczniów: I nigdy, powiada, nie będziecie mogli być szczęśliwi, chyba że zobaczycie brata swego w 'szacunku, czulej opiece' *caritas* (s.32)

32. do Mt 5,42 por. Ew. Tom.II fr.95 (w {127} 95): Powiada Jezus: Jeżeli ewentualnie macie 'srebro pieniężne' *argyrion*, nie 'pożyczajcie na procent' ale dawajcie, od którego nie odbierzecie sobie je (s.34)
33. do Mt 6,1-4 por. Ew. Tom.II fr.6: Powiada Jezus: Nie kłamcie i które coś nienawidzi nie czyńcie. Wszystko bowiem jest 'dopełnione' *pleres* (od 'starannej pełnej nie uchodzącej uwagi jawnej prawdy' *a-letheia* naprzeciw tego nieba... Wszystko bowiem w jawnym jest wobec ojca który w tym niebie jest (s.35)
34. do Mt 6,1-4 por. Ew. Tom.II fr.14: Powiada Jezus im: Jeżeli ewentualnie pościcie, 'rodzicie' *gennaio* wam 'grzech' *hamartia*; i jeżeli ewentualnie modlicie się 'z góry skażą' *kata-krino* was; i jeżeli ewentualnie czynicie 'litościwy datek' *eleemosyne* 'złymi uczynicie' *kako-poieo* duchy wasze (s.35)
35. do Mt 6,11 por. Ew. nazar. fr.5 (łac.): W ewangelii, która się nazywa Według Hebrajczyków, 'zamiast' *pro*: Chleba 'ponadsubstancjalnego' *super-substantialis* znajduje się \*"mahar", co znaczy: jutrzejszy, tak że sens jest: Chleba naszego jutrzejszego, to znaczy 'przyszłego' *futurus*, daj nam dzisiaj (s.37)
- \*we współczesnych hebrajskojęzycznych tekstach N.t. zamiast *MChR* 'dzień jutrzejszy, następny' dawane jest *ChKH* 'konstytucyjny, prawny, obyczajowy' (chleb)
36. do Mt 6,22-23 Jo 12,35 por. Ew. Tom.II fr.24: (Rzekli mu uczniowie jego: Poucz nas o miejscu w którym ty jesteś...) Powiada im: Ten mający uszy niech słucho: 'Światło' *fos* jest w człowieku 'świecącym' *foteinos*, i 'oświecła' *fotidzo* wszystek ten 'świat, światowy ustrój' *kosmos*. Jeżeli zaś nie oświecła, 'ciemność' *skotos* jest (s.38)
37. do Mt 6,33 por. Agrafon, Orygenes, Orat. (w {127} s.113): 'Proście' *aiteo* te wielkie (rzeczy, sprawy), i te małe 'będzie dołożone do istoty' *prostithemi* wam (s.39)
38. do Mt 7,2 por. Agrafon, Iustin, Dialog (w {127} s.111): Jezus christos rzekł: W których (ludziach, rzeczach - r. męski l. nijaki) by was 'z góry schwyliłbym' *kata-lambano*, w tych właśnie i 'będę rozstrzygał' *krino* (s.40)
39. do Mt 10,16 por. Pseudo-Tytus (łac.): kiedy sam pan napomina: Słuchajcie mnie, powiada, których wybrałem na 'jagnięta' *agnus* i nie bójcie się wilków (s.58)
40. do Mt 10,16b por. Ew. nazar. fr.7 (w {127} Ew. Hebr.33): Ioudaikon (nie ma: stawajcie się 'myślący z umiarkowania' *fronimos* 'tak jak' *hos* węże, lecz:) 'ponad' *hyper* węże (s.58)
41. do Mt 10,28 por. Pseudo-Clemens do Cor2. ({127} Agrafa 7 s.110): Rzekł Jezus Petrosowi: Niech nie 'strachają się' *fobeo* baranki wilków po tym (które skłonny) odumrzeć (uczyniło) je... (s.59)
42. do Mt 10,34 por. Ew. Tom.II fr.16: Mówi Jezus: 'Przez szybkie' *tacha* 'wyobrażają sobie' *dokeo* człowieki, że przyszedłem 'rzucić' *ballo* (niewiadomy) pokój na ten świat, i nie 'wiedzą z doświadczenia' *oida* że przyszedłem rzucić 'rozdzielenia' *dia-merismos* na ziemię, ogień, miecz, wojnę. Pięciu bowiem będą w domu: trzech będą 'aktywnie, wrogo na' *epi* z acc. dwóch, i dwaj na trzech; ojciec na syna, i syn na ojca. I 'stawią się' *histemi* 'oni sami' *autos* 'pojedynczy i samotni' *monachos* (s.59)
43. do Mt 10,37 Lc 14,26 por. Ew. Tom.II fr.55: Mówi Jezus: 'Taki który' nie 'nienawidzi' *miseo* wiadomego ojca swego i wiadomą matkę swoją nie będzie mógł być mój uczeń. I taki który nie nienawidzi braci swoich i siostry swoje i nie \*'dźwiga' *bastadzo* wiadomy 'umarły stawiany drewniany pal' *stauros* \*'należący do niego' *autou* 'tak jak' 'i ja' *ka-go*, nie będzie mnie godny (s.60)
- \*\*'dźwiga' *bastadzo* jest w Lc 14,27, natomiast w Mt 10,38 jest "bierze" *lambano*. \*"należący do niego" jest w Mt 10,38, zaś w Lc 14,27 jest "należący do siebie samego" *heautou*, i tam razem z "przychodzi *erchomai* do tyłu mnie". Mt opisuje aspekt bierny ("bierze") kogoś tak jak Jezusa, a Lc aspekt czynny ("przychodzi") kogoś wobec Jezusa. We wszystkich tych trzech ewangeliiach Jezus opisany jest przyjmujący postawę bierną wobec czyjegoś "pala".
44. do Mt 11,11 por. Ew. Tom.II fr.46: Mówi Jezus: Od Adama aż do Joannesa tego zanurzyciela, w 'genetycznie spłodzonych i zrodzonych' *gennetos* kobiet 'w zupełności nikt' *oudeis* większy jest (od) Joannesa zanurzyciela, aby nie 'zostałyby odgórnie strzaskane, złamane' *kat-agnymi* (Is 38,14 *ek-leipo* 'wyczerpały się do braku') oczy jego. Rzekłem zaś ja: Który by 'mały' *mikros* 'teraz byłby' w was, 'rozezna dla siebie' *ginosko* tę 'królewską władzę' *basileia*, większy będzie (od) Joannesa (s.62)

45. do Mt 11,12 ('doznaje gwałtu' *biadzo*) por. Ew. nazar. fr.8: Ioudaikon 'jest rozgrabiane' *di-arpadzo* ma (s.62)
46. do Mt 11,20 por. Ew. nazar. fr.27 (łac.): "Besaida", w której uzdrowił paralityka według Iohannesa. W tych 'państwach-miastach' *civitas* dokonane zostały liczne 'dzielności' *virtus*, które ewangelia według Hebrajczyków wylicza pięćdziesiąt trzy(!) dzielności w nich uczynione (s.62)
47. do Mt 11,25 por. Ew. Tom.II fr.4: Mówi Jezus: Nie 'będzie cofał się z powodu skrupułów' *ap-okneo* człowiek dopełniony dni 'nadto wezwać do uwyrażenia się, dopytać' *ep-erotao* dziecko małe siedmiu dni około tego 'właściwego miejsca' *topos* 'życia biologicznego' *dzoe* i 'będzie aktywnie żył biologicznie' *dzao* (s.63)
48. do Mt 12,7 por. Ew. ebion. fr.6: Przyszedłem 'z góry na dół rozwiązać, zburzyć' *kata-lyo* ofiary *thysia*, i jeżeliby nie 'zaprzestalibyście się' *pauo* (aby) 'spalać na ofiarę wrzącemu' *thyo*, nie 'zaprzesta się' *pauo* na was 'zapalczywość' *orge* (s.65)
49. do Mt 12,10 por. Ew. nazar. fr.10 (łac.): W ewangelii, którą się posługują nazareńczycy i ebionici,... mówi się, że człowiek ten, który ma wyschniętą rękę 'kamieniarz (kamieni łomnych do budowania)' *caementarius* pisze się, proszący o pomoc tego rodzaju słowami: Byłem kamieniarzem szukając rękami utrzymania; proszę cię Iesu abys mi przywrócił zdrowie, żebym haniebnie nie żebrał o potrawy (s.66)
50. do Mc 2,27 por. Agrafon, Cod. Evv.: Tym samym dniem 'obejrzawszy badawczo' *theaomai* 'działającego' *ergadzomai* sabatem, rzekł mu: Człowieku, jeżeli wprawdzie wiesz co czynisz, szczęśliwy jesteś, jeżeli zaś nie wiesz 'naznaczony z góry kłatwą, przeklęty' *epi-kat-aratos* i 'pomijacz' *para-bates* jesteś wiadomego 'przydzielonego obyczajowego Prawa' *nomos* (s.66)
51. do Lc 6,43 por. Ew. Tom.II fr.43: ...ale wy staliście się tak jak Judajczycy, że 'miłują' *agapao* drzewo, 'nienawidzą' *miseo* zaś owoc jego; i miłują owoc, nienawidzą zaś drzewo (s.75)
52. do Mc 4,8 por. Ew. Tom.II fr.9: ... owoc dobry: przynosiło sześćdziesiąt 'z góry w' *kata* 'orną rolę' *aroura*, i sto dwadzieścia 'z góry w' 'orną rolę' *aroura* (s.86)
53. do Mt 13,17 por. Ew. Tom.II fr.38: Powiada Jezus: Przyjdą dni, gdy będziecie szukali mnie i nie znajdziecie mnie (s.89)
54. do Mc 4,25 por. Ew. Tom.II fr.41: Powiada Jezus: Taki który 'ma-trzyma' *echo* w ręce swojej, będzie dane jemu; i taki który nie ma-trzyma, i to małe które ma-trzyma 'będzie uniesione' *airo* od niego (s.92)
55. do Mt 13,32 por. Ew. Tom.II fr.20: Rzekł im (Jezus):... gdyby zaś ('ziarno gorczycy' *kokkos sinapeos*) 'padłoby' *pipto* do ziemi 'działającej t.j. uprawianej' *ergadzomai*, czyni gałąź wielką i staje się 'okrycie' *skepe* latającym nieba (s.94)
56. do Mt 13,33 por. Ew. Tom.II fr.96: Powiada Jezus: Upodobniona jest 'królewska władza' *basileia* ojca kobiecie: Wzięła 'mało' *mikron* 'fermentu' *dzyme* i 'ukryła' *krypto* go do 'mąki pszennej' i uczyniła ją (jako) chleby wielkie (s.94)
57. do Mt 15,13 por. Ew. Tom.II fr.40: Powiada Jezus: 'Winorośl' *ampelos* 'została zasadzona' *fyteuo* 'na zewnątrz' *ekso* ojca. I nie będąc 'od przeszłości wsparta' *steridzo* 'zostanie wykorzeniona' *ek-ridzo* 'równocześnie z' *hama* korzeniami i 'zatraci się' *apollymi* (s.121)
58. do Mt 16,1-3 por. Ew. Tom.II fr.91: Rzekli mu: Rzeknij nam kto jesteś aby 'wtwierdziłibyśmy jako do rzeczywistości, uwierzylibyśmy' *pisteuo* tobie. Rzekł im: 'Badacie przyjęcie w rzeczywistości' *dokimadzo* to \*'doistotne oblicze' *pros-opon*, *r.n* tego nieba i tej ziemi, i tego *r.m* 'w wejrzeniu' *en-opion* waszym będącego nie 'rozeznaliście od przeszłości' *ginosko*, i tę 'stosowność, właściwość' *kairos* tę właśnie nie 'umiecie' *oida* badać? (s.126) \**pros-opon* w odniesieniu do kosmosu ("ziemia") była to m.in. tarcza Księżyca {6}; w odniesieniu do nieba - prawdopodobnie tarcza Słońca (od niego ognista barwa). Na starożytnych wizerunkach, m.in. ukrzyżowaniach Jezusa, przedstawiano Księżyc i Słońce w postaci ludzkiego oblicza {51} {137}.
59. do Mt 16,13-16 por. Ew. Tom.II fr.13: Rzekł Jezus uczniom swoim: Upodobnijcie mnie, i rzeknijcie mi komu upodobniony jestem. Rzekł mu Simon Petros: Upodobniony jesteś aniołowi 'przestrzegającemu i stosującemu reguły cywilizacji' *dikaios*. Rzekł mu Maththaios: Upodobniony jesteś człowiekowi 'filozofowi, miłośnikowi mądrości' *filosofos* 'myślącemu z umiarkowania' *fronimos* (s.128)

60. do Mt 16,16 por. (+ {127} s.127) Ew. Tom.II fr.37: (Jeśli będziecie mieli zwyczaj ukazywać nie wstydząc się te części ciała, które godzi się zakrywać, i będziecie brać \*szaty wasze i rzucać je pod wasze stopy, jak małe dzieci, i będziecie je deptać, wówczas ujrzycie tego syna (-accusativus) (należącego do -genetivus) tego żyjącego (rozumie się: boga), i żadną metodą nie stachalibyście się (s.129). Por. p.k.103.

\*Szaty mogą odpowiadać Eliaszowi (1R 19,19 2R 2,14-15 Mt 17,2

61. do Mt 16,17 (Simonie 'Synu Jonasa' *Bar-iona*) por. Ew. nazar. fr.14: Ioudaikon (ma): (rozumie się: *Bariona*) synu Joannesa. (=Jo 1,42 21,15-17) (s.130)

62. do Mt 16,26 por. Ew. Tom.II fr.67: Powiada Jezus: Taki który wszystkie (rzeczy, sprawy) rozeznaje 'odczuwając niedostatek' *hystereo* 'siebie samego', (od) wszystkiego tego 'właściwego miejsca' 'odczuwa niedostatek' (s.131)

63. do Mt 18,12-14 por. Ew. Tom.II fr.107: Powiada Jezus: 'Królewska władza' *basileia* upodobniona jest człowiekowi pasterzowi mającemu sto owce. Jedna z nich, ta największa, 'zbląkała się' *planao* (stąd: planeta). 'Z góry na dół pozostawił' *kata-leipo* dziewięćdziesiąt dziewięć, począł 'szukać badawczo' *dzeteo* tę jedną aż znalazł ją. 'Odebrawszy aktywnie ciężki trud' *kopiao* rzekł tej owcy: 'Nadto pragnę, pożądam' *epi-potheo* cię 'obok' *para* tych dziewięćdziesięciu dziewięciu (s.145)

64. do Mt 18,20 por. Ew. Tom.II fr.30: Powiada Jezus: 'Tam gdzie' jeżeli 'ewentualnie są' trzej bogowie, \*(wszyscy) bogowie są. I 'tam gdzie' jeden jest 'wyłącznie sam' *monos* jemu (Bogu?), ja jestem 'wspólnie z' *meta* nim (s.146)

\*Jezus mówi o trzech bogach, chyba jako o stanowiących obieg wrzenia wewnątrz wszystkich realnych bogów. Nie wiem dlaczego komentatorzy "Synopse der drei..." ten fragment: *I tam gdzie jeden jest sam...* kojarzą z ewangelicznym "gdzie są dwaj albo jeden..."

65. do Mt 18,21-22 por. Ew. nazar. fr.15 (łac.): Jeżeli zblądził, powiada, brat twój w słowie i zadośćuczynił ci, siedmiokroć za dnia podejmij go. Powiedział mu Simon, jego uczeń: Siedmiokroć jednego dnia? Odpowiedział pan i rzekł mu: Mówię ci 'jeszcze' *etiam* ja, aż do 77 razy. Albowiem u proroków także, skoro potem jak zostali namaszczeni duchem świętym, 'przybyła do

wewnątrz' *in-venio* 'mowa' *sermo* \*'grzechu' *peccatus* (s.147)

\*t.zn. po namaszczeniu duchem św. grzeszyli

66. do Lc 12,49 por. Ew. Tom.II fr.10: Powiada Jezus: Ogień rzuciłem do świata. I oto 'pilnuję' *tereo* go, 'aż do (czasu gdy)' ewentualnie 'jest w górę rozpalony' *ana-kaio* (s.161)

67. do Lc 14,24 por. Ew. Tom.II fr.64: 'Kupujący' *agoradzo* i 'importerzy' *em-poros* żadną metodą nie (weszliby) do tych 'właściwych miejsc' *topos* ojca mego (166)

68. do Lc 16,10-12 por. Ps.-Clemens Rzymski 2Cor 8,5: Powiada bowiem pan w ewangelii: Jeżeli to co małe nie 'upilnowaliście' *tereo*, to co wielkie kto wam da? Powiadam bowiem wam, że 'wiernie twierdzący do rzeczywistości' w 'najmniej licznym' *elachistos* i w 'wielolicznym' *polus* 'wiernie wtierdżający' jest (s.170)

69. do Lc 16,10-12 por. Ireneus Adv. II 56,1 (łac.): Jeżeli w 'umiarkowanym' *modicus* nie byliście wierni, to cóż jest wielkiego (większego) (co) ktoś wam da? (s.170)

70. do Lc 17,20 por. Ew. Tom.II fr.3: Powiada Jezus: Jeżeliby ci 'wyciągający(?)' *helko* was rzekliby wam: Oto ta królewska władza w niebie, was 'wyprzedziwszy przybędzie jako pierwsze' *fihamo* te latające tego nieba; jeżeliby zaś rzekliby, że pod ziemię jest, 'wejda' *eis-erchomai* ryby morza 'wyprzedziwszy przyszedłszy jako pierwsze' was. I królewska władza boga 'we wnętrzu' *entos* was jest 'i w zewnątrz' *ka-ektos*. Który by 'siebie samego' 'rozeznałby' *ginosko*, 'tę właśnie' *houtos* (t.j. królewską władzę) znajdzie, i gdy wy (będziecie w stanie) 'siebie samych' 'rozeznac sobie w przeszłości' *ginosko*, 'będziecie wiedzieli' *oida* że synowie jesteście wy ojca 'żyjącego biologicznie' *dzao*. Jeżeli zaś nie 'rozeznacie sobie' *ginosko* 'siebie samych', w 'zebraniu' *ptocheia* jesteście, i wy jesteście ta zebrania (s.173)

71. do Mt 18,3 por. Ew. Tom.II fr.22: Rzekł Jezus im: Gdyby 'uczynilibyście' *poieo* wiadome dwa do (jakiegoś) jednego, i uczynilibyście te wiadome 'do wewnątrz' *eso* tak jak te wiadome 'na zewnątrz' *ekso*, i wiadome 'na zewnątrz' tak jak wiadome 'do wewnątrz', i wiadome 'na górę' *ano* tak jak wiadome 'na dół' *kato*; (i jeśli macie zwyczaj czynić to co męskie i żeńskie jednością, aby to, co jest męskie nie było męskim, a to co jest żeńskie nie

- było żeńskim; jeśli będziecie mieli zwyczaj czynić oczy jednym okiem, a jedną rękę dacie w miejsce ręki i nogę w miejsce nogi, i obraz w miejsce obrazu) - wtedy 'wejdziecie' *eis-erchomai* do tej 'królewskiej władzy' (s.178)
72. do Mt 19,16-24 por. Ew. nazar. fr.16 (łac.): Powiedział, mówi (rozumie się: ewangelia która jest powiadana według Hebrajczyków) do niego drugi z bogaczy: Nauczycielu, cóż dobrego czyniąc będę żył? Powiedział mu: Człowieku, czyń Prawo i Proroków. Odpowiedział mu: Zrobiłem. Powiedział mu: Pójdź, sprzedaj wszystko co posiadasz i podziel biednym i przyjdź idź za mną. Zaczął zaś bogacz 'dłubać' *scalpo* głowę swoją i nie podobało mu się. I powiedział do niego pan: 'Jakże to' mówisz: wykonywałem Prawo i Proroków? Ponieważ napisane jest w Prawie: Będziesz kochał 'najbliższego' *proximus* twego jak siebie samego, i oto liczni bracia twoi, synowie Abrahama okryci są 'gnojem, nawozem' *stercus* umierający z głodu, i dom twój pełny jest wielu dóbr i w ogóle nie wychodzi coś z tego do nich. I zwróciwszy się powiedział do Simona, ucznia swego siedzącego u siebie: Simonie, synu Jonasa, łatwiej jest żeby wielbłąd przeszedł przez otwór igły, niż żeby bogacz do królestwa niebios (s.179)
73. do Mt 20,22 Jo 8,21 13,33 por. Ew. Egip.: To właśnie, mówi, jest to 'spłynięte' *rheo* 'pod przewodnictwem' *hypo* 'zbawiciela' *soter*: ... ale choćby pilibyście, mówi, ten kielich który ja piję, 'tam gdzie' ja 'prowadzę się pod zwierzchnictwem', tam wy wejść nie możecie (s.185)
74. do Lc 19,8-10 por. Tradycje Matthaiasa: Zakchaiosa (acc.) tedy, pewni zaś (jako) Matthiasa mówią, archicelnika, usłyszawszego (od) pana 'odgórnie uznanego za godnego' *kat-aksioo* 'istotnie do' niego stać się: Oto 'połowy' *hemisus* tych 'środków poczynania spod' daję (jako) 'litościwy datek', 'mówić' *femi*, panie, i jeżeli kogoś coś 'wymusiłem grożąc wyjawieniem nielegalnego importu' *syko-fanteo*, poczwórnie oddaję. 'Na wierzchu' którego i zbawiciel rzekł: Syn człowieka przyszedłszy dzisiaj to 'od przeszłości zatracone' *apollymi* znalazł (s.189)
75. do Mc 11,15 por. Ew. nazar. fr.25 (łac.): W księgach ewangelii, którymi posługują się nazareńczycy, czyta się, że: 'Promienie' *radius* wyszły z jego oczu, którymi prerażeni zmuszeni byli do ucieczki (rozumie się: ze świątyni sprzedający, kupujący, pieniążnicy) (s.196)
76. do Mt 21,21 por. Ew. Tom.II fr.48.106: Powiada Jezus: Jeżeliby dwaj 'uczyniliby pokój' *eireneuo* we wzajemnych w 'tym właśnie' *houtos* 'domostwie' *oikia* jednym, 'powiedzą szczegółowo' *eiro* tej górze: 'Przestąp' *meta-baino*, przestąpi... Powiada Jezus: Gdyby 'uczynilibyście' *poieo* te dwa (jako) '(nijakie) jedno' *heis*, synowie człowieka staniecie się. I jeżeliby rzeklibyście: Ty, góra, przestąp!, przestąpi (s.198)
77. do Mt 22,17-21 por. Ew. Tom.II fr.100: 'Pokazali nadto' *epi-deiknymi* Jezusowi 'złoty pieniądz' *chryson* i rzekli mu: Ci tego cesarza 'żądaną oddania' *ap-aiteo* od nas te wiadome podatki. Rzekł im: Oddajcie *apo-didomi* 'te rzeczy' cesarza cesarzowi, oddajcie te tego boga temu bogu, i te 'moje własne' *emos* oddajcie 'mnie' *ego* (s.205)
78. do Mt 22,39 por. List Barnaby 19,5: Będziesz miłował wiadomego 'bezpośrednio blisko będącego, sąsiada' *plesion* twójego 'ponad' *hyper* duszę swoją (s.211)
79. do Mc 12,34 por. Ew. Tom.II fr.82: Powiada Jezus: Taki który blisko jest mnie, blisko jest ognia. I taki który daleko jest ode mnie, daleko jest od 'królewskiej władzy' *basileia* (s.211)
80. do Mt 23,13 por. Ew. Tom.II fr.102: Powiada Jezus: Biada im, tym farisaiosom, że 'z dwu przeciwnych kierunków są podobni' *par-omoiadzo* psu 'będącemu pogrążonym z góry w bezczynności' *kat-heudo* na żłobie wołów: 'zarówno nie' je 'jak i nie' woły 'puszcza od siebie' *af-iemi* jeść (s.214)
81. do Mt 23,25 por. nieznaną ewangelia apokryficzna, Papirus Oxyrhynchus 840 lin. 30-40: Zbawiciel do niego odpowiadając rzekł: Biada, ślepi, nie widzący. Ty 'wykąpałeś się' *louo* tymi 'pozostającymi po nalaniu'? *cheo-menos?* tymi wodami, w których psy i wieprze 'są zrucone' *ballo* (w czasie) nocy i dnia, i umywszy się tę na zewnątrz skórę 'oczyściłeś' *smecho*, 'ten właśnie który' *hoper* (sposób) i 'nierządnicę' *porne* i fletnistki 'nacierające się pachnidłem' *myridzo* i kąpią się i czyszczą się i 'upiększają wygląd' *kall-opidzo* ku 'pożądaniu' *epi-tymia* człowieków, 'z własnego wnętrza' *endothen* zaś tam zaiste 'dopełnione są' *pleroo* \*skorpionów i wszystkiego 'zaprzeczenia reguł cywilizacji' *a-dikia* (s.215)



- \*Tak więc „skorpiony i wszystkie niesprawiedliwe” zwierzęta dopełniają nierządnicę dla zdobycia człowieka. Tak samo ‘dopełnia’ *pleroo* duch św. niektórych ludzi Ac 13,52 Ef 5,18.
82. do Mt 25,26-30 por. Ew. nazar. fr.18 ({127} Ew. Hebr.10): Skoro zaś ta do nas ‘przybywająca’ *heko* hebrajskimi literami ewangelia tę ‘groźbę’ *apeile* nie ‘z góry na’ *kata* tego ‘ukrywszego’ *apo-krypto* (rozumie się: niewolnika ukrywszego jeden talent) ‘naprowadziła’ *ep-ago*, \*ale ‘z góry na’ tego ‘w sposób nie do ocalenia’ *asotos* ‘żyjącego’ *dzao* (-Lc 15,13, t.j. wspólnie z nierządnicami Lc 15,30) (s.229)
- \*Czyli odwrotnie niż u Mateusza.
83. do Mt 25,41 por. Agrafon, Iustinus, Dialog 76,5: ‘Prowadźcie się pod przewodnictwem’ *up-ago* do ‘ciemności’ *skotos*, tej ‘położonej bardziej na zewnątrz’ *eksoteros* (Mt 25,30), którą ‘przygotował’ *hetoimadzo* ojciec satanasowi i aniołom jego (s.230)
84. do Lc 22,15 por. Ew. ebion. fr.7 (w {127} fr.8): (A Jezus rzekł): ‘Czy może I. czy nie’ *me* pożądanym spożądalem ‘część mięsa z ofiarnego zwierzęcia’ *kreas* (jako) tę właśnie tę paschę jeść z wami? (s.238)
85. do Lc 22,43 por. Ew. nazar. fr.32 (łac.): Ukazał się zaś mu anioł z nieba ‘wzmacniając’ *conforto* go. Który zaś anioł wzmocnił chrystusa w agonii swoją mową. Mówi się w Ewangelii nazareńczyków - i to samo umieszcza Anzelm w swoim ‘żału, biciu się w piersi’ *planctus* - Bądź stały, panie; wkrótce bowiem nastąpi czas, w którym dzięki twemu cierpieniu odkupiony musi być rodzaj ludzki ‘sprzedany, zadłużony’ *vendo* w Adamie (s.245)
86. do Jo 18,15 por. Ew. nazar. fr.33 (łac.): W Ewangelii nazareńczyków umieszczona jest przyczyna skąd Iohannes znany był kapłanom. Ponieważ gdy był synem biednego Zebedeusza, często nosił ryby do pałaców kapłanów Annasza i Kaifasza. Wyszedł zaś Iohannes do ‘służki, niewolnicy’ *ancilla* ofiarnej i od niej wyjednał żeby Piotr jego towarzysz który stał przed bramą płacząc był wpuszczony (s.250)
87. do Mt 26,61 por. Ew. Tom.II fr.71: Powiada Jezus: ‘Rozwiążę z góry na dół’ *kata-lyo* to właśnie ‘domostwo’ *oikia* i żaden nie ‘będzie mógł’ *dynamai* ‘zbudować jako dom’ *oiko-domeo* go (s.251)
88. do Mt 26,74 por. Ew. nazar. fr.19 (w {127} Ew. Hebr. fr.41): Ioudaikon: I (rozumie się: Petros) ‘zapał się’ *arneomai*, i ‘utwierdził przysięgą’ *omnymi* i ‘z góry nazaczył kłątwa’ *kat-araomai* (s.254)
89. do Mt 27,9 por. Ew. nazar.(?) (łac.): Czytałem niedawno w jakimś hebrajskim woluminie, który mi przyniósł Hebrajczyk ‘sektę’ *secta* nazareńskiej, apokryf Jeremiasza, w którym to (rozumie się: Mt 27,9,10) dosłownie napisane znalazłem (s.256)
90. do Mt 27,16 Jo 18,40 por. Ew. nazar. fr.20 (łac.): Ów (rozumie się: Barabbas) w ewangelii która jest napisana ‘blisko, obok’ *iuxta* Hebrajczyków, “syn nauczyciela” (Barabasz?) ‘tłumaczy’ *interpretor* ich, który został skazany z powodu buntu i ‘zabójstwa człowieka’ (s.259)
91. do Mt 27,26 por. Ew. nazar. fr.34 (łac.): Czyta się w Ewangelii nazareńczyków, że Judejczycy ‘określili, wybrali specjalnie nadających się’ czterech żołnierzy do biczowania pana tak mocno, że aż do wylania krwi z całego ciała. Tych samych zaś żołnierzy wybrali żeby go ukrzyżowali jak mówi Jo 19 (s.262)
92. do Mt 27,38 por. Ew. Piotra 4,10,14: I ‘przyprawdzili’ *fero* dwóch ‘złoczyńców’ *kakourgos* (Lc 23,32), i ukrzyżowali ‘z dołu w środku’ *ana* nich pana. On zaś ‘przemilczywał’ *siopao* tak jak ‘żadną metodą ani jeden’ *medeis* ‘trud, ból’ *ponos* ‘mając’ *echo*... I ‘oburzywszy się’ *aganakteo* na niego kazali aby nie ‘był z połamanymi gołeniami’ *skelo-kopto(?)*, ‘żeby w ten sposób’ ‘poddawany mękom’ *basanidzo* odumarłby (s.264)
93. do Lc 23,34 por. Ew. nazar. fr.24 (łac.): Tak samo bowiem jest zamieszczone w Ewangelii nazareńczyków, do tego głosu pana uwierzyło liczne tysiące Judejczyków stojące około krzyża (s.265)
94. do Lc 23,34 fr.35 (łac.): Ojcze, wybac im; nie wiedzą bowiem co czynią. I zauważ, że w Ewangelii nazareńczyków czyta się, że na ową ‘skuteczną, pełną męskiej dzielności’ *virtuosus* mowę chrystusa nawróciło się osiem tysięcy potem do wiary. Rozumie się trzy tysiące w dniu pięćdziesiątnicy. I tak samo zawarto jest w drugiej księdze Dziejów, i potem pięć tysięcy o których mówi się w dziesiątej księdze Dziejów (s.265)
95. do Mt 27,46 por. Ew. Piotra 5,19: I pan ‘wzniósł zawołanie do góry’ *ana-boao* powiadając: ‘mocy’ *dynamis* moja, mocy, ‘z góry na dół pozostawiłaś’ *kata-leipo* mnie (s.268)

96. do Mt 28,1-8 por. Ew. Piotra 9,35-10,42: Tą zaś nocą, którą 'nakładał światło' *epi-fosko* (dzień) 'pański' *kyriake*, wobec strażujących żołnierzy po dwóch na straż, wielki głos stał się w tym niebie, i ujrzeli 'otworzywszy się' *anoigo* niebios a i dwóch mężów 'zszedłszych' *kat-erchomai* 'w tamtym stamtąd' *ekeithen*, wieloliczny 'blask' *fengos* mających, przybliżywszy się grobowi. Zaś kamień ów, ten 'rzucony' *ballo* na drzwi, \*od 'siebie samego' *heautou* 'toczony' *kylio* 'oddalił się' *apochoreo* \*'obok - przeciw pomijając' *para* 'część obowiązkową' *meros*, i grób został otworzony, i obydwaj młodzieńcy weszli... znowu widzą wyszedłszych od grobu trzech mężów, i tych dwóch tego jednego 'podprostowujących' *hyp-orthoos*, i \*'krzyż' *stauros* 'wdrażający się' *a-kolouteo* im. I tych wprawdzie dwóch głowy 'pojęły, sięgnęły' *choreo* 'aż do' nieba, tego zaś 'prowadzonego za rękę' *cheir-agogeo* 'pod przewodnictwem' ich \*'przestępowała ponad' *hyper-baino* niebios a. I głosu słyszeli z niebios powiadającego: \*'Ogłosiłeś jako herold' *kerysso* tym 'obecnie uspionym' *koimao*? I 'poddanie słuchowi, posłuszeństwo' *hypakoe* 'dało się słyszeć' *akouo* od tego krzyża, że: 'Owszem' *nai* (s.275)
- \**Heautou* czyli: od 'swojego własnego' popędu, t.j. pomijając przynależną część obowiązkową. Być może mowa o wyodrębnieniu, wyobcowaniu się w tym zmartwychwstaniu jakiejś części ciała Jezusa.
- \**Para meros* {127-II} s.417 tłumaczy "na bok". Wedł. tegoż krzyż jest tu personifikowany i dlatego wydaje głos. Szereg pism apokryficznych mówi o poprzedzaniu zmartwychwstałego Jezusa jego krzyżem: List apostołów 16, Apokalipsa Piotra 1, Apokalipsa Eliasza 6 {127-II} s.417prz. {127-III}. List apostołów 16 (27) w wersji etiopskiej i koptyjskiej pisze: przyjdę jak słońce wschodzące, jak ono tak ja, jaśniejąc siedem razy więcej chwałą, niesiony na skrzydłach chmury w chwale, gdy krzyż mój będzie szedł przede mną (lub: ze mną {127-II} s.525p), przyjdę na ziemię sędzić żywych i umarłych s.34. Apokalipsa Piotra 1: Przyjdę w obłokach nieba z mocą wielką w mojej chwale, a krzyż mój będzie szedł przede mną s.228. Wedł. {127-II} s.417prz. pojawienie się tam krzyża jest, być może, związane ze 'znakiem' *semeion* syna człowieka Mt 24,30. (Wedł. {137} s.247 {144} s.315 znakiem tym jest krzyż, uwielbiony Jezus).
- \*Tym samym słowem *kerysso* 1P 3,19 opisuje ogłaszanie przez chrystusa duchom w więzieniu po jego śmierci. Zatem, uzgadniając oba teksty Piotrowe, chrystusem zmartwychwstałym (=uwielbionym? - p. wyżej) byłby krzyż.
- Krzyż jako symbol chrystusa jest znany {89} s.71 {137} s.214. Tutaj krzyż jemu tylko towarzyszy, ma więc osobowość oddzielną od ciała Jezusa. U Greków *keryks* 'herold' był to Hermes {6}, którego symbolem był fallus; dzierżył on laskę (też symbol krzyża). Ale też kamień z grobu może być symbolem fallusa {50} s.139, jak kamień z muru - chrystusa {137} s.107. W Egipcie bogiem zmartwychwstania był Ozyrys; widomym znakiem jego zmartwychwstania była erekcja jego członka (A. Niwiński "Mity i symbole..." s.189.206).
- \**Hyper-baino* znaczy też: przekroczyć, pomijać, pogwałcić, naruszyć, pozostawić na boku.
97. do Lc 24,13-35 por. Ew. wedł. Hebr. fr.7 (łac.): Również ewangelia która nazywana jest według Hebrajczyków i przeze mnie przetłumaczona została niedawno na grecki i łaciński, którą posługuje się często i Orygenes, po wniebowstąpieniu zbawcy donosi: Pan zaś, gdy dał szatę delikatną słudze kapłana, poszedł do Jakobosa i ukazał się mu - przysięgał był bowiem Jakobos, że nie zje chleba od tej godziny w której pił kielich pana, dopóki nie zobaczy go zmartwychwstającego od 'uspiomych' *dormio* - i znowu po chwileczce: Przynieście, mówią pan, stół i chleb; i natychmiast jest nadane. Przyniósł chleb i błogosławił i łamał i dał Jakobosowi Sprawiedliwemu i powiedział mu: Bracie mój, spożywaj swój chleb, ponieważ zmartwychwstał syn człowieka od uspiomych (s.279)

## B. Z innych tekstów pozakanonicznych

I. Z "Apokryfy Nowego testamentu" cz.I-III red. M. Starowieyski, KUL 1980

98. (cz.I s.69) Ireneusz: (Ebionici) używają wyłącznie Ewangelii według Mateusza, a odrzucają apostoła Pawła nazywając go apostatą Prawa. (+Euzebiusz)
99. (cz.I s.73) (Nazarejczycy) są Żydami, którzy czczą Chrystusa jako człowieka sprawiedliwego i używają Ewangelii zwanej "według Piotra".
100. (cz.I s.74) Cyryl: Sto napisane w Ewangelii według Hebrajczyków, że gdy chrystus chciał zejść na ziemię do ludzi, dobry ojciec wezwał potężną moc niebieską, którą nazwał Michałem i polecił chrystusa jego pieczy. Moc ta zesłała na świat i została nazwana Maryją, i chrystus przebywał w jej łonie siedem miesięcy. Następnie ona sprawiła, że się narodził... (Lc 2,6)

101. (cz.I s.84) Według Epifaniasza znajduje się tam tego, który szuka słowa bożego, aby go innym ( w utworze “Genna Marias” - Ród Marii) wiele rzeczy strasznych i dziwnych. Tak więc m.in. gdy Zachariasz wszedł do świątyni, miał ujrzeć człowieka z osłą głową i zawołał: “Biada wam, kogoale praktykowaniem mądrości. (Mt 7,24) czcicie!” Dla zachowania sekretu zostały mu zamknięte usta; gdy je otworzył i powiedział o swym widzeniu, został przez Żydów zabity... (Lc 11,51).
- Zachodzi pytanie, czy sławne grafitto z Palatynu (por. {137} s.118. 249) przedstawiające ukrzyżowanego osła i podpis “Aleksamenos czci swojego boga” pozostaje w związku... Wedł. {137} s.250 może to być karykatura chrystianizmu, gdyż *onocoetes* (gr. *onodes* - ośli) “zrodzony z osła” był to obelżywy epitet odnoszony do chrystusa... Cecyliusz, postać z dzieła Mincjusza Feliksa „Okta-wiusz”, zarzucał chrześcijanom: “Słyszę więc, że często oni jako świętość głowę osła, najbardziej wstrętnego bydłęcia”... pewien Żyd w Kartaginie, który porzucił chrześcijaństwo, wystawił na widok publiczny namalowany obraz człowieka w todze, z księgą, z kopytem na jednej nodze, z oślimi uszami i z napisem *Deus christianorum - onokoites*, czyli “Bóg chrześcijan, potomek osła”... Podobnie pisali Tacyt, Tertulian.
- Czy ten zarzut zwierzęcości religii chrześcijańskiej wynika ze zwierzęcej pary założycielskiej chrystianizmu: gołębicy jako ducha świętego i baranka jako chrystusa?
102. (cz.I s.84) “Pytania Marii”. Według Epifaniasza Jezus miał w nim objawić ‘rzeczy nieprzyzwoite’ (gr. *aischrourgia* - ‘bezwstydne dzieła, sprośności, uprawianie rozpusty’, specj. ‘*masturbacje*’, od *aischyros* ‘sprośny’ i *ergon* ‘dzieło’)\*
- \*fragmentu tego książka {127}, jak twierdzi jej autor, “ce-lowo nie podaje”. Por. E 5,4.12
103. (cz.I s.95) Papirus z Oxyrhynchos 655: Kiedy nam się objawisz i kiedy ujrzemy cię? Mówi (Jezus): Gdy rozdziejecie się, a nie doznacie wstydu.
104. (cz.I s.101) Papirus berliński 11.710: Natanael wyznał i powiedział: Rabbi, panie, ty jesteś synem bożym. Odpowiedział mu rabbi i rzekł: Natanaelu, kroc w słońcu. (Mt 17,2 Jo 1,49)
105. (cz.I s.112) Agrafon, Tertulian: Mówi bowiem pismo: Nie jest potwierdzony (przez boga) ten, kto nie doznał próby. (Mt 4,1)
106. (cz.I s.112) Agrafon, Klemens Aleks.: Moją tajemnicę (zachowuję) dla mnie i dla synów mego domu. (Mt 13,11)
107. (cz.I s.117) Agrafon, muzułmański: Rzekł Jezus: ...Jakżeż można zaliczyć pomiędzy mędrców
- zwiastować, a nie aby go wypełniać czynem?... Pouczyłem was tylko po to, abyście działali. Mądrość bowiem nie jest wypowiedaniem mądrości, I 108. (cz.I s.148-149) Ewangelia arabska Jana 5: I gdy zaświtał dzień, rzekł pan nasz do uczniów: Ruszamy razem nad Jordan; tam usłyszycie głos wołający na pustyni, aby uczynić drogi moje gładkimi; tam ujrzycie żagiew płonąca i jak ona świeci, najjaśniejsza przed królem królów. Nuże, idźmy ku światłu płonącemu na pustyni, idźmy do gwiazdy światła. I zaprawdę mówię wam: sam Jan chrzci... Wtedy zbliżył się chrystus do Jordanu... woda jego stała się jakby żarem ognia.
- \*Tu Joannes zanurzył niemal całkowicie jest opisany terminami astronomicznymi: “dzień”, “żagiew płonąca i świecąca, najjaśniejsza”, “światło płonące”, “gwiazda światła”, “żar ognia”. Wydają się wskazywać na symbolikę Joannesa jako globu Księżycy lub Wenus. Por. Jo 5,35 “Ów był ta ‘lampa’ *lychnos*, ta ‘palona’ *kaio* i ‘świecąca’ *faino*”. Żagiew i pochodnia się spalają, jak Księżyc, w przeciwieństwie do Słońca.
109. (cz.I s.150) (Rzekł Joannes do Jezusa chrystusa:) tyś niebiański, a ja ziemski, tyś jest syn boży, a ja synem człowieczym. (Jo 12,34-46)
- \*Jezus syn człowieka cudy czynił w mocy Joannesa Mt 21,23-27 Mc 11,32n i naśladował Joannesa Mt 17,12n; i o synu człowieka mówił zawsze w trzeciej osobie
110. (cz.I s.162) do Mt 11,18 por. Ew. gruzińska 15: ...Jezus odpowiadał: Jeżeli ja czynię cuda przy pomocy szatana, to czyńcie je sami z samych siebie. Joannes nic nie je i nie pije, i mówicie, że jest szatanem.
111. (cz.I s.172) Ewangelia Barnaby (omówienie): W trakcie Ewangelii Jezus nie mówi, że jest mesjaszem czy synem bożym, a jego zadanie polega jedynie na przygotowaniu drogi mesjaszowi, którym jest Mahomet. Tak więc Jezus przyjmuje rolę, która w tradycji ewangelicznej normalnie jest zarezerwowana dla Joannesa chrzciciela.
112. (cz.I s.232) Ewangelia Psedo-Mateusza 31,3: (Nauczyciel Lewi zaczął wołać:) Być może jest on magiem albo bogiem, albo z pewnością anioł boży przemawia przez niego. Por. Mt 12,24
113. (cz.I s.300) Ewangelia dzieciństwa arabska 49: A kapłani i faryzeusze udali się do Filatusa i rzekli do niego: Ten ukrzyżowany czarownik Jasu (Jezus) zasługiwał na śmierć. Por. Mt 12,24

114. (cz.I s.311) Ewangelia dzieciństwa ormiańska II,9: (Mówiła Anna:) Maryjo... z ciebie wszędzie zorza, \*gwiazdo poprzedzająca światło, bardziej podobna do księżyca, niż którakolwiek spośród gwiazd, światłości dnia bardziej (jaśniejąca) niż blask słońca, świcie słońca ze wschodu! (Lc 2,36)

\*Tu znów Maria jest opisana terminami astronomicznymi. Wyraźnie jest ona Wenus poranną.

115. (cz.I s.335) XI,8: Gwiazda wskazująca nam drogę wędrowała z nami, a zatrzymywała się na postojach i widzieliśmy ją również stojącą ponad naszymi głowami. A gdy spiesząc się w drodze wędrowaliśmy szybciej, gwiazda pozostawiona w tyle wkrótce nas wyprzedzała, i tak było aż dotąd. Teraz jej światło znikło naszym oczom (XI,3: ukryła chwilowo swoje światło). (Mt 2,9)

\*"Gwiazda" tu prezentuje znane możliwości UFO.

116. (cz.I s.338) XI,23: Ponieważ jednak Adam chciał wpięć się bogiem, bóg w nadmiarze swego miłosierdzia i swej miłości do rodzaju ludzkiego postanowił stać się człowiekiem.

Przysiągł naszemu pierwszemu ojcu... posłę mego syna jedynego, syna człowieka, i on z powrotem przywróci cię do pierwotnej godności. Wtedy ty Adamie, będąc złączony z bogiem w twoim ciele, które będzie nieśmiertelne, staniesz się bogiem. (Jo 12,34)

117. (cz.II s.428) Ewangelia Nikodema II,1: Żydzi mówią do Piłata: Czyż nie mówiliśmy, że (Jezus) jest czarownikiem? 5. Cały lud woła, że jest zrodzony z cudzołóstwa i że jest czarownikiem. (Jo 12,24)

118. (cz.III s.204) do Lc 15,11-32 Apokalipsa Sedracha 6,2-8: Uczyniłem go bowiem roztropnym, dziedzicem... Jakież ojciec - rzecze do mnie - wyposażył swego syna, a ten wziąwszy majątek opuścił ojca, odszedł, stał się obcym, i służył obcemu. Ojcu zaś, gdy zobaczył, że on go opuścił, zaciemniło się serce. I odszedł ojciec, aby \*odebrać swój majątek, i wypędził go ze swojej chwały, ponieważ opuścił on swego ojca. Jakżeż więc ja, bóg przedziwny i zazdrosny, oddałem mu wszystko, a on, wziąwszy to, stał się cudzołożnikiem i grzesznikiem?

\*przeciwna wersja perykopy o synu marnotrawnym

119. (cz.III s.222 przyp.) Według Bazylidesa, którego chrystologię przytacza Ireneusz, zastępczą

śmierć na krzyżu poniósł Szymon Cyrenejczyk. (Lc 23,26)

120. (cz.III s.263) do Mt 22,42-45 o chrystusie i Dawidzie, por. Apokalipsa Pawła 29,3: Ujrzałem pośrodku miasta wielki ołtarz i bardzo wyniosły, a ktoś stał koło tego ołtarza, a twarz jego jaśniała jak słońce... I zapytałem anioła, i rzekłem: Kim jest ten, o panie, który ma taką moc? I rzekł do mnie anioł: To jest Dawid, a to jest miasto Jerozolima. \*Gdy raz(?) przyjdzie chrystus, król wieczności, wraz z wiernymi swojego królestwa, on znowu poprzedzać go będzie ze śpiewem... Chrystus, syn boga, siedzi po prawicy swego ojca, a ten Dawid śpiewa przed nim w siódmym niebie... Jest rzeczą konieczną, by Dawid śpiewał w godzinie ofiary ciała i krwi chrystusa.

Przyp.: Jak Dawid poprzedzał ze śpiewem i tańcem (wedł. 2S 6,5 tańcem i graniem) arkę przymierza wprowadzaną do Jerozolimy 2S 6,12n.

\*"Gdy raz przyjdzie" - zatem chrystus jeszcze (do czasu napisania Apokalipsy, t.j. II-III w.) nie przyszedł?

Może jednak tym chrystusem jest pierwszy chrystus Saul - Słońce? Stąd twarz Dawida jaśniała tylko „jak” Słońce. Właśnie przed nim grał Dawid 1S 16,23 18,10

C. Z "Teksty z Nag - Hammadi" oprac. W. Myszor, ATK 1979

### 1. Apokryficzny List Jakuba

121. (s.114) 6,5 ci zaś, którzy uwierzyli w mój 'krzyż' *stauros* - ich jest królestwo boże

122. (s.115) 6,30.35 nie wiecie, że odcięto głowę 'proroctwa' *profeteia* razem z Janem?... proroctwo zazwyczaj uwalnia się od głowy. (Mt 14,8)

123. (s.117) 9,11 Ojciec nie 'potrzebuje' *chreia* mnie, żaden bowiem ojciec nie potrzebuje syna, 'lecz' *alla* syn jest tym, który zazwyczaj potrzebuje ojca. Spieszę właśnie do niego. Nie potrzebuje 'też' *gar* was ojciec mający syna. (Mt 27,46).

(s.134) Przyp. Bóg jest całkowicie "nie potrzebujący nikogo" - pogląd ten podzielała cała literatura starożytna.

124. (s.120) 11,30 myślicie może o ojcu, że jest przyjacielem ludzi, lub, że zwykle 'skłania się' *peithesthai* ku prośbom, lub, że zwykle 'dziękuje'

*charidzesthai* każdemu z osobna, lub że zwykle 'ukazuje się' *anechein* temu, kto go poszukuje? 125. 12,10 on nie odpuści grzechu żadnej 'duszy' *psyche* 'ani' *oute* 'winy' *aitia* 'ciała' *sarks*. (Mt 6,14) 122. (s.122) 14,14 Zaprawdę mówię to wam: Kto posiadzie dla siebie życie i 'uwierzy' *pisteuein* w królestwo, nie opuści go już nigdy, \*'ani nawet' *oute* 'gdyby' *kan* go ojciec zechciał przepędzić. (Mt 3,2 23,13)

\*nauczanie, że można żyć wbrew bogu ojcu!

## 2. Ewangelia prawdy

127. (s.150) 24,9 Ojciec odsłania swoje łono, 'zaś' *de* łonem jego jest 'duch' *pneuma* święty, który objawia jego skrytość. Skrytością jego zaś jest jego syn. (Jo 1,18)

## 3. Ewangelia Tomasza

128. (s.208) 1,7 Rzekł Jezus: 'Szczęśliwy' *makarios* lew, którego zje człowiek i lew stanie się człowiekiem. Przeklęty człowiek, którego zje lew i człowiek stanie się lwem.

129. (s.211) 21 Rzekła Mariham do Jezusa: Do kogo podobni są twoi 'uczniowie' *mathetes*? Odrzekł: Podobni są do małych dzieci przebywających na polu, które do nich nie należy. \*'Jeśli' *gar* przyjdą właściciele tego pola, powiedzą: Zostawcie nam nasze pole. Oni staną nadzy przed nimi, aby im je zostawili. (Mt 18,1-3 19,14)

\*gr. *gar* znaczy zasadniczo 'bowiem'; może oznaczać przyczynę, wniosek, wyjaśnienie, uzasadnienie, przedłużenie myśli {7}. Nie ma natomiast w słownikach przykładu znaczenia warunkowego „jeśli” {7} {6}

130. (s.226) 113-114 królestwo ojca rozszerza się na ziemi, a ludzie go nie widzą. Rzekł Szymon Piotr do nich: Niech Mariham odejdzie od nas. Kobiety nie są godne życia. Rzekł Jezus: Oto prowadzę ją, aby uczynić ją mężczyzną, aby stała się 'duchem' *pneuma* żywym, podobnym do was mężczyzn. (Mt 13,43). Każda kobieta, która uczyni siebie mężczyzną, wejdzie do królestwa niebios. (Mt 19,12)

## 4. Ewangelia według Filipa

131. (s.243) 17. Mówią niektórzy, że Maria poczęła z ducha świętego (Mt 1,18). 'Błądzą' *planasthai* nie

wiedząc, co mówią. W jaki sposób to kiedyś kobieta poczęła z kobiety!... I pan nie powiedziałaby "Ojciec mój, który jesteś w niebie" (Mt 6,9) 'jeśliby nie' *eimeti* miał tam innego ojca, ale 'po prostu' *haplos* powiedział: "Ojciec mój".

132. (s.247) 32. Trzy chodziły z panem zawsze: Maria jego matka, i jej siostra, i Magdalena (Jo 19,25), ta którą nazywa się jego 'towarzyszka' *koinonos*. "Maria" bowiem jest jego siostrą i jego matką i jego towarzyszką. Por. przyp. 136 133. 34. Świętym służą 'siły' *dynamis* \*'złowrogie' *poneros*. Zostały bowiem oślepienie przez 'ducha' *pneuma* świętego, aby myślały, że służą człowiekowi (!), \*'gdy tymczasem' *hopote* pracują dla świętych.

\* *poneros* jest diabeł Mt 13,19 1Jo 3,12 i syn człowieka Lc 6,22.

\**hopote* w znaczeniu przyczynowym: 'wobec tego że, jako że'

134. (s.249) 42. wszelkie 'obcowanie płciowe' *koinonia* pomiędzy nierównymi jest cudzołóstwem. (Mc 5,32 7,27)

135. (s.250) 49. Kiedy powiadasz: "jestem Żydem", nikt się nie poruszy; kiedy powiadasz: "jestem Rzymianinem", nikt się nie 'przestraszy' *tarassesthai*; kiedy powiadasz: "jestem 'Hellenem' *hellen*, 'barbarzyńcą' *barbaros*... nikt nie zadrży. Kiedy powiesz: "jestem 'chrześcijaninem'" *christianos*, zadrży. 'Zaprawdę' *genoito* to jest sposób który nie będzie można 'znieść' *hypomenein*. Ten bóg jest ludożercą, dlatego zabija się mu człowieka na ofiarę. Zanim zabijano w ofierze człowieka, zabijano 'zwierzęta' *therion*; nie byli bowiem bogami ci, którym zabijano na ofiarę.

136. (s.252) 55. 'towarzyszka' *koinonos* chrystusa jest Maria Magdalena. Pan kochał Marię więcej niż wszystkich 'uczniów' *mathetes*, i 'całował' *aspadzesthai* ją w usta wiele razy. (s.281) Przyp. "Towarzyszka" pana ze względu na wyraz grecki występujący w tekście może oznaczać wprost: "żona", kobieta w intymnym związku. (Także wobec znaczenia we fragmencie 60 tegoż dzieła, por. przyp. nast.). M.M. n.p. Mt 27,56 Mc 8,2 16,9 Jo 11,2 12,3 20,16.18

137. (s.253) 60. 'Podstawą' *syntaxis* (od *syn-histemi* dosł. 'razem stanie') zaś człowieka jest 'małżeństwo' *gamos* (Mc 10,2). Poznaj nieskalane

‘współzycie’ *koinonia*, bowiem posiada ono wielką siłę.

## Słowniczek

1	ἄαρών	AHRN	40	ἀγωνία	(ἀγών)
2	ἄββά	ABA	41	ἀγωνίζομαι	(ἀγών)
3	ἄβελ	HBL	42	Ἄδάμ	ADM, AD
4	Ἄβιά	ABJH	43	Ἄδδῖ	AiDV, AiDI
5	Ἄβιαθάρ	ABITR	44	ἀδελφή	(ἀδελφός)
6	Ἄβιληνή	(Ἄβιλα)	45	ἀδελφός	(ἀ, δελφός)
7	Ἄβιούδ	ABIHVD	46	ἄδηλος	(ἀ, δηλος)
8	Ἄβραάμ	ABRHM	47	ἀδημονέω	(ἀδήμων)
9	ἄβυσσος	(ἀ, βυσσός)	48	ἄδης, Ἄιδης	(ἀ, ιδεῖν)
10	ἀγαθοποιέω	(ἀγαθός, ποιέω)	49	ἀδικέω	(ἄδικος)
11	ἀγαθός		50	ἀδικία	(ἀδικέω)
12	ἀγαλλίασις	(ἀγαλλιάω)	51	ἄδικος	(ἀ, δίκη)
13	ἀγαλλιάω	(ἀγάλλω)	52	Ἄδμίν, Ἄδμείν	ADMIN
14	ἀγανακτέω	(ἄγαν)	53	ἀδυνατέω	(ἀδύνατος)
15	ἀγαπάω	(ἄγαμαι)	54	ἀδύνατος	(ἀ, δυνατός)
16	ἀγάπη	(ἀγαπάω)	55	ἀεί	
17	ἀγαπητός	(ἀγαπάω)	56	ἀετός	
18	ἀγαρεύω	(ἄγαρος)	57	ἄζυμος	(ἀ, ζύμη)
19	ἀγγεῖον	(ἄγγος)	58	Ἄζωρ	AiZVR
20	ἀγγέλλω	(ἄγω)	59	ἀθετέω	(ἄθετος)
21	ἄγγελος	(ἀγγέλλω)	60	ἀθροίζω	(ἀ, θρός)
22	ἄγγος		61	ἀθῶς	(ἀ, θφή)
23	ἀγέλη	(ἄγω)	62	αιγιαλός	(αἴσσω, ἄλς)
24	ἀγιάζω	(ἄγιος)	63	Αἴγυπτος	
25	ἄγιος	(ἄγος)	64	αἷμα	
26	ἀγκάλη	(ἀγκή)	65	αἱμορροέω	(αἷμα, ρέω)
27	ἄγκιστρον	(ἄγκος)	66	αἰνέω	(αἶνος)
28	ἄγναφος	(ἀ, γνάπτω)	67	αἶνος	
29	ἀγνίζω	(ἀγνός)	68	Αἰνών	AiNVN
30	ἀγνοέω	(ἀ, νόος)	69	αἰρετίζω	(αἰρέω)
31	ἀγορά	(ἀγείρω)	70	αἶρω, ἀείρω	
32	ἀγοράζω	(ἀγορά)	71	αἰσθάνομαι	(αἴω, αἴσθω)
33	ἄγρα		72	αἰσχύνη	(αἴσχος)
34	ἀγραυλέω	(ἀγρός, αὐλή)	73	αἰσχύνομαι, -νω	(αἰσχύνη)
35	ἀγρεύω	(ἄγρα)	74	αἰτέω	
36	ἄγριος	(ἀγρός)	75	αἴτημα	(αἰτέω)
37	ἀγρός		76	αἰτία	
38	ἀγρυπνέω	(ἀγρέω, ὕπνος)	77	αἴτιος	(αἰτία) τό αἴτιον
39	ἄγω		78	αἰφνίδιος	(αἴφνης)
			79	αἰχμαλωτίζω	(αἰχμάλωτος)
			80	αἰχμάλωτος	(αἰχμή, ἄλωτος)
			81	αἰών	

82	αιώνιος	(αίων)	124	ἀλλότριος	(ἄλλος)
83	ἀκαθαρσία	(ἀκάθαρτος)	125	ἀλόη	
84	ἀκάθαρτος	(ἄ, καθαίρω)	126	ἄλς	
85	ἄκανθα	(ἀκή)	127	άλυσις	
86	ἀκάνθινος	(ἄκανθα)	128	Ἄλφαῖος	ChLFI
87	ἄκαρπος	(ἄ, καρπός)	129	ἄλων	(ἄλω)
88	ἀκαταστασία	(ἄ, καθίστημι)	130	ἀλώπηξ	
89	ἀκέραιος	(ἄ, κεράννυμι)	131	ἄμα	
90	ἀκμήν	(ἀκμή)	132	ἀμαρτάνω	
91	ἀκοή	(ἀκούω)	133	ἀμάρτημα	(ἀμαρτάνω)
92	ἀκολουθέω	(ἄ, κέλευθος)	134	ἀμαρτία	(ἀμαρτάνω)
93	ἀκούω		135	ἀμαρτωλός	(ἀμαρτάνω)
94	ἀκρασία	(ἀκρατής)	136	ἀμελέω	(ἀμελής)
95	ἀκριβόω	(ἀκριβής)	137	ἄμεμπτος	(ἄ, μέμφομαι)
96	ἀκριβῶς	(ἀκριβής)	138	ἀμέριμνος	(ἄ, μέριμνα)
97	ἀκρίς		139	ἀμήν	AMN
98	ἄκρον	(ἄκρος)	140	Ἄμιναδάβ	AiMINDB
99	ἀκυρόω	(ἄ, κύρος)	141	ἄμμος	
100	ἀλάβαστρος	τό ἄ.	142	ἀμνός	
101	ἀλαλάζω	(ἀλαλή)	143	ἄμπελος	
102	ἄλαλος	(ἄ, λάλος)	144	ἀμπελουργός	(ἄμπελος, ἔργον)
103	ἄλας	(ἄλς)	145	ἀμπελών	(ἄμπελος)
104	ἀλείφω		146	ἀμφιβάλλω	(ἀμφί, βάλλω)
105	ἀλεκτοροφωνία	(ἀλέκτωρ, φωνή)	147	ἀμφίβληστρον	(ἀμφιβάλλω)
106	ἀλέκτωρ		148	ἀμφιέζω	(ἀμφιέννυμι)
107	Ἄλέξανδρος	(ἄλέξω, ἀνήρ)	149	ἀμφιέννυμι	(ἀμφί, ἔννυμι)
108	ἄλευρον	(ἄλέω)	150	ἄμφοδον	(ἀμφί, ὁδός)
109	ἀλήθεια	(ἀληθής)	151	ἀμφοτέρος	(ἄμφο) οἱ ἄ.
110	ἀληθής	(ἄ, λήθω)	152	Ἄμών	AMVN
111	ἀληθινός	(ἀληθής)	153	Ἄμώς	AMVC
112	ἀλήθω	(ἄλέω)	154	ἄν	
113	ἀληθῶς	(ἀληθής)	155	ἀνά	
114	ἀλιεύς	(ἄλς)	156	ἀναβαίνω	(ἀνά, βαίνω)
115	ἀλιεύω	(ἀλιεύς)	157	ἀναβιβάζω	(ἀνά, βιβάζω)
116	ἀλίζω	(ἄλς)	158	ἀναβλέπω	(ἀνά, βλέπω)
117	ἀλλά		159	ἀνάβλεψις	(ἀναβλέπω)
118	ἀλλαχόθεν	(ἄλλος)	160	ἀναβοάω	(ἀνά, βοάω)
119	ἀλλαχοῦ	(ἄλλος)	161	ἀνάγαιον	(ἀνά, γαῖα)
120	ἀλλήλων	(ἄλλος)	162	ἀναγγέλλω	(ἀνά, ἀγγέλλω)
121	ἀλλογενής	(ἄλλος, γένος)	163	ἀναγινώσκω	(ἀνά, γι(γ)νώσκω)
122	ἄλλομαι		164	ἀναγκάζω	(ἀνάγκη)
123	ἄλλος		165	ἀνάγκη	



166	ανάγω	(ανά, ἄγω)	208	ανατέλλω	(ανά, τέλλω)
167	ἀναδεικνυμι	(ανά, δείκνυμι)	209	ἀνατολή	(ἀνατέλλω)
168	ἀνάδειξις	(ανά, δείκνυμι)	210	ἀνατρέπω	(ανά, τρέπω)
169	ἀναζάω	(ανά, ζάω)	211	ἀνατρέφω	(ανά, τρέφω)
170	ἀναζητέω	(ανά, ζητέω)	212	ἀναφαίνω	(ανά, φαίνω)
171	ἀνάθεμα	(ἀνατίθημι)	213	ἀναφέρω	(ανά, φέρω)
172	ἀναθεματίζω	(ἀνάθεμα)	214	ἀναφωνέω	(ανά, φωνέω)
173	ἀνάθημα	(ἀνατίθημι)	215	ἀναχωρέω	(ανά, χωρέω)
174	ἀναίδεια	(ἀναιδής)	216	Ἄνδρέας	(ἀνήρ)
175	ἀναίρεω	(ανά, αἰρέω)	217	ἀνέκλειπτος	(ἀ, ἐκλείπω)
176	ἀναίτιος	(ἀ, αἰτία)	218	ἀνεκτός	(ἀνέχομαι) -ότερον
177	ἀνακαθίζω	(ανά, καθίζω)	219	ἄνεμος	
178	ἀνακάμπω	(ανά, κάμπω)	220	ἀνένδεκτος	(ἀ, ἐνδέχομαι)
179	ἀνάκειμαι	(ανά, κείμαι)	221	ἀνέρχομαι	(ανά, ἔρχομαι)
180	ἀνακλίνω	(ανά, κλίνω)	222	ἄνευ	
181	ἀνακράζω	(ανά, κράζω)	223	ἀνευρίσκω	(ανά, εὐρίσκω)
182	ἀνακρίνω	(ανά, κρίνω)	224	ἀνέχομαι	(ανά, ἔχω)
183	ἀνακυλίω	(ανά, κυλίω)	225	ἄνηθον	
184	ἀνακύπτω	(ανά, κύπτω)	226	ἀνήρ	
185	ἀναλαμβάνω	(ανά, λαμβάνω)	227	ἀνθίστημι	(ἀντί, ἴστημι)
186	ἀνάλη(μ)ψις	(ανά, λῆ(μ)ψις)	228	ἀνθομολογέομαι	(ἀντί, ὁμολ.)
187	ἀναλίσκω	(ανά, ἀλίσκω)	229	ἀνθρακιά	(ἄνθραξ)
188	ἄναλος	(ἀ, ἄλς)	230	ἀνθρωποκτόνος	(ἄνθρωπος, κτεί.)
189	ἀναλύω	(ανά, λύω)	231	ἄνθρωπος	
190	ἀναμάρτητος	(ἀ, ἀμαρτάνω)	232	ἄνιπτος	(ἀ, νίπτω)
191	ἀναμνησκω	(ανά, μιμνήσκω)	233	ἀνίστημι	(ανά, ἴστημι)
192	ἀνάμνησις	(ἀναμνησκω)	234	Ἄννα	ChNH
193	ἀνάπαυσις	(ἀναπαύω)	235	Ἄννας	ChNH
194	ἀναπαύω	(ανά, παύω)	236	ἀνόητος	(ἀ, νοέω)
195	ἀνάπειρος	(ανά, πηρός)	237	ἄνοια	(ἀ, νοῦς)
196	ἀναπέμπω	(ανά, πέμπω)	238	ἀνοίγω	(ανά, οἶγω)
197	ἀναπηδάω	(ανά, πηδάω)	239	ἀνομία	(ἄνομος)
198	ἀναπίπτω	(ανά, πίπτω)	240	ἄνομος	(ἀ, νόμος)
199	ἀναπληρόω	(ανά, πληρόω)	241	ἀνορθόω	(ανά, ὀρθόω)
200	ἀναπτύσσω	(ανά, πτύσσω)	242	ἀντάλλαγμα	(ἀντί, ἀλλάσσω)
201	ἀνάπτω	(ανά, ἄπτω)	243	ἀνταποδίδωμι	(ἀντί, ἀποδίδωμι)
202	ἀνασειώ	(ανά, σείω)	244	ἀνταπόδομα	(ἀνταποδίδωμι)
203	ἀνασπάω	(ανά, σπάω)	245	ἀνταποκρίνομαι	(ἀντί, ἀποκ.)
204	ἀνάστασις	(ἀνίστημι)	246	ἀντέχω, -ομαι	(ἀντί, ἔχω)
205	ἀναστενάζω	(ανά, στενάζω)	247	ἀντί	
206	ἀναστρέφω	(ανά, στρέφω)	248	ἀντιβάλλω	(ἀντί, βάλλω)
207	ἀνατάσσω, -ομαι	(ανά, τάσσω)	249	ἀντίδικος	(ἀντί, δίκη)

250	ἀντικαλέω	(ἀντί, καλέω)	292	ἀπογραφή	(ἀπογράφω)
251	ἀντίκειμαι	(ἀντί, κείμαι)	293	ἀπογράφω	(ἀπό, γράφω)
252	ἀντιλαμβάνομαι	(ἀντί, λαμβ.)	294	ἀποδεκατεύω	(ἀπό, δ.)
253	ἀντιλέγω	(ἀντί, λέγω)	295	ἀποδεκατόω	(ἀπό, δ.)
254	ἀντιμετρέω	(ἀντί, μετρέω)	296	ἀποδέχομαι	(ἀπό, δ.)
255	ἀντιπαρέρχομαι	(ἀντί, π.)	297	ἀποδημέω	(ἀπόδημος)
256	ἀντιπέρα	(ἀντί, πέρα)	298	ἀπόδημος	(ἀπό, δῆμος)
257	ἀντλέω	(ἄντλος)	299	ἀποδίδωμι	(ἀπό, δίδωμι)
258	ἀντλημα	(ἀντλέω)	300	ἀποδοκιμάζω	(ἀπό, δ.)
259	ἄνυδρος	(ἄ, ὕδωρ)	301	ἀποθήκη	(ἀποτίθημι)
260	ἄνω	(ἀνά)	302	ἀποθλίβω	(ἀπό, θλίβω)
261	ἄνωθεν	(ἄνω)	303	ἀποθνήσκω	(ἀπό, θνήσκω)
262	ἀνώτερον	(ἄνω)	304	ἀποκαθίστημι	(ἀπό, κ.)
263	ἄξινη	(ἄγνυμι)	305	ἀποκαλύπτω	(ἀπό, καλύπτω)
264	ἄξιος	(ἄγω)	306	ἀποκάλυψις	(ἀποκαλύπτω)
265	ἄξιόω	(ἄξιος)	307	ἀπόκειμαι	(ἀπό, κείμαι)
266	ἀπαγγέλλω	(ἀπό, ἀγγέλλω)	308	ἀποκεφαλίζω	(ἀπό, κεφαλή)
267	ἀπάγομαι	(ἀπό, ἄγω)	309	ἀποκλείω	(ἀπό, κλείω)
268	ἀπάγω	(ἀπό, ἄγω)	310	ἀποκόπτω	(ἀπό, κόπτω)
269	ἀπαίρω	(ἀπό, αἴρω)	311	ἀποκρίνω, -ομαι	(ἀπό, κρίνω)
270	ἀπαιτέω	(ἀπό, αἰτέω)	312	ἀπόκρισις	(ἀποκρίνω)
271	ἀπαλλάσσω	(ἀπό, ἀλλάσσω)	313	ἀποκρύπτω	(ἀπό, κρύπτω)
272	ἀπαλός		314	ἀπόκρυφος	(ἀποκρύπτω)
273	ἀπαντάω	(ἀπό, ἀντάω)	315	ἀποκτείνω	(ἀπό, κτείνω)
274	ἀπάντησις	(ἀπαντάω)	316	ἀποκτείνω	(ἀπό, ?)
275	ἀπαρνεόμαι	(ἀπό, ἀρνεόμαι)	317	ἀποκυλίω	(ἀπό, κυλίω)
276	ἀπαρτισμός	(ἀπαρτίζω)	318	ἀπολαμβάνω	(ἀπό, λαμβάνω)
277	ἄπας		319	ἀπολείγω	(ἀπό, λείγω)
278	ἀπάτη		320	ἀπόλλυμι	(ἀπό, ὄλλυμι)
279	ἀπειθέω	(ἀπειθής)	321	ἀπολογέομαι	(ἀπό, λόγος)
280	ἀπειθής	(ἄ, πείθω)	322	ἀπολύτρωσις	(ἀπό, λυτρώω)
281	ἀπελπίζω	(ἀπό, ἐλπίζω)	323	ἀπολύω	(ἀπό, λύω)
282	ἀπέναντι	(ἀπό, ἔναντι)	324	ἀπομάσσω, -ομαι	(ἀπό, μάσσω)
283	ἀπέρχομαι	(ἀπό, ἔρ.)	325	ἀπονίπτω, -ίζω	(ἀπό, νίπτω)
284	ἀπέχω	(ἀπό, ἔχω)	326	ἀποπλανάω	(ἀπό, πλανάω)
285	ἀπιστέω	(ἄπιστος)	327	ἀποπλύνω	(ἀπό, πλύνω)
286	ἀπιστία	(ἀπιστέω)	328	ἀποπνίγω	(ἀπό, πνίγω)
287	ἄπιστος	(ἄ, πιστός)	329	ἀπορέω	(ἄ, πόρος)
288	ἀπλοῦς, ἀπλόος		330	ἀπορία	(ἄ, πόρος)
289	ἀπό		331	ἀποσπάω	(ἀπό, σπάω)
290	ἀποβαίνω	(ἀπό, βαίνω)	332	ἀποστάσιον	(ἀφίστημι)
291	ἀποβάλλω	(ἀπό, βάλλω)	333	ἀποστεγάζω	(ἀπό, στέγη)

334	ἀποστέλλω	(ἀπό, στέλλω)	376	ἄρρωστος	(ἄ, ρώννυμι)
335	ἀποστερέω	(ἀπό, στερέω)	377	ἄρσην, ἄρρην	
336	ἀπόστολος	(ἀποστέλλω)	378	ἄρτι	
337	ἀποστοματίζω	(ἀπό, στόμα)	379	ἄρτος	
338	ἀποστρέφω	(ἀπό, στρέφω)	380	ἄρτύω	(ἀραρίσκω)
339	ἀποσυνάγωγος	(ἀπό, συναγωγ.)	381	Ἄρφαζιάδ	ARFKSzD
340	ἀποτάσσομαι	(ἀπό, τάσσω)	382	ἀρχαῖος	(ἀρχή)
341	ἀποτελέω	(ἀπό, τελέω)	383	Ἄρχελαος	(ἄρχω, λαός)
342	ἀποτίθεμαι, -θημι	(ἀπό, τίθημι)	384	ἀρχή	(ἄρχω)
343	ἀποτινάσσω	(ἀπό, τινάσσω)	385	ἀρχιερεύς	(ἄρχω, ἱερεύς)
344	ἀποφέρω	(ἀπό, φέρω)	386	ἀρχισυνάγωγος	(ἄρχω, συναγ.)
345	ἀποχωρέω	(ἀπό, χωρέω)	387	ἀρχιτελώνης	(ἄρχω, τελών.)
346	ἀποψύχω	(ἀπό, ψύχω)	388	ἀρχιτρίκλινος	(ἄρχω, τρίκλι.)
347	ἄπτω		389	ἄρχω	
348	ἀπόλεια	(ἀπόλλυμι)	390	ἄρχων	(ἄρχω)
349	ἄρα		391	ἄρωμα	
350	ἄρα	(ἄρα)	392	Ἄσαφ	ASF
351	Ἄράμ	RM	393	ἄσβεστος	(ἄ, σβέννυμι)
352	ἄραφος, ἄρραφος	(ἄ, ράπτω)	394	ἀσέλγεια	(ἀσελγής)
353	ἀργός	(ἄ, ἔργον)	395	Ἄσήρ	ASzR
354	ἀργύριον	(ἄργυρος)	396	ἀσθένεια	(ἀσθενής)
355	ἄργυρος	(ἀργός)	397	ἀσθενέω	(ἀσθενής)
356	ἀρέσκω		398	ἀσθενής	(ἄ, σθένος)
357	ἀρεστός	(ἀρέσκω)	399	ἀσκός	
358	ἀρήν, ἀρνός		400	ἀσπάζομαι	
359	ἀριθμέω	(ἀριθμός)	401	ἀσπασμός	(ἀσπάζομαι)
360	ἀριθμός		402	ἀσσάριον	(fac. as)
361	Ἀριμαθαία	HRMTIM	403	ἀστήρ	
362	ἀριστάω	(ἄριστον)	404	ἀστραπή	
363	ἀριστερός	(ἄριστος)	405	ἀστράπτω	(ἀστραπή)
364	ἄριστον		406	ἄστρον	(ἀστήρ)
365	ἀρκετός	(ἀρκέω)	407	ἀσύνετος	(ἄ, συνετός)
366	ἀρκέω		408	ἀσφάλεια	(ἀσφαλής)
367	ἀρνέομαι		409	ἀσφαλίζω, -ζομαι	(ἀσφαλής)
368	Ἄρνι, Ἄρνει	ARNI	410	ἀσφαλῶς	(ἀσφαλής)
369	ἀρνίον	(ἀρνός, ἀρήν)	411	ἀσώτως	(ἄσωτος)
370	ἀρνός v. ἀρήν		412	ἄτεκνος	(ἄ, τέκνον)
371	ἀροτριάω	(ἄροτρον)	413	ἀτενίζω	(ἀτενής)
372	ἄροτρον	(ἀρόω)	414	ἄτερ	
373	ἀρπαγή	(ἀρπάζω)	415	ἀτιμάζω	(ἄτιμος)
374	ἀρπάζω		416	ἀτιμάω	(ἄ, τιμάω)
375	ἀρπαξ	(ἀρπάζω)	417	ἄτιμος	(ἄ, τιμή)

418	ἀτιμός	(ἄτιμος)	460	βαθύς	
419	ἄτοπος	(ἄ, τόπος)	461	βαΐον	(βάϊς)
420	Αὐγοῦστος	(lac. Augustus)	462	βαλλάντιον	
421	αὐλέω	(αὐλός)	463	βάλλω	
422	αὐλή	(ἄω, ἄημι)	464	βαπτίζω	(βάπτω)
423	αὐλητής	(αὐλέω)	465	βάπτισμα	(βαπτίζω)
424	αὐλίζομαι	(αὐλή)	466	βαπτισμός	(βαπτίζω)
425	αὐξάνω		467	βαπτιστής	(βαπτίζω)
426	αὔριον	(ἠώς)	468	βάπτω	
427	αὐστηρός	(αὔω)	469	βαραβᾶς	BRABA
428	αὐτόματος	(αὐτός, μάω)	470	βαραχίας	BRKIH
429	αὐτόπτης	(αὐτός, ὀράω)	471	βαρέω	(βάρος)
430	αὐτός		472	βαρέως	(βαρύς)
431	αὐτοῦ	(αὐτός)	473	βαρθολομαῖος	BRTLMI
432	αὐτόφωρος	(αὐτός, φώρ)	474	βαριωνᾶ	BRIVNH
433	ἀφαιρέω	(ἀπό, αἰρέω)	475	βάρος	(βαρύς)
434	ἀφανίζω	(ἀ, φανής)	476	Βαρτιμαῖος	BRTIMI
435	ἄφαντος	(ἀ, φαίνω)	477	βαρύνω	(βαρύς)
436	ἀφεδρών	(ἀπό, ἔδρα)	478	βαρύς	
437	ἄφεις	(ἀφήμι)	479	βαρύτιμος	(βαρύς, τιμή)
438	ἄφθαρτος	(ἀ, φθείρω)	480	βασανίζω	(βάσανος)
439	ἀφήμι, ἀφίω	(ἀπό, ἴημι)	481	βασανιστής	(βασανίζω)
440	ἀφίστημι	(ἀπό, ἴστημι)	482	βάσανος	
441	ἀφίω	v. ἀφήμι	483	βασιλεία	(βασιλεύς)
442	ἀφόβως	(ἀ, φόβος)	484	βασίλειος	(βασιλεύς)
443	ἀφορίζω	(ἀπό, ὀρίζω)	485	βασιλεύς	
444	ἀφρίζω	(ἀφρός)	486	βασιλεύω	(βασιλεύς)
445	ἀφρός		487	βασιλικός	(βασιλεύς)
446	ἀφροσύνη	(ἄφρων)	488	βασίλισσα	(βασιλεύς)
447	ἄφρων	(ἀ, φρήν)	489	βαστάζω	
448	ἀφυπνόω	(ἀπό, ὕπνος)	490	βάτος (1)	
449	Ἄχάζ	AChZ	491	βάτος (2)	BT
450	ἀχάριστος	(ἀ, χαρίζομαι)	492	βατταλογέω	(βάττος, λόγος)
451	ἀχειροποίητος	(ἀ, χεῖρ, ποιητ.)	493	βδέλυγμα	(βδελύσσω)
452	Ἄχιμ	AChIM	494	βεβαίω	(βέβαιος)
453	ἀχρεῖος	(ἀ, χρεία)	495	βεβηλός	(βέβηλος)
454	ἄχρι	(ἄκρος)	496	Βεελζεβούλ	BAiLZB(V)L
455	ἄχυρον		497	βελόνη	(βέλος)
456	Βαβυλών	BBL	498	Βηθαβαρα	BITAiBRH
457	βαθέως	v. βαθύς	499	Βηθανία	(BIT, AiNIH)
458	βάθος	(βαθύς)	500	Βηθζαθά	BITZITA
459	βαθύνω	(βαθύς)	501	Βηθλέεμ	BITLChM (BIT, LChM)

502	Βηθσαϊδά, -δαν	BITCIDH (BIT, C.)	544	βύσσος	
503	Βηθφαγή	BITFGI (BIT, FGI)	545	Γαββαθά	GBTA
504	βῆμα	(βαίνω)	546	Γαβριήλ	GBRIAL (CBR, AL)
505	βιάζω, -ομαι	(βία)	547	αδαρηνός	(GDR, άδαρα)
506	βιαστής	(βιάζω)	548	γαζοφυλάκιον	(γάζα, φυλακή)
507	βιβλίον	(βίβλος)	549	γαλήνη	
508	βίβλος, βύβλος		550	Γαλιλαία	GLIL
509	βιβρώσκω		551	Γαλιλαῖος	GLILI
510	βίος		552	γαμέω	(γάμος)
511	βιωτικός	(βιόω)	553	γαμίζω	(γάμος)
512	βλάπτω		554	γαμίσκω, -ομαι	(γάμος)
513	βλαστάνω		555	γάμος	
514	βλασφημέω	(βλάσφημος)	556	γάρ	
515	βλασφημία	(βλασφημέω)	557	γαστήρ	
516	βλέπω		558	γε	
517	βλητέος	(βάλλω)	559	γένενα	GIA-HNM
518	Βοανηργές		560	Γεθσημανί	GTSzMNI
519	βοάω	(βοή)	561	γείτων	
520	Βόες, Βόος	BAiZ	562	γελάω	
521	βοηθέω	(βοή, θέω)	563	γεμίζω	(γέμω)
522	βόθυνος	(βόθρος)	564	γέμω	
523	βολή	(βάλλω)	565	γενεά	(γίνομαι)
524	βορρᾶς, Βορέας		566	γενέσια, τά	(γενέσιος, τό)
525	βόσκω		567	γένεσις	(γίνομαι)
526	βουλευώ, -ομαι	(βουλή)	568	γενετή	(γίνομαι)
527	βουλευτής	(βουλεύω)	569	γένημα	(γέννημα)
528	βουλή	(βούλομαι)	570	γεννάω	(γέννα)
529	βούλομαι		571	γέννημα	(γεννάω)
530	βουνός		572	Γεννησαρέτ	GNISR
531	βοῦς		573	γέννησις	(γεννάω)
532	βραδύς		574	γεννητός	(γεννάω)
533	βραχίον	(βραχύς)	575	γένος	(γίνομαι)
534	βραχύς		576	Γερασηνός	GRSz
535	βρέφος		577	Γεργεσηνός	
536	βρέχω		578	γέρων	
537	βροντή	(βρέμω)	579	γεύω, -ομαι	
538	βροχή	(βρέχω)	580	γεωργός	(γῆ, ἔργον)
539	βρυγμός	(βρύχω)	581	γῆ	(γέα)
540	βρῶμα	(βιβρώσκω)	582	γῆρας	(γέρων)
541	βρώσιμος	(βρῶσις)	583	γηράσκω	(γῆρας)
542	βρῶσις	(βιβρώσκω)	584	γί(γ)νομαι	
543	βυθίζω	(βυθός)	585	γι(γ)νώσκω	

586	γλῶσσα		628	δείκνυμι, -ύω	
587	γλωσσόκομον	(γλῶσσα, κομέω)	629	δειλιάω	(δειλία)
588	γναφεύς	(κνάφος)	630	δειλός	(δέος, δειδω)
589	γνωρίζω	(γνώριμος)	631	δεῖνα	
590	γνώσις	(γινώσκω)	632	δεινῶς	(δεινός)
591	γνωστός	(γινώσκω)	633	δειπνέω	(δειπνον)
592	γογγύζω		634	δειπνον	
593	γογγυσμός	(γογγύζω)	635	δέκα	
594	Γολγοθᾶ	GLGLT	636	δεκαοκτώ	(δέκα, ὀκτώ)
595	Γόμορρα	AiMRH	637	δεκαπέντε	(δέκα, πέντε)
596	γονεύς	(γίνομαι)	638	Δεκάπολις	(δέκα, πόλις)
597	γόνυ		639	δεκατέσσαρες	(δέκα, τέσσαρ)
598	γονυπετέω	(γόνυ, πίπτω)	640	δέκατος	(δέκα)
599	γράμμα	(γράφω)	641	δεκτός	(δέχομαι)
600	γραμματεύς	(γράμμα)	642	δένδρον	
601	γραφή	(γράφω)	643	δεξιός	
602	γράφω		644	δέομαι	(δέω)
603	γρηγορέω	(ἐγείρω)	645	δερμάτινος	(δέρμα)
604	γυμνός		646	δέρω	
605	γυνή		647	δεσμεύω	(δεσμός)
606	γωνία		648	δεσμέω	(δεσμός)
607	δαιμονίζομαι	(δαίμων)	649	δέσμη	(δέω)
608	δαιμόνιον	(δαίμωνιος)	650	δέσμιος	(δεσμός)
609	δαίμων	(δαίω)	651	δεσμός	(δέω)
610	δάκρυον		652	δεσμοτήριον	(δεσμός)
611	δακρύω	(δάκρυ)	653	δεσπότης	
612	δακτύλιος	(δάκτυλος)	654	δεῦρω	
613	δάκτυλος	(δείκνυμι)	655	δεῦτε	(δεῦρο, ἴτε)
614	Δαλμανουθά	(DLH, MNH)	656	δευτερόπρωτος	(δεύτερος, πρῶ.)
615	δαμάζω		657	δεύτερος	(δύω)
616	δάνειον	(δάνος)	658	δέχομαι	
617	δαν(ε)ιστής	(δανίζω)	659	δέω	
618	δαν(ε)ίζω	(δάνος)	660	δή	
619	Δανιήλ	DNIAL	661	δηλαυῶς	(δηλος, ἀυγή)
620	δαπανάω	(δαπάνη)	662	δηλος	
621	δαπάνη		663	δηνάριον	(ἕαc. denarius)
622	Δαυίδ	DVD	664	δήποτε	(δή, ποτέ)
623	δέ		665	διά	
624	δέησις	(δέομαι, δέω)	666	διαβαίνω	(διά, βαίνω)
625	δεῖ	(δέω)	667	διαβάλλω	(διά, βάλλω)
626	δειγμα	(δείκνυμι)	668	διαβλέπω	(διά, βλέπω)
627	δειγματίζω	(δειγμα)	669	διάβολος	(διαβάλλω)

670	διαγγέλλω	(δ, ἀγγέλλω)	712	διασπάω	(δ, σπάω)
671	διαγί(γ)νομαι	(δ, γίνομαι)	713	διασπορά	(δ, σπείρω)
672	διαγνωρίζω	(δ, γνωρίζω)	714	διαστέλλω, -ομαι	(δ, στ.)
673	διαγογγύζω	(δ, γογγύζω)	715	διαστρέφω	(δ, στρέφω)
674	διαγρηγορέω	(δ, γρηγορέω)	716	διασιζω	(δ, σίζω)
675	διαδίδωμι	(δ, δίδωμι)	717	διαταράσσω	(δ, ταράσσω)
676	διαζώννυμι	(δ, ζώννυμι)	718	διατάσσω	(δ, τάσσω)
677	διαθήκη	(διατίθημι)	719	διατηρέω	(δ, τηρέω)
678	διαίρεω	(δ, αἰρέω)	720	διατίθημι, -θεμαι	(δ, τίθημι)
679	διακαθαίρω	(δ, καθαίρω)	721	διατρίβω	(δ, τρίβω)
680	διακαθαρίζω	(δ, καθαρίζω)	722	διαφέρω	(δ, φέρω)
681	διακελεύω	(δ, κελεύω)	723	διαφημίζω	(δ, φήμη)
682	διακονέω	(διάκονος)	724	διαφθείρω	(δ, φθ.)
683	διακονία	(διακονέω)	725	διαφυλάσσω	(δ, φυ.)
684	διάκονος		726	διαχωρίζω	(δ, χω.)
685	διακόσιοι	(δίς, ἑκατόν)	727	διδάκτος	(διδάσκω)
686	διακρίνω	(δ, κρίνω)	728	διδασκαλία	(διδάσκαλος)
687	διακωλύω	(δ, κωλύω)	729	διδάσκαλος	(διδάσκω)
688	διαλαλέω	(δ, λαλέω)	730	διδάσκω	
689	διαλέγω, -ομαι	(δ, λέγω)	731	διδασχία	(διδάσκω)
690	διαλείπω	(δ, λείπω)	732	δίδραχμον	(δίς, δραχμή)
691	διαλλάσσω, -ομαι	(δ, ἀλλάσσω)	733	Δίδυμος	(δίς)
692	διαλογίζομαι	(δ, λογίζομαι)	734	δίδωμι	
693	διαλογισμός	(διαλογίζομαι)	735	διεγείρω	(δ, ἐγείρω)
694	διαμαρτύρομαι	(δ, μαρτύρομαι)	736	διέξοδος	(δ, ἔξοδος)
695	διαμένω	(δ, μένω)	737	διερμηνεύω	(δ, ἐρ.)
696	διαμερίζω	(δ, μερίζω)	738	διέρχομαι	(δ, ἔρ.)
697	διαμερισμός	(διαμερίζω)	739	διετής	(δίς, ἔτος)
698	διανεύω	(δ, νεύω)	740	διηγέομαι	(δ, ἠγέομαι)
699	διανόημα	(δ, νοέομαι)	741	διήγησις	(διηγέομαι)
700	διάνοια	(διά, νοέομαι)	742	δίιστημι	(δ, ἴστημι)
701	διανοίγω	(διά, ἀνοίγω)	743	δίισχυρίζομαι	(δ, ἰσχυρός)
702	διανυκτερεύω	(δ, νύξ)	744	δίκαιος	(δίκη)
703	διαπεράω	(δ, περάω)	745	δικαιοσύνη	(δίκαιος, ?)
704	διαπορεύω, -ομαι	(δ, πορεύομαι)	746	δικαιόω	(δίκαιος)
705	διαπορέω	(δ, ἀπορέω)	747	δικαίωμα	(δικαιόω)
706	διαπραγματεύομαι	(δ, πραγ.)	748	δικαίως	(δίκαιος)
707	διαρπάζω	(δ, ἀρπάζω)	749	δικαστής	(δικάζω)
708	διαρρήγνυμι	(δ, ρήγνυμι)	750	δίικτυον	
709	διασαφέω	(δ, σαφής)	751	διό	(διά ὄ)
710	διασεύω	(δ, σεύω)	752	διοδεύω	(διά, ὀδεύω)
711	διασκορπίζω	(δ, σκορπίζω)	753	διορύσσω	(διά, ὀρύσσω)

754	διότι	(διά ὄτι)	796	δῶρον	(δίδωμι)
755	διπλοῦς, -λόος	(δίς, ?πλοος)	797	ἔα	(?ἔάω)
756	δίς	(δύω)	798	ἔάν	(εἶ, ἄν)
757	διστάζω	(δίς, ?)	799	ἑαυτοῦ	(ὄς, αὐτός)
758	δισχίλιοι	(δίς, χιλιάς)	800	ἔάω	
759	διϋλίζω	(διά, ὑλίζω)	801	ἑβδοσμήκοντα	(ἑπτά)
760	διχάζω	(δίχα)	802	ἑβδομηκοντάκις	(ἑβδομήκοντα)
761	διχοτομέω	(δίχα, τέμνω)	803	ἑβδομος	(ἑπτά)
762	διψάω	(δίψα)	804	ἑβερ	AiBR
763	διωγμός	(διώκω)	805	ἑβραϊκός	(Εβραῖος)
764	διώκω	(δίω)	806	Εβραϊστί	(Εβραῖος) AiBRIT
765	δόγμα	(δοκέω)	807	ἑγγίζω	(ἑγγύς)
766	δοκέω		808	ἑγγράφω	(έν, γράφω)
767	δοκιμάζω	(δόκιμος)	809	ἑγγύς	
768	δοκός		810	ἑγείρω	
769	δόλος		811	ἑγερσις	(ἑγείρω)
770	δόμα	(δίδωμι)	812	ἑγκάθετος	(έν, καθήμι)
771	δόξα	(δοκέω)	813	ἑγκαίνια	(έν, καινός)
772	δοξάζω	(δόξα)	814	ἑγκακέω	(έν, κακός)
773	δουλεύω	(δοῦλος)	815	ἑγκαταλείπω	(έν, καταλ.)
774	δούλη	(δοῦλος)	816	ἑγκρύπτω	(έν, κρύπτω)
775	δοῦλος		817	ἑγκυος	(έν, κυέω)
776	δοχή	(δέχομαι)	818	ἑγώ	
777	δραχμή	(δράσσομαι)	819	ἑδαφίζω	(ἑδαφος)
778	δρέπανον	(δρέπω)	820	Εζεκίας	ChZKoIHV
779	δύναμαι		821	ἑθέλω, θέλω	
780	δύναμις	(δύναμαι)	822	ἑθίζω	(ἑθος)
781	δυνάστης	(δύναμαι)	823	ἑθνικός	(ἑθνος)
782	δυνατός	(δύναμαι)	824	ἑθνος	
783	δύνω v. δύω		825	ἑθος	
784	δύο		826	εἶ	
785	δυσβάστακος	(δυσ, βαστάζω)	827	εἶδεα	(εἶδω)
786	δύσις	(δύνω, δύω)	828	εἶδον	(εἶδω aor.2)
787	δύσκολος	(δυσ, κόλον)	829	εἶδος	(εἶδω)
788	δυσκόλως	(δύσκολος)	830	εἶδω	εἶδον, οἶδα
789	δυσμή	(δύνω, δύω)	831	εἰκῆ	
790	δύω, δύνω		832	εἴκοσι	
791	δώδεκα	(δύο, δέκα)	833	εἰκών	(εἶκω)
792	δῶμα	(δέμω)	834	εἰμί	(ἔω)
793	δωρεά	(δωρέω)	835	εἶμι	(ἴω)
794	δωρεάν	(δωρεά)	836	εἶνεκεν v.	ἔνεκα
795	δωρέομαι, -έω	(δῶρον)	837	εἶπον	(ἔπω aor.2)



838	εἰρηνεύω	(εἰρήνη)	880	ἐκλεκτός	(ἐκλέγω)
839	εἰρήνη		881	ἐκλύω, -ομαι	(ἐκ, λύω)
840	εἰρηνοποιός	(εἰρήνη, ποιέω)	882	ἐκμάσσω	(ἐκ, μάσσω)
841	εἶρω		883	ἐκμυκτηρίζω	(ἐκ, μυκτηρίζω)
842	εἶς		884	ἐκνεύω	(ἐκ, νεύω)
843	εἶς, μία, ἕν		885	ἐκπειράζω	(ἐκ, πειράζω)
844	εἰσάγω	(εἶς, ἄγω)	886	ἐκπερισσῶς	(ἐκ, πε.)
845	εἰσακούω	(εἶς, ἀκούω)	887	ἐκπίπτω	(ἐκ, πίπτω)
846	εἰσέρχομαι	(εἶς, ἔρχομαι)	888	ἐκπλήσσω	(ἐκ, πλ.)
847	εἰσπορεύομαι	(εἶς, πορ.)	889	ἐκπνέω	(ἐκ, πνέω)
848	εἰσφέρω	(εἶς, φέρω)	890	ἐκπορεύω, -ομαι	(ἐκ, πορεύω)
849	εἶτα		891	ἐκριζώω	(ἐκ, ρίζω)
850	εἶωθα	(ἔθω perf.2)	892	ἔκστασις	(ἐξίστημι)
851	ἐκ, ἐξ		893	ἐκτείνω	(ἐκ, τείνω)
852	ἕκαστος		894	ἐκτελέω	(ἐκ, τελέω)
853	ἑκατόν		895	ἐκτενῶς	(ἐκτενής)
854	ἑκατονταπλασίων	(ἑκατόν, ?)	896	ἐκτινάσσω	(ἐκ, τινάσσω)
855	ἑκατοντάρχης, -ος	(ἑκατόν, ἄρχω)	897	ἕκτος	(ἕξ)
856	ἐκβάλλω	(ἐκ, βάλλω)	898	ἐκτός	(ἐκ)
857	ἐκβλαστάνω	(ἐκ, βλαστάνω)	899	ἐκφέρω	(ἐκ, φέρω)
858	ἐγκαμίζω	(ἐκ, γαμίζω)	900	ἐκφεύγω	(ἐκ, φεύγω)
859	ἐγκαμίσκω	(ἐκ, γαμίσκω)	901	ἔκφοβος	(ἐκ, φόβος)
860	ἐκδέχομαι	(ἐκ, δέχομαι)	902	ἐκφύω	(ἐκ, φύω)
861	ἐκδίδωμι	(ἐκ, δίδωμι)	903	ἐκχέω	(ἐκ, χέω)
862	ἐκδικέω	(ἔκδικος)	904	ἐκχωρέω	(ἐκ, χωρέω)
863	ἐκδίκησις	(ἐκδικέω)	905	ἐλαία	
864	ἐκδιώκω	(ἐκ, διώκω)	906	ἔλαιον	(ἐλαία)
865	ἐκδύω	(ἐκ, δύω)	907	ἐλαιών	(ἐλαία)
866	ἐκεῖ		908	ἐλάσσω	(ἐλαχύς)
867	ἐκεῖθεν	(ἐκεῖ)	909	ἐλασσόω, -αττώ	(ἐλάσσω)
868	ἐκεῖνος	(ἐκεῖ)	910	ἐλαύνω	
869	ἐκζητέω	(ἐκ, ζητέω)	911	ἐλαφρός	
870	ἐκθαμβέω	(ἐκ, θάμβος)	912	ἐλάχιστος	(ἐλαχύς)
871	ἐκθαυμάζω	(ἐκ, θαυμάζω)	913	Ἐλεάζαρ	ALAIZR
872	ἐκκεντέω	(ἐκ, κεντέω)	914	ἐλέγγω	
873	ἐκκλησία	(ἔκκλητος)	915	ἐλεέω	(ἔλεος)
874	ἐκκομίζω	(ἐκ, κομίζω)	916	ἐλεημοσύνη	(ἐλεήμων)
875	ἐκκόπτω	(ἐκ, κόπτω)	917	ἐλεήμων	(ἐλεέω)
876	ἐκκρεμάννυμι, -έμαμαι	(ἐκ, κρ.)	918	ἔλεος	
877	ἐκλάμπω	(ἐκ, λάμπω)	919	ἐλεύθερος	
878	ἐκλέγω, -ομαι	(ἐκ, λέγω)	920	ἐλευθερόω	(ἐλεύθερος)
879	ἐκλείπω	(ἐκ, λείπω)	921	Ἐλιακίμ	ALIKoIM

922	ἔλιγμα	(ἐλίσσω)	964	ἔνατος	(ἐννέα)
923	Ἑλιέζερ	ALIAiZR	965	ἔνδεκα	(εἶς, δέκα)
924	Ἑλιούδ	ALIHVD	966	ἐνδέκατος	(ἔνδεκα)
925	Ἑλισάβητ	ALISzBAi	967	ἐνδέχομαι	(ἐν, δέχομαι)
926	Ἑλισαῖος	ALISzAi	968	ἐνδιδύσκω	(ἐν, δύω)
927	ἔλκος		969	ἔνδοξος	(ἐν, δόξα)
928	ἐλκόω	(ἔλκος)	970	ἔνδυμα	(ἐνδύω)
929	ἔλκω, ἐλκύω		971	ἐνδύω	(ἐν, δύω)
930	Ἑλληγν		972	ἐνεδρεύω	(ἐν, ἔδρα)
931	ἐλληνικός	(Ἑλληγν)	973	ἐνείλεω	(ἐν, εἰλέω v. εἶλω)
932	Ελληνίς	(Ἑλληγν)	974	ἔνειμι	(ἐν, εἶμι)
933	Ελληνιστί	(ἐλληνίζω)	975	ἔνεκα, -κεν,	εἶνεκεν
934	Ἑλμαδάμ	ALMDM	976	ἐνεπήκοντα	(ἐννέα)
935	ἐλπίζω	(ἐλπίζ)	977	ἐνεργέω	(ἐνεργής)
936	ἐλωϊ	ALHI	978	ἐνέχω	(ἐν, ἔχω)
937	ἐμαυτοῦ	(ἐμοῦ αὐτοῦ)	979	ἐνθάδε	(ἐνθα, δε)
938	ἐμβαίνω	(ἐν, βαίνω)	980	ἐνθεν	(ἐνθα)
939	ἐμβάλλω	(ἐν, βάλλω)	981	ἐνθυμέομαι	(ἐν, θυμός)
940	ἐμβάπτω	(ἐν, βάπτω)	982	ἐνθύμησις	(ἐνθυμέομαι)
941	ἐμβλέπω	(ἐν, βλέπω)	983	ἐνιαυτός	(ἔνος)
942	ἐμβριμάομαι	(ἐν, βρ.)	984	ἐνισχύω	(ἐν, ισχύω)
943	Ἑμμανουήλ	AiMNAL	985	ἐννεα	
944	Ἑμμαοῦς	?AiMAVS	986	ἐννεύω	(ἐν, νεύω)
945	ἐμός	(ἐγώ)	987	ἐννουχος	(ἐν, νύξ)
946	ἐμπαίζω	(ἐν, παίζω)	988	ἐνοχλέω	(ἐν, ὀχλέω)
947	ἐμπί(μ)πλημι	(ἐν, πί.)	989	ἐνοχος	(ἐνέχω)
948	ἐμπίμπρημι	(ἐν, πί.)	990	ἐνταλμα	(ἐντέλλω)
949	ἐπίπτω	(ἐν, πίπτω)	991	ἐνταφιάζω	(ἐντάφιος)
950	ἐμπορία	(ἔμπορος)	992	ἐνταφιασμός	(ἐνταφιάζω)
951	ἐμπρήθω	v. ἐμπίμπρημι	993	ἐντέλλω, -ομαι	(ἐν,τέλλω)
952	ἐμπόριον	(ἔμπορος)	994	ἐντεῦθεν	(ἐνταῦθα)
953	ἔμπορος	(ἐν, πόρος)	995	ἐντιμος	(ἐν, τιμή)
954	ἔμπροσθεν	(ἐν, πρόσθεν)	996	ἐντολή	(ἐντέλλω)
955	ἐμπτύω	(ἐν, πτύω)	997	ἐντός	(ἐν)
956	ἐμφανίζω	(ἐν, φαίνω)	998	ἐντρέπω	(ἐν, τρέπω)
957	ἔμφοβος	(ἐν, φόβος)	999	ἐντυλίσσω	(ἐν, τυλίσσω)
958	ἐμφυσάω	(ἐν, φυσάω)	1000	ἐνώπιον	(ἐνώπιος)
959	ἐν		1001	Ἐνώς	ANVSz (ANSz)
960	ἐναγκαλιζομαι	(ἐν, ἀγκάλη)	1002	Ενώχ	ChNVIC (ChNK)
961	ἐναντι	(ἐν, ἀντί)	1003	ἐξ	v. ἐκ
962	ἐναντίον	(ἐν, ἀντίος)	1004	ἔξ	
963	ἐναντίος	(ἐν, ἀντίος)	1005	ἐξαγγέλλω	(ἐξ, ἀγγέλλω)

1006	ἐξάγω	(ἐξ, ἄγω)	1048	ἐπάνω	(ἐπί, ἄνω)
1007	ἐξαίρεω	(ἐξ, αἰρέω)	1049	ἐπάρατος	(ἐπί, ἀρά)
1008	ἐξαιτέω, -ομαι	(ἐξ, αἰτέω)	1050	ἐπαύριον	(ἐπί, αὐριον)
1009	ἐξαίφνης	(ἐξ, αἴφνης)	1051	ἐπεί	(ἐπί)
1010	ἐξανατέλλω	(ἐξ, ἀν)	1052	ἐπειδή	(ἐπεί, δῆ)
1011	ἐξάνιστημι	(ἐξ, ἀν)	1053	ἐπειδήπερ	(ἐπειδή, περ)
1012	ἐξάπινα	(ἐξαπίνης)	1054	ἐπεῖδον	v. ἐφοράω
1013	ἐξαποστέλλω	(ἐξ, ἀπ.)	1055	ἔπειμι	(ἐπί, εἶμι)
1014	ἐξαστράπτω	(ἐξ, ἀσ.)	1056	ἐπεισέρχομαι	(ἐπί, εἶ.)
1015	ἐξαντῆς	(ἐξ, ἀντῆς)	1057	ἔπειτα	(ἐπί, εἶτα)
1016	ἐξέρχομαι	(ἐξ, ἔρχομαι)	1058	ἐπενδύτης	(ἐπί, ἐνδύω)
1017	ἔξεστι(v)	(ἐξ, εἶμι)	1059	ἐπέρχομαι	(ἐπί, ἔρχομαι)
1018	ἐξετάζω	(ἐξ, ἐτάζω)	1060	ἐπερωτάω	(ἐπί, ἐρωτάω)
1019	ἐξηγέομαι	(ἐξ, ἡγέομαι)	1061	ἐπέχω	(ἐπί, ἔχω)
1020	ἐξήκοντα	(ἔξ)	1062	ἐπηρεάζω	(ἐπίρεια)
1021	ἐξῆς	(ἔχω) ὅ, ἡ, τό	1063	ἐπί	
1022	ἐξίστημι	(ἐξ, ἴστημι)	1064	ἐπιβαίνω	(ἐπί, βαίνω)
1023	ἔξοδος	(ἐξ, ὁδός)	1065	ἐπιβάλλω	(ἐπί, βάλλω)
1024	ἐξομολογέω, -ομαι	(ἐξ, ὁμο.)	1066	ἐπιβιβάζω	(ἐπί, βιβάζω)
1025	ἐξορκίζω	(ἐξ, ὀρκίζω)	1067	ἐπιβλέπω	(ἐπί, βλέπω)
1026	ἐξορύσσω	(ἐξ, ὀρ.)	1068	ἐπιβλημα	(ἐπιβάλλω)
1027	ἐξουθενέω, -νόω	(ἐξ, οὐθείς)	1069	ἐπιγαμβρεύω	(ἐπί, γα.)
1028	ἐξουσία	(ἔξεστι)	1070	ἐπίγειος	(ἐπί, γῆ)
1029	ἐξουσιάζω	(ἐξουσία)	1071	ἐπιγινώσκω	(ἐπί, γινώσκω)
1030	ἐξυπνίζω	(ἐξ, ὕπνος)	1072	ἐπιγραφή	(ἐπιγράφω)
1031	ἔξω	(ἐξ)	1073	ἐπιγράφω	(ἐπί, γράφω)
1032	ἔξωθεν	(ἔξω)	1074	ἐπιδείκνυμι	(ἐπί, δείκ.)
1033	ἐξώτερος	(ἔξω)	1075	ἐπιδίδωμι	(ἐπί, δίδωμι)
1034	ἐορτή		1076	ἐπιζητέω	(ἐπί, ζητέω)
1035	ἐπαγγελία	(ἐπαγγέλλω)	1077	ἐπιθυμέω	(ἐπί, θυμός)
1036	ἐπαγγέλλω, -ομαι	(ἐπί, ἀγγ.)	1078	ἐπιθυμία	(ἐπιθυμέω)
1037	ἐπαθροίζω	(ἐπί, ἀθ.)	1079	ἐπικαθίζω	(ἐπί, καθίζω)
1038	ἐπαινέω	(ἐπί, αἰνέω)	1080	ἐπικαλέω	(ἐπί, καλέω)
1039	ἐπαίρω	(ἐπί, αἶρω)	1081	ἐπικεῖμαι	(ἐπί, κεῖμαι)
1040	ἐπαισχύνομαι	(ἐπί, αἶ.)	1082	ἐπικρίνω	(ἐπί, κρίνω)
1041	ἐπαιτέω	(ἐπί, αἰτέω)	1083	ἐπιλαμβάνω, -ομαι	(ἐπί, λαμ.)
1042	ἐπακολουθεῶ	(ἐπί, ἀκ.)	1084	ἐπιλανθάνω, -ομαι, -λήθω	(ἐ., λα.)
1043	ἐπάν	(ἐπεί, ἄν)	1085	ἐπιλέγω	(ἐπί, λέγω)
1044	ἐπανάγω	(ἐπί, ἀνάγω)	1086	ἐπιλείχω	(ἐπί, λείχω)
1045	ἐπαναπαύω	(ἐπί, ἀν.)	1087	ἐπιλύω	(ἐπί, λύω)
1046	ἐπανάρχομαι	(ἐπί, ἀν.)	1088	ἐπιμελέομαι	(ἐπί, μέλω)
1047	ἐπανάστημι	(ἐπί, ἀν.)	1089	ἐπιμελῶς	(ἐπιμελής)

1090	ἐπιμένω	(ἐπί, μένω)	1132	ἔρημος	
1091	ἐπιορκέω	(ἐπί, ὄρκος)	1133	ἐρημόω	
1092	ἐπιούσιος	(ἐπιούσα v. ἔπειμι)	1134	ἐρήμωσις	(ἐρημόω)
1093	ἐπιπίπτω	(ἐπί, πίπτω)	1135	ἐρίζω	(ἔρις)
1094	ἐπιπορεύομαι	(ἐπί, πο.)	1136	ἐρίφιον	(ἔριφος)
1095	ἐπιρ(ρ)άπτω	(ἐπί, ῥάπτω)	1137	ἔριφος	
1096	ἐπιρ(ρ)ίπτω	(ἐπί, ῥίπτω)	1138	ἐρμηνεύω	(ἐρμηνεύς)
1097	ἐπίσημος	(ἐπί, σῆμα)	1139	ἔρχομαι	
1098	ἐπισιτισμός	(ἐπί, σιτίζομαι)	1140	ἔρῶ	v. εἶρω
1099	ἐπισκέπτομαι	(ἐπί, σκ.)	1141	ἔρωτάω	(ἔρομαι)
1100	ἐπισκιάζω	(ἐπί, σκιάζω)	1142	ἐσθής	(ἔννυμι)
1101	ἐπισκοπή	(ἐπισκοπέω, -κέπτομαι)	1143	ἐσθίω, ἔσθω	(ἔδω)
1102	ἐπισπείρω	(ἐπί, σπείρω)	1144	ἔσθω	v. ἐσθίω
1103	ἐπίσταμαι	(ἐπί, ἴστημι)	1145	Ἔσλί	?ChSLI
1104	ἐπιστάτης	(ἐφίστημι)	1146	ἐσπέρα	(ἔσπερος)
1105	ἐπιστρέφω	(ἐπί, στρέφω)	1147	Ἐσρώμ	ChCRV(-M,-N)
1106	ἐπισυνάγω	(ἐπί, συνάγω)	1148	ἔσχατος	(ἔξ)
1107	ἐπισυντρέχω	(ἐπί, συντρέχω)	1149	ἐσχάτως	(ἔσχατος)
1108	ἐπισχύω	(ἐπί, ισχύω)	1150	ἔσω	(εἶσω)
1109	ἐπιτάσσω	(ἐπί, τάσσω)	1151	ἔσωθεν	(ἔσω)
1110	ἐπιτελέω	(ἐπί, τελέω)	1152	ἐταῖρος	(ἔτης)
1111	ἐπιτίθημι	(ἐπί, τίθημι)	1153	ἔτερα	(ἔτερος)
1112	ἐπιτιμάω	(ἐπί, τιμάω)	1154	ἔτερος	
1113	ἐπιτρέπω	(ἐπί, τρέπω)	1155	ἔτι	
1114	ἐπίτροπος	(ἐπιτρέπω)	1156	ἐτοιμάζω	(ἔτοιμος)
1115	ἐπιφαίνω	(ἐπί, φαίνω)	1157	ἔτοιμος, ἔτοῖμος	
1116	ἐπιφωνέω	(ἐπί, φωνέω)	1158	ἔτος	
1117	ἐπιφώσκω	(ἐπί, φῶς)	1159	εὔ	(εὖς)
1118	ἐπιχειρέω	(ἐπί, χεῖρ)	1160	εὐαγγελίζω	(εὐάγγελος)
1119	ἐπιχέω	(ἐπί, χέω)	1161	εὐαγγέλιον	(εὐάγγελος)
1120	ἐπιχρίω	(ἐπί, χρίω)	1162	εὐάγγελος	(εὔ, ἀγγέλλω)
1121	ἐπουράνιος	(ἐπί, οὐρανός)	1163	εὔγε	(εὔ, γε)
1122	ἐπτά		1164	εὐγενής	(εὔ, γένος)
1123	ἐπτάκις	(ἐπτά)	1165	εὐδία	(εὔ, ἦεϋς)
1124	ἐραυνάω	v. ἐρευνάω	1166	εὐδοκέω	(εὔ, δοκέω)
1125	ἐργάζομαι	(ἔργον)	1167	εὐδοκία	(εὐδοκέω)
1126	ἐργασία	(ἐργάζομαι)	1168	εὐεργέτης	(εὔ, ἔργον)
1127	ἐργάτης	(ἔργον)	1169	εὐθετος	(εὔ, τίθημι)
1128	ἔργον	(ἔργω, ἔρδω)	1170	εὐθέως	(εὐθύς)
1129	ἐρεύγομαι		1171	εὐθύνω	(εὐθύς)
1130	ἐρευνάω	(ἔρευνα)	1172	εὐθύς	adj.
1131	ἐρημία	(ἔρημος)	1173	εὐθύς	adv. (εὐθύς adj.)

1174	εὔκαιρέω	(εὔκαιρος)	1216	ζιζάνιον	
1175	εὔκαιρία	(εὔκαιρος)	1217	Ζοροβαβέλ	ZRBBL
1176	εὔκαιρος	(εὔ, καιρός)	1218	ζυγός, -όν	(ζεύγνυμι)
1177	εὔκαιρως	(εὔκαιρος)	1219	ζύμη	(ζέω)
1178	εὔκοπος	(εὔ, κόπος)	1220	ζυμός	(ζύμη)
1179	εὐλαβής	(εὔ, λαμβάνω)	1221	ζῶ, ζάω	
1180	εὐλογέω	(εὔ, λόγος)	1222	ζωγρέω	(ζωός, ἀγρεύω)
1181	εὐλογητός	(εὐλογέω)	1223	ζωή	(ζάω)
1182	εὐνοέω	(εὔ, νόος)	1224	ζώνη	(ζώννυμι)
1183	εὐνουχίζω	(εὐνοῦχος)	1225	ζώννυμι, -ύω	
1184	εὐνοῦχος	(εὐνή, ἔχω)	1226	ζωογονέω	(ζωογόνομος)
1185	εὐρίσκω		1227	ζωοποιέω	(ζωός, ποιέω)
1186	εὐρύχωρος	(εὐρύς, χώρα)	1228	ἦ	
1187	εὐσχήμων	(εὔ, σχῆμα)	1229	ἡγεμονεύω	(ἡγεμών)
1188	εὐτόνως	(εὐτονος)	1230	ἡγεμονία	(ἡγεμών)
1189	εὐφορέω	(εὐφορος)	1231	ἡγεμών	(ἡγεομαι)
1190	εὐφραίνω	(εὐφρων)	1232	ἡγεομαι	(ἄγω)
1191	εὐχαριστέω	(εὐχάριστος)	1233	ἡδέως	(ἡδύς)
1192	εὐώνυμος	(εὔ, ὄνομα)	1234	ἦδη	
1193	ἐφημερία	(ἐφημέριος)	1235	ἡδονή	(ἡδομαι)
1194	ἐπίστημι	(ἐπί, ἴστημι)	1236	ἡδύοσμον	(ἡδύς, ὀσμή)
1195	ἐφοράω	(ἐπί, ὄραω)	1237	ἦκω	
1196	Ἐφραΐμ	AFRIM	1238	ἦλί	ALI
1197	ἐφραθά		1239	Ἠλί	AiLI
1198	ἐχθές	(χθές)	1240	Ἐλίας	ALIHV
1199	ἐχθρα	(ἐχθρός)	1241	ἡλικία	(ἡλιξ)
1200	ἐχθρός	(ἐχθος)	1242	ἦλιος	(?ἔλη)
1201	ἔχιδνα	(ἔχις)	1243	ἦλος	
1202	ἔχω		1244	ἡμεῖς	(ἐγώ)
1203	ἔως		1245	ἡμέρα	
1204	Ζαβουλών	ZBLVN	1246	ἡμέτερος	(ἡμεῖς)
1205	Ζακχαῖος	ZKI	1247	ἡμιθανής	(ἡμι, θνήσκω)
1206	Ζάρα	ZRCh	1248	ἡμισυς	(ἡμι)
1207	Ζαχαρίας	ZKRIHV	1249	ἦπερ	(ἦ, περ)
1208	ζάω	v. ζῶ	1250	ἦρ	AiR
1209	Ζεβεδαῖος	ZBDI	1251	Ἠρώδης	?HVRD, ?ChRD
1210	ζεῦγος	(ζεύγνυμι)	1252	Ἠρωδιανός	
1211	ζῆλος	(ζέω)	1253	Ἠρωδιάς	
1212	ζηλωτής	(ζηλόω)	1254	Ἐσαΐας	ISzAiIHV
1213	ζημιόω	(ζημία)	1255	ἡσυχάζω	(ἡσυχος)
1214	ζητέω		1256	ἡχέω	(ἡχή)
1215	ζήτησις	(ζητέω)	1257	ἦχος	(ἡχή)

1258	ήχώ	(ήχη)	1300	θνήσκω	
1259	Θαδδαῖος	TDI	1301	θορυβάζω, -ομαι	(θόρυβος)
1260	θάλασσα	(?άλς)	1302	θορυβέω	(θόρυβος)
1261	Θαμάρ	TMR	1303	θόρυβος	
1262	θαμβέω	(θάμβος)	1304	θραύω	
1263	θάμβος	(?τάφος)	1305	θρέμμα	(τρέφω)
1264	θανάσιμος	(θάνατος)	1306	θρηνέω	(θρήνος)
1265	θάνατος	(θνήσκω)	1307	θρήνος	(θρέω, -ομαι)
1266	θανατώω	(θάνατος)	1308	θρίξ	
1267	θάπτω		1309	θροέω	(θρόος)
1268	Θάρα	TRCh	1310	θρόμβος	(? τρέφω)
1269	θαρσέω	(θάρσος)	1311	θρόνος	
1270	θαυμάζω	(θαῦμα)	1312	θυγάτηρ	
1271	θαυμάσιος	(θαυμάζω)	1313	θυγάτριον	(θυγάτηρ)
1272	θαυμαστός	(θαυμάζω)	1314	θυμίαμα	(θυμιάω)
1273	θεάομαι	(θάομαι)	1315	θυμιάω	(θύω)
1274	θειον	(θειός)	1316	θυμόω, -ομαι	(θυμός)
1275	θέλημα	(έθέλω)	1317	θυμός	(θύω)
1276	θέλω, έθέλω		1318	θύρα	
1277	θεμέλιον	(τίθημι)	1319	θυρωρός, ό, ή	(θύρα, ὄρα)
1278	θεμελιώω	(θεμέλιος)	1320	θυσία	(θύω)
1279	θεός		1321	θυσιαστήριον	(θυσία)
1280	θεοσεβής	(θεός, σέβομαι)	1322	θύω	
1281	Θεόφιλος	(θεός, φίλος)	1323	Θωμάς	TAVMA
1282	θεραπεία	(θεραπεύω)	1324	Ίάϊρος	IAIR
1283	θεραπεύω	(θεράπων)	1325	Ίακώβ	IAiKoB
1284	θερίζω	(θέρος)	1326	Ίακώβος	(Ίακώβ)
1285	θερισμός	(θερίζω)	1327	Ίανναί	INI
1286	θεριστής	(θερίζω)	1328	ιάομαι	
1287	θερμαίνω, -ομαι	(θερμός)	1329	Ίάρετ, Ίάρεδ	IRD
1288	θέρος	(θέρω)	1330	ΐασις	(ιάομαι)
1289	θεωρέω	(θεωρός)	1331	ιατρός	(ιάομαι)
1290	θεωρία	(θεωρέω)	1332	ΐδε	(εἶδον v. εἶδω)
1291	θήκη	(τίθημι)	1333	ιδέα	(εἶδω, ιδεῖν) v. εἰδέα
1292	θηλάζω	(θηλή)	1334	ΐδιος	
1293	θηλυσ	(τέθηλα)	1335	ιδού	(εἶδω)
1294	θηρεύω	(θήρ)	1336	Ίδουμαία	ADVМ, ADM
1295	θηρίον	(θήρ)	1337	ιδρώς	(ΐδος)
1296	θησαυρίζω	(θησαυρός)	1338	ιερατεία	(ιερατεύω)
1297	θησαυρός	(τίθημι)	1339	ιερατεύω	(ιερεύς)
1298	θλίβω		1340	Ίερεμίας	IRMHV
1299	θλίψις	(θλίβω)	1341	ιερεύς	(ιερός)

1342	Ἱεριχώ	IRICHV	1384	Ἱωβήδ	AiVBD
1343	ἱερόν	(ἱερός)	1385	Ἱωβήλ	IBL
1344	ἱερός		1386	Ἱωδά	IVDAi
1345	Ἱεροσόλυμα	τά, ἡ IRVSzIM	1387	Ἱωνάμ	? IHVChNN
1346	Ἱεροσολυμίτης	(Ἱεροσόλυμα)	1388	Ἱωνᾶς	IVNH
1347	Ἱερουσαλήμ	IRVSzIM	1389	Ἱωράμ	IVRM
1348	Ἱεσσαί	ISzI	1390	Ἱωρίμ	? IHVIRIB
1349	Ἱεχονίας	IKNIHV	1391	Ἱωσαφάτ	IHVszETe
1350	ἦμι		1392	Ἱωσής	? IVSI, IVSF
1351	Ἱησοῦς	ISzVAi	1393	Ἱωσήφ	IVSF
1352	ἱκανός	(ικνέομαι)	1394	Ἱωσήχ	? IVSI, j.w.
1353	ἱκμάς		1395	Ἱωσίας	IASzIHV
1354	ἱλάσκομαι	(ἴλαος)	1396	ἰῶτα, τό	gr. ι, hebr. I
1355	ἴλεως	(ἴλαος)	1397	κἀγώ	(καί, ἐγώ)
1356	ἱμάς		1398	καθά	(κατά, ἅ)
1357	ἱματίζω	(ἱμάτιον)	1399	καθαίρεω	(κατά, αἰρέω)
1358	ἱμάτιον	(εἶμα)	1400	καθαίρω	(καθαρός)
1359	ἱματισμός	(ἱματίζω)	1401	καθαρίζω	(καθαρός)
1360	ἶνα		1402	καθαρισμός	(καθαρίζω)
1361	ἱνατί	(ἶνα, τί)	1403	καθαρός	
1362	Ἱορδάνης	IRDN	1404	καθέδρα	(κατά, ἔδρα)
1363	Ἱουδαία	IHVdH j.n.	1405	καθέζομαι	γκατά, ?)
1364	ἱουδαῖος	IHVdH j.n.	1406	καθεῖς	(κατά, εἶς)
1365	Ἱούδας	IHVdH	1407	καθεξῆς	(κατά, ἐξῆς)
1366	Ἱσαάκ	ICChKo	1408	καθεύδω	(κατά, εὔδω)
1367	ἱσάγγελος	(ἴσος, ἄγγελος)	1409	καθηγητής	(κατά, ἡγέομαι)
1368	Ἱσκαριώθ, -ώτης	AISz, KoRIVT	1410	κάθημαι	(κατά, μαι)
1369	ἴσος		1411	καθίζω	(κατά, ἴζω)
1370	Ἱσραήλ	ISzRAL	1412	καθήμι	(κατά, ἦμι)
1371	Ἱσραηλίτης	j.w.	1413	καθίστημι, -τάνω	(κ., ἴστημι)
1372	ἴστημα		1414	καθοπλίζω	(κατά, ὀπλίζω)
1373	ἰσχυρός	(ισχύω)	1415	καθότι	(κατά, ὄτι)
1374	ἰσχύς	(? ἴς)	1416	καθώς	(κατά, ὡς)
1375	ἰσχύω	(ισχύς)	1417	καί	
1376	ἴσως	(ἴσος)	1418	Καϊάφας	KoIFA
1377	Ἱτουραῖος, -ία	ITeVR	1419	καίγε	(καί, γε)
1378	ἰχθύδιον	(ἰχθύς)	1420	Καϊνάμ	? KoINM
1379	ἰχθύς		1421	καινός	
1380	Ἱωαθάμ	IVTM	1422	καιρός	
1381	Ἱωανάν	IHVChNN	1423	Καῖσαρ	(fac. Caesar)
1382	Ἱωάννα	j.n.	1424	Καισάρεια	(fac. Caesarea)
1383	Ἱωάννης	IVChNN, INVChNN	1425	καίτοι	(καί, τοι)

1426	καίτοιγε	(καίτοι, γε)	1468	καταισχύνω	(κ., αἰσχύνω)
1427	καίω		1469	κατακαίω	(κ., καίω)
1428	κάκει	(καί, ἐκεῖ)	1470	κατάκειμαι	(κ., κείμαι)
1429	κάκειθεν	(καί, ἐκεῖθεν)	1471	κατακλάω	(κ., κλάω)
1430	κάκεινος	(καί, ἐκεῖνος)	1472	κατακλείω	(κ., κλείω)
1431	κακία	(κακός)	1473	κατακλίνω	(κ., κλίνω)
1432	κακολογέω	(κακός, λέγω)	1474	κατακλυσμός	(κ., κλύζω)
1433	κακοποιέω	(κακοποιός)	1475	κατακολουθέω	(κ., ἀκολουθέω)
1434	κακοποιός	(κακός, ποιέω)	1476	κατακόπτω	(κ., κόπτω)
1435	κακός		1477	κατακρημνίζω	(κ., κρημνός)
1436	κακοῦργος	(κακός, ἔργον)	1478	κατακρίνω	(κ., κρίνω)
1437	κακῶς	(κακός)	1479	κατακύπτω	(κ., κύπτω)
1438	κάλαμος		1480	κατακυριεύω	(κ., κυριεύω)
1439	καλέω		1481	καταλαμβάνω	(κ., λαμβάνω)
1440	καλός		1482	καταλείπω	(κ., λείπω)
1441	καλύπτω		1483	καταλιθάζω	(κ., λίθος)
1442	καλῶς	(καλός)	1484	κατάλυμα	(κ., λύω)
1443	κάμηλος		1485	καταλύω	(κ., λύω)
1444	κάμινος	(καίω)	1486	καταμανθάνω	(κ., μανθάνω)
1445	καμμύω	(καταμύω)	1487	καταμαρτυρέω	(κ., μαρτυρέω)
1446	κᾶν	(καί ἔάν, καί ἄν)	1488	καταμόνας	(κ., μόνος)
1447	Κανά	ΚοNH	1489	καταναθεματίζω	(κατανάθεμα)
1448	Καναναῖος	ΚΝΑΙNI	1490	κατανεύω	(κ., νεύω)
1449	Κανανίτης	j.w.	1491	κατανόεω	(κ., νοέω)
1450	καρδία		1492	καταξιόω	(κ., ἀξιόω)
1451	καρπός		1493	καταπατέω	(κ., πατέω)
1452	καρποφορέω	(καρπός, φορέω)	1494	καταπέτασμα	(κ., πετάννουμι)
1453	κάρφος	(κάρφω)	1495	καταπίνω	(κ., πίνω)
1454	κατά		1496	καταπίπτω	(κ., πίπτω)
1455	καταβαίνω	(κατά, βαίνω)	1497	καταπλέω	(κ., πλέω)
1456	καταβαρύνω	(κ., βαρύνω)	1498	καταποντίζω, -ομαι	(κ., ποντίζω)
1457	κατάβασις	(κ., βαίνω)	1499	καταράομαι	(κ., ἄρά)
1458	καταβιάζω	(κ., βιάζω)	1500	καταργέω	(κατά, ἄργος)
1459	καταβολή	(καταβάλλω)	1501	καταρτίζω	(κ., ἄρτιζω)
1460	καταγελάω	(κ., γελάω)	1502	κατασκευάζω	(κ., σκεῦος)
1461	κατάγνυμι	(κ., ἄγνυμι)	1503	κατασκηνόω	(κ., σκηνόω)
1462	καταγράφω	(κ., γράφω)	1504	κατασκήνωσις	(κ., σκηνόω)
1463	κατάγω	(κ., ἄγω)	1505	καταστρέφω	(κ., στρέφω)
1464	καταδέω	(κ., δέω)	1506	κατασύρω	(κ., σύρω)
1465	καταδικάζω	(κ., δικάζω)	1507	κατασφάζω	(κ., σφάζω)
1466	καταδιώκω	(κ., διώκω)	1508	κατατίθημι	(κ., τίθημι)
1467	καταθεματίζω	(κατατίθημι)	1509	καταφιλέω	(κ., φιλέω)



1510	καταφρονέω	(κ., φρονέω)	1552	κηπουρός	(κῆπος, οὔρος)
1511	καταχέω	(κ., χέω)	1553	κηρίον	(κηρός)
1512	καταψύχω	(κ., ψύχω)	1554	κήρυγμα	(κηρύσσω)
1513	κατέναντι	(κ., ἔναντι)	1555	κηρύσσω	(κῆρυξ)
1514	κατεξουσιάζω	(κ., ἐξουσιάζω)	1556	κῆτος	
1515	κατέρχομαι	(κ., ἔρχομαι)	1557	Κηφᾶς	KIFA
1516	κατεσθίω	(κ., ἐσθίω)	1558	κιβωτός	
1517	κατευθύνω	(κ., εὐθύνω)	1559	κινδυνεύω	(κίνδυνος)
1518	κατευλογέω	(κ., εὐλογέω)	1560	κινέω	(κίω)
1519	κατέχω	(κ., ἔχω)	1561	κίνησις	(κινέω)
1520	κατηγορέω	(κατήγορος)	1562	κίχρημι	(χράω)
1521	κατηγορία	(κατηγορέω)	1563	κλάδος	(κλάω)
1522	κατήγορος	(κ., ἀγορεύω)	1564	κλαίω	
1523	κατηχέω	(κ., ἡχέω)	1565	κλάσις	(κλάω)
1524	κατισχύω	(κ., ἰσχύω)	1566	κλάσμα	(κλάω)
1525	κατοικέω	(κ., οἰκέω)	1567	κλαυθμός	(κλαίω)
1526	κατοίκησις	(κατοικέω)	1568	κλάω	
1527	κάτω	(κατά)	1569	κλείς	(κλείω)
1528	κατωτέρω	(κάτω)	1570	κλείω	
1529	καυματίζω	(καῦμα)	1571	Κλεοπᾶς	(? Κλεόπατρος)
1530	καύσων	(καίω)	1572	κλέπτῃς	(κλέπτω)
1531	Καφαρναούμ	KFRNChVM	1573	κλέπτω	
1532	κέδρος		1574	κλήμα	(κλάω)
1533	Κεδρών	KoDRVN	1575	κληρονομέω	(κληρονόμος)
1534	κειῖμαι		1576	κληρονομία	(κληρονομέω)
1535	κειρία	(κείρω)	1577	κληρονόμος	(κλήρος, νέμω)
1536	κελεύω	(κέλλω)	1578	κλήρος	
1537	κενός		1579	κλητός	(καλέω)
1538	κεντυρίων	(fac. centurio)	1580	κλίβανος	(κρίβανος)
1539	κεραία	(κέρας)	1581	κλίνη	(κλίνω)
1540	κεραμεύς	(κέραμος)	1582	κλινίδιον	(κλίνη)
1541	κεράμιον	(κέραμος)	1583	κλίνω	
1542	κέραμος		1584	κλισία	(κλίνω)
1543	κέρας	(κάρα)	1585	κλοπή	(κλέπτω)
1544	κεράτιον	(κέρας)	1586	κλύδων	(κλύζω)
1545	κερδαίνω	(κέρδος)	1587	Κλωπᾶς	KoLVFH
1546	κέρμα	(κείρω)	1588	κοδράντης	(fac. quadrans)
1547	κερματιστής	(κερματίζω)	1589	κοιλία	(κοῖλος)
1548	κεφαλαίω	(κεφάλαιος)	1590	κοιμάω, -ομαι	(κειῖμαι)
1549	κεφαλή		1591	κοίμησις	(κοιμάω)
1550	κῆνσος	(fac. census)	1592	κοινός	
1551	κῆπος		1593	κοινόω	(κοινός)

1594	κοινωνός	(κοινός)	1636	κρεμάννυμι	
1595	κοίτη	(κεῖμαι)	1637	κρημνός	(κρεμάννυμι)
1596	κόκκινος	(κόκκος)	1638	κρίβανος	v. κλίβανος
1597	κόκκος		1639	κρίθινος	(κριθή)
1598	κόλασις	(κολάζω)	1640	κρίμα	(κρίνω)
1599	κολαφίζω	(κόλαφος)	1641	κρίνον	
1600	κολλάω	(κόλλα)	1642	κρίνω	
1601	κολλυβιστής	(κόλλυβος)	1643	κρίσις	(κρίνω)
1602	κολοβόω	(κολοβός)	1644	κριτής	(κρίνω)
1603	κόλπος		1645	κρούω	
1604	κολυμβήθρα	(κολυμβάω)	1646	κρύπτη	(κρυπτός)
1605	κομίζω	(κομέω)	1647	κρυπτός	(κρύπτω)
1606	κομψότερον	(κομψός)	1648	κρύπτω	
1607	κονιάω	(κονία)	1649	κρυφαῖος	(κρύπτω)
1608	κονιορτός	(κόνις, ὄρνυμι)	1650	κτάομαι, κτῶμαι	
1609	κοπάζω	(κόπος)	1651	κτῆμα	(κτάομαι)
1610	κοπιάω	(κόπος)	1652	κτῆνος	(κτάομαι)
1611	κόπος	(κόπτω)	1653	κτίζω	
1612	κοπρία	(κόπρος)	1654	κτίσις	(κτίζω)
1613	κόπριον	(κόπρος)	1655	κυκλόω	(κύκλος)
1614	κόπτω		1656	κύκλω	(κύκλος)
1615	κόραξ		1657	κυλίω	(κυλίνδω)
1616	κοράσιον	(κόρη)	1658	κυλλός	
1617	κορβᾶν	KoRBN	1659	κῦμα	(κύω)
1618	κορβανᾶς	KoRNA (κορβᾶν)	1660	κύμινον	
1619	κόρος	KR, KVR	1661	κυνάριον	(κύων)
1620	κοσμέω	(κόσμος)	1662	κύπτω	
1621	κόσμος	(κομέω)	1663	Κυρηναῖος	(Κυρήνη)
1622	κουμ	KoVM	1664	Κυρήνιος	(fac. ? Quirinius)
1623	κουστωδία	(fac. custodia)	1665	κυριεύω	(κύριος)
1624	κόφινος		1666	κύριος	(κῦρος)
1625	κράβαττος		1667	κύων	
1626	κράζω		1668	κωλύω	(κόλος)
1627	κραιπάλη		1669	κώμη	
1628	κρανίον	(κάρα)	1670	κωμόπολις	(κώμη, πόλις)
1629	κράσπεδον	(κράς, πέδον)	1671	κώνωψ	
1630	κραταιόω	(κραταιός)	1672	Κωσάμ	? KoVSM
1631	κρατέω	(κράτος)	1673	κωφός	(? κόπτω)
1632	κράτιστος	(κράτος)	1674	λαγχάνω	
1633	κράτος		1675	Λάζαρος	LAiZR
1634	κραυγάζω	(κραυγή)	1676	λάθρ, λάθρη	(λανθάνω)
1635	κραυγή	(κράζω)	1677	λαΐλαψ	

1678	λαλέω		1720	λικμάω	(λικμός)
1679	λαλιά	(λαλέω)	1721	λίμνη	(λείβω)
1680	λαμά, λαμμᾶ		1722	λιμός	
1681	λαμβάνω		1723	λίνον	
1682	Λάμεχ	LMK	1724	λίτρα	(? <i>fac. libra</i> )
1683	λαμπάς	(λάμπω)	1725	λογίζομαι	(λόγος)
1684	λαμπρός	(λάμπω)	1726	λόγος	(λέγω)
1685	λαμπρῶς	(λαμπρός)	1727	λόγχη	
1686	λάμπω		1728	λοιδορέω	(λοιδορός)
1687	λανθάνω	(λήθω)	1729	λοιμός	
1688	λαξευτός	(λαῶς, ξέω)	1730	λοιπός	(λείπω)
1689	λαός		1731	Λουκᾶς	(?Λουκανός, <i>fac. Lucanus</i> )
1690	λατομέω	(λαῶς, τέμνω)	1732	λούω	
1691	λατρεία	(λατρεύω)	1733	λύκος	
1692	λατρεύω	(λάτρις)	1734	λυπέω	(λύπη)
1693	λάχανον	(λαχαίνω)	1735	λύπη	
1694	Λεββαῖος	LBI	1736	Λυσανίας	(λύω, ἀνία)
1695	λεγεών	v. λεγιών	1737	λυσιτελέω	(λύω, τέλος)
1696	λεγιών	(λέγω – <i>fac. lego-legio</i> )	1738	λύτρον	(λύω)
1697	λέγω		1739	λυτρόω, -ομαι	(λύτρον)
1698	λείω		1740	λύτρωσις	(λυτρόω)
1699	λείπω		1741	λυχνία	(λύχνος)
1700	λειτουργία	(λειτουργός)	1742	λύχνος	
1701	λεμα	v. λαμά	1743	λύω	
1702	λέντιον	( <i>fac. lintum</i> )	1744	Λώτ	LvTe
1703	λέπρα	(λεπίς)	1745	Μάαθ	MChT
1704	λεπρός	(λεπίς)	1746	Μαγαδάν	MGDL
1705	λεπτόν	(λεπτός)	1747	Μαγδαλά	MGDL
1706	Λευι(ς)	LVI	1748	Μαγδαληνή	MGDL
1707	Λευίτης	LVI	1749	μάγος	MG ( <i>pers. mogh</i> )
1708	λευκαίνω	(λευκός)	1750	μαθητεύω	(μαθητής)
1709	λευκός		1751	μαθητής	(μανθάνω)
1710	ληνός		1752	Μαθθαῖος	MTI
1711	λήρος		1753	Μαθθάτ	MTI
1712	ληστής	(ληΐζομαι)	1754	Μαθουσαλά	MTVSzLCh
1713	λίαν		1755	μαίνοω, -ομαι	(μάω)
1714	λίβανος		1756	μακαρίζω	(μάκαρ)
1715	λιθάζω	(λίθος)	1757	μακάριος	(μάκαρ)
1716	λίθινος	(λίθος)	1758	μακρά	(μακρός)
1717	λιθοβολέω	(λίθος, βάλλω)	1759	μακράν	(μακρός)
1718	λίθος		1760	μακρόθεν	(μακρός)
1719	Λιθόστρωτος	(λίθος, στρώννυμι)	1761	μακροθυμέω	(μακρός, θυμός)

1762	μακρός	(μῆκος)	1804	μείζων	(μέγας)
1763	μαλακία	(μαλακός)	1805	μέλας	
1764	μαλακός		1806	Μελεά	? MLAH
1765	Μαλελεήλ	MHLLAL	1807	μέλει	(μέλω)
1766	μᾶλλον	(μάλα)	1808	μελετάω	(μελέτη)
1767	Μάλχος	? MLK	1809	μέλι	
1768	μαμωνᾶς	(aram. MMVNA)	1810	μελίσσιος	(μέλισσα)
1769	Μανασσής	MNSzH	1811	μέλλω	
1770	μανθάνω		1812	μέλος	
1771	μάννα	MN	1813	Μελχί	MLKI
1772	μαργαρίτης	(? μαργαρίς)	1814	μέφομαι	
1773	Μάρθα	(aram. MRTA)	1815	μέν, μέν (...δέ)	
1774	Μαρία, -άμ	MRIM	1816	Μεννά	? MNA
1775	Μάρκος	(lac. Marcus)	1817	μενοῦν	(μέν, οῦν)
1776	μαρτυρέω	(μάρτυς)	1818	μέντοι	(μέν, τοι)
1777	μαρτυρία	(μαρτυρέω)	1819	μένω	
1778	μαρτύριον	(μάρτυς)	1820	μερίζω	(μερίς)
1779	μάρτυς		1821	μέριμνα	(μερίζω)
1780	μαστιγόω	(μάστιξ)	1822	μεριμνάω	(μέριμνα)
1781	μάστιξ	(μάω)	1823	μερίς	(μέρος)
1782	μαστός	(μαζός)	1824	μεριστής	(μερίζω)
1783	μάτην	(μάτη)	1825	μέρος	
1784	Ματθαῖος	v. Μαθθαῖος	1826	μεσονύκτιον	(μέσος, νύξ)
1785	Ματθάν	MTN	1827	μέσος	
1786	Ματταθά	MTTH	1828	μεσόω	(μέσος)
1787	Ματταθίας	MTTIH	1829	μεσσίας	MSzICh
1788	μάχαιρα		1830	μεστός	
1789	μάχομαι	(μάχη)	1831	μετά	
1790	μεγαλεῖος	(μέγας) τά μ.	1832	μεταβαίνω	(μετά, βαίνω)
1791	μεγαλειότης	(μεγαλεῖος)	1833	μεταδίδωμι	(μ., δίδωμι)
1792	μεγαλύνω	(μέγας)	1834	μεταίρω	(μ., αἶρω)
1793	μέγας		1835	μεταμέλω	(μ., μέλω)
1794	μεγιστάν	(μέγιστος)	1836	μεταμορφόω, -ομαι	(μ., μορφή)
1795	μεθερμηνεύω	(μετά, ἔρμην.)	1837	μετανοέω	(μ., νοέω)
1796	μέθη	(μέθυ)	1838	μετάνοια	(μετανοέω)
1797	μεθίστημι, -τάνω	(μετά, ἴστ.)	1839	μεταξύ	(μετά)
1798	μεθόριον	(μετά, ὄρος)	1840	μετεωρίζω	(μετέωρος)
1799	μέθυ		1841	μετοικεσία	(μετοικέω)
1800	μεθύσκω, -ομαι	(μεθύω)	1842	μέτοχος	(μετέχω)
1801	μεθύω	(μέθυ)	1843	μετρέω	(μέτρον)
1802	μείγνυμι	v. μίγνυμι	1844	μετρητής	(μετρέω)
1803	μείζων	(μέγας)	1845	μέτρον	

1846	μέχρι(-ς)	
1847	μή	
1848	μηδέ	(μή, δέ)
1849	μηδείς	(μηδέ, εἷς)
1850	μηκέτι	(μή, ἔτι)
1851	μηκύνω, -ομαι	(μῆκος)
1852	μήν, μείς	
1853	μηνύω	
1854	μήποτε	(μή, ποτε)
1855	μήτε	(μή, τε)
1856	μήτηρ	
1857	μήτι	(μή, τις)
1858	μήτρα	(μήτηρ)
1859	μιαίνω	
1860	μίγμα	(μίγνυμι)
1861	μίγνυμι	
1862	μικρός	
1863	μικρότερος	(comp. μικρός)
1864	μίλιον	(fac. millia)
1865	μιμνήσκω, -ομαι	(μνάομαι)
1866	μισέω	(μῖσος)
1867	μίσθιος	(μισθός)
1868	μισθόω, -ομαι	(μισθός)
1869	μισθός	
1870	μισθωτός	(μισθόω)
1871	μνᾶ	
1872	μνημα	(μνάομαι)
1873	μνημεῖον	(? μνημα)
1874	μνημονεύω	(μνήμων)
1875	μνημόσυνον	(μνήμων)
1876	μνηστεύω, -ομαι	(μνάομαι)
1877	μογιλάλος	(μόγις, λαλέω)
1878	μόγις	(μόγος)
1879	μόδιος	(fac. modius)
1880	μοιχαλῖς	(μοιχός)
1881	μοιχάω, -ομαι	(μοιχός)
1882	μοιχεία	(μοιχός)
1883	μοιχεύω	(μοιχός)
1884	μοιχός	
1885	μονή	(μένω)
1886	μονογενής	(μόνος, γένος)
1887	μόνον	(μόνος)
1888	μόνος	
1889	μονόφθαλμος	(μόνος, ὀφθαλμός)
1890	μορφή	
1891	μόσχος	
1892	μυλικός	(μύλη)
1893	μύλος	(μύλη)
1894	μυριάς	(μυρίος)
1895	μυρίζω	(μύρον)
1896	μυρίοι	(μυρίος)
1897	μύρον	
1898	μυστήριον	(μύω)
1899	μωραίνω	(μωρός)
1900	μωρός	
1901	Μωϋσῆς	MSzH
1902	Ναασσών	NChSzVN
1903	Ναγγαί	? NGH
1904	Ναζαρά	? NCR
1905	Ναζαρέθ, Ναζαρέτ	NOCRI
1906	Ναζαρηνός	NOCRI
1907	Ναζωραῖος	? NOCRTI
1908	Ναθάμ	NTNAL
1909	Ναθαναήλ	NTNAL
1910	ναί	
1911	Ναιμάν	NAiMN
1912	Ναῖν	? NAiIM
1913	ναός	(ναῖω)
1914	Ναούμ	NChVM
1915	νάρδος	NRD
1916	Ναχώρ	NChVR
1917	νεανίσκος	(νεανίας)
1918	νεκρός	(νέκυς)
1919	νέος	
1920	νεότης	(νέος)
1921	νεύω	
1922	νεφέλη	(νέφος)
1923	Νεφθαλίμ	NFTLI
1924	νεώτερος	(comp. νέος)
1925	νήθω	(νέω)
1926	νήπιος	(νη-, ἔπος)
1927	Νηρί	NRI
1928	νηστεία	(νηστεύω)
1929	νηστεύω	(νήστις)

1930	νήστις	(νη-, ἐσθίω)	1972	ὀδηγέω	(ὀδηγός)
1931	νικάω	(νίκη)	1973	ὀδηγός	(ὀδός, ἡγήομαι)
1932	Νικόδημος	(νικάω, δῆμος)	1974	ὀδοιπορία	(ὀδοιπορέω)
1933	νίκος,	(νίκη)	1975	ὀδός	
1934	Νινευίτης	NLNVH	1976	ὀδούς	
1935	νιπήρ	(νίπτω)	1977	ὀδυνάω, -ομαι	(ὀδύνη) pass.
1936	νίπτω, νίζω		1978	ὀδυρμός	(ὀδύρομαι)
1937	νοέω		1979	Ὄζιας	AiZIHV
1938	νομή	(νέμω)	1980	ὄζω	
1939	νομίζω	(νόμος)	1981	ὄθεν	(ὄς)
1940	νομικός	(νόμος)	1982	ὀθόνιον	(ὀθόνη)
1941	νόμισμα	(νομίζω)	1983	οἶδα	(perf. od εἶδω)
1942	νομοδιδάσκαλος	(νόμος, διδάσ.)	1984	οἰκετεία	(οἰκέτης)
1943	νόμος	(νέμω)	1985	οἰκέτης	(οἰκέω)
1944	νόος, νοῦς		1986	οἰκία	(οἶκος)
1945	νόσημα	(νοσέω)	1987	οἰκιακός	(οἰκία)
1946	νόσος		1988	οἰκοδεσπότης	(οἶκος, δεσπότης)
1947	νοσσία, νεοσσία	(νεοσσός)	1989	οἰκοδομέω	(οἰκοδόμος)
1948	νοσσίον, νεόσσιον	(νεοσσός)	1990	οἰκοδομή	(οἰκοδομέω)
1949	νοσσός, νεοσσός	(νέος)	1991	οἰκονομέω	(οἰκονόμος)
1950	νότος		1992	οἰκονομία	(οἰκονομέω)
1951	νουνεχῶς	(νουνεχής)	1993	οἰκονόμος	(οἶκος, νέμω)
1952	νοῦς	v. νόος	1994	οἶκος	
1953	νύμφη		1995	οἰκουμένη	(οἰκέω)
1954	νυμφίος	(νύμφη)	1996	οἰκτίρμων	(οἰκτ(ε)ίρω)
1955	νυμφών	(νύμφη)	1997	οἰνοπότης	(οἶνος, πίνω)
1956	νῦν		1998	οἶνος	
1957	νύξ		1999	οἶομαι	
1958	νύσσω		2000	οἶος	(ὄς)
1959	νυστάζω	(νεύω)	2001	οἰοσθηποτοῦν	(οἶος, δήποτε, οὔν)
1960	Nῶε	NCh	2002	ὀκνηρός	(ὄκνος)
1961	ξένος		2003	ὀκτώ	
1962	ξέστης	(fac. sextarius)	2004	ὀλιγοπιστία	(ὀλιγόπιστος)
1963	ξηραίνω	(ξηρός)	2005	ὀλιγόπιστος	(ὀλίγος, πίστις)
1964	ξηρός		2006	ὀλίγον	
1965	ξύλον	(? ξύω)	2007	ὀλίγος	
1966	ὄ, ἦ, τό		2008	ὀλοκαύτωμα	(ὀλοκαυτώω)
1967	ὀγδοήκοντα	(ὀκτώ)	2009	ὄλος	
1968	ὀγδοηκοντατέσσαρες	(ὀγ., τέ.)	2010	ὄλωσ	(ὄλος)
1969	ὄγδοος	(ὀκτώ)	2011	ὄμβρος	
1970	ὄδε	(ὄ, δέ)	2012	ὄμιλέω	(ὄμιλος)
1971	ὀδεύω	(ὀδός)	2013	ὄμμα	(ὄράω)

2014	ὀμνύω, -ύμι		2056	ὄρνις	
2015	ὀμοιάζω	(ὄμοιος)	2057	ὄρος	
2016	ὄμοιος	(ὄμός)	2058	ὀρύσσω	
2017	ὀμοιόω	(ὄμοιος)	2059	ὀρφανός	
2018	ὀμοίως	(ὄμοιος)	2060	ὀρχέω, -ομαι	(ὄρχος)
2019	ὀμολογέω	(ὀμολογος)	2061	ὄς	
2020	ὀμοῦ	(ὄμός)	2062	ὀσιότης	(ὄσιος)
2021	ὄμως	(ὄμός)	2063	ὀσμή	(ὄζω)
2022	ὄναρ		2064	ὄσος	
2023	ὄναριον	(ὄνος)	2065	ὄσπερ	(ὄς, περ)
2024	ὄνειδίζω	(ὄνειδος)	2066	ὄστέον	
2025	ὄνειδος		2067	ὄστις	(ὄς, τις)
2026	ὄνικός	(ὄνος)	2068	ὄσφυς, -ύς	
2027	ὄνομα		2069	ὄταν	(ὄτε, ἄν)
2028	ὄνομάζω	(ὄνομα)	2070	ὄτε	
2029	ὄνος		2071	ὄτι	(ὄστις)
2030	ὄντως	(εἰμί)	2072	ὄτου	(ὄστις)
2031	ὄξος	(ὄξύς)	2073	οὐ, -κ, -χ	
2032	ὄπισθε(ν)	(ὄπις)	2074	οὔ	v. οὐ
2033	ὄπισω	(ὄπις)	2075	οὔ	(ὄς)
2034	ὄπλον		2076	οὐά	
2035	ὄποτε	(ὄς, πότε)	2077	οὐαί	
2036	ὄπου	(ὄς, ποῦ)	2078	οὐδαμῶς	(οὐδέ, ἀμός)
2037	ὄπτασια	(ὄράω)	2079	οὐδέ	(οὐ, δέ)
2038	ὄπτός	(ὄπτάω)	2080	οὐδέεις	(οὐδέ, εἶς)
2039	ὄπως		2081	οὐδέποτε	(οὐδέ, ποτέ)
2040	ὄραμα	(ὄράω)	2082	οὐδέπω	(οὐδέ, πω)
2041	ὄράω		2083	οὐθείς	(οὐδεῖς)
2042	ὄργή	(ὄρέγω)	2084	οὐκέτι	(οὐκ, ἔτι)
2043	ὄργίζω	(ὄργή)	2085	οὐκοῦν	(οὐκ, οὔν)
2044	ὄρεινός	(ὄρος)	2086	οὔν	
2045	ὄρθρίζω	(ὄρθρος)	2087	οὔπω	(οὐ, πω)
2046	ὄρθρινός	(ὄρθρος)	2088	οὐράνιος	(οὐρανός)
2047	ὄρθριος	(ὄρθρος)	2089	οὐρανός	
2048	ὄρθρος		2090	Οὐρίαξ	AVRIH (AVR-IH)
2049	ὄρθῶς	(ὄρθός)	2091	οὔς	
2050	ὀρίζω	(ὄρος)	2092	οὐσία	(εἰμί)
2051	ὄριον	(ὄρος)	2093	οὔτε	(οὐ, τε)
2052	ὀρκίζω	(ὄρκος)	2094	οὔτος	
2053	ὄρκος		2095	οὔτως	(οὔτος)
2054	ὀρμάω	(ὀρμή)	2096	οὐχί	(οὐ)
2055	ὄρنيξ	v. ὄρνις	2097	ὀφειλέτης	(ὀφείλω)

2098	ὀφειλή	(ὀφείλω)	2140	παραβαίνω	(παρά, βαίνω)
2099	ὀφείλημα	(ὀφείλω)	2141	παραβάλλω	(παρά, βάλλω)
2100	ὀφείλω		2142	παραβιάζω, -ομαι	(παρά, βιάζω)
2101	ὀφθαλμός	(ὄραω)	2143	παραβολή	(παραβάλλω)
2102	ὄφης		2144	παραγγέλλω	(παρά, ἀγγέλλω)
2103	ὄφρῦς, -ύς		2145	παραγίνομαι	(π., γίνομαι)
2104	ὄχλέω	(ὄχλος)	2146	παράγω	(παρά, ἄγω)
2105	ὄχλος		2147	παραδειγματίζω	(παρά, δε.)
2106	ὄψάριον	(ὄψον)	2148	παράδεισος	PRDS (-GN)
2107	ὄψέ		2149	παραδέχομαι	(παρά, δέχομαι)
2108	ὄψία	(ὄψιος)	2150	παραδίδωμι	(παρά, δίδωμι)
2109	ὄψιος	v. ὄψία	2151	παράδοξος	(π., δόξα)
2110	ὄψις	(ὄράω)	2152	παράδοσις	(παραδίδωμι)
2111	ὄψομαι	(ὄράω)	2153	παραθαλάσσιος	(π., θάλασσα)
2112	ὄψώνιον	(ὄψον, ὄνέομαι)	2154	παραττέομαι	(π., αἰτέω)
2113	παγιδεύω	(παγίς)	2155	παρακαθέζομαι	(π., κα.)
2114	παγίς	(πήγνυμι)	2156	παρακαθίζω	(π., καθίζω)
2115	παιδάριον	(παῖς)	2157	παρακαλέω	(π., καλέω)
2116	παιδεύω	(παῖς)	2158	παρακαλύπτω	(π., καλύπτω)
2117	παιδιόθεν	(παιδίον)	2159	παρακλήσις	(παρακαλέω)
2118	παιδίον	(παῖς)	2160	παρακλήτος	(παρακαλέω)
2119	παιδίσκη	(παῖς)	2161	παρακολουθέω	(π., ἀκ.)
2120	παῖς		2162	παρακούω	(π., ἀκούω)
2121	παίω		2163	παρακύπτω	(π., κύπτω)
2122	πάλαι		2164	παραλαμβάνω	(π., λα.)
2123	παλαιός	(πάλαι)	2165	παράλιος	(π., ἄλις)
2124	παλαιόω	(παλαιός)	2166	παραλύω, -ομαι	(π., λύω)
2125	παλιγγενεσία	(πάλιν, γένεσις)	2167	παραλυτικός	(παραλύω)
2126	πάλιν		2168	παραμυθέομαι	(π., μυ.)
2127	παμπληθεί	(παμπληθής)	2169	παραπορεύομαι	(π., πο.)
2128	πάμπολυς	(πᾶς, πολύς)	2170	παραπτώμα	(παραπίπτω)
2129	πανδοχεῖον	(πανδοχεύς)	2171	παρασκευή	(π., σκευάζω)
2130	πανδοχεύς	(πᾶς, δέχομαι)	2172	παρατηρέω	(π., τηρέω)
2131	πανοπλία	(πάνοπλος)	2173	παρατήρησις	(παρατηρέω)
2132	πανουργία	(πανοῦργος)	2174	παρατίθημι	(π., τίθημι)
2133	πανταχόθεν	(πᾶς)	2175	παραφέρω	(π., φέρω)
2134	πανταχοῦ	(πᾶς)	2176	παραχρήμα	(π., χρ.)
2135	παντελής	(πᾶς, τέλος)	2177	πάρειμι	(π., εἰμί)
2136	πάντοθεν	(πᾶς)	2178	παρεκτός	(π., ἐκτός)
2137	πάντοτε	(πᾶς)	2179	παρεμβάλλω	(π., ἐμ.)
2138	πάντως	(πᾶς)	2180	παρέρχομαι	(π., ἔρ.)
2139	παρά		2181	παρέχω	(π., ἔχω)



2182	παρθενία	(παρθένος)	2224	πέρας	(πέρα)
2183	παρθένος		2225	περί	
2184	παρήμι	(π., ἦμι)	2226	περιάγω	(περί, ἄγω)
2185	παρίστημι	(π., ἴστημι)	2227	περιάπτω	(περί, ἄπτω)
2186	παροικέω	(π., οἰκέω)	2228	περιβάλλω	(π., βάλλω)
2187	παροιμία	(π., οἶμος)	2229	περιβλέπω, -ομαι	(π., βλέπω)
2188	παρομοιάζω	(παρόμοιος)	2230	περιδέω	(π., δέω)
2189	παρόμοιος	(π., ὅμοιος)	2231	περιέχω	(π., ἔχω)
2190	παρουσία	(πάρεμι)	2232	περιζωννύω, -υμι	(π., ζώννυμι)
2191	παροψίς	(παρά, ὄψον)	2233	περίστημι	(π., ἴστημι)
2192	παρρησία	(παῖς, ῥῆσις)	2234	περικαλύπτω	(π., καλύπτω)
2193	παῖς		2235	περίκειμαι	(π., κείμαι)
2194	πάσχα	PSh	2236	περικρύβω, -ύπτω	(π., κρύπτω)
2195	πάσχω		2237	περικυκλώω	(π., κυκλώω)
2196	πατάσσω	(πάταγος)	2238	περιλάμπω	(π., λάμπω)
2197	πατέω	(πάτος)	2239	περίλυπος	(π., λύπη)
2198	πατήρ		2240	περιοικέω	(περίοικος)
2199	πατριά	(πατήρ)	2241	περίοικος	(π., οἶκος)
2200	πατρίς	(πάτριος)	2242	περιπατέω	(π., πατέω)
2201	παύω mid.		2243	περιπίπτω	(π., πίπτω)
2202	παχύνω, -ομαι	(παχύς)	2244	περποιέω, -ομαι	(π., ποιέω)
2203	πέδη	(πέζα)	2245	περισπάω, -ομαι	(π., σπάω)
2204	πεδινός	(πεδίον)	2246	περίσσειμα	(περισεύω)
2205	πεζῆ	(πεζός)	2247	περισεύω	(περισσός)
2206	πεζός	(πέζα)	2248	περισσός	(περί)
2207	πειθω		2249	περισσότερος	(περισσός)
2208	πεινάω	(πειῖνα)	2250	περισσῶς	(περισσός)
2209	πειράζω	(πεῖρα)	2251	περιστερά	
2210	πειρασμός	(πειράζω)	2252	περιτέμνω	(περί, τέμνω)
2211	πέλαγος		2253	περιτίθημι	(π., τίθημι)
2212	πέμπω		2254	περιτομή	(περιτέμνω)
2213	πενθερά	(πενθερός)	2255	περιτρέχω	(π., τρέχω)
2214	πενθερός		2256	περιφέρω	(π., φέρω)
2215	πενθέω	(πένθος)	2257	περίχωρος	(π., χώρα)
2216	πενιχρός	(πένης)	2258	πετεινός -όν	(πέτομαι)
2217	πεντακισχίλιοι	(πεντάκις, χίλιοι)	2259	πέτρα	
2218	πεντακόσιοι	(πέντε)	2260	Πέτρος	(πέτρα)
2219	πέντε		2261	πετρώδης	(πέτρα)
2220	πεντεκαίδεκατος	(πέντε, καί, δ.)	2262	πήγανον	
2221	πεντήκοντα	(πέντε)	2263	πηγή	
2222	περ	(πέρ)	2264	πηλός	
2223	πέραν	(πέρα)	2265	πήρα	

2266	πῆχυς		2308	πλοῦτος	
2267	πιάζω	v. πιέζω	2309	πλύνω	
2268	πιέζω		2310	πνεῦμα	(πνέω)
2269	πικρῶς	(πικρός)	2311	πνέω	
2270	Πιλᾶτος	īac. pilatus	2312	πνίγω	
2271	πίμπλημι		2313	πόθεν	
2272	πινακίδιον	(πίναξ)	2314	ποιέω	
2273	πίναξ		2315	ποικίλος	
2274	πίνω		2316	ποιμαίνω	(ποιμήν)
2275	πιπράσκω	(περάω)	2317	ποιμήν	(πόα)
2276	πίπτω		2318	ποιμήνη	(ποιμήν)
2277	πιστεύω	(πίστις)	2319	ποιμνιον	(ποιμήνη)
2278	πιστικός	(πιστός I. πίνω)	2320	ποῖος	
2279	πίστις	(πειθω)	2321	πόλεμος	
2280	πιστός	(πειθω)	2322	πόλις	
2281	πλανάω	(πλάνη)	2323	πολίτης	(πόλις)
2282	πλάνη		2324	πολλά	(πολύς) adv.
2283	πλάνος	(πλάνη)	2325	πολλάκις	(πολύς)
2284	πλατεῖα	(πλατύς)	2326	πολλαπλασίον	(πολύς, ?πλάσσω)
2285	πλατύνω	(πλατύς)	2327	πολύ	(πολύς) adv.
2286	πλατύς		2328	πολυλογία	(πολύς, λόγος)
2287	πλειῆτος	(sup. πολύς)	2329	πολύς	
2288	πλείων	(πολύς)	2330	πολυτελής	(πολύς, τέλος)
2289	πλέκω		2331	πολύτιμος	(πολύς, τιμή)
2290	πλεονεξία	(πλεονεκτέω)	2332	πονηρία	(πονηρός)
2291	πλευρά		2333	πονηρός	(πονέω)
2292	πλέω		2334	Πόντιος	(πόντος)
2293	πληγή	(πλήσσω)	2335	πορεία	(πορεύω)
2294	πληθος	(πίμπλημι)	2336	πορεύω, -ομαι	(πόρος)
2295	πληθύνω	(πληθύς)	2337	πορνεία	(πορνεύω)
2296	πλήθω	v. πίμπλημι	2338	πόρνη	(πέρνημι)
2297	πλήμ(μ)υρ(ρ)α	(πλήμμη)	2339	πόρρω, πρόσω	(πρό)
2298	πλήν	(πλέον)	2340	πόρρωθεν, πρόσωθεν	(πόρρω)
2299	πλήρης	(πλέος)	2341	πορφύρα	(πορφύρω)
2300	πληροφορέω	(πλήρης, φορέω)	2342	πορφύρεος, -ροῦς	(πορφύρα)
2301	πληρώω	(πλήρης)	2343	ποσάκις	(πόσος)
2302	πλήρωμα	(πληρώω)	2344	πόσις	(πίνω)
2303	πλησίον	(πλησίος)	2345	πόσος	(ὅσος, τόσος)
2304	πλοῖάριον	(πλοῖον)	2346	ποταμός	(πίνω)
2305	πλοῖον	(πλόος)	2347	ποταπός, ποδαπός	(ποῦ, ἀπό)
2306	πλούσιος	(πλοῦτος)	2348	πότε	(πός)
2307	πλουτέω	(πλοῦτος)	2349	ποτέ	(πός)

2350	πότερον	(πόζ, ἕτερος)	2392	προσαίτης	(προσαιτέω)
2351	ποτήριον	(ποτήρ)	2393	προσαναβαίνω	(π., ἀν.)
2352	ποτίζω	(πότος)	2394	προσαναλόω, -λίσκω	(π., ἀν.)
2353	ποῦ	(πόζ)	2395	προσδαπανάω	(π., δα.)
2354	πούς		2396	προσδέχομαι	(π., δέ.)
2355	πρᾶγμα	(πράσσω)	2397	προσδοκάω	(π., ? δοκέω)
2356	πραγματεύομαι	(πρᾶγμα)	2398	προσδοκία	(προσδοκάω)
2357	πραιτώριον	(λατ. praetorium)	2399	προσεργάζομαι	(π., ἐρ.)
2358	πράκτωρ	(πράσσω)	2400	προσέρχομαι	(πρός, ἔρ.)
2359	πρᾶξις	(πράσσω)	2401	προσευχή	(προσεύχομαι)
2360	πρασιά	(πράσον)	2402	προσεύχομαι	(πρός, εὐχομαι)
2361	πράσσω		2403	προσέχω	(π., ἔχω)
2362	πραῦς, πρᾶος		2404	προσήλυτος	(προσέρχομαι)
2363	πρέπω		2405	πρόσκαιρος	(π., καιρός)
2364	πρεσβεία	(πρεσβεύω)	2406	προσκαλέω, -ομαι	(π., καλέω)
2365	πρεσβυτέριον	(πρεσβύτερος)	2407	προσκαρτερέω	(π., κα.)
2366	πρεσβύτερος	(πρέσβυς)	2408	προσκεφάλαιον	(π., κεφαλή)
2367	πρεσβύτης	(πρέσβυς)	2409	προσκολλάω, -ομαι	(π., κο.)
2368	πρίν		2410	προσκόπτω	(π., κό.)
2369	πρό		2411	προσκυλίω	(π., κυ.)
2370	προάγω	(πρό, ἄγω)	2412	προσκυνέω	(π., κυ.)
2371	προαύλιον	(πρό, αὐλή)	2413	προσκυνητής	(προσκυνέω)
2372	προβαίνω	(πρό, βαίνω)	2414	προσλαμβάνω, -ομαι	(π., λα.)
2373	προβάλλω	(πρό, βάλλω)	2415	προσμένω	(π., μένω)
2374	προβατικός	(πρόβατον)	2416	προσορμίζω, -ομαι	(π., ὄρμ.)
2375	προβάτιον	(πρόβατον)	2417	προσπίπτω	(π., πίπτω)
2376	πρόβατον	(προβαίνω)	2418	προσποιέω, -ομαι	(π., πο.)
2377	προβιβάζω	(πρό, βιβάζω)	2419	προσπορεύομαι	(π., πο.)
2378	προδότης	(προδίδωμι)	2420	προσρήγνυμι	(π., ῥή.)
2379	προέρχομαι	(πρό, ἔρχομαι)	2421	προστάσσω	(π., τά.)
2380	πρόθεσις	(προτίθημι)	2422	προστίθημι	(π., τί.)
2381	πρόθυμος	(πρό, θυμός)	2423	προστρέχω	(π., τρ.)
2382	προκόπτω	(πρό, κόπτω)	2424	προσφάγιον	(π., φαγεῖν)
2383	προλαμβάνω	(πρό, λα.)	2425	προσφέρω	(π., φέρω)
2384	προλέγω	(πρό, λέγω)	2426	προσφωνέω	(π., φω.)
2385	προμελετάω	(πρό, με.)	2427	προσψαύω	(π., ψαύω)
2386	προμεριμνάω	(πρό, με.)	2428	πρόσωπον	(π., ὤψ)
2387	προπορεύω, -ομαι	(πρό, πορεύω)	2429	πρότερον	(πρότερος)
2388	πρός		2430	προτρέχω	(πρό, τρ.)
2389	προσάββατον	(πρό, σάββατον)	2431	προϋπάρχω	(π., ὑπ.)
2390	προσάγω	(πρός, ἄγω)	2432	πρόφασις	(προφαίνω)
2391	προσαιτέω	(π., αἰτέω)	2433	προφέρω	(π., φέρω)

2434	προφητεία	(προφητεύω)		2476	ράβδος	
2435	προφητεύω	(προφήτης)		2477	Ῥαγαύ	RAiV
2436	προφήτης	(πρόφημι )		2478	ράκά	RIKοB
2437	προφήτις	(προφήτης)		2479	ράκος	
2438	προφθάνω	(π., φθ.)		2480	Ῥαμά	RMH
2439	πρύμνα	(πρυμνός)		2481	ράπιζω	(ράπις)
2440	πρωί	(πρό)		2482	ράπισμα	(ράπιζω)
2441	πρωία	(πρώιος)		2483	ράφίς	(ράπτω)
2442	πρωτοκαθεδρία	(πρῶτος, καθέδρα)		2484	Ῥαχάβ	RChB
2443	πρωτοκλισία	(πρῶτος, κλίνω)		2485	Ῥαχήλ	RChT
2444	πρῶτον	(πρῶτος)		2486	ρέω	
2445	πρῶτος	(πρό)		2487	ρήγμα	(ρήγνυμι)
2446	πρωτότοκος	(πρῶτος, τίκτω)		2488	ρήγνυμι	
2447	πτέρνα	(? πτέρνη)		2489	ρήμα	(ρέω)
2448	πτερύγιον	(πτέρυξι)		2490	Ῥησά	? RISzA, RaiI, RAiL
2449	πτέρυξι	(πτερόν)		2491	ρήσσω	v. ρήγνυμι
2450	πτοέω, -ομαι			2492	ρίζα	
2451	πτύον	(πτύω)		2493	ρίπτω	
2452	πτύσμα	(πτύω)		2494	Ῥοβοάμ	RChBAiM
2453	πτύσσω			2495	ρομφαία	
2454	πτύω			2496	Ῥούθ	RVT
2455	πτῶμα	(πίπτω)		2497	Ῥοῦφος	(Iac. Rufus)
2456	πτῶσις	(πίπτω)		2498	ρύμη	(έρύω)
2457	πτωχός	(πτώσσω)		2499	ρύομαι	(έρύω)
2458	πυγμή	(πύξι)		2500	ρύσις	(ρέω)
2459	πυκνά	(πυκνός, πύξι)		2501	Ῥωμαῖος	(Ῥώμη)
2460	πύλη			2502	Ῥωμαῖστί	(Ῥωμαῖος)
2461	πυλών	(πύλη)		2503	σαβαχθανι	(aram. SzBKοTNI)
2462	πυνθάνομαι	(πεύθομαι)		2504	σάββατον	SzBT
2463	πῦρ			2505	σαγήνη	
2464	πύργος			2506	σαδδουκαῖος	CDVKοI
2465	πυρέσσω	(πυρετός)		2507	Σαδώκ	CDVKο
2466	πυρετός	(πῦρ)		2508	σάκκος	SzKο
2467	πυρράζω	(πυρρός)		2509	Σαλά	SzLCh
2468	πωλέω			2510	Σαλαθηήλ	SzALTIAL
2469	πῶλος			2511	Σαλείμ, -λίμ	? SzLM
2470	πόποτε	(πω, ποτέ)		2512	σαλεύω	(σάλος)
2471	πωρόω	(πῶρος)		2513	Σαλμών	SzLMVN
2472	πώρωσις	(πωρόω)		2514	σάλος	(άλλομαι)
2473	πῶς			2515	σάλπιγξ	
2474	ῤαββί	RBI		2516	σαλπίζω	(σάλπιγξ)
2475	ῤαββουνί	(aram. RBVNI)		2517	Σαλώμη	? SzLVM

2518	Σαμάρεια	SzMRVN	2560	σκάνδαλον	
2519	Σαμαρίτης	SzMRVNI	2561	σκάπτω	
2520	Σαμαρίτις		2562	σκέλος	
2521	σανδάλιον	(σάνδαλον)	2563	σκεῦος	
2522	σαπρός	(σήπω)	2564	σκηνή	
2523	Σάρεπτα	CRFT	2565	σκηνοπηγία	(σκηνή, πήγνυμι)
2524	σάρξ		2566	σκηνόω	(σκηνή)
2525	σαρόω	(σαίρω)	2567	σκιά	
2526	Σατανᾶς	SzTeN	2568	σκιρτάω	
2527	σάτον	SAH	2569	σκληροκαρδία	(σκληρός, καρδ.)
2528	σβέννυμι		2570	σκληρός	(σκέλλω)
2529	σεαυτοῦ	(σύ, αὐτός)	2571	σκολιός	
2530	σέβωω, -ομαι		2572	σκοπέω	(σκοπός)
2531	σεισμός	(σείω)	2573	σκορπίζω	(σκορπίος)
2532	σειώ		2574	σκορπίος	
2533	σελήνη	(σέλας)	2575	σκοτεινός	(σκότος)
2534	σεληνιάζομαι	(σελήνη)	2576	σκοτία	(σκότος)
2535	Σεμεῖν	SzMAiI	2577	σκοτίζω, -ομαι	(σκότος)
2536	Σερούχ	SzRVG	2578	σκότος	
2537	Σήθ	SzT	2579	σκυθρωπός	(σκυθρός, ὄψ)
2538	Σήμ	SzM	2580	σκύλλω	
2539	σημαίνω	(σημα)	2581	σκῦλον	(σκύλλω)
2540	σημεῖον	(σημα)	2582	σκώληξ	
2541	σήμερον	(ἡμέρα)	2583	σμύρνα	(μύρρα)
2542	σῆς		2584	σμυρνίζω	(σμύρνα)
2543	σιαγών		2585	Σόδομα	SDM
2544	σιγάω	(σιγή)	2586	Σολομών	SzLMH
2545	Σιδών	CIDVN	2587	σορός	
2546	Σιδωνία	(Σιδώνιος)	2588	σός	(σύ)
2547	σίκερα	SzKR	2589	σουδάριον	(fac. sudarium)
2548	Σιλωάμ	SzLCh	2590	Σουσάννα	? SzVSzNH
2549	Σίμων	SzMAiVN	2591	σοφία	(σοφός)
2550	σίναπι	(νᾶπυ)	2592	σοφός	
2551	σινδών		2593	σπάω, -ομαι	
2552	σινιάζω	(σινίον)	2594	σπαράσσω	(σπάω)
2553	σιτευτός	(σιτεύω)	2595	σπαργανόω	(σπάργανον)
2554	σιτιστός	(σιτίζω)	2596	σπεῖρα	
2555	σιτομέτριον	(σίτος, μετρέω)	2597	σπείρω	
2556	σῖτος		2598	σπεκουλάτωρ	(fac. speculator)
2557	Σιών	CIVN	2599	σπέρμα	(σπείρω)
2558	σιωπάω	(σιωπή)	2600	σπεύδω	
2559	σκανδαλίζω	(σκάνδαλον)	2601	σπήλαιον	(σπέλος)

2602	σπλαγχνίζω, -ομαι	(σπλάγχνον)	2644	συγγένεια	(συγγενής)
2603	σπλάγχνον	pl.	2645	συγγενεύς	(συγγενής)
2604	σπόγγος		2646	συγγενής	(σύν, γίνομαι)
2605	σποδός		2647	συγγενίς	(συγγενής)
2606	σπόριμος	(σπείρω)	2648	συγκάθημαι	(σύν, κάθημαι)
2607	σπόρος	(σπείρω)	2649	συγκαθίζω	(σύν, καθίζω)
2608	σπουδαίως	(σπουδαῖος)	2650	συγκαλέω	(σύν, καλέω)
2609	σπουδή	(σπεύδω)	2651	συγκαλύπτω	(σ., καλύπτω)
2610	σπυρίς	(σπείρα)	2652	συγκατατίθημι	(σ., κα.)
2611	στάδιον	(στάδιος)	2653	συγκλείω	(σ., κλ.)
2612	στασιαστής	(στασιάζω)	2654	συγκύπτω	(σ., κύζ)
2613	στάσις	(ἴστημι)	2655	συγκυρία	(συγκυρέω)
2614	στατήρ	(ἴστημι)	2656	συγχαίρω	(σ., χα.)
2615	σταυρός	(ἴστημι)	2657	συγγράομαι	(σ., χρ.)
2616	σταυρόω	(σταυρός)	2658	συζεύγνυμι	(σ., ζε.)
2617	οταφυλή	(σταφίς)	2659	συζητέω	(σ., ζη.)
2618	στάχυς		2660	σुकάμινος	
2619	στέγη	(στέγω)	2661	σुकη	(σुकέω)
2620	στεῖρα	(στεῖρος)	2662	συκομορέα	(σῦκον, μόρον)
2621	στενάζω	(στένω)	2663	σῦκον	
2622	στενός		2664	συκοφαντέω	(συκοφάντης)
2623	στέφανος	(στέφω)	2665	συλλαλέω	(σύν, λαλέω)
2624	στιῆθος		2666	συλλαμβάνω	(σ., λα.)
2625	στήκω	(ἴστημι)	2667	συλλέγω	(σ., λέγω)
2626	στηρίζω		2668	συλλογίζω, -ομαι	(σ., λο.)
2627	στιβάς	(στείβω)	2669	συλλυπέω, -ομαι	(σ., λυ.)
2628	στιγμή	(στίζω)	2670	συμβαίνω	(σύν, βα.)
2629	στίλβω		2671	συμβάλλω	(σ., βά.)
2630	στοά	(ἴστημι)	2672	συμβουλεύω	(σ., βο.)
2631	στολή	(στέλλω)	2673	συμβούλιον	(σύμβουλος)
2632	στόμα		2674	Συμεών	SzMAiVN
2633	στράτευμα	(στρατεύω)	2675	συμμαθητής	(συμμανθάνω)
2634	στρατεύω, -ομαι	(στρατός)	2676	συμπαραγί(γ)νομαι	(σ., πα.)
2635	στρατηγός	(στρατός, ἄγω)	2677	συμπίπτω	(σ., πί.)
2636	στρατιά	(στρατός)	2678	συμπληρώω	(σ., πλ.)
2637	στρατιώτης	(στρατιά)	2679	συμπνίγω	(σ., πν.)
2638	στρατόπεδον	(στρατός, πέδον)	2680	συμπορεύομαι	(σ., πο.)
2639	στρέφω		2681	συμπόσιον	(συμπίνω)
2640	στρουθίον	(στρουθός)	2682	συμφέρω	(σ., φέρω)
2641	στρωννύω, -υμι	(στορέννυμι)	2683	συμφύω, -ομαι	(σ., φύω)
2642	στυγνάζω	(στυγνός)	2684	συμφωνέω	(σύμφωνος)
2643	σύ		2685	συμφωνία	(σύμφωνος)

2686	σύν		2728	Συροφονίικισσα	(Σύρος, Φοῖνιξ)
2687	συνάγω	(σύν, ἄγω)	2729	σύρω	
2688	συναγωγή	(συνάγω)	2730	συσπαράσσω	(σύν, σπ.)
2689	συναίρω	(σύν, αἶρω)	2731	σύσσημον	(σ., σῆμα)
2690	συνακολουθέω	(σ., ἄκ.)	2732	συστασιαστής	(σ., στασιάζω)
2691	συναναβαίνω	(σ., ἀν.)	2733	συσταυρόω, -όομαι	(σ., στ.)
2692	συνανάκειμαι	(σ, ἀν.)	2734	συστρέφω	(σ., στ.)
2693	συναντάω	(σ., ἀν.)	2735	Συχάρ	? SVKR
2694	συναντιλαμβάνομαι	(σ., ἀν.)	2736	σφόδρα	(σφοδρός)
2695	συναποθνήσκω	(σ., ἀπ.)	2737	σφραγίζω	(σφραγίς)
2696	συναρπάζω	(σ., ἀρπάζω)	2738	σχίζω	
2697	συναυξάνω, -ομαι	(σ., αὐ.)	2739	σχίσμα	(σχίζω)
2698	σύνδουλος	(σ., δοῦλος)	2740	σχοινίον	(σχοῖνος)
2699	συνέδριον	(σύνεδρος)	2741	σχολάζω	(σχολή)
2700	σύνειμι	(σύν εἶμι)	2742	σώζω	(σῶς)
2701	σύνειμι	(σύν εἰμί)	2743	σῶμα	
2702	συνεισέρχομαι	(σύν, εἰσέρχ.)	2744	σωματικός	(σῶμα)
2703	συνεργέω	(συνεργός)	2745	σωτήρ	(σώζω)
2704	συνέρχομαι	(σύν, ἔρχομαι)	2746	σωτηρία	(σωτήρ)
2705	συνεσθίω	(σύν, ἐσθίω)	2747	σωτήριον	(σωτήρ)
2706	σύνεσις	(συνήμι)	2748	σωφρονέω	(σώφρων)
2707	συνετός	(συνήμι)	2749	τάλαντον	(? τλάω)
2708	συνευδοκέω	(σύν, εὐ.)	2750	ταλιθά	(aram. TeLITA, ? TeLIH)
2709	συνέχω	(σύν, ἔχω)	2751	ταμεῖον, ταμειῖον	(ταμειύω)
2710	συνήθεια	(συνήθης)	2752	τάξις	(τάσσω)
2711	συνθλάω	(σύν, θλάω)	2753	ταπεινός	
2712	συνθλίβω	(σύν, θλίβω)	2754	ταπεινόω	(ταπεινός)
2713	συνήμι	(σ., ἴμι)	2755	ταπείνωσις	(ταπεινόω)
2714	συνίστημι	(σ., ἴστημι)	2756	ταράσσω	
2715	συνοδία	(σ., ὁδός)	2757	ταραχή	(ταράσσω)
2716	συνοχή	(συνέχω)	2758	τάσσω	
2717	συντάσσω	(σ, τά.)	2759	ταῦρος	
2718	συντέλεια	(συντελής)	2760	ταφή	(θάπτω)
2719	συντελέω	(σ., τε.)	2761	τάφος	(θάπτω)
2720	συντηρέω	(σ., τη.)	2762	ταχέως	(ταχύς)
2721	συντίθημι	(σ., τί.)	2763	τάχιον	(ταχύς)
2722	συντόμως	(σύντομος)	2764	τάχος	(ταχύς)
2723	συντρέχω	(σ., τρ.)	2765	ταχύ	(ταχύς)
2724	συντρίβω	(σ, τρ.)	2766	ταχύς	
2725	συντυγχάνω	(σ., τυ.)	2767	τε	
2726	Συρία	(Σύρος) ARM	2768	τεκνίον	(τέκνον)
2727	Σύρος	ARM	2769	τέκνον	(τίκτω)

2770	τέκτων		2812	τοῦνομα	(τό ὄνομα)
2771	τέλειος	(τέλος)	2813	τράπεζα	(τετράς, πεζός)
2772	τελειόω	(τέλειος)	2814	τραπεζίτης	(τράπεζα)
2773	τελείωσις	(τελειόω)	2815	τραῦμα	(τιτρώσκω)
2774	τελεσφορέω	(τέλος, φέρω)	2816	τραυματίζω	(τραῦμα)
2775	τελευτάω	(τελευτή)	2817	τράχηλος	
2776	τελευτή	(τέλος, τελέω)	2818	τραχύς	
2777	τελέω	(τέλος)	2819	Τραχωνίτις	(τραχών)
2778	τέλος		2820	τρεῖς	
2779	τελώνης	(τέλος, ὄνέομαι)	2821	τρέμω	(τρέω)
2780	τελώνιον	(τελώνης)	2822	τρέφω	
2781	τέρας		2823	τρέχω	
2782	τέσσαρες		2824	τρήμα	(τιτράω)
2783	τεσσαρεσκαίδεκατος		2825	τριάκοντα	(τρεῖς)
2784	τεσσεράκοντα, τεσσαρ.		2826	τριακόσιοι	(τρεῖς)
2785	τεταρταῖος	(τέταρτος)	2827	τρίβολος	(τρεῖς, βάλλω)
2786	τέταρτος	(τέσσαρες)	2828	τρίβος	(τρίβω)
2787	τετρα(α)ρχέω	(τετραάρχης)	2829	τρίζω	
2788	τετρα(ά)ρχης	(τετράς, ἄρχω)	2830	τρίς	(τρεῖς)
2789	τετρακισχίλιοι	(τετράκις, χί.)	2831	τρίτος	(τρεῖς)
2790	τετράμηνος	(τέσσαρες, μήν)	2832	τρόμος	(τρέμω)
2791	τετραπλοῦς, -όος	(τέσσαρες, ?)	2833	τρόπος	(τρέπω)
2792	τηλαυγῶς	(τηλαυγής)	2834	τροφή	(τρέφω)
2793	τηρέω	(τηρός)	2835	τρύβλιον	
2794	Τιβεριάς	(Τιβέριος)	2836	τρυγάω	(τρύγη)
2795	Τιβέριος	(fac. Tiberius)	2837	τρυγών	(τρύζω)
2796	τίθημι		2838	τρυμαλιά	(τρύω)
2797	τίκτω		2839	τρύπημα	(τρυπάω)
2798	τίλλω		2840	τρυφή	(θρύπτω)
2799	Τιμαῖος	(τιμή)	2841	τρώγω	
2800	τιμάω	(τιμή)	2842	τυγχάνω	
2801	τιμή	(τίω)	2843	τύπος	(τύπτω)
2802	τις, τι	indef.	2844	τύπτω	
2803	τίς, τί	inter.	2845	Τύρος	CVR, CR
2804	τίτλος	(fac. titulus)	2846	τυφλός	
2805	τοίνυν	(τοι, νυν)	2847	τυφλόω	(τυφλός)
2806	τοιούτος	(τοιός, οὔτος)	2848	τύφω, -ομαι	
2807	τόκος	(τίκτω)	2849	ὑβρίζω	(ὑβρις)
2808	τολμάω	(τόλμα)	2850	ὑγιαίνω	(ὑγής)
2809	τόπος		2851	ὑγής	
2810	τοσοῦτος	(τόσος, οὔτος)	2852	ὑγρός	(ῦω)
2811	τότε	(τό, τε)	2853	ὑδρία	(ῦδωρ)



2854	ὕδρωπικός	(ὕδρωψ)	2896	ὕστέρημα	(ὕστερέω)
2855	ῥῥωρ		2897	ὕστέρησις	(ὕστερέω)
2856	υἱός		2898	ῥστερον	(ῥστερος)
2857	ὕμεῖς	(σύ)	2899	ῥστερος	
2858	ὕμέτερος	(ὕμεῖς)	2900	ὕφαίνω	
2859	ὕμένω	(ῥμνος)	2901	ὕφαντός	(ὕφαίνω)
2860	ὕπάγω	(ὕπό, ἄγω)	2902	ὕψηλός	(ῥψος)
2861	ὕπακούω	(ὕπό, ἀκούω)	2903	ῥψιστος	(ὕψι )
2862	ὕπαντάω	(ὕπό, ἀντάω)	2904	ῥψος	(ῥψι)
2863	ὕπαντησις	(ὕπαντάω)	2905	ὕψόω	(ῥψος)
2864	ὕπάρχω	(ὕπό, ἄρχω)	2906	φαγεῖν	(aor.2 inf. od ἐσθίω)
2865	ῥπέρ		2907	φάγος	(φαγεῖν)
2866	ῥπερεκχύνω, -ν(ν)ομαι	(ῥ., ἐκ.)	2908	φαίνω	(φάω)
2867	ῥπερηφανία	(ῥπερήφανος)	2909	Φάλεκ	PLG
2868	ῥπερήφανος	(ῥπέρ, φαίνω)	2910	φανερός	(φαίνω)
2869	ῥπερπερισσῶς	(ῥπέρ, πε.)	2911	φανερόω	(φανερός)
2870	ῥπηρέτης	(ὕπό, ἐρέτης)	2912	φανερῶς	(φανερός)
2871	ῥπνος		2913	φανός	(φαίνω)
2872	ὕπό		2914	Φανουήλ	FNVAL
2873	ὕποδειγμα	(ὕποδείκνυμι)	2915	φάντασμα	(φαντάζω)
2874	ὕποδείκνυμι	(ὕπό, δείκνυμι)	2916	φάραγξ	
2875	ὕποδέω, -ομαι	(ὕπό, δέω)	2917	Φάρες	PRC
2876	ὕποδέχομαι	(ὕπό, δέχομαι)	2918	φαρισαῖος	FRVSz
2877	ὕποδημα	(ὕποδέω)	2919	φάτνη	(πατέομαι)
2878	ὕποζύγιον	(ὕποζύγιος)	2920	φαῦλος	
2879	ὕποκάτω	(ὕπό, κάτω)	2921	φέγγος	
2880	ὕποκρίνω, -ομαι	(ὕπό, κρ.)	2922	φέρω	
2881	ὕποκρισις	(ὕποκρίνομαι)	2923	φεύγω	
2882	ὕποκριτής	j.w.	2924	φήμη	(φημί)
2883	ὕπολαμβάνω	(ὕπό, λα.)	2925	φημί	(φάω)
2884	ὕπολήνιον	(ὕπό, ληνός)	2926	φημίζω	(φήμη)
2885	ὕπομένω	(ὕπό, μένω)	2927	φθάνω	
2886	ὕπομμνήσκω	(ὕπό, μι.)	2928	φθόνος	
2887	ὕπομονή	(ὕπομένω)	2929	φιλάργυρος	(φίλος, ἄργυρος)
2888	ὕποπόδιον	(ὕπό, πούς)	2930	φιλέω	(φίλος)
2889	ὕποστρέφω	(ὕπό, στ.)	2931	φίλη	(φίλος)
2890	ὕποστρωννώω, -ώννυμι	(ῥ., στρ.)	2932	φίλημα	(φιλέω)
2891	ὕποτάσσω	(ὕπό, τάσσω)	2933	Φίλιππος	(φίλος, ἵππος)
2892	ὕποχωρέω	(ὕπό, χω.)	2934	φιλονεικία	(φίλος, νεῖκος)
2893	ὕπωπιάζω	(ὕπόπιον)	2935	φίλος	
2894	ῥσσωπος	AZVB	2936	φιμός	(φιμός)
2895	ὕστερέω	(ῥστερος)	2937	φλόξ	(φλέγω)

2938	φοβέω, -ομαι	(φόβος)	2980	χαρά	(χαίρω)
2939	φόβητρον	(φοβέω)	2981	χάραξ	(χαράσσω)
2940	φόβος	(φέβομαι)	2982	χαρίζω, -ομαι	(χάρις)
2941	φοῖνιξ, φοίνιξ		2983	χάριν	(χάρις)
2942	φονεύς	(φονεύω)	2984	χάρις	(χαίρω)
2943	φονεύω	(φόνος)	2985	χαριτόω	(χάρις)
2944	φόνος	(φένω)	2986	χάσμα	(χαίνω)
2945	φορέω	(φέρω)	2987	χεῖλος	
2946	φόρος	(φέρω)	2988	χείμαρρος, -οος	(χεῖμα, ῥέω)
2947	φορτίζω	(φόρτος)	2989	χειμών	(χεῖμα)
2948	φορτίον	(φόρτος)	2990	χείρ	
2949	φραγέλλιον	(lac. flagellum)	2991	χειροποίητος	(χείρ, ποιέω)
2950	φραγελλόω	(lac. flagello)	2992	χείρων	(χέρης)
2951	φραγμός	(φράσσω)	2993	χήρα	(χήρος)
2952	φράζω		2994	χιλίαρχος	(χίλιοι, ἄρχω)
2953	φρέαρ		2995	χιλιάς	(χίλιοι)
2954	φρονέω	(φρήν)	2996	χιτών	
2955	φρόνησις	(φρονέω)	2997	χιών	
2956	φρόνιμος	(φρονέω)	2998	χλαμύς	(? χλαῖνα)
2957	φρονίμως	(φρόνιμος)	2999	χλωρός	(χλόη)
2958	φυγή	(φεύγω)	3000	χοῖρος	
2959	φυλακή	(φυλάσσω)	3001	χολάω	(χολή)
2960	φυλακτήριον	(φυλάσσω)	3002	χολή	
2961	φυλάσσω		3003	Χοραζίν	? KVRZIN
2962	φυλή	(φύω)	3004	χορός	
2963	φύλλον	pl.	3005	χορτάζω	(χόρτος)
2964	φυτεία	(φυτεύω)	3006	χόρτος	
2965	φυτεύω	(φυτόν)	3007	Χουζᾶς	?
2966	φύω		3008	χοῦς, χόος	(χέω)
2967	φωλεός		3009	χρεία	(χράομαι, χρέω)
2968	φωνέω	(φωνή)	3010	χρεοφειλέτης	(χρεός, ὀφείλω)
2969	φωνή		3011	χρήζω	(χράομαι, χρέω)
2970	φῶς, φάος	(φάω)	3012	χρήμα	(χράομαι, χρέω)
2971	φωτεινός	(φῶς)	3013	χρηματίζω	(χρήμα)
2972	φωτίζω	(φῶς)	3014	χρηστός	(χράομαι, χρέω)
2973	χαίρω		3015	χριστός	(χρίω) MSzICh
2974	χαλάω		3016	χρίω	
2975	χαλεπός		3017	χρονίζω	(χρόνος)
2976	χαλκίον	(χαλκός)	3018	χρόνος	
2977	χαλκός		3019	χρυσός	
2978	χαμαί		3020	χωλός	
2979	Χανααῖος	KNAiNI	3021	χώρα	(χῶρος)

3022	χωρέω	(χωῶρος)
3023	χωρίζω	(χωρίς)
3024	χωρίον	(χωῶρος)
3025	χωρίς	
3026	ψαλμός	(ψάλλω)
3027	ψεύδομαι	(ψεύδω)
3028	ψευδομαρτυρέω	(ψ. μαρτυς)
3029	ψευδομαρτυρία	(ψ. μαρτυρέω)
3030	ψευδόμαρτυς, -υρ	(ψευδής, μάρτυς)
3031	ψευδοπροφήτης	(ψευδής, πρ.)
3032	ψεῦδος	(ψεύδω)
3033	ψευδόχριστος	(ψευδής, χριστός)
3034	ψεύστης	(ψεύδω)
3035	ψηλαφάω	(ψάω)
3036	ψηφίζω	(ψηῖφος)
3037	ψιχίον	(ψίξι)
3038	ψυχή	(ψύχω)
3039	ψύχω, -ομαι	
3040	ψῦχος	(ψύχω)
3041	ψυχρός	(ψύχω)
3042	ψωμίον	(ψωμός)
3043	ψώχω	(ψάω)
3044	ῶ	
3045	ῶδε	(ὄδε)
3046	ῶδίν, ῶδίς	(ὀδύνη)
3047	ῶμος	
3048	ῶόν	
3049	ῶρα	
3050	ῶραϊος	(ῶρα)
3051	ῶς	(ὄς)
3052	ῶσαννά	HVSz(I)Ai(H)-NA
3053	ῶσαύτως	(ῶς, αὐτως)
3054	ῶσεί	(ῶς, εἰ)
3055	ῶσπερ	(ῶς, περ)
3056	ῶστε	(ῶς, τε)
3057	ῶτάριον	(ωῖς)
3058	ῶτίον	(ωῖς)
3059	ῶφελέω	(ὄφελος)

# LITERATURA

„Ewangelii dla badaczy”

## *Tekst źródłowy przekładu*

„Novum Testamentum Graece” wyd. 27, E. i E. Nestle, B. i K. Aland, Deutsche Bibelgesellschaft, 1995

## *Przekłady, konkordancje i słowniki językowe*

{1} „Grecko-polski Nowy testament” wydanie interlinearne z kodami, R. Popowski, M. Wojciechowski, Vocatio 1993

{2} „Vollständige Konkordanz zum griechischen Neuen Testament” H. Riesenfeld, H.-U. Rosenbaum, Chr. Hannick, K. Aland, Walter de Gruyter 1975-83

{4} „Dictionnaire grec-français” A. Bailly, Hachette 1981

{5} „Greek-English Lexicon” H.G. Liddell, R. Scott (abrid.), Oxford 1980

{6} „Słownik grecko-polski” red. Z. Abramowiczówna, PWN 1958-65

{7} „Wielki słownik grecko-polski Nowego testamentu” R. Popowski, Vocatio 1995

{8} „Słownik hebrajsko-polski” M. i D. Szir, DVIR 1958

{9} „Słownik grecko-polski” Z. Węclewski, Orgelbrand 1870

{10} „Novi Testamenti Lexicon Graecum” F. Zorell, Lethielleux 1911

{400} „Grecko-polski słownik syntagmatyczny N.t.” R. Popowski, Vocatio 2008

## *Opracowania gramatyczne*

{11} „Analytical Greek New Testament”, B. i T. Friberg, Baker 1991

{12} „Analysis philologica Novi Testamenti Graeci”, M. Zerwick, 1960

{13} „Grammatik des nt. Griechisch”, F. Blass, A. Debrunner, F. Rehkopf, Van. u. R. 1990

{14} „The Analytical Greek Lexicon” (rev.), H. K. Moulton, Zondervan 1981

## *Opracowania Apokalipsy*

{20} „Apokalipsa św. Jana” A. Jankowski, Pallottinum 1959

{36} „Apokalipsa, księga pocieszenia” S. E. Ehrlich, Pallottinum 1996

{46} „Chrześcijaństwo antyczne” T. Zieliński, wyd. A. Marszałek 1999

{47} „Antychryst i Apokalipsa” S. Łuczkiwicz, Rzecznik 2002

{48} „Apokalipsa” G. Ravasi, Jedność 2002

## *Opracowania symboliki*

{50} „Słownik symboli” W. Kopaliński, Wiedza Powszechna 1991

{51} „Świat symboliki chrześcijańskiej” D. Forstner, Pax 1990, Imprimatur

{52} „Słownik obrazów i symboli biblijnych” M. Lurker, Pallottinum 1989

{53} „Słownik terminów biblijnych” O. Heit, Zjednoczony Kościół Ewangeliczny 1983

{58} „Przesłanie symboli w mitach, kulturach i ...” M. Lurker, Znak 1994

{76} „Kaspra Drużbickiego teologia krzyża” J. Popławski, KUL 1997

{77} „Leksykon bóstw i demonów” M. Lurker, Bellona 1999

{80} „Słownik symboli” J.E. Cirlot, Znak 2000

{82} „Popularna encyklopedia mitów i legend” S. Gordon, Amber 1998

{84} „Leksykon dawnych i nowych symboli” W. Hoffsümmer, Jedność 2001

{85} „Symbole i obrazy” A. Trzcziński, UMCS 1997

{88} „Sol verus. Studia nad ikonografią Chr.” J. Miziołek, Studia z hist. szt. 1991

{89} „Maiestas Domini...” T. Dobrzeński, RMNW 1973-74

{94} „Słownik mitologii greckiej i rzymskiej” P. Grimal, Ossolineum 1987

{95} „Słownik symboli” J. Tresidder, RM 2005

- {96} „Leksykon symboli” H. Biedermann, Muza 2003
- {99-I} „Leksykon symboli chrześcij.” M. Feuillet, Księg. św. Wojc. 2006
- {99-II} „Leksykon symboli”, Herder, tChu 2009
- {99-III} „Leksykon sztuki chrz.”, J. Seibert, Jedność 2007
- Opracowania poszczególnych zagadnień*
- {100} „Słownik Nowego testamentu” X. Leon-Dufour, K.ś.W. 1981, Imp. Ks. dr K. Królak
- {101} „Encyklopedia katolicka” Towarzystwo Naukowe KUL 1973-
- {102} „Ewangelia według św. Jana”- z koment. L. Stachowiak, Pallottinum 1975
- {105} „Biblia a gwiazdy. 100 pytań...” A. Niemojewski, 1924
- {106} „Mity greckie” R. Graves, PIW 1974
- {108} „List do Hebrajczyków” - z komentarzem S. Łach, Pallottinum 1959
- {109} „Księga Rodzaju” - z komentarzem S. Łach, Pallottinum 1962
- {113} „Leksykon postaci biblijnych” M. Bocian, Znak 1995
- {116} „Przez wodę i ogień” A. Wierciński, NOMOS 1996
- {117} „Religia hellenizmu” T. Zieliński, Ossolineum 1991
- {118} „Chrześcijanin w Talmudzie żydowskim” J. B. Pranajtis, PRO FIDE 1937
- {119} „Hellenizm a judaizm” T. Zieliński
- {121} „Bóg Jezus w świetle badań cudzych i własnych” A. Niemojewski, Myśl Niep. 1909
- {123} „Astralistyka” H. Hoffmann, Nomos 1991
- {124} „Kobiety w Biblii” P. Cz. Bosak, W drodze 1995
- {125} „Postacie Nowego testamentu” P. Cz. Bosak, W drodze 1996
- {126} „Jezus-największa tajemnica templariuszy” R. Ambelain, Czakra 1993
- {127} „Apokryfy Nowego testamentu” red. M. Starowiejski, TN KUL 1980
- {128} „Teksty z Nag - Hammadi” opr. W. Myszor, ATK 1979
- {129} „Przeciw Celsusowi” Orygenes, ATK 1977
- {130} „Opinie o Jezusie” V. Messori, wyd. M 1993
- {131} „Opowieści ewangelistów” Z. Kosidowski, Iskry 1980
- {132} „I znowu zapiał kur” K. Deschner, Uraeus 1996
- {134} „Nie i Amen” U. Ranke-Heinemann, Uraeus 1994
- {135} „Wjazd do Jerozolimy na osle” O. Frejdenberg, w: Literatura na Świecie 3/
- {136} „Apokryfy Starego testamentu” praca zbiorowa, Vocatio 2000
- {137} „Krzyż Chrystusa” St. Kobielaus, Pax 2000
- {138} „Kaspra Druźbickiego teologia krzyża” J. M. Popławski, KUL 1997
- {139} „Księga Wyjścia” - z komentarzem S. Łach, Pallottinum 1964
- {140} „Logos Prologu Ewangelii Janowej” Z. Poniowski, PWN 1970
- {141} „Polskie niebo” A. Niemojewski, Biblioteka polska 1924
- {144} „Ewangelia wg. św. Mateusza” - z koment., J. Homerski, Pallottinum 1979
- {145} „Ewangelia wg. św. Marka” - z koment., H. Langkammer, Pallottinum 1977
- {146} „Ewangelia wg. św. Łukasza” - z koment., Pallottinum 1974
- {147} „Homilie o Księgach rodzaju, wyjścia, kapłańskiej” Orygenes, ATK 1984
- {159} „Biblia i latające spodki” B. H. Downing, Wiślica 1984
- {160} „Studia antiquitatis chr.” t.1, ATK 1977
- {162} „Anapausis w teologii...” W. Myszor, ATK 1984
- {164} „Listy do Koryntian” E. Dąbrpwski, Pallottinum 1965
- {166} „Antychryst” F. Nietzsche, J. Mortkowich 1907
- {167} „Komentarz do Ewangelii św. Jana” Orygenes, ATK 1981
- {171} „Czynności symboliczne Jezusa” M. Wojciechowski, ATK 1991
- „Ideal życia nomadycznego...” M. Fortuna, (tamże)
- {173} „Listy Jana” W. de Boor, Zj. Kość. Ewang. 1984
- {174} „Katolicyzm starożytny” Z. Poniowski 1969
- {175} „Ecce Jezus” H. C. Zander, Queribus 1993
- {176} „Bóg, Szatan, Mesjasz i ...?” A. Sandauer, WL 1977
- {178} „O głównych pojęciach judaizmu” G. Scholem, PAT 1989
- {179} „Literatura na świecie” nr. 4/1987
- {181} „Wenus - siostra Ziemi” S. R. Brzostkiewicz, N. K. 1989
- {182} „Chrześcijaństwo” J. W. Kowalski, KAW 1988
- {183} „Komentarz żydowski do N. T.” D. H. Stern, Vocatio 2004
- {184} „Poczet cesarzy rzymskich” A. Krawczuk, Iskry 1986
- {185} „Cywilizacja wczesnego chrześcijaństwa” M. Simon, PIW 1992
- {186} „Filozofia starożytna Grecji i Rzymu”. Antologia. J. Legowicz, PWN 1970
- {187} „Historia filozofii starożytnej Grecji i Rzymu” J. Legowicz, PWN 1973

- {188} „Ewangelia św. Mateusza” W. Barclay, Słowo prawdy 1977
  - {189} „Ewangelie synoptyczne dzisiaj” J. Kudasiewicz, Więź 1986
  - {193} „Mity hebrajskie” R. Graves, Cyklady 2002
  - {194} „Ewangelia wedł. św. Marka” W. Barclay, Sł. pr. 1987
  - {222} „Objawienia demoniczne” J. Szymański, Mich. 2007
  - {223} „Cud w myśli chrześcij.” M. Rusecki, KUL 1991
  - {224} „Leksykon symboli chrześcij.” M. Feuillet, Ks. św. Wojc. 2006
  - {225} „Jezus cudotwórca” T. Hergesel, Ks. św. Jac. 1987
  - {226} „Cudy” C.S. Lewis, PAX 1958
  - {302} „Ewangelia w Ewangelii” L. Mycielski, WB 1991
  - {307} „Żydowski mistycyzm a magia” M. Bloom, WAM 2011
  - {314} „Ewangelia według św. Jana” St. Mędała, Ed. św. Pawła 2010
  - {315} „Gnoza” G. Quispel, PAX 1988
  - {316} „Ewangelia według św. Mateusza” A. Paciorek, Ed. św. Pawła 2005
  - {317} „Ewangelia według św. Łukasza” F. Mickiewicz, Ed. św. Pawła 2011
  - {318} „Ewangelia według św. Marka” A. Malina, Ed. św. Pawła 2013
  - {336} „Księga Izajasza” cz.1, T. Brzegowy, Ed. św. Pawła 2010
  - {337} „Księga Izajasza” cz.2, T. Brzegowy, Ed. św. Pawła 2014
- Anioły, diabły, cudy*
- {211} „Pożegnanie z diabłem...”
  - {214} „Czary i czarty polskie” J. Tuwim, Czytelnik 1960
  - {216} „Religia, etyka i wiedza” F. Buisson 1908